

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK

KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK PATNÁCTÝ

1965

ŠÉFREDAKTOR PROF. DR. JOSEF BENEŠ

OBSAH PATNÁCTÉHO ROČNÍKU

A. THEOLOGIE		
<i>ThDr. Václav Bartůněk</i> : Albík z Uničova	9, 29, 52, 88, 153	
<i>ThDr. Václav Bartůněk</i> : Církevní reformy před reformací	69	
<i>ThDr. Václav Bartůněk</i> : Církev v reformaci a po ní	107	
<i>ThDr. Vladimír Benda</i> : Křesťanská existenciální po	150	
<i>ThDr. Metoděj Habáň</i> : Cesta mysli k Nejvyššímu	125, 146	
<i>ThDr. Metoděj Habáň</i> : „Quo modo — jak“	86	
<i>ThDr. František Kotalík</i> : Evangelické úvahy nad biblickou zprávou o Stvoření	7	
<i>ThDr. Jaroslav Kouřil</i> : Na výši doby po stránce morální	8	
<i>ThDr. Jaroslav Kouřil</i> : Zapomínaný prostředek k odpovědnějšímu uzavírání manželství	25	
<i>ThDr. Josef Kubalík</i> : Druhý vatikánský sněm a pravoslavi	2, 22	
<i>ThDr. Josef Kubalík</i> : Husitské pojetí Církve 127, 148,	164	
<i>ThDr. Jan Merell</i> : De praecipuis muneribus a christianis nostrae aetatis implendis	84	
<i>ThDr. Jan Merell</i> : Diskuse o 13. schématu signa temporis	66	
<i>ThDr. Jan Merell</i> : Ecclesia in mundo huius temporis	48	
<i>ThDr. Jan Merell</i> : Koncil o životě a práci kněží 104, 124	144	
<i>ThDr. Jan Merell</i> : Koncil o výchově budoucích kněží	3	
<i>ThDr. Jan Merell</i> : Mater Ecclesiae	197	
<i>ThDr. Jan Merell</i> : Protestantská komunita jednoty a smíru	166	
<i>ThDr. Jaroslav Michal</i> : Účel manželství	189	
<i>ThDr. Jaroslav Michal</i> : Právně morální úvahy o manželství	4	
<i>Prof. Josef Němec</i> : Instrukce pro uplatnění liturgické konstituce	191	
<i>Prof. Josef Němec</i> : Jak bude vypadat konečná úprava breviáře	162	
O Církvi	44, 62, 82, 123, 142,	
<i>ThDr. Antonín Salajka</i> : Cařihradský patriarchát	23	
<i>ThDr. Antonín Salajka</i> : Druhý vatikánský koncil a jednota křesťanů	50	
<i>ThDr. Antonín Salajka</i> : Druhý vatikánský koncil a protestanté	105	
<i>ThDr. Antonín Salajka</i> : Překážky na cestě k jednotě křesťanů	68	
<i>P. Antonín Vaněk</i> : Dějinný pohled na Kristovo narození	186	
<i>Wolfdieter Theurer</i> : Monogenismus a dědičný hřích	188	
B. ŽIVOT VEŘEJNÝ		
1. Články		
Aby práva jednoho se nepřevrátila v nedbání a porpírání práv druhého (<i>Resoluce CMVKD</i>)	121	
Doba očima kněze	17, 37, 58, 76, 137,	176
Dopis CMVKD prezidentu republiky	101	
Dvacet let po osvobození (<i>dr. Antonín Stehlík</i>)	81	
Jubileum olomouckého Ordináře	118	
Litoměřický Ordinář šedesátníkem	118	
Náš úkol — boj za mír (<i>ThDr. Jaroslav Kouřil</i>)	61	
Povinnost modlitby a příkladu (<i>P. Svatopluk Láb</i>)	161	
Rády a vyznamenání církevním představitelům	102	
Tváří k přítomnosti (<i>ThDr. Ladislav Pokorný</i>)	21	
Velká tajemství v netajemné skutečnosti dneška (<i>Th Lic Emil Korba</i>)	141	
Zasedání ÚV CMVKD	200	
Vstupujeme do Nového roku (<i>J. B.</i>)		
2. Galerie vlasteneckých kněží		
P. Vladimír Čermák (<i>dr. Josef Beneš</i>)	158	
Prelát Jan Černý (<i>dr. Josef Beneš</i>)	57	
P. Josef Jílek (<i>dr. Josef Beneš</i>)	98	
P. Josef Kos (<i>dr. Josef Beneš</i>)	136	
P. František Kvapil (<i>dr. Josef Beneš</i>)	16	
Prelát Jan Pauly (<i>dr. Josef Beneš</i>)	199	
Msgr. dr. Otto Leo Stanovský (<i>dr. Josef Beneš</i>)	174	
P. Josef Štemberka (<i>dr. Josef Beneš</i>)	118	
P. Adolf Tesař (<i>dr. Josef Beneš</i>)	75	
P. František B. Vaněk (<i>dr. Josef Beneš</i>)	36	
3. Umění		
Kristus v české hudbě (<i>dr. Rudolf Fikerle</i>)	173	
Obrazárna pražského Hradu (<i>—rk—</i>)	97	
Z pokladnice nové obrazárny na pražském Hradě (<i>—rk—</i>)	114	

4. Kursíva a fejeton

Blaník svatého Václava (<i>Václav Oktábec</i>)	135
Člověk blahoslavený (<i>Václav Zima</i>)	112
Dante Alighieri (<i>dr. František Voda</i>)	171
Město setkání (<i>Ernst Schnydrig</i>)	73
Nedokončená pout Franze Kavky (<i>Antonín Hugo Bradáč</i>)	74
Otřesné město (<i>P. Zdeněk Wagner</i>)	73
Antonín Podlaha a dnešek (<i>Jan Lebeda</i>)	13
V říši zlomeného kříže (<i>P. Antonín Odvárka</i>)	13, 54, 77, 97, 115, 156, 174
Živý odkaz Emanuela Masáka (<i>Antonín Hugo Bradáč</i>)	12

5. Články odborné

Čtvrtý patron Čechů (<i>dr. Václav Ryneš</i>)	169, 196
Jak předcházet vadám a nemocem mesních vín, křísivost vína (<i>Václav Skalník</i>)	33
Pohřbení Konstantina-Cyrila v Římě a osudy jeho ostatků (<i>dr. Josef Cibulka</i>)	129, 151, 166, 192
Řehořská tradice obstála (<i>Antonín Burda</i>)	70
Spor mezi kardinály (<i>MUDr. Vlastimil Nikodém</i>)	11
Zákon o kulturních památkách, jeho poslání a použití (<i>Jaroslav Herout</i>)	34, 55

6. Básně

K životu a práci (<i>Hubert Havránek</i>)	173
---	-----

7. Různé

Náš zápisník:	18, 37, 59, 78, 100 117, 138, 157, 178, 201
Úřední zprávy:	20, 59, 80, 100, 120, 139, 160, 202

C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ

Bombaj, brána Indie (<i>ThDr. Josef Beneš</i>)	6, 27
Co dělat, aby se věřící činně účastnili Mše sv. (<i>ThDr. Josef Bradáč</i>)	133
Deník duše — Jan XXIII.	
Encyklika Pavla VI. Mense Maio ze dne 29. IV. 1965	102
Kněžská meditace (<i>ThDr. Karel Sahan</i>)	17, 32, 53, 73, 95, 112, 135, 171, 196
Liturgická úprava	41
Liturgická obnova (<i>Václav Oktábec</i>)	
Liturgická obnova (<i>P. Frant. B. Srubek</i>)	130
Liturgická obnova (<i>Václav Zemanec</i>)	109
Liturgická obnova (<i>J. K.</i>)	90
Liturgické hymny a sekvence	10, 31, 53, 111, 134, 155
Mysterium fidei	181
Obnovený řád Svatého týdne letos už po desáté (<i>Václav Oktábec</i>)	71
Pastýřský list římsko-katolických biskupů a Ordinářů v ČSSR	122
Rozjímavý překlad žalmů (<i>Josef Kunický</i>)	10, 32, 72, 111, 134
Trvalé vzpomínky (<i>ThDr. Ladislav Pokorný</i>)	54
Zrcadlo kněžského života (<i>P. František Staněk</i>)	95

Požehnané a milostiplné svátky narození Páně

a hojnost požehnání Božího

v novém roce naší spásy 1966

přeje REDAKCE



DUCHOVNÍ PASTÝŘ ¹ 1965





DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XV. ČÍSLO 1. — LEDEN 1965

OBSAH: J. B.: Vstupujeme do nového roku, ThDr. Josef Kubalík: Druhý vatikánský sněm a východní pravosláví, ThDr. Jan Merell: Mater Ecclesiae, prof. Josef Němec: Instrukce pro uplatnění liturgické konstituce, ThDr. Josef Beneš: Bombaj, brána Indie, ThDr. František Kořálík: Evangelické úvahy nad biblickou zprávou o stvoření, ThDr. Jaroslav Kouřil: Na výši doby po stránce morální, ThDr. Václav Bartůnek: Albin z Uničova, J. M. ŠK: Liturgické hymny a sekvence, Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Meditationes de praefationibus, MUDr. Vlastimil Nikodém: Spor mezi kardinály, A. H. Bradáč: Živý odkaz Emanuela Masáka, P. Antonín Odvárka: V říši zlomeného kříže, Jan Lebeda: Antonín Podlaha a dnešek, Dr. Josef Beneš: P. František Kvapil, O politiku střízlivých realistických akcí, Náš zápisník, Úřední zprávy.

VSTUPUJEME DO NOVÉHO ROKU

J. B. BÝVÁ JIŽ TRADICÍ v našich chrámech Páně, že v poslední den roku promlouváme k věřícím o ceně času, který nám Všemohoucí pro pozemský život vyměřil, že nabádáme, aby tento Boží dar byl co nejlépe využit pro život tím, aby byl vyplněn dobrými a záslužnými skutky, jež by nám otevřely bránu života věčného. V tento den také účtujeme s rokem uplynulým a děkujeme za všechny dary přirozené i nadpřirozené, jichž se nám dostalo. Měli jsme zač děkovat: byl zachován světový mír a naše vlast prací svého lidu opět postoupila výše v životní úrovni svých obyvatel. Církev svatá zakončila třetí zasedání II. vatikánského koncilu schválením nejdůležitějšího schématu vydáním Konstituce o Církvi a 38. mezinárodním Eucharistickým kongresem v Bombaji vzdala hold Kristu svátostnému. Vítáme tedy nový rok s novými nadějami v upevnění míru na světě jako základu štěstí a spokojenosti veškerého lidstva.

PRO NÁS BUDE TENTO ROK rokem jubilejním, neboť budeme vzpomínat výročí 20 let od osvobození ze spárů nacismu, budeme vzpomínat na šťastné chvíle, kdy Sovětská armáda nám přinesla svobodu a zaplašila všechny temnoty a stíny hákového kříže, které u nás rozestřel teror hitlerovského nacismu. Nebudou to však jenom vzpomínky, neboť nebyl dosud zcela vyříznut vřed nacismu z těla společnosti. Neonacismus by rád znovu zvedl svou hlavu, skrývá se dosud pod záštitu vlivných politických míst na různých místech naší planety, v západním Německu bezostyšně pochoduje na různých srazech bývalých hitlerovských útvarů nebo vyvolává nenávisť na revanšistických manifestacích. Proto postavíme před oči dneška obrazy dob, kdy byl křiven náš národ, abychom vyvolali živé vzpomínky na tyto hrůzostrašné doby a nedali usnout našim předsevzetím, která jsme si dávali, že je třeba být stále na stráži, aby obludný fašismus již nikdy nemohl zapustit sebemenší kořínek v naší půdě posvěcené tolikerou mučednickou smrtí nejlepších našich synů a dcer.

MY, KATOLIČTÍ KNĚŽÍ, chceme poctivě přispět k tomuto ušlechtilému snažení svým dílem: ve svých kázáních budeme probouzet lásku k vlasti v srdcích svých věřících, budeme učit vlastenectví, které nelpí na povrchu, ale projevuje se činy, jak nás tomu učí naše náboženství a jak nám ukázali naši vlastenečtí kněží dob probuzeneckých i kněží-hrdinové doby nacistického útla-ku, kteří položili životy na oltář vlasti. V Galerii vlasteneckých kněží našeho časopisu zvěčníme jejich životopisy, aby nám stále připomínaly hrdinný vzor kněží, mučedníků za svou lásku k vlasti.

TENTO ROK je však také výročním rokem našeho Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR, od jehož založení uplyne patnáct let. Tohoto významného výročí vzpomene-me slavnostním zasedáním ústředního výboru, všech jeho složek, ale hlavně prohloubením práce na úseku mírovém, tak, že náš hlas bude slyšen nejen v naší vlasti, nýbrž i za hranicemi. Prohloubíme rovněž činnost našich ústředních komisí, zvláště komise zahraniční, která připraví zájezdy našich spolubratří do zahraničí a postará se také o péči našich zahraničních hostů, aby ještě lépe poznali naši krásnou vlast a radostný život našeho lidu.

TENTO JUBILEJNÍ ROK si vyžádá úsilí všech, aby naše milovaná vlast vzkvétala do nové krásy v míru a k tomu chceme přispívat svou vlasteneckou prací mezi svými věřícími i my kněží katolické Církve. S našim Václavem Benešem Třebízským se modlíme „Dej Bože dobrotivý, abych činností svou vlasteneckou byl ozdobou své země rodné...“, neboť jedině svědomitou a poctivou prací na Vinici Páně i v dědictví našich otců — milované vlasti, si zasloužíme hrdého názvu následovníků kněží, které národ vepsal ve věčnou paměť zlatými písmeny.

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ SNĚM A VÝCHODNÍ PRAVOSLAVÍ

I. Poslání druhého sněmu Vatikánského.

Zesnulý papež blahé paměti Jan XXIII. ve svých rozhovorech mnohokrát naznačoval, že úmysl svolati všeobecný sněm se zrodil v jeho nitru pod vniknutím Ducha svatého. Jelikož posláním sněmu je na prvním místě vnitřní obrození církve katolické zdůrazněním nauky katolické a upevněním kázně mezi křesťany a v budoucnosti sjednocením všech křesťanů, uvědomoval si zesnulý papež, že nestačí jenom modlitby za sjednocení křesťanů a tím i porozumění mezi národy, nýbrž že je třeba hlavně činů. Prozřetelnost Boží si připravovala v knězi Angelu Roncallim vhodný nástroj pro budoucnost. Mladý kněz pod vedením svého biskupa Radini-Tedeschiho se věnuje jako historik důkladnému studiu pastorační činnosti slavného arcibiskupa milánského, kardinála sv. Karla Borromejského; poznává studiem blahodárné účinky reforem sněmu Tridentského, jehož dekrety s takovým nadšením svatý arcipastýř usiloval uvést v život ve své rozsáhlé provincii na diecézních synodách. Později Roncalli jako biskup a papežský delegát působí po 20 let v Bulharsku, Turecku a Řecku až do konce r. 1944. Tam se dostává do styku s východním pravoslavím, je svědkem víry a zbožnosti pravoslavných křesťanů a tehdy se často táže ve svém nitru, proč došlo k odloučení obou církví: východní a západní. A proto, když ho Bůh povolal k nejvyššímu důstojenství v církvi, uvědomuje si důležitost sjednocení všech křesťanů na světě, což bude mít nesporný vliv též na porozumění mezi všemi národy. V předvečer své volby papežské prohlásil ke kardinálu Alfrinkovi: „Duše má doufá v to, že svatě Církvi nastanou nové letnice v novém Veleknězi a novou přestavbou církevního ústrojí se církvi dostane nové síly pro vítězství pravdy, dobra a míru“. Jako papež Jan XXIII. nikdy neztratil ze zřetelle myšlenku sjednocení křesťanů. Od 25. ledna 1959 až do zahájení sněmu 11. října 1962 při nesčetných příležitostech mluví o sněmu. Jeho projevy a encyklika „Ad Petri Cathedram“ [z 29. VI. 1959] vysvětlují cíl a poslání nového sněmu. Znovu se o tom hovoří ve svolávací bule *Humanae Salutis* z 25. XII. 1961 a v rozhlasovém poselství katolíkům celého světa ze dne 11. září 1962. Úmysl papeže Jana XXIII. svolat ekumenický sněm vzbudil v katolickém světě příznivý ohlas. Tak např. arcibiskup milánský, kardinál Montini napsal: „Sněm učiní z Říma duchovní střed světa, odkud se bude šířit světlo po místech a zřízeních, kde se pracuje pro jednotu národů, pro sociální mír, pro blaho prostých lidí, pro pokrok, spravedlnost a svobodu“ [(Acta I. 119)]. A papež Jan XXIII. uvedenou ideu znovu zdůrazňuje v rozhlasovém poselství z 11. IX. 1962 v tom smyslu, že posláním sněmu je, aby Církev se stala světlem národů. *Ecclesia lumen gentium*.

Kristus svěřil své Církvi poslání vést lidi k věčné spáse a sněm církevní má povinnost napomáhat k tomuto cíli, při tom však nemůže odezírat od tužeb celého lidstva po pravém míru, jež musí všemožně podpořit. „Vůči národům méně vyvinutým Církev se staví a chce být Církví všech a zvláště Církví chudých“, prohlašuje jasně Jan XXIII. Celému světu sněm poukazuje na úžasně duchovní bohatství Církve, jež spočívá v Kristově pravdě a lásce, což je podkladem pravého míru. Posláním sněmu je představit Církev světu a její poselství tak, aby bylo pochopitelné člověku XX. století, jež prožívá úžasný přelom technický i myšlenkový.

Promluva papeže Jana XXIII. při zahájení ekumenického sněmu 11. října 1962 vzbudila ve světě hluboký ohlas. A též shromáždění Otcové sněmu cítí povinnost věnovat všem lidem poselství lásky a míru. V něm připomínají, že „přinášejí s sebou na sněm ze všech končin světa starosti hmotné i duchovní, utrpení i tužby všech národů, jež jsou jim svěřeny. — Naše péče se vztahuje na nejobozejší, nejslabší a jako Kristus jsme pohnuti soucitem při pohledu na zástupy, jež trpí hladem, bídou, nevědomostí — „Láska Kristova nás pudí“ —

A po této stránce obírají se a usilují o vyřešení dvou naléhavých problémů světových: *míru a sociální spravedlnosti*.

O průběhu I. údobí sněmu Vatikánského bylo napsáno podrobně v úvahách děkana CMBF dr. Merella v DP 1963. Třeba si jenom dodat, že biskupové na sněmu jsou naprosto svobodní a mohou upřímně projevit své názory. Pokud se v tisku mluvilo o dvojím zaměření účastníků sněmu, a to o křídle konzervativním, vedeném kardinálem Ottavianim, a křídle biskupů pokrokových, kteří byli vedeni kardinálem Suenensem z Belgie, Alfrinkem z Holandska, Liénartem z Francie, Koenigem z Rakouska atd., je třeba si uvědomit, že u všech Otců je *upřímný úmysl zachovat poklad pravd zjevených v plné neporušenosti* a u těch, kteří mají na mysli pastorační úspěchy, se projevuje též úsilí přizpůsobit křesťanské pravdy lidem moderní doby mluvou srozumitelnou dnešnímu člověku. Sám papež Jan XXIII. ke tvrzení novináře o dvojí straně na sněmu, prohlašuje důrazně: „Naopak, na sněmu panoval dokonalý soulad a nemohl být ani větší, ježto týž plamen nadšení všechny pronikal, vždyť všichni hledali prostředky ty nejlepší, jak stále úspěšněji šířit tuto nesrovnatelnou milost Páně“ (Os. Rom. 9. II. 1963). Na sněmu papež Jan XXIII. byl *biskupem míru a lásky*. Svým bratřím ve službě biskupské ukazoval, že církev římská je stále „prokathemené tes agapes“ — „předsedkyní lásky“ — jak to r. 107 napsal sv. Ignác z Antiochie, že je to „Církev svatá, ctitelná, blahoslavená, hodná chvály a úspěchů, naprosto čistá, jež předsedá lásce“ (list k Řím.).

II. Církev pravoslavná.

Papež Jan XXIII. byl muž činu. Již před sněmem Vatikánským II. zřizuje zvláštní instituci pro úkoly sjednocení všech křesťanů „*Sekretariát pro sjednocení křesťanů*“, v jehož čelo určil známého odborníka, biblistu, *Augustina Bea SJ*, „kardinála jednoty“ (srovnej: E. M. Jungová a M. Inglesis: *Augustin Bea*, Kardinal der Einheit-Paulus Verlag 1962).

Kardinál Bea se svým sekretářem Msgr. Janem Willebrandsem navazuje styky se všemi nekatolickými křesťany. V oblasti konfesi protestantských půda pro ekumenické hnutí byla připravena. Již od doby slavného biskupa uppsalského, Nathana Soederbloma, po první světové válce se objevuje hnutí pro spojení všech denominací protestantských. Konají se sjezdy jako např. v Lausanne r. 1927, v Oxfordu r. 1937 aj. Po druhé světové válce ekumenické hnutí protestantské vyvrcholí ve Světové radě církví (World Council of Churches), jež chce být „sesterským“ sdružením církví, jež přijímají Ježíše Krista jako Boha a Spasitele. Jejím generálním sekretářem je *Viser't Hooft*, jenž si získal velkou autoritu na shromáždění v New Delhi (1961) a zaujal příznivý postoi ke koncilu vatikánskému. Proto světová sdružení protestantských denominací posílají své pozorovatele na II. vatikánský sněm.

Svízelnější byla situace u církví pravoslavných. Nejříve si předešleme stručný přehled o nynějším stavu světa pravoslavného. Pravoslavná církev se oddělila od církve západní za patriarchátu Michala Cerularia r. 1054. Na sněmu florentském došlo sice r. 1439 ke sjednocení obou církví, bohužel, bylo přerušeno opět po dobytí Cařihradu Turky r. 1453 a ten stav trvá dodnes. Pravoslavné církve v jednotlivých oblastech jsou autokefální, prvenství čestné mezi biskupy pravoslavnými, kteří mají poslušnost apoštolskou, má patriarcha cařihradský, dnes Athenagoras I. Další patriarchát je v Antiochii, dále v Alexandrii, avšak nesporně největší důležitost počtem svých věřících má *patriarchát moskevský*, v jehož čele dnes stojí staříčkový patriarcha Alexej (nedávno oslavoval 85leté narozeniny). Po dobytí Cařihradu Turky r. 1453 mnoho mnichů i kněží řeckých se uchýlilo do Ruska a tam hlásali, že starý Řím je poskvrněn papež-

svým, druhý Řím pak je v moci nevěřících Turků a proto Moskva se stává nyní třetím Římem křesťanů pravoslavných. A skutečně r. 1589 patriarcha cařihradský Jeremias II. uznává neodvislost pravoslavné církve ruské a povyšuje metropolitu Joba na patriarchu moskevského. Mezi 10 patriarchy moskevskými do doby Petra Velikého je nesporně učený patriarcha Nikon (1652) nejslavnější svými reformami v církvi. R. 1700 car Petr Veliký zrušil patriarchát a od té doby byla vedena pravoslavná církev ruská Svatým Synodem, do něhož byli členové jmenováni carem. Teprve po Říjnové revoluci r. 1917, kdy byla provedena odluka církve od státu, byl patriarchát v Moskvě znovu obnoven. Pravoslavný patriarchát moskevský je dnes veden patriarchou Alexejem, jenž má k ruce Svatý Synod. Stálými členy Synodu jsou metropolita z Krutice a Kolomny, jenž je zároveň náměstkem patriarchy, metropolita z Kijeva, metropolita z Leningradu, pak je to vedoucí odboru pro zahraniční záležitosti patriarchátu moskevského, jímž je v současné době arcibiskup *Nikodem*; dále zasedají v Synodu biskupové v počtu 9. Vedle Synodu existují ještě zvláštní oddělení při patriarchátu moskevském, jako např. od-

bor administrativní, vydavatelský, odbor vědecký atd. Celá církev pravoslavná je rozdělena na diecése, jichž je více než 60. Biskupů pravoslavných v SSSR je asi 70 a mají titul: metropolité, arcibiskupové a biskupové. Diecése se pak dělí na farnosti, v jejichž čele stojí kněz „protojerij“. Vedoucí kláštera se zve archimandrita. O vzdělání a výchovu kněžského dorostu pečují 2 Akademie církevní (Moskva a Leningrad) a dnes 5 seminářů (Oděsa, Volyninle, Luck, Minsk, Jirovice). Oficiálním orgánem patriarchátu moskevského je Žurnál mosk. patriarchátu. K moskevskému patriarchátu patří mimo hranice SSSR *exarcháty*: v Americe se sídlem v New Yorku, v západní Evropě se sídlem v Paříži a pravoslavný exarchát ve střední Evropě se sídlem v Berlíně. Sem spadá též církevní misie ruská v Jerusaleém, v Damašku, v Beyrutu, Sofii a Bělehradě. Janinova příručka udávala počet pravoslavných věřících patriarchátu moskevského na 100 miliónů, ale přiměřený počet bude asi dnes 50 miliónů. [Srovnej: „Pravoslavná církev ruská, organizace, postavení, činnost“ — Edice Patriarchátu Moskvy — 1958].

ThDr. Josef Kubalík

MATER ECCLESIAE

Historie mariánského schématu, které prošlo všemi údobími koncilu, je nejenom zajímavá z hlediska teologického, ale i pro poznání ducha a práce koncilu. Několikrát se mluvilo o krizi koncilu též v souvislosti s otázkou mariánskou. V čem vlastně tkvěly tyto zdánlivé krize, můžeme si ujasnit právě na schématu o Panně Marii. Nejde o rozpory dogmatické, jde spíše o formulaci pravd a někdy o vhodnost nebo nevhodnost promulgace na koncilu který si vytkl pastorační cíl. Tak je tomu u mariánského schématu. Pastorační a ekumenický charakter koncilu vyvolává rozličné pohledy na mariánské schéma, rozličnost názorů a z toho při plné svobodě koncilních projevů i zdánlivé rozpory a krize.

Je známo, že přes šest set biskupů již před začátkem II. vatikánského koncilu žádalo o *projednání schématu o Panně Marii na koncilu*. Již při prvním údobí koncilu v r. 1962 bylo rozdáno Otcům schéma s titulem: O nejbíhloslavnější Panně Marii, Matce Boží a lidstva“. K jeho projednávání (na návrh předsedy teologické komise kardinála A. Ottavianiho) však nedošlo a místo diskuse o mariánském schématu byla zahájena na konci I. údobí koncilu v prosinci 1962 všeobecná rozprava o schématu „De Ecclesia“.

Znovu bylo mariánské schéma předloženo, tentokrát s titulem „Blahoslavená Panna Maria, Matka Církve“ v druhé etapě koncilu 1963, ale to se již rýsovala snaha upustit od vlastního mariánského schématu a *vložit otázku mariologickou do schématu o Církvi*. Ti, kteří se přimlouvali za samostatné schéma, sledovali zvláštní vyvýšení a oslavení Panny Marie koncilem. Kdežto druzí, zaměření jsouce především na hlavní dílo koncilu, totiž aby Církev se jevila ostatním křesťanům v duchu bratrské otevřenosti, dávali přednost tomu, aby se mluvilo o Matce Boží ve vztahu k Církvi a ve výrazech, které by byly ostatním křesťanům spíše pomocí než novou obtíží. V těchto podmínkách se nejednalo o to zmenšovat privilegia Matky Boží nebo projevy katolické zbožnosti. Jednalo se však o to vystříhat se vyvyšování odloučené mariologie. Neboť každé zpracování odloučené od kapitoly teologické dostává se do nebezpečí vyvyšování, i když je v určitých ohledech příležitostí k pokroku v nauce. Aby byla vyjasněna stanoviska, byli pověřeni zástupci obojího pojetí, aby vyloučili důvody „pro a proti“. V delší přednášce se mělo odůvodnit, zda se má učení o Panně Marii projednávat ve vlastním schématu anebo v některé z kapitol schématu o Církvi. Kardinál Rufino Santos z Manily obhajoval vlastní schéma, kardinál König z Vídně zařazení do schématu o Církvi. Pak došlo 29. října 1963 ke hlasování. Mnoho biskupů váhalo, aby snad se nepropůjčili ke zmenšení mariánské úcty, když by kapitola o Panně

Marii se připojila jen ke schématu „o Církvi“. Proto hlasování přineslo jen malou většinu ve prospěch tohoto řešení, které však zvítězilo: Ze 2193 hlasujících bylo 1114 pro zařazení do schématu o Církvi a 1074 pro oddělený text. Toto hlasování je významné. Ukazuje, aniž došlo ke střetnutí, že existuje různost a že se skrývá určitý nesoulad v samém nitru jednomyslnosti, se kterou všichni biskupové chtějí, aby se nic neubíralo na slávě Matky Boží.

Při zakončení druhé části koncilu ve své řeči 4. 12. 1963 vyslovil sv. Otec naději, že koncil nalezne k otázce mariánského schématu nejlepší řešení a přízná Rodičce Boží ve schématě „o Církvi“ místo, které jí přísluší.

V mezidobí před třetí periodou koncilu byla při teologické komisi *utvořena podkomise*, pověřená úkolem připravit schéma ve smyslu hlasování ze 29. 10. 1963. Vedle odborných poradců byli členy podkomise kardinálové Santos (Manila) a König (Vídeň), biskupové Dumith (Libanon) a Theas (Lurdy). Nový text byl v červnu 1964 schválen teologickou komisí, která též rozhodla, aby text tvořil poslední osmou kapitolu schématu „o Církvi“ a byl jakoby korunou toho schématu. Byl též ražen nový titul: „De Beata Maria Virgine Deipara in mysterio Christi et Ecclesiae“.

Hned na počátku třetího zasedání koncilu po projednání VII. kapitoly schématu De Ecclesia (De indole eschatologica Ecclesiae peregrinantis eiusque unione cum Ecclesia coelesti) přikročil koncil k *projednávání kapitoly o Panně Marii*. Diskusi jsem popsal v D. P. loňského roku, str. 164 až 165. Jak jsem v uvedeném článku psal, tato osmá kapitola tvořila 52 — 56 bod schématu „De Ecclesia“. Během této historické diskuse se projeví dva směry, označované jako směr maximalistický (ten si přál, aby se v teologických výrociích o Panně Marii šlo co možná nejdále) a směr minimalistický, (který chtěl tyto výpovědi omezit co možná na nejmenší míru). V diskusi, jak jsem ukázal, šlo hlavně o titul a teologický výklad pojmu Mediatrix. Minimalisté (kardinál Bea, Léger a jiní) nejsou minimalisty v úctě k rodičce Boží, ale jsou proti tomu, aby do koncilního textu byla dána tvrzení, která nejsou teologicky a biblicky nezvratně podložena. K tomuto stanovisku jsou vedeni jednak důvody přísně vědeckými a teologickými, jednak ekumenickými. Přirozeně, že jsou rozdíly a v jistém smyslu i školy v otázkách mariologického bádání. Podobnost a rozdílnost postojů by však měla být označována jinak, než shora uvedeným pojmenováním, protože jak nakonec diskuse ukázala, jde o společný cíl všech: poznat a co nejdokonaleji vyjádřit pravdu zjevení.

Diskuse 81 — 83 generální kongregace vyzněly v závěru uklidňujícími projevy kardinálů Fringse a Alfrinka ve prospěch předloženého textu, který ve skutečnosti představuje „kompromis“. Výraz „kompromis“, kterého použil kardinál Frings, zasluhuje vysvětlení. Nejedná se o kompromis v učení, který by byl zrazením pravdy, ale spíše o praktický postoj, o zprostředkující cestu, o způsob, aby Otcové dospěli k jednomyslnosti. Nejde tedy o to, aby se koncil dostal na cestu naukových kompromisů, ve kterých Newmann viděl známku omylu. Je zřejmé, že VIII. kapitola tak, jak byla upravena, obsahuje celé katolické učení o Panně Marii i nedávno prohlášená dogmata o Neposkvrněném Početí a tělesném Nanebevzetí. Ale většina koncilu z ekumenických důvodů v učení o prostřednictví Panny Marie nechce jít dále pro jediné prostřednictví Ježíše Krista mezi Bohem a lidmi.

Na základě 33 diskusních příspěvků (16. — 18. září) a 40 písemných intervencí, podaných u sekretariátu koncilu, byl *připraven nový text, který byl předložen 29. 10. 1964 k hlasování*. Zpravodajem byl biskup Maurice Roy z Quebecu, který projevil radost nad tím, že v podstatném nazírání na schéma je jednota mezi Otců a že opravné návrhy Otců se týkají spíše formulace a připomněl slova kardinála Fringse z 18. září: „Prosim vás, bratři, buďte ochotni každý něco obětovat ze svých, i když oprávněných představ, aby došlo k přijetí schématu, které v mezích možností, jak se domnívám, je nejlepší a bylo vypracováno za velké práce a potu příslušných komisí a poradců. Abych užil slov apoštola Pavla: Jsme jednomyslní, protože jsme jedno tělo, jedna víra, jeden Bůh a Otec všech, aby tento dekret byl ke slávě Boží a Toho, jehož Bůh poslal a k počtům Boží Rodičky, Marie Panny, kterou všichni, Otcové, pozorovatelé i auditori něžně milujeme“. Arcibiskup Roy pak připomenul, že předložené schéma zdůrazňuje co je všeobecně uznáváno a že jednotlivé části mají svůj plný a pravý smysl jen v celku a v souvislosti schématu, a proto navrhl aby o VIII. kapitole bylo hlasováno jako o celku. Relator projevil naději, že kapitola bude jednomyslně a s co nejmenším počtem modů přijata. První přání se splnilo, ne však druhé. Ze 2 091 řečlo 1 559 Otců placet, non placet pouze deset, avšak placet juxta modum 521. Jeden hlas byl neplatný. *Mody* byly zkoumány a dány do rukou Otcům ke *hlasování 18. listopadu*. Byly přijaty 2096 hlasy, odmítnuty 23 hlasy. Tak konečně mohlo dojít 19. 11. k *hlasování o dogmatické konstituci „De Ecclesia“ jako celku a k jejímu přijetí* 2 134 hlasy proti 10 hlasům a tím i ke *hlasování na shromáždění veřejném (21.11.) a k její promulgaci*.

Ve své konečné formě, tak jak VIII. hlava byla promulgována svatým Otcem, tvoří tato hlava 52.—68. bod konstituce „De Ecclesia“, a to: I. Proemium (52.—54.). II. De munere B. Virginis im oconomia salutis (55.—59.). III. De Beata Virgine et Ecclesia (60.—65.). IV. De cultu Beatae Virginis et Ecclesia (66.—67.). V. Maria, signum certae spei et solatii peregrinanti populo Dei (68.—69.).

Pro pastoračně praktický význam bodu 66.—67. budiž ocitováno několik vět: Nejdříve se zde hovoří o starobylosti mariánské úcty (koncil v Efezu — Deipara) a jejím charakteru („qui cultus... essentialiter differt a cultu adorationis, qui Verbo incarnato aeque Patri et Spiritui Sancto exhibetur, eidemque potissimum favet“). Pak následuje výzva, aby mariánský kult, zvláště kult liturgický, odpovídal vždy duchu církevních dekretů. Theologům a kazatelům se připomíná: „ut aeque ab omni falsa superlacione, quemadmodum et a nimia mentis angustia, in singulari Deiparae dignitate considerata sedulo abstineant... Sedulo arceant quaecumque sive in dictis sive in factis fratres seiunctos vel alios quoscumque in errorem circa veram Ecclesiae doctrinam inducere possent. Meminerint porro fideles veram devotionem neque in sterili et transitorio affectu, neque in vana quadam credulitate consistere, sed a vera fide procedere, qua ad Dei Genitricis excellentiam agnoscendam adducimur, et ad filialem erga Matrem nostram amorem eiusque virtutum imitationem excitamur“.

Během projednávání mariánského schématu na všech třech dosavadních sessích koncilu mohl vznikat dojem, jako by ta, která v ekonomii spásy byla znamením jednoty, se stávala příčinou rozdělení. VIII. kapitola konstituce De Ecclesia a závěr třetí sessi, který vyvrcholil *mši svatou Pavla VI. za koncelebrace 24 biskupů nejvýznamnějších mariánských míst světa a jeho alokuce, v níž věnoval tolik místa Rodičce Boží, dokázaly pravý opak*. Ve chvíli, kdy svatý Otec prohlásil Matku Boží za *Matku Církve* a basilikou se ozval potlesk, měl jsem dojem, jako by se opakovaly okamžiky efeského koncilu. Mariino postavení v dějinách spásy činí ji znamením sjednocení. V ní se spojují oba zákony Boží. Jest mostem mezi Starým a Novým zákonem. V žádné jiné bytosti není tak zřejmá úplná závislost člověka, i člověka vykoupeného, jako v ní. Všim, čím je, je z milosti Boží. Všim, čím je, je skrze Krista a pro Krista. Jest důkazem Boží všemohoucí milosti, nádobou Boží velkomyslnosti a štědrosti, nádobou přebohaté dobroty Boží. Nemělo by právě jméno Mariino křesťanům, kteří jsou si vědomi, že v Bohu mají svůj život, bytí a cíl, že jsou jenom ratolestí na kmene Kristově, kteří bez Něho nic nejsou a nic nezmohou (Sk ap 17, 28; Jan 15, 5) být právě výzvou hledat ztracenou jednotu v pokoře a lásce, v závislosti na Bohu a v duchu jeho vůle? Maria nemůže být důvodem rozdělení nebo odvedení od Krista, ale naopak, jak řekl ve své závěrečné alokuci svatý Otec, když ke cti Panny Marie a k naší útěše ji prohlásil za *Matku Církve*: „Skutečnost Církve se nevyčerpává v její hierarchické struktuře, její liturgii, v jejích svátostech a jejím právním řádu. Její nejvnitřnější podstatu, první pramen její posvěcující účinnosti, je třeba hledat v mystickém spojení s Kristem, spojení, které si nemůžeme myslet oddělené od té, která je matkou vtěleného Slova a se kterou sám Ježíš Kristus se úzce spojil k naší spáse... Poznání a pravé katolické učení o Marii bude vždy tvořit klíč k přesnému pochopení tajemství Krista a jeho Církve“.

ThDr. Jan Merel

INSTRUKCE PRO UPLATNĚNÍ LITURGICKÉ KONSTITUCE

Dne 26. září 1964 schválil papež Pavel VI. Instrukci podepsanou předsedou Rady pro uplatnění Konstituce o posvátné liturgii a prefektem Kongregace obřadů. Instrukce uspořádá liturgii do té doby, než bude vypracován nový římský ritus. Ačkoliv má tedy platnost pouze dočasnou, plní důležitý výchovatelský úkol: má usnadnit přechod k budoucím definitivním formám, které vstoupí v platnost za několik let, a zároveň vzbudit zájem, porozumění a lásku ke kráse a vznešenosti našich obnovených služeb Božích.

Instrukce má celkem pět kapitol. *První pojednává o několika základních a zásadních požadavcích*. Hovoří o nutnosti liturgického vzdělání jak věřících, tak duchovních o zřízení katedry pro liturgickou vědu na bohosloveckých fakultách a učilištích, o liturgickém životě

kleru, o společném recitování svatého officia církevních hodin a pozdější možnosti koncelebrování. Dále definuje první kapitola, kdo je kompetentní autoritou v liturgických záležitostech, totiž Apoštolská stolice, ale též oblastní biskupská konference pro jednotlivé země, národy apod. Dává směrnice pro zřízení liturgických komisí při těchto teritoriálních církevních autoritách i v diecézích a determinuje úkoly těchto komisí. Potom stanoví jmenovaná první kapitola několik všeobecných pravidel, jimiž se liturgie zjednodušuje, doporučuje konání tzv. „bohoslužeb slova“ (t. čteny z Písma svatého jak Starého, tak Nového zákona s následující homilií mimo rámec Mše svaté) jednak tam, kde je nedostatek kněží, jednak jako přípravu na velké svátky nebo v adventě a v postě — a konečně mluví o překladu litur-

gických textů do lidového jazyka a pořízení jejich potřebných nápěvů, jakož i o aprobaci obou příslušnou autoritou.

Druhá kapitola Instrukce je věnována úpravě svatého mysteria Eucharistie čili Mše svaté. Až do zavedení nového mešního Řádu platí tyto změny ritu:

Celebrant neříká části mešního Propria, jestliže jsou tyto části zpívány, příp. recitovány lidem (scholou, pěveckým sborem). Části mešního Ordinaria může celebrant zpívat, resp. recitovat spolu s lidem.

Při Stupňových modlitbách odpadá 42. žalm. Předchází-li Mši svatou bezprostředně kterákoliv liturgická akce, odpadají Stupňové modlitby vůbec.

Ve Mši svaté s asistencí nedrží podjáhén patenu. Zůstane na oltáři.

Modlitbu nad obětními dary, tj. Sekretu, celebrant ve Mši svaté in cantu zpívá, jinak ji nahlas recituje.

Rovněž zpívá nebo nahlas recituje závěrečnou doxologii na konci Kánonu, počínaje slovy: Per ipsum et cum ipso etc. Dosavadní kříže se svatou Hostií se přitom nedělají, ale kněz drží po celou dobu doxologie kalich se svatou Hostií pozdvižený. Kleká pak jediné až po slově Amen, které říká lid.

V recitované Mši svaté se kněz modlí spolu s lidem v jeho jazyku. Ve Mši svaté in cantu může lid s knězem zpívat celé Pater noster ve znění latinském, z nařízení oblastní církevní autority také v mateřském.

Následující modlitbu Libera nos, quaesumus, celebrant zpívá nebo hlasitě říká.

Při podávání Těla Božního věřícím užívá kněz formule Corpus Christi a nedělá se svatou Hostií nad přijímajícím kříž.

Poslední evangelium odpadá.

Modlitby leoniánské po Mši svaté (3krát Zdrávas atd.) se ruší. Po závěrečném žehnání lidu Mše svatá tedy končí a celebrant odchází s ministranty (asistencí) od oltáře.

Biskup může v případě potřeby celebrovat zpívanou Mši svatou po způsobu kněží.

O hlásání slova Božího ve Mši svaté nařizuje se následující:

Epištola (lekce) a Evangelium přednáší se vždycky směrem k lidu, a to zásadně buďto z ambonu nebo u mřížky presbytáře. Ve slavné Mši svaté zpívá nebo také jen předčítá Epištolu asistující podjáhén, Evangelium jáhen. V ostatních Mších svatých zpívaných i recitovaných přednáší Epištolu vhodný lektor nebo ministrant, Evangelium jiný přítomný kněz. Celebrant odchází po Oraci od oltáře a vyslechne si Epištolu sedě, Evangelium stojí ad sedes. Tamtéž vkládá ve zpívané Mši svaté incens do kadidelnice, žehná tomu, kdo má přednést Evangelium, dostává text Evangelia k políbení a intonuje Credo. Teprve po skončení Creda se vrací k oltáři.

Nemá-li však celebrant vhodného lektora, ministranta nebo kněze, přednáší perikopy sám, a to buďto rovněž z ambonu či u mřížky (kde se říká Graduale, Mundacor a Credo) anebo — pokud chce — i od oltáře.

Po Evangeliu následuje homilie, která je povinná o nedělích a zasvěcených svátcích v každé Mši svaté, i konventuální a pontifikální. Na ostatní dny, zejména v adventě, postě a kdykoli je v kostele větší počet věřících, homilie se doporučuje.

Dále hovoří druhá kapitola Instrukce o tzv. Přímlovách, které se mají tam, kde už byly zavedeny, recitovat před Offertoriem po Oremus. Kde se doposud nekonají, může je příslušná církevní autorita zavést.

O lidovém jazyku ve Mši svaté praví Instrukce toto:

Z rozhodnutí kompetentní oblastní autority — a s aprobací Apoštolské stolice — lze užívat lidového jazyka především při Lekcích, Epištole, Evangeliu a Přímlovách, podle okolností též při částech Ordinaria: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei, při částech Propria: Antifonách k Introitu. Offertoriu

a Communio a při mezizpěvech Graduálních, potom při všech aklamacích, pozdravech a formách dialogu. Při úvodu k Otčenáši a následujícím embolismu jakož i při Ecce, Agnus Dei, Domine, non sum dignus a Corpus Christi k přijímání věřících. — Užívání lidového jazyka v ostatních částech Mše svaté může povolit jediné Apoštolská stolice. — Liturgické mešní knihy musí kromě překladu také obsahovat text latinský.

Třetí kapitola Instrukce pojednává o svatých Svátostech a Svátostinách.

Se souhlasem teritoriální církevní autority lze Svátosti křtu, biřmování, pokání, pomazání a manželství udělovat v jazyku lidovém, včetně slov obsahujících svátostnou formu. Totéž platí pro mimomešní podávání svatého Přijímání, pro udělování svátostin a pro pohřeb. Při Ordinacích může biskup pronášet alokuce, interogace a exhortace v jazyku ordinandů.

Pokud jde o Svátost biřmování a manželství, následuje řada podrobných pokynů které se celkem shodují se směrnicemi uveřejněnými v Motu proprio Pavla VI. z 25. ledna 1964; zejména se připomíná, že se mají tyto dvě Svátosti udělovat v rámci Mše svaté a po předchozí homilii, která se nesmí nikdy vynechávat.

Pro zaopatřování nemocných platí tento postup: 1. úvod (asperges), 2. svatá Zpověď, 3. apoštolské požehnání in articulo mortis (bez předchozích modliteb), 4. svaté Pomazání, 5. svaté Přijímání. Confiteor s absolucí se vynechává.

Svátostina požehnání novomanželů po přijetí Svátosti manželství uděluje se vždycky, i tempore clauso a vdovcům, ve Mši svaté a mimo ni.

Při svěcení svíce dne 2. února a svěcení popelu na Popeleční středu říká se jen jedna z modliteb, které uvádí misál. Totéž platí o různých svěceních uvedených v rituálu (agendě), jež vykazují více modliteb.

Svěcení dosud rezervovaná může provádět každý kněz vyjma svěcení zvonů, základního kamene, kostela, hřbitova a křížové cesty.

Ve čtvrté kapitole mluví Instrukce o církevních hodinkách. Jednotlivé články jsou rázu všeobecného, na dosavadním způsobu modlitby svatého breviáře se prozatím nic nemění. Uvádí se povinnost těch, kdo jsou zavázáni k účasti v chóru, že musí persolvovat officium celé a nemohou tedy určité části vynechávat jako při recitování a sólo, dále se rozšiřuje pravomoc dispensovat od breviáře nebo jeho části — a fakulta povolovat modlitbu hodinek v lidovém jazyku, kterou měli dosud jen Ordináři, také na vyšší představené řádů a kongregací, ujasňuje se pojem tzv. malých oficií apod.

Pátá a poslední kapitola konečně přináší důležité směrnice týkající se kostelů, jejich oltářů a ostatního zařízení.

Při novostavbách chrámů, jejich obnově anebo úpravě je třeba pečlivě dbát, aby byly všestranně přizpůsobeny požadavkům posvátné liturgie a zaručily činnou účast věřících.

Proto má být především zřízen mešní oltář oddělený ode zdi a ze všech stran volně přístupný, aby se mohlo na něm celebrovat směrem k lidu. Má být umístěn tak, aby byl vskutku centrem domu Božího a na sebe obracel pozornost všeho věřícího lidu. Co do materiálu a vybavení tohoto oltáře platí dosavadní normy církevního práva.

Směrem k lidu lze celebrovat i tehdy, bude-li na mešním oltáři nízký svatostánek pro nejsvětější Svátost, která se však pravidelně má uchovávat na oltáři hlavním nebo na význačném oltáři postranním, případně — se souhlasem Ordináře — také na jiném důstojném a patřičně upraveném místě v kostele.

Rovněž se souhlasem Ordináře mohou se kříž a svícny se svícní postaviti též mimo mešní oltář v jeho blízkosti.

Postranních oltářů má být jen málo, nejlépe ve zvláštních přilehlých kaplích chrámu.

Sedadla pro celebranta a jeho asistenci se mají umístit tak, aby bylo zřejmo, že kněz předsedá shromážděné církevní obci a věřící ho tudíž dobře viděli a slyšeli. Za tím účelem lze také v kostele instalovat vhodné technické zařízení rozhlasu.

Křtitelnice má jak svou strukturou, tak zaujímáním

vhodného místa věřícímu lidu neustále připomínat vznešenost Svátosti křtu.

Všecka uvedená ustanovení této Instrukce pro uplatnění Konstituce o posvátné liturgii vstoupí v platnost dne 7. března 1965, tj. na první neděli po ní.

Prof. Josef Němec

BOMBAJ, BRÁNA INDIE

Jedna z nejstarších kolébek civilizace, Indie, se stala letos zemí XXXVIII. mezinárodního Eucharistického kongresu. Je největší zemí na světě co do populace. Měla v roce 1964 dle posledního sčítání více než 450 miliónů obyvatel a je sedmá na světě co do rozlohy. Je současně zemí, kde životní podmínky jsou snad nejtvrděší na světě. Průměrný věk Inda činí 37 let, a to se v posledních letech značně zvýšil, nicméně je to číslo žalostné. Roční výdělek na hlavu jednoho obyvatele v průměru je nicméně ubohý, jeden z nejnižších na světě (nečiní snad ani tři sta rupií ročně).

Tato obrovská země je konstituována jako federální republika, obsahuje více než patnáct států, z nichž každý má své hlavní město, svoji vládu a místní parlament. Z hlediska náboženského je Indie zemí nekřesťanskou. Ne silnější náboženskou skupinu tvoří Hindové, jichž je asi 350 miliónů, muslimů je asi 43 miliónů, křesťanů asi 11 miliónů, z nichž šest miliónů tři sta tisíc jsou katolíci, sikhů je sedm a půl miliónu, buddhistů 220.000. První evangelizace se stala ve čtvrtém století, na jihu, kde jak se vypráví, již žili křesťané obrácení sv. apoštola Tomášem, jenž byl v Indii umučen roku 70.

V současné době je v Indii 70 arcibiskupů a biskupů a sedm apoštolských prefektů. Čtyřicet pět z těchto arcibiskupů a biskupů jsou Indové. Počet katolíků v Indii představuje 1,43 procenta celkového počtu obyvatel. Bombaj je mikrokosmos Indie. Čtyři milióny obyvatel Bombaje se dohovořují čtyřmi až pěti různými jazyky. Je to největší křesťanské město Indie. Křesťanství sem proniklo ve IV. a V. století. Jedním z charakteristických znaků katolického života v Bombaji je ohromné úsilí katolické výchovy v celé diecési: jsou zde tři univerzitní koleje, sedm škol, jedna technická kolej, jednašedesát lyceí, osmdesát čtyři farní školy, dvě školy průmyslové. Nemocnice, sirotčince, charitní ústavy a jesle jsou rovněž početné. Od roku 1960 je arcibiskupem Msgr Valerian, první indický kardinál z roku 1953. Je to následovník Msgr Robertse, anglického jezuita, jenž rezignoval na svůj úřad proto, aby na jeho místo byl dosazen domorodec.

Jestliže Eucharistický kongres a cesta Svatého Otce Pavla VI. vyvolala všude ve světě i v samotné Indii nesmírný zájem, pak indické deníky nevynechaly ani ozvěnu živých nepřiznivých reakcí, pocházejících z kruhů hindů. Ještě před ohlášením cesty Svatého Otce Pavla VI. do Bombaje bylo lze v těchto místech Indie pozorovat agitace hinduistických skupin. Hnutí Arya Samaj, založené roku 1875 v Bombaji Dayandem Sarasvati, hrdinou obnoveného moderního hinduismu adresovalo Svatému Otci a kardinálu Graciasovi telegramy, v nichž se požadovalo zrušení Eucharistického kongresu nebo zamezení jeho pořádání. Generální štáb Hindu Mahasabha se rozhodl učinit manifestaci svých svazů svými populárními černými prapory — známkou to protestu proti násilí — u příležitosti příletu Svatého Otce do Bombaje. Místopředseda hnutí přikázal, aby jeho členové se snažili mimo jiné zabránit Svatému Otci a jiným katolickým osobnostem přístup k návštěvě čtvrti chudých v Bombaji. List tohoto hnutí obviňoval vládu, že pozvala Svatého Otce Pavla VI., jenž prý pronesl protihindské výroky. Konečně, pravilo se též, že když tak velký počet lidí se zúčastní tak velké manifestace křesťanské v zemi, kde většina je nekřesťanská, nelze pochybovat, že by se nemohly vzdemout vášně a zkompromitovat tak ovzduší, jež se doposud vyznačovalo tradiční náboženskou snášenlivostí. Již dávno před touto náboženskou manifestací

vyzývaly indické autority ke klidu a důstojnosti. Předseda vlády M. Shastri vyzval indické státní občany k srdečnému přivítání papeže, připomínaje, že hinduismus je znám svou tolerancí, neučí nenávisti, nýbrž respektování ostatních náboženství. Eucharistický kongres v Bombaji, pokračoval, učiní jistě hluboký dojem v celém světě. Starosta města Bombaje, dr. Divji, rovněž řekl členům skupiny Jan Sangh, že laický stát by měl respektovat všechna vyznání a neměl by mít ničeho antikonstitučního proti konání Eucharistického kongresu.

Katoličtí biskupové Indie ve společném dopise adresovaném organizačnímu komitétu Kongresu navrhli, aby Kongres se nestal manifestací, ale shromážděním v nejpokornějších modlitbách s výrazem účinné charitativní lásky a soucitu se všemi. A možno říci, starost v modlitbách a charitativní láska je skutečným výrazem katolické církve v Bombaji.

Pro katolickou církev v Indii byl kongres událostí velmi důležitou. Poprvé v moderních dobách slyšeli Indové každodenně současný hlas katolicismu. Indický tisk, jenž obnáší na pět set deníků a na více než 8000 periodik, publikoval každodenně po několik týdnů články o katolicismu a Kongresu v Bombaji.

38. Eucharistický kongres byl pořádán v Bombaji od 28. listopadu do 6. prosince. Ve svém znaku měl téma: „Eucharistie a nový člověk.“ Teologická komise ve snaze definovat motivy Kongresu vydala obsáhlé exposé, opírající se o epištolu svatého Pavla Efesanům, ve které apoštol národů vyzývá k následování Ježíše Krista: „Svlečme člověka starého a oblecme člověka nového.“ Šest hlavních argumentů čerpá z tohoto tématu: víra žijoucí: křesťan účinný v moderním světě na díle spásy našeho Pána: křesťanské sbřazení učiniti skutkem, ve jménu lásky, lidské solidarity a sociální odpovědnosti; svaté lidstvo: všichni věřící spoluúčastní na všeobecném kněžství; poselství světa: láska Kristova je všeobecná, jeho obětí spasila všechno lidstvo, Církev je věrozvěstkou pro všechny a měla by se ztotožňovat s každým národem, který evangelizovala; ukřižování s Kristem: utrpení všech je důsledkem hříchu na Kristu, lidská slabost může být prostředkem k vítězství hříchu; a konečně, sjednocení v Kristu, téma manželství a rodiny: obnova člověka a společnost je vázána na obnovu křesťanského rodinného života. Duchovní program bombajského kongresu byl zcela zasvěcen lásce, přezkoumání křesťanských povinností, starost o ty, kdož trpí nebo jsou choří, pomoc chudým, a uvedení ve skutek opravdového ducha charitativní lásky.

Eucharistický kongres v Bombaji byl zahájen dne 28. listopadu m. r. výstavou Nejsvětější svátosti oltářní. Po celou dobu trvání kongresu byla Nejsv. svátost nepřetržitě vystavena k uctívání na třech stech různých místech. V souvislosti s praktickým uskutečňováním zásad křesťanské charity byly pořádány vědecké porady o problému hladu ve světě. Současně se zasedáním na téma hladu se konalo kolokvium na téma: kontrola porodnosti v zemích se zaostalým vývojem. Aspekty hospodářské a lékařské byly předneseny laicky.

Na 38. Eucharistický kongres do Bombaje odcestovala také československá delegace v čele s biskupem dr. Ambrožem Lazákem, apoštolským administrátorem trnavským. V delegaci byli kanovník dr. Josef Beneš kanovník dr. Štěpán Záreczky, kanovník Bernard Přerovský a dr. Ján Čížík. Poznali jsme život indického lidu, jeho

těžké životní podmínky, ale také velikou vroucnost náboženského citu a silnou víru katolických bratří v Indii. Podle novinářských zpráv bylo zahájení Kongresu přítomno 225 biskupů a 120 tisíc věřících, kteří do posledního místa naplnili kongresové shromaždiště OVAL, v jehož středu byl postaven mohutný oltář v moderním stylu. Každý kongresový den měl svou náplň: neděle 29. listopadu bylo „Statio orbis“ podle myšlenky sv. Pavla (Ef. 2, 17, 18); ráno byla obětována mše sv. v arménském ritu v katedrále Nejsvětějšího jména a odpoledne na OVALU celebroidal papežský legát kardinál R. Petr Agagianian; večer pak byl proveden balet na téma „Smrt a život“. V pondělí byl „Den víry“ (Ef. 3, 16, 17) mše v ritu syro-malabarském, odpoledne pak mše sv. s udělováním sv. křtu a sv. biřmováním. V úterý „Den společenství“ (Ef. 5, 1—2), při kterém byla sloužena mše sv. v ritu maronitském, odpoledne v ritu syro-malabarském. Ve středu „Den kněžství“ (Ef. 4, 29, 30); odpoledne při svěcení kněžstva se dostavil na OVAL Svatý Otec Pavel VI. nadšeně vítán nejen zaplněným shromaždištěm kongresovým, ale i tisícovými davy, které zaplnily ulice Bombaje, kudy Hlava Svaté Církve přijížděla z letiště Santa Cruz na OVAL. Ve čtvrtek, na svátek apoštola Indie sv. Františka Xaverského, zasvěcenému „Poslání církve“ ((Ef. 3, 8—9) byla obětována mše sv. v katedrále v ritu melkitském a odpoledne při mši sv. bylo vysvěceno šest nových biskupů z pěti dílů světa za přítomnosti Svatého Otce.

Večer se zúčastnil Svatý Otec Pavel VI. na stadióně Brabourne představení indického baletu, který předvedl život Ježíše Krista. Pátek, 4. prosinec byl dnem „Svatého kříže“ (Ef. 2, 4—5). Začal mši sv. v byzantském

ritu a odpoledne byla na OVALU sloužena pontifikální mše sv. v ritu syro-malabarském za přítomnosti Sv. Otce; závěrem byla křížová cesta. Sobota 5. prosince byla nazvána „Dnem křesťanské lásky“. V tento den se také vrátil Svatý Otec do Říma, opět pozdravován nesmírnými zástupy v ulicích Bombaje. Odpoledne byla na OVALU mše sv., při níž byla udělena svátost stavu manželského. Neděle 6. prosince byla dnem „Osłavy Eucharistie“ a „Závěru kongresu“ (Ef. 1, 3—4), a vyvrcholila teoforickým průvodem městem k „Bráně Indie“ na břehu mořském, když před tím byla na OVALU pontifikální mše sv. s koncelebrací. Denní tisk psal o miliónu lidí, kteří se závěru kongresu zúčastnili.

Ovšem, náplní kongresu nebyly pouze bohoslužby, neboť denně zasedávalo „Studium“ v promoční síni univerzity, kde byly předneseny přednášky na aktuální témata, konalo se mnoho schůzí nejrůznějších katolických organizací, včetně studijních prací v semináři.

Z nejzajímavějších přednášek, jež byly v studijních seších na Kongresu předneseny, uvádím alespoň tyto: Na téma „Výživa a zdraví“ pronesl velmi zajímavý projev papežský legát Gregory Agagianian, Enrico Nicodem, arcibiskup z Bari, Itálie se zabýval problémem „Odpověď víry na problém indiferentismu a pozitivismu“, Eugene D'Souza: Výchova družného apoštolátu, další témata byla: Film jako prostředek apoštolátu, Křesťanská úloha v zemích se zaostálým vývojem, Eucharistie a jednota lidské rodiny, Úloha laiků v misijích, Náboženské hodnoty ve světské společnosti, Co činí laici v mezinárodním životě aj.

ThDr. Josef Beneš
(Pokračování)

EVANGELICKÉ ÚVAHY NAD BIBLICKOU ZPRÁVOU O STVOŘENÍ

Jean Daniélou, teologický poradce Vatikánského koncilu, ve svém pozoruhodném díle (Au commencement, Genèse 1—11, vyd. du Seuil, Paříž 1963) takto uvádí studium biblického hexaemeronu. První kapitola knihy Genese nejpravděpodobněji byla konečně upravena a vložena v dnešní literární útvar starozákonním knězem z počátku 5. století př. Kr. To byla doba, kdy na podnět velikého Esdráše se národ izraelský po návratu ze zajetí babylónského opět vklínil v život a zákony svých otců a shromáždil podstatu svých posvátných tradic. Univerzalizmus spásy, který tak přesvědčivě vysvětluje z první kapitoly Genese, je nesporně pozdější druhé části proroctví Izaiášova, jehož vrcholné starozákonní teologické texty byly ukovány v době zajetí babylónského. Hexaemeron svým obsahem i teologickou náplní předčí žalm 104 podle hebrejského textu, který se inspiroval počátkem Genese a tvoří jasnou obměnu hexaemeronu ve formě prosby, modlitby, hymnu i chvály. Současné stěžejní dílo o Knize žalmů H. J. Krause (Žalmy II., Neukirchen, 2. vyd. 1961) úzce váže, dokonce činí částečně závislým jmenovaný žalm na egyptském slunečním hymnu Amenofise IV. Autor vyzdvihuje typickou vazbu tohoto žalmu s kosmologickou moudrostí a hymnickým stylem dávného předního Orientu a egyptského mudrosloví. Podobného vědeckého posudku je i studie A. Deisslera (Časové určení a prostředí kosmických hymnů, Trier 1961). Vráťme se opět k hexaemeronu, kde chceme vyzdvihnout důležitost, kterou klade významu hebrejského kalendáře, sedmidennímu dělení, hymnickému zdůraznění soboty, jasným náznakům svátků, u nichž měsíc a slunce označují pravidelný časový rytmus, do vše se tak přirozeně umísťuje v kněžské prostředí druhého jeruzalémského chrámu doby po babylónském zajetí. Jaspers připomíná, že 5. století př. Kr. bylo dobou velikých změn v dějinách lidského myšlení. Tehdy při březích Jónského moře klasičtí řečtí filosofové hledali prvky původu všeho na světě. Pro Anaxiména počátkem všeho byl vzduch, Thalés zase prvotním základem světa pokládal vodu. Též jménem neznámý svatopisec první kapitoly Genese měl zájem o původ kosmu a tento ve St. zákoně obdivuhodný zájem nalézáme pouze v knihách mudroslovných, totiž v knize o Jobovi a v Moudrosti Šalamounově. Tyto filosofické směry byly ovšem pro svatopisce spíše důvodem polemiky proti

mýtům. Starozákonní kněz řeší obtížné problémy jasným zdůrazněním svobodného a svrchovaného rozhodnutí Boha, Stvořitele. Svatopisec nutně musel vycházet z kulturní úrovně tehdejší doby a představivosti dávného Orientu. I pro Písmo sv. je nutně vesmír rozdělen ve tři prostory — dole je propast vod, které naplňují podzemské kraje; nahoře jsou vody, které udržuje obloha a zároveň zabráňuje, aby nezaplavily zemi; uprostřed pak je země s rostlinami a nejrůznějšími živočichy. Tato struktura kosmu je společná mnohým paralelním místům ve St. zákoně, především v citovaném žalmu 104. a v knize o Jobovi. Tato kosmologická představitost je nevyhnutelně společná, je jedinečně srozumitelná všem lidem tehdejší doby a prostředí. Namítnou se nám podobné opaky a popisy v orientálních náboženstvích Kanaánců, Babylónanů i Egyptanů. Sdílí i náš svatopisec kosmologické představy? V čem se především liší? Nenalézáme totiž v biblické zprávě formy kosmogonických mýtů, které jsou běžné všem pohanským náboženstvím tohoto prostředí. Síly přírodní jsou zde božské osobnosti. Kosmogonie je ve skutečnosti theogonie. Prvotní chaos a přetvářka bčzstvo se v mytologických vzájemně prolíná. Toto vše pak tvoří základ polytheismu. P. Humbert v díle o ráji a pádu prvňích lidí zdůrazňuje: „Nelze dosti podtrhnouti jasný charakter Genese 1., kde teologické úvahy a zdůraznění monoteismu poskytuje rozhodnou vůli zneutralizovat veškeré protivné a nepřátelské síly jediného pravého Boha.“ Antipolyteistická polemika je vůdčí myšlenkou biblického textu. V babylónské mytologii Tiámat, prvotní Oceán je bohyně, nad níž vítězí Marduk, bůh světla. Tedy počátky všeho začínají bojem mezi bohy a bohyněmi. Pozůstatky těchto mýtů, společných semitským národům tehdejší doby, jen matně zaznívají jako básnické ozdoby v textech Starého zákona u proroka Izaiáše (51, 9) a v žalmu 74, 14. Již H. Gunkel, jehož dílo Stvoření a chaos snad teprve dnes dokonale oceňujeme, neopomíjí zaznamenat tyto pouze jen literární dozvuky. Jak je to lidsky a přirozeně téměř nepochopitelné, že všechny stopy mýtické, ano i pouze literární úvodní kapitola Genese plně zahlazuje. Bohyně Tiámat ztrácí svou osobnost a je pouhým oceánem, totiž místem nesmírných vod. Je až dosti známo, jakou důležitou roli hrály vždy hvězdy v dávných náboženstvích. Sedm planet bylo pro Babylónany sedmi

božstvími a každá planeta měla své jméno a řídila a zasaňovala podstatně v život lidí. Tato astrologie se rozšířila po celém Středozemním moři a snad to byla jediná forma pohanství, jež nejdéle dožívala. Gnostikové se ohradili proti tyranské vládě bohů, planet, ale přece jen připustili jejich zhoubné vlivy. V tak silném tlaku všeobecného myšlení svatopisec nazývá planety pouhým jménem hvězd a ani nerozlišuje jejich počet vlastními jmény. Jsou jen pouhými svítilnami na obloze, aby svítily lidem. Nejsou již nepřátelskými mocnostmi, jsou zcela demytologizovány a dán je jim hexaameronu jejich přirozený a skutečný účel. Svatopisec jmenuje pouze slunce a měsíc. Slunce Rá byl velikým bohem Egyptanů; měsíc Astarté byla kanaánskou bohyní. Víme též, jakou důležitou úlohu hrál bůh Hélios v řeckém náboženství, jeho vláda trvala až do konce helénského panství. Měsíc Hékaté byla bohyní temnot a vládla nad říší zemřelých. Podle slov současných katolických exegetů svatopisec Genese 1. se přibližuje helénským fyzikům, kteří i v očích tehdejších pohanů se zdáli příliš bezbožní. Totiž svatopisec odmítá jakékoliv zbožštění kosmu, protože zde spatřuje hlavní důvod polyteismu. Jemu je pouze jediný pravý Bůh posvátný a nadpřirozený.

Země a moře nejsou již mocností božské. Matka-země je bohyní všech dávných náboženství. O bohu Oceánu mluví i Homér. V biblické zprávě o stvoření jsou tyto mocnosti opět zbaveny veškeré mytologie, dokonce zbaveny všeho básnického a literárního ozdobného náznaku. Genese jmenuje zemi prostě souši a moře jen množstvím vod. P. Humbert připomíná, že v pátém dni hexaameronu obrovské mořské příšery nejsou již ani zbytkem mytického chaosu ani prvotní theomachie. Čas, totiž dni a měsíce též ztrácí svůj posvátný charakter i magickou představivost dávného Orientu v dni příznivé a nepříznivé, neblahé. Pouze den sobotní je v Genesi dnem Bohem posvěceným a částí časového řádu Bohem stanoveného.

Souhlasně s katolickými exegety pozorujeme, že sva-

topisec první kapitoly Genese nahrazuje pohanské bohy Bohem stvořitelem, který nad zemí vládne a jemuž celý svět je vlastním stvořitelem. Tato zpráva na samém prahu Písma sv. Starého zákona je neotřesitelným svědectvím Božího primátu a absolutní závislosti všeho na vůli a rozhodnutí Božím. Potvrzení této výsostné teologické skutečnosti spočívá na prvním verši Genese: Na počátku Bůh stvořil nebe a zemi... Nebe a země zde označují všeobecnost vesmíru. Počátek — berěšit — není jen pouhým začátkem dění, ale absolutním počátkem vesmíru. Již Philo z Alexandrie takto chápal první slova Mojžíšovy Thóry. Samé hebrejské slovo — bára stvořil — je pozoruhodné. Starý zákon je neuznává leč ve spojení s Boží činností. Sloveso to náleží tedy k posvátnému slovníku. Nemá vztah k světské analogii lidské činnosti a všeobecného vyrábění; označuje výlučně vlastní Boží činnost. Rozbor tohoto slovesa můžeme vhodně doplnit studií P. Humberta (Theologische Zeitschrift, 1947, str. 401 a dále). Sloveso bára označuje tedy činnost, kterou může vykonat jedině Boží všemohoucnost. Zde je podstata a hlavní věc. Všechny pak části Písma sv. Starého zákona jsou dalším vývojem této stěžejní základní teologické pravdy. Evangelický německý exegeta Gerhard von Rad připomíná — Izrael nejlouběji poznal Boha v nadpřirozených zásadách do vlastního svého národa během staletých dějin. Jahve je vlastním Bohem vyvoleného národa, je Bohem slavné úmluvy s lidem Izraele. Starozákonní víra izraelského jahvisty se vyčerpává na podkladě historických zkušeností a vyúsťuje ve víru starozákonní spásy. Nejradostnějším duchovním výsledkem exegetických meditací nad biblickým hexaameronem je nezvratná jistota, že starozákonní kněz doby po zjetí babylónském vyznal svou víru v nejčistší monoteismus, který opět upevnil ve svém národě po otřesné katastrofě babylónského zjetí, aby tento nejvyšší duchovní poklad přinesl až k prahu Nového zákona, doby milosti, lásky a vykopení lidstva Božským Spasitelem, Ježíšem Kristem.

ThDr. František Kotlík

NA VÝŠI DOBY PO STRÁNCE MORÁLNÍ

Má-li kněz být na výši současných úkolů a perspektiv, jistě potřebuje co nejvíce vědomostí, a to nejen z bohovědy, ale i z mnoha oborů příbuzných. Vzdělání mu může dávat jistotu ve vystoupení, zvláště když má k tomu přiměřenou schopnost sdělovací. S jeho znalostmi musí se snoubit pokorná pavlovská láska (I. Kor. 13) k Bohu a nesmrtelným duším.

Jakkoliv tedy nesmíme opomíjet vzdělání a pastorační slova, ještě více nutno zdůraznit vlivnost pastorace života. Neboť lidé sice potřebují jadrnou, aktuální a solidní argumentaci pro sv. víru, ale zvláště potřebují vidět příkladný život. Podle sv. Pavla máme se ve všem prokazovat jako vzor dobrých skutků (Tit. 2, 7) a podle samého Krista Pána máme být světlem světa a solí země (5, 13, 14). Lidé nepoznají víru ani tak podle definic nebo rozborů dějinné situace a nestačí ani poukazy na životní příklady velkých křesťanů minulosti, ale potřebují nás vidět žít pravým křesťanským životem.

Dnešní svět, do kterého nás Pán povolal a ve kterém smíme žít a pracovat, netouží ani tak po dogmatice, ani se nebude obdivovat jedenáctisetleté křesťanské tradici v našem národě, ale s porozuměním přijme příklad našeho opravdového křesťanského života, neboť lidé vždy ctí a důvěřují tomu, kdo stojí mravně výš. Nejen dějiny vypravují o jedinečném vlivu těch, kteří nepřijali kněžské svěcení jen kvůli zajištění lepšího a pohodlnějšího života, kvůli krásným ornátům apod., ale i v současnosti je nejjednodušší slyšet: „Kdybyste vy, kněží, šli opravdu za Kristem Pánem, šli bychom za vámi třeba po kolenou.“ Víru čekal-li vždy svět na takové lidi, kteří toho o důležitosti náboženství ani tak příliš nenamluvili, kteří se pouze nerozplývali chvalozpěvy na sv. víru, ale kteří především podle ní žili a vydávali svědectví Bohu svým vzorným životem, čeká se to zejména dnes. Lidé chtějí v nás vidět skutečné představitele oněch myšlenek, kte-

ré hlásáme, chtějí nás vidět svítit touhou a líbit se Pánu a spalovat se jako On pro jejich blaho a nejvyšší zájmy člověčenstva, chtějí nás vidět zapálené bojem o lepší život na zemi, svatým bojem nejen o nadpřirozené, ale i o pravé pozemské hodnoty a lepší vztahy na zemi a chtějí nás zejména vidět svítit láskou a moudrostí, obětavostí a pravdivostí, spravedlností i milosrdenstvím, chtějí vidět skutečné kněžské osobnosti, zrající k dokonalosti. Takové kněžské osobnosti jsou daleko důležitější a potřebnější, než kterákoliv pastorační metoda. Proto tomu bylo věnováno tolik času i na třetím zasedání II. vatikánského koncilu.

Mojžíš a Jeremiáš, když byli voláni do služeb Hospodinových, začali se před Bohem omlouvat, poněvadž se považovali za nehodné, že Izaiášovi očistil anděl rty ohněm a že předchůdce Páně přes svou nevinu činil před svým vystoupením tuhé pokání — jen aby se k svému úkolu připravovat cestu Pánu učinil co nejzpůsobivější. Právě proto byla kázání sv. Jana Křtitele tak účinná, poněvadž jeho slova předcházely skutky!

Pokrok technických věd a vývoj civilizace jde v posledních desetiletích nesporně prudce kupředu. Je třeba však pečovat i o to, aby v nové společnosti a v nových sociálních poměrech a v pracovních vztazích stál, žil a pracoval člověk v plném svém důstojném a odsobectěném lidství, člověk svědomitý, poctivý, odpovědný, ukázněný, čestný, pracovitý, věrný, jedním slovem mravní. A tu jsme dlužni tomuto světu dát na sobě praktický důkaz o tom, že je to možné. A proto nestačí jen zachovávat tradiční formy věroučné a bohoslužebné, tu nestačí kněz úřadující a sem a tam kázající a vykonávající obřady, ale musíme ukazovat na svém vlastním životě, že je možno opravdu žít podle zákona lásky a spravedlnosti Ježíše Krista, musíme demonstrovat na svém životě, že každý může odpovědně, věrně a ukázněně plnit

své povinnosti. Prostě musíme se snažit, abychom vždy byli lidským a křesťanským vzorem v naprosté jednotě toho, o čem mluvíme. Musíme se snažit vystříhat se i ne-
citlivého vztahu ke svým svěřeným, vnějšího mělkého autoritářství, i drobných kazů v životě soukromém. Když po letech lidé vzpomínají na kněze, který u nich pracoval, zpravidla si zdaleka nepamatují vše, čemu je učil, ale dobře si pamatují, jaký byl, zdali to byl kněz, snažící se žít podle Jezu Krista, nebo jen obyvatel fary, kněžský živnostník, i když to chtěl přikrývat bohrým dobřáctvím a laickým přehlížením jejich morálních nedostatků.

Je to ustavičný úkol pro nás všechny. Jen zevšednět mi nedej, Bože. Kdo nejde vpřed, už stojí opodál. Čím je kdo více zdatný, tím větší nádoby jsou mu předloženy k naplnění dobrem, třebaš tím více překážek a utrpění jest mu překonat. Mějme v sobě svatou nespokojenost a svatou ctižádost, abychom v duchu II. vatikánského koncilu evangelium pravdy a života, posvěcení a milosti, spravedlnosti, lásky a míru čím dál lépe a dokonaleji žili ve svém každodenním životě, aniž svých předností budeme vystavovat, aniž se budeme nad někoho vyvyšovat.

ThDr. Jaroslav Kouřil

ALBÍK Z UNIČOVA

I. Kněží-lékaři ve XIV. stol.

Jedna z nedomyšlených charakteristik Albíkových, která se šířila v XVI. stol. (Dubravius), pravila, že by dějiny měly řadit tohoto pražského arcibiskupa spíše k mastičkářům než k biskupům. Prý se stal arcibiskupem proti vůli kapituly a neučil nic proti rozmáhající se herezi, ačkoli ho napomínal písemně papež Jan XXIII., pařížská universita, kapitula i litomyšlský biskup Jan. Z tohoto značně zkresleného obrazu Zikmunda Albíka z Uničova, který vytvořil a šířil Dubravius, je zřejmo, že sám neměl správnou představu o vzdělancích XIV. stol. Lékař Albík, zbožný člověk s nižším svěcením, neměl daleko k teologii a v jeho případě vlastně povolání na arcibiskupský stolec ani tak nepřekvapuje, jak by se povrchnímu pozorovateli na první pohled zdálo. Tím spíše, že i jeden z papežů minulého století Jan XXI. (zemř. 1278) byl lékařem.

Pochopení Albíkova případu nám umožní pozorování málo známé nebo spíše málo připomínané opačné skutečnosti, že totiž vynikající lékaři XIV. stol. byli vesměs klerikové. Tak první z nich Havel ze Strahova (Gallus de Strahov) byl kanovníkem pražského a boleslavského kostela a královéhradeckým arcijáhnem. Uplatňoval se ve službách Karla IV. i jako astronom a v této funkci prý pohnul panovníka k založení Nového města Pražského, nikoli na bubenečské pláni, jak se původně zamýšlelo, nýbrž mezi Vítkovem a Vyšehradem. Havel vynikl také jako lékař a zdá se, že byl v pozdějších letech po r. 1349 osobním císařovým zdravotním poradcem. Napsal pět lékařských knih, z nichž nejzávažnější byl „Regimen ad Carolum Imperatorem“ z r. 1349. Byl první lékařskou autoritou v zemi a jako takový rozhodoval o tom, kdo je postižen malomocenstvím. Když se u někoho zjistilo, vyloučili nemocného na doživotí z lidské společnosti. Jedno z takových dobrozdání je zapsáno v tzv. Přímově formuláři.

Málo si uvědomujeme, že známý svatomichalský farář a Husův přítel, mistr Křišťan z Prachatic, nar. kol r. 1366, byl nejen vynikajícím theologem, ale také matematikem a lékařem. Od r. 1392 působil na fakultě artistů jako profesor matematiky, byl na ní několikrát děkanem a sedmkrát rektorem pražské university. Po r. 1406 se stal farářem u sv. Michala a r. 1410 kanovníkem u Všech svatých. Jel za Husem do Kostnice a vymohl si před 4. březnem 1415 přístup do jeho vězení. Jako vysoce vzdělanému knězi mu byly všechny rozpory vzniklé ve věcech nábožensko-církevních trapné. Když se v zemi rozmohl radikalismus, Křišťan se opřel přehnaným novotám a podržel toliko přijímání pod obojí způsobou. Zakoušel za to mnohá protivenství, byl vězněn i poslán do vyhnanství, ale setrval při svém přesvědčení. Toužil po klidu, aby se mohl věnovat svému vědeckému snažení. O něm vydává svědectví 9 svazků matematických a medicínských spisů zachovaných v NUK. Křišťan byl spřátelen „s velikým mistrem vnitřního lékařství“ Zikmundem Albíkem z dob společného působení na universitě. Albík si tak vážil Křišťana, že mu zůstal přítelem, i když

žil ve vyhnanství. Jeho proslulost vlastně založila lékařská a hygienická pojednání pod rozmanitými tituly znovu a znovu vydávaná, hlavně v XVI. stol.: „Zlatý domácí poklad proti rozličným neduhům“, „Pravidlo zdraví lidského“ a „Mistra Křišťana lékařské knihy“. Nejproslulejší z těchto lékařů kleriků byl však Jan Ondřejův příjmem Šindel, nar. asi r. 1375 snad v Hradci Králové. 24. 2. 1399 se stal mistrem svob. umění a brzy potom, asi v 25 letech, profesorem matematiky a hvězdářství ve Vídni. Tam snad absolvoval lékařskou fakultu. Vra-
ceje se do Prahy jako profesor astronomie r. 1409, přinášel si zároveň lékařský diplom. Jako lékař si počínal v Praze tak úspěšně, že brzy zastával vedle Zikmunda Albíka úřad dvorního lékaře. V r. 1409 ho král Václav IV., dbalý svého zdraví, tituluje „magister in artibus, in medicinis professor, physicus noster“. Jako nadaného a proslulého profesora ho předcházela tak znamenitá pověst, že byl již r. 1410 rektorem university, po odchodu cizích národů druhým po Husovi. Na artistické fakultě četl r. 1412 Ptolemeovu Syntaxis, zvanou podle arabského překladu Almagest (KK O I). Lekce vzbudila značnou pozornost. Pro vědecké a učitelské úspěchy mu přiznal Václav IV. zvláštní roční přídavek 49 kop, který mu vyplácela Čáslav z uložené berně. Jinak měl příjmy od 17. IX. 1418 jako svatovítský kanovník a od r. 1441 jako vyšehradský děkan (zve se tehdy de Gaudentino). Vyšehradská kapitula založila z jeho odkazu za spásu jeho duše zádušní mši r. 1457. Kněžské svěcení přijal až roku 1437. Jsa rozhodným katolíkem, opustil husitskou Prahu a žil v Norimberce, snad v Sienně a v Olomouci. V té době napsal své hlavní astronomické dílo „Tabule de motibus planetarum“, o nichž se po 175 letech vyjádřil velmi pochvalně hvězdář Rudolfa II., slavný Tycho de Brahe. R. 1436 se vrátil do Prahy a zahájil znovu přednášky. Podle svědectví mistra Kampana daroval Karlově koleji téměř 200 svazků lékařských a hvězdářských knih. V té době požíval pověsti jednoho z nejslavnějších současných evropských hvězdářů, jsa astrologickým poradcem norimberského senátu a Fridricha III. Význačný humanista Eneáš Silvius, pozdější papež Pius II., mu napsal r. 1445: „Eneáš Silvius, básník, Janu Šindelovi, jedinečnému astronomu. Nikdy jsem tě neviděl, ale tvá pověst mě nutí, abych si tě velice vážil. Oceňuji tě jako velikou ozdobu našeho věku, neboť dovedeš předvídat pohyby hvězd, budoucí bouře, úrodná a neplodná léta. Proto tě ctím a mám v dobré paměti.“ O Šindelovi, věnovavšímu se ve dvou případech také letopiscectví, máme poslední zprávu, když mu bylo 77 let. Zemřel asi ve stáří 81 let. Pochází od Jana Blanchinia, hvězdáře ve Ferrare, který svůj odborný spis věnovaný císaři Fridrichu III., podřizuje autoritativnímu úsudku Šindelovu.

Všestranný tento lékař-kněž byl nucen všimnout si také botaniky. Překládal a komentoval bylinářský spis Pseudomacerův (NUK X E 14). Výklady jsou psány drobným písmem mezi řádky Macerova textu. K latinským a německým názvům rostlin připojil Šindel česká pojmenování, někdy i s etymologií slova, např. podražec, poně-
vadž po drahých roste.

(Pokračování)

ThDr. Václav Bartůňek

47. Vexilla Regis prodeunt.
(K nešporám v Pašijové době.)
Korouhve Krále jdou k nám
bůž,
tajemně září svatý kříž,
kde stížen smrtí život byl
a smrtí život vydobyl.

Když pronikl mu ostrý hrot
krutého kopí do útroh,
tu, by nás omyl od vin všech,
vycedil z boku s vodou krev.

Tak splněno, co David král
pravdivou písní zvěstoval,
když hřásal všude v země kruh,
že s dřeva vládnout bude Bůh.

Překrásný strome, vznešený,
purpurem Krále oděný,
jen tvému kmeni přáno jest
tak svatě údy v obět nést.
Blazený, žes v náruči své
směl držet světa výkupně,
že zváživ tělo v zápětí
vzals dávnou kořist podsvětí.

Čest, kříží, tobě, spáso všech,
teď v pašijových hořkých dnech
dej zbožným více milostí
a hříšné z pout vin vyprosti.

Trojice, chval tě každý tvor
za to, žes naší spásy zdroj,
ty odměň v nebi blahem svým,
jež křížem vedeš k vítězství.
Amen.

LITURGICKÉ HYMNÝ A SEKvence

48. Pange, lingua, gloriosi.
(K matutinu v Pašijové době.)

Jazvku náš, vítězného
slávu boje hlásej všem,
slav i trofej kříže jeho
velkolepým triumfem.
Že Spasitel světa všeho
zvítězil, byv umučen.

Zželo se Stvořiteli
praotce, jenž svést se dal,
když jabka soustem celý
svůj rod smrti zaprodal.
Pán už tehdy stromu velí,
abv kletbu, stromu sňal.

Toto dílo k naší spáse
vyžadoval věci řád,
abv podlý svůdce zase
bvl do sítě svých lstí jat
a lék odtud rozléval se,
odkud zlý nás ranil had.

Proto když se dovršila
plnost času svatého,
z Otcova je poslán sídla
světa Tvůrce, kterého
v těle lidském porodila
Panna z lůna čistého.

Pláče Dítě položené
v úzkých jeslích ve chlívě,
údy v plénky zabažené
Matka-Panna svazuje,
Boží nožky, ručky něžné
povijanem stahuje.

Ať Trojici svatou všeho
tvorstva věčně chváí hlas,
stejně Otce, Syna jeho
i Ducha, jenž těší nás,
ať jméno Trojediného
velebí svět v každý čas.
Amen.

49. Lustra sex qui jam peregit.
(K laudám v Pašijové době.)

Když skončil šest pětiletí
a naplnil svůj věk Pán,
on, Spása všech, jde v zápětí
na mučení z lásky k nám,
hle, Beránek náš k oběti
na kříž je už pozvedán.

Zemldel, zlučí napojený.
Hřeb, trn, kopí rozrývá
něžné tělo, póry všemi
krev se s vodou vylévá,

vesmír, hvězdy, moře, zemi
jaký to proud omývá!

Věrný kříží, nenajde se
mezi stromy vznešený,
podobný strom v žádném lese
květem, plodem, zelení:
sladký hřeb plod sladký
měkké lože našel Pán.

Velký strome, větve sehní,
povol vzpatým útrobám,
tvrdost, kterou od zrození
máš, se ihned vládnou staň,
by svým údům na tvém kme
pníci sladce našel Pán.

jen ty směl jsi v náruč svoji
obět světa pozdvihnout
a světu, jenž v troskách stoj
archu spásy nabídnout,
již vymazal z boku dvojí
Beránkova vyšší proud.

Ať Trojici svatou všeho
tvorstva věčně chváí hlas,
stejně Otce, Syna jeho
i Ducha, jenž těší nás,
ať jméno Trojediného
velebí svět v každý čas.
Amen

Všechny tři hymny jsou od Ve
nantia Fortunata (+ po r. 800!).

Přeložil J. M. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKlad ŽALMŮ

ŽALM 19. NÁROD SE PŘED BITVOU MODLÍ ZA KRÁLE

Žalm (hebr. 20.) složil svému národu sám král. Býval recitován či zpíván při bohoslužebné oběti před bitvou, aby králi i národu připomínal, že člověk nemá spoléhat sám na sebe.

Rozdělení myšlenek:

- Modlitba lidu za vítězství (2—6).
- Vyjádření naděje, ba jistoty vítězství (7—9).
- Sborové zakončení modlitby (10).

- Sbormistru, žalm Davidův.*
- Kéž tě Pán vyslyší v tento den tísně,
kéž tě chrání jméno Boha Jakubova!*
- Kéž ti sešle pomoc ze svatyně
a ze Siónu ti poskytne oporu!*
- Kéž se rozpomene na všechny tvé dary,
kéž se mu tvá obět zalíbí!*
- Kéž ti dá, po čem touží tvé srdce,
kéž vyplní každý tvůj záměr!*
- Kéž se můžeme radovat z tvého vítězství
a ve jménu Pána vztyčit korouhve!
Kéž Pán splní každé tvé přání!*
- Už jsem to zažil,
jak Pán dal zvítězit svému pomazanému,
jak ho vyslyšel ze svého svatého nebe
mocí své vítězné pravice.*
- Síla jedněch je ve vozech,
síla druhých v koních,
ale naše síla je ve jménu Boha, našeho Pána!*
- Tamti se zhroutili
a padli,
my však stojíme
a vytrváme!*
- Pane,
dej králi zvítězit
a vyslyš nás ještě dnes,
kdy k tobě voláme!*

[7] „pomazaný“ — král.

[8] „síla ve vozech...“ — v počtu válečných vozů a koní.

ŽALM 20. NÁROD DĚKUJE ZA VÍTĚZSTVÍ A MODLÍ SE ZA KRÁLE

Tento žalm (hebr. 21.) se podobá předcházejícímu, ale s tím rozdílem, že vyjadřuje náladu po vítězném boji.

Rozdělení myšlenek:

- Lid děkuje za královo vítězství (2—8).
- Oslavuje krále a klné jeho nepřátelům (9—13).
- Sborové zakončení žalmu (14).

- Sbormistru; žalm Davidův.*
- Pane,
z tvé síly se raduje král,
když tak velice jásá nad tvou pomocí!*
- Splnils mu, po čem v srdci toužil,
neodepřels mu, oč jeho rty žádaly,*
- ba, s požehnáním zdaru jsi ho předcházeli,
vsadils mu na hlavu korunu z ryzího zlata.*
- Prosil tě o život
a dals mu jej:
život dlouhý až do věčných věků.*
- Tvou pomocí se velmi proslavil,
obdařils ho vznešenými počtami,*
- učinils totiž, aby byl trvalým požehnáním,
oblažils ho radostí své tváře.*
- Protože král douhá v Pána,
a pro milost Nejvyššího,
nic ho nevyšine z rovnováhy!*
- Ať tvá ruka zasáhne každého z tvých nepřátel,
ať tvá pravice dopadne na ty, kdo tě nenávidí!*
- Nalož s nimi jako plamen ve výhni,
až ukážeš svou tvář!*
- Ať je Pán ve svém hněvu zahubí,
ať je zhltné oheň!*
- Vyhlaď ze země jejich potomstvo
a jejich rod vyhlaď z lidstva!*
- I kdyby se pokoušeli proti tobě o špatnost,
naosnovali úkladů,
nic nezmohou,*
- vždyť je obrátíš na útěk,
jen co jim svým lukem zamíříš do tváře!*
- Pane,
pozvedni se ve své síle,
tvou moc oslavíme zpěvem!*

[5] „do věčných věků“ — básnická nadsázka, srv. 3 Král 1, 31.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami Josef Kunický

MEDITATIONES DE PRAEFATIONIBUS

ÚVODNÍ MYŠLENKY.

Konstituce o posvátné liturgii žádá, aby každý katolický křesťan, natož pak kněz, vnikl do hlubokého tajemství a do hlubokých a vznešených modliteb mše sv. „Církev ve své starostlivé péči chce, aby křesťané nebyli při tomto tajemství víry jako vnější a němí diváci, ale aby sami dobře rozuměli, aby na posvátných úkonech byli uvědoměle, zbožně a činně účastní. Bohu aby děkovali a neposkvrněnou Oběť aby obětovali nejenom rukama kněze, ale sami v jednotě s ním se učili obětovat sami sebe a ze dne na den prostřednictvím Krista splývat v jednotu s Bohem i mezi sebou, aby konečně byl Bůh vším ve všem.“ II/48. „Klerikové v seminářích a řeholních domech ať nabudou liturgické formy duchovního života, a to vhodným vedením, aby posvátným obřadům nejen rozuměli a byli schopni zúčastnit se jich celou duší, ale také... byli prodchnuti duchem posvátné liturgie.“ I/17. Proto ji před vydáním konstituce o posvátné liturgii jsme v ročníku 1962 DP konali své meditace o modlitbách malého a velkého kánonu. V ročníku 1965 DP učiníme meditace o prefaci a prefacích.

Liturgie mše sv. obsahuje zjevené poučné slovo Boží v epištole a evangelii s následující homilií, kterou konstituce tak vřele a tak důrazně klade každému knězi na srdce, „aby byla součástí samotné liturgie“; při mších, které se slouží o nedělích a

zasvěcených svátcích se nemá bez vážné příčiny vynechat. II/52. Obětující slovo Boží při modlitbách malého kánonu: *Suscipe sancte Pater...* in spiritu humilitatis... *susciplamur a te Domine...* *suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis...* Konsekrací slovo, které proměňuje chléb v Tělo a víno v Krev Pána našeho Ježíše Krista... Pak prosící slovo, slovo úpěnlivé prosby z hlubin srdce vyslovené v kolektě, sekretě, in *post-cummunione*, a na různých místech kánonu. Nesmíme však nikdy zapomenat, že Bůh nás stvořil ad maiorem suam gloriam. To jest finis primarius veškerého stvoření. To je finis primarius i stvoření člověka. A proto se k slovu zjevenému poučenému, k slovu obětnímu, prosícímu a konsekracímu druží v posvátné liturgii mše sv. slovo chvály a díky, zvláště ve velké doxologii a v prefaci. Jak slavnostní a velebný jest tento hymnus chvály a díky vzdávaný Bohu! Kněz a věřící lid střídavě navzájem se povzbuzují a posilují k povznesení ducha k Bohu. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. Pán přijde, sestoupí na oltář, jako před dvěma tisíci lety sestoupil na naši zem et incarnatus est et homo factus est. Sursum corda. Habemus ad Dominum vobiscum. Et cum spiritu všemi jeho tužbami, radostmi a žalostmi, starostmi a strastmi. Gratias agamus Domino Deo nostro. Děkujeme Pánu svému Bohu. Díkyčinění je výraz vděčnosti a „Eucharistia“ [z řeckého] je totéž. Mše sv. vzdává dokonalé

díky, které Bohu dlužíme, a preface vyjadřuje slovy, co nejsvětější Oběť vyjadřuje skutkem. Dignum et iustum est. Věru hodno a spravedlivé jest, slušno a spasitelné, abychom Ti vždy a všude díky vzdávali, Hospodine svatý. Otče všemohoucí. Tímto prologem začínají všechny preface; v dlouhém monologu i jménem věřícího lidu pokračuje v hymnu kněz v díkyčinění Bohu.

Nejslavnější modlitba, nejslavnější slovo při mši sv. je slovo chvály a díkyvdání. Slovo chvály a díky je také slovo nejradostnější, neboť dáváti je krásnější a blaženější než přijímati. A jediná možnost Bohu něco dáti jest: Jemu chválu a díky vzdávati.

Hymnus v duchu a směru svátkového tajemství velebí neskonale dobrotu a štědrost Boha, jež se prostřednictvím Ježíše Krista mnohotvárně v Církvi svaté projevila.

Podle směru svátkového tajemství se hymnus prefací různí. Sakramentář leonynský obsahuje 267 prefací, gelašiánský 186, gregoriánský 14 prefací. Po dlouhá staletí podržela ze sakramentáře Řehořova Církev svatá 11 prefací. Urban II. roku 1095 zavedl prefaci mariánskou, Benedikt XV. 1919 prefaci o sv. Josefu a zemřelých, Pius XI. 1925 prefaci ke svátku Krista Krále a 1928 k Božskému Srdci Páně. — Tyto preface obsahují celou theologii a každá má každému z nás pro náš duchovní život a pro naši pastorační činnost co říci.

ThDr. Karel Sahan

SPOR MEZI KARDINÁLY

Před časem jsme četli v denním tisku krátkou zprávu, nadepsanou „Polemika mezi kardinály“, která vznikla v otázce dovození užívání perorálních antikoncepčních přípravků katolickými manžely. Pro medicínský pojem „antikoncepce“ se v teologii užívá termín „abusus matrimonii“ nebo „onanismus conjugalis“. Podstatou této činnosti (onanismus conjugalis) je porušování jednoho z cílů manželství, který záleží v procreatio prolis. Je to ze strany člověka „agere contra naturam“. K dosavadním antikoncepčním prostředkům mechanickým, chemickým, biologickým přibýly též ještě prostředky hormonální.

Teorie Knaus Ogino, která je také metodou antikoncepční, kterou však může zpovědník doporučit jen jako východisko z nouze manželům, quos alia ratione a deo testabimur onanismi crimine abducere frustra tentaverit. V tomto případě se jedná pouze jen o „medium cavendi onanismi“, v žádném případě o generální dovolení (Noldin - Schmidt, 1940): „Propterea haec methodus non est indiscriminatio propaganda, sed solum in casu necessitatis consuli potest.“

Užívání nových antikoncepčních prostředků, jež vyvolalo polemiku kardinálů, též vzbudilo i dotaz našich čtenářů, jaký názor zaujímají naše zdravotnické autority. (Prof. dr. Hynie, prof. Stone, MUDr. Šturma aj.) Dosud i mezi lékaři je v této věci spor. Je sice známo, že tyto preparáty jsou účinné v tom smyslu, že zabrání početí dítěte, a to především znamená, že tlumí sekreci hypofyzárních hormonů, které ovládají menstruační cyklus u ženy a vytvářejí u ní cyklus umělý. Ale zatím není zaručeno, že by tyto prostředky, užívané ženami ve formě tablet, byly 100% neškodné. Masám žen však jsou dosud cenově nedostupné. Někteří autoři sice říkají, že hormonální antikoncepční prostředky narušují hormonál-

ní rovnováhu u ženy, ale zase jiní autoři poukazují na tu skutečnost, že primitivní žena nemá pravidelný cyklus a tedy normální ovulační cyklus, buďto totiž kojí anebo je těhotná během svého plodného období životního, kdy by měla mít menstruaci, a tedy normální ovulační cyklus. Hormonální antikoncepční prostředky tedy do jisté míry vytvářejí obdobnou situaci, která je u primitivů, že se totiž ovulační cyklus redukuje na poměrně malý počet během života ženy. Celkem se však názory shodují v tom, že hormonální antikoncepční prostředky nejsou karcinogenní, že by totiž u ženy vyvolaly rakovinné bujení rodidel. Ovšem přece jsou jen obavy, zda při delším používání nedojde u takové ženy k hormonálnímu poruše, která se potom dá těžko napravit. Totiž doba výzkumu, po kterou se nyní preparáty zkoušejí, je poměrně krátká, aby se z ní daly vyvozovat odpovědné závěry. Některé ženy totiž při užívání těchto preparátů měly pocity nevolnosti a bolesti hlavy. Masovému použití zatím, jak jsme již podotkli, vadí vysoká cena preparátu, i když se tento preparát užívá ve zcela malých dávkách.

Hormonální antikoncepční prostředky se zkoušely také u mužů. Výsledkem pak bylo snížení počtu spermií v ejakulátu, které vedlo až k azospermii (spermata se nevytvářela) a teprve po vysazení preparátu u zkoušených mužů za 8—10 týdnů došlo opět k normálnímu počtu spermií v ejakulátu. Zjistilo se však, že tento preparát má nepříznivý vliv na muže v tom směru, že snižuje u mužů libido i potenci. To je také důvod, který mluví proti jeho používání v humánní praxi.

Závěrem vidíme, že kardinál Ottaviani — i když patří mezi konzervativce — přece jen zaujal velmi správné stanovisko, že totiž v této otázce nelze jednat překotně a unáhleně.

MUDr. Vlastimil Nikodém

ŽIVÝ ODKAZ EMANUELA MASÁKA

Žil v mé rodné vsi student, který chodil do velkomeziříčské reálky jen proto, aby se naučil lenošení a jalo- věmu řečnění v klepařské dílně krejčíka Aloise Slabého, s jehož ženou udržoval tajný poměr. Tam nadával na profesory Msgr. Karla Vystrčila a Jana Smyčku, kteří často a přísně zkoušeli, vyžadovali kázeň, vedli k pořádku a mravnosti a stále ukládali namáhavé úkoly. Velebil profesory, kteří studentům povolovali a málo dbali o to, čemu je naučí. V roce 1929 student lenoch nepostoupil do vyšší třídy a musil na meliorační práce v okolí netínského rybníka, kde pocítil nejtvrďší realitu života. Vzpamatoval se, dal se tu na pokání, a později, po hořkých zkušenostech navštívil oba profesory, aby jim poděkoval, že to s ním myslí upřímně. Poznal, že ti přísní, věčně zkoušející učitelé jej vlastně měli víc rádi než ti „mírní“, že jej naučili mnohem pro život.

Tento obrázek vtrá se mi do vzpomínky na vážného, nejuvšší svědomitého kněze učitele, zvěčnělého Emanuela Masáka, s nímž jsme se rozloučili na židenickém hřbitově za melancholického podzimního dopoledne, povleklého slabým podmrakem, z něhož v hodině pohřbu přišlo podivné jasné, téměř křídové bílé světlo. Jeho citel a bývalí žáci pocítili, co je to led a palčivost lítosti, co svírá srdce člověka nad odchodem příkladného kněze a šlechtitného člověka. V Pánu zesnulý byl učitelem a katechetou. Jeho veřejná činnost se soustřeďovala dlou-

há léta ke škole, k výchově mladých duší a srdcí. Nespočetné řady Brňanů vzpomínají vděčně na vzácného učitele, o kterém se vyjádřil jeden z nejdejších školských inspektorů, že se v jeho hodinách sám u něho učil. P. Emanuel Masák byl znamenitým pedagogem. Byl jedním z těch, kteří jsou si plně vědomi svého vznešeného úřadu, jeho velikosti a odpovědnosti, kteří se na svěřené, nehotové duše dove- dou zadívat zraky, v nichž je kolikrát více lásky, více dobroty a obětavosti než v pohledu rodičů.

Ryzí, bytostně kněžská Masákova duše cítila mnoho falše a přetvářky nejdejších vládních forem, které tak zhoubně deformovaly tvář národa, a proto se utíkal k vidině ráje, do čistého světa dětí, k jejich nevinnosti, lásce a upřímnosti. Napsal pro dětské čtenáře svěží, kouzelnou črtu „Petřík putuje do Říma“ a redigoval nadšeně a s láskou více než dvacet let „Anděla strážného“, časopis, který rozžihl jasné světlo vědění a v srdcích zapaloval lásku k Bohu i k člověku. Redigoval i obrázkový a zábavně poučný lidový čtrnáctideník „Náš domov“ a po Vilému Bitnarovi byl vůdčím duchem olo- moucké „Archy“.

Svou myslitelskou, teologickou a filosofickou opravdovostí přerůstal Masák průměr českého katolického modernismu. Přijal-li pochodeň z rukou kněží-buditelů, snažil se dát národnému a náboženskému životu u nás mravní hloubku a nadpřirozené posvě- cení. V Emanuelu Masákovi žila silná

a jakéhokoli pochybování prostá jisto- ta, že nad světem, lidstvem a jed- notlivcem platí věčná pravda, láska, dobro a spravedlnost. Tímto bytostným přesvědčením se tichý, skromný, nenáročný, ale v zápase o pravdu sta- tečný a charakterní dělník Boží Masák solidárně postavil do věkovité řady služebníků království ducha, kteří svou úctou k pravdě ukazovali a budou na- dále ukazovat, v čem spočívá a záleží pravá důstojnost lidství. P. Emanuel Masák je veliký zjev mravní.

S Emanuele Masákem odešla jed- na z nejkrásnějších brněnských po- stav. Byl to sváteční pohled spatřit na ulici jeho vysokou, ztepilou posta- vu, jeho mužnou, ušlechtilou tvář, skloněnou v teskném zamyšlení. Není divu, že Masák, kněz bezúhonné po- věsti, citlivé, hluboké a bohaté duše, a až do krajností jdoucí lidumil, tolik trpěl našimi hříchy a vinami. Jeho ži- vot, tak tichý, prostý, neokázalý a ne- hlučný, vyjádřený heslem „být šťast- ným v chudobě a odříkání“, tají v so- bě kus tragiky, mnohá zklamání a pro- tivenství, krvavé a bolestné poznání obecně lidského a zvláště teologické- ho kříže. Masák byl duch vznešený, jenž nástroj svého díla vztyčoval až k Bohu, předbíhal v mnohém svou do- bu a zůstával nepochopen. Ale jeho životní odkaz zůstává dnes neporuše- ný, živý. Antonín Hugo Bradáč

V říši zlomeného kříže

Splnil se jeho sen

Za totálního nasazení českých bohoslovců v Berlíně jsem dělal nějaký čas na brusu. Byla to galejnická práce. Měl jsem koženou zástěru, kožené rukavice i koženou čepici. Na očích jsem měl tmavé brýle. V uších vat. Brus byl umístěn u železného sloupu a já na jeho kole obrušoval sváry na železných tyčích. Brus ječel, železné tyče rachotily a třáslý nejen rukama, ale i celým tělem. Roj jisker mě neustále obklopoval a na boty padaly železné piliny. Měl jsem jich tam vždy celou hromadu. Když člověk přišel po takové šichtě domů, třáslý se mu ruce, neměl chuť k jídlu, bolela ho hlava a myslel jen na spánek. Ale nálety nedaly spát. Při práci si nebylo možno také odpočinout, neboť hned za brusem měl svou boudu obermeister, který na vše dohlížel a zapisoval práci. Na druhé straně brusu byl sklad. V něm se vydávaly pilníky, kladiva, pilky a jiný „vercajk“. Ve skladu pracoval nějaký čas Patrik, než ho dali do té mizerie ve „Verzinkerei“. Tam se pozinkovávaly kovové součásti strojů. Do tekutého a žhavého zinku se ponořovalo železo. Jedovaté páry stoupaly z této lázně a kdo si nedal pozor, tomu vystříkl zinek na botu a propálil botu i no- hu. Dělníci dostávali denně jako přídavek láhev mléka, ale stejně tam nikdo nechtěl. Vedle „Verzinkerei“ byla „Spritzerei“. Stejná bída. Po celý den tam jeden trestanec impregnoval stanová plátna. Zvláštním rozprašova- čem na ně stříkal chemickou směs. Směs silně páchla a ničila trestanci plíce. Byl stále obklopen jakousi mlhou a vzduch tam byl nedýchatelý. Správně měl používat masky, ale proč ji nepoužíval, nevím. V létě pracoval venku na dvoře a zápach acetonu se šířil po celém zá- vodu.

Za „Spritzerei“ byla „Nähererei“. Dílna na šití vojen- ských stanů. Pracoviště Františkovo. Stál u dřevěného sloupu a zatloukal do otvorů v celtovině plechová ko- lečka. Stál tam už nejméně půl roku a na chodidlech se mu dělaly mozoly. Proto si podkládal pod nohy polštá- řek.

Na jiné straně tovární haly bylo elektrické svařování. Za zvetšelými závěsy kabin se skláněli naši kamarádi nad svou prací. Před očima drželi chrániče s tmavým okénkem. Byl tam sykot, pronikavá záře a stoupající dým. Naproti u oken stála řada obráběcích strojů. U nich pracovali Venca a Pepík. Zbytek prostoru vyplňovaly vrtačky, svěráky a stroje na krájení plechu. Tam se pil- valo, řezalo, leštilo, montovalo. Na volném prostranství v hale nýtoval starý mistr Lasche. Byl s vlečen do půl těla a mohutné potůčky potu mu stékaly po pleši do obličej a tvořily na špičce nosu stále velkou kapku. Vypadal jako Hefaistos ve své dílně.

Tak tedy vypadalo naše pracoviště za války. Nadřeli jsme se tam hodně. Ale nikomu se příliš nechtělo pra- covat pro válku. Kolik nožů se zbytečně zlámalo u sou- struhů, kolik zmetků se nadělalo, kolik materiálu zniči- lo. Ale muselo se to dělat nanejvýš opatrně, aby se v to- várně neozvalo zlověstné slovo sabotáž. To pak v tom člověk lítal.

V naší partě byli odborníky na tuto nedokonalou práci zvláště dva lidé, jeden fotograf a druhý lajkař. Oba byli Pražáci a věčně se hádali. Jejich hádky však nevybočo- valy z meze kamarádství. Nebudu popisovat nelichotivé názvy, kterými se častovali, pamatuji si však dodnes, že v ústech fotografa bylo tím nejpoprvěřenějším a nejha- nebnějším názvem slovo lajkař.

ANTONÍN PODLAHA A DNEŠEK

Vracet se k stoletému, od jehož smrti uplynulo třiatřicet let? A přece tento pohyb zdá se být v nejednom směru mužným a bezpečným krokem vpřed.

Biskup Podlaha není z těch, s jichž fyzickým odchodem zhasíná jejich osobní význam. Setkání s jeho zjevem, zcela mimořádným v dějinách českého kněžstva, přináší, co v evangeliu vyjádřeno obrazem služebníka věrného a zároveň i moudrého, jemuž svěřeno, aby dal in tempore tritici mensuram. Podlaha do svých dnů vnášel plnou míru tvůrčího zásahu. Dal dobovou orientaci českému katolictví, pracovní linii, program. Jeho nevšední formát dal v konkrétním čase všeobecně uznávanou úroveň. Dal i budoucnosti měřítko pro hierarchii hodnot, jichž ryze působivá zářivost byla v něm prve než byl povolán na stupně církevních hodností.

Jeho kněžský zjev má pevné kořeny v naší domovině. Náplň jeho čtů i činů je liduvěrně cyrilometodějské křesťanství. Roku 1904 při památce stých narozenin Františka Sušila se objevil na Velehradě. Tam u kolébky slovanského křesťanství za předsednictví Stojanova pronáší zásadní projev, jež konkretizuje po celý svůj život. Usiluje o zřízení vědecké akademie bohoslovců slovanských a tím o hlubinné sblížení vědeckých srdcí a myslí na tomto vždy aktuálním pracovním úseku. Tam také vyslovil, co bude kouzlem jeho kněžské osobnosti a tajemstvím jeho skutečného vkořnění se do národa i úcty, kterou získá u těch, kdo jsou vzdáleni jeho pohledové základně: „Ve snahách sjednocení náboženského budme vedeni láskou, způsob práce nebudiž polemický, nýbrž irenický, klidně smířlivý.“ Po 60 letech právě toto vyznívá zvlášť naléhavě z ducha koncilu.

Výsledkem prvního velehradského setkání byla publikace, kterou vydal s lublaňským Frant. Grivcem o ideji cyrilometodějské a tři ročníky časopisu „Slavorum litterae theologicae“, do nichž Podlaha nenávratně ponořil velkou část otcovského dědictví. Byl mecenášem jakéhosi dobové nového slohu: po celý život téměř legendárně dával a dával, co byl a co měl, nikoli tu a tam drobně zlepšovatelem způsobem, ale jako nutnost a příkaz,

jakým je v sebezachování člověka samo jeho dýchání. Byl to náběh k jakémusi novému prvokřesťanskému hnutí, jež u nás realizoval se Stojanem, ač každý z nich vytvářel svůj vlastní styl osobitě po svém. Podlahův cyrilometodějský profil má převládající rysy Cyrilovy hloubky — ponor studijní a myslitelský, který je nutnou podlozkou Metodějovy pastorační a organizační šife.

Se Stojanem koná přípravy na první velehradský sjezd unionistický r. 1907, který byl počátkem speciálně našeho ekumenického hnutí, a od té doby se ve stínu dobudovaného pražského domu soustřeďuje, aby věren svému velehradskému programu vytvářel v Praze jakousi novodobou kulturní Sázavu bohovědy a umění, která by připravovala milénium sv. Lidmily a sv. Václava, k nimž dobově zaměřil svou duchovní orbu. Není bez symbolického významu, že Podlaha přijímá biskupské svěcení takřka v předvečer milénia sv. Lidmily a do církevního ovzduší po první světové válce vnáší novodobé prvky dialogu, jež jako nezemské vůně vycházejí z prvokřesťanského zjevu Lidmilina: heroickou trpělivost a takřka bezmeznou dobrotnost. K Lidmilině milénium a na samém prahu našeho národního osvobození otevřel r. 1917 její svatojirskou basiliku, leta uzamčenou, opuštěnou a zchátralou. Obnova kostela svatojirského byla mu východiskem popřevratového českého křesťanství, v němž nutno znovu trpělivě klást kámen ke kameni, a to pevně při zemi, kterýžto románský stavební sloh byl pracovní metodou i jeho vědeckého díla. Mluví fakty, které hledá, objevuje, zjišťuje a klade poctivě před oči, bez jakéhokoli jalového a pouze vzdušného horlení: chce sloužit pravdě. Tím se stal hlasatelem tvůrčí linie, již o svatojánské milénium 1929 vyslovoval z nejhlubších hlubin svého ducha a srdce. Obzíraje tisícileté české zápasy vyjařoval českému katolictví pracovní program takto: „Každá doba chtěla své metody a jiný výběr, ale to je nejzajímavější, jak všechny ty dobové proudy slévají se v jediný tok, tradici našeho národního světce, která je z dědictví naší minulosti přece jen ta nejkrásnější, protože je světová, heroická, náboženská, prastará a kladná. Je to tradice míru a lásky.“

„Co je to vlastně lajkař?“ zeptal jsem se jednou fotografa.

„I fotograf používá kamery značky Leica, povídá mi na vysvětlenou. „Ale představ si, že je někde v Praze svatba. Fotograf tam kráčí pěkně ustrojen, na řemínku přes rameno má v pěkném pouzdru Leicu. Vyfotografuje ženicha a nevěstu v kostele i před kostelem a galantně jim odevzdá lístek s adresou fotografického závodu, kde si mohou vyzvednout fotografie. Chová se vždy uctivě a společensky bezvadně.“

Docela jinak je to s lajkařem. Lajkař bývá oblečen nedbale a přijíždí na svatbu na kole nebo na motocyklu. Leicu má odřenou a schovává ji v kapse. Když fotografuje, tlačí se neustále na nejlepší místa. Po skončení práce neodevzdá svou adresu, ale letí domů a hned zhotoví fotografie. Ještě jsou mokré a již s nimi běží na svatební hostinu. Tam je hned prodává a ještě se hledí najíst a napít, div mu břicho nepraskne. Je to takový fušer a největší nepřítel nás fotografů,“ končí své vysvětlení poctivec.

Takový je tedy rozdíl mezi fotografem a lajkařem. Ale o tom jsem se zmínil jen tak mimochodem, na dokreslení obrazu. Chtěl jsem vlastně psát o tom, jak mladí lidé pracovali pro válku.

Tedy v našem podniku měli staré, rozbité nákladní auto. Stálo ve velké kolně a nebylo k ničemu. Tu je napadlo, že snad někdo z cizích dělníků je autoopravářem a ptali se nás, kdo by mohl provést opravu toho nákladáku. Hned se hlásilo několik „odborníků“. Vybrali jich asi pět, žádný z nich neměl o motorových vozidlech ani ponětí. Odebrali se ihned ke garáži. Staré auto tam stálo smutně a zchátrale. Venku kypěl život a ono bylo jako ve vězení. Toužilo projet se zase po asfaltu ulic, zahou-

kat si, spatřit slunce. „Kdyby tak přišli nějací odborníci a spravili mne,“ myslelo si, „jinak tu zarostu mechem.“

A tito „odborníci“ právě přicházeli. Fotograf, lajkař, zedník a nevím kdo ještě. Odšroubovali z auta nějaké součástky, pak rozprostřeli pod karosérii kus hadru a lehli si tam. Ležet při práci pod autem je velmi efektivní. Každý vidí, co to dá práce. Když tam přijde mistr, vidí vyčnívající nohy automechaniků a řekne si nadějně: „Konečně budeme s tím starým vrakem opět jezdit.“ A potěšen odchází s novinami v kapse. Ale svět chce být klamán. Opraváři pod autem nepracovali, ale spali. Jeden z nich ovšem bděl, měl hlídku. Když se blížila kontrola, vzbudil ostatní a všichni společně začali rachotit klíči. Ale ani tu hlídku nechtěl nikdo mít. Ostatní si spí a on se bude namáhat. Při opravě auta se tedy vyskytly potíže. Aby je vyřešili, dali hlavy dohromady.

Nakonec posunuli auto ke dveřím kolny tak, aby ten, kdo bude otvírat vrata, vrazil jimi do nohou pilně pracujících, totálně nasazených českých dělníků.

Nápad se osvědčil. Jakmile někdo otevřel vrata, vrazil jimi do nohou ležících opravářů, ti pak popadli klíče a začali pod autem harašit.

Tak úspěšně pokračovala práce pro vítězné ukončení války u firmy Mertini K. G. v Berlíně. Už měsíc se opravovalo auto, všichni už byli řádně prospalí a proležení. Proto začali přicházet se zlepšovacími návrhy. Začali dávat pod auto jen holínky a někdo z nich byl vždy nepřítomen. Položených holínek, jakýchsi atrap pracujících člověka, přibývalo a skutečně pracujících, vlastně spících pod autem ubývalo. Byly to krásné dny.

Jenomže firmě se zdálo, že oprava pokračuje příliš pomalu. Kontroly se množily, nebezpečí vzrůstalo. Nebezpečí obvinění ze sabotáže.

Tuto metodu svého celoživotního dialogu vnesl důsledně do své práce, až mu to bylo leckým zazlíváno. Olomoucký arcibiskup Prečan vyjádřil svůj prožitek z Podlahova zjevu v církevně tísnivém ovzduší po první světové válce, jak jej vnímal při biskupské konferenci. „Nemálo se mi líbilo, jak dovedl uplatňovat ve svých referátech zásadu naprosté jednoty ve všech nutných a zásadních, ale též svobody ve věcech pochybných. Ale ve všem bylo cítiti nebeský van lásky — in omnibus caritas. To právě byl význačný rys jeho vzácné povahy: láska ve všem a ke všem i k chybným a zvláště k nevědomě bloudícím. V té věci býval úsudek jeho velmi milosrdný a tak vroucně zdůrazňovaný, že těžko bylo mu odporovati; z toho pak ovšem vzešlo jemu snadné vítězství, nám pak sladká porážka.“ Nebyl z těch, kteří rádi a horlivě někomu mistrují, ale jedna z jeho mistrovských vět zní takto: „Kněz bez lásky je karikatura kněze.“

Přes čtvrt století žije ve stínu svatovítské katedrály. Jako měl účast při její dostavbě a při otevření jejích bran zcela mimořádnou, tak vědně svými soupisy tamního archivu a knihovny a ostatních památností nejen naší literaturě dal dosud nejlepší soubory katalogů, ale tím i do světové literatury uvedl pražský dóm s jeho poklady. Nestojí však svým dílem jako trvalý strážce pouze u bran pražského dómu. Stojí u dveří přemnohých českých kostelů, v stínu kapliček a křížů, které nejen vědně probádal, ale skrze něž snad způsobem jen sobě vlastním svou dobu spojoval s národním jsoucnem zaslíbeným, jež v nich zanechalo své hmotné stopy. Minulost chápe nikoli mrtvě, ale z víry ji pojímá jako věkovitou liturgii. Je toho přesvědčení, že kněz neznající minulostních kořenů, z nichž vyrůstá jeho pracovní působení, nejen může upadnout v sebeklam, že teprve jeho příchodem začíná práce, ale stýkává se s ním leckdy jen mělce a povrchně, duchovně v něm nezdolácní.

Podlahova snaha rozumět různým minulostním dobám a jejich slohům usnadňuje v přítomnosti chápat různé názory v rozličných zemích a národech, v čemž tkví nutná dispozice k jakémukoliv dialogu. Jako strážce odkazů minulostních bojuje od počátku století proti dobovému purismu a má vnímavé chápání k novým umělec-

kým výbojům. Proti bigotnosti a úzkoprstosti mívá pravdělně jen soucitný povzdech: chudáčkové! Nikoho by nechtěl uvěznit ani v baroku ani v gotice, ač jadermost jejich vnitřních letnic bral jako příklad další obnovy, která musí vzejít po svém. V jeho očích má budoucí obnova příbuznost s jednoduchostí a prostotou našeho románského prvokřesťanství, v němž jsme dosáhli už na počátku svého dějinného jsoucna ve sv. Václavovi a sv. Vojtěchovi svého světeckého vrcholu.

Jestliže nyní koncil znovu zdůrazňuje nutnost zájmu a péče o posvátné umění a liturgické předměty, byl Podlaha u nás v tomto směru kvalifikovaným vůdcem od počátku našeho století. V pražském semináři byl na čas nástupcem dvacetileté činnosti Ferdinanda J. Lehnera, zakladatele časopisu „Method“ (1875), věnovaného křesťanskému umění. Ale Podlahovo pokračování bylo novým jarem: obratem v dosavadním nazírání. Vnesl proti svému předchůdci a prvním učitelům nejmmodernější pojetí této tehdy nejmladší vědní disciplíny. Od r. 1913 rediguje plných 17 let „Památky archeologické“, náš oficiální nejstarší umělecko-historický časopis, jenž v době světové války mohl vycházet jen díky jeho mecenášství. Toto redaktorství v tehdejších poměrech liberalismu je u nás případ u kněze přímo neslýchaný. Možná říci, že Podlaha tehdy vytvořil svými styky jakýsi vlastní celonárodně umělecko-historický seminář. Věděl o příchodu doby, kdy „kameny mluví budou“. Předvídal, že novodobý všeobecný a všesvětový zájem o minulostní pomníky dějin a umění dává možnost dětem setkat se s otci: pocít jednoty lidského pokolení a sblížení dob, velká komunikace, která se projeví i v řešení otázek přítomnosti.

Vymyká se rozsahu několika sloupců mluvit o gigantu práce, jenž kromě svých četných funkcí církevních je po léta devaterým redaktorem literárních podniků a kolem svého pracovního stolu seskupuje stovku teologů, z nichž značná část má skutečnou úroveň. Svým nevšedním taktem a mecenášstvím vytvářel radostnou pracovní pohodu, v níž nepohrdal sebemenším pracovníčkem a stmeloval k společnému dílu duchy dílčí a odstředivé. Stačí vzpomenout na 80 svazků jeho Vzdělávací knihovny

„Co se člověk nadře pro Třetí říši,“ povídá jednou lajkař v kolně pod rozbitým autem, „a ještě z něho udělají sabotéra. Měli bychom se jim na to auto vykašlat. Už to děláme šest neděl, záda už necítím a nikdo naší práci neuzná. Ještě tu dostaneme regma.“

V té době objevil se kdosi v továrně s nohou v sádře. Zranil se při přepravě jakéhosi nákladu, šel k lékaři a bylo z toho dlouhé marodění. Aby mu nebyla dlouhá chvíle, chodil navštěvovat své kamarády do fabriky a podívoval se jejich práci. Belhal se po továrně, vtipkoval, tahal nohu za sebou a v duchu se usmíval. „To je pohova,“ říkal si, ale navenek se tvářil ztřípeně, zvláště před svými zaměstnavateli.

Lajkaři ta noha v sádře učarovala. V duchu viděl sebe sama též s nohou v sádře. Marodil by pak do nekonečna, snad by se na to dostal i domů do Prahy. Přiměl tedy kamarády, aby skončili práci s autem. Skončili ji tak, že prohlásili vedení závodu, že auto se nedá opravit, že nezbude nic jiného, než je dát odvézt do odborné dílny. Je potřeba prý zhotovit nějaké speciální součástky. Továrna dala tedy vůz odvézt a stateční mužové byli bez práce. Poslali je tedy do „Näherei“, aby nakládali stany na auta. Museli vždy vyzvednout na ramena velmi těžký stan s obalem a vynést jej na dvůr k autu. Byli na to 4, ale po každém stanu museli odpočívat. O jedné z těch nesčetných přestávek povídá lajkař: „Kluci, už to mám. Až poneseme stan, zakopnu, všichni upadneme, stan nám vletí na hlavy. Dám se do sténání a začnu hrozně naříkat, že mám zlomenou nohu. Vy pak doběhnete pro nosítka a odnesete mne. Mohu pak marodit třeba s natrženou šlachou.“

Plán byl hotov, zbývalo provedení. Kluci odešli do skladiště a naložili si těžký stan na ramena. Pak se klá-

tili, vzdychajíce a supíce halou. Hala byla prostorná, měla dřevěnou podlahu. Nevím, milí čtenáři, zda jste někdy zažili očekávání velké, historické chvíle. Jak je člověk rozehvěn, jaké napětí nervů. Jako když má každou chvíli vypuknout útok na frontě. A k tomu ty směšné figury našich kamarádů. Dusili jsme smích ve stánových celtách a dávali pozor, aby nikdo nic nezpozoroval.

Kluci se blížili již doprostřed sálu. Kostky byly vrženy. Ale ještě než dopadly, otevřely se dveře a do haly vešel ředitel továrny se závodním inženýrem. Měli s sebou psa, starého vlčáka, byl to celkem dobrák. Jinak býval uvázan u boudy, pustili jej asi na chvíli a on ccural s nimi. Vedení podniku přišlo tedy v historickou chvíli, ale nebylo si toho vědomo. Jak často vane kolem člověka dech dějin a on nic neví. Tady to kromě ředitele a inženýra nevěděli ani kluci se stanem, protože pro svoje rozměrné břemeno nemohli spatřit nevítanou návštěvu.

A pak se to stalo. Lajkař zakopl. Bylo tam těžko zakopnout, už to byl kus umění. Podlaha byla rovná jako stůl a tak zakopl jednou nohou o druhou.

Bylo to velkolepé. Stan letěl dolů, kluci pod ním, naříkání a sténání. Tam ruka, tam noha vyčnívá zpod celtoviny. Nemohli jsme už udržet smích, jen jsme řičeli. Prach se rozvířil. Ředitel s inženýrem se běželi podívat k místu neštěstí. Ale nebyli tam první. První tam byl pes. A ten také vyřešil nebezpečnou situaci. Překvapen nenadálým rachotem, vzpoměl si, že má hlídat továrnu. Rozštěkal se tedy zuřivě a zakousl se do jedné z vyčnívajících nohou zpod celtoviny. Byla to právě noha lajkařova. Neodnesli jsme lajkaře na nosítkách, kousnutí psa jej postavilo na nohy. Vyletěl a popadl se za nohu. Krev prýštila. Splnil se jeho sen.

P. Antonín Odvárka

(Pokračování)

katolické, v níž se snaží včasné podávat, co v světové literatuře je nejdůležitější. Do našich dnů je časový jeho editorský podnik nového překladu „Bible České“ a našich prvních liturgických příruček, jež byly tenkrát provázeny nezájmem a nepochopením. Uvážíme-li skutečnost, že Podlaha to byl, jenž u nás v době církevního velkostatkářství svým soukromým nákladem umožnil první vydání Schallerova překladu „Římského misálu“, můžeme ho označit za českého předchůdce a tudíž i patrona snah, které je nám uskutečňovat v poslušenství dnešních koncilních směrnic liturgických.

Podlaha sám sebe v české teologii považoval za pomocného dělníka, připravovatele cest. Monumentalita jeho podniků, jako Český slovník bohovědný, Bibliografie české katol. literatury náboženské, ale i velkorysý pokus velkého rodinného listu, jakým byla jeho Obrázková revue, k jejímuž zrození F. X. Šalda vytvořil teorii takového časopisu předvídajícího dnešní rozmach fotografie a kinematografie, jsou vysvětlitelné z doby samé, jež všeobecně koncipovala takováto standardní díla. Ale i z toho, co bylo Podlahovým trvalým snem: aby naše snažení bylo vůdčím pro všechny slovanské národy. Jos. Cibulka nazývá Podlahu „největším apoštolem české přítomnosti“. Podlaha pronikl do vědomí národního společenství, především inteligence, svým vědním a spolu i etickým významem jako nikdo z jeho kněžských současníků. Z hlediska praktické teologie vyjádřil Podlahův význam zvlášť zřetelně hloubavý Jihočech Karel Reban: „Podíl Podlahův na náboženském a kulturním obrození českého katolictví jest zcela mimořádný. Odmysleme si jeho dílo — co zbude a jaké to bude ceny? Podlaha jest „český kněz“ par excellence. Jím stojí katolictví české XX. věku ve svých základech náboženských a kulturních. Přes všechnu opatrnost a kritičnost, s jakou dlouho voliti a vytyčovali ideály, nutno říci, že Podlaha jest nám více než kdo jiný náš ideál, náš program. Žijeme životem duchovním, který on nám dal, děkujeme mu za duchovní otceví. Podlaha jest rozený vůdce, inspirátor a ředitel práce. Jest nejen velikánem pro to, co vykonal, nýbrž jest opravdu otcem, vůdcem, tvůrcem určitého typu charakterového a ideového v českém katolictví. Jest typem tvořícím generaci.“

Podlaha se jeví v hlubším pohledu jako slovanský biskup misijní, jehož duchem je trpělivost, služba a sebeobět — ctnosti našich cyrilometodějských a svatováclavských prvokřesťanů. „Obcování svatých“ je skutečnost, která se zdá být zvlášť otvíravá při pohledu a vstupu do Podlahova niterného světa. Jeho mimořádná úcta a láska k českým světcům podložena mnohonásobnou prací a obětí pro ně, takže na svatováclavské milénium svým životem zřejmě doplatil, je právě výrazem jeho neodcizení národu ve všech okolnostech a jeho tvůrčího uzemnění v čase právě daném, jimiž Podlaha tak skvěle projevoval životnou a plodnou aktivitu svého křesťanství.

Křesťanství, s kterým stál před národem, se neprojevovalo bojovně mocensky, ale v převaze nadpřirozené víry. Když o milénium oficiálně otevíral brány dobudovaného Svatovítského dómu, dal před široširou celonárodní obcí příklad sjednocovací síly takřka revolučním činem. Bylo to za cenu osobního pokoření i snad pohoršení leckoho, kdo nechápal v tomto činu symbolický náznak, jak oprostěně a v duchu chudoby je nutno českému katolictví vstupovat do budoucna. Odložil vnější biskupský šat se všemi insigniemi a do nového tisíciletí vedl všechny složky na tu hodinu sjednoceného národa v prostém kněžském občanském šatě. Učinil v zájmu celonárodní jednoty, oč byl mizivou menšinou národního společenství pro miléniovou hodinu skoro násilím žádán. Tímto úkolem nejen předjímavě dokumentoval novost doby, do které milénium přivádí, ale příkladem své krajní křesťanské snášenlivosti dal průchod k celkové změně smýšlení: zásadně hledat možnosti, jež celek sbližují a setkání, jež různorodé myšlenkové skupiny sjednocují.

Pozadím Podlahova zjevu není pouze svatovítská katedrála s kostelem svatojirským, byť se mu proměnila jakoby v živé bytosti a staly se tvář celého národa a

všech jeho dějinných údobí. Podlahovo křesťanství tíhlo ke konkrétní pospolitosti nejen spolupracovníků společných zájmů, ale právě těch, kdo byli společensky nejnižší. Jeho skutečný lidský domov je v Útulku opuštěných a zmrzačených. Byl to na svou dobu revoluční čin, když z nutnosti, máje si zaříditi domácnost (i jako kanovník šest let žil bez ní), proti všem zvyklým buržoazním residencím v svých pětáctýřiceti letech otevřel své dveře poraněným, zchromlým, kulhavým. Do své domácnosti přenáší svou Růžencovou výrobu: jí věnuje klíče svého domova, svou důvěru. Kdyby se byl věnoval pouze vědecké práci a církevnímu vedení, byla by v tom podle jeho mínění, jednostrannost. Jako kněz musil mít konkrétní hmatelný styk se životem a k tomu docházelo vedle činnosti kněžsky úřední v jeho pravidelném vstupu do rodiny zmrzačených. Mukařov, kde s nimi prožívá po léta každoročně své prázdniny, a to jediné, které v životě měl, je jakoby protest proti jakémukoli projevu odcizení a odlidštění i učenec a hodnostářské uzavřenosti vůči malým.

Výrazným projevem Podlahovy tvorby je, jak naznačeno: neodcizenost vůči národu jako celku a uzemněnost v daném čase a prostoru. Byl střízlivý, věcný, pohotový, konkrétní, vytrvalý, věrný. Jeho snaha o vyšší úroveň českého katolictví, jak sám vyznal, ho nejednou naplňovala zoufalstvím. Podlaha by mohl být patronem zbořnišť a práce, jež právě na nich musí počínat vždy znovu a znova.

Jak silně žil v svém dnešku a jak čerpal z jeho nejsilnějších impulsů, svědčí počátek jeho činnosti. Šestnáctiletý viděl požár Národního divadla. Prožil nezdolatelnou obětavost českého lidu, jež zvítězila nad zbořništěm. Tehdy se zadíval na druhý vltavský břeh a spatřil gigantické torso pražského dómu. V duchu své doby pojal touhu: uskutečnit sen národního celku, jemuž projevem národní životní síly a jednoty bylo dobudování svatovítské katedrály.

Třicetiletý kněz po velmi solidní studijní přípravě vyšel do vědomí národního celku tím, že uspořádal církevní oddělení při Národopisné výstavě r. 1895, jež byla novým procitáním k tvůrčímu sebevědomí slovanských národů. Od té doby soustavně probouzí úctu k národním světcům, jež chápe jako majáky mravních principů, a svým osobním vnitřním životem s nimi vchází v trvalé a důvěrné obcování. Od té doby je zastáncem duchovní a náboženské individuality jednotlivých zemí a národů, jak ji dnes oficiálně všem přiznává koncil.

Bylo by naprostým nepochopením jeho zjevu, kdybychom si představovali jeho příchod ke katedrále jako poslání učenecského oprašovače památek. Přišel tam z nejrůznějšího života po předchozí desítileté katechetické činnosti u pražské středoškolské mládeže, v níž byl navíc po tři léta prvním spirituálem právě otevřené Strakovy akademie, při jejímž nejmodernějším zařizování uplatnil svou lásku k životu a k tvorbě. V té době byl výborným sportovcem, plavcem, jezdil na koni a byl druhým nebo třetím knězem, jenž u nás složil šoférské zkoušky. V té době zpracoval první českou informativní knížku o Friedrichu Nietzsche, krátce po myslitelově smrti. Byl velmi citlivý k myšlenkovým proudům své současnosti a po celý život zůstal nevykořeněn ze soudobého dění. Miloval mládí a jeho zápasy. V dvou svých snad nejbližších odchovancích, jímž na čas studii takřka zastupoval otce předčasně zesnulého, mohl sledovat dosah Rainera Maria Rilka, jenž byl obou bratrů přítelem. „Bezprístřešník“ Nietzsche a „bezdoměk“ Rilke snad mentalitou přelomu dvou století přispěli k Podlahovu strážcovství nad duchovními hodnotami domova a především nad klíči, jež vedou k jeho tisíciletým kulturním pokladům. Podlaha měl přitom neobyčejnou vnímavost k porozumění odlišných názorů, taktost vůči složitým lidským životům a především k výjimečným duchům, jichž střízlivost a zdrženlivost i nechuť k Církvi nejednou byla ve svém jádru jedním z podnětů hlásajících nutnost její velké dějinné reformy.

Od počátku našeho století vedl Antonín Podlaha krásný a užitečný dialog daleko za hranicemi tzv. „katolického ghetta“. Když jsem před časem příležitostně ozná-

mil dvěma akademikům, představitelům dvou vědních oborů, jimiž se Podlaha výrazně včlenil do celonárodního společenství, že se pokusím o jeho životopis, pochopili, že se bude především jednat o jeho poslání pro dnešek. Tak píše Václav Vojtíšek: „Nás spojila úcta k biskupu Ant. Podlahovi, vzácnému knězi vlastenci. Byl samá ochota a vířivost, sám jsem od něho mnoho vzal pro svou vědeckou činnost. Píšu-li Podlahův životopis, děláte záslužný skutek. Mějte v něm plný zdar! Vyzvedněte co nejvíce zásluhy muže obětavého, národa svého milovníka horlivého, jenž v jeho službě přes hojné příjmy byl chudý a zemřel chudý.“ A druhý hlas vzpomínající našeho setkání v hodinách, kdy „ztratil otcovského přítele, který mne nikdy neklamal, nejčistšího člověka,

s nímž jsem se v životě potkal“, má závěr: „Naše styky při rozvíjení kultu nenahraditelného pana biskupa rád vzpomínám a na vydání Podlahova životopisu se těším Váš nikdy nezapomínající Zdeněk Wirth“. Tak vznikl rukopis pětisvazkového díla, jemuž dán název „Katedrála“ a podtitul „Duše biskupa Podlahy“. A když měl být po tomto sblížení s jeho katedrální bytostí dokumentárně shrnut dojem, jež Podlaha zanechal ve svých současnicích, nemohla obdržet nová kniha vhodnějšího názvu nad ono „primum dicite“, co Pán přikázal jako první čin svým učedníkům: „Pacem in Bohemia“ — zní název knihy, jako zkratka posmrtného poslání Antonína Podlahy, jenž českou přítomností žil, českou minulostí cítil a české budoucnosti patřil.

Jan Lebeda

GALERIE VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ

LETOŠNÍ ROK 1965 JE VÝROČNÍM ROKEM, v němž vzpomínáme 20 let od chvíle našeho osvobození Sovětskou armádou ze spárů nacistické okupace. Vzpomínáme s vděčností všech obětí, které byly přineseny pro naši svobodu. Jsou to tisíce utracených životů mladých sovětských lidí — vždyť sám Dukelský průsmyk si vyžádal na 70 000 obětí — jsou to tisíce, které zahynuly při bombardování, a další tisíce, které povraždila nacistická zloba v koncentračních táborech, ve věznicích, v sekýrárnách nebo kteří zemřeli na útrapy věznění. Katoličtí kněží přinesli také svou oběť. Až dosud se nám podařilo zjistit šedesát pět jmen kněží — obětí nacismu. Alespoň některé z nich si připomeneme v naší GALERII VLASTENECKÝCH KNĚŽÍ.

P. FRANTIŠEK KVAPIL

BYL NEJMILADŠÍM ze tří dětí Josefa Kvapila a Anny, rozené Možné ze Želče. Jeho otec, zkušený dřevař, horák, muž silné postavy, pocházel z Ondratice, ale přišel se do Želče, a tak spatřil malý František světlo světa zde a byl v místním kostele sv. Bartoloměje křtem svatým přijat do Církve svaté. Jeho sourozenci Marie a Tomáš si oblíbili zemědělskou práci, zatímco František už jako malý chlapec ležel stále v knihách. V srdci matčiny se zrodila tajná touha mít z něho „panáčka“, a proto tím horlivěji prosila Boha za splnění svého přání, ale také vydatně napomáhala k tomu, aby vocatio nebylo zmařeno žádným pokušením a její oči mohly uvidět vytoužený obraz: své dítě u oltáře Božího přinášení nekrvavou Obětí Nového zákona. František byl přijat do malého semináře v Kroměříži a v roce 1896 maturuje na zdejším utraquistickém gymnasiu. Potom jej již vidíme v kněžském semináři v Olomouci uprostřed svých spoluseminaristů, s nimiž udržoval bratrské přátelství po celý svůj kněžský život. Zvláště P. Antonín Kučera a P. Mikuláš Košut, P. Vojtěch Soušek a P. Jan Churý přilnuli opravdovou láskou ke spolužáku Kvapilovi, a tak tato pětice vytvořila družnou společnost spjatou touto bratrství, které se nepřetrhlo ani když odešli na vinici Páně. Dvě události z doby pobytu v semináři dokreslují povahu Kvapilovu. Arcibiskup Kohn stanovil jednoho roku, že bohoslovci zůstanou na vánoce v semináři a nepojedou jako až dosud na vánoční prázdniny domů. Nařízení vyvolalo pobouření, sestavuje se delegace, která má požádat o změnu arcibiskupova rozhodnutí — ale Kvapil přijímá klidně příkaz radí přítomným k uposlechnutí a sám okamžitě oznamuje dopisem domů, že letos na vánoce jej čekat nemají. A jiná příhoda: při představování biskupovi Wismarovi měl Kvapil na nohou nevhodnou, ale pohodlnou obuv. Když mu to bylo vytýkáno, nedal se a obhájil svůj defekt, což mu vyneslo poznámku superiora, že má „velkou hubu“, a právě proto byl zvolen všemi za svolavatele příštího sjezdu po 25 letech. A zvolili dobře, jak může potvrdit i J. M. probošt dr. František Kutal, s nímž vyjednával noclehy pro své spolubratry, ale i J. M. dr. František Cínek a kapitulní vikář Josef Glogar, kteří byli častokrát hosty na písecké faře.

P. FRANTIŠEK KVAPIL po svém vysvěcení na kněze dne 5. června 1900 byl ustanoven za kaplana v Polešovicích a brzy nato ve Vranově Lhotě. Leč ani tam nepobyl dlouho a odchází do Vrapova a konečně k čestnému ka-



novníku a děkanu P. Bařbákovi do Uherského Ostrohu, jenž byl znám jako velký lidumil a příznivec studentů, které vydržoval na studiích. P. Kvapil jako kaplan uherskoostrozský byl nesmírně horlivý, zvláště v hlásání slova Božího, takže záhy bylo známo v širokém okolí o jeho vynikajícím umění kazatelském. Těsně před první světo-

vou válkou (v červnu 1914) došlo povolení ordinariátní i ministerské k zřízení samostatné duchovní správy v Písku a P. Kvapil se zde stává prvním farářem s tíživou starostí vybudovat nový kostel, a k tomu ještě přibyla starost o dva synovce (dětí sestry Marie), z nichž Jakub studuje gymnasium ve Strážnici a Bohumil obchodní akademii v Uherském Hradišti. A tak všechny dosavadní úspory stravují tyto starosti — docela i posledních 700 korun, které si šetřil na zamýšlenou pouť do Svaté země, vydal na proplacení železné traversy ke vzepření chóru.

P. FRANTIŠEK KVAPIL byl velmi společenský, nejenže rád chodil na návštěvy, ale také rád vítal na přesecké faře hosty. Tatíček Stojan velmi často přijímal Kvapilovo prosté, ale upřímné pohostinství a nikdy neopomněl zastavit se u něho při své cestě z vídeňského sněmu. Leč volání domova bylo tak silné, že Kvapil neodolal a když se uprázdnila fara v Nezamyslicích, byl r. 1932 investován za faráře v kostele sv. Václava a sloužil zde věrně Bohu, lidu a vlasti plných deset let...

V NEZAMYSLICÍCH je také klášter, mohutná jednopatrová budova bývalého zámku, který v době nacistické okupace naší vlasti se stal hnízdem okupantů. Bývalý plukovník Mlčoch zřídil si v klášteře sekretariát tzv. zelených hákových křížů za ochotného souhlasu hospodáře kláštera Jana Smítala a řeholní představené německého řádu sv. Hedviky Bonaventury Komanderové. Vlastenecký děkan P. Kvapil těžce nesl ponížení národa nacistickou okupací a situace, která se vyvinula v jeho farnosti, denně a víc a více zraňovala jeho vlastenecké srdce. Jeho kázání bylo stále vemlouvavější, neopomněl jediné příležitosti, aby utužoval vlastenecké nadšení v nitrech svých posluchačů, ale přitom se úzkostlivě chrá-

nil všeho, co by mohlo zavdat příčinu nepřátelům, aby svou nenávist proměnili ve zločin. Měl doma starý revolver, který dal odnést, náboje zahodil do kompostu, ale neudržel se, když spatřil na řeholním rouchu představené i jiných sester nápadně připevněný odznak hákového kříže. Byl raněn na místě nejcitlivějším a žádá o odstranění tohoto odznaku. Leč odpověď je mu poukaz, že se jedná přece o výsostný znak říše...

ZA HEYDRICHIÁDY se naskytla vhodná příležitost k odstranění nepohodlného občana Kvapila: přerovské gestapo vydává rozkaz a zatykač „pro neoprávněné držení zbraní na základě udání a usvědčení“. Tři pochoptové gestapa přijíždějí do Nezamyslic, leč děkan Kvapil je na návštěvě v Morkovicích. Gestapácké auto se řítí do Morkovic, na faře gestapák Klimeš a Beihofner zatýkají děkana. Jedou zpět do Nezamyslic. Prohlídka fary je bevýsledná — ale přece si gestapáci pohrávají na dlaních s „nalezenými“ náboji... A potom již události spěly rychlým tempem: sotva se stačil děkan Kvapil pohledem rozloučit s kostelem sv. Václava, který tak pečlivě vyzdobil, a již odjížděl do Olomouce. Ještě tentýž den 3. června 1942 po velmi krátkém výslechu na gestapu v Olomouci je děkan Kvapil odvezen vězeňským vozem do policejní věznice „Pod kašany“ v Brně. Zde se setkává s P. Benediktem Švandou, který byl později odvezen do koncentračního tábora v Dachau. Děkan Kvapil nebyl dlouho ve vězení: již druhého dne ráno zazní rozkaz „Franz Kvapil!“ a po krátkém soudu přijímá tento 66letý kněz rozsudek smrti statečně a s hrdinným klidem. V Kounicových kolejích, jako na výsměch českému národu, právě před obrazem sv. Václava zavraždili nacisté děkana Kvapila. BYLO TO 5. ČERVNA 1942 NA PRVNÍ PÁTEK MĚSÍCE ZASVĚCENÉMU BOŽSKÉMU SRDCI PÁNĚ.

Dr. Josef Beneš

DOBA OČIMA KNĚZE

O POLITIKU STŘÍZLIVÝCH REALISTICKÝCH AKCÍ

Do nového roku vstoupili jsme, prakticky domýšlejšíce význam i úkoly, jež pro nás vyplývají ze tří nejvýraznějších událostí sklonku minulého roku.

Především provázají nás výzvy Svatého Otce Pavla VI., adresované celému světu z 38. světového eucharistického kongresu v Bombaji. Ostatně už heslo Eucharistického kongresu znělo „Eucharistie a nový člověk“. K tomuto heslu upínalo se i poselství Sv. Otce, které přečetl na bombajské tiskové konferenci. Zcela po smyslu hesla vybízel Sv. Otec lidstvo a svět, aby pravá láska zavládla v lidských srdcích a mezi národy, které potřebují klid a mír. Proto Sv. Otec — jako už několikrát předtím — vyzýval všechny státy, aby zastavily závody ve zbrojení a aby částky, které si zbrojení vyžaduje, byly věnovány aspoň zčásti bratrské pomoci rozvojovým zemím. Pavel VI. dokonce navrhl, aby byl vytvořen mezinárodní fond k praktickému řešení otázek výživy, bydlení, šacení, zdravotních potřeb — všeho toho, co zneklidňuje dnešní svět. V této souvislosti pak zvláště vynikaly semináře výživy a zdraví, které byly pořádány v rámci Eucharistického kongresu. Ze všeho je patrné, jak palčivé a nad jiné důležité jsou tyto věci a jejich význam bude znovu zdůrazněn na čtvrté a závěrečné sessi II. vatikánského koncilu, kde má církev vyslovit své rozhodné slovo k problémům moderního světa a člověka. Očekává se, že církev podá pomocnou ruku praktickými návrhy k blahu všeho lidstva.

Nám nejsou cizí tyto problémy. Řešíme je novým nástupem k dalšímu ekonomickému rozvoji a neustálému zvyšování životní úrovně. Připravujeme se k rozsáhlé a zásadní reorganizaci systému celého našeho národního hospodářství. K tomu potřebujeme zajištěný život v míru. A o hospodářské spolupráci, o mezinárodních vztazích, o úsilí k snížení světového napětí — o všech nevyřešených nebo nedořešených problémech jednala právě i naše státní delegace, jež byla na pětidenní návštěvě v SSSR, s tamními nejvyššími představiteli. Úsilí o mír a o všestranný pokrok lidské společnosti je základem

též naší politiky. Závažná rozhodnutí vyplývající z moskevské návštěvy naší státní delegace, jsou výsledkem odpovědného rozboru situace, v níž žijeme a v níž chceme svou denní práci vybojovat mír a budovat lepší svět. Proto považujeme za mimořádné nebezpečí lidstva a světa plány na vytvoření mnohostranných jaderných sil NATO, otvírajících západoněmeckému militarismu a revanšismu přístup k raketovým a jaderným zbraním; proto usilujeme o mírové urovnání německé otázky; proto upevňujeme přátelství a spolupráci s rozvojovými státy Asie, Afriky a Latinské Ameriky a podporujeme spravedlivý boj národů proti imperialismu a kolonialismu; odsuzujeme agrese a provokace všeho druhu a vystupujeme proti všem pokusům o oslabení organizace Spojených národů, což jsme osvědčili i projevem čs. ministra zahraničí V. Davida na devatenáctém zasedání Valného shromáždění OSN.

Na tomto zasedání předložil Sovětský svaz „projekt světa bez válek“. Ta část projektu, jež navrhuje okamžité omezení vojenských rozpočtů o 10—15 %, našla hned oporu v novém snížení vojenského rozpočtu SSSR. Země tábora prosazují názor, že jsou objektivní podmínky a možnosti dosáhnout dohody o dalších opatřeních ke zmírnění mezinárodního napětí a k zlepšení celkové atmosféry v mezinárodních vztazích. Zde je jen třeba důsledně respektovat právo každého národa na nezávislý politický i hospodářský rozvoj a svobodnou volbu společenského zřízení.

Ovšem zasedání Valného shromáždění Organizace spojených národů, která je na prahu 20. výročí své existence, nebylo tak pozitivní, jak bychom si přáli a jak by bylo v zájmu světa, spíše bylo nutno vystupovat a postupovat, aby nedocházelo k porušování Charty OSN a k opatření, která jsou v rozporu s rozhodnutím Rady bezpečnosti. Žel, jsou ještě pokusy, aby vyvoláním umělých problémů byla odváděna pozornost Valného shromáždění od plnění nejdůležitějších úkolů. Stačila by poměrně málo, aby si svět vděčně připomínal výro-

ni dvacátý rok OSN. Stačilo by, aby vždy a všude zvířel zdravý rozum. Neboť na obou stranách oceánu lidé potvrzují, že už mají dost „studené války“, že chtějí mír, klid, normální lidské mezinárodní vztahy. Na trase Washington - Bonn - Londýn - Washington se jedná. Návrat k politice „z pozice síly“ snad ani není možný. Cožpak pro ni hlasovatel voliči v USA a ve Velké Británii? Vystává ještě jedna otázka: Cožpak zkušenosti dost jasně neukázaly, že tato politika musí zkrachovat? Proto právě Lippmann, zběhlý v mezinárodních problémech, vážně nabádá svého presidenta, aby byl prozíravý a aby se postavil proti všem silám, jež vedou USA ještě dále nebezpečnou cestou. „Jakmile jsou hlasy sečteny“, psal nedávno, „obklopují znovuzvoleného presidenta skupiny, jež sledují své zvláštní cíle a snaží se prosadit své oblíbené projekty. Ustoupí-li president jejich naléhavým požadavkům, sváže si ruce.“ Lippmann pak „vysvětluje Kennedyho omyly jež byly důsledkem takových ukvapených akcí: vyslovil „mlčenlivý souhlas s nerozumným dobrodružstvím v Karibském moři“, „v jižním Vietnamu

se zapletl víc než předtím president Eisenhower“ a „od začátku bez výhrad přijal Dullesovu a Adenauerovu linii v otázce Německa i ve vztazích k Sovětskému svazu“. Komentátor vyzývá nového presidenta, aby přihlédl k chybám minulosti a revidoval akce USA. Proti nebezpečným a nepromyšleným krokům se staví i Reston, komentátor listu New York Times: „Spojené státy loni do značné míry ztratily svou prestiž a bude třeba dlouhého času a vytrvalé práce, aby připravily nové akce.“

Přesto mají pravdu političtí pozorovatelé, kteří se domnívají, že nyní, kdy americký lid tak drtivou většinou hlasů odsoudil nebezpečnou politiku dobrodružství, kterou razil stoupenec „vojenskoprůmyslového komplexu“ Goldwater, mohl by president USA při dobré vůli postavit novou politiku střídavých, realistických akcí v duchu doby. Tak předseda zahraničního výboru senátu Fulbright vyzýval, aby se USA „naučily zkoumat všechny cesty a možnosti, jež se před námi otevírají ve složitém a rychle se měnícím světě“ a aby skoncovaly se „zastaralou nepružnou politikou“.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci lednu se dožívají vsapp:
90 let
20/1 Antonín Grégr, em. katecheta, Pcděbrady
90 let
2/1 Josef Olszak, admin., Doubrava
55 let
30/1 Jan Honců, admin., Dubenec, 26/1 dr. František Kopejska, admin., Přehradí, 27/1 Jaroslav Trojan, farář, Mor. Sloupnice
50 let
6/1 Jan Ludvík, admin. ve Stříbrné, 11/1 Bohumil Sršen, farář, Lstiboř, 25/1 František Veselý, admin., Vodňany, 18/1 Josef Hůza, admin., Sadecká, 19/1 Karel Škrdopole, admin., Teplice, 22/1 František Tesar, admin., Ústí n. Orlicí, 29/1 Karel Olšar, admin., Svatá Hora

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: Adorace Ježíška Svatými třemi králi od Bartoldea di Fredi (1330 až 1410) z Lehmanovy sbírky v New Yorku. Druhá strana obálky: 1. Oslava narozenin A. Novotného na Pražském hradě 10. XII. 1964. Dr. Eduard Oliva, kapitulní vikář litoměřický, prelat dr. Antonín Stehlík, kapitulní vikář pražský a dr. Lad. Škoda, kanovník bratislavské kapituly odevzdávají prezidentu republiky dar CMVKD, originál A. Setelika: Pohled na Prahu, 2. Těsně před odletem čs. delegace na XXXVIII. mezinárodní eucharistický kongres do Bombaje. Před Boeingem 707 společnosti AIR INDIA: J. E. dr. Ambrož Lazík, biskup, apoštolský administrátor trnavský, dr. Josef Beneš, sídelní kanovník vyšehradský a generální tajemník CMVKD, dr. Stefan Zárečský, kanovník z Bratislavy a náměstek generálního tajemníka CMVKD, dr. Jan Čížek, sekretář biskupského úřadu a Bernard Přerovský, kanovník ze Zlína. Třetí strana obálky: Z Eucharistického kongresu v Bombaji: Snímek ze zahájení a moderní oltář, viditelný ze všech stran, Svatý Otec při setkání s hlavou buddhistů Drahmanandem, Svatý Otec v okamžiku, kdy je vítán dvěma milióny Indů všech náboženství a J. E. dr. Ambrož Lazík na Ovalu v Bombaji. Čtvrtá strana obálky: Snímky

z Indie: Kostel Fanny Marie v Agre, katedrála, sv. Tomáše v Madrasu, kostel sv. Tomáše v Cranganore, kostel Panny Marie v Bandře, Bombaji, kostel Panny Marie Neposkvrněného početí v Panjimu, Goa a snímek bombajského pobřeží zvaný „Královnin náhrdelník“, kde byla ubytována čs. delegace.

O MÍSTO MEZI LIDMI.

V moderní civilisované společnosti se s úžasem setkáváme s neuvěřitelným zjevem. Clovek, který by si pro své životní dílo, úspěšné usiloval o heroickou obětavost zaslužil mimořádného uznání, marně se domáhá místa mezi lidmi, a to i v zemi, jež má vyspělou kulturu a její obyvatelé vyznávají víru v učení křesťanské lásky.

V Itálii byla vydána nedávno autobiografická kniha manželů Orlianových s názvem „Horsí než malomocenství“. Kniha je obžalobou civilisované společnosti.

Marcello Oriano, známý italský spisovatel, se nakazil před 16 léty malomocenstvím v Somálsku, při zachraňování malomocných z hořícího baráku. V nejpřednější nemocnici v Římě, pod dohledem vynikajících lékařských kapacit byl vyléčen z této hrozné nemoci. V době léčení vykonala u něho dojemnou návštěvu delegace domorodců ze Somálska; Oriano byl pro ně hrdinou křesťanské lásky. Jeho černí přátelé mu vřizovali poselství: „Přiď mezi nás. Celý kmen na Tebe čeká. A budeš-li muset zemřít, pak můžeš zemřít raději u nás. Již jsme připravili pro Tebe nádherný hrob, neboť tě na věky chceme ctít.“

Orianovy oči se zalily slzami; poselstvo se však muselo vrátit bez něho. Když se nemoc „stabilisovala“, byl uzdravený Oriano propuštěn. Podlé úředního lékařského vysvědčení nemohl být pro své okolí nebezpečím jako nositel nákazy.

Oriano stál na prahu nového života. Aspoň se tak domníval. Byl odhodlán zaujmout své místo ve veřejném životě. Zmýšlil se v nadějích. Nastala pro něho a jeho věrnou manželku křížová cesta.

Manželce Julii bylo zakázáno býti s mužem v jedné místnosti. Marně hledali dům nebo byt, v obydlí prostředí k pronajmutí Marcello vidíme

chřestítkem upozorňovat, aby se k němu lidé nepřibližovali.

Nic nebyly platné intervence jejich přátel u úřadů a poukazy na zastaralost úředních předpisů. Konečný výsudek všeno usílil by: Oriano neměl právo žít životem člověka.

Když byl v Itálii ze společnosti vyloučen, v pravém slova smyslu uprchl s manželkou do Francie. Újala se jich manželka presidenta Cotyho a poskytl jim ubytování. Nedbala na předsudky a nezalekla se ani diplomatických zápletek, které způsobil její lidumilný čin.

Jen krátce se těšili manželé Orianovi z utěšených životních podmínek. Madame Coty nečekávaně zemřela a vzápětí octl se osudem těžce postižení manželé na diazbu. Uchylovali se na noc pod mosty Seiny anebo přespávali v parcích. Nebylo divu, že Marcello byl záhy zachvácen zápallem plic. Konečně byl přijat na léčení do Pasteurova ústavu. Manželce nebylo dovoleno jej navštěvovat. Po vyléčení byl propuštěn a opět lékařsky bylo potvrzeno, že Oriano pro své okolí není nebezpečím nákazy. Přesto úřady vykazaly oba manžele z Francie. Návrat do Itálie byl jim povolen za zvlášť přísných podmínek. Ani dopisy nesměli nikomu psát, ani se stýkat s lidmi.

Rozhodli se vrátit se do Afriky mezi „primitivní“ lidi, „divochy“, kteří připravili pro svého přítele „nádherný hrob“.

Po návratu do Somálska, kde byli s láskou přijati, napsali spolu knihu, která je obžalobou civilisovaných lidí bez lásky a porozumění.

[Podle maďarského upravil J. V. P.]

TRVALÁ PŘIPOMÍNKA PRVNÍHO DNE VÁLKY.

Neobčejná je na první pohled pečť czestochowského biskupa Stanislava Czajky: Štít s Ukřižovaným na pozadí kostela zasaženého leteckým útokem; heslo pod štítem hlásá: Iesus Christus — giréné.

Právem tušíme i neobčejnost vzniku takové pečeti; jaký je její původ? Biskup Czajka působil před válkou jako farář ve Wielunu nedaleko Czestochowy. Tamní kostel byl 1. září 1939 zničen náletem nacistického dvoumotorového Heinkel 111, takového, jaký vidíme při

pohledu na pečť odlétat vlevo od trosk zasaženého chrámu vpravo dole za křížem v popředí. Z úplně zbořeného kostela zůstal zachován právě jen velký kříž, dílo italského mistra.

Tato událost zapůsobila na biskupa Czajku tak, že ji zobrazil na své pečeti jako trvalou připomínku doby tak tragické pro polský lid i jako varování před novým 1. zářím 1939, novou válkou. p

NA PAMĚT KNEŽÍ V ODBOJI.

Manželka amerického hlavního žalobce v norimberském procesu s válečnými zločinci Benedicta Maria Kempnerová připravuje „Kroniku kněží mučedníků“, bude zahrnovat údaje o 3000 až 4000 katolických kněžích, kteří se stali obětí nacistického běsnění ve všech částech Evropy.

NOVÍ CÍRKEVNÍ HODNOSTÁŘI.

Jak uvádí časopis německých katolíků Begegnung, vydávaný v Německé demokratické republice, jmenoval papež Pavel VI. diecézního biskupa z Albany Julie v Rumunsku Aarona Martona papežským trůnním asistentem a dosavadního apoštolského administrátora lublaňské arcidiecéze, titulárního biskupa Pogachnika, arcibiskupem této arcidiecéze. Nový arcibiskup projednal s jugoslávskými úřady další zlepšení vztahů mezi církví a státem.

TŘIKRÁT ROVNOPRÁVNOST.

Indonéská vláda uznala křesťanskou universitu ve městě Salatiga ve střední Jávě. Na této universitě je 82 vyučujících a 616 studentů, kteří přisloužejí k různým indonéským křesťanským církvím, ale z nichž mnozí ani křesťany nejsou. — Jedinou školou pro evangelické bohoslovce v Belgii je protestantská fakulta bruselské university, která existuje přes 20 let, ale již se teprve nedávno dostalo státního uznání, takže až nyní může propůjčovat akademické tituly licenciáta a doktora theologie. — Ve Švýcarsku není, jak známo, vybojována rovnoprávnost žen; týká se to i theologů reformované církve, které teprve několik let mají možnost stát se faráři, avšak pouze pomocnými. Až loni přisloušníci církevních obcí v Bernském

kantonu odhlasovali 12 062 hlasy proti pouhým 1036 hlasům zrušení tohoto omezení a tedy plnou rovnoprávnost farářek reformované církve. Ze 208 obcí jich jen 7 zamítlo toto zrovnoprávnění.

CÍRKEV V ITÁLII.

Před konferencí italských biskupů, již se zúčastnili 4 kardinálové a 288 biskupů, se papež Pavel VI. vyslovil pro omezení počtu diecézí v Itálii.

Od roku 1958 každoročně vychází v lipském katolickém Nákladatelství svatého Benigna „Theologická ročenka“; dosud otiskla na 200 theologických pojednání, z toho více než 30 původních prací východoněmeckých theologů.

Podle údajů papežských studijní komise v Římě je nyní na světě 603 kněžských seminářů se 61 817 alumnů a 1300 seminářů pro chlapce se 156 013 žáky.

CÍRKEV V NSR.

V Německé spolkové republice žije 24 535 000 katolíků, takže tvoří 45,5 % obyvательства. Rozložení podle spolkových zemí je ovšem nerovnoměrné; nad tímto průměrem je Sársko (73,4 %), Bavorsko (71,3 %), Rýnská Fač (58,2 %), Severní Porýní-Vestfálsko (52,1 %) a Bádensko-Württembersko (46,8 %), pod průměrem je Hesensko s 32,1 % a ve čtyřech zemích tvoří katolíci slabou menšinu: Dolní Sársko 18,8 %, Brémy 9,9 % Hamburk 7,4 %, Šlesvik-Holštýn 5,6 %.

KAMÉLIE A MORAVSKÝ MISIONÁŘ.

Ve „Filatelii“ č. 15 ze 6. srpna m. r. vyšel zajímavý článek dr. J. Kostelky o kaméliích. Tyto známé květiny nesou jméno brněnského rodáka Jiřího Josefa Camela (nar. 24. 4. 1861), vzdávaného jezuitu, znamenitého zoologa a botanika, dopisujícího člena britské Královské společnosti, který jako misionář žil v Mexiku a potom až do smrti, jež ho zastihla roku 1903, na Filipínách. P

SBLÍŽENÍ.

Zmínili jsme se v č. 3 o velké roztržiténosti evangelických tzv. svobodných církví v Německé demokratické republice; prvním a zatím jediným podnětem k organizačnímu sjednocení je chystané sčlenění metodistické církve a evangelického společenství Jehož bohoslovci byli i doposud vychováni v metodistické theologické škole v Lázništském Klosterlausnitz v Durynsku. Obě církve mají obdobný historický původ, učení i organizaci, jejich představitelé se budou vzájemně účastnit výročních synod i oblastních konferencí pastýřů obou církví a při tomto stále těsnějším styku budou vytvořeny předpoklady pro konečné sloučení. Nedojde k němu dříve než v roce 1968.

POZORUHODNÝ DOKUMENT.

Západoněmecký orgán spolku historiků „Dějiny ve vědě a vyučování“ uveřejnil letos dopis známého theologa, vlasteneckého a politicky exponovaného francouzského kardinála kurie Eugèna Tisseranta, člena pěti významných kongregací, který doprovázel papeže Pavla VI. na jeho pouť do Svaté země. Nejde však o nějaký nový projev kardinála, nýbrž o významný dokument z 11. června 1940, jímž se E. Tisserant obrátil ihned po italském vyhlášení

války decimované Francii na pařížského kardinála arcibiskupa Suharda. V tomto soukromém dopise, který potom gestapo v arcibiskupském paláci zabavilo, napsal kardinál arcibiskupu své vlastní:

„Nechť si Francouzi nedělají iluze; jejich nepřátelé usilují jedině o jejich zničení. Italské noviny jsou v těchto dnech plné projevů Mussoliniho, kde se hlásá: Jsme plodní, a proto chceme půdu. To ovšem znamená půdu bez obyvatelstva. Proto si dá Německo a Itálie záležet na zničení obyvatelstva obsazených území, jak to učinily v Polsku. Místo aby zemřeli na bojišti, budou tedy muset Francouzi umírat na malém ohni, muži odráženi od žen, a děti bude možná ušetřeno, aby vítězům sloužily jako otroci, neboť takové je u našich nepřátel válečné právo.

Naši představení nechtějí pochopit podstatu skutečného konfliktu, trvají tvrdšími na předstávě, že jde snad o válku jako za starých časů. Avšak fašistická a hitlerovská ideologie proměnila svědomí mladých lidí a ti, kteří jsou mladší než 35 let, jsou ochotni ke všem zločinům pro účel, jaký jejich vůdce přikáže.

Naléhavě jsem prosil Svatého Otce už od počátku prosince, aby vydal encykliku o povinnosti každého jednotlivce poslouchat hlasu svědomí, neboť to je rozhodující bod křesťanství, kdežto islám, který posloužil za vzor Hitlerovým teoriím, nahrazuje svědomí jednotlivce povinností sčep poslouchat příkazy Prorokových.

Obávám se, že dějiny budou Svaté stolici vyčítat, že sledovala politiku svého vlastního pohodu a sotva co jiného. To je velmi smutné, zejména když jsme žili za pontifikátu Pia XI. (Poznámka překladatele: E. Tisseranta jmenoval roku 1936 kardinálem Pius XI., jenž 14. března 1937 vydal encykliku, v níž právem obvinil Hitlera z porušování konkordátu.) A kdeko se spolehá, že když byl Řím prohlášen za otevřené město, v kurii nikoho nepostihne utrpení...

To je hanba — zvláště když státní sekretariát a nunciis přemluvil velký počet jeptisek a mnichů, aby neodcházel, nýbrž nabídli se Itálii jako rukojmí. Řím je přece opevněný tábor obehnaný pásem pevnosti, který byl vždy obsazen vojskem. Kromě toho jsou tu dvě velké zbrojovky, muniční továrna a dělostřelecká opravena! Ty jsou však schovány stejně jako německé štáby za červený kříž...

Žiji v naprosté neúžitelnosti, zdržován zde, ačkoliv jsem Svatého Otce prosil, aby mě poslal do Francie...

NĚMECKÝ KNĚZ ODMÍTÁ SEEOHMA.

Farář Preuss ze západoněmeckého Parensenu uveřejnil v deníku Göttinger Tageblatt toto prohlášení k Seebomovému štvavým výrokům o mnichovském diktátu: „Jako odsunutý Němec mohu pouze rozhořčeně odmítnout požadavky říšského ministra dopravy Seeboma, aby ve smyslu mnichovské dohody z roku 1938 byla „uloupená“ sudetoněmecká území vrácena „sudetoněmeckým usedlíkům“. Každý doma i za hranicemi, kdo zná aspoň některé příslušné dokumenty z nacistické

ké doby, ví dnes, s jakou nekonečnou podloulostí Hitler a jeho nejbližší spolupracovníci podepisovali 30. 9. 1939 mnichovskou dohodu a jak bezohledně ji brzy nato z neskrývané imperialistických důvodů porušili. Táhá se jenom, zda spolková vláda, především pan spolkový kancléř, ještě považuje Seeboma po těchto škodách, které způsobil, za únosného.“

ČÍSLO Z KATOLICKÉHO SVĚTA.

Měsíčník katolíků v Německé demokratické republice „Begegnung“ uvádí mimo jiné tato čísla: V Holandsku žije 40,4 % katolíků, 37,6 % protestantů a 18,4 % osob bez vyznání. Ve Spojených státech amerických vzrostl v letech 1953—1962 počet katolíků asi o 13,4 miliónu osob na 43,8 miliónu, což je pozoruhodný vzrůst počtu — asi o 44,1 %. V Iráku tvoří křesťané jen 5 % obyvatelstva; chaldejská církev má asi 200 000 věřících, katolíků syrského obřadu je 40 000 a latinského ritu 14 000. V Mnichově bylo roku 1950 katolíků 78,4 % a evangeliků 19 %, dnes je tam jen 71,8 % katolíků a 22,6 % evangeliků. V pasovské diecézi, nejkatoličtější ze všech, kde se mluví německy, je 93,6 % katolíků, ale tato diecéze trpí velkým nedostatkem kněží — loni byli nově vysvěceni jen čtyři. Ve Spojených státech amerických je více než 850 katolických farností s převahou obyvatelstva polského původu a s polskými faráři; uvádí se, že mimo Polsko žije asi 10 miliónů osob polského původu. To je více než veškeré obyvatelstvo Švédska nebo Belgie.

Čekem je na světě 900 000 000 křesťanů, z toho 60 % katolíků, 30 % protestantů a 10 % pravoslavných.

SITUACE V LATINSKÉ AMERICE.

Prensa Latina přinesla v těchto dnech původní zprávu z Montevidea o cestě předsedy Křesťanskodemokratické strany venezuelské (COPEI) Aristidesa Galvanioho po latinskoamerických zemích. Jde o propagandní kampaň pro nedávno založený Křesťanskodemokratický ústav se sídlem v Caracasu. A. Galvani prohlásil při této příležitosti doslova: „Uvědomění si skličující situace, v níž žijí zbídačelé národy na naší pevnině, se stane východním bodem revolučního procesu v Latinské Americe.“ B. P.

ZE ŽIVOTA KŘESŤANŮ MIMO EVROPSKOU PEVNINU.

Biskup sendraiské diecéze v Japonsku Kobajaši poslal představitelům evropských a amerických kongregací v této zemi dopis, v němž kritizuje, že tyto kongregace zřídily své ústavy v nejbohatších čtvrtích Tokia, Osaky a Jokohamy a že se věnují vůbec především výchově synáčků a dcerek z bohatých a vlivných rodin. Katolický biskup píše kromě jiného: „Ve městech však bydlí milióny lidí k nimž se nehlásíte a pro které ve svých školách nemáte místa. Můžete se potom divit, když se v obyvatelstvu zahnízdí mínění, že katolická církev je zařazená pro bohatce a že slouží kapitalismu?“

Bývalý arcibiskup z Kanského Města dr. Joost de Blank, proslulý odpůrcí jihoafrického rasistického „apartheidu“, zahájil 4. června 1964 v Londýně vystavu 140 snímků ze života

barevných obyvatel jihoafrické republiky. Pravil, že boj proti jihoafrickému rasismu je mnohem obtížnější než proti hitlerismu, kdy „jsme věděli, že potíráme ideologii, která úředně a otevřeně odmítala Boha, kdežto nyní se hrůzy v jižní Africe vyvolávají bohabojní mužové a ženy, kteří při svém jednání často vycházejí z toho, co sami považují za křesťanské přesvědčení a víru“. Snímky vystavené u sv. Martina „v polích“ v Londýně jsou dílem Anthonyho Howartha, vystavu uspořádala pod názvem „Jsem přece člověk“ anglická misijní Společnost pro šíření evangelia.

VZPOMÍNKOVÁ SLAVNOST

Argentinská mírová rada chtěla uspořádat vzpomínkovou slavnost na počest Jana XXIII. u příležitosti prvního výročí úmrtí tohoto velkého papeže. Buenosaireská policie zakázala oslavu pod záminkou, že o svolení nebylo požádáno v dostatečně dlouhém termínu na před.

KOMENTOVAT NENÍ POTŘEBA.

Ve švýcarských novinách jsme našli mezi inzerátem švýcarsko-hradecké firmy nabízející sérii osmi gramofonových desek s vojenskými pochody a inzerátem dánské továrny na prezervativy „Regard“ tento třetí neuchytlný inzerát: „Bůh je spolejezdce v každém automobilu má být automobilová bible. Stojí 20,— švýcarských franků, luxusní vydání v kůži 30,— švýcarských franků. Při zaplacení předem dodáme vyplacené, jinak připočteme 5,— švýcarských franků na výlohy s dobírkou. Biblický servis, Videň XIX, Brunšvícká ulice 1315, Rakousko.“

ÚMRTÍ PRŮKOPNÍKA MÍRU.

Ve věku 75 let zesnul pastor Charles Stimson, předseda křesťanské skupiny známého britského „Výboru 100“. Krátce před smrtí, která ho zastihla uprostřed shromáždění této křesťanské skupiny, byl reverend Ch. Stimson propuštěn ze žaláře, který si odpykával za účast na mírové demonstraci.

EVANGELIUM PODLE SEPSÁNÍ SVATÉHO MATOUŠE

Je název filmu Alfreda Biniho; uvažuje se o tom, že tento film, který se v Itálii právě natáčí, bude tuto zemi zastupovat už na příštím Benátském festivalu. Filmová skupina vedená Pierem Paolem Pasolinim natáčí a exteriéry v Lucanii a dramatické scény zemětřesení v obci Ginosy Marina, která byla v minulém století skutečně zničena zemětřesením. Letošní filmové zemětřesení bylo však na tomto místě způsobeno umělé dynamitem za úředního technického dohledu. Výbuchy ve starých troskách budov byly letos v červnu vyvolány značně hluboko pod zemí Nová obec obyvatel Ginosy, kteří přežili zničení původní osady, stojí dnes dále na jih směrem k moři. B. P.

KRAJSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR V MAGDEBURKU

V Německé demokratické republice povolil částku 100 000 marek na opravu klášterního kostela v Hamersleben, který pochází z počátku XII. století a je jednou z nejkrásnějších staveb tzv. hirsauské stavební školy. p

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Amienský biskup D'Orléans de la Motte měl rád poezii průzračnou a lehce srozumitelnou. Básně, nad nimiž je nutno spekulovat, „Co tím chtěl básník říci“, nemiloval. Jednou mu jeden poeta předčítal své verše. Byly právě takové, jaké biskup neměl rád. Požádal tedy básníka, aby mu vysvětlil některá záhadná místa. Když tak básník učinil, biskup řekl: „Vidím, že jste svou básni chtěl říci mnoho pěkného; ale, prosím vás — proč jste to vlastně neřekl?“

*

Jeden mladík prosil W. A. Mozarta, aby ho seznámil s naukou o kontrapunktu. „To nepůjde“, zpečoval se Mistr. „Na takové věci jste ještě moc mladý!“ Chlapci totiž bylo asi dvacet let. „Jak to, mladý?“ zvolal mládenec překvapeně. „Vždyť vy jste už v deseti letech psávali opery!“ — „To je něco jině-

ho,“ mnil Mozart. „Já jsem se nikoho neptal, jak se to dělá.“

★

Pokud autor slavného díla „Historia Bohemica“ Aeneas Silvius Piccolomini (1405—1464) nedosáhl vyšších hodností, neměl mnoho přátel. Když však pod jménem Pius II. nastoupil na stolec sv. Petra, začali se kolem něho rojit lidé, kteří se ucházeli o jeho přízeň, odvolávají se často na skutečné, nebo jen fiktivní příbuzenství. Duchaplný papež zachytil tuto situaci ve vtipném epigramu:

Aeneas nebyl viděn rád,
nikdo se k němu nechťel znát,
Piovi každý jásá vstříc:
„Ejhle můj nejmilejší strýc!“

*

Papež Benedikt XIV. vyslal jednou jednoho statky pozemskými ne právě oplývajícího vědce na průzkum

Vesuvu. Po nějakém čase došla do Vatikánu bedna plná zajímavých minerálů, které učenec na vrchu našel, a s ní kratičký dopis: „Učiň, aby toto kamení se obrátilo v chléb!“ Svátý Otec porozuměl a poslal chudému učenici značnou podporu.

★

Kardinálu Retzovi posílal mnoho básníků k posouzení své výplody — a kardinál poezii nerozuměl. Obrátil se tedy na Menagea a žádal ho, aby ho trochu zasněžil do básnického umění. „To je velmi zdlouhavá věc,“ řekl Menage, „a ani vy ani já nemáme času nazbyt. Ale dám vám dobrý recept. Když vám někdo pošle báseň, klidně řekněte, že za nic nestojí. Ve většině případů budete mít úplnou pravdu.“

★

Pruský král Bedřich Vilem I. jednou onemocněl a dal si proto předčítat ve černí modlitby komorní-

kem. Uctivý sluha však nechtěl ani při modlitbě králi tykat, a tak místo „Bůh tě žehnej a opatruj,“ četl: „Bůh žehnej a opatruj Vaše Veličenstvo!“ Ale král se na něj drsně osopil: „Čti to pořádně, darebáku! Před Bohem jsem já zrovna takový ničema jako ty!“

★

Ve Vratislavi umřel za panování Bedřicha Velikého nějaký herec-katolík a protestantský biskup odmítl dát svolení k jeho pochování na místním hřbitově. Hercovi příbuzní se tedy obrátili přímo na krále. Bedřich si dal biskupa zavolat a zeptal se ho: „Kam až proniklo při zasvěcování hřbitova vaše svěcení?“ Biskup překvapený nenadálou otázkou chvíli otálel a pak, aby vůbec něco řekl, vykotal, že asi do hloubky tři až čtyři lokty. „Tak dobrá,“ zvolal král. „Pochovejte toho herce do hloubky pět loktů!“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Liščák Zdeněk, administrátor, Svátý Jan u Sedlčan, ustanoven dekretem čj. 7947/64 od 15/11. 1964 administrátorem v Dublovicích, okres Příbram.

Merth Karel, administrátor, Svojšice, ustanoven dekretem čj. 7948/64 od 15/11. 1964 administrátorem ve Svatém Janě u Sedlčan, okres Příbram.

Hájek Václav, administrátor, Kouřim, ustanoven dekretem čj. 7946/64 od 15/11. 1964 excurrento administrátorem ve Svojšicích, okres Kolín.

Pensionování:

Šimák Antonín, administrátor, Dubovice, odchází dnem 15/11. 1964 do trvalého důchodu (čj. 7949/64).

Dr. Zichrasser František, farář, Oloví, odchází dnem 1/12. 1964 do trvalého důchodu (čj. 8044/64).

Úmrtí:

Stupka Vilém, býv. děkan v Plaňanech, zemřel 12/11. 1964 ve věku 51 let (čj. 8071/64).

Fencí Josef, děkan v. v., Hostivař, zemřel 15/11. 1964 ve věku téměř 82 let (čj. 8092/64).

Černý Alois, arciděkan v. v., Plzeň, zemřel 21/11. 1964 ve věku 74 let (čj. 8216/64).

Hošek František, farář v. v., Praha-Žižkov, zemřel 28/11. 1964 ve věku 69 let (čj. 8216/64).

DIECESE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Handlíř Karel, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 10. 1964 admin. v Březí u Mikulova a exkur. admin. v Dobřém Polí a Dolních Dunajovicích, okr. Břeclav.

Dr. Valenta Prokop, admin. v Březí u Mikulova a exkur. v Dobřém Polí a Dolních Dunajovicích, ustanoven od 1. 10. 1964 admin. v Brumovicích, okr. Břeclav.

Hanus Václav, koop. v Dačicích, okr. Jindř. Hradec, ustanoven od 16. 10. 1964 koop. v Novém Městě na Mor., okr. Žďár n/Sáz.

Knedlík Fabián, koop. v Novém Městě na Mor., okr. Žďár n/Sáz., ustanoven od 16. 10. 1964 koop. v Dačicích, okr. Jindř. Hradec.

Hůlka Miroslav, admin. v Perníku u Karlových Var, ustanoven od 15. 10. 1964 koop. v Lomnici u Tišnova, okr. Blansko.

Kaplan Otmar, novokněz, ustanoven od 1. 11. 1964 koop. ve Vranově u Brna, okr. Brno-venkov.

Limberg František, zatímní duch. správce v Brně-Komíně, ustanoven od 1. 12. 1964 dočasným koop. v Brně-Komíně.

Holeček Josef, novokněz, ustanoven od 21. 10. 1964 zatímním admin. v Horní Slatině a exkur. v Budči, okr. Jindř. Hradec.

Škrdlík František Norbert, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 12. 1964 admin. u sv. Janů v Brně se správou kostelů sv. Maří Magdaleny a sv. Josefa v Brně.

Tichý Cyril, admin. u sv. Janů v Brně, ustanoven od 1. 12. 1964 admin. v Brně Komíně.

Hamerla Jan, koop. v Dambořicích, okr. Hodonín, ustanoven od 1. 11. 1964 admin. ve Vratěni, okr. Znojmo a exkur. admin. v Rancířově, okr. J. Hradec.

Pensionování:

Navrátil Petr, farář v Brumovicích, okr. Břeclav, pensionován od 1. října 1964.

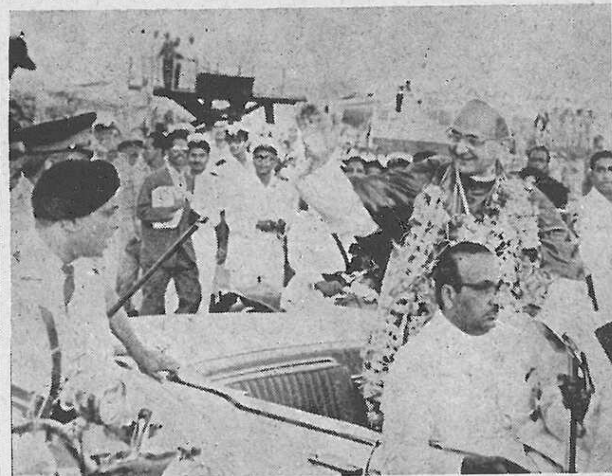
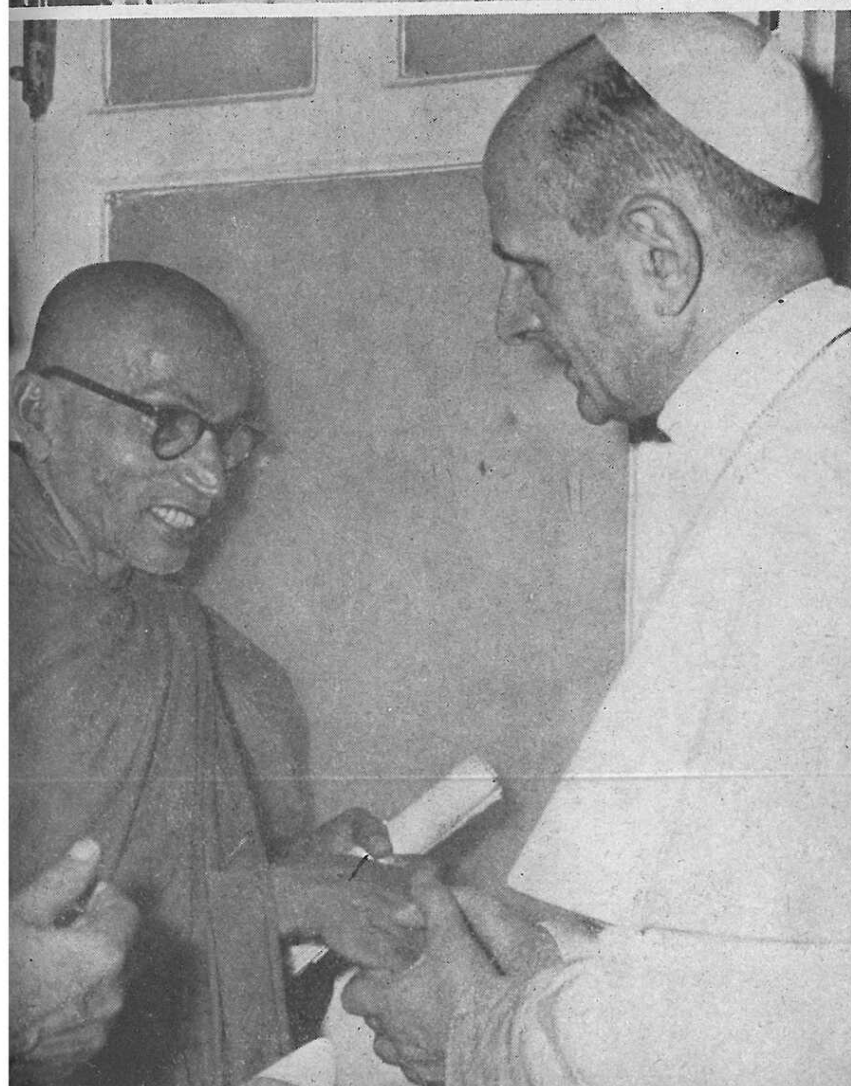
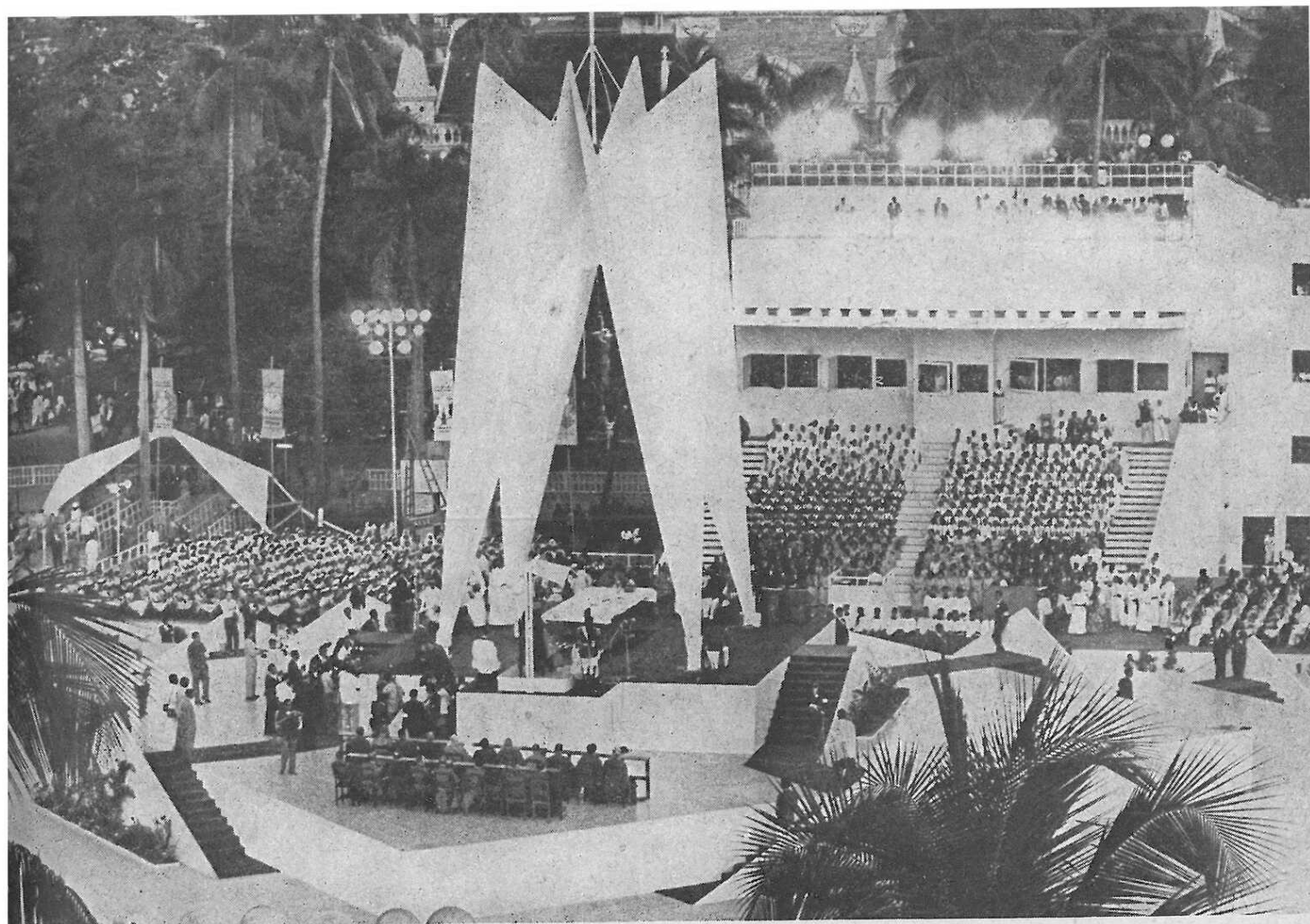
Zemřeli:

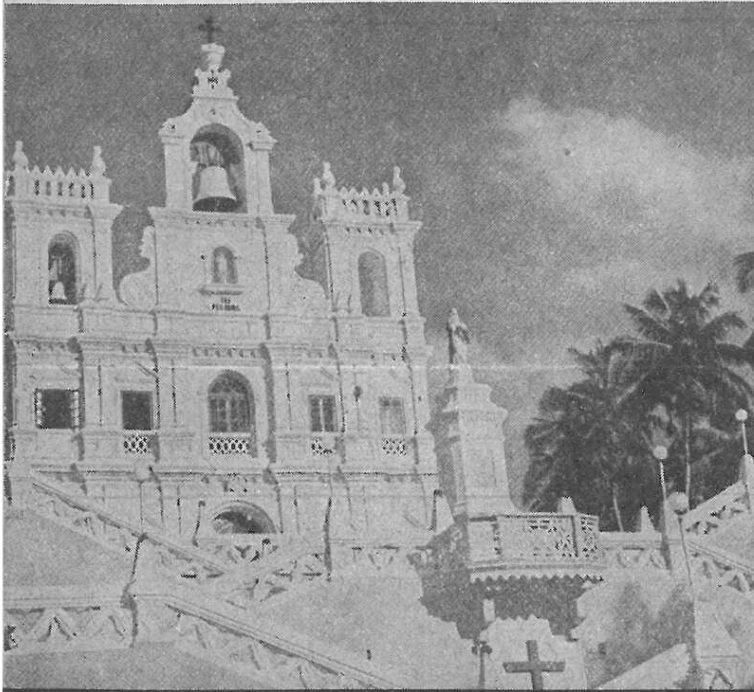
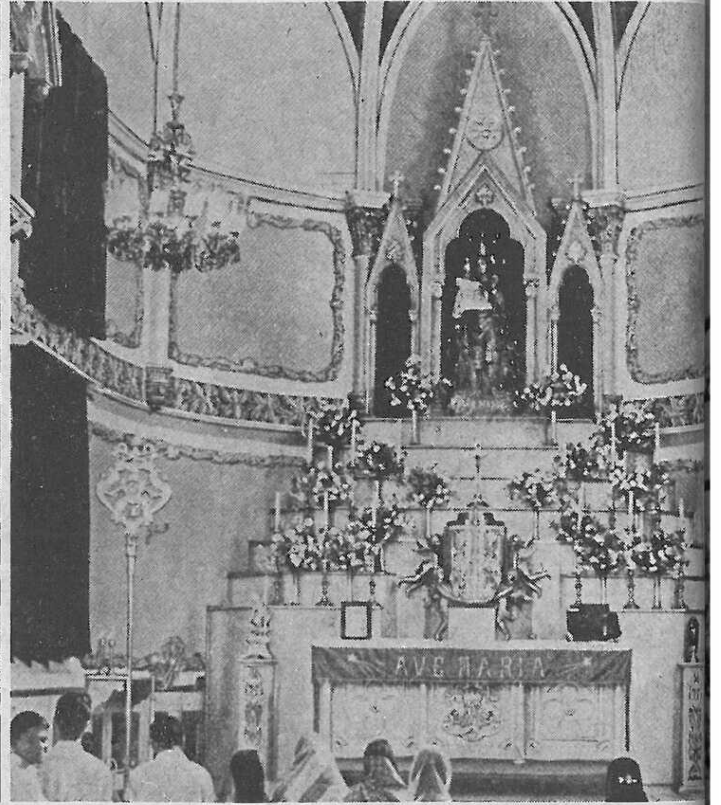
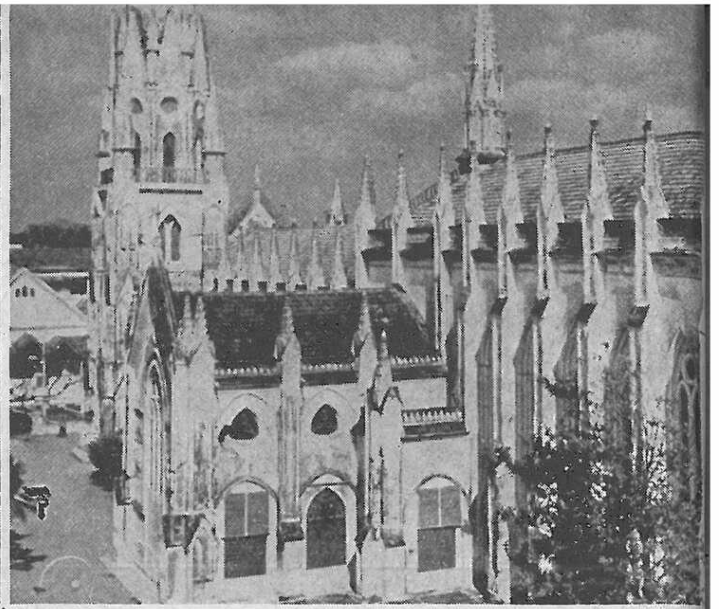
Hlaváč Josef, III. sídelní kanovník Stoliční kapituly v Brně, zemřel dne 1. září 1964.

Masák Emanuel, katecheta v. v. v Brně, zemřel dne 24. září 1964.

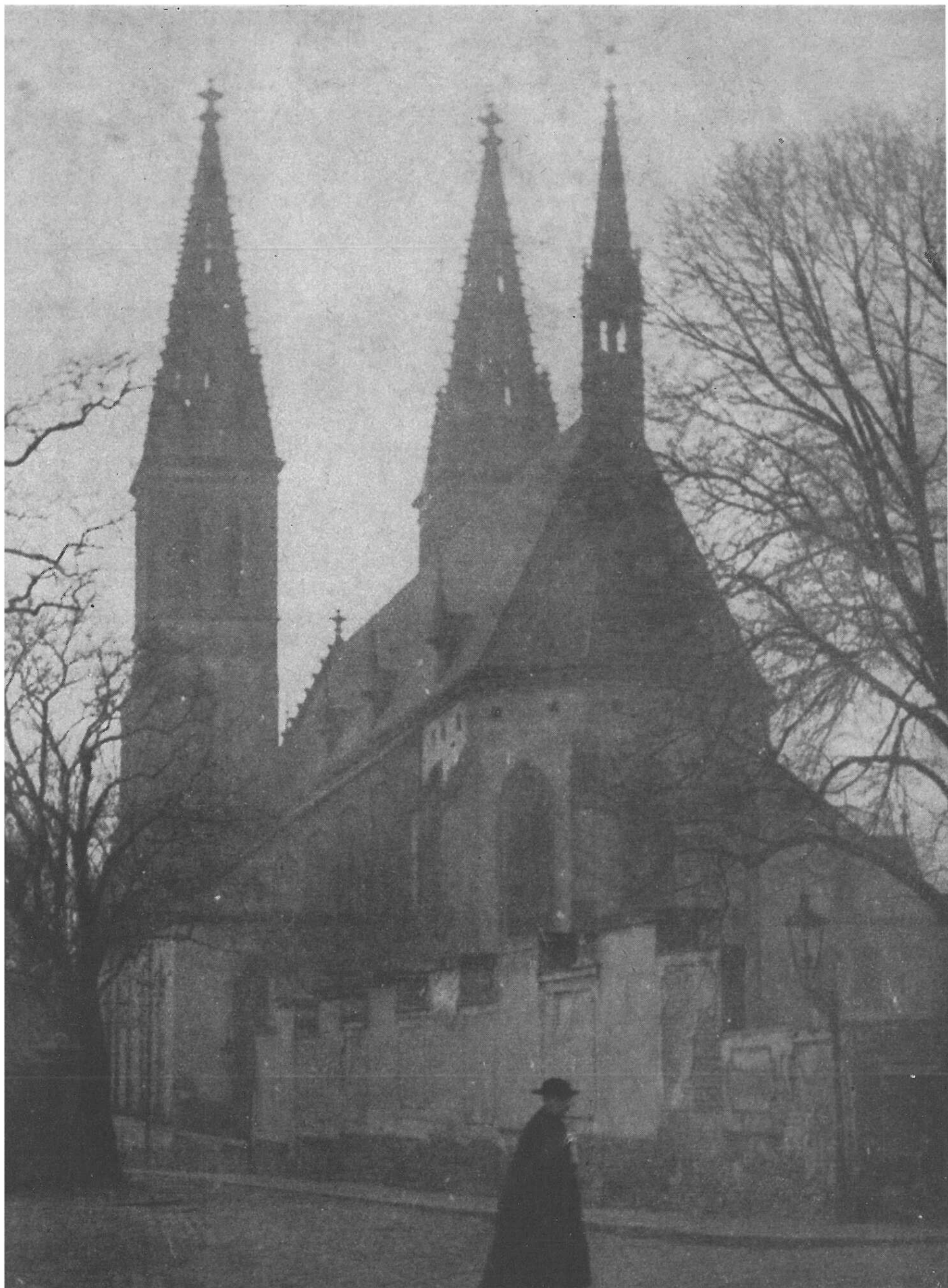
Růžička Cyril, farář v Brně Komíně, zemřel dne 20. 10. 1964.

Pořízek Jaromír, bývalý farář v. v. v Dol. Bojanovicích u Hodonína, zemřel 14. 11. 1964.





UCHOVNÍ PASTÝŘ ² 1965





DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XV. ČÍSLO 2. — ÚNOR 1965

OBSAH: ThDr. Ladislav Pokorný: Tvář k přítomnosti. ThDr. Josef Kubalík: II. vatikánský sněm a výhlední pravoslaví. ThDr. Antonín Salajka: Cařihradský patriarchát. ThDr. Jaroslav Kouřil: Zapomínaný prostředek k odpovědnějšímu uzavírání manželství. ThDr. Josef Beneš: Bombaj, brána Indie. ThDr. Václav Bartůněk: Albík z Uničova. J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence. Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů. ThDr. Karel Sahan: Praefatio communis. Václav Skalník: Jak předcházet vadám a nemocem mešních vin. Jaroslav Herout: Zákon o kulturních památkách, jeho poslání a použití. Dr. Josef Beneš: František B. Vaněk, Trojí volání splývá ozvěnou jediného slova: mír, Náš zápisník.

TVÁŘÍ K PŘÍTOMNOSTI

ThDr. Ladislav POKORNÝ

Tempora mutantur et nos mutamur in illis. Začal jsem svou úvahu rčením, o kterém by se dalo říci, že již staří Římané znali tuto moudrost. Zní to snad poněkud nenově, ale je tomu tak. Lidé již dávno vědí, že svět se mění vlivem objektivních podmínek a okolností, a že na mnohé jeho jevy a události vykonávají také lidé svůj uvědomělý či snad také neuvědomělý vliv, mění se při tom sami v sobě a ve svém myšlení, ať už chtějí nebo nechtějí, ať se jim to líbí či nikoliv. Ať už chceme filosoficky uvažovat nad případnou objektivní platností tohoto úsloví, či nikoliv, ať mu přikládáme jakoukoli hodnotu, či považujeme je snad za pouhou duchaplnost, přece jen v každém případě musíme uznat, že „tempora mutantur — doby se mění“. Vždyť přímo před našima očima se už zhroutilo mnoho hodnot starého světa, které kdysi bývaly považovány za nepřemožitelné a nezměnitelné. Současně musíme uznat, že se rodí nové hodnoty a přetvářejí svět. A v tom vývoji stojí člověk, který je sice vnějším světem ovlivňován, současně však také úsilím a rozmachem svého ducha vytváří i hodnoty, které se významně účastní i tvorby nových skutečností.

„Život jednotlivce není tak dlouhý, aby mohl postihnout a vstřebat do sebe obrovité změny vývojových etap lidských dějin.“ To jsme mohli číst a slyšet v nedávné minulosti, ale závratný běh událostí v posledních padesáti letech naznačuje, že takové a podobné tvrzení asi nebude tak zcela pravdivé. Padesát let může přece jedinec zachytit ve své paměti. Vývoj padesáti let může přece postihnout dokonce svou fyzickou přítomností. A i když si nemůže jako blízký a bezprostřední pozorovatel činit nárok na objektivní hodnocení, přece jen alespoň do jisté míry může postihnout závratnost změn, které se v jeho přítomnosti a takřka před jeho zrakem staly skutečností.

Nemusíme konečně zkoumat ani celé půlstoletí, vezměme si jen jeho polovinu — z hlediska věčnosti, jak nepatrnou část času! A přece film posledních pětadvaceti či šestadvaceti let — jaká je to úděsná a současně i úchvatná podívaná! Nejprve tvrdá, těžká léta války a nepřátelské okupace, pak jas vítězství a míru. A opět zápas a opět vítězství a také nedostatky a omyly! Nechci však vzpomínati těch dějů, kterých bude ještě letos vzpomenu bohatě a hodnotícím způsobem, chci jen vyjádřit úžas nad tím, jak se doba a svět změnily přímo před námi, přímo před našima očima, přímo pod dotykem našich rukou. A chtěl bych si položit otázku, jak náš duch dokázal tuto proměnu nejen snad prostě vzít na vědomí, nýbrž vstřebat ji v sebe, obejmout ji svými tvůrčími silami a zapojit se do toho velikého kvasu, který má dát celému světu novou krásu a světlou budoucnost.

Je to otázka, která by měla do jisté míry trápit každého z nás. Neměla by dopustit, aby v nás převládla lhostejnost, měla by burcovat k živému kontaktu se vším, co je zdravé a čemu patří budoucnost a měla by z nás činit zaujaté a neumdlévající hledače pravdy, krásy a spokojenosti tohoto života.

I když si myslím, že v našem srdci tato otázka vlastně není plně zodpověděna nikdy a právě tím nás žene k stále novým pokusům a objevům, přece současně jsem si jist, že zcela nepochybně máme možnost hledat a nalézt její správné řešení. Vždyť nejsme sami. Už patnáct let nám hnutí našeho duchovenstva za prozíravého vedení jeho předsedy ukazuje cestu a nabízí pomoc v řešení otázek našeho niterného vztahu k palčivým otázkám dneška, ke všem problémům naší doby a především k pochopení snah pokrokového lidstva, ba každého člověka vůbec.

Učili jsme se a učíme se stále dívat se době zpřímá do tváře, učili jsme se stále a chceme to umět stále lépe, rozumět tužbám prostých lidí a utvářet své srdce tak, aby se těmto tužbám

nikdy neodcizilo, nýbrž tlouklo stále stejným rytmem jako tluč srdce všech poctivých lidí této země.

Nejsme velíkáši, ale máme radost z toho, že toto obrácení tváře k dnešku, není už jen snahou vynikajících představitelů našeho duchovenstva, nýbrž stalo se mocným proudem v celé katolické Církvi. Veliký papež Jan XXIII., muž, jehož zásluhy mohou plně ocenit až příští doby, otevřel dokořán dveře těmto proudům a způsobil, že se rozlily do široka a zaplavily mnohá srdce. Svatý Otec Pavel VI. neuzavřel otevřené dveře, nepostavil se proti směru svého předchůdce, naopak několikrát už svými počiny a svou autoritou podpořil to, co jeho předchůdce zahájil.

Vtírá se mi sice dojem, že přizvukování těmto duchovním proudům je mezi některými katolíky Západu tak trochou módou a jakousi senzací, nám však, jimž se tento postoj stal už součástí duchovního profilu, ba životní nutností, nezmenšuje to pranic snahu pokračovat v díle, které je důležité pro formování duchovního postoje katolíka v tomto tak bouřlivě se rozvíjejícím světě. Jeho cílem je přece přinášet věřícím štěstí, pokoj a usmíření. A touto snahou byly konečně přece naplněny veškeré dějiny Církve. Jestliže jsem vyslovil tuto myšlenku, nezapomněl jsem nijak na to, že kromě těch jedinců, kteří z Církve tyli a zaváděli ji do zapáchajících vd zaostalosti a zpátečnictví, bylo v ní vždy dost duchů, kteří viděli správně. Bylo v Církvi vždy dosti takových lidí, kteří přes všechna protivenství, utrpěná mnohdy i od svých představených usilovali o to, aby služba pokoji a dobru člověka byla vždy na prvním místě.

Hlásíce se k těmto tradicím uvnitř Církve, chceme je učinit stále živějšími a živějšími ve svém vlastním duchovním životě i mezi těmi, ke kterým nás Pán poslal. A proto je naším úkolem a naší povinností, abychom svou tvář obraceli vždy ke své době a k jejím potřebám, aby její tužby byly našimi tužbami, její starost naší starostí, avšak také její radost naší radostí.

II. VATIKÁNSKÝ SNĚM A VÝCHODNÍ PRAVOSLAVÍ

(Dokončení)

III. Řím a Moskva.

Pravoslavná církev představovaná patriarchátem moskevským je nesporně největší a nejvlivnější autokefální církev pravoslavná. Proto Sekretariát pro sjednocení křesťanů v Římě měl velký zájem na tom, aby na II. vatikánský sněm přišli též pozorovatelé z patriarchátu moskevského. Již v srpnu 1959 papež Jan XXIII. při audienci prohlásil, že bratři oddělení od církve budou přijati s láskou do domu otcovského, pro evli-li o to zájem. Na panortodoxní konferenci na Rhodu (24. IX. — 2. X. 1961) bylo dohodnuto zástupci pravoslavných církví tam shromážděných, že v problémech, týkajících se celého pravoslaví se bude postupovat jednotně. Z toho důvodu Sekretariát pro sjednocení křesťanů v Římě byl toho domnění, že je třeba zvát na prvním místě představitele všech pravoslavných křesťanů, *patriarchu cařihradského*, Athenagora I. Postoj patriarchátu moskevského stran vyslání pozorovatelů na vatikánský sněm byl zprvu nepříznivý. Když se v tisku objevila zpráva, že prý vídeňský nuncius jedná s 3 pravoslavnými biskupy ruskými (italská revue Tempo), moskevský patriarchát prohlašuje v *Žurnálu m. p. z července 1959*, že katolický koncil je čistě vnitřní záležitostí církve římské a že pravoslavná církev nemíní se vměšovat do této záležitosti. Rovněž postoj biskupa Nikodéma, vedoucího odboru pro zahraniční záležitosti moskevského patriarchátu, byl zprvu nepříznivý a odmítavý. Nynější arcibiskup jaroslavský a rostovský, Nikodém, jenž se narodil r. 1929, je z mladší generace teologů ruských. *Boris Georgěvič Rotov* byl vysvěcen na kněze v roce 1949 a jako mnich přijal jméno *Nikodém*. Doktorátu teologie dosáhl na základě své práce „Dějiny ruské misie v Jeruzalémě“. Je to jedna z největších osobností v pravoslavném světě ruském. Zúčastnil se v červnu 1961 „Vše-křesťanské mírové konference“ v Praze a tehdy ve svém projevu vyslovil politování, že církev katolická není zúčastněna zde svými představiteli. Přičítal tehdy svolání vatikánského sněmu důvody politické. Rovněž na všepravoslavné konferenci na Rhodu byl ke katolické církvi odměřený a zdůrazňoval tam, že vatikánský koncil bude asi ideologickou základnou pro boj proti národům, jež vykročily na cestu demokracie. Předtím v květnovém čísle *Žurnálu m. p.* se objevil nepodepsaný článek: „Non possumus“. Jeho anonymní autor prohlašuje, že postoj pravoslavných biskupů k novému sněmu

vatikánskému bude týž, jako byl v roce 1869, kdy patriarchové pravoslavní odmítli výzvu papeže Pia IX., aby se zúčastnili sněmu. Neboť prohlášení kardinála Bea svědčí o trvání Stolice římské na požadavku naprosté pravomoci nad celou církví křesťanskou. To ovšem neznamená, že by pravoslavná církev byla lhostejná k myšlence sjednocení křesťanů, nýbrž nemůže souhlasit s římskými podmínkami této jednoty. Na kongresu Světové rady církví v New Delhi (18. XI.—5. XII. 1961) znovu prohlašuje arcibiskup Nikodém, že „pravoslavná církev ruská nemá nikterak nepřátelských citů vůči církvi římské, vždyť v podstatě se obě církve shodují. Jedině těžce nese pravoslavná církev činnost Vatikánu v oblasti politické. Pod tímto zorným úhlem se někdy Vatikán jeví vůči naší zemi nepřátelsky. My, věřící církve pravoslavné ruské jsme též dobrými občany naší země a milujeme vroucně svou vlast. Proto nemůžeme souhlasit s tím, co je zaměřeno proti naší zemi. Proto neschvalujeme politickou činnost katolické církve římské, avšak nejsme proti církvi katolické jako takové“ (Srovn. La Croix — 13. XII. 61).

Papež Jan XXIII. ve svých gestech i ve svých projevech nikdy nezacházel na pole politické. Jeho mluva vyvěrala čistě jenom z evangelia a jasně mluví o míru a spravedlnosti bez jakéhokoliv zabarvení politického. Je si vědom, že je duchovním Otcem všech křesťanů. Svými činy dokázal nezapomenutelný papež, že je hoden plně vyznamenání mírové ceny Bolzanovy nadace jako neúnavný bojovník za mír ve světě. To způsobilo obrat v nazírání pravoslavné církve ruské též na vatikánský sněm.

Pravoslavná církev ruská se dostává do styku s římskou prostřednictvím svého arcibiskupa Nikodéma. Ten se setkává v Paříži s kardinálem Tisserantem a tehdy je připraveno poselství, jež Msgr. Willebrands má donést patriarchovi moskevskému. A skutečně 27. IX. Msgr. Willebrands přijíždí do Moskvy, aby informoval patriarchu o chystaném sněmu vatikánském. Byl přijat v zastoupení patriarchy arcibiskupem Nikodémem a po svém návratu do Říma navrhuje kardinálu Bea, aby oficiálně poslal telegrafické pozvání J. Svatosti patriarchovi s žádostí, aby vyslal do Říma dva nebo tři pozorovatele. A to se stalo 4. října a nato 10. října Svatý Synod pod předsednictvím patriarchy Alexeje vyhláší *historické rozhodnutí*, že přijímá pozvání a vyšle na

II. sněm vatikánský jako pozorovatele: arcikněze *Vitalije Borovoje*, zatímního zástupce pravoslavné církve ruské u Světové rady církví a profesora církevní Akademie v Leningradu, a archimandritu *Vladimira Kotliarova*, vedoucího misie ruské v Jeruzalémě. Pozorovatelé mají poslání informovat o práci II. sněmu vatikánského jednou týdně arcibiskupa Nikodéma, vedoucího odboru pro zahraniční záležitosti patriarchátu moskevského. Ten pak bude pravidelně podávat zprávy Svatému Synodu o činnosti II. sněmu vatikánského. (Srovnej Žurnál m. p. č. 11, str. 9–10.)

Oba pozorovatelé se dostavili do Říma 12. X. 1962 a byli vřele přivítáni Msgrem Willebrandsem a 13. X. s ostatními pozorovateli nekatolických křesťanů přijati v audienci papežem Janem XXIII. Tehdy kardinál Bea s nadšením prohlašuje: „*Je to zdárek, opravdový zdárek!*“

S pravoslavnými ruskými pozorovateli se setkávali často i členové naší biskupské delegace na sněmu vatikánském v roce 1962.

Pokud jde o patriarchu cařihradského, Athenagora I., je známo, že hodlal vyslat pozorovatele na sněm vatikánský. Jelikož bylo na Rhodu na konferenci dohodnuto jednotné postupování všech pravoslavných církví v problémech vnějších, a když moskevský patriarchát se zprvu stavěl odmítavě k vyslání pozorovatelů do Říma, z toho důvodu 7. X. 1962 na pozvání kardinála Bea Athenagoras odpověděl záporně. V odpovědi však zdůrazňuje, že pravoslavná církev cařihradská bude sledovat se zájmem činnost sněmu vatikánského v Římě a bude se modlit za jeho úspěchy. Podobně bylo odmítnuto pozvání od pravoslavných biskupů řeckých, v jejichž čele je metropolita Chrysostom. Tento neúspěch třeba tudíž přičítat nedorozumění. Patriarcha cařihradský, Athenagoras I. dosvědčuje svůj ekumenický postoj vůči Stolci sv. Petra tím, že se dostavil při letošní pouti papeže Pavla VI. do Svaté země do Jeruzaléma a tam v největším porozumění a lásce se dvakrát sešel s Němčkem Kristovým.

Podle zprávy orgánu pravoslavné církve ČSSR (1963, č. 10) jaroslavský a rostovský arcibiskup *Nikodém*, předseda zahraničního odboru moskevské patriarchie, byl na konci roku 1963 jmenován metropolitou v *Leningradě*. Předtím v srpnu při svém návratu ze zasedání SRC (Světové rady církví) v Rochesteru v USA navštívil papeže Pavla VI. a byl jím přijat v audienci.

CAŘIHRADSKÝ PATRIARCHÁT

Tak jako cesta Sv. Otce Pavla VI. do Sv. Země (od 4.–6. ledna 1964), při níž došlo k důležité historické události, totiž k setkání Sv. Otce s pravoslavným cařihradským patriarchou Athenagorem I., podobně i panorthodoxní konference, konaná v listopadu na ostrově Rhodu, kde byl zaujat kladný postoj k navázání bližších styků s katolickou církví, vzbuzují naši pozornost. Je třeba si připomenouti, že poslední cařihradský patriarcha, který se setkal s římským papežem, byl Josef II, který přišel s císařem Janem VIII. Palaeologem a četným doprovodem na koncil ve Ferrare a pokračujícím potom ve Florencii (r. 1438–39), kde za papeže Eugena IV. byla 6. července r. 1439 podepsána jednota řecké pravoslavné církve s církví katolickou. K této jednotě přistoupili i Arméni, Koptové, Jakobité, Chaldeoové a Maronité, to jest východní nestoriáni i monafysité. Všimněme si aspoň v hrubých rysech bohatých dějin cařihradského patriarchátu.

Na křesťanském Východě bylo od počátku několik církevních center, z nichž se vytvořily čtyři patriarcháty: Alexandrie, Antiochie, Cařihrad a Jeruzalém. Církevní zřízení se shodovalo v mnohém s občanským, občanské provincie odpovídala církevní eparchie s metropolitou v čele. Správní reformou císaře Diokleciána na konci III. stol. byly vytvořeny nové nadřazené jednotky: diecése, a to Thracie, Pontus (hlavní město Ceasarea v Kappadocii), Asie (hlavní město Efesus), Oriens (k níž patřila Cilicie, Sýrie a Palestina) a Egypt (hlavní město Alexandrie). Biskupům hlavního města diecése

Závěr:

Cesta vedoucí ke sjednocení všech křesťanů není snadná. Třeba si připomenout dlouhá staletí, po něž křesťané katoličtí a pravoslavní žili svým stylem a vyrůstali v odlišném prostředí i kulturním. Avsak vzájemné porozumění a dialogická metoda bude mít nesporně daleko větší úspěchy než nekompromisní zdůrazňování autority nástupce sv. Petra v jeho prvenství jurisdikčním. Pravoslavní křesťané jsou ochotni uznávat Římského Velekněze jako nejvyššího představitele křesťanů v tom smyslu, že je „*primus inter pares*“ — první mezi nástupci svatých apoštolů. Tedy technickým termínem teologickým vyjádřeno — pravoslavní křesťané uznají jenom prvenství čestné biskupa starého Říma. Zesnulý papež Jan XXIII. sice byl přesvědčen o správnosti prerogativ římského biskupa, jenž je nástupcem v prvenství jurisdikčním sv. Petra, ustanoveného samým Pánem (iuris divini), avšak v praxi byl nejvyšším pastýřem svou láskou a uváděl ve skutečnost výrok sv. Řehoře Velikého, svého předchůdce, že papež je „*služebníkem služebníků Božích*“, nejlépe řečeno. A též jeho nástupce, Svatý Otec, Pavel VI. v rozhovoru s patriarchou cařihradským, Athenagorem I., představitelem křesťanů pravoslavných, připomněl správně, že rozdílnosti se přenechají teologům, ale láska nade všem zvítězí —

Tedy sjednocení křesťanů nelze řešit, abychom se vyjádřili moderním slovem, „z pozice síly“, tj. v duchovní oblasti autoritativně, nýbrž dorozuměním — formou dialogickou — přátelskými rozhovory a styky, v nichž musí nakonec rozhodovat láska. Láska „*trpělivá a shovívavá*“.

A takovýto postup jednání a vzájemného dorozumění z lásky mezi křesťany bude mít vliv a je Bohem chtěným příkladem též pro všechny lidi dobré vůle ve všech oblastech lidského života.

ThDr. Josef Kubalík

Literatura:

1. R. Janin: Les Eglises orientales — Bonne Presse — Paris 1936.
2. Maurice Villain: Introduction à l'écumenisme — Paris 1962.
3. Ant. Wenger: Vatican II. — Paris Centurion 1963.
4. Acta et Documenta Concilio oec. Vaticano II. apparando. Vol. I.: Acta Summi Pontificis Joannis XXIII. Po'vgl. Vat.
5. L'Eglise orthodoxe russe, organisation, situation, activité — Edice Patriarchátu v Moskvě 1958 — rusky a francouzsky.
6. Žurnál moskev. patriarch. — ročník 1959–63.
7. Stimme der Orthodoxie — exarchát pravoslavný v Berlíně.
8. Eduard Winter: Russland und Papsttum (Akademie věd) — 2 sv. — Berlin 1960—61.

připadal jistý primát uvnitř diecése. Podle 2. kánonu I. cařihradského koncilu z r. 381 se neměl biskup těchto oblastí (diecése) míchat do záležitostí jiných diecéseí. Teprve 9. kánon chalcedonského koncilu z r. 451 označil diecésního biskupa jako apelační instanci.

Nejstarší východní patriarchát vznikl v egyptském hlavním městě Alexandrii, městě sv. Marka. Na slavné zdejší katechetické škole učili Klemens Alexandrijský a Origenes. Zde působil též neohrožený obhájce pravé víry proti Ariovi sv. Athanasius, později pak sv. Cyril Alexandrijský proti Nestorovi. Místem druhého patriarchátu se stala Antiochie v Sýrii, kde působil sv. Petr a odkudž sv. Pavel a Barnabáš odešli na misijní cesty.

K vedoucí úloze na Východě však byl povolán Cařihrad, město založené císařem Konstantinem Velikým, zhruba dostavěné r. 330, ozdobené chrámy a paláci, kamž také Konstantin přenesl své císařské sídlo a vznikl tak Nový Řím. Od počátku IV. stol. sídlil v Byzanci biskup, který byl podřízen metropolitovi v Heraklii, hlavním městě diecése Thracie. Tak to však nemohlo dále zůstat, když se Byzanc stala Cařihradem, hlavním městem říše východořímské, sídlem císaře i senátu. Proto 3. kánon I. cařihradského koncilu propůjčil cařihradskému stolci čestné prvenství (primát) bezprostředně po biskupovi St. Říma, s odůvodněním, že Cařihrad se stal Novým Římem. Cařihradský biskup odvozoval z uvedeného kánonu právo vměšovati se do záležitostí církví východořímského imperia, s výjimkou oblastí patriarchátu alexandrijského a antiochijského. Vliv

Cařihradu se rozprostíral na oblasti diecézí Thracie, Pontu a Asie, a tak se vytvořil via facti cařihradský patriarchát.

Cařihradský biskup se tehdy neodvažoval zasahovati do patriarchátu antiochijského a alexandrijského. Stále však usiloval o vzrůst své moci. Také sv. Jan Zlatoústý v mnohém k tomu přispěl. Nebylo to ovšem bez odporu. První polovina V. stol. je plna bojů mezi Cařihradem a Alexandrií, která měla z náboženského hlediska převládající vliv na Východě. Cařihrad byl poražen na koncilu v Efesu r. 431, kde byl cařihradský biskup Nestorius i jeho blud odsouzen. O dvacet let později na koncilu v Chalcedonu r. 451 však Cařihrad zvítězil, neboť tam byl odsouzen monofysitismus, mezi jehož přívrženci byl též Dioscorus, patriarcha alexandrijský.

Tento stav byl schválen na koncilu chalcedonském z r. 451. Na tomto koncilu v 28. kánonu byla připsována cařihradskému stolci stejná práva jako měl Řím. V slovanském překladu Nomokánonu, který pochází od sv. Metoděje (ŽM XV), následují za řeckým komentářem k tomuto kánonu dvě slovanská cholia, v nichž se tvrdí, že prvenství Starého Říma nepochází odtud, že Řím byl sídlem císařským, nýbrž, že prvenství římského biskupa je původu božského a nemůže být zrušeno: „Neboť starému Římu nedali svatí Otcové čestné výsady (primátu) proto, že byl sídlem císaře, nýbrž dostalo se mu ho z výše, od Boží milosti pro stupeň víry, totiž nejvyššímu z apoštolů, Petrovi. Uslyšev zajisté od samého Pána Ježíše Krista hlas: „Petře, miluješ mne? — Pasiž ovce mé“, nabyt mezi hierarchií důstojenství a prvého stolce.“

Nutno připomenouti, že 28. kánon byl podepsán pouze od 200 biskupů, ačkoliv jich bylo přítomno na koncilu 630! Byl také přijat v sezení, na němž nebyli přítomni ani papežští legáti, ani císařští komisaři. Také papež Lev I. Veliký nikdy tento kanon neschválil, nýbrž proti němu protestoval.

Koncil chalcedonský položil základy k cařihradskému patriarchátu. Na téže koncilu vznikl též čtvrtý patriarchát, v Jeruzalémě. Svaté město, jako kolébka křesťanstva a místo, kde božský Spasitel trpěl a umřel, usilovalo již dříve o přednost a nezávislost (na koncilu nicejském r. 325 a efeském r. 431). Do oblasti jeruzalémského patriarchátu spadala pouze Palestina.

28. kánon chalcedonského koncilu, který Řím nikdy neuznal, přiznával cařihradskému biskupovi jurisdikci nad Thracií, Asií a Pontem, tj. nad polovinou byzantského císařství. Cařihrad měl také světit biskupy pro provincie, osazené barbary.

Nikdo se nemohl na Východě postavit proti ambicím cařihradského patriarchy. Církev antiochijská byla oslabena ve prospěch Jeruzaléma, kde vznikl patriarchát. Alexandrie pak byla zeslabena monofysitismem. Cařihradští patriarchové se začali nazývat „ekumeničtí“ (ke konci VI. stol.), přes papežské protesty. I když prohlašovali, že si tím nemíní přivlastňovati jurisdikci nad byzantským císařstvím a činit se rovnými římským papežům, ve skutečnosti tak činili. Východní církevní rozkol se tak pomalu připravoval, za patriarchy Fotia (v IX. stol.) jistým způsobem začal, dovršen pak byl za patriarchy Michala Kerularia r. 1054. Nemůžeme se tu rozepisovati o všech příčinách, které vedly k rozdělení dosud jednotné Církve, ani o průběhu samotného rozkolu, uvádíme pouze, že novější historické bádání v mnohém objektivněji osvětlilo tuto pro Církev tragickou událost, již se dosud po více než devíti stoletích nepodařilo odstranit.

Křížácké výpravy a latinská okupace Cařihradu (1204—61) živily vzájemnou nedůvěru a nepřátelství mezi východními a západními křesťany. Z obavy před tureckým nebezpečím, ohrožujícím byzantské imperium, hledali byzantští císařové pomoc na Západě, a snažili se přiblížit k Římu. Všechny unijní snahy vzešlé z tohoto nebezpečí však byly opuštěny, jakmile nebezpečí pominulo. Pouze dva pokusy o sjednocení skončily s úspěchem, ovšem jen na krátký čas. Stalo se tak na

II. koncilu v Lyoně r. 1274, kde bylo dosaženo sjednocení Řeků s Církví katolickou, jež trvalo pouze osm let. Dále to byl koncil ve Florencii (1438—39), kde se sjednotili nejen Řekové, nýbrž i jiní východní národové. Ale ani toto sjednocení netrvalo pro odpor řeckého lidu, který se nepodařilo císaři Janu VII. Paleologovi potlačit pro církevní jednotu. Byzantská společnost byla tak protikatolicky zaujata, že dala přednost turbanu před papežskou tiarou. Přišli Turci a zmocnili se r. 1453 Cařihradu.

II. Byzantské císařství bylo zničeno r. 1453, kdy Cařihrad upadl do turecké moci. Osud cařihradského patriarchátu pod panstvím sultánů tureckých nebyl tak skvělý jako za byzantského císařství. Nicméně moudrou politikou sultánů a úslužností cařihradských patriarchů se vytvořil těsný svazek mezi patriarchou a sultánem. Patriarcha dostával investituru od hlavy nevěřících, a byl často hříčkou v jejich rukou. Musil se odstěhovati z nádherného paláce od císaře vybudovaného do čtvrti zvané Phanar. Bohoslužby v nádherné basilice Boží Moudrosti přestaly.

Patriarcha se přizpůsobil nové situaci a dovedl z ní těžiti. Od r. 1454 sultán Mohamed II. mu udělil náboženskou i civilní pravomoc nad všemi křesťany jeho imperia. Toto oficiální uznání mu dalo velkou moc, snad větší než za doby byzantských císařů. Patriarcha měl neomezenou církevní a světskou soudní moc nad duchovními a biskupy, soudní moc ve věcech náboženských, manželských, v závětech svých poddaných, měl vedení a dozor nad školami a dobročinnými ústavami. Pod patriarchovu pravomoc spadali Řekové, Srbové, Bulhaři a Rumuni, dokud tito národové byli pod panstvím tureckým. Jeho pravomoc se rozprostírala v XVII. století od Dunaje až po Krétu, od Dalmácie až ke hranicím Persie. Ve spojení s tureckou vládou zničil cařihradský patriarcha samostatnost těchto národů. Když pak se tyto národy osvobodily od tureckého jha, zbavily se též vlády cařihradského patriarchy.

Patriarcha cařihradský ovládal celý pravoslavný svět, vyjímaje Rusko, které se z jeho moci stále vymaňovalo, a Černou Horu, ztracenou v horách. Zasahoval do záležitostí patriarchy antiochijského, alexandrijského a jeruzalémského, kteří, i když byli samostatní v principu, byli jen pokornými služebníky Cařihradu. Potlačoval místní nacionalismus ve prospěch řecké rasy. Národové Rumunska, Srbska, Bulharska a Makedonie si uchovávali vůči Řekům různé výtky, které ani časem nezmizely. Srbům, kteří si obnovili národní patriarchát v Ipeku a Bulharům, kteří si uchovávali patriarchát ochridský, byly tyto patriarcháty Phanarem potlačeny r. 1766 a 1767. Na konci XVIII. století bylo vítězství cařihradského patriarchátu úplné, Phanar vystupoval též nepřátelsky vůči katolíkům a podporoval protestanty z Anglie a Holandska.

Stol. XIX. však přineslo probuzení nacionalismu. Řecká církev, která spjala své osudy s tureckou mocí, byla dotčena přímo. Princip fyletismu neboli národnosti, který vynášela ve svůj prospěch, se obrátil proti ní. Rusko, které bylo nejprve církevně závislé na Cařihradu, se osvobodilo od jeho ochrany zřízením moskevského patriarchátu již v r. 1589. Boj balkánských národů o svobodu proti Turkům zasadil cařihradskému patriarchátu jinou ránu. Srbové r. 1830, Řekové r. 1833, Rumuni r. 1870 se prohlásili za nezávislé na Cařihradu po stránce církevní. Phanar byl ovšem hluchý, ale musil uznati skutečný stav věcí: r. 1879 církev království srbského, r. 1850 řeckého a r. 1885 království rumunského. Bulharsko neuznal za církevně nezávislé a pokládal je za rozkolné. Na konci XIX. stol. bylo nutno uznat nezávislý patriarchát antiochijský a jeruzalémský. Balkánská válka r. 1912—13 odňala cařihradskému patriarchátu několik metropolí, které přešly k Srbsku. Od r. 1922 ztratil Cařihrad všechny diecése v Malé Asii, ve východní Thracii a v Anatolii odchodem obyvatelstva.

Od Metrofana (306—14), prvního jistého biskupa cařihradského, až k patriarchovi Athenagorasovi I. (zvo-

lenému v listopadu 1948), měl cařihradský stolec skoro 250 církevních představitelů. Někteří z nich byli vícekrát patriarchy, jen 31 jich zemřelo v úřadě (v letech 1454—1925), jiní buď podali demisi (obyčejně násilím), nebo byli sesazeni.

Cařihradský patriarchát měl význačné světce: Řehoře Nazíanského (37981), Jana Zlatoústého (398—404), dále několik představitelů, kteří se zapsali do historie: Eusebios Nikomedijský (329—41), Nestorius (428—31), Fotius (858—67, 877—86), Michal Kerularios (1043—59), Cyril Lukaris (7X od 1612—38), aj.

Když byl sesazen German V. (r. 1918), byly církev cařihradská po tři roky bez patriarchy. Nový patriarcha Meletios Metaxakis (zvolený v prosinci 1921) se odebral r. 1923 do Řecka, tam však byl sv. synodem sesazen. Po něm nastoupil Gregorios VII, pak Konstantin VI., Basil III., dále Fotios II. (1929—35), Benjamin I. (1936—48), nyní stojí v čele cařihradského patriarchátu Athenagoras I., který se zapsal do dějin církevních tím, že se v Jeruzalémě 5. ledna 1964 setkal se Svatým Otcem Pavlem VI. při jeho pouti do Sv. Země.

Budoucnost se jeví pro cařihradského patriarchu střízlivě. Turecká vláda jej pokládá za obyčejného církevního představitele. I když má v principu jurisdikci nad krajinami, které přešly po r. 1912—13 do Řecka, přece jsou tyto krajiny spravovány od sv. synodu v Athénách. Osud cařihradského patriarchátu je spjat s osudem Turecka po stránce vnější i vnitřní. Před světovou válkou (1914—18) čítal cařihradský patriarchát přes tři milióny věřících (v Řecku, evropském Turecku a v Malé Asii), po válce pak a dodnes má asi 300 000

věřících (v Cařihradě asi 110—20 tisíc, ostatní jsou v Turecku a na Egejských ostrovech neboli Dodekanésu).

Řekové měli vždy četné kolonie v cizině. V Egyptě jich je asi 80 tisíc, ostatní jsou v různých zemích; ve Francii, Anglii, Švýcarsku, Tunisu, Sovětském svazu, v jižní Africe, Madagaskaru, na Dálném východě, v Austrálii, zvláště mnoho je jich v Americe (v USA a Kanadě, asi 200 tisíc), aj. Řekové v Egyptě a v ostatní Africe podléhají patriarchovi alexandrijskému, Řekové v Americe mají širokou autonomii. O kolonie se vedl dlouho spor mezi cařihradským patriarchou a sv. synodem athénským. R. 1908 byla učiněna dohoda: athénský synod má pravomoc nad všemi Řeky v emigraci, vyjma kolonie ve Vídni a v Benátkách. Po I. světové válce cařihradský patriarcha Meletios IV. si začal osobovati pravomoc nad všemi koloniemi (r. 1922). Athénský synod k tomu svolil. Meletios utvořil metropoli pro západní Evropu (se sídlem v Londýně), potom autonomní církev v Severní Americe (1922), jeho nástupce Gregorios VII. zřídil autonomní metropoli v Austrálii (1924) a také metropoli pro střední Evropu (se sídlem ve Vídni).

Budoucnost ukáže, zdali setkání patriarchy Athenagorase I. s římským papežem v Jeruzalémě povede k navázání bližších styků mezi oběma církvemi, a zdali na půdě cařihradského patriarchátu i na něm závislých pravoslavných metropolích je připravena uduchovenstva a věřícího lidu dostatečná snaha po sblížení a konečně jednotně s katolickou Církví. Řecká pravoslavná církev (arcibiskup Chrysostomos), se staví ke krokům cařihradského patriarchy dosti odmítavě.

ThDr. Antonín Salajka

ZAPOMÍNANÝ PROSTŘEDEK K ODPOVĚDNĚJŠÍMU UZAVÍRÁNÍ MANŽELSTVÍ

Lidská společnost fyzicky i mravně spočívá především na manželských svazcích, na rodinách. Rodinný život je pramen, ze kterého se řine do lidské společnosti pozhánání nebo kletba — podle toho, je-li čistý a utěšený, nebo zakalený, otrávený. Rodina je pilířem, který drží střechu, pod kterou se člověk uchyluje ve svých starostech a obtížích života, přístavem, kde má nacházet pokoj, vlídnost a klid, ale rodina je též základem, na němž spočívá výchova dětí v nejrůznější věku. Když manželství ztroskotá, jak často to odnášejí děti narušenou nervovou soustavou, nespavostí, lehkým nebo větším stupněm koktavosti, poruchami zažívání, jež pramení ze žaludeční nervózy, předrážděnosti, která je neúměrná dětskému věku, stavy neodůvodněného strachu z něčeho imaginárního, co všechno by se mohlo stát, a co ve skutečnosti neexistuje, a zejména nejrozmanitějšími úchytkami mravními, jak o tom čteme v knížce laureáta st. ceny Zd. Pluhaře: „Hod první po nich kamenem.“ Dlužno poděkovat všem autorům, kteří se snaží o zpevnění manželských svazků a zlepšení rodinného života, a zvláště dlužno poděkovat též všem duchovním správcům, kteří své mladé věřící na manželský sňatek co nejpečlivěji připravují, a sedmé svátosti věnují co největší péči.

Ačkoliv dovolenému a platnému uzavření manželství zasnoubení předcházet nemusí, přece jen by se mělo slavení zasnub před uzavřením sňatku doporučovat. Předně mladým lidem by tím více vynikl veliký význam onoho okamžiku, kde se vydá i na společnou cestu životem.

Podle Kodexu je zasnoubení úmluva, při níž jedna strana přislíbí manželství, a druhá tento příslib přijme, nebo prohlásí-li obě strany, že se vezmou a toto prohlášení vzájemně přijmou (kán. 1017, 1). Manželský slib, který se koná s jakousi slavností (písemně a před svědky s event. přísahou), ze spravedlnosti a ve věci významné, — a tou manželství beze sporu je — je považován za něco závažného a má být pod těžkým hříchem splněn.

K platnosti příslibu manželství vyžaduje se předně skutečná vůle zavázat se vejít se stranou, které se slib dává, do manželství, za druhé přijetí slibu druhou stranou a konečně je dobré, zpevní-li se slib a jeho přijetí písemně. Jde-li o příslib vzájemný, musí být skutečný,

svobodný, oboustranný, mezi osobami, schopnými uzavřít sňatek a opět je žádoucí, aby tento slib byl vyjádřen písemně. Pak je vyloučeno nějaké zdání, resp. klam, pak je zaručeno, že šlo o úkon perfektně lidský, opravdu uvážený. Říká-li se, že tento úkon může se konat mezi osobami schopnými, to znamená mezi takovými, které jednou mohou vstoupit do platného a dovoleného sňatku, tj. mají přiměřený věk a nestojí jim v cestě ke sňatku žádná rušící nebo zabraňující překážka. Z toho plyne, že zasnub nejsou schopni pomatení, kteří nemají zdravý rozum, opili, kteří nemohou rozumně myslet, polospící, od narození němí, hluchí, slepí, kterým se nedostalo patřičné péče, aby byli jednou schopni vejít i do manželství, kanonicky nedospělí, děti, které ještě z toho nemají rozum, a všichni ti, kterým na cestě k manželství stojí nějaká rušící nebo zabraňující překážka.

Platné zasnuby věřících, které se mají učinit písemně s datem jejich konání, mohou se slavit dvojím způsobem: 1. Před farářem, resp. administrátorem (nikoliv kaplanem, resp. kooperátorem), který písemnou úmluvu se snoubenci podepisuje, nebo 2. před dvěma svědky, kteří též podepisují zasnubní protokol. Důvodem k takovému opatření je skutečnost, že ze soukromých zasnub vzniklo nejméně mnoho zla a nesnází, a to nejenom v oboru hmotném, ale i mravním, a zpravidla na ně doplataly nezkušené dívky. Církev jako starostlivá matka pečuje o své děti a nerada vidí, konající se zasnuby lehkomyšlně, příliš odvážně, unáhleně apod. Proto právě k zasnubám určuje faráře resp. administrátora (kán. 1017), který se nemůže dát zastoupit jiným knězem. Jestliže by tedy přišel k zasnubám místo faráře, resp. administrátora jiný kněz, musí zasnubní úmluvu s ním podepsat ještě jeden svědek. Nejlepší je, když se zasnuby konají před farářem (administrátorem), který bude mít později na starosti přípravu jejich církevního sňatku. Jinak mohou být svědky muži nebo ženy, i nekatolíci, a netřeba snad ani zdůrazňovat, že při slavení zasnub mají být oba dva snoubenci přítomni, a jestliže to není možné, má se dát nepřítomná strana zastoupit prokurátorem (zástupcem).

Jako civilní autorita, tak i Církev může pro různé úmluvy resp. smlouvy předepisovat jisté formality a bez nich prohlašovat úmluvy, resp. smlouvy za neplatné.

A tak v případě zasnub v kán. 1017,-1, Církev prohlašuje, že tajný manželský slib — ať jednostranný nebo oboustranný — nezavazuje, na jeho základě nelze se dožadovat právních účinků. Zasnoubení možno učinit absolutně, nebo podmíněně, a k písemné úmluvě lze dát dokonce doložku o důsledcích, které musí splnit ona strana, která zasnubní úmluvu bezdůvodně poruší. resp. zruší. Není pochyby, že i při zasnubách je jisté riziko, a že odstoupí-li po zasnubách jedna strana od zamýšleného manželství, druhá strana může hodně ztratit. Je zvykem, že snoubenci si dávají vzájemně dárky a pozornosti, a nutno zásadně počítat s tím, že když se manželství neuskuteční, odstoupivší strana je povinna ony věci restituovat.

Všichni rozumní lidé uznávají, že k události v rodině tak významné, jakou je zasnoubení, mají být přizváni též rodiče. Mají více zkušeností, znají popřípadě rodiče i starší předky oné strany, s kterou se zasnubuje jejich dítě, nejdnou se obávají těžkých pohoršení nebo dědičných chorob (a zvláště duševních) atp., na což kolikrát mladý zamilovaný člověk ani nepomyslí. Přesto však zasnoubení bez souhlasu rodičů je zásadně platné, neboť souhlas rodičů k zasnubám nevyžaduje ani právo přirozené, ani žádný zákon pozitivní. Jakkoli tedy nedospělé osoby podléhají při výkonu svých práv svým rodičům, pokud se týče manželství, jsou svéprávné a manželský slib mohou učinit platně; poněvadž však přece jen by se měly tázat svých rodičů o radu (kán. 1034), per accidens, může být jejich zasnoubení, děje-li se totiž proti vůli rodičů, kteří mají proti zasnubám spravedlivý důvod — neplatné.

Ale co, mají-li zasnubující se k uzavření sňatku nějakou překážku? — Překážky jsou buď dispensovatelné, nebo nedispensovatelné, tj. takové překážky, z nichž Církev dispensovat buď vůbec nemůže, nebo nemá ve zvyku nikdy dispensovat, nebo konečně překážky, z kterých sice někdy dispensuje, ale v některém partikulárním případě nejsou k dispensi takové důvody, aby se dispens mohla udělat. Jsou-li tedy překážky snoubenců dispensovatelné a snoubenci neslaví zasnuby absolutně, ale podmíněně, jsou-li si alespoň ve svém nitru vědomi, že se napřed musí odstranit překážky, resp. že je nutno napřed od nich dostat dispens, je jejich zasnoubení platné a dovolené. Tak např. platně a dovoleně se zasnubuje po 17ti letech svého věku dívka, která kdysi vykonala slib, že do svých 18 let zachová sv. čistotu a zůstane svobodná, když se při zasnubách plánuje, že manželství bude uzavřeno až po dovršení jejich 18 let; nebo když si vzájemně přibuzní snoubenci řeknou, dostanou-li od Sv. stolice, resp. svého ordináře dispens od pokrevenství, že uzavřou spolu manželství.

Účinky zasnoubení jsou čtyři: 1. Je to především vážná obligace ze spravedlnosti uzavřít později sňatek a obě strany mohou sňatek právně vyžadovat. Je to závaznost, poněvadž zasnoubení je zavazující smlouvou a tato závaznost je ze spravedlnosti, jelikož zasnoubení je smlouvou, která s touto povinností počítá, a je to vážná závaznost, poněvadž předmět je závažný — manželství. Kdyby z manželství po zasnubách nespravedlivě sešlo, tož provinivší se strana má nahradit škody, které z toho vzešly nevinné straně. Byl-li při zasnubách stanoven termín sňatku, a nevyskytne-li se nenadále spravedlivá příčina, nutno jej dodržet, — jinak strana, dělající bez spravedlivé příčiny průtahy, dopouští se těžkého hříchu. Kdyby chtěl snoubenec po zasnubách dát své snoubence i velkou náhradu, aby si mohl vzít jinou ženu, snoubenka není povinna na to přistoupit, neboť zasnoubením se snoubenci také zahrnutě zavazují, že ze svého budoucího života eliminují vše, co by mohlo budoucí manželství ohrozit, stížit, znesnadnit, znemožnit. Snoubenci se zvláště mají zdržovat důvěrnějšího styku s jinými ženami a podobně snoubenky s jinými muži, a zvláště se s nimi nemají dopustit zevnějšího hříchu proti 6. Božímu přikázání.

2. Zasnoubení působí neplatnost dalších zasnub. Když se např. muž zasnoubil později s jinou ženou, těžce by hřešil, a jeho druhé zasnuby by byly neplatné, leč by první dívka od manželství s ním ustoupila dobrovol-

ně. Jinak první zasnoubení svou morální a právní silou neztrácí, a první dívka není povinna se zřít svého práva, i kdyby ani neutrpěla valnou škodu. Ustoupí-li však dobrovolně, muž je povinnen si vzít onu druhou ženu, ovšem nikoliv proto, že se s ní též zasnoubil (neboť druhé zasnuby nebyly platné), ale protože i druhé ženě by způsobil škodu, zvláště když např. ona druhá žena se jím dala svést k tělesnému obcování, a je s ním těhotná. Kdyby však ona druhá žena věděla, že její „nápadník“ je už zasnouben, a přesto s ním tělesně obcovala, muž si ji vzít nemusí, je pouze obligován jí potom platit alimenty, neboť scienti et volenti non fit iniuria, vědoucím a chtějícím se křivda neděje.

3. Dalším účinkem zasnoubení je, že manželství s nějakou třetí osobou je aspoň morálně nedovolené; i když dnes zasnoubení netvoří zabraňující manželskou překážku, přece uzavře-li se manželství po zasnubách nikoliv se snoubencem, zůstává tu alespoň jeho morální nedovolenost. Z toho ovšem neplyne, že se zasnoubení — třebaš platného a dovoleného — musí být automaticky sňatek, a že jedna nebo druhá strana to k němu může ihned hnát, ale kdyby jedna nebo druhá strana po zasnubách od pozdějšího sňatku bez spravedlivé příčiny upustila, nevinná strana má právo žádat náhradu škody, která jí vznikla, příp. i jejím rodičům (kán. 1917, 3); zde jsou pak směřodátne zákony civilní moci.

4. Zasnuby podmíněně učiněné zavazují k manželství pod těžkým hříchem a ze spravedlnosti, splnily-li se ony podmínky, jež byly dány při zasnoubení — ovšem jestli žádná strana mezitím svůj podmíněný souhlas neodvolala. Zasnoubení s někým jiným před splněním podmínek, daných při prvých zasnubách, je neplatné, neboť se děje proti právu druhé strany, s kterou se vykonaly první zasnuby. Vykonal-li se však podmíněně zasnoubení s podmínkou nemožnou, je neplatné, leč by se prokázalo, že nespílitelná podmínka při veškeré vážnosti k zasnubám a manželství byla učiněna žertem. A podobně by nebyly platné ony zasnuby, při nichž by byla položena nějaká podmínka nemravná, neboť taková podmínka nezavazuje, aby se čekalo na její splnění; kdyby se však splnila, zasnoubení by bylo platné a mělo by vyústit do manželství, leč by nemravná podmínka odporovala jeho přirozenosti.

Platné zasnoubení je úmluvou, která má svou vazavu jící moc toliko před Bohem a svědomím, a je svou přirozeností rozlučitelná. Lze je rozloučit ipso facto, dohodnou-li se na tom obě strany, nebo je může zrušit i jedna strana, má-li k tomu spravedlivou příčinu. Tyto příčiny k nespílnění snoubeneckého slibu jsou tak různé, že bude-li kněz (zpovědník) snoubencem dotázán, může-li od svého slibu odstoupit, bude obligaci sňatku po zasnoubení prakticky vymáhat jen velmi zřídka. Jsou to zvláště tři příčiny, které ipso facto oboustrannou snoubeneckou úmluvu ruší: 1. Vzájemný souhlas — i kdyby si snoubenci manželství slíbili pod přísahou, a i kdyby se již spolu dopustili tělesného obcování. 2. Vzešla-li k uzavření sňatku neočekávaně překážka, která činí snoubence k platnému manželství neschopné. Může to být nedispensovatelná překážka práva přirozeného (pomatenost, impotence), nebo práva církevního slavný slib, posvátný stav, jednoduché sliby činí manželství zásadně jen nedovolené — manželství, tj. když jeden ze snoubenců vstoupil do manželství s jinou osobou — v tomto případě se někteří teologové domnívají, že po úmrtí oné osoby, s kterou jeden ze snoubenců vstoupil do manželství, má si onen snoubenec vzít tu stranu, s kterou se kdysi zasnoubil; zpovědník však raději k tomu nikdy nebude nutit, (srov. Gury-Ballerini II. n. 733). 3. Snoubenecký slib je též ipso facto zrušen, když si jeden ze snoubenců zvolil dokonalejší stav, neboť podle sv. Alfonse zasnuby katol. křesťanů vždy se prý konají s podmínkou (aspoň zahrnutou): nevyvolím-li si stav dokonalejší. Kdyby však toto bylo jen předstíráno, a po čase by takový licoměrník odešel například z kněžského semináře, jistě by nebyl osvobozen od závazku uzavřít manželství (Ballerini-Palmieri VI. n. 174 násl.; Gaspari I. n. 92 násl.; De Becker p. 14; Wertz IV. n. 113; Cappello I. c. 121).

Uvedme dále příčiny, pro které lze zasnoubení zrušit.

Jsou čtyři: 1. Zklamání, resp zneuctění důvěry druhé strany. Například byl stanoven termín sňatku, a ten se jednou stranou bez příčiny odkládá. Ale i když termín stanoven nebyl, tož nápadně příliš dlouhé odkládání sňatku jednou stranou dává též druhé straně právo se rozejít (lhůta má být uvážena moudrými lidmi). 2. Když jedna snoubenecká strana se bez vědomí a souhlasu, nebo dokonce proti vůli druhé strany daleko odstěhuje (ať už nutně nebo dobrovolně), aniž je naděje, že se brzy vrátí. 3. Když jedna strana vešla v další snoubeneckou smlouvu s jinou osobou. Že toto jednání je neplatné atd., už bylo řečeno, zde se říká, že nevinná strana v tom případě smí s klidným svědomím od snoubenecké smlouvy odstoupit. 4. Dopustila-li se jedna ze snoubeneckých stran po zasnubách smilstva, (a třeba jen pouhých smilných dotyků) s jinou osobou. Pro tento hřích, který byl jednou stranou spáchán před zasnoubením a druhá strana se o tom dověděla až po zasnubách, mohou se sice snoubenci též rozejít, ale někteří autoři (Lehmkuhl, Casus consc. II. 848) snoubence toto právo nejednou upírají. Říkají též, že když se dopustili po zasnubách smilstva s jinou osobou oba snoubenci, že spíše může snoubeneckou úmluvu nerespektovat snoubenec.

Zasnoubení nezavazuje nad vůli snoubenců. Poznal-li tedy po zasnubách jeden ze snoubenců, že stav věci druhé osoby je značně jiný, než který mu byl znám dříve a při zasnubách, a že kdyby to byl tenkrát všechno věděl, že by k zasnoubení nedošlo, má spravedlivou příčinu se s druhou stranou rozejít. Oba snoubenci si mají aspoň při zasnubách o sobě všechno důležité říci. Avšak ne každá vada musí být pod těžkým hříchem vyjevena. Myslí se tím taková vada, která druhé straně nebude činit manželství značně nesnadnější, i když jí tím způsobí nějaký zármutek ap. Neboť nikdo není povinen sám sebe do krajnosti difamovat a zbavit se tak naděje na sňatek, jde-li pouze o věc důležitou, a když mlčením resp utajením, se právo druhého značně nepoškodí. Kdyby se však bylo obávat, že z takové utajené závary přece jen později vznikne nešťastné manželství, tož z lásky to má ona strana na sebe vyžrdat, a od manželství upustit. Může to být např. i neschopnost k řízení záležitostí, jež druhá strana vyžaduje, nedostatečná schopnost k vedení domácnosti, nějaká menší deformita, sklon k hašteřivosti, hrubosti atp.

Které závary mají být bezpodmínečně vyjeveny? Především závary, které činí manželství neplatné, nebo závary, které vyžadují do manželství nevstupovat. Dále jsou to závary, jež by druhé straně činily manželství značně nesnadné, jako nakažlivá nemoc, velmi špatná pověst, dítě s jinou osobou, vdovský stav, těžké povahové kazy ap. Má-li snoubenec s nějakou jinou ženou dítě, má to své snoubence vyjevit. Kdyby snoubenka byla s někým těhotná, má to též říci svému snoubenci, a jestliže porodila před manželstvím, a mohla by tuto

skutečnost úplně zatajit, může se to posuzovat, jako by to bylo obyčejné smilstvo. Poněvadž jsou snoubenci, kteří striktně vyžadují, aby jejich snoubenka byla pannou, a dokonce si to někdy kladou před vstupem do manželství jako podmínku sine qua non, doporučuje se snoubence přiznat se svému snoubenci k hříchu proti 6. Božímu přikázání, kterého se s někým dopustila před zasnubami. Snoubenec takovou okolnost snoubence sdělovat nemusí.

Snoubenecká úmluva slaví se aspoň za mlčenlivé podmínky, že zůstane stav věci takový, jaký je při zasnubách, že lze počítat později se sňatkem; nikdo nechce vstoupit do manželství nešťastného. Stane-li se však mezi zasnoubením a sňatkem s tou neb onou snoubeneckou stranou velká změna, i to může být důvodem k zrušení zasnubní úmluvy. Takové změny jsou rozmanité a mohou vzejít u té, nebo oné strany, a to v ohledu duševním, tělesném, nebo i majetkovém. Jestliže například propukne u muže sklon k opilství, karbanu ap., jestliže se muž dopustí ohavného zločinu, který má v zápětí těžkou škodu a špatnou pověst, jestliže se dopustí velké krádeže, zajisté nikdo nemůže od snoubenky chtít, aby ve snoubenecké úmluvě setrvala. Nebo jestliže snoubenka nevyčlelitelně onemocní, ztratí-li svou krásu a veškerý půvab, oslepe-li nebo je jí amputován nějaký úd, jestliže ji někdo znásilnil a zneuctil — třeba se to stalo ještě před zasnoubením a snoubenec se o tom dověděl až po zasnubách — kdo může snoubenci nutit, aby od zasnubní úmluvy neodstoupil.

Zásadně lze říci, že snoubeneckou úmluvu lze rozvázat, jsou-li při uvážení všech okolností důvodné obavy, že budoucí manželství by bylo nešťastné. A jestliže obě strany tuto důvodnou obavu mají, nebo aspoň jedna strana a existuje-li spravedlivá příčina k rozchodu, ať se rozejdou, a není k tomu potřeba nějakého soudního rozsudku, ale pouze vzájemného souhlasu, neboť ani právem přirozeným, ani pozitivním není přikázáno, aby snoubenecká smlouva byla zrušena soudní autoritou. A ve věci jejich svědomí i v tomto ohledu může snad věřícím snoubencům dobře poradit zpovědník. Ten ovšem, kdo zrušil zasnubní úmluvu bez spravedlivé příčiny, i kdo spravedlivou příčinu k snoubeneckému rozchodu zatajil, a tím zapříčinil pozdější rozchod snoubenců, je povinen nahradit škodu, která vznikla druhé straně, a kterou jí vlastně způsobil. Plná náhrada škody zaujímá jak škodu pozitivní, tak škodu negativní. Pozitivní škody spočívají v darech a nákladech, vynaložených na budoucí manželství, negativní — a ta se jeví zvláště u snoubenky, neboť zatím co snoubenec si snadno jinou ženu najde, nelze totéž vždy říci i za dnešních emancipovaných časů — o dívce. Je-li tedy ukrivděn snoubenec, stačí, nahradí-li snoubenka pouze škodu pozitivně způsobené, kdežto snoubenec je povinen k náhradě i škody negativní.

ThDr. Jaroslav Kouřil

BOMBAJ, BRÁNA INDIE

(Dokončení.)

Je samozřejmé, že Kongres vzbudil nejvyšší zájem ve světě ve dnech pobytu Sv. Otce Pavla VI. v Bombaji. Na celém světě byla vysocí oceněna slova Hlavy Svaté Církve, jimiž žádal představitele indického státu, aby byli z konklusní vazby propuštěni všichni ti, od nichž se očekávaly protestní demonstrace. Vysocí byly hodnoceny charitativní činy jakož i vystupování Svatého Otce, které bylo skutečně ve znamení křesťanské pokory. Při přijetí nekřesťanských skupin řekl Svatý Otec doslova:

„Moje návštěva Indie je vyplněním dávného a toužebného přání. Vaše země je zemí dávné a staré kultury, místem, kde mají svůj původ velká náboženství, místem, odkud byly odjakživa k Bohu vznášeny vroucí modlitby, provázené hlubokými meditacemi. Takováto touha po Bohu, vám vlastní, byla málokdy lépe vyjádřena než ve vašich starých svatých knihách mnoho století před narozením Ježíše Krista: Z nepravého uveď mne na pravé: z temnoty uveď mne do světla; ze smrti vysvoboď mne do nesmrtelnosti (Br. 1, 3, 28).

Toto je modlitba, jež přísluší též současným dnům, v nichž žijeme. Dnes více než kdy jindy by měla tato modlitba tryskat z každého lidského srdce. Lidské pokolení prochází mnoha změnami a lidstvo je vedeno novými principy a novými silami k světu zítřka, světu budoucnosti. Vaše země též nastoupila novou cestu do další fáze svých dějin, kdy všechno úsilí musí být zaměřeno na budování lepší budoucnosti vašeho národa nejen na materiální základně, ale i na duchovních základech. Vy všichni též se podílejte na řešení problémů, jež kalí mysl všech národů na celém světě: je to chudoba, hlad a nemoce. Svádíte heroický boj za více potravy, za lepší oblékání, za lepší bydlení, výchovu a za spravedlivější rozdělení statků tohoto světa. Nejsme si všichni zajedno v tomto úsilí za lepší svět, aby každý dostal co potřebuje, a abychom žili svůj život jako dítka Boží? Proto se musíme ještě více semknout dohromady, nejen moderními prostředky současné komunikace, tiskem, rádiem, lodmi a letadly — ale musíme se semknout v našich srdcích, ve vzájemném porozumění, úctě

a lásce. Musíme se setkávať ne pouze jako turisti — nýbrž jako poutníci, ktorí se vydali na cestu hľadať svätého Pána. V tomto vzájomnom porozumení a lásce, v tomto svätom prijímaní začneme spoločnou prácou na vytvorení lepších zítŕkú obyvateľ našej zeme. Jistě najdeme konkrétne a užitočné metódy organizácie a spolupráce, takže všetky problémy budú vyriešené, a všetchno úsilí sa zamieri na bratrské soužití všech národů. Takováto vzácná jednota nemůže být postavena na všeobecném násilí nebo na hrozbách zničení. Jejím základem musí být společná láska v Bohu.

Příležitostí naší návštěvy je Eucharistický kongres. Nejsvětější svátost je oslava památky Ježíše Krista a Jeho lásky k Svému Otci na nebesích, Jeho lásky ke všem lidem, láska až k smrti. Tato láska Ježíše Krista není něčím, co skončilo v minulosti; žije dále v každém lidském srdci. Proto je Kristus tak drahý a milován rovněž ve vaší zemi — nejen těmi, kdož jsou křesťané, těch je zde menšina, ale všemi těmi milióny lidí, kdož přišli, aby Ho poznali a milovali Ho jako inspiraci opravdové lásky a sebeobětování. Jeho slova budou navždy znít ve vědomí všech lidí dobré vůle: Syn člověka přišel, ne aby mu bylo slouženo, ale aby sloužil a obětoval život pro všechny.

Toto je také náplní Kongresu: opravdová láska nechť je oživena v našich srdcích a nechť je inspirující silou ve všem našem úsilí. Potřebujeme trvalý mír a vyrovnanost v našem světě, potřebujeme jídlo, odívání a příblyky pro milióny lidí, potřebujeme důstojnou, ne však vysilující práci za účelem zlepšení životních podmínek, ale všechny tyto snahy nechť jsou vedeny opravdovou láskou.

Modlím se, aby slova motta Kongresu „Zasvěťte své životy lásce“ se trvale zahnízdila ve vašich srdcích a stala se živoucí silou, přinášející bohaté plody. Nechť Všemohoucí Bůh probudí tuto lásku v nás všech a sjednotí a spojí nás všechny neviditelným poutem, nezlomným pro všechny ty, kdož se milují v Pánu Bohu. Nechť nás učiní jednou rodinou Jeho dítek.“

Při jiných příležitostech řekl Svatý Otec mimo jiné:

„Přicházejte do Vaší země jako poutník, abych uctil našeho Pána přítomného v posvátné Eucharistii, zasílám Vám svoje nejsrdečnější pozdravy, všem katolíkům, biskupům, kněžím, věřícím a všemu indickému lidu. Otážete-li se: Co je to za poutníka? Jaké jsou důvody jeho příchodu a jaké jsou jeho záměry? Odpovím Vám: „Jsem sluha a posel Páně, Boží Prozřetelností určen jako hlava Svaté Církve a následovník Svatého Petra.

Abychom mohli začít plodný a úspěšný rozhovor, musíme se lépe poznat. Přicházíme k Vám jako poslové Ježíše Krista a vyznavači Jeho učení. Mnozí z vás znají jeho život a katolickou doktrínu, a váš slavný Mahatma Gándhí se velmi obdivoval Ježíši Kristu a zařiml se o Jeho učení. Ježíš řekl: „Jsem světlo světa.“ Světlu je dnes neobyčejně zapotřebí Jeho světla, abychom odvrátili hrozby násilí, jež světu hrozí. Lid Indie a Asie může čerpat sílu z tohoto světla a z učení Ježíše Krista, aby žil v ještě bratrštěší lásce mezi svými sousedy. Milování synové a dcery, a veškerý indický lid! Dotkli jsme se několika bodů, jež nám jsou společné. Necítíme se proto již cizí mezi Vámi. Papež najde domov všude, kde má Církev svůj domov. Přejeme vám mnoho úspěchů z plna srdcí. Pokud nám to bude možné, pomůžeme vám a budeme vám pomáhat i nadále. V našich modlitbách nepřestaneme prosit Pána, aby vašemu šlechetnému národu poskytl svoje požehnání spolu s nejcennejšími dary trvalého míru, spravedlnosti a bratrské lásky.“

Indický tisk se zmiňoval o 38. eucharistickém kongresu a návštěvě Svatého Otce Pavla VI. velmi obsáhle. Palcové titulky na prvních stranách a půlstránkové obrázky Svatého Otce přinášely každodenně podrobné zprávy. Nejrozsáhlejší indický deník „The Indian Express“ přinesl obrázek Svatého Otce, jak vystupuje se sepjatými rukama z kabiny letadla s titulkem „Historické uvítání“. Jak píše list dále, bylo uvítání sponatné vřelé od davu, jaký se v takovém množství ještě nikdy na letišti Santa Cruz nesešel. Když Svatý Otec vystupoval z letadla, zazněla chrámová hudba a dav

křičely „Viva Papa“ a „God bless the Pope“ (Bůh žehnej papeži). Hlavu Svaté Církve uvítal místopředseda vlády Zakir Hussain, předseda vlády Lal Bahadur Shastri a kardinál Gracias, prezident 38. mezinárodní eucharistického kongresu. V krátkém projevu, proneseném anglicky, poděkoval Svatý Otec indickým představitelům za uvítání a řekl, že přijel, aby poznal tuto nesmírnou zemi, aby projevil osobně své přátelství, sympatie a obdiv velikému a šlechetnému lidu Indie, tak neúnavného ve svém úsilí za zachování světového míru, tak zaníceného v budování svého státu a ve spolupráci s ostatními národy. Svatý Otec zakončil svůj projev slovy „Jai Hind“, což vyvolalo ovace.

Eucharistický kongres v Bombaji měl největší význam pro samu Církev v Indii, neboť je početně nejmenší ze všech náboženských společností. Kardinál Gracias uveřejnil v indické revue Indian and foreign review článek, který převzal časopis La Croix. z něhož přinášíme informace o stavu křesťanů v Indii, jak je zpracoval jeden z členů delegace dr. Jan Čížik.

Keď uvážime, že všetkých kresťanov v Indii je 12 miliónov a z toho vyše 6 miliónov je katolíkov, vidíme, že katolíci tvoria viac ako polovicu kresťanskej náboženskej menšiny v Indii. Katolíci sú v troch rítoch: latinskóm, syro-malabarskom a syro-malankárskom. Roztrúsení sú po všetkých krajoch zeme, ale hlavne na juhu a na západnom pobreží Indie. Hoci kresťanov spolu je len asi 2,5 % všetkého obyvateľstva, ich dôležitosť ďaleko prevyšuje číselný pomer k ostatnému obyvateľstvu. Majú vyčvorené a sociálne ustanovizne, určené pôvodne pre kresťanov, ale ktoré otvorili aj pre iných bez rozdielu kást a kréda. Dnes je v Indii 56 katolíckych univerzít a viac ako 550 katolíckych stredných škôl, ktoré neformujú len dobrých katolíkov, ale aj dobrých občanov. Značný počet vedúcich činiteľov zeme alebo jednotlivých povolání ďakuje za svoju výchovu kresťanským inštitútom. Církev svojimi univerzitami a školami prispela k občianskemu a kultúrnemu pokroku Indie.

Kresťanstvo je jedno z najstarších náboženstiev Indie vedľa hinduizmu, izlamu alebo budhizmu. Kresťanstvo sem priniesol apoštol sv. Tomáš, a to hlavne na juh. Až príchodom misionárov v XVI. storočí začalo sa šíriť na západné pobrežie a na sever. [Z príležitosti Euch. kongresu vláda vydala aj poštovú známku s podobizňou sv. Tomáša v hodnote 15 Naja pajza.]

Všetci zodpovední činitelia zeme počnúc prezidentom Dr. Rajendrom Prajadem a oplakávaným ministerským prezidentom Panditom Jawaharlal Nehruom uznávajú, že indickí kresťania tvoria úctyhodný a dôležitý element v národnej pospolitosti, že kresťanská kultúra je súčasťou indického národného dedičstva. Pri oslavách 19. storočia príchodu sv. Tomáša do Indie Pandit Nehru kvitoval dôležitosť kresťanstva v Indii. „Fakt, že niektoré náboženstvo prichádza z inej zeme, nie je nám cudzie. Pravda je pravdou, nech sa nachádza kdekoľvek.“

Katolíci sú rovnoprávni s inými aj v civilnom aj v politickom živote. Najdete ich vo vláдах jednotlivých štátov Indie, ako aj v centrálnej vláde, v mestských a obecných zastupiteľstvách, sú volení ako iní. Zastávajú vysoké funkcie v armáde, v administrácii i v inštitúciách. Keď uvážime pomerne malý počet katolíkov, ich dôležité postavenie v štáte je dôkazom ich schopností a uznania zo strany štátu. V Indii nehodnotia kresťanov podľa kvantity, ale podľa kvality. Preto im — hoci menšine — aj ústava zaručuje úplnú slobodu náboženskú, výchovnú a pomoc na podporu ich práv.

India má aj diplomatické styky so Sv. Stolicou. V Indii je zástupca Sv. Stolicy v hodnosti internuncia.

Práca misionárov sa rozprestierala aj na také územia, kde im to nedovoľovali za britskej nadvlády. Neskôr vláda začala obmedzovať príliv misionárov do Indie, ale — ako viackrát zdôraznila — nie z dôvodov náboženských, ale politických, sociálnych a hospodárskych. Odopretie víza cudzím misionárom veľmi poškodilo viacero ustanovizní a zmenšilo ich činnosť. Katolíci proti tomu protestovali a t. č. nastala už aj určitá liberalizácia v tomto smere. Tak napr. v r. 1958—1959 bolo

vydaných 75 víza a len 18 bolo odmietnutých. V r. 1960 zo 190 žiadostí vyhovel 128, odmietli 50 a 12 ostalo vo vybavovaní.

Katolícka Cirkev v Indii sa postupne — a mohli by sme povedať — rapídne indianizuje. Čím ďalej tým viac rozširujú sa kádre indické. Z 5000 kňazov je 3000 domorodých a z 15 000 rehoľníč je 13 000 Indiek. Počet diecéz sa zväčšil a na ich čele stoja už Indovia. Počet povolaní k duchovnému stavu stále stúpa. Vybudovali si nové kňazské semináre. Veriaci sú horliví a ich viera je hlboká.

India sa vyznačuje veľkou zdvorilosťou a mimoriadnou znášanlivosťou, hoci vláda je nekresťanská a lajká.

Je len pochopiteľné, že v takej veľkej krajine sa najdú aj takí, ktorí bojujú za starú nekresťanskú kultúru a nekresťanskú sociálnu štruktúru spoločnosti. V minulosti sa prihodilo aj niekoľko smutných prípadov v niektorých krajoch, ako súdne procesy proti misionárom, s čím však obyvateľstvo nesúhlasilo. Aj pred príchodom Sv. Otca Pavla VI. do Bombay preventívne museli zaistiť 4 členov extrémnej strany Hindu Mahasabha. Sv. Otec bol o tom informovaný a ihneď po prilete do Bombay na letisku prejavil žiadosť, aby boli prepustení. Bol uistený, že už sú na slobode.

Vláda sa rezolútne postavila proti výtržníkom, zvlášť bývalý ministerský predseda Nehru direktívami v Pradesh Congress Committee odsúdil akýkoľvek nepriateľský postoj voči kresťanským misionárom a ocenil ich obetavú prácu. Nehru tým preukázal veľkú službu kresťanskej pospolitosti.

V Cirkvi sa oceňuje nielen študijný úspech kresťanských škôl, ale hlavne sa hodnotí snaha Cirkvi vychovať hodnotné charaktery študentov.

Mnohí sú nadchnutí obetavou prácou Sestier v nemocniciach, v domoch, kde sú leprou postihnutí, v domoch pre starcov a opustených. Nedávno dostala jedna z nich, Matka Terézia z Kalkuty, najvyššie štátne vyznamenanie za jej všeobecne známú namáhavú prácu medzi chudobnými, nevyliciteľne chorými a zomierajúcimi.

Kladný postoj ukázala centrálna vláda a vláda štátu Maharashtra (kam patrí aj Bombay) pri privítaní Sv. Otca na letisku Santa Cruz (Bombay), ktorého sa zúčastnili viceprezident Indie Zahir Husein, ministerský predseda Shastria a pani Indir Gándhí, ministerka informácií, dcéra bývalého ministerského predsedu Nehrua. Niektorí vládni činitelia sa zúčastnili aj niektorých cirkevných slávností na Ovale (priestranstvo Kongresu s hlavným oltárom).

Týmto príkladom povzbudení, mnohí nekatolíci ochotne sa zapojili do prípravných prác pred Kongresom a stáli k službám účastníkov aj počas Kongresu. Kardinál Gracias povedal, že ani v najsmelších snoch by sa nebol nazdál a nebol by dúfal v takú spoluprácu a účasť zo strany vlády a obyvateľstva.

Stalo sa, že Hind súkromník vzal nášho jedného účastníka Kongresu do svojho auta, keď videl, že tento čaká na taxík. Alebo inému sa stalo, že ho taxikár vzal

do auta a keď ho priviezol na miesto, povedal: „No my Father, blessing. Nechcem peniaze, otcé, dajte mi požehnanie.“ Alebo sa stalo, že 20 ročný mladý Hind si kľakol a pýtal si od prítomného biskupa požehnanie. Aj príchod Sv. Otca vyvolal nevšedný záujem aj u nekatolíkov. Napríklad z Agry medzi 135 prihlásenými na Kongres do Bombaje bolo 32 nekatolíkov: muzulmanov, hindov a protestantov. Prišli do Bombay, aby prijali požehnanie toho, ktorého volajú „Veľkým kňazom západu“. Jeden metodista prehlásil, že do Bombaje prišiel výlučne preto, aby dostal požehnanie od pápeža.

Mnohí prišli do Bombay na Kongres napriek tomu, že vedeli, že nebudú môcť zaplatiť ani tú najnižšiu taxu hotelovú 10 rupií na deň (2 americké doláry) a budú musieť spať na ulici, čo ináč nie je nijakým zvláštnym javom v Indii, lebo — ako sa hovorí — v Bombaji až 500 000 ľudí pre nedostatok bytov spí na ulici. Bombay má asi 5 miliónov obyvateľov. Je len samozrejmé, že pre veľkú účasť pútnikov kongresových bolo vypravených mnoho mimoriadnych vlakov a mimoriadnych leteckých spojov.

Spoločenské rozdiely sú veľmi okaté. Cudzinca najviac prekvapí kriklavý kontrast medzi presýteným bohatstvom a krajnou biedou, ktorú vám všade pripomína detské volanie: „Bakšiš, bakšiš, no mama, no papa“ a udiara sa pri tom po holom brušku.

Kiež by tento Kongres pohnul svedomím kresťanov i nekresťanov, aby tento kongres rozdeľovaného Chleba bol pohnútkou k spravodlivému rozdeleniu aj tuzemského chleba. Kiež by poslúchol svet hlas Sv. Otca, aby miesto zbrojenia obetovali sa peniaze na tento cieľ.

Není možno pri tejto príležitosti nevzpomenout na požehnanou prácu, ktorou ve prospěch zachování světového míru vykonal zesnulý papež Jan XXIII., neboť i tento Eucharistický kongres celým svým zaměřením byl důsledkem jeho činnosti a skutečnost, že vyzněl tak pozitivně ve prospěch mírových sil ve světě, je důkazem, že cesta Církve za poslední léta jeho zásluhou směřuje k odstranění nánosu minula. Vzpomeňme, jak byl zneužit Eucharistický kongres v Mnichově, kdy v čestném předsednictvu dokonce zasedal smutně známý Globke, člověk, který osobně řídil vyhlazování miliónů židů za doby nacismu, Kongresu se zúčastnili i uniformované útvary armád, zapojených do NATO, západoněmecká Bundeswehr pod velením starých bývalých hitlerovských generálů a nechyběla tam ani početná delegace fašistické armády Španělska. Také tohoto kongresu se měla zúčastnit hlava Církve svaté, ale Jan XXIII., když se dověděl, jak bude vypadat celá náplň Eucharistického kongresu v Mnichově, totiž to, co k tomuto Kongresu připojili západoněmečtí politici, svou účast v Mnichově neuskutečnil.

Proto plným právem se můžeme radovat, že 38. Eucharistický kongres v Bombaji nejen že nebyl politicky zneužit, ale že byl opravdu přínosem i pro úsilí mírové, jak ukázaly zvláště projevy Svatého Otce Pavla VI., kardinála Valeriána Gracise i jiných osobností.

ThDr. Josef Beneš

ALBÍK Z UNIČOVA

II. Zikmund Albík jako lékař

Nebylo tedy pranic neobvyklého v tom, že čestný a zbožný lékař s nižším svěcením, když mnoho, králi Václavovi více než církvi vyhovujících, okolností mluvilo pro jeho kandidaturu, byl povolán na arcibiskupský trůn.

Tímto mužem byl Zikmund Albík z Uničova, narozený asi r. 1358 v moravském Uničově. Není známo, kdy přišel do Prahy. Vynikal jako šindel schopnostmi a touhou po vědění. Ihned po dosažení bakalareatu r. 1382 učil na artistické fakultě, maje toliko 24 let. Po 4 letech se připomíná již jako řádný profesor. Stačil přitom studovat ještě právo a r. 1389 nabyl také právnického bakalareatu. V té době, nebo brzy potom, studoval nejspíše v Itálii, neboť dosáhl doktorátu práv v Padui, podle některých r. 1390, podle jiných až za uvěznění krále Václava Zikmundem r. 1403. Svůj vědecký zájem však trvale

soustředil na lékařství, které studoval v letech 1389 až 1394. V medicíně se mu dařilo, takže ho záhy nazývali „velikým mistrem vnitřního lékařství“. Jak tomu třeba rozumět, plyne z povahy tehdejšího studia medicíny, jehož základem byla Aristotelova filosofie přírody a spisy Hypokratovy, vykládané scholastickým způsobem jako bible nebo kanonické právo. Lékařská literatura v českém jazyce byla už v tomto období značně rozvitá, ale zaměřovala se k praxi a opírala se většinou o cizí poznatky a zkušenosti. Byla hlavně kompilační a překladová. Z těchto překladů svým vědeckým zaměřením k chirurgii si zasloužil pozornost dvojě „Ranné lékařství“, jedno je překlad spisu arabského učenice Rhayesa (zemř. 940), české zpracování podle Rogera ze Salerna z konce XII. stol. (KNM IV D 56). druhé italského lékaře Viléma Salicettiho (z. 1276). Doktoři medicíny získávali na středověkých universitách spolu s licencií číst a vykládat i oprávnění léčit.

Albík byl při praktickém uplatňování svých lékařských vědomostí a schopností podle všeho velice úspěšný, neboť již v 38 letech se připomíná jako „physicus domini regis“ a záhy nato ho nazývá Václav IV. „supremus physicus noster fidelis, dilectus“. Pátráme-li po příčině této náhlé vysoké přízně, zjišťujeme, že byla výsledkem plné a obětavé Albíkovy starosti o královo zdraví. Král prohlašuje uznanými slovy, že se o něho staral „s věrnou horlivostí, vytrvavě, s neumdlévající námahou, starostlivě a jak zkušenost ukazuje s užitektem již po několik let“. Možná, že léčil už jako medik a již tehdy na sebe upoutal pozornost královu, která mu ovšem kromě přízné vynesla také hmotné výhody. Zvláště, když se panovníkovi obětoval skutečně horlivě, „věnuje mu mnoho nocí ne bez velkého tělesného vyčerpání“. Slo nejspíše o vyléčení Václava IV. z nemoci, do níž upadl r. 1398.

Listina překypující výrazy plnými ocenění lékařovy činnosti současně naznačuje, že Albík z Uničova byl tehda již ženat. Ovdověl před r. 1411. V r. 1413 žily jeho dvě dcery Markéta a Kateřina, jméno manželky se nezachovalo. Ve sporném jednání ohledně 50 kop v roce 1396 vystupuje také Kateřina, zvaná sestrou jeho matky. Věkově mohl být Albíkovým bratrem Jan z Moravy, často zvaný z Uničova, kolektor papežské komory, kanovník vyšehradský, o němž je známo, že měl sestru Markétu z Uničova. Do r. 1396 bydlel Albík ve vlastním domě v Kovářské, nyníjší Spálené ulici čp. 95, později do ledna 1412 v prostornějším domě na Starém Městě v osadě Panny Marie na Louži v nyníjší Platněřské ulici čp. 91. V r. 1401 k němu přikoupil malý pozemek za 6 kop v blízkosti domu od Doroty, vdovy po Donátovi Francínovi. 24. dubna 1400 mu Václav IV. zapsal, jak se výslovně praví, „za jeho námáhavé služby 2 kopy téhodního platu“ po čas jeho života z kutnohorské urbury (tj. královského příjmu z dolů). V r. 1404 smělín král tento příjem zvýšením na 150 kop ročního platu z královské berně kláštera sedleckého.

Středověk majetek poddaných mnohonásobně omezoval. Králův oddaný služebník měl být v jeho užívání všestranně svobodný. Proto mu král poskytuje zvláštní výsadu, aby mohl se svým majetkem volně disponovat a hlavně jej svobodně komukoli odkazovat. Současně mu povoluje založit nadaci 10 kop na dvoře Církvici u Kutné Hory ve prospěch jím založeného oltáře patronů lékařství sv. Kosmy a Damiana, jichž kult se šířil již od V. stol. Oltář dal Albík svým nákladem postavit ve farním kostele P. Marie na Louži, stojícím nedaleko jeho domu, a to ve zvláštní kapli s honosným náhrobkem věnovaný členům Albíkovy rodiny. (O jeho zálibě v uměleckých předmětech by nasvědčovala stříbrná poprsí sv. Petra a Pavla, která dal Albík zhotovit a která se dosud chovalj v kapli českého arcibiskupského paláce.) Letopisci jej popisují jako „velmi krásný a nádherný s mnohými cimbuřmi“, patrně tedy s dobovým gotickým dekorem. Schaller ví, že byl z červeného mramoru, nádherně tesaný pod znakem (uděleným Václavem IV. v r. 1404), jehož hlavní součást tvořily dvě hvězdy. Kostel měl ve svém inventáři převážně umělecky cenné výto-ry, pořízené ovšem později (Pendel, Braun, Brandl). Po devíti letech vtrhly do kostela rozvášněné davy po vyvrácení kartouzy na Smíchově 18. 8. 1419 a náhrobek, který byl svým umným kamenickým dílem nápadný, roz- bily. Zdá se podle Berghauerovy poznámky, od něhož má zprávu Schaller, že hrobka kryla pozůstatky Albíko- vých rodičů, kteří v Praze asi u syna zemřeli. Balbín totiž v Miscellaneích tvrdil, že na jednom z kamenů le- žících za jeho časů v kostele P. Marie na Louži s velkou námahou četl: „Iacet hic Albicus Caesariensis archi- episcopus, Wissegrandensis praepositus“. Berghauer, ale k tomu r. 1731 ve vyšehradském exempláři Miscella- neí připsal: „Est falsum, non legitur hoc ibi, sed quod sequitur: Hic requiescunt corpora parentum Di Albici Archieppi Caesariensis et praepositi Wissegr.“ Zbožného ducha proslulého lékaře dosvědčuje nadání dalšího oltá- ře k počtě patronů lékařství Kosmy a Damiana v Sedlci u Kutné Hory a podpora tam existující slavné konfraternity Těla Kristova třemi mšemi a indulgencemi.

V sérii milostí poskytovaných důležitému a věrnému služebníkovj pokračuje r. 1404 král osvobozením jeho

domu, stojícího „mezi domy Jakuba od Slunce a Vackové po Donátovi, ode všech břemen“. A téhož roku mu za- ručuje další výhodu v tom, že mu jako „nejvyššímu lé- kaři“ garantuje pro manželku a dědice 12 kop úroku z 32 kop odváděných ze zboží města Čáslavě. Osobní prestiž významovaného a odbornou prací zasloužilého Albíka zvyšoval královský rozkaz z r. 1405, jímž ho vy- jímá z pravomoci zemských a městských soudů tak, aby odpovídal za eventuální přestupky jen králi nebo jeho hořmistrovj. Ve svůj prospěch pravděpodobně vy- dal někdy v březnu r. 1406 nařízení, aby Albík, který bývá „zanesen mnohonásobnou prací při dvoře králov- ském“, směl místo sebe na universitu poslat „jiného mistra způsobilého ke čtení“. Výsadní postavení, které- mu se Albík takto těšil, i jeho literární činnost, mu za- jistily mezi historiografy lékařství i české university místo „nejvýznamnějšího učitele a spisovatele, kterým se mohla medicínská fakulta vykázat“. Jeho odborné literární činnost toto tvrzení opravňuje. Mistři-lékaři, kteří asi byli schopni Albíka včas potřeby při přednáš- kách nahradit, byli po Baltasarovi z Domažlic a doktoru Walterovi, olomoucký a vyšehradský kanovník Jakub a snad Jindřich z Brém, zemřevší r. 1392.

Profesor lékařství a králův osobní lékař neměl věru potřebi se obohacovat na úkor arcibiskupství, jak se někteří autoři, povrchně se situací obeznámení, domní- vají. Kromě jmenovaného majetku se zachycuje ještě z r. 1437 zmínka o domě se zahradou, který také Albíko- vi patřil, proti zderazské bráně, koupeném se souhlasem „Katrúše, dcery kdysi ctihodného mistra Albíka“, Augus- tinem, lojovníkem. Katrúše žila ještě r. 1456. Zůstala svo- bodná, těšíc se ochraně slovučného mistra Křišťana z Prachatic, s nímž vystupuje v jakési majetkové práv- ní záležitosti. Z Uničova pochází ještě v době Albíkově jmenovaný slavný domínikánský kazatel Petr (NUK XI E 3) a Mikuláš z Uničova, kanovník, kuchař Albíkův a jeho přibuzný, jak bude ještě příležitost ukázat.

Jako lékař byl Albík stoupencem montpeliérského smě- ru majícího více zření k praktickému léčení než k filo- soficko medicínským teoretickým úvahám. Oblíbil si jed- noduchou recepturu, prostou alchymistických vlivů (sám praví, že „alchymistickým uměním se ruší přirozené vlastnosti věcí“, KNM XI E 20), ale silně závislou na lidové tradičních zvyklostech. Při prevenci se přidržuje pravidel vyslovených v didaktické básni „Škola salern- ská“, redigované kdysi v Montpellier Arnaldem z Vila- novy, proslulým lékařem a laickým theologem. Tento Arnald ovlivňovaný myšlenkově Jachymem z Fiore, byl osobním lékařem Bonifáce VIII. a je typickým příkla- dem promiskuity zájmů středověkého intelektuála. Mohl být také biskupem pro teologické znalosti a spíše než třeba Albík, protože jeho intenzivní bohovědný interes se zrcadlí v řadě spisů více než medicínský, tedy zjev zcela opačný než u mistra Albíka. Arnald zhustil záklá- dy soudobé hygieny do hesel: pohyb, práce, radost, ab- stinence. Při léčbě důrazňuje dobrou náladu a naději na vyléčení. Albík k těmto základům italské hygieny přidává svá pozorování a zkušenosti, které se v několi- ka jeho spisech znovu, třebaže jinými slovy, opakuji. Všiml si vlivu letory, podnebí, zaměstnání a jiných okol- ností na vznik, průběh a výsledek chorob a jejich lé- čení. Tak praví: „Lék, který prospívá cholerikovi, škodí flegmatikovi, který prospívá melancholikovi, je neuzi- tečný sankvinikovi; který prospívá ševci, neovlivňuje bednáře atd.“ Na léčbu má také vliv ovzduší, potrava, odpočinek, tělesná konstituce, spánek, duševní stav. Zavrhuje odpolední spánek, neboť prý z něho pochází: horůčka, tloušťka, bolesti hlavy, katar a revmatismus. V jídle dává přednost pokrmům vařeným před pečený- mi, v pití pivo před vínem (chválí medovinu). V každém případě je třeba se varovat tučných a uzených jídel, zvě- řiny, jakož i pokrmů připravovaných na špeku, starých mas atd. (Medicinalia Magistri Albici, KNM XI D 28.)

Metlou středověku byl mor. Tomu ve svých odborných spisech věnoval Albík pozornost pětkrát, jsa tak jedním z nejvýznamnějších loimografů. Souvěké opisy se ucho- vávají v knihovně muzejní (KNM), v NUK (XIV H 16), KK pražské, v Mikulově, ve Vratislavi, v Berlíně a v Lip- sku. Balbínovi byla známa ještě Epistola de Peste M.

Albici, zachovaná jako adligát spisu J. Garcae z r. 1568 v jezuitské knihovně v Krumlově.

Je zajímavé, že ani po vysvěcení, jako titulární arcibiskup caarienský a vyšehradský probošt, neustal v odborném medicínském bádání. Naopak, tehdy právě vzniklo jedno z nejvýznamnějších děl „Tractatus de regimine hominis, compositus per Mag. Albicum archieppum Pragensem“, který někteří ztotožňují s tzv. Vetulariem (Stammler, Gellner). Podle opisů zachovaných v KNM XI D 28 a XI E 20 se ale zdá, že Vetularius čili Medicinale Mgrí Albici (XI D 28) a Tractatulus de regimine hominis (XI E 20) jsou obsahem sice podobné, ale nikoli totožné. Medicinale končí zbožnou invokací: „Anno Dom. 1438. Finito opere isto sit laus Deo Christo“. Jeho text je na stránce 16 přerušen poznámkou: „Anno Di 1422 currente hoc collegit Rs Ds Albicus in Wratislavia.“ Píše latinsky. V Tractatulu — jde-li o přesný opis — si vypomáhá někdy češtinou (sirop proti všelidskému nedu... ktož mýchýř porušený... ktož se smilstvem přemuož... což v Medicinale nečiní). Jeho latina se (právem) nelíbila Balbínovi, který o Vetulariu napsal: „inquinato stilo tam barbaris vocibus conscriptum, ut nihil faedius esse possit, etsi multa praeclara ad medicam artem facientia contineat“. V Bohemia docta III, 175 podle Gellnera prý svedl Balbína název vetula (porodní bába) k mylné domněnce, že se ve spise pojednává o porodnictví, a proto prý napsal: „Nihil foedius esse potuit, quam archieppum Vetularium scribere.“ Podle poznámky v Miscellaneích to nesouhlasí, protože mu obsah knihy byl znám (jsou v ní „multa praeclara“) a odsuzující slovo užil jen o slohu. Vetularius je středověkou makrobiotikou, tj. návodem, jak se dožít správnou životosprávou dlouhého věku. Přitom věnuje pozornost revmatismu, paralysí, pronášeje mezi tím všeobecně uznávané lékařské zásady: „Každá nemoc pochází z nečistoty a z nadbytku látek v těle.“ Některé rady zní dnes velmi středověce. Tak proti kamenu (v ledvinách, žlučníku) radí: pít moč kozla tříletého, vystoženého! Předpisuje léky proti nejrozmanitějším nemocem: proti disenterii, proti červu v uchu, proti kousnutí vzteklym psem. I zde se vrací k receptům užíváním proti moru. Předpisuje, co má užívat bohatec a jak stejně úspěšně, ale laciněji, vyléčit chudáka. Poučuje o horečkách, očních neduzích, léčivých bylinách. O vejcích jako pokrmu praví, že jak vařená, tak smažená zabraňují zažívání, není-li podporováno dobrým nápojem. Popisuje stav umírajícího a určuje všeobecné znaky smrti. Hodnotí význam olejů

v medicíně a zase se vrací k popisu a léčbě jednotlivých chorob, jako astmatu, plivání krve a souchoťin (tisis), o nichž tvrdí, že vznikají poraněním plic. Má také na str. 81 popis ženských chorob, pokračuje pojednáním o rakovině, o vředech, podagře atd. Vadou spisu, který měl představovat práci středověkého učenice, je naprostá nesystematičnost (alespoň v probíraném opise). Vetularius má ještě ten význam, že byl 26. 8. 1484 vytištěn v Lipsku u Marka Brandise jako, pokud známo, nejstarší medicínský prvotisk českého původu. Tisk má 38 kvartových listů o 34 řádcích a skládá se z 33 kapitol. Na str. 24a autor praví: „Legi ante tempora in universitate Pragensi fere XXX annos.“ Počítá-li se, že r. 1382 zahájil již jako bakalář přednáškovou činnost (ale mezi artisty?) a že přestal působit r. 1411, kdy dosedl na arcibiskupský stolec, dostane se 29 let. Kromě jmenovaných elaborátů se zachovalo ještě asi 7 dalších spisů, které jsou roztroušeny v opisech po českých i zahraničních knihovnách. Pod jeho jménem existuje pak řada traktátů a receptů. S Albíkovými recepty se setkáváme často v „Jádrech“, lékařských to domácích rádcích. Blíže jejich popis a rozbor nezajímá ani tak církevní, jako historii lékařství. Mezi jeho posluchači byl také pozdější plebán v Sutomi Václav, který si pořídil opis Albíkových přednášek roku 1434. Má je KK v Praze (M CLVI). Jiné jsou také z XV. stol., zachované v NUK I F 11. Mluví se v nich o horečkách a jejich léčbě, o chorobách nervstva, o apoplexií, epilepsii, ochrnutí a křečích, třesu údů, o opilosti a jiných otravách opiem, blínem, mandragorou, olovnatými jedy, sírnými arsenu, organickými jedy, o chorobách očních. Ke konci probírá Albík po výkladu o purgačních prostředcích seznam léčiv uspořádaných podle nemocí, u nichž jsou indikovány, s udáním případných náhražek. Zevrubný rozbor spisu lze nalézt v medicínských odborných časopisech.

I z těchto letmých poznámek o odborné činnosti mistra Zikmunda Albíka z Uničova je zřejmo, že šlo o osobnost duševně pružnou, aktivní, zajímavající se o svůj obor. Dosavadní pátrání také ukázalo, že byl lékařem zbožným a majetným. Byv ve stálém, častém a jako osobní lékař v užším styku s Václavem IV., podporovaným vzájemnou důvěrou, snažil se mu jistě vyhovět i jinak než jako lékař. Jeho zbožnost, úcta a oddanost k panovníkovi nemálo zajistit jeho povolání na pražský arcibiskupský trůn připravovaly.

ThDr. Václav Bartůnek

50. Ad regias Agni dapes. (O velikonočních k nešporám)

U Beránkovy hostiny
s Mzami nad sním bílými,
když rudým mořem prošli jsme,
knížete Kristu zpíváme.
knížete Kristu zpíváme.
dnes nalévá krev nejdražší
a údy těa za pokrm
všem láska, náš kněz, přináší.
Zbrocený krví dveří práh
v andělu smrti budi strach,
ustoupí moře zdvižené,
ve vlnách vojsko tone zlé.
Beránek náš je Kristus Pán,
je velkonoční slavností,
je čistým srdcem uchystán
on chléb, zdroj bezúhonnosti.
O nebes pravá oběť,
ti poddán je král podsvětí,
jsou pouta smrti stržena,
všem kyne žití odměna.
Hle, Kristus dobyv pekel bran,
vítěznou třímá korouhev
a otevřev ráj dokořán
tmy krále vleče v okovech.
Bys velkonoční radostí
nám, jezu, byl na věčnosti,
do spárů smrti těžkých vin
upadnout nedej vzkríseným.
Buď Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Těšiteli v říši hvězd
ať věčně zvucí píseň chval.
Amen.
Anonym z 6. až 9. stol.

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

51. Rex sempiternus caelitum.
(O velikonočních k matutinu)
Nebeský Králi odvčký,
všech vůči Tvůrce kolem nás,
ty Otci svému před věky
jsi rovný Syn po všechno čas.
Když svět se rodil z rukou
tvých,
tu vepsav podobu svou v tvář
Adama, k hlině pozemských
niv přimísil jsi ducha zář.
Když listivý zloduch zaštim jat
květ mladý lidstva zohavil,
tys, Mistře, od n v těla šat,
co znetvořeno, napravil.
Ty, kdysi z Panny narozen,
teď lůno hrobu opouštíš
a pohřbeným nám v sírou zem,
vstát s tebou z mrtvých
poroučíš.
Pastýři všchný, ovci svých
křtu vodou stádo omýváš
toť lázeň duší čistotných,
toť hrob, kde viny pohřbíváš.
A když byl's přibit, ježšíš,
na kříž, jenž nám byl
přichystán,
rád zaplatils tu nejvyšší
za naši spásu krve daň.
Bys, Jezu, věčně věrným svým
byl velkonoční radostí,
ze spárů smrti těžkých vin
vzkříšené navždy vyprosti.

Buď Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Těšiteli v říši hvězd
ať věčně zvucí píseň chval.
Amen.
Anonym z 6. až 9. stol.
52. Aurora caelum purpurat.
(O velikonočních k laudám)
Tvář nebe zbarvil itíni nach
hřmí písne v modrých výšinách,
svět jásá slávu vítězství,
jen pekla tůň se v hrůze chví.
Vždyť nejmocnější ze všech
Král
z prohlubně smrti slavně vstal
a Otci sbory s sebou již
odvádí v jasnou nebes říš.
Ač mocně střežen jeho hrob,
ač bařvan uzavíral vchod,
triumfu Vítěz dobývá
z hrobu své smrti
pohřbívá.
Dost truchlení, už pláče dost,
dost bylo času pro žalost:
Nad smrtí Vítěz z mrtvých
vstal,
jak anděl právě zvěstoval.
Bys velkonoční radostí
nám, Jezu, byl na věčnosti,
do spárů smrti těžkých vin
upadnout nedej vzkríseným.

Zvuč Bohu Otci píseň chval,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Těšiteli ať vždy jest
po všechny věky sláva, čest.
Amen.
Anonym z 6. až 9. stol.
52. Victimae paschali laudes.
(Velikonoční sekvence)
Beránku velkonočnímu,
vřící, pějte děkovnou hymnu:
Beránek ovce vykoupil
a Otci Kristus nevinný
hříšníky získal za syny.
Život a smrt všem k úžasu
se střetly v prudkém zápasu.
Po smrti své, hle žití Pán
je opět živ a vládne nám.
Maria, co jsi užřela,
když přišlas k hrobu za šera?
„Prázdný hrob Krista živého
a slávu zmrtvýchvstalého,
anděly — svědky zářící,
roušku a šaty ležící.
Vstal Kristus, moje naděje,
běžte za ním do Galileje!“
Věříme v Kristovo zmrtvýchvstání.
Vítězný Králi, smiluj se nad
námí!
Amen. Aťeluja.
Od Wipo, dvorního kaplana
krále Konráda II., (+ 1050).
Přeložil J. M. Šk.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 51. PROTI ZÁKEŘNĚMU POMLOUVAČI

Žalm (hebr. 52), jak naznačuje nadpis, navazuje na 1 Sam 21, 8. Marně se Saulův syn Jonathan, upřímný přítel Davidův, snažil mírnit otcův nespravedlivý hněv proti Davidovi. David je nucen prchnout, skrývá se na čas v Nóbě, kde tehdy byla Archa úmluvy. Velekněz Abimelech Davida přijal a z nedostatku jiného pokrmu jej nasýtil posvěcenými chleby. Odevzdal mu také Goliášův meč, který zde byl zavěšen na památku Davidova vítězství. Toho všeho svědkem byl Saulův vrchní pastýř Doeg, který vše prozradil Saulovi a ve snaze zveličít své zásluhy namluvil mu, že Abimelech s Davidem osnuje povstání. Saul dal pak v Nóbě povraždit všechny kněze v počtu 85. Jediný Abiátar se zachránil útekem k Davidovi.

Rozdělení myšlenek:

- a) David líčí podlost Doegovu (3—6),
- b) předpovídá mu brzkou záhubu
- c) Davidovi věrní budou v tom spatřovat spravedlivý Boží trest (8—11).

1. *Sbormistrovi. Davidův „maskl“, když Edomita Doeg oznámil Saulovi: „David se uchýlil do domu Abimelechova“.*
2. *Proč se vychloubáš hanebností, ty bezectný hrdino? Ustavičně přemítáš, co bys kde zkazil, ty pleticháři! Jazyk máš nabroušený jak břitvu!*
3. *Podlost je ti milejší než dobro, lhaní nad pravdivé řeči,*
4. *libuješ si v kdejakém zkázonosném tlachu, ty proradný jazyku!*

7. *Proto tě Bůh zahubí, odstraní tě navždycky, vyrve tě ze stanu a vykoření z povrchu země!*
8. *Spravedliví se zaleknou až to uvidí, jemu se však budou posmívat:*
9. *„Pohleďte, to je číouček, který neměl zájem o Boha jako své útočiště, ale spoléhal na svůj velký majetek, moci se domohl svými zločiny!“*
10. *Já se však rozmožu jako oliva v Božím domě nikdy nepřestanu důvěřovat v Boží slitovnost*
11. *Za to, že jsi zasáhl, budu tě ustavičně velebit a rozhlašovat tvé jméno!*

6. „zkázonosný tlach“ — zavinil vyvraždění kněží.
7. „Odstraní tě navždycky“ — rozumí se: tvé potomstvo, aby se nedočkal mesiášských dob, což bylo pro Izraelity největším neštěstím.
8. „z povrchu země“ — doslova: „ze země živých“, což kontrastuje s šeólem, říší mrtvých.
9. „zaleknou se“ — spasitelnou bázní, která je utvrdí ve věrnosti.
10. „veliký majetek“ — srv. 1 Sam, Doeg byl vlivný muž.
11. „oliva v Božím domě“ — míněno buď nádvoří kolem archy, nebo celá zaslíbená země.
11. „že jsi zasáhl“ — zrádce byl potrestán.

Z lat. přeložil a poznámkami opatřil
Josef Kunický

Kněžská meditace.

PRAEFATIO COMMUNIS

Praefatio communis jest z nejstarších prefací Mešních liturgických textů. Užívá se jí o všech svátcích světců a světic Božích a všedních dnech, pokud nemají zvláštní preface dobové, nebo svátkové. Obsahuje podstatu každé preface i svátkového nebo liturgicky dobového obsahu, jako je preface vánoční, velikonoční, postní a doby utrpení Pána Ježíše anebo svátkového obsahu se vztahem na tajemství anebo život světce, jako je tajemství Božského Srdce Páně anebo preface k svátku sv. Jana Nepomuckého, — díky — a úctyvdání Trojjedinému Bohu.

„Vere dignum et iustum est...“ Věru hodno a spravedливо jest, slušno a spasitelno, abychom Ti všude a vždy díky vzdávali, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, skrze Krista Pána našeho. Svátá liturgie užívá všech možných slov, aby nás vzbudila přesvědčení a předsevzetí; touhu a pevnou vůli, díky vzdávat Bohu Stvořiteli, Spasiteli a Posvětiteli našemu. — Jak to stojí s naší vděčností? To není a nemá být žádná zdvořilostní otázka. Tuto otázku si klademe nyní na začátku tohoto občanského roku, který jsme zahájili. Co je vděčnost? Vděčnost je uznání, je vnímání o obdrženém dobrodiní, poznání spojené s upřímnou vůlí dát tuto uznanost najevo. Dát svému dobrodinci najevo, že jsme se stali jeho dobrotivostí bohatší na

dobrech této země, na dobrech tělesných a duševních. Jestliže někdo nabízený dar, nabízenou milost odmítne, odmítá i dobrotivost, která chce dar dáti — a dobrotivost má větší cenu než samotný nabízený dar. Toto odmítnutí je tvrdé, je urážející pro darujícího samého. Avšak ještě horší a tvrdší je lhostejnost k dobrotivosti — nevďěčnost. — Vděčnost není také stvrzenka za obdržený dar, ani není vděčnost záležitost zdvořilosti. Vděčnost je duševní ušlechtilost myslí a jen tato vnitřní ušlechtilost myslí má cenu. Každý může říci „děkuji vře“, kdo zná zdvořilostní formalky a formality. Avšak vděčným dokáže býti jen ten, kdo pěstuje kulturu duše. Vděčným býti, znamená býti si vědom svého dluhu a znamená proto přemýšlet o tom, jak tento dluh zaplatit. Tak volá sv. Pavel v překypující radosti, v překypujícím duševním návalu vděčnosti vůči Bohu, který ho obohatil milostmi a s pocitem radosti, že mu bude možno tyto milosti dáti dále: „Děkuji svému Bohu stále za vás, za milost Boží udělenou vám v Kristu Ježíši. V něm jste obohacen vším: všelikým slovem i všelikým poznáním.“ 1 Kor. 1, 4—6. Kdo jiný má možnost svou vděčnost vůči Bohu tímto ušlechtilým způsobem dáti najevo, než kněz. Rozdávati milosti Boží dál od duše k duši, hlásati slovo Boží poznání dál od srdce k srdci

... To je právě díkyvdání, to je pravá vděčnost vůči Bohu. Pán Ježíš postavil na pranýř díkyvdání farizejské, které není projevem dobrotivosti a pocitu povinnosti, nýbrž projev povýšenosti jakou byla „modlitba díky“ farizeje ve chrámu: „Bože děkuji Ti, že nejsem jako ti ostatní lidé.“ To by byla škaredá modlitba díkyvdání z úst, ze srdce kněze. Kdyby „ti ostatní“ byli u samých zdrojů milosti jako kněz, pak by byli asi dokonalejší než každý z nás, kdo by se opovážil takto povýšenecky smýšlet a takovou farizejskou „modlitbu díkyvdání“ se modlit. Proto je povinnost vděčnosti nám uložena samým Bohem, náboženská povinnost. „Ve svém srdci zpívejte Pánu a velejte Ho, děkujte vždy za všechno Bohu Otci ve jménu Pána našeho Ježíše Krista.“ Ef 5. 20. Vděčnost je kus ušlechtilosti našeho srdce a naší duše! Výraz naší vděčnosti je díkyvdání, a nejkrásnější a nejvzácnější díkyvdání je preface Mše svaté. „Věru hodno a spravedливо jest..., abychom Ti vždy a všude díky vzdávali... věčný Bože, skrze Krista, Pána našeho. Skrze Něhož velebnost Tvou chválí Anděl, koří se Panstva... nebesa i nebeské Síly, i svatí Serafové společným plesáním oslavují; s nimiž rač, prosíme, připustiti i hlas našeho, kteřížto s pokorným vyznáním pravíme: Svátý, Svátý, Svátý, Pán.“

Zajisté jest správné a nutné, aby lidé vzdávali Bohu čest. A je správné a nutné, abychom zvláště my, slušné Páně, si uvědomovali, že Bohu na výsostech přísluší čest ať to uznávají mnozí, anebo ne. Bůh je bytost vznešená, nepřístupná ve své záři, neskonale plnosti svého života od věčnosti do věčnosti. Vtělením Syna Božího však není tato vznešenost Boží daleko od nás vzdálená a nepřístupná, nýbrž zjevila se nám v Ježíši Kristu dobrotitou a lidumilností Boží. Bůh je povznesený nad vši pozemskost ve svém majestátu. Avšak jeho dobrotitou a lidumilností se nám přiblížila v podobě Dítěte Betlémského, v podobě Dělníka Nazaretského, v podobě poutníka a misionáře palestinského, kazatele, učitele, trpětele, v podobě Muže bolesti, Ukřižovaného. Každý den se nám

zjevuje a přibližuje při každé Mši svaté v podobě chleba Eucharistického. Boží vznešenost, Boží světlo, Boží život přebývají nyní v plnosti v člověku Ježíši Kristu. Tedy zde na zemi, uprostřed nás, ano pro nás a k naší spáse. Nejvyšší se spojil s nejnižším, všemohoucí s nemohoucím, nebe se spojilo se zemí. Boží život se spojil s pozemským tělem. Každý den proto zdravíme jeho příchod na naše oltáře na konci preface: „Benedictus, qui venit in nomine Domini, Hosanna in excelsis.“ S vroucností a přesvědčením zpíváme své: „Pleni sunt caeli et terra gloria Tua!“ Jestliže jsme o vánocích slyšeli zpívat andělský zpěv: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle“, pak se budeme stať k tomu Bohu vzdána čest a na zemi byl pokoj a mír. Na

skutečnosti, že vtěleným Synem Božím se vzdává nebeskému Otci čest a sláva, a že v Něm, Ježíši Kristu je překlenu propast mezi nebem a zemí, se nedá nic měnit. „Per ipsum, et cum ipso, et in ipso, est Tibi Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus Sancti, omnis honor et gloria.“ Od oné betlémské chvíle jest naše země změněná, neboť jest nositelkou Boží vznešenosti. Od oné chvíle vystupuje z lidského pokolení v modlitbě Syna Božího neutuchající dokonalý zpěv chvály k nebesům — andělský zpěv: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus Sabaoth... Celý náš kněžský život — kéž je naplněn důkuvzdáním a velebením Boha skrze Krista Pána našeho, jak nás k tomu povzbuzuje každý den preface Mše svaté.

ThDr. Karel Sahan

JAK PŘEDCHÁZET VADÁM A NEMOCEM MEŠNÍCH VÍN, KŘÍSIVOST VÍNA

Codex IURIS CANONICI v can. 815 § 2 definuje mešní víno: „Vinum debet esse naturale de genimine vitis et non corruptum.“ (Vino musí být přírodní z vinného keře a nepokažené.)

Vino je produkt biologicky velmi živý a na ošetřování náročný, a proto je nutno znát, co je u vína a hlavně u mešního vína nutno dělat, aby bylo zdravé, čiré, jiskřivé a nepodléhalo zkáze. Nejběžnější nemocí u vín vůbec a hlavně u mešních vín je nemoc — křisovitost. Když začíná víno křisovatět, není ještě zkažené (corruptum), ale je třeba jej ihned správně ošetřit. A k tomu má sloužit tento článek.

Křisovitost vína je nemoc vína vyvolaná mikroorganismy, které víno znehodnocují, kalí a nakonec úplně znehodnotí a rozloží.

Názvy nemoci: V české odborné vinařské literatuře se tato nemoc vína nazývá: křisovitost vína; slovensky: širza; německy: Das Kahmigerwerden der Weine.

Příčina: Kožkotvorné kvasinky z rodů: *Mycoderma*, *Pichia* a *Willia*, které na povrchu vína vytváří až 1 cm silný povlak mázdry, různě zprohýbaný a podle stáří zabarvený. Tyto mikroorganismy přicházejí do vína přímo z hroznů a při lisování přechází do sladkého moštu. V moštu přetrvávají alkoholické kvašení, jímž se cukry obsažené v moštu mění v alkohol a kysličník uhlíčitý a jiné zplodiny kvašení. Když vyprchá z mladého vína kvasný kysličník uhlíčitý a sud anebo demižón, kde víno kvasilo není plný, začne sem vnikati vzduch a podporí činnost těchto mikroorganismů, kteří započnou svou zhoubnou činnost. Na křisovitost je náchylné každé víno, hlavně mladé, které nedosahuje 12,5 procenta obj. alkoholu. A taková jsou ve většině právě mešní vína. Tyto mikroorganismy jsou úžasně vytrvalé a odolné. Německý oenolog J. Wortmann prokázal, že kožkotvorné organismy v naláhovaném víně jsou životaschopné i po 25 letech. Nejdříve si probereme jednotlivé rody těchto mikroorganismů a seznámíme se s jejich biologií.

Rod *Mycoderma*: Tento rod je z kožkotvorných organismů nejvíce zastoupen. Více než dvě třetiny napadených vín jsou napadeny právě mikroorganismy rodu *Mycoderma*. Je v každém moštu, je v každém pravém i ovocném víně. Jedině ostrý odzárodkovací filtr nepropouští tyto mikroorganismy. Podléhají hlavně lehká vína od 8—10 % obj. alkoholu a sice už po 48 hodinách, má-li k nim volný přístup vzdušný kyslík. Projeví se to tím, že na povrchu vína se objevují kovově namodralé pavučinky, tyto houžnout a zbělí a vytvoří šum a křís, který se spojí v souvislou vrstvu žlutavě špinavě šedou všelijak zvrásněnou. Podrobně tyto mikroorganismy studoval rumunský vědec Gheorge Baltanu a vnesl do těchto mikroorganismů systematický pořádek. Jsou-li izolovány čisté mikroorganismy tohoto rodu lze zjistiti, že mají schopnost kvasiti do 1 % alkoholu.

Rod *Pichia*: Vytváří silné povlaky, zprvu barvy popelavé, později až mírně načervenalé, hrubě zprohýbané. Má nepatrnou schopnost kvasící. Tento rod obsahuje 2 hlavní druhy:

1. *Pichia membranaefaciens* (vytvářející povlak) — povlak je šedý a vrásčitý.
2. *Pichia farinosa* — povlak je bělostně bílý, krupičkovatý, mouce podobný.

Vino, které tyto mikroorganismy zachvátily má nepříjemný zápach.

Rod *Willia* (*Hansenula*): Nejraději napadá víno se zbytkem nezkrášeného cukru. Má význačnou schopnost kvasiti až do 4 % alkoholu. U vín z pozdních sběrů, která prokvášejí velmi pomalu, dokonce svou esterifikací někdy může ušlechtilé působit na toto víno. Z druhů, které se nejčastěji u tohoto rodu vyskytují jsou: 1. *Willia anomala* a 2. *Willia qaturnus*, poněvadž jeho spory mají v prostředku značně vyvýšený lem, takže se podobají prstenci planety Saturnus.

Všechny tyto mikroorganismy shora uvedených rodů mají na jimi napadená vína nepříznivé chemicko-fyziologické vlastnosti:

1. V napadeném víně snižují alkohol a vytvářejí v něm těkavé kyseliny.
2. Po vydýchání alkoholu rozkládají vyprodukované organické kyseliny a nakonec rozkládají i kyselinu jablečnou a vinnou.
3. Snižují redoxpotenciál vína. — Tyto nepříznivé vlastnosti uvádí vynikající biolog vína Hugo Schanderl ve své knize: DIE MIKROBIOLOGIE DES WEINES. Kožkotvorné organismy jsou obávanými škůdci ve víně a zvláště u méně alkoholických vín. A taková obyčejně bývají v našich krajinách mešní vína, kde réva je u severní hranice svého rozšíření. Tyto mikroorganismy vytvářejí plovoucí povlaky. R. Meissner tvrdí, že každá buňka těchto kožkotvorných kvasinek je obalena vzdušným obalem a proto tyto povlaky mohou plovat na povrchu vína. Jiní vinařští odborníci opět toto vyvracejí a poukazují na kvasící schopnost a tím na vznikající kysličník uhlíčitý, který nadzvedá plovoucí povlak.

Jak zabránit tomu, aby na víně vznikla křisovitost? Ten, kdo si vyrábí mešní víno sám doma, kde při faře jsou vinice, jako například ve vinorodých krajích Slovenska a jižní Moravy, jakmile mešní víno dokváší, je nutno sudy doplnit až úplně po zátku ihned po skončení alkoholického kvašení a sud udržovat neustále plný. Když plný sud je nutno, jak se říká ve vinařské hanýrce „rozbořit“, tedy roztočit do menších nádob, musí být tyto menší nádoby nebo demižóny zase vždycky plné. Totéž platí o víně, které se stočí například do litrových lahví. Láhev je nutno dobrým korkem zazátkovat a ležmo v chladnu, nejlépe v temnu, uložit. Tam,

kde láhev mešního vína musí stačit na týden nebo i více dní, je dobře si opatřit několik zelených lahví o obsahu 1/3 litru. Do těchto třetin se roztočí litrová láhev a pak mešní víno za dva za tři dny nic nevyvede.

Teprve, když víno obsahuje 12,5 stupňů alkoholu — víno nekřisovatí a alkohol ho stabilizuje. Jenomže v našich krajích je málo tak vynikajících ročníků vín, která by přirozenou cestou dosahovala těchto alkoholických stupňů.

Možná, že také jste slyšeli o starém lidovém prostředku, jak zabránit křisovitosti vín. Je to křen. Do mušelinového sáčku nastrouhá se čerstvý křen. Tento sáček v sudu se zavěsí nad víno a víno opravdu krátkou dobu nekřisovatí. Co to působí? Ve křenu jsou obsaženy tak zvané fytoncidy, které působí fungicidně na různé bakterie a tedy i na mikroorganismy vyvolávající křisovitost. Bohužel tento způsob má jednu velkou nevýhodu. Víno velmi brzo dostává zemitou, křenovou příchut, což jistě není žádoucí.

Co tedy podniknouti, aby víno dosáhlo aspoň 12 stupňů alkoholu a zůstalo vínem mešním. U normálního vína se toho dosahuje přidáním řepného nebo třtinového cukru. Ale u mešního vína toto není dovoleno. Je tu jeden způsob a sice doslazení hrozinkami. Je to ovšem způsob velmi drahý a nákladný. Hrozinky se rozemlou třeba na masovém stroju a dají se do plně kvasicích moštu. Víno je dobré, záhy se čistí, ale velmi drahé.

Ale jsou ještě i jiné možnosti a o těch zevrubně pojednává instrukce, kterou vydala Sacra Congregatio de disciplina sacramentorum, uveřejněná v Acta Apostolicae Sedis 19 9, pagina 631. Tato instrukce byla také latinsky uveřejněna v Acta Curiae Episcopalis Brunensis roku 1929, v čísle 16, strana 197—204. Jistě byla také uveřejněna v Actech ostatních diecézí na území ČSSR.

Apoštolský vikář Tche-li v Číně obrátil se na tuto kongragaci a ve svém přípisu poukázal na nesmírně těžké obstarávání mešních vín z Evropy a dále poukázal, že hrozny v severních krajích mají malou cukernatost. Odpověď kongregace zněla: „Vino pro sacrosancto Missae sacrificio, addendum potius esse spiritum, seu alcool, qui extractus fuerit ex genimine vitis, et Cuius quantitas una cum ea, quam vinum de quo agitur naturaliter continet, haud excedat proportionem duodecim pro centum. Huiusmodi vero admistio fiat, quando fermentatio, sic dicta tumultuosa, defervescere inciperit, et ad mentem. Mens est, si missionarii nequeant per se ipsos obtinere spiritum vini ex vino regionis, vino

vel vinis regionis addant uvas passas, et faciant omnia simul fermentare.“ „Vínu sloužícímu k oběti Nejsv. mše svaté, lze spíše přidati líh neboli alkohol, který byl vytažen z původní révy a jehož množství spolu s tím množstvím, které víno, o něž se jedná, přirozeně obsahuje, nepřesáhne částku 12 procent. Přímísení toto však ať se stane, když kvas, tak řečený bouřlivý, započne ochlázdati a podle připomínky. Připomínka pak jest, jestliže misionáři nemohou sami získati vinný líh z vína toho kraje, k vínu anebo k vínům, ať přidají hrozinky a to vše ať najednou provásí.“)

Z tohoto rozhodnutí kongregace lze vyvoditi závěry pro speciální podniky, zabývající se ošetřováním mešních vín v ČSSR a sice pro: Charitu — chrámovou službu, sklepy mešního vína, Kroměříž a pro: Spolek sv. Vojtěcha v Trnavě s pobočkami.

Některé velmi špatné ročníky, s malou cukernatostí a tudíž i s malým obsahem alkoholu, bylo by možno v některé speciální pálenici vypálit na líh — samozřejmě za náležitého církevního dozoru. A když se vyskytnou špatné ročníky vína, za náležitého církevního dozoru — oddělení a shromáždění vín zvlášť — daly by se v pravý čas, když víno ustává v bouřlivém kvasu doalkoholovati do 12 stupňů. Pokud vím, u nás se této možnosti nevyužítkovávalo, ale rozhodně stojí za úvahu a za zkoušku.

Ve shora uvedené instrukci se uvádí ještě jeden způsob, který by zabránil křisovitosti. Cituje se edikt Supremacie Sacrae Congregationis S. Officii, na kterou se obrátil Carcassonský biskup s dotazem, zda je možno ke slabému vínu dodati 15—20 procent líhu (parva quantitas d'eau-vie, tedy obyčejný líh — nevytažený z čistého mešního vína), anebo aby se víno zahřálo na 65 stupňů (asi Celsia — neuvedeno), a který způsob se doporučuje a zda vůbec je takto dovoleno zacházeti s vínem, kterého má být použito při mši svaté. S. C. dto. 4. 5. 1887 takto odpověděla: „Adhibeatur vinum ebullitum.“ „Nechť se použije víno zahřáté.“ — Tedy víno pasterisované.

Náš známý vědec uznávaný i v zahraničí doc. Dr. Ing. Josef Bláha, přednášející vinařství na Vysoké škole zemědělské a lesnické v Brně, fakulta agronomická, ve svých Učebních textech vysokých škol — Vinařství II. — Technologie vína — zdůrazňuje v pojednání o křisovitosti na str. 11: „Teplota 60 °C u vín o 8 % obí. alkoholu usmrcuje křisové kvasinky již za 5 minut (pasteurace).“

Tedy takové jsou možnosti bojovat s křisovitostí u mešních vín.

Václav Skalník

ZÁKON O KULTURNÍCH PAMÁTKÁCH, JEHO POSLÁNÍ A POUŽITÍ

Prohlížíme-li stará vyobrazení našich měst a obcí, kresby, rytiny, malby (časté například na pozadí výjevů oltářních obrazů nebo i nástěnných a nástropních maleb), či probíráme-li se starými fotografiemi, vidíme, kolik objektů, jimž by právem náleželo označení památka, nenávratně zaniklo. Nejsou to jen věže městských hradeb a bran, ale i množství kostelů, o jejichž siluetu jsou ochuzena panoramata měst.

Některé z těchto památek padly za obětí válečným událostem v minulosti i v době zcela nedávné, jiné byly zrušeny a buď zbořeny, nebo přestavbami k nepoznání změněny, řada kostelů zanikla při nešťastné pražské „asanaci“ kolem r. 1900, nebo vůbec při modernizaci města (zbořena měla být např. i románská rotunda sv. Kříže menšího na Starém Městě pražském), a na-proti tomu řada kostelů se zachovala ve zříceninách, ať jsou to — jmenujme namátkou — Dolní Kounice, Panenský Týnec, Sázava, východočeský Krasíkov, Benešov, Stříbro (zbytky minoritského kostela při náměstí) a řada dalších malebných ruin kostelů a kaplí, rozetých porůznu v krajině, z nichž mnohé jsou dodnes i ve fragmentech cenným pramenem k poznání zaniklé památky, jejího slohového zabarvení i místa ve vývoji architektury v našich zemích (např. zbylý portál klášterního kostela v obci Klášter Hradiště nad Jizerou, kamenické detaily v osadě Klášter u Nepomuku aj.). Obdobný osud stíhal i sochy a sousoší.

Přestože pojem památky vykrystalizoval již v 19. století a od té doby byl několikrát upřesňován — nikoliv ovšem pro definici samotnou, ale proto, že se stále více chápal význam památek pro lidskou společnost a její kulturu a historii, a tedy i potřeba jejich zachování ve stále rozšiřovaném a doplňovaném záběru druhů a kategorií, přesto přesvědčeno tlak současných potřeb, ekonomická hlediska a někdy i hrubý nezáměr a nepochopení jsou činiteli, působícími více či méně v neprospěch památek a proti jejich bytí.

Aby se zamezilo jakékoli živelnosti a neodpovědnosti, aby se předešlo dalším ztrátám na kulturním dědictví, jemuž v řadě údobí náleží významné místo i v celoevropském uměleckém dění, byl po několikaleté přípravě vydán dne 17. dubna 1958 zákon č. 22/1958 Sb. o kulturních památkách (vyšel ve Sbírce zákonů Republiky československé, ročník 1958, částka 8, 3. května 1958), jehož některým pasážím, majícím vztah i k tzv. církevním památkám, věnujeme pozornost v dalších odstavcích.

Účelem tohoto zákona je upravit ochranu kulturních památek, jejich využití a péči o ně pro jejich kulturně politický význam tak, aby památky byly zachovány, řádně spravovány, účelně společensky využity a zpřístupněny lidu a staly se tak významnou součástí kulturního a hospodářského života socialistické společnosti“ (§ 1, odst. 1).

„Památky jsou chráněny státem“ (§ 1, odst. 2). Jejich ochrana a zachování nejsou tedy záležitostí jednotlivců, zájmových skupin či institucí, „staromilců“, ani tak často ironizovaného a dávno již neexistujícího památkového úřadu, ale státu. To se obráží i v dalším odstavci (§ 1, odst. 3), v němž se jednoznačně říká, že „je občanskou povinností každého, aby ochraně památek byl nápomocen.“

Ve smyslu citovaného zákona „památkou je kulturní statek, který je dokladem historického vývoje společnosti, jejího umění, techniky, vědy a jiných oborů lidské práce a života, nebo jest jí dochované historické prostředí sídlištních celků a architektonických souborů, anebo věc, která má vztah k významným osobám a událostem dějin a kultury“ (§2, odst. 1).

„Za památku se považuje také soubor kulturních statků a věcí, i když některé z nich nejsou památkami“ (§2, odst. 2). Takovým souborem může být kostel se zvonící, s márníci, popřípadě kostnicí, se hřbitovem (nebo alespoň — v případě jeho dřívějšího nebo i současného zrušení — s jeho areálem), obvodní zdí, branou nebo branami, kapličkami křížové cesty (zejm. na Moravě) atd. Je tu snaha — v tomto konkrétním případě — předejít například boření ohradních zdí, které dodávají zpravidla ponechané bráně logiku vstupu do ohraničeného prostoru a kostelu obvykle i měřítko např. ve vztahu k okolnímu prostranství apod. (jinými slovy: bráně se charakter památky ve většině případů neupíral, zato zeď ke škodě celku jako „nepamátková“ se velmi často neuváženě odstranila). Někdy takový celek — třeba i pohledový, panoramatický — tvoří s kostelem fara, brána vjezdu do jejího dvora, popřípadě sochy, řazené samostatně nebo v souvislosti se schodištěm apod.

Neméně významným je další odstavec (§ 2, ods. 3), jenž stanoví, že „v pochybnostech se považuje věc za památku až do rozhodnutí výkonného orgánu okresního národního výboru (v zákoně, jenž vyšel před decentralizací z r. 1960, všude „krajského národního výboru“), který si před rozhodnutím vyžádá posudek Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody“. Předchází se tak případnému svévolnému rozhodnutí nebo jednostrannému prosazení neuváženého a nepoučeného názoru. Jistou orientací jsou dnes již státní seznamy nemovitých kulturních památek, ale mnohdy je záležitost v praxi složitější a je namístě, vznikne-li ona předpokládaná „pochybnost“, vyžadující skutečně odborné posouzení.

Zvláštní kategorií jsou tzv. národní kulturní památky. Jsou to, podle znění zákona (§ 3) „památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa.“ Ty „prohlašuje vláda na návrh ministra školství a kultury za národní kulturní památku“, požívající zvýšené ochrany. V současné době v počtu 33 národních kulturních památek v českých krajích, prohlášených vládou v jejím usnesení č. 251 z 30. března 1962, jsou z církevních staveb (kromě obnovené rekonstruované Betlémské kaple v Praze a bratrského sboru ve Fulneku) objekty v chráněné oblasti Pražského hradu, rotunda sv. Jiří spolu s Řípem, pozůstatky velkomoravských chrámů na hradišti v Mikulčicích, rotunda sv. Petra a Pavla na Budči v rámci hradiště, znojemská hradní rotunda, sázavský klášter s kostelem, Vyšehrad se všemi svatyněmi, svatyně na Karlštejně, Týnský chrám v Praze a kostel v Táboře v rámci celku historického jádra.

Částečným nebo úplným znehodnocením památky může být i při její fyzické nenarušenosti zásah do prostředí, do jejího bezprostředního sousedství. Na to pamatuje § 5 o ochranných pásmech. „Vyžaduje-li to ochrana nemovitě památky, určí pro ni výkonný orgán okresního národního výboru v dohodě s dotčenými úřady a orgány (tedy včetně odborných památkových složek) ochranné pásmo a stanoví podmínky, jichž nutno dbát při pořizování územních plánů a ostatních projektů; může při tom v ochranném pásmu omezit nebo zakázat určitou činnost nebo naříditi odstranění nebo úpravu stavby nebo jiného zařízení, úpravu prostoru, popřípadě i úpravu pozemků, nebo učiniti jiná vhodná

opatření (§ 5, odst. 1). Vlastník (uživatel) pozemku, na němž bylo zřízeno ochranné pásmo, je povinen se podrobit omezením stanoveným podmínkami ochrany.“ (§ 5, odst. 2.)

Je tedy možnost v dohodě s památkovými složkami vyvolat jednání, které by ochranné pásmo podle povahy a situace určilo, a z potřeb a zkušeností doplnit i stanovení podmínek (např. zákaz parkování, stavby, prodejních stánků, jejichž provoz působí znečištění prostředí zaházenými obaly a papíry, zákaz skládky materiálu nebo odpadků, přibližování těžkých vozidel a strojů atd.).

Ochrana památek při řízení výstavby je zajišťována § 6., podle jehož 1. odstavce „při územním plánování je třeba dbát toho, aby památky i jejich prostředí byly zachovány. V podrobnostech platí předpisy o územním plánování.“

Jedním z poslání zákona o kulturních památkách je také získat evidenci kulturních památek, která až dosud byla kusá a nerovnoměrná co do výběru, i pokud jde o jednotlivé části území. Podle § 7 proto „památky se zapisují z evidenčních důvodů do státních seznamů památek. Chráněny jsou i památky do těchto seznamů nezapsané (odst. 1). Do státního seznamu nemovitých památek se zapisují veškeré nemovité památky, do státního seznamu movitých památek se zapisují významné movité památky, pokud nejsou osobním majetkem (rozlišuje se od soukromého majetku), nebo nejsou uloženy v muzeích, galeriích nebo jiných podobných ústavech“ (odst. 2).

Práce na státním seznamu nemovitých kulturních památek probíhaly převážně v letech 1962 a 1963 a o zápise objektů (staveb, imobilních soch a sousoší, božích muk, křížů apod.) byli vlastníci většinou vyrozuměni zvláštním tiskopisem. Státní seznam movitých kulturních památek se zpracovává v letech 1964 a 1965, za úzké a dobré spolupráce s konsistoří a s děkanskými a farními úřady. Kromě inventářů státních hradů a zámků jsou to totiž především zařízení kostelů, roucha, mešní nádoby, svícny atd. (samozřejmě předměty významnější), které přicházejí v úvahu. Státní seznamy s popisem, datováním, hodnocením a fotografií předmětu nebo stavby se vyhotovují ve třech exemplářích, z nichž jeden je uložen na ONV, druhý v Krajském středisku státní památkové péče a ochrany přírody a třetí ve Státním ústavě památkové péče a ochrany přírody v Praze.

Údržba památek podle § 8 zákona č. 22/1958 Sb. náleží vlastníku, přičemž na církevní památky přispívá stát z prostředků, jimiž po decentralizaci v r. 1960 disponují odbory školství a kultury příslušného ONV. „Vlastní památky je povinen vlastním nákladem pečovat o její zachování a udržovat ji v dobrém stavu podle zásad památkové péče a podle pokynů výkonného orgánu ONV.“ „Závažné ohrožení a poškození památky je vlastníkem památky povinen neprodleně ohlásit výkonnému orgánu ONV (odst. 1) a není na škodu současně informovat i příslušné krajské středisko stát. památkové péče a ochrany přírody.“ Zamýšlí-li vlastník památky provést úpravu nebo obnovu památky, je povinen vyžádat si potřebné pokyny od výkonného orgánu ONV, který se obvykle ve věcech odborných obrací na krajské středisko SPPOP.

Zásadou tedy zůstává, aby se při opravách, ať již prováděných stavebním podnikem, údržbářskou četou nebo svépomocí, z prostředků získaných sbírkami nebo ze státního příspěvku, postupovalo podle zásad památkové péče (rámcově jsme si o nich řekli v článku Několik poznámek k opravám a údržbě památek uveřejněném v tomto listě roč. 1964, sešit 9, str. 174 n.) a podle pokynů, které je třeba vyžádat si včas předem, nikoli když je již (obvykle nákladně) vypracován rozpočet nebo dokonce projekt, nakoupen a svezem nevhodný materiál apod.

„Neplní-li vlastník nebo správce památky povinnosti výše uvedené, může výkonný orgán ONV rozhodnout, že se na náklad vlastníka památky provedou opatření nezbytná k zachování památky.“ (§ 8, odst. 4).

Pokračování

Jaroslav Hercut

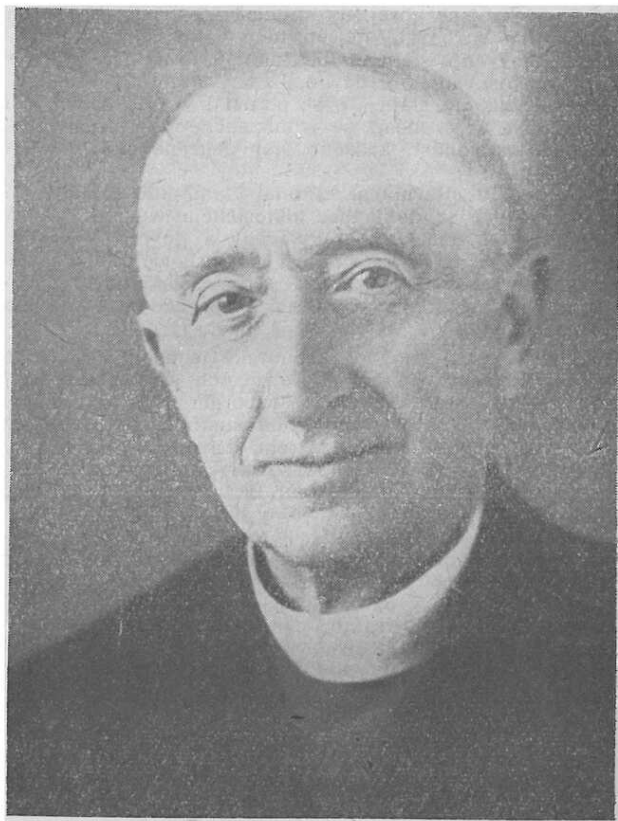
FRANTIŠEK B. VANĚK

Druhá světová válka umožnila fašistům spojit nerozlučně hákový kříž s křížem smrti, když zamořili celou Evropu koncentračními tábory. Nebyla to však válka, která vyvolala v život tyto továrny na smrt, protože nástup Hitlera k moci byl ve znamení apokalyptického příchodu řemeslných vrahů. Od tohoto okamžiku letí světem zprávy o zřizování koncentračních táborů Papenburg, Sonnenberg, Lichtenburg, Brandenburg a jako slovo, které v sobě obsahovalo všecku hrůzu nelidskosti, bylo vyslovováno jméno Dachau. První uprchlíci vypravovali neuvěřitelné věci, vyšla i kniha „Zajatci močálů“ s písní „Moorsoldaten“. U nás to byla Tvorba, která již 25. března 1933 varovala v úvodníku „Barbarství v Německu“: „Není ponížení dosti nelidského, jež by mozky zdvořelých a rozvášněných maloměstáků nevymysleli k potupě všech těch, kteří rozšířili jméno německé kultury v celém světě. Není násilnosti dosti krvavé, aby nebyla právě vhodná proti představitelům třídy, jež chtěla postavit silnou hráz proti tomuto barbarství.“

Koncentrační tábor Dachau byl vybrán nacistickými mocipány pro internaci kněží a od roku 1942 počalo přemísťování kněží — vězňů z různých koncentráků do Dachau, takže počet duchovenstva v koncentračním táboře Dachau dostoupil čísla tří tisíc. Největší část tvořili Poláci, více než 1700, potom přicházeli Němci, Rakušané, Francouzi; na pátém místě jsou Češi svými stošesti duchovními, z nichž se vrátilo do osvobozené vlasti sedmdesát jeden, neboť v Dachau zemřelo 17 spoluhráčů a dalších šest bylo vyvezeno na smrt transportem invalidů. Jenom dva z kněží byli propuštěni na svobodu a zbývajících deset přeloženo z Dachau buď do jiného koncentračního tábora nebo do věznice.

Mezi těmi, kteří v Dachau našli svou smrt, byl i papežský prelát a pelhřimovský děkan František B. Vaněk, který se stal velmi populární svou knihou „Na krásné samotě“. Narodil se v zemědělské rodině v Stálci u Tábora 15. července 1872. Z domova si odnesl vroucí religiozitu a nesmlouvavě a hrdě češství, což se projevovalo v celém jeho životě a přivedlo jej i k jeho veřejné činnosti. Po vysvěcení na kněze působil v německé farnosti Pures, Český Brložec, na okrese žlutickém, ale již roku 1897 v Pelhřimově jako kaplan, kde na sebe upozorňuje sbírkou básní „Sacerdotium“, kterou vydává pod pseudonymem „Stálecký“. V roce 1902 se stává expositou na poutním místě Křemešnicku. Přilnul vroucí láskou k tomuto svému působišti a dovedl také jedinečně poutavým způsobem vylíčit tuto „krásnou samotu“, takže když tato kniha roku 1938 vyšla, získala si rázem srdce mnoha čtenářů a proslavila nejen autora, ale i jeho Křemešník. Na svátek sv. Mikuláše 6. prosince 1906 se stává Fr. B. Vaněk děkanem v Pelhřimově a rozvíjí svou širokou činnost. Již od roku 1902 vydává homiletickou revui Kazatelna, která má kněžím v duchovní správě ulehčiti přípravu kázání tím, že uveřejňuje homiletické osnovy i zpracovaná kázání. Vaněk vedl Kazatelnu velmi svědomitě, přísně dbal na ryze jazyka a neúnavně sledoval všechny moderní myšlenkové proudy v katolicismu, nesnášel sentimentální řeči a banální nebo příliš drastické texty, které z rukopisů nemilosrdně a tvrdě vyškrtával. Vaněk tím vykonal veliké dílo: vždyť byl redaktorem Kazatelny plných 39 let! Čtyřicátý ročník již není úplný; poslední dvojčíslo 5.—6. vyšlo dne 4. dubna 1942. Kromě Kazatelny vydával Vaněk ještě přílohy, jichž vyšlo devět svazků. V roce 1922 založil Vaněk Chrámové družstvo, k němuž byly později připojeny i umělecké ateliéry.

Josef Pospíšil ve statí „Fr. B. Vaněk v mých vzpomínkách“ vylíčil velmi případně podobu Vaňkovu. Píše: „Pan děkan měl prostředně vysokou, štíhlou postavu, svíslá ramena a pravidelnou sice, inteligenci uhnětenou tvář, jejíž pleť však hovořila o člověku chatrného zdraví, který vede sedavý život. I oči jeho byly mdlé a ja-



koby unavené“. Je pochopitelné, že tyto rysy se ještě pronášely za pouhou v koncentračním táboře, takže jsem monsignora Vaňka při prvním spatření v Dachau ani nepoznal. Jeho cesta do nacistické nesvobody byla předznamenána dvěma výslechy gestapa, a to 20. června 1940 a rok nato 2. června, kdy byl opět vyslýchán pro kázání, které bylo označeno jako pobuřující proti říši, a přesně za rok, opět 2. června, byl při prohlídce děkanství zatčen, odvezen k výslechu k okresnímu soudu. Výslech trval celou noc, načež byl odvezen do věznice krajského soudu v Táboře, odtud do Prahy a přes Terezín do Dachau. Podle zprávy štábního strážmistra Josefa Kučery byl děkan Vaněk z Tábora odvezen ve vojenském autě do Pacova, cestou s ním německý poddůstojník velmi surově zacházel, kopal jej a bíl, takže měl například roztrženou dlaň pravé ruky v délce asi 8 cm. Podle zprávy Bohumila Šímy „byl zatčen pro kázání, při kterém použil slov, že — zítra zazní naposledy zvony na děkanství kostele v Pelhřimově —“. Pohnutím mu při tom skanula slza, jemu, který po první světové válce prostřednictvím Chrámového družstva, jež založil, opatřil českým chrámům na tisíce nových, dobrých zvonů. Všiml si, že při kázání byla Němka. Měl za to, že ho udala gestapu. Při výslechu mu bylo totiž velmi důrazně připomenuto, že štal proti říši, poněvadž vědomě použil těchto slov, aniž prý si ujasnil, že zvony měly poskytnout nejlepším vojákům světa materiál na ukutí nejlepších zbraní na záchranu kultury a civilizace.“

Dachovské vězení Vaněk se dožil ještě poslední radosti, když se dověděl, že v Praze vyšel jeho román „Na srdci“, který přijala literární kritika velmi příznivě a vyjádřila se o Vaňkově práci jako o uměleckém díle vystihujícím prostě a věrně život lidí na české Krabatině. Vaněk žije poslední dny jen myšlenkami na svou literární práci. Dne 14. března 1943 píše svému bratrovi:

„Skvělý úspěch knihy, která byla ve 14 dnech vyprodána a tisíce se nedostávajících výtisků přesvědčují autora, že koncepce díla — nešťastný svět nemůže zachránit rozum, nýbrž jen srdce — (slova soudce Ilosera, str. 348) — bude žít i tehdy v duši čtenářů, až

my již nebudeme dýchat. A také folklór (obyčej, pověsti, písně), probouzející se národní vědomí naší Vysociny před sto lety. Druhé vydání, jendo, může být zadáno zase ČAT, Vlastovky Kompas, ale nikoli jako kmenové dílo (překážka pro příští Sebrané spisy). Vlastovky se nemohou nyní vydati (chybí 15—30 kapitol). Nejspíše jako I. díl? Ale čekej! Nebude-li je autor moci doplnit, teprve potom mohou vyjít s předmluvou. Ilustrace Urbánkovy musí zůstat i pro II. vydání. Máš-

li více exemplářů referátů Strejčkových, Zhorových a Lidových listů, pošli po jednom v balíku."

Leč blíží se neodvratný konec. Píše poslední dopis 28. března 1943, v němž vzpomíná na zahradu, na Bezruč, na Kazatelnu a přiznává: „Jsem dnes indisponován, v příštím dopise budu psát více“, ale nepsal již nic, protože zemřel na zápal plic ve svých 71 letech jako oběť nacistické zloby. A v seznamu vězňů koncentračního tábora Dachau bylo k číslu 32657 připsáno „Gestorben am 1. April 1943.“
Dr. Josef Beneš

DOBA OČIMA KNĚZE

TROJÍ VOLÁNÍ SPLÝVÁ OZVĚNOU JEDINÉHO SLOVA: MÍR

Nelze přesně postihnouti události na Středním a Dálném východě, v Kongu a kdekoli jinde; nelze vyloučit, že současné mezinárodní vztahy, většinou nikoli zásluhou ani k prospěchu zemí a národů, kde krize nově vzniká či vrcholí, se ještě více zauzlí. Ostatně sledovat to není naším úkolem ani v našich možnostech na těchto místech. Ohlédáme se zde pouze a v rušném sledu dějů snažíme se postihnouti centra, jež pro nejbližší dobu ovlivní či usměrní vývoj.

Nutně se pak musíme vrátit až na sklonek minulého roku a půjdeme až do Valného shromáždění Organizace spojených národů, kde sovětský ministr zahraničních věcí Andrej Gromyko předložil „Memorandum sovětské vlády o dalších opatřeních ke zmírnění mezinárodního napětí a k omezení horečného zbrojení“. I tentokrát zdůraznil Sovětský svaz na zasedání Valného shromáždění OSN svou politiku míru a ochrany práv národů na nezávislý a svobodný rozvoj. Sovětská vláda znovu formuluje návrhy na snížení vojenských rozpočtů odvolání vojsk nebo snížení početního stavu vojsk rozmístěných na cizím území, likvidaci vojenských základů na cizím území, problém odvrácení nedalekého útoku a snížení celkového početního stavu vojsk. Kdyby se přistoupilo k nezáludnému řešení tohoto sovětského návrhu, znamenalo by to neprodlené vyřešení i všech oněch problémů, jež jsme uvedli shora; ale znamenalo by to i nepředstavitelnou úlevu všemu lidstvu a zanedlouho i hmotný blahobyt, kdyby bylo možno náklady, které svět dosud obrací na zbrojení, věnovat na výživu, zdravotní, sociální a kulturní péči lidstva. Nelze říci, kdo všechno a kde a jaké nástrahy a překážky nastaví vítěznému probíjování těchto sovětských návrhů — ale už je tu heslo do další etapy boje za mír, heslo poutavé, jež spojí k společnému úsilí lidstvo toužící po pokojném životě na Východě i Západě.

A že mírové pořádání světa je nejtoužebnějším požadavkem světa a lidstva, svědčí i tradiční programové prohlášení, kterým prezident USA každoročně uvádí nové zasedání amerického Kongresu. V letošním Johnsonově „poselství o stavu Unie“ se mluví jasně o realističtějším postupu ve vztazích k evropským socialistickým zemím, o politice mírového porozumění se Svět-

ským svazem. Svět si všímá těchto pasáží Johnsonova projevu a političtí komentátoři i tisk vysvětlují slova amerického prezidenta jako vůli i snahu hledat cesty k mírovému urovnání sporných otázek. Přičemž se obecně očekává, že události spějící k mírovému uspořádání světa nabudou rychlejšího spádu. Chceme tomu věřit. Ostatně jsou pro to i určité doklady. Neuplynuly do Johnsonova projevu ani dva měsíce od setkání amerických průmyslníků a bankéřů, s představiteli sovětské vlády a významnými ekonomy v Moskvě, kde se jednalo o rozvinutí obchodních a hospodářských vztahů dvou předních světových velmocí...

K vrcholení snah, o nichž jsme si zde pověděli, nesporně přispívá hlas Sv. Otce Pavla VI., jenž během čtrnácti dní významně zdůraznil své přání, aby svět šel důsledně a rychleji k míru, odzbrojení a bratrství. Ve svém vánočním poselství odsoudil „nacionalismus, rasismus a sociální nerovnost“ jako překážky, stojící v cestě uskutečnění těchto cílů. Vyjádřil znepokojení nad projevy militarismu, jehož cílem není vlastní obrana, ale „hromadění zásob zbraní, což je proces, který podněcuje lidi k tomu, aby vyjádřili strach za podvodnou a nelidskou základnu světového míru“. Pavel VI. vyzval vlády, aby hledaly cesty, jež by „moudře a velkomyšlně podnítily proces odzbrojení“. Vlády by měly zkoumat, jak by „alespoň částečně a postupně“ mohly hmotné prostředky místo na zbrojení věnovat „humanitním cílům“, a to především ve prospěch zemí, „které procházejí obdobím rozvoje, nebo jsou v nouzi“. Podle Sv. Otce je třeba „trpělivě jednat a uzavírat spojení, jež by umožnilo vyhnout se válce a odvrátit střetnutí“. V novoročním poselství vyjádřil Svatý Otec naději na uchování světového míru. Doufá, že jeho slova dojdou sluchu osob, které zastávají odpovědná místa a rozhodují o osudu současného světa, a rovněž u těch, kdo utvářejí veřejné mínění a ovlivňují smýšlení ostatních. Konečně ve svém projevu k diplomatickému sboru, který přišel vyslovit novoroční blahopřání, nabyla slova Sv. Otce na důraznosti a jeho představy světa bez násilí jsou vzkazem vládám, jež diplomatický sbor reprezentuje, že nadchází doba všelidské lásky, dobra, Doba vlády Knížete míru.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci únoru se dožívají,
všdpp
80 let
5/2 František Římek, em. farář
v Nechanicích, 6/2 Otakar Dejl,
em. katecheta, Dobruška
75 let
4/2 Josef Fořtel, farář v. v. Smolotely, 13/2 František Janík, farář v. v. Chlebovice, 15/2 Josef Limpouch, prof. v. v. Píseň
70 let
14/2 Ignác Ott, farář v. v. Uher-
ské Hradiště
60 let
6/2 Josef Hurych, bisk. vikář a
farář, Brandýs n. Orlicí, 19/2
František Prkno, admin., Sen-
dražice, 19/2 Dr. Jos. B. Kasan,
duch. správce, Praha, 22/2 Dr.

Josef Beneš, sídelní kanovník
vyšehradský a generální tajem-
ník CMVKD, Praha, 22/2 Alexan-
der Pacoň, admin., Horní Lomná
55 let
8/2 Ant. Titman, kap. vikář, Čes-
ké Budějovice, 21/2 Alois Paw-
lus, děkan, Slezská Ostrava,
28/2 Josef Maciejczek, admin.
Albrechtice
50 let
1/2 František Fanta, admin.,
Rozseč, 2/2 Josef Pípal, admin.,
Štoky, 10/2 Josef Lenc, admin.,
Lštěň, 12/2 Josef Lang, admin.,
Čížová, 14/2 Josef Švanda, ad-
min., Malonty

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky:
Chrám sv. Petra a Pavla na

Vyšehradě v náladě únorových
dní, pohled od kanovníckých
residencí. Druhá strana
obálky: Snímky ze zasedá-
ní evropských katolických osob-
ností v Berlíně a účastníci čs.
delegace přelát dr. Antonín
Stehlík a kanovník Ludvík Hor-
ký. Třetí strana obál-
ky: 4 fotografického umění
Ladislava Cibulky. Čtvrtá
strana obálky: Poděbra-
dy v zimě.

SLBNÝ NÁSTUP DO NOVÉHO ROKU PRÁCE

V úterý 12. ledna byla v to-
to roce první schůze předsed-
nictva Českého mírového
výboru katolického duchoven-
stva. Řídil ji a hlavní projev

učinil předseda dr. Josef
Plojhar. Ve svém obsáhlém
referátu charakterizoval mezi-
národní politickou situaci. Pak
kriticky hodnotil dosavadní prá-
ci mírového hnutí našeho du-
chovenstva a hodnotil úspěchy
této mírové práce a v závěru
svého živě akomovaného pro-
jevu zdůraznil perspektivy mí-
rové činnosti v letošním roce.
Prohlásil, že chceme všichni
pevně věřit — a k tomu pra-
cujeme a za to se modlíme —
že to bude rok míru, štěstí a
spokojenosti všech lidí, rok mí-
rového řešení všech problémů
na naší planetě a šťastný a
požehnaný rok pro další roz-
voj naší socialistické vlasti,
k štěstí a blahu všeho našeho

lidu. Také katoličtí kněží se plně zapojí nejen v tomto, ale i v dalších letech do radostné společné práce k mohutnému rozvoji naší vlasti. Jsme pevně odhodláni, pokračovat předseda CMVKD, po boku a uprostřed našeho lidu, všemi svými možnostmi a silami působit k dalšímu upevňování politickomorální jednoty našeho lidu.

V podrobném organizačním referátu dal generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš výčet akcí mírového hnutí katolického kněžstva v uplynulém roce, zhodnotil je a přednesl ke schválení návrh plánu činnosti na r. 1965. Shromáždění pozdravil vedoucí odboru pro věci církevní MŠK Karel Hrázka. Po jeho projevu následovala plynulá diskuse, ve které vystoupili vdp: Dr. Stefan Zárecký, dr. Mikuláš Višnovský, dr. Jan Merell, Miloslav Trdla, dr. Josef Lukačovič, dr. Ant. Stehlík, dr. E. Oliva aj.

Generální tajemník dr. Josef Beneš pak oznámil, že předsednictvo CMVKD schválilo udělení Cyriometodějských literárních cen za rok 1964 a požádal předsedu CMVKD, aby lauréatům odevzdal diplomy a upevňovací dary. Vyznamenání byli básník a spisovatel Václav Zima, konsistorista a vikář v Praze za dlouholetou literární a publicistickou činnost a za soustavnou redakční práci v redakčním kolektivu českých katolických novin, a kanovník Koloman Štefko, ředitel Spolku Svatého Vojtěcha, rovněž za dlouholetou a neúnavnou literární a publicistickou činnost ve slovenských katolických novinách. Duchovním pastierem a za redakční činnost ve vydavatelství Spolku sv. Vojtěcha v Trnavě.

Mgr. dr. Eduard Oliva promluvil o třetí sessi II. vatikánského koncilu v Římě a o důsledcích, jež z toho jednání vyplývají, a slovenský tajemník CMVKD Dr. Stefan Zárecký přednesl zprávu o průběhu 38. mezinárodního eucharistického kongresu v Bombaji.

V závěru vyslovil předseda CMVKD dr. Josef Plojhar uspokojení nad stoprocentní účastí přítomných, velmi kladně hodnotil naplňování průběhu této schůze předsednictva CMVKD. Zdůraznil, že z živé diskuse vyplynula řada konkrétních závěrů a usnesení, poděkoval účastníkům i hostům za aktivní účast. Projevil přání, aby v tomto pracovním ruchu probíhala činnost CMVKD celý rok 1965.

NĚKOLIK POZNÁMEK KE ČLÁNKU DR. KOUŘILA O POSVÁTĚNÍ LITURGII.

Chtěl bych zdůraznit, že celkové pojetí jeho článku je správné. Posláním tohoto příspěvku není vyvolávat spory. Přece však by mělo být něco vyjádřeno jasněji, a k leccomu je snad možné. či dokonce nutné, mít výhrady.

Jasněji by snad měl být podán význam, resp. posláním „Konstituce“, je třeba zdůraznit, že „Konstituce“ samotná ještě neprovádí liturgickou reformou, ale da' o by se říci, že otevírá dočasně dveře, kterými se k liturgické reformě může a má dojíti. Stanoví všeobecné zásady, a ponechává přitom svobodu, jak kde oblastní církevní autorita (biskupové) liturgickou reformu uskuteční.

„Konstituce“ vlastně umožňuje da'eko radikálnější reformu, o jaké si neouradil snít ani ti nejodvážnější pracovníci liturgického nnutí poselních dob. Jedne, na co se klade důraz, je požadavek, aby i voříci mohli co nejintenzivněji spolu-prožívat liturgické úkony, zvažte pak msi sv.

Jakmile se však začne hovořit o praktických návrzích, právě svoboda, kterou „Konstituce“ při vši vázanosti na církevní autoritu ponechává, umožňuje spoustu návrhů, a mnoho nesouhlasu. Vždy a všude je a bude třeba velmi mnoho trpělivé práce, aby se dosahlo optimálního výsledku.

Na základě řečeného se nezdá být nejšťastnější doporučení, aby se naši věřící učili latinsky Sanctus, Benedictus, Agnus a Pater noster. Jistě, hlava II odst 54 Konstituce doporučuje latinskou recitaci, a je současně umožňuje servasis servandis „nejnější použití mateřské řeči“. My kněží musíme v duchu „Konstituce“ sledovat hlavní potřeby laika. A když je u nás na venkově laiků, kteří ovládají latinu? Neznámena-la by pak aktivní účast laiků pomocí latinské recitace pouze cosi vnejškoveného, formálního? To o však jistě není úmysl zákonodárce. Tam, kde není snadné dobré pochopení smyslu, tím méně tam může být ucnává-cena ce.á mysl s afekty, t. j. hnutím vůle k Bohu, a uplatnit se. Lidsky to zůstává smysl, když se s b'idou zachytí kuse, ale vále je stranou.

Co tedy dělat? S'ozit ruce a čekat, až nám něco spadne do klína? Naopak, i „Konstituce“ počítá s naší aktivitou, ovšem podrobenou autoritě.

Snad příliš málo se u nás uplatňuje funkce lektora nebo komentátora, ač s nimi počítá i „Konstituce“ (odst. 29). Mnozí kněží mají vzácné vědomosti a bohaté zkušenosti, proč toho všeho nevyužít?

Materiál a zkušenosti by mohly v budoucnosti posloužit práci oficiální liturgické komise. Nejednoty a zmatků je víc než dost. Zákaz konsistorie, aby nikdo nic nového bez dovolení nezaváděl, je správný, ale nic neřeší. Je nutné, aby naši páni ordináři vyvolali v život liturgickou komisi.

Miloslav Jelínek

SEDMDESÁTINÝ LUŽICKOSRB-SKÉHO BÁSNÍKA

Józef Nowak se narodil 5. 1. 1895 v tehdy ryze srbské vsi Wotrowje u Kamjence. Jako malý chlapec se několikrát set-kává s největším srbským bás-níkem Čišinskim, který docházel do Wotrowa na schůzky vlastenců ke svému strýci, známému lužickému mecenáši, kanovníku Jakubu Hermanovi. Ten také, spolu s učitelem Řezákem má bez pochyby zásluhu na tom, že nadaný hoch šel na studie. Jeho životní cesta patří ještě k těm typickým, jimiž krácela většina skutečných buditelů lidu. Středoeurópská studia zahájil v Budíně jako pokračovatel v Čechách. Po krátkém pobytu v Doupově přichází do Prahy (Ma'ostrianský Lužický seminář), kde se zapojuje záhy do studentského vlasteneckého hnutí ve sdružení „Serbowka“. Tam také začíná ostřit své pero básníka, uvědoměle později jako „starší“ Serbowku vede, po maturitě vstupuje do theologie. Během studií národní vědomí v něm sílí, projevuje se vliv slezských

písní, zájem o boj českého národa za vysvobození z rakouského jha. Jako jediný Lužičan zúčastňuje se 1918 manifestace Slovanů v Pantheonu Národního muzea a je rozhodnut: ponížení a potupu musí se svých beder shodit i Lužice! Hned po válce 1919 v.ásiním nákladem vydává sbírku svě-rázné lyriky „Z duchom swobody“.

Budoucnost a záchranu svého národa však vidí nejen v boji a revoluční odvaze, nýbrž i v záruce víry, v posílení srbského ducha v rodinách (Wulki piat' v Serbach, Swobody p'seň), v pěstování slovanské vzájemnosti.

10. srpna 1920 po zakončení studií na bohoslovecké akademii v Paderbornu byl Józef Nowak v Budíně vysvěcen na kněze a začal působit v lužické otcině. Roku 1928 přichází s novou vlasteneckou symbolickou hrou více epickou než dramatickou s četnými sbory „Lubin a Sprewja“ — Rediguje srbské časopisy: literární měsíčník „Lužica“ Kato'ski Posol a kalendář Krajana, poslední až do jejich zákazu fašisty. Ti také 1940 Nowaka (jako ostatně všechny duchovní a učitele) z Lužice vyhnali. Během války působil opět jako kaplan při Dvorním chrámu drážďanském, byl vyšetřován gestapem, unikl smrti při americkém bombardování Drážďan a po osvobození rodného kraje se vrátil zpět do Radworja, kde působil dosud.

Po válce dává se opět do horlivé práce ve službách Církvi a vlasti. Rediguje Kato'ski Posol, píše nové práce dramatické a zúčastní se aktivně na překladu „Slezských písní“ Petra Bezruče (výbor „Sleske p'snje“ 1962).

Rádi se řadíme k těm, kteří k jeho životnímu jubileu posílají do Lužice nejsrdečnější blahopřání. Bohatě Bože zohnanowanje, wjele strowoty a hnady do d'zela — Bohu k česći, Serbam k wužitku! PF. L.

VÝKAD A NÁZORY SV. OTCŮ O ŽIVOTĚ NÁRODOHOSPODÁŘSKÉM.

NĚKOLIK POZNÁMEK Z ČETBY SV. OTCŮ.

Při četbě spisů sv. Otců velmi často se přichází na jejich výklady a názory o životě národohospodářském v prvních křesťanských stoletích. Jde především o národohospodářský život římský, v němž sv. Otcové rozvíjeli svou činnost, všim-li si velmi bedlivě hospodářských poměrů, zaujímali k nim své křesťanské stanovisko a nijak se neohlíželi na mocenské tehdejší poměry; šlo jim jen o výklad a názor křesťanský, trvalý po všechny doby.

Hospodářský život v té době se nám ukazuje jako období úpadkové, v němž jedinou touhou bylo mít a neustále více nabývat majetek a pak snažit se dobře majetku užívat, ba zneužívat. Na majetku záviselo v této době postavení občana v říši římské ostatní pak mělo pro něho význam jen potud, pokud mu to pomáhalo k nabývání majetku nebo činilo život majetných lidí ještě skvělejší a osobně příjemnější. Kdo neměl naději na získání velkého majetku, který mu usnadňoval vstup do vyšších kruhů, zůstával jakžtakž spokojen, jen když podle svého prostředí a podle svého způsobu života, často zpravidla bez velké námahy, mohl žít požitkářsky.

Rozdíl mezi mravně dovoleným a nedovoleným byl jen theoretický. Produktivita hospodářské práce bylo sice využíváno, ale práce se netěšila žádné vážnosti, ba se na ni hledělo pohrdlivě, a spotřeba získaných statků byla určována jen požívačností, jen užít, co se užít da' o, a tato mentalita v té době všeobecná — u bohatých i chudých — vedla ve vyšších vrstvách obyvatelstva k luxurnímu a rozmarlému životu.

A v takovémto hospodářském ovzduší v prvních dobách křesťanství žijí, mysleli a pracovali sv. Otcové. To vše je vedlo k tomu, že si bedlivě všimali těchto poměrů a zvrácenosti, a proto k nim zaujímali také své názory a výklady, které ověřené a upřímně hlásali ve svých spisech.

Čtouce tyto myšlenky, názory a výklady vidíme ihned, oč jim šlo: Nikoliv aby pohrdali životem a radili k útoku ze života, ze světa, nýbrž aby činili lidi schopnými pro práci a pro zaměstnání pozemského života; šlo jim o to, aby — vedeni dobrou snahou o dobrý poměr k pozemskému majetku — hlásali a propagovali hospodářskoethické nauky.

Sv. Otcové učí o pozemském majetku: časný, pozemský majetek je cenným darem božím, ale člověk nemá dokonalého práva vlastnického, srovnávané právo si podržel nad tímto majetkem jedině Bůh. Často ukazují k tomu, že pozemské statky skrývají v sobě vešleka nebezpečství jak pro jednotlivce, tak i pro celý. Starosti o pozemský majetek mohou velmi často člověka tak zaujmouti, že zpravidla zapomíná na důležité povinnosti života náboženského a mravního. Velký majetek není oím dobrem, po němž by měl člověk příliš toužiti — je často nestálý. Přitom sv. Otcové, aby nedošlo k chybnému výkladu, velmi zdůrazňují rozdíl mezi pravým a nepravým, lichým, bohatstvím a snaží se d'ati pojmům bohatství a chudoba jiný význam, nikoliv čistě materiální. Člověk potřebuje majetek, aby se mohl o sebe nebo také o jiné starati, smí majetku nabývatí správným způsobem, ale cílem života není hromadění majetku. Sv. Otcové mluví o majetku vystupují ostře proti extrému, jenž záleží v přímém převrácení dosavadních názorů, jako by chudoba jako taková znamenala mravní dokonalost a majetek, nabytý způsobem mravně dovoleným, znamenal mravní nedokonalost a hříšnost.

Zdali Církev může mít majetek, odpovídají kladně. Ano, Církev může mít majetek, poněvadž se musí starati o chudé. Někteří sv. Otcové chtějí, aby nebyly hromaděny velké statky, nýbrž aby získané statky byly rychle obráceny na podporu chudých. Sv. Otcové nezádají, aby církevní majitel byl osvobozen od daní. Některé společenství majetku také nehlasají, uznávají všude skutečný rozdíl mezi bohatcem a chudásem, často vybízejí bohatce k almužně a tak ukazují že tam, kde působili a propagovali své názory, nedošlo k proměně majetku soukromého.

Sv. Otcové často mluví o nabývání pozemského majetku, o významu práce, o brání úroků a o lichvě. Všechny tyto otázky řeší z křesťanského stanoviska a určují zásady, jakým

způsobem se smí majetku nabývat. Především je to potřeba pozemského majetku, ale varují před nezřetelnou touhou po majetku a před starostmi o nadbytek. Mírou je potřeba majetku pro člověka. Práci označují za nejpřednější prostředek výdělků. Zbavují práci přihany a skvrny, jako by práce člověka poskvrňovala, tedy dávají práci jiný smysl, než jaký měla podle názoru starých národů, předkřesťanských i v prvních stoletích křesťanství. Sv. Otcové odmítají brání úroků a zvláště zavrhnou lichvu; zvláště ostře vystupují proti lichvě a jejich důvody jsou tím pádnější, čím více touží o vystupovalo v oné době. Zkrátka, sv. Otcové vychovávají křesťany, aby i hospodářskou stránku denního života posuzovali podle mravních zásad a aby i obchod vedli na podkladě těchto mravních zásad, i když jim kyne bohatý zisk; jsou ještě vyšší statky, které nesmějí vydávat v nebezpečení.

Sv. Otcové vedle užívání statků pro sebe mluví o povinnosti almužny, kterou jsou povinni všichni, kteří nejsou úplně chudí. Aby křesťan mohl almužnu dávat, má se omezovat dovolně v užívání statků ve svůj prospěch a vystříhati se marionatnosti a luxusu. Pojem luxusu vyměřují sv. Otcové celkem úzce, takže křesťanům zbývá dosti svobody při rozhodování o majetku.

Abyste zamezili zneužívání dobročinnosti lidmi nehodnými a nepotřebnými nabízejí církev křesťanům své prostřednictví. Vedle veřejné církevní péče o chudé, kterou spravoval biskup, v době sv. Otců byla iž na výši i soukromá dobročinnost, kterou církev veřejně vždy vřele doporučovala.

Zamysleme-li se nad těmito názory vykládali se zřetelem uvážíme-li, že sv. Otcové své k různým vlivům své doby, tedy vidíme, jak sv. Otcové ekonomicky mysleli do budoucna, že jim nešlo o pohrdání životem nýbrž, o cenu práce pro člověka a pro budoucí pokrok. Práci zbavili pohrdání, přivedli ji k vážnosti, a to obojí práci, tělesnou i duševní, které jsou-li shodnými s celkovým určením každého člověka, vykonávají mnoho vzácných hodnot.

Prof. Josef Obr

MARONITSTÍ KŘESŤANÉ

V V. století založili křesťané v severní Sýrii na pravém břehu řeky Orontes klášter ke cti sv. Marona, který byl přítelem sv. Jana Zlatoustého, patriarchy cařihradského. Klášterní obec brzo neobyčejně vzrostla a mniši kláštera sv. Marona, získali ve své vliv na místní obyvatelstvo i celé okolí. Představený kláštera byl pravděpodobně biskupem a mohl světit i jiné biskupy. Této pravomoci často použil v l. 702-742, kdy stolec patriarchy v Antiochii nebyl obsazen.

Biskupové, které vysvětil, neměli valstní diecéze, ale pracovali jako misionáři mezi obyvateli hor, kteří podléhali jejich pravomoci. Tehdy se utvořila kolem kláštera sv. Marona nezávislá křesťanská obec. Zbavila se pravomoci patriarchy antiochijského a tím nakrátko ztratila spojení s Římem, až se nedá s naprostou jistotou mluvit o formálním oddělení od Říma. Nelze opomenouti, že v tehdejších neklidných dobách styky s Římem,

střediskem to veškerého křesťanstva, byly velmi obtížné pro značnou vzdálenost a pro nadvládu Arabů, kteří se této krajině zmocnili.

Když Arabové v X. století protáhli loupeživě zemí, zničili též klášter sv. Marona. Mniši uprchli a největší část věřících je následovala. Usadili se na jižní straně hory Libanonu, kde bylo tehdy velmi řídké osídlení. Tam se cítili v bezpečí, protože uchvatitelé neměli odvahu pustit se za nimi pro úzké průsmyky a skalnaté cesty do divokých hor. Maronité se v novém sídlišti sjednotili i politicky a jejich nekorunovaným králem byl představený nového kláštera. Menší skupina se usídlila na ostrově Kypru, kde vytvořili dobře prosperující maronitskou kolonii a setrvali tam až do vpádu Turků r. 1570.

Maronité kládou založení vlastního patriarchátu na začátek VIII. století, a je pravděpodobné, že teprve po jejich odchodu do libanonských hor byl zvolen první patriarcha, který přijal titul „Antiochijský“. Za křížových výprav do Svaté země patriarcha maronitských křesťanů nastoupil cestu ke sblížení s Římem. Toho přání uvedl ve skutek patriarcha Jeremiáš r. 1215 a zúčastnil se koncilu lateránského. Ale Řím se mylně domníval, že Maronité jsou členy sekty Monotelitů tj. bludařů učících že Kristus neměl lidské vůle. To vypývá z dopisu papeže Inocence III., který požadoval, aby patriarcha Jeremiáš toto bludné učení odpřisáhl. Maronité se od tohoto času projevují jako horliví synové jediné a pravé církve katolické. Papež Řehoř XIII. (1572-1585) zřídil pro ně seminář v Římě, který dosud trvá a vychovává kněze pro cílou obec maronitskou.

Tato obec čítá nyní asi 400 000 věřících. Z nich bydlí 300 000 v Sýrii a Libanonu, zbytek v USA a v Kanadě. Patriarcha antiochijský má své sídlo v Bkerke v jedné z nejkrásnějších částí hor libanonských. Farářům pomáhají v duchovní správě tři kongregace. Jako liturgické řeči užívají Maronité syřštiny a arabštiny. Jejich bohoslužby mají ráz západní a velmi se přibližují ritu do minikání. Maronité jsou dosud na Blízkém východě, hlavně v Libanonu, kde jsou mocným náspem křesťanů proti pronikání islámu. Škoda, že výroba hedvábí, která byla pro Maronity hlavním zdrojem obživy, více a více je zatlačována umalým hedvábím. To je hlavní příčina, proč mnozí z nich opouštějí svoji otčinu. Jejich majetek skupují mohamedáni a pro nejbližší budoucnost — nezměníli se poměry — hrozí nebezpečí, že křesťanská většina bude nahrazena mohamedány.

Volně podle „Espresso katolika“.

Alais Malý

BISKUP A RABÍN ZA HITLERA

V Bruselu zemřel biskup v Liège Joseph Kerhofs ve věku 84 let. Během druhé světové války se postavil proti nařízení německých okupačních úřadů a zachránil život mnoha židům a nalézal pro ně útočiště. Aby mohl zachránit rabína v Liège, biskup Kerhofs jej pověřil vedením svého sekretariátu. Fv

VÝROČÍ TŘI STA LET OD SMRTI BLAISE PASCALA

vzpomenulo divadlo Port Royal vzpomínkovou hrou: je to ima-

ginární dialog mezi filosofem a jeho mladou sestrou, která se stala řeholnicí v Port Royal pod jménem sestra Euphénie.

„DĚJINY ŽDÁRU NAD SÁZAVOU“

od dr. M. Zemka a dr. A. Bartuška ve svém druhém dílu pokračují v líčení dějů jedné ze starých českých klášterních komunit, a to v letech 1618 až 1784. Světlov postavou Žďárská byl pokrokový ve své době opat kláštera Václav Vejmluva (nar. 1670, opatem v letech 1705 až 1735), který „... se ostře stavěl proti robotě od východu slunce až do jeho západu, žádal její omezení na určité hodiny, doporučoval místo přesné stanoveného času roboty na dílo... Zůstane trvalou zásluhou Vejmluvou, že se zasadil o zlepšení vskutku ubohého stavu poddaných v první polovině 18. stol.“ Studie založené na pramenech, často poprvé zpracovaných je cenným přínosem k českým kulturním a sociálním dějinám.

JIŽNÍ AFRIKA

zůstává bolestným kamenem křesťanského svědomí, ale katolická církev a všechny protestantské, s výjimkou kalvínské, protestující proti násilí páchanému na domorodém obyvatelstvu. Katolický arcibiskup z Durbanu, msgr Denis Hurley prohlásil: „Jihoafrická unie jde vstříc guerillové válce ve stylu alžírského konfliktu, když Nizozemská reformovaná církev nebude spolupracovat s ostatními církvemi, aby apartheid byl odstraněn.“ Jde o to, aby byla vytvořena ekumenická fronta proti apartheidu, rasové diskriminaci.

KNĚZ ZAKLADATEL MALTEZSKÉ LITERATURY.

Ostrov Malta, jehož jméno začíná se stále více objevovat ve zprávách o osvobozenectvém hnutí národů, je osídlen obyvatelstvem, kde každý dobyvatel a vládce ostrova zanechal své stopy. Feničané, Římané, Arabové, románské vlivy, to vše odráží se v jazyku Maltezanů, je v podstatě orientální, patří do skupiny syrsko-arabské a silně ovlivněný slovní zásobou a formami výrazu italštinou. Za pismo přijal latinku, jediný ze skupiny semitských jazyků. Mimo statný ostrov je málo znám a za poslední desetiletí se rychle vyvíjí ve spisovný jazyk na základě mluveného dialektu. První pístitel jazyka monsignore Carmelo Psaila; populárně známý jako „Dum Karm“, je národním básníkem Malty. Píše maltežsky a široké evropské veřejnosti je nyní znám z knihy překladů vybraných básní právě vydanou péčí university v Cambridge ve sbírce „Orientálních studií“. Překlad je doplněn vysvětlivkami, slovníčkem slov nearabského původu, a proto orientalistům nepochopitelným nebo slov vzácných či již změnivších svůj původní význam. Sbírka básní vydaná pod názvem: „Dum Karm, Poet of Malta“ je doprovázena pojednáním o maltežské kultuře, jazyku, básníku a jeho místě v maltežské literatuře. Pochází z pera P. Greche. Fv

NÁVRH TEPELSKÉHO OPATA

NA ZRUŠENÍ ROBOTY.

V době těžkého poddanství, kdy se stupňoval útlak pracujícího lidu a hospodářská situace zhoršovala, viděl opat tepelského kláštera příčinu těžkého stavu. Ještě před velkou neúrodou, hladem, drahotou a morem v roce 1771 a 1772, před

povstáním venkovského lidu v r. 1775 jako důsledek všeho na Karlovarsku navrhl opat tepelského kláštera rozdělení „veškeré půdy a odstranění roboty. To bylo v roce 1768, několik let předtím, než se raabizace uskutečnila.“ To píše publikace „Kadaň — královské město v Čechách“ (str. 14), zaznamenávající stručně dějiny města a okolí. Návrh opata jednoho z nejstarších českých klášterů předešel svoji dobu o velká desetiletí a je důkazem, jak sociálně viděl poměry a správnou nápravu.

P. DENIS SHEIL,

představený Oratoriánů v Anglii, vysvěcený a přijatý do bratrstva ježte kardinálem Newmannem, zemřel ve věku 97 let. Narodil se 1865 z irské vlastenecké rodiny, jeho otec byl diplomatem v Persii, rodina vydala bojovníky za Catholic Emancipation (zrovnoprávnění) a nejbližší pracovníky O'Connella, byl spřízněn s kardinálem Merry de Val, státním sekretářem Pia X. Studoval v Římě, kam později pravidelně zajižděl, velmi vážen kurii a tážán v řadě problémů. Pius X. jej vyznamenával osobním přátelstvím a v r. 1914 P. Denis dlel u jeho smrtelného lůžka. Prošel všemi hodnostmi řádu, vyznamenával se prostotou života, upřímností k člověku a velkými znalostmi. Prováděl přípravy k beatifikaci svého velkého učitele Newmana a když 1959 sloužil mši sv. dikuvzdání Pánu za milost dožít se 70 let kněžství, udělil své pozhennání také přítomnému apoštolu, delegátovi v Anglii, arcib. O'Harovi.

DR. FRANTIŠEK FARSKÝ —

P. JAN PELANT.

Synek pekaře, rolníka a později kostelníka Farského v tiché vesničce krkonošské Ruprechticích byl by zůstal asi v malém domku po boku otce, kdyby mladý kaplan Jan Pelant (zemřel jako farář v Osenicích u Libaně r. 1907) se jej neujal. Mimořádně nadaný chlapec dostal v mladém knězi dobrého receptora, který jej připravil z látky třetí a čtvrté třídy hlavní školy, v nichž stožil najednou zkoušky v jčině s prospěchem velmi dobrým. Tak od r. 1860 František Farský nastupuje dráhu, která jej nakonec přivedla na místo zakladatele českého zemědělského školství. Vzpomínal vždy vděčně svého učitele — kněze. f

KNIIHA O KONCILU

L'abbé René Laurentin, zpravodaj na Concilu, který zval látku zpravodajsky a theologicky, měl smysl pro jemné prostředí tohoto nejvýznamnějšího křesťanského shromáždění v posledních stoletích, napsal knihu o prvním zasedání concilu. Jeho „Bilan de la Première Session“ vychází z nakladatelství Seuil a i. díl líčí svolání concilu. fv

ŽIVOTOPIS PAVLA VI.

Dlouholetý spolupracovník kardinála Montiného ve vatikánském státním sekretariátu msgr John C. Clancy napsal jeho životopis: „Apostle for our Time. Pope Paul VI.“ Na 191 stranách přináší pozoruhodný materiál a bezprostřední pozorování realisticky pojaté osobnosti. Pojmá dnešního Pontifexa jako apoštola pro naši dobu. v

JANÁČKOVA „GLAGOLSKÁ MSE“

proniká stále více na programy velkých hudebních slavností v cizině; právě byla provedena v Londýně. Kritika pravila, že „je to dílo mimořádné, zvláštní originality, která se velmi zřídka u nás slyší“.

BUDOVATELÉ KATEDRÁL.

Ve třech stoletích středověku bylo ve Francii přemístěno více kamene než v Egyptě za tři tisíciletí. Mezi lety 1050 až 1350 bylo postaveno 80 katedrál desítky tisíce kostelů. Toto vlnění kamene a lidských rukou přesunulo se daleko za hranice Francie a poselo Evropu tisíci budovami chrámů, světských staveb. Proč? Tuto otázku položil si Jean Gimpel v knize „Bâtisseurs de Cathédrales“ a nemůže si vše vysvětliti jen tvůrčím nadšením středověku, o kterém se tolik psalo. Také druhé otázky zůstávají otevřeny. Kdo je stavěl? A jak? Dokonalost díla předpokládá součinnost techniků, inženýrů, obratných architektů, často tak geniálních. Jaká byla úloha bratrů stavitelů, s jakými nástroji pracovali? Výsledek šetření z archivů všech zemí zasazených mocným ruchem gotického stavitelství v celé Evropě, studia velkých staveb ukazuje na velký duch budování a velké pospolitosti rukou a ducha.

PAMÁTKY RUSKÉ KULTURY

Katedrála sv. Sofie v Kyjevě, jedna z největších stavitelských památek v SSSR, byla velkým nákladem zcela opravena. Jen na freškách z 11. století na ploše 416 m čt. pracovala téměř deset let řada nejlepších sovětských umělců a restaurátorů.

KŘESŤANSKÉ UMĚNÍ

V MAĎARSKU

Přehled maďarské gotiky a baroka v náboženských motivech obsahuje kniha vydaná právě Maďarskou akademií věd: „Alte Holzfiguren in Ungarn“. Maria Aggházy a S. Schiller shrnuli výsledky dlouholetých prací v dílo zachycující náboženské motivy umělecké a lidové, z katedrál i vesniček; reprezentační pro uměleckou cizinu určená kniha přináší na 88 tabulích ukázky řezbářského umění, které vyniká zejména na 65 vícebarevných fotografiích.

POHRBÍVÁNÍ PO AMERICKU

Automobilisté jedoucí silnicí z Hollywoodu do Los Angeles čtou tyto obrovské plakáty, jimiž inseruje majitel luxusního soukromého hřbitova: Chcete ležet vedle filmové hvězdy? Stačí jen chtít a budete moci ulehnout vedle slavných filmových hvězd v dobře odvodněné půdě hřbitova ve Forrest Lawnu. Nedejte si ujít tuto příležitost, nebudete litovat!

DR. HASENKAMP (MÜNSTER),

bývalý spolupracovník kardinála z Münsteru, hr. Galena, známého protivníka nacistického pohanství, dožil se nedávno 60 let. Hasenkamp je znám svým neohroženým postojem za doby „třetí říše“, a zejména jako básník duchovně lyrický. Jeho práce pro šíření mírové myšlenky je uznávána.

PEGUY, OBRÁNCE DREYFUSE.

V právé vydávané studii píše A. Martin o známém katolickém spisovateli francouzském Charles Peguy, že jako student Sorbony organizoval mezi mladými hnutí pro rehabilitaci kapitána Dreyfuse, odsouzeného nevinně pro vyzvědačství a z důvodů rasové nenávisti.

BOLLANDISTÉ A ČESTÍ SVĚTCI

„Société des Bollandistes“, vydávající kritické prameny k hagiografii, uvádí ve svých seznámeních publikací studii: Deves

„Slovanské kroniky o světcích, díl 1.: Čechy“, dále studii o legendách cyrilometodějských a „Legendu moravskou“ o sv. Cyrilovi a Metodějovi. Dvorníková studie o Fotiovi a akademii ca-fihradské patriarchie ukázala na vysokou úroveň tehdejší Byzantie.

„RUDÝM KURÁTEM“

byl nacisty nazýván katolický duchovní P. Heinrich Wiekem v Berlíně. Nyní, rok po jeho skonu, vzpomenu jeden z jeho drobných známých, pastor Bruno Theek, jeho upřímného zápalu pro svěřené farníky; kterým v těžkých dobách hnědého moru věnoval celou svoji duši a srdce. Pokračoval v díle zbožného P. Karla Sonnenscheina a byl krátce biskupem v Mišni.

DALŠÍ ZPRÁVY O ITALSKÉM FILMU

Piera Paola Pasolinioho „Evangelium podle svatého Matouše“ hovoří o hlavních představitelích. Postava Kristova byla svěřena Enriqueovi Irazoquimu, španělskému studentu politických věd, který dlel na studiijním pobytu ve Florencii a tam také byl režisérem objeven a získán. Jako Salome vystupuje půvabně čtrnáctiletá studentka Paola Tedescova. Některé scény byly natáčeny v Gioia del Colle, v Barlettě, ve skalách v oblasti Matery a v jiných částech Itálie. Myšlenku natočit tento film pojal P. P. Pasolini v říjnu roku 1962, když se v Assisi účastnil debaty o filmu Accattone, uspořádané péčí organizace Pro Civitate Cristiana.

V DÁNSKÝCH OSADÁCH,

kde dosud nemohly být postaveny kostely, se konají bohoslužby v pojízdných dřevěných kostelích, do kterých se vejde 100 osob.

KATEDRÁLA SV. JAKUBA

ve městě Kóthen, která pochází z doby před rokem 1300 a je nejstarším a největším chrámem v okrese, byla od roku 1960 opravována a přestavěna nákladem státu a za přispění věřících, kteří opravovali na její úpravě 1500 hodin. Obnoveny byly věže, střecha, varhany, osvětlení, topení atd., chrám vymalován a hlavní vchod přeložen směrem k tržišti a přistavěna tam nová křesťanská kaple. Přestavbou byl zdůrazněn původní pozdně gotický sloh. Slavnostního otevření chrámu se zúčastnili zástupci státních úřadů Německé demokratické republiky.

SPRÁVA ZÁPADONĚMECKÉHO

MĚSTA

Frankfurtu nad Mohanem zamítla rozpočet na nálehavou opravu svatopavelského chrámu, na kterou jsou plány už hotovy. Nejen, že byla oprava odložena na neurčito, ale i letošní marek byla převedena na jiné účely.

Z DOPISŮ NAŠICH ČTENÁŘŮ

Redakci Duchovního pastýře došlo několik drobných, ale cenných rad. A. R. z Nymburka připomíná: V prodejnách Narpy je k dostání „Záznamník“ za 6 Kčs, jenž obsahuje rady pro zahrádkáře. Na str. 164 je článek „Úprava řezaných květin do váz podle japonského způsobu“. Květy do váz se mají řezat pod vodou, aby do květů nevnikl vzduch a tím více vydržely čerstvě. Do vázy se přidá tabletka živné soli Hydroponix, která obsahuje sloučeniny různých

umělých hnojiv. Na stroje je dobře upevňovat lapací pásy, jsou to pruhy vnitřní lepenky, která se ováže kolem stromů. Housenky se samy za lapací pás schovají. Místo zasklení rozbitých oken v kostele lze z nouze použít skelného dekorativního laminátu a připevnit jej šrouby. Propouští dobře světlo a je nezníčitelný. Drátěné pletivo k ochraně oken zhotoví každý Kovopodnik okresního města podle přání žadatele. Pisatel radí zvoníkům, aby nezapomínali při zvonění chránit uši vložkami vaty a vyzývá kněze, kteří umějí opravovat věžní hodiny, aby se přihlásili k spolupráci. Farní úřad v Žiželcích nezvyklý již tři roky, chybí železný závěs na zvony. Nemá některý duchovní správce podobný závěs nevyužít?

REKREAČNÍ A LÁZEŇSKÉ PÉČE CHARITY V R. 1965.

Česká katolická Charita bude v letní sezóně 1965 provádět rekreaci pro duchovní, řádové sestry a farské hospodyně v zotavovně „Marianum“ v Janských Lázních a v zotavovně Slov. Charity v Dolním Smokovci. — Rekreační pobyt lze spojit s lázeňským лечením v Pišťanech, kde je pro naše hosty k dispozici dům slovenské Charity. Dvoutýdenní rekreační turnusy v Janských Lázních a v Dolním Smokovci: 5. IV. — 18. IV.; 19. IV. — 2. V.; 3. V. — 16. V.; 17. V. — 30. V.; 31. V. — 13. VI.; 14. VI. — 27. VI.; 28. VI. — 11. VII.; 12. VII. — 25. VII.; 26. VII. — 8. VIII.; 9. VIII. — 22. VIII.; 23. VIII. — 5. IX.; 6. IX. — 19. IX.; 20. IX. — 3. X.; 4. X. — 17. X.; 18. X. — 31. X. Třítýdenní lázeňské turnusy v Pišťanech: 29. III. — 18. IV.; 19. IV. — 9. V.; 10. V. — 30. V.; 31. V. — 20. VI.; 21. VI. — 11. VII.; 12. VII. — 1. VIII.; 2. VIII. — 22. VIII.; 23. VIII. — 12. IX.; 13. IX. — 3. X.; 4. X. — 24. X. Plná denní pence je 32.— Kčs.

Duchovní a farské hospodyně platí za ubytování a stravování denně:

v Janských Lázních 16.— Kčs; v Dolním Smokovci 20.— Kčs, v Pišťanech 16.— Kčs s výjimkou červencových a srpnových turnusů začínajících 21. VI., 12. VII.; 2. VIII. a 23. VIII., ve kterých je denní pence 20.— Kčs.

V této částce není zahrnut nárok na ambulantní lázeňské léčeni, které si naši hosté mohou zakoupit u ředitelství Čs. st. lázní v Pišťanech, pokud je neobdrží bezplatně od svého OÚNZ.

Přihlášky na rekreační pobyt v Janských Lázních, Dolním Smokovci a v Pišťanech nutno podat nejpozději do 15. března 1965 na adresu: Česká katolická Charita, rekreační oddělení, Praha 1, Václavova 12. Ve své přihlášce uveďte přesnou adresu (tj. diecézi, dále zotavovnu nebo lázeňský dům, kde si přejete být umístěni, a požadovaný termín v rámci shora vyznačených turnusů. — Přihlášky farských hospodyní mají být opatřeny potvrzením farního úřadu.

Žádosti o poukazy na lázeňskou péči v tomto roce se již nepřijímají. Pro příští rok mají být tyto žádosti podány do konce měsíce listopadu 1965.

OPRAVA

V hymnu 10. máj 13. a 14. verš zní: Pod líčidlem tvář

věci je, tvé světlo však ji umyje (místo: po líčidlem..., myje).

V hymnu 15. ve 3. verši místo „postavu“ čti „podstatu“.

NEZNAMÉ O ZNÁMÝCH

Strahovské opat Jeroným Zeid'or navštívil jednou své rodné město Jihlavu, kde jeho otec býval kdysi vězeňským dozorcem. Jihlavští přivítali vynikajícího rodáka opravdu slavnostně. Okna věznice byla všechna vyzdobena a na budově se uprostřed guirland mohutný nápis: „Hle, odkud jsi vyšel!“

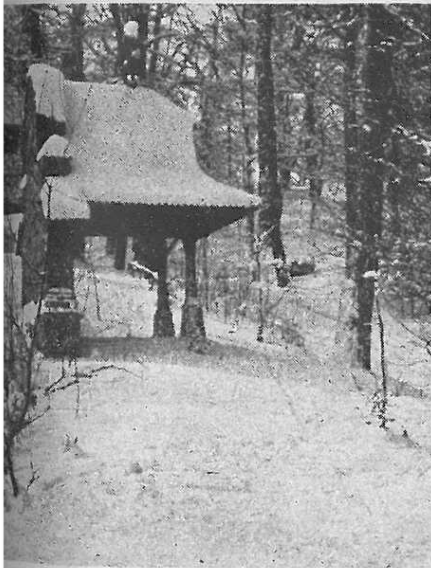
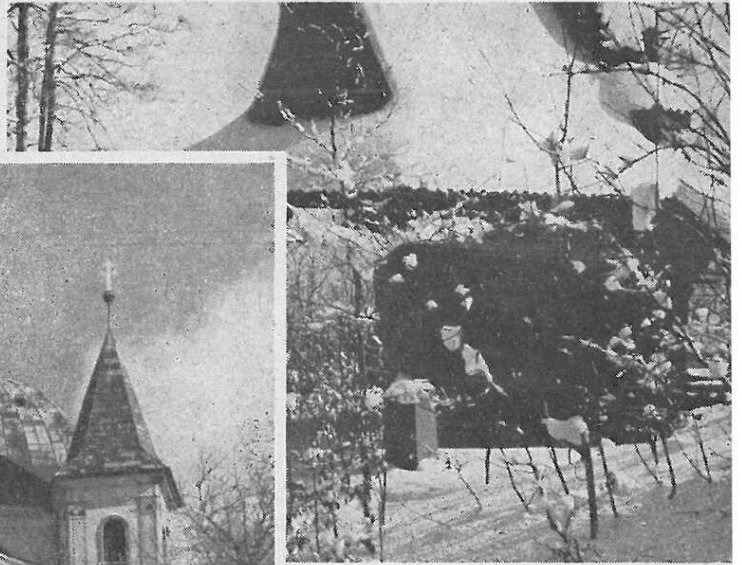
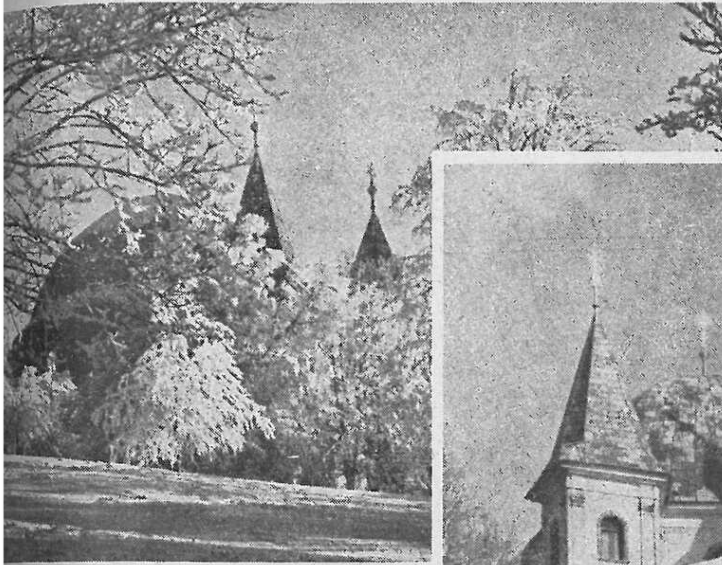
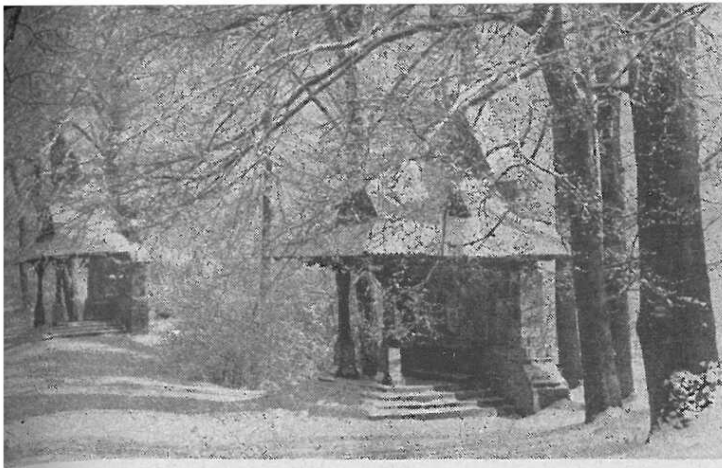
Jako kdysi sv. Františku Saleskému, tak i známému dominikánovi P. Monsabrě se vyznávala jedna hraběnka ze své marnivosti. Prý se při každé příležitosti dívá do zrcadla a podivuje se své krásě. P. Monsabrě ji však uklidnil: „To není hřích, hraběnko, to je omyl.“

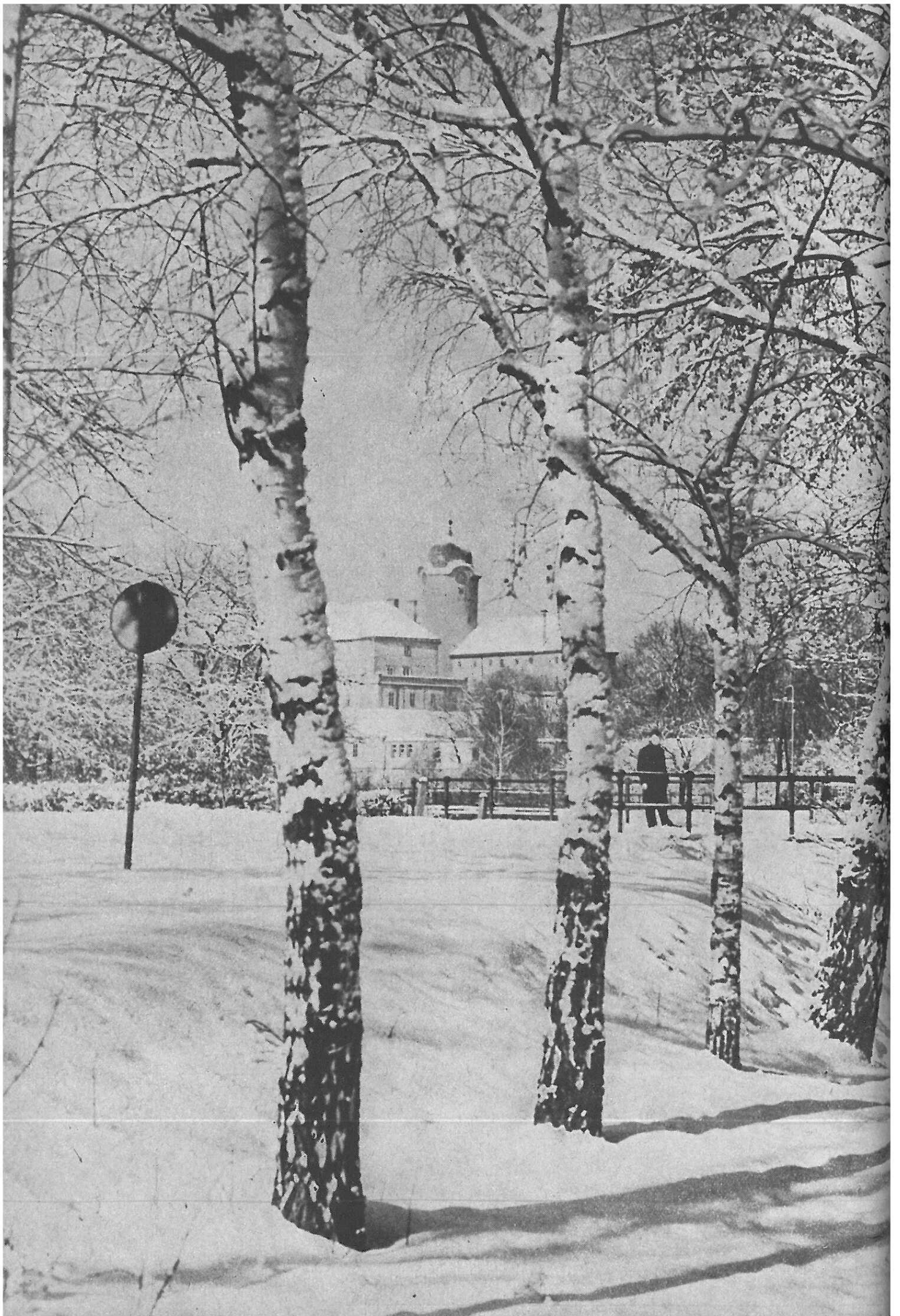
Po smrti biskupa Hajse panovalo v Hradci Králové napětí, kdo asi bude novým biskupem. Žili tam tenkrát dva kanovníci Brychta: a Hampel, kteří se neměli valně rádi. Jednou však se v sakristii přihnál Hampel k Brychtovi a uctivě mu povídá: „Tak už máme nového pana biskupa, Amplissime.“ V Brychtovi horklo. Jestliže se k němu dávný sok takto chová, pak je tu jen jediná možnost: on, kanovník Brychta, byl „menován“ biskupem. Pro jistotu se však zeptal: „Koho?“ — „Hádejte“, odpověděl Hampel. „Já vám napovím. Začíná to B, druhé písmeno je r, třetí, y. Pak je tam ještě také ch.“ Kanovník Brychta zmákl. Teď už si byl jist. Pokorně sepal ruce a zašeptal: „Pane, nejsem hoden.“ Kanovník Hampel se jen krátce usmál: „To se ví, že nejste hoden. Proto také byl biskupem jmenován Brynych!“

Vévoda Cosmo de Medici málolal a sochařil. Jednou se zeptal Miche'ange'la Buonarottiho, co soudí o jeho soše boha Nepetuna, kterou zhotovil pro fontánu ve Florencii. S'avný malíř a sochař byl upřímný: „Nestačím prosit Pána Boha, milosti-vám pane, aby vám odpustil, že jste ráčil zkazit tak nádherný kus mramoru.“

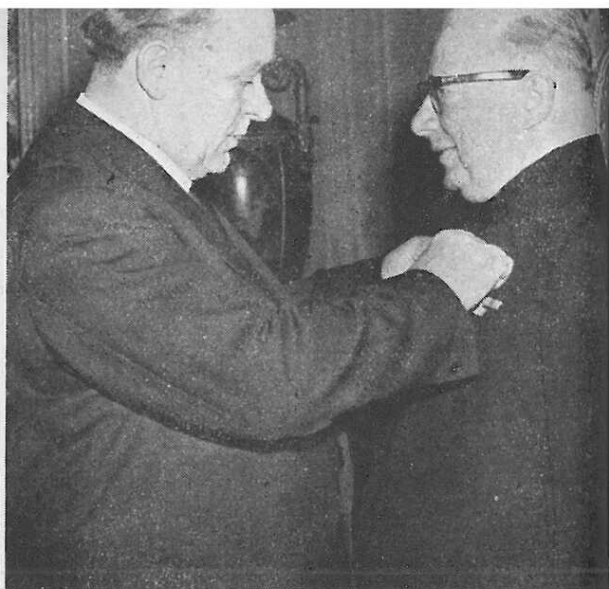
Arcibiskup z Bordeaux Davian byl štedřejší, než mu jeho prostředky dovolovaly. Takřka vše co měl rozdál chudým a sám neměl často ani co na sebe. Jednou se k němu dostavila nějaká dáma a prosila ho o pomoc. Zná prý jednoho chudáka, který nemá ani pořádek kalhoty. Arcibiskup ihned sehnal potřebné peníze a dal je dámě aby chudákovi kalhoty koupila. Jaké bylo jeho překvapení, když mu druhý den jeho komorník nesl nové kalhoty. Arcibiskup něco namítal, ale sluha ho okamžitě umlčel: „Vždyť jste si na ty kalhoty sám dal. Ten chudák, za kterého vás dáma prosila, jste přece vy!“

Někdejšího biskupa v Autone pozdějšího věhlasného francouzského ministra knížete Talleyranda se jednou kdosi ptal, proč nepíše svůj životopis. Na co, odpověděl kníže. Vždyť už jej píše můj komorník a můj kuchař?









První strana obálky: Z nově uspořádané obrazárny Pražského hradu: Quido Reni: Svatý Josef s Ježíškem, olej na plátně 89×62 cm. Dílo z konce třicátých let sedmnáctého století restauroval v roce 1963 O. Míša. Druhá strana obálky: President republiky Antonín Novotný propůjčil Řád práce sídelnímu kanovníku vyšehradskému prof. ThDr. Josefu Benešovi, generálnímu tajemníku Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR, za významnou činnost při založení a rozvíjení mírového hnutí katolického duchovenstva. Vyznamenání odevzdal prof. ThDr. J. Benešovi u příležitosti jeho 60. narozenin v pondělí 22. února 1965 první náměstek ministra školství a kultury dr. František Kahuda. Snímek ze zasedání CMVKD dne 23. února 1965 v Praze a záběr z pontifikální mše sv. v basilice sv. Petra a Pavla na Vyšehradě v neděli dne 21. února t. r. Třetí strana obálky: Porta coeli snímky Bedřicha Sadílkova k jeho článku uvnitř listu v Našem zápisníku. Čtvrtá strana obálky: Jacobo Tintoretto: Bičování Krista, olej, plátno 165×128, dílo z let 1555 neb později restaurovali v r. 1963 B. Slánský a L. Slánský. (Z nově uspořádané obrazárny Pražského hradu).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XV. ČÍSLO 3. — BŘEZEN 1965

Obsah: Jmenování, Liturgická úprava, O Církvi, ThDr. Jan Merell: Ecclesia in mundo temporis, ThDr. Antonín Salajka: II. vatikánský koncil a jednotu křesťanů, ThDr. Václav Bartůňek: Albík z Uničova, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, ThDr. Karel Sahan: Preface svatopostní, ThDr. Ladislav Pokorný: Trvalé vzpomínky, P. Antonín Odvárka: V říši zlomeného kříže, Jaroslav Herout: Zákon o kulturních památkách, jeho poslání a použití, Dr. Josef Beneš: Prelát Jan Černý, Národy žádají odstranění pozůstatků druhé světové války, Naš zápisník, Úřední zprávy.

JMENOVÁNÍ

Dr. Josef Beran, jehož jmenování kardinálem bylo ohlášeno papežem Pavlem VI., odletěl do Říma. Zúčastnil se slavnostního vyhlášení nových kardinálů, které bylo zahájeno dne 22. února 1965 a zůstane, na přání své i Svaté stolice, již trvale v Římě pro plnění funkcí, vyplývajících zejména z kardinálské hodnosti.

Papež Pavel VI. jmenoval apoštolským administrátorem v Praze biskupa dr. Františka Tomáška. V souladu se zákony, upravujícími vztah státu k církvi, složil dr. Tomášek slib věrnosti Československé socialistické republice dne 18. února 1965 do rukou I. náměstka ministra školství a kultury dr. Františka Kahudy.

J. E. NJDP. BISKUP ThDr. FRANTIŠEK TOMÁŠEK, apoštolský administrátor pražský, narodil se 30. června 1899 ve Studenci, okr. Nový Jičín. Pochází z rolnické rodiny. V letech 1918–1922 vystudoval Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu v Olomouci. Na kněze byl vysvěcen r. 1922. Později působil jako profesor bohoslovecké fakulty v Olomouci. V posledních 10 letech byl administrátorem v Moravské Hůzové. Je členem Ústředního výboru Celostátního mírového hnutí katolického duchovenstva.



LITURGICKÁ ÚPRAVA

Druhý vatikánský všeobecný církevní sněm se usnesl na Konstituci o posvátné liturgii, která ve smyslu apoštolského listu Sv. Otce Pavla VI. ze dne 25. ledna 1964 nabyla platnosti dnem 16. února 1964.

Touto úpravou byly současně uvedeny do života některé předpisy zmíněné Konstituce.

Sv. Otec papež Pavel, ustanovil svým apoštolským listem ze dne 25. ledna 1964 zvláštní Radu, která má postupně uskutečňovat všechna další rozhodnutí liturgické Konstituce.

Tato Rada vydala svou první úpravu dne 28. září 1964. Sv. Otec ji schválil a rozhodl, aby její závazná ustanovení vstoupila v platnost na první postní neděli dne 7. března 1965 a aby byla všemi svědomitě zachována.

Tato úprava je vedena snahou dosáhnout nejpodstatnějšího cíle Koncilu, t. j. pomoci liturgie obnovit vnitřní náboženský život věřících, neboť nejvýznamnější činnost Církve se soustřeďuje právě v posvátné liturgii, když v průběhu roku slaví tajemství našeho vykoupění a přivádí své věřící k živé účasti na liturgických obřadech, aby z těchto nadpřirozených pramenů, které jí Kristus svěřil, ze svátostí, především pak z Nejsvětější Eucharistické Oběti, čerpali milost a posilu k pravému křesťanskému životu.

Živá, činná vnější i vnitřní účast věřících na posvátné liturgii je nejpodstatnějším cílem celé rozsáhlé Konstituce a v tom světle je třeba vidět a přijmout další úpravu liturgie.

O MŠI SVATÉ

VE STÁLÉ ČÁSTI MŠE SV. (IN ORDINE MISSAE), dokud nebude celá tato stálá část definitivně upravena, mají se dodržovat tato ustanovení:

1. VE STUPŇOVÝCH MODLITBÁCH se vynechává celý žalm 42. (Judica me Deus) tak, jako tomu bylo dosud při mších sv. zádušních (de Requie).

Stupňové modlitby se vynechávají úplně tehdy, když přede mší sv. předchází jiný liturgický úkon (svěcení svící na Hromnice; svěcení popela na Popeleční střed; svěcení ratoletů na Květnou neděli; svěcení křestní vody na Vigílii velikonoční; na Prosebné dny a na sv. Marka, koná-li se přede mší sv. prosebné procesie; o nedělích, je-li před hlavní (farní) mší sv. Asperges (Vidi aquam); na Dušičky a na vánocě, celebruje-li kněz dvě či tři mše sv. za sebou; při pohřební mši sv., koná-li se před ní pohřební obřady).

2. EPIŠTOLA (ČTENÍ) A EVANGELIUM se čtou česky čelem k lidu:

a) Epištola (Čtení) počíná slovy: „Čtení z listu sv. apoštola Pavla k Římanům“ (apod.). — Kněz končí slovy: „To jsou slova dnešního Čtení“ (Je-li lekcí více, pak: „To jsou slova prvního ... druhého ... Čtení“). Lid na tento závěr odpoví: „Bohu díky.“

b) Evangelium počíná slovy: „Pán s vámi,“ odpověď lidu: „I s duchem tvým.“ Kněz: „Vyslechněte slova svatého Evangelia podle Matouše.“ (apod.). Lid: „Slová Tobě, Pane.“ Kněz končí evangelium slovy: „To jsou slova svatého Evangelia.“ Lid: „Chvála Tobě, Kriste.“¹⁾ Kapitola a verše se neuvádějí. Epištola (Čtení) a Evangelium se zásadně čtou (nezpívají), a to jak při čtených tak zpívaných mších sv. Je to v duchu Instrukce (č. 50, 51) a přispívá k srozumitelnosti posvátného textu.

¹⁾ Celebrant políbí knihu se slovy: „Per evangelica dicta ...“

3. TICHÁ MODLITBA (Sekreta), tj. modlitba nad obětními dary se ve zpívaných mších zpívá jako orace (Kolekta), při čtených mších se hlasitě recituje (voce elata). Před sekretou není „Oremus“.

4. DOXOLOGIE na konci mešního Kánonu od slov „*Per ipsum, et cum ipso, et in ipso ...*“ až po slova „*Per omnia saecula saeculorum. R. Amen,*“ včetně se ve zpívaných mších zpívá nahlas jako orace ve všední dny (in tono recto), ve čtených se doxologie čte nahlas.

Po celou doxologii drží celebrant kalich se sv. Hostií poněkud pozdvižený, vynechává znamení kříže (žehnání) a poklekne na konci až po odpovědi věřících: „Amen“.

5. MODLITBA OTČE NÁŠ (PATER NOSTER). Při čtených mších sv. má se ji lid modlit s celebrantem v lidové řeči; při zpívaných mších ji celebrant sám zpívá latinsky.

Je třeba dbát, aby recitace modlitby Páně byla důstojnou přípravou na svaté přijímání. Jednotlivé prosby této modlitby by měly být odděleny kratičkými nádechovými pauzami.

6. EMBOLISMUS (MODLITBA LIBERA NOS PO PATER NOSTER) má kněz též hlasitě recitovat (číst) jak ve čtených tak ve zpívaných mších sv.

7. SV. PŘIJÍMÁNÍ VĚŘÍCÍCH. Kněz obrácený k lidu ukazuje věřícím sv. Hostii pozdviženou nad ciboriem a říká česky: „*Hle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.*“ Pak věřící spolu s knězem říkají třikrát: „*Pane, nejsem hoden, abys vešel pod mou střechu, ale řekni jen slovo a má duše bude uzdravena*“ (sic!). Je třeba při příležitosti liturgické reformy užít forem odpovídajících dnešní češtině. Též ženy at říkají: „*Nejsem hoden ...*“ (ve smyslu já, člověk). Text vyvěste, aby se mu lidé naučili. Kněz pak podává Tělo Páně. Každou Sv. Hostii pozdvihne poněkud nad ciboriem a ukáže ji přijímajícímu a česky řekne: „*Tělo Kristovo*“ a přijímající odpoví „Amen“ a pak přijme Tělo Páně. Kněz nedělá Sv. Hostií kříž.

8. POSLEDNÍ EVANGELIUM se vynechává a ruší se i MODLITBY PO TICHÉ MŠI SV. předepsané papežem Lvem XIII.

9. Do obřadů mše sv. za přítomnosti věřících se vkládá nová tzv. SPOLEČNÁ MODLITBA neboli MODLITBA VĚŘÍCÍCH a sice před obětováním.

Postup je tento: Kněz od oltáře (nebo z ambony — od mřížek, při mších s asistencí od sedes) pozdraví lid: „*Pán s vámi,*“ věřící odpoví: „*I s duchem tvým.*“ Kněz pak pokračuje výzvou: „*Modleme se,*“ a ponechá chvíli ticho na soustředění, pak pokračuje úvodní modlitbou. Po té následují jednotlivé invokace, které říká buď sám celebrant nebo jáhen, lektor či recitátor. Lid na ně odpovídá: „*Prosíme Tě, uslyš nás!*“ Na závěr invokací sám celebrant se pomodlí závěrečnou modlitbu. Pak teprve následuje antifona k offertoriu.

Text společné modlitby určuje územní církevní autorita, proto nemůže text společné modlitby nikdo o své újmě měnit nebo doplňovat dalšími invokacemi. Zatím se bude u nás užívat společná modlitba, kterou se modlil Sv. Otec při zahájení a zakončení III. zasedání koncilu. Společná modlitba se vždy recituje.

Náš věřící lid jistě tyto modlitby přivítá. Nejsou nějakou novinkou. Ve východní Církvi jsou známy pod jménem jektenie (přímluvy) a také v západní Církvi byly v prvních stoletích obvykle a dosud zůstaly v obřadech Velkého pátku.

Přijetím Božího slova z epistol a evangelia jsme se ve mši sv. přiblížili k Bohu a tato blízkost nám dovoluje důvěrnost a vroucnost našich proseb. Proto Církev vkládá právě po slyšení Božího slova, těsně před obětováním darů chleba a vína, společnou modlitbu věřících. Jsme v té chvíli vírou spojeni s Kristem (srov. Ef. 3,17) a proto se nyní můžeme modlit skrze Ježíše Krista, sjednocení s Ním, naším nejdokonalejším Prostředníkem a Přímluvcem.

10. RŮZNÁ OZNÁMENÍ (pořad bohoslužeb, svátky v týdnu apod.) která se v neděli obvykle ohlašují, mají se číst po mši sv. nebo před ní, nikoliv však před homilií (kázáním) nebo po ní, neboť epistola, evangelium i homilie tvoří s ostatními částmi mše sv. jeden celek, který se nemá ničím narušovat. Oznámení možno též místo čtení vyvést u vchodu do kostela.

Instrukce Rady pro provádění Konstituce o posv. liturgii ze dne 26. září 1964 ukládá: Pastýři duší ať usilují o to, aby nařízení Konstituce o liturgické výchově věřících a o jejich aktivní vnitřní i vnější účasti „podle jejich věku, postavení, způsobu života a stupně náboženského vzdělání“ důsledně a s trpělivostí prováděli.

Též se mají s patřičnou moudrostí a láskou vynasnažit, aby při liturgických úkonech, zvláště při mši sv. a při udělování svátostí i svátostin (pohřby) projevovala se i navěnek rovnost všech věřících, a vyhnout se všemu, co by mohlo budit i jen dojem ziskuchtivosti.

A. MŠE SVATÁ

1. Části Propria missae, pokud je zpívají neb recitují (latinsky) zpěváci nebo lid, celebrant je jen vyslechne (sám je nečte).

2. Části Ordo missae může celebrant zpívat nebo recitovat společně s lidem resp. zpěváky latinsky, jinak je říká latinsky soukromě.

3. Zpívanou mši sv. (missa cantata) je dovoleno celebrovat s jáhnem (tedy i bez podjáhna).

4. Při slavné mši sv. (missa solemnis) nedrží podjáhnem patenu, nýbrž ji ponechá na oltáři.

5. Ve mších celebrowaných za účasti lidu epistola (lekce) a evangelium se čtou v řeči lidu takto:

a) in Missa solemni: z ambony nebo od mřížek,

b) in Missa cantata aut lecta: čte-li sám celebrant, činí tak od oltáře nebo z ambony nebo od mřížek, podle toho, co je vhodnější. Čte-li je jáhnem či lektor, pak z ambony nebo od mřížek.

6. Ve mších sv. — kromě missae solemnis — celebrowaných za účasti lidu epistolou (lekci) i zpěvy, které jsou mezi nimi, může číst vhodný lektor (ministrant), celebrant při tom sedí na sedes a naslouchá. Evangelium pak může číst jáhen nebo jiný kněz, který se pomodlí „*Munda cor ...*“ a požádá celebranta o požehnání. Na konci pak podá knihu evangelií celebrantovi k políbení.

7. Při čtení epistol (lekci) a evangelií, jakož i mezizpěvů (Graduale apod.) se postupuje takto:

a) in Missa solemni: celebrant epistolou (lekce) a mezizpěvy vyslechne vsedě. Podjáhnem po přečtení epistol jde k celebrantovi a obdrží od něho požehnání. Pak celebrant vsedě vloží a požehná kadidlo. Před ukončením mezizpěvu vstane, dá požehnání jáhnovi a u sedes vyslechne evangelium. Nakonec políbí knihu evangelií. Po homilii pak intonuje Credo, je-li předepsáno. K oltáři se vrátí s asistencí až po skončení Creda a společné modlitby věřících (viz I. část tohoto oběžníku, odst. č. 9);

b) in Missis cantatis aut lectis, při nichž lekce, epistola a mezizpěvy čte vhodný lektor (ministrant) a evangelium jáhen či jiný kněz, celebrant se chová jak uvedeno v bodě 6;

- c) in Missis cantatis aut lectis při nichž čte evangelium sám celebrant během mezizpěvu po epištole (Graduale apod.) jde od sedes k nejnižšímu stupni oltáře a tam hluboko skloněn se modlí „*Munda cor ...*“; pak z ambonu či od mřížky přednese evangelium;
- d) jestliže celebrant čte jak epištolu tak evangelium z ambonu nebo od mřížky, může tam též po přečtení epištole přečíst i příslušné mezizpěvy; pak obrácen k oltáři se pomodlí „*Munda cor ...*“ a čte evangelium.
8. Mše sv. bez účasti lidu se slouží jako dosud celé latinsky. I při nich se však samozřejmě zachovávají nařízené změny [vynechá se žalm 42; sekreta, doxologie na konci kánonu (bez dosavadního žehnání) a embolismus se recitují alta voce; poslední evangelium a modlitby Lva XIII. se vynechávají].
9. Homilie (resp. kázání) je povinná o dnech Páně (nedělích) a zasvěcených svátcích při každé mši sv., i slavné, konventní a pontifikální za účasti lidu.
- Kromě toho se doporučuje homilie zejména o některých feriích adventních a postních, ale i při jiných příležitostech, kdy přichází do kostela více lidí.
- Homilií se obvykle rozumí výklad textu Písma sv. (epištoly, evangelia) nebo textu z proměnlivých nebo stálých částí mše sv., při čemž má být brán zřetel na tajemství, které se slaví nebo na zvláštní potřeby věřících. Káže-li se podle tematických cyklů, což je též přípustné, pak mají mít tato kázání vnitřní úzký vztah k dobám a svátkům církevního roku, tj. k samému mystériu vykoupení. Homilie (kázání) jest totiž částí liturgie dne.
10. Aby liturgické úkony vynikaly jednoduchostí, což odpovídá lépe dnešní době, má
- a) celebrant a asistence pozdravit chór jen na počátku a na konci obřadu;
 - b) klerus se incensuje jako celek jen najednou triplici ductu, ovšem každá strana chóru zvlášť. Výjimku tvoří biskupové, kteří se incensují každý zvlášť;
 - c) oscula ruky a předmětů při podávání a přebírání se vynechávají

B. SV. PŘIJÍMÁNÍ VĚŘÍCÍCH

Ti věřící, kteří přistoupí k sv. přijímání při mši sv. Velikonoční vigilie nebo při půlnoční mši sv. na vánoce, mohou znovu přijímat při jiné mši sv. na Hod Boží velikonoční a vánoční. Věřící je třeba na to včas upozornit.

C. EUCHARISTICKÝ PŮST

Sv. Otec, papež Pavel VI. rozhodnutím ze dne 21. listopadu 1964 zkrátil dobu eucharistického postu na jednu hodinu před sv. přijímáním jak pro laiky, tak i pro kněze. Tato hodina se počítá od doby sv. přijímání, nikoliv od začátku mše sv. Před jednohodinovým eucharist. postem je dovoleno požívat tuhé pokrmy a i alkoholické nápoje, ovšem mírným způsobem. K této úpravě dalo podnět to, že v některých zemích mírné užívání piva, vína a jiných nápojů patří k normální stravě.

D. O SVÁTOSTECH

1. PŘI DOPLNĚNÍ OBŘADŮ KŘTU — nemluviat i dospělých — všechny exorcismy nad křtencem se vynechávají.
2. OBŘAD POMAZÁNÍ NEMOCNÝCH se mění takto: Po pokropení a modlitbě při vstupu do domu, jak je předepsáno při této svátosti, nemocný se vyzpovídá, in articulo mortis se udělí apoštolské požehnání s plnomocnými odpustky ještě před pomazáním (bez Confiteor a bez absoluce), potom se podá Viaticum tak jako dosud jen Confiteor a absoluce se vynechá.
3. SVÁTOST STAVU MANŽELSKÉHO
 - a) Svatební obřady se mají pravidelně konat ve mši sv., která má být v zakázaném čase votiva pro sponsis nebo se komemoruje podle rubrik. Tuto mši sv. má podle možnosti sloužit kněz, který koná svatební obřady. Jestliže by však oddával jiný kněz, pak celebrující kněz pokračuje ve mši sv. až po vykonání svatebních obřadů. Celebrant po dobu svatebních obřadů sedí na sedes. Kněz, který jen oddává, ale necelebruje, je oblečený do superpelice se štolou, příp. do pluviálu a on má také přenést homilii. Avšak požehnání po Páter noster a před Placeat uděluje kněz, jenž slouží mši sv. Požehnání novomanželů ve mši svaté má se udělit vždy, i v zakázaném čase a i když některý z manželů nebo oba uzavírají už další sňatek.
 - b) Konají-li se svatební obřady beze mše sv., ve smyslu apoštolského listu „Sacram liturgiam“, má být na začátku krátký úvod (napomenutí), což není ještě vlastní homilie (promluva). Např.: „Milí novomanželé, přišli jste do domu Božího, abyste tu před knězem a dvěma svědky přijali svátost manželství. Budete odpovídat na otázky kněze, zda chcete být dobrými křesťanskými manželi a zda chcete své manželské povinnosti věrně a svědomitě plnit. Ve chvíli, kdy na tyto otázky kladně odpovíte, udělujete si svátost nerozlučitého manželství. Pripomínat vám to budou i rsteny, které vám nyní posvětim. Dříve však, než k těmto pro vás tak významným obřadům přistoupíme, vyslechněte sv. čtení a evangelium, které Církev předčítá při této vzácné příležitosti. Po evangeliu následuje pak vlastní homilie a pak svatební obřady, jak jsou uvedeny v rituálu.“
 - c) Koná-li se svatba tempore clauso, duchovní správce ať upozorní manžele, aby měli na zřeteli zvláštní charakter této liturgické doby.

E. SVÁTOSTINY

1. Při svěcení svící 2. února a popela na Popeleční středu je možno užítí jen jednu z těch modliteb, které uvádí misál pro tato svěcení.
2. ŽEHNÁNÍ DOSUD RESERVOVANÁ (Benedictione reservatae), která jsou v Rituale Rom. pod tit. IX. cap. 9, 10 a 11 může konat každý kněz vyjímaje benedikci zvonů pro kostel nebo oratorium, základního kamene pro kostel, nového kostela nebo veřejné kaple, antimensia, nového hřbitova, svěcení křížové cesty a benedikce papežské.

Ustanovení Instrukce o provádění konstituce O posv. liturgii o umístění oltářů, aby bylo možno celebrat tvář k lidu a o kterých se zmiňuje prof. J. Němec v 1. č. Duch. pastýře let. roku, týká se v prvé řadě kostelů nově zřizovaných nebo přestavovaných. Nedovoluje se svévolné přemísťování oltářů nebo stavění nových bez předchozího souhlasu ordinářů.

Tam, kde se správci kostela jeví možné a žádoucí přemístění oltáře nebo zbudování nového, u kterého by mohlo být celebrováno tvář k lidu, je povinen nejprve předložit návrh na takovouto úpravu vdp. vikáři, který po pro-

šetření, zda jsou splněny všechny liturgické předpisy a zda nedochází k narušení interieru, příp. akustiky, vyzve příslušného správce kostela k podání žádosti o udělení souhlasu Ordinariátu.

Teprve po udělení souhlasu může být změna provedena. V takovém případě musí být věřící o povolení uděleném ordinářem informováni.

SPOLEČNÁ MODLITBA VĚŘÍCÍCH

Kněz: Milovaní bratři, prosme vroucně Boha Otce všemohoucího, který v Duchu Svatém sjednotil pastýře Církve, aby na všechny hojně vylił dary své dobroty skrze svého jednorozrozeného Syna.

Rec. nebo sám kněz: Abys ochraňoval, sjednocoval a spravoval svou svatou Církev —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Abys ve zdraví a bezpečí zachoval našeho svatého Otce. N. ve vedení svého svatého lidu —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Abys navštívil, osvěcoval a posilňoval biskupy své svaté Církve, sjednocené v Duchu Svatém. —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Abys obohacoval darem své milosti příslušníky kněžského stavu a všechny povolane k řeholní dokonalosti —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Abys udělil všemu křesťanskému lidu pokoj a jednotu —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Abys povolal do lůna své Církve všechny, kteří ještě nepoznali Krista —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Abys ty, kteří řídí veřejné věci, vedl ke snaze po spravedlnosti a dobru národů —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Abys udělil všem národům pokoj a pravou svornost —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Abys nás dobrotivě vyslyšel —

Lid: Prosíme Tě, uslyš nás.

Rec: Kriste, uslyš nás.

Lid: Kriste, vyslyš nás.

Příměluvu k něž zakončí: Bože, útočiště naše a sílo, původce zbožnosti, ujmí se zbožných proseb své Církve a dopřej, abychom skutečně dosáhli toho, oč s důvěrou prosíme. Skrze Krista Pána našeho; načež lid odpoví: Amen.

Druhý vatikánský ekumenický sněm

O CÍRKVI

Dogmatická konstituce

Hlava I.

O TAJEMSTVÍ CÍRKVE

1. Poněvadž Kristus je světlo národů (*Lumen gentium cum sit Christus*, —), tento posvátný sněm shromážděný v Duchu Svatém vroucně si přeje osvětit jeho jasně všechny lidi před tváří Církve zářící hlášením evangelia všemu stvoření (sr. Mk. 16, 15). Poněvadž však Církev je v Kristu jakoby svátostí neboli znamením a nástrojem vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého pokolení lidského, má v úmyslu objasnit povahu a své všeobecné poslání — všimajíc si rozhodnutí dřívějších sněmů — svým věřícím i celému světu. Poměry nynější doby této povinnosti Církve dodávají větší naléhavosti, aby totiž všichni lidé, dnes rozličnými pouty společenskými, technickými, kulturními těsněji semknuti, též dosáhli plného sjednocení v Kristu.

2. Věčný Otec ze svého nejsvobodnějšího a tajuplného úradku své moudrosti a dobroty stvořil celý svět a rozhodl lidi povýšit k účastenství na životě Božím, a je padlé v Adamovi neopustil, nabízejí jim ke spáse pomoc prostřednictvím Krista Vykupitele, „jenž je obrazem Boha neviditelného, prvorozenec veškerého tvorstva“ (Kol. 1, 15). Všechny však Otec před věky „předzvěděl a předurčil, aby byli připodobněni obrazu jeho Syna, takže On je prvorozený mezi mnoha bratry“ (Řím. 8, 29). Věřící však v Krista stanovili svolati ve svaté Církvi, jež již od počátku světa předobrazena, byla připravována podivuhodně v dějinách Izraele a starozákonní smlouvě (1), v plnosti času založena, po vyliłí Ducha projevena a na konci věků bude slavnostně dovršena.

3. Tedy přišel Syn, poslaný od Otce, který nás v Ném před srovnáním světa vyvolil a předurčil k přisvojení synovskému, poněvadž v Ném se mu zalíbilo vše obrodit (Ef. 1, 4—5, 10). Proto Kristus, aby splnil vůli Otcovu, na zemi založil království nebeské a nám zjevil jeho tajemství a svou smrtí dokonal naše vykoupění. Církev neboli království Kristovo již přítomné v tajemství roste viditelně ve světě ze síly Boží. Tento začátek a růst je naznačen krví a vodou z otevřeného boku Ježíše Ukřižovaného (sr. Jan 19, 34) a je předpověděn slovy Páně

o vlastní smrti na kříži: „Hle, já všechny přitáhnu k sobě, až budu vyvýšen od země“ (Jan XII., 32). Kdykoli oběť kříže, již náš velikonoční beránek Kristus byl obětován (sr. 1 Kor. 5, 7), je slavena na oltáři, je konáno dílo naší spásy. Zároveň je představována svátostí eucharistického chleba a též působena jednotu věřících, kteří tvoří jedno tělo v Kristu (sr. 1 Kor. X. 17). Všichni lidé jsou povoláni k této jednotě s Kristem, který je světlem světa, z Něho pocházíme, Jím žijeme, k Němu spějeme.

4. Když bylo dokončeno dílo, jež Otec svěřil Synu zde na zemi (sr. Jan 17, 4), byl seslán v den Letnic Duch Svatý, aby Církev trvale posvětil a tak věřící prostřednictvím Krista v jednom Duchu měli přístup k Otci (sr. Ef. 2, 18). Sám Duch je dárce život a neboli pramenem vody tryskající do života věčného (sr. Jan 4, 14), jím Otec lidi hříchem mrtvé oživuje, dokud jejich těla smrtelná nevzkřísí v Kristu (sr. Řím. 8, 10—11). Duch v Církvi a v srdcích věřících dlí jako ve chrámu (sr. 1 Kor. 3, 16), a v nich se modlí a přináší svědectví osvojení dítek (sr. Gal. 4, 6; Řím. 8, 15—16). Církev, již uvádí do vší pravdy (sr. Jan 16, 13) a sjednocuje ve společenství a službami vybavuje a řídí rozličnými dary hierarchickými a charismatickými a ozdobuje svými plody (sr. Ef. 4, 11—12; Gal. 5, 22). Silou evangelia Církev omlazuje a stále ji obrozuje a přivádí k dovršenému spojení se Snoubencem (3). Neboť Duch a Snoubenka říkají Pánu Ježíši: „Přijď“ (sr. Zjcv. 22, 17). Tak se jeví Církev jako „lid zapojený na jednotu Otce i Syna i Ducha Svatého“ (4).

5. Tajemství svaté Církve se zračí v jejím založení. Neboť Pán Ježíš své Církvi dal začátek hlášení radostné zvěsti, totiž příchodu království Božího přislíbeného od věků v Písmech: „Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží“ (Mk. 1, 15; Mt. 4, 17). Toto však království se projevuje ve slovu, skutcích a přítomnosti Kristově lidem. Slovo Páně je přirovnáváno totiž semení, jež je rozséváno na poli (Mk. 4, 14); kdož je s vírou slyší a jsou připočtení do stáde Kristova (Lk. 12, 32), přijali samotné království; semeno vlastní silou pak vzklíčí a roste až do doby žně (sr. Mk. 4, 26—29). Že království Ježíšovo již přišlo na zemi, dokazují též záznaky: „Jestliže

prstem Božím vymýtám duchy zlé, tož přišlo království Boží mezi vás (Lk. 11, 20; Mt. 12, 28). Především však se projevuje království v samé osobě Krista, Syna Božího a Syna člověka který přišel, „aby sloužil a dal duši svou na vykoupení mnohých“ (Mk. 10, 45).

Když však Kristus vytrpěl pro lidi smrt kříže vstal z mrtvých, zjevil se jako na věky ustanovený Pán a Kristus i Velekněz (sr. Sk. 2, 26; Žid. 5, 6) a Duchem Otcem slíbeného vylil na své učedníky (sr. Sk. 2, 33). Proto Církev vybavena dary svého Zakladatele a věrně zachovávající jeho přikázání lásky, pokory a umrtvování, přijímá poslání hlásati království Boží a Kristovo a budovat je u všech národů a začátek i zárodek tohoto království na zemi ustavila. Sama zatím, co pomalu roste, spěje ke království dovršenému a všemi silami doufá a si přeje být spojena ve slávě se svým Králem.

6. Jako ve Starém zákoně zjevení království často bylo předpokládáno v podobnostech, tak i nyní vnitřní povaha Církev se nám objasňuje pod rozličnými obrazy, jež jsou brány ze života pastýřského nebo rolnického, nebo ze stavby nebo též z rodiny či zasnub a jsou již připraveny v knihách proroků. Církev je též ovčinec, jehož jediným a nutným vchodem je Kristus (Jan 10, 1–10). Je též stáde, jehož sám Bůh je pastýřem, jak to sám předpověděl (sr. Iz. 40, 11) a jehož ovce, ač jsou spravovány lidskými pastýři, přece neustále jsou vedeny a živeny samým Kristem. Pastýřem dobrým a Knížetem pastýřů (sr. Jan X. 11; 1 Pet. 5, 4), jenž za své ovce dal život (sr. Jan X. 11–16).

Církev je role neboli pole Boží (1 Kor. 3, 9). Na tomto poli roste stará oliva, jejímž kořenem posvátným byli praotci a v níž došlo a bude smíření Židů i pohanů (Řím. 11, 13–26). Je pěstěna od nebeského Hospodáře jako vyvolená vinice (Mt. 21, 33–43). Vinným kmenem je Kristus, jenž uděluje život a plodnost ratolestem, totiž nám, kteří prostřednictvím Církev v Něm zůstáváme a bez Něho nic nemůžeme dělat (Jan 15, 1–5).

Častěji též Církev je zvána stavba Boží (1 Kor. 3, 9). Sám Pán se přirovnává ke kameni, jež odvrhl stavitelé, ale který se stal kamenem úhelným (Mt. 21, 42; Sk. 4, 11). Na tomto základě je budována Církev od apoštolů (sr. 1 Kor. 3, 11) a od něho přijímá soudržnost a pevnost. Tato stavba je označována různými názvy: dům Boží, v němž totiž bydlí jeho rodina, příbytek Boha v Duchu (Ef. 2, 19), stánek Boží s lidmi (Zjev. 21, 3) a zvláště svatý chrám, jenž představovaný kamennými svatyněmi je chválen Svatými Otcí a v liturgii ne neprávem je připodobňován svatému městu, novému Jeruzalému (5). V něm totiž jako živé kameny na této zemi jsme budováni (1 Pet. 2, 5). O této svaté obci Jan rozjímá a spatřuje svaté město, nový Jeruzalém snášet se s nebe od Boha, připravený jako ozdobená nevěsta pro svého ženicha“ (Zjev. 21, 1 sq.) Církev též, jež je zvána „novým Jeruzalémem“ a „naší matkou“ (Gal. 4, 26) je popisována jako neposkvrněná nevěsta neposkvrněného Beránka (Zj. 19, 7 a j.), již Kristus miloval a sama se vydala za ni, aby ji posvětil (Ef. V. 26), přidružil si ji k Sobě nerozvížitelnou smlouvou a neustále ji „živí a miluje“ (Ef. 5, 29) a ji očištěnou chce mít spojenou v lásce a věrnosti (Ef. V. 24), ji však na věky zahrnul nebeskými dobry, abychom chápali lásku Boží a Kristovu vůči nám, jež převyšuje všechno poznání (sr. Ef. 3, 19). Zatím co však Církev putuje na zemi jako v cizině (sr. 2 Kor. 5, 6), považuje sebe za vyhnančiny a hledá to, co je nahoře, kde Kristus sedí na pravici Boží, kde život je skryt v Bohu s Kristem, dokud se Snoubencem svým se nezjeví ve slávě (srovn. Kol. III. 1–4).

7. Syn Boží, přijav přirozenost lidskou, svou smrtí a vzkříšením přemohl smrt a tím člověka vykoupil a přetvořil ho v nové stvoření (sr. Gal. 6, 15). Neboť sdělením svého Ducha své bratry svolané ze všech národů sdružil ve své tajemné tělo.

V tomto těle život Kristův je rozléván do věřících, kteří s Kristem ukřižovaným a zmrtvýchvstalým se spojují tajemným a skutečným způsobem svátostmi (6). Neboť skrze křest se připodobňujeme Kristu: „Neboť v jednom Duchu všichni v jedno tělo jsme pokřtěni“ (1 Kor. 12, 13). Tímto posvátným obřadem je předsta-

vováno a působeno sdružení se smrtí a zmrtvýchvstáním Krista: „Byli jsme tedy spolu s ním pohřbeni křtem ve smrt — Neboť jestliže jsme byli vstípeni v něj připodobněním k jeho smrti, budeme vstípeni v něj i připodobněním k jeho vzkříšení (Řím. VI. 4–5). Při lámání eucharistického chleba skutečně bereme účastnictví z Těla Kristova, jsme povyšováni ke spojení s Ním a mezi sebou. „Poněvadž je to jeden chléb, jsme my, ač mnozí, jedno tělo“ (1 Kor. 10, 17). A tak my všichni se stáváme údý onoho těla (sr. 1 Kor. 12, 27), „jednotliví však údý jeden druhého“ (Řím. 12, 5).

Jako však všechny údý těla lidského, ač jsou mnohé, tvoří však jedno tělo, tak věřící v Kristu (sr. 1 Kor. 12, 12). Též při budování těla Kristova platí rozličnost údů i služeb. Jeden je Duch, jenž své rozličné dary podle svého bohatství a potřeb služebných rozdílí k užiti Církev (sr. 1 Kor. 12, 1–11). Mezi těmi dary vyniká milost apoštolů, jejichž autoritě sám Duch podřídil i charismatiky (omilostněné) (sr. 1 Kor. 14). Těž Duch svou mocí a vnitřním společnostvím údů tělo sjednocuje, mezi věřícími lásku vytváří a podněcuje. Proto, když trpí jeden úd, spolutrčí všechny údý (sr. 1 Kor. 12, 26).

Hlavou tohoto těla je Kristus. Sám je obrazem neviditelného Boha a v něm vše bylo stvořeno. Sám je přede všemi a vše na Něm spočívá. On je hlavou těla, což je Církev. On je začátek, prvorozenec z mrtvýchvstalých, aby měl ve všem prvenství (sr. Kol. 1, 18–18). Velikostí své moci vládne nebešťanům i pozemšťanům, všechno podřídil jemu a — svou činností naplňuje celé tělo bohatstvím své slávy (sr. Ef. 1, 18–23) (7).

Všechny údý se mají jemu připodobňovat, dokud Kristus v nich se nevytvoří (sr. Gal. 4, 19). Pročež jsme zapojováni do tajemství Jeho života, s Ním zpodobeni, spoluumíráme i spoluvstáváme z mrtvých, dokud s Ním nebudeme spolu královat (sr. Fil. 3, 21; 2 Tim. 2, 11; Kol. 2, 12 atd.). Dosud putující na zemi jdeme v Jeho stopách v utrpení a pronásledování, spojujeme se s Jeho utrpením jako tělo své Hlavě, s Ním spolutrčíme, abychom s Ním spolu byli oslaveni (sr. Řím. 8, 17). Z něho „celé tělo, jsouc klouby a vazivem spojováno a pohromadě udržováno, roste vzrůstem, který dává Bůh“ (Kol. II. 19). Sám ve svém těle to jest Církví trvale rozdílí dary služeb, jimiž z Jeho moci navzájem sobě prokazujeme služby ke spasení, abychom pravdu v lásce vyznávající rostli ve všem k Tomu, jenž je Hlavou naší (sr. Ef. IV. 11–16).

Abychom však v Něm neustále se obrozovali (sr. Ef. 4, 23), dá nám z Ducha svého, který jeden a týž v Hlavě i úděch, celé tělo tak oživuje, sjednocuje a hýbe jím, že Jeho působení Svatými Otcí mohlo být přirovnáno s posláním, jež plní v lidském těle zdroj života neboli duše.

Kristus však miluje Církev jako svou snoubenku, stav se příkladem muže milujícího svou choť jako své tělo (sr. Ef. V. 25–28); sama Církev je podříděna své Hlavě. „Poněvadž v Něm sídlí plnost božství tělesné“ (Kol. 2, 9), naplňuje svými božskými dary Církev, jež je Jeho tělem a plností (sr. Ef. 1, 22–23), aby i ona prospívala a došla ke vší plnosti Boží! (sr. Ef. III. 19).

8. Jediný Prostředník Kristus ustanovil svou Církev jako svatou společnost víry, naděje a lásky zde viditelnou na zemi a neustále ji podporuje (9), jí rozdílí všem pravdu a milost. Společnost však vyzbrojená ústrojími hierarchickými a tajemné tělo Kristovo, společnost viditelná a sdružení duchovní, Církev pozemská a Církev obdařená dary nebeskými, nejsou to však dvě skutečnosti, nýbrž vytváří jedinou souvislou skutečnost, jež sestává z prvku lidského a božského (10). Proto pro nepatrnou dobu je přirovnávána tajemství Vtěleného Slova. Jako totiž přirozenost přijatá Slovem Božím jakožto živý orgán spásy. S Ním byla nerozlučitelně spojena, tak ne nepodobným způsobem společenské spojení Církev s Duchem Kristovým jí oživujícím slouží k růstu těla (sr. Ef. IV. 16) (11).

Je to jediná Církev Kristova, již v symbolu vyznáváme jako jednu, svatou obecnou a apoštolskou (12), již Spasitel náš po svém zmrtvýchvstání předal Petrovi k pasení (Jan 21, 17), a ji svěřil i ostatním apoštolům k šíření a řízení (sr. Mt. 28, 18) a na věky ustanovil jako „sloup a utvrzení pravdy“ (1 Tim. III. 5).

Tato církev na tomto světě jakožto společnost ustavená a uspořádaná spočívá v církvi katolické jsouc řízena od nástupce Petrova s biskupy v jeho spojení (13), i když mimo její společenství vícero prvků posvěcení i pravdy lze nalézt, tyto však jakožto dary vlastní církvi Kristově vybízejí k jednotě katolické.

Jako však Kristus své vykupitelské dílo dokonil v chudobě a pronásledování, tak i církev je volána k nastoupení téže cesty, aby sdělovala lidem ovoce spásy. Ježíš Kristus „ač božské přirozenosti — sám sebe zmařil, přijav přirozenost nevolníka“ (Fil. II. 7) a pro nás „se stal potřebným, ač byl bohatý“ (sr. 2 Kor. 8, 9), tak i církev, ač ke splnění svého poslání potřebuje pomoci lidské, není určena k hledání slávy pozemské, nýbrž k šíření pokory a odříkání svým příkladem. Kristus poslaný Otcem „hlásati evangelium chudým, uzdravovati zarmoucené srdcem (Lk. 4, 11), „hledati a spasiti, co bylo zahynulo (Luk. 19, 10); podobně církev všechny lidskou slabostí postižené zahrnuje láskou, ba v chudých a trpících vidí obraz svého chudého a trpícího Zakladatele, usiluje pomoci jim v jejich nedostatku a má úmysl tím sloužiti v nich Kristu. Zatím co však Kristus svatý, neviný a neposkvrněný (Žid. 7, 26) hříchu neměl (2 Kor. V. 21), nýbrž přišel usmířit Boha za hříchy lidu (sr. Žid. 2, 17), církev zahrnující ve svém lůně hříšníky je zároveň svatá a vždy potřebující očisty, vyžaduje neustále pokání a obnovy.

„Prochází mezi pronásledováními světa a útěchami Božími na své pouti“ (14), církev hlásající kříž a smrt Páně. dokud nepřijde (sr. 1 Kor. 11, 26). Mocí Pána vzkříšeného však posilována, aby překonala své bědy a nesnáze vnitřní i vnější, trpělivostí a láskou a zjevovala, ač pod stíny, přec však věrně ve světě tajemství Jeho, dokud na konci v plném světle nebude zjevena.

1. S. Cypr. List 64, PL. 3. 1017; 2. S. Řehoř V. Hom. in ev. PL 79.1154; 3. S. Iren. Adv. haer. PG 7, 966; 4. S. Cypr. De or. PL 4, 553; 5. Origenes Im Mt. PG 13, 1443; 6. S. Th. III. q. 62; 7. Pius XII. Enc. Myst. Corp. 1943; 8. Lev XIII. Enc. Divin. illus-1897; 9. Lev XIII. Enc. Sapientiae christ. -1890; 10. Pius XII. Myst. Corp. 1943; 11. Lev XIII. Enc. Satis cognitum-o. c.; 12. Symbolum apostolicum; 13. Prof. fidei Trident; 14. S. Augustinus; Civ. Dei. XVIII. PL 41, 614.

Hlava II.

O LIDU BOŽÍM

9. Ve všem čase a ve všem národě byl přijat Bohem, kdokoli se bojí Boha a koná spravedlnost (sr. Sk. X. 35). Líbilo se přece Bohu posvětit lidi a je spasit ne jednotlivě, nýbrž z nich vytvořit lid, který by vpravdě Bohu uznával a Jemu svatě sloužil. Tedy lid izraelský Sobě vyvolil za národ, s nímž učinil smlouvu a jež postupně poučoval tím, že projevoval Sebe i svou vůli v jeho dějinách a jej pro Sebe posvěcoval. Toto vše bylo jen předobrazem a přípravou pro nový a dokonalý Zákon, jenž byl přinesen Kristem a k plnějšímu předání zjevení prostřednictvím samého Slova Božího tělem učiněného. „Ejhle blíží se dni, praví Jahve, s domem Jisraele i s domem Judy sjednám novou smlouvu. Nebude to smlouva, jakou jsem učinil s jejich otci onoho dne, kdy jsem je vzal za ruku a vyvedl z egyptské země. Tu smlouvu se mnou zrušili. Za to jsem je odmítl. Ejhle, jaká bude smlouva, kterou sjednám s domem Jisraelovým, až přijdou ony dny, praví Jahve — Všichni mne budou znáti, velicí i malí, praví Jahve — [Jer. 31, 31—34]. Tuto novou smlouvu učinil Kristus, novou totiž smlouvu ve své krvi (sr. 1 Kor. 11, 25), volaje z Židů i z pohanů lid, který ne podle těla, nýbrž v Duchu se sdruží v jednotu a bude novým lidem Božím. Neboť věřice v Krista, znovuzrození nikoli ze semene porušitelného, nýbrž neporušitelného skrze slovo Boha živého (sr. 1 Pet. 1, 23), ne z těla, nýbrž z vody a z Ducha Svatého (sr. Jan 3, 5—6), přec však ustavuje se „pokolení vyvolené, kněžstvo královské, národ svatý, lid, který náleží Bohu — který kdysi nebyl lid Boží, nyní však je lid Boží“ (1 Pet. 2, 9—10).

Tento lid mesiánský má za hlavu Krista, „který byl vydán pro hříchy naše a vstal z mrtvých pro ospravedlnění naše (Řím. IV. 25) a nyní dosáhl jména nade vše-

chna jména a slavně kraluje na nebi. Má důstojnost a svobodu dítek Božích, v jejichž srdcích Duch Svatý sídlí jakoby ve chrámu. Má za zákon nové přikázání lásky jako sám Kristus miloval nás (sr. Jan 13, 34). Má však za cíl království Boží, započaté samým Bohem na zemi, jež se má dále šířit, až bude dovršeno na konci věků Jím samým, až se zjeví Kristus — náš život (sr. Kol. 3, 4) a „tvorstvo bude osvobozeno od poroby porušení ke svobodě ve slávě dítek Božích (Řím 8, 21). A tak onen lid mesiánský, ač všechny lidi ve skutečnosti v sobě nezahrnuje, a nejednou se jeví jako maličký stádek, je přece pro celé pokolení lidské nejpevnějším zárodkem jednoty, naděje a spásy. Kristem byl ustaven pro společenství života, lásky a pravdy, jím je určen jako nástroj vykoupení všech a jako světlo světa a sůl země (sr. Mt. V. 13—16) a je vyslán do celého světa.

Jako však Izrael podle těla, jenž na poušti putuje, je již nazýván církví Boží (2 Ezdr. 13, 1; Num. 20, 6), tak nový Izrael, jenž v současném světě nastupuje a hledá budoucí a trvalou vlast (Žid. 13, 14), též je nazýván církví Boží-Kristovou (Mt. 16. 18), již svou vlastní krví si získal (Sk. 20, 28), svým Duchem naplnil a vyzbrojil vhodnými prostředky viditelné a společenské jednoty. Bůh shromáždění těch, kteří vzhlížejí k Ježíši, původci spásy a zdroji jednoty a pokoje s vírou, svolal a ustavil jako církev, aby byla všem i jednotlivcům viditelným znamením této spasitelné jednoty (1).

Vstupuje do dějin lidí majíc se rozšířit po všech krajinách a při tom přesahuje časy i hranice národů. Církev však procházející pokušeními a souženími je posilována silou milosti Boží od Pána sobě příslibenou, aby ve slabosti těla se neodchýlila od dokonalé důvěry, nýbrž aby zůstala hodnou snoubenkou svého Pána a pod vlivem Ducha Svatého neustala sama sebe obrozovat, dokud skrze kříž nepřijde ke světlu, jež nezná západu.

10. Kristus Pán Velekněz vybraný z lidu (Žid. V. 1—5) nový lid „učinil královskými kněžími pro Boha, svého Otce“ (Zjev. I. 6). Pokřtění totiž znovuzrozením a pomazáním Ducha Svatého jsou posvěceni v duchovní chrám a ve svatě kněžstvo, aby všemi skutky lidskými křesťané přinášeli duchovní oběti — a zvěstovali vznešené vlastnosti Toho, jenž z temnoty je povolal k svému podivuhodnému světlu (1 Pet. II. 4—10). Proto všichni učedníci Kristovi setrvávajíc na modlitbách a chválíce společně Boha (sr. Sk. II. 42—47), nechť sami sebe vydávají jako oběť živou a svatou Bohu se líbící (sr. Řím. 12, 1) a všude na zemi přinášejí svědectví o Kristu a všem, kdož žádají účet z naděje na život věčný, nechť jsou hotovi vydati počet (1 Pet. 3, 15).

Kněžství věřících je však *obecné* a kněžství *služebné* neboli hierarchické, ač se liší od sebe podstatně a netoliko stupněm, navzájem se doplňují; jedno i druhé svým zvláštním způsobem se účastní na jediném kněžství Kristově (2). Služebný kněz totiž posvátnou mocí, již se těší, vytváří lid kněžský a vede jej, v osobě Kristově vykonává eucharistickou oběť a ji jménem celého lidu Bohu obětuje; věřící však mocí svého královského kněžství shromažďují se při Eucharistické oběti (3) a ji vykonávají přijímáním svátostí, v modlitbě a díkučinění, svědectvím svatého života, odříkáním a účinnou láskou.

11. Posvátná a organicky stavěná povaha společnosti kněžské se projevuje svátostmi a ctnostmi. Věřící křtem zapojení do církve jsou povoláni k bohoslužbě křesťanského náboženství a znovuzrození v syny Boží jsou povinni vyznávat víru, kterou od Boha přijali prostřednictvím církve, před lidmi (4). Svátostí biřmování jsou dokonaleji zapoutáni k církvi, vyzbrojeni zvláštní silou Ducha svatého a tak jsou zavázáni jakožto opravdoví svědkové Kristovi k šíření a hájení víry slovem i skutkem naléhavěji (5). Účastníci se na oběti eucharistické, zdroji to a vrcholu veškerého života křesťanského, obětují božskou žertvu Bohu a sebe samé s ní (6); a tak jak oběti, tak svatým přijímáním každý svým způsobem v liturgické činnosti berou svůj podíl. A posílení tělem Kristovým ve sv. přijímání konkrétně projevují jednotu lidu Božího, jež touto nejvznešenější svátostí je vhodně naznačována a podivuhodně působena. Kdož však při-

stupují ke svátosti pokání, získávají odpuštění urážky Bohu učiněné z Jeho milosrdenství a zároveň se usmířují s Církví, již hříchem zranili a jež láskou, příkladem a modlitbami pracuje pro jejich obrácení. Nemocné posvátným pomazáním nemocných a modlitbou kněží celá církev doporučuje trpícím a oslavenému Pánu, aby jim ulehčil a je spasil (sr. Jak. V. 14–16), ba vybízí je, aby tím, že se přidruží k utrpení a smrti Páně dobrovolně, též prospěli dobru lidu Božího (sr. Řím. 8, 17; Kol. 1, 24; 2 Tim. 2, 11–12; 1 Pet. 4, 13). Dále ti, kteří mezi věřícími jsou označeni svátostí kněžství, jménem Kristovým jsou určeni k tomu, aby pásli církev slovem a milostí Boží. Křesťanští manželé mocí svátosti manželství, jímž naznačují tajemství jednoty a plodné lásky mezi Kristem a Církví (sr. Ef. V. 32), se navzájem v životě muželském a zrození i výchově potomstva ke svatosti podporují a tak ve svém stavu a řádu mají v lidu Božím svůj vlastní dar (sr. 1 Kor. 7, 7/–7). Z tohoto manželství totiž vzniká rodina, v níž se rodí noví občané lidské společnosti, kteří milostí Ducha svatého křtem se stávají dítkami Božími a tak zmnožují lid Boží během věků. V rodině jakoby domácí Církví rodiče nechť jsou prvními hlasateli víry svým dětem slovem i příkladem a podporují je v jejich vlastním povolání, zvláště pak péčí v povolání svatém.

Všichni věřící křesťané podpoření tolika a takovými spásitelnými prostředky, jsou povoláni Pánem ke zdokonalování svatosti, již Otec sám je dokonalý, každý na své cestě, at má jakékoli povolání či je kteréhokoli stavu.

12. Lid Boží je účasten též na prorockém úřadu Kristově tím, že šíří Jeho svědectví hlavně životem víry a lásky, a obětuje Bohu žertvu chvály, plod rtů vyznávajících Jeho jméno (sr. Žid. 13, 15). Celek křesťanů, jenž má posvěcení od Ducha svatého (sr. 1 Jan 2, 20), se nemůže mýlit ve víře a tuto zvláštní svou vlastnost projevuje nadpřirozeným citem víry veškerého lidu, když „od biskupů až k posledním věřícím laikům“ ukazuje svůj všeobecný souhlas o věcech víry a mravů (8). Neboť tímto citem víry, jenž je vzbuzován Duchem pravdy a též udržován, lid Boží pod vedením posvátného magisteria, jež věrně poslouchá, již nepřijímá jenom slovo lidí, nýbrž opravdu slovo Boží (sr. 1 Sol. 2, 13) a lze neodlučitelně k víře předávané svatým (sr. Jud. 3), do víry hlouběji svým duchem proniká a ji v životě plněji prožívá.

Týž Duch svatý mimo to nejen svátostmi a službami lid Boží posvěcuje a vede i ozdobuje ctnostmi, nýbrž své dary „rozděluje jednotlivým, jak chce“ (1 Kor. 12, 11), mezi věřícími všech stavů rozdílí i milosti zvláštní, jimiž je činí schopné ku přijetí různých děl a povinností prospěšných pro obnovu a větší budování Církve podle onoho: „Každému se však uděluje projevování Ducha k užtku Církve“ (1 Kor. 12, 7). Tyto dary (charismata) at nejslavnější či též prostější a více rozšířené, poněvadž jsou potřebám Církve velmi přiměřené a užitečné, třeba přijímatí s díkyčiněním a útechou. Mimořádné dary se však nesmějí opovážlivě vyžadovati, ani od nich doufati upřílišně ovoce děl apoštolských; ale posouzení o jejich pravosti a řádném použití přísluší představeným Církve a těm dlužno zvláště připomenout, aby Ducha nezhášeli, nýbrž všechno dobré zkoušeli a dobrého se drželi (sr. 1 Sol. V. 19–21).

13. Všichni lidé jsou voláni do nového lidu Božího. Pročež tento lid, zůstává jeden a jediný, má se šířiti do celého světa a po všechny věky, aby se splnil plán vůle Boží, jenž stvořil lidskou přirozenost od počátku jedinou a své dítky, které byly rozptýlené, chce shromáždit v jedno (sr. Jan 11, 52). K tomu totiž poslal Bůh Syna svého, jež ustanovil dědicem všeho (sr. Žid. 1, 2), aby byl Učitelem, Králem a Veleknězem všech, hlavou nového lidu dítek Božích. K tomu však seslal Bůh Ducha Syna svého, Pána a Životodárce, který je pro celou církev i jednotlivce zdrojem sjednocení v nauce apoštolské a společenství v lámání chleba a modlitbách (sr. Sk. II. 42).

Pro všechny tedy národy je jeden lid Boží, poněvadž ode všech národů si vypůjčuje své občany pro své království povahy však ne pozemské, nýbrž nebeské. Všichni věřící rozptýlení s ostatními mají účastenství v Duchu svatém a tak „ten, který sídlí v Říme, ví, že Indové

jsou údy jeho“ (9). Jelikož království Kristovo není z tohoto světa (sr. Jan 18, 36), proto církev neboli lid Boží zavádějící toto království neubírá ničeho na časném dobru kteréhokoli národa, nýbrž naopak schopnosti a mravy národu, pokud jsou dobré, podporuje a přejímá a přejímáním očišťuje, posiluje a povznáší. Je totiž pamětliva, že musí s oním Králem sbíratí, jemuž jsou dány v dědictví všechny národy (sr. Is. 60, 4–7; Zjev. 21, 24) a do Jehož země přinesou dary a svou slávu. Tento všeobecný charakter, jenž zdobí lid Boží, je dar samého Boha, jímž katolická církev účinně a trvale směřuje k převzetí celého lidstva se všemi jeho dobry pod Hlavou Kristem v jednotě Jeho Ducha (10). Touto katolicitou přináší jednotlivé části druhým své vlastní dary a tím celá církev tak, že celek i jednotlivé části jsou obohacovány sdílením si všeho a spějí k plnosti v jednotě. Proto se stává, že lid Boží nejen je sdružován z rozličných národů, nýbrž též ve vlastním lůně sestává z různých řádů. Mezi údy jeho je rozličnost jak podle úřadů, neboť někteří posvátným úřadem fungují pro dobro svých bratří, tak podle povolání a stavu životního, neboť mnozí jsou ve stavu řeholním směřující kratší cestou ke svatosti a dávají tak příklad bratřím. Proto též v církevním společenství jsou zákonitě církve partikulární (částecné) mající vlastní tradice, ovšem uznávají prvenství Petrovy Stolece, jež předsedá veškerému shromáždění lásky (11), chrání zákonitě odlišnosti a zároveň bdí, aby zvláštnosti, pokud neškodí celku, spíše mu prospívaly. A konečně mezi různými částmi Církve jsou pouta vnitřního společenství stran duchovních bohatství, apoštolských pracovníků a časné výpomoci. Údy Lidu Božího jsou povolány ke sdílení si dober a o jednotlivých též Církvích platí slova apoštola: „Posluhujte si navzájem každý podle milosti, kterou dostal, jako dobří správcové rozličné milosti Boží! (1 Pet. IV. 10). K této jednotě katolické Božího Lidu, jež naznačuje a podporuje všeobecný mír, jsou voláni všichni lidé a k ní patří nebo jsou zaměřeni rozličnými způsoby jak katoličtí věřící, tak jiní věřící v Krista, tak i nakonec vůbec všichni lidé, volaní milostí Boží ke spáse.

14. Posvátný sněm nejprve se obrací k věřícím katolíkům. Učí pak, opíraje se o Písmo svaté a ústní podání, že tato putující církev je nutná ke spáse. Neboť jediný Kristus je Prostředníkem a cestou spásy, a ve svém těle, jímž je církev, je stále s námi; Sám však výslovným zdůrazňováním víry a křtu (sr. Mk. XVI. 16; Jan III. 5) zároveň dotvrtil nutnost Církve, do níž lidé křtem jakoby branou vcházejí. Proto ti lidé by nemohli být spaseni, kteří vědouce, že církev katolická byla založena Ježíšem Kristem jako nutná ke spáse, přece by nechtěli buď do ní vstoupiti nebo v ní setrvati.

Ti jsou plně zavtěleni do společnosti Církve, kdož majíce Ducha svatého přijímají veškeré její ustanovení a všechny prostředky spásy v ní zavedené a v jejím společenství viditelném, s Kristem pod vedením Nejvyššího Velekněze a biskupů jsou spojeni, a to pouty vyznání víry, svátostí a církevního vedení a společenství. Není však spasen, i kdyby byl zavtělen do Církve, ten, kdož neseťvává v lásce, je sice v lůně Církve „tělem“, avšak není v ní „srdcem“ (12). Necht jsou pamětlivi všichni synové Církve, že své výtečné postavení nemají přičítati vlastním zásluhám, nýbrž zvláštní milosti Kristově; a jestliže mu nebudou odpovídat myšlením, slovem i skutkem, nedojdou spásy a přísněji budou souzeni (13). Katichumeni, kteří za pomoci Ducha svatého touží výslovnou vůlí, aby byli zapojeni do Církve, touto samou touhou jsou s ní spojováni; je Matka Církve již objímá svou láskou a péčí.

15. S těmi, kteří pokřtěni jsou ozdobeni jménem křesťanským, avšak nevyznávají neporušenou víru nebo nezachovávají jednotu společenství s Nástupcem Petrovým, církev uznává, že je s nimi pro vícero důvodů ve spojení (14). Neboť jsou mnozí, kteří Písmo svaté jako směrnici víry a života mají v účtě a projevují náboženskou horlivost, vroucně věří v Boha Otce všemohoucího i v Krista, Božího Spasitele (15), jsou označeni křtem, jímž jsou zapojeni na Krista, ba i jiné svátosti ve svých vlastních církvích nebo shromážděních církevních uznávají a přijímají. Někteří mezi nimi se těší i biskupství,

slavi svatou Eucharistii, ba i milují zbožnost vůči Boho-
rodičce Panně (16). Přistupuje k tomu společenství ji-
ných dobrodini duchovních a modliteb; ba jakési oprav-
dové spojení v Duchu svatém, jenž svými dary a milost-
mi též působí v nich svou posvěcující mocí a mnohé
z nich posiloval až do prolití krve. A tak Duch vzbuzuje
ve všech učednících Kristových touhu i činnost, aby
všichni způsobem stanoveným Kristem se sdružili v jed-
nom ovčinci pod jedním Pastýřem v pokoji (17). Matka
Církve neustává se modlit, doufat a pracovat, aby toho
dosáhla, a vybízí syny k očišťování a obnově duchovní,
aby znamení Kristovo nad tváří Církve jasněji zazářilo.

16. Ti však, kteří evangelium dosud nepřijali, se při-
družují k Lidu Božimu z rozličných důvodů (18). Na
prvém místě onen národ, jemuž byla dána zaslíbení a
zákony a z něhož Kristus vzešel podle těla (sr. Řím.
9, 4—5), národ podle vyvolení nejmilejší k vůli otcům:
vždyť Boží dary a povolání jsou neodvolatelná (sr. Řím.
11, 28—29). Avšak plán spásy se týká i těch, kteří u-
znávají Stvořitele, mezi nimiž hlavně jsou musliman-
mohamedáni, kteří vyznávajíce, že se drží víry Abra-
hámovy, s námi se klanějí jedinému Bohu milosrdnému,
jenž bude v poslední den soudit lidi. Ani od těch, kteří
hledají neznámého Boha ve stínech a obrazech, Bůh
není daleko, vždyť všem dává život a nadšení i vše
(sr. Sk. 17, 25—28) a Spasitel chce spasiti všechny
lidi (sr. 1 Tim. 2, 4). Neb kdož evangelium Kristovo
a jeho Církev neznají bez viny, Boha však s upří-
mým srdcem hledají, jeho vůli uznávají prostřed-
nictvím hlasu svědomí a pod vlivem milosti se snaží
plnit, mohou dojíti věčného spasení (19). Aniž Boží Pro-
zřetelnost odmítá nutnou pomoc ke spásě těm, kteří bez
viny k výslovnému uznání Boha dosud nedošli a usilují
nastoupiti správnou cestu ne bez Boží milosti. Neboť co-
koliv dobrého a pravdivého u nich nalézáme, vše je po-
važováno od Církve jakožto evangelijní příprava (20) a
a je dáno Tím, jenž osvícuje každého člověka, aby měl
život věčný. Avšak velmi často lidé ošálení Zlomyslníkem
ve svých smýšleních vyvětrali a zaměnili Boží pravdu za
lež, sloužíce více tvoru než Tvůrci (sr. Řím. 1, 21—25)
nebo žijíce a umírajíce bez Boha na tomto světě, jsou
vystaveni nejhoršímu zoufalství. Proto Církev pro slá-
vu Boží a pro podporu spásy těchto všech pamětliva při-

kazu Páně: „Hlásejte evangelium všemu stvoření“ (sr.
Mk. XVI. 16), pečlivě se stará o misie.

17. Neboť jako Syn byl poslán od Otce a Sám vyslal
apoštoly (sr. Jan XX. 21) řka: „Jdouce tedy učte všechny
národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého,
učíce je zachovávat vše, co jsem vám přikázal. A hle,
já s vámi jsem až do skonání světa (Mt. 28, 18—20).
Církev tento slavnostní příkaz Kristův, hlásati spasitel-
nou pravdu, přijala od apoštolů, aby jej plnila až do kon-
čin země (sr. Sk. 1, 8). Za svá považuje slova Apoštola:
„Běda mně, kdybych nehlásal evangelium [1 Kor. 9, 16],
a proto stále vytrvale vysílá hlasatele víry, dokud nové
Církev se plně nevytvoří, aby samy pokračovaly v díle
evangelizačním. Neboť je puze na Ducha svatého, aby
skutečně se splnil plán Boží, který určil Krista² za
spásy pro celý svět. Církev hlásáním evangelia slyšící
vybízí k víře a vyznání víry, připravuje ke křtu, vytrhává
z otroctví bludu a je zavtěluje na Krista, aby láskou
rostli až do jeho plnosti. Svým dílem však způsobuje,
že cokoliv dobrého v srdci a myslí lidí nebo ve vlast-
ních obřadech či kulturách národů se nalézá, nejen že
nezaniká, nýbrž ozdravuje, povyšuje se a dovršuje se
ke slávě Boží, k zahanbení démona-dávla a k blaženosti
člověka. Každému učedníku Kristovu přísluší povinnost ší-
řiti viru podle své možnosti (21). Ač kdokoli může vě-
řící pokřtiti, přec však přísluší knězi dovršovati budo-
vání Těla Kristova eucharistickou obětí, plněním slov
Božích pronesených prostřednictvím proroka: „Od vý-
chodu slunce až na jeho západ jest veliké jméno mé
u národů, a čistý dar obětí se má obětovati a přinášeti
mému jménu na každém místě -“ (Mal. 1, 11) (22). Tak
však zároveň se modlí a pracuje Církev, aby plnost ce-
lého světa vstoupila v Boží Lid, tělo Páně a chrám Ducha
svatého a v Kristu Hlavě veškerenstva byla vzdávána
veškerá čest a sláva Stvořiteli a Otci všech.

(Pokračování)

1. S. Cypr. Ep. 69/PL 3, 1142; 2. Pius XII. Al. „Magnificate Domin.
1954; 3. Pius XI. Enc. Miserent. Deus 1928; 4. S. Th. III. q. 63;
5. S. Cyr. Jer. Catech. PG 33, 1009; 6. Pius XII. Mediator Dei 1947;
7. 1 Cor. 7, 7; 8. S. August. PL 44, 980; 9. S. Joan. Chr. PG 59,
331; 10. S. Iren. PG 7, 925; 11. S. Ignác: Ad Rom.; 12. S. August.
PL 43, 197; 13. Luk. XII. 48; 14. Lev XIII. Praecel. gratul. 1894; 15.
Satis cogn. 189; 16. Pius XI. Orient. Ecclesiae 1944; 17. Instr. S.
Offic. 1949; 18. S. Th. III. q. 8, a. 3; 19. Dz 3869—72; 20. Eusebius:
Pr. ev: PG 21; 21. Bened. XV. Maximum illud 1919; 22. Didaché 14.

ECCLESIA IN MUNDO HUIUS TEMPORIS

HISTORIE, CÍL, OBSAH A VÝZNAM 13. SCHÉMATU

S netrpělivostí očekávali nejenom koncilní Otcové, ale
i světová veřejnost rozpravu o předloze: „Církev v dneš-
ním světě“. Když v říjnu minulého roku stále nepřichá-
zelo schéma na pořad koncilního jednání, začalo se pro-
jevovat znepokojení nad jeho osudem. Konečně 20. října
1964 na 105. gen. kongregaci bylo dáno schéma na po-
řad jednání. Po všeobecné rozpravě, na níž promluvalo
42 koncilních Otců (105.—108. gen. kongr.) bylo 23. říj-
na hlasováno, zda schéma má být podkladem k další
diskusi o jednotlivých hlavách a bodech, či má být sta-
ženo z pořadu jednání. Byl to historický okamžik, když
1579 hlasů proti 297 rozhodlo, aby schéma bylo projed-
náváno, i když sami obránci schématu k předloze měli
některé výhrady, hlavně pro nedostatečnou podloženost
teologickou. Aby tomuto nedostatku bylo odpomoženo,
vykreslil kardinál A. Meyer (105. gen. kongr.) velkolepý
obraz kosmického vykoupení a kardinál A. Bea (106.
gen. kongr.) ukázal, že základním občanstvím křesťana,
i když je na zemi, je občanství nebeské.

HISTORIE SCHÉMATU.

Schéma, napřed sedmnácté, nyní třinácté v pořadí, je
ze všech nejmladší. Popud ke schématu teprve za první
období koncilu — v r. 1962 — dalo asi 70 biskupů, kteří
žádali, aby sněm odsoudil válku a atomové zbraně. Téma
pak bylo rozšířeno i na ostatní palčivé otázky naší doby
a v lednu 1963 pověřila koordinační komise koncilu ko-
misí teologickou a komisí pro apoštolát laiků vypracov-
áním předlohy „O přítomnosti Církve v dnešní době“. Obě
uvedené komise se k tomuto cíli spojily ve zvláštní
smíšenou komisi. Tato smíšená komise pak v květnu 1963
předložila koordinační komisi připravené schéma ke

schválení. Zpravodajem schématu před koordinační ko-
misí byl kardinál Léon Suenens. Z rozhodnutí koordi-
nační komise měly být některé problémy ještě více roz-
vedeny a odkázány do Dodatků. Proto svolal kardinál
Suenens skupinu poradců do Lovaně, a ti vyhotovili nový
dokument jako nárys schématu 17. „O aktivní přítom-
nosti Církve při výstavbě světa“. Tento dokument byl
dán během druhého zasedání koncilu smíšené komisi.

Ta se sešla 29. 11. 1963 k poradám o další práci a
ustanovila dvě podkomise, jednu vypracováním koncil-
ního textu, druhou vypracováním pěti Dodatků. Před-
sedou tohoto sboru byl biskup Emilio Guano z Livorna
a za sekretáře byl zvolen známý moralista, redemptorista
P. Bernard Häring. Do práce byla zapojena řada bisku-
pů, kněží i laiků. Mnozí z nich se sešli v únoru 1964
v Curychu. Návrhy textů byly pak v březnu a v červnu
předloženy smíšené komisi za předsednictví kardinálů
Ottaviana a Centa a po schválení podány koordinační
komisi a kardinálem státním sekretářem Cicognanim
v červenci 1964 rozeslány biskupům. Na počátku třetího
zasedání koncilu bylo Otcům sděleno, že mohou ještě
podávat dodatečné opravné návrhy.

Uvedl jsem poněkud podrobněji celou složitou historii
schématu, která je dokladem, s jakým vědomím odpověd-
nosti a důležitosti se koncil na toto schéma připravil.

CÍL SCHÉMATU „CÍRKEV V DNEŠNÍM SVĚTĚ“.

Má vyložit postoj Církve k modernímu světu, pokud
se týká „časných problémů“ (problemata temporalia).
Nejde však o všeobecnou teologii pozemské skutečnosti
nebo o úplné mravní normování této celé skutečnosti.
Obrací se k dnešní situaci (s konkrétními jednotlivostmi
v Dodatcích), na její světlé i stinné stránky, na problé-

my, úzkosti a naděje dnešních lidí. Obtíže výkladu a složitost vztahů mezi Církví a časnou skutečností vyplývají z povahy věci samé. Je nutno se vystříhat dvou extrémů, nebo jinak řečeno musí se nalézt ve formě syntézy správná střední cesta mezi zdrženlivým postojem Církve k časnému skutečným a mezi snahou o řešení problémů dnešní doby, kterými by se Církev úplně zabírala. Ve svém základním postoji chce být schéma pastorálním dokumentem, který se obrací nejenom ke katolíkům, ale i k ostatním křesťanům i k nekřesťanům. Proto jeho snaha spojit biblickou a teologickou věrnost výpovědi s řečí srozumitelnou dnešnímu člověku.

OBSAH SCHÉMATU:

Schéma se skládá z úvodu, čtyř kapitol a krátkého závěru (29 stran textu) a z pěti Dodatků (50 stránek textu).

Úvod počíná větou „gaudium et luctus“ (radost a bolest) a prohlašuje, komu jsou slova určena a v jakém světle (= Kristus Světlo světa) je vidí. Připomíná nutné setkání se koncili a Církve se světem a časnými věcmi. Církev se snaží chápat „znamení doby“, to jest dnešní situaci. Každá doba je pro Církev a lidstvo znamením a voláním, jak blízkostí, tak i odcizením se od Boha. Ve volání doby je třeba slyšet hlas Boží. Pro společnou výstavbu světa v duchu Kristově se obrací na katolíky, na ostatní církevní společnosti, na všechny věřící v Boha a vůbec na všechny lidi, kteří se nás dotazují na naše naděje a na naši připravenost. Všechny ujišťuje spoluúčasti křesťanů při výstavbě skutečně bratrské společnosti. Kristus se má stát viditelným světu jako světlo světa spoluprací jednotlivých křesťanů i křesťanských společností v duchu bratrskosti, chudoby a lásky.

Kapitola I.: *Plně povolání člověka (De integra hominis vocatione)*. Kapitola ukazuje pozitivní hodnoty celého stvoření a významnou skutečnou obnovu harmonické jednoty nového člověka jako křesťanské osobnosti skrze Ježíše Krista. Tento nový člověk má poznat, jak musí vidět a plnit i časné úkoly ve světle svého plného povolání. Je dvojí úloha povolání člověka: Hledat království Boží a spolupracovat při výstavbě společnosti tohoto světa. To jsou dva úkoly, které si nejsou navzájem cizí a které si neodporují. Křesťan má povinnost nejenom k Bohu, ale i k bližnímu a ke světu, který je také Božím. Oba póly lidského povolání se navzájem prolínají. Věnuje-li člověk většinu svého času úkolům časným, nesmí opomíjet chválu patřící Bohu. Je-li zasvěcen věcem božským, nechť se střeží podceňovat pozemské úkoly lidstva. Celý člověk potřebuje chleba duchovního i materiálního.

Kapitola II.: *Církev ve službě Boha i lidí (Ecclesia Dei hominumque servitio dedita)*. V kapitole se mluví o poslání Církve, zvláště v její hierarchii a v souvislosti s tím o postoji Církve k časným věcem. Církev jako taková zpřítomňuje Krista, který přišel na svět v podobě služebníka, aby sloužil. V tomto duchu služby chce i Církev své mnohostranné vztahy k časnosti tak uspořádat, aby byl zřejmý jak duchovní charakter jejího poslání, tak i její přínos ke všeobecnému dobru celého lidstva.

Kapitola III.: *O postoji křesťanů ve světě, ve kterém žijí (De ratione christianorum se gerendi in mundo in quo vivunt)*. V této kapitole jde o osobní postoj a chování jednotlivého křesťana ve světě a k dnešnímu světu. Jednotliví křesťané i jejich společenství svou upřímnou, velkodušnou bratrskou a ochotnou spoluprací se všemi lidmi se stanou svědectvím pro Krista, který žije uprostřed bratří. V kapitole se např. mluví o stále důkladnějším poznávání všelidských potřeb na všech úsecích života, o spolupráci křesťanů při světových akcích, o spoluúčasti na rozmachu vědy a umění aj. V závěru této kapitoly je řeč o „dialogu“ a jeho podmínkách. Dialog musí být proniknut silnou vírou a bratrským duchem. Dialog nechť je otevřený, nesobecký a čestný. Je třeba na druhé straně patřit s vážností, chápat jejich situace, uznávat u nich to, co je dobré a pravdivé. Doporučuje se spolupráce v organizacích mezinárodních, která má být čestná a ochotná.

Kapitola IV.: *Hlavní úkoly, které musí křesťané naší doby plnit (De praecipuis muneribus a christianis nostrae*

aetatis implendis). Kapitola je věnována řadě velkých a naléhavých problémů naší doby, aby osvětlila všem křesťanům odpovědnost, která i pro ně plyne z těchto vážných problémů. Je zde řeč o ochraně lidské důstojnosti, o důstojnosti manželství a rodiny, o podporování kultury, hospodářského a sociálního života, o solidaritě národů, o zpevnění míru, o problémech spojených s atomovými zbraněmi, o odzbrojení atd.

Krátký obsah Dodatků (Adnexa): Pět dodatků otištěných v příloze osvětluje především několik hlavních námětů ze čtvrté kapitoly schématu. Dodatek I. *Lidská osoba ve společnosti*: A. Člověk a jeho povolání jako lidská osoba. B. Člověk ve společnosti. C. Vztah mezi osobou a společností. D. Církev v lidské společnosti.

Dodatek II. *Manželství a rodina* (Znamení doby): povolání k manželství; posvěcení manželství a rodiny; láska v manželství; věrnost v nerozlučném manželství; plodnost manželství; manželství v dnešním světě.

Dodatek III.: *Podporování kulturního pokroku*.

Dodatek IV.: *Hospodářský a sociální život*. V 17 odstavcích se jedná o třech námětech. A. Vzdělání lidského rodu. B. Povaha a cíl církevní sociální nauky. C. Základní principy a orientace pro naši dobu.

Dodatek V.: *Společenství národů a mír*. V 15 oddílech se projednávají tři náměty: A. Budování míru. B. Uchování míru. C. Úloha Církve a křesťanů.

VÝZNAM 13. SCHÉMATU.

Zpravodajem schématu na concilu (20. 10.) byl litvornský biskup Emilio Guano, který již 17. 10. v tiskové kanceláři concilu měl konferenci se žurnalisty. O významu schématu řekl mezi jiným toto: Třinácté schéma jde ve svém obsahu jinou cestou než ostatní návrhy concilu. Obrací se k našemu dnešnímu kulturnímu světu, studuje potřeby a snahy dnešního člověka i změnu struktury a orientaci společnosti. Kulturní pokrok, sociální rozvoj, vzestup tříd a národů, které ještě včera stály na okraji dějin, problém hladu, strach před válkou a touha po míru, solidarita lidské rodiny, tyto i jiné věci jsou onou skutečností, o kterou se jedná ve 13. schématu.

Dnešní lidé, nebo aspoň mnozí z nich, vzhlížejí k Církvi v touze poznat její stanovisko. A Církev je si také plně vědoma toho, že je neoddelitelně vložena do skutečnosti tohoto světa. Jsou pověřena vtěleným Synem Božím obrací se k celé skutečnosti člověka. Církev chce rozumět lidem a chce se stát lidem srozumitelnou. Chce říci světu, jak smýšlí o pokroku kultury a o záležitostech člověka. Nabízí lidem svou spolupráci. Přirozeně, nemůže se Církev při setkání se světem denních skutečností zpronevěřit svému vlastnímu pohledu na věci. Tento pohled čerpá z radostné zvěsti a její podstatnou úlohou zůstává hlásat slovo Boží, zprostředkovávat lidem božský život a věst je k Bohu.

Schématem „Církev v dnešním světě“ chce tedy concil vstoupit do rozhovoru se současným světem a kulturou. Lidé, ať již náležejí jakémukoliv náboženství a světovému názoru, nemohou jít lhostejně kolem významné náboženské společnosti, jako je katolická Církev, která má staletou zkušenost. Její slovo, živěným stykem s evangeliem, nalézá i dnes ohlas v lidském duchu. Hlas Církve je pro mnohé útěchou na životní cestě. To může mít velké důsledky pro budoucnost světa. Ne nadarmo je očekávání, které se k této konstituci obrací tak živě a dokonce netrpělivě.

Toto setkání je i pro Církev a její život důležité. Připodobňuje se více svému Mistru, který putoval mezi lidmi a měl s nimi soucit, stýkal se s nimi a osvojoval si jejich zkušenosti. Tak roste i Církev a nese Bohu to, co On sám dává lidem během vývoje jejich kultury. Schéma se může stát velmi významné jako pobídka pro Církev a křesťany, aby se s rostoucí láskou ujímali záležitostí svých současníků. a aktivně spolupůsobili v křesťanském duchu na rozvoji kultury.

Touto konstitucí vchází tedy Církev stále více v rozhovor s lidmi. Ale musí se dávat pozor a neočekávat nic, co tato konstituce nemůže, a ani nechce poskytnout: řešení všech praktických otázek, které se den za dnem vynořují. Nesmíme se oddávat klamně představě, že konstituce může dát lidem všechno, po čem oni touží. Ale

již skutečnost tohoto dokumentu je významným svědectvím a důležitým krokem na cestě Církve mezi lidmi, na cestě lidského společenství.

Nikterak nepřekvapuje, že při obsažnosti a závažnosti látky diskuse k tomuto schématu byla nejenom nejdelší (s přestávkami od 20. října do 10. listopadu), ale také nejrušnější. Neudivuje, že dvojí postoj ducha, jak jej naznačil Jan XXIII., se projevil právě v této debatě. Postoj důvěry, jak ji on sám měl, i postoj obav, který bez váhání vytýkal. Jedna skupina Otců měla důvěru ve svět,

druhá se ho bála. Jedni viděli především dobro, druhí nejprve zlo. Bylo slyšet Otce z různých kultur a kontinentů, podávajících svá mínění a zkušenosti, aby vyjádřili zaměření Církve na velké problémy dneška. Ne tak vypočítáváním hledisek praktických, jako spíše stanovením principů. Jsme v době analýsy a kritiky, kdy je nutno udělat nesnadnou sythesu. Ale to je jednání hodné Církve a světa. K diskusi o 13. schématu se vrátíme v příštích číslech Duchovního pastýře.

ThDr. Jan Merell

II. Vatikánský koncil a jednotu křesťanů

Je zcela zřejmé, že II. vatikánský koncil, svolaný papežem Janem XXIII., r. 1962, bude mít velký význam pro sblížení a jednotu dosud rozdělených křesťanů. Je to vidno jednak ze skutečnosti, že koncil se setkal s takovou odezvou u nekatolických křesťanů (pravoslavných, protestantských, anglikánských), jednak z přítomnosti četných nekatolických delegátů na koncilu. Podle slov papeže Jana XXIII. má koncil *vnitřní obnovou Církve* připravit předpoklady ke *sblížení* a konečné *jednotě křesťanů* („Ad Petri cathedram“ z 29. VI. 1959). Jinými slovy: opětné sjednocení dosud rozdělených křesťanů je vázáno na vnitřní obnovu katolické Církve, k níž má II. vatikánský koncil podstatně přispět.

Při zahájení II. vatikánského koncilu (11. X. 1962) mu papež určil čtyři cíle: 1. poznání nebo sebezpoznání Církve, 2. obnovu Církve, 3. snahu o jednotu křesťanů a 4. dialog se současným světem. V téže linii pokračuje i jeho nástupce Sv. Otec Pavel VI.

Také široká katolická veřejnost očekává od II. vatikánského koncilu rozhodný pokrok v otázce sjednocení křesťanského světa. Je ovšem známo, že již před ohlášením tohoto koncilu byla jak u katolických, tak u nekatolických křesťanů řadu desetiletí touha po sblížení a jednotě (ať už tu máme na mysli všechny podniky ekumenického hnutí, které vyústilo ve Světovou radu církví nebo všechno to, co bylo vykonáno na katolické straně, velehradské uniijní kongresy v to počítajíc). Svolání a zahájení II. vatikánského koncilu dalo však všem těmto snahám nový mocný popud a také Světová rada církví, na jejíž světové konferenci přicházejí v poslední době i katoličtí pozorovatelé (např. v New-Delhi r. 1961 a jinde), k němu obrací svou pozornost. K zdůraznění tohoto cíle II. vatikánského koncilu přispívá i zřízení „Sekretariátu pro jednotu křesťanů“ (Secretariatus unionis), jemuž stojí v čele kardinál Augustin Bea. Několikaletá činnost tohoto Sekretariátu je velmi bohatá.

Abyste však předešlo nedorozumění a nepropadli jsme falešným představám, je nutno hned na počátku zdůraznit, že II. vatikánský koncil *není* a *nechce být koncil* *uniijním*, jak tomu bylo na II. koncilu lyonském (roku 1274) a za koncilu ferrarsko-florentském (roku 1438 až 1439 s pokračováním). Proto také slovo „ekumenický“ nutno brát ve smyslu dosavadních „všeobecných“ církevních sněmů, k nimž se scházejí biskupové celého katolického světa (Cod. iur. can. c. 222 ss.). Myslet dnes na vlastní „uniijní koncil“ bylo by utopií, praví kardinál Bea (Die Einheit der Christen. Probleme und Prinzipien, Hindernisse und Mittel, Verwirklichungen und Aussichten, Freiburg i. Br. 1963, 79). Tato slova jistě vzešla z úvahy nad složitostí a obtížností sjednocovacího díla, máme-li na zřeteli vztah pravoslavných církví k Církvi katolické a zvláště vztah protestantů a anglikánů k ní.

Základním krokem na cestě ke sblížení rozdělených křesťanů je objasnění otázky o *společenství v Kristu* všech dosud *odloučených křesťanů*, tj. o jejich místě v mystickém Těle Kristově a tím v pravé Církvi Kristově. Papež Jan XXIII. mluví ve svolávací bule o odloučených křesťanech jako o „synech“, jak už papež Pius XI. a Pius XII. je nazývali „odloučenými bratry“. Právem, neboť podle sv. Pavla na křtu sv. jsou všichni pokřtěni začleněni v Krista, „aby byli připodobněni obrazu jeho Syna, aby On byl prvorozený mezi mnohými bratry“ (Ř 8, 29), podle sv. Petra jsou „účastní božské přirozenosti“ (2 P 1, 4) a jsou podle sv. Jana „dítěmi Božími“ (1 J 3, 1). Jsou tedy všichni pokřtěni navzájem jako

bratři a sestry, údy jedné velké rodiny Kristovy. Ti, kteří nepatří k viditelnému tělu obecné Církve, jsou zařazeni do mystického Těla Kristova a dostávají z něho sílu a milost ke křesťanskému životu (enc. Pia XII. „Mystici Corporis Christi“).

Toto základní hledisko v místě nekatolických křesťanů je rozhodující pro ekumenický koncil. Všechny, kteří byli platně pokřtěni, musí Církve pokládat za náležející k ní nějakým způsobem, za své děti i když s ní nejsou viditelně spojeni. Církve je a musí být přesvědčena, že jí Kristus svěříl péči o všechny duše, které se staly křtem sv. jejími „dítěmi“. I když nekatoličtí křesťané toto stanovisko a úkol obecné Církve nesdílejí, nelze o tom pochybovat a jednání Církve ve věci sblížení a jednoty křesťanů jinak vykládati.

Základním bodem vzhledem ke sblížení a jednotě křesťanů jest otázka *nauky*. I když mateřská láska Církve vychází vstříc odloučeným křesťanům, nelze přehlížet anebo zatajovat věroučné rozdíly. Nebudeme o nich na tomto místě pojednávat, ponechávajíc to do samostatného článku. Také nekatoličtí křesťané uznávají, že katolická Církve nebo ekumenický koncil nemůže měnit nebo v pochybnost uvádět katolická dogmata nebo dělat ve věcech víry nějaké kompromisy. Nelze nic revidovat na věroučných dekretech tridentského koncilu nebo na dogmatu o prvenství římského papeže a jeho neomylnosti. Proto ani II. vatikánský koncil nemůže ze špatně chápaného irenismu věroučné pravdy nějak oslabovat nebo nivelisovat. Shodně s katolickou Církví stojí na nezměnitelnosti tradičního pokladu víry též církev pravoslavná, jak plyne z prohlášení jejích představitelů, např. na všeobecném shromáždění Světové rady církví v New-Delhi.

Jsou tímto stanoviskem Církve vzhledem k věroučnému pokladu víry všechny mosty k porozumění a jednotě zbořeny? Nikoliv! Koncil může mnohým způsobem přispět k tomu, aby byla odstraněna nedorozumění a aby byla jasně vyjádřena a pochopena celá křesťanská pravda. Je zcela jisté, že také na katolické straně vládne neznalost ohledně církví pravoslavných a náboženských společností vzešlých z reformace XVI. stol. Mnoho neznalostí, nedorozumění, falešných představ a předsudků existuje na obou stranách. O všem tom nás poučí knihy pojednávající i nekatolických církvích a náboženských společnostech a příručce systematické teologie (Konfessionskunde). Za tím účelem, pokud jde o církev pravoslavnou, byl za papeže Benedikta XV. r. 1917 zřízen Papežských ústav východních studií v Římě, který již řadu let spolu s Biblickým ústavem je součástí Papežské university gregoriánské.

Abyste došlo k vzájemnému porozumění, je nutno podle slov papeže Jana XXIII. navrátit se k čistým pramenům zjevení a tradice a tak představit podstatné v křesťanské víře a životě ve své hodnotě a lesku (Reč k přípravným komisím a sekretariátům koncilu ze 14. XI. 1960). Z pokladu zjevených pravd, obsažených v Písmě sv. a tradici, je nutno vybrat právě ony prvky, které mají především význam pro diskusi s odloučenými bratry, aby tímto způsobem byla věcným vysvětlením katolické nauky odstraněna mnohá její nedorozumění. I když každá skupina trvá na svých pozicích a rozdíly jsou po staletí zakořeněny, rozdílná mentalita zformovaná během staletí je skutečnou překážkou, takže se zdá, že to všechno nelze přemoci, přece to není nemožné, bude-li na obou stranách vážné úsilí o pravdu a jasnost a důvěra v pomoc Boží.

V nové duchovní orientaci oživil především smysl a porozumění pro *podstatu* a různé *aspekty* *Církve*. Stále více se stává zřejmějším vědomím, že nehlubší propast, která dělí katolíky a protestanty a zčásti pravoslavné křesťany, spočívá právě v *nauce o Církvi* a proto je nutno poznat především pravou nauku o Církvi Kristem založenou. S ní souvisejí otázky o církevní hierarchii, apoštolské posloupnosti, učitelské autoritě Církve a samozřejmě o *prvenství sv. Petra* které se stalo v poslední době nejdiskutovanějším předmětem. Přitom je pozoruhodné, že stále větší počet evangelických exegetů a theologů tuto přednost sv. Petra i když jako jeho osobní privilegium uznává. Nutno též upozornit, že na III. všeobecném shromáždění Světové rady církví v New-Delhi byl předložen Komisi pro víru a ústavu popis jednoty Církve. Po staletí zastávala část reformačních theologů these o neviditelné Církvi a tím i neviditelné jednotě, v oficiálním dokumentu je však uvedena řada známek, podle nichž možno jednotu Církve poznat. Uvedeme tyto věty doslovně: „Wir glauben, dass die Einheit, die zugleich Gottes Wille und seine Gabe an eine Kirche ist, sichtbar gemacht wird, indem alle an jedem Ort, die in Jesus Christus getauft sind und ihn als Herren und Heiland bekennen, durch den Heiligen Geist in eine völlig verpflichtende Gemeinschaft geführt werden, die sich zu dem einen apostolischen Glauben bekennt, das eine Evangelium verkündigt, das eine Brot bricht, sich im gemeinsamen Gebet vereint und ein gemeinsames Leben führt, das sich in Zeugnis und Dienst an alle wendet. Sie sind zugleich vereint mit der gesamten Christenheit an allen Orten und zu allen Zeiten in der Weise, dass Amt und Glieder von allen anerkannt werden und dass alle gemeinsam so handeln und sprechen können, wie es die gegebene Lage im Hinblick auf die Aufgaben erfordert, zu denen Gott sein Volk ruft.“ Překlad: „Věříme, že jednotu, která je současně vůlí Boží a jeho darem jedné Církve, se stává viditelnou, když všichni na každém místě, kteří jsou pokřtěni v Ježíše Krista a uznávají jej jako Pána a Spasitele, skrze Ducha svatého jsou uvedeni do plně zavazujícího společenství, které se hlásí k jedné apoštolské víře, zvěštuje jedno evangelium, láme jeden chléb, shromažďuje se ve společné modlitbě a vede společný život, který se ve svědectví a službě obrací ke všem. Všichni jsou současně spojeni s celým křesťanstvem ve všech místech a ve všech dobách způsobem, že úřad a členové jsou ode všech uznány a ze všichni společně tak jednat a mluvit mohou, jak toho vyžaduje dané postavení se zřetelem na úkoly, k nimž Bůh svůj lid volá.“ (New-Delhi Dokumenty, Witten 1962, 65). Tento obšírnější popis sice neodpovídá katolickému pojetí jednoty Církve, ale je přece důkazem vážného studia Písma sv. a křesťanské tradice.

K vystižení podstaty Církve měl přispět také II. vatikánský koncil svým schématem „O Církvi“, o němž bylo dlouho diskutováno na 2. a 3. části zasedání koncilu. Nebudeme zde podávat průběh koncilních diskusí, uvádíme, že na konci 3. části zasedání II. vatikánského koncilu [21. XI. 1964] byla schválena *Dogmatická konstituce o Církvi* (o osmi kapitolách), k níž se druží téhož dne schválené další dva dokumenty: *Dekret o ekumenismu* a *Dekret o východních církvích katolických*. Můžeme právem říci, že tyto tři dokumenty jsou velmi důležité, a to právě z hlediska sblížení a jednoty křesťanů. Poznámky k těmto dokumentům zde nepřipojujeme, až k pozdější studii.

Otázka o podstatě Církve se diskutuje již od dob tridentského koncilu, ale ani tento koncil ani I. vatikánský

koncil ji plně neprojednaly. Díla mnohých theologů novější doby, zvláště pak encyklika Pia XII. „Mystici Corporis Christi“ přispívají k jejímu lepšímu objasnění. Velmi mnoho záleží tedy na tom, jak II. vatikánský koncil vymezil pravomoc římského papeže, pravomoc biskupů, jejich vzájemný poměr, hlavně pak řadu otázek týkajících se prvenství čili primátu římského papeže, aby toto přestalo být překážkou na cestě ke sblížení a jednotě dosud rozdělených křesťanů. Jde tu o těžké otázky theologickoprávní povahy.

Domnívali jsme se, že by mohla být v uvedené Konstituci o Církvi vyjádřena i příslušným způsobem *definice* Církve Kristovy, v níž by bylo vytýčeno, že Ježíš Kristus je božským Zakladatelem a Hlavou Církve, která jest jeho mystickým Tělem, zachycena zevnější i vnitřní stránka Církve, dáno správné místo prvenství římského papeže (jako nástupce sv. Petra) a biskupům, označeny známky pravé Církve a smysl jejího poslání mezi národy. Správně podanou definicí Církve Kristovy by se také usnadnilo její pochopení u nekatolických křesťanů (pravoslavných, protestantů, anglikánů) a otázka o podstatě Církve by se zjevila v novém světle, přestala by být hlavní překážkou na cestě ke sblížení a jednotě a stala by se naopak jednotícím činitelem. Mníme přinést v této věci delší studii.

Jest ještě celá řada otázek církevního práva, kultu a zbožnosti, které nespádají do věroučného rámce a v nichž je ponechána svoboda podle časových, místních a národních potřeb. Jistěže mnohé přijdou ještě na přetřes na závěrečné 4. části koncilu. Mnohé z nich jsou obsaženy v již diskutovaném 13. schématu „Církev a moderní svět“.

Při úvaze o obnově církevní jednoty mezi křesťany se též vynořuje otázka viny za církevní rozdělení.

Mnozí mluví o tom, že Církev sama má na něm velkou vinu a proto musí nejdříve projevít lítostné vyznání této viny. Nelze tu ovšem mluvit o Církvi jako celku, nýbrž o jednotlivých jejích členech, kteří vystupovali jménem Církve v XI. a XVI. stol. Již v XVI. stol. potvrdil papež Hadrián VI. že Církev potřebuje reformu a přiznal vinu Církve. Ostatně tridentský koncil byl koncil reformní. Nesmíme však zapomínat na to, že Církev vždy uchovávala neporušeně poklad Kristem zjevených pravd ji svěřených.

Právem možno také soudit, že II. vatikánský koncil nebude bez vlivu na *světové ekumenické hnutí* a zase naopak nutno konstatovat i vliv ekumenického hnutí na katolickou Církev. Katoličtí věřící jsou vyzýváni, aby se o nekatolické křesťany zajímali, za sblížení a jednotu všech v Kristu pokřtěných se modlili, oběti přinášeli a na tomto bohumilém díle spolupracovali (srv. Maurice Villain, Introduction a l'oecuménisme, Tournai 1961, 209 n.). Může se tak stát různým způsobem. Uvádíme tu aspoň Světovou oktávu modliteb za jednotu (od 18. do 25. ledna), rozšířenou po celém křesťanském světě. Do této sféry spadá i setkání Sv. Otce Pavla VI. s cařihradským patriarchou Athenagorem I. ve Svaté zemi na počátku roku 1964, stálý zřetel Světové rady církví k II. vatikánskému koncilu, poslední usnesení III. všepravoslavné konference na Rhodu o ochotě k navázání dialogu mezi pravoslavnými církvemi a Církví katolickou i Církví starokatolickou a anglikánskou z listopadu r. 1964 (srv. A. Kardinal Bea, Die Einheit der Christen, 77—93, M. Villain, Introduction a l'oecuménisme, 276—86, H. Küng, Konzil und die Wiedervereinigung, Wien-Freiburg-Basel 1960, 183—235 a jiné).

(Pokračování)

ThDr. Antonín Salajka

ALBÍK Z UNIČOVA

III. Lékař arcibiskupem

Přemrštěná a někdy i strojená horlivost katolických historiků nedovolovala vidět ve správném světle Albíkovo osobnost a nezaujatě hodnotit jeho povolání k nejvyššímu církevnímu úřadu v zemi, právě tak jako nespokojenost s církevní soudobou praxí zatemňovala Husovým stoupencům objektivní úsudek o něm. Lékař Zikmund Albík z Uničova, chápán reálně v rámci všech

daných okolností, nevychází na soudu dějin špatně. Není a nemůže být průbojným, čistě nábožensko-církevně vyhraněným zjevem, typem silně augustinovsky nebo fran-tiskánsky formované osobnosti, usluhující i za cenu života o katharsí soudobých nábožensko-církevních poměrů. Jde v něm spíše o horlivě pracujícího lékaře a profesora pražské university s projevy zbožnosti, králem (a právem) favorisovaného, který je najednou vybidnut

k tomu, aby převzal řízení církevních záležitostí v Čechách. Václav IV. ve své diplomaticko vladařské pasivitě i v touze po uklidnění veřejných poměrů si asi přál, aby v tom měl tolik úspěchů, kolik prokázal při jeho léčení a zaručil mu želaného klidu. Jak se k tomu stavěl ve skutečnosti Zikmund Albík, není možno dnes říci. Jisto je, že neodmítl, nedoceňuje podle všeho celou závažnost situace směřující stále jasněji k dramatickému zauzení.

Málo přesný a v charakteristikách osob velmi povrchní i zaujatý Tomáš Pešina přejímá názor Dubraví, tvrdě o Albíkovi, že „nestál za nic“ (homo nauci), až prý ho kapitula zahнала. Sám kapitulár, ovšem za značně změněných poměrů, staví nesprávně kapitolu zpočátku XV. stol. do rozhodující role v záležitostech církevně politických. F. M. Pelzel, který měl k životopisu krále Václava mnohé dnes ztracené nebo nedostupné prameny, poukazuje na sympatické přijetí Albíkovy kandidatury v Římě. List podepsaný tehda málo chváleným, skoro dobrodružným Janem XXIII. nejen Albíka potvrzuje, doporučuje ho králově přízni a dává zaznít slovům plným uznání pro jeho osobu, i když nutno uvážit, že jde o zliterárněný projev diplomatické kurtoisie. Když převzal správu arcibiskupství, změnila se prý tvářnost pražského arcibiskupského dvora dosud udržovaného většinou příslušníky šlechty. Stárnoucí lékař — podle další Pelzelovy charakteristiky — byl počestných mravů, prozíravý, a moudrý, zachováváje i jako arcibiskup nadále svůj obvyklý tichý denní pořádek. Pubičku převkápaje, že mu úspěšně vykonávání lékařství upravilo cestu k archiepiskopátu, ale jedním dechem opakuje starou, ničím nedoloženou pomluvu, podle níž prý Albík nabídl králi část příjmů z arcibiskupství, bude-li na ně povýšen. Jeho vrchnopastýřské fiasko končící abdikací vysvětluje tak, že buď nevystupoval proti Husovi vážně, nebo záhy seznal marnost jakéhokoliv zákroku, a proto „směnil důstojnost i příjmy za klid soukromého života“. Loserth, jinak bystře kriticky a badatelsky objektivitelský duch, vidí v Albíkovi na svatovojtěšském stolci bezmocného starce, který jsa ještě slabší než jeho předchůdci, si prý ani ve vlastním domě nezjednal potřebnou autoritu (naráží tu na zprávy Letopisů) a zmiňuje se bezmocně mezi oběma stranami, uvítal radostně možnost směny. Tomek přejímá starý názor husovské tradice, podle něhož po Zbyňkově smrti „nastalo veliké trzení“ o pražské arcibiskupství spravované administrátory ustanovenými kapitulou, kustodem Václavem z Radče a kanovníkem Janem z Královic. Kandidátů — podle Tomka čekanců — bylo prý 24, a Hus měl prý zaznamenána jejich jména. Usilovali o nejvyšší církevní úřad „podávající za něj peněz, jak kdo mohl, buď u papežského dvora, buď jinde“. Mezi nejvážnější náležel stále ještě Jan z Litomyšle (Železný), provázený Zikmundovými sympatiemi.

Taktně i logicky jako vždy vystihuje případ Albíkův generosní Palacký, považující ho za muže letitého, ačkoli mu bylo nemnoho přes 50 let. „Pravili, že se vkoupil v arcibiskupství, měv prý mnoho peněz; avšak o pravdě toho sluší pochybovat.“ S velikým pochopením situace i povahy královny pak pokračuje: „Jestliže potřebí bylo míti arcibiskupa u krále dobře náviděného, nikdo lépe nad Albíka hoditi se nemohl, ačkoli do té doby jen nižší svěcení byl měl.“ Zcela logicky vystihuje důvody jeho odstoupení. Šlo o muže zvyklého po službě u krále nebo na universitě, na domácí pohodu a klid, hlavně v pokročilejším již věku. Veřejná a v ohledu církevně politickém v tu dobu nejexponovanější funkce ho zbavovala „pohodlí soukromého života v oboru neobvyklém“, a proto, pokračuje výstižně Palacký, „zmítán se vida vlnobitím času až do dna vzbouřeného, roztoužil se po někdejším klidném životě svém.“ Vtipně podotýká v úsudku zdrženlivý, ale po pravdě svědomitě pátrající Friad, že Albík byl kandidátem, na něhož by byl nikdo za jiných okolností nepomyslel. Některé prameny zdůrazňují, že byl německé národnosti (se znalostí češtiny) a děkoval za své povolání důvěře svého krále, „jemuž zachránil život“, jsa vždy pravověrným a zbožným synem církve.

Novotný, zaujat odhodlaným reformátorstvím Husovým, ochotným podstoupit všechny oběti a snad vzpomínkou na Jenštejna, Olbrama i Hazmburka, je zklamán pohledem na poněkud trpnou, situaci skoro nechápavě urazující postavu Albíkovu. V době, v níž obě strany byly hotovy za své přesvědčení k nejkrajnějším obětím, je mu jmenování arcibiskupa, jenž byl k dobovým otázkám jak se zdá lhostejný, „zjevem zarážejícím a téměř urážejícím“. Připomenuv si však celou okolnostmi mimořádně ovlivněnou zvláštní situaci, snaží se tohoto arcibiskupa lékaře pochopit. Jeho postoj způsobil, že opravná strana byla sice na čas ušetřena bojů, ale její vývoj se prý stává jednostranným, tj. přestává být ve styku s pravověrným katolicismem. Vedle pasivního, nechápajícího Albíka se ukazují Novotnému teprve Hazmburkovy kvality, když uzavírá: „Rozhodně nebyl tím, čím církvi ve svých krásných začátcích sliboval býti Zbyněk.“

Papež Jan XXIII., který po pětiletém pontifikátu uprchl před jednáním kostnického koncilu, obávaje se soudního řízení proti sobě, si prý po Zbyňkově smrti vyhradil právo obsadit pražské arcibiskupství. Všeobecná situace v církvi, přinejmenším znepokojené papežskou trojicí, se podobala poněkud neklidu, vládnoucímu v arcidiecézi pražské vlivem radikalismu Husovy strany. Jako církev spatřovala svou záchranu ve volbě jednoho řádného a ve vládě pevného papeže (v neposlední řadě pod dojmem státně politického traktátu pravděpodobně jetřicha z Niemu, nebezpečného odpůrce Jana XXIII., volajícího současně po silné vládě římského císaře), tak Václav IV. hledal takřka s křesťovským zaujetím kandidátů arcibiskupství, který by podle jeho představ pacifikoval náboženské poměry v Čechách. Proto si pospíšil prosadit na svatovojtěšský stolec muže, na něhož kromě něho asi nikdo nepomýšlel, totiž svého osobního lékaře. Kapitula, jejíž jednotlivci snad s jmenováním kandidátů nesouhlasili, jako celek neodporovala. Souhlasil i Jan XXIII., nechtěje si odradit stále ještě pozoruhodně vlivného českého krále, donedávna římského císaře, a proto na svém právu nominace netrval. Naopak, navrženého, slovy zřejmě se vemlouvajícími králi, velmi chválil. Tak byl 27. 10. 1411 svatovojtěšskou kapitulou formálně zvolen profesor lékařství, všeobecně známý mistr Zikmund Albík z Uničova. Katoličtí (Eneáš Silvius!) i nekatoličtí kronikářští komentátoři této skutečnosti [ještě Wolný mluví v této souvislosti o Albíkově „požívačném, hanebném charakteru“; Höfler o „lakomém a skoupém Němci“] posuzují jeho volbu skoro jako obchodní záležitost, ličíc současně arcibiskupovu osobu vesměs temnými barvami.

15. 1. 1412 potvrdil papež Albíka za Zbyňkova nástupce a vybízel krále, aby „zvoleného i jeho církev pro účtu k apoštolské stolici chránil v šíření a zachování práv“. Teprve 27. 2. byl akolyta Albík vysvěcen na podjáhna, kněžské svěcení přijal až skoro po 4 měsících, někdy kolem 21. června, jak známo z náhodné zmínky o jeho primici v Novoměstských registrech berní. Tam se totiž čte, že panu arcibiskupovi „ad novam missam“ dáno na malvaz 4 kopy 9 gr. Záhy po dosažení papežského potvrzení prodal Albík svůj dům v osadě Panny Marie na Louži a patrně se přestěhoval do arcibiskupského domu na Malé Straně. O jeho biskupské konsekraci nastalé asi koncem června, ani o biskupech světitelích nemáme bohužel zpráv. Ví se jen tolik, že jí předcházelo předání pallia historicky důležitým činitelem v církevně reformním zápolení rozpoutaném v Praze, Václavem Tiemem, pasovským děkanem a mikulovským rodákem německé národnosti. Jeho příchod v hlavní roli hlasatele a sběratele odpustkových poplatků brzy zastřel tuto jeho vedlejší čestnou funkci. Nepokoje, které byly reakcí na soudobou odpustkovou praxi netaktně vyvolanou málo vhodným papežem Janem XXIII., i když jsoucím proti Ladislavovi, neapolskému králi, v právu, zatlačily do pozadí zájem o vstup Albíka z Uničova na arcibiskupský stolec. Odpustkové buly, datované 9. 9. a 2. 12. r. 1411, přinesl Tiem do Prahy zároveň s palliem až někdy po 14. 5. 1412, podle jiných před 12. 5. Obvyklé taxy (mělo to být ono proslulé „vkupenie“) ve výši 2800 zl. se Albík zavázal platit svým zástupcem u kurie, Janem z Malešic.

(Pokračování)

ThDr. Václav Bartůňek

LITURGICKÉ HYMNY A SEKvence

54. Salutaris humane Sator
(K nešp. a laudám Nanebevstoupení Páně.)

Ty, Rozsévači spasení,
rozkoši srdcí, Ježíši,
tys Tvůrce všeho stvoření,
zář milujících nejčistší.

Z jak velké lásky zločiny
všech lidí na sebe jsi vzal
a na smrt šel jsi nevinný,
bys její kletbu s lidí snal?

Pronikáš v žalář pekelný,
tam lámeš pouta otroků
co vítěz, slávou oděný,
že trůníš Otci po boku.

Kéž přemožený láskou svou
uzdravíš rány našich vin
a patřící nás ve tvář svou
naplníš světlem blaživým.

Tys Cesta, Vůdce ku hvězdám,
buď srdcí metou jedinou,
buď útěchou vždy v pláči nám
a sladkou žití odměnou.

Amen.
Od neznámého autora z 10. st.

55. Aeterne Rex altissime.
(K matut. Nanebevstoupení.)

Všech věků Králi nejvyšší,
věřících spáso, Ježíši,
smrt přemožena vznešenou
tě věnčí slávy korunou.

Už vystupuješ do výšin,
kam volá tebe nade vším
moc svěřená ti s výstostí,
nikoliv z lidské milosti.

A trojí říše stvoření,
ta v podsvětí, ta na zemi,
i nebes říše blažená
před tebou sklání kolena.

Sbor andělů zří rozehvěn,
jak smrtelník je proměněn:
Hříšné tělo — svaté tělo,
vládne všem Bůh, Boží Tělo.

Jen ty buď naší útěchou
a v nebes říši sladkou mzdou,
jenž řídíš světy nebeské
a jsi nad slasti pozemské.

Vzýváme tebe v prosbách svých:
Nám hříšným odpusť každý
a milostí svou srdce nám
už obrať k nebes výšinám.

Až uzmíme tě jedenkrát
v oblaku soudném bleskem
vzpálit,
shlad' všechny dluhy našich vin,
nás ozdob věncem ztraceným.

Čest tobě, Jezu, jenž se dnes
vítězně vracíš do nebes,
i Otci, Duchu milosti
do věků celé věčnosti. Amen.

Od sv. Ambrože (1—4 strofa) a
od neznámého autora z 5. stol.

56. Veni, Creator Spiritus.
(K nešp. a k terci v době
svatodušní.)

Přijď, Stvořiteli Duchu k nám
navštívit našich srdcí chrám
a vlej svou milost vznešenou
v hruď naši, tebou stvořenou.

Ty Těšitel jsi právem zván,
Dar udělený Otcem nám,
Zdroj živý, Láska. Ohně dech
a Posvěcení duší všech.

Tys dárce darů přemnohých,
prst mocný rukou Otcových,
tys onen Otcem daný Slib,
jenž dává ústům řeč i vtíp.

Vlej do žil nám zář planoucí,
do srdce lásku horoucí
a všechny naše slabosti
lhně odstraňuj svou milostí.

Vzdal nepříteli co nejdál,
kéž bys nám stále svůj mír
přál,
ať všichni pod tvým vedením
ujdeme vinám veškerým.

Nás nauč Boha Otce znát
i Synu, který z mrtvých vstal,
ať v tebe, Duchu obou zas,
věříme pevně v každý čas.

Zvuč Bohu Otci píseň chval
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Těšiteli ať vždy jest
po všechny věky sláva, čest.
Amen.

Asi od Rabana Maura (+856)

57. Beata nobis gaudia.
(K laudám v době svatodušní.)

Radostmi naplněný čas
kruh roku přivedl k nám zas,
kdy Utěšitel svatý Duch
se nesl v apoštolů kruh.

Jak plamen ohně rudě plál
jazyků rudých maje tvar,
až přívalem slov kypěl,
a žhavou láskou hořel.

Ted' mluví všemi jazyky,
že žasne zástup veliký,
za zpité vínem maje ty,
jež naplnil Duch přesvatý.

Tajemně udál se ten div,
když velkonoce ukončiv
dnů posvátných se vrátil kruh,
v němž Zákon smývá dávný
dluh.

A proto, Bože, lásku tvou
vzýváme s tvář skloněnou,
bys na nás vyhlí s výstostí
svatého Ducha milostí.

Už dávno svatým mužům vлил
jsi milost, bys je zocelil,
ted' smyj nám s duše každý
hřích

a dopřej času pokojných.

Zvuč Bohu Otci píseň chval
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Těšiteli ať vždy jest
po všechny věky sláva, čest.
Od sv. Hilária z Poitiers (+367).

Přeložil J. M. Šk.

Kněžská meditace

Preface nás disponuje k vroucímu uvítání Pána Ježíše při svatém proměňování. Má v nás vzbudit povznesenou náladu duše a srdce naplnit vděčností, aby ústa modlitbou a zpěvem přetéka. Vděčností naplněné srdce cítí se mohutně přitaženo k Tomu, kterému se cítí dikem zavázáno! Má-li nás modlitba díky posvětit a disponovat pro nejvýznamnější okamžiky dne, ve kterých se velebná přítomnost Páně znovu uskutečňuje na našich oltářích in consecratione, je třeba plně usebrání mysli, povznesené srdce a milost Boží. Proto si přeje celebrant a lid vzájemně, aby Pán byl s nimi: Dominus vobiscum - Et cum spiritu tuo... a pak ještě důrazně povzbuzení „Sumus corda“ a ujištění: „Habemus ad Dominum!“ To je skutečně krásné a vzácné a efektivní naladění k vroucímu díkyvdání Domino Deo nostro! Povznesené slavnostní srdečné náladě odpovídá při slavné Mši svaté slavnostní melodie, které strhly slavného Mozarta k výroku, že by všechny své hudební kompozice dal za jednu prefaci!

Z prefací, které vyjadřují svátkové tajemství anebo dobovou myšlenku mají tři plný obsah prefací obyčejné, o nichž jsme meditovali v únorovém čísle DP, avšak vsunují po slovech „aeterne Deus“ a „Per Christum Dominum nostrum“ zvláštní předmět díkyčinění. Mezi těmi třemi je také preface svatopostní doby. V prefaci svatopostní děkujeme Bohu za zvláštní

PREFACE SVATOPOSTNÍ

spásonosnou instituci Církve svaté. Děkujeme za tělesný půst, který nám ukládá. Neboť tělesným postem se umírňuje hříšná žádostivost (vitia comprimis), duše se nadchne pro nadpřirozenou skutečnost (mentem elevas), morální síla se zpevňuje (virtutem largiris) a duše získává odměnu. „Tělesným postem potlačuješ neřesti, povznášíš mysl a dáváš ctícnosti a odměny.“

Je zajisté pozoruhodná skutečnost, co vše může být předmětem díkyčinění a díkyvdání Bohu! Nejen za to příjemné, nejen za radost, nýbrž i za to, co nám činí bolest, co je nám utrpením, děkuje křesťan Bohu. Neboť křesťan ví, že namnoze je právě utrpení veliká milost pro jeho duši. Mnohá duše by zahynula, kdyby Bůh nedopustil nějaké utrpení, nějaké soužení anebo zklamání! Ano i tělo hubí často neovládaná vášně a narušivost, která je následek dědičného hříchu. Hříšným životem a nestřídmostí zahynulo mnoho lidí! Základem každé opravdové askese je trvale dovést ovládati sebe a bojovat proti nezřízeným pudům a sklonům naší ke zlému nakloněné přirozenosti. K tomu nemalým způsobem přispívá půst! „Půst Církvi svatou předepsaný je dobrý prostředek k ovládnutí těla a žádostivosti smyslu držeti na uzdě“, praví Catechismus romanus 3, 7, 13. Podstata postu je tedy v sebezáporu, jímž si člověk odpírá částečně nebo úplně pokrmy nebo nápoje nebo obojí. Podle katolického názoru, není křesťanu tělo principem zla jako u manichejců a monatanistů, také není tělo „cizinec“ nebo dokonce vězení duše, nýbrž člověk je tělo a duše jako jeden celek.

Duše a tělo jsou stvořeny podle obrazu Božího. Následování Krista je nejen uskutečňování a zdokonalování obrazu Božího nejen v duši, nýbrž také formování odrazu podoby Boží v těle, podle vtěleného Syna Božího, a dokoná se při těla zmrtvýchvzkříšení. Tělo zůstává i po dědičném hříchu mistrovské dílo Boží. Sídlem dědičného hříchu není jen v těle, nýbrž i v duši! Hlavní kořen hříchů pýcha má své sídlo v duchu. Jisté je však podle učení sv. Pavla, a z vlastní zkušenosti všichni to víme, že hlavní vzpoura proti duchu i proti zákonu Božímu citelně vychází ze smyslu těla, že právě v těle nalézá mravní zlo mnohonásobné přístupistě, takže pro vždy a pro každého z nás, i pro nás kněze, tak jako pro sv. Apostoly, platila slova Páně: „Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma!“ A sv. Pavel píše: „Držím v kázni své tělo a podrobuji si je, abych snad přestože jsem jiným kázal, sám nebyl zavržen.“ 1 Kor. 9, 27. V tom tedy tkví asketickomorální význam postu: vitia comprimere, udržuje tělo v kázni a prospívá zdraví tělesnému i duševnímu. Není snad moderního lékaře, který by občasný půst a je-li třeba někdy i dlouhotrvající nedoporučoval a někdy přísně nepředepisoval. Sv. Augustín ve své řeči „De oratione et jejuniis“ praví: „Půst očisťuje mysl, povznášá smysly, podrobuje tělo duchu, srdce činí zkoušeným a pokorným, mraky žádostivosti rozptyluje, žáry prostopášnosti hasí, rozžihá pravé světlo čistoty.“ Právě půst újmy i zdrženlivosti od masitých pokrmů v jisté dny zpevňuje vůli, odpoutává člověka od přespřílišné pozemskosti,

od přílišného lpění na této zemi — et mentem elevar — povznáší mysl vzhůru k nadpřirozenému, vzhůru k Bohu. Proto slouží půst jako důležitá příprava na významné svátky nebo události, na přijetí svatých svátostí, v první řadě na přijetí Nejsvětější svátosti oltářní. Půst z nadpřirozených důvodů uschopňuje člověka a povznáší jeho mysl k stále dokonalejšímu, hlubšímu a jasnějšímu poznání pravd Božích. Svatý Tomáš Akvinský při výkladu Písma svatého vždy se modlil o osvětlení Ducha svatého, jak to vždy před kázáním a při přípravě na kázání činí každý dobrý kněz, aby vše správně pochopil a mohl vše také správně jiným vysvětlit. Kdykoli však přišel na některá místa příliš obtížná a těžká, přidal kromě modlitby ještě půst! Proto jsou jeho výklady Písma svatého tak jasné a nám všem vzácné!

Konečně je půst člověku prospěšný také v jeho nadpřirozené činnosti. Zpevňuje vůli a pomáhá mu cvičit se

ve ctnostech. Ctnost je trvalá pohotovost činit dobré a varovat se mravního zla. K tomu je třeba vytrvalosti. K vytrvalosti však je třeba pevné vůle, která si dovede něco odepřít. Kdo dovede ovládnout postem svou žádostivost po pokrmích, osvojí si zajisté také pevnou vůli k tomu, aby vždy konal povinnosti svého stavu plně a dokonale a zachovával vše, co mu Bůh a Církev svatá příkazuje. Půst je přímo školou mravní síly a statečného vytrvalého jednání ve směru k mravní dokonalosti. Půst pomáhá zpevňovat a rozmnožovat ctnostný náš život naše nadpřirozené jednání podle nejsv. vůle Boží. Kdo by si nedovedl odříci, po čem žádá tělesná žádostivost po pokrmu a po nápoji, zvláště alkoholickém, nedokáže si odříci v pokušení ani jiné smyslné nezřízené touhy a bude se potácet z jednoho těžkého hříchu do druhého. Ctnostný život je nejkrásnější plod ukázněného těla, ke kterému vede půst. Virtutem largiris

se modlíme proto s vděčným srdcem ve svatopostní prefaci.

Ke ctnostnému životu nám napomáhá půst a již tím je také naší velikou odměnou. Ctnostný život je člověku prospěšný po stránce přirozené i nadpřirozené. Půst dává člověku pocit zdravého sebevědomí a odvádí ho od nebezpečí požívačnosti a tím od komplexu méněcennosti a slabosti vůle. Největší odměny přináší půst člověku v nadpřirozeném řádu. Neboť jejunium podle výroků Písma svatého je dobrý skutek zadostučinění za hříchy spáchané, usmíruje duši s Bohem a zmenšuje naše časné tresty zde na zemi anebo v očistci.

Těmito myšlenkami budme naplněni, kdykoli se ve svatopostní době modlíme s vděčným srdcem svatopostní prefaci.

ThDr. Karel Sahan

TRVALÉ VZPOMÍNKY

Už jsou to přibližně dva měsíce, co dlela v Sovětském svazu skupina duchovních různých křesťanských vyznání z Československa. Cílem cesty bylo navázat osobní kontakty s pracovníky mírového hnutí v řadách duchovních různých vyznání, především však seznámit se s životem ruské pravoslavné církve, jakož i ostatních křesťanských církví v SSSR.

Lze říci, že obojího cíle bylo dosaženo. Především už složením skupiny. Byli v ní čtyři katoličtí kněží (prof. dr. Jozef Straka, kanovník Štefan Hribík, děkan Josef Wencel a kan. dr. Ladislav Pokorný), dále dva duchovní pravoslavní, jeden luterán, kalvín, duchovní církve československé, československé evangelické a jeden český bratr. I národnostní složení bylo pozoruhodné a dalo by se říci i reprezentativní. Ve skupině byli Češi a Slováci, byl v ní Ukrajinec a Maďar. Zdálo by se na první

pohled, že toto složení se projeví růzností zájmů a názorů. Nestalo se tak. Naopak, v celé skupině vládl pravý duch ekumenismu, zcela v intencích zemřelého papeže Jana XXIII. a všech velkých myšlenek sbližení, které nyní vanou celým křesťanským světem. Nedají se snad ani spočítat všechny přátelské rozhovory, které mezi sebou vedli účastníci zájezdu. Mám takový dojem, že to byly hluboce účinné exercicie křesťanského porozumění, vzájemné úcty a lásky, které byly vykonány v určité izolaci (tak, jak to při exerciciích má být) od dosavadního života a myšlení v prostředí a v okolnostech, které si sice vynucovaly určité oddělení od vnějšího světa, ale současně působily jako silný katalyzátor svou srdečností a bezprostředností.

Zejména rozhovory katolických členů delegace s ostatními jejími účastníky měly zárodkující vliv na naše myš-

V říši zlomeného kříže

SMYSL ŽIVOTA

Mám před sebou několik čísel tajného časopisu. Vy-
dávali jsme jej za války, v době nuceného pobytu v Berlíně. Pracoval jsem tehdy v konstrukční kanceláři jako technický kreslíč. Mým úkolem však nebylo jen rýso-
vání, ale také kopírování neboli pauzování výkresů. Pauzovací stroj se podobal mandlu na žehlení prádla. Na otáčející se válec jsem vždy přiložil výkres, zhotovený na průhledném papíře a pomoci dvou obloukových lamp jsem jej překopíroval na citlivý papír. Kopii jsem pak vyvolal ve čpavkových parách. Dělal jsem tu práci celé dny a tenkrát mně také napadlo, že bychom pomoci tohoto stroje mohli tisknout svůj vlastní časopis.

Ihned se ustavila redakce. Student filosofie Jarďa, dva bohoslovci, francouzský inženýr Serge a polský student Stefan. Každý psal svým jazykem a podle svého přesvědčení a tak jsme dokázali, že ne vždy platí heslo „Inter arma silent Musae“. Psali jsme básně, úvahy, vyprávění. Časopis vycházel v malém počtu výtisků, protože byl vydáván tajně a pauzovací stroj jej tiskl poměrně pomalu. Zato však mohl být bohatě ilustrován. Nevím, zda ještě někde vydávali totálně nasazení čeští lidé tehdy svůj časopis, ale domnívám se, že to, co jsme my tenkrát dělali, bylo raritou. Každé číslo mělo obálku s množstvím namalovaných stromčků, promíslených názvem časopisu „Les“. Jméno bylo odvozeno od města Forstu v Lužici, kde jsme nějaký čas pracovali.

Když se nyní po dvaceti letech zadívám na několik čísel tohoto časopisu, nemohu se ubránit určitému po-

hnutí. Tehdejší doba byla zlá. Zuřila válka a přinášela s sebou zhrubnutí povah a uvolnění mravů. Všude bylo vidět unavené a blaseované obličaje.

„Zdalipak si lidé uvědomují, že jejich život má vyšší, vznešenější smysl?“, tázal jsem se sám sebe. Pro nás bohoslovce byla otázka smyslu života jasnou věcí. „Sloužit Bohu dobrými skutky a svědomitým plněním správných povinností a dosáhnout věčné blaženosti.“ Tak ně-
jak zněla v těchto dobách odpověď katechismu na zá-
kladní životní otázku. Ale jak si odpovídají jiní? Roz-
hodl jsem se, že to prozkoumám a napíši do našeho časopisu článek o smyslu života.

Začal jsem s průzkumem u svého kamaráda Jarďy, studenta a básníka. Již dříve jsme často spolu hovořili o životě. Na Jarďu rovněž tísnivě působila ubohost válečných let a zpočátku mi říkal: „Život je hnojiště. Všude zlo a špatnost. Když se někdo chce pozvednout z tohoto marastu k něčemu vyššímu, podobá se krásné květině s bělostným květem. Tato květinka roste živelně z životního hnojiště vzhůru ke slunci. Ale co je jí to platné, když právě ve chvíli svého nejvyššího vzepětí klesne pod tíhou svého zářivého květu, ohne se a právě bělostnou špičkou svého poupěte se omočí ve hnoji a zničí svou krásu. Nikdo ji nepodpírá. Proto je nejlépe stvol květu utnout, aby se vrchol vznesl k výšinám.“

„Utnout ten stvol znamená sám a dobrovolně ukončit svůj život“, doložil Jarďa na vysvětlenou svého pesimistického životního názoru.

Byl to ořesně chmurný názor. Naštěstí se jej Jarďa nepřídržel trvale. Později mi často vyprávěl s nadšením o svých nových ideálech. O společnosti bez vojska a policie, o společnosti beztrždní, kde všichni konají dobro

lení a na otevření nových výhledů v naší práci. Ukazuje se, že když křesťané mají na mysli lásku, kterou křesťanství učinilo podstatnou součástí své etiky, nemohou se nesejít na cestě, která vede k pochopení všelidských snah o pokojný život všeho lidstva.

Při vzájemné dobré vůli se ukazuje, že není žádných překážek, aby křesťané spolupracovali mezi sebou a také se všemi lidmi dobré vůle na díle usmíření, porozumění a míru pro všechno lidstvo. Je možné, ba nutné, aby se tak dělo dole — na nízké úrovni — neboť právě to může připravit příhodné ovzduší pro dobu, kdy dojde k teologickým rozhovorům oficiálních představitelů, jak o tom mluví usnesení panortodoxní konference, konané v minulém roce na Rhodu a usnesení předsednictva Světové rady církví, vydané v lednu t. r. na zasedání v Nigérii, jakož i usnesení vatikánského koncilu, týkající se otázek ekumenismu a jak k tomu směřují opatření Sekretariátu pro jednotu křesťanů.

Setkání s ruskou pravoslavnou církví bylo pro většinu účastníků velkým objevem. Tato církev žije bohatým svobodným životem ve veliké zemi Sovětů. Dnešní její představitelé milují svou církev, ale také horoucně milují svou vlast a lid, kterému slouží v duchu svých tradic. Tyto tradice však nejsou brzdou. Liturgie ovšem zůstává stejně nádherná a podmaňující — však mocně zapůsobila na členy delegace, kteří měli příležitost zúčastnit se slavnostních bohoslužeb, které celebroidl metropolita Nikodim. Duch však nečpí zatuchlostí, je docela nový. Patriarcha Alexij a metropolita Nikodim vytvořili kolem sebe skupinu mladých a nadšených duchovních, jimž

vtiskli svého ducha spolupráce a zájem o život dnešních lidí. Tito duchovní nejsou už oddělenou kastou, pyšnou ve své domnělé nadřazenosti, nýbrž jsou to věrní synové prostých lidí Sovětské země. Jsou — jako snad všichni ruští lidé — neobyčejně srdeční a otevření. Cítí se spojení se všemi lidmi celého světa, kteří chtějí pokoj a mír mezi lidmi. Proto jsou všichni nadšenými přivrženci hnutí bojovníků za mír. Jejich představitelé — především právě metropolita Nikodim — hájí tuto linii na všech světových fórech.

Návštěva naší delegace se končila v den, kdy zástupci Křesťanské mírové konference odevzdali předsedovi presidia Nejvyššího sovětu SSSR A. I. Mikojanovi dokumenty přijaté na II. Všeckřesťanské mírové konferenci v Praze v minulém roce. Při přijetí u metropolity Pimena, které se při té příležitosti konalo a jehož se zúčastnili četní zástupci různých křesťanských církví v Sovětském svazu, promluvili také zástupci Výboru pro záležitost pravoslavné církve při radě ministrů SSSR. Zdůraznili, že sovětská vláda si velmi váží úsilí křesťanů v boji za mír a že je vřele oceňuje. Hovořili o tom, že A. I. Mikojan velmi rád poselství přijal, neboť se shoduje s úsilím všeho pokrokového lidstva, jež sovětská vláda vřele oceňuje.

Bohaté zážitky z cesty která nebyla dlouhá trváním, ale významná obsahem, budou ještě dlouho tanout na mysli těm, kterým bylo dopřáno být jejími účastníky. Jsou vděční všem, kteří jim to umožnili a jsou rozhodnuti využít všeho toho, co získali, k účinnější a horlivější práci pro dobro všech lidí. ThDr. Ladislav Pokorný

(Dokončení) ZÁKON O KULTURNÍCH PAMÁTKÁCH, JEHO POSLÁNÍ A POUŽITÍ

Na to navazuje odst. 2 § 9: „Je-li zachování nebo zhodnocení památky, která není národním majetkem, ohroženo, může výkonný orgán ONV, nedojde-li k dohodě s vlastníkem památky, popřípadě odejmout právo nakládat s památkou, anebo ji převést, pokud nejde o osobní majetek, za náhradu do státního vlastnictví; může též rozhodnout, že se náhrada neposkytne.“ Jde například o případy ohrožení cenných soch, uměleckořemeslných výrobků, varhan apod., jestliže vlastník nechce nebo nemůže zajistit jejich opravu nebo zabezpečit je před zcizením nebo násilným zničením.

Užívání a správě památek je věnován § 10. „Památky smí být užívány jenom způsobem, který je v souladu se zásadami památkové péče a odpovídá povaze a technickému stavu památky. Výkonný orgán ONV může stanovit, že památky nesmí být užívány určitým způsobem. (odst. 1). Orgány, které rozhodují o přidělení místností nebo budov, jež jsou památkami, jsou povinny postupovat v dohodě s výkonným orgánem ONV“ (odst. 2). Jde tu například o skladování nebo jiné podobné užívání (spojené např. s vlhkostí, chemickým působením, otřesy, vestavbou zdvižů, přetěžováním stropů, ohrožením hoř-

a slouží jeden druhému, kde kvete úcta mezi lidmi, kde není válek a krvavých sporů, kde není států, ale jen jedno velké lidské společenství. Byl to názor mému křesťanskému přesvědčení velmi blízký a proto jsme byli vždy dobrými kamarády.

K Jarově jsem tedy jednoho dne přišel a otázel se na smysl jeho života. „Smyslem mého života je krása,“ řekl mi po krátkém přemýšlení. „K tomu jsem se narodil, abych přinášel světu krásu. Proto píši básně. Chci jimi lidi potěšit, vychovávat, poučovat, přinášet radost a nadšení.“

Byla to překvapující odpověď. On tedy přišel na svět pro krásu a my bohoslovci jsme mohli říci, že jsme přišli na svět pro lásku. Lásku k Bohu i lidem. Jak to bylo blízke. Průzkum tedy začínal objevem vzácných hodnot. Ale jak to bude dále?

Nedaleko mne stála v kanceláři u svého rýsovacího prkna paní Masenová. Byla to žena středních let, příjemná a milá ke všem. Pocházela z Porýní, z katolického prostředí, ale byla evangelická. Měla velké nadání pro kreslení.

„Smyslem mého života je můj syn,“ odpověděla mi na mou otázku. „Chci, aby z něho byl šťastný a dobrý člověk. Pečlivě jsem jej vychovávala. Nyní je na frontě a potřebuje tím více mé pomoci.“

„Také krásný životní cíl,“ pomyslel jsem si. Ale trochu zúžený. Jen na jednoho člověka, třeba to byl ten nejbližší. Zdalipak naplní celý život, zdali se o tento svůj ideál nebude muset bolestně s někým dělit, až se syn ožení?

Neoženil se. Za nějaký čas zazvonil v kanceláři telefon. „To je pro vás, paní Masenová,“ řekl „starý“ a

položil sluchátko na stůl. Viděl jsem od svého výkresu, jak paní Masenová bere sluchátko. Po několika okamžicích se pokrylo její čelo potem, hrud' se prudce dmula, nemohla popadnout dech. Stěží ze sebe vypravila několik slov. Dostala zprávu, že její syn byl těžce raněn. Nikdy jsem neviděl tak rozrušeného člověka, jako tenkrát paní Masenovou. Těžce položila sluchátko a opřela se o stůl s nepřítomným zrakem.

„Jděte si domů, paní Masenová,“ řekl „starý“ a zůstaňte si doma třeba několik dní. Chápu vaši bolest.“

Jak dopadlo léčení zraněného vojáka, nevím. Nevím ani, zda zpráva v telefonu nevyjadřovala zastřešení a z útrpnosti věci ještě horší. Bylo mi líto paní Masenové, patřila k nejušlechtilějším lidem, se kterými jsem se v Berlíně setkal. Zranění jejího syna mi však přivádí na mysl jinou událost z tehdejší doby.

Zhotovil jsem tehdy řadu fotografických záběrů v poutním místě Vambeřicích. Fotografie jsem dal vyvolat v drogerii a když jsem si přišel pro hotové obrázky, zastihl jsem v krámě černo vlasou, asi dvacetiletou dívku v bílém plášti. Byla to prodáváčka a vydávala mi fotografie. Rozložila je na pultě a poněvaž na nich byly samé náboženské motivy, pokládala mne za kněze. Proto také pojala ke mně důvěru a ptala se mne na mnoho věcí. Ale i já jsem se jí zeptal, a to na smysl jejího života.

„Můj život nemá nyní žádného smyslu,“ řekla mi smutně. „Před několika týdny jsem se zamilovala do raněného vojáka. Mluvila jsem s ním jen několikrát, a to ještě jen zde v krámě. Byl to hezký a milý člověk a já jsem k němu cítila neodolatelnou náklonnost. Myslela jsem na něho každou hodinu, ba každou minutu. Ale po

lavinami apod.) v budovách s klenbami, štukovými nebo malovanými stropy, slohovými keramickými kamny, starým ostěním, dveřmi aj., o projíždění těžkými a rozměrnými vozidly slohou branou, nebo jiné statické ohrožení architektury (např. farních budov), soch apod.

Pokud jde o zpřístupnění památek, podle § 11 „vlastník památky je povinen umožnit osobám pověřeným památkovými orgány průzkum památky k účelům výkonu jejich ochrany nebo k účelům vědeckým, zejména dokumentačním; vlastník movité památky je vedle toho povinen, jde-li o důležitý obecný zájem, přenechat ji na přiměřenou dobu k bezplatnému užívání pro účely vědeckého bádání nebo pro účely výstavní. O povinnosti a době tohoto přenechání rozhoduje výkonný orgán ONV. Tuto povinnost jako vlastník má každý, kdo má památku u sebe.“ K vypůjčování památek, zejm. soch a obrazů, se přistupuje zpravidla při pořádání větších výstav, nebo tehdy, došlo-li k obnově památky na náklad např. krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody apod.

Možnosti a způsob přemísťování památek určuje § 12. „Památky na místech veřejně přístupných není přístupné přemísťovat bez souhlasu výkonného orgánu ONV.“ Aby docházelo k co nejméně případům přemísťování památek, tomu by měla napomáhat ustanovení pod § 6 (ochrana památek při řízení výstavby, viz výše) a zejm. pod § 5: ochranná pásma by měla být vyhlášována s přihlédnutím k tomu, aby památky zůstaly na původním místě, jež pro ně bývá zpravidla optimální (nezmění-li se prostředí od základu), a aby nevznikaly důvody k přemísťování (počítat s nimi při územních směrných plánech, úpravách veřejných prostranství apod.).

Kde se přemístění památky nelze vyhnout, úhradu nese ten, kdo investici vyvolal, tj., na čí žádost se památka přemísťuje. U soch na soklech, sousoší, sloupů, božích muk, křížů apod. žadateli přísluší zabezpečit památku na novém místě i pokud jde o řádně založené základy, jejichž hloubka se řídí složením terénu a hloubkou promrznutí země. Umístění je v každém případě záležitost citlivá a nelze je řešit mechanicky přenesením kterékoli sochy, sloupu apod. na libovolné místo, zpravidla jednoduše ke kostelu, jak se z pohodlnosti

mnohdy stává zvykem. Je tu třeba rady památkového odborníka, neboť některé dílo je komponováno pro volné prostranství, jiné pro podhled nebo pro dlouhý osový průhled, např. alejí, ulic apod., a každé hrubší nedodržení požadavků ubírá památce na působivosti a neguje výtvarný záměr jejího autora.

„K tomu, aby od další ochrany památky bylo z mimořádně závažných důvodů upuštěno, může dát souhlas ministerstvo školství a kultury po vyjádření Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody.“ (§13.) Zároveň se vyjadřuje i krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody a školská a kulturní komise ONV po slyšení okresního památkového aktivu. Je si samozřejmě přáti, aby opravdu důvody pro upuštění od ochrany (jemuž v tom případě předchází fotografická a u staveb i měřická dokumentace, obstaraná žadatelem, a podle povahy objektu i uměleckohistorický průzkum) byly „mimořádně závažné“ a nevycházely ze snahy krátkozrace se zbavit povinnosti péče o památku jejím obětováním.

Třetí část zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, je věnována zvláštním ustanovením o výzkumech a výkopech památek archeologických a z hlediska poslání našeho článku stačí pouze poznamenat, že „k provádění archeologických výzkumů jsou oprávněny jen Archeologický ústav ČSAV v Praze (na Moravě jeho brněnská pobočka) a v dohodě s ním muzea, u nichž jsou trvale činní vědecky školení odborníci“, (§ 15, odst. 1), náhodné archeologické nálezy (např. na hřbitově nebo v okolí kostela, ať již by šlo o staré pohřby nebo nález zdíva staršího zaniklého kostela; někdejší tvrze při něm apod.) musí být hlášeny přímo nebo prostřednictvím MNV Archeologickému ústavu ČSAV (popřípadě jeho brněnské pobočce) nebo příslušnému muzeu... a to nejpozději druhého dne po učinění nálezu.“ „Nález a naleziště musí být ponecháno beze změny až do ohledání zástupcem Archeologického ústavu nebo příslušného muzea, a to nejdéle do tří dnů ode dne hlášení. Je-li nebezpečí v prodlení, může tento zástupce zařadit na nalezišti vše, čeho je třeba pro okamžitou ochranu nálezu.“ (§ 16). „Všecké movité archeologické památky, jež budou získány výkopy nebo náhodnými

měsíci mi řekl, že odjíždí domů a že se sem již nevrátí. „Vezměte mne s sebou,“ vyklouzlo mi z úst a byla bych v té chvíli opustila všechno a šla za ním, ačkoli jsem jej ani pořádně neznala. Celou svou duši jsem mimovolně vložila do té věty.

„Nemohu“, usmál se jaksi divně, jako by si teprve v té chvíli uvědomil můj vztah k němu. „Čeká mne doma snoubenka. Ale pro tu vaši poslední větu na vás nikdy nezapomenu.“ „Byla to skutečně poslední moje věta,“ pronesená k němu. Odjel a nikdy jej už nespátřím. Byl smyslem mého života. Nyní už nemám, pro co bych žila.

Mluvil jsem k ní, jak jsem v té neobvyklé situaci dovedl. Zdalipak se její rána zhojila? Někdy se však takové rány nezahojí po celý život. Když jsem odcházel z krámu, vzpomněl jsem si, jak jsem jednou sestupoval s Karlem do stanice podzemní dráhy. Na stěně schodiště visela řada plakátů, válečných hesel a mezi nimi obraz mladé, značně dekoltované filmové herečky. Kolem nás proudilo množství lidí a já jsem se uprostřed té vřavy zeptal Karla, co pokládá za smysl svého života.

„To je smyslem mého života,“ řekl a ukázal na obraz filmové herečky.

„Ta herečka je smyslem tvého života? Copak ty se s ní znáš?“

„Nebuť labuť,“ řekl mi Karel. „Já mluvím všeobecně. Cílem mého života je zamilovat se do krásné a dobré dívky, vzít si ji za ženu a žít šťastným rodinným životem.“ „A našel jsi už takovou dívku?“ ptám se. „Doposud ne, každá má nějakou vadu, ale věřím, že najdu.“

Leč vraťme se s výšin pozemské lásky do naší kanceláře. Tam se skláněl den co den nad svou prací Albert. Byl už starší a nosil ošumělý, nazelenalý pracovní plášť. „Co je smyslem vašeho života?“ otázal jsem se ho jednou. Zvedl ke mně svou vyhublou tvář nemocného člo-

věka, pak ji zase sklonil a začal psát tenounce tužkou na okraji výkresu: „Der Sinn des Lebens ist das Leben selbst. Schiller. Smyslem života je život sám.“ Zdálo se mi, že je v tom logická chyba. Pro Alberta bylo ovšem skutečně největším úsilím udržet si život. Byl těžce nemocen a nechtěl odejít z Berlína, dokud tam byl jeho lékař. Lékař pro něho znamenal život.

Nakonec vyzpovídáme ještě 3 kamarády, kteří se tak vesele baví támhle u rýsovacího prkna. „Co vy na to říkáte, kluci?“ „Smyslem mého života je práce,“ řekl prostřední. „Ale co bude smyslem tvého života, až ti třeba bomba utrhne ruce a nohy,“ vpadl mu do toho druhý.

Práce je skutečně nezbytnou podmínkou každé úvahy o smyslu života. Jen tehdy může být člověk šťasten, když pracuje. A radost nad vykonanou prací, to je ta radost ze života. Ale zdali je to cíl stálý a zda naplní život? Zda k tomu není potřebí ještě lásky, alespoň té pomíjivé, ale raději té, která nikdy nepřestává.

Zhodnotil jsem tenkrát pečlivě všechny odpovědi. Toto hodnocení zde nemohu vypisovat. Musíte si je učinit sami. Jen tolik musím říci, že ten náš smysl života, který je tak prostince obsažen v katechismu, jsem nakonec znovu uznal za smysl nejkrásnější a nejstálější. A proto jsme tenkrát tolik toužili navrátit se do semináře, protože svatě kněžství se nám stále více jevílo nejplnějším využitím života.

A že vám nemohu povědět, jak i řada ostatních lidí smýšlela za války o životě, tím je vinen můj kamarád František. Dozvěděl se totiž o mém průzkumu a začal si ze mne tropit úsměšky. Že prý obtěžují lidi, že se chovám nenormálně, mysticky a tak podobně. A tak jsem toho bádání z obav před výsměchem nechal.

(Pokračování.) P. Antonín Odvárka

nálezy, jsou národním majetkem a ukládají se do muzeí.“ (§ 17, ods. 1.)

Konečně aby se předešlo poškození a znehodnocení uměleckých děl neodbornými zásahy, stanoví § 25. cit. zákona, že „konzervaci a restaurování památek umění malířského a sochařského a uměleckých řemesel mohou provádět pouze odborně kvalifikovaní restaurátoři, a pokud jde o památky uměleckých řemesel, též odborné podniky, družstva apod., zapsání na základě vyjádření Svazu československých výtvarných umělců a Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody do seznamu, který založí a vede ministerstvo školství a kultury“.

„Ministerstvo školství a kultury může v dohodě s ministerstvem financí zřídit pro konzervaci a restaurování památek ateliéry, dílny nebo podniky, které mohou být právníckými osobami. (§25, odst.2). Ateliéry, dílny nebo podniky pro konzervaci a restaurování památek mohou zřizovat také krajské národní výbory podle směr-

nic, které vydá ministerstvo školství a kultury v dohodě s ministerstvem financí. Někde již takové zařízení existuje.

To jsou asi hlavní body, které je dobře ze zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách znát, aby se tento zákon stal rádcem, pomocníkem a oporou v naší snaze o péči o památky. Právě skutečnost, že citovaný zákon, přes poměrně dlouhou dobu své platnosti nepronikl do povědomí veřejnosti, vede často k zásahům, které pak jsou samozřejmě v rozporu se socialistickou zákonností a jejím dodržováním. Ačkoli zákon č. 22/1958 Sb. žádné sankce ani trestní opatření sám neobsahuje, vinníci a v případech úmyslného poškození a ničení pachatelé podléhají potrestání stanovenému jinými zákonnými opatřeními.

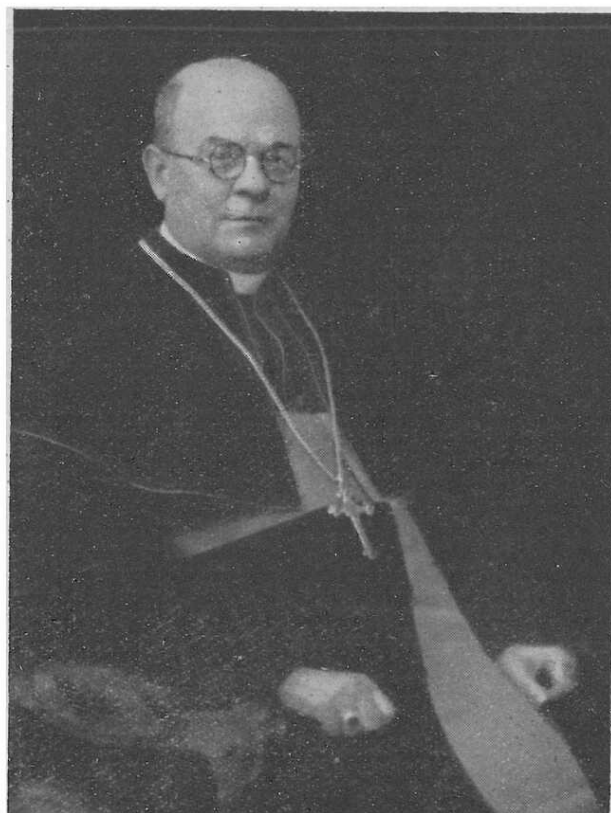
Závěrem si lze přát, aby potřeba sankcí a trestů za nedodržování zákona o kulturních památkách byla co nejmenší, a aby zájem a péče o naše památky se staly záležitostí všech našich občanů. *Jaroslav Herout*

PRELÁT JAN ČERNÝ

NAŠIM NEJOBLÍBENĚJŠÍM PROFESOREM v královéhradeckém kněžském semináři byl sídelní kanovník u sv. Ducha, později probošt kapituly a papežský prelát Msgre Jan Černý, který nám přednášel pedagogiku a zasvěcoval do umění i praxe úřadu katechetického. Tak jako jsou hvězdy, které i když již zhasly, přece k nám jejich světlo dosud hlubokým vesmírem proniká, tak k nám dosud září z hlubin minulosti světlá postava našeho dražšího učitele a dokud budeme žít, vždy vzpomínka na něho bude spojena s obrazem jeho dobré vždy usměvavé tváře a milých očí, z nichž vyzařovalo jeho šlechetné srdce a ušlechtilá duše. Byl i mým ordinariátním komisařem a při inspekci na gymnasiu v Jičíně dovedl proměnit tuto úřední povinnost ve sváteční dny. První den byl ve škole dříve než já, ohlásil svou návštěvu u ředitele ústavu a sestupoval po schodech aby mne překvapil. Sotva mne spatřil, zahrál šibalský úsměv na jeho tváři, počal si soukat rukávy kabátu a řekl: „Už na tebe jdu; máš strach?“ Přiznal jsem popravdě, že nemám, protože učím tak, „jak jste mne to naučil...“ A potom seděl ve třídách po celou dobu vyučování, spolu jsme odcházeli ze školy k obědu a odpoledne společně toulali po krásném kraji Českého ráje. Byl to jeden z nejkrásnějších týdnů, neboť být stále s tímto ušlechtilým knězem byl opravdový svátek.

NEMOHLA MNE PŘEKVAPIT, že se prelát Černý ihned zapojil do vlastenecké práce, když jsme byli nacisty okupováni. Jeho láska k vlasti, které nás učil a jíž sálalo jeho srdce, přivedla jej do podzemního hnutí „Čin“, který vydával letáky utvrzující lid v odporu k nacistům a informující o akcích, které pomáhaly k vítězství národa nad fašistickými uchvatiteli. Skupina byla vedena komunisty, prelát Černý přechovával materiál skupiny. Zrada však pomohla gestapu, aby zasáhlo. Dne 2. května 1941 byl kanovník Černý zatčen a obviněn z přípravy velezrady. Tenkrát mu bylo již 70 let (narodil se 30. 6. 1871 ve Vlkově u Jaroměře). Jeho zdravotní stav v té době byl velmi neutěšený, byla vážná obava, že nepřežije vazbu, byl proto dán do domácího vězení; celé léto nevyšel z domu ani na sebekratší procházku, jen pilně sledoval všechny zprávy, zvláště zahraniční vysílání. Když však nastoupil vrah českého národa Heydrich na úřad tzv. říšského protektora a zesílil tlak gestapa, byl kanovník Černý znovu zatčen, 30. září 1941 v pravém slova smyslu doveden do věznice, postaven před stanný soud a deportován do koncentračního tábora Mauthausen. Po sedmi měsících byl znovu souzen a podle § 81 a 83 nacistického trestního zákona (příprava velezrady) odsouzen do káznice na dva a půl roku.

Msgre ČERNÝ je odvážen vězeňským železničním vagónem („kvočna“) do věznice Bayreuthu, ale již v dubnu 1943 je přemístěn do káznice v Ebrachu. Tento kriminál zřídili nacisté ve zrušeném klášteře a vězně zde týrali zvláště zimou. Pro preláta Černého bylo toto utrpení dvojnásob bolestné, neboť měl kloubový revmatismus, ležel v kobce celý oteklý, v zimě, bez pomoci a



ošetření. Nakonec dostal zápal plic a byl narychlo v hořečce převezen do Luitpoldovy nemocnice ve Würzburgu. To však byla jeho poslední cesta. Ošetřující řádové sestře se svěřil se svým přáním, že by rád zemřel. Zavolali kněze, prelát Černý přijal Tělo Páně, byl zaopatřen svátostí pomazání nemocných a když mu sestra řekla, že jeho přání bude splněno, řekl klidným hlasem: „Rád, sestro, velmi rád zemřu.“ A krátce nato, ve dvě hodiny v noci, dne 11. února 1944, skonal ve věku 73 let jako oběť fašistické zloby.

ŽIVOT PROBOŠTA ČERNÉHO byl vyplněn prací. Pocházel z chudé rodiny, otec byl truhlářem, ale již jako student královéhradeckého gymnasia si musil kondicemi přivydělávat a pomáhat rodičům nést náklady studia. V roce 1894 byl vysvěcen na kněze a ustanoven kaplanem v Hradci Králové, kde později působil i jako profesor náboženství. Biskup Brynch poznal v mladém nadšeném profesorovi mimořádné nadání a proto jej povolal za spirituála do kněžského semináře a v roce 1917 do kapituly u sv. Ducha. Své lásce učitelské zůstal vě-

ren až do svého stáří, neboť přednášel pedagogiku a katechetiku, konal kursy přednášek a svoje myšlenky z meditací ukládal pro poučení jiných do knih. Zvláště významná je kniha „Rosa mystica“. V žalářích se obírá stále svým zamilovaným tématem; zanechal rozvrhy několika cyklů duchovních přednášek, z nichž je jasné vidět nejen životní zkušenost duchovního otce, ale i životní utrpení, které jej skličuje a proti němuž bojuje svou vyrovnaností a silou víry a svého náboženského přesvědčení. „Velmi často ve svém kněžském životě jsem prodělal duchovní cvičení a při jejich ukončení jsem upřímně — jak se domnívám — prosil o kříže a utrpení, abych se stal podobnější Spasiteli. Nyní však musím doznat, že prodělavám exercicie v praxi.“ Tak píše prelát Černý z kriminálu z Bayreuthu, a z kriminálu v Ebrachu píše dopis, v němž se kochá nadějí, že přece jen se

dočká svobody a potom, že bude „obětovat Mši sv. nikoliv jako dík za své osvobození, nýbrž za tolik milostí“, kterých se mu dostalo.

MEZI RŮZNÝMI DOKUMENTY a památkami na Msgre Černého mám před sebou i krajský orgán KSČ pro královéhradecko „Pochodeň“. Na druhé straně tohoto čísla je fotografie probošta Černého tak, jak ji pořídilo gestapo v Praze roku 1941. Má číslo 242. Z tváře se dívá bolest, ústa mluví o týrání, která při výsleších zažil, když sedmdesátiletého starce bitím a mučením nutili k prozrazení členů skupiny „Čin“.

TAK JSME SVÉHO DRAHÉHO PROFESORA neznali a proto ke vzpomínce na něho, jako oběti nacismu, připomínáme obrazy z posledních dní jeho svobody, z něhož se dívá jako moudrý otec, dobrý kněz a ušlechtilý člověk.

Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

NÁRODY ŽÁDAJÍ ODSTRANĚNÍ POZŮSTATKŮ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Na počátku roku, kdy se vrší 20 let od vítězství nad německým nacismem, je ve světě nesmírně rušno; situace není normalisována, dvacet let po všech hrůzách druhé světové války není nastolen trvalý a pevný mír. Ani nejvzdálenější bojiště nejsou dnes, kdy se krátí čas i dopravní linky, dostatečně daleká, abychom neslyšeli hrmění děl a letadel a aby nedoléhali až k nám nářek vybitých a mučených lidí.

● Imperialistická reakce od amerických „zběsilců“ po západoněmecké revanšisty vynakládá mnoho úsilí, aby semkla svou frontu a všemožně zbraňovala ve zmírňování mezinárodního napětí. Jak však ukázaly volby prezidenta USA i události v jiných částech světa, kde národně osvobozené hnutí dosáhlo nových výrazných vítězství, toto úsilí je vcelku marné. Zároveň by však bylo nesprávné podceňovat samu aktivizaci sil imperialistické reakce. Sílicí národně osvobozené hnutí v asijských, afrických a latinskoamerických zemích bude i nadále vyvolávat protiakce krajní imperialistické reakce a její pletchy v „hořlavých místech“ naší zeměkoule. Charakteristické je také to, že sílí meziimperialistické rozpory v západní Evropě i ve vztazích mezi USA a západní Evropou. Je zcela jasné, že rozestavení sil v imperialistickém táboře, jak se utvořilo po válce, už nevyhovuje vedoucím západoevropským zemím, a to je živná půda pro další konflikty mezi imperialistickými mocnostmi. Ale přes všechnu vyhrčenost těchto rozporů za nynějšího poměru sil na mezinárodním dějišti je pro imperialistické mocnosti stále nesnadnější řešit je na úkor zemí takzvaného „třetího světa“.

Proto je nejpravděpodobnější, že se tyto konflikty budou dočasně řešit kompromisy mezi soupeřícími imperialistickými mocnostmi. Ale tyto kompromisy ovšem nevylučují další zostřování rozporů v imperialistickém táboře. Imperialisté jistě nemají klidu, uvědomují-li si na každém kroku, že z područí se vymanilo už 95 % obyvatel koloniálního světa. Z někdejších rozsáhlých říší zbyly jen trosky. V koloniálním panství Velké Británie žije dnes méně než 15 miliónů lidí, Portugalska asi 12 miliónů, Francie asi 1,5 miliónu, Holandska asi půl miliónu a USA asi 2,8 miliónu. Své koloniální říše ztratily Belgie, Itálie a Japonsko. Zatímco roku 1919 bylo v koloniálním područí 69,9 % obyvatel světa, dnes je jich méně než 1 %. Vlastenci přecházejí k ozbrojenému boji proti násilnostem a zvrstvům kolonizátorů.

● Naše pozornost však se pochopitelně upíná především k stále dobrodušnější politice vlády Německé spolkové republiky. Předseda státní rady NDR Walter Ulbricht v rozhovoru s reprezentantem listu „Neues Deutschland“ charakterizoval situaci slovy: Atomové vyzbrojování, tvrdošíjně úsilí o dosažení práva disponovat jadernými zbraněmi, plány na pás atomových min podél východních hranic západoněmecké Spolkové republiky, agresivní takzvaná předsunutá strategie, vyhrožování „skrytou válkou“ a občanskou válkou, zaměřené proti Německé demokratické republice, bezuzdné vyzbrojování západního Německa a zostřování revanšistické politiky — to jsou

podstatné, i když jistě zdaleka ne všechny prvky nové situace.

Vláda západoněmecké Spolkové republiky, která je sama produktem mezinárodního napětí a z dalšího trvání a zostřování napětí očekává výhody pro svou revanšistickou politiku, hraje tvrdošíjně úlohu mezinárodního rušitele míru, bezpečnosti a porozumění mezi národy.

Je samozřejmé, že západoněmečtí revanšisté by se nemohli odvážit svých husarských provokací, kdyby necítili oporu, kterou postihují ze situace vznikající z neudržitelných nároků Washingtonu, aby v západní Evropě byla ponechána vojska USA. Jak vznikaly ty nároky? ● Připomeňme si zde události před dvaceti lety. Sovětský svaz v té době za cenu nevyčísitelných obětí svého lidu zajistil vítězství nad loupeživou třetí říší. Svým dílem k rozdrčení hitlerismu přispěli i spojenci — Spojené státy, Británie, Francie a další země. Vítězné mocnosti tím nabyly určitých práv a převzaly určité závazky, jež byly definovány v příslušných mezinárodních dokumentech. Byl to akt o bezpodmínečné kapitulaci německých ozbrojených sil, Postupimská dohoda a jiné společné schválené dohody o Německu. Členské země protihitlerovské koalice slavnostně prohlásily, že „německý militarismus a nacismus budou vymýceny“ a že budou podniknuta opatření, jež jsou „nezbytná k tomu, aby Německo už nikdy nemohlo ohrožovat své sousedy, nebo mír ve světě“. Tato usnesení jsou plně ještě v platnosti a jsou závazná jak pro západní mocnosti, tak pro Sovětský svaz. Kdy a v čem však Spojené státy a jejich partneři jednali v rozporu s dohodnutou politikou: Západní mocnosti vyzbrojovaly západní Německo, usilovaly o jeho začlenění do agresivního bloku NATO. V podněcování militarismu a revanšismu šly tak daleko, že se v poslední době pokoušejí dodat bundeswehru atomové zbraně v rámci atlantických jaderných sil, a to v době, kdy se Bonn otevřeně domáhá revize výsledků druhé světové války.

● A nyní k tomu přistupují nové pokusy, jež jsou v rozporu s uvedenými poválečnými dohodami. Ve Washingtonu požadují s odvoláním na to, že Američané bojovali na evropské půdě, aby jim bylo přiznáno „dědičné právo“ držet v Evropě svá vojska. Dočasnou dohodu, jež byla ujednána v zájmu míru v Evropě, chtějí nahradit trvalými „americkými právy“ v Evropě, jež však nemají nic společného s podporou míru na této pevnině. Taková je tedy podstata nové doktríny, s níž nyní Washington vystupuje na mezinárodní scéně.

List „Izvěstija“ zdůraznil nedávno marnost těchto pokusů slovy: Nikdo nepopírá, že v Evropě je dosud ne-normální situace. Jednou z hlavních příčin tohoto stavu je to, že nebyly odstraněny pozůstatky druhé světové války. Je samozřejmé, že tato situace může být jen prozatímní, přechodná. Nicméně by si ve Washingtonu přáli, aby se nezměnila. Proto pustili do oběhu tézi o údajných dědičných právech USA v Evropě. Takové výroky zavádějí nejen přehlížením západoevropských států a pošla-

páváním jejich nezávislosti, ale přímo z nich číší expanze, nový projev agresivních snah. Evropské národy nepřinesly tak těžké oběti ve válce s hitlerovskou říší proto, že za cenu svých národních zájmů postupovaly někomu dědičná práva, která neexistují a nemohou existovat. Národy žádají, aby na pevnině byly definitivně odstraněny pozůstatky druhé světové války, došlo k mírovému urovnání s Německem, na jeho základě pak normalizována situace v západním Berlíně. Sovětský svaz a ostatní socialistické země k tomu předložily řadu návrhů, jež vycházejí z upřímné snahy navždy zbavit Evro-

pu hrozby válečného konfliktu a vytvořit spolehlivé záruky pro evropskou bezpečnost. Přitom je třeba samozřejmě vycházet z existence dvou německých svrchovaných států — NDR a NSR.

● Pole pro hledání vzájemně přijatelných řešení v evropských otázkách je ohromně rozlehlé. Není pochyb, že hledání takových řešení nikoho nemůže poškodit, naopak, získat tím mohou všichni, nejen evropské státy, ale i USA. V našem století je světový mír nedilný, a to, co pro něj podnikáme v jedné části, bude užitečné i druhé části světa.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

v měsíci březnu se dožívají.
vsdpp:
85 let
8/3 František Klus, katecheta v. v. Plzeň
80 let
27/3 František Matouš, farář, Bohumilice
70 let
3/3 František Baláž, bisk. rada a farář, Velký Újezd
9/3 Emil Skula, farář, Mostkovi-
ce, 29/3 František Vala, farář v. v., Lesnice
65 let
Josef Menšík, admin., Dešná,
27/3 Jan Slámka, farář, Hroto-
vice
60 let
František Kukačka, vikář, Pra-
chalice
50 let
6/3 Josef Hymer, farář, Partu-
tovice, 6/3 Bedřich Tupa, Be-
nátky nad Jizerou, 8/3 Josef Ku-
nický, admin., Slezské Rudol-
tice, 11/3 Zdeněk Španěl, admin.,
Krásná Hora, 11/3 Josef Koneč-
ný, farář, Sudice, 15/3 Florián
Oral, admin., Bohuňovice, 17/3
Josef Jeřábek, admin., Brtnice
u Jihlavy, 20/3 František Kalu-
ža, admin., Dolní Domašov.

VÝROČÍ KNĚŽSKÝCH SVĚCENÍ

30 let
Jan Čížek, admin., Chrustice,
Alois Štřeláček, admin., Kolo-

več, Ladislav Vichr, děkan, Ve-
lešín, všichni 31. 3.
25 let
Frant. Heller, viceděkan, Město
Aibrechtice, Miloslav Klisz, ad-
min., Hnojník, 31. 3.

PORTA COELI

K snímkům téhož autora na
3. straně obálky.

Opravdovou perlou mezi pa-
mátkami Horácka jsou budovy
bývalého cisterciáckého panen-
ského kláštera PORTA COELI
v Předklášteří u Tišnova, po-
stavené v malebném údolí —
které je vstupní branou Horá-
cka — obemknutém zalesněný-
mi vrchy a skalnatými stráně-
mi, kde do Svratky a Loučky
vtéká zlatonosný Beženek. 730
let uplynulo od založení zce-
la ojedinelé stavby v naší
vlasti — kláštera PORTA COE-
LI, který upoutává gotickým
portálem, křížovou chodbou,
kapitulní síní a chrámem Na-
nebevzetí Panny Marie.

Klášter byl založen roku 1234
královnou Konstancí, vdovou
po králi Přemyslu Otakaru I.
[1198—1230] s přáním, „aby
jako ponižená služka Boží tam
zakončila své dny“. Původ-
ně chtěla založit klášter v Pra-
ze, ale na návštěvu ke svému
synovi moravskému markrabě-
ti Přemyslovi, jezdila přes Tiš-

nov, kde se jí zalíbilo tak, že
se rozhodla založit Předklá-
šteří na pozemcích, které za-
koupila od rytířského řádu
johanitů. V tradici kláštera je
pokládán spolu s Konstancí
za spoluzakladatele také Pře-
mysl. Jeho podobiznu nese spolu
s podobiznou královny Konstancie
reléf v nadpraží portálu,
kde v sochařském přepisu je
vytlačena scéna věnování právě
založeného kláštera Kristu.
poslednímu soudci, Marii a ja-
novi. Královninu dotaci a za-
ložení potvrdil papež Řehoř IX.
roku 1238 a o jeden rok pozdě-
ji byl vysvěcen zajiště jen řeh-
olní chór klášterního chrámu
olomouckým biskupem Ro-
bertem. Staré listy z archivu
kláštera potvrzují, že v roce
1239 byl v klášteře pohřben
markrabě Přemysl. Poslední
dny svého života zde trávil
i stědřá zakladatelka — krá-
lovna Konstancie, která v ro-
ce 1240 (rok po smrti svého
syna) zemřela a v klášteře POR-
TA COELI dle svého přání na-
lezla poslední odpočinek. Čes-
ký král Václav I., který se ta-
ké zasloužil o postavení klá-
štera — byl v Předklášteří na
jejím pohřbu.

Porta coeli je jednou z nej-
důležitějších stavitelských pa-
mátek nejen českých, ale i

středoevropských. Ve svém za-
ložení má výrazné znaky klá-
šterních staveb středo- a jiho-
francouzských. Chrám je vy-
staven podle přísných pravidel
cisterciáckého řádu, předpisu-
jících jednoduchost a monu-
mentalitu. Klášter je obehnan
hradbami a z jeho staveb má
vynikající uměleckou hodnotu
mozaikou vykládaná křížová
chodba, v jejím sousedství
chrám Nanebevzetí Panny Ma-
rie, budova konventu, kapitul-
ní síň, která byla počátkem
a koncem řeholního života —
a konečně nejznámější památ-
ka, — skvostný portál klášter-
ního chrámu, nazvaný Porta
coeli.

Výzdobou jedinečného portálu
PORTA COELI tvoří na každé
straně šest sošek apoštolů,
kteří jsou zobrazení s typický-
mi symboly své apoštolské práce
nebo smrti. Na jihofran-
couzský a severoitalský původ
odkazují i před portálem, jež
jsou zde pojety jako symboly
církevní paraboly o hříchu, du-
ši a jejím spasení. Horní polo-
vinu portálu vyplňuje reliéf
s podobiznou královny Konstancie.
Klenbu portálu vyplňuje
velmi bohatě ornamentika vy-
jadřující smysl lidského života.

Bedřich ŠADÍLEK

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Kolanda František, administrátor, Teplá, ustanoven
dekretem čj. 8253/64 od 1. 12. 1964 sekretářem vika-
riátu karlovarského.

Krčma Josef, administrátor, Krajčková, ustanoven de-
kretem čj. 8045/64 od 1. 12. 1964 excurrando adminis-
trátorem v Oloví, okres Sokolov.

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Pirunčík Zdeněk, posledně administr. Hoštejn, t. č.
m. sl., ustanoven kooperátorem v Ludgeřovicích od
15. 10. 1964.

Píkna Josef, administrátor Počenic, a excurrando
administr. Prasklice, ustanoven administrátorem v Kva-
sicích od 15. 10. 1964.

Janhuba František, t. č. z voj. pres. služby, ustanoven
kooperátorem v Přerově od 1. 11. 1964.

Vrana Josef, sídelní kanovník Olomouc, pověřen vede-
ním duchovní správy u sv. Mořice v Olomouci od 1.
11. 1964.

Klein Alois, administrátor, Hrabyně, ustanoven dóm-
ským vikářem u sv. Václava v Olomouci od 1. 12. 1964.

Mikuláščík Alois, posledně administr., Boršich u
Buchl, t. č. m. sl. ve Val. Meziříčí, ustanoven koope-
rátorem v Halenkově a excurr. administr. ve Zdechově.

Cunderle Alois, kooperátor Dvorce, excur. adm. v Kar-
lovci a v Roudně, ustanoven administrátorem v Široké
Nivě a excur. administrátorem v Karlovicích a Krasově.

Šuránek Stanislav, administrátor, Široká Niva a
excurr. admin. v Karlovicích a Krasově, ustanoven

administrátorem ve Štítech a excurr. administr. v He-
rolticích.

Michna Miloslav, kooperátor v Přerově, ustanoven
kooperátorem ve Dvorcích a excurrando administráto-
rem v Karlovci a Roudně od 1. 12. 1964.

Tyl Josef, posledně převor v Teplé, t. č. m. sl., ustano-
ven administrátorem v Bohuslavicích, od 1. 12. 1964.

Olšina Ladislav, administrátor ve Francově Lhotě, u-
stanoven provisorem ve Štramberku od 15. 12. 1964.

Sečkař František, posledně administr. Náměšť n. H.,
t. č. m. sl., ustanoven kooperátorem u sv. Mořice
v Olomouci, od 15. 12. 1964.

Nástup voj. služby: Červinka Arnošt, kooperátor Gott-
waldov-Zlín, od 1. 10. 1964.

Pensionování:

Odrážka Albín, farář, Bohuslavice, pensionován vý-
měrem čís. 3864/64 s účinností od 1. 11. 1964.

Úmrtí:

Zeman Vilém, farář m. sl., zemřel 28. 9. 1964, pohřben
30. 9. 1964 ve Žďáru n. S.

Navrátil Augustin, far. m. sl. v Kroměříži, zemřel
25. 9. 1964, pohřben 29. 9. 1964 v Kroměříži.

Španěl Jiří, prof. arcib. gymnasia v. v. v Kroměříži,
zemřel 15. 10. 1964, pohřben 20. 10. 1964 v Kroměříži.

Dr. Tietze František, kněz T. j. a duch. v. v. v Mor.
Třebové, zemřel 29. 10. 1964, pohřben 31. 10. 1964
v Mor. Třebové.

JUDr. Holaschke František, prof. v. v., Moravská
Třebová, t. č. bytem NSR, zemřel 6. 11. 1964 v Iller-
lichen, pohřben 10. 11. 1964 tamtéž.

Dr. Foltá Vojtěch, farář, Ludgeřovice, zemřel 8. 12.
1964, pohřben 12. 12. 1964 v Ludgeřovicích.

Dědáček Jan, farář v. v., Spytihněv, zemřel 19. 12. 1964, pohřben 22. 12. 1964 ve Spytihněvi.

DIECÉSE ČESKOBUDEJOVICKÁ

Vyznamenání:

Kukačka František, děkan v Prachaticích, jmenován 24. 12. 1964 osobním arciděkanem (č. 1627/64).

Ustanovení:

Maleček Ladislav, administrátor Loučim, administrátorem v Čachrově a excurrando administrátorem v Běšinách a Javorné (o. Klatovy), od 15. 11. 1964 (čís. 1437/64).

Kaňák Václav, duchovní m. sl., ustanoven administrátorem v Loučimi a excurrando administrátorem v Počínovicích a Slavíkovcích (o. Domažlice), od 15. 11. 1964 (č. 1436/64).

Roubal Václav, administrátor ve Kdyni, ustanoven excurrando administrátorem ve Stanětovicích, Hyřově, Maxově, Sv. Anně a Všerubech (o. Domažlice) od 15. 11. 1964 (č. 1449/64).

Pospíchal František, administrátor Domažlice, ustanoven excurrando administrátorem v Mrákově (o. Domažlice), od 15. 11. 1964 (č. 1450/64).

Vadlejch Karel, duchovní m. sl., ustanoven administrátorem v Rožmberku n. Vlt. a excurrando administrátorem v Horním Dvořišti (o. Č. Krumlov), od 1. 12. 1964 (č. 1470/64).

Pernegr František, administrátor Rožmberk n. Vlt., ustanoven administrátorem v Křemži (o. Č. Krumlov), od 1. 12. 1964 (č. 1471/64).

Klíma Václav, administrátor Bílá Hůrka, ustanoven excurrando administrátorem v Zahájí (o. Č. Budějovice), od 1. 12. 1964 (č. 1552/64).

Na trvalý odpočinek byli přeloženi:

Batka Josef IthDr., administrátor v Čachrově, o. Klatovy, dnem 15. 11. 1964 (č. 1438).

Pařízek Štěpán, os. děkan v Křemži, o. Č. Krumlov, dnem 1. 12. 1964 (č. 1528/64).

Zykeš Antonín, administrátor Zahájí (o. Č. Budějovice), dnem 1. 12. 1964 (č. 1542/64).

Zemřeli:

Ort Karel Bohdan, duchovní v. v. v Pisku 16. 11. 1964.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Jmenování a ustanovení:

Bsumek Jindřich, farář a děkan v Loukově, okr. Semily, ustanoven s platností od 15. listopadu 1963 excurrando administrátorem farnosti Roprachtice, okr. Semily, vikariát Turnov; čís. dekr. 1750/63 II-A-1 ze dne 21. 11. 1963.

Bezdek Milan, kaplan v Žatci, ustanoven s platností od 1. března 1964 interkalárním administrátorem farnosti Staňkovice, okr. Louny a excur. admin. farnosti Hořetice, okr. Louny a farnosti Hrušovany, Vysočany, okr. Chomutov, vše vikariát Zatec; čís. dekr. 331/64 II-A-1, ze dne 26. února 1964.

Kaňavský Pavel, pověřen s okamžitou platností výkonem duchovní správy u řeholních sester kongreg. Anglických Panen I. B. M. V. v Horním Maxově, okr. Jablonec n. Nis.; čís. dekr. 4a/64-4-Ord-Pe, ze dne 6. 1. 1964.

Klapuch František, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem farnosti Postoloprty a excurr. administrátorem farností Bitozeves, Hradiště, Minice a Blažim, vše okres a vikariát Louny; čís. dekr. 862/64 II-A-1, ze dne 29. června 1964.

Kunz Josef, farář a osobní děkan v Kamenickém Šenově, ustanoven s platností od 1. ledna 1964 excurrando admin. farnosti Kytlice, okr. a vikariát Děčín; čís. dekr. 1985/63, ze dne 27. 12. 1963.

Kolář František, administrátor v Jirkově, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem děkanství v Žatci a excurrando administrátorem farností Libočany, Liběšice u Žatce a Nečemice, vše okres a vikariát Louny; čís. dekr. 864/64 II-A-1, ze dne 29. června 1964.

Kolář František, administrátor v Jirkově, jmenován

s platností od 1. srpna 1964 vikářem vikariátu lounského; čís. dekr. 931/64 III-A-1, ze dne 9. 7. 1964.

Lednický Rudolf, pověřen s okamžitou platností výkonem duchovní správy u řeholních sester sv. Vincence v Niměřicích, okr. Mladá Boleslav; čís. dekretu 20/64-4-Ord-Pe, ze dne 13. ledna 1964.

Martinásek Milan, po návratu z voj. pres. služby jmenován kaplanem při děkanském úřadě v Mnichově Hradišti s povinností vypomáhat podle potřeby také v Loukově u Mnich. Hradiště; čís. dekr. 1677/64 III-A-1, ze dne 21. prosince 1964.

Pospíšil Antonín, po návratu z voj. pres. služby ustanoven interkalárním administrátorem farnosti Nové Sedlo u Žatce a excur. administrátorem farností Zábokliky, okr. Louny a farností Soběsuky, okr. Chomutov, vše vikariát Louny; čís. dekr. 324/64 II-A-1, ze dne 26. února 1964.

Puchovský Rudolf, pověřen s okamžitou platností výkonem duchovní správy u řeholních sester sv. Vincence v ústavě soc. péče hl. města Prahy v Krásné Lípě, okr. Děčín; čís. dekr. 259/64-4-Ord-R, ze dne 4. 6. 1964.

Rozkopál Stanislav, administrátor v Postoloprtech, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem děkanství v Jirkově a excur. admin. farností Blatno, Boleboř, Nové Sedlo u Bil. a Kalek, vše okres Chomutov, vikariát Most; čís. dekr. 865/64 II-A-1, ze dne 29. června 1964.

Skácel Bohuslav, administrátor ve Vysoké n. Jiz., ustanoven s platností od 15. listopadu 1963 excur. administrátorem farnosti Paseky n. Jiz., okr. Semily, vikariát Turnov; čís. dekr. 1741/63 II-A-1, ze dne 21. 11. 1963.

Stodůlka Ignác, kanovník-vikář v Žatci, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 vikářem vikariátu libereckého; čís. dekr. 930/64 III-A-1, ze dne 9. 7. 1964.

Šťastný Hynek, administrátor v Krásné Lípě, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem farnosti Lobendava a excur. admin. farností Dolní Poustevna, Lípová u Sluknova, vše okres a vikariát Děčín; čís. dekr. 994/64 II-A-1, ze dne 25. 7. 1964.

Štípl Karel, farář v Chotětově, arcidiec. pražská, ustanoven se souhlasem kapit. konsistoře v Praze excur. administrátorem farnosti Dolní Slivno, okres a vikariát Mladá Boleslav s platností od 1. prosince 1963; č. dekr. 1752/63, ze dne 21. 11. 1963.

Uher Josef, děkan a administrátor v Litoměřicích, ustanoven s okamžitou platností excur. administrátorem farnosti Žitenice, okr. a vikariát Litoměřice; čís. dekr. 1751/63 II-A-1, ze dne 21. 11. 1963.

Vlček Milan, po návratu z voj. pres. služby, jmenován s platností od 1. října 1964 kaplanem při děkanství v Mostě, okres a vikariát Týž; čís. dekr. 1362/64 III-A-1, ze dne 1. října 1964.

Vybíral Ladislav, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem farností Krásná Lípa a excur. admin. farností Doubice, Sněžná Hora, vše okres a vikariát Děčín; čís. dekr. 993/64 II-A-1, ze dne 23. července 1964.

Přeložení do výslužby:

Just Josef, administrátor v Kytlici, přeložen s platností od 1. ledna 1964 na trvalý odpočinek, čís. dekr. 1886/63 III-A-1, ze dne 12. 12. 1963.

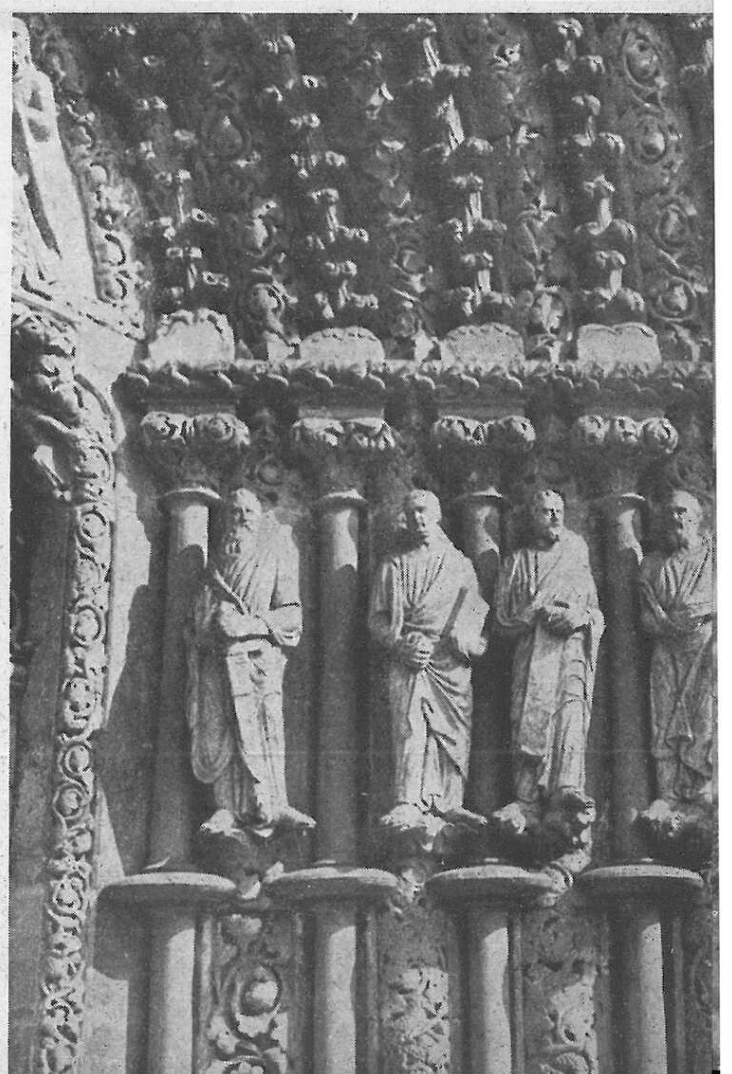
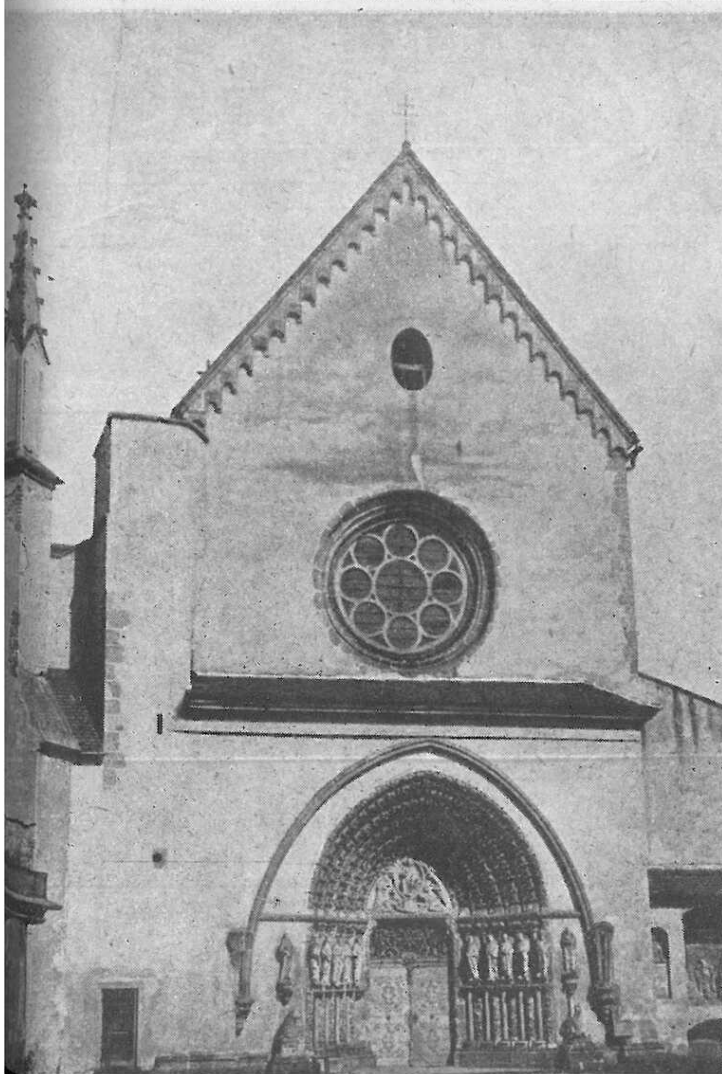
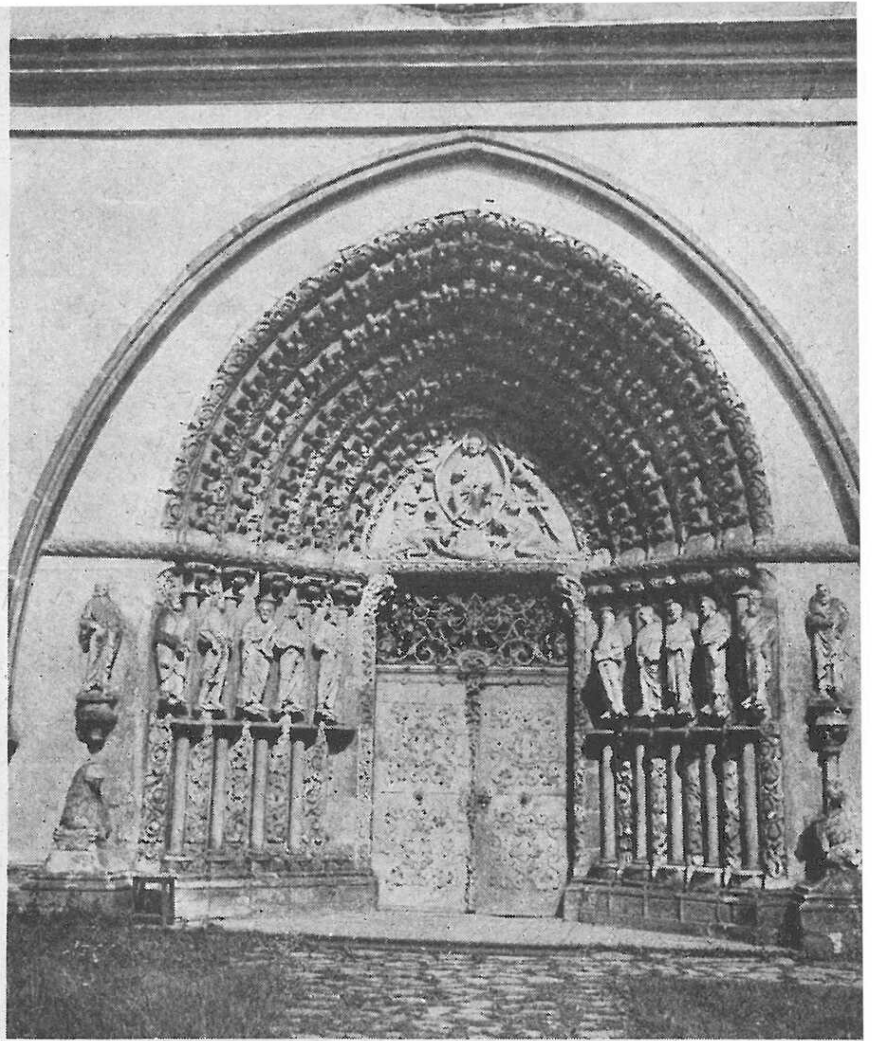
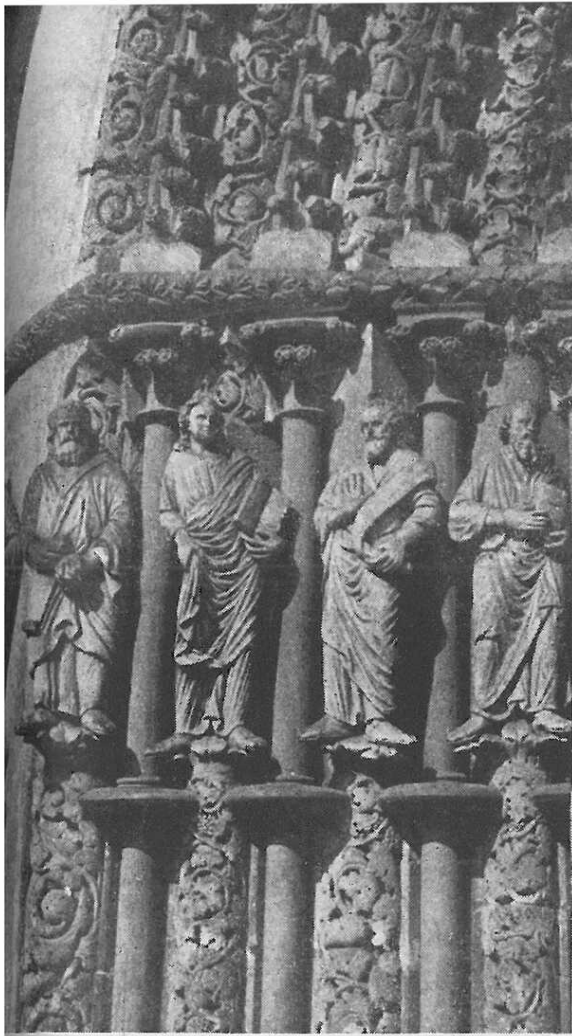
Úmrtí:

Seidl Karel, děkan a čest. konsist. rada v. v. v Oseku u Duchcova zemřel dne 12. září 1964, pohřben dne 16. září 1964 na místním hřbitově.

Stodůlka Ignác, sídelní kanovník-vikář, zemřel dne 14. srpna 1964 a pohřben 20. srpna 1964 v kapitulní hrobce v Litoměřicích.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XV. — Číslo 3. — V Praze dne 10. března 1965

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚČN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 28. II. 1965 - A-05*51199



Dědáček Jan, farář v. v., Spytihněv, zemřel 19. 12. 1964, pohřben 22. 12. 1964 ve Spytihněvi.

DIECÉSE ČESKOBUDEJOVICKÁ

Vyznamenání:

Kukačka František, děkan v Prachaticích, jmenován 24. 12. 1964 osobním arciděkanem (č. 1627/64).

Ustanovení:

Maleček Ladislav, administrátor Loučim, administrátorem v Čachrově a excurrando administrátorem v Běšinách a Javorné (o. Klatovy), od 15. 11. 1964 (čís. 1437/64).

Kaňák Václav, duchovní m. sl., ustanoven administrátorem v Loučimí a excurrando administrátorem v Pociňovicích a Slavíkovcích (o. Domažlice), od 15. 11. 1964 (č. 1436/64).

Roubal Václav, administrátor ve Kdyni, ustanoven excurrando administrátorem ve Staněticích, Hyřově, Maxově, Sv. Anně a Všeřubech (o. Domažlice) od 15. 11. 1964 (č. 1449/64).

Pospíchal František, administrátor Domažlice, ustanoven excurrando administrátorem v Mrákově (o. Domažlice), od 15. 11. 1964 (č. 1450/64).

Vadlejch Karel, duchovní m. sl., ustanoven administrátorem v Rožmberku n. Vlt. a excurrando administrátorem v Horním Dvořišti (o. Č. Krumlov), od 1. 12. 1964 (č. 1470/64).

Pernegr František, administrátor Rožmberk n. Vlt., ustanoven administrátorem v Křemži (o. Č. Krumlov), od 1. 12. 1964 (č. 1471/64).

Klíma Václav, administrátor Bílá Hůrka, ustanoven excurrando administrátorem v Zahájí (o. Č. Budějovice), od 1. 12. 1964 (č. 1552/64).

Na trvalý odpočinek byli přeloženi:

Batka Josef FhDr., administrátor v Čachrově, o. Klatovy, dnem 15. 11. 1964 (č. 1438).

Pařízek Štěpán, os. děkan v Křemži, o. Č. Krumlov, dnem 1. 12. 1964 (č. 1528/64).

Zykeš Antonín, administrátor Zahájí (o. Č. Budějovice), dnem 1. 12. 1964 (č. 1542/64).

Zemřeli:

Ort Karel Bohdan, duchovní v. v. v Písku 16. 11. 1964.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Jmenování a ustanovení:

Bsumek Jindřich, farář a děkan v Loukově, okr. Semily, ustanoven s platností od 15. listopadu 1963 excurrando administrátorem farnosti Roprachtice, okr. Semily, vikariát Turnov; čís. dekr. 1750/63 II-A-1 ze dne 21. 11. 1963.

Bezdek Milan, kaplan v Žatci, ustanoven s platností od 1. března 1964 interkalárním administrátorem farnosti Staňkovic, okr. Louny a excur. admin. farnosti Hořetice, okr. Louny a farnosti Hrušovany, Vysočany, okr. Chomutov, vše vikariát Zatec; čís. dekr. 331/64 II-A-1, ze dne 26. února 1964.

Kalavský Pavel, pověřen s okamžitou platností výkonem duchovní správy u řeholních sester kongreg. Anglických Panen I. B. M. V. v Horním Maxově, okr. Jablonec n. Nis.; čís. dekr. 4a/64-4-Ord-Pe, ze dne 6. 1. 1964.

Klapuch František, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem farnosti Postoloprty a excurr. administrátorem farností Bitozeves, Hradiště, Minice a Blažim, vše okres a vikariát Louny; čís. dekr. 862/64 II-A-1, ze dne 29. června 1964.

Kunz Josef, farář a osobní děkan v Kamenickém Šenově, ustanoven s platností od 1. ledna 1964 excurrando admin. farnosti Kytlice, okr. a vikariát Děčín; čís. dekr. 1985/63, ze dne 27. 12. 1963.

Kolář František, administrátor v Jirkově, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem děkanství v Žatci a excurrando administrátorem farností Libočany, Liběšice u Žatce a Nečemice, vše okres a vikariát Louny; čís. dekr. 864/64 II-A-1, ze dne 29. června 1964.

Kolář František, administrátor v Jirkově, jmenován

s platností od 1. srpna 1964 vikářem vikariátu lounského; čís. dekr. 931/64 III-A-1, ze dne 9. 7. 1964.

Lednický Rudolf, pověřen s okamžitou platností výkonem duchovní správy u řeholních sester sv. Vincence v Niměřicích, okr. Mladá Boleslav; čís. dekr. 20/64-4-Ord-Pe, ze dne 13. ledna 1964.

Martinásek Milan, po návratu z voj. pres. služby jmenován kaplanem při děkanství v Mnichově Hradišti s povinností vypomáhat podle potřeby také v Loukově u Mnich. Hradiště; čís. dekr. 1677/64 III-A-1, ze dne 21. prosince 1964.

Pospíšil Antonín, po návratu z voj. pres. služby ustanoven interkalárním administrátorem farnosti Nové Sedlo u Žatce a excur. administrátorem farností Žabokliky, okr. Louny a farnosti Soběsuky, okr. Chomutov, vše vikariát Louny; čís. dekr. 324/64 II-A-1, ze dne 26. února 1964.

Puchovský Rudolf, pověřen s okamžitou platností výkonem duchovní správy u řeholních sester sv. Vincence v ústavě soc. péče hl. města Prahy v Krásné Lípě, okr. Děčín; čís. dekr. 259/64-4-Ord-R, ze dne 4. 6. 1964.

Rozkopal Stanislav, administrátor v Postoloprtech, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem děkanství v Jirkově a excur. admin. farností Blatno, Boleboř, Nové Sedlo u Bil. a Kalek, vše okres Chomutov, vikariát Most; čís. dekr. 865/64 II-A-1, ze dne 29. června 1964.

Skácel Bohuslav, administrátor ve Vysoké n. Jiz., ustanoven s platností od 15. listopadu 1963 excur. administrátorem farnosti Paseky n. Jiz., okr. Semily, vikariát Turnov; čís. dekr. 1741/63 II-A-1, ze dne 21. 11. 1963.

Stodůlka Ignác, kanovník-vikář v Žatci, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem arciděkanství v Liberci a excur. admin. farností Ruprechtice, Údol sv. Kryštofa, Vratislavice, Rochlice, Dlouhý Most, Hodkovice, Jeřmanice, Stráž n. Nis., vše okres a vikariát Liberec; čís. dekr. 863/64 II-A-1, ze dne 29. června 1964.

Stodůlka Ignác, kanovník-vikář v Žatci, jmenován s platností od 1. srpna 1964 vikářem vikariátu libereckého; čís. dekr. 930/64 III-A-1, ze dne 9. 7. 1964.

Šťastný Hynek, administrátor v Krásné Lípě, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem farnosti Lobendava a excur. admin. farností Dolní Poustevna, Lípová u Šluknova, vše okres a vikariát Děčín; čís. dekr. 994/64 II-A-1, ze dne 25. 7. 1964.

Štípl Karel, farář v Chotětově, arcidiec. pražská, ustanoven se souhlasem kapit. konsistoře v Praze excur. administrátorem farnosti Dolní Slivno, okres a vikariát Mladá Boleslav s platností od 1. prosince 1963; č. dekr. 1752/63, ze dne 21. 11. 1963.

Uher Josef, děkan a administrátor v Litoměřicích, ustanoven s okamžitou platností excur. administrátorem farnosti Žitenice, okr. a vikariát Litoměřice; čís. dekr. 1751/63 II-A-1, ze dne 21. 11. 1963.

Vlíček Milan, po návratu z voj. pres. služby, jmenován s platností od 1. října 1964 kaplanem při děkanství v Mostě, okres a vikariát týž; čís. dekr. 1362/64 III-A-1, ze dne 1. října 1964.

Vybíral Ladislav, ustanoven s platností od 1. srpna 1964 interkalárním administrátorem farnosti Krásná Líba a excur. admin. farností Doubice, Sněžná Hora, vše okres a vikariát Děčín; čís. dekr. 993/64 II-A-1, ze dne 23. července 1964.

Přeložení do výslužby:

Just Josef, administrátor v Kytlici, přeložen s platností od 1. ledna 1964 na trvalý odpočinek, čís. dekr. 1886/63 III-A-1, ze dne 12. 12. 1963.

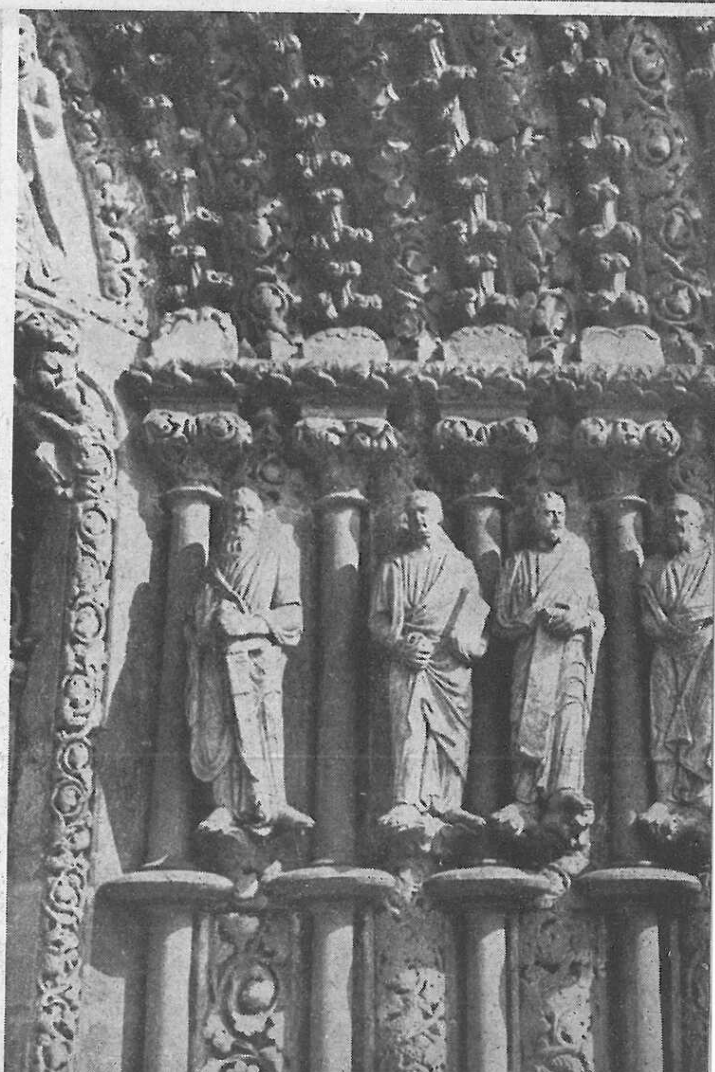
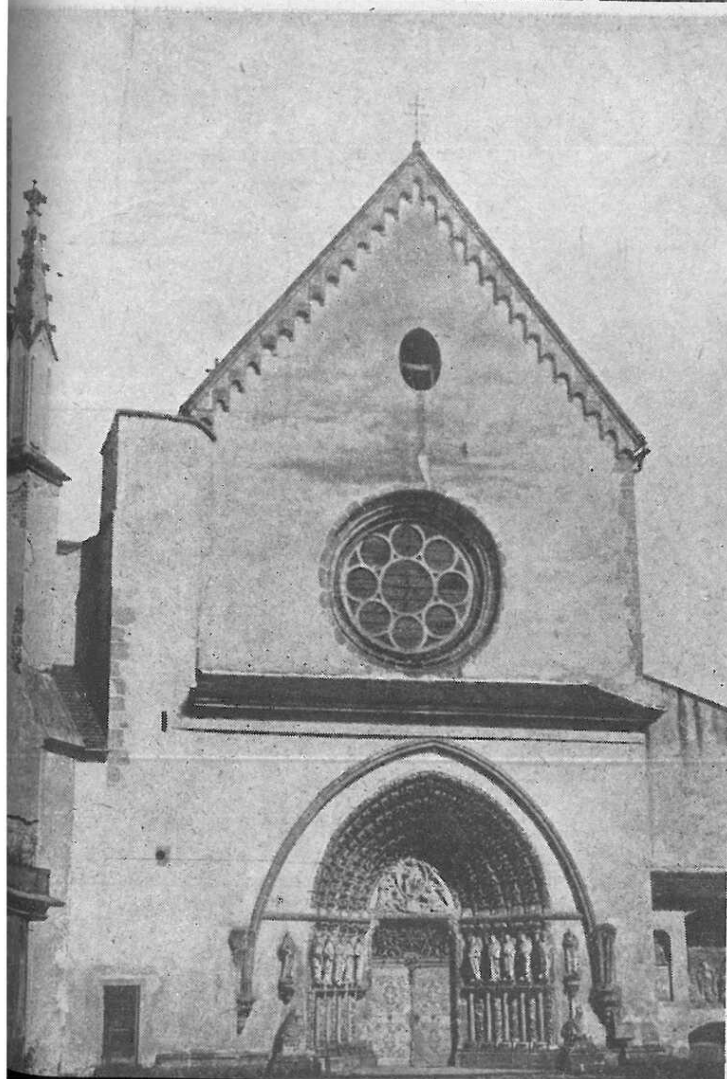
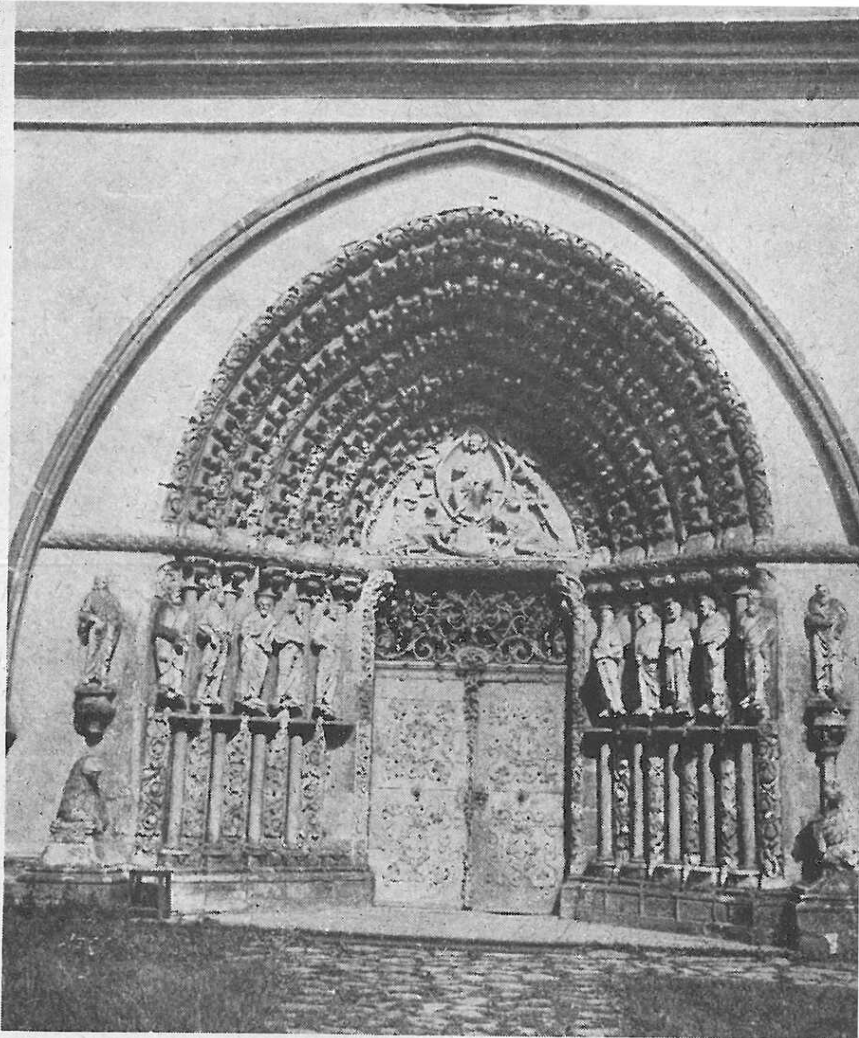
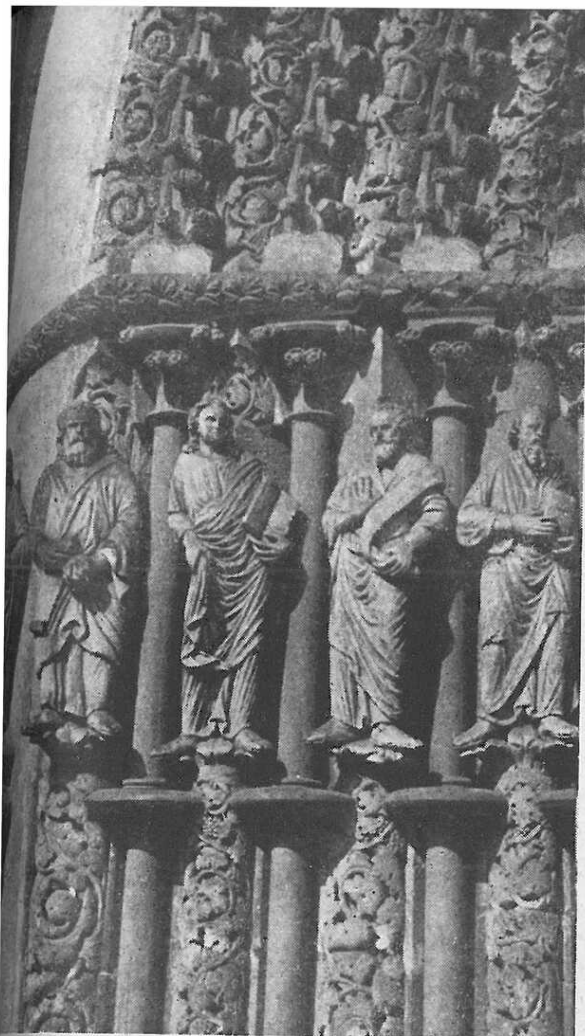
Úmrtí:

Seidl Karel, děkan a čest. konsist. rada v. v. v Oseku u Duchcova zemřel dne 12. září 1964, pohřben dne 16. září 1964 na místním hřbitově.

Stodůlka Ignác, sídelní kanovník-vikář, zemřel dne 14. srpna 1964 a pohřben 20. srpna 1964 v kapitulní hrobce v Litoměřicích.

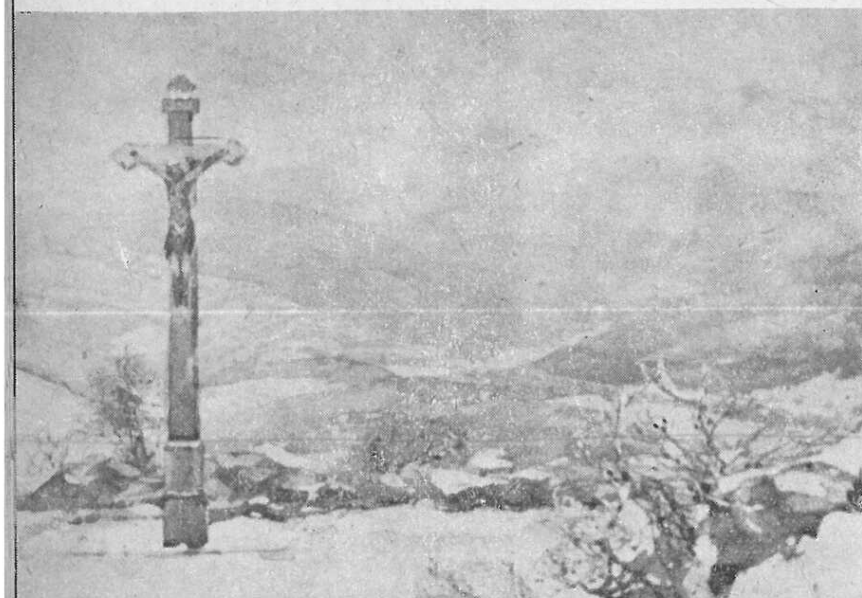
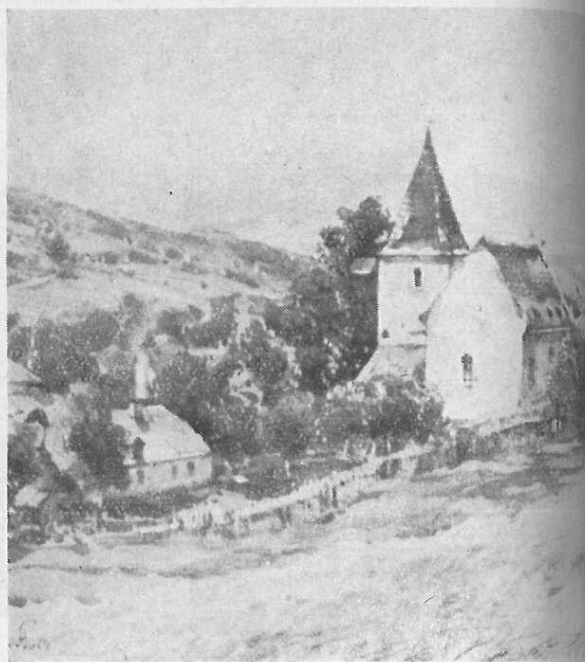
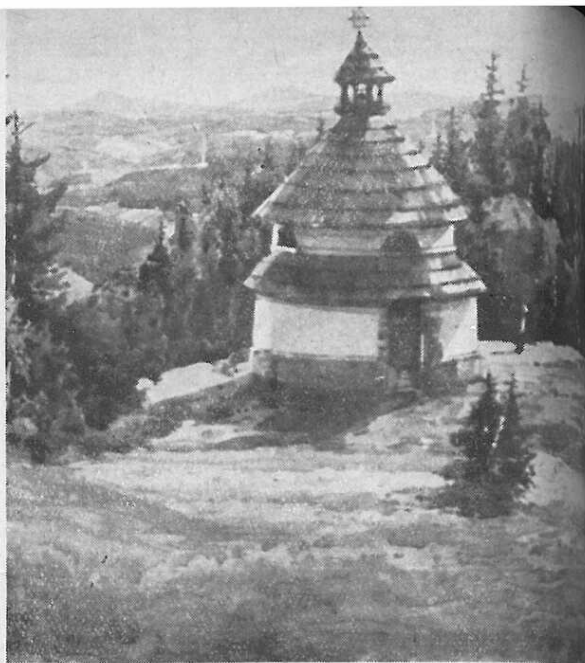
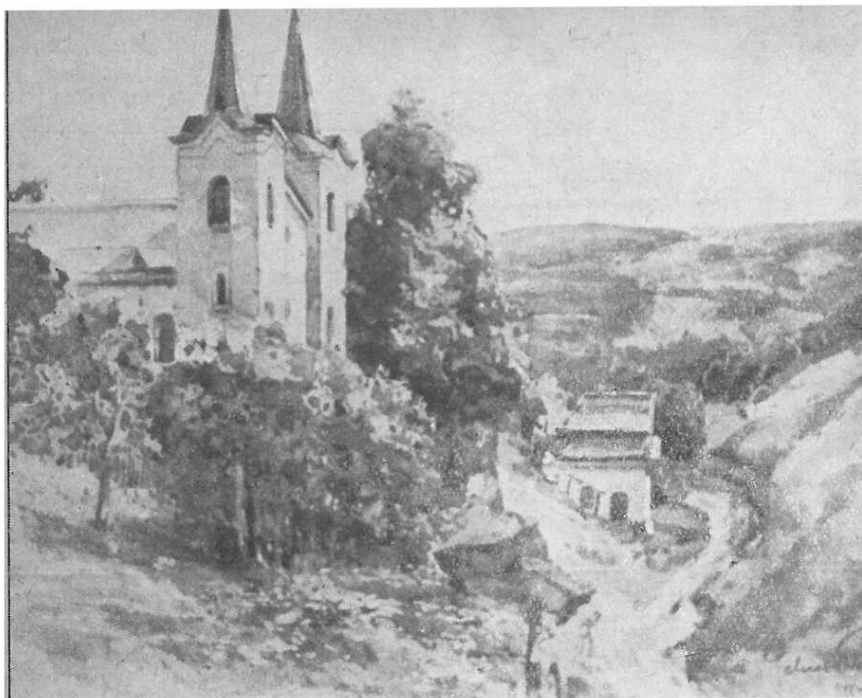
DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XV. — Číslo 3. — V Praze dne 10. března 1965

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚČN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 28. II. 1965 — A-05*51199









První strana obálky: Mistr vyšebrodský: ZMRTVÝCHVSTÁNÍ. Z Národní galerie v Praze. — Druhá strana obálky: Z díla akademického malíře Oskara Schmidta: 1. Kostel Panny Marie Sněžné v Kašperských Horách, 2. Kaplička sv. Antonína na Javorníku, 3. Kaplička z Kašperských Hor, 4. Kostel v Nirově. 5. Sněhová vánice nad Boubínem. Akademický malíř Oskar Schmidt absolvoval vídeňskou a mnichovskou Akademii, později se zdokonalil v akvarelu u Jaroslava Šetelíka, kteroužto technikou maluje dodnes. Vytváří výhradně architekturu a krajiny. Mnoho obrazů Prahy, Plzně, Poděbrad, Konstantinových Lázní, Šumavy a dalších míst bylo reprodukováno tiskem jako pohlednice. Mistr Oskar Schmidt žije nyní v Litoměřicích, kde okolní kopcovitá krajina Českého středohoří inspiruje tohoto 71letého pilného umělce k svěží výtvarné práci. — Třetí strana obálky: Snímky k článku dr. Václava Ryneše Emauzská „Bible chudých“ v Našem zápisníku. — Čtvrtá strana obálky: „Já jsem pastýř dobrý...“ Z archivu CMVKD

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XV. ČÍSLO 4. — DUBEN 1965

OBSAH: ThDr. Jaroslav Kouřil: Náš úkol — boj za mír, O církvi, ThDr. Jan Merell: Diskuse o 13. schématu Signa temporis, ThDr. Antonín Salajka: Překážky na cestě k jednotě křesťanů, ThDr. Václav Bartůněk: Církevní reformy před reformací, Antonín Burda: Řehořská tradice obstála, Václav Oktábec: Obnovený řád Svatého týdne letos už podesáté, Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, ThDr. Karel Sahan: Velikonoční preface, P. Zdeněk Wagner: Město setkání, V. R.: Otřesné město, Antonín Hugo Bradáč: Nedo-
končená pouť Franze Kafky, Dr. Josef Beneš: P. Adolf Tesar, Před IV. sessí koncilu přeskupují se síly katolicismu ve světě, P. Antonín
Odvárka: V říši zlomeného kříže, Náš zápisník, Úřední zprávy

NÁŠ ÚKOL — BOJ ZA MÍR

ThDr. Jaroslav Kouřil

Blíží se 9. květen 1965, datum, které všem národům, porobeným nacisty, připomene 20. výročí jejich osvobození. Bylo to zásluhou zvláště sovětských vojsk, která zahnila nepřítele a jeho zdrcující porážkou znemožnila, aby fašismus pohltit další milióny. Vždyť už tak toho bylo až k nevíře: 32 miliónů padlých na frontách, 26 miliónů zavražděných v koncentračních táborech, 15 až 20 miliónů žen a dětí zabitých při bombardování, 29 a půl miliónu raněných a zmrzačených, 31 a čtvrt miliónu osob ztratilo přístřeší a majetek bombardováním, 45 miliónů lidí bylo uvězněno, deportováno či evakuováno, milión rodičů ztratilo své děti a milión sirotků své rodiče — taková je bilance druhé světové války, jak ji uvádí ředitel Ústavu dějin socialistických zemí ČSAV, laureát státní ceny dr. V. Král ve své nedávno vvdané knize „Zločiny proti Evropě“.

A tak než budeme oslavovat 20. jubileum osvobození, nutno vzpomenout všech těch nevyličitelných úděsných obětí, které osvobození předcházely a zvláště těch, které se každého věrného Čecha tak bolestně dotýkaly.

Nacistická politika násilí a vražd proti všem, kteří nesouhlasili s Hitlerem a proti celým národům a rasám byla podporována veškerým státním aparátům. Počínaje justicí, která byla doslova služkou gestapa, až po nejdůležitější vyhlazovací zařízení nacistického Německa, jímž byly koncentrační tábory — vše bylo soustředěno k jednomu cíli, totiž fyzicky likvidovat odpůrce. Ještě v lednu 1945 bylo v nacisty okupovaném území 13 koncentračních táborů s pěti sty pobočnými tábory. Stav vězňů se odúval na 750 tisíc a podle samotných nacistických pramenů byla úmrtnost v koncentračních táborech 8 až 10 proc. Nyní se ovšem ví, že např. na jednoho českého vězně, který přežil mauthausenský koncentrák, připadalo 29,5 % těch, kteří tam byli ubiti; byla to fašistická továrna na smrt.

Neradi se zabýváme tímto neslýchaným vykolejením ze všech morálních norem určité části německého národa, ale není možno aspoň některé hrůzy nepřipomenout. Jednak proto, že v naší vlasti bychom napočítali na 5 miliónů občanů, kteří se narodili až po osvobození, takže každý třetí příslušník naší společnosti nemá jediný vlastní zážitek z okupačního pekla, takže celá třetina dnešních občanů nezná z vlastního zážitku bezútěšnost zatemněných nocí a hořkost dní, které se vlekly někdy tak pomalu a kdy jsme stáli jako nevolníci charakteru s rozhořčením tváří v tvář proti ukrutnému bezpráví, nacisty povýšenému na nejvyšší zákon. A nutno aspoň něco připomenout i z toho důvodu, že virus nacismu je v západním Německu dosud virulentní, že jak napsal západoněmecký katolický týdeník Rheinischer Merkur, existují v NSR četné ilegální organizace, které ukrývají nacistické válečné zločince a pomáhají jim k útěku za hranice a že určitá část západoněmeckých občanů v čele s ministrem spravedlnosti se snažila dosíci, aby starý německý zákon, podle něhož po 20 letech se promlčuje každý zločin, byl nyní aplikován i na zločince, kteří způsobili tolik bestiálního bezpráví za druhé světové války. Neboť přimlouvat se za beztrestnost takových zločinců znamená vlastně jejich zločiny schvalovat. Přece zde nejde jen o nějakou loupež, zhárství, vraždu apod., což se sem tam vyskytlo a vyskytuje i v tom, neb onom spořádaném státě, ale zde jde o zločiny tak obhludné a v takových rozměrech, že jak řekl kardinál Wyszyński ve svém kázání, ještě neuzrál čas k jejich odpuštění a zapomenutí.

Jen nahlédněme např. do zápisů norimberského procesu: „Velitel janovského tábora soustavně z pouhého sportu a pro potěšení své ženy a dcery střílel vězně ze samopalu s balkónu kanceláře tábora. Potom podával samopal své ženě a ta střílela také. Někdy, aby způsobil potěšení své devítileté dceři, nařídil Willhaus, aby byly dvouroční a čtyřroční děti vyhazovány do výše a střílel po nich. Dcera tleskala a volala: „Tati, ještě, tati, ještě jednou...“ „... oddělili četné ženy a sotva dospělá děvčata od ostatních vězňů a zavřeli je do zvláštních cel, kde byly nešťastnice

podrobovány zvláštnímu mučení — byly znásilněny, byly jim uřezány prsy, párána břicha, usekány nohy a ruce a vypíchnuty oči... „... esesáci trýznitelé topili své oběti ve špinavé vodě, která tekla nevelkou strouhou z koupelen; hlava oběti se ponořila do této špinavé vody a esesák ji tak dlouho držel botou, až...“ Ano, zde jde o zločiny, jejichž rozsah a konkrétní podobu je schopen si domyslet jen člověk, který má dokonalou fantazii. A ti, kteří tyto zločiny prováděli, dodnes chodí volně po světě; podle jednoho odhadu je jich 10 000, podle druhého 60 000. Právem se proti tomu zvedla na celém světě taková bouře protestů. Nestárnou-li mrtví, nestárnou ani zločiny jejich vrahů.

Bylo i morálně nikoliv lehké dobře žít, když život byl tak těžký, nejednou doslova nesnesitelný a čas se vlekl tak pomalu. Kdo nezažil týrání, ponižování, permanentní hlad a stále číhající nebezpečí smrti, kdo neslyšel zděšený křik a hrůzu lidí před plynovými komorami, kdo neviděl haldy mrtvol před krematoriem, v němž bez přestání hořela žároviště, z nichž se nesl kouř jak temný prapor, kdo denně necítil nasládlé páchnoucí vzduch po spáleném lidském mase a další lidé padat jako mouchy na podzim následkem úplné zesláblosti a bestiální nelidskosti esesáků a jejich pomahačů, kdo neměl nikdy hrůzu z transportu atp., těžko pochopí, že takové okolnosti a „vyhlídky“ mohly některého vězně i morálně zlomit, resp. přivést jej k hledání nemorálních prostředků, aby oddálil svou hrozící smrt. Pokud se takoví jedinci vyskytli, byli to opravdu jen jedinci, ale celek vždycky zůstal nezlomen a morálně pevný, jak pancíř hor kolem naší vlasti. Mezi ony, kteří zůstali morálně neotřesení a byli často páteří morální pevnosti jiných v nacistických koncentracích, patří čeští kněží. Uvážíme-li, že u nás byl každý desátý kněz gestapem zatčen a že jen v koncentráku v Dachau každý čtvrtý zahynul jako mučedník, plní nás to obdivem. Ale nestačí k jejich památce položit jen květy obdivu a vděčnosti, ale všichni musíme při jejich památce obnovit předsevzetí, že nedopustíme, aby se v budoucnu něco podobného opakovalo.

Ano, před dvaceti lety zhasly reflektory na věžích kol koncentráků, vyhasly pece koncentračnických krematorií, přestaly pracovat plynové komory, koncentráky se otevřely, zmizely Hitlerovy obrazy, hlavní představitelé nelidského systému byli popraveni, ale divoká nenávisť ještě sem tam cválá světem, lynčuje a morduje lidskou svobodu a přirozená práva člověka. Musíme pomáhat, aby všichni lidé na celém světě mohli žít životem důstojným člověka, musíme pomáhat vykořeňovat fašismus, ať se maskuje do té, nebo oné podoby, prostě i do budoucna zůstává naším úkolem boj za mír.

Druhý vatikánský ekumenický sněm

O CÍRKVI

Dogmatická konstituce

HLAVA III.

O HIERARCHICKÉ ÚSTAVĚ CÍRKVE A ZVLÁŠTĚ O BISKUPSTVÍ

18. Kristus Pán ustanovil k vedení lidu Božího a jeho stálému zvětšování úřady (služby), jež směřují k dobru celého Těla. Neboť služebníci, kteří se těší posvátné moci, slouží svým bratřím, aby všichni, kteří jsou z lidu Božího a tudíž se těší důstojnosti křesťanů, spějíce svobodně a zřízeně k těmto cílům, došli spásy.

Tento posvátný sněm jdoucí ve stopách prvního sněmu Vatikánského s ním učí a prohlašuje, že Ježíš Kristus věčný Pastýř vybudoval církev tím, že poslal apoštoly jako sám byl vyslán od Otce (sr. Jan XX, 21); jejich nástupci, to jest biskupové, podle jeho vůle jsou pastýři až do skonání věků. Aby však biskupství bylo jedno a nerozdělené, blahoslaveného Petra postavil v čelo ostatním apoštolům a v něm ustanovil trvalý a viditelný zdroj a základ jednoty víry a společenství (1). Posvátný sněm tuto nauku o ustanovení, trvání, moci a povaze posvátného prvenství římského Velekněze a o jeho neomylném učitelském úřadu znovu předkládá a v témže záměru pokračuje, přede všemi vyznává a prohlašuje nauku o biskupech, nástupcích apoštolů, kteří s nástupcem Petrovým, Náměstkem Kristovým (2) a hlavou viditelnou celé Církve řídí dům Boha živého.

19. Pán Ježíš proliv modlitby k Otci volá k sobě ty, jež Sám chtěl, ustanovil dvanáct, aby byli s ním a aby je vyslal kázati království Boží (sr. Mk. III, 13—19; Mt. X, 1—42); a tyto apoštoly (sr. Luk. VI, 13) ustanovil jakožto sbor neboli shromáždění trvalé, jemuž z nich zvoleného Petra postavil v čelo (sr. Jan XXI, 15—17). Je poslal nejprve k synům Izraele a pak ke všem národům

(sr. Řím. I, 16), aby jsouce účastni na jeho moci všechny národy učinili Jeho učedníky a je posvěcovali a vedli (sr. Mt. XXVIII, 16—20, Mk. XVI, 15; Luk. XXIV, 45—48; Jan XX, 21—23), a tak šířili církev a ji vedli pod řízením Ducha svatého po všechny dny až do skonání věků (sr. Mt. XXVIII, 20). V tomto poslání byli potvrzeni plně v den letnic (sr. Sk. ap. II, 1—26) podle příslibu Páně: „Dostanete sílu, až na vás sestoupí Duch svatý, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku i Samařsku, ano až na sám konec země (Sk. ap. I, 8). Apoštolové však hlásajíce všude evangelium (Mk. XVI, 20) přijaté od věřících za pomoci Ducha svatého, shromažďují obecnou církev, již Pán v apoštolech založil a vybudoval na bl. Petru, jejich představeném, když nejdůležitějším úhelným kamenem byl sám Ježíš Kristus (Zjev. XXI, 14; Mt. XVI, 18; Ef. II, 20) (3).

20. Ono poslání Boží svěřené Kristem apoštolům má trvat do konce světa (sr. Mt. 28, 20), poněvadž evangelium jimi předávané je pramenem života pro církev ve všech dobách. Pročež apoštolové měli péči o ustanovení nástupců v této hierarchické uspořádané společnosti.

Neboť nejen měli různé pomocníky ve své službě (4), nýbrž, aby jim svěřené poslání po jejich smrti pokračovalo, svěřili službu konání a potvrzování díla jimi počatého (5) svým bezprostředním spolupracovníkům jakousi závětí, doporučující jim, aby pečovali o veškeré stáde, v němž Duch svatý je ustanovil pásti církev Boží (sr. Sk. ap. XX, 28). A tak ustanovili muže a jim pak udělili svěcení, aby až zemrou, jejich služby se ujali jiní muži osvědčení (6). Mezi rozličnými službami, jež již od prvních dob se v církvi vykonávají, jak svědčí tradice, významné místo zaujímá služba těch, kteří byvše ustanove-

ni *biskupy* poslušností jdoucí od počátku (7) mají výhonky semene apoštolského (8). A tak, jak svědčí sv. Irenej, prostřednictvím těch, kteří byli ustanoveni od apoštolů biskupy a nástupci jejich, je prokazována a uchovávána (9, 10) apoštolská tradice po celém světě až k nám.

Tudíž biskupové přijali službu ve společenství s pomocníky presbytery (kněžími) a diakony (jáhny) (11), jsouce v čele stáde na místě Božím (12), jehož jsou pastýři, jakožto učitelé nauky, kněží posvátné bohoslužby a nositelé řízení (13). Avšak jako trvá úřad zvláště svěřený Pánem Petrovi, prvnímu z apoštolů, a přechází na jeho nástupce, tak i trvá úřad apoštolů pasení Církve, jež vykonává trvale posvátný stav biskupský (14). Pročež posvátný sněm učí, že biskupové z ustanovení Božeho nastoupili na místo apoštolů (15) jako pastýři Církve, jež, kdo slyší, Krista slyší, kdo jimi pohrdá, Kristem pohrdá a Tím, jenž Krista poslal (sr. Luk. X, 16) (16).

21. Tedy v biskupech, jimž vypomáhají kněží, je přítomen uprostřed věřících Pán Ježíš Kristus, nejvyšší Velekněz. Neboť sedě na pravici Boha Otce, není vzdálen od shromáždění svých veleknězů (17), nýbrž předně káže všem národům slovo Boží prostřednictvím jejich výborné služby a vysluhuje stále věřícím tajemstvími víry, jejich otcovským úřadem (sr. 1 Kor. IV, 15) nové údy do svého Těla začleňuje vzneseným znovuzrozením a nakonec jejich moudrostí a péčí vede lid Boží Nového zákona na jeho putování k věčné blaženosti. Tito pastýři vyvolení k pasení stáde Páně jsou služebníky Kristovými a rozdělovateli tajemství Božích (sr. 1 Kor. IV, 1), jimž je svěřeno svědectví evangelia milosti Boží (sr. Řím. XV, 16; Sk. XX, 24), a služba Ducha a spravedlnosti ve slávě (2 Kor. III, 8–9).

Ke splnění takových služeb apoštolové byli obdařeni zvláštním vylitím Ducha svatého Kristem (sr. Sk. I, 8; II, 4; Jan XX, 22–23) a sami svým pomocníkům předali duchovní dar vzkládáním rukou (sr. 1 Tim. IV, 14; 2 Tim. I, 6–7), což až do naší doby se děje ve svěcení biskupském (18). Posvátný sněm však učí, že biskupským svěcením se uděluje *plnost svátosti kněžství*, jež se nazývá podle liturgického obyčeje Církve i podle svatých Otců nejvyšší kněžství, úhrrn posvátného úřadu (19). Biskupské svěcení s úřadem posvěcování uděluje též úřad učitelský a pastýřský, jež však svou povahou jenom v hierarchickém společenství s hlavou sboru a údy mohou být vykonávány. Neboť z tradice, jež zvláště je osvětlována liturgickými obřady a obyčejem Církve jak východní, tak západní, je jasné, že vzkládáním rukou a slovy svěcení se uděluje milost Ducha svatého a je vtiskováno nezrušitelné posvátné znamení (charakter) tak (20, 21), že biskupové výtečným a ctihodným způsobem přijímají účastnictví na Kristově učitelství, pastýřství i kněžství a jednají v jeho osobě (22). Právem biskupů je svátostí svěcení kněžského (sacramentum Ordinis) přijímat nové vyvolené do tělesa biskupského.

22. Jako z ustanovení Páně svatý Petr a ostatní apoštolé tvoří jeden sbor apoštolský, podobně římský Velekněz, nástupce Petra, a biskupové, nástupci apoštolů, jsou mezi sebou spojeni. Již podle prastaré kázně, již biskupové na celém světě ustanovení mezi sebou a s římským biskupem byli ve společenství jednoty, lásky a pokoje (23), tak i sněmy shromážděné (25) jimiž i důležitější věci společně by byly stanoveny (25), názory mnohých jsou vázány poradou (26), naznačují sborovou povahu a rys biskupského stavu; a to zřejmějše potvrzují obecné sněmy během věků slavené. Tutéž povahu rovněž dosvědčuje zvyk zavedený odedávna svolávat více biskupů, kteří se účastní při službě svěcení k nejvyššímu kněžství v novém vyvolenci. Údem tělesa biskupského je někdo ustanovován mocí svěcení svátostného a hierarchickým společenstvím s hlavou sboru (kolegia) a údy.

Sbor neboli těleso biskupské však nemá autority, leč zároveň s římským Veleknězem, nástupcem Petrovým, jakožto hlavou sboru biskupského, poněvadž trvá moc jeho prvenství nade všemi jak pastýři, tak věřícími. Neboť římský Velekněz má nad Církví mocí svého úřadu, totiž náměstka Kristova a Pastýře celé Církve, plnou, nejvyš-

ší a všeobecnou moc, již vždy má svobodně vykonávat. Stav biskupský však, jenž nastupuje v úřadu učitelském a pastýřském vedení po sboru apoštolském, ba v němž těleso apoštolské stále trvá, je podřízen nejvyšší a plné moci nad celou Církví vždy ve spojení se svou hlavou římským Veleknězem, a nikdy bez této hlavy, a tato pravomoc biskupská může být vykonávána jenom za souhlasu římského Velekněze. Pán jediného Simona jakožto skálu a klíčnika ustanovil v Církvi (sr. Mt. XVI, 18–19), a jej určil jako Pastýře celého svého stáde (sr. Jan XXI, 15); ona služba svazovat a rozsvazovat, jež byla dána Petrovi (Mt. XVI, 19), též byla udělena sboru apoštolskému spojenému se svou hlavou (Mt. XVIII, 18; 28, 16–20) (28), jak je známo. Tento sbor složený z mnohých, různost i obecnost lidu Božího, avšak sdružený pod jednu hlavou, vyjadřuje jednotu stáde Kristova. V něm biskupové zachovávajíce prvenství a knížectví Hlavy své věrně, plní své poslání vlastní mocí pro dobro svých věřících, ba i celé Církve, zatímco Duch svatý posiluje stále organickou strukturu i její svornost. Nejvyšší moc nad celou Církví, již se tento sbor těší, se vykonává slavnostním způsobem na ekumenickém sněmu. Ekumenický sněm existuje, když je jako takový potvrzen nebo aspoň uznán nástupcem Petrovým; a předností římského Velekněze je svolávat tyto sněmy, jím předsedat a je potvrzovat (29). Tatáž sborová pravomoc společně s papežem může být vykonávána biskupy dle cími na okrsku zemském, když hlava sboru je k sborové činnosti volá nebo aspoň schválí jednotnou činnost biskupů rozptýlených a svobodně ji přijme tak, aby došlo k opravdovému sborovému činu.

23. Sborové sjednocení se projevuje též ve vzájemných vztazích jednotlivých biskupů s jednotlivými církvemi a s Církví obecnou. Římský Velekněz jakožto nástupce Petrovi je trvalým a viditelným zdrojem a základem jednoty jak biskupů, tak množství věřících (30). Jednotliví však biskupové jsou viditelným zdrojem a základem jednoty ve svých částečných církvích (31), formovaných podle obrazu Církve obecné a v nich a z nich sestává jedna katolická Církev (32). Proto jednotliví biskupové představují svou partikulární církev, všichni pak zároveň s papežem představují celou Církev v poutě pokoje, lásky a jednoty. Jednotliví biskupové, kteří jsou v čele svých partikulárních církví, vykonávají vedení své pastýřské nad částí lidu Božího sobě svěřeného, nikoli nad jinými církvemi, aniž nad celou Církví. Ale jakožto členové sboru biskupského a zákonití nástupcové apoštolů jsou povinni z ustanovení a příkazu Kristova tou péčí o obecnou Církev (33), jež, ač není vykonávána úkonem pravomoci, přece velmi se vztahuje na prospěch všeobecné Církve. Neboť všichni biskupové mají podporovat a chránit jednotu víry a společnou kázeň celé Církve, vyučovat věřící lásce celého tajemného těla Kristova, zvláště k lásce k údům ubohým, trpícím a těm, kteří trpí pronásledování pro spravedlnost (sr. Mt. V, 10), přispívat k činnosti, jež je společná celé Církvi, zvláště, aby víra rostla a všem lidem vznikalo světlo plné pravdy. Ostatně je svaté to, že dobrým vedením své vlastní církve, jakožto části Církve obecné, sami účinně přispívají k dobru celého mystického Těla, jež je též Církví (34).

Péče o hlásání evangelia po celém světě přísluší tělesu pastýřů, jimž všem dal Kristus společný příkaz, uolův jim společnou povinnost, jak papež Celestin to již Otcům sněmu efeského připomínal (35). Proto jednotliví biskupové, pokud dovoluje výkon jejich vlastního úřadu, jsou vázáni účastnit se společné práce mezi sebou a s nástupcem Petrovým, jemuž bylo svěřeno obrovské dílo šíření křesťanského jména zvláštním způsobem (36). Proto mají všemi silami podporovat dělníky žně jak v misích, tak i duchovní i hmotnou pomocí, ať sami přímo nebo povzbuzováním věřících k hořoucí spolupráci. Konečně biskupové ve společenství bratrské lásky nechť ochotně pomáhají jiným církvím, zvláště sousedním a potřebným podle úctyhodného příkladu starověku křesťanského. Z Boží Prozřetelnosti však se stalo, že rozličné Církev na různých místech apoštoly a jich nástupci ustanovené během dob se sdružily ve vícero spolků ústrojně spojených, jež se těší vlastní kázni, mají vlastní liturgický řád, theologické i duchovní dědictví a při tom si ucho-

valy jednu víru a jednu božskou ústavu obecné Církve. Mezi nimi zvláště staré Patriarchální Církve, jakoby matky víry, jiné zrodily jako dcery a s nimi jsou v užším poutu lásky v životě svátostném i ve vzájemné účtě práv a povinností až do dnešní doby. Tato různorodost místních církví v jednotě trvajících dokazuje obecnost nerozdělené Církve. Podobně shromáždění biskupská dnes mohou přinést mnohonásobnou a plodnou výpomoc, aby cit sborové příslušnosti byl konkrétně posilován.

24. Biskupové jakožto nástupci apoštolů přijímají od Pána, jemuž byla dána veškerá moc na nebi i na zemi, poslání učit všechny národy a hlásat evangelium všemu stvoření, aby všichni lidé vírou, křtem a plněním příkazů došli spásy (sr. Mt. 28, 18; Mk. 16, 15–16; Sk. 26, 17). Ke splnění tohoto poslání Kristus Pán přislíbil apoštolům Ducha svatého a v den letnic ho seslal z nebe a jeho silou jsou svědky Páně až do končin země přede všemi národy a vladaři (sr. Sk. 1, 8; 9. 15). Tento úřad však, který Pán svěřil pastýřům svého lidu, je však *pravá služba*, jež v Písmu svatém je označována jako „diakonia“ neboli výslovně služba (sr. Sk. 1, 17; Řím. 11, 13; 1 Tim. 1, 12).

Poslání (mise) biskupů však se může dít na základě zákonitých zvyků, jež nebyly odvolány nejvyšší a univerzální pravomocí Církve, buď zákony touž autoritou vynešenými a uznanými nebo přímo nástupcem Petrovým; biskupové kanonicky nemohou být přijati v úřad, když tento odporuje nebo odmítá apoštolské společenství (38).

25. Mezi význačné povinnosti biskupů patří *hlásání evangelia* (39). Neboť biskupové jsou hlasateli víry, kteří přivádějí nové učedníky ke Kristu, a opravdoví učitelé Kristovou autoritou obdaření, kteří lidu sobě svěřenému káží víru, již třeba věřit a na mravy aplikovati, a pod světlem Ducha svatého objasňují „vynášejíce z pokladu zjevení nové i staré“ (sr. Mt. 13, 52), přičiňují se, aby víra přinášela užitek, a brání ostražitě, aby bludy se neujaly v jejich stádcí (sr. 2 Tim. IV, 1–4). Biskupové učící v jednotě s římským Veleknězem mají být čtení ode všech jakožto *svědci pravdy Boží a katolické*; věřící pak jsou povinni souhlasit s rozhodnutím svého biskupa o víře a mravech jménem Kristovým proneseným a k němu zbožným poslušenstvím ducha přilnouti. Toto poslušenství vůle a rozumu zvláště však přísluší učitelskému autentickému úřadu římského Velekněze, i když nemluví z katedry; tak totiž jeho nejvyšší magisterium je uznáno v aktivosti, když se přílně upřímně k jeho rozhodnutí podle jeho vůle zjevně projevené, jež se jeví zvláště buď povahou dokladů nebo častým předkládáním téže nauky nebo ze způsoby řeči.

Ač jednotliví biskupové se netěší přednosti neomylnosti, přece jsouce i rozptýlení po světě, avšak zachovávající mezi sebou a s nástupcem Petrovým svazek společenství, učíce autenticky věci víry a mravů, souhlasí v jedné nauce jakožto trvale a s konečnou platností platné, vyhláší neomylnou nauku Kristovu (40). To ještě zjevněji se děje, když shromáždění na ekumenickém sněmu jsou učiteli a soudci víry a mravů pro celou církev a jejich definice víry třeba v poslušnosti přijati (41).

Tato však neomylnost, již chtěl mít vyzdobenu svou církev Božský Spasitel při definování nauky o víře a mravech, takový má rozsah, jaký má rozsah poklad božského zjevení, jež má být svatě ostříháno a věrně vykládáno. Této neomylnosti požívá sice římský Velekněz, hlava sboru biskupského, mocí svého úřadu, když jako nejvyšší pastýř a učitel věřících křesťanů, který své bratry ve víře potvrzuje (sr. Luk. XXII, 32), vyhláší s konečným úkonem *nauku o víře nebo o mravech* (42). Proto tyto definice jeho jsou právem samy ze sebe, ne ze souhlasu Církve, neměnitelné, neboť z pomoci (asistence) Ducha svatého jemu v blahoslaveném Petru *přislíbené byly vyhlášeny*, a tudíž nepotřebují nějakého schválení jiných, aniž připouštějí odvolání k jinému soudu. Neboť tehdy římský Velekněz ne jako osoba soukromá vynáší rozhodnutí, nýbrž jako všeobecný, nejvyšší učitel Církve, v němž je charisma neomylnosti samé Církve, nauku katolické víry vykládá a chrání (43). Neomylnost Církvi přislíbená je též v tělese biskupů, když vykonává nejvyšší úřad učitelský s nástupcem Petrovým.

Těmto definicím však nikdy nesmí být odpírán souhlas Církve kvůli činnosti téhož Ducha svatého, již veškeré stádce Kristovo je uchováváno v jednotě víry a v ní propisává (44).

Když pak buď římský Velekněz nebo těleso biskupské s ním definují nauku, ji vyhláší podle samého zjevení, s nímž všichni jsou povinni souhlasit a jež psané či ústně podávané prostřednictvím zákonitě posloupnosti biskupů a hlavně samého římského Velekněze neporušeně je předáváno a osvětlením Ducha pravdy v Církvi svatě zachováno a věrně vykládáno (45). Římský Velekněz a biskupové vážně se přičiňují o řádné probádání a vhodné vyhlášení nauky zjevené vhodnými prostředky již mocí svého úřadu a kvůli vážnosti věci (46); nepřijímají však *nové veřejné zjevení*, jež by příslušelo k božskému pokladu víry.

26. Biskup, ozdobený plností svátostí kněžství (ordo), je „hospodářem milosti nejvyššího kněžství“ (48), zvláště stran Eucharistie, již sám obětuje nebo pečuje o její obětování (49) a již stále žije a roste církev. Tato církev Kristova existuje skutečně ve všech zákonitých shromážděních věřících místních, které přidružují se ke svým pastýřům a jsou zvány v Novém zákoně „církve“ (50). Tyto jsou na svém místě *nový lid Boží* povolány Bohem v Duchu svatém a v plné přesvědčivosti (1 Sol. 1, 5). V nich kázáním evangelia Kristova jsou shromáždováni věřící a je slaveno tajemství Večeře Páně, „aby pokrmem krve a těla Páně se utužovalo bratrství veškeré“ (51). V každém oltářním společenství pod posvátnou službou biskupa (52) je vydáváno vyznání oné lásky a „jednoty mystického Těla“, bez něhož není možná spása (53). V těchto shromážděních, byť často malých a chudých nebo dlících v rozptýlení, je přítomen Kristus, jehož mocí se sdružuje jedna, svatá, katolická a apoštolská církev (54). Neboť „nic jiného nepůsobí účastenství těla a krve Kristovy, než abychom přecházeli v to, co přijímáme“ (55).

Každé slavení zákonitě Eucharistie však je řízeno biskupem, jemuž byla svěřena povinnost konati bohoslužbu křesťanského náboženství Boží Velebnosti a ji vysluhovati podle příkazů Páně a zákonů Církve určených pro diecési jeho zvláštním soudem. A tak biskupové modlíce se za lid a svou prací z plnosti Kristovy mnohonásobně a plodně vydávají. Službou slova sdělují věřícím sílu Boží ke spáse (sr. Řím. 1, 16) a svátostmi, jejichž pravidelné a užitečné rozdělení svou autoritou řídí (56), posvěcují věřící. Oni řídí udělování křtu, jímž se sdílí účastenství na královském kněžství Krista. Oni jsou původními přísluhovateli biřmování, udělovatelé svcepní kněžstva a usměrňovateli kázně pokání a svůj lid starostlivě povzbuzují i vyučují, aby v liturgii a zvláště v oběti svatě Mše měl účastenství vírou a úctou. Konečně těm, které vedou, mají být prospěšni příkladem svého života, mají jejich mravy usměrňovati a pokud mohou za pomoci Boží vésti k dobru, aby došli sami zároveň se svým stádcem sobě svěřeným do života věčného (57).

27. Biskupové partikulární své církve sobě svěřené řídí jako náměstkové a vyslanci Kristovi (58), vedou je radami, příklady, přesvědčováním, ale též autoritou a posvátnou prvomocí, již sice užívají jedině nad svým stádcem, jež usilují sděliti v pravdě a svatosti pamětliví toho, že kdo vyšší je, budiž jako menší a kdo je představený, nechť je jako služebník (sr. Luk. 22, 26). Tato pravomoc, již vykonávají osobně jménem Kristovým, je vlastní, řádná a bezprostřední, ač výkon její je nakonec řízen od nejvyšší autority Církve a za jistých okolností pro blaho Církve nebo věřících může být omezen. Pro tuto pravomoc biskupové mají svaté právo a vůči Pánu povinnost vydávati zákony pro své poddané, je souditi a usměrňovati vše, co se týká bohoslužby a řádu apoštolátu.

Jim je svěřena služba pastýřská neboli obvyklá a každodenní péče o své ovce a nesmí být považováni za *náměstky římských Veleknězů*, poněvadž mají vlastní moc a jsou představenými těm, jež spravují, v nejvlastnějším smyslu (59). Tedy jejich moc nejvyšší a univerzální mocí není vylučována, nýbrž naopak zdůrazňována, posilována a chráněna (60), neboť Duch svatý uchovává neporušeně formu řízení Kristem Pánem v Církvi ustanovenou.

Biskup vyslaný Hospodářem k vedení jeho rodiny, nechť má před očima příklad Dobrého Pastýře, který přišel ne, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil (sr. Mt. XX. 28; Mk. X, 45) a aby svou duši vydal za ovce (sr. Jan X, 11). Byv vyvolen z lidí a obklopen slabostí, může mít soucit s těmi, kteří nevědí nebo bloudí (sr. Žid. V, 1—2). Nechť neodmítá vyslechnouti své podřízené, jež má vybízeti ke spolupráci s sebou a jako opravdové děti své podporovati. Za jejich duše bude klásti počet u Boha (sr. Žid. XIII, 17), proto nechť má péči svou modlitbou, kázáním a všemi skutky lásky nejen o křesťany, ale i o ty, kteří dosud nejsou z jednoho stáde, jež však má též svěřeny v Pánu. Sám, jelikož jako apoštol Pavel je dlužníkem všem, nechť je ochoten kázat evangelium všem (Řim. 1, 14—15) a povzbuzovati své věřící k činnosti apoštolské a misijní. Věřící pak mají lnouti ke svému biskupu jako Církvi k Ježíši Kristu a jako Ježíš Kristus lne k svému Otci, aby vše v jednotě se sjednotilo a spělo ke slávě Boží (sr. 2 Kor. IV, 15—61).

28. Kristus, jež Otec posvětil a poslal na svět (Jan X. 36) učinil účastnými na svém posvěcení a poslání prostřednictvím svých apoštolů jejich nástupce totiž biskupy; ti svůj úřad v rozličném stupni různým svým podřízeným v Církvi zákonitě předali (62). Tak služba církevní božsky ustanovená je vykonávána rozličnými stavy těmi, kteří odevádna jsou zvaní biskupy, kněžími a jáhny (63). Presbyteri-kněží, ač nemají vrcholného stupně kněžství a ve výkonu své moci odvísejí od biskupů, přece s nimi jsou spojeni důstojností kněžskou (64) a mocí svěcení kněžského (65) jsou vysvěceni k obrazu Krista, nejvyššího a věčného Velekněze (Žid. V, 1.—10; IX, 11—28), k hlásání evangelia a pasení ovcí a k slavení bohoslužby jakožto opravdoví kněží Nového zákona (66).

Účastníce se na službě jediného Prostředníka Krista (1 Tim. 2, 5) svým stupněm služby kněžské všem hlásají slovo Boží. Svůj posvátný úřad však nejvíce vykonávají v kultu Eucharistickém neboli synaxi, kdy v osobě Kristově jednajíce (67) a Jeho tajemství hlásající, spojují prosby věřících s obětí. Hlavy všech a jedinou obět Nového zákona, totiž Krista, sebe jakožto neposkvrněnou žertvu Otci nabízejícímu (sr. Žid. IV, 14—28) v oběti Mše až do příchodu Páně představují a aplikují (sr. 1 Kor. 11, 26) (68). Kající věřícím nebo ne mocným službou usmíření-pokání vysluhují a přinášejí k Bohu Otci potřeby i modlitky věřících (sr. Žid. V, 1—4). Vykonávající úřad Krista Pastýře a Hlavy podle úměry své autority (69), sdružují rodinu Boží jakožto bratrstvo v jedno sloučené (70) a přivádějí prostřednictvím Krista v Duchu k Bohu Otci. Uprostřed stáde Jemu se klanějí v duchu a pravdě (sr. Jan 4, 24). A konečně pracují ve slovu i nauce (sr. 1 Tim. V, 17) věřice, co v zákonu Božím rozjímajíce přechetli, učíce, co uvěřili a následující, co učili (71).

Presbyteri-kněží, starostliví spolupracovníci stavu biskupského (72) a k jeho výpomoci pro lid Boží povolání, vytvářejí se svým biskupem jedno kněžství (73) ovšem vlastněné různými povinnostmi. V jednotlivých místních shromážděních věřících biskupa, s nímž jsou věrně a plně spojeni, jako přítomného představují a jeho službu i péči částečně na sebe berou a vykonávají každodenní péči. Pod autoritou biskupa posvěcují část stáde Páně sobě svěřenou a vedou, Církvi obecnou na svém místě činí viditelnou a značnou pomoc přinášejí při budování celého Těla Kristova (sr. Ef. 4, 12). Nechť usilují přispěti k pastýřskému dílu svou hřívnou vždy zaměřenou k dobru díte Božích jak v celé diecési, tak v celé Církvi. Pro tuto účast v kněžství a poslání kněží nechť biskupa opravdu jako otce svého uznávají a jej uctivě poslouchají. Biskup však nechť považuje kněze své spolupracovníky za své syny a přátele, podobně jako Kristus své učedníky nazývá ne služebníky, nýbrž přáteli (sr. Jan 15, 15). Tudíž k tělesu biskupskému pro své svěcení a službu jsou přidruženi všichni kněží jak diecéšní tak řeholní, a svým povoláním a milostí napomáhají dobru celé diecése.

Pro své svaté svěcení a poslání všichni kněží mezi sebou jsou spojeni intimním bratrstvím, jež se projevuje

samovolně a ochotně vzájemnou pomocí jak duchovní tak hmotnou, jak pastýřskou, tak osobní, ve shromážděních i ve společenství života, práce a lásky. Nechť mají péči o věřící, jež duchovně křtem a naukou zrodili (sr. 1 Kor. 4, 15; 1 Pet. 1, 23) jako otcově v Kristu. Pasouce své stáde ne z přinucení (1 Pet. V. 3) nechť místnímu sboru tak přisluhují, že opravdu se může označit tím názvem, jímž jeden a celý lid Boží se nazývá, totiž Církvi Boží (sr. 1 Kor. 1, 2). Nechť jsou pamětlivi, že svým každodenním stykem a péčí projevují tvář opravdu služby kněžské a pastýřské věřícím i nevěřícím, katolikům i nekatolikům a že mají všem vydávati svědectví pravdy a života a jako dobří pastýři hledati i ony, kteří sice byli pokřtěni v Církvi katolické, avšak od praxe svátosti, ba i od víry se odvrátili (sr. Luk. 15, 4—7).

Poněvadž pokolení lidské dnes víc a více spěje k jednotě občanské, hospodářské a společenské, tím spíše je vhodné, aby kněží spojivše péči a svou činnost pod vedením biskupů a nejvyššího Velekněze, vyloučili jakékoli zření roztržtosti, aby celé pokolení lidské bylo přivedeno k jednotě rodiny Boží.

29. V nižším stupni hierarchickém stojí diakoni-jáhni, jímž jsou vzkládány ruce „nikoli pro kněžství, nýbrž pro službu“ (74). Neboť posílení svátostnou milostí pomáhají ve službě (diakonii) liturgie, slova a lásky lidu Božímu ve spojení s biskupem a jeho kněžstvem. Jáhni mohou, pokud jim to bylo příslušnou autoritou vykázáno, slavnostně konati křest, uchovávat a rozdělovati Eucharistii, jménem Církve přisluhovati a žehnati manželství, donášeti nemocným svátost oltářní (viaticum), čísti věřícím svaté Písmo, lid vyučovati a povzbuzovati, předsedati bohoslužbě věřících a jejich modlitbám, udělovati svátost-niny, řídit obřady pohřební a pohřeb. Oddání povinností lásky a služby, nechť si připamatovávají napomenutí bl. Polykarpa: „Vykračující milosrdní a pečliví podle pravdy Pána, jenž se stal služebníkem všech“ (75).

Protože však tyto služby pro život Církve nadmíru potřebné v dnešní kázni latinské Církve v přemnohých krajích mohou býti plněny velmi nesnadno, jáhenství pro budoucnost bude moci býti obnoveno jako vlastní a trvalý stupeň hierarchický. Příslušná však územní shromáždění biskupská se schválením samého nejvyššího Velekněze mohou rozhodnout, zda a kde je vhodné pro duchovní správu duší zříditi tyto jáhny. Se souhlasem římského Velekněze tento diakonát bude moci býti udělen mužům zralejšího věku i žijícím v manželství nebo též schopným mladíkům, pro něž však zákon celibátu musí zůstatí zavazující.

Poznámky: 1. Conc. Vat. I—Dz. 1821; 2. Sněm Flor. (Dz. 694); 3. Liber sac. S. Greg.—PL 78, 50; 4. Act. VI. 2—6; 5. Sk. ap. XX, 25—27; 6. Klem. Ad Cor. 44; 7. Tert.—Praescr. haer. PL 2, 52; 8. Tert. PL 2, 53; 9. S. Iren. Adv. haer. PG 7, 848; 10. S. Iren.—PG 7, 847; 11. S. Ing. Filad. 12. Sv. Ignác-Magn. 6, 1; 13. S. Klem. f.; 14. Lev XII. Satis cogn. 1896; 15. Conc. Trid. Dz 960; 16. Lev XIII. Et sane 1898; 17. Lev Vel. Serm. V. 3; 18. Conc. Trid. Dz. 959; 19. Sac. Leon.; 20. Trad. apost. Botte 27; 21. Conc. Trid. 22. S. Cypr. PL 63, 14; 23. Euseb. Hist. eccl.; 24. Euseb. H. e. V. 23; 25. Tert. PL 2; 26. S. Cypr. Ep. 56; 27. Zinelli: Conc. vat.; 28. Conc. Vatic.: De ecclesia Chr. 29. CJC 227; 30. Conc. Vat. Dz. 1821; 31. S. Cypr. Ep. 55; 32. S. Cypr.—Ep. 55. 33. Pius XII: Enc. Fidei donum 1957; 34. S. Hilar. PL 75, 694; 35. S. Celest. Ep. 18. 36. Lev XIII. Enc. Grande munus 1880; 37. Conc. Nic. can. 6; 38. CJC 1322—1323; 39. Conc. Trid. Decr. de reform.; 40. Vat. I. — Dz. 1712; 41. CJC 1322—1323; 42. Conc. Vat. Dz. 1839; 43. Gasser—Conc. Vat. 44. Gasser: Conc. Vat. explicatio; 45. Gasser o. c.; 46. Gasser—Mansi 1213; 47. Conc. Vat. Dz. 1836; 48. Euchologion. 49. S. Ign. Smyrn. 8. 1; 50. Sk. 8, 1; 51. Oratio mozarab. PL 96, 759; 52. S. Ign. Smyrn.; 53. S. Th. III. q. 73; 54. S. August. PL 42, 265; 55. Lev Vel. Serm. 63, 7; 56. Botte 26—30; 57. Text exam. ep. 58. Bened. XIV. Romana eccl. 1752; 59. Lev XIII. Satis cogn. 1896; 60. Conc. Vat. Dz. 1828; 61. Ign. Ad Eph. 6; 62. Sv. Ign. Ad. Eph. 5; 63. Conc. Trid. Dz. 958; 64. Sv. Inocenc. PL 20, 554; 65. Conc. Trid. Dz. 956; 66. Greg. Naz. PG 35, 432; 67. Conc. Trid. Dz. 940; 68. Conc. Trid. Dz. 938; 69. Pius XII. Mediator Dei—; 70. S. Cypr. Ep. 11. PL 4; 71. Ordo consecr. sac.; 72. Ordo consecr. sac.; 73. S. Ignác: Ad Philad. 74. Constitut. eccl. aegypt. III. 2; 75. S. Polykarp: Ad Phil. 5, 2.

DISKUSE O 13. SCHÉMATU SIGNA TEMPORIS

S napětím a netrpělivostí očekávané projednávání 13. schématu bylo konečně zahájeno 20. 10. 1964 na 105. gen. kongr. Cílem schématu a diskuse je přispět k lepšímu poznání problémů dnešního světa a tak pomoci křesťanům k jejich spolupráci při řešení těchto problémů. A není těchto problémů málo: důstojnost lidské osoby, rodina, manželství, kultura, spravedlivé rozdělení hmotných statků, rozvojové země, mír a válka, hrozba atomové bomby, odzbrojení apod. Však také diskuse k tomuto schématu byla ze všech nejdelší (tři týdny) a daleko nevyčerpala všechny složité a palčivé otázky. Mnohé z diskusních projevů udivovaly svou otevřeností, pochopením pro složitost otázek a velmi často se v nich ozývala ozvěna encyklik Jana XXIII. Mater et Magistra a Pacem in terris.

Všeobecná debata byla zahájena kardinálem Fernandem Cento, který označil 13. schéma jako poselství naděje pro věřící i nevěřící. „Žádné schéma“, řekl, „nevzbudilo v celém světě tolik zájmu, očekávání a naděje jako toto schéma, ale žádné není tak obtížné jako 13. schéma“. Církev si je vědoma, že v době úzkosti a ohroženosti světa může a musí přinést světu poselství. Komise, která připravila text, klade si otázku, zda se jí skutečně podařilo pochopit dnešního člověka a dát světu řešení odpovídající jeho potřebám. K tomu nechť se vysloví Otcové a podle svých sil přispějí ke zdokonalení schématu a tím i k šťastné budoucnosti lidstva v právu, lásce a míru.

Po řeči zpravodaje schématu, biskupa E. Guano (podstatné body řeči viz D. P. č. 3) promluvil ke schématu ve všeobecné rozpravě (105.—108. gen. kongr.) 42 Otců a z nich 11 kardinálů. Kardinál Liénart, biskup z Lille, označil text jako dobrou syntézu, která se dotýká otázek v takové šíři, jak dosud v Církvi o podobných otázkách ještě nikdy nebylo hovořeno. Vytkl textu dva nedostatky: Příliš exhortativní tón, který neodpovídá duchu dnešního člověka, jenž očekává od Církve spíše formulaci základních principů, které mu ukáží, jakou pomoc může od Církve očekávat. Druhým nedostatkem je pak nedostatečné rozlišování mezi řádem přirozeným a nadpřirozeným. Přepřacování schématu žádal kardinál E. Ruffini, podle něhož se ve schématě vyskytují nesprávné zásady (situační etika) a neklade se patřičný důraz na nejhlavnější, tj. spásu duše. Když podrobil kritice kapitolu o rodině, byl přerušen kardinálem moderátorem (J. Döpfner), který upozornil, že předběžná diskuse je všeobecná a nemá zacházet do podrobností jednotlivých kapitol.

Kardinál G. Lercaro z Boloně se přimlouval za diskusi o schématu, protože příslušná komise na základě diskuse může text zlepšit. Teprve diskuse Otců, kteří jsou zde ze všech kontinentů světa přispěje k tomu, aby schéma nebylo příliš evropské. Musíme se vyvarovat toho, abychom nevyvolávali přehnané naděje a očekávání. Schéma nebude konečným a posledním slovem Církve světu, která nemá recept na všechny bolesti dnešního lidstva. Právě a skutečné poselství Církve světu skrze tento koncil musí být vnitřní obnova Církve, která musí být světlem na hoře. Též kardinál P. Leger z Montrealu se přimlouval za podrobnou rozpravu, protože právě v palčivých otázkách jako je manželství, rodina, sociální problémy, solidarita a mír mezi národy, mají křesťané mnoho co říci. Kardinál J. Döpfner ve jménu 83 biskupů žádal diskusi o schématu a pak čtvrtou sessi koncilu, kde na základě této diskuse by se znovu jednalo o zdokonalení schématu. Kardinál A. Meyer z Chicaga volal po důkladnějším biblickém a teologickém podložení schématu, po skutečné „teologii světa“. Kardinál S. Henriques z Chile zase po křesťanské kosmologii, v níž boj proti hříchu není odmítáním časných hodnot.

Kardinál J. Landazuri-Ricketts z Limy (Peru) mluvě o vhodnosti schématu řekl: „Povinností Církve je hlásat evangelium vždy a všem lidem. U příležitosti koncilu se lidé dotazují Církve na složité otázky dneška. Církev musí odpovědět, aniž by při tom opouštěla své zásady“. Schématu vytkl, že nevěnuje dostatečnou pozornost hla-

du ve světě. Podle slov kardinála L. Suenense z Bruselu, Církev i když mluví ke světu, nepoužívá vlnové délky světa, podle ducha světa, nýbrž poselství Církve má svůj specifický, mravní charakter. Evangelium vždy a všude musí být kvasem. Podle mínění maronitského patriarchy P. Meouchi schéma není ještě vyzrálé, nedostatečně podložené teologicky, spíše individualistické a telluristické, že spíše patří na dobra pozemská, kdežto nadpřirozený cíl Církve je přecházen mlčením.

Všeobecná rozprava o 13. schématě pokračovala na 107. a 108. gen. kongr. Schéma bylo stále předmětem kritik i ze strany Otců, kteří byli pro jeho okamžité projednávání podle hlav. Nejostřejší kritice podrobil schéma J. Heenan, arcibiskup z Westminsteru, který dokonce žádal, aby debata byla odložena na dobu 3—4 let. Tento text, podle arcibiskupova mínění, se nehodí pro ekumenický koncil. Není v něm slyšet hlas Církve. Nemáme-li nic jiného, co bychom řekli, je lépe mlčet, než být pro smích světu, kdybychom kvapně a lehkovězně hovořili o problémech hladu, války a rodiny. Velmi ostře vystoupil proti expertům, kteří pracovali na textu. Prý se odvažují i popírat autoritu encyklik. Komise měla většinou za poradce řeholníky, kteří v těchto otázkách nemohli být skutečnými poradci. Kolik byle mezi nimi odborníků v rodném životě, v biologii nebo jaderných zbraních? Projev nebyl bez humoru. Řečník parodoval slavný verš „Timeo Danaos et dona ferentes“ slovy „Timeo peritos adnexa ferentes“ (tj. Adnexa ke 13. schématu). A protože pravý humor se má dotýkat i řečníka, když požadoval odložení schématu, uzavřel projev slovy: „Jestliže někteří z nás do té doby zemrou, pomohou schématu k úspěchu lépe svými modlitbami než svými projevy!“ I když se ozval aulou potlesk, ne všichni Otcové souhlasili s tímto projevem. Hned druhého dne, rovněž humorně, reagoval na jeho slova opat z Beuronu B. Reetz, který než přešel k vlastnímu tématu svého projevu, řekl: „Jak se mohu odvážit mluvit já, který jsem mnich a který znám tak málo svět? Budu mluvit s prostotou holubice a bez opatrnosti hada. Nebyli to mnichové, kteří přinesli do Anglie evangelium? Nebyl to mnich sv. Augustin, který obrátil Anglii (Anglii angeli facti sunt) a byl prvním biskupem westminsterským?“ (W. = diecéze Kard. Heenana). Stejně jako po včerejším projevu, tak i po slovech opata Reetze se ozval aulou potlesk.

„Je tolik otázek v textu“, řekl L. Duval arcib. z Alžír, „že není možno všechny je dostatečně zodpovědět. Chce-li být chápání světem, je nutno, abychom chápali svět, jeho problémy a jeho obavy. Ne všechny problémy, není přece věcí koncilu upravovat věci svědomí, ale otázky vpravdě všeobecné. Jde o problémy: věda a pokrok, spravedlnost, rodina, mír, řešení těchto problémů nezávisí jenom na Církvi, protože přirozený řád má své vlastní zákony. Církev je má respektovat a nabídnout svou spolupráci v duchu pokorné služby všem těm, kteří chtějí budovat lidskou společnost... Má hájit člověka proti všem druhům zotročení a diskriminace: chránit rodinu proti požitkářství a sociální nespravedlnosti: svět proti válce všeobecnou láskou. Mons. Charue, biskup z Namuru, vysvětlil, že nedokonalý text vyplývá z novoty problémů. Koncil a komise stojí tváří v tvář před novým literárním druhem, který vyžaduje nový jazyk. Je nutno zvážit tři body: 1. Křesťané jsou často obviňováni, že jsou odcizeni světu. Evangelium nezná tento dualismus, spása je přislíbená celému člověku. Naše pojetí manželství, práce atd. má být chápáno v tomto světle. 2. Svět má své vlastní zákony, které máme zachovávat. Je třeba se vystříhat, aby v budoucnosti již nedošlo ke konfliktu mezi vědou a vírou. 3. A konečně žijeme v pluralistickém světě. Moderní člověk, jak řekl P. Valéry, se ocitá před všeobecným výkladem myšlenky. Z toho může plynout nebezpečí, ale má to i své přednosti. Člověk dneška prodělává radikální změnu. Nabyvá vědomí o rozměrech světa, o jeho tvořivých silách, které vyjadřují možnost stvoření. Křesťané mají mluvit světu. S. Soares, biskup z Mozambiky prohlásil: „Církev bude lépe slyšena světem, bude-li se jevit chudší a prostší!“

Arcibiskup z Conakry (Malig) vytkl textu, že je složen pro Evropu nebo snad ještě pro Ameriku, ale nemá na zřeteli problémy všesvětové. Nepodařila se mu syntéza otázek a situací celého světa. Nevěnuje pozornost problémům Afriky, jako je diskriminace, kolonialismus, socializace a j. Církev se musí jevit jako chudá. Má-li být matkou chudých, musí vypovídat boj proti skutečným problémům chudoby. To není věcí charity, ale solidarity všeho lidstva. Stejně musí být Církev i obhájkyň svobody lidstva. Proč mlčet v otázkách kolonialismu a diskriminace, jež jsou hanbou naší doby a vředem společnosti? pozdvihne-li Církev hlas v těchto otázkách, bude její hlas slyšen v Africe. Nakonec řečník žádal, aby schéma bylo přepracováno a ke spolupráci byli přizváni i biskupové „třetího světa“.

Všeobecná rozprava o 13. schématu byla ukončena na 108. gen. kongr. (23. 10.). Uzavřel ji opět relator schématu biskup E. Guano, který shrnul výsledek debaty. Pouze jeden koncilní Otec schéma naprosto odmítl. Ostatní, i když měli své výhrady (zvláště po stránce teologického podložení) uznali schéma za vhodné pro další diskusi. Mnozí si přáli, aby byla věnována větší pozornost přirozené etice, ateismu, hladu ve světě a všeobecnější, nejenom evropský pohled na problémy. Komise, která připravovala text, nechala zámyslně stranou některé palčivé otázky (regulace porodů), protože papež pro řešení těchto otázek svolává zvláštní komisi odborníků v lékařství, biologii, sociologii a psychologii, kteří ve spolupráci s teologií se budou otázkami zabývat. Po zprávě relatora došlo ke hlasování v němž 1579 Otců proti 296 rozhodlo, aby se přikročilo k debatě o jednotlivých hlavách schématu.

Tato debata pak probíhala od 108. do 119. gen. kongr. s výjimkou 116. a 117. gen. kongr. V diskusi promluvil 126 Otců. Velký počet dalších nepronosených příspěvků byl předán písemně ke zpracování generálnímu sekretariátu. Jaké bylo ovzduší koncilní auly při projednávání tohoto závažného a celým světem očekávaného schématu, může si čtenář DP. částečně představit ze všeobecné rozpravy, jejíž nejvýraznější projevy byly ve zkratce v předchozích řádcích zachyceny. Z další diskuse si všimneme opět některých nejvýraznějších příspěvků, hlavně z diskuse ke 4. hlavě.

K první kapitole schématu, která připomíná, že člověk je povolán, aby byl občanem vlasti pozemské i nebeské, promluvil 16 Otců. Otcové zdůrazňovali, že by se mýlil ten, kdo by lidský život zužoval jen do dimenzí pozemských. Naopak zase, kdo by chtěl hledat Boha a odmítal svůj přínos k vybudování lepšího světa pozemského, nehledal by Boha upřímně. Prává láska k Bohu se musí projevat láskou ke člověku. P. Gouyon, arcibiskup z Rennes, poukazyval na pozitivní i negativní známky dneška. V kladech dnešního světa, jako je vědecký pokrok, rozvoj kultury, sdělování myšlenek, přemáhání nemocnosti a ostatních kladech vidí křesťan splnění Božího příkazu: „Naplněte zem a podmaňte si ji!“ Ale je také třeba vidět i zlo, které může zemi zničit: hlad, války, diskriminace, otroctví, odklon od Boha a všechna nebezpečí z nichž vzniká psychosa kolektivního strachu. Analýza těchto „signa temporis“ musí ukázat, co je dopuštění Boží a co důsledek hříchu. Zásadní byl projev kardinála P. Légera, který mluvil o krizi náboženského života některých křesťanů. Je třeba, aby časnost byla prozářena vnitřním životem. Dnešní křesťané se málo modlí a ještě méně meditují. Apoštolský administrátor J. Pogacnik z Lublaně volal po uskutečňování papežských encyklik.

Druhá kapitola schématu (Církev a její služba Bohu a lidem) zdůrazňuje, že Církev, třebas není ze světa, je vázána na svět a tyto svazky jsou užitečné pro Církev i pro svět. Kapitola třetí (vztah křesťanů ke světu, v němž žijí) se obrací k jednotlivým katolíkům. K oběma kapitolám, které tvořily na 109. a 110. gen. kongr. společný předmět debaty, promluvil 26 Otců. Světící biskup z Lyonu A. Ancel, který vystoupil jako první řečník, žádal, aby se jasně řeklo, že zájem o časné otázky také patří k poslání Církve. Některým lidem by se totiž mohlo zdát, že zklamaly duchovní prostředky a že proto Církev chce bojovat za klidný a blahobytný život, aby si získa-

la lidstvo. A naopak zase někteří z těch, kteří uznávají nadpřirozený charakter Církve, nedovedou pochopit, proč by se Církev vůbec měla zabývat časnými problémy. Proto musí schéma ukázat „plnost Církve“ a dokázat, že by Církev nesplnila své věčné poslání, kdyby zanedbala i poslání pozemské. Svět očekává, že budeme hovořit o časných věcech, a to řečí evangelickou. Remešský arcibiskup F. Marty vytkl textu, že je příliš západnický a ne univerzální. Církev Asie a Afriky by např. jinak mluvily o chudobě než mluví schéma. Podle mohučského biskupa H. Volka čtyři prvky musí vyznačovat život křesťana v tomto světě: mír v Kristu, radost v Pánu, svoboda dítek Božích jako zvláštní ovoce vykupitelského díla Kristova a křesťanská naděje. „Chceme-li vejti v dialog se světem, je třeba mít na zřeteli závěry vědy“, řekl míšeňský biskup O. Spülbeck, který při této příležitosti vystoupil jako obhájce P. Teilharda de Chardin. Rekl: „Laici říkají: Je to kněz a zbožný muž a přece mluví naší, vědeckou řečí“. Úzkostlivost a bázlivost mnohých teologů je překážkou, že rozhovor s vědeckým světem nepřináší žádoucí ovoce, a to již od dob G. Galileiho a ne bez naší viny. Řečník žádal, aby do schématu v této souvislosti byla vsunuta výzva k rozhovoru Církve s vědeckým světem.

Ohlas vyvolal projev patriarchy Maxima IV., který volal po produchovnění křesťanské morálky, která se stala od 16. stol. příliš legalistickou, jak to odpovídalo tehdejší společnosti, která byla formována římským právem. Dnes nemůžeme ukládat příkazy, aniž ukazujeme jejich smysl a opodstatnění. Církev by se měla zabývat revisí katolické morálky a zvláště církevních přikázání. Křesťanská morálka musí být kristocentrická, dýchat duchem lásky a svobody dítek Božích a vést k osobní i kolektivní odpovědnosti. Lidé dneška nedovedou dobře pochopit, že by přestoupením jednotlivých církevních přikázání byli věčně zavrženi. Smyslem církevních přikázání musí být cesta k blaženosti a nikoliv k zavržení. Člověk 20. stol. se vzpírá proti všemu, co se děje nátlakem. Legalistický duch u kněží i laiků brzdí mnoho energie, která by se mohla plodně rozvíjet. Neřekl Kristus, že „sobota je pro člověka, a ne člověk pro sobotu?“ Bude-li se Církev snažit o zduchovnění morálky, to nebude oslabení nauky Kristovy, ale přizpůsobení křesťanské pedagogiky potřebám doby. „Ještě jsme neobjevili požadavek lásky“ (Jan XXIII). Morálka nesmí mít na zřeteli jen v sobě uzavřeného člověka, ale obracet se k člověku, který spolupracuje na úkolech světa. Takové pojetí morálky očekává dnešní svět od Církve. Patriarcha Maximos nakonec položil požadavek, aby byla ustanovena komise teologů, která by se v tomto směru zabývala úpravou morálky.

Chilský kardinál Silva Henriquez, když rozebral teologicky pojem chudoby (chudoba evangelická, chudoba jako následek hříchu, chudoba jako sociální zlo), volal po zřízení mezinárodní sociální organizace, která by koordinovala a šířila solidaritu křesťanů vůči chudým a potřebným a v níž by nešlo o udělování almužen, nýbrž o potírání příčin chudoby. I jiní biskupové (melchit. patriarcha E. Zoghbi, Ch. Himmer z Tournai, G. Huyghe z Arrasu) se zúčastnili dialogu o chudobě Církve, který byl jakoby zpytováním svědomí v duchu encykliky Pavla VI. „Ecclesiam suam“, v níž se praví, že žádná reforma Církve by nebyla účinná kdyby nebyla spojena s duchem chudoby a evangelické lásky.

I když v diskusích k prvním třem kapitolám 13. schématu byly projevy velmi časové a konkrétní, přece duch debaty byl více méně všeobecný a teologicko-filosofický. Avšak čtvrtou kapitolou vstoupil sněm dprostřed života, k nejpálčivějším problémům dnešního světa, jak bude ukázáno v příštím čísle Duchovního pastýře.

ThDr. Jan Merell

PŘEKÁŽKY NA CESTĚ K JEDNOTĚ KŘESŤANŮ

V předešlém článku bylo pojednáno o tom, v čem spočívá význam II. vatikánského koncilu pro přípravu jednoty dosud rozdělených křesťanů. Nyní si všimneme hlavních překážek na cestě k žádané jednotě, a to jak na straně pravoslavných tak protestantských křesťanů.

Ve snaze o sblížení a jednotu dosud rozdělených křesťanů, tedy všech, kteří nesou jméno Kristovo, si musíme stále připomínati, že sám božský Zakladatel Církve v posledních hodinách svého života se modlil za ty, které mu Otec nebeský dal, za všechny, kteří věří nebo uvěří, že Otec jej poslal: „Otče svatý, zachovej ve jménu svém ty, které jsi mi dal, aby byli jedno jako my“ (J. 17, 11). A ještě jednou se modlil: „...aby všichni jedno byli jako ty, Otče, ve mně a já v tobě; aby i oni v nás jedno byli.“ (J. 17, 21).

Rozdělení křesťanského světa je historickou a smutnou skutečností. Na světě se uvádí dnes 540 miliónů katolických křesťanů, 215 miliónů protestantských a 130 miliónů pravoslavných křesťanů (srv. např. Xavier Rynne, Die zweite Reformation, Köln 1964, 216). Nutno zde připomenouti, že všichni lidé, kteří jsou platně pokřtěni a pokud jsou pokřtěni, dostávají v Církvi Kristově všechna práva a povinnosti křesťanů, leč by jim v jejich užití bránila nějaká překážka uvedená v církevním právu. Již v encyklice papeže Pia XII. „Mediator Dei“ o posvátné bohoslužbě (z r. 1947) se praví: „Skrze křest stávají se křesťané v obecném smyslu údů mystického Těla Kristova, nejvyššího Velekněze...“ Je tedy třeba se modliti a o to se snažiti, aby všichni pokřtěni všech překážek, byli spojeni v jedné svaté a viditelné Církvi.

Chceme-li mluvit o překážkách stojících na cestě ke sblížení a jednotě křesťanů, musíme si jako katolíci křesťané uvědomiti, že také u odloučených křesťanů jest mnoho dobrého, jež nelze popírati. To se také zdůrazňuje v Dekretu o ekumenismu (schváleném na konci 3. části zasedání II. vatikánského koncilu 21. listopadu 1964). Nemůžeme se také státi soudci nad jejich zodpovědností, ať už jde o historickou skutečnost rozdělení nebo o ně jednotlivě. Dnes je obecně konstatováno, že dějinná skutečnost rozdělení křesťanů (ať už jde o XI. nebo XVI. stol.) je záležitost velmi spletilá a že obojí strana má na něm svou vinu, což otevřeně uznává zmíněný Dekret o ekumenismu. Většina odloučených křesťanů přejala dědictví svých otců. Výstižně praví Augustin kardinál Bea: jako není žádnou zásluhou pro nás katolíky, že jsme se narodili v rodině náležející katolické Církvi, tak to není jejich vinou, že jsou syny rodičů, kteří jsou od naší Církve odloučení (srv. Die Einheit der Christen, Freiburg-Basel-Wien 1963, 31). Pokud nekatolíci křesťané uvědoměle přiznávají svěřené jim dědictví, jsou v dobré víře přesvědčení, že jsou na správné cestě.

Máme-li na mysli překážky ke sblížení a jednotě křesťanů, spatřujeme současně, že i u nekatolických křesťanů je hluboká touha po jednotě, zajisté dílo Ducha svatého. Dosvědčují to vlastní dějiny ekumenického hnutí, jež vzešlo na nekatolické straně (srv. náš čl. Pohled na ekumenické hnutí, Duchovní pastýř 1964, 165—66, 184—85). Proto je třeba přistupovati k úvaze o těchto překážkách v pravdě a s láskou.

Nejdříve si všimneme překážek *obecnějšího rázu*, které se týkají všech odloučených bratří (pravoslavných i protestantů). Na prvním místě sem patří mnohá nepochopení a nedorozumění, bolestné dějinné připomínky (např. křížácké výpravy na Východě), jež u mnohých působí nedůvěru a odvrácení. Na druhé straně nutno konstatovat velkou neznalost katolické víry a pravdy u nekatolických křesťanů nebo falešné představy o ní, doprovázenou různými předsudky po generace přenášenými. Ovšem také na kat. straně je naopak velká neznalost nekatolických církví a náboženských společností nebo nedostačující zájem o ně. Jinou překážkou na cestě ke sblížení bývá bohužel i málo přikladný život mnohých katolických křesťanů, na něž se mohou vztahovati slova sv. Pavla: „Boží jméno bývá od vás haněno mezi pohany“ (Ř 2, 24). Naopak zase platí o dobrých katolících slovo Kristovo: „Tak svít světlo va-

še před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce, jenž je v nebesích“ (Mt 5, 16).

Překážky, které se vyskytují u *pravoslavných* křesťanů, nejsou stejné, rozlišují se podle dějinného nebo nacionálního původu jednotlivých skupin. K nejstarší skupině, která se odloučila od společenství římského Stolece, patří staré východní církve, vzešlé z protikladných mínění o přirozenosti Kristově. Východní církve ztratila od V. stol. svou jednotu, kdy vznikly nejdříve církve nestoriánské, které se ve středověku rozšířily až do Číny, zatím co dnes představují malou skupinu, kromě nich jsou církve monofysické (dnes v koptické, jakobitské a arménské církvi). Je nutno konstatovat, že církev cařihradská si uchovávala pravou víru, odtud se nazývá „orthodoxní“ nebo „pravověřící“ církve (bežný název je „pravoslavná“ církev). Až do XI. stol. zůstávala cařihradská církev ve spojení s římským Stolicí. Teprve r. 1054 vznikl tzv. východní církevní rozkol, který přes několik pokusů o sjednocení (zvl. na koncilu lyonském r. 1274 a ferrarsko-florentském r. 1438—39) trvá dodnes. Na cařihradské církvi byly již po několik staletí před rozkolem závislé křesťanské církve v různých slovanských zemích: Bulharsku a zvl. v Rusku, které se též postupně dostávaly do stavu odloučení od Církve katolické a představují dnes spolu s jinými východními církvemi (řeckou, rumunskou atd.) vlastní pravoslavné církve.

Zvláště nutno zdůrazniti, že pravoslavné církve (na rozdíl od náboženských společností vzniklých v XVI. stol.) mají pravou apoštolskou posloupnost u svých biskupů a proto také platné svátosti, zvláště Svátost oltářní. Ve své nauce uchovávají apoštolskou a patristickou tradici. Nechceme zde obšírně rozebírat jednotlivé věroučné rozdíly mezi pravoslavnými církvemi a Církví katolickou. V době koncilu florentského se čítaly tyto rozdíly: nauka o očištění, nauka o vycházení Ducha svatého od Otce a Syna (s dodatkem Filioque v symbolu víry), nauka o prvenství římského papeže, později nauka o epiklesi, po Piu IX. a koncilu vatikánském I. nauka o Neposkvrněném početí Panny Marie a neomylnosti římského papeže. Celkem můžeme říci, že jde o všechna dogmata, která byla na Západě definována až po východním církevním rozkolu. Jak pravoslavní tak katolíci autoři se shodují v tom, že nejdůležitější rozdíl se týká *prvenství římského papeže* a jeho *neomylnosti*, ba celkového pojetí struktury Církve Kristovy (srv. M. J. Congar, Chrétiens désunis. Principes d'un „Oecuménisme“ catholique, Paris 1937, 44 s., 280 s., M. Gordillo, Compendium theologiae orientalis, Romae 1950, 44—52, 53 s., A. Wenger, Les divergences doctrinales entre l'Eglise catholique et les Eglises orthodoxes [Regards sur l'Orthodoxie 1054—1954, Tournai-Paris 1954, 73—96], M. Gordillo, Theologia orientalis cum latinorum comparata. Commentatio historica, I, Romae 1960).

Sledujeme-li historický vývoj východních církví, seznáváme, že se u nich během času změnil pojem jednoty církevní. Podle jejich dnešní nauky nežádá tato jednotu podřízení všech jednotlivých církví jedné nejvyšší hlavě, nástupci sv. Petra, římskému papeži, nýbrž je vytvářena vzájemným „společenstvím“ jednotlivých místních církví, tj. v souhlase ve víře a svátostech a v pocitu bratrského spojení. Jednotlivé pravoslavné církve také neuznávají nějakou nejvyšší hlavu nad sebou. Cařihradský patriarcha měl v době byzantského císařství jistou přednost, kterou však s rozpadem říše ztratil. Východní církve jsou zbudovány na nacionálním základě a představují prakticky 16 navzájem nezávislých patriarchátů. Mělo-li by tedy dojít ke sblížení a jednotě s katolickou Církví, musily by se předem pravoslavné církve sjednotiti a vystupovati jako celek.

Daleko více překážek stojí v cestě ke sblížení a jednotě všech církevních skupin, které vzešly z reformace v XVI. stol. a rozdělily západní, latinskou církev na dvě skupiny. Označujeme je obvykle názvem „protestanté“ a „anglikáni“ (do bližších podrobností nejdeme). I když jsou oddělení od Matky Církve, uchovávali si mnohé (i

když v různé míře) z pokladu pravdy a zbožnosti. Spatřujeme u nich touhu po pravé zbožnosti a u mnohých též přání po sblížení a jednotě s katolickými bratřími. O tom jaká je touha protestantů a anglikánů po jednotě svědčí všechny jejich ekumenické snahy a od r. 1948 založená „Světová rada církví“, která seskupuje přes 180 církevních společností a v níž je v poslední době i řada církví pravoslavných. O poměru pravoslavných církví k ekumenismu pojednáme ve zvláštním článku. Nauka, která je zvolena za základ všech těchto skupin jest: uznává se, že Ježíš Kristus jest Bůh a náš Spasitel. Je ovšem nutno tento úzký základ rozšířit na vyznání víry v Nejsvětější Trojici, jak to požadují církve pravoslavné. I když nedospěly tyto skupiny dosud k jednotě ve víře, učinily přece dobrý počátek.

Nesmíme však zapomenouti, že podle protestantského pojetí neexistuje žádná autorita co do nauky, neboť každý věřící následuje vnuknutí, které přijímá bezprostředně od Ducha svatého. Proto také není u protestantů nějaké autority, s níž by se mohlo ze strany katolické Církve mluvit oficiálně o otázkách víry a která by jejich příslušníky mohla zavazovat ve svědomí. Uvážíme-li pak velký počet církevních a náboženských společností protestantských a anglikánských, z nichž určitá část je zastoupena ve „Světové radě církví“ jiná pak nikoliv, se-

znáváme s jakou obtíží může katolická církev navazovat přímé styky s nimi.

Dekret o ekumenismu, schválený na konci 3. části II. vatikánského koncilu, má z katolického hlediska na zřeteli sblížení a jednotu obojího dosud odděleného celku, jak pravoslavného, tak protestantsko-anglikánského, ba i církví nestoriánských a monofysitských, směřuje tedy k plné obnově jednoty Církve. Církev katolická se dívá na všechny odloučené křesťany jako na své bratry. Právem proto připomíná papež Jan XXIII. ve své encyklice „Ad Petri cathedram“ (z r. 1959) slova sv. Augustina (Enarrat. in Ps. 32, II, 29, PL 36, 299) a praví: „Zdáli je chceme nebo ne, jsou naši bratři. Přestali by býti našimi bratry, kdyby přestali říkati: Otče náš“. Uvážíme-li všechny překážky, které stojí v cestě sblížení a jednotě křesťanů, seznáváme, že jsou nemalé a že nemůžeme při jejich odstraňování spoléhat pouze na slabé lidské síly a prostředky. Je nutno, aby všichni křesťané se vyzbrojili živou vírou, hlubokou pokorou, duchem pokání, důvěrou v pomoc Boží a hlavně láskou (srv. Augustin kard. Bea, Die Einheit der Christen, 30–37, H. Küng, Konzil und Wiedervereinigung, Wien-Freiburg-Basel 1960, 183 s., J. J. Michael, Christen suchen Eine Kirche, Freiburg i. Br. 1958, 147 s.).

ThDr. Antonín Salajka

CÍRKEVNÍ REFORMY PŘED REFORMACÍ

Často se má v souvislosti s koncilním jednáním za to, že nynější vnitřní i vnější úsilí o obnovu církve vyvolala teprve moderní doba. Ve skutečnosti se církev stále reformovala, obnovovala a přizpůsobovala hned od svého založení, ovšem s rozdílnou hbitostí a připraveností.

Již v dobách apoštolských se setkala s nutností přizpůsobení poměrům, jak to odpovídalo jejímu poslání. Snad nikdy se v dějinách založení Kristova neshledáváme s adaptací v důsledcích tak radikální, závaznou a dalekosáhlou, jakou prosadil sv. Pavel kol r. 50 a kterou schválil první „koncil“ v Jeruzalémě. Církev byla tehdy osvobozena od břemene židovského zákona a překonala úzkou židovskou nacionální koncepci. Teprve potom vstoupilo křesťanství do řady světových náboženství a mohlo uskutečňovat výzvu evangelia: „Jdouce do celého světa, učte všechny...“

Záhy bylo také třeba upravit liturgii, formu bohopoety. Obdivuhodné počáteční misijní pronikání Kristovy nauky, bez pomoci mnohotvárné sdělovací techniky jak ji zná moderní pastorační, spočívalo skoro výlučně na liturgii, stále se citlivě akomodující jazyku lidu. Je málo vzpomínanou skutečností, že původní liturgický jazyk, hebrejštiny nebo aramejštiny, se rychle změnil úměrně k poměrům, v tom i konsekrací slova. Současně s rozvojem a všeobecným užíváním řečtiny v obchodních a kulturních střediscích římského imperia nastupuje tento jazyk i v použití liturgickém, vytlačiv původní jazyk semitský. Dále hlouběji na východě v Egyptě, Sýrii, Arménii byla řečtina v bohoslužebném užívání křesťanském nahrazena jazyky národními, z nichž mnohé podnes zůstaly liturgickými jazyky (syrština, řečtina, koptština, armenština, gotština, staroslovenština). Přizpůsobivá pružnost křesťanství vlastní se neumenšovala. Asi v pol. třetího stol. začala řečtina (nejstarší římské misály Justiniův a Hypolitův jsou řecké) znenáhla ustupovat živé hovorové latině povýšené na řeč kultovou, a to na tisíciletí.

Skoro souběžně s liturgií a jejími jazykovými problémy se množily a měnily biblické překlady nutné pro misijní práci vedenou zprvu do šíře. Od okamžiku kdy se křesťanství dostávalo přes hranice Palestiny a za jazykové území řecké jevila se potřeba převodu bible do národních jazyků. Vznikaly překlady latinské (do Vulgaty několi-keré), syrské, koptické, arabské, etiopské, arménské, íránské, gotské a staroslovenské. I v mezích jednoho jazyka, latinského se překlady stále upravovaly, aby se co nejdříve přiblížily originálu. Vulgáta sv. Jeronýma se až do VIII. stol. ujímala jen zvolna. Konečně Tridentinum tento překlad prohlásilo za oficiální.

Velmi znatelně se rýsuje přizpůsobivost církve potřebám věřících, hlavně v disciplinárně pastoračním oboru

na každém z prvních ekumenických koncilů. Je známou skutečností, že tato vrcholná církevní zasedání autoritativně formulovala hlavně základní pravdy trinitářské a kristologické. Nikoli však výlučně. Tak např. koncil nicejský (325) fixoval praktické a aktuální názory, které se v prvních desíletích křesťanství vůbec nevyskytovaly. Projednávala se situace odpadlíků za pronásledování, ordinační praxe, liturgické otázky, organizace patriarchátu alexandrijského, otázka úroků aj. Také chalcedonský koncil po 125 letech řešil nové naléhavé dobové obtíže.

Církev znenáhla všeobecně uznávaná náboženská instituce, na západě hlavně vlivem karolínského údobí, prochází na rozhraní dvou tisíciletí úpadkovým stavem. Na tuto situaci reagují reformní impulsy vycházející z klášterů [v Lotrinsku Gurgitanum u Met zasáhlo asi 70 církevních objektů, podobně v Belgii Brogne ovlivňovalo sev. Francii], z Itálie (sv. Nil, sv. Romuald), ze Švýcarska (Einsiedeln), z Anglie (Canterbury), u nás z příkladu sv. Vojtěcha. Všechna tato centra významem překonala Cluny zasahující prý na 2000 klášterů a pak celé evropské křesťanstvo.

Tužby clunýjských reformátorů vyvolaly zákroky laiků jako v době Karla Velikého. Jsou to němečtí Otcové a hlavně Jindřich III., který ve starobylém tusciském Sutri sesadil tři rivalisující současné papeže, jichž volbu kdysi ovlivňoval mocný římský rod Crescentiů a dal volit zákonitého náměstka Kristova. Z následujících papežů vynikl Lev IX. svou pohyblivostí a iniciativou. Slavil obrodné provinciální synody, světil nové svatyně, zaváděl aspoň přechodně pořádek do investitury a zvyšoval kvalitu kněžstva. Za jeho vedení přešlo řízení církve poznenáhlu zase do rukou kleru. Konečně se dostalo pontifikátu jeho obnoviteli Řehoři VII. a papežství se za něho začíná jako svobodný činitel uplatňovat plně v církevní politice. Boj o investituru často simonistickou a o svobodu církve dovádí Řehoř k vítěznému konci i takřka za cenu životní oběti.

Netušený rozvoj prestiže církve a kleriků přinesl s sebou také některé negativní důsledky: světské smýšlení členů kurie a feudální hierarchie s touhou po moci a bohatství, byrokratismus a institucionalismus, tj. zevnějšíkovost, formalismus příslušníků nejdříve vyššího a později i ostatního kleru s rychlým a silným odklonem od spirituality. A opět to byly kláštery, jmenovitě cisterciáci, se zdravou reakcí na neblahé symptomy úpadkovosti. Z nich vyrůstá sv. Bernard s rozhodným smyslem pro evangelickou prostotu, chudobu a jednoduchost (kostely bez nápadné výzdoby, goticky jednoduché kapitulní síně leckde dodnes zachované, rukodělná fyzická práce konvršů atd.). Obrodná činnost Bernardova byla celoevropská

a orientovaná na osobnost Ježíše Krista znovu poznávajícího a vroucněji milovaného z putování mnohých Palestínou (palestinské osvobozující války!). -

Nicméně církev jako celek i přes nástup mystiků ve XIII. a XIV. stol. zůstává mocným a bohatým útvarům inklinujícím, stále z důvodů, které není možno zde rozvádět, k nedostatkům a chybám, hlavně ve své administrativní složce. To bylo horší než pronásledování. Proto se touží po pronikavé nápravě. Tu chtěl uskutečnit na základně přísně ortodoxní sv. František z Assisi, později sv. Kateřina Sienská, členové řádu dominikánského a eremité sv. Augustina i příslušníci hnutí náchylných k sektářství se silně demokratisující tendencí (patarie podporovaná samotným Řehořem VII. v tlaku na šlechtu a preláty), v Římě s protipapežskou náladou (Arnold z Brescie) v již. Francii spojení s naprostou laicizací církve u albigenkých a valdenských, jejich závislost na novomanichejské heresi pauliciánů a bogomilů je dnes prokázána.

Františkánský zaměřený hnutí pronikající třetím řádem hluboko do laických vrstev schválil Inocenc III. Stol. XII. a počátek XIII. stol. jsou ve znamení čtyř lateránských konciliů, z nichž nejproslulejší poslední r. 1215 uzavřel mezi ostatními 70 kapitolami (dnes schémata) povinné roční přijímání Svátosti oltářní. Rok po jeho ukončení však papež Inocenc III. zemřel a přes námahu mnohých osvěcených a pro uskutečnění nápravy zanícených duchů opravdová integrální obnova církve se neuskutečnila. Jeho pontifikát znamenal vyvrcholení papežské prestiže, ale současně počátek další rapidní dekadence celé církve. Papežovně opouštějí poč. XIV. stol. Řím, nastává avignonský exil se všemi trapnými zjevy (u nás známými dvojicí papežskou Urban-Kliment a skandalisující fýskální praxí). Po návratu papežů do Říma pokračuje zprošťování úlohy „ústavu spásy“ v renesančních pontifikátech. Dalekosáhlé zesvětštění církve, která upadá skoro na úroveň instituce s umělecko vědeckými aspiracemi, pokračuje takřka hrozivě (Lev X., Alexandr VII.). Tomu přirozeně odpovídá asketickomorální profil provinciálních církví s biskupy, kapitulami a kurátním kle-

rem. Vzniká polovzdělaný klerický proletariát odchovaný úpadkovou teologií jen obtížně konkurující kanonickému právu. Množí se gravamina, soubory stížností na nedostatky zároveň s návrhy na nápravu. Nedostávají se však na pořad jednání. Již před touto katastrofální dobou se rodí kalabrijský apokalyptický mystik Jáchym z Fiore předcházející svou dobu upřímností reformního citění podobně jako radikální církevní demokrat Marsilius z Padovy zalářovaný s ním v Itálii, Wiclef v Anglii, Hus v Kostnici. A zase se situace opakuje. Zůstává však mnoho reformistů, kteří pevně setrvávají na bezpečné základně křesťanské ortodoxie. V Holandsku tak úspěšně působili Bratři společného života, ovlivňující svým pedagogickoobrodním úsilím výjimečné osobnosti: Mikuláše Kusánského, Erasma Roterdamského, autora Následování Krista, papeže a reformátora Hadriána VI., ve Španělsku Ximena aj. Ovšem i tehdy jako vždy žije většina křesťanů podle přikázání Božích a evangelických rad, jak je k tomu nabádalo působení, vzorný až přísný život kazatelů kajicníků, např. Vincence Ferrerského, Bernarda Sienského, Savonaroly aj., méně známých i vůbec neznámých horlitelů.

Velkorysá oficiální celocírkevní obroda však nepřicházela. Organizátoři a rozhodující činitelé konciliů lyonských (1245 a 1274) i viennského nepřipustili na pořad jednání zásadní a účinné otázky a návrhy. Praxi zachoval vcelku koncil kostnický, basilejský i florentský projevující ke škodě církve podružná témata spíše zevnějšího a politického charakteru. Biskup římský renesanční ražby prostě nechtěl ani koncil, ani reformu a když protipapežské zasedání pisánské vyprovokovalo Julia II. ke svolání pátého koncilu lateránského a XVIII. ekumenického, neměli na něm zástupci toužebně očekávané radikální obnovy (Quirini) žádného úspěchu. Zatím za Alpiami jako trest za tvrdší odmítnutí návrhů šlechtických, prozíravých a evangelicky smýšlejících mužů, sledujících jen dobro církve, se půl roku po ukončení tohoto „juliánského“ koncilu ohlásila s bezohlednou prudkostí uplatňovaná reformace publikováním Lutherových thesí.

ThDr. Václav Bartůněk

ŘEHOŘSKÁ TRADICE OBSTÁLA

Snad se zdá divný ten nadpis a ne jeden čtenář si řekne, kdo by mohl o správnosti řehořské tradice v liturgickém zpěvu katolickému pochybovat? A přece pochybnosti byly vysloveny, a vážné. Nejznámější životopisec papeže Řehoře Velikého (590—604) montecassinský benediktin Jan Diakon, který mluví např. o tom, že Řehoř Veliký i za nemoci na loži učil hudbě nebo že diktoval písaři nápěvy, byl prohlášen za nespolehlivého a jeho životopis za legendu vzniklou tři sta let po Řehořově smrti. F. A. Gevaert, koncem minulého století ředitel konservatoře v Bruselu, který to tak 1889 vyjádřil, když zjistil u Jana Diakona jakýsi omyl v historických datech a v souboru dopisů Řehoře Velikého, kterých je přes 800, marně hledal nějakou zmínku Řehořovu o liturgickém zpěvu, tak byl přesvědčen, že má v tom pravdu, že pokládá otázku liturgického zpěvu vázaného na Řehoře Velikého za navždy odbytou.¹⁾ A skoro se zdálo, že je tím Řehoř I. v hudbě nadobro vyřízen, tak Gevaert zapůsobil. Nejen mnoho historiků hudebních, ale i vážní badatelé v oboru církevních dějin katolické církve ztlumili chválu na Řehoře I, když mluvili o jeho zásluhách o chorál. Nepomohli v tom ani benediktini maresoudští a solesmeští, kteří se Řehoře I. průkazně zastávali. Šlo to u části hudebních dějepisců tak daleko, že nakonec bylo Řehoři I. uznáno jenom to, že mohl mít nejvyšší nějaký podíl na úpravě slovního obsahu liturgického zpěvu, ten však sám, že mu byl jenom recitací textů. Tak to viděl Helmut Hucke.²⁾ Snažil se to dokázat jednak z ostré kritiky, kterou vyslovil lyonský arcibiskup Agobard³⁾ (779 až 840) na antifonář metetského chorepiskopa Amalaria⁴⁾ (pol. 9. st.), jednak z Řehořových výroků o liturgickém zpěvu. Huckovi se ale přitom přihodily dvě osudné chyby.

Předně mu ušlo, že Agobard kritizuje u Amalara, který v úvodu svého antifonáře použil jména Řehoře I. jako by chtěl jeho autoritou krýt své některé nekánonické texty,

právě ty texty. Za druhé Řehořovy výroky o liturgickém zpěvu vytrhl ze souvislosti a vyložil po svém, přičemž se zdá, že se v katolické liturgii příliš nevyzná.

Agobard totiž praví „Antifonář jsme... z velké části opravili, vypustivše to, co se zdálo buď zbytečné nebo laciné, nebo lživé a rouhavé“⁵⁾ takže hned je zřejmé, že lživost a rouhání se mohly týkat jenom textu, nikoli nápěvů. A vykládá-li Hucke Řehořova slova „Proto tímto výnosem stanovím, aby v tomto sídle nesměli služebníci posvátného oltáře zpívat a zastávat při mešních slavnostech pouze službu evangelního čtení, žalmy však a ostatní čtení nařizují, aby konali podjáhni, nebo v případě nutnosti nižší svěcení“ v tom smyslu, že „Řehoři Velikému je církevní zpěv přednesem textu, nic víc, a žádné zaměštnání pro vyšší klerus“, je to padělání smyslu Řehořova nařízení. Řehoř totiž odůvodňuje to své nařízení chováním zpěváků, kterým bylo uděleno jáhenské svěcení, při mši: „K službě u posvátného oltáře se vybírají někteří zpěváci a když jsou uvedeni do jáhenského stavu, hledí si hlasově modulace... a zpěvák — služebník Páně — sice těší svými hlasovými rejstříky lid, ale svým chováním jej dráždí.“⁶⁾ Huckovi lze dát jenom jednu otázku: Kdo při papežské nebo biskupské mši intonoval Gloria, když se podle něho „vyšší klerus“ zpěvem nezabýval, a kněží směli v té době intonovat Gloria jenom o velikonocích?

A na konec, co říká Řehoř Veliký sám o sobě a co dosud ušlo pozornosti hudebních historiků (úvodní list Řehořův sv. Leandrovi Sevilskému v Expositci knihy Jobovy).⁷⁾ „... je jasné, že tělesné obtíže nemálo nepříznivě překážejí mému pracovnímu úsilí v tom, že když tělesné síly sotva stačí splnit úkol mluvení, mysl nemůže náležitě vyjádřit, co cítí... A i když je umělec znalý zpěvu, nemůže dostát umění, jestliže mu k umění neladí i vnější služby: poněvadž píseň, jak ji učená ruka přikazuje rozřesená ústrojí náležitě nepředvedou; ani duch nevyjádří

umění, jestliže šterbinami natržená píšťala uchází.“ Kdo může při těch slovech pochybovat o tom, že Řehoř I. hudbě nejen rozuměl teoreticky, ale že ji i prakticky provozoval? Měl tedy Jan Diakon⁸⁾ pravdu, nepsal o Řehořovi legendu vytvořenou teprve za Řehoře III. (731–41), jak se domníval Gevaert, nýbrž líčí skutečnost, na níž je založena v Církvi nikdy v pochybnost neuváděná tradice Řehoře I. i hudebního reformátora a praktického hudebníka ve smyslu odpovídajícím jeho době. Už také proto, že Řehoř byl benediktin⁹⁾ a jak si lze představit řeholního kněze bez znalosti zpěvu?

Antonín Burda

OBNOVENÝ ŘÁD SVATÉHO TÝDNE LETOS UŽ PODESÁTÉ

Od velikonoce roku 1956, kdy jsme liturgii podle obnoveného řádu svatého týdne konali poprvé, získali jsme určité zkušenosti jak ve vlastním výkonu posvátných obřadů tak i v účasti věřících. K obnovenému řádu svatého týdne napsal výborný komentář ve 3. a 4. čísle Duchovního pastýře ročníku 1957 odborník P. Josef Němec a v závěru vyslovil přesvědčení, že po počátečních nesnázích *vrůstajícími zkušenostmi rok od roku obnovená liturgie se lépe vydaří*. Žádoucí zdar posvátné liturgie, a zvláště obnovené liturgie svatého týdne, vyžaduje pečlivou přípravu kněze i věřících. Připravíme se solidním studiem rubrik i textů přímo z liturgické knihy, z misálu pro svatý týden „Ordo hebdomadae sanctae instauratus“, studiem poznámek v direktáři i směrnic vydaných ordinariátem. Právě tak je třeba připravit i věřící: každoročně jim podejme stručně a srozumitelně výklad všech posvátných obřadů! A neváhejme v liturgii použití mateřského jazyka, kdekoli je to dovoleno, v rámci liturgické reformy a k většímu užítu věřících!

Ve svatém třídenní se věnuje zvláštní péče uchovávaní Nejsv. Svátosti (repositio Ssmi). Rád bych se zmínil o některých praxích v tomto směru, z venkovské pastorační zkušenosti své i některých spolubratří. *Oltář tak zvané Getsemanské zahrady* lze zhruba připravit už v sobotu před Květnou nedělí. Snad na každé faře (i v mnohých domácnostech) nebo i v kostele najdete větší obraz Krista modlícího se v zahradě. Použijeme ho jako oltářního obrazu na vedlejším oltáři nejlépe tak, že jím překryjeme stabilní obraz světců. Obraz Krista modlícího se v zahradě dojde sice svého hlavního uplatnění až na večer Zeleného čtvrtku, ale velmi dobře navodí náladu pašijových dnů: neděle, úterý a středy. Matoušovy, Markovy i Lukášovy pašije začínají právě líčením příchodu Ježíšova do zahrady Getsemanské a jeho modlitby. Konečná květinová a zelená výzdoba G. z. se pak provede během úterý, případně ve středu přede Mši sv.

Večerní Mše svatá Zeleného čtvrtku je celebrována u hlavního oltáře, jehož *svatostánek* podle liturgických instrukcí *musí být prázdný*. Představujet nám stůl sionského večeřadla, na němž se svátostná přítomnost Kristova uskutečnila až Večeří. A tak také na oltáři se uskuteční svátostná přítomnost Kristova až při Mši svaté. *Kdy nejvhodněji svatostánek vyprázdníme?* Činit to až těsně před touto Mší, kdy se již věřící v poměrně značném počtu shromáždí, je po stránce liturgické názorností asi nejméně vhodné. Pamatujeme-li však, nehromádíme v ciborii nadbytečné množství partikulí, a bylo by ideální vyprázdnit ciborium při podávání věřícím při středeční Mši. Jednu nebo dvě partikule zajistíme ovšem pro případ zaopatřování nemocných. Tyto mají být přeneseny v ciborii do svatostánku vedlejšího oltáře. Do téhož svatostánku však bude přeneseno také ciborium s malými konsekrovanými Hostiemi po večerní Mši Zeleného čtvrtku. Někde je svatostánek vedlejšího oltáře tak malý, že se do něho dvě ciboria pohodlně nevejdou. Snad nechybím, vloží-li partikule coby viaticum do pateny pro zaopatřování (ve středu po sv. přijímání a po vyprázdnění ciboria, které potom purifikují), a po Mši svaté hned ve středu přenesu ji zavínutou v korporálu do svatostánku oltáře, připraveného za Getsemanskou zahradu, jistě že za přítomnosti těch několika málo každodenních účastníků kostela, kde je uchovávána Nejs. Svátost oltářní, svítí světlo na tom vedlejším oltáři, zatímco hlavní věčná lampa před hlavním oltářem je zhasnuta a svatostánek

1. F. A. Gevaert: Der Ursprung des römischen Kirchengesanges. Německý překlad z franštiny. Lipsko 1891. 2. H. Huckle: Die Entstehung der Überlieferung von einer musikalischen Tätigkeit Gregors d. Grossen. Die Musikforschung 1955, str. 259–262. 3. Agobardus Lundunensis: De correctione antiphonarii. Migne, Patrologia latina CIV. 4. Amalarius Metensis: De ordine antiphonarii. Migne, Patrologia latina CV. 5. Agobartus Lugdanensis, l. c.: Antiphonarium ... magna ex parte carceris ampulatis his quae vel superflua, vel levia, vel mendacia aut blasphemata videbantur. 6. viz 4 336. 7. Gregorius I: Moraliu libri seu Expositio in librum Iob Migne, Patrologia latina LXXV 615–6. 8. Johannes Diaconus: S. Gregorii Magni vita. Migne Patrologia latina LXXV. 9. Mabillonius: De monastica vita Gregorii Magni. Annales Benedictini. Migne, Patrologia latina LXXV 266–96. Ant. Burda: Gregor der Grosse als Musiker. Die Musikforschung 4 (1964) 388–393.

zůstává otevřen, popřípadě i dvířka vysazena. Vedlejší oltář je již sice přístrojen jakoby za Getsemanskou zahradu, ale zatím slouží jen jako altare Repositionis.

Při večerní Mši Zeleného čtvrtku konsekrujeme kromě obvyklé velké mešní hostie také v ciborii tolik malých hostií, jakou jich potřebu předpokládáme pro přijímání věřících při této Mši a při liturgii Velkého pátku, při níž i knež přijímá jen malou hostii. Druhou velkou hostii je třeba konsekrovat jen v tom případě, bude-li vystavena Nejsv. Svátost k veřejnému uctění a k adoraci v Božím hrobě. *Po večerní Mši Zeleného čtvrtku je přenášeno Ssmum do svatostánku „Getsemanské zahrady“*, následuje obnažení hlavního oltáře a ostatních vedlejších oltářů kromě Getsemanské zahrady, a potom společná pobožnost a adorace v Getsemanské zahradě. Jistě nejjednodušší pobožností je zde *pobožnost Svaté hodiny* na památku smrtelné úzkosti Ježíšovy, kterou za nás trpěl po poslední večeři na hoře Olivové v zahradě Getsemanské.

Ze všech tří dnů svatého třídenní bývala na posvátných obřadech *největší účast věřících na Veliký pátek*, a kromě toho chodili rádi i na odpolední křížovou cestu. Využijme pastoračně této zvykové zbožnosti svých věřících i teď v rámci obnoveného řádu svatého týdne! Jsou někteří nebo dokonce mnozí, kteří nemohou na odpolední liturgii a jdou rádi do kostela ráno. V tu hodinu, kdy se konávaly ráno posvátné obřady, *vykonáme s věřícími v kostele pobožnost křížové cesty*, která právě na Velký pátek má pro ně svůj půvab, neberme jim to! Je tklivým závěrem celé řady pátečních či nedělních postních pobožností křížové cesty, dnes o Velkém pátku na ní záleží nejvíce. A její 14. zastavení je dnes v kostele nejen vyobrazeno, ale také i plasticky a tím dramatictější vyjevno „Božím hrobem“. *Boží hroby stavíme*, protože je máme, lidé je rádi vidí a navštěvují. Kde se dosud koná slavnost Vzkříšení, tam se bez Božího hrobu neobejdou. Ale stavíme Boží hrob i v našem kostele, ačkoli Vzkříšení nekonáme už od roku 1958. Při otevření kostela od rána Velkého pátku máme také otevřen Boží hrob. Světlo na vedlejším oltáři však upozorňuje, že tam ve svatostánku je Nejsv. Svátost, aby ji věřící mylně netušili ve svatostánku Božího hrobu.

Po ukončení velkopáteční odpolední liturgie *přenášíme ciborium* se zbylými partikullemi (a také patenu k zaopatřování) *do svatostánku Božího hrobu*. Mají-li kde Boží hrob bez svatostánku, pak se repositio Ssmi koná opět do svatostánku vedlejšího oltáře jako včera. Je jistě mnoho kostelů, zvláště ve městech, které mají Boží hrob s vystavenou Nejs. Svátostí v monstranci. Je tam patrně zajištěna neustálá účast nejen fluktujících návštěvníků, ale také zasvěcených adorátorů, kteří zaručují, že kostel ani chvilku nezůstane prázdný. Ale je také mnoho kostelů, a zvláště venkovských v menších farnostech, v kterých *vůbec není radno vystavovat Ssmum, nemá-li zůstat vystaveno v kostele liduprázdném*. Hrůza věřících by snad zůstala adorovat několik minut po ukončení liturgie, ale předvelikonoční domácí práce a pokročilá po- večerní doba jim nakonec brání v delším setrvání. A tak se namnoze vžila praxe, Nejsv. Svátost v Božím hrobě nevystavovat. Ostatně každý zbožný věřící uctí Nejs. Svátost i ve svatostánku zavřenou, jen když na znamení její přítomnosti hoří u něho světlo.

Nevystavujeme-li v Božím hrobě Ssmum, *nekonáme pak ani sobotní pobožnost „Vzkříšení“*. Ani liturgii ani věřící ani sebe tím o nic nezkrátíme. Vykonáme-li Mši svatou velikonoční vigilie se všemi náležitostmi řádně a důstoj-

ně a jak jen místní poměry třeba i skromné dovolují, slavnostně — pak právě *touto Mši svatou oslavíme a zpřítomníme Vzkříšení Páně více než dostatečně a nejkrásněji*. Zapůsobí na kněze i na věřící tak silným a přesvědčivým dojmem, že dalším mimoliturgickým přidávkem u nás kdysi obvyklého Vzkříšení by tento mocný dojem nebyl umocněn, ale spíše jen oslaben. Povšimněme si mešní rubriky, která říká: celebrant intonuje slavně Gloria, zvony zvoní *a odkrývají se (oltářní) obrazy*. Je třeba u oltáře aspoň dvou zručných pomocníků. Při intonaci Gloria jeden ozáří oltář nejsilnějším elektrickým osvětlením (rezervujeme tento světelný efekt až k tomuto okamžiku), druhý pak vhodně sestrojeným zařízením (postačí dvojramenný chyták namontovaný na žerd od krouhve), současně sejme fialovou postní oponu, a tu se v plném jasu ukáže socha Zmrtvýchvstalého. Při tom zvoni zvony i zvony a mohutně vyhrávají varhany, dokud kněz nedorecituje Gloria až do konce. Následující pak *tři motivy* dovršují velikonoční radost: slova Pavlovy epištoly o našem *spoluzmrtvýchvstání s Kristem, prozpěvované Alleluja a zpěv Matoušova evangelia*, že po sobotním večeru, když už svítalo na neděli, přišla Maria Magdalena, a ta druhá Maria podívat se na hrob, ale *ježiš v hrobě není, neboť z mrtvých vstal*. V našich skromných venkovských poměrech uplatníme i při této zpívané Mši lidovou píseň, a nemůže tu být vhodněji nad píseň „*Hle vstalť jest nyní Kristus Pán!*“ Jsem přesvěd-

čen, že Mše svatě velikonoční vigilie každého „chytne za srdce“ a že všichni účastníci zpívají jako nikdy jindy, a zpívají nejen ústy, ale i srdcem, naplněným tou nejoprávdovější radostí.

Jako závěr této slavné Mše zavedly nové rubriky po přijímání k antifoně trojího Alleluja *výstižný 150. žalm*. Byla by škoda nezpívat ho pro nedostatek zpěváků a spokojit se jen tichou recitací kněze. Zazpíván knězem, a zazpíván znova i v českém znění, zanechává v duších nejkrásnější dojem velikonoční radosti: „*Vše, co dýchá, chval Hospodina!*“ Po velebné liturgii velikonoční vigilie nezbyvá věru nic jiného než bohoslužebnému shromáždění *ohlásiti propuštění*. Lid odchází s radostnými *díky Bohu*, provázen celebrantovým požehnáním.

Liturgie se nerada opakuje. Po tak výmluvné oslavě Kristova Zmrtvýchvstání, jakou byla Mše velikonoční vigilie, může být pobožnost tak zvaného „Vzkříšení“ výmluvnější? Neřekne nám už nic nového. Že „vstal této chvíle ctýný Vykupitel“, jsme už slyšeli a viděli právě v této svatě Oběti Veliké noci...

[Pro svatě přijímání věřících máme na počátku Mše svatě připraveno ciborium, nebo aspoň několik partikulí na pateně. Po ukončení Mše svatě přeneseme privátně Ssmum ze svatostánku Božího hrobu, případně ze svatostánku vedlejšího oltáře, do svatostánku hlavního oltáře. Nastává tak zase, pokud se týká uchování Nejsv. Svátosti oltářní, normální situace.] Václav Oktábec

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM. 80. SVÁTEČNÍ CHVALOZPĚV A NAPOMENUTÍ

Žalm (hebr. 81) se zpíval na velké židovské svátky, velikonoce nebo slavnost stánků. Oba tyto svátky se slavily v den úplňku — Ex. 12; 13; Lv. 23, 34; Nm. 29, 12. Lid se svolával zvukem rohu — šofár. Zdá se, že jde o žalm velikonoční, jak svědčí verše o vysvobození z Egypta, které jsou vlastně sváteční homilií kněze po výzvě k oslavě Boží.

Rozdělení myšlenek:

- a) slavnostní výzva lidu k slavení svátku (2—6a).
- b) Připomíná se vysvobození z Egypta a Desatero, hlavně přikázání první (6b—11).
- c) Výtka z neposlušnosti Bohu a příslib jeho věrným (12—17).

1. *Sbormistru: podle „Lisování“.*
Od Asaja.
2. *Zpívejte Bohu, našemu pomocníku,*
jásejte vstříc Bohu jakubovu,
3. *udeřte na buben,*
rozezněte struny žaltáře,
líbezně zvučící citeru i harfu,
4. *zatrubte na novolunní roh,*
v den úplňku,
v den pro nás sváteční,
5. *protože je to tak Izraeli nařízeno,*
je to rozkaz Boha Jakubova.
6. *Tak stanovil zákonem Josefov lidu,*
když vystoupil proti egyptské zemi.
7. *Naslouchal jsem řeči pro mě neslýchané:*
„Jeho šíji jsem zbavil břemene,
z jeho rukou vypařl robotný koš.
8. *Volals v tísní*
a vytrhl jsem tě,
ozval jsem se ti z hřimajícího mraku,
zkoušel jsem tě u vody v Meribě!“
9. *Můj lide,*
slyš,
chci tě napomenout,
Izraeli,
kéž bys mě poslouchal:
10. *„Nesmi být u tebe jiný bůh,*
cizímu bůžku se nesmíš klanět,

11. *já jsem Pán,*
jsem tvůj Bůh, který tě vyvedl z egyptské země,
rozevři svá ústa
a já je naplním!“
12. *Ale můj lid nedbal mého hlasu,*
Izrael mě neposlouchal.
13. *Nechal jsem je tedy v zaturzelosti srdce,*
ať si poradí, jak dovedou!
14. *Kéž by mě byl můj lid slyšel,*
kéž by byl Izrael kráčet po mých cestách!
15. *Rázem bych byl pokořil jeho nepřátele,*
byl bych svou ruku obrátil proti jeho odpůrcům,
16. *takže ti, kdo tupí Pána, by se k němu lisali,*
jejich osud by byl navždy zpečetěn.
17. *Jeho bych živil vybranou pšenicí,*
sytil bych ho medem ze skal!

4. „roh novolunní“ — beraní či kravský, kterým se označovaly velké svátky, Nm. 10, 10; 28, 11—15 a jinde. „v den úplňku“ — začínaly velikonoce i slavnost stánků. Srv. Gen. 1, 14: „Světelná tělesa... budete znamením k s v á t k ů m, dnům i rokům.“
3. „udeřte na buben...“ — čtyři druhy hudebních nástrojů: žaltář, nástroj původu babylónského, bylo zpravidla deset strun nad ozvučnou skřínkou; buben — tympán, vlastně bubínek; citera — lyra, měla všechny struny stejně dlouhé, provázila přednes básně-písně; harfa mívala deset až dvanáct strun nejstejně délky v podobě trojúhelníku, rozezvučela se dotekem prstů.
6. „Josefov lidu“ — Josef byl praotcem nejmocnějšího kmene Efraim. Pod tímto názvem se někdy míní celý vyvolený národ „naslouchal jsem...“ — zdá se být úvodem ke kázání kněze.
7. „robotný koš“ — Ex. 5, 7 na sbírání slámy k výrobě cihel.
8. „hřimající mrak“ — Ex. 19; 20; na hoře Sinaj. „v Meribě“ — Ex. 17, 7; 20, 3; Ž. 76.
- 10.—11. „nesmi být...“ — začátek Desatera.
17. „vybranou pšenicí — medem ze skal“ — bohatství zaslíbené země — Joel 3, 18; Am. 9, 13.
Z lat. přeložil a poznámkami opatřil Josef Kunický

VELIKONOČNÍ PREFACE

Úvodní výzva každé preface: „Gratias agamus Domino Deo nostro“, jest vlastně obsahem svým kvintesencí každé preface. Každá preface je mohutný, grandiózní hymnus díky a chvály na tříkrátsvatého Boha! Proto: „Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth!“ Proč tolik díky, proč tolik chvály? Odpověď: „Pleni sunt coeli et terra gloria Tua! Hossanna in excelsis!“ Mnohé Mše svaté jsou bez Creda, mnohé bez Gloria, — Mše sv. v Adventě nebo v době svatopostní — avšak žádná Mše svatá, ani Mše svatá za zemřelého není bez této výzvy: „Díky vzdáváme Pánu, Bohu svému!“

Velikonoční preface má svůj individuální ráz díky vzdání, má svou svátkovou myšlenku, kterou vyjadřuje velebením Pána, který jako náš velikonoční Beránek se za nás obětoval. Bohu náleží v každé době čest a chvála, avšak zvláště v tento den, kdy Kristus jako náš velikonoční Beránek ve Starém zákoně předobrazem svým obětováním sňal hříchy s duší. Svou smrtí přemohl naši smrt, svým zmrtvýchvstáním získal nám nový život! „Qui mortem nostram moriendo destruxit et vitam resurgendo reparavit.“

Kletba prvotního hříchu byla smrt. Tečka života, vykříčnický nebo otazník. Konec každého života, katastrofa nebo zhroucení. První lidé to věděli. „Budete-li z tohoto stromu jísti, zemřete!“ A oni přece jedli, pohrdali zákazem Božím. Proto následovala kletba! Poněvadž jsi to učinil, v prach se navrátíš... Jak asi si smrt představovali? Byla pro ně něco nového, neznámého. Brzy však poznali, co to smrt je, když ležel před nimi Abel mrtve! Tehdy ležel před nimi první mrtvý člověk na této zemi... a první lidé položili prvního mrtvého člověka do hrobu s nesmírným žalem v srdci. A od té doby, vypravuje Písmo svaté o lidech a o jejich životě a když vypravování skončí konstatuje vždy stejně: „et mortuus est!“ „a zemřel!“ (Gen. 5). Všechny slavné lidi a všechny svaté lidi stihlo slovo, které Bůh pronesl Adamovi: „Prach jsi a v prach se navrátíš!“

Přišel Kristus a pravil: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo ve mně věří, bude žít, třebaže zemřel. Každý kdo ve mně věří, nezemře na věky!“ (Jan 11, 25 n.). Ježíš Kristus, věčná Pravda tak dí a proto to musí také tak být! Zemřeme, to jsou slova Boží, avšak slova Boží jsou též: „Každý, kdo žije a ve mně věří, nezemře na věky.“ Velikonoční preface je nám zárukou pro pravdu těchto slov! A slova preface Mše svaté velikonoční nám tento zdánlivý

rozpor vysvětlují! „Qui mortem, nostram moriendo destruxit et vitam resurgendo reparavit!“ A v preface za zemřelého zpíváme nebo recitujeme s radostí v srdci: Tuis enim fidelibus vita mutatur, non tollitur.“ Tvým věřícím, Pane, se život mění, neodmítá. Život pozemský se mění v život nadzemský, život stárnoucí v život věčně mladý, život plný strasti a starosti v život neskonale šťastný a blažený. Život Pána Ježíše a jeho smrt byly velikým smírem za hříchy světa. Byl to život, byla to křížová cesta životem, byla to smrt Beránka Božího, který snímá hříchy s duší. Každou dokonalou lítostí, každým rozhrěšením znovu se to děje. Nezapomínejme nikdy na to, kdykoliv dostáváme rozhrěšení, že za toto rozhrěšení, za toto snímání hříchů s naší duší Pán zemřel jako Beránek Boží na kříži. Zmrtvýchvstání Pána Ježíše je zárukou i našeho zmrtvýchvstání. Jednou na konci všech dnů... za milión let třeba až..., tempora nescit nemo, ale bude to jednou. Jak to bude také nikdo neví... vstanou všechny ty milióny na veřejných hřbitovech pochovaných, zpopelněných, nebo při náletech zasypaných, v moři, v oceánech utopených, nezvěstných. Vstanou a půjdou k poslednímu soudu. Také každý z nás vstane. „Omnes enim resurgemus!“ Žijme tak, pracujme v duchovní správě tak, vedme duchovní život tak, aby po našem vzkříšení i nám platila slova Syna Božího: „Pojďte požehnaní Otce mého, vládněte královstvím, připraveným pro vás od stvoření světa!“ (Mat 25, 34.) Tak jako skrze jednoho člověka přišla smrt, tak přijde skrze jednoho člověka vzkříšení z mrtvých. Neboť tak jako v Adamovi všichni zemrou, tak budou mít všichni v Kristu život.“ (1 Kor 15, 22.)

Pro tuto krásnou skutečnost, kterou nám zvěstuje sv. Pavel a velikonoční preface jásali křesťané prvních křesťanských století, pro tuto krásnou velikonoční skutečnost jásáme i my pod dojmem liturgické konstituce a liturgické obnovy, která vane z II. vatikánského koncilu. Třebaže neznáme „risum paschalem“ velikonoční smích středověkých křesťanů, pak přece i my křesťané, bohoslovci a kněží atomového věku naplnění jsouce duchem ekumenického vatikánského koncilu známe radost z tohoto dogmatu nově v traktátu o eschatologii projednaného a potvrzeného, známe milý a radostný úsměv velikonoční! Radujme se a veselme se: „Resurrexit, sicut dixit. Alleluja!“

ThDr. Karel Sahan

MĚSTO SETKÁNÍ

Koncem dubna roku 1945 setkala se sovětská a spojenecká vojska v saském městě Torgau a zasadila tak poslední ránu II. světové válce v Evropě.

V tomto hrdém městě na Labi prožíval jsem svoje „totální nasazení“ ročníku 21. Torgau, za války bašta saského nacismu a ve své rozsáhlé vojenské věznici krutý hostitel těch německých vojáků, kteří se dopustili největšího zločinu: chtěli mír. Zde trpěli a mnozí dotrpěli na popravišti v pískovně.

Z tohoto města mi přišlo pozvání k návštěvě. Zve mne tamní farář, se kterým jsem se znal z oněch trudných dob, abych svobodně a dobrovolně přijel tam, kde před 20 léty jsem musel žít nuceně a nesvobodně. Dychtivě vyhlížel jsem z vlaku věže města a s mnohým očekáváním jsem tam minulého roku vstupoval. Stisky rukou, které zcela zahaly smutné vzpomínky minulosti. Ta je, chvála Bohu, nenávratně pryč. Dnes nás dělí jen jazyk, vše ostatní spojuje: *fratres in Christo*.

Dostal jsem v upomínku kroniku, vydanou ke 100. výročí této farnosti, která patří k diaspoře arcidiecéze paderbornské. Poučné jsou její listy.

Torgau se slovanskou minulostí bylo kdysi městem kostelů a klášterů a bohatého náboženského života. A sedm kostelů zmizelo za bouří reformace jak zaváté stopy. S nimi i celá slavná minulost. Jen jediný zbyl: evangelický „Ad sanctam Mariam“. Staletí mlčení.

Až v roce 1850 vstupuje do Torgau první katolický kněz. První katolík, se kterým se setkal, byl místní vinárník. I ten se však kněze zděsil s ohledem na zdárný provoz své živnosti. Pak se našel ještě jeden, a ještě další, který dokonce uměl i ministrovat. To byl krejčí. A pak nalezl brusiče. Ten kněze velmi varoval, aby zde nic nezačínal. „Myslíte, že by bylo lépe vrátit se do Paderbornu?“ zkoumavě táže se ho kněz. Brusič horlivě přikývl: „Ano, to by bylo nejlepší! Já to jen nechtěl hned říci!“

Tu srdečně rozesmál se misionář P. Mellmann: „Ne, ne, já vytrvám! I kdy-

OTŘESNÉ MĚSTO

Mé první setkání s Jeruzalémem znamenalo pro mne otřes, ze kterého jsem se dlouho nemohl vzpamatovat. Jeruzalém nebyl ani zdaleka to, co jsem si ve svém rozumu domapečeného křesťana představoval: město, ve kterém je Bůh jako doma a které ne-se nesmazatelné stopy jeho přítomnosti. Neboť právě proto se přece křesťané všech staletí hrnuli do Jeruzaléma. Právě proto brali na sebe nebezpečí cesty, trvající měsíce a roky, nechávali se zabíjet, padali za obět lupičům, žizni, moru, právě proto, že věřili — stejně jako já — že v Jeruzalémě lze Boží obydli mezi lidmi snáze postihnout než v otřených větvích knih.

To se domnívali. Domnívali se, že v Jeruzalémě naleznou Boží přítomnost a útěchu, tak jako nikde jinde na světě a ke svému zděšení poznali, že v Jeruzalémě nalezli člověka v celém jeho vzpurnosti tak jako opravdu snad nikde jinde na světě.

Toto město se zdá být přeplněnou komorou národů, která nebyla po ti-

siciletí větrána. Lidstvo v průřezu, tak jak je, beznadějně sebou zmitající, to je Jeruzalém při prvním setkání.

Nemohu prostě pochopit, že lidé, kteří navštívili poprvé Svatou zemi, píšou o ní později slavnostní články, ve kterých není ani stopa bolesti. Což nespatrii hlavně ručnic nad svými hlavami, když vstupovali Damašskou branou do Starého města? Jeruzalém je svaté město pro křesťany, židy, mohamedány — a ze zdi tohoto města se střílí.

Nikde jinde než zde, kam se polovina lidstva hrne jako do otcovského domu, nelze zřetelněji postihnout skutečnost, jak beznadějně je lidstvo rozerváno a znesvářeno. Po tisíciletí je Jeruzalém bojištěm: v dřívějších dobách ležely na hradbách pánve s vroucí smolou, dnes zde leží kulometry. Zdá se, jako by se Pán nadarmo modlil; naopak, znesvářená rodina nepokojných bratrů zdá se být touto modlitbou ještě rozmnožena. O městské zdi se přou Arabové a Židé, i to je bolestné. Ale dále nahoře v kostele Svatého hrobu se hašteří bratři, kteří se modlí tentýž Otčenáš. A to je horší.

Tucet znepřátelených náboženských rituů a sekt tlačí se pod kopulemi, které zastřešují místo, kde Pán zemřel a vstal z mrtvých — když byl předtím své učedníky zapřísahal a za to se modlil, aby všichni jedno byli. Nelze prostě zapomenout, když člověk stoupá podruhé a potřetí úzkými stupňovitými uličkami ke chrámu Svatého hrobu, jak špatně je tento příkaz chápán. Jak pustý, nevzhledný a špinavý je tento chrám, rozkouskovaný do mnoha vlastnictví, neboť různé rity a vyznání nemohou se shodnout v názoru na jeho údržbu. U vchodu stojí policie a večer zavírá bránu mohamedán, který musí klíč opatrovat, neboť tyto pozoruhodné křesťané nepřejí si navzájem jeden druhému ani klíč k prázdnému hrobu.

Kristus zemřel pro lásku a ne pro obřady a pokud rozdělení bratři v chrámu Božího hrobu pouze zpívají

by mne chtěli zabít. Pak bych však řekl: Na rohu radnice bydlí ještě jeden katolík, je to brusič! Tak bychom aspoň viseli dva!

Z těchto nejnuznějších počátků začalo vyrůstat misijní dílo. P. Mellmann najímá hostince U zlatého lva a přestavuje na faru, školu a kapli, která ponese titul Panny Marie Vítězné. Zde, poprvé po 400 letech, znovuožije věčné světlo. Steré, tisícové překážky překonává P. Mellmann a z misijní stanice Torgau vysléhávají paprsky světla do okolí. Pak mění se pastýři rostoucího stáde Kristova. Vyrůstá svépomocí skutečný kostel, škola, přicházejí řeholnice. Avšak v r. 1906 vše ničí požár. Tři děti a dvě řeholnice zahynuly. Věrní se však nevzdávají a začínají znovu. Zcela znovu. V roce 1909 stojí zde opět kostel, zasvěcený na památku této smutné události Panně Marii Bolestné. Pak přicházejí jiné požáry: I. světová válka. Další a horší: II. světová válka a nacistická perzekuce. Tomuto požáru padla za obětí farní škola. Jsou prohlídky fary i kostela. Farář jde do vězení proto, že pomáhal zavlčeným Polákům a umožnil jim účast na mši svaté.

A dalších osudů jsem byl již i já svědkem. Jen díky zatemnění odvažují se na faru, strážnou gestapem. Statečně drží se nepočtení torgavští katolíci. Pak se kostel plní uprchlíky z Porýní. Kozvinuje se krásná liturgie a projevuje se výrazně liturgické hnutí. Zde, a zvláště v Lipsku v kostele oratoriánů, mi poskytl tolik poučení a povzbuzení.

Setkávám se i s francouzskými kněžími, válečnými zajatci.

Buďte zdrav, Otče, Bonnete, v benediktinském opatství v Solesmes!

Buďte zdrav, Otče Boulanger, ve své skorokatedrále v Mordelles!

I vy všichni ostatní bratři v Kristu, kteří nosili jste na zádech červený

zajatecký trojúhelník! Aspoň na dálku tisknu ruku!

V půjčené francouzské uniformě dostávám se do zajateckého tábora, bývalé továrny. V dílnském sále na svátek Nanebevzetí Panny Marie je mše sv. Mezinárodní chorál spojuje změt národů. Ta síla mužských hlasů! I když nyní ustupuje trochu do pozadí, díky tobě, jednotiči latino! Uniforma mi otvírá vstup do zajateckých komand: nezapomenutelná půlnoční mše svatá na oltáři sbitém z bedýnek vedle běžícího parního stroje. Celebrant ve dřevácích. — A přece to byly vánoce a možná, že právě tyto jsem nejintenzivněji pocítil. Lidé je často hledají v plném stole a ve vtíravém lesku a bříškovu: já je viděl však v této vpravdě beltémské nuzotě a v relativním míru, který nás v té chvíli oblažil.

S otlučeným kufrem, ruksakem a ešusem prchám 13. dubna 1945 posledním vlakem z Torgau. Zprava i zleva duní fronty. Po 19 letech mne k témuž nádraží dovezl ve svém wartburgu jeden z kaplanů. Svítí jarní slunce. Tiskneme si ruce a jsme šťastni z nového přátelství. Grüss Gott! Auf Wiedersehen!

P. Zdeněk Wagner

a naplňují kaditelnice, místo aby se objali v pokoji vykoupených lidí, potud nebude tato Krev a toto Zmrtvýchvstání správně uctíváno. Ale záleží tento mír pouze na naší dobré vůli? Není nesvornost mnohem častěji smutným dědictvím zaslých časů?

Zdání pokoje leží nad touto zemí, domy jasně svítí v slunci na pahorcích a v údolích zraje obilí. Ale jednoho nečekaného dne, každých pár týdnů, zarachotí z některého domu suchý štekot strojní pušky a ten, který na druhé straně hranic chtěl posekat svoje obilí, padne bez hlesu do klasů

a krev se mu řine z ran jako rudý mák. Tisk přinese pouze zprávu o novém přestřelce na hranicích, při které bylo zabito tucet Židů, tucet Arabů. Nazývá se to věčné konstatování. Jako by každý z tohoto tuctu zastřešených nebyl samostatnou bytostí, člověkem, který chtěl sekat žito nebo se modlit nebo psát milostný dopis. A tak je usmrčen nejen sám člověk, ale i jeho práce, jeho modlitba a dopis, který chtěl napsat svému bližnímu.

Kéž by jen naše srdce měla lepší zrak!

Ernst Schnydrig

(Přel. V. R.)

NEDOKONČENÁ POUŤ FRANZE KAFKY

K NĚKOMU POCÍŤUJEME obdiv, u jiného podléháme vlivu, ale co dostáváme od některých, přesahuje meze všeho, proč je uctíváme či napodobíme, a jediným vyslovitelným citem je vděčnost, kterou nemůžeme rozhodně nikdy vyjádřit celou, protože nepochází ani z obdivu ani z ovlivnění, nýbrž z oněch nevýslovných afektů, kterými se člověk horlivě snaží být více přítomen sám sobě. Běží-li tu o svědectví, dostává se ho v plné míře Franzu Kafkovi.

SETKAL JSEM SE s tímto obdivuhodným analytikem lidské duše a života před Mnichovem u Jakuba Demla v Tasově. Tam jsem poprvé četl jeho „Zámek“. Bylo to na jaře, břehy Oslavy navlíkaly zelený šat a zapínaly si jej na knoflíky blatouchů a sedmikrás. Příkopům u silnic, mezím u polí a úvozů narůstaly zelené vousy, na loukách pod svahy klokotaly prameny. Země oddychovala vstříc slunečným dnům, pod kůlnami čekaly pluh, tasovští hospodáři spřádali plány na další měsíce a já se skláněl ve snivém tichu Demlovy knihovny nad Kafkovou okouzující knížkou, která vyvolávala ve mně hlas daleko niternější než byl můj vlastní hlas v těch hodi-

nách probouzející se přírody, kdy každý z nás usiluje být co nejvíce muž a věren životu.

OD TĚ DOBY jsem četl „Zámek“ a ostatní Kafkovy knihy několikrát. Snažil-li se dnes pochopit, co Franz Kafka přinesl nejvzácnějšího našemu vidění světa, zdá se mi, že nic nevystihuje tento přínos lépe, než mnohokrát opakované tvrzení, že poezie je umocněním života. Jinými slovy, skutečnost je naprosto pravdivá tehdy, když ji uchopila a přetvořila poezie.

FRANZ KAFKA evokuje to, co je v životě nejskrytějšího a nejnesdělitelnějšího. A nebojí se za tím jít až v onu neznámou říši ležící za liským životem, do níž náš zrak neproniká. Kotva jeho slova umožňuje člověku uchopit se celý, pochopit se právě tak pohroužena do mocného proudu stvořeného světa jako ztápějícího kořeny v neviditelnou, právě tak svázaného s lidmi, s jejich bolestmi, s jejich nadějami, jako přebývajícího v naprosté samotě, kde odpovědné vědomí stojí tvář v tvář jedinečnému osudu.

KAFKŮV ČLOVĚK je ve stavu ustavičného napětí mezi dvojím tajemnem, vnějším a vnitřním. Z bázně nebo ze

slabosti se jim neodvažuje pohlédnout do tváře, přechásto se rozplývá v jednom ze strachu před druhým. Kafka sám se pokusil rozšířit svou duši v obou směrech: pochopit všechno stvořené a být pozorný k celému tajemství člověka. Dostat krátce největší odpovědnosti, nejvyššímu nároku. Ani na jediné stránce svého díla nepřipouští, aby se zůstávalo na povrchu. V tom je jeho velikost a věčná platnost jeho díla, které není ničím jiným než objevováním toho, co v každém z nás je nejjedinečného, nenahraditelnějšího, stopa osudu ve věcech. A slova, kterými Kafka probourává slepou zeď, aby nacházel skutečno, lásku a člověka skrze obraz a sen, tak jako se po dlouhém tápání v temnotě setkáváme s přátelskou rukou, nejsou zase nic jiného než oslabená, ale nezapomenutelná ozvěna jmen kterými Bůh nazýval naše věci od věčnosti. V Kafkově díle se nehovoří o Bohu a přece je to dílo plné Boha. Nesnaží se přesvědčovat a přece je přesvědčivé, protože vychází z pokory a lásky, která si dnes vynucuje naši věčnost a úctu.

KAFKA psal svou nejdiskutovanější knihu „Zámek“ jako člověk umírající, v necelých čtyřiceti letech života. Život a smrt se dohodly hned po jeho narození a smrt si ho poznamenala vleklým plicním neduhem. Tento něžný muž se srdcem dítěte, s temným kaštanovým vlasem, s čelem obtíženým smutkem, se zrakem obkličným stíny a s žádostivými rty, jež rudě porážovaly bledou pleť, dovedl jít až za hranice lásky, aby našel pramen lásky svrchované, absolutní. V tom je beze sporu sama cesta mystiků, kteří se uspokojují toliko v Bohu.

KAFKOV VZTAH K NÁBOŽENSTVÍ, jak správně poznamenává jeden z jeho nejpovolnějších interpretů u nás Eduard Goldstücker, je velmi rozsáhlé a složité téma, a není účelem ani úkolem tohoto pojednání zde je rozvíjet. Kafka má mnoho interpretů, jako málokterý autor, interpretů často protichůdných, a téměř každá jeho interpretace, jak říká zase Alexej Kusák ve své studii „Kafka stále aktuální“, je mírně řečeno sporná. Z našeho katolického hlediska můžeme říci, že málokterý z tvůrčích duchů přebíval tak strašlivě sám pro sebe nalézti Boha jako Franz Kafka. K bráně této jistoty však nedospěl,

sám jako výzva k největší odpovědnosti ve své při podlehl. V Kafkově osudu, osudu básníka pokory a bolestného zánícení, je nedokončená pouť, neukončený veliký rozlet. To nemůže nic změnit na našich vřelých vztazích a sympatiích k němu, na naší křesťanské blízkosti k němu. Opravdovému katolickému křesťanu vždy bude milejší tesklivá zpověď neverce než bezduchá náboženská rýmovanka. Ostatně Kafka nezůstává mimo cestu k Tomu, jenž chce život všech, jenž stvořil tento svět a položil jej do svého srdce a jenž uvedl vesmír i nejnepatrnější věc v něm v sládké poddanství nepohnutelných zákonů, které i na nás byly vloženy od našeho narození až do smrti, která je naším vzkříšením, soudem i životem věčným. Tam kráčíme všichni, jedni s tváří ponořenou do všeobhlížejícího světla víry, druzí do palčivé výhně hledání, a ono světlo i tato výhně hledání nepřestávají modelovat naši tvář pro věčnost.

KAFKOV DÍLO chtěj nechtěj nese v sobě zbožnou náladu věřícího a mravní příkaz křesťanský. Bylo prožito a tvořeno na konci liberalistické éry kapitalismu, kdy intelektuální příslušníci Kafkovy generace ztráceli víru svých otců v nezařaditelný pokrok poznání a začínali zpytovat vše, co otcům až dosud platilo jako pevná hodnota. Proto nehoří nad ním rudá zář ani sexuálního ani metafysického inferna, nýbrž vždy šlehaří z něho etické síly, myšlenky mravně-křesťanský zavazující. Je zaplaveno melancholickou sladkostí, stupňovanou až v opojnou náladu smrti a nese gloriolu věčnosti.

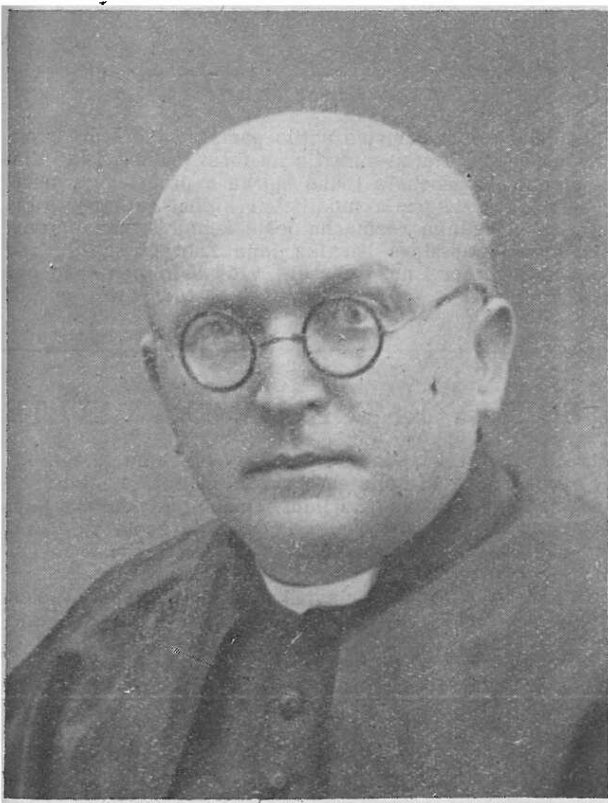
BURŽOAZNÍ LITERÁRNÍ VĚDĚ se nepodařilo proniknout do hloubky Kafkova umění. Dnes se toto umění stává společenskou silou, nezávislou na přání a hodnocení autora. Svědčí o tom příklad francouzské inteligence, zasažené kafkismem, která vyšla v Paříži do ulic společně s dělníky, aby nasadila své životy proti OSA a alžírské válce. Franz Kafka nehledal nikdy svobodu mimo zákon lidskosti a lásky a proto jeho umění bude vždy posilovat sebevědomí, aktivitu a odpovědnost vnitřně pravdivých lidí v zápase se vším, co je v rozporu s jejich touhou, aby život na zemi byl silný, čistý, krásný a bohatý. Antonín Hugo Bradáč

Galerie vlasteneckých kněží

P. ADOLF TESAŘ

Letos dne 29. dubna by se dožil osmdesáti let, kdyby jej gestapo nevytáhlo z ivančické fary, kde žil od roku 1919 nejprve jako kaplan a později jako farář. P. Tesař byl typický Hanák a dovedl si získávat srdce lidí svou bodrostí a upřímností. Ve svém projevu byl velmi bezprostřední, a tak byl také od svých farníků chápán. Tak jako sám byl, chtěl mít i jiné, a proto v nikom nehledal lži a podvodu, netázal se po politickém či náboženském přesvědčení, šlo-li o to, aby mu pomohl, neboť jeho srdce bylo naplněno skutečnou a účinnou láskou k bližnímu. Dokazuje to dlouholetá činnost v Ivančicích, kde založil různé instituce charitativního rázu, zvláště svépomocný spolek pohřební, a protože byl také členem představenstva v Občanské záložně, přicházeli k němu často lidé, jichž nouze donutila žádat o finanční pomoc. V těch případech bývalo častěji z jeho úst slyšet bodré hanácké přitakání, než strohé odmítnutí; daleko raději říkával: „Tož ano, no ba!“

Jako kněz byl velmi svědomitý a možno říci, že všechny jeho dobré skutky, které konal na poli sociálním a z rozkazu charitativní lásky, pramenily v hluboké víře, kterou si přinesl z domova — narodil se ve Stínavě u Prostějova — a jež utužil v době svých studií na Slovanském gymnasiu v Olomouci. Zde se také roznítala jeho ušlechtilá láska k vlasti, která v době neštěstí našeho národa, při nacistické okupaci, hledala každou příležitost, aby skutkem ukázala, jak je silná. Na hřbitovním kříži v Ivančicích byl německý nápis, který dal P. Tesař odstranit a nahradit nápisem českým a neváhal ani chvíli, když byl požádán, aby vystavil parašutis-



tovi křesťní list, nebo když bylo třeba podporovat odbojové hnutí, když vyplatil spolu s ředitelem záložny velmi značnou částku obětavým vlastencům, kteří se postavili na odpor nacistům a pracovali v odboji. P. Tesař nebyl fanatickým a nesnášenlivým farářem, ale snažil se poctivě o duchovní úroveň o duše jemu svěřené, a proto snad nosil u sebe stále kapesní štolu, aby byl kdykoli připraven udělit svátost pokání. Však také v roce 1942 tuto štolu našel v kapse kabátu popraveného P. Tesaře dnes již zesnulý opat Benedikt Švanda.

Na sv. Blažeje dne 3. února 1942 vtrhlo gestapo do Ivančic a zatklo faráře P. Adolfa Tesaře. Kroky zatčeného směřovaly po vyšlapaných již cestách: výslechy, vězení, bití, hlad. Leč u ivančického faráře tato křížová cesta byla velmi brzy ukončena, neboť již 16. června 1942 byl postaven před stanný soud, podobně jako P. Kvapil (viz DP č. 1, 1965) a ráno dne 17. června hlásil rozhlas, že „rozsudkem stanného soudu v Brně ze dne 16. června byl odsouzen k smrti zastřelením farář Adolf Tesař, narozený 29. dubna 1885, bytem v Ivančicích“, a noviny přinášely zprávu, že „zločinně si vedl farář Tesař z Ivančic, který zneužil svého úředního postavení matřkáře a vydával falešné křesťní listy osobám policejně nehlášeným a osobám prchajícím, aby je tak chránil před trestním stíháním“. Jak vypadaly poslední chvíle faráře Tesaře před popravou, nevíme, ale Vladimír Šach ve své knize „V zahradě muk“ (strana 201) vyličil jako vězeň, který prožil několik dní v Kounicových kolejích v Brně, tyto chvíle takto: „Přišel gestapák a posbíral vězňům v cele smrti všechny klenoty, hodinky, prstýnky, náhrdelníky, ženám sebral i kabáty. Drobnosti nasbíral do kapsy, pláště hodil přes rameno a s lupem odcházel. Každý den přišel jiný a nevěřím, že něco v kapse nezapomněli, nevěřím, že v kanceláři všechno odevzdali — jestli ovšem nenastala děla všeobecná. I dozorkyně sbírala. V takovém okamžiku pochopili všichni, že jejich ortel je podepsán. Odsouzené k zastřelení zavlékli k barikádě pod obrazem svatého Václava, zezadu jim zdvihli ruce a tak vysoko, skoro jako ukřižované, zavěsili na háky, že menší lidé stáli na špičkách. Všichni popravení mívali hlavy vysoko vztyčené, ač je sklonit mohli. První čas je odstřelovali po jednom. Jak muselo být těm našim lidem, když stoupající na první schod, viděli své soudruhy zakrvácené, roztrhané a obličejem vržené do písku. Ještě před vteřinou stál každý z nich živ a zdrav vedle něho a již v tomto okamžiku leží tu odhozen jako veliký kus zkrvaveného člověka. On sám v další vteřině bude ležet vedle něho. Dovedete si dnes představit pocity těch žen se vztyčenými rukama, bezmocné, ponížené ve svém nehlubším lidství a hledící na ty kovové přílby železných, surových chlapů, na hlavně vyleštěných pušek, namířených na jejich prsa, hledící na zvědavé, dychtivé a sprosté zraky sta zvědavců, kteří sledovali každý tah jejich tváří, aby zahlédli strach. A přece těsně před povelem zazněly mocné výkřiky, úzkostné jen proto, aby ještě celé dozněly: „Ať žije Československá republika!“ Byly to jako rány jejich srdcí, které zasáhly tupá a domýšlivá čela

vrahů, jako plivnutí do jejich obličejů, jako odkopnutí. Jistě je zachvátil vztek a snad se báli i svého vlastního svědomí, které hrozilo budoucností, a proto v pozdějších popravách tito gestapáci raubíři i „rytířští“ důstojníci fackovali volající vlastence, bili do tváře důstojníky československé armády za to, že nechťli zradit svůj národ, a to těsně před smrtí, když si bezbranné přivázali na trámy. Jaká zbabělost, jaké to sadistické stvůry!

Po vraždách četa odešla tupě znějícím pochodem a zvědavci se vrhli až k mrtvolám, aby si mohli lépe prohlédnout zezadu roztrhaná těla. Suroví nosiči házeji je do primitivních rakví opět čelem ke dnu a ruce jim násilím zastrkávali, aby mohli víko přirazit.“

Pod obrazem sv. Václava byl v Kounicových kolejích zastřelen P. Adolf Tesař jako oběť své lásky k vlasti. Poslední kaplan tohoto hrdinského kněze s láskou a obdivem na něho vzpomíná, rovněž na jeho přítele a ivančického rodáka, malíře Alfonse Muchu, který do farní kroniky zapsal svůj slib, že pro farní kostel namaluje obraz hlavního oltáře tak, jak o motivu mluvil s farářem Tesařem. A kdyby byl Alfons Mucha přežil svého přítele faráře Tesaře a měl znovu vyjádřit svou nezapomenutelnou „Vzpomínku na rodné město“, mohl by tam k chrámové věži, vlaštovkám a zasněžené dívčí tváři města přimalovat i tvář zvěčnělého faráře P. Adolfa Tesaře, který se čestně přiřadil k bohaté řadě osobností města Tří zlatých pohárů, od rané stopy románských Ivančic, přes gotický rozmach a vrchol slávy, až k novodobým rodákům P. Tomáši Procházkovi, Beneši Methodu Kuldovi aj.



Brněnské duchovenstvo uctilo památku P. Tesaře bronzovou deskou, kterou umístilo na farní budově. Je to dílo akademického sochaře Jiřího Marka a představuje muže, z jehož ruky vypadla modlitební kniha, zatímco druhá ruka v posledním rozmachu ještě žehná svému národu. Na desce jsou slova básníka Jana Zahradníčka: „Vždy bylo více věrnosti než pokušení, vždy bylo více obětí než zrad.“
Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

PŘED IV. SESSÍ KONCILU PŘESKUPUJÍ SE SÍLY KATOLICISMU VE SVĚTĚ

Setkání státníků a vládních činitelů na Západě i Východě, jak je sledujeme od počátku roku, budou ještě pokračovat a svět stále a tvrdošíjně věří, že není daleko doba, kdy státníci, nebo aspoň obchodní a kulturní činitelé Západu budou častěji přijíždět na Východ a naopak. Teprve pak budeme svědky blízkého se mírového uspořádání světa.

Nás na těchto místech právě zajímá v této souvislosti i třibení názorů a urovnávání sporů, které jsou v katolické církvi. Světoví komentátoři totiž nejednou vyslovili domněnku, že k neklidu světa přispěla — nebo alespoň neklidu nemohla učinit přítrž — politická hnutí tzv. katolického socialismu, který se rozpadá na frakce, upadající do bezvýznamnosti, avšak v křečích zániku vždy ostře vystupují proti nástupcům nebo protivníkům. V Itá-

lii, Francii i v západním Německu, kde byla tato hnutí nejvýraznější, rozštěpila se a uvádala, protože nikde neudržela krok s požadavky lidu. „Období, kdy de Gasperi, Schuman a Adenauer spolupracovali, je zcela za námi, jedna evropská politická éra je u konce“ — tak to nedávno charakterizovaly „New York Times“.

Ovšem to, o čem se mluví jako o „frakcích“, nelze dobře postihnout ani tak necitlivými dělitky jako „pravice“ a „levice“. Jen uvědomíme-li si toto, můžeme si pak přiblížit problematiku katolické Církve třeba v současné Francii. Letos totiž čekají Francii dvě významné politické události: teď v březnu volby obecní a na sklonku roku volby presidentské. Nastanou jistě různé zvraty, odlivy i přílivy — nás však zde zajímá jaký postoj zaujmou katolické kruhy na cestě k demokratické obrodě

Francie. Francouzská katolická církev, zatížená množstvím odštěpeneckých frakcí, se obává, že politické bouře hlavně před prezidentskými volbami jen ještě zvýší nejednotnost mezi věřícími. Pařížský arcibiskup Maurice kardinál Feltrin projevily obavy církve v nedávném prohlášení, v němž poukázal na to, že Francie nyní prožívá období „politicko-náboženské propagandy“. A dále charakterizoval situaci: „Kritizuje se koncil, kritizuje se papež, kritizují se biskupové; je zde snaha vyvolat mezi nimi opozici, stavět kněze proti biskupům a kněze proti sobě navzájem“. Pravil-li dále kardinál Feltrin — „Útok směřuje proti symbolu slova „pokrokový“, slova, které je nálepkou, již se dá snadno použít proti nepohodlným“ — míní výlučně ony zpátečnické pravicové elementy, které vyvolávají šarvátky na shromážděních, kde se diskutuje o vatikánském koncilu, stejně jako ostře vystupují a bědují nad hnutím katolických skautů, jejichž „vývoj se jim zdá příliš „pokrokový“. Kardinál Feltrin končil své prohlášení výzvou, aby se „katolické organizace vystříhaly při svých církevních funkcích“ jakékoli politické činnosti — neboť pařížský arcibiskup velmi dobře ví, že k ničemu není výrazná a důrazná politická propaganda, když přitom 50 % katolíků pařížských předměstí není pokřtěno a jen 14 % všeho francouzského obyvatelstva žije náboženským životem.

V posledních týdnech se jen ještě přibližují rozpory v katolickém světě. V současném intervalu mezi III. a IV. sessí se přeskupují „levicové“ a „pravicové“ řady a IV. sesse vatikánského koncilu má být rozhodující pro dovršení díla papeže Jana XXIII. Neboť jen málokdy a málokde projevil a projevuje se souvislost mezi bojem v řadách katolíků a mezi bojem za mír, proti imperialismu a reakci. Mírová výzva sv. Otce Pavla VI. za vietnamské krize pak nejlépe ověřila, co odpovídá mírovým touhám milionů katolíků na světě a jaké obavy naopak budí nebezpečná dobrobrůzství a hrozby imperialismu. Labilní mezinárodní situace a politické výkyvy ovlivnily nesporně III. sessi koncilu. Rozhodování o nejpálčivějších otázkách, jako je dialog církve se socialistickým světem, mírové soužití, všeobecné odzbrojení a odsouzení jaderných zbraní Církví — to všechno se má rozhodovat na IV. a závěrečné sessi. A právě proto se aktivizují v některých zemích konzervativní, tedy pravicové síly.

V říši zlomeného kříže

10. Putování po kostelích

Smutně vzpomínali čeští bohoslovci v Berlíně na svůj seminář. Pražský seminář byl za války umístěn v arcibiskupském zámku v Dolních Břežanech. Když v přírodě zežloutly stromy a podzim se začal vkrádat do krajiny, vzpomínali jsme, že naši spolubratři doma začínají zimní semestr. Procházejí se v krásném parku kolem zámku a studují. A když napadl sníh, vzpomínali jsme, jak sedí v zámeckých sálech a poslouchají přednášky. Rektorem bohosloveckého učiliště byl tenkrát Msgr Petr. Přednášel církevní dějiny a opepřoval svůj výklad vtipy, poněvadž suchá historie je nudná. Tyto vtipy se každý rok opakovaly a byly zapsány na okrajích přednáškových archů již našimi předchůdci. „Zde přijde vtíp,“ bylo na mnoha místech. Ale Msgr Petr podával svůj humor vždy tak svěže, že jeho slova vyvolávala vždy bouři smíchu. Všichni se smáli tomu, že to, co mělo být k smíchu, už dávno k smíchu není, protože to všichni znají a že si dr. Petr myslí, že to k smíchu je. On pak si myslel, že to je skutečně k smíchu a bylo k smíchu, že to k smíchu nebylo. A tak si přišli na své studenti i dr. Petr. Všichni ho měli rádi a já si myslím, že vyprávění se má vždy trochu okořenit humorem, aby nebylo suché. A tak i v tomto svém vyprávění se snažím podat ledačco humorně, i když příhody z války jsou spíše smutným a odstrašujícím příkladem.

Vzpomínali jsme tedy v Berlíně na seminář a měli otevřené oči k těm věcem, které mohly prospěti našemu bohovědnému studiu. A tak jsme se jednou rozhodli, že navštívíme buddhistický kostel, abychom se zdokonalili ve srovnávací vědě náboženské.

Projevuje se to přirozeně nejdříve v samotné Itálii. Při prezidentských volbách koncem roku 1964 podnikly tyto síly bezpříkladný nátlak na poslance Křesťanskodemokratické strany, aby dali své hlasy pravičáckému katolíku Leonovi. Avšak při každém z 21 volebních skrutiní se stále více poslanců Křesťanskodemokratické strany vymykalo politickému diktátu pravice. Zřetelně se projevovaly hluboké a již nepopíratelné rozštěpení této strany na pravicové a levicové katolíky. Italským prezidentem se stal *sociální demokrat* Saragat a to především hlasy komunistů. Hlasovalo pro něho však více než 200 poslanců Křesťanskodemokratické strany.

Mohlo se to považovat jen za projev slabosti pravicových sil. To však nemůže zabránit v pokračování „velkého dialogu“ mezi marxisty a katolíky o společných zájmových otázkách — o zajištění míru demokracie a boji proti monopolům. Demaskovat pravicové katolíky pomohli chtít-nechtět i západoněmečtí katolíci. Jeden z představitelů kruhů velkoburžoazie a politického ovzduší Bonnu, ředitel bavorské katolické akce dr. Forster odhalil nedávno hluboký a pro mnohé poctivé katolíky přímo otravný pohled do mentality dnešního západoněmeckého pravičáckého katolicismu. Západoněmecký levicový katolík Carl Amery komentuje s hlubokou roztrpčeností teologické ospravedlňování atomového vyzbrojování, které hlásají katolíci typu revanšistického politika dr. Franzela, jemuž dokonce chtěli před krátkou dobou vydat na milost a nemilost vlivný katolický deník Die Furche. Mnichovský časopis Werkhefte, mluvčí levicového katolicismu, často poukázal na skutečné pozadí a hnací sílu všech kázání, ospravedlňujících atomové vyzbrojování ve Spolkové republice — na monopolní kapitál.

Že na mezinárodní úrovni probíhá stále dialog o zajištění míru a demokracie, toho nejlepším dokladem je mezinárodní symposium v New Yorku o myšlenkách mírové encykliky Jana XXIII. „Pacem in terris“. To bylo v polovině února. Je jasné, že za půl roku, který nás dělí od závěrečné sesse Vatikánského koncilu, se rozpory v katolicismu vyhrtí. Což je jen výhodné pro podmínky přesunu doleva v katolickém světě — tedy pro otázky zajištění míru a demokracie.

Jeli jsme tam s Pepíkem dlouho, bylo to až kdesi na okraji města. Cíl naší cesty bylo nutno hledat nikoliv mezi domy, ale nad nimi. Vysoký, snad někde navršený, nebo alespoň upravený kopec se týčil konečně před námi a byl korunován buddhistickou svatyní. Od svatyně dolů vedl dlouhý pruh schodů a končil branou mezi dvěma kamennými sochami slonů. Vzali jsme za kliku a stoupali majestátně k výšinám. Nahoře, před budovou v čínskoindickém slohu, stála na kamenném pilíři schodiště miska s teplou, bílou, kouřící hmotou. Nevěděli jsme, co to je.

„Asi nějaká oběť,“ pustili jsme se před miskou do učené debaty. Uvažovali jsme, co všechno kladou buddhisté před sochy svého světce a jak asi konají bohoslužbu.

Pak jsme stiskli důkladné, kované dveře chrámu. K našemu údivu byly zavřené. Rozhlédli jsme se kolem. Všude roztočivá schodiště. Vystoupili jsme po jednom a zůstali překvapeně stát. Před námi se rozprostíral nevelký, ale zvláštní park. Byla tam jezírka, kamenné lavičky ve stínu neznámých stromů, sochy, pěšinky a mystická zákoutí. „Zde asi buddhisté rozjímají“, řekl jsem si. „Je zde skutečně krásně. Není vidět nic než nebe a zahrada. Obytné domy a ruch velkoměsta zůstávají dole pod kopcem. Zde je člověk skutečně povznesen k výšinám.“

Ale také schody stoupaly k výšinám, a tak jsme pokračovali v cestě. Viděli jsme terasy a střechy, určené k procházkám a nakonec jsme se octli až u věžičky na střeše. Nikde nebylo ani živé duše — až konečně. Ve věžičce seděla jakási paní, černě oblečená.

Pozdravili jsme a začali: Jsme studenti z Prahy a rádi bychom si prohlédli buddhistický kostel.“

CORRIGENDA IN DIRECTORIO AN. 1965

Pag. 132. 25. Apr. Loco Prf. BMV. Et Te in Assumptione ponatur Et Te in Assumptione.
Pag. 207. 20. Iun Ad Laud... loco hymn. Nocte ponatur hymn. Ecce, iam.
Pag. 210. 27. Iun. Missa, post O. C. ponatur Credo.
Pag. 211. 27. Iun. Loco Abs. Ipsius ponatur Abs. Exaudi.
Pag. 215. 11. Iulii. 3. linea loco V. et R. e Noct. ponatur V. et R. 3. Noct.
Pag. 230. 7. Aug. ult. linea: loco Samm. ponatur Sabb.
Pag. 271. 20. Oct. Vesp. post mo, addatur hymn. pr. Gentis.
Pag. 309. 20. Dec. Ante „Ad Prim“... ponatur: Ad Hor. ant. e Laud.

JUBILEA

V měsíci dubnu se dožívají vsdpp:

90 let
10. 4. Karel Petržílek, em. farář, Vršice
70 let
13. 4. František Surala, admin., Tršice
60 let
8. 4. Josef Musil, farář, Luka, 9. 4. Josef Doležal, admin., Újezd u Chocně, 19. 4. prof. Jiljí Bouz, admin., Dráčov, 23. 4. Vilém Šperlík, kaplan u sv. Mořice, Olomouc
55 let
12. 4. Jan Dvořák, admin., Chřemnice
50 let
9. 4. František Pělc, farář, Olbramovice, 13. 4. Václav Košek, admin., Besednice, 15. 4. Jaroslav Janík, admin., Hustěnovice, 18. 4. Antonín Adámek, admin., Loděnice, 21. 4. Evžen Štula, admin., Písečná, 23. 4. Emil Aleš Gwuzd, kaplan, Český Těšín

40 let
10. 4. Bohumír Zapletal, admin., Úsov, 13. 4. Jaromír Hučka, admin., Kopřivnice

EMAUSKÁ „BIBLE CHUDÝCH“

NÁSTĚNNÁ KOSTELNÍ MALBA, která podle slov papeže sv. Řehoře Velikého měla být ve starých dobách, kdy valná většina lidí neuměla číst, „hlavní četbou širokých vrstev“, má v naší vlasti tradici sahající téměř 11. století zpět do minulosti. Drobné zbytky nejstarší nástěnné malby zjistili u nás archeologové na jižní Moravě v zbytcích kostelů u Břeclavi (tzv. Pohansko), v Sadech na Staroměstsku a v dvouapsidové rotundě na tzv. mikulčickém podhradí. Je-li nepřetržitá souvislost mezi těmito nástěnnými malbami a pozdějším vývojem u nás, doloženým zatím od sklonku 11. století, není zatím jisté, ale patrně ji můžeme předpokládat, neboť víme, že vzpomínka na Velkou Moravu u nás nikdy nevymizela. Vývoj románské nástěnné kostelní mapy před časem vylicil dr. Jiří Mašín, zatímco počátkům gotické nástěnné kostelní malby (do 1350) bylo věnováno obsáhlé dílo, zredigované prof. dr. J. Pešinou.

Do 2. poloviny 14. století do údobí českého krále a římského císaře Karla IV., spadá dvojí nástěnná malba, přesahující svým rozsahem vše, co se z předchozí doby u nás v tomto oboru zachovalo. Vedle nástěnných maleb na Karlově milém Karlštejně jsou to hlavně nástěnné malby ambitu týmž panovníkem založeného kláštera emauzského, určeného pro slovanské benediktiny, vyhnané tureckým náporům z charvátských ostrovů, patrně dílo týchž malířů, kteří

svým dílem vyzdobili Karlštejn. Malířské vyzdobě emauzského ambitu z badatelů poslední doby věnoval pozornost zvláště ředitel pražské Národní galerie dr. Jan Křofa (E. Poche—Křofa: Na Slovanech. Stavební a umělecký vývoj pražského kláštera). Podle výsledků jeho práce, jakož i prací předchozích, dnes zachované nástěnné malby klášterního emauzského ambitu, běžně nazývané „bibli chudých“, představují jen torso někdejšího rozměrného cyklu, který zdobil ve dvou pásích stěny 22 klenebních polí ambitu a čítal na 80 obrazů s výjevy ze Starého a Nového zákona.

Novozákonní výjevy jako významnější byly tu zpravidla umístěny v horním pásu, ve štitové části čelné stěny jednotlivých klenebních polí; ve spodním pásu odpovídaly jednotlivým částem výjevu dva paralelní výjevy s tematikou starozákonní, s výjimkou severního křídla. Pod malbami probíhal ornamentální pás, přerušovaný kosočtverci. Vznik ambitových nástěnných maleb datuje J. Křofa do let kolem r. 1360, nezachovaly se však části v původním stavu, neboť byly později několikrát opraveny, popř. předělávány. Kostel byl vysvěcen na velikonocní pondělí r. 1372 (evangelium o cestě učedníků Páně do Emauz).

Třebaže klášterní emauzský ambit, vyzdobený malbami, byl po dobu trvání kláštera věřícím přístupný jen výjimečně a sloužil svou povahou potřebám řeholního osazenstva, byly jeho stěny — podobně jako jinde stěny kostelů — zřejmě díky panovníkově štedrosti, opatřeny nástěnným

cyklem povahy duchovně poučné, charakteru tehdy oblíbené „bible chudých“ — doprovázející nejvýznamnější novozákonní události příběhy starozákonní. Sledovala se tak ve středověku oblíbená zásada, že „ve Starém zákonu je skryt Nový a v Novém se ozřejmuje Starý“. Myšlenkový podklad pro bohatou malířskou výzdobu emauzského ambitu byl čerpán z francouzských soudobých obrázkových biblí (Bible historiales), proslulých svou bohatou iluminací. Třebaže tato výzdoba v průběhu času utrpěla řadu změn a škod, oceníme nejlépe její bohatost, probereme-li postupně náměty jednotlivých ambitových klenebních polí.

Cyklos rozšířeně emauzské „bible chudých“ počínal původně v jihovýchodním rohovém ambitovém poli. Avšak v prvních 3 klenebních polích z nejstarší výzdoby uchoval se jen fragment (hlavy andělů) a vlastní cyklus zahajuje ve 4. klenebním poli scéna, představující Krista, jak vyvádí duše spravedlivých z předků; ji odpovídá starozákonní výjev „vyhnání prarodičů z ráje. **Panna Marie jako vítěz nad hadem** je vyobrazena v 5. poli; odpovídají jí starozákonní obrazy Davida a Judity. Proslulé je jedno z nejstarších českých vyobrazení **Panny Marie ve slunci** (mandorla) v 6. poli; Sibyla Tiburtinská ukazuje tu na vrcholu římského Kapitolu císaři Augustovi oslavenou Bohorodičku. Na 7. poli scéně **Zvěstování Panny Marie** odpovídají výjevy: Mojžiš před hořícím keřem a Gedeon před beráncím rouchem a scéně **Narození Kristova** výjevy: Mojžiš s rozkvetlou holí Aronovou a Strom Jesse. Jako paralely **Obězání Kristova** jsou na 8. poli vyobrazeny obdobné scény ze života Abrahama.

Dívala se na nás chvíli vyjeveně. „Jak jste se sem dostali? Každý den zavírám pečlivě bránu a dnes poprvé jsem zapomněla.“ A po chvíli dodala: „Já tu mám jen protipožární hlídku, pro případ náletů. Kostel je teď zavřen, řada pozlacených Buddha je uložena ve sklepech kvůli náletům. Bohoslužby se nekonají. Ale dříve sem buddhisté chodili. Modlili se v kostele před zlatými sochami, kladli před ně květiny a rozjímalí v zahradě.“

„A co ta obětina v misce před branou chrámu“, ptáme se jí s vědeckou dychtivostí.“

„Jo, ta miska. To jsem si tam dala před chvíli vychladnout kaši. Já totiž marodím se žlučníkem.“

Tak skončilo naše putování za tajemstvím buddhistické svatyně. Neskončilo však naše úsilí o získání nových vědomostí v cizině. Za nějaký čas jsem šel po ulici v jakési čtvrti a viděl na domě nápis: Kostel svatých posledních dnů.“

Vešel jsem dovnitř. Dole byl jakýsi byt, vystoupil jsem tedy do prvního poschodí. Za dveřmi jsem slyšel hlasy. Zaklepal jsem.

Přišel pastor a tázal se, co si přeji.

„Chtěl bych si pohovořit o náboženských otázkách, velmi mne to zajímá.“

„Počkejte tedy několik minut,“ řekl ochotně. „Máme právě shromáždění. Ale již téměř končíme.“ Skutečně. Za chvíli vyšlo asi 10 lidí a spěchalo po schodech dolů. Někteří po mně zvědavě pokukovali.“

Pastor mne vedl do sálu. Byla to prostorná místnost, podobná školní třídě. Byl tam stupínek, na stupínku stolek a na něm několik silných knih. Na zdi jsem četl nápis: „Cílem lidského života je inteligence.“

Pastor se se mnou posadil do lavice a tázavě se na mne podíval.

„Co má dělat člověk, který je duševně rozerván a neví, které náboženství je pravé,“ vydechl jsem neosobní otázkou.“

„Zajímavé“ zamumlal pastor. „Vy jste mladý muž a ve stejné situaci jako zakladatel naší církve v minulém století. Počkejte, já vám ho ukážu.“

Šel ke stolu, vzal jednu z černě vázaných, silných knih a začal v ní listovat.

„Podívejte se!“

Viděl jsem obrázek lesa a v něm se procházejícího mladíka s rozrušenou tváří. Mezi stromy problemovaly jakési paprsky, ale ne sluneční, spíše od nějakého nadpřirozeného zjevení.

„Byl to mladý člověk, asi ve vašem věku“, pravil tlumeně pastor. Duševně byl rozerván, v množství náboženství nemohl najít to pravé. Nesmírně tím trpěl, byl blížek zhroutení. A tu měl jednou zjevení, které mu ukázalo pravdu. Má založit církev svatých posledních dnů. Věříme totiž v brzký konec světa,“ dokončil svůj výklad obrázkem. „V této knize je celé učení naší církve,“ pokračoval, když si oddechl. „dal bych vám jeden výstisk, ale právě jsem všecky rozdal ve shromáždění.“ Mrzelo mne, že jsem knihu nedostal. Mohl bych nyní více napsat o této zvláštní církvi.

„Jedním z hlavních cílů lidského života je inteligence,“ pokračoval pastor ve svém výkladu a ukázal na nápis na zdi. Čím je člověk vzdělanější, tím lépe poznává Boha. Proto zakládáme školy.“

Nebudu vás unavovat líčením theologické debaty. Mlu-

mov a Zeforina. Klanění sv. tří králů je na 9. poli doprovázeno starozákonními paralelami ze života Josefa Egyptského a Obětování Kristovo v chrámě, na poli 10. obrazy obětování prvorozence Bohu a Samuuelovo zasvěcení Boží službě. Dětsví Páně jsou na 11. poli věnovány scény Vražední betlemských nemluvnátek a Útěk do Egypta (Farao příkazuje vraždění židů, Athalie vraždí královské potomstvo).

Vlastní veřejné působení Páně počíná na 12. poli Křtem v Jordáně (syřský vojevůdce Naman uzdraven koupelí z malomocenství, chrámové Šalamounovo obřadní umyvadlo „Kovo- vě moře“) a na 13. poli Svatbou v Káni Galilejské (prorok Elizeus záračně plní vdoviny nádoby olejem a ozdravuje zka- ženě vody) a scénou, jak dáb- ěl po 40denním postu pokouší pána Ježíše (pokusení Mojžíše, posílení proroka Eliáše k čtyřicetidennímu postu). 14. pole představuje Vzkříšení naimského mládence a Nasycení lidu chlebem a rybami; prvému vý- jevu odpovídají obdobné scény z Eliášova a Elizeova života, druhému Nasycení židů manou padající z nebe.

K bolestnému údobí utrpení Páně přibližuje nás 15. klenební pole Kamenováním Pána Ježí- še (Královna Jezabel káže ukame- novat proroka, Mystický lis Kristův) a scénou Spasitelova příchodu k Martě (nasycení Eli- áše vdovou ze Sarepty, sunam- ská žena podává chléb proro- ku Elizeovi). Kristovo setkání se samaritskou ženou u Jaku- boyv studně (setkání Elizeovo s Rebekou, sareptská žena na- pájí proroka Eliáše, jakož i scé- na, jak sv. Máří Magdalená osušuje a masírtí Kristo- vy nohy [Mojžíšova sestra Ma- rie uzdravena z malomocenství, potrestání krále Ozíáše malo- mocenství] jsou vyobrazeny na 16. poli.

Údobí vlastního utrpení Páně začíná na 17. poli Kristovým vjezdem do Jeruzaléma a zrád- ným Jidášovým polibkem (Kain vraždí Abela). Z východních poli ambitu se zachovaly zlom- ky původních maleb: na 18. poli je Kristus před Pilátem (zlořeče- ní králi Davidovi, hoši z Bethelu se vysmívají Elizeovi) a na 19. Bičování Krista (pohanění Joba, uvázání Achiora k stromu). 20. pole představuje Nesení kříže Haman přibit na kříž, Izák nese obětní dřevo). 21. Zmrtvých- vstání Páně (vyvržení Jonáše na břeh, Samson nese na ramenou bránu města Gázy) a 22. Na- nebevstoupení Páně (Eliáš v oh- nivém voze vstupuje na nebe, Jakubův sen). Cyklus, který končí Sesláním Ducha svatého (stavba babylonské věže, po- hlčení Eliášovy oběti ohněm z nebe seslaným), nedosahuje sice dokonalosti svých knižních předloh, ale předčí je hloubkou výrazu, svěžestí citu a jímavostí vyprávění biblických příběhů, takže lze jej právem považovat za jedno z vrcholných děl go- tického českého monumentální- ho nástěnného malířství. ([J. Krofta.) Dr. Václav Ryněš.

DOMINIQUE LETÍ CELÝM SVĚTEM.

Počátek byl v klášteře Do- minikánek ve Fishermonu v Wa- terloo. Třicetiletá řádová sestra Luc G a b r i e l l e, před vstu- pem do kláštera učitelka kres- lení v Bruselu, hrála na kytaru v přítomnosti řádové sestry vlastní skladbu, improvisaci. Hudba nadchla posluchačky a její tempo rychlého foxu zalí- bilo se mladému světu. Píseň „Dominique“ stala se rázem ob- líbenou a její nahrávky dosáh- ly již milión kusů desek i pá- sem, takže samotná modla ame- rické písně Elvis Presley ocitla se v pozadí. Neočekávaný pří- jem řeholnice skladatelky zvy- šuje možnosti charitativní a řádové práce kláštera. Málokdo však

ví, že „Dominique“ je chvalo- zpěv na sv. Dominika, zakla- datele řádu. Vh

K HISTORII A HISTORIČNOSTI JIRÁSKOVA BRATŘSTVA.

Letos uplyne 65 let od prvního vydání slavné a známé Jirá- skovy trilogie Bratřstvo. Holý fakt samotný nezdůvodňuje o- právněnost naší zmínky tak, jako ji upřednostňují zajímavá fakta, která se vážou k tomuto vyspělému a populárnímu dílu klasika české literatury. Před- vším je nutno zdůraznit, že histo- rický i geografický rámec to- hoto díla je zasazen na Sloven- sko a týká se velmi výrazně, zejména ve 3. díle (Zebráci), známého východoslovenského města Bardějova, které A. Jirá- sek v r. 1906 při své třetí cestě Slovenskem navštívil v průvo- du tehdejšího plaveckého fa- ráře, později faráře v Bardě- jově, preláta Gejsu Zebráckého. Jirásek z bohatého bardějov- ského archivu hodně čerpal k dovršení své historické ro- mánové kompozice a v Bardě- jově získaných pramenů lite- rárně použil iž za rok po té- to návštěvě, kdy začal psát třetí díl. Jirásek tehdy použil i textu výhružné listiny, kte- rou autorizuje vůdcem poraže- né bratrské rotý Jankem Ko- zicem Vilkem z lechnického kláštera. Je to zajímavá listi- na, psaná srozumitelnou řečí, blízkou východoslovenskému dialektu a doprovázena ná- zornými ilustracemi: oběšenými a mečem popravenými lid- skými figurami. Toto všechno mělo symbolizovat krutost msty „zlým a nespravedlivým lidem bardiovským“; jak se v listině píše. Již prof. Chaloupecký v letech dvacátých odmítl „hu- siství“ této listiny, jež byla dlouho exponována v bardě- jovském muzeu pod titulem „husitská výhružná listina“. Chaloupecký tehdy argumento- val silnými důkazy, z nichž kupř. byl pozoruhodný poukaz na pistolí, v listině vyobrazo- nou zbraň, která v husitských

dobách nebyla známa. Zná- m je celkem i Mistrův postoj k této polemičce stati Chalou- peckého, vyjádřený prohláše- ním, že listiny užil jako spi- sovatel a ne jako historik. A právě toto prohlášení za- znívá i v Jiráskově dopisu prelátu G. Zebráckému do Bar- dějova ze dne 26. 11. 1962, kde mimo jiné i velmi průkazně a důsledně tlumočí svůj správný postoj k otázce českosloven- ské vzájemnosti. Tehdy totiž místopisná komise ministerstva vnitra úředně změnila dosud užívaný název města Bardiov na Bardějov. Jirásek odsoudil svévolný a neopodstatněný zá- sah českých buržoasních ko- lonizátorů na Slovensku a s upřímným rozhořčením a v souladu s cítěním místního obyvatelstva prelátu G. Ze- bráckému, který byl již v Bar- dějově nejen farářem, nýbrž také starostou města a ředite- lem místního muzea, tehdy na- psal: „Vaše zpráva o tom, jak úřední komise rozhodla, aby se psalo Bardějov a ne Bar- diov, se mně nemile dotkla. Je pravda, že v češtině říkáme víc Bardějov než Bardiov, ale komise měla pamatovat, že je- jí ustanovení je pro Slovensko, že tu má platit slovenská po- jmenování... Lituji velmi, že takovými zbytečnými novotami dotýkáji se slovenského cítě- ní. Takovou nešetností nepro- spěje se československé vzá- jemnosti!“ — I v jiném zacho- vaném dopisu, který se mi po smrti preláta podařilo zachrá- nit (z bedny s různými tis- kovinami a starými knihami, připravenými od pozůstalých pro sběr!) a který je datován dnem 5. 10. 1926 se A. Jirásek obdivuje historickým cennostem bardějovského muzea a mj. pí- še: „Obdivuji se bohatství va- šeho muzea a s velkým zá- ěmem prohlížím obě knížky.“ Jde o Zebráckého knížky: Prů- vodce po muzeu a výstavce listin bardějovského muzea, které v roce 1926 v Bardějově

vili jsme o vševědoudnosti a všemohoudnosti Boží a ji- ných věcech. Poněvadž jsem odpovídal jen krátce a spíše dychtivě poslouchal, usoudil pastor, že moje náboženské vědomosti jsou více než chatrné. „Jak si představujete, synu, peklo“, tážal se pohodlně se usadiv. „No, je tam ten oheň, to musí strašně...“ Nenechal mne domluvit. Vložil mi nauku o symbolice biblických rčení o pekle. Shodovala se s naší naukou. „Ale jak může být katolická církev nepravá,“ povídám nakonec. „Pán Ježíš přece řekl: „Ty jsi Petr to je skála a na té skále vzdělám svou cír- kev.“ „Špatně si to vykládáte, synu,“ vece pastor. Slova mají tento smysl: „Petře, ty máš víru jako skála. A na takovéto víře, pevně jako skála, vzdělám svou církev.“

„To je zajímavé,“ povídám, udiven jeho výkladem. „Ale jak je tedy možné, že Pán Ježíš k tomu dodal: Brány pekelné ji nepřemohou. Jeho církev tedy nemohla být nikdy ve svém učení narušena nebo pokažena, to by od- porovalo slovům: Brány pekelné je nepřemohou.“

„To vám vložím ještě důkladně podruhé,“ řekl pastor a zvedl se. „Spěchám dnes, bohužel.“ Já jsem také spě- chal. „Přijďte opět,“ volal na mne ještě na schodech. Určitě vám to vložím.“ A tak jsme se rozešli při výkla- du slov: Brány pekelné ji nepřemohou. V bouřlivých událostech doby jsem jej nestačil již navštívit. Ale bylo v něm cosi blízkého. Zastihl jsem jej při náboženském shromáždění, ochotně se mi věnoval, neviděl ve mně cizince, ačkoliv jsem řekl, že jsem Čech.

V Berlíně bylo za normálních okolností 4 milióny oby- vatel, z toho čtvrtina katolíků. Bylo tam 159 katolic- kých kostelů. K berlínskému biskupství patřilo tehdy ješ- tě Braniborské se 149 kostely a Pomořansko se 104 kos- tely a kaplemi.

V Berlíně byl též kostel řeckokatolický. A do toho se podíváme na závěr našeho putování. Kostel byl zapl- něn hlavně Rusy, zavlečenými sem na práci. Viděli jsme je nuzně oblečené a tísňící se v lavicích. Před ikonosta- zí seděli na židlích kněží a zpovídali. Ach, ta krása svatě zpovědi ve východním obřadu! Kajícík přichází ke knězi, klesá před ním na zem, sklání hlavu do jeho klína a vyznává své hříchy. Kněz mu uděluje napomenu- tí, pak klade na jeho hlavu štolu a dává mu rozřešení. Vždy mi při pohledu na tento způsob sv. zpovědi při- cházelo na mysl podobenství o marnotratném synu. Jako bych slyšel slova: Otče, zhřešil jsem proti nebi i před Tebou.“ V Ermitáži v Leningradě je nejslavnější Rem- brandtův obraz: Marnotratný syn. Nešťasten, v hadrech tam klečí syn před svým otcem a prosí za odpuštění. Celá jeho bída, strádání, cesty nešlechtnosti, opouštění, které zažil, to vše je vyjádřeno v jeho rozedraných špi- navých a zmozolnatělých nohou. Ty nohy, namalované na obraze vpředu, jsou mistrovským vyjádřením středu, do něhož je zhuštěna tematika díla. Zvláštní. Bída a ne- štěstí člověka jsou vyjádřeny nikoliv ve tváři, ta není vidět, ale na nohou.

Podobně i sv. zpověď v pravoslavném obřadu působí uchvatně již přístupem kajícíka. Po ukončení sv. zpo- vědi přistoupil k oltáři biskup. Majestátně se vyjímá u oltáře se zlatou korunou na hlavě. Viděli jsme mávání bohoslužebnými šátečky, naznačující vlání Ducha svatě- tého, a mnoho jiných krás východní liturgie. Hod- ně lidí přistupovalo k svatému přijímání. A my jsme cítili, že zde je na té naší pouti po kostelích Pán Bůh přece jenom nejbliže. P. Antonín Odvárka

vydal a v témté roce Mistrovi do Hronova zaslal.

Pokud jde o historičnost uvedených „husitské výhrůžné listiny“ lze doložit k již uvedenému mínění prof. Chaloupeckého, že v poslední době naše současná historická věda nejen potvrdila jeho závěry, ale určila datum i původce listiny. Blíže v studii A. Hušáky: O činnosti zbrojnických družin na severovýchodním Slovensku na konci XV. st. (Hist. studie II, str. 181 a n., Bratislava 1956). Autor cit. studie našel listinu i připisuje družině Teodora Hlavatého a datum vzniku určuje na den 25. 7. 1493.

K naší přítomné histor. literat. glose zbude snad jen ještě připomenouti, že uslechtilý vztah a důstojné přátelské poměry A. Jiráskova k významnému a zasluožilému knězi je hoden povšimnutí na stránkách našeho časopisu, který svým posláním sleduje všechny pozitivní projevy v historii vzájemných vztahů našich národů, také i bohatého podílu našeho kat. kléru na prohlubování. Prelát Gejza Zembrácký, v l. 1913 až 1951 bardějovský farář, pap. prelát a apošt. protonotář, v letech tragických pomnichovských událostí, kdy sídlo košické diecése připadlo horthyovskému Maďarsku, i generální vikář, zvěčnělého biskupa Josefa Čárského pro slovenskou část biskupství, patřil k těmto světlým zjevům slovenského duchovenstva a byl osobností, přesahující úzký rámec nezdravého šovinismu a navíc se zapsal do věčné paměti svých farníků svým neohroženým protirasistickým a protirasistickým postojem.

ThLic. Emil Korba

CO VZKAZUJE SVĚTU: DENISE LEGRIX.

Největší starostí o dítě mají rodiče ve věku, kdy se rozhoduje, jak se uplatní v životě. Je-li dítě stíženou tělesnou vadou, myslí oba již od jeho narození, jaké bude mít postavení mezi lidmi.

Denise Legrix má již své místo mezi lidmi. Dokonce vynikající místní je uznávanou francouzskou malířkou. Ve svém salonu v Paříži pořádá přednášky pro veřejnost. Vydala knihu „Née come ça“, která byla přeložena do němčiny pod názvem: „Und doch als Mensch geboren“. Překle jsem se narodila

jako člověk, to je hlavní myšlenka jejího vlastního životopisu, knihy, která se stala populární díky aféře s Thalidomidem, Conterganem a podobnými osudně působícími léky, o jejichž zákazu se jednalo na nedávné mezinárodní lékařské konvenci v Ženevě. Jmenované léky pro spaní měly za následek v řadě případů, že se nastávajícím matkám narodily děti bez končetin nebo s deformacemi. Osvobozující rozsudek v Liège v Belgii nad rodiči a lékařem zmračeného dítěte jako by schválil názor, že děti takto narozené je možno zabít, neboť jejich celý život by byl bižurním živořením a břemenem pro rodinu a společnost.

Při líčení svého životního osudu dává Denise Legrix odpověď na otázku, zda stojí za to žít člověkem, který se narodil jako mrzák. Její kniha je rozhořčeným protestem ve jménu všech zmračených lidí žijících ve světě, které šířící se názor přímo ohrožuje. Tyto snahy totiž živě připomínají teorie a praxi eugeniků za druhé světové války.

Malířka Legrix se dožila před 2 lety svých padesátin. Žije v Paříži. Posluchači jejích přednášek napjatě a bedlivě pozorují, jak se nahlýbá v lenošce k přednáškovému stolu, jak se usmívá na obecenstvo a začíná přednášku o svém životě a díle a o vlastní výchově sebevychovy.

„Již v útlém věku vstřípl Bůh do mé duše jiskru vůle...“
„V mém zmračeném těle sídlí železná vůle...“

Když se narodila, místo radosti hrůza zachvátila rodinu. Rodiče se s pláčem dívali na zohýžděný pahýl, které mělo dítě místo rukou a nohou. Avšak na poznámky neapných návštěvníků... „Co si počnou s tím malým kříplem“ prohlášovali: „Budeme ji mít tak rádi, jako ostatní děti“. Když se začal projevoval rozumek malého děvčátka, ukázalo se, že Stvořitel nahradil zaostalé schopnosti tělesné podivuhodným duševním nadáním. Dítě, které podle úsudku lidí bylo odsouzeno k nečinnosti, naučilo se pohybovat, usednout si, ba dokonce vstát a chodit. Třiletá Denisa již zkoumala, jak by se mohla stát podobnou normální dítětem. Na její prosbu ji rodiče koupili míč a za několik dní se překvapením viděli, že

si hrála s radostným jásotem s červeným míčem, hrudí jej odrážela na stěnu a pahýly rukou jej chytala. Bez pomoci jiných jedla a pila, česala se, čistila si zuby a později se naučila číst a psát. Vynalezla a vyzkoušela si na tisíc různých drobných akcí, zvláštní gymnastiku, kterou si vyvinula činností ramen, prsou a krčních svalů.

Navlékla nit do jehly, vyšivala, stříhala a šila. Velikou radost jí způsobilo, když ji kdosi daroval malířskou paletu. Gumou si připevnila štětec na levou paži a tak malovala. Vytvářela práci po letech vypěstovala své malířské schopnosti na vynikající uměleckou úroveň.

Její autobiografie obsahuje několik důvěrných sdělení o duševním životě a vnitřních bojích.

Od nešetných a bezohledných lidí se jí dostávalo mnoho posměchu a ponižování, které na ni doléhalo jako olověné závaží. Zakusila hodiny sklíčenosti a úplné duševní otupělosti a temné bezútěšnosti, jaké mnoho z jejích osudem postižených druhů přivedlo do zoufalství a k sebevraždě.

Denisa probíhala mnoho nocí bez spánku v zoufalství a v pláči. Druhého dne však s obnovou statečnosti pokračovala v sebevzdělávacích cvičeních.

Ve věku dospívání potěšilo ji lékařské zjištění, že její tělo — vyjma zmračených údů — se správně vyvíjí a že je schopná i mateřství. Měla i čistou, blouznivou lásku, ale později se s láskou psaným dopisem vzdala svého chlapce, neboť poznávala, že jí Bůh dal jiné, samostatné poslání.

Její zbožnost lišila se od obvyklé formy zbožnosti. Nešlo jí do hlavy, co před ní někteří lidé říkali, že Bůh jí chce prokázat dobro a ukázal jí svou zvláštní lásku, když dopustil, aby přišla na svět se zmračeným tělem. Zdůrazňuje, že věří a dětině důvěruje Bohu, který ji naprosto nerozmažil, ale pověřil ji různými úkoly.

Abyste pomohla strádajícímu rodinám v jejich starostech, dala se angažovat k cirkusu a s ním cestovala po Francii. Neukazovala své tělesné zmračení, ale předváděla své umění před obecenstvem. Ukazovala veškeré vědění, malovala před publikem obrazy. Z výdělku si koupila obývací auto, ve kterém měla

ložnicový kout a zařídila si ateliér. Tam vystavovala a prodávala své obrazy a výrobky, přijímala zákazníky v různých městech a při putovních výstavách. Soukromníci i různé galerie často kupovali cennější obrazy krajin a květinová zátiší.

Koučila si dům a svou péčí zprjemnila stáří svého otce a osleplé matky. Dostává tisíce dopisů od svých čtenářů, kteří ji prosí o radu. Mnozí ji osobně navštěvují, aby si osvojili její zásady a metody a aby načerpali útěchu a sílu z jejího životního optimismu.

Svou knihou obrací se především k těm, kdo jsou stížení podobným osudem. K nim má toto poslání:

Lidé upoutaní na lůžko nebo na invalidní vozík, nemocní odsouzení k nehybnosti, zmračení, ranění z války, lidé, kteří jsou zmračení v důsledku nemoci nebo dopravních a jiných nehod, kteří se narodili s vážnou tělesnou vadou, to jsou její milí přátelé, ti žijí po lásce.

K druhé skupině jejích čtenářů patří rodiče, vychovatelé a ošetřovatelky. Ti se z její knihy učí způsobu, jak zacházet s nemocnými. Autorka je upozorňuje, aby neoddelovali zmračené děti od zdravých, aby je neskrývali, jako by se za ně styděli, aby jim nevysugerovali do trnící duše pocit, že jsou politováníhodné a pocit méněcennosti. Konečně se obrací k těm, kteří mají v těle mnohdy zdravě slabého ducha, kteří jsou slabými v životních bojích a zaleknou se každé těžkosti. Těm dává povzbuzující příklad, hlásá optimismus a statečnost tato žena silné vůle.

Denise Legrix obdržela za své literární dílo cenu Alberta Schweitzera.

Podle maďarského upravil J.V.P.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH.

Sv. Jana Kenta přepadli jednou lupiči. Vzali mu, co se vzít dalo, a nakonec se ho zeptali, má-li ještě něco, co by mohli potřebovat. Sv. Jan odpověděl, že ne, a tak byl propuštěn. Sotva však kousek ušel, vzpomněl si světec, že vlastně khal. Ještě měl několik zlatých mincí zašitých v satech. Rozběhl se tedy za loupežníky a dával jim je. Lupiči byli tak překvapeni poctivostí přepadeného, že mu nejen mince ponechali, ale dokonce mu vrátili všechno, co mu dříve vzali.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

Diecéze českobudějovická

Vyznamenání:

Kukačka František, děkan v Prachaticích, jmenován 24. 12. 1964 osobním arciděkanem (č. 1627/64).

Ustanovení:

Maleček Ladislav, administrátor, Loučim, administrátorem v Čachrově a excurrando administrátorem v Běšinách a Javorné (okr. Klatovy) od 15. 11. 1964 (č. 1437/64).

Kaňák Václav, duchovní m. sl., ustanoven administrátorem v Loučimi a excurrando administrátorem v Pociňovicích a Slavíkovcích (o. Domažlice) od 15. 11. 1964 (č. 1436/64).

Roubal Václav, administrátor ve Kdyni, ustanoven excurrando administrátorem ve Stanětích, Hyřově, Maxově, Sv. Anně a VŠerubech (o. Domažlice) od 15. 11. 1964 (č. 1449/64).

Pospíchal František, administrátor, Domažlice, ustanoven excurrando administrátorem v Mrákově (o. Domažlice) od 15. 11. 1964 (č. 1450/64).

Vadlejch Karel, duchovní m. sl., ustanoven administrátorem v Rožmberku n. Vlt. a excurrando administrátorem v Horním Dvorišti (o. Č. Krumlov) od 1. 12. 1964 (č. 1470/64).

Perngr František, administrátor, Rožmberk n. Vlt., ustanoven administrátorem v Křemži (o. Č. Krumlov) od 1. 12. 1964 (č. 1471/64).

Klíma Václav, administrátor, Bílá Hůrka, ustanoven excurrando administrátorem v Zahájí (o. Č. Budějovice) od 1. 12. 1964 (č. 1552/64).

Na trvalý odpočinek byli přeloženi:

Bařka Josef ThDr., administrátor v Čachrově, o. Klatovy, dnem 15. 11. 1964 (č. 1438/64).

Pařízek Štěpán, os. děkan v Křemži, o. Č. Krumlov, dnem 1. 12. 1964 (č. 1528/64).

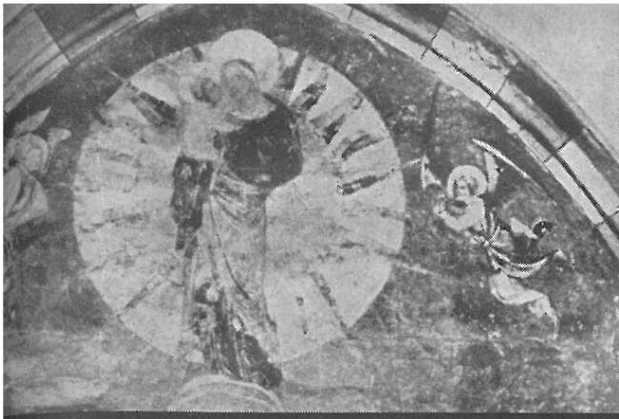
Zykeš Antonín, administrátor v Zahájí (o. Č. Budějovice), dnem 1. 12. 1964 (č. 1542/64).

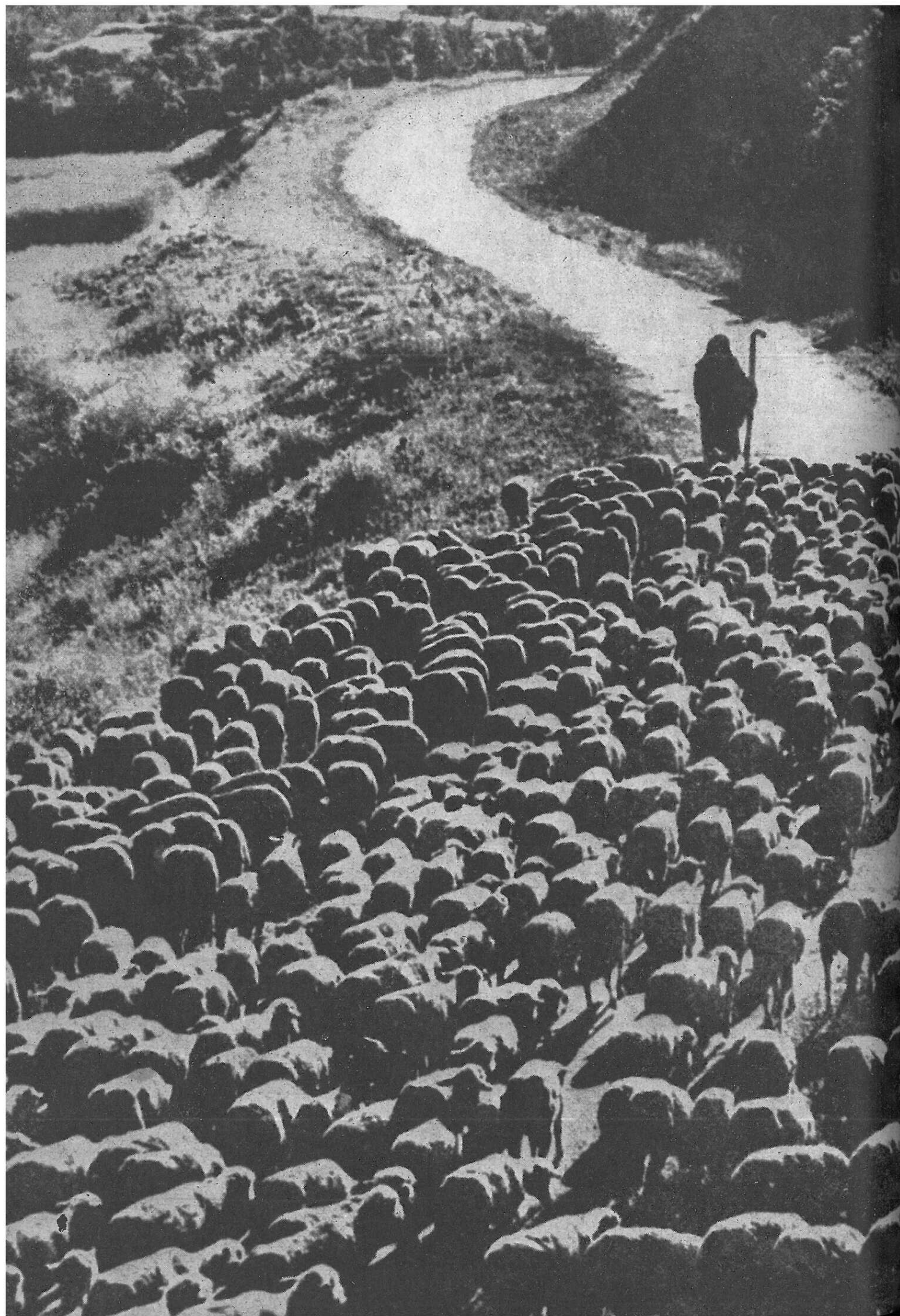
Zemřeli:

Ort Karel Bohdan, duchovní v. v. v. Písku, 16. 11. 1964.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XV. — Číslo 4. — V Praze dne 10. dubna 1965

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚČN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Jecná 2. (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/4 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta a doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 24. III. 1965 — A-05:51215





DUCHOVNÍ PASTÝŘ

5
1965



stále jasněji a usilovněji půjdeme cestou míru a upřímného budování naší vlasti. Věříme, že s Boží pomocí se dočkáme dne, kdy člověk člověku bude bratrem, lidstvo bude žít v míru a pokračovati v úsilí po vědeckém pokroku, který právě po skončení světové války doznal tak veliký rozmach. Radujeme se z blahodárných výsledků dobývání vesmíru a vidíme v tom větší štěstí pro lidstvo, než v použití atomových a jiných ještě strašnějších pum, které ještě ohrožují štěstí naší společnosti. Jsme hrdí, že po 20 let již jdeme touto cestou a slibujeme si, že i do dalších luster naší vlasti z této cesty nesejdeme!

Druhý vatikánský ekumenický sněm

O CÍRKVI

Dogmatická konstituce

Hlava IV.

O LAICÍCH

30. Posvátný sněm po prohlášení úřadů hierarchických radostně svou pozornost obrací ke stavu věřících křesťanů, kteří jsou zvaní laiky. Ačkoliv vše, co bylo řečeno o lidu Božím, je zaměřeno k zbožným laikům i stejně k duchovním (klerikům), přece laikům, mužům i ženám některé věci zvláště přísluší stran stavu a poslání a základy toho pro zvláštní okolnosti dnešní doby třeba více vysvětlit. Neboť posvátní pastýři plně si uvědomují, co znamenají laikové pro dobro celé Církve. Vědí totiž pastýři, že nebyli ustanoveni Kristem, aby celé poslání spasitelné Církve vůči světu jediné sami vykonávali, nýbrž jejich přeslavný úřad znamená tak pásti věřící, a tak služby a cfrismata jejich uznávat, že všichni svým způsobem pro společné dílo jednomyslně spolupracují. Neboť je vhodné, aby všichni „vyznávající pravdu, rostli v lásce ve všem k Tomu, jenž je hlavou, Kristu. Z něho celé tělo — jsouc spojováno a vázáno jednotlivými klouby, z nichž každý koná svou službu podle síly jednotlivým údům propůjčené — samo vzrůstá a upevňuje se v lásce“ (Ef. IV, 15–16).

31. Názvem laiků se rozumí všichni křesťané mimo údy stavu kněžského a stavu řeholního posvěceného v Církvi, totiž věřící křesťané, kteří křtem svatým zapojení na Krista jsou údy lidu Božího a svým způsobem se stali účastnými na Kristovu úřadu kněžském, prorockém a královském, a vykonávají svým způsobem poslání celého lidu křesťanského v Církvi a ve světě.

Povaha laiků je světská ve vlastním smyslu. Neboť údové posvátného stavu duchovního, ač někdy mohou se obírat světskými záležitostmi, vykonávající též povolání světské, pro své zvláštní povolání jsou zřizováni hlavně a povolání k posvátnému úřadu (službě), kdežto řeholníci svým stavem vydávají přeslavné a výtečné svědectví, že svět nemůže být přetvořen a Bohu zasvěcen bez ducha blahoslavenství. Laikové mají z vlastního svého povolání věnovat se záležitostem světským a podle příkazu Božího hledat království Boží. Žijí ve světě totiž ve všech i jednotlivých povinnostech a dílech světa a obvykle v podmínkách pravidelného života rodinného a společenského, s nimiž jejich existence jaksi je propojena. Tam jsou voláni od Boha, aby vykonávající své vlastní povolání, vedeni evangelijním duchem jako kvas přispívali k posvěcení světa jaksi z nitra, a tak Krista druhým projevováním hlavně svědectvím svého života, zářící vírou, nadějí a láskou. Tudíž jim přísluší zvláštním způsobem, aby všechny věci časné, s nimiž jsou v úzkém styku, tak osvětlovali a uspořádávali, aby se dály stále i rostly podle Krista a byly ke chvále Stvořitele a Vykupitele.

32. Církev svatá z božského ustanovení je uspořádána a řízena v podivuhodné rozličnosti. „Jako totiž máme v jednom těle mnoho údů, ale všechny údy nemají stejnou službu, tak i my, ač je nás mnoho, jsme jedno tělo v Kristu, každý jsme údem jeden druhému.“ (Řím. XII, 4–5.)

Tudíž jeden je vyvolený lid Boží: „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest“ (Ef. IV, 5), společná důstojnost údů z jejich znovuzrození v Kristu, společná milost dítek, společné povolání k dokonalosti, jedna spása, jedna naděje a neozdělná láska. Tudíž ž á d n á n e r o v n o s t

v Kristu a v Církvi stran rasy nebo národa, stran společenského postavení nebo pohlaví, poněvadž „tu není Žid ani Řek, otrok ani pán, muž ani žena, neboť všichni jsme jeden v Kristu Ježíši“ (Gal. III, 28; sr. Kol. 3, 11).

Tedy v Církvi, i když všichni nenastupují tutéž cestu, všichni však jsou povoláni k svátosti a dosáhli stejné drahocenné víry ve spravedlnosti Boží (sr. 2. Pet. 1, 1). Ač někteří jsou ustanoveni z vůle Kristovy jako učitelé, rozdělovatelé tajemství a pastýři pro jiné, mezi všemi přece existuje opravdová rovnost stran důstojnosti a činnosti společné všem věřícím při budování Těla Kristova. Neboť rozdíl, jež Pán stanovil mezi posvátnými služebníky a ostatním lidem Božím, nese s sebou spojení, neboť pastýři a ostatní věřící jsou mezi sebou spoutáni společnou potřebou; pastýři Církve následující příkladu Páně slouží navzájem sobě a ostatním věřícím, ti však pastýřům a učitelům mají ochotně přispívat svou pomocí. A tak v různosti všichni přinášejí svědectví o podivuhodné jednotě v Těle Kristově; neboť sama rozdílnost milostí, služeb a činností dítky Boží sdružuje v jedno, poněvadž „toto vše činí jeden a týž Duch“ (1 Kor. 12, 11).

Laikové tedy jakoby z božského oceňování mají Krista za bratra, jenž ač je Bohem všech, nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil (Mt. 20, 28), a tak má též za bratry ty, kteří v posvátné službě ustanovení autoritou Krista, naukou, posvěcováním i vedením tak pasou rodinu Boží, že nové přikázání lásky je plně ode všech (1). O tom velmi krásně praví sv. Augustin: „Kde mne děsí, že jsem pro vás, tam mne utěšuje, že jsem s vámi. Neboť jsem váš biskup, ale s vámi jsem křesťan. Ono je název mého úřadu, toto milosti; ono je nebezpečné, toto spasitelné“ (2).

33. Laikové shromáždění v lidu Božím a v jednom Těle Kristově pod jednou hlavou ustanovení, všichni jsou povoláni, aby jako živé údy nasadili všechny své síly přijaté z dobrodiní Stvořitele a z milosti Vykupitele pro vzrůst Církve a její neustálé posvěcování.

Apoštolát laiků je účast na samém spasitelném poslání Církve a k tomu apoštolátu všichni od samého Krista jsou určeni skrze křest a biřmování. Svátostmi pak, a zvláště svatou Eucharistií, se sděluje a živí ona láska vůči Bohu a k lidem, jež je duší veškerého apoštolátu. Laikové však zvláště jsou povoláni k tomu, aby Církev zpřítomnili a zaktualisovali na těch místech a za těch okolností, kde sama se může státí solí země jenom prostřednictvím jich (2). Tak každý laik ze samých darů sobě svěřených je svědkem a zároveň živým nástrojem poslání samé Církve „podle míry, jak ji udělil Kristus“ (Ef. IV, 7). Kromě tohoto apoštolátu, jenž se vztahuje na všechny věřící křesťany vůbec, laici mohou být voláni rozličnými způsoby ke spolupráci ještě bezprostřednější s apoštolátem hierarchickým (3), jako tomu bylo u oněch mužů a žen, jež podporovali apoštola Pavla v evangeliu, mnoho v Pánu pracující (sr. Fil. 4, 3). Necht jsou přizváni hierarchií, jsou-li schopni k některým službám církevním. Všem tudíž laikům přísluší přeslavná povinnost spolupracovati, aby božské volání ke spase mělo větší a větší ohlas u všech lidí všech dob a všude na zemi. Cesta je jim všude otevřena, aby se účastnili podle svých sil a potřeb doby na spasitelném díle Církve s horlivostí.

34. Nejvyšší a věčný Velekněz Ježíš Kristus, poněvadž

chce i prostřednictvím laiků své svědectví a svou službu světu neustále vydávati, je oživuje svým Duchem a neúnavně povzbuzuje ke každému dobrému a dokonalému dílu.

Těm, jež zapojil úzce na svůj život a poslání, též předává část své služby kněžské k vykonávání duchovní bohoslužby, aby byl oslavován Bůh a spasení lidí. Z toho důvodu laici jakoby Kristu zasvěcení a pomazání Duchem svatým, podivuhodně jsou povoláni a vyučeni, aby v nich vždy četnější plody Ducha byly vytvářeny. Všechny jejich skutky, modlitby i počiny apoštolské, život manželský i rodinný, každodenní práce, odpočinek duševní i tělesný, jsou-li konány v Duchu, ba i životní obtíže, jsou-li trpělivě snášeny, to vše se stává „duchovní obětí Bohu příjemnou skrze Ježíše Krista“ (1 Pet. 2, 6), jež při slavení Eucharistie s obětí Těla Páně Otci je zbožně přinášena. A tak i laici, jako adorátoři, všude svatě jednajíc zasvěcují svět Bohu.

35. Kristus, prorok veliký, který i svědectvím života i silou slova hlásal království Otce až do plného zjevení své slávy, plní svůj úřad prorocký nejen prostřednictvím hierarchie, jež učí jeho jménem a mocí, ale též prostřednictvím laiků, jež tudíž ustanovil svědky a vybavil citem pro víru a milostí slova (sr. Sk. 2, 17–18; Zj. 19, 10), aby síla evangelia vysvítala v životě každodenním, rodinném i společenském. Sami se ukazují jako synové zaslíbení, jestliže ve víře a naději statečně vykupují přítomný čas (sr. Ef. V, 16) a očekávají trpělivě budoucí slávu (sr. Řím. 8, 25). Tuto však naději nesmějí skrývati v nitru svého ducha, nýbrž mají ji vyjadřovati neustálým vyzařováním a přeměnou, též budováním života světského.

Jako svátosti Nového zákona, jimiž život a apoštolát věřících je živěn, předobrazují nové nebe a novou zemi (sr. Zjev. 21, 1), tak laici vystupují jako mocní hlasatelé víry ve věci naděje (sr. Žid. 11, 1), jestliže se životem víry spojují neochvějně též vyznání víry. Tato evangelizace — totiž poselství Kristovo pronášené i svědectvím života i slovem — nabývá zvláštní účinnosti a jakousi zvláštní známku z toho, že je plněno v obyčejných společných podmínkách světa.

V této službě nesmírné ceny se jeví onen stav života, který je posvěcován zvláštní svátostí, totiž život manželský a rodinný. Tam se koná cvičení a slavná školení apoštolátu laického, kde náboženství křesťanské proniká celé zřízení života a den ode dne více jej přetvořuje. Tam mají manželé vlastní povolání, kde jsou sobě navzájem i dítkám svědky víry a lásky Kristovy. Rodina křesťanská hlásá mocným hlasem jak přítomné ctnosti království Božího, tak i naději blaženého života.

Pročež laikové i tehdy, když se obírají časnými starostmi, mohou vykonávati cennou činnost pro evangelizaci světa. Proto laici necht usilují o hlubší poznání pravdy zjevené a naléhavě necht si vyprošují od Boha dar moudrosti.

36. Kristus poslušný až k smrti, a proto povýšený od Otce (sr. Fil. II, 8–9) vešel do slávy království svého; jemu vše je podřízeno, dokud Sám sebe a všechno stvořené nepodřídí Otci, aby byl Bohem vším ve všem (sr. 1 Kor. 15, 27–28). Tuto moc sdělil svým učedníkům, aby i oni byli ustaveni v královské svobodě a v sobě přemáhali království hříchu umrtvováním sebe a svatým životem (sr. Řím. 6, 12), ba aby své bratry ke Králi, jemuž sloužití znamená kralovati, pokorou a trpělivostí přiváděli a tím Kristu též v jiných sloužili. Neboť Pán touží též skrze věřící laiky šířiti své království, království to pravdy a života, království svatosti a milosti, lásky a pokoje (4): v tomto království samo tvorstvo bude zbaveno otroctví porušení ve svobodě dítek Božích (sr. Řím 8, 21). Je dáno jistě velké přislíbení a velký příkaz učedníkům: „Neboť všechno je vaše, vy však Kristovi, Kristus pak Boží“ (1 Kor. 3, 23). Tudíž věřící mají uznávat niternou povahu, hodnotu i zaměření celého tvorstva ke slávě Boží a též světskými díly se navzájem podporovati k světějšímu životu tak, aby svět duchem Kristovým byl proniknut a účinněji docházel svého cíle ve spravedlnosti, lásce a míru. V plnění tohoto úkolu mají laikové své zvláštní místo. Necht tedy svým pů-

sobením i činností ve světských naukách s pomocí milosti Kristovy mocně usilují, aby stvořená dobra byla k užitku všech vůbec podle plánu Stvořitelova a osvětlení Jeho Slova vytvářena lidskou prací, technickým uměním a světskou kulturou, mezi lidmi vhodněji rozdělována a aby vedla svým způsobem k všeobecnému pokroku v lidské i křesťanské svobodě. A tak Kristus prostřednictvím údů Církve celou společnost lidskou svým spasitelným světlem bude víc a více osvětlovat.

Kromě toho laici spojenými silami necht zřízení a podmínky světa, kdyby přiváděly mravy ke hříchu, tak ozdraví, aby toto všechno podle směrnic spravedlnosti se upravilo a spíše prospívalo konání ctností než bylo jim na překážku. Takovým jednáním naplní kulturu i lidská díla hodnotou mravní. A tím zároveň pole světa bude připraveno lépe pro semeno slova Božího a brány Církve se šířejí otevrou a jimi do světa vstoupí poselství míru. Kvůli samé ekonomii spásy necht věřící se naučí dobře rozlišovati mezi právy a povinnostmi, jež jim přísluší, pokud jsou přidružení k Církvi a tím, co jim přísluší, pokud jsou údy společnosti lidské. Necht obojí se snaží mezi sebou souladně sdružit, pamětlivi toho, že v jakékoli časné záležitosti se mají dáti vésti křesťanským svědomím, poněvadž žádná lidská činnost ani v záležitostech světských nemůže býti vytažena z vlády Boží. V naší době je velmi vhodné, aby toto rozlišování zároveň i soulad vysvítal nejjasněji ve způsobu jednání věřících, aby poslání Církve ve zvláštních podmínkách dnešního světa plněji mohlo býti splněno.

37. Laikové jako všichni věřící křesťané mají právo z duchovních dober Církve, zvláště slovo Boží a svátosti od pastýřů hojně přijímati (6), a jim své potřeby i přání necht sdělují s tou svobodou a důvěrou, jež se sluší na dítky Boží a bratry v Kristu. Podle svého vědomí, postavení a významu mají možnost, ba někdy i povinnost projevit svůj názor o tom, co se týká dobra Církve (7). To se děje, když nastane případ, je-li třeba podle ustanovení Církve zasáhnouti proti těm, kdož ze svého posvátného úřadu zastupují osobu Kristovu, a to vždy v pravdě, statečnosti a opatrnosti, s úctou a láskou. Laici jako všichni věřící s křesťanskou poslušností ochotně vykonávají to, co posvátní pastýři jakožto představitelé Kristovi, jako učitelé a ředitelé v Církvi stanoví, následující tím příkladem Kristova, jenž svou poslušností až k smrti otevřel všem lidem cestu svobody dítek Božích. Necht neopomíjejí modlitbami své představené doporučovati Bohu, neboť oni bdí nad našimi dušemi a musí z nich jednou vydati účet, aby to činili s radostí a ne se žalem (sr. Žid. 13, 17).

Posvátní však pastýři necht uznávají a podporují důstojnost i odpovědnost laiků; rádi necht využívají jejich moudré rady, s důvěrou necht jim svěřují služby ve prospěch Církve a ponechávají jim svobodu a volnost v jednání, ba dodávají jim ducha, aby též samovolně přistupovali k práci. Necht uvažují s otcovskou láskou o počínech, radách i tužbách přednesených laiky v Kristu pozorně (8). Necht pastýři uznale uznávají spravedlivou svobodu, jež přísluší všem ve společnosti pozemské.

Z tohoto rodinného obcování mezi laiky a pastýři vzejde mnoho dobrého pro Církev; tak je posilován v laicích cit vlastní odpovědnosti, napomáhá se horlivosti a snáze se zaměřují síly laiků na dílo pastýřů. Pastýři pak podpoření zkušeností laiků jak v záležitostech duchovních, tak i světských budou moci přesněji a vhodněji posoudit věc, a tak celá Církev posilována všemi svými údy splní účinněji své poslání pro život světa.

38. Každý laik musí býti vůči světu svědkem zmrtvýchvstání a života Pána Ježíše a znamením Boha živého. Všichni vzájemně i každý zvláště mají živiti svět duchovními plody (sr. Gal. V, 22), šířiti v něm ducha, jímž jsou prodchnuti oni chudí, tiší a pokojní. Jež Pán v evangeliu blahoslavlil (Mt. V, 3–9). Jedním slovem „čím je duše v těle, tím necht jsou křesťané ve světě“ (9).

P o z n á m k y: 1. S. Augustin: PL 38, 1483; 2. Pius XI. Quadr. anno - 1931; 3. Pius XII. Alloc. Six ans se sont écoulés - 1957; 4. Praef. Christi Reg; 5. Lev XIII. Immort. Dei 1885; 6. CJC 682; 7. Pius XII. De quelle - 1950; 8. 1 Sol. 5, 19; 9. Ad Diogn. PG 58; 478.

DE PRAECIPIIS MUNERIBUS A CHRISTIANIS NOSTRAE AETATIS IMPLENDIS

(Diskuse o čtvrté kapitole 13. schématu)

Diskuse o prvních třech kapitolách 13. schématu byla spíše rázu všeobecného; čtvrtou kapitolou, pojednávající o hlavních úkolech křesťanů v dnešní době, vstoupil koncil doprostřed života. Diskuse probíhala od 111. gen. kongr. do 119. gen. kongr. a promluvili v ní 84 Otcové. Pro množství problémů této kapitoly, obsažených v pěti Dodatcích, bylo devět generálních kongregací pro diskusi málo, a proto velké množství příspěvků bylo podáno sekretariátu koncilu jen písemně. Zpravodajem o 4. kapitole byl biskup John Wright z Pittsburgu (USA), který osvětlil povahu a cíl této kapitoly, jež je věnována palčivým problémům dnešního lidstva. Na koncilu jde pouze o zahájení dialogu a nikoliv o poslední, závěrečné slovo. Koncil se bude zabývat těmito problémy, jež jsou znamením doby, ale není možno, aby zacházel do všech podrobností, protože k tomu by bylo třeba řady let. To není úkolem, ani v možnostech koncilu. Toto první slovo dialogu bude postupně rozšířeno a prohloubeno odborníky a biskupskými konferencemi. Bude zřízena zvláštní komise odborníků, která bude shromažďovat a studovat všechny hlasy a návrhy.

V prvním odstavci kapitoly je řeč o důstojnosti lidské osoby. Předloha hájí práva lidské osoby, odsuzuje jakoukoliv diskriminaci, nerovnoprávnost ženy, deportace, fyzické a psychické mučení apod. Důrazné byly projevy Otců proti diskriminaci a rasové segregaci. Zvláště projev arcibiskupa z Léopoldville upoutal pozornost. Arcibiskup řekl: „Nestačí, jak to činí předloha, pouze konstatovat, že dnešní lidstvo touží po uznání důstojnosti lidské osoby a že Církev toto přání považuje za správné. Církev musí tento základní princip vzájemných lidských vztahů důrazně proklamovat. Důstojnost lidské osoby musí být každému člověku vždy, všude a od každého přiznána. Tento princip nemůže dnes Církev proklamovat snad jenom z oportunismu, že je to dnes módní, ale proto, že je to skutečná pravda.“ Arcibiskup žádal — podobně jako jiní Otcové (Athaide Grutka, O'Boyle) — aby Církev jasně odsoudila rasovou diskriminaci. Připomenul, že afričtí národové jsou v této věci velmi citliví a právě Církev jim může přispět, aby se zbavili tohoto komplexu. V této souvislosti připomenul i radost, kterou v Africe vyvolalo svatořečení (22. 10. 1964) ugandských mučedníků. Indický biskup D. Athaide žádal, aby koncil vyslovil pochvalu všem, kdo bojují proti rasovému odlučování, jako byl Gándhí anebo dnes pastor M. L. King.

Velmi rušná byla debata o druhém odstavci O rodině a manželství, přesto, že byli Otcové vyzváni, aby v této tak delikátní otázce podali své příspěvky hlavně písemně. V diskusi se mnoho hovořilo o přezkoumání oficiální církevní manželské morálky vzhledem k regulaci porodů. Bylo diskutováno o prvotním (generatio et educatio proles) a druhotném (remedium concupiscentiae et mutuum adiutorium) cíli manželství. Slova kardinálů Ruffiniho a Ottavianiho i slova kardinálů Legera, Suenense a patriarchy Maxima IV., i když zastávala opačnou míněni, byla stejně inspirována láskou k Církvi a duším. Jako první vystoupil kardinál E. Ruffini, který v předloze viděl nebezpečí situační etiky a žádal, aby schéma opakovalo tradiční nauku Církve, odsoudilo potrat a připomnělo církevní tresty dosud neodvolané. Vzrušeně v témž smyslu mluvil sekretář posvátného Officia kard. A. Ottaviani, který řekl: „Odpusťte mi, že mluvím spatra. Text říká, že určení počtu dětí je ponecháno úsudku manželů. To je neslýchaná novota v tradiční nauce Církve. Oba texty Pisma »Rostte a množte se« a »Budou dva v jednom těle« si navzájem neodporují.“ A důvěrným tónem kardinál dodal: „Já, který k vám mluvím, jsem jedenáctým dítětem rodiny s 12 dětmi. Otec byl pekařským dělníkem; říkám výslovně dělníkem a ne pekařem. Vy, biskupové, kteří jste prohlásili neomylnost biskupů s papežem dejte pozor; vznikla nyní pochybnost, jako by Církev se byla zmýlila v nauce o manželství.“

Většina diskutujících Otců se však přimlouvala za přezkoumání, resp. prohloubení tradiční církevní manželské morálky vzhledem k počtu dětí. Kardinál P. Leger ve svém významném morálně teologickém příspěvku vložil hlavní směrnicí nové teologie manželství a manželské lásky a navrhoval, aby předloha prohlásila za cíl manželství celistvou lidskou manželskou lásku, zahrnující tělo i duši. Rozlišování mezi prvotním a druhotným cílem manželství označil jako nepřesné. Mluvě o tomto dvojím cíli manželství, tázal se kardinál L. Suenens: „Uvedla naše teologie tyto dva cíle do náležité rovnováhy? Nezdůrazňovala příliš prvotní cíl manželství na úkor druhotného?“ Žádal, aby koncilní komise pracovala v těsném souladu s papežskou komisí pro rozsáhlé a hluboké zkoumání těchto problémů. Jde zde jednak o stanovisko víry, jednak o stanovisko přirozené etiky a vědy. První práce této komise bude ze stanoviska víry a bude spočívat v průzkumu, zda až dosud byly dostatečně osvětleny všechny pohledy učení Církve na manželství. Nejde o to upravit nebo uvést v pochybnost tradiční učení Církve. Evangelium zůstává stále stejné. Ale žádné období se nemůže chlubit, že by bylo plně proniklo nevyzpytatelné bohatství Kristova. Duch svatý nám byl slíben, aby nás postupně uváděl do plnosti pravdy. A tak Církev nemusí nikdy odmítat nějakou pravdu, kterou učila, ale tou měrou, jak postupuje v prohloubeném zkoumání evangelia, může a má tuto pravdu zahrnovat do bohatší syntézy a zjevovat úplnější plodnost těchto principů. Tak Církev vynáší ze svého pokladu nova et vetera. Druhá práce komise má své místo v linii vědeckého pokroku a prohloubenějšího poznání přirozené etiky. Komise bude muset zkoumat, zda klasické učení, zejména učení příruček, má vždy dostatečně na zřeteli nové poznatky dnešní vědy. V závěru svého příspěvku řekl: „Zapřísahám vás, moji bratři, vyhněme se novému procesu Galileiho. Jeden pro Církev stačí... Nemáme právo mlčet. Nebojme se dát do studia těchto problémů. Jde zde o spásu duší, rodin a světa...“

Podobně mluvil i antiošský patriarcha, dnes již kardinál, Maximos IV., který položil otázku, zda Bůh opravdu chce slepou uličku, ve které by se ocitlo lidstvo, kdyby se neuvažovalo o regulaci porodnosti. Žádal, aby se bez oklik a s odvahou přistoupilo k řešení těchto problémů a otázka byla zkoumána ve světle moderní vědy, jak teologické, tak lékařské, psychologické a sociologické. „V manželství rozvinutí osoby,“ řekl, „a její vřazení do tvůrčího plánu Božího jsou jedním celkem. Účel manželství nemá být tedy pitván na účel prvotný a druhotný. Tato úvaha otvírá obzor pro nové perspektivy týkající se mravnosti manželského chování, uvažujeme-li o něm v jeho celku. A nemáme tedy právo se ptát, zda některé oficiální pozice nejsou poplatné přežitému pojetí a možná také psychosé lidí žijících v celibátu a cizích tomuto úseku života? Nejsme, aniž to chceme, pod vlivem manichejského pojetí člověka a světa, pro které tělesný skutek, sám v sobě hříšný, je trpěn jen vzhledem k dítětem?“ Na závěr svého projevu, v duchu ekumenické linie koncilu, navrhoval zavedení dialogu o tomto námětu s ostatními křesťanskými církvemi a mysliteli ostatních náboženství. Vyrovnaný byl projev kardinála B. Alfrinka, v němž zdůraznil, že Církev nemůže změnit božský zákon, nebo ho přizpůsobit lidské slabosti. Obět a sebezápor patří k životu katolíka. Člověk musí ovládat i pudy pohlavní. Církev nemůže připustit vyloučení početí při manželském úkonu mravně nedovolenými prostředky, ale pokrok vědy zdá se uvádět v pochybnost zásady, že úplná zdrženlivost je jediné řešení problémů manželského života. Věřící si musí být vědomi, že rozhodnutí Církve bude ovocem dlouhého a důkladného studia.

Předmětem další diskuse bylo téma: Církev a kultura. Diskuse se zabývala jak bojem proti analfabetismu a zlepšením základního školského vzdělání, tak křesťanskou přítomností ve vědě a kultuře a účasti všech

vrstev lidstva a všech národů na vyšším vzdělání. Bylo hovořeno o dialogu Církve s vědou i nejrůznějšími kulturami. Církev jako Církev nesleduje určité kulturní cíle. Sleduje v první řadě cíl náboženský, ale musí se v hlásání evangelia a v kultu přizpůsobit kulturním zvyklostem doby a místa. Boloňský kardinál G. Lercaro doporučoval, aby se Církev oprostila od svého muzeálního charakteru ve vědě a umění, a volal po omlazení kulturního bohatství Církve a po větším přimknutí se k bohatství Písma svatého a duchu i řeči bible. Biskup Spülbeck vzpomněl staleté nedůvěry Církve k přírodním vědám a o nemožnosti dohovoření se se zástupci přírodních věd v tradičních pojmech církevně scholastického systému. Biskup A. Elchinger se tázal, zda se snad v Církvi neprojevuje jakýsi druh „dogmatického imperialismu“, když se někdy příliš povrchně a rychle posuzují výsledky vědy. Připomenul — a nebylo to na třetím zasedání koncilu poprvé — případ Galileiho, jehož 400. výročí narození vzpomínáme. I tato diskuse o Církvi a kultuře ukázala, že koncilní Otcové se nikterak nevyhýbali kritice a že tato kritika v aule nalezla ohlas.

Ne příliš bohatá byla rozprava o odstavcích jednání o o Životě hospodářském a sociálním o o mezinárodní solidaritě. Jak předloha, tak Dodatky nepřinášejí mnoho nového od encyklik Mater et magistra a Pacem in terris. Snad ještě větší uplatnění laických expertů a jejich spolupráce na těchto kapitolách 13. schématu by byla prospěla věci. V rozpravě vystoupil tentokrát i laik, M. James Norris, který hovořil o problému chudoby ve světě a doložil svá slova otřesnou statistikou. Ve svém projevu řekl: V posledním desetiletí se jeví problém chudoby ve světě v nových formách, rozsahu a palčivosti. Dnes žije ve světě malá skupina národů bohatých, které tvoří pouhých 16 % lidstva, ale vlastní 70 % všeho bohatství. Trou to — podle jména — národové křesťanští. Tři čtvrtiny lidstva naopak žijí v chudobě, často bez existenčního minima. To je výkřik do křesťanského svědomí. Křesťanství by utrpělo na své hodnověrnosti, kdyby bohatí národové zapomínali, že bohatství znamená závazek. Dosud všechny církevní, soukromé, státní i mezinárodní snahy nepřinesly ozdravení. Je třeba, aby se začalo s vytrvalým a řešením tohoto problému. Je nutno, aby zde spolupracovala všechna křesťanská vyznání. Nejde tak o boj proti chudobě, jako spíše o odstranění příčin vedoucích k chudobě a tím i důsledků chudoby, jež jsou tak nedůstojné a ponižující pro lidstvo. Pro milióny lidí je průměrný věk pouhých 35 let. Je to zaviněno chudobou a smrtí je pro mnohé vysvobozením. Lidská společnost, kde panuje láska, nemůže trpět podobné utrpení svých členů. Koncil by měl vyvolat k životu organizaci, jež by v rámci podobných světových organizací byla pro katolíky příležitostí podílet se na světové ofenzivě v boji proti chudobě.

V tomto duchu byl velmi podnětný návrh ndp. biskupa F. Tomáška, který pro odhlasované ukončení diskuse nebyl již v aule pronesen, ale byl dán písemně sekretariátu a pro svoji závažnost byl doslova uveřejněn tiskovou službou koncilu. Ndp. biskup jménem Otců z ČSSR navrhoval, aby u Svaté stolice byla zřízena zvláštní komise, která by shromažďovala poznatky z celého světa a zabývala se řešením nejpalčivějších sociálních a ekonomických problémů. Současně by měla shromažďovat prostředky nutné k tomu, aby Církev jako světová organizace se mohla i hmotnou pomocí podílet na jednorázových akcích, nutných ke zmírnění důsledků přírodních katastrof, sucha a neúrody v jednotlivých částech světa. Generální představený misionářů z Mill Hill G. Mahon žádal Otce, aby se nespokojili jenom se všeobecnými zásadami o sociální spravedlnosti. Řekl: „Čím dále tím více koncilních Otců si uvědomuje, že z této auly musí vyjít něco více než krásná slova k tomuto schématu. Je třeba výzvy k sociální spravedlnosti mezi národy, konkrétní a účinné pomoci, aby byla se světa odstraněna nejkřiklavější bída. Jinak by hladovějící tohoto světa řekli právem: „Prosili jsme o chléb, a dostalo se nám schéma, a dokonce ani ne schéma, ale jenom několik paragrafů.“ Mnozí z Otců (kard. Richaud z Bordeaux,

Frings z Kolína) volali po koordinaci katolických pomocných prostředků s ostatními křesťanskými církvemi a organizacemi OSN. Indický biskup G. Thangalathil poukázal na mravní důsledky Hospodářské bídy. Všem lidem je třeba zajistit lidsky důstojný život, protože opak je jednou z hlavních příčin i bídy mravní. Je to především povinností národů s křesťanskou tradicí, protože právě tyto národy byly donedávna kolonizátory a kolonie přispěly k jejich obohacení. Z Jižní Ameriky se ozývaly hlasy žádající, aby si katolíci laici uvědomovali že spolupráce na výstavbě spravedlivého sociálního řádu je věcí svědomí. Bylo voláno i po přesnější formulaci katolické nauky o vlastnictví.

Poslední 25. kapitola 13. schématu pojednává o míru a příspěvku křesťanů k upevnění míru. V schématě se konstatuje, že dnes, kdy poznáváme válku v novém, hrozném světle, vše nás zapřísahá a vede k tomu, abychom pracovali a spojili všechny síly k udržení a upevnění světového míru. Hlavní směřnice schématu jsou: 1. Vzájemné bratrství (pramenící z vědomí dítek jednoho společného Otce a Vykupitele, knížete pokoje), pomáhání si a poznávání sounáležitosti rodiny národů zaručují mír. 2. Spory je třeba řešit dohodami a smlouvami a nikoliv násilím a zbraněmi. V případě obrany proti nespravedlivému napadení je třeba odsoudit jako zločinné užívání jaderných zbraní. Je třeba slavnostně zavrhout válku vedenou těmito zbraněmi a za každou cenu žádat zničení jaderných a jim obdobných zbraní a prostředků masového ničení. 3. Je vždy nerozumné vidět ve válce vhodný prostředek k získání porušeného práva. Koncil se vši důrazností prání škody, jež vznikají pro lidstvo ze závodů ve zbrojení. Je třeba hledat prostředky k zabránění válečných konfliktů. Jedním z prostředků k tomu je svobodné společenství národů a mezinárodní instance, která by disponovala nutnými prostředky k zajištění míru. Tak budou vytvořeny podmínky, v nichž ani obranná válka nebude dovolena. 4. Křesťané musí všemi způsoby spolupracovat k upevnění míru a nezaleknout se žádných obětí.

Debata o míru a válce probíhala na 118. a 119. gen. kongr. Již dříve však promluvil k tomuto tématu kardinál M. Feltin (29. 10.), který byl nucen ještě před zahájením rozpravy odcestovat do Paříže. „Mír,“ řekl kardinál, „je dobrem, o které se musí snažit všichni lidé. Veřejnost musí být ještě lépe seznámena s naukou encykliky ‚Pacem in terris‘. Světová veřejnost očekává od koncilu odsouzení jaderných zbraní. Ale pouhé odsouzení slovy nestačí, mír se musí tvořit s nasazením všech společných sil a k tomu nejsou povolání pouze státníci.“ O mír, který je darem Božím, se musíme především modlit. Bylo navrhováno zavedení „neděle míru“ je třeba také podporovat mezinárodní organizace, které pracují pro mír, odzbrojení a pokrok. Mír se musí stát tématem i kázání a katechese. Kardinál nakonec navrhoval, aby byla zřízena společná komise teologů, odborníků a vědců, která by studovala složité a těžké problémy čtvrté kapitoly 13. schématu.

Na 118 g. k. (9. 11. 1964) zahájil rozpravu a text schématu podrobil analýze kardinál B. Alfring. Byl to projev, který hluboce zapůsobil, zvláště když citoval slova presidenta Kennedyho: „Nezničíme-li atomové zbraně, zničí ony nás.“ Vytkl schématu, že mluví o odzbrojení méně pozitivně a méně jasně než encyklika „Pacem in terris“. Ve věci míru nesmí zůstat konečné schéma za encyklikou Jana XXIII. Dnešní lidstvo se netáže, je-li nějaká atomová válka spravedlivá, ale pocituje úzkost před každou válkou tohoto druhu. Ve stejném duchu mluvil i druhý řečník, světící biskup A. Ancel z Lyonu. Řekl, že není úkolem koncilu hledat řešení politická nebo technická, ale Církev musí jasně formulovat stanovisko mravní. Řešení ukázali již papežové nedávné doby a řečník je shrnul do dvou tezí: 1. V přítomné době je nutno v zájmu dobra všeho lidstva, aby se všechny národy bezvýhradně a s konečnou platností zřekly války a všeho, co s ní souvisí, a podržely si jen ty ozbrojené síly, jež jsou nutné k udržení vnitřního pořádku. 2. Pouze mezinárodní organizace, aby mohly zabránit každému pokusu o válku, mohou udržovat ozbrojené síly. Koneč-

ná rozhodnutí o těchto otázkách jsou jistě věci vedoucích státníků, ale Církev může vytvářet veřejné mínění. Přímo strhující byl projev patriarchy Maxima IV., který zapřísahal koncil, aby pozvedl svůj hlas s plným důrazem proti nukleárnímu zbrojení. Hlas dvou tisíc biskupů bude velkým přínosem k záchraně lidstva před atomovou válkou. Žádal o revisi teologického pojmu „spravedlivá válka“. V nebezpečí světové katastrofy není důvodů pro „spravedlivou válku“. Musíme mluvit jasně a neohroženě, jako Jan Křtitel před Herodem, jako sv. Ambrož před císařem Theodosiem a odsoudit používání pekelných zbraní. Je třeba, aby koncil řekl jasné slovo do celého světa.

Přes tyto jasné a varovné hlasy ozvaly se i hlasy hájící oprávněnost obranné války a v ní i použití atomových zbraní. A tak jeden biskup ze Spojených států (světící biskup Ph. Hannan) a druhý z Anglie (arcib. G. Beck z Liverpoolu) se domnívali, že není možno vytýkat státu, který má k dispozici atomové zbraně, aby jich používal jako odstrašujícího prostředku pro zachování míru, spravedlnosti a svobody. Msgr. Hannan dokonce popřel, že jsou účinky jaderných zbraní vždy neomezené a nekontrolovatelné. Škoda, že žádný řečník během debaty nevyjádřil stanovisko a obavy vědců, zvláště biologů o neblahých následcích jaderných prsků na lidský organismus. Někteří z Otců by si byli

přáli ještě rozhodnější postoj a tázali se, zda se dnes vůbec ještě dá mluvit o spravedlivé válce. I když snaha po míru dovoluje spravedlivou obranu, nelze tvrdit, že tato práva jsou neomezená a že nemají odpovídat příkazům morálky. I když odstranění válek není jen v rukou křesťanů, mají právě tito v první řadě veliké a odpovědné poslání v uvědomování mravním. To je i veliký úkol koncilu a 13. schématu přispívat k vytváření mírového ovzduší, a tím i osvobodit lidstvo od metly, která by byla zvláště ve válce atomové zločinem proti Bohu a člověku. V kuloárech auly byla slyšet slova, která pronesl Pavel VI. 30. srpna 1964: „Musíme být dětmi evangelia, které prohlašuje: „Blahoslavení pokojní.“ To chce říci, že máme dávat evangelický smysl svému způsobu myšlení, žití, chápání sociálních a mezinárodních vztahů. To je postoj bratrský, lidský, otevřený ke všem řešením, jen ne řešení násilím nebo zabíjením bratří. Tato snaha po převýchově musí být chráněna a udržována u nás stálými úmysly: dobrotou, pochopením, snášenlivostí a odpuštěním.“

Debatu o 13. schématu nakonec shrnul zpravodaj biskup, který konstatoval, že diskuse přispěla k řešení složitých otázek dnešního lidstva ve světle evangelia a ukázala vůli Církve vejít v dialog se světem a její spoluúčast na palčivých problémech dnešního světa.

ThDr. Jan Merell

„QUO MODO — JAK“

Mezi potřebami, které člověk hledá a dobývá, má důležitý úkol kvalitní způsob každé věci ať je výroba lidským uměním nebo přirozeně. Už kvalitní materiál je důležitý předpoklad, ale neméně i kvalitní zpracování, aby byl i výsledek kvalitní. Proto je mnoho otázek které klade člověk: jaký nebo jak.

Tytéž otázky se týkají i samého člověka, protože moc na nich záleží: jaký je člověk, jaký má smysl, jak žije, jak smýšlí, jak se chová a reaguje atd.

Vše co známe a co potřebujeme nebo co tvoříme, je provázáno otázkou: jak. Člověk dá přednost nemít nějakou věc před mít ji, je-li nekvalitní. Hledáme své „quo modo“ v běžných věcech, ale i v hlubších duchovních hodnotách. Tam také kvality mají vlastní jak. Například charakter člověka, jeho duševní stav, jeho vědění a cítění, jeho projevy a vztahy.

Nakonec i štěstí hledané každým projevem lidským, v němž je něco, co je spojeno s bytím člověka, a kde člověk hledá pochopení hodnot pravdy a lásky a aktivity ducha, kam patří i její vysoká forma kontemplativní, vyžaduje velké kvality, aby bylo vše správné. Nevyplácí se experimentování v hledání šťastných chvil života.

Modus čili způsob je jakousi krásou každé věci a má mnoho odstínů a je tak důležitá tato stránka věci, že bez ní je nejen ošklivá, ale nepotřebná a škodlivá. „Modus in rebus“ vyžadovala už stará moudrost.

Sv. Augustin určuje modus jako něco co je jakoby vyměřeno: „Mensura modum praefigit.“ Definice sv. Tomáše je: „Způsob je vyměřením čili přiměřeností hmotných a aktivních principů ve vztahu k cíli a výsledku věci nebo aktivity.“ Tato přiměřenost má velkou úlohu v každé struktuře a v každém dění protože např. přiměřená aktivita formuje vhodný materiál už v jeho elementech, hlásky a písmena slabiky jsou formovány ve slova a slova ve věty. To se děje v každé struktuře. Bez předchozí přiměřenosti nedojde nic k své pravé a ryzí formě, nemůže být nic kvalitní. Způsob patří k bytí věci. Je jakousi součástí složitých celků a aktivity velmi důležitou. Bez vhodného způsobu — vysloveného pořekadlem — *suavitas in modo* —, i potřebná aktivita ztrácí na ceně a vztahy lidské na krásu.

Přiměřenost principů je dána přirozeně a má možnost dovršit útvar a dát mu dokonalý způsob bytí i aktivity, jaký mu patří. Přesný útvar je cílem přírodních procesů a dosáhne jej, není-li násilně přerušen. Dosahuje i hodnotu, kterou nazýváme kvalitní. Obdobně se postupuje i v umělých útvarech. Z toho vidíme lépe, proč je třeba, aby byl poměr a vztah principů jak aktivních tak hmot-

ných k dokonalosti věci jako cíli. Modus věci jde s ní, je součástí dokonalého bytí a správné činnosti. Výsledek s hodnotou kvality je totéž co dobrost věci a dokonalost a tím může splnit svůj smysl a účel, proč existuje.

Modus je spojen podle sv. Augustina nutně s „tvarem a řádem věci“. Všude, kde se nacházejí tyto tři ústavné prvky dokonalosti věci, tj. způsob, tvar a řád, je i dobrost a dokonalost věci, kde nejsou, není ani dobrost.

Tytéž prvky jsou základem harmonie celého vesmíru: přiměřenost = způsob, tvar a řád čili zákonitost.

Každý pohyb a proces v přírodě je nějakou formací buď částečnou nebo formací celku a nic není vyňato z této tvůrčí a formativní aktivity jak vlastní formace tak ze souvislosti a vlivu na formaci jiných věcí. V tom je podstata každého dění a aktivity, že formuje. Proto není-li lidská svobodná aktivita formativní, je jen destruktivní, protože ničí některý z nutných prvků věci a činnosti. Jako se nemůže nic vzdát toho, že je reálné jsoucno, tak ani toho, že má tvar, způsob a řád. Každá formace něco realizuje, a to z přirozeného tlhnutí a zákonitosti. Proto společně s otázkou, co je věc, jde otázka, jaká je věc, jaká je její aktivita a mnoho jiných druhů „jak“, které říkají něco o kvalitách věci. Někdy dokonce otázka jak je dřívější a její řešení pomůže dojít k podstatnému rázu věci.

Takové principy pomáhají poznat i smysl lidského dění a činnosti člověka, jeho hodnoty a velikosti. Jsou to hlavní problémy, na které naráží a které špatně řeší např. existencialismus.

Aristoteles (Eudem. ethika) postupuje v určení „jaký a jak“ nejdříve o hlavním cíli lidském, tj. v určení štěstí člověka. První krok, jak je dosáhnout a další, jaká je jeho podstatná struktura atd.

Jak dojde člověk ke štěstí? Snad přírodním procesem jako je od přírody malý nebo velký nebo jako má svou barvu nebo jde-li se tomu naučit být šťastný. V tomto případě by bylo štěstí praktickým uměním. Nebo je štěstí nějakým druhem treninku, a dojde se k němu návykem v tom smyslu jako špatnost je ze špatného návyku dobrota z dobrého?

Nejde-li to žádným z uvedených způsobů, snad to jde jakýmsi vlivem božské bytosti, která uvádí člověka do stavu posvátného vytržení, jako by se takového jedince zmocnila některá nymfa nebo nějaký bůh? Konečně uvádí Aristoteles ještě jednu možnost, že snad štěstí je totéž co šťastný osud člověka, jak to mnozí skutečně zaměňují. Různé domněnky zůstávají stranou, žádná z nich nic neřeší. Je nutné postupovat i zkušenostně i racionálně.

Lidé poznali především tři druhy hodnot, po nichž se tolik touží, a které se považují za platné, že se stávají předmětem hledání jako hodnoty dávající štěstí. Je to buď vědění nebo ethická ušlechtilost a ctnost nebo rozkoš a potěšení. Tyto věci jsou kladeny v dějinách ethického myšlení za hlavní cíle, v nichž lidé hledají prameny štěstí, ne-li štěstí samo. Z nich odvozuje Aristoteles směr tíhnutí života a zároveň sílu působící soustředění a vyvolávající přiměřenou snahu a napětí v člověku k dosažení cíle-štěstí.

Vědění jako štěstí nemá vždy jen ráz čistého zření pravdy a života podle ní, může se odít pláštěm rafinované vypočítavosti k nabytí zisku, spojené s bezohledností jak jej získat. Takový způsob tíhnutí má za spolejence velké mravní kazy, např. bezcharakternost atd. Strhuje celého člověka do dravosti bohatství a lakomství. Je v něm zahrnuto vše, co ethika nazývá „bonum utile“.

Ušlechtilost a ctnost hrála rovněž značnou úlohu ve vztahu k dosažení štěstí jako „bonum honestum“, a zahrnuje takové formy tíhnutí a hledání, kde je cílem mravní velikost, uměřenost, střizlivost, ovládnutí sebe, především rozumnost. Omyl je jen tam, kde tyto ethické vlastnosti jsou samy považovány za cíl, nikoli za prostředky a předpoklady štěstí a jeho tajemství.

Rozkoš a potěšení mělo a má také různé formy hrubší nebo jemnější, rafinované; společenský rys mají v bezmezném sobectví. Hedonismus vniká do dějin ethiky a života s celým vypětím sil lidské touhy po intenzitě života, jehož cílem je „bonum delectabile“.

Zaměření aktivity a přiměřeného materiálu, jehož se užívá jako prostředku k dosažení štěstí, je totéž co jeden z možných způsobů života, jak uskutečnit jeho náplň. Člověk užívá k tomu i intenzity, kterou mu nabízejí jak biologické, tak duševní síly, např. vášně, fantazie, iluze a celá citová škála projevů. Tak se stává často, že intenzivní síla života jde nadarmo, protože nedává člověku pravou a celou disposici k pravému cíli a k tíhnutí za ním. Dispozice je potřebná „jak“ dát všemu formu a řád.

Aristoteles říká, že život bez cíle se objevuje jako velký nesmysl. Princip nesmyslu života staví za základ existencialismus. Aristoteles však ukazuje na východisko, jak se uvarovat nesmyslnosti. Urovnat a roztrždit v nitru a centru životních jevů bez překrotnosti ale také ne lhostejně, projevy, dát je do určitého řádu, aby bylo jasné, která část vlastního bytí je základem pro stavbu šťastného života. (Arist. Ethika Eud. 1214 b 20 a d.)

V hledání a třídění se dojde především ke konstatování, že základ pro štěstí má nejdříve nutné předpoklady, jedny vzdálenější, jiné bezprostřední a nutné, protože patří k jádru věci. Proto s nesnází se setkává člověk i ve vlastním nitru, aby zjistil „quo modo“ v nepotřebnější části. Předpoklady nejsou ještě štěstí samo, i když v obecném mínění bývají považovány za štěstí. Různé mínění nic nerozhoduje. Tak jako mnoho nápadů mívají děti nebo nenormální a nemocní lidé a na každý druh těchto lidí je přiměřený prostředek, tj. u dětí stačí počkat až dospějí a sami poznají nesmyslnost nápadů, u nenormálních je třeba zásahu veřejné moci, u nemocných lékaře, tak přiměřeně odpovídají různá mínění, z nichž některá jsou nerozvázná, jiní lidé jsou nerozumní nebo nechtějí slyšet rozumné důvody, protože se dávají věst spíše citem a vášní než rozumem atd. Není tedy třeba brát zřetel na všechna mínění. (Arist. Ethika Eud. I. c.)

Jsou však jako všude v poznávání tak i v tomto problému nesnáze. Není snadné mít nejpřesnější vědění o nejvyšší formě života a nejlepším způsobu bytí a jednání aby přineslo štěstí.

Docházíme k základním prvkům života, jak jsou uvedeny nahoře o každé skutečné věci. I život má svůj tvar způsob a cíl. To jsou elementární složky ethického člověka. Lidské bytí podléhá nutně mravnosti, protože to plyne z rozumnosti. Ta totiž odlišuje člověka od jiných druhů života. Z nich se dá stavět štěstí člověka. Není možné ponechat to náhodě, jak říká Aristoteles, protože by se muselo se štěstím rozloučit mnoho lidí, kdyby snaha o ně nic neplatila. Nebylo by štěstí v moci člověka a jeho vědomého jednání.

Štěstí samo sebou patří všem a proto alespoň většina lidí by se k němu dostala, ovšem pod nutnými podmín-

kami. Činnost člověka musí tihnout za hodnotami. Hodnota je totéž co vynikající způsob dobra. Jde-li o dobro člověka, nemůže se vynechat žádný druh dobra, ani duchovní, ani tělesný.

Má-li být život šťastný, musí mít formu, která činí člověka dobrého, a to vyžaduje způsob bytí a jednání proniknutý láskou k dobru. Štěstí je vlastně vrcholné dobro pro člověka, proto je nutné, aby člověk měl k němu takový vztah, že se snaží být dobrý. Tím se dostává člověk k větší podobnosti s Bohem a získává větší hodnotu, protože Bůh je dobro samo. Jenom dobrý člověk v tom, v čem je dobrý, jedná dobře, a proto být dobrý a jednat takovým způsobem jsou nutné předpoklady ke štěstí.

Poznáváme vždy lépe a přesněji, jaký má být člověk a jak má jednat, chce-li dosáhnout cíle. Každý nový druh „quo modo“ v životě se týká nějaké nové nebo jiné části člověka, jehož bytí je složitě.

Myšlenkový i faktický zápas o štěstí je dramatický a nesnadný nejen o jeho dosažení, ale i zjištění v čem záleží. Patří k tělu nebo k duši člověka být šťastný? Reálný způsob hledání jde ze základů člověka samého, aby získal odpověď.

Aristoteles (v cit. knize) říká, že každý člověk má v sobě něco, co má vztah k pravdě. Nikdo není vyloučen z tohoto vztahu a proto svou schopností pozná něco ze složitosti věci, a tím může najít i pravdu o ní. Na tomto vztahu je třeba stavět i poznání o štěstí, protože nestačí mínění, i když je duchaplné. Vztah k pravdě má mít nebo nabyt filosofické váhy, aby povaha štěstí byla zjištěna tak, jak to vyžaduje a cestou jakou vyžaduje. Uplatňuje se i zde přesné „quo modo“. Nestačí na to jen cesta logiky, protože k poznání povahy štěstí jsou potřebná i zkušenostní fakta.

Štěstí má vztah k Božímu a lidskému životu. Nižší druhy života nejde zahrnout do pojmu šťastný, zvíře např. nepatří a nechápe pojem štěstí. Štěstí patří do vyššího života, tam kde začíná duch. Ve štěstí se vlastně sblíží člověk s Bohem a Bůh se sklání k člověku, protože štěstí je nutně spojeno s dokonalým dobrem. Štěstím se člověk účastní něčeho, co je jakýmsi způsobem božské. Blížíme se tím k lepšímu pochopení smyslu lidského života, který každý nějak chápe a tíhne k němu. V tomto bodě má zkušenost silnou váhu, protože nikdo nemůže být přesvědčen uvnitř, že nechce být šťasten.

Povaha štěstí nutně souvisí s pojmem dobra. Dobro dává kvalifikaci i činnosti, kterou se dobro realizuje.

Dobro pro intelekt je pravda a protože je intelekt nejlepší a nejvyšší schopnost člověka, tedy nejlepší vztah člověka směřující k dobru intelektu, tj. k pravdě. Tento směr má proto každý v sobě, i když jde někdy proti němu. Pravda kvalifikuje člověka, z ní má intelekt světlo i život. Jejím pomoci dosahuje všechny ostatní životní hodnoty. Intelektuální princip formuje člověka od jeho počátku i biologicky i duševně a vede ho až k tomu, co je nejvyšší a nejlepší. Být a dosáhnout to, co je nejlepší je vlastně „terminus ad quem“, jaký může dosáhnout každý způsob zdokonalující člověka. Člověk není nekonečný má své meze, za které nevede další vývoj a vzrůst. Ani dále nemůže tihnout.

„Terminus ad quem“, čili to, co je nejlepší, je cílem člověka. V každé věci je to pravdivé, že je nejlepší, dosáhne-li svého cíle. I technické dílo lidské končí tam, kde dosáhne nejlepším způsobem svého cíle. Celý život člověka k tomu tíhne každým pohybem a přirozeným vývojem.

I přirozený poměr lidí navzájem je takový, že nikdo není nikdy správně kárán za to, že tíhne k nejlepšímu v některém druhu činnosti. Opak je možný jen z převrácenosti. Poměr k cíli udává všemu způsob čili „quo modo — jak“. Vidíme, jak je pravdivá a přesná definice sv. Tomáše, že způsob je přiměřenost — commensuratio — principů jak hmotných tak aktivních k cíli. V přiměřenosti bytí a aktivity přirozené i svobodné k cíli, jenž je nejlepší dobro, je odhalen zákon, v čem má hledat člověk své štěstí, totožné s dobrem, a to s tím nejlepším, a jak má člověk užít celé schopnosti intelektu, aby poznal vztah svůj i své aktivity k němu, zvláště svobodné aktivity intelektu a vůle, které může nejsnadněji zneužít a obrátit ji nepravým směrem. Všechna závrať abso-

lutní svobody existencialismu je nesmyslný výplod fantasmie, protože tvůrčí činnost lidská je omezena na prostředky jak nejlépe dojít k daným cílům, nikoliv na vynález nových životních cílů. Dosud je nikdo nezměnil. Na člověku leží velká odpovědnost poznat své cíle a dosáhnout je, především ten nejlepší. Realita života je naléhavá a každodenní a nemůže experimentovat pouhými fantasmi o závrati absolutní svobody a o novém zrození v lůně budoucnosti. Svoboda je dána člověku, aby dobrovolně volil dobro a konal je a tak se stal sám dobrý a tím šťastný.

Tajemství harmonie a souladu vesmíru záleží v zákonitě přiměřenosti k cíli každého pohybu a aktivní síly a tím i utváření hmotných principů do podstatných tvarů. Vše spolupracuje aby nastala jednota jak individuálních celků tak souvislosti věcí navzájem.

Obdobný zákon vládne i v lidském životě, aby člověk zvládl aktivitou intelektu a vůle hodnoty a dal do služeb nejlepšího, co je dosažitelné, i impulsivní a vitální síly. Tím je dá do služeb cílů a nabývají „commensurationem“ přiměřenosti.

Podstata a kvalita toho, co je nejlepší, vyžaduje přiměřenou intenzitu aktivních principů. Nesmí být v ní ani nedostatek ani výstřednost. Intelekt má v tomto díle hlavní vedoucí funkci. Určuje aktivitu lidské „quo modo“, aby nejen neodporovala tomu co je nejlepší, ale aby vyvinula jisté napětí, bez něhož nic nedosáhne.

Co je to nejlepší, k němuž se má vše obracet?

Každý správný, dosažitelný cíl v lidské činnosti je něčím, co je nejpřiměřenější a nejlepší, co dává smysl aktivitě. V člověku je vše činné a činí život dynamický. Jsou však i činnosti protichůdné jedna odporuje druhé, překáží, nebo ji znemožňuje. Přirozený cíl určuje zákonitost aktivity, určuje její „jak“, tj. správný způsob. (Myšlení jako aktivita má za cíl pravdu, láska jako aktivní projev má jako cíl dobro, vzájemnost, jednotu, každá schopnost v člověku je dána k tvůrčí práci a jejímu výsledku jako prostředku pro život, citový projev má za cíl podporu potřebné aktivity např. v rodinné jednotě atd.) Všechno je vázáno vztahem k cílům. Není nepoznatele to co je nejlepší v každém druhu projevu a aktivity vše je vztažné k cíli a vedeno k tomu intelektem. Povaha člověka je rozumná.

Tyto cíle jsou shodné s posledním a nejvyšším cílem života lidského, protože každá pravá hodnota napodobuje nějakým způsobem nejvyšší dobro a nejdokonalejší jsoucno, tj. Boha. Podle jeho idejí a z jeho míry, kterou určil, má vše nejlepší hodnotu. Z tohoto zdroje má největší hodnotu člověk, který je obrazem Božím, a který svou aktivitou myslí a vůle uskutečňuje v sobě život podobný

Bohu. Proto nejlepší činnost pro člověka vrcholí v poznání Boha v kontemplaci, která dovede vyplnit i touhu vůle láskou, silou a jinými potřebnými kvalitami k životu. Tímto vztahem k Nejvyššímu není nic porušeno z jiných vztahů člověka, naopak každý vztah má z něho nabyt své nejlepší formy. V tom je plný smysl života a cíl, pro který člověk žije a v něm jsou obsaženy všechny hodnoty přiměřené člověku. Celá kvalifikace člověka a jeho vztahů je velmi přesná a určitá a může zasáhnout velmi hluboko i do posouzení nepravdy a zdánlivosti jiných systémů.

Velký nárok na řešení života si dělá existencialismus. Podíváme-li se principiálně např. na to, co Heidegger nazval „fakticitou člověka“ poznáme hluboké omyly. Člověk podle něho se zrodil bezdůvodně, je zde beze smyslu, bez cíle, je absurdní. Úzkost je základní životní zkušeností a shrnuje všechny stránky postavení člověka: osamocení nesmyslnost neustálé nebezpečí ztratit se ve věcech, být pouhým prodloužením ztrnulé minulosti nebo být pohlcen hotovým objektivním světem, který nás obklopuje, a stát se v něm pasivním kolečkem, závrát absolutní svobody, s níž nás nic a nikdo neumí učit zacházet, přítomnost smrti na konci všech možností. Věc existuje jen pro nějaké vědomí a vědomí jen svým vztahem k nějaké věci.

Na těchto větech existencialismus brousí „básnické ve filosofii“ své výroky, je zřejmé, že zmizel z jejich obzoru duchovní tvar, způsob a cíl, a proto se nahrazuje struktura skutečnosti umělou konstrukcí ze slov, nálad a duševních stavů a neřešených problémů. Dospívá se k mytickému chaosu, z něhož jakoby Duch Boží dodnes nedovedl učinit řád a dát všemu smysl.

Způsob a smysl života je jinde než v úzkosti a tragice, je v něm síla a schopnost a odpovědnost dotvářet dílo Tvůrce užitím tvůrčích schopností lidských, vyplněním možností a dosažením cílů. Nic z toho není hotové pro člověka, každý má velký úkol dojít ke štěstí ve vzájemnosti lidské, v dosažení cíle.

Opojující závrát svobody podle existencialismu je plně lživostí Satanovy: budete jako bohové. I svoboda daná člověku má lidský způsob.

Odpověď na „quo modo“ týkající se člověka dává Aristotelova ethika tak, jak přirozený člověk k ní došel. Křesťanství doplnilo cestu ke štěstí a jeho poznání i dosažení ze zdrojů Kristových, a to nejdříve uzdravujícím prvkem zraněnou lidskou přirozenost, tj. milostí a lepším poznáním posledního cíle. Také kontemplativní aktivitu ducha zpřesnilo a pozvedlo nadpřirozeným záhahem Božím. Nic však neodstranilo z celku a krásy přirozeného systému.

ThDr. P. Method Habáň

ALBÍK Z UNIČOVA

Rozumí se, že nový arcibiskup — lékař začal asi pozorněji sledovat otázky církevní už dříve a byl asi nemálo překvapen intenzitou až rozvášněností, s níž se řešily. Situace jistě nepřispívala k tomu, aby se cítil v novém, sice velmi čestném, ale nesmírně odpovědném vysokém úřadě spokojen. Jako jeden z věřících a církvi celkem oddaných laiků, k tomu s nižším svěcením, nedovedl možná vystupňované zaujetí, s nímž se kněží obojí strany vrhali do debat a do ideologických bojů, pochopit. Tím spíše, že shledával, zároveň s laickou většinou věřících, tradiční postup církve za celkem opodstatněný. Vždyť po Tiemově příchodu „ani král, ani arcibiskup nespátrovali v jeho vystoupení nic neslušného a svolili bez rozpaků, aby byly ohlášeny a peníze sbírány byly“ (Palacký III, 73). Palacký dále s poukazem na pozdější dobrozdání profesorů teologické fakulty napsal, že „věřícím nenáleželo se dělati soudci nad stolicí apoštolskou, ale že měli být poslušni nařízení jejich tím ochotněji, když král i arcibiskup k nim přidávali vůli svou“. A skutečně, král proti intervenci Husově hlásání buly dovolil s nařízením, aby se hlasatelům a kolektorům nepřekáželo. Arcibiskup Albík, dosud nekonsekrovaný, je povolil s moudrým omezením, aby odhadování a určování dobrých skutků spojených se získáním odpustků se nedálo při zpovědi.

Hlásání odpustků tedy začalo. Se středověkou solemnitou bubnováním na komunikačně důležitých místech v Praze. Kazatelé se snažili přesvědčit lid o důležitosti jejich získání. Kněží zpovídali a věřící odváděli příspěvky buď přímo stanoveným komisařům, sběratelům nebo do tří velkých truhlic umístěných za oltáři kostelů u sv. Víta, na Vyšehradě a v Týně. Je podle soudobého pamfletického popěvku pravděpodobné, že se místo peněz sbíraly i naturálie (domácí zvířectvo). Jisto je, že manipulace s odpustky ve XIV. stol. byla přinejmenším nikoli taktik, jak sám předmět tak delikátní vyžadoval. Ovšem ani tehdy nelze mluvit o prodávání odpustků, nebo do celá odpouštění hříchů za peníze, jak se i dnes mnozí dogmaticky nedostatečně poučení domnívají. Odpustky znamenají jen odpuštění časných trestů, v žádném případě odpuštění hříchů. Předpokládají stav milosti, protože nemůže být odpuštěn trest, dokud trvá vina. Almužna nebo jiný dobrý skutek (dnes většinou duchovní, nejčastěji modlitba) nikdy není cenou za odpustky, je toliko formou satisfakce a vždy úměrná kajčnickové situaci. Avšak ve středověku ukládání almužny, hlavně od doby schismatu (dvojice, trojice papežské), vystupovalo hrubě a pohoršlivě do popředí. Odpustky — dnes zcela periferní detail církevní věrouky i praxe — od dob avignonského papežství nadměrně zdůrazňovány, takže o nich

mnoho věřících mělo naprosto nesprávnou představu. Lze tedy z dnešního více ještě než ze středověkého hlediska vším právem mluvit o zlořádech při hlásání a udělování odpustků.

Proti této pohoršlivé praxi vystupuje již Matouš z Kravky, mluvící o nadměrném pokladu zásluh (satisfakce) vytvořeném z obětí Kristovy, Panny Marie a svatých [běžný názor teprve od XIII. stol.]. Předtím plynula možnost dispozice s časnými tresty toliko z přímé moci církevní. Zdůrazňuje, že se odpouští jen časný trest a jen těm, kdož jsou ve stavu milosti. Proto na prvním místě doporučuje péči o milost posvěcující a teprve potom starost o získání odpustků. Podobně Štěpán z Kolína v synodální řeči „Cautae ambuletis“. S překvapující účelností vystoupil proti zneužívání odpustkové praxe jakýsi dominikán, snad Jindřich Bitterfeld, přítel Jenštejnův, mystik a propagátor zvroutnění náboženského života, u příležitosti jubilejních odpustků r. 1393. Zůstává na úrovni ortodoxního katolického názoru, rozhodně zavrhuje jejich množství a příležitosti, při kterých se povolují a udělují. Nepokrytě praví, že odpustky tak, jak se vyhláší, jsou příčinou pohoršení a budí podezření ze svatokupectví. Zvláště proto, že kazatelé a komisaři nemírně zdůrazňovali papežovu moc a nekladli důraz na kajičnost osobní lítost a satisfakci. O některých odpustkových projevech pravil sám Pálec, že obsahují „bludy makavé“. Zdá se, že hlasu těchto katolických teologů se nedbalo, proto se ujímá očistné akce takřka s revolučním elánem Hus a jeho přívrženci. Rozmáchli se tak, že přehnali správnou míru a vychýlili se z kolejí pravověrnosti.

Jak bylo řečeno, Hus snad ještě před úředním vyhlášením odpustků se o nich dověděl a čekal, že král jejich propagaci na území Čech zakáže. Když se tak nestalo, z více státněpolitických důvodů vydal Hus písemnou protestaci o deseti bodech „Contra bullam de cruciata“. Bullu potírá, protože prý je proti zákonu Božímu, že vzniknou veřejné nepokoje, že jsou věřící klamáni, že jsou stanoveny k jejich získání fixní poplatky a proto nikdo nerozhřešuje, že Čechům pro bulu hrozí mnoho zmatků, že papež pokoře jednoho krále (neapolského) může podrobit i jiné, že kurie zneužívá nabytých peněz, že v Čechách jest se třeba obávat rozkolu a konečně, že kurii nelze vůbec věřit.

S tím se však Hus nespokojil, ale četnými vyhláškami horlivě rozšiřovanými oznamoval, že bude 17. 6. konat veřejnou disputaci, zda je podle Božího zákona dovoleno schvalovat papežskou bulu o vyhlášení křížácké výpravy proti Ladislavovi, neapolskému králi. Teologická fakulta, předvídající správné prohlubování rozporů a další jítření myslí již tak dost pohnutých, vyslala své dva členy k arcibiskupovi Albíkovi, aby jako kancléř university ohlášenou disputaci zakázal. A tu došlo snad k prvnímu úřednímu setkání arcibiskupa Albíka s Husem, kterého si dal tehdy patrně předvolat. Přítomni byli také papežští zástupci. Na jejich dotaz, zda chce Hus poslouchat papežských rozkazů apoštolských, odpověděl, že ze srdce si je žádá plnit. Legáti plni radosti pravili Albíkovi: „Hle, pane arcibiskupe, tento již chce poslechnout našeho pána.“ Hus však jim vysvětlil svou mentální restriktci: „Rozumějte mi dobře... chci plnit příkázání apoštolská, pokud se shodují s učením apoštolů dle pravidel zákona Kristova. Ale shledám-li co protivného, neuposlechnu, ani kdybyste mi před oči stavěli oheň k spálení mého těla.“ Kuriální zástupci byli ve svém optimismu zklamáni a překvapený Albík poznal, že spory se budou neklamně jen přirostávat.

I přes nový protest děkana teologické fakulty Štěpána z Pálče, že mistři bohosloví se nechťejí protivit královským rozkazům, ani kritizovat papežské buly, přistoupil Hus 17. 6. k četně navštívené disputaci. Uvedl v ní nejdříve 10 důvodů mluvících ve prospěch buly, potom shrnul argumenty proti ní. V negativně vyznívajících částech citoval osm Wiclefových důvodů proti odpouštění hříchů a proti používání odpustků, ve druhé části dokazoval, že místo boje se má papež za nepřátele modlit a konečně ve třetí části kritizoval znění buly vůbec. Husovo exposé hlavně v partii zamítající válku všeobecně a

v církvi zvlášť, bylo velice účinné. Podle starých Letopisů byl však ještě — hlavně u mládeže — úspěšnější daleko radikálnější mistr Jeroným. Se zástupem studentů chtěl jít na radnici a docílit zákazu hlásání odpustků. Jen s námahou je zadržel rektor Marek z Hradce poukazem na králův rozkaz.

Arcibiskup Albík se pokusil poněkud uklidnit rozbouranou hladinu veřejného mínění proti odpustkům neobyčejně zaujatého. Zakázal mluvit a jednat, jistě ve shodě s králem, proti bulě a nařídil, aby ji kazatelé dále doporučovali. Hus jeho dekret jako samozvaný ordinář okamžitě paralyzoval svým okružním listem k duchovenstvu, začínajícím slovy „Pax Christi“. Doporučoval v něm varovat se hříchů a nedávat se ochuzovat příspěvky na obdržení odpustků.

Následky, jistě oprávněných, bohužel demagogicky pojatých protestů proti způsobu hlásání odpustků, se brzy dostavily. Boj proti bulě se zvrhl v proticírkevní tažení, jehož se zmocnily nejméně kompetentní živly. Mnozí, kteří celé záležitosti pravděpodobně vůbec nerozuměli, našli zalíbení v proticírkevní a v protináboženské štvani, konejšíce své neskrupulózní svědomí. Zpívaly se potupné popěvky, opisované texty buly, připevněné na chrámových dveřích i na pokladničkách, pomazávány smolou a lejnem, profesorům bohosloví se veřejně nadávalo, protože Husovi nepřisvědčili. Skupiny stranicí Husovi obsadily místa pod kazatelnami a hlasitě protestovaly proti každé nepřívětivé zmínce o Husovi. Nechtuné vyvrcholení protestů zorganizoval 24. 6. již dříve pověstný královský milec Voksa z Valdštejna, známý styky s Husovou stranou i s wiklefovci v Anglii. Dal přistrojiti, nejspíše ve spolupráci s mistrem Jeronýmem, záka za veřejnou ženštinu a s bulami zavěšenými kolem krku v průvodu šašků vézt k arcibiskupově obydlí, odtud po Karlově mostě, Starým Městem kolem králova sídla u sv. Benedikta na příkopě Nového Města, kde pod pranýřem buly „jednoho kacíře a rufiána“ potupně spáleny za jásotu rozjařených diváků. Je pozoruhodné, že pan Voksa dal podivný průvod hlídat zástupem ozbrojenců „vybraných a spolehlivých“. Králi to nebylo po chuti, protože konšelům přísně rozkázal, aby nikdo hlasatelům odpustků neodporoval. Zakázal také výtržnosti a pamflety.

Arcibiskup Albík, máje nejspíše starosti se svěcením a nejsa na ostře propukající konflikt nijak zaměřen, není v nastávajícím jednání rozhodujícím činitelem. Králi jsou spory svrchované trapné a chce je pokud možno po dobrém likvidovat. Katoličtí experti měli nepochybně rychleji a častěji reagovat na Husovy výklady. Vymáhali aspoň jeho červnovou přednášku, aby na ni mohli odpovědět, což žádal také král. Protože ji Hus nevydal, svolána koncem června — snad po Albíkově vysvěcení, ale bez něho — schůze doktorů bohosloví s Husem před královu radu do fary na Žebráce, kde byl hostitelem farář Šimon z Vodocho. Štěpán z Pálče tu přečetl námitky, které měli teologové proti Husovi a zdůraznil, zejména Husa, že teologická fakulta má právo žádat od bakanů přednášky ke schválení. Hus všechny námitky odmítl. Přítomní královští radové se nejspíše nudili, neboť předčasně ukončili jednání zřejmě nic neřešící frází: „Pěkně se spolu porovnejte.“ Protože výtržnosti pokračovaly, zakázal král, tentokrát pod trestem smrti, aby nikdo nepokřikoval ve chrámech proti kazatelům. K obnovení rozháraných poměrů svolal pak další schůzi na neděli 10. července znovu do Žebráka, ale tentokrát do domu olomouckého biskupa Konráda.

Tak v neděli na den Sedmi bratří o hodině nešporní přišli do uvedeného stavení před královu radu, zase bez arcibiskupa Albíka z Uničova, tvořenou Václavem Králíkem z Buřenic, olomouckým biskupem Konrádem z Vechty, Jankem z Chocenic, svídnickým a vratislavským hejtnem, Zdeňkem z Labouně, proboštem u Věch svatých, Jakubem z Dubě, vyšehradským děkanem a královským lovcím Filipem Lautem z Dědic i zástupci všech tří měst pražských. Schůze měla rozhodnout, co činit k obnově dobrého jména Čech. Děkan Pálec podal k přečtení pražskému notáři a nejvyššímu písaři Starého Města Zikmundu z Weilburka dobrozdání mistrů bohosloví. Shro-

máždění pak žádalo, aby arcibiskup svou autoritou se souhlasem kapituly a university dal na králův rozkaz znovu odsoudit 45 Wiklefových článků. To se také stalo.

Zatím však týž den došlo v Praze k incidentu, který měrou nikým nepředvídanou urychlil spád událostí. V kostelích u sv. Víta, v Týně a u sv. Jakuba proti královu přísnému nařízení, zavazujícímu pod trestem smrti, tři neukáznění a svedení mladíci rušili součást bohoslužby neuctivými a posvátnosti míst odporujícími výkřiky. Byli poněkud ukvapeně zatčeni a přes Husovu intervenci podle původního nařízení králova státi. Mrtví slavnostně, manifestačně v Betlémě za velké účasti pohřbeni a později Husem samotným jako mučedníci slaveni. Krále událost nesmírně vzrušila, takže konšelům na jejich dotaz, co do budoucna v podobném případě činit, odpověděl: „A kdyby jich bylo tisíc, učíte všem jako oněm, nemáte-li katů, dám je přivésti odjinud.“ 12. července vydal další direktivní listy z Točnicku adresované universitě a duchovenstvu.

Královská rada svolala na realizování Žebráckých usnesení shromáždění do Staroměstské radnice na 16. července. Kromě antiošského patriarchy Václava Králíka a Konráda z Vechty tu byli zástupci university s rektorem Markem z Hradce, opatí, probošti, kanovníci a faráři pražští, jichž všech jména se zachovala zásluhou Sedlákovy objevu. Albík tu opět není jmenován a pozorovatel se neubrání dojmu, že se vědomě tohoto nepříjemného ruchu stranil. Ani toto shromáždění nic nerozhodlo, protože se Hus a jeho stoupenci nedostavili.

Naproti tomu se Hus chopil znovu iniciativy a svolal hned následujícího dne shromáždění artistické fakulty do velké universitní síně. Tam ostře kritizována katolická včerejší schůze na radnici a odsouzení Wiklefových článků prohlášeno za nerozumné. Král, jehož přísné rozkazy tím byly takřka zesměšněny, nijak nereagoval. Snad se ho podařilo Husovým příznivcům uchlácholit. Pře se vyvinula nyní tak, že Hus žádal, aby se o každém z Wiklefových článků vytčených katolíky napřed dokázalo, že je kacířský, kdežto katolíci teologové to měli již za dokázané dekretem londýnské synody, českým odsouzením r. 1403 a 1408, jakož i papežskými bulami. Proto žádají Husa, aby řekl, které artikuly nemá za kacířské a ty že se budou hodnotit a soudit. Hus po úradě se svými výzvu přijal a tak došlo k tzv. druhému wiklefskému turnaji na universitě koncem července a v srpnu r. 1412. Hus se v nich odvažil veřejně hájit osm, ačkoli soukromě stál za všemi až na článek o figurativní přítomnosti Páně ve Svátosti Oltární.

Odpověď na toto jeho stanovisko nepřevzal arcibiskup, jak by se vlastně slušelo, nýbrž universitní vůdci katolíků, Stanislav a Pálec. Učinili tak v Týnském kostele, protože universita se stala tribunou Husových stoupenců. Stanislav tak učinil projevem 28. srpna a Pálec 4. září.

Stalo se tak před katolicky smýšlejícím duchovenstvem latinsky, takže projevy nemohly účinně paralyzovat Husovo působení na masu lidu. Opisy projevů předány arcibiskupovi, což na situaci vůbec nic nezměnilo. Slabou náhražkou toho bylo české kázání Pálčovo proti Wiklefovi, pronesené k věřícímu lidu u sv. Havla. Pozorovatel tohoto ideologického zápasu vedeného o duši českého člověka snadno postřehne, že z katolické strany se nepostupovalo účinně, jakkoli měla v obranné pozici a za daných okolností ztížené postavení. Široko daleko nebylo muže a kazatele, který by mohl životním strhujícím příkladem, autoritou a silou slova usměrňovat vystoupení Husova a jeho pomocníků. Zkušený lékař Albík, také bezúhonný, naprosto nebyl ideologickým natož pak strhujícím vůdcem vedoucím svěřené stáde k jedinému pravému cíli. Ani mladý Zbyněk by asi nevystačil na usměrňování proudů s elementární silou se řítících do kalných vod hereze i národních zmatků.

Soudní pře u kurie právě za Albíkova arciepiscope se náhle pohnula kupředu. Do Prahy došla někdy po 4. září 1412 bula ředitele nového procesuálního jednání proti Husovi, Petra de Angelis, ztěžující již dříve vyhlášenou klatbu Colonnou. Současně pod stejným trestem zakazovala stýkat se s Husem. Katolická strana ji přijala s uspokojením, Husova s největší nevolí. Na rozkaz arcibiskupa Albíka se sešlo pražské duchovenstvo, aby rozhodlo, má-li se znění buly provádět. Interpret a glosátor kanonického významu buly Jiří Bor dokazoval, že právní postup bulou prohlašovaný byl správný a nutný. Pak začali pražští faráři ztížení Husovy klatby veřejně ohlašovat s kazatelen.

Nemaje od dvora žádné pomoci, protože král Václav IV. pocítoval Husův odboj velmi nepříjemně, mistr Jan se odvolal — proti všem církevním kanonickým zvyklostem — ke Kristu. Přitom se nepodrobil a vykonával kněžské funkce dále. Protože provokativně porušoval vážnou církevněprávní dispozici, byl nad Prahou vyfčen ještě asi za Albíkova působení interdict, patrně 28. 9. Jestliže strana Husova čekala, že aspoň nyní král zasáhne jako kdysi rušivě, zmýlila se. Václav IV. ponechal průchod právu. Když později dal Husovi pokyn, aby přestal kázat a opustil Prahu, bylo jasno, že situace je velice vážná. Rozhorlený reformátor si nebyl jist svým dalším rozhodnutím a ztrácel klid, jak zřejmo z listů k Mikuláši z Milíčína a Martinovi z Volyně. (Quid sum facturus, ignore... quid facere debeam, ignore... Vos ergo me informate!) Ale to už vedení české církve nebylo v rukou proslulého profesora medicíny, těžce zklamaného mnohonasobnými a k tomu neúnosně se hromadícími obtížemi. Poznal, že mitra a berla nejsou jen dekorativními liturgickými odznaky, ale symboly vyžadujícími vědění a ctností, bystrost rozhodování, když třeba, i mučednické statečnosti.

ThDr. Václav Bartůňek

LITURGICKÁ OBNOVA

LITURGICKÝ KONGRES V BERLÍNĚ

Otcem liturgické obnovy v německém jazykovém prostoru je Romano Guardini, který měl právě v těchto dnech 80 let. Guardini, liturgický průkopník, napsal loňského roku liturgickému kongresu v Mohuči, že o budoucnosti liturgie rozhodl koncil a tím položil základ pro novou velkou výstavbu kolem bohoslužby slova a bohoslužby Eucharistie. Úmyslně mluví o jasném rozlišování dvou úkonů, které jsme viděli vždy jako jeden celek.

Dne 29. 10. 1964 přijal sv. Otec členy Rady pro provádění liturgické obnovy. Při této příležitosti děkoval kardinál Lercaro sv. Otcí za důvěru k úkolu provést dílo liturgické obnovy a řekl, že den co den roste poznání důležitých úkolů pro věčnou spásu lidí cestou služby Boží, že roste zároveň i obava z toho, co nás čeká, když musíme zkoušet obřady a obyčeje celých staletí a odkládat, co se nám kněžím zdálo milým a nedotknutelným.

Dnem 7. března vstoupila v praxi celá řada směrnic liturgické konstituce. Pro nový mešní řád udělali všude přípravy a biskupové vydali své směrnice. Biskupové ko-

nali porady již v Římě a všude byly ustaveny liturgické komise. V lednu se konaly liturgické porady ve Varšavě, Paříži i v Berlíně a v únoru v Salcburku. V NDR se konal liturgický kongres ve východním Berlíně, protože loňského roku byl liturgický sjezd konán v Mohuči.

Pozvánky označily, že jde o pastorační záležitost, a že v liturgické obnově se musejí všude udělat alespoň první kroky, a že kongres je svolán jako porada biskupů a duchovenstva. Kongres se konal v katedrále sv. Hedviky a začal v pondělí 23. 1. večer. Účast byla jen na pozvánky a byla kontrolována. Zúčastnilo se ho 600 duchovních, 90 bohoslovců, 50 řeholních sester, které pracují v duchovní správě a ve školách. Počet účastníků musel být omezený a leckterý duchovní se bez pozvánky do katedrály nedostal. Jeden novinář se převlékl za kaplana, tvrdil, že je knězem, ale zapomněl sundat snubní prsten. Televize, rozhlas a tisk kromě katolických listů byly vyloučeny. Před katedrálou bylo plno aut a dobrá pořadatelská služba. Byli přítomni všichni biskupové z NDR, všichni kapitulní hodnostáři a všichni biskupští komisaři. Jako hosté se zúčastnili biskup Rusch

z Innsbrucku, Kemp z Limburgu ze záp. Německa, Vitter z Osnabrücku, Volk z Mohuče, pak biskup z Paderbornu, nynější kardinál Jaeger a biskup z Fuldy. Kardinál König z Vídně a kardinál Florit z Florencie se nemohli dostavit a poslali omluvné telegramy.

Sv. Otec poslal sjezdu telegram a apoštolské pozhledání.

Kongres byl zahájen v pondělí večer slavnou bohoslužbou slova (feierlicher Wortgottesdienst, Wort Gottes Feier). Po 3 dny kongresu se veřejné bohoslužby nekonal a nikdo nebyl vpuštěn do katedrály. Tisk potom uvedl, že po dlouhé době byli kněží pohromadě se svými biskupy jako malý koncil. Ovzduší bylo srdečné a byla to opravdová pospolitost kolem oltáře.

Mladý, 41letý, arcibiskup dr. Bengsch měl v bohoslužbě slova úvodní proslov a řekl: „Scházíme se k rozjímání, k rozpravě a k poznání naší svaté služby. Co je to svatá služba, že koncil žádá její obnovu? Sloužíme slávě a vznešenosti Boží, jsme kněží a máme podíl na kněžství Kristově.“ Arcibiskup dr. Bengsch navázal na list sv. Pavla k Židům, kde píše, že naše poslání není nikdy zbytečné, jako nikdy nebylo zbytečné, že Slovo tělem učiněno jest, nikdy nejsou naše ruce tak svázány, abychom se nemohli alespoň modlit a rozdávat, co jsme sami na milosti obdrželi. Potom mluvil o velké jednotě a rodině Boží. Bohoslužba je projev smíru celé rodiny. Sdílel, že pro dni kongresu platí s povolením sv. Otce již všechna ustanovení, která se budou v Církvi zachovávat od 7. března.

V úvodním proslovu vyzval pastorační význam kongresu, že to nebude jediný recept na uzdravení, ale že ukáže, jak zaměřit v příštích letech duchovní správu, jak postavit oltář do středu náboženského života.

A tak byl oltář katedrály sv. Hedviky po 3 dny středem všeho jednání. Účastníci seděli kolem oltáře. Biskup — předseda — měl své místo v kruhu svých kněží na katedře. Střídala se bohoslužba, přednášky a pracovní kroužky. Celkem bylo 8 přednášek. Sloužily správnému pochopení liturgie, vysvětlovaly instrukce a biskupská usnesení, daly směrnice a pokyny k správnému provedení obnovy.

Bohoslužba Eucharistie a bohoslužba slova sloužily účastníkům jako praktický návod, jak by se měly bohoslužby slavit v praxi. První úterní ráno byla Betsingmesse (sborová mše se zpěvem) v koncelebraci 12 farářů z duchovní správy. Druhý den ráno byla mše svatá cum diacono s lidovým zpěvem, třetí den pontifikální mše svatá s gregoriánským chorálem.

Na zahájení a na ukončení byla bohoslužba slova. Jednou končila svátostným požehnáním, podruhé biskupským požehnáním.

První večer byl ukončen pontifikálními nešporami, jinak byly na ukončení večera liturgické pobožnosti na základě žalmů, zpěvu a veršů podle nápěvů, které by se v živé farnosti mohly uplatnit. Bylo upuštěno od liturgických dílců, které by se daly provést jen v semináři nebo v klášteře.

Zvláštní důraz byl položen na „mensa verbi“ v oslavě liturgie pro život v Církvi nejen v bohoslužbě slova a v homilii a tvořivosti kolem této bohoslužby, ale i v zacházení s Písmem samým. V Berlíně bylo použito Pisma svatého z roku 1892, vydaného Aliolipi. Byla intronizace Pisma svatého a Písmo zůstalo vyloženo před biskupskou katedrou po dobu kongresu.

První přednášku měl prof. Müller z Erfurtu na téma: „Ecclesiologie lit. konstituce“.

Druhý Vatikánský koncil vrátil věřícím — laikům — patřičné přední místo. Věřící nejsou objektem, nýbrž subjektem liturgie. Věřící mají poslání zúčastnit se aktivně bohoslužeb, pomáhat je tvořit, teprve účastí věřících jsou bohoslužby tím, čím mají být, službou slávy. Laici mají účast na věčném kněžství Kristově a Církve. Prof. Müller řekl doslova: „Die Laien sind im bestimmten Rahmen selbst Liturgen.“ To není na úkor sváceného kněžstva, to je jejich zvláštní poslání. „Úkolem věřících je,“ rozvedl prof. Müller, „liturgií dne se posílit a přijaté posvěcení si udržet pro všední den a takto v životě hlásat Krista. Úkoly Církve jsou úkoly věřících. Církev

plní úkoly jen prostřednictvím věřících. V omezení těchto úkolů,“ řekl prof. Müller, „se musí říci, že věřící tvoří Církev, ale nejsou sami Církev, protože papež, biskupové, kněží a věřící dohromady jsou teprve Církev.“ Kriticky poznamenal prof. Müller, že liturgická konstituce neřekla jasně, co je posledním cílem Církve: oslava Boží nebo posvěcení člověka.

Druhý referát měl biskup dr. Spülbeck (Mišeň). Rozvedl vývoj liturgické konstituce a instruktář k provedení nových nařízení. Tato přednáška byla vyslechnuta s velkým zájmem a diskuse trvala celé odpoledne.

Třetí den byl zase zahájen Eucharistickou oslavou, to je Mši svatou, při které se všechny texty říkaly v německém jazyku. Pax se dával všem přítomným i laikům, kteří byli na ten den pozváni do katedrály. V promluvě vyzval biskup Rusch (Innsbruck) všechny duchovní, aby se celým srdcem postavili za liturgickou obnovu, aby znovu přišlo světlo do světa, a aby duch Kristův byl hnací silou v Evropě.

V přednášce ve středu promluvil prof. Lengeling z Münsteru o bohovědě bohoslužeb. Nestačí znát kult, nutno vidět v liturgii posvěcující působení Boží a aktivní účast jako odpověď lidu Božího. Prof. Lengeling vidí v liturgii dialogický děj. Svátostné působení Boží slovem ze strany Boží a kultem ze strany omilostněného člověka ze strany druhé. Posvěcení a kult jsou úzce spjaté motivy. Doslova řekl liturgista Lengeling: „Jen pro ztrnulé a nesrozumitelné formy dosavadní liturgie a pro nepoznání dialogického rázu nastaly mezi liturgií a vykonávatelem protiklady.“ Dosavadní vysvětlení se zabývalo více kultem než posvěcujícím působením Božím pro nás. Jednotlivec dává v liturgii „svou bohoslužebnou odpověď“, i když se to děje v pospolitosti.

Prof. Johannes Fischer z Trevíru oznámil ve své přednášce, že liturgický řád bude brzo vydán tiskem, ale jistě ne v konečné platnosti. Nový ordo missae rozebírá v šesti kapitolách základní otázky Mše svaté, řád bohoslužeb a otázky bohoslužebného prostoru. Podotkl, že na přání biskupů musí být řeč jasná, a že se tak jistě stane.

„Obnova liturgie — její uplatnění v našich rukou“ bylo tématem přednášky prof. Lövenberga z Erfurtu. Otevřeně přiznal obavy, které na mnohé doléhají, když je jim svěřeno tak veliké dílo. Praktickými a pomocnými pokyny dodal odvahy k překonání formalismu, „aby lid Boží mohl vykonávat to, k čemu křest dává právo a pověření“. Zdůraznil utváření nedělních bohoslužeb tak, aby liturgie byla pramenem síly pro celou Církev.

K těmto přednáškám o základních věcech liturgické obnovy přišly ještě přednášky o nových dokumentech. Účastníci dostali vzhlednou brožurku a biskup Spülbeck tisk ještě vysvětlil. Dómský prelát Wagner z Trevíru rozebral účastníkům usnesení biskupské konference a směrnice k provedení liturgické konstituce. Dómský kapitulní děkan z Erfurtu Schollmaier promluvil o zpěvu na téma: „Zpívající obec věřících“.

Poslední referát byl věnován instrukci o utváření liturgického prostoru. Požadavky na nové přizpůsobení podložil bohovědně a církevně historicky.

O práci liturgických pracovních kroužků přednášel poslední odpoledne každý vedoucí kroužku. Námětů a návrhů bylo mnoho a proto uvádím jen nejdůležitější: V liturgickém pracovním kroužku Nedělní bohoslužba slova (Sontäglicher Wortgottesdienst) referuje biskup Aufderbeck z Erfurtu, vyzvedl teologický význam nedělního shromáždění pro život v Církvi pro případy, kde není kněz, aby sloužil Mši sv. Zvláštním problémem je diaspora. Laici budou hlásat slovo Boží a bohoslužby slova. Pracovní kroužek „Bohoslužby v nejmenším kruhu“ vedl arcikněz Bentler a prosil o to, aby Liturgická Rada našla řešení pro případy, kde je kněz sám a nemá lektora, zpěváky a varhaníka. Zvláštní pracovní kroužek se zabýval „Mši sv. pro děti“ (Kindermesse) a žádal pro děti přizpůsobené texty.

Pod vedením arcibiskupa byla diskuse o koncelebraci a zvedly se hlasy pro i contra. K teologickému zdůvodnění a k pastoračnímu zúrodnění tohoto daru koncilu bude zapotřebí mnoho a mnoho vysvětlování, pomoci kněžím i laikům.

Dny kongresu plné práce a plodných námětů končily v katedrále sv. Hedviky dne 28. ledna večer Oslavou slova Božího. (Wortgottesfeier.) Účastníci kněží byli v albě se štolou. Účastníci měli hořící svíce v rukou. Arcibiskup promluvil na téma Luk. 12, 31, 35—38 Podobností o bdělých služebnících. „Vaše bedra budete přepásána a ve vašich rukou hořící svíce.“ Zpráva o slavném zakončení je dojemná a všichni, kteří se ho účastnili, budou dlouho vzpomínat. Arcibiskup řekl: Tři dny usilovné práce kolem liturgie, v níž je obsaženo i slovo martyria a diakonia, nekončí. Práce začíná. Starším duchovním řekl bratrská slova. Byli vylekáni a vystrašení z těch novot a teď slyšeli slova biskupova: „Milí bratři, vaše cesta nebyla mylná a vaše služba po těch dvacet, třicet, čtyřicet i více let, když jste milovali církev a jí věrně sloužili, nebyla falešná a žádný omyl, byla to svatá služba poslušnosti svaté Církvi a Boží požehnání bylo s vámi. Zůstaňte i nadále věrni, i když církev mění svou službu k slávě Boží a k spasení lidstva. Pán bude s námi.“

Ráno se účastníci rozjeli do svých farností s novým posláním, aby v lásce k Církvi na sebe vzali, co nám všem ukládá koncil, a pracovali v trpělivosti s pomocí Boží na velkém díle náboženského života. Kongres ukázal velkou pospolitost a dobrou vůli 800 účastníků.

Rakouská biskupská konference se konala 8. února 1965 v Salcburku a zabývala se směrnicemi pro sborovou Mši sv.

Směrnice pro německý jazykový prostor (Rakousko, NSR a NDR) jdou dále, než ukazují všeobecné liturgické instrukce. Všechny části Mše svaté, které se modlí lid, mohou být v jazyce německém, až na prefaci, kánon a na části, které se kněz modlí potichu. Zvláštní důraz se klade na tak zvané Přímluvy — Fürbitten — Oratio fidelium — v našem oběžníku nesprávně nazváno: Společná modlitba. Tam, kde je to možné, se tuto modlitbu modlí lektor a kněz jen uvádí a zakončuje. Lepší by byl překlad: Modlitba věřících, nikdy ne společná modlitba.

Liturgická obnova očistila obřady, ritus od zbytečnosti a dává nadále obřadům konkrétní smysl a ukazuje, kterým směrem se bude ubírat v budoucnu. Hlavní důraz je všude položen na obec věřících. Obec věřících byla dlouho sirotkem a někdy málo povšimnuta. Liturgickou reformou se jí dostává patřičných práv a stává se plnooprávněnou nositelkou funkcí. Dokazuje to ustanovení, že co se modlí lid nebo zpívá, nemusí kněz opakovat. Dokazují to Přímluvy ve Mši sv., kde si lid připomíná úmysly, na které se chce modlit. V liturgii se teď projevuje, že věřící jsou lid Boží spojený modlitbou, společným zpěvem, společnou Eucharistickou hostinou a rozdělený rozličným posláním. (1 Kor 12, 4.)

Tímto nazíráním je zhodnoceno liturgické hnutí posledních 40 let a dostává se uznání těm průkopníkům, kteří pracovali o správné chápání liturgie a nedožili se těchto úprav.

Všechna církevní úřední vyjádření nám ukazují, že liturgická obnova není ukončena a že těmito instrukcemi je jenom položen základ k velkému dílu. Že se bude užívat lidové řeči v liturgii, není již předmětem uvažování a každý s tím souhlasí. Dlouhá léta se o to bojovalo a koncil nemohl tato přání neslyšet. Kánon zůstává prozatím latinský, za prvé proto, že má staletou tradici, a za druhé pouhým překladem by se věci nepomohlo. Než bude Kánon užíván v lidové řeči, potřebuje reformu, protože podle dnešního poznání jsou některé modlitby zařazeny na špatném místě. Když se nyní zavádějí do Mše sv. Přímluvy, odpadnou mementa Kánonu. Než k tomu dojde, uplyne mnoho času. Nemusíme se bát, že bychom nejménějším úkon zbavili tajemství. Jeho mysterium není v tajemném obřadu, nýbrž v tom, že to, co pro nás udělal Bůh, je nám těžko pochopitelné. Posvátné modlitby v mateřské řeči neznamenají něco tajemného rozbít a profanovat, naopak bylo by to hluboké zakořenění dnešního mysteria do vědomí věřících a stále nová vzpomínka a vážná připomínka Kristova kněžství trvale působícího mezi námi.

Že liturgická obnova půjde tímto směrem, dokazují instrukce pro renovace a novostavby kostelů, aby byl

oltář obrácen k lidu nebo uprostřed liturgického prostoru. Argument, že by to byla profanace Mše sv. obrátit se k lidu, již padl a koncil o tom s konečnou platností rozhodl.

Druhým takovým dlouholetým přáním, které budoucnost jistě jednou splní, je obnovit ve Mši sv. „svatou hostinu“. Jistě jsou zde požadavky usměrněné, protože pro 1000 účastníků se musí vytvořit jiná forma večeře Páně. Liturgická Rada na tom pracuje a jistě se dožijeme Eucharistické hostiny pod obojí a naše hostie dostanou jinou formu.

P. Jan Porubský

JAK OVLIVNÍ LITURGICKÁ OBNOVA NAŠI ZBOŽNOST

V druhé polovině března tr. se konal v Brně liturgický den, na kterém byly předneseny zajímavé přednášky. Přinášíme některé myšlenky.

Liturgická konstituce obsahuje pouze všeobecné směrnice, podle nichž se má postupovat při obnově liturgie, a jejich teologické zdůvodnění. Vydáním konkrétních „prováděcích nařízení“ byla pověřena Rada, Consilium, sestavená z koncilních Otců a z odborníků z celého světa.

Tato Rada vydala jednak Instrukci, obsahující první stupeň liturgické reformy, jednak nové rubriky, Ordo Missae. Nebylo by bývalo lépe počkat, až bude celá práce konsilia dokončena, až budou sestaveny a vydány nové liturgické knihy? O této otázce členové Rady dlouho a pečlivě uvažovali. Nakonec se rozhodli pro postupné zavádění reformy. Důvod, který je vedl k tomuto rozhodnutí, uvádějí v č. 4. Instrukce: „Celkovou reformu liturgie věřící snadněji přijmou, když k ní bude docházet postupně, krok za krokem, poskytnou-li se duchovnímu správci čas předkládat věřícím její každý krok s náležitým vysvětlením a poučením.“ Není tedy správné, co říkají někteří kněží: Já nebudu zavádět nic, počkám, až to bude všechno; kdoví, jestli se to vše nebude ještě několikrát měnit a předělávat a darmo bych lidi mátl.

Dlužno mít na zřeteli, že nic z toho, co se teď zavádí, už se měnit nebude. Rada rozhodla, že se bude postupovat sice po etapách, ale definitivně! Co se tedy nyní zavádí, to už zůstane trvale v platnosti a další věci budou postupně přidávány.

Obava tedy, že by se na dosavadním ještě něco měnilo, odpadá. A druhý důvod, že by to bylo najednou jednodušší? Snad pro kněze. Ale výsledek by byl podle toho — formalismus, ne převýchova.

Musíme tedy začít hned, teď a odpovědně. Nejde tu o okrajové problémy Církve.

Pavel VI. řekl r. 1958 ještě jako kardinál Montini: „Liturgie dnes představuje ústřední problém duchovní správy.“ A když sv. Otec poskytl zvláštní audienci členům Consilia (29. 10. 1964), řekl jim důrazně: „Plody koncilu jsou z největší části závislé na této liturgické obnově.“ A dodejme si do třetice, co říká 10. čl. Konstituce: „Liturgie je vrcholem, k němuž všechno konání Církve směřuje, a současně zdrojem, z něhož pramení všechna její síla.“

Prostě liturgické práci se musíme věnovat a dlužno se při tom vyhýbat formalismu. Co je to liturgický formalismus? — Cílem reformy je činná a uvědomělá účast Božího lidu na spásném díle Kristově. Je to tedy duchovní proces, který si žádá celého člověka. Nestačí se tedy ptát: Jak to tedy máme teď v liturgii dělat, je třeba se ptát i proč to teď máme dělat jinak, jaký to má smysl? — Ano, otázka po smyslu dění patří k nejnázřejšímu úkolům člověka, a platí to i v oboru liturgie. Opak toho nazýváme formalismem. Formalista se neptá po smyslu, po vnitřním zdůvodnění; jemu jde jen o precizní literu předpisu, o formu. V minulosti kvetl formalismus právě na poli liturgie, v rubricismu. Vycházelo se z předpokladu, že na posvátných jednáních je nejdůležitější zevnější precizování jednání do posledního puntíku. Bylo to převzato z dvorských ceremoniálů panovnických dvorů, kde se po jednajícím nežádalo nic víc, než zevnější korektní jednání. Že už encyklika Pia XII. Mediatrix Dei odmítla toto pojetí liturgie, bylo většinou pře-

hlédnuto. Rubricistika chybovala tím, že odváděla pozornost od podstaty dění a upínala zřetel na zevnější preciznost. Proto neuměla rozeznávat, co je podstatné a co je vedlejší. Kněžská výchova v seminářích stávala namnoze ve stínu rubricistiky — naučit se pořádně celebrovat a znát rubriky, to je nejhlavnější. Ale tím nejhlavnějším měl být zájem po smyslu celé liturgie.

Nepřistupujeme tedy k reformě liturgie formalisticky. Není nejdůležitější, jak to máme dělat. Nejde o vnější změny forem a rubrik, o viditelné reformy, které by vyvolaly údiv. Nejde tu o nějakou pastorační metodu. Nejde tu o řešení starých problémů mateřské řeči v liturgii. Nejde jen o činnou účast Božího lidu ve vnějších věcech. Nejde o zkrácení i breviáře, o koncelebraci, o kalich pro laiky.

Jsmo jistě rádi a vděční, že koncil všechny tyto otázky znovu položil, a že na ně tak znamenitě odpověděl. Ale především a hlavně jde koncilu se sv. Otcem v čele o vnitřní obnovení katolické Církve. Jde o obnovu a posílení náboženského života. Jde o to, že máme najít znovu cestu ke zmrtvýchvstání Pánu, jenž pro nás trpěl a byl zkoušen, (Žid. 2, 18), a který je v liturgii přítomen a v ní působí. Jak říká Instrukce, jde o to, aby život křesťanů byl určován velikonočním tajemstvím: Boží Syn, jenž přijal tělo, se stal poslušným až k smrti kříže a byl zmrtvýchvstáním a nanebevstoupením tak vyvýšen, že chce, aby celý svět měl podíl na Jeho božském životě. Tím božským životem mají lidé odumřít hříchu a stát se podobni Kristu, aby nežili již jen sobě, ale Tomu, který pro ně zemřel a vstal z mrtvých (II. Kor. 5, 15). A to vyžaduje obnovu a změnu smýšlení především od nás kněží. Biskupové to zažili na koncilu, a proto říkají i nám: Milí spolupráteři, vezměte text do ruky, studujte jej, rozjímejte o něm! Naplňte se duchem nové zbožnosti!

Ale toto volání po nové, liturgické zbožnosti, které se ozývalo již po několik desetiletí z řad členů liturgického hnutí a které převzali v plné šíři Otcové koncilu a které mluví ze stránek Konstituce, to právě zní mnohým uším nedobře. Jakápak nová zbožnost? Má to znamenat, že my staří jsme byli špatně zbožní? Má to znamenat, že my jsme byli bezbožní? Je na poli zbožnosti vůbec něco k reformování?

Každý z nás byl jistě v nějakém starém paláci, či hradu, který neslouží jen jako museum ap. Zvenčí úctyhodná staletá budova. Ale její obyvatelé jsme nepotkali v brnění. Budova byla stará, ale lidé byli z našeho století, proto se tam zabydli jako ve 20. století: Měli tam telefony, ústřední topení, vodu a koupelny. Starou budovu si adaptovali pro potřebu moderního člověka. Tak nějak je to i s Církví. I ona je budovou, kterou stavěla staletí. A v té budově musíme bydlet my, ne lidé z XVI., ale z XX. století a máme právo se tam cítit dobře. Proto též bylo nutno i budovu Církve adaptovat, aby se nám, moderním lidem, v ní dobře bydlelo, a nejen nám starším — my už bychom se bez toho adaptování obešli — ale mladším, na ty musíme myslet. To je to slavné *aggiornamento* Jana XXIII. a hlavní účel svolání II. vatikánského sněmu. „Prohloubit život křesťanů tím, že se „ta zřízení, která podléhají změnám, lépe přizpůsobí naléhavostem naší doby“ (Konst. art. 4).

A jedním z měnicích se prvků je i pojetí křesťanské zbožnosti. Ačkoliv všichni křesťané ve své zbožnosti kráčeli k Bohu, přece k Němu docházeli různými cestami. Nasazovali si dnes někdo masku barokní zbožnosti, je to stejně zastaralé a nevhodné, jako kdyby někdo chtěl mermomocí svítit petrolejkou. A přesto, že petrolejku nesvítíme, barokní formy zbožnosti mnohde zachováváme. Zvykli jsme si na ně, jsme konzervativní, nechceme se s nimi z pohodlí loučit. A nedbáme, že se tím mladým lidem tohoto století stáváme cizími, nesrozumitelnými, zastaralými. Křesťan XX. století má mít přirozenou, moderní tvář zbožnosti! Ať nikdo nečeká, že teď uslyší něco opovržlivého. Nová zbožnost, o kterou usiluje koncil, je nová jen v tom, že se znovu nově objevily zapomenuté rysy staré zbožnosti. My, podnícení čerstvým větrem liturgické obnovy, hledáme novou, lepší zbožnost a nachá-

zíme starou zbožnost prvních křesťanů, zbožnost Boží milosti, uvědomujeme si hodnotu Boží milosti a chceme žít z její účinnosti, z její síly. Ve XX. stol. si znovu osvojujeme postoj sv. Otců, zejména Doktora milosti sv. Augustina. Nejen tedy to není zbožnost nová, ale ani pokus o obnovení její není nový. Máme na mysli první pokus o obnovení augustinovské zbožnosti, který se stal u nás a v Nizozemí v polovině 14. století, — onu proslavenou „*devotio moderna*“, jejímž výrazem je „*Následování Krista*“ od Tomáše Kempenského. Ale věru i u nás měla tato zbožnost své představitele, např. v Arnoštovi z Pardubic, Janu z Jenštejna, Milíči z Kroměříže, Matěji z Janova a Štítném.

A je pozoruhodné, jak shodné jsou důrazy koncilních Otců v Konstituci o liturgii s tím, na co kladli důraz devotisté. Kempenského *Následování* mluví stejně jako Konstituce, poukazuje na stejné hlavní prostředky křesťanské zbožnosti, totiž na Písmo sv. a liturgii, na Boží slovo a Boží Pokrm: „Pocituji, že je mi v tomto životě potřeba zvláště dvojího, bez čeho by mě byl tento bídny život nesnesitelný; jsa držen v žaláři svého těla, vyznávám, že je mi třeba dvojího — pokrmu totiž a světla. A tu jsi mně slabému dal své svaté Tělo k posile duše i těla a za svítlnu mým nohám jsi postavil své slovo. Bez toho dvojího bych nemohl žít, neboť slovo Boží je světlem mé duše a Tvá Svátost chlebem mého života.“

To byla snaha devotistů pozdního středověku — dát člověku své doby pít prastarou živou vodu niterné zbožnosti. A u vědomí, že s naší zbožností to bylo v poslední době stále horší, stejnou cestou musíme jít i my. Na rakev starověkého křesťana mohli napsat „*decessit in albis*“ — umřel v křesťní milosti. Ještě zbožnost středověkého křesťana nezná hranice nacionalismu a hoří po spáse své, i druhých, ale dnešní křesťan? Většinou ani bílý milostí, ani nehoří touhou po spáse. Jak bezkrevná je jeho tvář! To, co v něm doutná, není snad už ani pravá víra, ale směs pověry, tradice a strachu před neznámým. Je „nábožensky založen“ — to je vše. V neděli jde do chrámu, jinak by to třeba pro něho ani neděle nebyla a ani by se neoholil a svátečně neoblékl. Ale modlit se v kostele? On si tam jde zazpívat, to ostatní je snad věcí faráře a kostelníka s ministranty, nač by tam pak byli. A třeba jde i na pouť, to aby ho „Panenka“ Maria chránila celý rok... Nechceme se bavit na konto našich věřících, spíše nás to bolí, neboť je to naše dílo. Ano, zvětralá víra, zvykové křesťanství a stádoovitost je ovšem naší pochybné pastorače...

Co byl cíl našich kázání a naší katechese? Varuj se hříchu, nehřeš. A byli jsme spokojeni, jestliže jsme dokázali přesvědčit své svěřence, aby se báli přestoupit příkázání, aby si zachovali čistou duši. Byli jsme takovými duševními hygieniky. Pořád jsme útočili na hříchy, stále jsme proti nim brojili a čistili je. Výsledek byl pak namnoze ten, že křesťané byli většinou stejně špinaví jako dříve, jenže se naučili snadno a rychle užívat čistících prostředků. Nabízeli jsme rozhrěšení tak lacino, že to způsobilo až podezření o jeho ceně. Někdy jsme byli jako automaty. A pak jsme se divili, když nám ti, kteří udělali několik pokusů o „polepšení“, někdy říkali: „Jít ke zpovědi? Na co? Já žádné hříchy nemám.“ Tím nás porazili naší vlastní zbraní. Vždyť do omrzení jsme od nich požadovali právě to, aby neměli hříchy. Nakonec naše řeči o hříších hodili přes palubu a řekli si, ať jim dají kněží pokoj.

Kdybychom na to byli šli obráceně, kdybychom za cíl zbožnosti nepostavili strach z hříchu, ale co největší lásku, dokonalost, nemohlo se to stát. „Buďte dokonalí, jako je dokonalý váš Otec nebeský.“ To je cíl křesťanského života. Mít život (v milosti) a mít ho hojněji. Abys byl Bohu stále více podoben v lásce! A to je něco, s čím nebudeš hotov za celý dlouhý život, musíš svátostmi stále tu milost v sobě rozmnožovat.

Naše pastorační chyby měly ovšem své příčiny. I my jsme byli vychováni v duchu bázně z hříchu. Varuj se zlého — to bylo to první. Čiň dobré, to přišlo až potom. Naše morálka byla kasuistická, naše dogmatika dala nám o milosti jen abstraktní a suchý obraz, že nám

ani nenapadlo sáhnout po bohosloví po traktátu o milosti.

Jenže, co by nám samým stěžím napadlo, k tomu si nás přivádí svými cestami sám Bůh. „Nebot nepřijali jste ducha poroby, abyste se zase strachovali, ale přijali jste ducha synovství, v němž voláme: „Abba, Otče“ (Řím. 8, 15). To je program nové zbožnosti, postavené na milosti. Je to duch synovství, postaveného na milosti, kterou prožíváme jako neutuchající radost, v níž spolu s Kristem a bratřími voláme ke společnému Otci ono sladké: Abba, Otče nás.

Tato nová zbožnost je stará zbožnost prvních sedmi křesťanských století jejím středem je Ježíš Kristus, trůnící na zlatém podkladě dávných mosaik jako Vládce a Král, jehož líbezná tvář je plná nepopsatelného laskavého majestátu. Pod tím obrazem stojí stůl a kolem něho je shromážděna Církev — bratři a sestry. S nimi ve společenství pravdy a lásky chceme tvořit zde na světě i na věčnosti svému Králi a Hlavě svaté údy, Jeho tajemné tělo. Na stole jsou dvě věci: Písmo sv., z něhož čerpáme pravdu a světlo a eucharistický Chléb, jenž v nás živí milost, lásku a spojuje nás v bratrskou jednotu. A toto obojí — světlo pravdy a pokrm milosti — zpodobňuje nám sv. liturgie. Proto obnova liturgie tak nerozborně souvisí s obnovou zbožnosti. Proto nám Konstituce tak důrazně ukládá: Duchovní správcové mají horlivě a trpělivě usilovat o liturgickou výchovu a vnitřní i vnější účast věřících na ní podle jejich stáří, podmínek a způsobu života a stupně náboženského vzdělání (Art. 13).

Tu není na místě stát stranou tohoto úsilí po obnově z jakýchkoliv důvodů a třebas i na základě příliš velké starostlivosti o stálost Církve. Škoda, že někteří kněží tento vyčkávající postoj zaujímají a že dokonce ne jeden z nich kritizuje a proti obnově reptá. Vydává si tím ovšem smutné vysvědčení. Dívá se na reformní úsilí kon-

cilu jen jako na reformu obřadů a zvyků a zapomíná, že jde o daleko více, že jde o obnovu Církve a každého jednotlivého křesťana — právě liturgií.

Ovšem, není to lehké rozloučit se se staletými zvyklostmi. Např. zaujatost proti lidové řeči v liturgii už trvá téměř 1000 let. To se nedá překonat ode dneška do zítřka. Samozřejmost latiny byla přece třeba Řehoři VII. tak nepochybná, že řekl: „Jsme povinni skrývat tajemství před širokou veřejností.“ A Alexandr VII. mluvil při sporu o obřadní řeč v čínských misiích, totiž o touze zpřístupnit svatá tajemství prostému lidu, jako o šílenství. Naproti tomu Konstituce důrazně žádá, aby obřady byly srozumitelné, průhledné a jasné věřícímu lidu.

V mnoha věcech nás koncil učí novému smýšlením, staronové zbožnosti a díky za to. V biologii znamená pohyb život a klid smrt. I na vinném keři Ježíše Krista, v Jeho Církvi musí být překonána ztrnulost, nehybnost, která znamená smrt. I tam se musí tento živý vinný keř stále obnovovat ve stále pulsující přeměně životních sil: „Nebude však naděje na uskutečnění tohoto požadavku, nebudou-li kněží především proniknuti duchem a silou liturgie a nebudou-li v ní mistři“ (Konst., art. 14).

Tomuto ústřednímu problému, jak to svého času nazval kardinal Montini, jsou škodlivé dvě věci. 1. Přemrštěné nadšení a nedočkavá netrpělivost a 2. posuzovací stání stranou a pasivita. Láskyplné se ponoření do tajemství našeho vykoupení ve velikonočním tajemství, velikonoční zbožnost, která staví na milosti a důvěře místo na bázi, to nás má naučit, jaké je to štěstí a radost, když konáme ve společenství bratří a sester vznešenou eucharistickou slavností a cítíme při tom, jak se stále hlouběji sjednocujeme s Kristem, naším Pánem.

Prameny: Löwenberg: Obnovená liturgie, Spülbeck: O instrukci k náležitému provedení Konstituce o liturgii, Bradáč: Velikonoční člověk, Haring: Moraltheologie.

J. K.

Z P R Á V A

ze zasedání Celostátní liturgické komise, které se konala v Bratislavě dne 25. února 1965.

1. Zasedání se zúčastnilo 26 zástupců z 13 diecézí za předsednictví J. E. nřdp. Mons. dr. Ambrože Lazíka, biskupa, apoštolského administrátora trnavského.

2. Po formálním ustanovení Celostátní liturgické komise a sestavení sekce pro historické země a pro Slovensko bylo projednáno, usneseno a odhlasováno většinou toto:

3. Doporučit všem Ordinářům, aby byly co nejdříve zřízeny liturgické komise ve všech diecézích, kde dosud nebyly zřízeny, a sestavit v nich odbory, kterým budou svěřovány úkoly, jak to nařizuje liturgická konstituce a instrukce.

4. Doporučit všem Ordinářům, aby byl pravidelně dodržován díl liturgický, kde se kněží seznámí s duchem i formou liturgické obnovy.

5. Doporučit všem Ordinářům, aby v oběžnicích pravidelně vysvětlovali liturgické pochybnosti (dubia) a dávali liturgickopastorální směrnice.

6. Po zřízení diecézních liturgických komisí svolat zasedání krajských liturgických komisí do tří dnů. (Svolá J. E. biskup Tomášek, zařídí kanovník Vrana.)

7. Po uvedení v činnost diecézních a krajských liturgických komisí svolat znovu zasedání Celostátní liturgické komise na den 22. dubna 1965.

8. Dodat všem Ordinářům text nového liturgického oběžníku, který by opravil errata a vysvětlil nejjasnosti předcházejícího oběžníku tak, aby jej kněží co nejdříve obdrželi. Text byl sestaven a odhlasován většinou hlasů.

9. Doporučit Ordinářům, aby zavedli lidovou řeč do liturgie

ve smyslu instrukce: dovolit texty Ordo Missae (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei) texty propria (antif. k introitu, graduále, antif. k offertoriu, přijímání). Liturgické pozdravy a dialogy i závěrečné požehnání a propuštění věřících provádět též v mateřské řeči.

10. Doporučit ordinářům, aby předložili Koncilní liturgické komisi v Římě žádost o povolení užívat mateřské řeči i v modlitbách kněze (orace, oratio super oblata, Postcommunio).

11. Doporučit všem ordinářům, aby dovolili v budoucnu užívat v liturgii české liturgické texty a knihy, které byly doposud v diecézi schváleny a používány, dokud územní liturgické komise nevypracují a příslušná místa neschválí nové texty.

12. Doporučit vydání příruček, jež jsou nutné k zavedení liturgické obnovy.

13. Doporučit vydání příruček, jež jsou nutné k zavedení liturgické obnovy. Doporučit redakci Duchovního pastýře, aby zavedla a pravidelně uveřejňovala pastoreálně-liturgickou rubriku.

14. Doporučit Chrámovému družstvu výrobu vhodných ciborií pro denní konsekraci patikul pro věřící podle předloženého vzoru.

15. Doporučit všem Ordinářům, aby dovolili užívat lidovou řeč při udělování svatých svátostí, při svěcení nádob a všech mimo-mšeňských obřadech, které jsou v misálu (obřady Velkého pátku, Bílé soboty, svěcení svíc, paškálu, popela atd.).

Předseda liturgické komise J. E. Mons. dr. Ambrož Lazík vypracuje na základě těchto usnesení příslušný dokument a pošle ho k schválení všem Ordinářům.

O HŘE NA VARHANY

Dnem 7. března (1. neděle postní) letošního roku vstoupí

la v platnost některá nařízení posv. koncilu o úpravách mše svaté.

Veškeré tyto úpravy, které vycházejí z úmyslu, aby lid byl aktivně přítomen mši sváté, nutno jen vřítí přesto, že ředitelům kůru a varhaníkům bylo předloveno (někdy nezajímavé) značně omezeno a musí věnovat větší pozornost dění u oltáře. Je jisto, že tam, kde ředitel kůru pěstoval soustavně písně mešní a hrál přesně podle postupu kněze u oltáře, se toto poněkud zkomplikuje. Je nutno proto, aby ředitel kůru měl po ruce misálek, kde přede mši sv. si prohlédne, jak dlouhá je Epištola, ev. je-li Traktus atp. a podle toho usměrni hru při mši sváté. Poukúsím se popsat postup varhaníka jak při tiché mši sv., tak zpívané.

A) při tiché mši sv. Při vstupu kněze k oltáři je radno v předehře naznačiti (není-li vývěsky — tedy obzvlášť), o kterou píseň bude se jednat. — Jakmile započne kněz stupňové modlitby, je možno lidem, aby recitovali Konfiteor a hned navázali 1. sloku písně (Kyrie). Je-li Gloria, tedy přesně s knězem, jakmile se vrátí do středu oltáře. — Po Gloria přestat (kněz přečte tuto doxologii dříve, než lid dozpívá) a kněz čte epištolu. — Mezi epištolou a evangeliem zahraje další sloku Evangelium — obzvlášť, je-li ještě Traktus někdy dosti dlouhý. Po skončení evangelia následuje Krédo, které je možno buď recitovat lidem, nebo hrati příslušnou sloku. Nemí-li Krédo, což je nyní ve všední den velmi často — nehraje vůbec a kněz započne nově vložené Přímlyvy. Po skončení přímlyvy zahraje verš Obětování při zvednutí roušky z kalicha a preluduje až do Orate fratres, kdy přestaneme až do Sanktus,

pak zahrajeme příslušnou sloku. Při Proměňování varhany mlčí — jako dosud. — Varhany mlčí pak až do Agnus Dei, kdy zahrajeme opět sloku Agnus. Při sv. přijímání další sloku, a další závěrnou sloku při závěru mše sv., když kněz přikrývá rouškou kalich. Při žehnání varhany mlčí. Poně-vadž odpadá posl. evangelium a požehnání ve všední den také není, je možno varhaníkovi zahrati na závěr nějakou píseň (1–2 strofy). V neděli přečte kněz po žehnání ohlášky pro příští týden a je svátostně požehnání. V tomto případě hraje po požehnání další strofu písně (mimo Pange lingua).

Hrajeme-li píseň nemešní — což bývá ve svátek některého svátého atp., je nutno zahrati před sv. přijímáním píseň eucharist. obsahu (Klaním se Ti v úctě — Ó Jesu, spáso moje atp.).

B) při zpívané. Mnoho dotazů a dohadů bylo, jak odpovídati při zpívané mši sv. na česky čtenou Epištolu a Evangelium. — Zejména doslovy po Epištole i Evangeliu velmi těžko můžeme označiti za Responsorium, nýbrž jen za doslov lidu. Již dr. Dobroslov Orle ve své příručce Gregoriánský chorál se zabývá touto otázkou a dochází k témuž závěru. Jistě nutno vyčkat vatikánských knih, kde bude o tomto problému rozhodnuto. — Byl bych rád, kdyby i jiní řed. kůru sdělili své názory a zkušenosti.

Stanislav Mach

USTUP ŘADSTVO ZASTARALÉ! Radostně souhlasím s každou větou dp. Mir. Jelínka z druhého čísla DP. Chci doplnit. 1. Mnohé liturgické modlitby, zpěvy a čtení, které budou zavedeny, zůstanou na desetiletí. Musí mít vysokou úroveň. Rozhodování o nich nemůže být svěřeno jen několika lidem, ný-

brž široké kněžské veřejnosti, církvi samé, tj. svatému lidu kněžskému. My kněží se s radostí účastníme tak odpovědné práce, aby to nově, co zavádíme, nebylo řádstvo zastaralé. Prosím proto, aby lit. komise seznámila kněze se svým programem a předkládala návrhy liturgických textů dříve, než tyto budou závazně vydány.

2. Liturgické texty, které budou zavedeny, mají závažný úkol. Koncil chce liturgii dosáhnout vnitřní obrody věřících. Tyto texty musí mít určité vlastnosti. Musí být prosté, jednoduše stavené, aby byly bez výkladu pochopitelné. Liturgická komise pro země s německou řečí stanovila, že všechny liturgické texty musí mít jakýsi „jazykový předstih“, poněvadž nebudou tak hned měněny. Reč musí být „sváteční i když lidová — ne řeč vědecké dogmatiky, — musí být gramaticky přesná a zcela odpovídající stupni vývoje.“

Jinojazyčné úpravy textů vyhýbají se rčením v lidové mluvě neužívaným i když v liturgii v minulosti užívaných. Jsou to ku příkladu: „Vylítni milost“, „Ujmouti se proseb“. Co se dá říci několika slovy, nemá se rozvádět barokovou mnohomluvností: „Dopřej, abychom skutečně dosáhli“ — místo dej nám. Vazba věty prosebné, kterou uvádíme slovy „abys“, není mimo ještě mnohého jiného docela nic lidová.

Docela jinak zní tento překlad:

Chraň, sjednot a veď svou svatou Církev! Prosíme tě, uslyš nás! Ať sv. Otec N ve zdraví bezpečně řídí svatý lid boží!

Biskupy sjednoceně v Duchu svatém osvěcuj, chraň a posiluj!

Kněží a všem povoláním k řeholní dokonalosti dej bohaté dary své milosti!

Všemu křesťanskému lidu dej pokoj a jednotu!

Vůli veřejných činitelů naplň snahou pro spravedlnost a blaho národů.

Všem národům udeř pokoj a pravou svornost!

A závěrečná modlitba: Bože, ty jsi naše útočiště a síla! Vyslyš zbožné prosby své Církve a dej nám, zač (za co, o co) tě s důvěrou prosíme. Pro Krista...

3. Liturgická obroda bude uskutečněna ne zákazy a rozkazy konsistoří, nýbrž ve spolupráci nás kněží, kterým na tom záleží, aby liturgie byla i oslavou Boží i živým prostředkem vnitřní náboženské obrody. P. Fr. B. Šrubeck.

VÍCE MÍST POSVÁTNÉ LITURGII.

Poznámka k článku o posvátné liturgii uveřejněném v 8. čísle 1964 „Duchovního pastýře“. Podle pokynů, jak střídát latinské spolurecitování s knězem a odpovědi věřících s lidovou mešní písní, ustálili jsme v naší

farnosti zvláštní formu čtené mše svaté, která se docela dobře vžila. Když tu náhle v 2. čísle letošního ročníku se objevilo několik poznámek ke shora uvedenému článku od P. Miloslava Jelínka, který nepovažuje za nejšťastnější doporučení, aby se naši věřící učili latinsky Sanctus, Benedictus, Agnus a pod. A tak, abychom více sledovali potřeby laiků, vyměnili jsme tyto latinské recitace za jednoduchý český zpívaný chorál. Neměnné části Mešního řádu se zpívají v chorální melodii český a na místa ostatních mešních zpěvů části proměnlivých, vkládáme lidovou píseň mešní. Bohu díky i to se pomalu vžívá.

Co se týče toho zmatku a nejednoty, o kterém P. Jelínek říká, že je ho víc než dost, chtěl bych říci toto: Zmatek je jen tam, kde se nikdy před tím nemluvalo o Vaticanum II., o posvátné liturgii, kde se důkladně nečetl oběžník, pokyny a směrnice Posvátné kongregace obřadů „O účasti věřících na mši svaté“ již od r. 1960 v našich Direktářích otiskované a kde se za vším tím „hýbáním“ nevidí konečný cíl — obroda věřících. Tam pouštím, že může být ještě dnes zmatek. A nejednota? K jednotě především přispívají oběžníky o liturgických úpravách, které dostáváme a které jsou samozřejmě naprosto závazné.

Je sice pravda, že ani ten

nejobsáhlejší oběžník nemůže úplně vyčerpávat každodenní praxi tak, aby nezástal nezodpovězen nějaký dotaz. K bližšímu vysvětlení slouží příručky, případně jednodenní kursy, o které se již v minulých dnech pokusili v brněnské diecesi. Než vhodné příručky budou vydány, postačilo by, kdyby naše stávající časopisy DUCHOVNÍ PASTÝŘ pro kněze a KATOLICKÉ NOVINY pro kněze i věřící zavědly rubriky a liturgické sloupky.

Články ThDr. Jaroslava Kouřila, prof. J. Němce, P. Miloslava Jelínka, ThDr. Karla Sahana a jiných členů liturgických komisí jsou opravdu přesvědčivé, zvláště tam, kde přímo vysvětlují vydané oběžníky.

V článku P. Miloslava Jelínka se dále píše, že snad příliš málo se u nás uplatňuje funkce lektora nebo komentátora, ač s nimi počítá „Konstituce“ i naše oběžníky. V naší farnosti využíváme předností těchto dvou již po několik let zvláště ve svatém týdnu a těžko bychom se mohli bez nich obejít.

A na adresu těch, kteří trpí zmatkem, bychom rádi řekli jen to, že by užasli, kdyby znali počet těch kněží a věřících, kteří zmatkem v této tak bohumilé věci netrpí, ale kteří naopak s celou duší svou a s celým srdcem svým vítají toto přicházející liturgické jaro.

P. Jan M. Sury

Kněžská meditace

ZRCADLO KNĚŽSKÉHO ŽIVOTA

Loňského roku vyšla v našem časopise pro kněze pedagogická úvaha, která vyvolala nezvyklý zájem u spolubratří pisatele, jenž byl vyzván, aby pokračoval. Vybral si tedy náměty: Žena — víno — peníze.

Žena. To je věčné téma pro muže, tedy také pro kněze. Jde o základní a zásadní pojetí: Muž a žena jsou si rovni, ale jiným způsobem. Muži dělají všechno možné, ale žena dělá člověka. Nejen, že mu může dát tělo, ale též může jedinečně formovat i duši, dokonce již v svém lůně. A to je víc. Žena je jiná než muž, ale není méně než muž. Ona má specifický ženský úkol, daný Stvořitelem. Proto její zdravá přirozenost nesmí být porušována. Církev se nemusí bát správných emancipačních snah, které vanou světem, ovšem Církev musí být zároveň strážkyní ženy, aby nebyla degradována falešnou emancipací.

Již ve výchově mladého kněze by měla být vštípena zásada, aby tak, jak se dívá na svou matku — ve vznešenějším smyslu na P. Marii — i jak se dívá na svou sestru, takovými očima vždy hleděl na každou ženu!

Žena psychologicky zůstane vždy hádankou pro muže. To je dar do jejího vlnku ženství. Kněz nemůže pochopitelně ženu důvěrně nikdy poznat, jen z literatury a vědeckého studia. To mu pro jeho apoštolskou práci plně vystačí. Kněz by neměl zapomínat, že k teologii náleží často jako pomocná věda psychologie a pedagogika. Je prospěšné při nějakém křesťanském cvičení, při kázání i ve zpovědnici věnovat se speciálně mentalitě ženy v duchovním životě. Podobně určitou specializaci vyžadují mužové. Kněz, který rutinérsky káže desítky svým věřícím jako bezpohlavnímu davu, dopouští se velké chyby! Slova Spasitelova řečená Petrovi: Pas beránky mé, pas ovce mé... mají hlubší význam než obvykle chápeme; v tom rozlišení je něco skryto, právě to o čem uvažujeme.

Starší řeholník vzpomínal na svou zkušenost z mladších let, kdy studoval ve významném opatství v Bavorsku: klášter byl požádán místním biskupem, aby někdo vypomohl v horské obci, kde onemocněl jarář. Opat pečlivě vybíral a vyslal tam velmi zbožného kněze. Ten se však již nevrátil. Příčina: žena.

Tu zase neobstojí jen školské meditace o satanově pirátství — ať se nesmí přehlížet — a o věčných sudech Evy. Ve výchově kněžského dorostu musí být počítáno s realitou života. Je tu však dvojí nebezpečí: buď jednostranné duchovní zaměření bez zřetele na životní styl současných věřících, nebo přílišné zdůrazňování vnější činnosti mezi lidem, přehnaná „lidovost“. Ideálem zůstane harmonie mezi obojím, avšak vždy s prvenstvím vnitřního života!

PREFACE K DUCHU SVATÉMU

Každá preface je velebný chvalozpěv, velebná píseň, která opěvuje Boha v jeho vznešenostech, v jeho krásných vlastnostech, Otce, Syna a Ducha svatého. Již svatý Pavel napomíná své křesťany v Efesu. „Buďte plni Ducha svatého! Když mezi sebou mluvíte, užívejte slov žalmů, chvalozpěvů a duchovních písní, a uvnitř v srdci zpívejte Pánu a chvalte ho; děkujte Bohu za všechno skrze našeho Pána Ježíše Krista.“ (Ef 5, 19)

Preface svatodušní je krátká a končí samostatným motivem, který je vzat z vykupitelského díla Pána našeho Ježíše Krista. „On, když vstoupil nade všechna nebesa a usedl po své pravici, vylil zaslíbeného Ducha svatého na ty, které přijal za své děti. Proto celý svět jásá a překypuje radostí, ale i nadzemské síly a andělské mocnosti pěj chvalozpěvy tvé slávy. A bez ustání volají: Sanctus, Sanctus, Sanctus.

Svatodušní preface táhne naši mysl, naše srdce k Pánu Ježíši, qui ascendit super omnes caelos, sedensque, ad dexteram Patris. Proto se v jedné oraci modlí Církev svatá: „Bože, ... dej, ať tvůj lid touží po tom, co slibuješ, aby uprostřed změn tohoto světa bylo naše srdce zakotveno tam, kde jsou pravé radosti.“ Dej, Pane, aby naše srdce uprostřed všech pozemských starostí kotvilo tam, kde je pravá blaženost. Pravý bohoslovec a kněz překládá těžiště všech svých myšlenek a tužeb na věčnost. On žije cele v myšlenkách a touhách po tom, co po tomto životě přijde a na něho čeká. On

opravdu z plna srdce se modlí in lectione brevi: „Si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt sapite, non quae super terram.“ Žádné z těchto pestrostí světa — mundanae varietates — které ho lákají, žádné lákadlo světa, žádné pokušení, odpor, pomluva, žádná nepřijemná situace, žádné utrpení, neúspěchy ho nemohou mástí nebo zastrašiti a odraditi. On nalezl perlu, a dává vše za ni, aby tuto perlu — blaženost věčnou — dosáhl. Myšlenka na věčnost se mu stává nejsilnější pohnutkou, nejsilnějším motivem, největší silou a vzpruhou ke všem obětím, bojům, k odpuštění a tichému snášení, k apoštolátu na nesmrtelných duších, k lásce bliženské a bratrské, k smířlivosti a mírumilovnosti, sílu k milosrdenství a soucitné lásce bratrské, která chce také svému bratru a sestře v Kristu získat pravá dobra pozemská i nadpřirozená.

Tak se stává myšlenka na věčnou blaženost činorodou silou, která je silnější než duch světský, silnější než přirozenost, silnější, než egoismus, sebeláska a než smrt. Sursum corda, voláme; abychom mohli vpravdě odpovědět „Habemus ad Dominum“. Čiňme skutečně vše sub specie aeternitatis vždy s otázkou na svých rtech: „Quid ad aeternitatem?“ Svědomí nám dá na to správnou odpověď.

Když Pán Ježíš ve viditelné podobě opustil zemi et ascendit super omnes caelos sedensque ad dexteram Patris, postaral se o pokračování svého velečila na zemi a seslal Ducha svatého. Je dobré a pro nás velmi spasitelné, že o svatodušních svátcích si připomínáme Ducha svatého, třetí Božskou osobu, kterou naši křesťané tak málo berou na vědomí. Duch svatý není žádná anonymní moc, nýbrž Božská osoba. Je to duch, o kterém je již na prvních stránkách Pisma sv. psáno, když mluví o stvoření světa. „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země byla pustá a prázdňá a Duch Boží vznášel se nad vodami“ (Genesis). Duch svatý je již na začátku stvoření přítomný jako rerum Creator optimus. A od té doby není okamžiku ve vývoji světa, při kterém by nebyl působil Duch svatý. Stvoření se děje v Duchu svatém. Kdyžoliv slyšíme v hymnu na stvoření světa, že řekl Bůh: „Staň se“, pak je toto „Staň se“ tvořivý akt vývoje, který působí Duch sv. svou moudrostí a láskou. Duch sv. působí zdokonalo-vání světa; působí, že vše je tak dokonalé, že člověk uchvácen krásou světa nemůže jinak než zvolat: „Je tolik krásy rozseto, že duše sotva dýchá a vše, ó Bože, tvé je to, co moje lidská pýcha!“ Jsou lidé, kteří jsou jarní krásou kvetoucích stromů a květnatých lučin tak dojatí, že radostí ani slz se neubrání. Duch svatý, rerum Creator optimus, způsobil svou tvořivou mocí, že stvoření se stalo překypujícím tajemstvím Boží krásy a velebnosti. Také první člověk, který vyšel z tvořivé moci a síly Ducha svatého, byl nevýslovně krásný. Krásná

Varujeme se v myšlení i v jednání, abychom se chovali k ženám jinak než rytířsky a vždy taktně. Též pro kněze nechť platí japonské: Ženu neuhoř nikdy ani květem!

Současný koncil často tvrdě reviduje vztah křesťanů vůči nynějšímu světu, veřejnému mínění, citlivosti dnešního člověka. V tom duchu je v některých diecézích, podle nařízení biskupova, zakázáno kněžím vystupovat v dámské společnosti, jezdit ve dvojici v autě, či chodit s ženou po ulici. Sleduje se tím podpora vážnosti celibátu, neboť veřejné mínění pak snadno považuje kněžskou domácnost za jakési bezdětné manželství. Problém japonských hospodyněk byl v posledních letech opět vážně řešen. Časté střídání hospodyněk bývá člověkem dnešní doby chápáno, jako by šlo o druh rozvodu.

To je velmi důležitý problém a těžký pro svou delikátnost. V životopisech světců, kteří vynikají čistotou, se dočítáme, jak byli v tomto ohledu odůvodněně úzkostliví, aby nezapříčinili hřích cizí.

Vyukejme si, zvláště my, kněží, vidět v každé dívce svou sestru a v každé stařence svou matičku. A v těžkých záležitostech využijme o pomoc Královnu kněží, světici našeho národa či světovou zvláštní patronku kněží, sv. Terezičku Ježíškovu!

Vino. Je známo rčení o Bakchu a Venuši. Ale vezměme to střizlivě bez poetických symbolů. Ke kněžskému životnímu poslání náleží nezbytně kázat vždy, a odříkání často. Kněz nemusí být úzkostlivým abstinentem, ale alkoholu nesmí holdovat. Kněz pijan je pražlostný zjev. Typ slabocha — jak může druhé podvádět, třetina alkoholem se klátící? Výmluvy, že i v restauracích jsou nesmrtelné duše, jsou velmi vratké. Není známo, že by sítě křesťanské pod teoretickou záminkou apoštolátu dobře rašilo v hospodě či ve vinném sklepe. Škoda energie, té musíme využít mnohem racionálněji jinde! Tím se kněz nestane lidovým, když bude se spoluobčany pít jak duha a neprojeví správně lásku k bližnímu, když bude za kamarády platit utratu. Takové kavalírství kněžskému stavu i apoštolátu nepřidá. Je mravní povinností, aby se takového „bibuse“ spolubratři ujali, pokud je to jen trochu mčzné.

Peníze. Kdysi populární raifaisenky měly svůj význam, ale dnes již laiči historii, avšak poučme se z ní! Pán Bůh zaplat, že též zmizely tarokové společnosti venkovských kněží a řidičích učitelů i maloměstských společností, k nimž se někteří Otcové rádi počítali. Velebný pán vystupoval někdy víc jako pán, než jako velebný, říkával jeden exercitátor spolubratřím do duše. Připomeňme si často: kněz — alter Christus. Zpřítomněme si v nesnázi, co by v naší situaci dělal Kristus Pán. I On vstupoval do společnosti, byl na svatbě, jistě pil s hosty, ale jak? Mluvil s ženami, velmi různými, ale o čem? Použil peníze dané k jedinečnému poučení pro všechny časy, ale jinak penězoměnce zle vymrskal.

Zkušený biskup říkával bohoslovcům!: Pánové, farníci vám často odpustí lidské vaše slabosti, ale, když poznají, že jejich kněz je „homo numismaticus“, odcizí se mu úplně. Rys lakoty je pro kněze zabiják. — Můžeme dodat, že farář na trůně papežském, sv. Pius X., je přímo prototypem šedrého kněze, který jedině může obstát v tomto století.

Bratře v Kristu, zreviduj si někdy, zda jsi opravdu a ve všem alter Christus. Získáš tím velice mnoho, věř mi.

P. František Staněk.

je vykoupená duše milostí Ducha sv. posvěcená. Duch sv. přichází k nám ne proto, abychom ho velebili, nýbrž proto, aby nás vnitřně naplnil a povzbudil k chvále a velebení Boha. Nejvíce je oslaven tam, kde se mu ochotně otevře srdce a oddává se pokorně a radostně jeho vedení. Pak se stává to, co se stává s člověkem, který je proniknut velikou láskou. Ta láska proniká jeho celé tělo, naplňuje jeho myšlení, toužení, jeho citění, naladění a jednání.

Duch svatý je duch lásky. Proto je jeho způsob v nás přebývat nás proměnit v dušného Krista, nás učinit silné ve víře, čisté v lásce. My ho oslavujeme a uctíváme správně, dokud jsme chrámem Jeho nejen duševně, ale podle slov sv. Pavla i tělesně, a proto se varujeme každého hříchu nečistoty, který znamená zpustošení chrámu Ducha svatého.

Celé naše štěstí pozemské i nadzemské záleží v tom, jakým duchem jsme ovládáni, zdali Duchem svatým nebo duchem zlým. Duch svatý je duch lásky. Člověk však je natolik člověkem a natolik velkým člověkem, nakolik miluje svého Boha a bližního, nakolik je naplněn duchem lásky. Proto nemůžeme dost vroucně se modlit: „Přiď, Duchu svatý, a naplň srdce svých věřících a zapal v nich oheň své lásky,“ lásky Boží a lásky bratrské. Abychom i my byli účastní oné mohutné nadpřirozené jásající radosti dítek Božích zde na zemi a nadzemských sil a andělských mocností na nebi, kterou vyznává svatodušní preface: „Proto celý svět jásá a překypuje radostí, ale i nadzemské síly a andělské mocnosti pějí chvalozpěv tvé slávy a bez ustání volají: Sanctus, Sanctus, Sanctus.“

ThDr Karel Sahan

OBRAZÁRNA PRAŽSKÉHO HRADU

Obálka březnového čísla časopisu přinesla reprodukce dvou významných děl z nově uspořádané obrazárny Pražského hradu, otevřené v lednu letošního roku. Na titulní straně Sv. Josef s Ježíškem je dílo Quida Reniho a jeho žáků z konce třicátých let 17. st. Obraz starce s dítětem v náručí je pojat jako prostý výjev, plný vroucnosti a lidské intimity. Scéna oživená motivem hry s ptáčkem je umístěna do krajiny, naznačené siluetou stromu a tmavou oblačnou oblohou. Obraz byl zřejmě v 18. st. seřiznut, později barevné vrstvy polámaný stoučením. Z analogií v Reniho díle lze předpokládat, že postava Josefova byla původně tříčtvrtě. Roku 1963 byl obraz restaurován O. Míšou.

Zadní strana obálky přinesla jedno z nejceněnějších děl, která zůstala na Pražském hradě ze sbírek II. jeho galerie, totiž „Bičování Krista“, jehož autorem je Jacopo Robusti, zvaný Tintoretto. Dílo vzniklo asi roku 1555 a bylo zakoupeno r. 1648 z Buckinghamovy sbírky (po popravě krále Karla a revoluci v Anglii). Tintoretto na tomto obraze řešil odvážně problém umělého osvětlení v jemné hře světla a stínů až tmy. Sakrální záře, která vychází z Kristovy hlavy, zesiluje a výrazově umocňuje scému bičování v naléhavou a vzrušenou visí. Celý obraz je důsledně vybudován na protikladu světlé siluety postavené proti temnému pozadí, nebo naopak temné siluety na světlém pozadí, je malován s velkou spontánní jistotou silnými, pastózními dosti drsnými barevnými nánosy a je vynikající ukázkou vyhraněného již stylu Tintorettova. Protože přes polovinu obrazů v nově vybudované obrazárně Pražského hradu tvoří díla s biblickou tematikou, budeme reprodukovat postupně všechna tato významná díla — zatím neznámá — a dnes — úvodem — něco o vzniku nové hradní galerie.

Obrazárna Pražského hradu zpřístupňuje veřejnosti (otevřena denně od 10 do 18 hod., s výjimkou pondělí) téměř neznámý umělecký poklad čtyřiasedmdesáti významných děl, jež zbyla z někdejší proslulé hradní galerie, spravované Královskou českou korunou, a ušla třem známým tragickým nárazům, švédskému vpádu roku 1648, pozornosti Marie Terezie, která v době hospodářské krize Rakouska prodala r. 1749 za pakatel padesát tisíc zlatých 69 nejkrásnějších děl do Drážďan, a konečně i neblahé dražbě josefinské r. 1782, která šla ruku v ruce se zrušením nejvýznamnějších klášterů. Všechna dnes vystavená díla byla donedávna pokládána za nenávratně

ztracená, jak dosvědčují články A. Matějčka a V. V. Štecha, zaznamenávající, že někdejší bohatství Pražského hradu bylo vídeňským centralismem zavlčeno a obráceno v nívěč.

Velká síň vědecké dokumentace, připojená k dnešní hradní galerii, dokládá v diapositivích celé to úžasné bohatství Rudolfovy sbírky i další nádherné sbírky Pražského hradu, jež sice nebyla už tak bohatá, jako první, nicméně vytvářela soubor vynikající kvality svými 551 díly a nezadala — podle současných svědectví pařížského lékaře Charlesa Patina a švédského architekta Nicodema Tessina — žádnému kabinetu v Itálii a daleko předčila vídeňský. Autor vědeckého uspořádání nynější obrazárny, člen korespondent Československé akademie věd doc. dr. Jaromír Neumann vyslovil již r. 1947 jako posluchač dějin umění na Karlově universitě v semináři prof. Matějčka hypotézu, že z Prahy nezmizela díla, uvedená ve starých hradních inventářích, která však nejsou v žádné světové galerii, kam obrazy z Prahy uplývaly. Učitel se zdálo toto tvrzení, vyřčené při referátu o jedné z krajinomaleb Roelanta Saveryho, a znovu opakované r. 1948 po dalším studiu při seminární práci o díle Petra Brandla, velmi odvážně, a vyzval žáka, aby je dokázal. Bohužel, podařilo se to až po smrti Matějčkově. Neumann tvrději se setrval na své domněnce, navrhol průzkum hradních místností, a skutečně jím byl v roce 1962 pověřen. Objevil jednak v depositářích, jednak v neužívaných místnostech tereziánského traktu značný počet zaslých obrazů, užitých k dekoraci místností. Restaurátorský a umělecko-historický průzkum pak objevil řadu vynikajících a významných děl — Aachenova, Bassanova, Brandlova, Fettiho, Kupeckého, Pordenonova, Rubensova, Sprangerova, Tintorettova a Tizianova, a tak vznikla — proti minulosti sice chudí — přesto však umělecká kolekce světové úrovně, jež donedávna chátřala v prachu a v hlubokém zapomnění téměř tří set let.

Pro novou obrazárnu byly rekonstruovány prostory v severozápadním křídle Hradu na druhém jeho nádvoří. Jejich jádro tvoří bývalá konírna Rudolfova a k ní přilehlá konírna Ferdinandova, obě s intaktně dochovanou původní překrásnou klenbou. Projektanti rekonstrukce architekti Fr. Cubr a J. Hrubý tu vytvořili obrazům klidné a monumentální prostředí, jež „otevřeli“ do jeleňního příkopu skleněnými stěnami mezi pilíři, aby popřáli

V říši zlomeného kříže

NEJMENŠÍ SLOVANSKÝ NÁROD

V malé a začouzené hospůdce na náměstí německého města Forstu seděli v roce 1944 dva čeští bohoslovci. Měli před sebou sklenici piva a jejich zraky bloudily unaveně po stěnách starobylého lokálu. Tyto stěny byly popsány zvláštními nápisy. Nebyla to žádná válečná hesla, ale švabachem psané rady do života z dob hlubokého míru. Vedle různých druhů filosofie existuje totiž i filosofie hospodská.

„Ein gutes Gläschen Bier — das rat' ich Dir.“

„To jsme už udělali,“ pomyslili si bohoslovci. „Co dále?“

„Malz und Hopfen — sind gute Tröpfen.“

„Z tohoto nápisu se pro nás hodí jen první polovička,“ pomyslili si bohoslovci. Německé pivo se totiž jmenovalo Malz a chutnalo jako silně oslazená černá káva. Ovšem vařená jen z melty. Po chmelu v něm nebylo ani stopy.

„Wer auf den Heimweg geht am schiefsten, den grüsst der Wirt am tiefsten.“

Tento nápis bohoslovci pohoršeně přešli bez úvahy. Nehodí se pro ně, aby se opíjeli a také není čím.

„Ob ich morgen leben werde — weis ich freilich nicht — aber das ich wenn ich lebe — morgen wieder trinken werde — dieses weiss ich ganz gewiss!“

Jaký to ubohý a přizemní životní názor. Ale jak krásně vystihuje povahu některých lidí. Leč hospodská filosofie se noří ještě do hlubších tajů. Podívejme se, co bylo napsáno pod hodinami.

„Dem glücklichen fehlt keine Stunde!“

Snad ten, kdo je šťasten, nemusí litovat, že nevyužil každé hodiny. Ale kdo je šťasten? Kdo na nic nečeká a po ničem netouží? Leč povšimněme si ještě nápisu o společenském chování. Je nade dveřmi do kuchyně. Jeho horní část je však již úplně začouzena od nesčetných gulášů v době míru a vařeného zeleniny v době války. Jen dva spodní řádky lze přečíst:

„Schnell gehste rein — noch schneller fliegste raus.“

To se člověku přímo plasticky zjevuje obraz nastalých zmatků, při kterých ohrožený prchá do kuchyně. Ale běda! Je tam kuchař velmi peprný.

Leč už by toho mohlo být dost. Bohoslovci se napili, povzdýchli a ponořili se do neveselých myšlenek. Byli unaveni válkou. Ještě donedávna pracovali v Berlíně. A tam to bylo den ode dne horší. Všude se válely vyhořelé zápalné bomby, střepiny z trhavých bomb, kusy plechu ze sestřelených letadel. V parcích tabulky, označující bomby časované. V zahradách i na dvoře továrny plno bombiček a náloží nejrůznější konstrukce. Jednou kdosi nabral takovou malou bombičku omylem s uhlím na kolečko a dovezl to k velkým litinovým kamnům poblíže soustruhu, kde pracoval bohoslovec Pepík. Přiložil a liboval si, jak se ohřeje. No, ohřál se pořádně. Sotvaže zavřel dvířka, nastala exploze. Kamna se rozletěla a střepiny železa svištěly klukům kolem uší. Naštěstí se nikomu nic nestalo, jen soustruhy byly demolované.

Sovětská armáda slavila v té době jedno vítězství za druhým a blížila se k Německu mílovými kroky. Mezi nacisty nastávala panika. Ochrana Berlína byla svěřena

návštěvníkům obrazárny jedinečnou vyhlídku do krásné přírody, která v jarních a letních měsících nebo při zasněženém stromoví tu přímo hřívá barvami a poskytuje jedinečný zážitek každému, kdo obrazárnu navštíví.

Klanění pastýřů vrocil vědecký průzkum do druhé poloviny osmdesátých let 16. století, zatím však neurčil přesně, zda jde o dílo Veronesovo — to je Paola Caliarho, či jeho bratra Carla Caliarho, zvaného Carletto, či zda vzniklo spoluprací obou bratří, z nichž Paolo proslul jménem Veronese.

Mytí nohou vzniklo v osmdesátých letech 16. století; evangelická scéna, jejímž smyslem je demonstrovat křesťanskou rovnost a lásku k bližnímu, je v pojetí Veronesově živý výjev v místnosti benátského patricijského domu. Rozvádí motiv: „Neumyji-li tě, nebudeš mít dílu se mnou.“ — Dí Jemu Šimon Petr: „Pane, netoliko nohy mé, ale ruce a hlavu.“ V klidném epickém tónu, nepateticky, přesto však slavnostně a přitom prostě lidsky. Barevně je obraz velmi poutavý v dekorativní sestavě červené, hnědočervené, jasně žluté, oranžově hnědé, růžové a bledě fialové, a upoutává i genrovým motivem děvčete, číšníka a černošské služby, jaké sloužily v předních benátských domech.

Galerie vlasteneckých kněží

P. JOSEF JÍLEK

PŮVABNÁ JIHOČESKÁ KRAJINA má mnoho romantických zákoutí, mezi něž patří i údolí Malše, odedávna vyhledávané pro svou typickou krásu. A právě zde, nedaleko Kaplic ve Výhni se narodil 19. října 1908 v usedlosti „U Vaňků“ synek Františkovi Jílkovi a Marii, rozené Ročné. Při křtu svatém na druhý den v kostele sv. Petra a Pavla dostal jméno Josef. Uprostřed svých pěti sourozenců vyrůstal v rodině prodchnuté láskou k Bohu a vlasti a již zde byly kladeny základy jeho opravdové zbožnosti a nesmlouvavému vlastenectví.

PO STŘEDOŠKOLSKÉM STUDIU na Jirsíkově gymnasiu v Českých Budějovicích vstoupil do kněžského semináře a byl dne 5. června 1932 vysvěcen na kněze českobudějovickým biskupem Msgre Šimonem Bártou a ustanoven kaplanem v Prachaticích, kde působil více než tři roky. Potom administroval Kunžak, Katovice u Strakonice a koncem července 1942 nastoupil do Čestic. Maminka mu vedla domácnost, ale ještě neměli ani všecko

Vybíráme z ní tentokrát obrazy nejceněnějšího souboru — nádherná díla Veronesova:

Sv. Kateřina s andělem z doby kolem roku 1580 je dílo plné něhy a lidského pohnutí, vyvolaná barvami pro dílo Veronesovo příznačnými, stříbrnými přísvity v souhře zlatožlutých, světle růžových a fialově červených tónech, jaké miloval tento velký Benátčan, který přepůsobně spojil světicí s andělem — poslem nebe — v důvěrný kontakt. Obraz je doložen v hradním inventáři už r. 1685.

Poslední dílo, které tentokrát přinášíme — „Ecce Homo“ — je v inventáři hradní obrazárny r. 1685 uváděno jako práce Corregiova. Současný vědecký průzkum není zatím uzavřen, přisuzuje však dílo spíše nizozemskému mistru první pol. 16. st., kterým by mohl být Hans Veyreke, Mistr ženských polopostav, zastoupený v současné sbírce dílem „Sebevražda Lukrecie“. Připomíná ho charakteristické pojetí anatomické stavby, jež se ovšem vyskytuje i u jiných malířů této doby, takže vědecktí pracovníci uvažují ještě o autorství Ambrosia Bensona (1505—1550), který byl sice lombardského původu, ale náležel celou svou působností i malířským výrazem do bruggské školy. Obraz je spíše typickou ukázkou dobového malířského průměru, což prozrazuje nepřesná kresba a nejisté proporční pojetí.

-rk-

urovnáno po stěhování z Katovic, když byli překvapeni nevídanou návštěvou. Žně byly v plném proudu, žhavé slunko zlatilo obilí a právě dnes — 5. července 1942 — naplnilo vzduch radostnou náladou, když odpoledne k páté hodině se rozštěkal Brok na děkanství ostrým štekotem.

FARÁŘ JÍLEK odložil poličku, kterou chtěl zavěsit na stěnu kuchyně, aby maminka měla radiopřístroj po ruce, vyběhl ven, odvolal dorážejícího psa, jde vstříc dvěma mužům, z nichž mu jeden stručně sděluje účel návštěvy: „Hledáme faráře Jílka.“ Pan farář zbledl, zarazil se ještě více, když mu řekli, že jsou gestapo, a musil sebrati všechny své síly, aby zůstal na pohled klidný, když uslyšel, že musí s nimi, že je zatčen.

MATCE NEUŠLA ZMĚNA v chování synově. Rozplakala se, vrhla se mu do náručí, ale gestapák ji drsně odtrhl, takže farář Jílek jen v největším chvatu mohl mamince

ministru propagandy Goebbelsovi. Stal se prezidentem města Berlína. Svůj úřad zahájil proslovem v rozhlasu. Výsledek byl ubohý. Jakási cizí, silná rozhlasová stanice, se ozývala přímo při řeči za každým jeho slovem a měnila vše ve frašku. Nemaje čím by své stoupence povzbudil, řekl Goebbels v tomto projevu, že válku vyhrajen ten, kdo si vítězství zaslouží. Nic pošetilejšího nemohl říci. Nacisté si zřejmě vítězství nezasloužili.

Jednoho rána nalezli obyvatelé naší čtvrti na dveřích nalepené protinacistické letáky. Nebyly o mnoho větší než nálepky na záplakách. Uprostřed byl vytisknut znak sovětské moci, srp a kladivo, a kolem nápis, psaný azbukou a vybízející k ukončení nesmyslné války. „Dali nám vědět, že jsou zde,“ říkali někteří lidé. „Nyní je válka již definitivně prohraná,“ myslili si jiní, ale báli se to říci nahlas. Morální účinek letáků byl veliký. Představoval jsem si tehdy, jak členové partyzánské skupiny se plíží za noci ulicemi Berlína. Snad i při náletu. V dlani drží každý z nich malý letáček, navhlčuje jej a připevňuje na dveře. S nasazením života běží k druhým dveřím. Hrozí mu nebezpečí od bomb a nebezpečí zastřelení od nacistů. Kde jsou asi ti lidé, kteří tenkrát projeví takovou odvahu?

V té době přišla na Patrika řada, aby hlídal za noci v bunkru na nádrovň továrny. Dvůr byl betonový a bunker měl podobu velké železné roury, asi dva metry vysoké a přikryté železnou deskou. V rourě byla okénka a těmi se muselo za náletu pozorovat nádvoří a továrna. Byl to jistě hrůzný pohled, vidět padající a vybuchující bomby

a hořící tovární objekty z tak bezprostřední blízkosti. Úkolem hlídky bylo hasit hořící zápalné bomby, ale každý měl jistě především starost o to, aby jej tlak vzduchu neodnesl i s bunkrem neznámo kam. Některé továrny hořely i několik dní a spojenečtí letci na ně házeli každou noc další bomby. Já jsem tentokrát pracoval v nové hale, postavené ze dřeva. Jedné noci spadly bomby poblíž této haly, ale tlak vzduchu ji rozházel jako domeček z karet. Když jsem tam ráno přišel, vyhrabal jsem z trosk svůj pracovní plášť. Byl proděravělý střepinami z bomb.

Tehdy bylo rozhodnuto, že se část továrny přestěhuje do města Forstu v Lužici. Tam byla upravena nová hala ze sálu hostince a tam jsem se také dostal nejdříve já a za nějaký čas i bohoslovec František. A tímto způsobem se také stalo, že již od začátku našeho dnešního vypravování sedíme v malé hospůdce na náměstí německého města Forstu. Tam jsme se totiž stravovali.

„Františku,“ přerušil jsem tehdy konečné mlčení nad sklenicí piva, „když jsme nyní v té Lužici, měli bychom se podívat také na Lužické Srby. Zde ve Forstu je jich málo, ale slyšel jsem, že v Chotěbuzi jich chodí v neděli dost v krojích do kostela. Víš co? Pojďme v neděli na výlet do Chotěbuzi.“

A tak jsme jeli do Chotěbuzi. Z vlaku jsme viděli rovinatou a travnatou lužickou krajinu, s ojedinělými stromy a keři. Krajinu půvabnou, zahalenou v parách a kouřící se v slunci. Projížděli jsme protestantskou částí Lužice. Samé město Forst mělo tehdy asi 60 000 obyvatel,

políbit ruce a jedině hukot auta, které jej odváželo, přehlušilo matčin pláč...

FARÁŘ JÍLEK byl vojákem, a proto při mobilisaci roku 1938 byl povolán jako důstojník do Plzně. Po celých hranicích stála naše vojska připravená hájit vlast. K boji však nedošlo pro zradu západních mocností, mnichovský diktát vyrazil armádě zbraně z ruky, opuštěné Československo padlo do spárů hitlerovského nacismu. Hitler znásilňoval naši vlast a bezohledně deptal každý projev českého uvědomění. Vznikaly ilegální skupiny bojující proti fašistickému násilí. Farář Jílek byl jedním z jejich členů. Zapojil se do skupiny ÚVOD a přijal krycí jméno „Jouzínek“. Na jeho faru přicházeli kurýři v nejrůznějším přestrojení, ale nejčastěji přicházel železničář Dobrovský, radiotelegrafista Škrouda a kapitán Reif. Fara se stala křižovatkou tajných pokynů, sem přicházely a odtud zase putovaly dál. A ještě jiná činnost našla zde své pracovníky: u Týna nad Vltavou seskočili parašutisté a dostali se až do Strakonice. Primář dr. Hradecký je ukryl na interně, farář Jílek vystavil křestní listy, Felix peška, okresní velitel četnické stanice, opatřil potřebná razítka na listiny... A gestapo stále marně pátralo, i když něco tušilo. Do nemocnice byla nastrčena ošetřovatelka, zachytila stopu, a potom již bylo zbytečné i náhlé přestěhování faráře Jílka z Katovic do Čestic. Všichni byli gestapem vyslíděni.

FARÁŘ JÍLEK byl vsazen do cely č. 276 na Borech u Plzně dne 14. září 1942. Měl za sebou strašné výsledky na gestapu, bití a týrání. Jednou jej také dovezli do Katovic na faru. Věřící se okamžitě seskupili kol fary, aby pozdravili svého bývalého faráře. Německý komisař mu dovolil se s nimi pozdravit a sám byl překvapen přívalem lásky, kterou faráři lidé projevovali.

Z PLZNĚ BYL POSLÁN K SOUDU do Drážďan, kde ve věznici Matylda (bývalý ženský klášter) strávil pět měsíců v samovazbě a při přelíčení přiznal, že vystavil jedenadvacet křestních listů na nepravá jména, načež byl odsouzen ke třem letům káznice. Jílek přijal rozsudkem klidně a v dopise, který napsal domů, se těší na shledání po třech letech.

LEČ PO TŘECH MĚSÍCÍCH byl převezen do Berlína, postaven znovu před soud, kde se dozvěděl, že jeho rozsudek z Drážďan se ruší a po dvou hodinách přelíčení vynesel nový rozsudek: smrt. V poutech putuje do kriminálu v Brandenburgu, kde jej čeká 90 dní, obvyklá čekací lhůta — před ortelem smrti. Září, poslední mě-

síc jeho života, však již ukončil svou vládu, i říjen již předává žezlo měsíci listopadu — a farář Jílek stále není volán pod sekyru. Jeho spolutrpitele odcházejí jeden po druhém, temně zaznívají rány sekyrou, která končí životy lidí, kteří obětovali lásku k vlasti to nejdražší — a farář Jílek všechny doprovází kněžským slovem útěchy a modlitbou. Sám však stále zůstává, jako by Bůh



z toho jen desetinu katolíků. Katolíci však byli zde všude velmi zbožní a jejich kostely byly vždy plné. Forstem protéká řeka Nisa, která je nyní hranicí mezi Polskem a Německem.

Ale již vidíme cihlové hradby města Chotěbuzi, přerušované baštami v podobě malebných, jehlancových věží. Chotěbuz je kulturním střediskem Lužických Srbů. Chloubou města je starobylý kapucínský kostel. Věž kostela má tentýž tvar, jako bašty městských hradeb. Dějiny kapucínského kostela úzce souvisí s dějinami města, podrobných historických údajů je však málo. Chotěbuz vyhořela a plameny pohltily i veškeré zápisy na radnici i v klášteře. Jen tolik je známo, že se město houževnatě bránilo šířícímu se protestantství a odpor byl teprve státními nařízeními zlomen.

Za války byl duchovním správcem kostela pastor, jenž měl dogmatické jméno Suarez. Když jsme ho přišli navštívit, byli jsme požádáni, abychom chvíli počkali v jakési předsíni. Na kulatém stolku tam byl časopis s obrazem M. Luthera na titulní stránce a nápisem „Martin Luther, velký vychovatel mládeže“. Představili jsme se pastorovi jako studentu teologie a on se samozřejmě domníval, že jsme evangelíci. Při prohlídce kostela nás upoutaly krásné znaky Čech a Slezska. Všude po stěnách chrámu bylo hojně napsáno v lužickosrbské řeči.

„Zpívají věřící při bohoslužbách také slovanskou řeč?“ otázali jsme se. „Zpívali, ale jen do roku 1933,“ odvětil pastor zasmušile. „Nyní je to přísně zakázáno. Museli odevzdat i zpěvníky. Uschoval jsem je na kůru, je jich tam celá hromada.“

A tato hromada uschovaných zpěvníků byla nejvýmluvnějším svědectvím germanizačního útlačku, jemuž byli podrobeni za vlády nacistů příslušníci nejmenšího slovanského národa. Rozloučili jsme se srdečně s pastorem, jenž k nám byl velmi ochotný a přívětivý.

Lužičtí Srbové bydlí hlavně ve vesnicích a zabývají se zemědělstvím. Hodně jich je na březích řeky Sprévy a poněvadž tato řeka protéká Berlínem, jsou vlastně v nejbližším okolí Berlína. Němci jim říkají Vendové. I za války chodili v neděli do měst v krojích a tak jsme je spatřili i my na svém výletu do Chotěbuzi. Zastavili jsme se s nimi na náměstí a snažili jsme se je přimět, abys námi pohovořili vlastní řečí. Byli jsme zvědaví, zda jim budeme rozumět. Ale oni se báli mluvit slovanskou řečí. Asi to bylo spojeno s velkým rizikem a pronásledováním. Dívali se na nás nedůvěřivě a v jejich tváři byl smutek. Smutek nad jejich bledým údělem v té době. V jejich krojích převládá černá barva. A nám připomínala tato smuteční barva vtravě pohřeb, který chystali nacisté jejich řeči a jejich nepočetnému národu.

Bohudík k tomuto pohřbu nedošlo. Dnes mají Lužičtí Srbové opět své školy, své noviny a časopisy. Mají své spisovatele a básníky. Dnes se nemusejí bát promluvit veřejně svojí řečí, když přijdou v neděli do Chotěbuzi, nebo do Budyšina či Zhořelce. Jejich zpěvníky neleží již v hromadách na kůru kostela, ale jsou v jejich rukou. A jejich kostely, ať už katolické či evangelické, ozývají se zpěvem v jejich mateřské, lužickosrbské řeči.

Před nejmenším slovanským národem se otevřela nová budoucnost. (Pokračování) P. Antonín Odvárka

vyčkával s jeho odchodem na druhý břeh, až ještě více duchovně vyzraje. Před vánocemi 1944 píše domů: „Je před těmi nejkrásnějšími svátky lásky Boží. Už třetí jsou to, co nejsem doma s Vámi a tyto jsou ty nejsmutnější — zvláště pro Vás — já už jsem se vším vyrovnal a nezlomen, poněvadž jsem opřen o Boha, proto i vy budete stateční...“

PŘESLY VÁNOCE, přiblížilo se jaro v přírodě i v životě národů. Statečná Sovětská armáda hnala nacistické vetřelce a drtila fašismus. Kamkoli vkročila jejich noha, rozkvétala svoboda, jejich vítězství otvíralo brány věznic a koncentračních táborů, rozsévalo naději na šťastný život a rozdávalo úsměvy nového života. Dne 24. dubna 1945 byla slyšet střelba z kulometů i v brandenburgské věznici a tři dny nato vstoupili sovětské vojáky i do rozjásaných chodib věznic. O tom však již nic nevěděl farář Jílek. Nedočkal se tohoto radostného okamžiku, nedočkal se ani 5. května, kdy celý svět slavil vítězství

spravedlnosti a porážku obludného nacismu. Farář Jílek byl popraven 20. dubna 1945 — několik dní před koncem války. Jan Čížek, jeho spoluvězeň sděluje, že „posledním svědkem, který ho doprovodil až téměř pod sekyru, byl brandenburgský farář“. I podle jeho zpráv šel farář Jílek na smrt hrdě a pokorně, hrdě jako Čech a pokorně jako křesťan. Vnitřně vyrovnán, bez nenávisti v srdci, tak jako umírají mučedníci.

V MODLITEBNÍ KNÍŽCE „K BOHU“, kterou si s sebou nesl na poslední své cestě, na cestě pod sekyru, si ke všem svým zápiskům, které svědomitě vedl, ke dni narození, sv. křtu, sv. biřmování, ke dni své primice, svého odsouzení k smrti pro přípravu velezrady — připsal ještě tužkou: „Popraven 20. IV. 1945 ve 3 hodiny odpoledne v pátek v oktávě Solemnitas Sancti Josef.“ Zmýlil se jen o 22 minuty, neboť křížová cesta tohoto vlasteneckého kněze skončila pod sekyrou podle úředního zápisu dne 20. dubna 1945 o 15. hodině 22 minutách.

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA.

V měsíci květnu se dožívají vsdpp:

90 let, 10/5 Jan Spurný, arcikněz a děkan, Poštovná.

70 let, 11/5 Jan Buchta, děkan a farář v. v. Příšovice.

75 let, 30/5 Metoděj Zemánek, farář v. v. Domažlice, 22/5 Josef Navrkal, farář v. v. Rosice u Brna.

65 let, 11/5 Alfons Pluta, č. kanovník, bisk. vikář a farář, Výskytná, 27/5 Ferdinand Šit, farář, Nový Rychnov.

60 let, 8/5 ThDr. František Kubíček, prof. v., Ostrava II, 8/5 Jaroslav Böhm, arciděkan, Tachov, 11/5 Jan Kunovský, admin., Záhlinice.

55 let, 8/5 Jan Smejkal, admin., Chlumec nad Cidlinou 14/5 Josef Honzírek, koop., Brno-Královo Pole, 27/5 Ivan Kochlöffel, Chleby.

50 let, 7/5 František Janiš, admin., Frýdlant v. Čechách, 12/5 Jan Šauer, admin., Stará Role, 15/5 Jan Nevřkla, admin., Božice u Znojma, 18/5 Josef Hinterhözl, admin., Jamné u Jihlavy, 16/5 Jan Zborovský, admin., Kájov, 20/5 Karel Hradilík, provisor, Suchdol-Jednov, 29/5 Rudolf Zborovský, farář, Střelice u Brna.

VÝROČÍ KNĚŽSKÝCH SVĚCENÍ

50 let, 30/5 Antonín Komrská, děkan v. v. Veselí n. Lužnicí, 30/5 Vincenc Rejšek, katecheta v. v. Klatovy, 30/5 František Šíma, farář v. v. Klenovice.

KNĚŽSKÉ EXERCICIE.

Jako každoročně budou i letos uspořádány kněžské exercicie v Praze (Kněžský dům, Ječná ul. č. 2), a to:

I. kurs 12.—18. VII. (dr. Karel Sahan).

II. kurs 19.—23. VII. (dr. Heřman Schmidt).

III. kurs 26.—30. VII. (dr. Metoděj Habáň).

IV. kurs 9.—13. VIII. (P. Alfons Daňha).

V. kurs. 16.—20. VIII. (P. František Vystrčil).

VI. kurs 23.—27. VIII. (Václav Zima).

Přihlášky zaslejte prostřednictvím konsistoří; exercitanti budou zařazováni podle doslých přihlášek.

KARDINÁL KAŠPAR.

Letos je tomu 30 let, co byl jmenován kardinálem — a 16. května jsou jeho 95. narozeniny. Narodil se v Mírošově u Rokycan z učitelské rodiny. Vystudoval v Římě na doktora theologie a práv.

Za svého života napsal přes 60 pastýřských listů a 26 knih z různých oborů — právnických, historických, náboženských, životopisných a cestopisných. Dosáhl 25 titulů a významání.

Když byl v r. 1923 na Eucharistickém kongresu v Americe — jako první český biskup — navštívil naše krajany v různých osadách a též rezervaci Indiánů v severní Dakotě.

Získal tím titul, jímž se může pochlubit jen málokdo: byl jmenován čestným náčelníkem kmene Siouxů s názvem Wambdi Ohitika — Orel neohrožený.

Přitom však zůstal skromný. Úřady a hodnosti přijímal jen v duchu poslušnosti a vůle Boží.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Kubík Rudolf, kaplan v Karlových Varech, ustanoven dekretem čj. 1591/65 od 15/2. 1965 kaplanem v Tachově, okres týž.

Úmrtí:

Strnad Jindřich O. Cruc., nesíd. kanovník starobole slavský, farář u sv. Petra Praha-Nové Město, v. v., zemřel 15/2. 1965 ve věku téměř 91 let (čj. 1559/65).

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Jmenování:

Hlavníčka Josef ThDr., os. děkan a administrátor Nová Cerekev, biskupským notářem (č. 280/65).

Mráz Bohumil, administrátor Mladá Vožice, osobním děkanem (č. 281/65).

Votruba František, vikář a administrátor Čes. Budějovice, skutečným konsistorním radou cum voto a assessorem kapitulní konsistoře (č. 282/65).

Zykeš Antonín, administrátor v. v. v. Záhaj, osobním děkanem (č. 283/65).

Ustanovení:

Suchánek Josef, kaplan, Černovice u Tábora, administrátorem v Černovicích u Tábora (o. Pelhřimov) dnem 1. 3. 1965 (č. 337/65).

Čadek Václav, kaplan Jindřichův Hradec, administrátorem v Choustníku (okres. Tábor) dnem 16. 3. 1965 (č. 339/65).

Úmrtí:

Farka Matěj, farář v. v. v. Těmicích, zemřel 12. 1. 1965.

Bouza Josef, os. děkan v Černici, zemřel 30. 1. 1965.

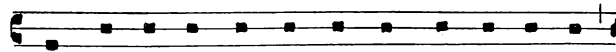
DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XV. — Číslo 5. — V Praze dne 10. května 1965

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚČN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatná na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 3. V. 1965 - A-05*51350

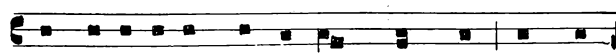
2. Tonus SOLEMNIS.



Per ipsum, et cum ipso, et in ipso,



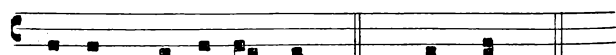
est ti-bi De-o Patri omnipotenti,



in unitate Spiritus Sancti omnis

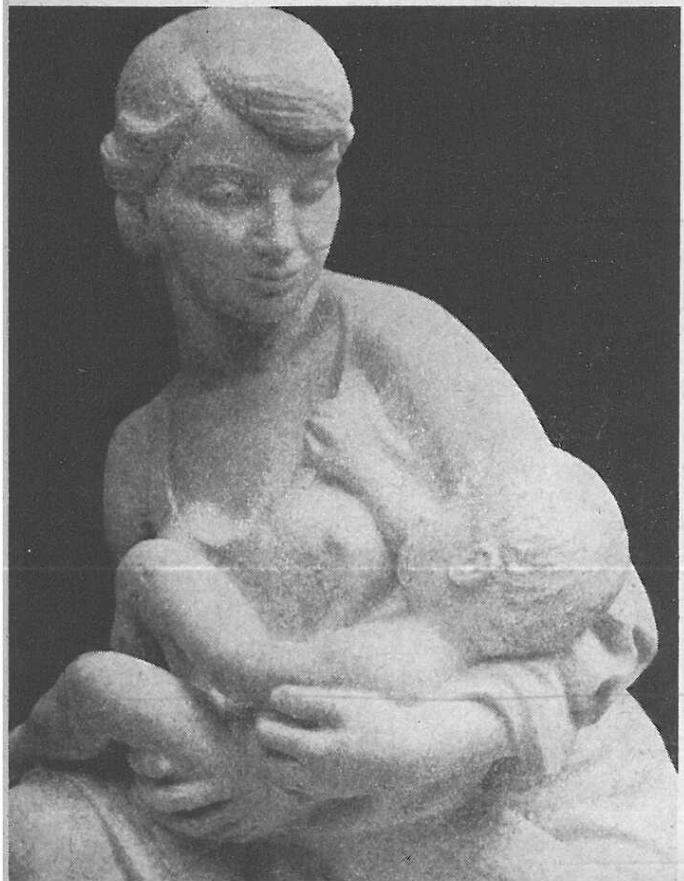


honor et glo-ri-a, per omnia sae-

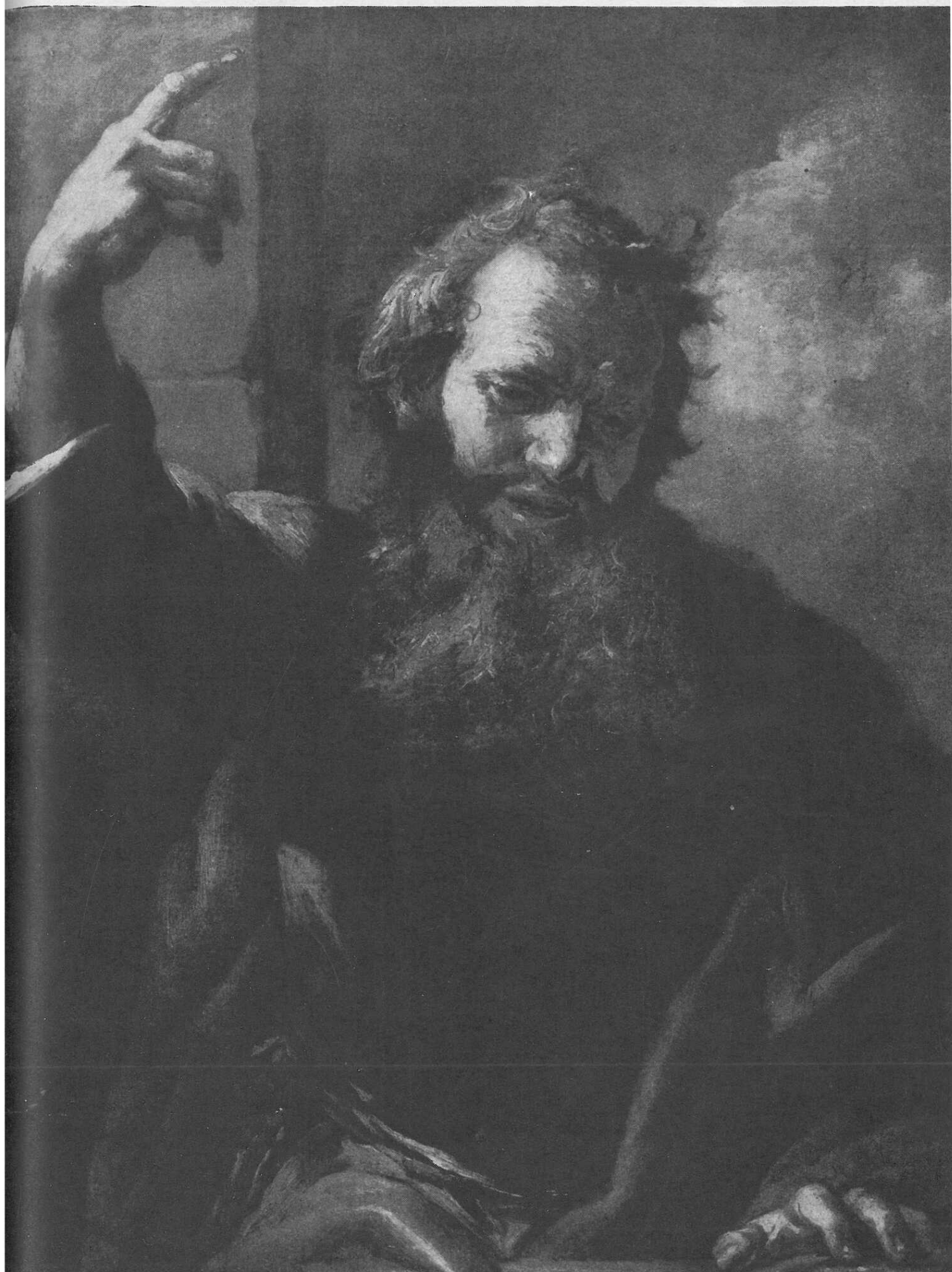


cula saeculorum. R. Amen.





DUCHOVNÍ PASTÝŘ ⁶ 196



RÁDY A VYZNAMENÁNÍ CÍRKEVNÍM PŘEDSTAVITELŮM

U PŘÍLEŽITOSTI OSLAV 20. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ naší vlasti Sovětskou armádou udělil prezident republiky Řád práce a vyznamenání „Za zásluhy o výstavbu“ předním církevním představitelům v uznání jejich mírové činnosti.

Řádem práce byl vyznamenán Scheffer Andrej, spišský kapitulní vikář.

Vyznamenání „Za zásluhy o výstavbu“ obdrželi tito církevní hodnostáři: Adamčík Leopold, generální vikář, Trnava; Dočekal Jan, kancléř apoštolské administratury, Praha; prof. Gross Josef, administrátor, Brno-Zidenice; Hribík Stefan, tajemník biskupského úřadu, Banská Bystrica; ThDr., Straka Josef, profesor CMBF, Bratislava; Veselý Antonín kanovník, správce apoštolské administratury, Český Těšín.

Nositelé vyznamenání „Za zásluhy o výstavbu“ z českých krajů vdpp. Dočekal, Gross a Veselý aktivně pracují řadu let v Celostátním mírovém výboru katolického duchovenstva. Kancléř Jan Dočekal je členem předsednictva CMVKD a místopředsedou AMVKD, profesor J. Gross je členem předsednictva CMVKD a kanovník A. Veselý je členem předsednictva CMVKD i předsednictva České katolické Charity.

RÁDY A VYZNAMENÁNÍ odevzdali v Praze dne 6.

května t. r. první náměstek ministra školství a kultury dr. František Kahuda a v Bratislavě 5. května t. r. pověřenec SNR pro školství a kulturu dr. Matej Lúčan.

KROMĚ TOHO byla udělena řadě římskokatolických duchovních v českých zemích i na Slovensku čestná uznání ministra školství a kultury a pověřence SNR. Udělením čestného uznání byla oceněna činnost v Celostátním mírovém výboru katolického duchovenstva. Z českých krajů obdrželi čestná uznání vdpp: Červenka Josef, Milevsko; dr. Drábek František, Mikulov; Gavlás František, Ostrava-Vitkovice; Havelka Rudolf, Olomouc; Horký Ludvík, Brno; Hurník Eduard, Ostrava; dr. Kovařík Bohumil, Praha; Luža Štěpán, Sedlčany; dr. Oliva Eduard, Litoměřice; dr. Pokorný Ladislav, Praha; Spurný Ludvík, Louny; Trdla Miroslav, Č. Budějovice; Votruba František, Č. Budějovice; Wenzel Josef Jeseník; Záruba Emil, Hradec Králové.

Po odevzdání vyznamenání pokračovala beseda, na které si zástupci MŠK a církevní hodnostáři vyměnili názory na současné mezinárodní i vnitropolitické problémy. Při rozhovorech o práci mírového hnutí katolického duchovenstva byla zdůrazněna pozitivní úloha řady duchovních podílejících se na této činnosti.

Encyklika Pavla VI. „Mense Maio“ ze dne 29. IV. 1965

Vážení bratři,

když nadchází měsíc květen, jež zbožnost věřících zasvětila přesvaté Marii, raduje se náš duch při pomyslení na pohnutlivou podívanou víry a lásky, která bude zanedlouho ve všech částech světa věnována počtě Královny nebes. Vždyť je to měsíc, kdy v chrámech i mezi stěnami příbytků stoupá k Marii ze srdce křesťanů nejvroucnější a nejněžnější pocta jejich modlitby a jejich úcty. A je to též měsíc, kdy nám od jejího trůnu plynou největší a nejhojnější dary Božího milosrdenství.

Je nám tedy velkou radostí a útěchou tato zbožná zvyklost měsíce května, tak čestná pro Pannu a tak bohatá duchovními plody pro křesťanský lid. Vždyť Marie je přece vždy cestou, která vede ke Kristu. Každé setkání s ní musí znamenat setkání s Kristem samým. A co jiného znamená, že se trvale uchylujeme k Marii, nežli že hledáme v její náručí, v ní a skrze ni a s ní Krista Spasitele našeho, k němuž lidé ve svízelných a nebezpečích tohoto světa mají povinnost a vůči němuž bez ustání cítí potřebu obracet se jako do záchranného přístavu a jako k nadpřirozenému zdroji života?

Právě proto, že měsíc květen přináší tuto mocnou výzvu k usilovnější a důvěřivější modlitbě a protože v tomto měsíci naše prosby nacházejí snazší přístup k milosrdnému srdci Panny, bylo oblíbenou zvyklostí našich předchůdců určit tento měsíc, zasvěcený Marii, k tomu, aby byl křesťanský lid vybízen k veřejným modlitbám, kdykoli toho vyžadovaly potřeby církve nebo když na svět doléhalo nějaké hrozné nebezpečí. A též my, vážení bratři, cítíme letos potřebu obrátit se s podobnou výzvou k celému katolickému světu. Vždyť uvážíme-li nynější potřeby církve a podmínky, v nichž se ocitá světový mír, máme vážné dů-

vody věřit, že doba je obzvláště těžká a vyžaduje více než kdy jindy obrátit se k všemu křesťanskému lidu a vybídnout jej k společným modlitbám.

První důvod k této výzvě je nám dán historickou chvílí, kterou prochází církev v tomto období ekumenického koncilu. Je to veliká událost, která staví církev před nesmírný problém jejího patřičného přizpůsobení a na jejím šťastném výsledku bude po dlouhou dobu záviset budoucnost Nevěsty Kristovy i úděl přemnohých duší. Je to velká hodina Boží v životě církve i v historii světa. Avšak i když velká část práce byla již šťastně vykonána, přece ještě čekají vážné úkoly na příštím zasedání, které bude závěrečné. Potom bude následovat neméně důležité období praktického uskutečňování koncilních rozhodnutí, a to bude rovněž vyžadovat společného úsilí duchovenstva a věřících, aby sémě zaseté na koncilu mohlo účinně a blahodárně vyklíčit. Abychom získali Boží osvícení a požehnání k této velmi těžké práci, která nás očekává, vkládáme svou důvěru v tu, kterou jsme s takovou radostí při posledním zasedání prohlásili za Matku církve. Ta, která nás zahrnovala svou láskyplnou podporou hned od začátku koncilu, jistě neopomene pokračovat ve své podpoře až do závěrečného období prací.

Druhý důvod k naší výzvě je dán mezinárodní situací, která, jak dobře víte, vážení bratři, je více než kdy jindy temná a nejistá, když nové těžké hrozby přivádějí do nebezpečí nejdražší dobro míru ve světě. Jako by ničemu ne naučily tragické zkušenosti dvou konfliktů, které zalily krví první polovinu našeho století, jsme dnes svědky toho, že se nebezpečně přiosťují antagonismy mezi národy v některých částech světa, a vidíme, že se opakuje nebez-

pečný úkaz, kdy se sporné strany uchylují k síle zbraní a nikoli k jednání, aby byly řešeny otázky, které je stavějí proti sobě. To s sebou přináší, že obyvatelstvo celých zemí je podrobováno nevýslovnému utrpení, působenému bouřemi, gerilami, válečnými akty, které se stále více šíří a zesilují a které by mohly co chvíli roznést jiskru nového strašlivého konfliktu.

Tváří v tvář tomuto vážnému nebezpečí mezinárodního života a vědomi si své povinnosti nejvyššího Pastýře, pokládáme za nutné projevit své starosti a obavy, aby se rozpory nepřiorostily tak, že by se zvrhly v krvavý konflikt. Prosíme tedy všechny, kdo jsou odpovědní za veřejný život, aby nezůstávali hluchí k jednomyslné touze lidstva, které chce mír. Necht' učiní vše, co je v jejich moci, aby ohrožený mír zachránili. Necht' nadále podněcují a podporují rozhovory a jednání na všech úrovních a ve všech dobách, aby bylo zamezeno nebezpečné používání síly se všemi jeho přesmrtnými následky hmotnými, duchovními a mravními. Necht' se na cestách vyznačených právem snaží odhalit každou opravdovou a upřímnou touhu po spravedlnosti a míru, aby ji povzbuzovali a splňovali, a necht' důvěřují každému poctivému aktu dobré vůle, aby pozitivní věc pořádku převážila nad věcí nepořádku a zkázy.

V této truchlivé situaci musíme bohužel s velkou trpkostí konstatovat, že se velmi často zapomíná na úctu k posvátnému a nedotknutelnému rázu lidského života a že se používá systémů a jednání, které jsou v přímém rozporu s morálním cítěním a mravy civilizovaného národa. V této věci nemůžeme jinak než pozvednout svůj hlas na obranu lidské důstojnosti a křesťanské civilizace a projevit lítost nad akty gerily, terorismu, zatýkání rukojmí, represálií proti bezbrannému obyvatelstvu. Jsou to delikty, které nejen zastavují rozvoj citění pro spravedlnost a lidskost, ale i stále více jítí mysl sporných stran a mohou zatarasit cesty, které jsou ještě přístupné vzájemné dobré vůli, nebo stále více znesnadňovat jednání, které, je-li upřímné a loajální, může vést k rozumné dohodě.

Tyto naše starosti, jak dobře víte, vážení bratři, nejsou diktovány soukromými zájmy, nýbrž jediné přání, aby byli chráněni všichni, kdo trpí, a aby se opravdu dobře vedlo všem národům. A chceme doufat, že vědomí vlastní odpovědnosti před Bohem a před historií bude dosti silné, aby vedlo vlády k tomu, aby pokračovaly ve svém ušlechtilém úsilí uchovat mír a aby, pokud je to možné, odstraňovaly reálné nebo psychologické překážky, které se stavějí do cesty bezpečné a upřímné dohody.

Ale mír, vážení bratři, není jen naším lidským výplodem; je to také a hlavně dar Boží. Mír přichází z nebes a bude opravdově vládnout mezi lidmi, až si nakonec zasloužíme, aby

nám byl darován všemohoucím Bohem, který ve svých rukou třímá nejen štěstí a osud národů, nýbrž i srdce lidská. Budeme tedy usilovat o toto nejvyšší dobro, modlíce se; modlíce se vytrvale a bděle, jak vždycky církev od prvních dob činila; modlíce se a zvláště se přitom uchylující k přímlově a ochraně Marie Panny, která je Královnou míru.

Necht' tedy k Marii, vážení bratři, se v tomto mariánském měsíci nesou naše modlitby, abychom se zvýšenou vroucností a důvěrou prosili o její milost a o její přízeň. A zatěžuje-li vážná vina lidí váhy spravedlnosti Boží a vyvolává za to spravedlivé tresty, víme přitom, že Pán je „Otec milosrdenství a Bůh všelického potěšení“ (2 Kor. 1, 3) a že přesvatá Maria byla jím určena, aby spravovala a šlechetně rozdělela poklady jeho milosrdenství. Kéž tedy ona, která poznala starosti a soužení tohoto světa, námahu každodenní práce, obtíže a tíseň chudoby a bol Kalvárie, pomáhá církvi a světu v jejich nesnázích, kéž dobrotivě naslouchá volání po míru, které se k ní zvedá ze všech končin světa, kéž osvíti ty, kdo řídí osudy národů, kéž obdrží od Boha, který vládne větrům a bouřím, aby uklidnil i bouře lidských srdcí, stojících proti sobě, a „det nobis pacem in diebus nostris“, mír opravdový, stojící na pevných a trvalých základech spravedlnosti a lásky, spravedlnosti vůči nejslabšímu stejně jako vůči nejsilnějšímu, lásky, která odstraňuje bludy sobectví a brání, aby práva jednoho se nepřevrátila v nedbání nebo popírání práv druhého.

Vy tedy, vážení bratři, způsobem, jež budete pokládat za nejvhodnější, uvědomte své věřící o těchto našich přáních a o tomto našem nabádání a zařídte, aby v nadcházejícím měsíci květnu se ve všech diecézích a ve všech farnostech konaly zvláštní modlitby a aby oslavy zasvěcené Marii Královně byly zvláště věnovány slavnostním veřejným prosbám za výše uvedené účely. Vězte, že zvláště spoléháme na modlitby nevinných a trpících, protože jsou to tyto hlasy, které více než všechny jiné prorážejí nebesa a odzbrojují spravedlnost Boží. A protože se k tomu naskytá vhodná příležitost, neopomeňte nabádat se vši péčí k praxi svatého růžence, což je modlitba Panně tak milá, modlitba, kterou tak doporučují papežové a jejímž prostřednictvím mohou věřící nejkrásnějším a neúčinnějším způsobem plnit příkaz Božského Učitele: „Petite et dabitur vobis; quaerite et invenietis; pulsate et aperietur vobis.“ (Mat. 7, 7.)

S těmito city a s nadějí, že naše nabádání najde ochotné a poslušné duše všech, dáváme vám od srdce, vážení bratři, a všem vašim věřícím své apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u sv. Petra 29. dne měsíce dubna roku 1965 a roku 2 našeho pontifikátu.

Papež Pavel VI.

KONCIL O ŽIVOTĚ A PRÁCI KNĚŽÍ

Na 100. gen. kongr. (13. 10. 1964) přistoupil koncil k projednávání předlohy (Propositio) *O životě a práci kněží*. Také toto schéma prošlo několika redakcemi až k dnešní velmi zkrácené formě dvanácti Propositiones (Náměty, Hlavní body) s titulem *De vita et ministerio sacerdotali*. V předloze, která byla před projednáváním rozdána Otcům, byly z původního textu ponechány hlavně otázky pastoračního rázu a několik povzbuzení k věrnosti stavu. Propozice nebyla však přijata Otcí příznivě a diskuse ukázala, že si kněží, na nichž spočívá „nejtěžší břímě dne i horka“, zaslouží větší pozornost koncilu a při hlasování 19. října rozhodlo 1189 Otců proti 930, aby předloha byla vrácena komisi k přepracování. Diskuse ukázala, že biskupové mají pochopení pro těžkou práci svých nejbližších spolupracovníků a na koncilu zazněla velmi krásná slova uznání kněžské práce. Životu a práci kněží byly věnovány tři generální kongregace (100 až 102).

Úvodní referát o propozici přednesl remešský arcibiskup F. Marty, který zdůraznil, že komise měla na zřeteli v první řadě pastorační skutečnosti kněžského působení v dnešní době. Na výslovný příkaz koordinační komise byl sestaven pouze určitý počet návrhů inspirovaných povahou kněžského apoštolátu v současnosti. Ve svém referátu nastínil obsah schématu: Celá církev slouží božskému poslání: laici jsou si stále více vědomi svých úkolů v církvi a proto musí schéma mluvit o vztahu kněží k laikům. Aby rozhovor s moderním světem byl účinný, je nutno pěstovat i tzv. přirozené ctnosti. Pro vyskytující se nejasné domněnky v naší době zdálo se vhodné výslovně potvrdit a osvětlit význam celibátu. Kněží se musí snažit o svatost především plněním své kněžské služby a hlavní pramen své zbožnosti nalézají v liturgickém životě. Protože se kněžská služba musí přizpůsobovat stále novým poměrům, mají být stanoveny nutné prostředky, které by pomáhaly dalšímu pastoračnímu i duchovnímu vzdělání kněží. Kněží náleží duch chudoby. Protože kněží tvoří „presbyterium“ (kněžský stav), doporučuje se jim „společný život“. Hlavní starostí biskupů a kněží je duchovní správa. V této souvislosti se poukazuje na otázku lepšího rozmístění kněží. Otázka beneficí, která připomíná feudalismus, potřebuje reformu a v kléru nesmějí být žádné „sociální třídy“, ale všem klerikům se má dostat náležitého hospodářského zabezpečení. Schéma chce vyslovit jen některé směrnice a dotknout se jen podstatných pohledů na kněžský život. Pramenem tohoto života je vroucí spojení kněze s Kristem, který nepřišel, aby se mu sloužilo, ale aby sloužil. Kněžský život je služba bratřím. Na kněze často těžce doléhají požadavky moderního světa. Ve velké důvěře doufají, že jim koncil může pomoci, aby hlásali stále účinněji radostné poselství.

Rozprava, která poté následovala, ukázala na závady plynoucí z redukce schématu na pouhé propozice. Již první řečníci zaujali k předloze *záporný postoj*. Kardinál Meyer z Chicaga vyjádřil nad předlohou neuspokojení, zejména proto, že není z ní jasně patrný její vlastní účel. Cíl, o kterém se mluvilo v referátě, totiž odpovídat požadavkům moderní doby, není vyjádřen v obsahu a výstavbě textu. Předmět by zasluhoval vlastní, skutečné schéma a právě tak podrobnou debatu, jako byla rozprava při schématu o biskupech. Dosvědčila by se tím naše úcta, náš zájem a naše starost o kněze. Schéma mluví jen o povinnostech kněží a neuvádí se nic, co by mohlo kněze povzbudit a posílit při plnění jejich tak těžkých povinností právě dnes. Po kardinálových slovech zazněl aulou potlesk.

I projev druhého řečníka, lurdského biskupa P. Thease, nevyzněl ve prospěch schématu. Řečník litoval, že text nemluví o nutnosti kněží. Ve světě je stále více biskupů a méně kněží. Je to logické? Ve schématu o apoštolátu laiků se říkalo: Nic bez biskupa. Všichni biskupové i laici by měli říci: Nic bez kněží. My, biskupové dobře víme, že bez spolupráce kněží nemůžeme plnit žádný ze svých úkolů. I věřící potřebují kněží. A v budoucnosti

bude právě úloha kněží rozhodující při uskutečňování a provádění rozhodnutí koncilu. Hlavní starostí biskupa musí být jeho kněží. A protože dnešní, na víru chudý svět, chce vidět v knězi jenom člověka, musí být zřetelně prohlášeno, že kněží mají účast na kněžství Kristově a že v jednotě s biskupem představují církev.

Jménem 112 brazilských biskupů odmítl předlohu arcibiskup F. Gomes. Není třeba zamlčovat, řekl, jak velice toto schéma zklamalo většinu z nás. Pro svou krátkost a nedokonalost je přímo bezprávné, které se děje na tomto koncilu našim spolupracovníkům kněžím, když se přece zcela jinak mluvilo o biskupech a laicích. Mimoto byl zvolen tak „otcovský“ tón, zcela odlišný v teologické a pastorační řeči jiných schémat. Často se žádají od kněží věci, např. pokud se týká chudoby, společného života, askese, oděvu, čestných titulů, které jsme se neodvážili žádat od sebe samých. Naši kněží čekají od nás něco jiného: text, který umožní hlubší proniknutí do teologie kněžství a ukáže proto pravý obraz kněžského života podle vzoru Krista kněze. Proto se žádá od moderátorů a navrhuje se Otcům, aby tento text nebyl ještě předkládán k hlasování, ale aby byl složen text nový, lepší, který by byl prodebatován na 4. období koncilu a pak teprve předložen k hlasování. Nesmíme se vydávat nebezpečí uštváního spěchu. Kněžství je mým velkým a svatým, než aby se o něm mohlo mluvit tak chvatně. To dlužíme našim kněžím jako znamení naší lásky a úcty.

Podobně hovořil i kardinál B. Alfrink, který se nespokojil jen s kritikou, ale ukázal i na problémy současného kněžského života a pastorační práce, jímž se schéma nesmí vyhnout. Jsou to např.: ekumenické požadavky v pastoraaci, nluhší promyšlení kněžské spolupráce, zřízení oblastních rad kněží a laiků aj. Někteří Otcové vytýkali předloze příliš právníký ráz, který není v souladu s pastoračním duchem ostatních schémat a doporučovali, aby právníké otázky byly vyřešeny při revizi kodexu (J. Donovan z USA). Kardinál E. Ruffini doporučoval, aby schéma bylo zlepšeno úvodem o důstojnosti a vznešenosti kněžství. Podle španělského biskupa D. Mansilla zkrácení předlohy oslabilo význam schématu, které mělo dostatek přednostní právo před jinými schématy, neboť bez pastoračního zapojení kněží není možná cna duchovní obnova, kterou stanovili za hlavní cíl koncilu Jan XXIII. a Pavel VI.

Vedle všeobecné kritiky se diskuse o jednotlivostech schématu soustředila hlavně na dva body: *prohloubení kněžské spirituality* a na *otázky chudoby a časného zabezpečení duchovenstva*.

Schématu chybí světlo a život, řekl ecuadorský biskup L. Pronao. Především musejí být dány směrnice pro vlastní duchovní život kněží, kteří žijí ve světě a nemohou přece žít jako mniši. Nestací starat se jen o materiální, sociální a kulturní stránky kněžského života. Bez hlubokého duchovního života zůstává všechno kněžské poslání plochým. Španělský biskup A. Anveros litoval určitého minimalismu v duchovních úkonech, jak o nich mluví předloha a poznamenal, že dnes je pro kněze zvláště rozhodující náš, tj. biskupů, vlastní způsob života: náš příklad v životě modlitby, v sebezapírání, v lásce, v bezmezné ochotě pomáhat a v naší lásce k chudobě. Úkolem diecézního spirituála je kněze častěji navštěvovat a starat se zvláště o ty, kteří jsou v obtížném postavení (F. Kuharic ze Záhřebu).

Zvláště polští a španělsí biskupové zdůrazňovali *kněžskou spiritualitu*. P. Latusek (Vratislava) poznamenal, že jsou nemenné prvky svatosti, ale některé vyplývají ze zvláštních podmínek. Zvláštní typ kněžské svatosti dneška je obnova církve. V první řadě je třeba věnovat pozornost *novokněžím a mladým kněžím*. K. Kowalski poukazyval na *důležitost kněžských sdružení*, jako je např. Unio apostolica. Velmi časté v diskusích bylo volání po *kněžském společenství (vita communis)*, zvláště v prvních letech kněžského života (Q. Casullo, A. Farez). Kněžská společenství podporují duchovní život, apoštolského du-

cha, starají se o všeobecné vzdělání, poskytují určité sociální zabezpečení a chrání kněze od osamělosti. Komise pro reformu církevního práva by měla blíže určit podstatu a funkci takových zařízení. Pastorační koncil, jako je tento, musí podnítit všemi prostředky duchovní obnovu kněží také doporučením společných prostředků, jak jsou dány v kněžských sdruženích (L. Castan, Španělsko). Důležitější vyložení kněžského celibátu a jeho větší objasnění z Pisma a tradice požadoval kardinál B. Alfrink. J. Komba (Tanganjika) litoval, že ve schématu není ani slovo o kříži, který jediný zůstává pro kněze posledním pramenem útěchy v jeho zvláštních útrapách, a poznamenal: „Což nejsou často biskupové, aniž to vědí, i příčinou zvláštního kříže, který musí naši kněží nésti?“ Protože kněží budou převádět koncil ve skutečnost Církve, měla by být věnována zvláštní pozornost *pastoračním kursům* (L. Pronao).

I *hmotné stránce* a otázkám s ní souvisejícím byla věnována řada připomínek. Když se hovořilo o *duchu chudoby*, který má vyznačovat kněžský život, někteří z Otců začali kriticky sami u sebe (F. Gomez z Brazílie). Africký biskup J. Komba dokonce řekl: „Stydím se za to co je zde napsáno jako výzva ke kněžím o lásce k chudobě. Ani v schématu O Církve, ani v schématu O pastýřském úřadě biskupů nenalézáme poukaz na tento základní postoj, který je pro následovníky apoštolů ještě mnohem nutnější. Proč jsou napomínáni jen naši kněží a ne také my, abychom se varovali nezřízené touhy po cti a jiných statcích tohoto světa? Jak mohu napomínat své kněze, aby měli ducha chudoby a byli prostí v oděvu a ve způsobu života, když totéž se nezdá ode mne. To není fair play!“ Jugoslávský biskup S. Cekada mluvil o kněžské chudobě připomenul, aby nebyla zaměňována s lakotou a že proto nelze stanovit stnulé zásady. Také nesmí existovat benefícia, která by nebyla spojena se službou.

Beneficií a benefičiálních zřízení se týkala celá řada diskusních příspěvků. Španělský biskup A. Anoveros žá-

dal, aby v příštím kodexu byl brán zřetel na lepší řešení otázky beneficií, která je dnes zcela zastaralá. V té věci je třeba „aggiornamento“ Jana XXIII., obnovy od základu. To platí zvláště pro dómské kapituly, kde jsou obročí bez úřadů (beneficia sine officiis). Tento způsob beneficií je mnohdy i překážkou pro duchovní správu v katedrálách, které slouží často jen jako muzejní kusy pro turisty. Stejně hovořil F. Kuharic ze Záhřebu, který řekl, že systém beneficií představuje často spíše překážku než pomoc v duchovní správě, pochází z doby feudalismu a je na čase, aby byl od základu zreformován. Věřící mohou Církev podporovat i bez beneficií a účinně jí pomáhat. Řadu konkrétních návrhů k těmto otázkám podal nově jmenovaný, dosud nekonsekrovaný maďarský světský biskup J. Bank: zavedení stupňovitého služebního řádu u kněží, revize systému štolových poplatků, který připomíná dnešnímu člověku obchod, vymezení poměru mezi farářem a kaplanem, aby kaplan nevypadal jako pouhý nástroj faráře aj. Někteří Otcové žádali, aby při rozmísťování kněží byl brán zřetel na potřeby celé Církve, které se nezaslavují u diecézních hranic (S. Cekada, kard. J. de Barros Camara).

V diskusi se ukázalo, že v mnohých zemích je značná nerovnost ve hmotném zaopatření duchovních a mnohdy křiklavé sociální rozdíly. Mexický biskup E. Corripio řekl, že je nutno podporovat jednotu kněží všemi vhodnými prostředky. K nim náleží *odstranění sociální a hospodářské nerovnosti*, jaká byla v systému beneficií a která ještě existuje v oněch zemích, kde vláda neposkytuje podpory nebo platy pro kněze. Pak vznikají velké rozdíly, bohatství u těch, které mají výnosné fary, a u jiných zase největší chudoba. Všem kněžím by mělo být zajištěno náležité zaopatření. Pomoci by zde mohlo dobrovolné vyrovnání a také *sociální pojištění*. Po sociálním pojištění kněží na národní a mezinárodní úrovni volal španělský biskup M. Gonzales.

ThDr. Jan Merell.

(Dokončení v příštím čísle.)

II. VATIKÁNSKÝ KONCIL A PROTESTANTÉ

Když papež Jan XXIII. dne 25. ledna 1959 v závěru Světové oktávy modliteb za sjednocení ohlásil svůj úmysl svolat ekumenický koncil, můžeme říci, že se zachvělo celé křesťanstvo. Na katolické straně byla přijata tato zpráva s nadšením, na nekatolické (u pravoslavných, protestantů a anglikánů) s počáteční rezervou, ale blahovolně. I když je II. vatikánský koncil vnitřní záležitostí katolické Církve, přece nelze ztrácet se zřetele jeho ekumenické poslání vzhledem k obnovení jednoty dosud rozdělených křesťanů.

Koncil může mnoho přispět ke sblížení odloučených křesťanů s Církví katolickou. Jak už bylo vícekrát řečeno, není to koncil sjednocovací, je pouze etapou na cestě k žádané jednotě. Dogmatická látka přerušeného I. vatikánského koncilu (1869—70) je na II. vatikánském koncilu znovu bedlivě studována, jak to dokazují četné diskuse na dosavadních třech zasedáních koncilu. Jsou to důležitá témata, např. episkopát a místní církve ve vztahu k obecné Církvi (což se dotýká dogmatu o prvenství římského papeže v Církvi), dále otázka misí, které učinily takový pokrok díky vytvoření domorodého kněžstva a hierarchie, konečně postavení laiků v církvi, jež je nutno objasnit. Můžeme vyslovit uspokojení na tím, že o všech těchto otázkách se dospělo ke konečnému řešení, jež podává Dogmatická konstituce o Církvi, schválená na závěr 3. části zasedání koncilu (dne 21. listopadu 1964).

Jde však o to, aby II. vatikánský koncil vešel ve styk s duchovním světem pravoslavným, protestantským a anglikánským, (konkrétně řečeno se Světovou radou Církví (servatis servandis). To se stalo během dosavadních zasedání, jak přítomnost nekatolických delegátů na koncilu dosvědčuje. V úvahu tu přichází zvláště Sekretariát pro jednotu křesťanů, který již po několikalet v této záležitosti blahodárně působí.

I když stanovisko protestantů jako celku je ke koncilu rezervované, přece není odmítavé. Víme přece, že

jak Luther tak Kalvín uznávali obecné církevní sněmy, třeba ve smyslu „konciliarismu“. Protestanté také těžce nesou neúčast katolické Církve ve Světové radě Církví. To je ovšem speciální a složitá otázka, kterou zde nebudeme projednávat. Jsou však ze strany protestantů velmi oceňována soukromá setkání s katolickými teology, kteří při nich vyloží své hledisko, aniž by tím ovšem mluvili jménem Církve. Ústřední výbor Světové rady církví na zasedání v Rodi (v srpnu 1959) prohlásil, že vedoucí ekumenického hnutí nemohou být ihostejnými vzhledem ke koncilu, který nezůstane bez vlivu na vzájemný vztah církví.

Světová rada církví sleduje II. vatikánský koncil a r. 1960 na konferenci v St. Andrews ve zprávě Exekutivního výboru uvítala možnost dialogu s Římem. Přeje si, aby theologické rozhovory (katolických a nekatolických theologů) neměly oficiální charakter. Vznik Sekretariátu pro jednotu křesťanů neznáčí, že žádný ze základních rozdílů, které existují mezi katolickou Církví a církvemi sdruženými ve Světové radě církví, by byl odstraněn. Současně prohlásil dr. Visser't Hooft, že SRC není protiváhou katolické Církve. (Srv. M. Villain, *Introduction a l'œcuménisme*, Tournai 1961, 276—286.)

Protestantská skupina církví a náboženských společností je početně silnější než pravoslavná (A. Kard. Bea, *Die Einheit der Christen*, 95, uvádí 250 mil. protestantů a 165 mil. pravoslavných) a též aktivnější v ekumenickém hnutí. Pod názvem „protestanté“ jsou shrnuti nejen lutheráni a kalvinisté, nýbrž i přes 250 denominací ve Spojených státech, k nim pak přistupují anglikáni. Nemůžeme zde registrovat všechny pochvalné hlasy, ať už jde o papeže Jana XXIII. nebo o II. vatikánský koncil a příznivé přijetí Sekretariátu pro jednotu křesťanů (srv. A. Bea, uv. kn. 94 s.).

Chceme-li správně pochopit protestantský postoj k II. vatikánskému koncilu, musíme též střízlivě uvažovat o *překážkách*, které se z jejich strany jeví vzhledem

k jednotě odloučených křesťanů. Nemí nutno se zdržovat u těžkostí obecného rázu, jako je obviňování Církve z „romanismu“, „papismu“, „integralismu“ apod. Vážnějšího rázu jsou námítky, které se týkají *pojetí dogmatu* a jeho nezvratitelnosti. Každý správně poučený katolický křesťan ovšem ví, že koncil nemůže ani nechce změnit ani jediné dogma. Je to nepřetržitá povinnost církevní autority, papeže a koncilu, uchovávat plnou a neporušenou nauku víry a žádná láska k odloučeným bratřím nemůže vésti k tomu, aby tento svatý poklad byl v nejmenším porušen. Rovněž tak osvěcení mezi odloučenými bratry nechťají jednotu na úkor pravdy.

Je tedy vážnou povinností ukázat odloučeným křesťanům důvody katolické nauky, její vnitřní pevnost a harmonii, objasnit smysl jednotlivých dogmat, aby tak byly odstaraněny falešné představy a výklady, např. zaměňovat neomylnost při definování za neschopnost hřešit, neomylnost při papežském prohlášení „ex cathedra“ za jiné papežské výroky apod.

Těžká je také z protestantského hlediska překážka *církevní* autority, zvláště pak *římského papeže*. Protože podle katolického hlediska Církev katolická pokládá sebe za pravou Církev Kristovu, k níž se mají ostatní odloučené křesťanské církve navrátit, nazývají protestanté toto stanovisko „centralismem“, „kurialismem“, „imperialismem“ apod. a žádají po katolické Církvi, aby se nejprve postavila na týž stupeň jako ostatní křesťanské konfese, s nimiž na základě bratrské rovnosti diskutovala a začlenila se do společenství Světové rady církví (srv. doklady pro taková tvrzení: A. Bea, uv. kn. 99 s. pozn. 8, 32). Je zřejmé, že k tomu mohou říci katoličtí křesťané jedině: Nemůžeme. To však nezabraňuje, abychom s odloučenými bratry jednali s láskou a plni naděje a také to nevylučuje vážný rozhovor katolíků s protestanty i o naukových otázkách.

S tímto nárokem proti podstatě Církve je spojen jiný, který se týká ideje *jednoty* Církve. Podle jedné autorů je zbytečné snažit se o jednotu, neboť tato existuje, a to „ve společenství křesťanů, kteří z víry a milosti, tj. z Krista, chtějí žít a cestou, která vede k věčnému cíli, kráčet“. Jednota církve není podle nich jednotou organizace nebo církevně-politické povahy, ústava a organizace nejsou pro Církev podstatné. Žádat tedy od nekatolických křesťanů „návrat“, je proto násilný požadavek, protivící se biblí a proto nekatolický. Ideálem není proto „Una, sancta, catholica“ (Jedna, svatá, katolická), nýbrž Světová rada církví v Ženevě, která spojuje všechny křesťany, aniž by chtěla vytvořit nějakou „Nadcírkve“ (Superkirche).

Takový postoj by ovšem znemožňoval práci pro jednotu křesťanů. Je ovšem pravda, že všichni platně pokřtění jsou v jistém smyslu sjednoceni v Kristu a proto „bratry“ a „syny“ téže matky Církve, není to však dokonalá jednotota, kterou chtěl Kristus podle svědectví evangelií a listů apoštola Petra a Pavla. Nemůžeme se zřeknout konkrétní formy, kterou dal Pán své Církvi a kterou Církev od prvního staletí proti všem opačným snahám osvědčovala. Jde o to, zjistit objektivní pravdu o autentické a plné jednotě Církve a změřit objektivní tíhu odloučení od ní, její nauky a prostředků spásy i jejího vedení.

Za velkou potíž na cestě k jednotě nutno pokládat *nedostatek autority* u nekatolíků, s níž by bylo možno jednat. Vidíme, že evangelické náboženské společnosti nemají nějaké společné církevní vedení, každá konfese zůstává samostatnou, ba ani Světová rada církví nemůže jménem svých členů projednávat doktrinální otázky. Je tu třeba dlouhé a trpělivé přípravné práce, aby aspoň s tou neb onou skupinou, která představuje uzavřenou jednotu, mohlo dojít k rozhovoru (srv. A. Bea, uv. kn. 94—102).

Je zcela zřejmé, že II. vatikánský koncil není určen k tomu, aby provedl sjednocení s protestantskými náboženskými společnostmi. Může však v mnohém toto sblížení a jednotu připravit. Pokud jde o doktrinální stránku, při nezměnitelnosti katolického dogmatu, vznikají u protestantů potíže z toho, že určité katolické dogma nebývá správně chápáno. Při tom nesmíme zapomenout, že mentalita a způsob vyjadřování se během času měnily. Odloučení bratří nadto podléhali nebo i nadále jsou pod vli-

vem různých filosofických systémů, např. racionalismu, sensualismu, hegelianismu, kantianismu, fenomenalismu a existencialismu, takže je mnohdy těžké správně a plně pochopit dogmatickou řeč Církve.

Již v předcházejících výkladech byly naznačeny *otázky*, které potřebují nutného objasnění: Církev, její nauka, pojetí dogmatu a jeho nezměnitelnost, autorita církevní a zvláště římského papeže. Problém Církve se představuje už od koncilu tridentského a též na I. vatikánském koncilu nebyl dořešen. Po tolika teologických studiích o Církvi a po encyklice Pia XII. „Mystici corporis Christi“ je umožněno protestantům lépe chápat celou řadu otázek o Církvi, její hierarchické struktuře, papežském prvenství a neomylnosti, a také nejen jeden předstudek nebo nedorozumění může být odstraněno (bližší výklady o těchto otázkách podávají: R. Schnackenburg, Die Kirche im Neuen Testament, Quaestiones disputatae 14, Freiburg i. Br. 1961, J. Hamer, L'Église est une communion, Unam Sanctam 40, Paris 1962, J.-P. Torrell, La théologie de l'épiscopat au premier concile du Vatican, Unam Sanctam 37, Paris 1961, L'Épiscopat et L'Église universelle) Y. Congar, B. D. Dupuy, (Unam Sanctam 39, Paris 1964, H. Küng, Strukturen der Kirche, Quaestiones disputatae 17, Freiburg i. Br. 1962, K. Rahner, J. Ratzinger, Episkopat und Primat, Quaestiones disputatae 11, Freiburg i. Br. 1961 a j.). Mnohé z uvedených otázek byly projednávány v diskusích schématu „O zjevení“, jež není dosud schváleno a též v příslušných kapitolách již schválené Dogmatické konstituce o Církvi (které je nutno věnovat samostatnou studii).

Pokud jde o *církevní právo*, jsou tu určité věci nereformovatelné, např. ustanovení episkopátu a primátu v Církvi, nerozlučitelnost manželství, jiné pak, které jsou původu lidského, je možno a nutno reformovat, aby vyhovovaly potřebám a požadavkům dnešní doby. Papež Jan XXIII. se vyslovil (25. ledna 1959) o reformě Kodexu církevního práva a ještě určitěji ve své encyklice „Ad Petri Cathedram“.

Jsou obecně známy různé podniky, které měly a mají na zřeteli sblížení a jednotu odloučených křesťanů. Uvádíme z nich aspoň již po desetiletí rozšířenou i v katolických kruzích Světovou oktávu modliteb za sjednocení (od 18.—25. ledna), kromě četných unijních kongresů (mezi nimiž zaujímají vynikající místo unijní kongresy pořádané na posv. Velehradě), týdnů a přednášek v různých zemích. II. vatikánský koncil přispěje jistě k tomu, aby svým Dekretem o ekumenismu a Sekretariátem pro jednotu křesťanů tuto činnost sjednotil a dodal jí nového popudu, aby se stala uvědomělou povinností lásky u katolických křesťanů. Nemůžeme nyní předvídat, jakým způsobem se budou unijní snahy a práce v budoucnu rozvíjet, na příslušných místech z této série článků uvedeme určité návrhy v této věci.

Je zcela zřejmé, že při úvaze o všech obtížích na cestě k jednotě křesťanů vidíme, kterak nelze spoléhat na čisté lidské síly, nýbrž na všemohoucnost Boží, účinnost modlitby a moc Ducha Svatého. K tomu musí přistoupit lidská spolupráce. Všechny snahy o sblížení musí vycházet z pravé křesťanské lásky k odloučeným bratřím, jimž mají být katoličtí věřící příkladem náboženskopravního života. Je možná též bratrská spolupráce s odloučenými křesťany na všech polích, kde to katolická nauka dovoluje. Mluví o tom již Instrukce Sv. Officia (z 20. prosince 1949), na niž navázal papež Jan XXIII. (v rozhlasovém poselství 23. prosince 1958). Pravou spoluprací s odloučenými bratry jsou též teologické rozhovory odborníků, tj. theologů různých konfesí. V nich je možno odhalit hluboké kořeny odloučení, mentalitu, objasnit kontroverzní body, doprovázené nedorozuměním nebo nesprávným výkladem. Všichni věřící spolu s kněžstvem a církevní hierarchií mohou spolupracovat k dosažení dobrých výsledků II. vatikánského koncilu i ve věci sblížení a jednoty křesťanů, a to především modlitbou a životem podle křesťanské víry (srv. A. Bea, uv. kn. 103—111, H. Küng, Konzil und Wiedervereinigung. Erneuerung als Ruf in die Einheit, Wien-Freiburg-Basel 1962, 118 s., 140 s., 161 s., 195 s., M. Villain, uv. kn. 287—292).

ThDr. Antonín Salajka

CÍRKEV V REFORMACI A PO NÍ

Kostnický koncil (loni 11. a 12. VII. připomínka na 550 let jeho svolání 1414—1964) měl obtížnou úlohu malézti církevní jednotu a odstranit papežskou trojici (Jan XXIII., Řehoř XII. Benedikt XIII.). V souvislosti s realizací těchto úkolů, při nichž měl důležitou úlohu král Zikmund, vznikly dva významné prokonziliární dekry „Haec sancta“ a „Frequens“, které sice neměly závaznost definovaných článků víry, ale obsahovaly praktický návod, jak si počínat v případě v jakém se nalézala církev před koncillem. Bohužel, obnovené papežství a sjednocená církev později nebudovaly na základech umírněného kostnického konciliarismu, který může být také označen za zdravý kolegiálníismus. Dnes lze říci, že by asi nikdy nedošlo v církvi k rozštěpení 16. stol., kdyby papežství pokračovalo na reformách „in capite et in membris“ v kolegiálním duchu s církvi a s koncilním jednáním, jak k němu nabádaly závěry kostnického sněmu, který zdaleka neprosil jen při Husovu. Nedostatek kolegiálního soudobém koncilním zasedání znovu akcentovaného, návrat k papalistické soběstačnosti papežství v období renesance vystupňovalo nespokojenost v církvi, dalo vyrůst nepořádkům a vedlo konečně k reformaci, největší církevní katastrofě všech dob. Správný odhad všech potenci a možností zdravého konciliarismu byl umožněn teprve eklesiologickým uvědoměním našich dnů. Jemu vědčíme za skutečnost, že dnes uvažujeme o kostnickém koncilu a jeho dvou dekretech „Haec sancta“ a „Frequens“ hlouběji a pozitivněji než bylo možno ještě před několika desetiletími.

Kritické poznámky evangeliků týkající se osobnosti Lutherovy a jeho reformy jsou dnes tak malou vzácností jako hlasy katolíků uznávajících pozitivní náboženské snahy Lutherovy a celé reformace. Evangelici oceňují všechno pozitivní čím se honosila církev před rozkoem a katolíci doznávají část viny církve na jejím rozdělení. To není nic nového. Učinil to již nedoceněný velký papež Hadrián VI. (1521—23) ve slavné adrese zaslané do Řezna i několika vedoucích katolických osobností soudobých i pozdějších (Contarini, kard. Pole, Canisius, Hofbauer, Newmann). Luther, a to připouští i mnoho protestantských teologů, se neopíral ve všech svých tezích o sv. Pavla a ostatní autory Písem. On a jeho následovníci se nemohou považovat za jediné správné a neomylné posluchače Slova. Luther ohrozil podstatu církve přes oprávněné reformní snahy a přes svůj konzervatismus v tom, že povýšil svou individualistickou exegesi bible nad učitelský úřad církve a tradici. Zavřel nejvyšší učitelskou autoritu nejen papeže, ale od disputace v Lipsku i ekumenického koncilu. Sv. František z Assisi se v podobné situaci vyrovnával s podobnými nesázemi jako Luther. Našel ovšem, jsa opřen loyálně a v pokorné oddanosti o církev, zcela jiné řešení, třebaže v jiné době. Katolíci oceňují a snaží se ospravedlnit horlení Lutherovo, jeho velký profil lidský a náboženský. Nemohou v něm však spatřovat světce a církevního reformátora rážby umbrijského, seraficky čistého Františka. Nelze přehlížet, že reformace Lutherova nepřivodila očistu církve k obrazu a podobnosti prvotního křesťanství; naopak, rozpad protestantismu do bizarních forem nejroztodivnějšího sektářství dává za pravdu moudrému, vyváženému magisteriu katolickému.

Vnitřní katolická reforma dostala vystoupením Lutherovým mohutné popudy. Nikoliv však výlučně jím. Kořeny, počátky katolické obnovy byly nepatrné, byly to miniaturní praménky, z nichž vyrostly mohutné a silné zdroje obnovy vnitřně náboženské. Vzešla ze skupin sdružených v oratořích, v nichž se pěstovala humanisticky podbarvená zbožnost. Z nich vyrostl řád Kajetána z Thiene a později benátský kroužek reformátorů Kašpara Contariniho. Záležitost obnovy posunula ještě rychleji dopředu katastrofa postihnulší renesanční Řím za Klimenta VII., známá pod jménem sacco di Roma (1527). Pavel

III. (1534—49) osobně zaujatý reformou povolal skupinu mužů (částečně laiků) do kardinálského sboru (Contarini, Pole, Fisher, Morone, Caraffa), kteří vypracovali směrnice zaručující schůdnou cestu vedoucí k základnímu zlepšení poměrů v církvi (De emendanda ecclesia). Současně schválil důležitou pracovní složku protireformační, jak se vykrystalizovala v Tovaryšstvu a r. 1545 otevřel dlouho připravovaný tridentský koncil. Zhrube řečeno, je tento vrcholný církevní orgán a jeho práce charakterizována rysem antiprotestantským (protilutheránským) a pozitivním s touhou po vnitřně církevní regeneraci. Ta se projevuje ve formě nově upravené programové výchovy kněžstva, neponechávané jako dosud náhodě a jen jakési intelektuální přípravě, v organizaci pastorační práce, misí, katechese, v péči o chudé a nemocné. Základní náboženskou obnovu v románských zemích vedou Ignác z Loyoly, Terezie z Avily a Filip Nerejský. Jiné rážby, ale neméně významu, jsou reformátory kurie Pius V. a Karel Boromejský, kard. Fisher, Petr Canisius, Robert Bellarmín, František Borgiáš, Stanislav Kostka, mystikové a reformátoři řádů sv. Jan z Boha, Jan z Kříže, Petr z Alcantary, velcí Francouzi, František Saleský, Vincenc z Pauly, Berulle, Fenelon, Bourdaloue, Massillon, Pascal, v teologii bystrý zakladatel dějin dogmatu Petavius, Maurini a Bolandisté. Jejich prostřednictvím byl náboženský středověk obnoven a do jisté míry zmmodernizován.

Nejlepší zbraní proti reformaci byla opravdová hluboká vnitřní katolická obnova, spočívající na upřímně chápaném pokání a lásce. Ani tato práce se nevyznačovala absolutní dokonalostí. Týká se to liturgie upravené podle středověkého modelu, méně s přihlédnutím k Písmu a praxi apoštolského údobí. Také teologie se méně snažila vytvořit formy přiměřené potřebám své doby, odvozené z Písma a vyjít poněkud vstříc mnohým oprávněným požadavkům reformátorů. Snažila se spíše a sice příliš apologizující formou udržet „čistotu dogmatu“. V oblasti pastorály a administrativy se reforma spokojila se zachováním „tradiční praxe“, ba spatřovala v tom svou hlavní úlohu. Nelze pominout mlčením nebezpečnou zatvrzelost Pavla IV., ostatně i nepotismem kompromitovaného, s nímž používal inkvizice. Také v misích se zvolila jmenovitě v pokročilejší fázi méně moudrá aplikace akomodace s širokými výhledy do budoucna, jako spíše čistě mechanické úsilí „rozšířit království Kristovo“. V tomto bodě dlužno konstatovat jednu z největších slabostí poreformační církevní aktivity (Le Tournon). S neuvěřitelnou lehkovázností se pominul zákon akomodace (přizpůsobivosti křesťanství orientálským, často jen folkloristickým zvyklostem), která přece vyznačovala církev od prvních desetiletí a století a připravilo se přes prvopočáteční úspěchy fiasko misí na Dálném východě. Tyto počáteční úspěchy uskutečňovali takřka geniální mužové jak svatosti, tak nadáním a bezpříkladnou mučednickou obětavostí (sv. Frant. Xaverský, Ricci, Slavíček, Schall aj.). Největší skvrnou, zatěžující křesťanství, byly pak „náboženské války“. Je malou, takřka žádnou útěchou, že protikatolický ztrnulý protestantismus má na nich přinejmenším stejný podíl.

Akce směřující k oživení křesťanství měly dvojí charakter. Vnitřně chudší program pozůstávající jen v obnově toho, čeho bylo před úpadkem dosaženo, a tvůrčí, vnitřně bohatší úkol představující skutečný náboženský pokrok v otevřeném dialogu, v jakémsi kompromisu s protestantismem a v apoštolské době zastávané skupina lidí, kromě úzkého kroužku viterbského (Michelangelo, Viktoria Colonna), Quiriniho a Guistinianiho (návrhy podané Lvu X.), vytvořených z kardinálů Contariniho, Sadoleta, Cerviniho, Pola, Morone, Seripanda. Tito nadšení mužové byli v těsném kontaktu s jinými humanisty a teology evropskými (Fighiemi, Gropperem, Pflugem) i s vlivnými politiky v okruhu císaře. Ti podali návrh na reformu církve směřující mezi jiným také k smíření s protestanty na zasedání v Řezně 1541.

Naprosto tuhé konzervativní tendence sledovala sku-

pina reformistů vytvořených kolem kard. Caraffy a jeho inkvizice nenáviděné římským lidem, jak se ukázalo po smrti Pavla IV. Také jeho následovníci na papežském trůně nenáleželi tvůrčí skupině Contarinioho, ale uplatňovali konzervativně reformní linii pracovní. Jejím ovocem bylo vydání s velkým zájmem připravované Vulgaty sixtotolementinské a úprava jak misálu, tak breviře. Výbor-ná úprava breviře, (jejímž autorem byl španělský kard. Quiñones, publikovaného z návodu Klimenta VII., ale jen pro privátní potřebu, byla přijata s úchvalou Pav-la III. Rubriky byly zjedodušeny, všechny částky chóro-vého charakteru (versikuly, antifony, kapitula) vypuštěny, každoročně se přečetl celý Nový a značná část Starého Zákona, žalmů zredukovány. V krátké době se tento breviř dožil asi sta vydání. Pius V. však vydal 1568 upravený breviř v tradiční formě, kanonicky obliga-torní. Současné pokračovaly reformy kurie a řeholí. Všechna tato opatření se doplňovala systematickým za-váděním instituce nunciatur, cenzury tisku, ustavením kongregace indexu, což způsobilo, že církev mohla pro-kázat v době barokové daleko vyšší stupeň věroučné čistoty a síly i disciplinované organizovanosti než v do-bě renesanční.

To všechno se dělo za vzrůstu papežské autority, která dosáhla svého vrcholu na prvním vatikánském koncilu definicí o primátu a neomylnosti. Zpevňování papežské autority bylo nutné, aby církev mohla čelit koncentro-vanému náporu lutheranismu a kalvinismu, později jan-senismu, galikanismu, osvícenství, febronianismu, eta-tismu a konečně všem formám ateismu. Ten se projevil a projevuje mohutným odklonem od církve a od křes-tanství vůbec.

Někdy se zdálo, že církev, podezírává pozorovatelka změn, vývoje a toho, co se pokládá za rozvoj, cestu k lepšímu údělu lidského pokolení, jedním slovem za pokrok, je nepřitelem toho dobrého a pravdivého, k čemuž se lidský důmysl, ukázněná práce a nesmírná ná-maha dopracovaly. To by bylo nepochopení, neporozu-mění evangelium, které svou bytostní podstatou požaduje pravdu, krásu a dobro. Církev byla a je nedůvěřivá k ne-pravdě, k morální ošklivosti a ke všem formám zla. Ne-lze však zastřít, že se vyskytlo mnoho taktických chyb, které se zdály stavět církev do řady odpůrců lidského pokroku, i toho opravdového. Někdy církevní snahy příliš soustřeďovaly zájem na periferijní záležitosti víry a ná-boženské praxe. Liturgická zbožnost XIX. a poč. XX. stol. se utápěla v mnohých pobožnostech neliturgických a kul-tech světců na úkor prvokřesťanského kristocentrického projevu náboženského. Četba a studium Pisma se pomě-rně zanedbávalo, skoro konkurenčně žárlivá pozornost věnovaná protestantským biblickým společnostem zabra-ňovala často katolíkům číst s užítkem bibli a nacházet v ní posilu, útěchu a osvěcení. Jakkoli v teologii, tak v umě-ní se dopouští církevní práce některých neopatrností, takže není plně apoštolátně průbojná a kvalitní. Málo se snaží porozumět a postihnout tendence vedoucích duchů lidské společnosti. Nehledá s nimi kontakt, vzda-luje se někdy pohodlnicky dialogů. Příliš se obrací do minulosti, často ustupuje jen na pozice údržbářské čin-nosti, přibližné obnovy aspoň toho, co bylo (novogotika, novoromantismus apod.). Církev vidí příliš bystře a re-gistračně moderní bludy a vynakládá velké úsilí na je-jich zavržení, což nepředstavuje pastoračně nic pozitiv-ního. Pius IX. vydává docela Syllabus (sbírku moderních bludů), která působí — hlavně ovšem na mekatolíka — dojemem, že církev zavrhuje kulturu a vývoj moderní spo-lečnosti. Tyto stručné úvahy nepostihují ovšem vyčer-pávajícím způsobem celý vývojový komplex nábožensko-církevních otázek. Co je v křesťanství pozitivního, ucho-vává svou cenu. To ovšem nezastírá řadu nezdarů, ani to nemění nic na většinou obranném postoji církve ve vztahu k modernímu světu.

Daleko účinnější, svěže reformní účín než kocipo-vání Syllabu a protimodernistické přísahy (místo slav-nostního prohlášení každého kněze, že chce k větší slávě evangelia a Ježíše Krista oddaně a nadšeně pracovat ve prospěch lidstva až do smrti), mělo svolání nového eku-menického koncilu. Toto shromáždění, jakkoli se v dis-kusích ukázalo jako náboženskokulturní parlament prvé-

ho řádu, s podivuhodnou volností projevu (Strossmayer!) nedosahovalo v organizaci a v pracovní kázní úrovně své přitomné pokračovatelky. Popis tohoto koncilu (Butler-Lang, Das Vatikanische Konzil, München 1933) dokazuje, že zamýšlených praktických reform se nedosáhlo. Vo-lalo se tehdy po reformě kurie, kongregací a kardinál-ského kolegia (podle velikosti a významu národů), vyt-čení povinností a práv biskupů (decentralizace a ome-zení počtu papežských rezervátů apod.), reformě breviře a jeho vhodnější úpravě, přiměřené požadavkům doby, po soustředění koncilní práce na hlavní témata apod. Mnoho schémat se nedostalo vůbec do pracovního pro-cesu koncilu, takže z připravovaných 46 propozic, týka-jících se církevní disciplíny a řeholí se jen 4 projedná-valy, ale ani jedna nebyla schválena. Konečně se celá pozornost i pracovní úsilí koncilu soustředilo na otá-zky primátu a neomylnosti, což živě kritizoval kromě mno-hých i náš biskup J. V. Jirsík. Když byla i takto restrin-govaná práce nejintenzivnější, vypukla 18. VII. 1870 válka.

Nová éra v církvi nastala volbou papeže Lva XIII. r. 1878, pontifika nové epochy. Před ním se církev podo-bala pevnosti. S netajenou škodolibostí pozorovali ne-katolíci tuto mohutnou, ale ponurou duchovní citadelu, vybavenou pozoruhodnými obrannými prostředky, jejíž posádka jakoby byla ve stálém horečném alarmujícím stavu. Těmto pozorovatelům se církev tehdy jevila jako útvar sice dosud zatvřený, ale překonaný a neodvratně určený ke kapitulaci. Stalo se však jinak.

Lev XIII. sice nevydal svou pevnost, ale otevřel doko-řán její okna a brány. V tom smyslu vyzněla také jeho první encyklika. Klíma se začalo pomalu měnit, nový čerstvý vítr zavanul v církvi, dýchal se lépe, svobodněji a hlavně nadějněji. Se Lvem XIII. nastoupily reformační tendence nikoli jen konzervativního charakteru, ale zna-itelně pozitivní a tvůrčí. Svým charakterem a jednáním je Lev XIII. v poměru k církvi a světu podoben spíše Con-tarinimu nebo Polovi než kardinálům a budoucím papežům Caraffovi a Ghislierimu. V jeho koncepci pracovní není určením církve se bránit, zavrňovat a volat „ne“, nýbrž všude, kde je možno při zachování věroučné a mravo-účné podstaty pozitivně, optimisticky hlasovat „ano“, po-máhat pokroku a pracovat k získání moderního světa se samozřejmým začleněním do proudu moderního času. Tuto pozitivní koncepci své práce neomezil Lev XIII. jen na ústní nebo písemné projevy. Skoncoval na prvním místě s kulturním bojem v Německu a vůbec upravil poměr Vatikánu k soudobým státům. Postavil se v encyklikách za snahy moderních státovědců a tak jim pomáhal ze-vnitř. Rozkázal francouzským katolíkům připojit se ne-kompromisně k francouzské demokracii (překonával tak odštědivé reakční vlivy royalistů patrné ještě za první světové války). Samozřejmě zaujal pozitivní stanovisko vůči spravedlivým nárokům liberalismu a socialismu. En-cyklikou „Rerum novarum“ vytyčil na svou dobu tvůrčí a pozitivní program jako příspěvek k řešení sociální otázky. Podnětně působil na oživení teologických věd hlavně archeologie a exegese založením biblické komise, vypracováním plánu na papežský biblický ústav a vyme-zením kompetencí víry a přírodních věd. Historická věda mu vděčí za odvážné, občansky rozumné otevření a zpřístupnění vatikánských archivů i nevěrcům. Za Lva XIII. se dají zjistit první nesmělé krůčky k liturgickým reformám (zrušení zákazu překladu mešního ordinaria do moderních jazyků, obnoveného ještě Piem IX.). Po-dobně se shledáváme s rostoucím zájmem Lva XIII. o eku-menické hnutí. V několika encyklikách se snaží navázat kontakty s odloučenými církvemi. Po pozvání k účasti na vatikánském koncilu za Pia IX., třebaže formou méně vhodnou, určeném odloučeným bratřím přebývajícím v Římě a po málo srdečných slovech adresovaných na koncilu samém protestantům, bylo lze pozorovat, že Lev XIII. v encyklice „Praeclara“ se vystříhal dosud užívá-ných drsnějších tradičních výrazů, označujících nekatolíky (schisma, herese, sekta). První po staletí oslovil protestanty jako „bratry nejmilejší“. Svou pozornost vě-noval Lev XIII. zvláště východní církvi a oslavil hlavně naše velké věrozvěsty sv. Cyrila a Metoděje zvláštní en-cyklikou „Grande munus“ r. 1880.

Byly to zprvu malé a nesmělé kroky směřující k reformám. Ukazovaly, že církev nemůže jako náhodný výtvor středověku nečinně, trpně existovat uprostřed prudce se rozvíjející moderní lidské společnosti. Ukazovaly, že církev dispozicemi Lva XIII. překonává a překoná svůj ztrnulý postoj obrany a restaurace dobově potřebnými a novátorskými akcemi, a dávaly tušit, že je schopna evoluce, která překonává komplexy méněcennosti. Tento postoj jediné možný ve století netušených technických vývojeností umožnil právě a připravil Lev XIII. Po něm nastal rozmach církve ve všech odvětvích jejího života. Jaký rozdíl mezi církví Lva X. (Medici), s níž se utkal

Luther, církví z r. 1878, kdy nastoupil Lev XIII., a církví Jana XXIII! Jaké stanovisko by zaujal vůči církvi Hus a později Luther dnes? Dnes zní ovšem otázka jinak. Je aktuální se tázat nikoli co by dělali reformátoři, ale co uděláme dnes my.

ThDr. Václav Bartůněk

Wenger A., Vatican II. Paris 1964.
Hans Küng, Concile et retour à l'unité. Paris 1962.
Hans Küng, Kirche im Konzil. Freiburg-Basel 1964.
Franzen-Müller, Das Konzil von Konstanz. Freiburg-Basel 1964.
Karl Rahner, Sendung und Gnade. Innsbruck-Wien 1959.
Buchberger, Lexikon für Theol. u. Kirche.

LITURGICKÁ OBNOVA

Sub utraque specie

Konstituce druhého všeobecného vatikánského sněmu o posvátné liturgii slavnostně přijatá a potvrzená 4. prosince 1963 se zmiňuje v hlavě II/č. 55 o přijímání pod obojí způsobou. Je to po celé řadě staletí opět povolená možnost, aby i laici přijímali nejsv. Eucharistii sub utraque specie a to v případech, vymezených apoštolským Stolicem. Pro nás, české katolíky, má toto ustanovení jistě zvláštní význam. Vždyť právě v Čechách sehrálo přijímání pod obojí způsobou tak významnou roli v náboženských dějinách jako snad nikde na světě. Tuto výjimečnou situaci uznala sama sv. Stolica už dávno a to právě před 400 lety, kdy papež Pius IV. na radu kardinála sv. Karla Boromejského dovolil podávat sv. přijímání sub utraque specie laikům v celé církevní provincii české břevem ze 17. dubna 1564. Byl to výsledek úsilí arcibiskupa pražského Antonína Brusa, který se o to zasazoval i na koncilu tridentském a který sám také laikům pod obojí podával v katedrále sv. Víta, podobně jako též jezuité u sv. Salvátora. Jeho nástupce Martin Medek už tak nedoceňoval význam této papežské výsady, naopak přál si, aby v kostelích katolických zase všeobecně bylo zavedeno přijímání toliko pod jednou. Jelikož pak podle výsady papeže Pia IV. nemohl přijímání pod obojí zakázat, omezil se na to, že nedovolil zavádět přijímání pod obojí na takových místech, kde předtím nebylo. I když do určité míry můžeme chápat důvody, jež jej vedly k tomuto negativnímu postoji, přece jen je škoda, že tak činil vlastně jen proto, že u nekatolíků se přijímání pod obojí nesprávně chápalo. Tak bylo ovšem i za arcibiskupa Bruse a papeže Pia IV., tak je i nyní, ale přesto nikdo přece nebude zakazovat přijímání pod obojí ve východních obřadech katolické církve a také koncil možnost přijímání zásadně povolil a nečinil nic jiného, než že obnovil praxi církevní, jež trvala až do 12. století.

Jaký význam může mít přijímání sub utraque specie? Dogmaticky je jasné a jisté, že i pod jednou způsobou je celý Kristus přítomen (Tridentinum sez 13, can 3. — Denz 885). Než přece jen může mít přijímání pod obojí příznivý vliv jak na zbožnost věřících tak i na dogmatické uvědomění. Psychologický vliv na dispozici přijímajících může vykonávat určitější souvislost s Poslední večeří Páně, kdy Pán podával apoštolům pod obojí i připomínka praxe prvních století církve. Protože by přijímání sub utraque zůstalo v latinském ritu jistě výjimečné zvýšilo by pozornost a také i zbožnost při takových příležitostech jako je Zelený čtvrtek, svátek Božského srdce Páně, svátek Nejdražší krve Kristovy apod. kdy by se mohlo sub utr. sp. podávat. Rovněž ritus by mohl vykonat svůj vliv na zbožnost, kdyby se upravit podle východního obřadu řecko-slovanského, kdy kněz s nejsv. Eucharistií stojí uprostřed presbytáře a přijímající přicházejí v řadě. Zatím co u obřadu římského kněze naznačuje ochotu Krista svátostného přijíti ke každému, u obřadu východního jako by byla zdůrazněna božská velebnost Krista, eucharistického krále, který ale volá: „Pojďte ke mně všichni.“

Konstituce uvádí jako příklady možného přijímání sub utr. sp. výjimečné události v životě jednotlivců. Snad by bylo vhodné je rozhojnit o tyto případy: při břimování, při přijetí svátosti manželské, při přijímání konvertitů

do církve apod. Rovněž by bylo možné uvažovat o svátku sv. Cyrila a Metoděje, kteří jistě pod obojí jako laici přijímali a jako kněží i podávali. A snad i svátek sv. Václava by přicházel v úvahu, kterýžto světec víno k mešní oběti připravoval a sám též mohl ve slovanském obřadu sub utr. sp. přijímat. Toto zavádění nese s sebou nutně také větší pozornost i kněží-kazatelů, kterou by Tito museli věnovat Eucharistii — její věrouce i praxi. A také i časté a časně sv. přijímání by jistě přišlo na program kázání, tak jak si to přál sv. Pius X. Vždyť bohužel právě u nás jsme ještě nevykonali všechno. Což se např. všude čte dekret „QUAM SINGULARI“? Tedy přijímání pod obojí by sebou přineslo i větší zájem jak kněží tak i věřících o pokrm duší pro život věčný.

Dalším důvodem, proč zavést přijímání sub utr. sp. i pro laiky, je, že bychom tím prakticky projevíli svoji úctu starobylým a vznešeným obřadům východním, jak k ní vybízeli zvláště papežové Lev XIII. a Pius XI. Ukázali bychom tak skutkem, že zvláštnosti východního obřadu a k těm patří právě přijímání pod obojí jistě na předním místě, nejsou cizí církvi katolické, že nejsou jen trpěny, ale že je církev plně uznává a je respektuje a také i přijímá do obřadu římského. Posílila by se tím pozice církve východních již sjednocených a usnadnila i jejich významná úloha při sjednocení církvi, když by mohly tyto sjednocené církve poukázat právě na přijímání pod obojí, praktikované i v obřadu římském. Stalo se tak již v případě koncelebrace, jež znamenala jistě velký krok na cestě ke sblížení s církvemi pravoslavnými a to v první řadě s jejich kněžstvem. Přijímání sub utr. by mohlo učinit tento krok směrem k pravoslavným laikům. A nebylo by ani vlastně zavedením něčeho tak zásadně nového jako byla třeba koncelebrace — jež byla téměř v obřadu západním neznámá, zatím co přijímání sub utr. specie bylo i v církvi katolické v obřadu latinském běžné a všeobecně praktikováno až do století XII. Mluví-li se dnes — díky Bohu — o ekumenických snahách i mezi námi katolíky, bylo by jistě přijímání pod obojí jedním z prostředků, které by nejsnáze mohly přispět k překonání přehrad zvláště mezi laiky církve římskokatolické a církvi pravoslavných, tím spíše, že II. vatikánský koncil povoluje za určitých podmínek i communicatio in sacris právě mezi laiky katolickými a pravoslavnými.

Jiná situace je ovšem na poli ekumenických vztahů mezi katolíky a protestanty, kde se jedná už také o rozdíly věroučné tu větší, tam menší, ale vždy přece jen značné, jež nelze řešit tak jako je tomu u církvi pravoslavných. Těchto rozdílů jsou si velmi dobře vědomy i samy nekatolické církve, sdružené ve Světové radě církvi, když jednají právě o svaté Večeři Páně na konferencích komise pro víru a řád. Už v roce 1951 nazval evangelický teolog R. Košťál přijímání Večeře Páně od příslušníků různých církvi za nejtěžší problém sblížení církvi na hlubším základě. Poslední konference v Montreálu v červenci 1963 měla učinit krok dopředu směrem k interkomunii. Podle referátu prof. Komenského teologické fakulty evangelické v Praze dr. J. Smolika „došlo v neobyčejně bouřlivé debatě v plénu o interkomunii k tomu, že církve, zdůrazňující apoštolskou sukcesi (tj. pravoslavné, anglikánská a starokatolická) zvou ty, kdo ji neuznávají do svého eucharistického shromáždění, nikoli

k přijímání a že se bez přijímání účastní Večeře Páně v církvích bez apoštolské posloupnosti.“ Prof. dr. Smolík nazývá toto stanovisko ve stávající situaci značným pokrokem a jistě v tom smyslu, že se vyjasnila stanoviska. Je ovšem zřejmé, jak obtížný problém to je pro nekatolíky samotné a tím více tedy je pro nás katolíky obtížnější najít právě v Eucharistii cestu ke sblížení s evangelickými křesťany. Po zprávě o konferenci v Montreálu se zdálo, že je zbytečné o tom uvažovat. Ale přece se zamysleme nad skutečností, že právě přijímání sub utr. specie bylo a je jedním z hlavních znaků, jež hned na první pohled dělilo a dělí dobrých 200 miliónů evangelíků od katolíků a je zvláště u nás v Čechách přímo symbolem jejich víry být i značně zjednodušeně obsahujícím jejich hlavní zásady. A bohužel právě u nás v Čechách ve jménu přijímání pod obojí došlo k rozdělení křesťanů — i když tu byly a jsou samozřejmě i jiné příčiny. Přesto a právě proto bychom měli zase zde v Čechách přijít my katolíci s iniciativou praktikování přijímání sub utr. specie jako prostředků ke sblížení mezi českými křesťany katolickými a evangelickými. Vždyť přece věříme, že v Eucharistii je přítomen a působí Kristus, jehož přáním je „ut omnes unum sint“.

Přijímání pod obojí by mohlo jistě příznivě ovlivnit odstranění přehrad nedorozumění, nepochopení a předsudků z obou stran.

Právě letošního roku bude se oslavovat 550. výročí smrti M. Jana Husa — je zařazeno i mezi světové kulturní vý-

ročí. Ze strany katolické byla vydána kniha belgického benediktina P. de Voogta o Husově rehabilitaci. Zase je to otázka značně složitá, ale jedno je jisté: I když Hus sám pod obojí nepodával, přece jen je z Kostnice schválně a je prakticky spojeno s jeho jménem. Bylo by tedy i v jeho případě přijímání sub utraque specie obnoveně zavedené v církvi katolické významným příspěvkem ze strany českých katolíků k irenickému a ekumenickému řešení historických problémů církevních dějin, jež zvláště u nás v Čechách jsou pro nás katolíky tak ožehavé. Nechceme a nemůžeme rehabilitovat Husa tam kde bloudil — ale není jistě nesprávné uznat to, co lze bez jakéhokoliv kompromisnictví a ustupování přiznat, že je dobře katolické a toho bylo u Husa hodně a k tomu patří i přijímání Těla a Krve Páně pod podobou chleba a vína.

Literatura:

Český slovník bohosvědný: čl.: Brus z Mohelnice Eucharistie.

Borový: Martin Medek.

Kryštof: Protestanství v Čechách.

Konstituce o posvátné liturgii [DP český a slovenský].

Ráček: Československé dějiny.

Český bratr — leden 1964.

Theologia evangelice IV-1951.

Gordillo: Compendium theologiae orientalis.

Machovec: Bude kat. církev rehabilitovat Jana Husa?

Václav Zemanec

PŘI CHYSTANÝCH CÍRKEVNÍCH REFORMÁCH jest dlužno dobře uvážit i podíl hudby při liturgických obřadech, obzvláště se zřetelem k našim poměrům.

Jest dostatečně známo, jak velkou úlohu hrál v minulosti český zpěv při liturgiích a jak bolestně cítíme dnešní úpadek zejména lidového zpěvu v našich chrámech. A přece žádný národ na světě nemá tak úžasný poklad duchovních písní, jako my (podle studie doc. dra Škaryky až po kancionál Svatojanský 1849 na 12 000).

Právě tak naši předkové vážili si královského nástroje varhan a řada varhaníků byla skutečně světového formátu (Černošský, Seeger a mnoho jiných). Vůbec varhany ve středověku měly významné poslání, takže mohly při mši sv. nahrazovati alternující sbor (dokonce beze slov).

Při chystaných reformách především jest nutno diferenciovat jednotlivé druhy mše sv.:

1. **Missa leita** — kněz čte tiše u oltáře, věřící duchovní sledují obřad aneb současně čtou si z misálků. Pro velká města tato forma není zbytečná, neboť najde se řada lidí, kteří k duševní koncentraci potřebují absolutní ticho.

2. **Missa recitata** — kněz předčítá polohlasem, neb i nahlas obrácen k lidu jednotlivě měšní části a lid účastní se obřadu, že kněz odpovídá jako ministrant. Normálně při obou jmenovaných družích nemá účast varhaník. Jest ovšem možno při mši sv. (normální, zádušní, za snoubence apod.), kde nelze počítati s lidovým zpěvem nebo s umělým sborem, missu lectu doprovázeti umělecky stylovými improvisacemi nebo vhodně volenými skladbami umělými.

Miss recitata padá v úvahu pouze tenkrát, není-li přítomen varhaník, neboť při tomto druhu jest tak málo příležitostí k lidovému zpěvu a k improvizaci, že i opravdu nadaný varhaník nemůže podat uspokojivý umělecký výkon, protože pro rozdrobenost nemůže se absolutně soustředit.

3. **Missa cum cantu vulgari** —

mše sv. s lidovým zpěvem, která zvláště pro českou hudbymilovnost a nepřeborný poklad duchovních písní jest nepostradatelným projevem naší zbožnosti. V této mši ovšem nutno recitaci omeziti na minimum (epistolu, evangelium, po příp. Credo a Pater noster), aby hudební proud, tj. předehry, sloky písní, mezihry tvořily jediný umělecký celek. Kvalitní varhaník, nejenom technicky vyspělý, nýbrž i duchovně s liturgií spjatý jest tu ovšem předpokladem.

Naskytá se zde problematická otázka předeher a meziher varhaních v době adventní a postní. V době, kdy každé činoherní divadlo má svůj orchestr, nutno se vážně zamyslet, zda právě vhodná umělecká improvizace v kajících obdobích nemůže u věřících navodit hlubokou usebranost.

4. **Missa cantata** — v některých diecésích se svolením paapežské stolice bylo možno při této mši sv. místo latinských stálých a proměnlivých částek zpívat vhodnou mešní píseň lidovou. Pro velký nedostatek školených sborů, hlavně jejich vedoucích, bude těžko od této formy zatím upustit. Na druhé straně musíme uvažovat o to, aby opět naše chrámy rozozvučely se, jako v minulém století, umělým zpěvem sborovým při zpívané mši sv. Na pováženo jest ovšem, bylo-li by vhodné zaváděti zde lidovou řeč, jednak pro nedostatek skladeb tohoto druhu a naopak účtyhodné množství starších, novějších i moderních mešních kompozic českých skladatelů.

Velice problematické jest užívání různých řečí v jednom obřadě, kdy na příkl. po řeckém Kyrie následuje latinské Gloria (a Collecta) a hned se český čte epistola (nelze doporučiti epistolu a evangelium zpívat, neboť chorální kadence, převzaté z latiny, znásilňují český jazyk).

Pánu Bohu to nejlepší nepatří-li na oltář papírové květiny nepatří do kostela sentimentální, úpadková píseň. Naopak jest nutno všemožně usilovat nejen o povznesení úrovně lidového zpěvu (kdo zpívá, dva-

krát se modlí — sv. Augustin), nýbrž i varhaníků, kteří by nejenom vkusným doprovodem zpěvu, nýbrž i umělecky závažnými improvisacemi dovedli pozvednout mysl věřících k Bohu a kterým ovšem bude nutno po francouzském vzoru dáti příležitost v duchovních koncertech nebo hodinkách (při čtené mši sv.) k náležitému duchovnímu uměleckému využití, a to na nástrojích odborně udržovaných.

Prof. Jiří Včelák

K NOVÝM LITURGICKÝM PŘEKLADŮM. Ti, kteří jsou odpovědní za český překlad liturgických textů, jsou odpovědní před Bohem i věřícími. Liturgickými slovy, která nám vloží na rty, budeme mluvit srdcem i duší s Bohem. Jím budeme mluvit s Bohem my i naši potomci. Dříve než se kdo odváží nás ve svědomí zavázat, jakou řečí budeme vyjadřovat vůči Bohu svou víru i své city, ať rozváží, jakým slohem budou jednotlivé přeložené liturgické texty.

Jak známo, jsou zhruba tři druhy stylu české řeči: styl hovorový, odborný a umělecký.

Odborný styl užívá převážně odborných termínů, názvů a obrátů. Vědecká pojednání mají vazbu vět složitou, složitá souvětí, bez okras věty hutné. Vyjadřování je jmenné, pojednání se opírá o jména podstatná a přídavná, ne o slovesa. Proto sloh je převážně statický. Slovesa vyjadřují děje a sloh na nich založený je dynamický, hybný. Odborný styl je neosobní, nemá konveršních prvků.

Liturgické texty nemohou být vyjadřovány tímto slohem. Přirozené z vědecké teologie — zvláště z asketiky — bude vzato mnoho termínů i obrátů. Ale překladatel liturgických textů se budou muset vyvarovat nejen složitých souvětí, nýbrž i složitých vět. Osvojit si tzv. slovesné vyjadřování.

Umělecký styl. Podstatným rysem tohoto slovesného slohu je obrazné ztvárnění myšlenky. Užívá přirovnání a někdy i méně běžných slov. Velmi dbá určitého zabarvení slovního i větného, dbá slovního i vět-

ného rytmu. Je určen převážně k přednesu.

Liturgické texty **nesmějí zanebat tyto prvky.** Liturgie se vyjadřuje obrazně a přirovnáním — žalmy! Liturgické modlitby jsou dramatické; zápas duše s Bohem, duše se sebou sama. Liturgické modlitby jsou určeny z veliké části k sborovému přednesu; rytmus je bezpodmi- nečný požadavek.

Kdo chce překládat liturgické texty, musí být básník dokonale znalý české básnické ml- vy, ale především po léta ko- jený básnickou mluvu Písma, zvláště proroků a žalmů.

Nemohu si odpustit poznám- ku: Hluboké umění básnické se úzkostlivě varuje nasládlé ci- túvky, vlastně ani to nepřichází v úvahu. Soukromá modlitba má právo oddati se Duchu, ať věje, kam chce. Liturgická mo- ditba musí mít vysoký stupeň střízlivě-básnického vyjadřování.

Liturgickou modlitbu totiž vkládáme na rty lidí různého společenského postavení a nej- různější dispozice. Musí mít v sobě střízlivou universalnost.

Hovorový styl. Před několika roky byly vydány pokyny k přek- ladům do němčiny. Mluví se tam o „jazykovém předstihu“. Při překladech liturgických textů se má uvážit, jaký asi bude předpokládaný vývoj spisovné řeči.

Čím více široké lidové vrstvy uplatňují masové svůj vliv ve všech oborech veřejného života, tím více lidová mluva všemi svými prvky obohacuje spisov- nou mluvu, dokonce dobývá si v některých oborech a některými prvky určitého prvenství.

Čím více se rozšiřuje vzděla- nost nejširších vrstev, tím více se stává zas spisovná čeština majetkem širokých vrstev lidu.

Tyto dva prvky určují budoucí vývoj jazyka: splynutí lidové mluvy se spisovnou. Vzájemným prolínáním a obohacováním vzniká „mluvená podoba spi- sovného jazyka, zvaná hovo- r o v á.“

Hovorová spisovná čeština mu- sí být jednotný styl, kterým bu- dou překládány všechny liru- gické texty.

Nemohu zde přirozeně rekapit-

tulovat obsáhlou literaturu o té věci, také nejsem odborníkem. poukázá na několik zásad, které se dotýkají našeho předmětu.

1. Hovorová spisovná čeština nezná v přímém hovoru neosobních oslovení. Polština ano: prosím pána, nechť pán dovoli. My: dovoluje, prosím, pane! My již neoslovujeme. Neprosíme: „Pán buď v mém srdci...“ Prosíme: „Buď, Pane v mém srdci...!“

2. Vyjadřování není založeno na jménech (podstatných, přídavných), nýbrž na slovesech, je to tzv. slovesné vyjadřování. Neobracíme se k někomu s prosbou, nýbrž prosíme, nezhlížíme k někomu s důvěrou, nýbrž důvěřujeme, soudce u nás nevykládá milost, nýbrž o milost ňuje nebo promíjí trest.

3. Spojkou „aby“ uvádíme vedlejší věty účelové, někdy i předmětné (prosím, abys přijal) a přívlastkové (vyslovuji

prosbu, aby můj dar byl přijat), ale nikdy žádný člověk ani vzdělaný ani prostý nebude takto v hovorové češtině vyjadřovat svou prosbu. My prosby vyjadřujeme větou přímou, přímým oslovením: „Svatou svou církev ochraňuj, sjednot a spravuj — veď! Prosíme tě, uslyš nás!... Úděl všem národům pokoj a pravou svornost! Prosíme tě, uslyš nás!...“

4. Hovorová spisovná čeština staví prostě, jednoduché všem hned srozumitelné věty, nemá zálibu ve složených souvětích.

5. Je to mluva komunikační, vyjadřuje osobní vztahy k předmětu, je barvitá, živá, ač jednoduchá slouží složitěmu a bouřlivému životu.

Překládat svaté liturgické texty může přirozeně v první řadě jen vzdělaný teolog, kterému slova textů zní ozvěnou svatých zjevených pravd. Tento teolog musí být dále bezpodmínečně

nadaný básník, vyškolený svatou poezií Písma. Ale především to musí být kněz živelně moderní, který snadno slyší i jemné úderu prostých srdcí i mluvu probuzeného lidu.

Ale ani toto všechno nestačí k tak závažnému úkolu. Musí být k němu přizváni vědci lingvisté, kteří podle přesných zákonů jazykovědy odpovědně posoudí překlady po stránce mluvnické stavby i skladby i fonetiky.

Jinak práce, před kterou stojí liturgická komise, přes dobrou vůli, píli i nepochybnou zručnost a zkušenost ponese známky diletantství. „Územní autority“ i odborníci teologové mají i schopnost i plné právo i povinnost zachovat v překladech svatých textů neporušený onen lex credendi. Ale v daném případě je hlavní úkol jiný, tlumočit svaté texty dokonale po stránce umělecké i grama-

tické pro lidi současné i budoucí generace. Tlumočit je, aby byly na prvý poslech srozumitelné, aby se líbily pro vnitřní, ale i vnější krásu. A tak bylo dosaženo, co je žádoucí a proč celá ta akce: „Pomocí liturgie obnovit vnitřní náboženský život věřících.“

Budme pokorně počtívi. Nestřásejme se sebe obavami, jsme-li dost schopní Neimprovisujeme překotně. Čekejme raději trpělivě měsíce — bude-li třeba, i léta —, abychom pak mohli být hrdi na krásu lidského slova — českého slova, která jako libezná vůně se má vznášet k Bohu.

Obracím se tímto na všechny spolubratry kněze s prosbou, abychom každý den secunda intentione předkládali Bohu, kterého chceme oslavovat, tuto nad všechno důležitou záležitost a i ty, kteří jsou pověřeni, aby na ni pracovali. Fr. B. Srubek

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 64. SLAVNOST DÍKŮVZDÁNÍ ZA ÚRODU

Žalm (hebr. 65) byl určen pro veřejnou bohoslužbu, a to pravděpodobně přede žněmi. To byly velikonoce, na druhý velikonoční den se už obětoval snop ječmene z nastávající úrody.

Rozdělení myšlenek:

- Díky za odpuštění hříchů a připuštění do svatyně (2—5).
- Chvála Boha stvořitele, pána nad přírodou a ředitele dějin (6—9).
- Díky za úrodu na poli a v celé přírodě (10—14).

★ *Sbormistru: Davidova žalmová píseň.* ★

- Bože na Sionu,
tobě náleží chvalozpěv,
abychom ti splatili svůj slib.
- K tobě, který vyslýcháš prosby,
přichází každý člověk,
hnán svými hříchy.
- Naše viny nás hnětou,
ty je však odpouštíš.
- Blaze tomu, koho si vyvolíš
a vezmeš k sobě,
ten smí pobývat ve tvých nádvořích.
Dejme se nasatit blahem tvého domu,
posvátností tvého chrámu!
- ★
- Je úžasné,
jak spravedlivě nás vyslýcháš,
Bože,
naš zachránce,
naděje všech končin země
a dalekých moří!
- Svou mocí upevňuješ horstvá,
svou silou jsi stále pohotový,
konejšíš dunění moře,
hukot jeho vln stejně jako vřavu národů.

- Pro tvé divy trnou obyvatelé dalekých zemí.
Od východu až na západ plníš svět radostí,
- navštívil jsi zemi
a napojils ji,
obdařils ji bohatě:
Boží strouhou se hrne voda,
lidem nachystals obilí.
Připravils ji takto:
- Zavlažils její brázdy,
rozmělnils její hroudy,
zkypřils ji dešti,
požehnals tomu, co z ní vyrašilo.

★

- Rok jsi korunoval svou dobrotou,
kudy jsi prošel, prýští hojnost,
- pastviny na stepi mokvají vláhou,
návrsí se strojí k jásavému reji,
- nivy se pokrývají stády
a úvaly jsou zahrnuty zrním,
ozývají se radostným pokřikem a zpěvy.
- (2) „na Sionu“ — ve svatyni.
„svůj slib“ — při prosebných modlitbách za úrodu.
- (5) „nádvorí“ — kolem svatyně.
- (10) „Boží strouhou“ — dešť.
- (12) „rok jsi korunoval“ — měsícem nisánem tj. březenduben, začínal nový rok a cyklus židovských svátků, tedy i díkůvzdání za úrodu starého roku.
- (12) „kudy jsi prošel“ — doslova: ze tvých stop prýští tuk.
- (13) „návrsí se strojí“ — doslova: opásávají se plesem. Obraz: orientálci si k tanci podkasali šat, tj. přepásali se k reji.
- (14) „nivy se pokrývají“ — doslova by bylo: oblékají se, tj. do ovčí vlny, rouna. Nebo by byl přípustný výklad: ovce na nívách se „oblékají“ do tučnosti.

Z lat. přeložil a opatřil poznámkami Josef Kunický.

LITURGICKÉ HYMNY A SEKvence

59. VENI, SANCTE SPIRITUS. (Svatodušní sekvence.)

Přijď, ó Duchu přesvatý,
světla svého proud zlatý
z nebe na nás linout nech.
Přijdi, Otče ubohých,
dárce darů přemnohých,
přijdi, Světlo srdcí všech.

Božský Utěšiteli,
věrný duší příteli,
tys života svěží dech.
V práci skýtáš klid a zdar,
tlumiš vášní prudký žár,
útěchou jsi v bolestech.

Blahé světlo temných dní,
naplň srdcí hlubiny
věrných tobě sluhů všech.
Bez tvé božské pomoci
člověk je vždy bez moci
v nesčetných zla osídlech.

Omyj duši od kalu,
zavlaž, co schne v úpalu,
rány zhoj a utiš vzdech,
pohň srdcem z kamene,
zahřej nitro studené,
naprav bludných kroků běh.
Úděl všem svým věřícím,
v tebe důvěřujícím,

milost v darů sedmerech.
Odměň je pak za cnosti
svou nebeskou radostí,
až vejdou na věčný břeh. Amen.

Neznámý autor z 11. stol.

60. SUMMAE PARENS CLEMENTIAE.

(K mařutinu svátku Nejsv.
Trojice.)

Ty, nejvíc shovívavíci
naš Otče, vesmír řídící,
jedinou podstatu vždy máš,
ač v osobách třech přebýváš.

Dej vstávající ruku svou,
vzbud ze sna mysl střízlivou,
ať vzplane zpěvy vroucími
ti vzdávajíc dík povinný.

Ať Bohu Otci vzdána jest
i jedinému Synu čest,
i Duchu, který těší nás,
po všechny věky v každý čas.
Amen.

61. TU TRINITATIS UNITAS. (K laudám svátku Nejsv. Trojice.)

Ty, Jedinosti v Trojici,
celý svět mocně řídící,

slýš chvály, jež ti s písněmi zpíváme po probuzení.

Jitřenka vyšlá již se skví, nám nese Slunce poselství, již ustoupily noční tmy, nás jsem nebes prožehná.

Ať Bohu Otci vzdána jest i jedinému Synu čest, i Duchu, který těší nás, jak nyní, tak i v každý čas. Amen.

62. JAM SOL RECEDIT IGNEUS. (K nešp. svátku Nejsv. Trojice.)

Ohnivě slunce klesá níž, ty, věčné světlo, přijdi již, jediný Bože v Trojici, i s láskou svou nám do srdcí.

Ti ráno chvály zpíváme, tě večer vroucně vzýváme. Dej nám, ať smíme v říši hvězd

ti s nebešťany vzdávat čest. Buď Otci, Synu sláva, čest, i tobě, Duchu, v říši hvězd, jak dosud, tak i přistě zas po všechny věky v každý čas. Amen.

Všechny tři hymny pocházejí od sv. Rehoře Vel. (+ 804).

63. SACRIS SOLEMNIIS. (K matutinu Božího Těla.)

K posvátným slavnostem připojme srdcí ples, ať zpěvu jásotem zaznívá srdce dnes, pryč se všim přezítým, vše má být nové, věž, srdce, slova i každý čin.

Památku slavíme poslední hostiny, při níž Pán, jak víme,

beránka s bratřími, přesný chléb požíval, jak předpisy svými Zákon praotcům přikázal dal.

Beránkem obrazným když hod byl dokončen, Tělo své bratřím svým rozdával Pán a všem v celku se celý dal, každý jej v svátostném chlebě celého požíval.

Slabým dal v Těle svém pramen občerstvení, za nápoj dal se těm, kdo jsou zarmoucení, řka: „Vlastní krve číš všem dávám k spasení, proto ji všichni pijte již“.

A tak byl stanoven svátosti nové řád, kterou Pán kněžím jen

právo dal konávat. A proto pouze jim patří brát a dávat svátost ostatním věřícím.

Andělů chléb svatý chlebem se lidstvu stal, chléb ten z nebe vzatý proroctví dokonat. Jaký to zázrak: Pán a tvorstva mocný král bídným sluhou je požíván!

Bože trojjediný, všichni tě prosíme, tak nás dary svými obdař, jak tě ctíme, veď nás v cíl jediný tvou cestou ať smíme k světlu, kde sídlíš s věrnými. Amen. (+1278).

Od sv. Tomáše Akvinského
Přeložil J. M. Šk.

Kněžská meditace

PREFACE O NEJSVĚTĚJŠÍM SRDCI PÁNĚ

Preface je slavnostní modlitba, uvádí vrcholné dějství Eucharistické oběti. Čím více se kněz blíží konsekraci, tím zbožnější a božstější slova pronáší, a proto je také má vyslovovat s tím větším zanícením srdce. Preface svou vznešeností je velebným úvodem ke kánonu, nejposvátnější části celého dějství Mše sv.

Preface o Nejsvětějším Srdci Páně nám poukazuje zcela zvláštním způsobem na předrahou Krev, která přýští z otevřené rány Pána našeho Ježíše Krista na kříži. Z této rány jeho Božského Srdce přichází spása a život. „Ex vulnere salus et vita“. Ukažuje nám otevřenou ránu „apertum Cor divinae largitatis sacrarium“. Co všichni svatí v nebi dohromady nedokážou, to dokáže Srdce Syna Božího. Ze Srdce Syna Božího, z jeho lásky vyšlo vykoupění lidstvu. Neboť otevřené Božské Srdce Páně „vyplilo na nás proudy milosrdenství a milosti“. Bůh očekává od nás, abychom s pomocí těchto milostí povstali ze své vlnatosti a si osvojili smýšlení Božského Srdce našeho Vykupitele a věrně se drželi zákona Božího, vůle Boží až k smrti, ano až k smrti na kříži obětí plného života. Abychom dobrovolnými oběťmi se Srdcem našeho milého Spasitele spolupřeli „a tak doplnili, co zůstává tnpěti z útrap Kristových“. (Kol 1, 24.) Takovými modlitbami a oběťmi ve spojení se Srdcem Vykupitele světa se dá Bůh usmířit. Takovým utrpením ve spojení se Srdcem Vykupitele získáme duše pro Boha.

Proč hledáme umíněně prostředky proti zlu tam, kde nejsou a proč zapomínáme na lék jediný a neomylný, bez něhož všechny ostatní selhávají, na pobožnost k Božskému Srdci Páně? Vždyť on sám to zjevil: „Kdybych jim byl nemluvil, hříchu by neměli“. Dejme své srdce Ježíši, aby je jako plný kalich naplnil sám sebou, svou láskou, aby ten kalich přeplněný láskou Ježíšovou mohl přetékat z nás na duše. Darujme pak Ježíše duším, abychom mohli darovat duše Ježíši.

Kež bys znal dar Boží pro sebe, a pro svou pastorační činnost pro duše.

DENÍK DUŠE

V nakladatelství Edizioni di Storia e Letteratura v Římě vyšla v r. 1964 objemná kniha obsahující poznámky, zápisky a některé projevy zesnulého papeže blahé paměti Jana XXIII. pod názvem „Il giornale dell'anima“ — Deník duše.

Otiskujeme z nich několik pravidel, která si zesnulý papež vytyčil už jako klerik v prvním roce (1895), která ve vlastnoručním krasopisném přepisu měl stále u sebe a kterými se po celý život svědomitě řídil. Vážná latinská slova uvedená v čele těchto pravidel, která jako kněz, biskup a pak i papež mnohokrát opakoval, velmi konkrétně dokresluji duchovní profil mladého alumna Angela Roncalliho.

„Sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque suos omnes componere, ut habitum, gestu, incessu, sermone, allisque omnibus, nil nisi grave, moderatum ac religione plenum prae se ferant; levitia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.“ (Ex act. S. Concilii Tridentini, Sessio XXII, Decretum de reformatione, c. 1.)

„Bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua.“ (Thren., 3, 27.)

První a nejdůležitější je vybrat si opravdu vzorného, moudrého a učného duchovního rádce, ke kterému bych mohl mít plnou důvěru a s plnou důvěrou v něho se ve všem podřizovat jeho radám a jeho řízení.

KAŽDÝ DEN

1. Ráno, jakmile vstanu, alespoň čtvrt hodiny rozjímavé modlitby.
2. Slyšet, nebo lépe řečeno sloužit mši svatou.
3. Čtvrt hodiny duchovní četby.
4. Večer před spaním generální zpytování svědomí s úkonem kajcnosti a příprava na meditaci na následující den.
5. Před obědem, před večeří nebo alespoň večer před generálním zpytováním svědomí zvláštní zpytování za účelem zbavit se nějaké vady nebo chyby nebo získat nějakou ctnost.
6. O svátcích pilně pracovat v kongregaci, ve všední dny ve škole a v kroužcích a věnovat vždy patřičný čas domácímu studiu.
7. Alespoň jednou návštěva Nejsvětější svátosti a nějakého kostela nebo kaple zasvěcené Blahoslavené Panně.
8. Mezi 18. a 21. hodinou pomodlit se pětkrát „Pater“ a „Ave“ k ranám našeho Pána Ježíše a vykonat k počtě Marie Panny alespoň třikrát nějaký skutek sebezáporu.
9. Pomodlit se jiné ústní modlitby a vykonat jiné obvyklé pobožnosti k Panně Marii, sv. Josefu, k sv. patronům a k duším v očistci; dát si tyto modlitby a pobožnosti schválit od duchovního rádce; stejně tak knihy pro meditaci a duchovní četbu.
10. Pozorně přečíst jednu kapitolu nebo alespoň část kapitoly z velmi zbožné knihy Tomáše Kempenského v latinském znění a meditoval o ní.
11. K stálému zachovávání uvedených pravidel pořádit si denní rozvrh a určit si čas ke studiu, k modlitbě a jiným pobožnostem, k odpočinku a k spánku; nejdříve však se poradit se svým duchovním rádcem.
12. Navyknout si často pozdvihovat mysl k Bohu v krátkých, ale vroucích modlitbách.

KAŽDÝ TÝDEN

1. Zpověď a sv. přijímání.
2. Každý pátek a každou sobotu půst.
3. V uvedených dnech vykonat podle rady duchovního otce nějaké pokání.
4. Téhož dne kromě obvyklých modliteb a duchovní četby ještě další čtvrt hodiny modlitby nebo duchovní četby, pokud možno v některém kostele. Lze nahradit duchovní přednáškou, nebo účastí na nějaké duchovní před-

nášce nebo jiným zbožným úkonem, který mi stanoví duchovní rádce podle svého uvážení.

5. Rozmílovat, ať už doma nebo na procházce, s jedním nebo více druhů o dobrých a duchovních věcech; za námět vzít si třeba něco z ranní meditace, z duchovní četby nebo některé z těchto pravidel; v důvěrném rozhovoru si sdělovat všechny dobré pocity a všechna boží vnuknutí.

6. Každou sobotu vyprávět nebo si poslechnout nějaký příklad, nebo o nějaké události nebo o nějakém zázraku Nejsvětější Panny a udělat si z toho morální a zbožný závěr.

7. Vynechám-li některé z těchto providel, vždy upřímně požádat duchovního rádce za prominutí; vyznat mu svou vinu na všech jiných nedostatecích proti těmto pravidlům a vyžádat si od něho nějaké pokání.

KAŽDÝ MĚSÍC

1. Uchýlit se na jeden den do ústraní a meditovat, jak napravit své nedostatky, získat ctnosti a lépe zachovávat tato pravidla.

2. Vybrat si opravdu vzorného a horlivého druhu a poprosit ho, aby dohlížel, jak postupuji a aby mne v tento nebo nejbližší den upřímně a láskyplně upozornil na nedostatky, které na mne zjistí.

3. Potom jít k duchovnímu rádci a pohovořit si s ním o všem potřebném; přijmout jeho upozornění a co nejpřesněji je provádět.

4. Pokládat za příjemné, že duchovní rádce ví o mých nedostatecích.

5. Určit si kromě ostatních ještě zvláštního patrona pro každý měsíc.

KAŽDÝ ROK

1. Vykonat zde v semináři v postě, nebo jindy a na jiném místě, duchovní cvičení, a to i tehdy, když jsem k nim nedostal pokyn; bude-li tu nějaká řádná překážka, pohovořit si o tom s duchovním rádcem.

2. V této době nebo jiné, příhodnější, vykonat generální nebo roční zpověď.

3. Poradit se s duchovním rádcem před odchodem na prázdniny, abych věděl, jak si o nich počínat.

4. Dát před prázdninami svým druhům nějakou upomínku a sám od nich také nějakou upomínku vzít, abychom je dobře v Pánu prožili.

Mnohdy nevíme, jak na to. Zasloužíme výtku: „Ty jsi učitelem v lidu izraelském a toho nevíš?“ Vždyť přece sestoupil na tvou hlavu Duch Hospodinův a tvé ruce byly naplněny vůní svatého oleje, dostalo se ti moci svazovati a rozsvazovati, kázati, a to již před více než 15, 25 roky: „Tak dlouhý čas jsem s vámi a nepoznali jste mne?“ Vzpomeň, že jsi jménem a z moci Ježíše Krista přijal vkládání rukou, k jeho slávě, jedině k jeho slávě a pro jeho duše že jsi knězem na věky! V den svého svěcení byl jsi povýšen na kněze Božského Srdce Páně. Od onoho okamžiku zastáváš jeho místo, proto musíš ukazovat všechny jeho ctnosti, musíš hájit jeho práva, musíš šířit jeho slávu a musíš vzít za svůj i jeho úkol: spásu duší jím

vykoupených. Jsou to duše jeho a tobě jsou svěřeny. Proto bud tak laskavý, bud tak čistý, tak dobrý, tak obětavý a tak horlivý jako On sám.

„Kněz je náměstek lásky Kristovy“, napsal sv. Ambrož. Totiž náměstkem podle lásky, jež sídlí v Srdci Ježíšovu! Jsme-li jeho přáteli, máme mít s ním i jeho Srdce, schopné a ochotné pokračovat v jeho poslání lásky. Působí-li ti starost — jistě oprávněnou — osud tolika bloudících oveček ze stáda tvého otevří evangelium a čti: „neztratil jsem žádného z těch, které jsi mi dal!“ Jak vznešený to ideál kněžské pastorační Moci dovést do nebe všechny svěřené duše. Můj Bože! Všechny? Je to možné? Toť tajemství Pána. Proto, je-li to možné, je to výsadou vyhrazenou těm kněžím,

kteří jsou zvláštními cititeli Božského Srdce! Známe všichni slova dvanácti Zaslíbení Božského Srdce sv. Markéty a la Coque a tam je psáno: „Požehnám všem jejich podnikům, dám jim všechny milosti, potřebné jejich stavu, dám jim schopnost obrátit i nejzatvrzelejší srdce! Obrátiti srdce? To je tajemství apoštolů! Kolik neužitečných hlasatelů evangelia je v Církvi Boží, a naopak, jak málo je apoštolů! „Byť jste měli vychovatelů na tisíce, přece nemnoho máte otců“. Málo je apoštolů, poněvadž málokdo zná ono veliké tajemství. Zbraně přirozené, dar výmluvnosti, nevystačí na záchranu ani jediné duše, poněvadž záchranu duše je vítězstvím řádu nadpřirozeného. „A to je vítězství, které přemáhá svět, víra vaše!“ Dovést duše k Ježíši Kristu, k tomu je třeba umění, jemuž se nevyučuje na školách, které se nepodává v řečnických příručkách, nýbrž jedině: v Srdci Božského Mistra samého, umění sdílet Božské dary, rozlévatí olej svatosti, jenž proniká hlubiny svědomí spolu s milostí Páně a ničí a boří, staví a štípí.

Připomeňme si, my kněží, že okouzlovati sluch čarovnou hudbou slov, vzbuzovati zálibu posluhačů lesklými obraty řečnickými, upoutávat pozornost vznešenými myšlenkami — vše to je málo, ani nic v řadě spásy.

Jen v nejsladším Srdci Ježíšovu můžeme nalézt tajemství obrátiti i nejzatvrzelejší srdce, neboť On je přítel hříšníků. Slavíme letos dvousté výročí Clemens XIII. r. 1765 dovolil veřejné slavení svátku Božského Srdce Páně se zvláštním officiem a Mši svatou, a proto také dvousté výročí preface k Božskému Srdci Páně. Modleme se ji zbožně a každý první pátek ji zpívejme vroucně: „ut apertum Cor, divinae largitatis sacrarium, torrentes nobis funderet miserationis et gratiae: et, quod amore nostri flagrare numquam destitit, piis esset requies et poenitentibus pateret salutis refugium.“ ThDr. Karel Sahan

ČLOVĚK BLAHOŠLAVENÝ

Letos 6. června bylo tomu sto let, co se narodil významný český spisovatel, chodský patriarcha, pokorný Boží služebník JAN FRANTIŠEK HRUŠKA. Mé první setkání s ním bylo, když jsem byl v primě plzeňského klasického gymnasia. Jednoho dne mne poslal třídní profesor s ředitelským oběžníkem do druhé třídy. Šel jsem tichou chodbou, když z jedné třídy vyšel profesor Hruška. Byl bledý a těžce se opřel o stěnu chodby; měl jsem pocit, že každou chvíli klesne k zemi. Zůstal jsem stát, vyjukaný primánek, a přemýšlel jsem, zda mám někoho zavolat, aby panu profesorovi, vyčerpanému a zřejmě churavému, přispěl na pomoc. Leč pan profesor se na mne laskavě, s úsměvem zahleděl, tichounce odpověděl na můj pozdrav a vrátil se zase do třídy. To byl poslední rok Hruškova působení na našem gymnasiu. Nemoc, která ho tolik zkrušovala, ho přinutila odejít do pense. Právě v primě dostal jsem od rodičů pod vánoční stromek Hruškovu sbírku chodských bajek, kterou pod názvem „Jiskry z popela“ vydal rok před koncem první světové války. Už tenkrát mne zaujala tato kniha svou svěžestí a hloubkou, v níž se odrážela moudrost chodského rozumu. Poznal jsem také, že její autor je člověkem živě,

pevně a uvědomělé víry. V jedné z těchto bajek vypravuje učený chodský pismák, jak skromná mateřídouška s nedůvěrou pohlížela na trs žitných klasů a divila se, že tak touží a pospíchají do výše. Nejvyšší klas ji odpověděl: „Nám na velký úkol živit milióny třeba zvláštního pozehnání shůry. Proto s takovou důvěrou spějeme a pohlížíme vzhůru, jen vzhůru.“ Hruška, pokorný a věrný dělník Boží, jak se sám nazval a jak si přál, aby tato dvě slova byla napsána na jeho náhrobku, šel celým svým životem, od maličkosti až po poslední den, s čistou myslí, upřenou zbožně jen vzhůru, k Bohu. Jen tak si dovedeme vysvětlit, že přes všechnu nemohoucnost svého těla dovedl vytvořit tak vzácné a rozsáhlé literární dílo a že i jím dovedl své čtenáře pozvedat vzhůru, k Bohu.

Mnohokrát jsem už psal o Hruškově literární tvorbě, po jeho smrti mou redakcí vyšel sborník k uctění jeho památky a jeho díla, do něhož přispěla řada vynikajících přátel zvěčného i obdivných znalců jeho tvorby. Tentokrát u příležitosti stého výročí Hruškova narození, chci hlavně hovořit o Hruškově — věřím. Mé druhé setkání s panem profesorem, kdy už byl na pensi, se událo, když jsem byl v kvintě. Už na obecné škole jsem psal básničky,

na gymnasiu mne to posedlo ještě víc, tiskl jsem je v hektografovaném studentském časopise, který pro všechny plzeňské střední školy vydávali oktávníci našeho gymnasia. Ale teprve jako kvintán jsem si dodal odvahy, abych své verše předložil panu profesorovi Hruškovi k posouzení. Schůzku s ním mi zjednal náš tehdejší profesor náboženství, dnes už zesnulý dr. Karel Kadlec. Dodnes se pamatuji na tu jasnou, slunečnou neděli, kdy jsem čekal před kostelem sv. Jana Nepomuckého, kam věřící Chod chodíval na Mši sv., pokud to jen trochu dovoloval jeho zdravotní stav. A dodnes mne hřeje jeho milý a laskavý úsměv, kterým mne pohladil a povzbudil, když jsem mu nesměle a plaše podával několik svých mladistvých a nezkušených básniček. A byl jsem ještě více povzbuzen, když jsem pak viděl, s jakou soustředěnou zbožností, zkroušeností a pokorou tento vzácný spisovatel obcova Mši sv. a s jakou svatou touhou, jež vyzářovala z jeho obličeje a zejména z jeho pomněnkových očí, přistupoval ke stolu Páně. Hruška všude, kde působil, vždy se choval jako praktický katolík, který si z domova odnesl nejdražší věno, slova i příklad živé víry. Na jeho žáky přímo apoštolsky působil, když ho viděli při školních bohoslužbách, pokorně klečet, radostně zpívat, zejména jeho nejmilejší „Ó Jezu, Spáso moje“, poklekat u zpovědnice a přijímat Tělo Páně. Od té doby, co jsem mu svezl své verše, jež mi vřelým pochváll, jsem k němu chodil častěji jako student i jako bohoslovec. Když jsem poprvé vstupoval do jeho pracovny v plzeňské Čermákově, nyní Hruškově ulici, uviděla mne výrazná socha sv. Františka z Assisi, jehož byl zvětšený obzvláštním ctitelem. Tenkrát mi podepsal svou fotografii, již si velmi cením. Hruška už řadu let nemohl unavenou a přepracovanou rukou psát. Svá literární díla i dopisy diktoval své obětavé ženě nebo své milované schovance, již vděčně říkal „můj písáček“. Ale tu fotografii mi s velikou obtíží podepsal sám. Ruku mu ovšem musela podepřít jeho schovanka; za každým písmenem si musil na chvíli odpočinout. Tehdy však řekl mému příteli, dnes už také knězi, který mne doprovázel, chtěje též Hrušku poznat, se svým měkkým úsměvem: „Meditujete, příteli?“ A s náležitým důrazem ve svém tichém hlase dodal na rozloučenou: „Jen se modlete! Teprve tehdy člověk pozná velikost daru modlitby, když je mu smutno.“ I já jsem poznal mnohokrát, že Hruška byl mužem modlitby, a jeho modlitební kniha „Hořící keř“, jež vyšla v několika vydáních, je toho důkazem až jímavým. Ve svém rodišti, v Peci pod Čerchovem ze svých literárních honorářů nechal vystavět krásnou kapli, zasvěcenou sv. Prokopu. Tuto kapli opatřil vším, čeho je potřeba ke konání bohoslužeb, a položil základ fondu pro její udržování. Kdo kdy viděl tuto kapli, musí mít pocit, že je takřka symbolem chodské pevné a houževnaté povahy a neochvějně věřící duše. Žulové základy, žulová dlažba a ve staveb třicet pět kusů žuly umělecky ztvárněných, jsou vyjádření síly víry, vzdorující jakékoliv nepohodě času.

V den po svých dožitých jedenasedmadesátinách byl skromný syn pecáckého pílaře promován na čestného doktora filosofie Karlovy university. Slavná promoce se tehdy nemohla konat v památném pražském Karolinu, neboť chorý chodský patriarcha se nemohl vydat na cestu do Prahy. Konala se tedy v krásné, renesanční plzeňské radnici, kam přijeli rektor Karlovy university, děkan její filosofické fakulty a promotor prof. dr. Jiří Horák. Při této slavné příležitosti Hruška, jenž už mluvil jen tichounkým hlasem, nechal přečíst svou děkovnou řeč. I v ní se ozývá jeho věrnost Bohu a domovu. Uvá-

dím z ní několik slov: „Obrácím svou mysl z tohoto slavnostního shromáždění do prostické idylky svého dětství pod Čerchovem. Vidím tam své rodiče a pokrevence v spokojeném rodinném životě podle prostých a pevných chodských řádů. Matičko má zlatá, srdéčko předrahé! Co bys tomu řekla, kdybys dnes přišla na tuto slavnost svého synka? Vždyť jsi mne učila pokoře jako nejsilnější ctnosti. A ještě jeden pohled zpátky tam do té naší milé sence. Je v zimě, je po večeři. Schází se společnost hyjťáků, kteří mají rádi říkání. Otec za svitu bukových špánů čte z Frenclovy postily, chvílemi ustává a podává knihu nejmladšímu synkovi, trhanovskému školáku a zaučuje jej do téže duchovní zábavy starého Chodského. Ten chlapec má být jeho nástupcem na pile i u zděděných knih — ale nebe mu určilo jinou dráhu životní — do škol? Ve škole jsem hledal pravdu a krásu, ne chválu, a našel jsem pokojný život. A dodělal-li jsem se ve své vědecké i výchovné činnosti úspěchů, děkuji Pánu Bohu, který mi dával svou milost, a Almae Matri, jejíž učení mužové mi poskytovali odborné vzdělání.“ Tehdy, dva roky před bolestným ohrožením, jež pak postihlo naši republiku, v této své promoční řeči Hruška se takřka modlí: „Bůh sám svou milostí požeňnej rozvoj pokojných časů dalším rozkvětem štěstí a v míru nás chraň a posiluj!“ Hruškova skálopevná víra v Boží moudrost a dobrotu zaznívá i z jeho poslední vůle, v jejímž závěru píše: „Nakonec vzpomínám na svůj rodný kraj a lid pod Čerchovem a prosím svých krajanů, aby pro jejich vlastní dobro obnovovali ve svých rodinách poctivě staré mravy chodské, zejména živou víru, přičinlivost, spoliťovost, střídmost a prostotu, mezi sebou pak sousedskou vzájemnost a účinnou lásku. Svým studentům bývalým odkazují lásku ku práci a mravnosti a v úvahu, především pak i naposled vytrvalou snahu za pravou osvětou, zářící a vlašící jen v souhlase s evangeliem Kristovým.“

Poslední čas svého požeňnaného života Hruška, v němž zářila zlatá duše, už nemohl chodit do svého milého kostela. Ale denně mu přinášel Tělo Páně jeho žák z Jindřichova Hradce, kde před svým příchodem do Plzně Arcichod působil, plzeňský profesor náboženství František Multerer. Ten nám sdělil, jak hned ráno při probuzení říkal prof. Hruška svým drahým: „Dnes čekáme hosta. Přijde k nám Ježíšek.“ Milosrdný Bůh dal svému věrnému dělníku před smrtí ještě jednu milost, že mohl navštívit své rodiště a pozvat k sobě své milované krajany. Po hostil je chodskými koláči a když se s nimi loučil, už naposled, všechny stařenky pokřičoval a sám si také od každé z nich vyprosil požeňnaní křížkem na čelo. Jeho pohřeb před 28 lety byl pokornou manifestací zbožnosti. Zesnulý si nepřál pohřebních řečí, ale chtěl, aby se za jeho rakvi po starém chodském způsobu účastníci jeho pohřbu modlili růžencem. Trhanovský hřbitov smírně přijal křehounké tělo věrného syna chodského lidu v laskavé rodné půdy. Odpočívá tam v pokoji Kristově a jeho tichounký hlas, jak můžeme věřit, se jistě přimlouvá u Boží lásky za vlast, za národ, jež tady miloval láskou, která neoddělně patřila též Bohu a Církvi. Jeho přítel, s nímž se v létě procházel plzeňskými borskými lesy, prof. dr. Kraus, o něm doznal: „Vážím si dr. Hrušky, že upřímně ctí svého Boha.“ A my — katoličtí kněží, jež měl Jan František Hruška uctivě rád a jímž k primicím psával povzbuzivá blahopřání (dívám se vděčně na milý dopis, který mi poslal k mé primici), máme povinnost být mu vděční nejen za jeho bohaté literární dílo, ale i za příklad jeho ryzí, čisté a apoštolské víry. Václav Zima

Z POKLADNICE NOVÉ OBRAZÁRNY NA PRAŽSKÉM HRADĚ

dnes vybíráme díla, vážící se svou tematikou k nejbližším dnům, z nichž nám na srdci nejvíce leží Mezinárodní den dětí, který pozdravujeme dvěma díly obsahově i formálně nejlépeznějšími:

Zatím vědecky jménem přesně neurčený benátský mistr z Tizianova okruhu namaloval v druhé polovině 16. století Madonu s děckem a malým Janem Křtitelem, půvabnou drobnou práci, intimně lidskou, zpodobující jeden z nejoblíbenějších námětů. Celková dějová koncepce díla,

jeho trojúhelníkové uspořádání i dvojzvuk červené a modré se připíná k starším renesančním vzorům z počátku 16. století. Poměrně široká a oblá tvář Madony i zavalitější dětské typy ukazují však na dobu pozdější. Intimní pojetí díla, jeho tichá a klidná zasněnost, dětské tváře — to všechno je vysloveně tizianovské, ale provedení díla, určitá nejistota v kresbě, malířsky zběžná ornamentika závěsu i jiné detaily naznačují, že autor patřil k mladší generaci Tizianovy školy.

Tematika sv. Rodiny s malým Janem Křtitelem, tedy podobná, je v Obrazárně Pražského hradu zastoupena ještě dílem Andrea Meldolla, zvaného Schiavone, významného malíře benátského manýrismu, umělce dalmatského původu, který pracoval v Benátkách asi od r. 1540 a r. 1563 tam zemřel. Ve svých dílech vycházel z příkladu Parmigianina a Tiziana a prokazatelně jimi působil na mladého Tintoretta. Obraz byl na Pražském hradě již r. 1685. Je to dílo velmi dekorativní, živě barevné a hybné, přímo hudební účinnosti. Vykazuje jasné vztahy k byzantské umělecké tradici, což je při autorem dalmatském původu pochopitelné.

Jedním z nejvýznamnějších obrazů, jejichž reprodukce dnes přinášíme, je dílo Petra Jana Brandla „Apoštol Pavel“, vytvořené brzy po roce 1725. Jeho autor je nejvýznamnější malíř vrcholného baroku v Čechách (* 1668 v Praze, † 1735 v Kutné Hoře).

Poučen studiem italských mistrů Hradní obrazárny, jako pomocník dvorního malíře Kr. Šchrödera dospěl ve svém díle k nádherné barevnosti ve zvukných akordech červené a modré, jimiž vychází z benátské tradice, v užití intenzivního světla v kontrastu k temnosvitu i v užití velice cítěné formy, již proměňuje živý a členitý malířský rukopis v mohutnou, monumentální. Energeticky malovaný a robustně cítěný obraz apoštola Pavla, náleží k vynikajícím ukázkám Brandlova umění. Volba jádrového lidového typu proměňuje dílo ve velmi životný projev, jistota malířského rukopisu a zralost koncepce kompoziční poukazuje na dobu vrcholného tvůrčího vzeplání Brandlova. Obraz byl dochován v poměrně výborném stavu.

Koncepce obrazu Jana Rudolfa Byse (Byss) vychází v obraze sv. Petra z lítosti apoštolovy, který zapřel Krista. V pozadí postavy kohout připomíná evangelium sv. Matouše (6, 75). Autor díla byl jistě blízký českému prostředí, ale byl zřejmě jinak orientován, než umělci domácího původu, zejména ve spojování nizozemských zvyklostí s italskými prvky. Obraz spadá zřejmě do doby konce Bysova pobytu v Praze, tedy asi kolem 1710. Vedle tvorby Brandlovy a při srovnávání obou mistrů je tímto dílem doloženo, jaké podněty Brandl od Byse získal, ale naopak i čím sám obohacoval tvorbu Bysovu. Obraz byl restaurován O. Mičou 1963.

Obrácení sv. Pavla, dílo Giuseppa Cesariho, zv. Cava-

lier d'Arpino, viselo v r. 1685 v císařském psacím pokoji na Hradě, kam bylo zakoupeno z Buckinghamovy sbírky, v níž bylo ještě v roce 1648. Rušný výjev, provedený pečlivou drobnomalbou, je velmi plastický. Názor na krajinu i pohybové cítění odpovídá italské tvorbě, již je poplatné i živé zabarvení rouch. Dílo vzniklo patrně kolem roku 1600. 1963 bylo restaurováno S. S. Tvrđým.

Krajina se ztroskotáním apoštola Pavla na Maltě je dílem Fredericka van Valckenborcha, významného představitele nizozemského manýrismu. Byl to příslušník rozvětvené malířské rodiny (* 1566 v Antverpách, † 1623 v Norimberku kam přesídlil r. 1602 po činnosti v Antverpách a ve Frankfurtu). Obraz se připíná k Skutkům sv. apoštolů (17, 39–44, 28, 1–6) a znázorňuje noční výjev ztroskotání, k němuž došlo na pobřeží Malty, kde loď, vezoucí apoštola Pavla spolu se zajatci do Říma, byla zničena vlnami, ale její posádka se zachránila.

Příznačné fosforeskující osvětlení blesků proměňuje romantickou scénérii ve vizionářský výjev, jehož účinná stoupá v pohádkovém pojetí města i skalní přírody a je dramatisován i mořskými dálkami, z nichž prosvítají plachetnice. Vpravo je znázorněna scéna, jak obyvatelé vlídně přijímají trosečníky. Když Pavel klade na oheň dříví, zakousne se ještěrka (či had) do jeho ruky. V tom je spatřován trest za jeho zločiny. Když však Pavel plazu setřese do ohně a nic zlého se nestane, získává respekt a může zahájit na Maltě svou apoštolskou činnost. Touto scénou je obraz identifikován. Je vynikající ukázkou Frederikovy malby a nizozemského krajinářského manýrismu. Vznikl patrně po r. 1605, jak naznačuje jeho temnosvité pojetí.

V závěru připojujeme ještě jedno dílo Veronesovo, které jsme nemohli zařadit do minulého čísla, kde byl jeho celý u nás dochovaný soubor. Je to obraz s tematikou světskou, ale je pro nás zajímavý tím, že je doložen ve vatikánském archivu. Jde o portrét klenotníka Jakoba Königa (Königa), narozeného 1536, zlatníka, klenotníka a obchodníka uměleckými předměty v Benátkách a ve Florencii v letech sedmdesátých a osmdesátých 16. st. Tento muž byl přítelem známého sochaře Giovanniho da Bologna a byl portrétován řadou významných umělců. Jeho syn, König von Königsfeld byl komorníkem Rudolfa II., a tak je tento portrét jediný obraz dnešní Obrazárny Pražského hradu, který pochází ze slavné původní Rudolfské sbírky.

-rk-

V říši zlomeného kříže

Fronta se přiblížila

Nejúchvatnějším obdobím poslední světové války bylo pro mne viselko-oderská ofenzíva Sovětské armády v zimě roku 1945. Sovětská vojska valila se tehdy z Polska na území Německa skutečně nezadržitelně. Silnice i cesty byly přepčány prchajícími německými vojáky i civilním obyvatelstvem. Německá armáda, utrpěla tehdy na rozlehlé ruské frontě obrovské ztráty. Brzy jsem uslyšel dunění ruských děl i já v pokrovní světničce na faře v městě Forstu, na řece Nise. Bydlel jsem tam tehdy již téměř rok. Místní farář, dr. Max Rauer, Hitlerem sesazený universitní profesor z Vratislavi, byl nejlepším člověkem, se kterým jsem se v Německu setkal. Přijal mne pod svou střechu, zařídil mi stravování, byl mi dobrým přítelem. Byl jsem u něho v určitém smyslu kaplanem a on byl mým prvním šéfem. Vyprávění o našich společných bohoslužbách, rozhovorech, zábavách a vůbec o náboženském životě forstské farnosti by zabralo mnoho stránek. Na to nemáme při ruské ofenzivě čas.

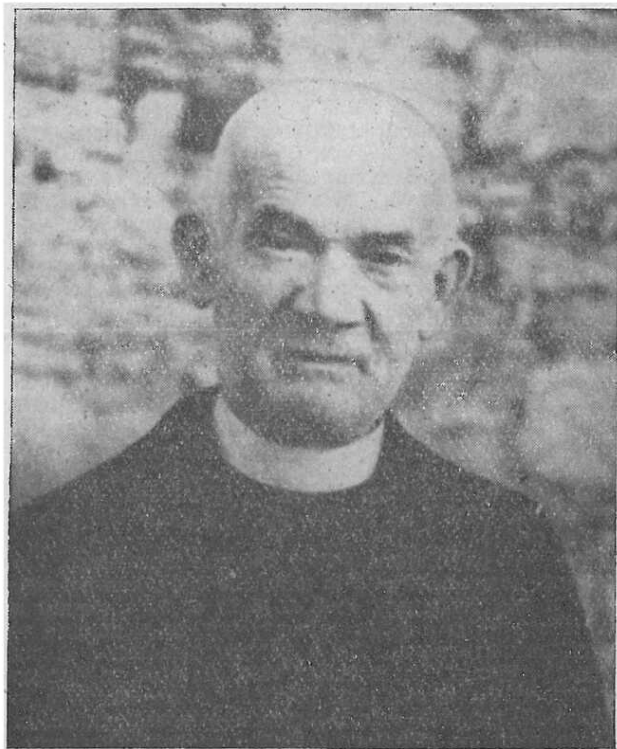
Když jsem tak v té podkrovní světničce na faře večer usínal, myslel jsem si: „Budou zde už zítra Rusové, nebo nebudou?“ Rozhodl jsem se totiž se svým spolubratrem Františkem, že necháme přejít přes své bydliště frontu a pak se vrátíme domů. Ruská děla zněla za večerů již hrozivě silně, vždyť byla v bezprostřední blízkosti města. Ležel jsem na lůžku a hlavou mi táhly události posledního roku. Ve všech německých továrnách a úřadech byly tehdy zavěšeny na zdi velké mapy a na nich zakresleny úspěchy německých armád. Dokud Němci vítězili, postávaly před těmito mapami horlivě skupinky

nacistů a pečlivě zapichovaly špendlíky a tím i praporek s hákovým křížem na místa dobytých měst. Jakmile však začala německá vojska po porážce na řece Volze ustupovat, byli nacisté jako slepotou ranění. Mapy zůstávaly opuštěné a praporky třelý ostýchavě na místech, kde už dávno nestála bota německého vojáka. Zato však se o tyto tabule začali nezvykle zajímat „auslándři“, pracující v továrnách. Každou chvíli přiskočil k nim nepozorovaně někdo z nich, vytáhl praporek od Moskvy a zapíchl jej třeba někde ke Kapošváru v Maďarsku, kde fronta skutečně byla. Nacisté pak chodili kolem mapy a mrazilo je v zádech. Ale co mohli říkat.

Když se ruská fronta přiblížila k řece Nise, bylo civilní obyvatelstvo vyhnáno do lesa kopat protitankové zákopy. Musel jsem také. Kopali jsme mezi jakýmsi souchoťinářskými stromy, půda byla písčitá a stále se nám to sesypávalo. Nad námi stál starý SA Mann v hnědé uniformě. Jeho obličej se ztrácel ve veliké čepici s hákovým křížem. Dával nám instrukce, ale mně se zdálo, že se uvnitř chvěje a že by nejraději někde utekl. Snad schnul již delší dobu strachem a proto mu ta čepice byla tak veliká. Já jsem si vzal na hlavu tenkrát modrou baretku a místo práce jsem většinou postával a opíral bradu o lopatu. „Ten Francouz tu jen stojí a nic nedělá,“ uslyšel jsem za chvíli za sebou německé hlasy. „Pokládají mne za Francouze,“ pomyslel jsem si „ti většinou nosí barety“. A rýpnul jsem občas lopatou, abych nevypadal tak mápadně. „Stejně je to všechno pro kočku,“ mysleli si lidé a dělali jako když kopou.

Bylo to skutečně po kočku. Za několik dní byly ruské tanky před městem. Kdo vylezl na kostelní věž, mohl je vidět. „Jen aby mi Rusové do té věže nestřelili, až budu

JOSEF ŠTEMBERKA



Poslední lidický farář P. Josef Štemberka byl obdivuhodný člověk. Pocházel z Podkrkonoší, kde v Pecce byl jeho otec Jan tkalcem. Pod doškovou střechou chaloupky, tak typické pro naše Podkrkonoší, postavené z trámů

vymazaných hlinou, vyrůstal malý Josef spolu se svým bratrem Jindřichem a dvěma sestrami Anežkou a Leopoldou. Jeho jediným zájmem byly knihy. Je sice pravda, že na srdce studenta zatloukla láska, ale již tenkrát se ukázal mladý Josef hrdinou, neboť svou oblíbenou Aničku zachránil před utopením, když se jednou při bruslení probořila na slabém ledě — ale to bylo také jediné odbočení z cesty za vytčeným cílem. Studoval na gymnasiu v Jičíně. Závěrečné vysvědčení z první třídy gymnasia jej řadí jako prvního mezi 41. řaděnými výrazem „První s vyznamenáním“; má čtyři známky druhého stupně, ostatní samé jedničky — až na nešťastný zpěv, který se však do hodnocení nezapočítával. Dne 4. července 1890 maturoval a jak vysvědčení ukazuje, nebyl již s vyznamenáním, neboť známka z matematiky vyjádřena stupněm „dostatečný“ ovlivnila výsledek na prostě „dospělý“.

Po vykonání středoškolských studií s maturitním vysvědčením v ruce nastoupil cestu přípravy na kněžství, která končila svěcením v roce 1894.

Také jeho bratr studoval, vybral si práva a jeho vlastenecký zápal jej přivedl do hnutí Omladinářů, které však bylo rakousko-uherskou monarchií potlačeno a účastníci odboje potrestáni. Potrestán byl i mladý dr. Jindřich Štemberka a odvážný jeho bratr-farář šel za něho orodovat a vyžádal si přímo u císaře audienci, jíž se mu dostalo, a bratra vysvobodil. Později se stal dr. Štemberka advokátem v Rychnově, zemským poslancem a zasloužilým menšinovým pracovníkem. Není divu, že studie dvou synů chudého podkrkonošského tkalce velmi vyčerpaly a tak nezbyvalo na věno dvěma dcerkám Anežce a Leopoldě. Nevdaly se, pomáhaly v domácnosti a když rodiče zemřeli, byly štědře podarovány bratrem farářem, který je měl velmi rád. Třetí dcera se stala cti-hodnou sestrou.

Pan farář Štemberka byl knězem, který plnil svědomitě všechny své povinnosti a který navíc byl na sebe velmi přísný. Jeho život byl prostý; nebyl lakomec, ale znal ctnost šetrnosti. Jeho životospráva neznala alkoholické nápoje, ba ani pivo nepil, nekouřil a maso jedl

nahoře,“ myslel jsem si tehdy, ale přece jsem se tam odvážil. Mé obavy nebyly plané, jak nám další vypravování ukáže. Rusové ostřelovali město z děl. Seděli jsme ve sklepě a proti náletům v Berlíně se mi toto ostřelování nezdálo tak hrozné. A přesto padaly náboje v bezprostřední blízkosti fary. Na starém hřbitově vedle farní zahrady, tam kde stál opuštěný kostelík sv. Gotharda, to rozbilo některé hroby a kosti, asi 400 let staré se válely kolem míst zásahů. Sebrali jsme je s Františkem, dali zase do hrobu a zaházeli. Přidali jsme k nim plechovku se záznamem: „Ossa humiliata et secus monumenta dispersa pie collegerunt et sepeliverunt duo Theologi pragenses A. D. 1944. R. I. P.“

V té době jsem potkal na ulici jakéhosi německého vojáka z Lipska. „Již týden utíkáme, dnem i nocí,“ říkal mi. „Nohy necítím. Pronásledovaly nás tanky, silnice byly přeplněné, každý odhazoval zbraně. Byli tam i lidé s pancéřovými pěstmi, ale nikdo na tanky nevystřelil, ačkoliv to bylo snadné. Je to konec.“

„V klobouku se rozhodně zajmout nedám, jedině v čepici,“ říkal kus dále jeden civil druhému. „S těmi se už nevytrhnou,“ říkala skupina žen, pozorující oddíl starých vojáků se šedivými vlasy, který táhl k mostu. Několik se jich belhalo vzadu, byli zřejmě stíženi revmatismem a chorobami stáří. Za několik dní jsme je začali s panem farářem pochovávat. Na ulicích stálo plno nábytku a ranců prchajícího civilního obyvatelstva. „Jak se někteří lidé radovali před léty, když nacisté zatýkali židy a odváděli je do koncentráků. Jejich nábytek stál na ulici, byty byly vydrancované a lidé se smáli.“ říkal mi

jeden německý inženýr. „Dnes stojí zase nábytek na ulici, ale nikdo se nesměje.“

Naše naděje na rychlé přejití fronty přes Forst se nesplnily. Sovětská armáda se na linii Odra - Nisa zastavila, aby nabrala dech k poslednímu a rozhodujícímu útoku na Berlín. Němci hájili zoufale mosty a tak i v našem bydlíšti byl vytvořen „Brückenkopf Forst“. Hlava mostu se držela téměř měsíc a vše ukazovalo, že boj o město bude tvrdý. Rozhodli jsme se tedy, že utečeme. Jedna silnice z města byla ještě volná a také železniční trať ještě částečně fungovala. Sbalili jsme si věci. František měl v jedné ruce kufr a v něm knihy, v druhé ruce také kufr a v něm knihy, na zádech tlumok a v něm knihy. Měl knihy strašně rád. Já jsem měl dva kufry. Rozloučili jsme se dojatě s panem farářem a nastoupili do vlaku. Začala naše dobrovolná anabáze.

Vlak měl rozbitá okna od střel, neboť jel podle lesa, ve kterém se bojovalo. Proto byl téměř prázdný, nikdo v něm necestoval. Trať vedla na jih a lidé prchali většinou na západ. My však potřebovali cestovat na jih, k domovu. Lehli jsme si tedy na zem mezi sedadla, abychom se uchránili před střelami. Jízda kolem lesa, uprostřed střel, byla velkým nervákem. Byl to asi poslední vlak, kterým jsme mohli uniknout. Dvě hodiny po našem odjezdu zahájili totiž Rusové mohutný útok na hlavu mostu a zmocnili se jí. Při dělostřelbě byla zasažena ta část kostela, kde byla věž, a byl poškozen kůr s varhanami. Pan farář seděl s ostatními ve sklepě a tu byl střelami zapálen altánek na farní zahradě. Na faře bydlil starý nájemník, jakýsi pan Dýba. Ten šel požár uhasit, ale byl při tom provrtán střepinami ze šrapnelů a zahynul. „Kdy-

zřídka. K večeri mival pravidelně hrnec mléka a kralic suchého chleba. Měl velmi rád zeleninu a jeho oblíbené jídlo byly tvarohové karbanátky s rajskou omáčkou. Nerad jidal horkou polévku; zchladil ji obvykle přilítím studené vody. V době květu černého bezu vyráběl a pil odvar bezinek — kosmatici — a protože pěstoval včeličky, sladilo se na lidické faře pouze medem. Denně se umýval do pasu studenou vodou.

Lidický farář Štemberka velmi dbal o farní kostel a svědomitě se staral i o chrámový zpěv lidový i chórový. Varhaníkem v Lidicích byl Václav Šantora, když roku 1909 přišel pan farář Štemberka do Lidic z nedaleké farnosti Kolče, ale dostal se za ředitele kůru na Svatý Kopeček a kůr dostala pod správu znamenitá zpěvačka Pepička Kotmelová, která měla také dobře cvičený pěvecký sbor sestavený z místních občanů. Leč i ta odešla z Lidic, neboť se provdala do Prahy, a tak převzal vedení kůru řídící Otomanský, za něhož dosáhl kůr vysoké úrovně, takže se pustili i do nadvicování a provedení Bachovy mše. Právě hudební hody byly májové pobožnosti. Pan farář Štemberka byl sám muzikant, hrál na harmonium, ale nebyl zpěvákem. Tím více měl rád dobrý zpěv, a ten vyžadoval hlavně při májových pobožnostech; nic nenamítal ani proti přednesu operních árií, neboť hájil zásadu, že liturgické předpisy o zpěvu se týkají jen mše sv.

A tak téměř idylicky šel život na faře v Lidicích, rozdělený mezi práci a modlitbu, osobní zájmy a zábavu — až do dne, kdy se snáší zlověstná bouře nad obcí v podobě podezření, že ukrývá pachatele atentátu na Heyd-

richa, který vykonával v naší vlasti nacistickou hrůzovládu.

Vlastní tragédie Lidic nastala vydáním rozkazu Hitlera, který zněl: „Lidice budou srovnány se zemí a obyvatelstvo postříleno!“ Ráno dne 10. června 1942 lidický farář Štemberka již nevkročil do kostela, aby přinesl oběť mše svaté, ale připravoval se, aby přinesl oběť svého života spolu s farníky, které gestapo shromáždilo na dvou místech: muže v Horákově statku a ženy s dětmi v lidické škole. Farář Štemberka odmítl milost, kterou mu nacističtí vrazi nabízeli, chtěl být se svými a s nimi snášet vše, i smrt. Esesáci, kteří vyváželi z Lidic vše, co mělo cenu, nařídili farářovi, aby tlačil vůz, na němž byl naložen vepřový dobytek, a když pro starší farář nemoohl splnit tento rozkaz, ztýrali jej a nakonec povallili do hnoje. To bylo jeho druhé ztýrání, neboť při jeho předvádění z fary, když se obrátil na šéfa SD Roztokka, byl jím kopnut tak silně, že 73letý stařec padl a jiní členové SD Strubel a Huber začali padnuvšího faráře tlouci a kopat a při tom hrubě a sprostě nadávat.

Farář Štemberka ve sklepě Horákova statku se připravuje se svými spoluobčany na smrt. Modlí se a naposlady jim žehná.

A potom zní salva za salvou. Vždy deset a deset je vydáno ke zdi, důstojník zdvihá šavli, zazní salva a vždy deset mužů se kácí před popravčí četou. Mezi posledními byl zastřelen i lidický farář Josef Štemberka, který hrdinně odmítl přijmout milost z rukou vrahů. Umřel jako oběť položená na oltář vlasti se svými 173 občany lidickými...

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci červnu se dožívají vsdpp:

75 let

8. 6. Msgre František Karas, farář, Určice, 13. 6. Adolf Hoftych, katecheta v. v. Praha, 27. 6. Alois Černý, farář, Rataje u Kroměříže,

65 let

17. 6. Jan Tomšů, arcikněz, děkan, Městečko Trnávka

60 let

1. 6. Jiří Dvořák, admin., Mořany, 13. 6. Antonín Florián, farář a kons. rada Tešany,

17. 6. Albert Peterek, farář, Sutom, 29. 6. Petr Mejsnar, admin., Krchleby

50 let

6. 6. František Verner, admin. Praha-Košice, 17. 6. Jan Machalík, provisor, Rokytnice, 22. 6. Dr. Ladislav Pokorný, kanovník, admin. u sv. Mikuláše, 23. 6. Dr. Alois Sedlářik, admin., Vamberk, 30. 6. Jan Kubín, vikář, Staňkov

V měsíci červenci se dožívají vsdpp:

85 let

27. 7. Josef Krýbl, farář v. v. Kroměříž

70 let

18. 7. Josef Bachan, farář, v. v. Víkoš u Kyj., 22. 7. Josef Peška, děkan, Kojetín, 24. 7. Viktor Ruppert, admin., v. v., Roštín

60 let

6. 7. Josef Průša, St. Rožmitál, 19. 7. Msgre dr. Eduard Oliva, kapitulní vikář, Litoměřice, 24. 7. Inocenc Kukla, kaplan u sv. Michala, Olomouc, 30. 7. František Vinklárěk, farář, Strážná n. Lud., 31. 7. Karel

Frodl, farář v. v. Dobrá u Frýdku

55 let

27. 7. Vojtěch Morava, farář, Mladé Bříště, 30. 7. Jakub Navrátil, admin., Tišnov

50 let

3. 7. Stanislav Zeman, admin., Rokytnice v. Or. h., 4. 7. Václav Donát, admin., Kopidlno, 6. 7. Karel Šmarda, farář, Brno-Komárov, 8. 7. Josef Schovanec, bisk. vikář a admin., Poděbrady, 16. 7. Jiří Benda, admin., Chvojnov, 18. 7. Josef Čechmánek, admin., Strání

bych tam byl já, jistě by poslali mne, jako nejmladšího," myslel jsem si později a tak jsem si vlastně naším útekem zachránil život.

Když vlak dojel do Chotěbuzi, naskytl se nám smutný a sklíčující pohled. Venku před nástupištěm stálo velké množství lidí s ranci, peřinami a kufry. Choulili se zimomřivě a zbědovaně v kabátech, neboť bylo zima. „Vlak má jet až za 4 hodiny," zvěštovali nám. Za městem bylo slyšet dunění děl. Usedli jsme smutně k nim.

Vlak však přijel za hodinu. Pomalu vjížděla na nádraží supějící lokomotiva, ale unavení lidé byli jako elektrizovaní.

„Hr, do vlaku, bij se o místo hlava nehlava, zachraň se kdo můžeš!“ Peřiny, rance a kufry se valily k vagónům. U dveří do vozů nastal boj. Pustil jsem Františka napřed, protože měl mnoho zavazadel. Viděl jsem před sebou zmitající se chumel lidí, nahoře pak se kymácel Františkův tlumok s knihami. Byl již skoro ve vlaku, když nastala katastrofa. U tlumoku se přetrhly popruhy a knihy se mi začaly sypat na hlavu. Lidé po nich šlapali, trhali je svými mokkými botami, klouzali po nich. Kdosi se mi snažil vymknout ruku. „Zde člověk zahyne spíše než na frontě“, blesko mi hlavou a snažil jsem se popadnout dech. A tu přišla nečekaně záchrana.

„Lidé co blázníte,“ ozval se vzadu mohutný hlas, „nepčte se do toho vlaku, vždyť nikam nepojede, trať je přerušena.“ Vlna bojového zápalu opadla. Lidé s roztrhanými šaty, utrhanými knoflíky a znetvořenými zavazadly se pomalu trousili zklamaně od vagónů. Nakonec tam zbyl jen František, sbírající rozervané knihy, pro-

močené sněhem. Byl na něho bledý pohled. Tak skončila bitva v Chotěbuzi.

„Co budeme dělat,“ povídá mi František mezi ranci a peřinami na bojišti. „No, půjdeme pěšky, snad nás někdo svezí. Ale dnes je na to už pozdě. Zkusíme přespát na faře.“ Katolická fara byla v Chotěbuzi až na kraji města. Tam stál také menší, ale moderní kostel.

„Samozřejmě vás zde rád nechám,“ říkal nám pan farář. „Ale přesto bych vám doporučil jít ještě dnes dále. Vše z města prochá, Rusové se blíží, v nejbližších hodinách se zde může bojovat. Na ulicích je zmatek. A tak jsme se rozhodli jít dále. František si nechal na faře alespoň část knih, dodnes má ty knihy roztroušené na různých farech v Lužici. Pan farář nám přinesl a daroval na cestu vecku chleba. Byl to od něho velký dar, o potraviny byla velká nouze.

„A ještě vám dám jednu dobrou radu,“ povídal nám. „Jakmile přijdete do nějaké vesnice, mluveťe česky. Zde všude bydlí Lužičtí Srbové a ti mají Čechy rádi. Když budou vidět, že jste Češi, všude vás rádi přijmou.“

A tak jsme uchopili zase své zavazadla. František navlékl na záda tlumok se spravenými popruhy, já svoje dva kufry a vydali se na cestu. Směřovali jsme do Budišína, bylo to 40 km.

Tři kilometry za městem jsme již necítili ruce, znavené od těžkých zavazadel. Usedli jsme na kraji silnice. Před sebou jsme viděli les a z něho se ozývalo dunění děl a výstřely z pušek. Neviděli jsme však les dlouho. Večerní šero začalo houstnout a za chvíli nás obklopila tma. Tma zimního válečného dne, o kterém jsme nevěděli jak pro nás skončí. (Pokračování.) P. Antonín Odvárka



JUBILEUM OLOMOUCKÉHO ORDINÁŘE

Dne 5. července t. r. dožívá se člen předsednictva CMVKD, kapitulní vikář olomoucký prelát Josef Glogar zlatého kněžského jubilea. Jubilant je nám, zvláště jeho přátelům, již od svého mládí znám jako horlivý a obětavý kněz a vlastenec. Hanácké město Olomouc mu obzvláště přirostlo k srdci, kde působí od roku 1920 nepřetržitě, zprvu jako dómský vikář, od r. 1951 jako sídelní kanovník olomoucký a později jako generální vikář a do nynější doby jako vikář kapitulní. Je tedy s vlídnou hanáckou Olomoucí jeho postava nerozlučně spjata, i když své milované město musil opustit na dlouhých šest let v době nacistické okupace a zaměnit je za chmurný a strastiplný koncentrák Dachau.

Drahý příteli, v den Tvého tak významného jubilea jsou to právě naše společně strávená léta v Dachau, na která dnes, po slavných dvaceti letech výročí našeho osvobození vzpomínám. Kolika lidem jsi dodal odvahu svoji veselou povahou, nové vůle k životu, kolik jsi jich svou obětavostí zachránil. Slib, který jsme si tehdy při osvobození dali, jsi splnil a svou obětavostí jej plníš v našem mírovém hnutí až do svého požehnaného věku.

Přeji Ti hojnost pevného zdraví a darů Ducha svatého k dalšímu řízení arcidiecése, k prospěchu věřícího lidu, pokoji všech lidí na celém světě a ke blahu naší krásné vlasti.

Tvůj dr. Josef Beneš.

LITOMĚŘICKÝ ORDINÁŘ,

předseda zahraniční komise CMVKD

ŠEDESÁTNÍKEM

Dne 19. července t. r. dožívá se v plné svěžesti a pracovním elánu kapitulní vikář litoměřický, Msgre dr. Eduard Oliva, šedesát let. Po svém vysvěcení na kněze působil jako kaplan u Panny Marie před Týnem v Praze a záhy se věnoval i charitativní péči a organizoval Českou katolickou Charitu, jejímž byl ředitelem a později předsedou. Osvobození političtí vězňové, vracející se z koncentračních táborů, vzpomínají Domu Charity za jeho vedení, kdy zde našli přístřeší a pomoc. V roce 1949 se jubilant zapojil do mírového hnutí katolického duchovenstva. V prosinci 1950 byl povolán do Litoměřic jako generální vikář, v lednu 1951 jmenován sídelním kanovníkem litoměřické kapituly sv. Štěpána a v červenci téhož roku kapitulním proboštem. V lednu 1953 byl zvolen kapitulním vikářem a ujal se správy diecése. Vedle správních činností věnuje se Msgre dr. Eduard Oliva obětavě i bohoslovcům semináře CMBF. Patří mezi první budovatele CMVKD, zorganizoval DMV a za obětavých referátů na téměř všech vikariálních konferencích vedl duchovenstvo k lásce k vlasti i k ušlechtilému snažení o zachování trvalého míru u nás i na celém světě. Jako předsedovi DMV a místopředsedovi CMVKD dostalo se jubilantu v ocenění jeho práce vysokého státního vyznamenání udělením „Vyznamenání za výstavbu“, vyznamenání CMVKD, odznaku a diplomu.

Přejeme jubilantu do dalších let hojnost Božího požehnání, pevného zdraví a dalších úspěchů.



V měsíci srpnu se dožívají vsdpp:

80 let
13. 8. František Jedlička, katecheta v. v. Vel. Bíteš
75 let
2. 8. Alfons Daňha, admin., Praha-Vinohrady, 9. 8. Josef Vaněk, děkan, Vranovská Nová Ves
60 let
10. 8. Josef Merell, admin., Praha-St. Město, 28. 8. Jan Ciesler, farář, Střítež
55 let
3. 8. Alois Střeleček, admin., Koloveč, 11. 8. František Vrba, admin., Vřeskovice, 14. 8. Václav Nápravník, admin., Římov, 23. 8. Cyril Šterba, farář, Rtyně
50 let
24. 8. Josef Vlach, admin., Olešná, 30. 8. Josef Babka, admin., Vlašim

Výročí kněžských svěcení.

V měsíci červnu oslaví kněžské jubileum vsdpp:

80 let:
29/6 Josef Krouza, farář v. v., Mšec
50 let:
27/6 Jan Abendroth, farář, Úpice, Msgre Josef Buryšek, em. prof., Hostim, Jan Hauf, kanovník, Hradec Králové, Jaroslav Juřena, em. farář a vikář, Hlinsko, Ant. Marek, em. farář, Libčany, Vojtěch Navrátil, em. admin., Kukleny, Josef Roháč, em. farář, Lenešice, František Štumar, farář, Lukavec, Josef Vr-

zal, em. prof., Chrudim, Josef Zapletal, děkan, Cáslav.

35 let:

22/8 Karel Dvořák, admin., Vítězovice, František Kukačka, vikář, Prachatic, Josef Průša, admin., Starý Rožmitál, Josef Šorna, admin., Hvozďany.

30 let:

15/6 Bedřich Žyla, viceděkan, Starý Bohumín, Alois Ptosek, farář, Lázně Lipová, Alois Pawlus, děkan, Slezská Ostrava, František Michalec, admin., Horní Suchá, Josef Maciejczek, správce kostela, Albrechtice, Rafael Jaroš, duchovní v. v., Ostrava, 16/6 dr. Václav Bogner, duch. správce, Bílá Hora, Eduard Váša, admin., Vrbno, dr. Antonín Stehlík, probošt kapituly a legát a latere apoštolského administrátora pražského, 29/6 dr. Cyril Josef Kadlec, farář, Praha Spořilov.

25 let:

29/6 Jaroslav Rauvolf, admin., Stod, Jaroslav Feix, admin., Kraslice, František Hradecký, admin., Lubenec, Oldřich Bartl, admin., Jáchymov, Jaroslav Baštář, admin., Mlečice, Václav Oktábec, farář, Louňovice, Josef Stoklasa, farář, Veliš, František Otradovec, farář, Bystřice, Václav Kořínek, kanovník, Praha-Nusle, Oldřich Hodač, děkan, Jablonec n. N., František Janiš, admin., Frýdlant v Čechách, František Půlpán, admin., Sluknov, Frant. Nechybský, farář, Praha.

V měsíci červenci oslaví kněžské jubileum vsdpp:

65 let:

5/7 ThDr. Karel Gollais, farář v. v., Boršov, 15/7 František Syka, arciděkan, Zbečno, 22/7 Josef Bašpl, farář, Dobříš, 25/7 Josef Kava, em. farář, Třebouchovice, 29/7 Dr. Josef Kratochvíl, kapitulní vikář brněnský, 29/7 Jan Spurný, arcikněz, děkan a farář, Poštovná

60 let:

5/7 Karel Hružík, farář v. v., Vrbátky, 30/7 Jan Houšek, děkan a farář v. v., správce kostele v Holubicích

55 let:

5/7 František Svačina, farář, Rusava, Josef Blažek, farář v. v., Ostrava-Svinov, Josef Gröpel, farář v. v. Opava, Arnošt Hrabal, farář v. v., Buchlovice, František Jakubek, admin., v. v., Místek, Karel Kolář, far. v. v., Miškovice, Karel Látal, farář, v. v., Holešov, Leopold Štěpán, farář v. v., Chlebovice, 10/7 Msgre František Jelínek, em. katecheta, Stolaný, Otakar Dejl, em. katecheta, Dobruška, Alois Sigl, em. farář v Zábři n. L., František Lukeš, admin., Zíreč, 13/7 Václav Makovec, duch., Strakonice, Jan Zemek, farář, Buřislav, 24/7 Antonín Hejl, bisk. rada a farář, Olbramkostele u Znojma

50 let:

4/7 Dr. Klement Vlad. Šebesta, farář v. v., Libotenice,

Josef Fořtel, farář v. v. Smolotely, Bohumil Čechil, farář v. v., Čistá, Leopold Risspler, děkan, Hradešín, 5/7 Jakub Richter, arcikněz, děkan a farář ve Vranovské Vsi, Jan Růpec, farář, Hlavatce, Josef Bařák, admin., Vlkoš, František Blaha, děkan, Lhota u Malenovic, prelát Josef Glogar, kapitulní vikář Olomouc, Vladimír Kodítek, farář, Syrovín, Josef Richter, dómský vikář, Olomouc, Alois Doubravský, farář v. v., Hoštice u Vyškova, Josef Hulva, farář v. v., Žeravice, Václav Jakubík, farář v. v., Velká Bystřice, František Janík, farář v. v. Chlebovice, František Rusnák, katecheta v. v. Sudoměřice, Josef Svoboda, katecheta v. v., Ostrava-Privoz, Vojtěch Treutler, farář v. v., Brušperk, Alois Vraník, farář v. v., Kroměříž, 25/7 Msgre dr. Bohuslav Petrželka, prof. v. v., Brno, Josef Vaněk, děkan a farář v. v., Vranovská Ves

45 let:

5/7 František Baláž, bisk. rada a farář, Velký Újezd, František Jašek, farář, Cotkytle, Oldřich Pepřla, katecheta v. v., Vyškov, Jan Verner, děkan v. v., Štítý

40 let:

5/7 Václav Klepš, admin., Velvary, Alois Sandholc, farář v. v., Bříství, Bohumil Muška, admin., Zdebuzeves, Josef Menšík, admin., Dešná, Ferdinand Funk, farář, Hradisko u Kromě-

Fíže, Jan Jan, děkan Nový Jičín, Augustin Jurák, děkan, Uherské Hradiště, Vojtěch Král, provisor, Gottwaldov-Malenovice, Theodor Meitner, farář, Hraběšice, Arnošt Seidler, provisor, Nedakonice, František Hořák, protokolista v. v., strážnice, 28/7 Josef Just, admin. v. v., Kytlice

35 let

5/7 ThDr. Otakar Balcar, admin., Postřelmov, Jindřich Deneš, farář, Valašská Bystřice, Josef Dolanský, admin., Dobromilice, Emil Gehr, farář, Grunau, Eduard Hurník, arcikněz, Ostrava I., František Krist, admin., Stará Ves n. Odř., Jan Kunovský, admin., Záhlavice, Jan Porubský, admin., Jezernice, František Seidler, admin., Jeseník n. Odř., Josef Švestka, provisor, Jakubovice, Václav Tureček, farář, Brusperk, František Vinklár, farář, Střítež n. Lud., Vojtěch Zajíc, farář, Skrběh, Václav Zamazal, farář, Topolany u Vyškova, Otto Zdražil, farář, Napajedla, Josef Zoubek, děkan, Moravské Prusy, Karel Fródl, farář v. v., Dobrá u Frýdku, ThDr. František Kubíček, profesor v. v., Ostrava-Přívov, Karel Malovaný, admin. v. v., Opava, 13/7 Bohuslav Sojka, farář, Ostrava-Radvanice, Josef Olšák, admin., Doubrava, Jan Cieslar, farář, Střítež.

30 let:

5/7 Eduard Gottsmann, admin., Zlaté Hory, Frant. Staněk, koop., Brno-Husovice, dr. František Falkenauer, síd. kanovník, Brno-Petrov, Viktor Jordán, farář, Brno-Tuřany, Pavel Bartoš, farář, Krhov, Jindřich Kocman, farář, Netín, Vladimír Kozlíček, farář, Sebranice, Josef Ocetek, kooperátor, Miroslav, Josef Prnka, děkan, Hodonín, František Staněk, kooperátor, Brno-Husovice, Václav Suchý, farář, Knínice, Josef Votava, admin., Horalice, Jakub Navrátil, admin., Tišnov, Josef Beneš, provisor, Medlov, Josef Bittner, admin., Stará Bělá, Alfréd Bublik, mlstoděkan Dvorce na Moravě, Josef Černý, admin., Jindřichov, František Fiala, admin., Bohdíkov, ThDr. Josef Hruška, farář, Kurovice, Štěpán Job, farář, Janovice, František Josefík, farář, Šumice, Ferdinand Kacelík, farář, Orlovice, Ant. Kolář, mlstoděkan, Klášterec, Jos. Kubík, kaplan, Uher. Hradiště, Josef Kučera, admin., Vizovice, Vladimír Lakomý, kaplan, Olomouc, Jan Malý, děkan, Olšany, František Müller, farář, Provodov, Martin Neduchal, farář, Stěbořice, Antonín Olšovský, admin., Velká Bystřice, Josef Pechanec, děkan, Val. Klobouky, Pavel Rončka, farář, Hať, Stanislav Sedlák, admin., Uherský Brod, Jan Soldán, farář, Hovězí, Josef Studnička, farář, Čehovice, dr. Alois Svoboda, adm., Studénka, Stanislav Trnavský, admin., Hradčovice, Klaudius Tutsch, farář, Březnice, Alois Tylšar, děkan, Zábřeh

25 let

5/7 Antonín Duda, Komorní Lhotka, František Hrabec, admin., Mikulovice, Antonín Uher, admin., Brno, Karel Šmarda, farář, Brno-Komárov, František Havlas, admin., Černá Hora, Milo Frant. Benda, koop., Luka n. Jihlavou, František Hedbávný, admin., Blučina, František Pelc, farář, Olbramovice, Frant. Posádka, adm., Dolní Loučky, František Vašek, admin., Budišov, Arnošt Vlach, admin., Kamenice, Vincenc

Vlach, admin., Benetice, Karel Votoupal, admin., Znojmo, Václav Večeřa, koop., Rajhrad, Bohumil Opěla, admin., Sloup, Antonín Dominik, admin., Lipetán, František Hlouška, admin., Horní Loděnice, František Kačetán, M. Hořák, admin., Budišov, František Hučin, farář, Horní Bečva, Jan Janýška, admin., Vitonice, Alois Kanovský, provisor, Slušovice, ThDr. František Kostřel, admin., Boršice, Jan Machálek, provisor, Rokytnice, Josef Řihák, admin., Tištin, Bohumil Steiger, admin., Ptení, Josef Senkyřík, farář, Těšetice, František Švehlák, admin., Troubky, Josef Tyl, admin., Bohuslavice, Vladimír Valenta, provisor, Lichnov, Antonín Vávroušek, admin., Ruda, František Vík, admin., Březová, Rudolf Zdražil, admin., Loučka.

NOVÝ DOKTOR THEOLOGIE

Dne 20. května t. r. měl promocii dp. ThDr. Josef Budíš, kaplan a děkanský tajemník CMVKD z Brna. Blahopřejeme.

VYCHOVATEL KNĚŽÍ

PAN KATECHETA P. Leopold Sokol, jenž měl 5. května pohřeb v Hlinsku v Čechách, byl neobyčejně zasloužilým knězem. Za svého působení vychoval 9 kněží a 4 jeho žákyně se staly řeholními sestrami. Má tedy zásluhu na 13 povoláních k duchovnímu stavu. A to vše v době jeho hlavního působení necelých 7000 obyvatel. Pohřební obřady vykonal kanovník dr. Karel Jonáš z Hradce Králové, kázání měl P. Jaroslav Daněk, administrátor ve Svatce. Rakve se zesnulým vyneslo na hřbitov 6 jeho žáků-kněží, kteří se s ním také u hrobu rozloučili. Zemřel ve věku 82 let.

A. O.

KONCILNÍ PUBLIKACE

Je jich ohromná řada ve všech řečech a zaměstnávají se koncilím z rozmanitých hledisek. Nás poutá italská publikace Riccardo Lombardiho: „Concilio. Per una riforma nella carità.“ Roma 1960. Kniha vzbudila velký zájem hlavně proto, že ji napadl „Osservatore Romano“. Stalo se jí přísného posouzení, protože se dotkla římské kurie, instituce, během koncilního jednání ostře kritizované členy představiteli opravdové církevní reformy. Lombardo požaduje na kurii, aby její členové byli voleni z nejschopnějších nejen Itálii, ale katolíků celého světa, aby se stala zářným příkladem ne panujícího, ale sloužícího instrumentu Církve pro celý katolický svět, aby z ní vymizel duch jakéhokoli přizemního buržoazně byrokratického kariernictví, aby se zaměřilo automatickému postupu jejích zaměstnanců, aby se překousla důležitost jednotlivých instancí a přebýtečností, méně schopní a méně vydatní klerikové z ní byli vyřazeni a poslání do duchovní správy, aby se v ní uplatňovali jen schopní a apoštolští kněží, aby se zavedla přesná věková hranice zaručující plnou aktivní službu, aby byl papež volen také event. z řad nekardinálů apod. Kniha došla vřelého přijetí u celého katolického světa mimoitalského, neboť je naplněna vážnou, opravdovou vůlí po zdravých a proto Církvi prospěšných reformách a přináší celou řadu závažných i uskutečnitelných námětů. Překvapuje však — a to je pro situaci

italského katolicismu příznačné — že ve spise ještě chybí mnoho z toho, co je ve středoevropském a severoevropském katolicismu samozřejmostí: větší soustředění na využití Pisma, požadavek základní liturgické reformy, obnovu hlášení slova Božího, zintenzivnění a zpopularizování ekumenických zájmů. Kniha — i napadená oficiálním Osservatore — postrádá nových eklesiologických hledisek, která by řešila problém Církve nikoli shora, ale začínali od obecnosti lidu Boha milujícího a uctívajícího. Ve spise, který připadá Italům nezvykle pokrokově, bolestně vycitujeme podstatný rozdíl mezi teologií a pastorační praxí italského průměrného kleru a praxí kněžstva středo- a severoevropského. Tu se zdá, jako by Alpy tvořily neproniknutelnou čínskou zeď separující vnitroitalský (pod svícenem tmal) katolicismus od středoevropského. Mnoho by věci prospělo, kdyby mezi dobře smýšlejícími západními katolíky a Itálií byly navázány větší a svobodnější teologické kontakty. Vždyť právě tyto kontakty vytvořil a tvoří kardinál Bea. Při svém vysokém stáří neuvěřitelně navazuje spojení nejen s katolíky, ale s věřícími celého světa. Sborník „L'Unione dei cristiani“ (Roma 1963), obsahující výběr z jeho projevů, ukazuje do jaké šíře — místně i věcně — zasahuje ekumenická práce prezidenta Sekretariátu pro jednotu křesťanů. Úvodní list sborníku přináší portrét kardinála Bei pozdravujícího biskupa Dibelu a prezidenta evangelických církví v Německu Scharfa. Pikantní na tomto díle je, že je vydalo jesuitské nakladatelství Civiltà Cattolica. V tom důrazně spatřovat také „signum temporis“. Jde o časopis, který před 90 lety před Vaticanem I. dal impuls k právě dogmatu o papežské neomylnosti. V době zasedání II. Vaticana Civiltà vydávala bulletiny plné věcnosti a moudrosti. —rtk.

POLSKÉ OKNO.

Ten, kdo by chtěl putovat Prahou po stopách česko-polského přátelství, musil by nutně učinit zastavení i na památném Vyšehradě, v kapitulním chrámu sv. Petra a Pavla. Lůno této svatyně je přizdobeno v perspektivu tzv. Polským oknem, které se zrodilo z dlouholetých a srdečných styků vyšehradského probošta Václava Štulce s Poláky.

Jeho láska k polskému národu se zrodila na filosofii, kde se seznámil s mladým polským knížetem (studentem) Lubomirským. Z tohoto přátelství vzrostla a stále sílí jeho láska k národu polskému s nímž takřka srostl. Překládal básničky polské a to zejména A. Mickiewicz, jehož všechna díla přeložil do češtiny.

Když byl zregotovaný kapitulní ohrám sv. Petra a Pavla ve svém vnitřku přizdobován, tu probošt Václav Štulec slíbil hradit náklad na jedno figurální chrámové okno. Mezi dalšími mecenáši byl i polský profesor bohosloví probošt dr. Respondek, který jménem Poláků, žijících v pruském Slezsku slíbil, že taktéž pořídí jedno okno. Na vysvětlenou budiž dodáno, že přátelský vztah dr. Respondeka a Poláků z pruského Slezska byl také jedním z plodů Štulecova polonofilství o němž se zmiňuje i vyšehrad-

ský probošt dr. Karlach ve svých Pamětech proboštů vyšehradských z let 1781—1905.

Probošt Dr. Respondek svému slibu skutečně dostál. V roce 1887 bylo do presbyteria chrámu vsazeno nádherné barevné Polské okno s bohatou náplní figurální. Okno spodobuje polské světe a světece sv. Stanislava, sv. Hyacinta, bl. Svata-vu a bl. Doubravku. Ve spodní části okna možno číst polský nápis tohoto znění: Polacy narodowi bratniemu Bogu na chwałę a ku wspomnieniu podobieństwa przeznaczeni i wspólných pamiątek dziejowych. (Poláci bratrskému národu ku chvále Boží a na paměť (památku) společných zájmů a společných osudů národních). Okno je velmi zajímavé nejen svou historií ale i svou výtvornou hodnotou, neboť podle dochovaných zpráv bylo vytvořeno podle kartónu slavného polského malíře Jana Matejky, autora obrovského obrazu „Bitvy u Grunwaldu“, který jsme obdivovali svého času v Praze. Polské okno je památka zajímavá, věcnosti zcela neznámá a proto doporučení hodná a to hlavně hostům z Polska.

Vladimír Brodský

VYDAVATELSTVÍ ČESKÉ KATOLICKÉ CHARITY

upozorňuje, že jsou již v prodeji vločky do breviáře (část jarní, letní a zimní v kompletu za 3 Kčs). Dále vyšel nový náklad matričních tiskopisů po 0,50 Kčs (kniha pokřtěných, požehnání k sňatku a index k matrikám) a Snubního zápisu, a také Potvrzení o křtu. V dostatečném množství máme i Potvrzení o sňatku a pohřbu, všechny po 0,11 Kčs. Nejd. vikariáty resp. farní úřady nechtějí laskavě objednávat přímo v knihkupeckých prodejních Česká katolická Charity.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Biskup Bellai kázal kdysi v Paříži. Na kázání přišel též vévoda Orleánský doprovázen dvěma ministry, Emerym a Buillonem. Biskup, jak ho tak viděl sedět mezi nimi, zvolal uprostřed své řeči jakoby u vytržení: „Ach pane, vidím tě mezi dvěma lotry!“ Posluchači porozuměli narážce a dali se do smíchu. Vévoda právě trochu podřimoval a tak mu tato slova unikla. Když v kostele vznikl šum, probudil se a ptal se svých průvodců, oč jde. „To nic,“ odpověděl mu ministr Emery, „toho si nevěšejte, to se týkala jen nás.“

★

Co všechno se neudělá pro umění! Císař Nero prý dal zapálit Řím, aby měl náležitou představu požáru Tróje, který chtěl opévat — a sultán Mohamed II. vlastnoručně srazil hlavu jednomu otrokovi, aby jeho host, italský malíř Gentile Bellini, měl dostatečnou představu o stěti Jana Křtitele, které se právě chystal zpodobit štětcem.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

APOŠTOLSKÁ ADMINISTRATURA PRAŽSKÁ:

Změny ve stavu duchovenstva za měsíc duben 1965

Ustanovení:

Skoblík Jiří, kaplan u N. Srdce P. v Praze-Vinohradech, ustanoven dekretem pj. 3327/65 od 1/5.1965, kaplanem u sv. Bartoloměje v Plzni I.

Holešovský Josef, kaplan v Plzni I., ustanoven dekretem čj. 1879/65 od 15. 3. 1965 kaplanem v Karlových Varech, dekretem čj. 1880/65 excurrando administrátorem ve Velichově a dekretem čj. 1881/65 excurr. administrátorem v Radošově, vesměs okres Karlovy Vary.

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Pilch Miroslav, administrátor Klimkovice, ustanoven dekretem s účinností od 1. 5. 1965 excurrando administrátorem v Jistebníku.

Hrazdil Josef, administrátor Jistebník, ustanoven administrátorem ve Staré Vsi s účinností od 1. 5. 1965.

Skácel Ludvík, kooperátor Rožnov p. R., ustanoven excurrando administrátorem ve Vidči s účinností od 1. 5. 1965.

Klíč Richard, administrátor Kozmice, ustanoven administrátorem v Ludgeřovicích s účinností od 15. 5. 1965.

Gottfried Josef, administrátor Hradec u Opavy, ustanoven administrátorem v Kozmicích s účinností od 15. 5. 1965.

Bitomský Jan, administrátor Opava P. Marie, ustanoven administrátorem v Hradci u Opavy s účinností od 15. 5. 1965.

Vičar František, kooperátor Opava P. Marie, ustanoven administrátorem v Opavě u P. Marie s účinností od 15. 5. 1965.

Dvořák Ladislav, kooperátor Opava sv. Ducha, ustanoven kooperátorem v Opavě u P. Marie s účinností od 15. 5. 1965.

Porubský Jan, administrátor Jezernice, ustanoven administrátorem v Tovačově s účinností od 15. 5. 1965.

Pirunčík Zdeněk, kooperátor Ludgeřovice, ustanoven dekretem kooperátorem v Hlučíně s účinností od 15. 5. 1965.

Cigoš Jaroslav, kooperátor Hranice, ustanoven dekretem administrátorem v Jezernici a excurrando administrátorem v Loučce a Podhoří s účinností od 15. 5. 1965.

Půček Štěpán, administrátor Prosenice, ustanoven od 15. května 1965 excurrando administrátorem v Penčicích.

Dubina Stanislav, administrátor Želechovice, ustanoven od 15. května 1965 administrátorem ve Vizovicích.

Štěpánek Bohumil, t. č. m. sl., posleďně koop. Gottwaldov I, ustanoven dekretem od 15. května 1965 administrátorem v Želechovicích.

Jmenování:

Vymětal František, administrátor, správce děkanství ve Veselí, jmenován od 1. března 1965 děkanem děkanství Veselského.

Pověření:

Španěl Jan, administrátor Kyjov, pověřen vedením děkanského úřadu Kyjovského od 1. března 1965.

Úmrtí:

Krist František, kons. rada, administrátor ve Staré Vsi n. O., zemřel 11. 2. 1965, pohřben 15. 2. 1965 ve Staré Vsi n. O.

Suchánek Ladislav, administrátor Tovačov, zemřel 1. března 1965, pohřben 6. března 1965 v Krčmaně.

Grygar Jindřich, far. v. v., Štěplovce, zemřel 16. 3. 1965, pohřben 20. 3. 1965 v Neplachovicích.

Strahál Jan, děkan, arc. rada v. v., Vyškov, bytem Domov důchodců Frýdlant n. O., zemřel 30. 3. 1965, pohřben 2. 4. 1965 ve Frenštátě p. R.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ.

Jmenování:

Beneš Josef ThDr., kanovník a profesor v Praze, čestným konsistorním radou dnem 19. 3. 1965 (č. 394/65).

Matouš Josef, farář v Bohumilčích, osobním děkanem dnem 27. 3. 1965 (č. 409/65).

Dnem 17. výročí Vítězství pracujícího lidu Československa byli jmenováni:

Hlavníčka Josef ThDr., os. děkan a administrátor Nová Cerekev, biskupským notářem (č. 280/65).

Mráz Bohumil, administrátor Mladá Vožice, osobním děkanem (č. 281/65).

Vostruba František, vikář a administrátor Čes. Budějovice, skutečným konsistorním radou cum voto a assessorem kapitulní konsistoře (č. 282/65).

Zykeš Antonín, administrátor v. v. v Zahájí, osobním děkanem (č. 283/65).

Dnem 20. výročí osvobození vlasti byli jmenováni:

Nakládal Dominik, administrátor Věžná, čestným konsistorním radou (č. 587/65).

Velický Josef, vikář Český Krumlov, osobním arciděkanem (č. 588/65).

Brož Josef, os. děkan Lidmaň, osobním arciděkanem (č. 589/65).

Štěpán Václav, administrátor Týn nad Vlt., osobním děkanem (č. 590/65).

Průša Josef, farář Starý Rožmitál, osobním děkanem (č. 591/65).

Haase Alois, administrátor Vlachovo Březí, osobním děkanem (č. 592/65).

Rytíř Ondřej, administrátor Jistebnice, osobním děkanem (č. 593/65).

Paclík Jan, administrátor Žirovnice, osobním děkanem (č. 594/65).

Škopek František, administrátor Volyně, osobním děkanem (č. 595/65).

Lukáš Josef, administrátor Radomyšl, osobním děkanem (č. 596/65).

Kavale Josef, vikář Jindřichův Hradec, osobním děkanem (č. 597/65).

Adámek Václav, administrátor Nová Včelnice, osobním děkanem (č. 598/65).

Douša Bohumil ThDr., administrátor Pištěn, osobním děkanem (č. 599/65).

Podhrázký Jan, administrátor Kunžak, osobním děkanem (č. 600/65).

Barták Bohumil, administrátor Protivín, bisk. notářem (č. 601/65).

Štráberger Jindřich, administrátor Lišov, bisk. notářem (č. 602/65).

Kovář Karel, vikář Strakonice, bisk. notářem (č. 603/65).

Klas František, os. děkan Horažďovice, bisk. notářem (č. 604/65).

Laňka František, kaplan České Budějovice, synodali-bus decoratus (č. 606/65).

Hobizal František, administrátor Bavorov, synodali-bus decoratus (č. 606/65).

Rožánek František, administrátor Blovice, osobním arciděkanem (č. 606/65).

Ustanovení:

Suchánek Josef, kaplan Černovice u Tábora, administrátorem tamtéž (okres Pelhřimov), dnem 1. 3. 1965 (č. 337/65).

Čadek Václav, kaplan Jindř. Hradec, administrátorem v Choustníku (okres Tábor), dnem 18. 3. 1965 (č. 339/65).

Horák František, administrátor Květov, exc. administrátorem v Horním Záhoří (okres Písek), dnem 1. 4. 1965 (č. 402/65.)

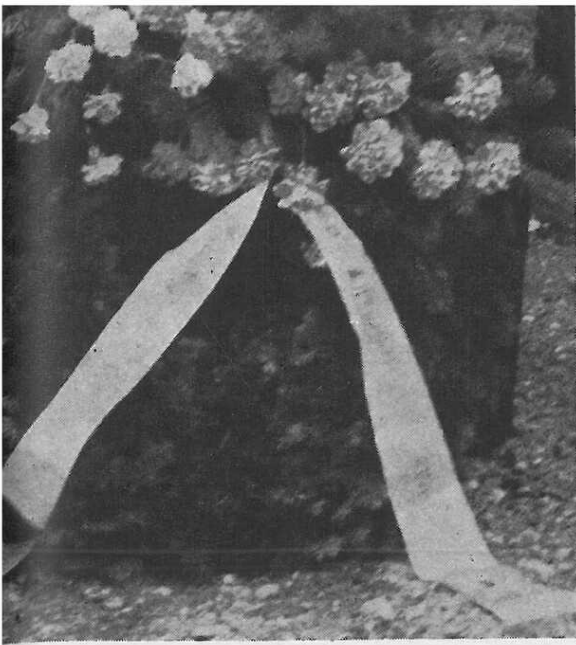
Úmrtí:

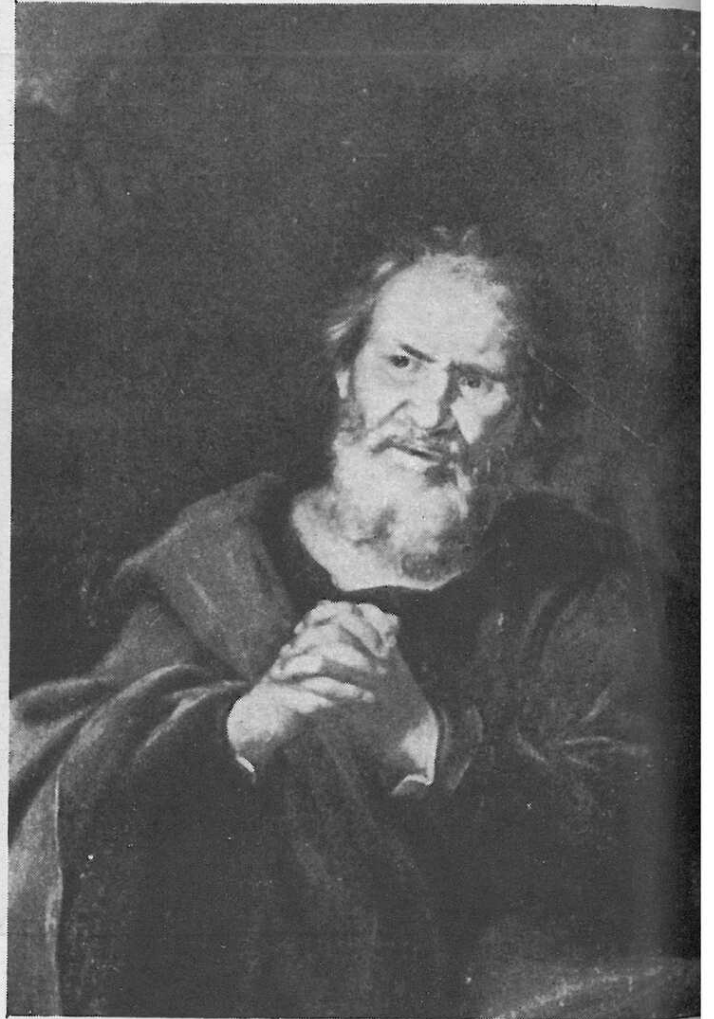
Farka Matěj, farář v. v. v Těmčicích, zemřel 12. 1. 1965.

Bouza Josef, os. děkan v Černici, zemřel 30. 1. 1965.

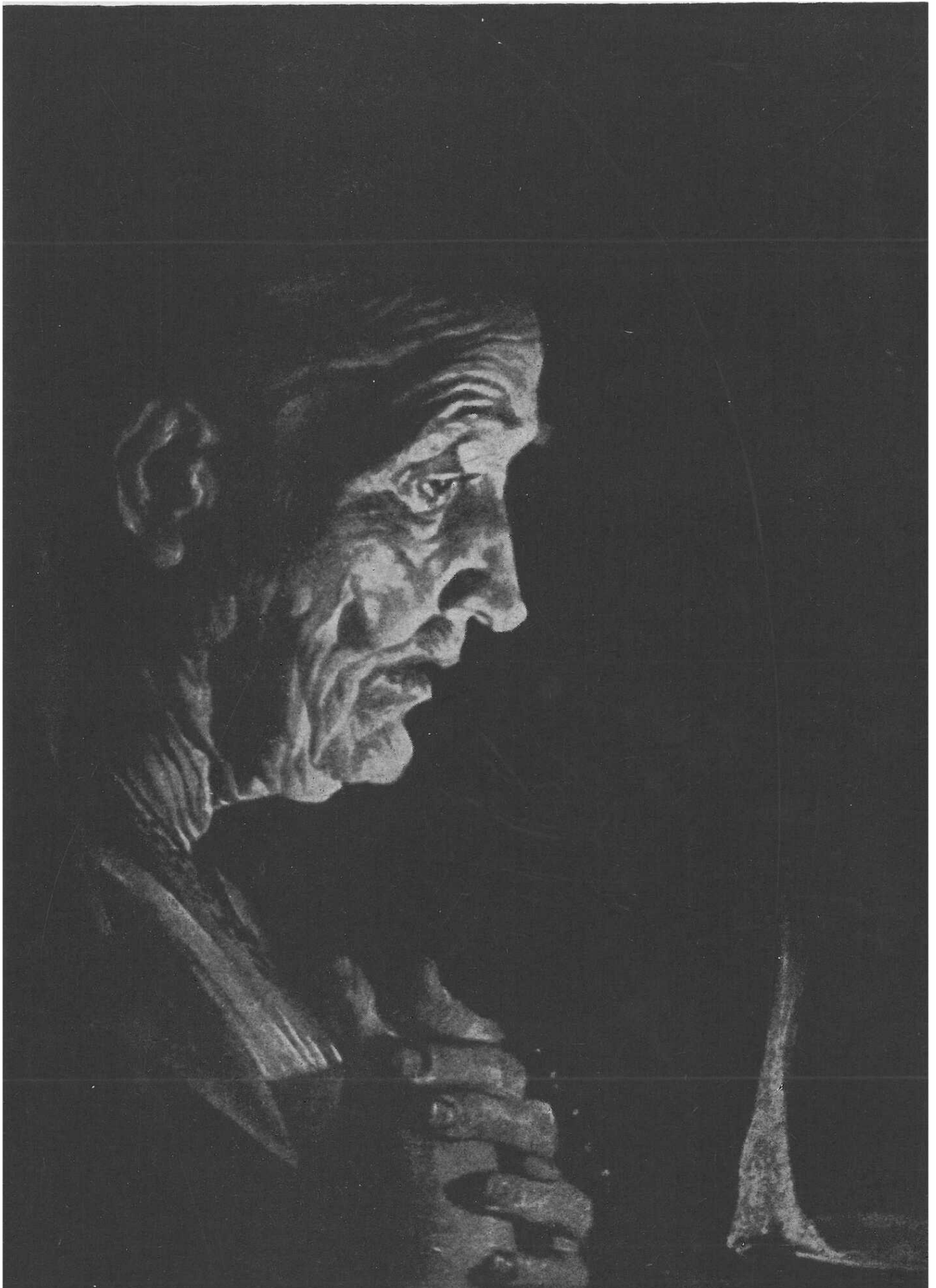
DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XV. — Číslo 6. — V Praze dne 10. června 1965

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚČN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 31. V. 1965 - A-14*51398





UCHOVNÍ PASTÝŘ ⁷ 1965





První strana obálky: Z nově uspořádané sbírky Pražského hradu. Mathias Spomer: Státna s lampou (1685). — Druhá strana obálky: Pohled na Helsinky kde byl dne 10. července zahájen Světový kongres obránců míru. Předseda Světové rady míru John Bernal zahajuje kongres. Delegace VDB na zasedání kongresu a pohled na budovu, v níž kongres zasedal.



DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XV. ČÍSLO 7. — ZÁŘÍ 1965

ORSAH: Resoluce CMVKD, Pastýřský list, O Církvi, ThDr. Jan Merell: Koncil o životě a práci kněží, ThDr. Metoděj Habáň: Cesta mysli k Nejvyššímu, ThDr. Josef Kubalík: Husitské pojetí Církve, ThDr. Josef Cibulka: Pohřbení Konstantina-Cyrila v Římě a osudy jeho ostatků, Fr. B. Srubek: Liturgická obnova, Co dělat, aby se věřící činně účastnili mše svaté, Josef Kunický: Rozjímavý překlad žalmů, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, Václav Oktábec: Blaník svatého Václava, ThDr. Karel Sahan: Preface mariánská, Dr. Josef Beneš: Josef Kos, J. B.: Záblesk světél míru, Náš zápisník, Úřední zprávy.

ABY PRÁVA JEDNOHO SE NEPŘEVŘÁTILA V NEDBÁNÍ A POPÍRÁNÍ PRÁV DRUHÉHO

RESOLUCE CMVKD přijatá na schůzi předsednictva dne 8. července 1965

Každému člověku dobré vůle jsou drahé ideály míru a svobody, které tvoří základy spokojeného života národů. Tyto ideály a jejich respektování se staly v moderní době nutným a bezpodmínečným požadavkem při vytváření mezinárodních vztahů, a proto každé porušení nutně vyvolává odpor světa a jejich porušovatel se stává předmětem spravedlivých útoků a ostrých protestů každého poctivě smýšlejícího obyvatele naší planety.

Ani my, katoličtí kněží Československa, poslušní Ježíše Krista, Knížete míru a pokoje, nechceme být pouze němými pozorovateli, ale účinnými pomocníky v boji za vítězství dobra na světě, nemůžeme mlčet, když vidíme, jak jsou opět šlapány ideály míru, svobody a nezávislosti vietnamského lidu. Měli jsme možnost poznat tento krásný lid, když delegace čs. katolíků před časem navštívila tuto zemi, nakloněnou slunci. Proto rozhořčeně pozvedáme svůj hlas proti americké agresi a plně chápeme hrdinný vietnamský lid, který se zbraní v ruce hájí svoje právo proti těm, kteří daleko od své země na Indočínském území znásilňují jejich vlast a vedou špinavou válku.

Svatý Otec Pavel VI. již několikrát ve svých projevech nabádal k zastavení krveprolévání a ve své encyklice „Mense Maio“ velmi jasně v této souvislosti konstatuje, že se „zapomíná na úctu k posvátnému a nedotknutelnému rázu lidského života a že se používá systému a jednání, které jsou v přímém rozporu s normálním cítěním a mravy civilizovaného národa“.

Je to zajisté velmi bolestné konstatování a smutné vysvědčení pro Spojené státy americké, které by rády byly představitelkou humanismu ve světě, když nejvyšší hlava Církve musí pozvednout hlas na obranu lidské důstojnosti, kterou ony svou agresí ve Vietnamu bezohledně šlapou.

Proto my, katoličtí kněží Československa a s námi i náš věřící lid, protestujeme proti této ne-spravedlivé válce, kterou Američané ve Vietnamu rozpoutali. Poslušní výzvy Svatého Otce Pavla VI., který žádá, aby o jeho přáních a nabádání k zastavení krveprolívání byli uvědoměni věřící a konány modlitby za mír, žádáme, aby byly zastaveny veškeré válečné akce a s nimi spojené represálie proti bezbrannému obyvatelstvu, zvláště bezohledné bombardování Vietnamské demokratické republiky. Žádáme odchod amerických vojsk z indočínského území neboť jejich přítomnost násilím potlačuje svobodný projev vůle vietnamského lidu, který si chce ve své zemi řídit záležitosti bez vměšování cizích mocností, a konečně žádáme o důsledné dodržování ženevských dohod, zajišťujících mírový život občanů této části naší planety.

Bůh, který je „otcem milosrdenství a všelikého potěšení“ (2, Kor 1, 3), jistě vyslyší naše modlitby za mír a zvláště modlitby nešťastných našich katolických bratří vietnamských, kteří s tak příkladnou láskou k vlasti přinášejí těžké oběti a trpí pro zlé a sobecké cíle agresorů, kteří vidí pouze bohatství jejich země, a vedeni svou zaslepenou chtivostí chladně ničí lidské životy. V bratrském spojení s hrdinným lidem vietnamským a rozhořčeném odporu proti americkým agresorům voláme k nebesům za mír a spolu se Svatým Otcem Pavlem VI. se modlíme, aby Bůh osvětil ty, kteří řídí osudy národů a byl nastolen „mír opravdový, stojící na pevných a trvalých základech spravedlnosti a lásky, spravedlnosti vůči nejslabšímu stejně jako nejsilnějšímu, lásky, která odstraňuje bludy sobectví a brání, aby práva jednoho se nepřevrátila v nedbání a popírání práv druhého.

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSSR

Pastýřský list

Od podzimu 1958 začaly se šířit na severním Slovensku zprávy, že na hoře Živčákové, farnost Turzovka, okr. Čadca, diecése nitranská, měla se zjevit Panna Maria jistému hajnému. On sám to o sobě tvrdil a vyzýval lidi, aby na tuto horu putovali a tam se modlili.

Mnozí mu uvěřili, začali tam chodit a konat pobožnosti.

Njdp. biskup nitranský, na jehož území se dotyčné místo nachází, byl na to upozorněn, a proto podle církevních předpisů dal tento případ přísně vyšetřit. Při tomto vyšetřování zjistily se tyto skutečnosti:

1. Dotyčný hajný, kterému se měla zjevit Panna Maria, byl ještě v r. 1958 na léčení v Krajském ústavě nár. zdraví v Žilině a podle lékařského nálezu trpěl duševní chorobou, která byla charakterizována „opakovanými zrakovými a sluchovými halucinacemi náboženského obsahu, na které navazoval bludný výklad, že je pověřený božským posláním“.

2. Na samém místě údajného zjevení dějí se různé nepřístojnosti. Věřící, kteří toto místo vyhledávají, přicházejí tam obvykle v neděli nebo svátek, přitom nezachovávají církevní příkázání o účasti na mši svaté, poslouchají tam různá „kázání“ nepovolaných lidí, modlí se modlitby a zpívají písně, které nemají církevního schválení.

3. Věřící přinášejí tam obrazy, sochy, kříže, které zavěšují na stromy nebo kladou na zhotovené podstavce. Tyto předměty padají na zem, poškozují se a znehodnocují se.

4. Na tomto místě je od pradávna pramen obvyklé vody, o které tvrdí, že je zázračná, ačkoliv církevními úřady nebyl hlášen ani jeden případ, že by voda měla nějaký mimořádný účinek.

Poněvadž tento politováníhodný případ nemá nic společného s pravým náboženským životem, biskupský úřad nitranský přípisem ze dne 22. 8. 1961, č. 954/61 zakázal věřícím toto místo navštěvovat a upozornil věřící, že další navštěvování tohoto místa by znamenalo vážné porušení církevní kázně.

Mnozí věřící o tomto zákazu neví, a proto se stává, že i ze vzdálených krajů republiky vyhledávají toto místo. Proto upozorňujeme na tento zákaz a žádáme věřící, aby tam nechodili, abychom pro případné neuposlechnutí tohoto zákazu nemuseli sáhnout k církevním trestům.

O tak zvaných soukromých zjeveních je oprávněna podat úsudek jedině Církev a jen ona je povolána k tomu, aby usměrňovala a řídila náboženský život.

Pravý náboženský život nevyhledává mimořádné formy zbožnosti, které Církev neschválila a které odporují jejím předpisům. Pravý náboženský život se věrně přidržuje církevních předpisů.

Proto prosíme a vyzýváme věřící, aby v tak závažných věcech nebyli lehkomyšní. Snažte se zabezpečovat si svůj časný a věčný blahobyť živou účastí na církevní liturgii, zvláště pak účastí na mši svaté a častým přistupováním ke svátostem, věrným zachováváním příkázání Božích i církevních a také svědomitým plněním svých každodenních povinností.

Římskokatoličtí biskupové a ordináři ČSSR

Tento pastýřský list byl čten dne 1. srpna t. r. v těch farnostech diecése, z nichž někteří občané uvěřili ničím neopodstatněným pověstem o výjimečnosti tohoto místa a navštívili Turzovku, ač duchovní správci upozorňovali na stanovisko Církve, která Turzovku za poutní místo neprohlásila.

Tak zvaná zázračná voda není ničím jiným než obyčejným povrchním pramenem, jakých je na území naší vlasti bezpočet a nejen že nemá léčivé moci, ale je dokonce k pití nezpůsobilá, jak konečně dokazuje rozbor, který provedla ČSAV. Tento povrchní pramen je zdravotně závadný a je s to ohrozit lidské zdraví.

Československá akademie věd provedla radiologický, chemický a bakteriologický rozbor vody skupinou pracovníků oddělení radiologické dosimetrie Ústavu jaderného výzkumu ČSAV, Ústavu anorganické chemie ČSAV a Ústavu hygieny ministerstva zdravotnictví pod vedením a odborným dohledem akademika F. Běhouňka a došla k závěru, že prameny z kóty 801 katastru obce Turzovka (okres Čadca) jsou běžné povrchové vody, bez jakýchkoliv mimořádných vlastností ať po stránce chemické nebo radiologické. K pití se nehodí, ježto jsou bakteriálně znečištěny.

- 2 -

Závěr:

Prameny z kóty 801 katastru obce Turzovka /okres Čadca/ jsou běžné povrchové vody, bez jakýchkoliv mimořádných vlastností ať po stránce chemické nebo radiologické. K pití se nehodí, ježto jsou bakteriálně znečištěny.

Se soudružským pozdravem

Pluhař

člen korespondent J. Pluhař
hlavní vědecký sekretář ČSAV

Příloha 1, 2, 3, 4

Předsednictvo Slovenské akademie věd tyto závěry potvrdilo.

Pokládáme za svoji kněžskou povinnost odvrátit naše věřící od pošetilých návštěv podobných míst a uznávání pověstí, které nebyly uznány Církví, jak jasně bylo řečeno v Pastýřském listu římskokatolických biskupů a ordinářů ČSSR.

O CÍRKVI

Dogmatická konstituce

Hlava V.

O VŠEOBECNÉM POVOLÁNÍ K SVATOSTI V CÍRKVI

39. Církev, jejíž tajemství posvátný sněm předkládá, je neporušeně svatá. Neboť Kristus, Syn Boží, který je oslavován s Otcem a Duchem jako „jediný svatý“ (1), Církev svou jako snoubenku miloval, Sama sebe vydal za ni, aby ji posvětil (sr. Ef. V, 25–26) a ji zapojil na Sebe jako své tělo i zahrnul darem Ducha svatého ke slávě Boží. Proto v Církvi všichni ať již patří k hierarchii či jsou jí paseni, jsou voláni k svatosti podle slov apoštola: „To je totiž vůle Boží vaše posvěcení“ (1 Sol. IV, 3; Ef. 1, 4). Tato svatost Církve neustále se projevuje a musí projevovat v plodech milosti, jež vytváří Duch ve věřících; mnohotvárně je vyjádřena u jednotlivců, kteří v řádu svého života stoupají k dokonalosti lásky vzdělávající jiné; vlastním způsobem se objevuje v praxi — uplatňování rad, jež se zovou evangelickými. Toto uskutečňování rad za pomoci Ducha svatého mnohými křesťany na sebe vzaté ať soukromě či v povoláních nebo stavech v Církvi potvrzených, přináší ve světě přeslavné svědectví a příklad svatosti.

40. Učitel a příklad vši dokonalosti, Pán Ježíš, hlásal všem i jednotlivým učedníkům svým svatost života, jejímž původcem a dovršitelem je On sám: „Budtež dokonalí jako Otec váš nebeský, dokonalý jest“ (Mt. V, 48) (2). Poslal na všechny Ducha svatého, jenž by je uvnitř pohnul, aby milovali Boha z celého srdce, ze vši duše a ze vši mysli i ze vši síly své (sr. Mk. 12, 30), a navzájem, aby se milovali jako Kristus miloval je (sr. Jan 13, 34; 15, 12). Přívrženci Kristovi povolání od Boha ne podle svých zásluh, nýbrž z Jeho úradku a milosti a ospravedlnění v Pánu Ježíši, opravdu se stali ve křtu víry dítkami Božími a účastnými na Boží přirozenosti, a tak skutečně svatými. Pročež mají posvěcení, jež přijali, si udržovati a zdokonalovati svým životem za pomoci Boží. Jsou napomínáni apoštolem, aby žili „jak se sluší na svaté“ (Ef. V, 3), a aby oblékli „se jako Boží vyvolení, svatí a milí, v srdečné milosrdenství, dobrotu, pokoru, mírnost a shovívavost“ (Kol. 3, 12), a přinášeli ovoce Ducha v posvěcení (sr. Gal. V, 22; Řím. 6, 22). Poněvadž však v mnohých věcech urážíme všichni (sr. Jak. 3, 2), potřebujeme opravdu Božího milosrdenství a musíme se denně modliti: „Odpusť nám naše viny“ (Mt. VI, 12) (3).

Všem tudíž je jasné, že všichni křesťané jakéhokoli stavu a povolání jsou voláni k plnosti života křesťanského a ke zdokonalování v lásce a touto svatostí i ve společnosti pozemské je podporován lidštější způsob života. Nechtě věřící k dosažení této dokonalosti nasadí své síly přijaté podle míry dané Kristem, aby jdouce ve šlépějích Jeho i Jeho obrazu se přiblížili, ve všem zachovávajíce vůli Boží a tak se oddali celým svým duchem slávě Boží a službě bližnímu. Tak svatost lidu Božího vyrostle v bohaté plody, jak je prokazováno v dějinách Církve velkolepě životem tolika svatých.

41. V rozličných druzích a povinnostech života je pškována od všech jedna svatost, kteří od Ducha svatého jsou puzeni a poslouchajíce Boha a klanějíce se Otci v duchu a v pravdě, následují Krista chudého, pokorného a nesoucího kříž, aby si zasloužili býti účastnými Jeho slávy. Každý však podle vlastních darů a povolání má nastoupiti neochvějně cestu víry, jež vede k naději a láskou vrcholí.

Na prvním místě pastýři stáde Kristova mají podle obrazu nejvyššího, a věčného Velekněze, Pastýře a Biskupa našich duší svatě, pokorně a statečně vykonávati svou službu, jež takto vykonávána též jim bude výtečným prostředkem posvěcení. Vyvolení k plnosti kněžství jsou obdarováni svátostnou milostí, aby modlitbou, obětí a kázáním, veškerým způsobem své biskupské péče a služby vykonávali dokonale úřad pastýřské lásky (5),

aby se nebáli i duši svou za své ovce položit a jako vzory pro své stáde (sr. 1 Pet. 5, 3) též svým příkladem pomáhali Církvi den ode dne k vyšší svatosti.

Kněží podle obrazu biskupů, jejichž duchovní korunu vytvářejí (6), z jejichž milosti služebně majíce účastenství, skrze Krista, věčného a jediného Prostředníka, nechť každodenním výkonem svého úřadu rostou v lásce Boha a bližního, zachovávají pouto kněžského společenství, oplývají vším dobrem duchovním a dávají všem živé svědectví Boha (7), horlivě následující těch kněží, kteří během věků často v pokorné a skryté službě nám zanechali přeslavný vzor svatosti. Jejich chvála je v Církvi Boží. Modlíce se a přinášeje oběť za svůj lid a za veškeren lid Boží, následující to, čím se obírají (8), nechť se nedají odstrašiti překážkami, starostmi a nebezpečími, nýbrž spíše tím stoupají k vyšší svatosti, živíce a podporující svou činnost plností rozjímání k potěše celé Církve Boží. Všichni kněží a zvláště ti, kteří pro zvláštní titul svého vysvěcení se zovou kněží diecéšní, nechť jsou pamětliví toho, jak k vlastnímu posvěcování přispívá věrné spojení s biskupem a ušlechtilá spolupráce.

Poslání a milosti nejvyššího Velekněze zvláštním způsobem jsou účastni i služebníci nižšího svěcení, hlavně jáhni, kteří přísluhující tajemstvím Krista a Církve (9) mají se chrániti od vši neřesti, Bohu se líbiti a pečovati o všechno dobro vůči lidem (sr. 1 Tim. 3, 8–10). Klerikové, kteří jsou Pánem voláni a odděleni pro Něho, se připravují pod dozorem pastýřů k úřadu kněžskému, jsou povinni své mysli i svá srdce přizpůsobovati tomuto přeslavnému povolání, na modlitbách horliví, v lásce horoucí, myslíce na to, co je pravdivé, spravedlivé a dobré pověsti, vše konající pro slávu a čest Boží. A k nim přistupují ti laici od Boha vyvolení, kteří jsou voláni od biskupa, aby se věnovali plně apoštolské práci, a na roli Páně pracují s mnohým užtkem (10).

Manželé však a rodiče křesťanští mají jdouce po vlastní cestě věrnou láskou, podporovati se navzájem v běhu života a v milosti a vychovati potomstvo ochotně od Boha přijaté v křesťanských naukách a evangelických ctnostech. Neboť tak dávají všem příklad vytrvalé a ušlechtilé lásky, vybudovávají bratrství lásky a jsou svědky plodnosti Matky Církve i spolupracovníky na znamení a účastenství oné lásky, již Kristus miloval svou Nevěstu a Sama sebe vydal pro ni (11). Podobný příklad jiným způsobem je dáván vdovami a osobami neprovdanými, které mohou přinést k svatosti a činnosti Církve nemalou hřívnu. Ti, kteří se zabývají často tvrdými pracemi, mají sebe sami zdokonalovati lidskými díly, pomáhati spoluobčanům a podporovati celou společnost i tvorstvo k lepšímu stavu a též Krista, jehož ruce konaly řemeslnickou práci a jenž vždy s Otcem pracoval ke spáse všech, napodobovati v činné lásce, těšice se nadějí, jeden druhého břemena nesouce a samou všední prací tak stoupají k vyšší svatosti apoštolské.

Zvláště s Kristem trpícím pro spásu světa se mají sjednotit ti, kteří jsou tísněni chudobou, nemocí, slabostí a jinými neduhy, nebo trpí pronásledování pro spravedlnost, ty Pán v evangeliu blahoslavlil a „Bůh vši milosti, jenž nás povolal skrze Krista k své věčné slávě po krátkém utrpení zdokonalí, utvrdí, posílí a upevní“ (1 Pet. V, 10). Tudíž všichni věřící křesťané ve svých povoláních, povinnostech životních a všim budou denně více a více posvěcováni, když vše přijmou s vírou z rukou nebeského Otce a budou spolupracovati s vůlí Boží projevováním lásky, již Bůh miloval svět, též v samé časné službě.

42. „Bůh je láska a kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh je v něm“ (1 Jan 4, 16). Bůh však vylil svou lásku do našich srdcí prostřednictvím Ducha svatého, který nám byl dán (sr. Řím. V, 5); proto první a nejpotřebnější dar je láska, kterou Boha milujeme nade všechno a bližního pro Něho. Aby však láska jako dobré

seménko v duši vzrostlo a přineslo užitek, každý věřící musí rád slyšet slovo Boží a Jeho vůli za pomoci milosti Boží skutky plnit, přijímat svátosti, zvláště Eucharistii a účastnit se na posvátných úkonech, věnovat se modlitbě, sebezapírání, účinné službě bratrské a neustálému konání ctností. Neboť láska jakožto pouto dokonalosti a plnost zákona [sr. Kol. 3, 14] řídí všechny prostředky posvěcení, ztvárňuje a přivádí k cíli [12]. Proto pravý učedník Kristův je označen láskou jak k Bohu, tak k bližnímu.

Poněvadž Ježíš, Syn Boží, svou lásku projevil tím, že dal svůj život za nás, nikdo nemůže mít větší lásku než ten, kdo svou duši položí pro Něho a pro své bratry [sr. 1 Jan 3, 16; Jan XV, 13]. K tomuto nejvyššímu svědectví lásky přede všemi, zvláště před pronásledovateli, někteří křesťané již od prvních dob byli povoláni a budou voláni. Tudíž mučednictví, jímž učedník se připodobňuje Mustru, jenž dobrovolně pro spásu světa smrt podstoupil a Jemu prolitím krve se přirovnává, je oceňováno Církví jako výtečný dar a nejvyšší důkaz lásky. Ač málokterým je dáno, přec všichni mají být připraveni vyznati Krista před lidmi a za pronásledování, jež vždy Církvi se děla, a Jej sledovati na cestě křížové.

Svatost Církve je rovněž podporována zvláštním způsobem mnohonásobnými radami, jež Pán předkládá v evangeliu svým učedníkům k zachovávaní [13]. Mezi nimi vyniká drahocenný dar milosti božské, jež některým je dáván Otcem [sr. Mat. 19, 11; 1 Kor. 7, 7], aby v panictví neboli celibátu snáze s nerozděleným srdcem [sr. 1 Kor. 7, 32–34] se zasvětili jedinému Bohu [14]. Tato dokonalá zdrženlivost pro království nebeské vždy byla v obzvláštní účtě v Církvi, jakožto znamením a vrchol lásky a jakýsi mimořádný zdroj duchovní plodnosti ve světě.

Neboť Církev též znovu uvažuje o napomenutí apo-

štola, jenž vyzýváje věřící k lásce je vybízí, aby „to smýšlení měli v sobě, které bylo i v Kristu Ježíši, jenž same sebe zmařil přijav přirozenost nevolníka – stal se poslušným až k smrti“ [Fil 2, 7–8] a pro nás „se stal nužným, ač byl bohatý“ [sr. 2 Kor. 8, 9]. Ač následování této lásky a pokory Kristovy a svědectví je pro jeho učedníky nutné, přec Matka Církve ve svém lůně má vícero mužů a žen, kteří pokolení Spasitelovo dokonaleji následují a jasněji prokazují, přijímající chudobu ve svobodě dítek Božích a odřikající se vlastní vůle; ti se totiž člověku pro Boha ve věci dokonalosti nad míru přikázání podrobují, aby se plněji připodobnili Kristu poslušnému [15].

Tudíž všichni věřící křesťané jsou vyzýváni a též vázání k úsilí o svatost a dokonalost svého stavu. Proto všichni nechť se snaží, aby své city správně řídili, aby si nedali bránit od usilování po dokonalé lásce užíváním pozemských věcí a přilnutí po bohatství proti duchu chudoby podle napomenutí apoštola: „Kdo užívají tohoto světa, jako by ho neužívali, neboť tvářnost tohoto světa pomíjí“ [1 Kor. VII, 31].

P o z n á m k y:

1. Missale Rom.: Gloria in excelsis;
2. Origenes-Com. Rom. PG 14, 1122;
3. S. Augustin Retract. II. 18–PL 32, 637;
4. Pius XI. Enc. Rerum omnium — 1923;
5. S. Th. II. II. q. 184, art. 5;
6. Sv. Ignác: Magn. 13, 1;
7. Pius X. — Exh. Haerent animo — 1908;
8. Ordo consecr. sacerdot.;
9. Sv. Ignác: Trall. 2, 3;
10. Pius XII. Alloc. Sous la maternelle protection — 1957;
11. Pius XI. Enc. Casti connubii — 1930;
12. Sv. Augustin: Enchir. — PL 40, 288;
13. Origenes: Com. Rom X. — PG 14, 1275;
14. Tertul.: Exhort. Cast. — PL 2, 925;
15. De spirituali paupertate et oboedientia;
16. S. Jan Chrysost.: In Mat. — PG 57, 81.

KONCIL O ŽIVOTĚ A PRÁCI KNĚŽÍ

(*Dokončení*) Ve stejném smyslu mluvil i druhý španělský biskup J. Flores: V otázce sociálního zabezpečení kléru musejí být pro případ nemoci a stáří přesně zachovávány sociální zákony. Nesmějí se vyskytovat křiklavé rozdíly, ani rozdíly mezi duchovenstvem ve městech a na venkově. Základní plat by měl být pro všechny stejný, neboť všichni pracují pro celou Církev. Biskup doporučoval národní, popřípadě mezinárodní instituce pro podporu církevní práce. Indický biskup G. Evangelisti žádal, aby schéma dalo popud k tomu, aby bohaté farnosti pomáhaly chudým a hlavně, aby v textu ještě jasněji bylo poukázáno na nutnost dostatečného *zopatření kněží ve stáří*. Němečtí biskupové [J. Hiltl z Řezna] navrhovali, aby sociální pojištění bylo rozšířeno i na hospodyně. Zanedbání této sociální povinnosti způsobuje nejednou těžké pastorační škody. Toto zopatření farních hospodyní má být zajištěno, neboť každý musí nahlédnout, jak je důležité, aby bylo postaráno o udržení zdraví duchovních. Proto tato povinnost není věcí vedlejší, ale pastorační a sociální úlohou. I zde nutno použít zásad z „Mater et Magistra“.

O *reformě kněžské služby* mluvil světící biskup L. Sanchez-Moreno z Peru. Řekl: Papež Pavel VI. připomněl před začátkem letošního období koncilu, že koncil musí hledět na znamení doby a na znamení Boží. Znamení doby zdají se ukazovat, že mezi Církví a lidskou společností, mezi kněžskou službou a občanským společenstvím je zbudována zeď. Při vši stručnosti má schéma zřetel na tuto situaci. Mělo by však být ukázáno ještě zřetelněji, že jedno i druhé znamení vyžaduje důkladnější reformu kněžské služby. Tato znamení požadují užší navázání styků mezi kněžími a věřícími, lepší poznání dnešních pastoračních potřeb, větší pružnost, specializaci ve struktuře a organizačních formách kněžského apoštolátu. V podobném smyslu mluvil ecuadorský biskup V. Garay Gordobil, který žádal, aby podle nového církevního práva byla postavena po bok biskupovi kněžská rada, která by se neskládala pouze z kněží biskupské kurie, ale i ze členů zvolených z diecézního kněžstva. Biskup by měl tuto kněžskou radu v závažných otázkách vyslechnout

nebo dokonce dostávat její svolení. Biskup by je měl v některých otázkách spíše konsultovat než svou kapitulou, která již neodpovídá dnešním potřebám.

Několikrát padla při diskusi i věta, že *kněží nemají jenom povinnosti, ale i práva*, která by měla být v novém kodexu jasně vymezena [S. Baldassari, arcib. z Raveny]. V této věci mluvil nejpádněji opět V. Garay Gordobil: Texty až dosud prodiskutované, řekl, mezdají se být ve prospěch vztahů mezi kněžími a biskupy. Ve skutečnosti, zatím co práva biskupů jsou zvětšována a přesně stanovena, o právech kněží, jak jednotlivců, tak kolektivu, se nemluví. Pokud jde o jednotlivce, jistě, mluví se o patřičném zopatření kněží. Nic však se nestanoví proti možnému zneužití nebo libovůli biskupů. Odpusťte, že tak mluví, dodal biskup, ale nejsme utvrzeni ve svatosti.

S mimořádnou sympatií byla přijata slova chvály a uznání *venkovským farářům* kardinála E. Ruffiniho a G. Perisse, arcib. z Naxosu v Řecku. Kardinál vytkl předloze, že je v textu příliš mnoho napominání. Jako ukázkou přečetl několik úseků, kde se zdá, jako by učitel napomínal své žáky. To by u věřících mohlo vést ke zmenšení účty, kterou mají mít ke svým kněžím. Koncil by se měl zmínit o často heroických podmínkách kněžského života, zvláště venkovských farářů; bylo by z toho vidět, že biskupové oceňují ctnosti a práci svých kněží. Venkovským farářům byl zcela věnován projev arcibiskupa Perisse. Projev byl zahájen pozdravením přítomného francouzského venkovského faráře. V stálém duchu oběti, řekl arcibiskup, konají svou skromnou službu, za kterou se jim dostává často malého zadostiučinění. Byla by napravena nespravedlnost, kdyby vlastní oddíl schématu mluvil o těchto kněžích, kteří bývají pokládáni za poslední kategorii. Právě jejich apoštolát se tolik podobá Kristovu působení, který kázal venkovskému lidu a lidem prostým, z nichž si také vyvolil své apoštoly. V době rostoucího útěku z venkova zůstávají tito kněží na svém místě a v kulturní samotě, aby živili víru svého lidu. Biskup by je měl častěji navštěvovat, jejich vzdělání by mělo být

doplňováno a zůstat ve styku s vývojem světa. Mezinárodní organizace na podporu chudých venkovských farností mohla by být velmi užitečná. Jak bylo již podotknuto, po této třídenní diskusi byla předloha vrácena k novému přepracování a k nové diskusi na čtvrtém zasedání koncilu. A ještě před ukončením třetího zasedání koncilu s datem 12. listopadu 1964 byl rozdělán koncilním Otcům nový, opravený text, nesoucí

název: Schema Decreti De ministerio et vita presbyterorum. Textus emendatus et relationes. Tedy jako Decretum a ne pouze Propositiones, jak tomu bylo v textu diskutovaném na třetím zasedání. Text připravený a rozšířený na základě 455 připomínek Otců (a připomínek kněží z duchovní správy, zaslaných příslušné komisi) má 19 hlav (41 str.) na rozdíl od předchozího, který měl 12 propozic (23 str.).
ThDr. Jan Merell

CESTA MYSLI K NEJVYŠŠÍMU

V historii lidského myšlení šlo často o rozumnou průkaznost Boha, duše a lidské svobody nebo o její popření a o vliv takových skutečností na vývoj člověka. J. Maritain ukázal, jak popření a označení za nevědeckou skutečnost Boha, a proto i neodůvodnění náboženství, skutečnosti duše a popření svobody člověka se jakoby rozlilo do všeho, do způsobu vědeckého myšlení a jednání i do civilizace. Takový vliv se označoval za nutný jako vědecký požadavek a jako nový obraz o přírodě.

V pozadí tohoto myšlení stojí dlouhá doba filosofického vývoje, a to od Descarta až po Kanta, Comteho atd., pak vyvoj přírodních věd o hmotě od Galileiho až do nejnovější doby. V poslední době vzniklo protikladné mínění: „Odnáboženštit náboženství“. Také Teilhard de Chardin se pokusil na základě „nové vědeckosti“ naznačit pro křesťanské myšlení jakýsi úvod, jak sám praví, k vysvětlení světa ve spojitosti s křesťanskou naukou, ne jako ontologický systém o skutečnosti a kausálních vztazích ve vesmíru, nýbrž chce dát porozumění jevům v časovém běhu. Jakýsi druh fenomenologie mu k tomu má posloužit. Tím si otevřel široké pole k básnickému pojednání o skutečnu, a k výkladu fakt ze zkušenosti, na nichž hledá nějakou zákonitost. Chceme-li mít jasno v nesnadné a složité věci, jak ji máme dnes před očima, je třeba poznat, co je vědeckost uplatněná na jakýkoliv obor. Plášť vědeckosti nemůže nijak rušit věci v jejich podstatě ani zjednodušovat jsoucna nebo metody, jak dojít k poznání ontologické struktury a podstatné zákonitosti jevů i věcí. Útěk do fenomenického světa má mnoho možností libovolnosti.

Dějiny lidského myšlení a poznání ukazují jasně, že člověk od prvních úsvitů vědeckosti a racionálního zkoumání proti dřívějšímu mýtickému hledal principy věcí a principy pohybu, příčiny přímé i vzdálené, a elementy dění i jsoucna. Poznání příčin a principů bylo postaveno za vědecké poznání na rozdíl od mýtu a primitivního způsobu myšlení. Zdá se, že tento požadavek vědeckosti pro racionální a vědecké poznání je úplný. Nemůže se říci, že moderní vědeckost něco přidal k přesné definici vědeckého poznání jako poznání příčin, a proto je věcně odůvodněné. Mnohdy svými neodůvodnitelnými předpoklady zmenšoval univerzálnost a přesnost vědeckosti obsaženou v řeckém myšlení.

Racionální poznání nemá jiné možnosti než uvedené, aby dospělo k vědeckému vědění, nejen k domněnkám nebo teoriím, i když všude tento ideál vědění není dosažitelný. Přesto rozum se nemusí vzdávat svých nároků, protože jsou přirozené. Meze si může klást jen poznání v určitém oboru.

Vědeckost má své stupně, které odpovídají různým specificky vymezeným oborům vědeckým. Každý obor reprezentuje samostatný řád v realitě a vymezený úsek skutečnosti, a proto vyžaduje i vlastní způsob poznání.

Řád je smysluplný celek, ve kterém spolupracují aktivní i pasivní principy a formují hmotné elementy způsobem přiměřeným k vlastním výsledkům a cílům. V něm jsou dány všechny příčiny a principy ve vztahu k cíli, proto mají smysl. Nepozná-li některý obor vědecký úplně smysl dění, aktivních a hmotných principů čili přirozený cíl, pak se pohybuje jen na okraji a tvoří domněnky a teorie místo vědění. Je nutné v každém vědeckém úseku najít způsob vlastní, ne nahodilému shluku a libovolným kombinacím, nýbrž přiměřený přírodnímu dění. Způsob je totiž co přiměřenost aktivních a hmotných principů k cíli. Najde-li se pravý způsob, dochází se k zákonitosti a tím k danému řádu.

V analogické složitosti skutečnosti čili jsoucna je mnoho druhů řádů, některý je užší a partikulární, jiný širší a univerzálnější. Ve filosofii jde i o řád nejuniverzálnější, tj. o bytí věcí a jeho zákonitost. V řádu bytí je nejvíce problémů a tajemství, která skutečnost v sobě chová a mnohé z nich mají nutné vztahy k člověku a jeho duchovnímu životu.

Z každého řádu a stupně poznání se objevují nové páprsky pravdy o skutečnosti. Filosofický řád má vztah k hlubšímu pochopení smyslu, k podstatným prvkům a k vyšším cílům života. Zaujímá univerzální skutečnost v bytí, a je to přiměřená věda lidskému rozumu a jeho snaze dojít k pravdě. Pravda se nedá uměle omezit; jak velké jsou rozměry ducha a jeho schopností tak velké jsou rozměry poznání pravdy. Proto i nejvyšší pravda je oborem filosofie bez předsudků, i když stopy vedou až poznání ducha a Boha a vzájemných vztahů, tj. Božích k nám a našich k Bohu.

Nic z těchto vyšších poznatků neodporuje nejdobronejším zjištěním o skutečnosti, nanejvýš domněnkám a teoriím, které jsou stavem mysli k věcem a řádů, nikoliv jisté poznatky o zákonitosti jsoucna. Poznatky o pravdě se mohou jen doplňovat. Někdy snaha o novost místo o pravdu může způsobit zmatek, protože více než skýtá řád jsoucna, nemůže být objeveno. Mimo jsoucno není nic než hra fantazie a umělé konstrukce.

Skutečnost lidská vrcholí v tom, že duch a organizovaná hmota vytvářejí vyšší stupeň bytí. Obsahuje, co je v nižších stupních reality, (bohatství hmoty a živé oblasti vegetativní a smyslové), ale nadto má vědomí, a jeho princip, tj. inteligenci. Inteligentní princip si formuje i předchozí oblast hmotnou a smyslovou jako přiměřený předpoklad svého projevu života. Duchovní princip svou aktivitou ovládá životní běh člověka a má velké nároky na něho, aby jeho životní vědomí bylo úplné. To činí z člověka neuspokojitelného hledače pravdy a štěstí, což jsou projevy dvou schopností vlastních ducha, rozumu a vůle. Nejde-li člověk touto cestou, nutně přechází jeho neuspokojitelnost do smyslových forem života a jeho zážitků, a ty dovedou ubít člověka, protože nejsou přiměřené duchu.

Sv. Tomáš označil cestu ducha jako cestu mysli za tím co je „verum universale“ a cestu vůle za tím co je „bonum universale“. U každého poznatku si duch spolupovědomuje, jaký má nebo může mít pozatek pro životní běh a pro celou pravdu, pravdu a štěstí. (Proto se snažili mnozí z odborných fyziků a přírodovědců psát úvahy o filosofickém názoru na skutečnosti čili o světovém názoru, i když jejich odborný úsek zkoumání a objevů jim k tomu nedával předpoklady.)

Do oblasti ducha a jeho aktivity zapadá i nutnost náboženství, které se má podle Krista dít v duchu a pravdě.

Náboženství v nejširším významu slova značí objevený vztah k Nejvyššímu. Zahrnuje jak poznání mysli existence Boží tak poznání a uznání závazku k Němu jako Tvůrci a Poslednímu cíli života.

Je zřejmé, že už tyto kroky pohybu ducha jsou i nesnadné, zůstanou-li v přirozeném řádu poznání a obratu k Bohu, i velké, protože znamenají vrchol, k němuž duch může dojít.

Z nových poznáních vztahů a závazků k Bohu se vytváří životní vztah ducha, a to z poznání nejvyšší skutečnosti, pravdy a lásky. V těchto vztazích se totiž dokonaleji zjeví podobnost člověka s Bohem, kterému se podobá myslí, tj. rozumem a svobodnou vůlí. Tato po-

dobnost je nejvyšší tehdy, je-li v životním pohybu, a vytváří-li v člověku obraz Boha vnitřním slovem lidským sice nedokonalým, a ve vůli láskou, která je obrazem Ducha sv. jako Slovo je Moudrost v Bohu. Dokonale se zjevuje tato podobnost člověka s Bohem a jeho vnitřním životem zjevenou pravdou Kristem.

Život ducha má své hloubky, které se stávají patrné aktivitou myšlením a láskou a každým dílem, které má počátek v této propastné hlubině. Náboženství nás váže na Boha jako na neochvějný princip lidského bytí a života a na poslední cíl. I tato oblast duchovní skutečnosti se dá analyzovat psychologickou analýzou a člověk v ní poznává, ne temné, iracionální síly, z nichž vyvěrá náboženství, nýbrž jasné prameny světla ducha a Božího působení, které sídlí v rozumu a vůli, v mysli, v nejvyšší části ducha. Z nich žije duch. K těmto jasným pramenům světla patří i poznání pravdy Kristova, jak je dána jeho dílem vykoupení a vzkříšení. V křesťanské pravdě není nejasný původ vzniku a vývoje z nízkých a úpadkových forem. Tyto mýtické prvky jsou od původu a vývoje křesťanství vzdálené a pro svou temnost a irradialitu jsou vědecky nezachytitelné.

„Já jsem Cesta, Pravda a Život,“ říká historický Kristus. Tento pramen není z filosofie, je dán člověku z Boha. Přesné pojetí filosofické může jen sloužit přesnému vyjádření pravdy Boží. Nemůže ji zmenšovat nebo převracet nebo nějak ztotožňovat ani s přírodovědeckými ani filosofickými myšlením. O takové pravdě přímo jedná teologie a je předmětem víry. Víra potřebuje jako předpoklad, nikoliv jako vlastní důvod, racionální odůvodnění, k čemuž užívá teologie poznatků jak filosofických tak vědeckých, jsou-li absolutní. Z věd zasahuje nejvíce historie a její pomocné vědy, protože život Kristův se odehrál historicky na této zemi a jeho dílo je zapsáno v pramenech, které mimo inspiraci Ducha sv., jsou i dílem historickým.

I toto světlo je dáno k dispozici lidskému duchu, aby v něm našel zdroje pravdy v celé šíři a hloubce. V něm září i nejvyšší dobro a jeho účinný vliv na život člověka. Nejvyšší zdroj pravdy pomáhá a vede k blaženosti člověka a odůvodňuje nejvyšší smysl jeho bytí. V něm, tj. v nejvyšším smyslu života, je uplatněna aktivita ducha tehdy, stane-li se náboženství součástí života. Nejvyšší funkcí života duch není zbavení něčeho, co patří k jeho životu, co podporuje a zdokonaluje jeho rozvoj. Je ale zbaven toho, co mu odporuje.

V životě nedostane duch nikdy nic hotového, co by nemělo možnost rozvoje. Každý krok na cestě pravdy znamená něco nového, co rozmnožuje život ducha. Jen ten může mluvit o křesťanství, že v něm je vše dáno hotové, že v něm není otevřenost k filosofickému myšlení světa, že je dána předem celá podstata člověka, předem daný řád, který jako apriorní danost může být pouze rozvíjen či naplňován aktivitou člověka. Takové mínění ovšem nezvratí řád a zákonitost, které vládnou skutečnosti. Pojetí vývojové nebo jakkoliv formulované o skutečnosti a přejímané i jako podklad filosofický v křesťanství nepřináší do skutečného běhu věcí a řádu nic než nejasný postoj myšlenkový. Křesťanská filosofie nehledá novotu za každou cenu, nýbrž pravdu. Všude, kde je pravdivé poznání o skutečnosti, je nutně součástí křesťanského postoje k ní, protože pravda je cílem lidského rozumu a duchovního života člověka. „Pravda vás osvobodí,“ říká Kristus.

Dojde-li někdo k vyšší úrovni formulovat jasněji pravdu o čemkoliv, je křesťanským myslitelem, alespoň v této věci. Taková je filosofie sv. Tomáše, otevřená všem novým poznatkům a problémům, aby je řešila a dávala světlo světu. Jenom lidé, kteří se zabývají filosofií, mohou pro vlastní nedostatek zasahovat rušivě do filosofie. Je totiž stavěna na principech, které jsou jakoby zákony pravdivého myšlení a vyjádření vztahů objevených ve skutečnosti.

Nic nespadá nikomu hotové. Každý člověk začíná svou „tabula rasa, in qua nihil est scriptum“ a má pouze možnosti a schopnosti se duchovně zrodit jako byl zrozen

tělesně, avšak i růst a dospívání svou aktivitou tak, jak je třeba aktivně se zúčastnit práce a aktivity v realitě a v lidském společenství. Přitom je zřejmé, že zasahují rozumem a schopností lidé a vedou si společenství dobře nebo špatně podle schopností a jiných kvalit. Takové samozřejmé principy lidské aktivity a vývoje nikdo nepopírá. Přesto nemůže nikdo zrušit řád a zákonitost, naopak je nutné, aby jí užíval. Nikdy nikdo z lidí není hotov, protože cíle jsou vysoké a velké, ale spíše se lidé zastavují a nejdou z různých důvodů k plnosti pravdy a života.

Duchovní obzor člověka je otevřen univerzální pravdě a univerzálnímu dobru, a právě proto hledá mysl i to, co je nejvyšší, jak v řádu pravdy, tak v řádu dobra. Aby člověk došel lidskou schopností až k tomu, co je nejvyšší v řádu pravdy a dobra, potřebuje k tomu předpoklady, a to takové, že zná meze i rozměry možnosti racionálního poznání. Racionální postup není racionalistický, jak to mnozí zaměňují. Racionální postup odpovídá přiměřenosti lidského rozumu a užívá jeho daných schopností, tj. jeho chápavosti a pronikavosti do vztahů objevených ve smyslovém vnímání o skutečnosti. Neomezuje se neodůvodněnými předpoklady, např. agnosticismu a kriticismu Kantova, kteréžto systémy postavily umělé hráze rozumu ve vztahu k Bohu a k duchovnímu světu.

Cest k Nejvyššímu je více.

Podle vnitřních dispozic v člověku vyhovuje někomu více cesta myslí přes jsoucno, jinému přes mravní zákon a dobro, jiného vede k Bohu řád a účelná stavba skutečnosti, ale i kausalita a skutečnost pohybu, je-li dobře pochopena, vede mysl k poznání existence Boha.

První pojem lidského intelektu o každé věci je, že věc je a že je něco. Jsoucno zahrnuje do sebe i to něco jako nositele bytí, i bytí. Tato analýza jsoucna jako prvního a nejjistějšího poznatku intelektu se stává absolutním základem jistoty a pravdy. Pravdivé a jisté je to, co je, a pokud je to něco skutečného. Na tento absolutní princip se odvolává nutně celé vědění lidské. Bytí totiž je to, co věci realizuje. Proto proniká jím až do nehlubších základů. Tajemná skutečnost bytí obsahuje v sobě stopy Nejvyššího principu bytí. Jiná skutečnost je ta, že věci se realizují pomocí pohybu, a proto pohyb odhaluje dva nutné principy, aby byl možný, tj. princip aktivní a pasivní. Pohyb má nutně aktivní příčinu a není ničím násilným v přírodním dění, protože je přijímán v pasivním principu jako jeho zdokonalování a usku-tečňování.

Aktivní princip je přednější před pasivním, ale oba principy mají k sobě vztah přiměřenosti, odpovídají si navzájem. Každá aktivita má přiměřenou možnost a pasivitu v něčem, co aktivitou může být zdokonaleno. Každý pohyb má přiměřenou příčinu. To platí jak v přírodním dění, tak v člověku, o jeho duševním zásahu pomocí intelektu a vůle. Intelekt lidský hledá příčinu a jak ve starověku tak i nyní, se liší výklad o něčem podle toho, jakou kdo určí příčinu věci.

„Na čí rozkaz se vysílá mysl na cestu za svým posláním,“ táže se žák v Kéna-Upanišádě (Radhakrišnan, Indická filosofie).

Je to dáno povahou intelektu, že jde za poznáním, a že hledá dokonalé poznání, což je totéž co přesné poznání.

Jak nás vede pohyb k Prvnímu principu?

K tomu uvádí Aristoteles důležitý princip, že totiž aktivní princip je primární, má přednost před pasivitou a možností. Nese to sebou povaha věci. Proto možnost, ať je vyjádřena jakkoliv, (chaos, privace čili zbavení, jak to jmenovali řečtí myslitelé nebo i v novém pojetí), nemůže být prvním principem. Každé pojmenování nutně hledá vyslovit smysl shodný s určitým pochopením myslí. (Proč se má hledat smysl jen ve světě nejmenších částic, když jde člověku i o širší záběr skutečnosti a jejího smyslu, např. o člověka samého. Proto nemožnou fyzikové stavět své poznatky za jediný poznatý smysl věcí a skutečna.)

(Pokračování)

ThDr. Method Habáň

HUSITSKÉ POJETÍ CÍRKVE

I. část

Osobnost Husova poutala vždy pozornost historiků. I v posledních letech se objevila řada spisů o českém reformátoru jak u nás, tak i v zahraničí. Z hlediska pokrokové marxistické interpretace hnutí husitského jsou zajímavé studie:

1. Zd. Nejedlý: Hus a naše doba — 1957,
2. J. Macek: Husitské revoluční hnutí — 1952,
3. M. Machovec: Husovo učení a význam v tradici českého národa — 1953.

Ze zahraničních historiků jsou nejpozoruhodnější studie ekumenicky sladěného a učeného mnicha benediktinského: *Pavla de Vooghta*. Již ve svých zajímavých článcích v *Revue des Sciences religieuses* - 1953 a v *Recherches de Science religieuse* - 1956 usiluje dokázat, že mistr Jan Hus je ve svých bohovědných názorech nezávislý od Viklefa. Tak např. rozebírá Husovo kázání z 3. XI. 1411, „Rekla Marta k Ježíšovi“, jež bylo považováno Loserthem za literární kopii toho, co kázal Viklef o tématu a dokazuje přesně, že v Husově kázání není ani stopy po bludu Viklefově remanentistickém a že Hus v nauce o nejsvětější oltářní je úzkostlivě pravověrný. Rovněž ve svém kázání Hus na rozdíl od Viklefa zdůrazňuje, že mše sloužená i špatným knězem je platná a sama o sobě prospívá církvi. Tudíž podezřívání Husa, že nevěří v očištěc a účinnost přímlyv za zesnulé, že moc kněžská závisí od mravní kvality toho, kdož ji vykonává, je neoprávněná. Hus v uvedeném svém kázání rozvíjí nauku plně katolickou. „Hus si mnoho vypůjčoval z látky viklefovské, a ač byl obdivovatelem Viklefa, nenásledoval ho však v jeho bludech věroučných“ (1). Naopak ve svém kázání zdůrazňuje Hus svou víru v očištěc, v přímlyv za zesnulé a platnost svátostí udělovaných kněžími nehodnými, což Viklef popíral.

Na základě dlouholetého studia pramenů husitských vychází v Lovani v roce 1960 pozruhodné dílo *P. de Vooghta*: *L'hérésie de Jean Hus*. Benediktinský učenec se pokouší ve svém obsáhlém spisu postavit Husa do okolností jeho doby a vykreslit jeho originalitu a tím odstranit mythus naprosté odvislosti Husovy na anglickém bludaři Viklefovi. Hus, bezúhonný kněz katolický, přímo trpí tehdejší mravní neukázněností duchovenstva, je přesvědčen, že základní hodnoty křesťanské jsou ohroženy a aby zachránil čistotu křesťanského života žaluje s vášnivým rozhořčením na nedostatky svých spolubratří ve svých kázáních i spisech. A proto pojal vřelé sympatie k anglickému Janu Viklefovi, jenž tak ostře a účinně kritizoval život špatných prelátů a usiloval o reformu církve v hlavě i údech. Obdivuje Viklefa, jenž je mu „evangelickým učitelem“, ale tuší v jeho spisech nebezpečí a v tom smyslu třeba si vysvětlovat jeho pověstnou poznámku na okraji rukopisu z r. 1398 chovaném dnes v uppsalské univerzitní knihovně: „O Viklef, jak jednoho ty hlavu zvikeš!“ Sám Angličan J. Stockes, současník Husův, doznává, že Hus je žák Viklefa, ale očištěného od jeho nesprávných dogmat. Pro hájení spisů Viklefových se dostává Hus do sporu se svým arcibiskupem, Zbyňkem z Hasenburka a stanul tak v čele tzv. kněží evangelických, kteří usilovali o reformu církevních poměrů zdůrazňováním pěti povinností kněze: 1. hlásati evangelium, 2. modliti se za lid, 3. udělovati svátosti zdarma, 4. studovati Písmo svaté, 5. dávatí příklad čistým životem. A v tomto boji za očistu jsou podle přesvědčení Husova prospěšné spisy anglické „učitele“. Podle Husa „zřící se Viklefa znamená zřící se Krista a evangelia, resignovat a smířiti se se svatokupectvím, kněžskou lakotou a vykořisťováním důvěry lidu falešnými zázraky a ostatky svatých“ (2).

Hus byl nesporně vynikajícím kazatelem a skvělým propagátorem svých názorů i pérem. Bohužel, svými sympatiemi k Viklefovi, jehož spisy byly odsouzeny v cizině i theologickou fakultou v Praze, se kompromituje. I jeho bývalí přátelé, Stanislav ze Znojma a Štěpán z Pálče, kteří kdysi též patřili mezi obdivovatele „mistra anglického“, se připojují mezi Husovy odpůrce. Objevuje se řada kontroverzních traktátů jako např. Stani-

slava ze Znojma: *Responsio contra positionem Wiclifistarum*, Štěpán z Pálče: *Replicatio contra Quidamistas*, Antihus, Odřeje z Brodu: *Contra objectus Hussonitarium*, kartuziána Štěpána, převora kartouzy Dolanské: *Dialogus volatilis inter aucam et passerem adversus Hussum a pred tím: Medulla tritici seu Antiviclef atd.*

A Hus odpovídá řadou svých polemických spisů, z nichž nejdůležitější pro poznání jeho ekklesiologie je spis *De ecclesia*. Proti monarchickému a právnímu pojetí církve svých odpůrců, kteří definovali církev jako mystickou složeninu sestávající z papeže - hlavy, a jeho kardinálů - těla, staví ekklesiologii, jež usiluje chránit hodnoty duchovní a křesťanské. Hus v kázání i ve spisech zdůrazňuje: Církev je společnost předurčených křesťanů, je to tělo vyvolených, jejichž jedinou hlavou je Kristus a tato obecná římská církev je v podstatě neviditelná. Tím ovšem nejsou vyloučeny z ní hierarchie, svátosti. Právě neviditelná církev předzřízených se viditelně projevuje církevními řádů. Přibližně můžeme zjistit, kdo patří mezi předzvěděné ke spasení a směrnicí zde nám jsou slova Písma: Po ovoci poznáte je. Kdož žije křesťansky v pravé víře, v poslušnosti dobrých prelátů a přijímají svátosti, ty dlužno míti za předurčené. Výměr církve převzatý Husem z Viklefa v tomto smyslu nemá nic společného s theologií predestinace „stricto sensu“. Hlavní je závaznost vésti život podle evangelia. A tuto církev musí vésti praví pastýři nejenom svým úřadem, ale hlavně svým životem. Pastýř, který se chová pohoršlivě, sice konsekruje, rozhřešuje a udílí svátosti platně, ale je morcennarius-nájemník. Z uvedeného zřejmo, že Husova nauka o církvi je evangelijní a souhlasí se starou křesťanskou tradicí. Daleko radikálnější je Hus ve svých názorech na prvenství papežské. Podle Husa Petrovi se dostalo jenom prvenství čestného. Církev se může obejít bez primátu papeže jako tomu je v době sedisvakance. Hus se mýlí stran toho, že císař Konstantin založil papežství a názory jeho stran prvenství Petrova a papežského na sněmu v Kostnici byly právem odsouzeny. (Srov.: Dr. 633, 635, 638, 639.)

Hus šel dobrovolně na sněm kostnický hájit své názory, domníval se, že bude moci důkazy z Písma a rozumovými důvody se obhájit před všekřesťanským fórem. To však byl jeho tragický omyl. Koncil představovaný hlavně francouzskými theology: kardinálem P. d'Aillym a Janem Gersonem, kancléřem pařížské university, se postavil na stanovisko autority a odmítl s Husem diskutovati a jednati jako rovný s rovným. A ve spojení s českými odpůrci Husovými, jejichž hlavou je Štěpán z Pálče, koncil žádá na Husovi odvolání. Hus z Kostnice píše: „Čechové jsou našimi nejkřutšími nepřáteli, oni nás vydali našim nepřátelům a do vězení.“ Koncil sesazuje vzdoropapeže Jana XXIII. a odsuzuje 45 článků Viklefových a brzo nato 30 článků vybraných ze spisů Husových. Hus i při posledním pokusu 2 biskupů přiměti ho k odvolání dne 1. VII. 1415 odmítá se podříditi sněmu a v písemné odpovědi zdůrazňuje: „Já, Jan Hus, kněz Ježíše Krista, v nějž doufám, boje se urazit Boha a státi se křivopřísežníkem, odmítám odpřisáhnout všechny a každý článek, které falešní svědkové proti mně vymysleli. Bůh je mi svědkem, že jsem ani nekázal ani ne tvrdil ani nehájil tyto články, které mi byly prisuzovány jako bych je kázal, tvrdil a hájil. Pokud jde o články vyňaté z mých spisů, které byly vyňaty správně, tvrdím, kdyby obsahovaly smysl nesprávný, pak je nenávidím, ale bojím se též urazit pravdu“ (Hardt, t. IV. p. 430). V sobotu 6. VII. dochází k tragickému odsouzení Husa, jeho degradaci a vydání světskému rameni jako bludaře. Očitý svědek smrti Husovy, Petr z Mladenovic, dojemně líčí poslední chvíle kostnického odsouzení, jenž umírá v plamenech s modlitbou na rtech. V plamenech bylo slyšeti jeho vroucí modlitbu: „Kriste, Synu Boha živého, smiluj se nade mnou.“ Pak začal Věřim a když došel k slovům „Natus est de Maria Virgine“ oheň šlehl mu do tváře a jeho hlas zanikl v hukotu plamenů (FBR, VIII, 16).

Ve světle dějin opravdovým degradovaným viníkem nebyla oběť Hus, jenž odmítal odpřisáhnout, nýbrž shro-

máždění fanatiků, kteří tak brutálně se chovali k souzenému (3). Nebyli to dobří pastýři, kteří vydali odsouzeného Husa rameni světskému a jeho „duši ďáblu“, neboť dobrým pastýřem jde o spásu duše. Ostatně Petr d'Ailly i Gersonius a ostatní byli bludaři hlásající theorii nadřazenosti koncilu nad papežem tzv. theorii konciliární, již papež Martin V. prohlašuje za pohoršlivou a bludařskou. Ideologická nesnášenlivost tehdejší doby neomlouvá Otce sněmu kostnického od výtky nedostatku lásky a lidskosti. Hus ve svém boji za očistu církve Kristovy zašel sice až do krajností a v začarovaném kruhu Viklefovu na sklonku svého života došel k nesporným názorům stran prvenství Petrova a papeže, avšak to třeba vysvětliti úžasným úpadkem kurie papežské té doby. „*Jeho srdce zůstalo vždy katolické* a umíral vyznávaje Symbolum apoštolské, jež se modlil. Ale plamen hranice, který vyšlehl mu v obličej nedovolil, aby vyznání víry dokončil“ (4).

I I. část

Násilným odstraněním mistra Jana na hranici kostnické nebyl ideologický zápas mezi husity a katolíky skončen. Proudý lidské krve a nenahraditelné škody kulturní i hospodářské ve válkách husitských přivedly obojí stranu k draze vykopené zkušenosti, že násilím a fanatickou nesnášenlivostí nelze vyřešiti rozdíly myšlenkové. A tak po dlouhých letech nesmířitelných zápasů dochází k jednání o dohodě na sněmu basilejském. Jako v Kostnici Jan Hus měl svého ideologického odpůrce v reprezentantu pařížské university Janu Gersonovi, jemuž po boku tehdy stál uznávaný theolog pražské fakulty theologické, mistr Štěpán z Pálče, tak v Basileji proti představiteli husitské theologie, výmluvnému *mistru Janu z Rokycan*, byl vyslán universitou pařížskou, *mistr Jan z Dubrovníka* (Joannes de Ragusio). Teprve v Basileji nedořešený zápas ideologický mezi stranou husitskou a katolickou se projednává formou diskuse, disputace neboli vyjádřeno dnešní mluvou: ekumenickým dialogem.

Ve hlubokých disputacích na sněmu basilejském mezi představiteli obou stran dochází také ke krystalizaci sporných otázek a z toho důvodu uvedené disputace vrhají nám oslnivé světlo na podstatu myšlenkového zápasu mezi katolictvím a husitstvím v první polovině 15. století. A s překvapením zjišťujeme, že *podstatou ideologického sporu byl názor na církev*.

ŽIVOT JANA Z DUBROVNÍKA

Jako nejvýmluvnějším theologem husitským byl nesporně mistr Jan z Rokycan, tak nehlubším theologem na straně katolické v té době byl mistr Jan z Dubrovníka, rodem Slovan a profesor na universitě pařížské. Tedy i v Basileji stojí proti sobě Praha a Paříž. Praha husitská tentokrát a Paříž konciliaristická, prohlašující, že sněm je nejvyšší instancí v církvi, tedy i nad papežem. Poněvadž husitskou theologii možno hlouběji proniknout studiem spisů Jana z Dubrovníka, třeba se seznámiti stručně s jeho životem a hlavně a jeho vrcholným theologickým dílem: *De ecclesia contra Bohemos* — O církvi, jež dosud nebylo vydáno tiskem a rukopis jeho je uchován v universitní knihovně v Basileji.

Jan Stojkovič z Dubrovníku, jak sám název naznačuje, se narodil v městě dalmatském Dubrovniku, latinsky zvaném Regisium. Jeho otec se jmenoval Stojkov a proto jeho syn podle slovanského zvyku je zván Stojkovič. Kronikář Petr Žatecký, účastník sněmu basilejského, ve svém deníku: *Liber diurnus de gestis Bohemorum in concilio Basillensi* výlučně nazývá Jana Stojkoviče: *Joannes Sclavus de Carvatia* — Jan Slovan z Charvátska, nebo jindy prostě „*Ragusius*“. Fr. Appendini uvádí podle starých zápisů města Dubrovníka, že otec mistra Ragusia se jmenoval Michael Stojkov, jeho matka Stojna a sestra Milica. K jeho názoru se připojuje též Fr. Palacký (1). Rok narození Jana Stojkoviče spadá mezi r. 1390—95. Pro své vynikající nadání malý jinoch se těšil velké přízni tehdejšího dubrovnického arcibiskupa, Jana Dominici, který byl jmenován r. 1408 kardinálem. Pravděpodobně na popud svého příznivce kardinála dubrovnického vstoupil mladý Jan Stojkovič do řádu dominikán-

ského a na jeho přímělu mladý řeholník pak poslán na další studia do Paříže. Rektor a universita pařížská v dopise z r. 1422 blahopřeji občanům staroslavného Dubrovníka, že Jan Stojkův, řádu kazatelského, jejich rodák, dosáhl dotkornatou posvátného obohosloví. Mistr Jan z Dubrovníku s jinými vyslanci university pařížské je pověřen poselstvím k císaři, nejvyššímu veleknězi a budoucímu sněmu církevnímu. Sám Ragusius ve svém historickém spise: *Initium et prosecutio concilii basileensis* líčí, jak rok 1423 a 1424 prožívá v Římě, Pavii a Sienně. Po rozpuštění sněmu v Sienně se vrací do Paříže a ujmá se profesorského poslání na universitě v Paříži. Od roku 1429 vidíme jej opět ve službě diplomatické, přichází do Říma, aby jako prokurátor řádu svého u kurie prosazoval svolání církevního sněmu do Basileje. Z příkazu papeže Martina V. odchází 4. ledna 1431 jako průvodce kardinála titulu sv. Anděla, Juliána Caesarinioho, jenž byl vyslán do Německa jako papežský legát v záležitosti sněmu basilejského a vyrovnání s husity. Poněvadž kardinál Caesarin byl zabaven křížovou výpravou proti husitům, posílá 25. dubna mistra Jana z Dubrovníka do Basileje, aby s Janem Palomarem řídili zahajovací práce svolaného sněmu. „Ti svolavše v kapitole hlavního kostela 23. června 1431 všechny duchovní, kteří se sešli v Basileji, slavnostně zahájili sněm jménem kardinála Juliána a kázání k Otcům proslovil náš Jan na téma: „Přišel anděl zákona, kterého vy chcete“ (2). Po nezdařené výpravě proti husitům a po neslavné porážce vojsk křížáckých u Domažlic kardinál Julián přichází do Basileje a ujmá se předsednictví sněmu. Jan z Dubrovníka v pozdějších jednáních sněmu s českými posly má vynikající úlohu a popisuje vše podrobně ve svém důležitém spise: *Tractatus, quo modo Bohemi sunt reducti ad unitatem ecclesiae*. Je to vlastně sborník důležitých jednání a „redakce celého sborníku spadá do roku 1434, před velkou cestou našeho Ragusance do Cařihradu“ (3). Poselstvo české se dostavilo na sněm v Basileji 4. ledna 1433 a bylo vlídně přijato. Podle ujednání chebského hájí první článek pražský o přijímání pod obojí způsobou mistr Jan Rokycana. Se souhlasem sněmu po osm dní vyvrací velmi vážnými důvody řeč Rokycanovu mistr Jan z Dubrovníka a veřejně ze zastává pravdu katolických. Poněvadž v zápalu disputace nazval mistr pařížský zastánce přijímání pod obojí bludaři a schismatiky, čeští poslové se proti tomu ohražují a stěžují si na Dalmatince, že je uráží a tím porušuje jednání chebské. Zejména Prokop Holý s vyvalenými a krví podlitými očima s hněvem prohlašuje: „Nemohu více slyšeti slov, kterými jsme prohlašováni za bludaře. Tenhle náš soukmenovec nám křivdí tím, že nás nazývá bludaři.“ A tehdy odvětil skromně mistr Jan z Dubrovníka: „Právě proto, že jsem váš soukmenovec jak řečí tak národností, proto tolik vroucně toužím, abyste se vrátili k matce Církvi“ (4). Kardinál Caesarin zasáhl a svou mírností přiměl obě strany ke smíru. Ačkoli mistr university pařížské obhájil skvěle katolické stanovisko o přijímání pod jednou způsobou, starý to církevní zvyk, přece Rokycana proti řeči svého odpůrce replikoval po pět dnů. Mistr Jan z Dubrovníka veřejně prohlašuje před sněmem, že ve sporu nejde o malou věc, nýbrž o důležitou věc víry a proto si vyžádal, aby mohl odpověděti k replikám svého protivníka. A právě z těchto replik vyrostlo jeho důležité dílo *De ecclesia contra Bohemos*.

Diplomatické schopnosti mistra Jana z Dubrovníka byly oceněny sněmem basilejským též později, neboť posláním sněmu nebyl jenom smír s českými husity, nýbrž též získání rozkolných Řeků pro jednotu s církví západní. Proto v r. 1435 je vysláno poselstvo sněmu do Cařihradu, v němž je též mistr Jan Stojkovič. Mistr pařížský v Cařihradě se seznamuje důkladně s theologií východní, a když se vrátil do Basileje r. 1438 přináší s sebou bohatý materiál rukopisný a knižní. Bohužel, členové sněmu basilejského se staví proti rozhodnutí papeže Eugena IV., aby sněm byl přeložen do Itálie, hlásí se k odsouzení theorii konciliární, že sněm je nad papežem, a dochází k bolestnému novému schismatu. Mistr Jan z Dubrovníku je věrným přívržencem uvedeného theorie a je v odměnu za svou dosavadní činnost sněmem basilejským jmenován biskupem argenským. Když

schismatickým sněmem byl zvolen jako vzdoropapež Amadeus, který přijal jméno Felix V., listem z 8. V. 1440 datovaným v Lausanu, jmenuje mistra Jana de Ragusio, kardinálem titulu sv. Sixta. Je zajímavé, že v archivu treboňském jsou uloženy dva vlastnoruční dopisy uvedeného kardinála adresované Oldřichu z Rožmberka z roku 1441, kde je chválen pro věrnost papeži Felixu V. Současně Ragusiův Antonín, arcibiskup florentský, ve své trojdílné kronice se zmiňuje, že Jan z Dubrovníku záhy po svém jmenování kardinálem „náhlou smrtí byl vyrván z činnosti“ (Tertia pars historialis venerabilis Antonii - fol. 169 - Basileae 1491). Jan ze Segovie v některých aktech sněmu basilejského udává, že „Joannes, cardinalis S. Sixti, prope curiam Felicis papae obiisse“. List vzdoropapeže Felixe V. z 14. III. 1444 datovaný v Gebenně ke koncilu basilejskému jasně naznačuje, že Jan kardinál sv. Sixta „před několika měsíci byl smrtí vyrván věcem lidským“. Tudiž je zřejmé, že mistr Jan z Dubrovníku zemřel na konci roku 1443 a byl pochován v Basileji. Basilej byla druhým domovem slavného rodáka z Dubrovníku, tam v klášteře dominikánském zůstala jeho bohatá knihovna řeckých rukopisných kodexů, jež si přivezl z Cařihradu. Dnes se jimi chlubí universitní knihovna v Basileji. Mistr Jan je muž vynikající a jeho literární díla svědčí o jeho nesporné velikosti. Jediným jeho nedostatkem je upřímné přilnutí ke schismatickému sněmu basilejskému a vzdoropapeži Felixovi V. a neshodně hájení teorie konciliární. „To však v tehdejší zmatené době bylo společným omylem a jiných vynikajících mužů zbožnosti a vzdělanosti, ba i samého Eneáše Sylvia, pozdějšího papeže Pia II., a dlužno to přičísti lidské slabosti“ (5).

Význam mistra Jana z Dubrovníku pro dějiny sněmu basilejského. Pro historii koncilu basilejského má mistr Jan nevýslovný význam; zvláště je důležitý sborník rukopisů jeho, zachovaný v universitní knihovně basilejské pod Sign. Al. 32, který měl sloužit jako jakási zbrojnice k vyvrácení nauky východních rozkolníků řeckých a byl přízřivcem i proti naukám husitským. Dal jej pořídit mistr Ragusius a z jeho péra pocházejí dva důležité spisy uvedené ve sborníku: 1. Initium et prosecutio basileensis concilii, 2. Tractatus, quo modo Bohemi reducti sunt ad unitatem ecclesiae (Tiskem oba traktáty vydal Fr. Palacký). Od Jana z Dubrovníku též pochází další důležitý sborník o jednání sněmu basilejského z roku 1439—1440, rukopis mající název: Collectanea M. Joannis de Ragusio. Sám Palacký oceňuje objektivnost a nestrannost Jana z Dubrovníku po stránce historické

takto: „Veritatis eum studiosissimum ac in ea declaranda imperterritum fuisse ultro fatebitur, quicumque ejus diligentissime pervestigaverit“ (6).

MISTR JAN Z DUBROVNÍKU JAKO THEOLOG

Je zachováno několik hlubokých a přesvědčivých kázání mistra Jana Stojkoviče. Avšak nejslavnější doklad jeho zdatnosti theologické je disputace na sněmu basilejském proti prvnímu artikulu pražskému, jež má název:

1. Oratio Johannis Ragusini, qua in concilio basileensi respondit per octo dies ad articulum primum Bohemorum: De communione sub utraque specie propositum a Mag. Joanne Rokyzana Hussita. (Tiskem vydal Basnagius: The-saurus monument. eccles. — str. 467—565.)

2. „Replicatio Reverendi Magistri Johannis de Ragusio contra Hussitas“, jež dosud tiskem nebyla vydána a je v rukopise univers. knihovny v Praze — Sign. IX. D 10, str. 181—252. Končí slovy: „Et hoc fuit dictum de usu communionis laicorum et defensione consuetudinis ecclesiae catholicae ad laudem omnipotentis Dei, qui est benedictus in saecula. Amen.“

Největší a nejdůležitější spis theologický, který vzešel z polemik Ragusinových s mistrem Janem Rokycanou na sněmu basilejském v roce 1433 má název: *Tractatus de ecclesia contra Bohemos*. Poněvadž tento obsáhlý spis je jednou z nejlepších ekklesiologií vůbec a má nesmírnou důležitost pro hlubší poznání husitské bohovědy, je naléhavě nutné podat si podrobný přehled uvedeného traktátu, jenž dosud byl neznám v rukopise universitní knihovny v Basileji pod sign. A. d. 29 a na počátku 18. stol. byl přepsán pro královskou knihovnu v Paříži a přepis je uchován v Bibliothèque Nationale v Paříži pod sign. Lat. 1439. (Pokračování)

Literatura:

I. část: 1. Paul de Vooght: La doctrine et les sources du sermon: Dixit Martha ad Jesum de Jean Huss — Revue des sciences rel. — Université de Strasbourg 1957 — str. 20—33. — 2. Paul de Vooght: L'hérésie de Jean Huss — Louvain 1960 — str. 214. — 3. L'hérésie de Jean Huss par Paul de Vooght, moine bénédictin o. c. — str. 471. — 4. O. c. — str. 481.

II. část: 1. Fr. Appendini: Notizie storico-critiche sulle antichità, storia e letteratura de Ragusini—Ragusii 1803 — str. 74. II. — 2. Jac. Quetif et Jac. Echard: Scriptores Ordinis Praedicatorum recens. Paříž—Ballard et Simard 1719 — str. 797. — 3. Joannis de Ragusio tractatus: Quomodo Bohemi sunt reducti ad unitatem ecclesiae — str. 281. — Frant. Palacký: Monumenta conciliorum generalium saec. XV. Concil. Basileense. Scriptum I. — Vindobonae 1857. — 4. Ot. Lorenz: Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter — Berlin 1886 — str. 332. — 5. Quetif—Erhard: o. c. — str. 798. 6. Fr. Palacký: o. c. — I. str. XVIII.

ThDr. Josef Kubalík

POHŘBENÍ KONSTANTINA-CYRILA V ŘÍMĚ A OSUDY JEHO OSTATKŮ

Zprávu o pohřbení Konstantina-Cyrila v Římě přináší především slovanské původní dílo literární, jímž je staroslověnský *Život Konstantinův* (Ž. K.). Líčí od mládí jeho duchovní a kulturní vývoj i kariéru. U příležitosti posláním, jehož se mu s bratrem Metodějem dostalo k Chazarům, uvádí nalezení domnělých ostatků papeže Klimenta na Chersonu. Dále popisuje Konstantinovo posláním na Moravu (864) a významné jeho tamní působení, pokračuje vypravováním o jeho cestě do Říma (867), a o slavném přivítání, když tam s bratrem Metodějem přinesli nalezené ostatky sv. Klimenta, a končí zprávami o Konstantinově přijetí jména Cyril při vstoupení do kláštera a o jeho smrti a pohřbení v Římě v kostele sv. Klimenta. Spis ten vznikl v prostředí Metodějově záhy po Cyrilově smrti (869). Jeho zprávy jsou věcné a věrohodné, třebaže jsou obsaženy v četných rukopisech různého původu a poměrně pozdních, které však přes některé varianty jsou v podstatě svých údajů shodné.

Vzácný spis, jímž byla zahájena původní literatura slovanská, nezůstal osamocen, neboť krátce po jeho vzniku dostalo se mu latinského doplnku. Kardinál Gauderich, v letech 867—880 biskup v Ostii a ve Veletri, jehož vztah k soluňským bratřím se projevil tím, že byl r. 868 světitelům kleriků, které přivedli k svěcení do Říma, byl velkým ctitelem sv. Klimenta. Dal Janem Diakonem psát světcův život, ale nakonec jej sám dokončil obsáhlým spisem, v jehož dvou prvních knihách rozvinul le-

gendární vypravování o papežově původu, životě, znamenitosti a mučednické smrti, ale v třetí knize vylíčil nalezení a přinesení jeho ostatků do Říma, které zasadil do rámce vypravování o Konstantinově působení u Chazarů na Moravě. Jako pramenů použil nezachované Cyrilovy řecké zprávy o nalezení papežových ostatků, ale ku podivu také staroslověnského spisu, pojednávajícího o téže události, jímž nemůže být než zmíněný již *Život Konstantinův*. Poněvadž své dílo věnoval papeži Janu VIII. (872—882), je tím určena netoliko doba vzniku Gauderichova spisu, ale také nutno podle smrti papežovy před r. 882, ne-li podle smrti Gauderichovy před r. 880, klást vznik staroslověnského Ž. K. do let 870—880.

Z původního znění Gauderichova díla zachovaly se jen nepatrné zlomky v knihovně kláštera montecassinského, ale třetí jeho kniha byla v podstatě přejata do jiného spisu přibližně dvě stě let pozdějšího. Stalo se to tím, že Anastasius, kardinál titulu sv. Klimenta, vyzval kolem r. 1100 známého již tehdy historika a montecassinského knihovníka Leona Marsikána, který se r. 1101, podobně jako kdysi Gauderich, stal kardinálem-biskupem v Ostii a ve Veletri, aby napsal život sv. Klimenta. Leon z Ostie, jak je zpravidla zván Leon Marsikán, vydatně použil spisu Gauderichova jako předlohy, přičemž se omezil na třetí jeho knihu a Gauderichovy prameny uvedl jako své. Tak vznikl před r. 1115, kdy Leon z Ostie zemřel, spis zvaný *Translatio S. Clementis* čili *Přenesení ostatků*

sv. Klimenta, tj. do Říma, který stejně jako třetí kniha díla Gauderichova anebo staroslověnský Ž. K. je vlastně líčením života a působení Konstantina-Cyrila. Na rozdíl od Ž. K., kdysi nazývaného panonskou anebo panonsko-moravskou legendou Konstantinovou, dostalo se mu jména *Legenda italská* (L. I.). Zachována je v rukopise Vatikánské knihovny lat. 9668 z 12. století, ale v lepším znění a s důležitou předmluvou je obsažena v rukopise Metropolitní kapituly v Praze č. XXIII (podle Podlahova soupisu č. 1547), pocházejícím ze 14. století.¹⁾ Z uvedené genese spisu je patrné, že na rozdíl od celkem jednolitěho textu staroslověnského Života Konstantinova obhuje *Legenda italská* zpracování Konstantinova Života podle jiného ještě pramene a dílem dvou až tří autorů, z nichž poslednímu, který nebyl současníkem, přísluší konečné znění.

Až na některé podrobnosti vedlejšího rázu, rozvádějící vlastní děj, vypravují Ž. K. (kap. 18) i L. I. (kap. 11, 12) celkem shodně, že papež Hadrián II. dal Cyrilovi vystrojit takový pohřeb, jaký příslušel jemu samotnému jako papeži, a přikázal římskému duchovenstvu, řeckému i latinskému, aby se ho zúčastnilo. Vzhledem k slibu, jímž se soluňští bratři zavázali matce, že totiž přeživající bratr dopraví zesnulého bratra pohřbít do jeho kláštera, žádal Metoděj papeže, aby mu dovolil splnit vůli matčinu. Tomu odporoval římský klérus a domáhal se, aby Cyril byl důstojně pohřben v Římě. Papež tehdy stanovil, aby Cyril byl pochován ve svatopetrské basilice v hrobě, který si tam sám připravil. S tím nesouhlasil zase Metoděj, nýbrž prosil, aby jeho bratr, má-li být pochován v Římě, pohřben byl v basilice sv. Klimenta, jehož ostatky přinesl do Říma. Nakonec se v tom shodli také papež, duchovenstvo i římský lid, a *tak byl Cyril pochován v basilice sv. Klimenta po pravé straně oltáře*, jak shodně oba prameny udávají. O starobylém údaji nelze pochybovat. *Podle Ž. K. byl nad hrobem namalován obraz.*

Basilika sv. Klimenta, v níž byl sv. Cyril pohřben, není dnešním římským kostelem toho jména, nýbrž byla poslední jej předcházející stavbou na místě odedávna zastavěném. Asi 20 m hluboko pod úroveň dnešního kostela se nacházejí zbytky staveb z doby republiky, které zničil požár Říma založený r. 64 Nerónem. Nad nimi ve třech úrovních vznikly stavby pozdější. V nejnižší z nich jsou to zbytky dvou členitých budov, dosud jen částečně vykopaných, z nichž menší cihlová mj. obsahovala také svatyni Mithrovi z konce 2. století, kdežto druhá větší tufová a jako soukromé obydlí pečlivěji stavěná propůjčila snad už v době předkonstantinské některou místnost křesťanskému kultu, neboť byl-li na tomto místě pozdější kostel jako jedna z 25 římských farností nazýván *tutulus Clementis*, souviselo takové označení většinou se jménem zakladatele křesťanské svatyně v době rané. Vyšší, shora druhé niveau, obsahuje dnes už jen zbytky původní starokřesťanské trojlodní basiliky, která tu byla postavena ve druhé polovině 4. století na způsob nejstarších římských basilik, tj. (jako basilika sv. Petra) s apsidou nikoliv na straně východní, nýbrž na straně západní, takže celebrující kněz se díval k východu a lid k západu. Kostel byl posvěcen za papeže Siricia (384—399). Kolem r. 392 se o tomto kostele sv. Klimenta zmiňuje sv. Jeroným. Široké segmentové apsidě se dostalo mozaikové výzdoby. Před ní byly v IX. století postaveny ambon, lektorium a v lodi ohrazen chór. Basilice byl předložen otevřený pravoúhlý dvůr (*atrium*), v jehož ke kostelu přilehlé rameno bylo později uzavřeno zdí, takže jako předstíh (*narthex*) tvořilo úzkou přič-

nou chodbu v celé šířce kostela. V této basilice byl „napravo od oltáře“ r. 869 pochován sv. Cyril. Kostel ten se nezachoval, neboť byl r. 1084 poničen za vpádu normanského vojska Roberta Guiskarda, nejspíše požárem, který od Lateránu až ke Koloseu zachvátí část Říma. Neutrpěl však tolik, by v něm r. 1099 nebyl titulární kardinál tohoto kostela Rainerius zvolen papežem, jenž se nazval *Paschal II.* (1099 až 1118). Jeho nástupcem jako titulár téhož kostela se stal v letech 1099—1102 zmíněný již *kardinál Anastasius*, který podle zachovaného nápisu začal a dokončil stavbu nového dnešního kostela. Poněvadž zemřel r. 1125 anebo 1126,²⁾ nutno novostavbu klást do první čtvrtiny 12. století.

Pro posouzení dohady o původní poloze Cyrillova hrobu v kostele sv. Klimenta je zapotřebí uvědomit si hlavní změny, jimiž novostavba 12. století (tzv. horní kostel) zasáhla do dispozice původní basiliky ze 4. století (tzv. dolní kostel). Nový kostel zachoval sice tvar svatyně prvotní, ale nikoliv všechny její rozměry a celý půdorys. Ne-li poničená, tedy zchátralá basilika 4. století byla asi do výše 4 metrů zasypána a v této úrovni postavena basilika nová. Její západní apsida byla na rozdíl od předcházející na pravé severní straně tolik zúžena, že šířka nové a zároveň zkrácené apsidy půlkruhové se rovnala dvěma třetinám segmentové apsidy původní. Podle toho bylo samozřejmě zapotřebí uspořádat také vnitřek lodí. Levá (jižní) boční loď zachovala v nové basilice svou šířku, neboť substrukční zeď pro sloupopřadí horního kostela byla založena ve směru levého sloupopřadí basiliky původní. Proti tomu pro sloupopřadí oddělující pravou severní loď byla nová substrukční zeď založena ve stejné vzdálenosti od nové apsidy, jako byla na druhé straně založena substrukční zeď pro sloupopřadí jižní. Na tyto zdi byly přeneseny sloupů původního kostela, ale v duchu dobového nazírání byly uprostřed přerušeny širokým pilířem, a tak byl do lodí vnesen románský rytmus, dělící sled podpěr na dvě části na rozdíl od stejnoměrného sledu sloupů ve stavbě pozdní antické. Severní obvodová zen kostela byla pak založena ve směru zrušeného severního sloupopřadí spodního kostela, čímž se stalo, že byla zúžena pravá severní loď více než zůstala šířka lodí jižní. Zbytek severní lodí stal se vedlejším prostorem. Délka lodí byla zachována stejná. Před apsidou byl do hlavní lodí ze spodního kostela přenesen ambon, lektorium a ohrazení chóru. Tak se stalo, že basilika 12. století, přestože byla zúžena jak v apsidě, tak i v lodi hlavní a v lodi severní, přece jen celkovým zjevem, napodobenou původní mosaikou a zařízením chóru přeneseným ze spodního kostela celkem zachovala vzhled basiliky 4. století.

Basilika 12. století je v podstatě zachována dodnes. Není zapotřebí zde uvádět obohacení, jichž se kostelu během dob dostalo znovuzřízením atria, nesmírně významnými malbami *Masolina a Masaccia* připojené v kapli sv. Kateřiny kolem r. 1425 anebo na začátku 18. století tíživým důrazem bohatě členěného barokního stropu, jehož autorem byl *Carlo Stefano Fontana*, ale k dějinám kostela nutno připomenout, že se kostela r. 1403 dostalo augustiánům sv. Ambrože z Milána, kteří při něm zřídili klášter, ale po zrušení této kongregace r. 1643 obdržel kostel a klášter r. 1645 a 1667 řád dominikánský, načež 10 let později celek převzal vypuzení dominikáni irští, kteří dodnes spravují kostel.³⁾ K jeho severní lodi ctitel soluňských bratří Lev XIII. v letech 1882 až 1886 připojil kapli sv. Cyrila a Metoděje (*m*), kterou malbami dal vyzdobit jiný ctitel, záhřebský arcibiskup *J. J. Strossmayer*. (Pokračování) *ThDr. Josef Cibulka*

LITURGICKÁ OBNOVA

„ABY“ — „USLYŠ NÁS“ — „SKRZE“

Překlady liturgických textů, které se připravují, nemají sloužit soukromé pobožnosti, nýbrž jsou určeny k veřejné bohoslužbě katolické církve.

Tyto překlady musí úzkostlivě dbát:

1. aby byly jazykově naprosto bezvadné,

2. aby jazykovými prostředky vyjádřily zjevenou pravdu

- a) srozumitelně na první poslech,
- b) teologicky úplně přesně.

Jsou totiž nejen *lex orandi*, nýbrž především *lex credendi*. Proto obojímu prohřešují se v mnohém dosavadní překlady: užívají někde nesprávných výrazů (gramatických) — žel dlouholetým užíváním zdomácnělých — jsou nesrozumitelné a na jednom místě bludné.

I. „Aby“

Spojku „aby“ začíná Modlitba věřících před obětováním. Spojku „aby“ je přeložena spojka „ut“ způsobem obvyklým v litaních. To je naprosto proti duchu českého jazyka, proti nynějším pravidlům. Spojka „aby“ se v češtině užívá jen v závislých větách, a to:

- a) účelových, (udělám všechno, abychom zvítězili),
- b) někdy v závislých větách předmětných (chci, abys přišel) nebo v přívlastkových (. . . byla prosba, aby babička se k nim odebrala navždy).

Spojka „aby“ se v češtině nesmí užívat ve větách hlavních a už naprosto ne na počátku věty. Věta „Abys sv. Církev sjednocoval, spravoval“ je věta hlavní (žádací a sice práci). *Nesmí být uvedena spojkou „aby“* (viz Trávníček: Slovník, str. 3 „aby“ k č. 2). „Abys sv. Církev . . . spravoval. Prosíme tě, uslyš nás“ jsou dvě věty: jsou odděleny tečkou, začínají velkým písmenem, jsou i obsahově dvě souřadné věty: prosíme tě, uslyš nás a spravuj sv. Církev. Jsou to věty žádací, a sice práci. Větou žádací (rozkazovací nebo práci) se obracíme na toho, kdo má přání splnit. Vyjadřujeme je převážně imperativem: Svatou Církev chraň, sjednot a veď! Způsobu oznamovacího užíváme jen v jiných gramatických osobách. Pak je uvádíme částicemi „at“, „kéž“ (Kéž ho Bůh chraň!). Někdy těchto částic užíváme i v přímém oslovení, když chceme dát větě určité citové zabarvení: důraz, strach, že přání nebude možno vyhovět (Kéž by tě Bůh zachránil). Latinskou spojku „ut“ ve větách žádacích nesmíme překládat českou spojkou „aby“; ut je zde v práci významu „utina“, tj. kéž, at.

„Uslyš nás“

Dělal jsem průzkum mezi věřícími. Chtěl jsem zjistit, jaký mají vjem, když se modlí „Prosíme tě, uslyš nás!“ Výsledek je tento:

- a) Většinou to zní jako bezobsažný zvuk. Znájí je jen z litaní, které se modlí docela mechanicky.
- b) Jsou-li přinuceni o tom přemýšlet, myslí, že je to prosba o vyslyšení. Vzdělaní v tom vidí církevní archaickou formu prosby o vyslyšení.
- c) Upozornění na rozdíl rčení „vyslyš nás a uslyš nás“, cítí jen docela slabý významový rozdíl.

Tím, jak se zdá, je nevhodnost slova „uslyš nás“ dostatečně zřejmá. Mnoho kněží ji také odmítá. Nevhodnost tohoto rčení dokazuje:

- a) Je neužívané v hovorové spisovné češtině. Proto lidem neznámé.
- b) Překladaelé Pisma svatého toho rčení ani jedinkrát neužili (Hejčl, Heger, Col, Škrabal). Latinský výraz audi nos překládají „vyslyš nás, slyš nás“.
- c) Němci překládají „höre uns“. Poláci „słuchaj nas“.
- d) České „slyš nás“ znamená vnímání zvuk neomezenou dobu. „Uslyš nás“ znamená vnímat zvuk krátkodobý nebo ze zvuku, který trvá dlouhou dobu, slyšet jen určitou fázi (slyšel sirénu, uslyšel sirénu).

Navrhují překládat jen prostým a srozumitelným „vyslyš nás“.

Máme tedy v češtině možnost vyjádřit slovesem nejen děj sám, nýbrž i jakost a kolikost slovenského děje. České sloveso má schopnost slovesného vidu. Každé téměř české sloveso lze označit: dělat-udělat, ničit-zničit, skákat-skočit. Jsou to tvary nedokonavé a dokonavé. Dokonavé nemohou vyjádřit přítomnost, nýbrž jen minulost a budoucnost. Proto je ani nemůžeme použít k imperativu v přítomnosti. Prosbou audi nos se neobracíme k Bohu, aby nás někdy v budoucnosti slyšel. Prosíme, aby nás slyšel již nyní. I z toho důvodu „je uslyš nás“ nevhodné.

„Skrze“

Předložky „skrze“ se v překladech liturgických textů užívá na konci modliteb (Skrze našeho Pána Ježíše Krista . . .), v modlitbě Věřím dvakrát (Skrze něho je všechno učiněno . . . Vtělil se skrze Ducha svatého z Marie Panny).

Česká mluvnice připouští tuto předložku jen ve dvou případech:

- a) ve významu pronikání nějakým prostředím (skrz brýle, skrz zavřené dveře). Ale i v tomto případě

hovorová spisovná čeština užívá téměř důsledně 7. pádu (vidím brýlemi, vešel zavřenými dveřmi), b) v přeneseném významu, když chceme označit nějaké prostřednictví nebo prostředníka (skrz tlumočníka). Ale i zde hovorová spisovná čeština raději opisuje (dorozumíval se pomocí tlumočníka).

Česká mluvnice nepřipouští předložku „skrze“ ve významu příčiny nebo důvodu. (Je nesprávné „stalo se skrze mne“ — „skrz nemoc jsem nepřišel“). (Viz Havránek-Jedlička: Česká mluvnice § 167).

Můžeme-li tedy předložku „skrze“ užít v češtině, když chceme vyjádřit, že Kristus-Syn Boží je prostředník. Nesmíme ji použít, když chceme vyjádřit, že Syn Boží je tvůrčí příčina.

Podle toho můžeme končit modlitby obvyklým „Skrze našeho Pána . . .“ Vyjadřujeme totiž teologickou pravdu, že Kristus je Prostředník. Ale i zde můžeme vidět v Kristu příčinu a důvod všech milostí, které nám dává nejsv. Trojice. Můžeme tedy modlitby končit „Pro zásluhy našeho Pána . . .“ A poněvadž v hovorové spisovné češtině je k „skrze“ nechut a tato předložka není téměř užívána, měli bychom pomýšlet na zavedení do liturgických modliteb ono „Pro Krista Pána . . .“ nebo „Pro zásluhy Krista Pána . . .“

Nesmíme však užít této předložky v modlitbě Věřím. Vyjádřili bychom, že Kristus-Syn Boží je prostředník troj-jediného Boha v díle stvoření. My však chceme vyjádřit, že Syn Boží je příčina stvoření, že je stvořitel. (Viz Pohle-Gierens, Dogmatig 1366, str. 326c; Dr. J. Merel, Slovo Boží, str. 170.) Ponecháme-li zde předložku „skrze“, vyjádříme blud.

Námítka, že dosud se tak překládalo a že dokonce ve schválených překladech Pisma svatého se užívá „skrze“ (Škrabal: J 1, 3; Col: Kol 1, 17; Merel: Kol 1, 17) není oprávněná. Není ani oprávněná námítka, že v originále (Vulgatě a řeckém textu) je předložka „skrze“.

Dřívější překlady, i když byly církevně schváleny, přece nebyly úředním dokumentem — lex credendi. Tato věc byla přehlédnuta. A každá řeč má své zákony. Podle zákonů latiny, řečtiny, němčiny . . . může se předložkou „skrze“ vyjádřit i prostřednictví i příčina. V těchto jazycích pak je nutné vysvětlit, jak ten který výraz je myšlen. V češtině je dovoleno užít „skrze“ jen ve významu prostředníka. Čeština vyjadřuje přesně bez vysvětlování.

Musíme tedy přeložit: Per quem omnia facta sunt = Od něho je učiněno všechno. Stejně tak Kol 1, 13—17: Od nás vytrhl . . . V něm máme vykoupení . . . V něm bylo stvořeno všechno . . . Všechno je stvořeno od něho a pro něho.

Překládat „Skrze něho je učiněno všechno“ je doslovné, ale jak říkáme, otrocký překlad proti duchu českého jazyka.

Domnívám se, že není nesporné překládat Et incarnatus est de Spiritu Sancto předložkou „Vtělil se skrze Ducha svatého“. Ale je to nespornitelné. Musíme užít, máme-li, výrazů srozumitelných. A tím je „Působením Ducha svatého“.

Při té příležitosti chci poukázat ještě na jinou jazykovou při nejmenším nepřesnost. „Incarnatus est ex Maria Virgine“, nemůžeme překládat „vtělil se z Marie Panny“. Česká vazba je „Vtěliti se do něčeho“. Slovo vtěliti je pěkné slovo, ale v této souvislosti se nemá užívat. Vtěliti znamená přijmouti tělo. Snad by byl důstojný tento překlad: *Působením svatého Ducha přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem.*

P. Fr. B. Srubek

CO DĚLAT, ABY SE VĚŘÍCÍ ČINNĚ ÚČASTNILI MŠE SVATÉ?

Dva dopisy z praxe

Milý příteli

Když jsem se vrátil z liturgické pracovní konference domů, vyhledal jsem si Konstituci O posv. liturgii a znovu si přečetl čl. 11, který uváděl. Měls pravdu, „duchovní správcové mají dbát o to, aby při liturgickém úkonu nejen zachovávali předpisy k platnému a dovolenému přijetí, ale aby věřící byli na něm účastní u vědoměle, činně a s užítkem“ - Nuže dobře, musím se tedy

starat, aby se věřící zejména účastnili činně mše svaté. A jak?

Domníval jsem se, že na konferenci provedete školení v nových rubrikách, abychom věděli, jak to máme dělat, ale zatím jste teoretizovali o smyslu reformy a shlíželi jste na nás, duchovní správce z terénu, trochu s kopce, jako bychom v pastoraci nic nedělali nebo pracovali špatně. Tak mi nezbyvá než se obrátit na Tebe jako na člena liturgické komise, abys mi poradil, jak prakticky to zařadit, aby se u nás lid činně zapojil do bohoslužeb. Od zeleného stolu to vypadá jinak než venku v pastoraci, zde musíme přemáhat různé potíže, nebuděš se jistě zlobit, když ti o nich otevřeně napíši.

1. Začnu od sebe. Řeknu hned, že je mi proti mysli něco zavádět, dokud *nic nepřišlo od konsistoře*. Až to bude poručeno, prosím, ale začínat s nějakými společnými modlitbami, jak jste nás nabádali, to nebudu. Máte těch zmatek kolem liturgie málo? Nebudu přece stále zneklidňovat lidi něčím novým, nebývalým.

2. Potom, kde *zůstane naše jednota*? Dejme tomu, že bych vás poslechl a začal zavádět sborovou recitaci mešních modliteb, můj soused nezavede nic, to vím. Jaký bude výsledek? Zmatek mezi lidmi a možná i pohoršení. Řeknou: „Jeden to dělá tak, druhý jinak! Co je správné? Proč se to nedělá všude stejně?“ Ne, já nebudu nic zavádět, dokud nebude dokončena celá reforma mše svaté, vždyť, kdo ví, co se ještě bude všechno měnit! Něco zavedu, a pak to budu muset zrušit ke škodě své práce. Ne, nebudu se ukvapovat.

To jsou obtíže z mé strany, proč se nemohu odhodlat Tebe poslechnout, na horší narážím u věřících.

3. Jako první stupeň aktivní účasti lidu na mši sv. jste uváděli: zpívat mešní píseň, číst česky i ve všední den Epištolu a Evangelium s homilií, pomodlit se přímlyvy a Otče náš.

Ne, že bychom *mešní písně* u nás nezpívali, ale zpívat je stále, to nejde. Lidé rádi zpívají mariánské, postní, K srdci Páně, koledy, a ty bychom museli všechny vyločit ze mše sv. Kde je ale zpívat, když přespolní dojdou jen na mši sv.?

Číst Epištolu, Evangelium, přímlyvy i ve všední den při třech či pěti přítomných? Dokonce s denní homilií přednést? Není to zbytečné mrhání silami? Nezevšední jim pak Slovo Boží?

4. Dobře, dejme tomu, že bych tento stupeň zavedl, na další si rozhodně netroufám. Druhý stupeň účasti, tuším, je zavést *mešní odpovědi a modlitby* k hlavním částem mše [obětování, anamnese, přijímání] v parafrastické podobě nebo liturgický text českého Ordinaria.

Z předchozího stupně zůstává mešní píseň.

Naši lidé jsou v náboženském ohledu *ultrakonzervativní*. Nikdy se nic při mši sv. hlasitě nemodlili, teď bych jim měl vzít nejen jejich oblíbené písně, ale učít je novým, neznámým textům? Víím, co mi řekli: Církev podléhá také duchu doby. Když se všechno kolem měnilo, jen Církev stála tu bez proměny — až do nynější — do liturgické reformy. Proto žehrají na ty „novoty“, a myslím, že by nebylo prozíravé jim dávat k tomu nové podněty.

5. Konečně, k tomu, abychom se společně modlili určité mešní texty, je zapotřebí *recitátora nebo lektora*, ale kde je vzít v jednoduchých poměrech? Ministranty mám jen dva a stejně jsou to chlapci sotva desíletí, kostelník je starý a varhaník je samouk a na své „umění“ velmi nedůtklivý. Kdykoliv na něm chci něco nového, protlášeje, že se nic učit nebude, že to vždycky stačilo a že lidé jsou spokojeni s tím, jak to je. Bez vhodných spolupracovníků, i kdybych chtěl, nemohu žádnou aktivní účast věřících zavádět nebo stupňovat.

Vypsal jsem Ti upřímně své těžkosti, které se stavějí v cestu alespoň nějakému stupni společného slavení eucharistické Oběti. Poradiš-li mi, jak tyto překážky odstranit, nezdráhám se zavést, k čemu jste nás vybízeli, ale uznáš, že by to zatím bylo nad mé možnosti a síly.

S přáním všeho dobra
N. H., květen 1965.

Tvůj Jiří

Carrissime!

S radostí čtu Tvůj dopis, i když mluví o poněkud neradostných věcech. Mám radost, žeš pochopil nutnost aktivního zapojení věřících do bohoslužby. Že to nejde obratem ruky a bez obtíží, je samozřejmé. I na koncilu byly horké debaty, teď vlastně pokračuje koncil mezi lidmi a kněžími.

Myslím, že prostředky, abys mohl uskutečnit činnou účast jsou po ruce i ve Tvé farnosti, bude jen potřeba se trochu porozhlédnout. Pomohu Ti je zavolat do práce.

Budu se držet ve své odpovědi bodů Tvého dopisu.

Především, aby bylo jasno: při obnově liturgie nejde pouze o změnu rubrik, ale o nového ducha a celé pastorace a zbožnosti. To „aggiornamento“ papeže Jana XXIII. má širší obzory než několik škrtnutých paragrafů nebo přidaných předpisů liturgického práva. Jde o obnovu křesťanského života pomocí živé liturgie, a k tomu je třeba především se ponořit k základům a nespokojit se např. vynecháním křížů a inklinací hlavy při Gloria. Budeme muset všichni mnoho studovat ze základní liturgické literatury, bude potřebí mnoho teoretických přednášek než budeme schopni uvést obnovu do praxe.

Ad. 1. Je správné, že nemůžeme a také nebudeme nic dělat bez svého Ordináře, ale není správné, jestliže to vztahuješ i na způsoby, jak zavedeš aktivní účast lidu na mši sv. Jako duchovnímu správci je ti pozitivním právem uloženo (Konst. art. 11 a 48), abys umožnil lidu aktivní účast na mši sv., ale nikdo ti nemůže určit, jaký stupeň účasti se hodí pro tvou farnost. To záleží na Tvé horlivosti a na vyspělosti věřících. Samozřejmě, že Ordinář má (k tomu má Diec. liturg. komisi) k oběžníku, které jedná o změnách rubrik, přidat pastorační směrnice, ale ty směrnice tě nanejvýš vybídnou, že bys měl to a ono zavést, ne, že to zavést musíš. Já vím, to je postup, na který jsme nebyli zvyklí, ale koncil nechtěl uniformitu, ale jednotu při zachování základního principu, že poměrům v místě rozumí nejlépe místní autorita.

Ad. 2. Ale to už jsme současně u druhého bodu Tvého dopisu. Nic se neboj, že tím utrpí jednota, jestliže zavedeš něco navíc, co nemá sousední farnost. Aktivní účast věřících nemůže být všude stejná, jako není všude stejně vyspělý náboženský život. Nelze se v tom řídit podle minimalistů, kteří říkají: já se o aktivní účast lidu nestarám, a proto se nemají o ni starat ani druhí. Nebezpečí je v prodlení. Už dost času bylo prozáháleno. Čekat, až bude upravena definitivně celá liturgie mše sv., je patoráčně neúnosné. Nejsme-li teď schopni provést částečné změny, nebudeme schopni za několik let provést změny všechny, proto je třeba začít hned, třeba s málem, ale začít a nevyčkávat.

3. Ohledně mešních písní odpovím jen krátce, ačkoli jde o obtíž velmi palčivou. Z povahy věci je zřejmé, že píseň, doprovázející určitý liturgický úkon, se má s ním obsahově krýt (Konst. art. 114, 28, 30), to znamená při pohřbu zpíváme pohřební, při májové mariánské, při mši sv. mešní. Není-li vhodné mešní písně pro určitou dobu nebo světec, pak zpíváme obecnou mešní píseň a místo sloky k introitu, offertoriu a na závěr vhodnou dobovou píseň nebo ke světcí. Nechce-li u vás varhaník nacıvňovat nové nebo neznámé mešní písně, nacıvňuj je sám (po mši sv., po požehnání). Radím také sestavit na měsíc nebo čtvrt roku předem výběr mešních písní. Ten vyvěs a předej varhaníkovi, aby hrál to, co liturgii odpovídá. Pokud se týká dobových písní (adventní, postní apod.), je možno je zpívat, pokud jejich text má vztah k eucharistickému tajemství.

I když přijde na mši sv. ve všední den jen několik věřících, nerozpakoval bych se jim přečíst epištolu a evangelium s krátkou (3–5 min.) exhortou. Nezasluhují si právě ti, kterým denně lámeme eucharistický chléb mít lépe prostřený stůl Slova Božího?

4. Proti „novotám“ je psychologicky vždy stejný odpor u lidí, jak vylíčili. Proto je třeba psychologicky správně postupovat při zavádění něčeho nového. Předně je třeba říci, že nejde o nic nového, ale o restauraci starého, co nánosem staletí bylo pochováno, pak je nutno soustavně lid poučit o podstatě liturgie, o její obnově, o Konstituci a o mši sv. Až bude důkladně připravena

půda pro novotu, pak lidé ji přijmou a zvyknou si brzo na ni. Lidé v občanském životě také dovedli vyměnit petrolejky a ruční valchy za elektrické světlo a pračky, proč by jen v životě Církve se mělo zůstat při petrolejkách?

Zde je nutno zachovat princip *p o s t u p n o s t i*. Vždy, jakmile se probere určitá část mše sv. v kázání, začlenit příslušnou modlitbu a nejit dál, až ji lidé říkají bez obtíží. Při zavádění společné recitace urč. textů se mi osvědčilo obrátit se nejdrív na menší skupinu věřících (co chodí ve všední den, chrámový sbor), kteří nám pak v neděli budou držet společnou recitaci celého shromáždění. Co se však zavede, to je potřebí *n e p ř e t r ž i t ě* (i třeba jen při určité mši) praktikovat.

Ad 5. Bez *recitátora* (který začíná a vede modlitby lidu) a *lektora* (který čte lekce a epištolu) opravdu nelze mnoho pořídit ve směru aktivní účasti. Ale poohlédni se: kde je zpěvák, co se modlil růženec a vodil poutě, kde je bývalý ministrant, co se dnes už učí, ale přesto chodí vytvrle do kostela? Přemýšlej trochu, koho z mužů máš věrně při bohoslužbách a při trošce psychologie se ti jistě podaří jej získat. Samozřejmě, že jej musíš vyškolit ve stavbě mše sv. a zkusit jeho přednes. Recitátora i lektora může dělat jen jeden; kdyby se styděl, zpočátku s kůru, později ať přejde do presbytáře. Když vyložíš, že dnes bohoslužba není pouze věcí kněze,

NEZAKOPÁVEJME HRIVNU!

Svatý Pavel říkal, že jsou různé dary Ducha svatého a každý má sloužit k oslavě Boha tím darem, který od něho obdržel. „Kdo má dar kázání, kaz, kdo uzdravování, uzdravuj apod.“ I hudba je jedním z těchto darů a proto by ji nemělo být zneužíváno jen k marnostem, (ustavičné posouchání dezu na ulici z tranzistorů apod.), nýbrž právě k nejvyššímu cíli, k vyvádění duší na Boha. Jistě nikde jinde není tento druh hudby více na místě, nežli v kostele při mši svaté. Absolutní hudba (tj. hudba beze slov) má schopnost navodit vnímavého posluchače i takové rozpořazení mysli, jaké má hráč nebo skladatel při hře nebo komponování. Věřící varhaník má tedy možnost a povinnost navozovat věřícím mezi slokami písně při tiché mši sv. stav. víry. Duchovní improvizace nebo skladba nepůsobí tedy jen na cit, nýbrž navozuje harmonii mezi citem a rozumem, čímž otvírá věřícím srdce a uschopňuje je ke skutečné vnitřní pravé aktivní účasti na mysteriu mše svaté. Protože pravá víra je stavem duše, proto nestačí mši sv. třeba dokonale rozumět, tj. jsme zapojeni na veliké mysterium poslední večeře teprve tehdy, když jsme se naše mysl, čímž stává se teprve uschopněnou propouští do srdce paprsky milosti při mši svaté. Z toho důvodu má nesmírnou cenu hraní mše sv. s lidovým zpěvem, při níž není varhaník omezován kromě Epištol a Evangelia jinými recitacemi. Jistě ne nadarmo se v posvátné konstituci zdůrazňuje, že zvuk varhan pozvedá mysl k všem nadpřirozeným (Hava VI. odst. 120) a proto mělo by se umožnit v plné míře rozvíjet podle možností varhaní hudbu při tiché mši sv. Kde jsou dobré varhany i dobří varhaníci, mělo by být umožněno zavést kromě recitovaných mší sv. též hranou mši sv. s lidovým zpěvem, při níž budou mít varhany plnou možnost k rozepívání chvalozpěvu k slávě boží a k zvnitřnění a zjemnění duší muzikantů věřících, kteří přesyceni civilností všedního života

prahnou po povznesení a vtržení do oblasti ducha. Již sv. Augustin dobře cítil, jak duchovní hudba a zpěv mohou uzdravovat a povzbuzovat ochablé duše, když řekl, že kdo zpívá, dvakrát se modlí. Vím, že mnohý namítne, že je málo dobrých varhaníků improvizátorů. To je jistě pravda, ovšem je dosti varhaníků, kteří dovedou výborně hrát z předlohy a touží po tom, aby směli podle příkazů z konstituce usnadňovat věřícím účast na mši sv. Je spousta varhaníků předehér, meziher a postludí, které byly věřícími varhaníky adresovány se zbožnou touhou k tomu nejvyššímu, a to je mše svatá. Vždyť to nejkrásnější, nejduchovnější a nejhodnotnější, co bylo jak ve své době varhaní tvorbě, tak v naší české literatuře napsáno, vzniklo ze mše svaté a bylo určeno pro mši svatou. Máme velikou hudební tradici, která nám dala také mnoho geniálních skladatelů. (Cernohorský, Brixl, Seger, Dvořák, Foerster a jiní.) Kdyby nebyli tyto Bohem vyvolení jedinci v hudbě aktivně účastni při mši sv., jistě by nebyla jejich hudba tak požehnanou.

Podle konstituce je nařízeno, že se mají bedlivě respektovat tradice jednotlivých zemí. Proto sv. Otec povolil černochochům tamtamy.

Jde tedy jen o to, abychom v nesprávném reformátorském nadšení se nepodobali Kalvínovi a jiným reformátorům, kteří se dívali na umění jako na věc vnější a hudbu z kostela úplně vyprotestovali. Zakopávali bychom tak hrivnu nám svěcenou a byl by to hřích.

Je tedy nezbytné, aby kromě recitovaných mší sv. mohly být zaváděny i hrané mše sv. s lidovým zpěvem, popřípadě varhaní hodinky, při kterých nebudeme varhany omezovat recitováním. Jen tak budou se moci ponoučit do modlitby tónů, z kterých nebudou stále vytrhováni. Při rozptýlené pozornosti není možno ušlehnout se ani varhaníkům, ani věřícím. Budeme-li podle konstituce rozvíjet u nás v hojné míře i absolutní chrámovou hudbu, která má k nadpřirozeným věcem nejbližší, jistě zachráníme pro český národ do budoucna i hodně duchovních komponistů, J. V.

nýbrž celé obce věřících, jistě najdeš pochopení pro nižší služby při liturgickém úkonu; není vyloučeno, že i varhaník si dá říci a pomůže ti při obnově, když uvidí svou důležitost.

Ještě něco. Pramenem pro předchozí poučení lidu je především Konstituce a spisy Parschovy. Při výkladu mše sv. může posloužit kterákoliv liturgika nebo i Brynychová kázání, která dodnes neztratila svou cenu. Na nedělní homilie je jedinečný Kupka, pro denní promluvu ti poslouží životopis světce, hlavní myšlenka epištol, evangelia. Nejprostší způsob je parafrázovat stručně evangelium a uživitnit v myšlenku na den: s čím budeme dnes odcházet do své denní práce? A hned budeš vědět, o čem toho dne mluvit.

Milý Jiří, nevím jestli jsem rozptýlil Tvé obavy a ukázal, jak řešit obtíže. Jedno je však jisté. Kde je pohyb, tam je život, kde je ztrnulost, tam je smrt. Proto dobře, že se o obnově liturgie mluví, že je někdy kolem ní zmatek, že někdy nás bolí ta nebo ona věc, to vše je znamením pohybu, znamení života. A toho chtěl dosáhnout Jan XXIII. a Koncil. Aby právě obnovou liturgie „se mezi věřícími stále rozhojňoval křesťanský život“ (Konst. art. 1.).

Těším se, že i Ty a Tvá farnost se zapojí do tohoto životodárného pohybu.

Tuž bratr v Kristu

O týden později

Josef

ThDr. Josef Bradáč

HRA NA VARHANY

V 5. čísle DP jsem četl poznámku Stanislava Macha o hře na varhany, v níž autor vybízí k výměně názorů a zkušeností. Věřím, že je to nanevlasti prospěšné, neboť to, co se ještě dodnes provozuje na některých kůrech, nemá nic společného s posvátnou liturgií v duchu liturgické obnovy. A to ať vezmeme všelijaké, snad libivé, ale naprosto neliturgické texty vlozek, které nemají ve mši svaté co dělat, tak i samotný výběr písní ke mši sv., který není vždy správný. Pan Mach píše, jak by se mělo správně hrát. V něčem má pravdu, ale nelze souhlasit s jeho úvahou o hraní písní ke svatým apod.

Je nutno si uvědomit, že mše sv. není žádný koncert, ale Kristova obět. Proto nejen že není správné, ale úplně nelogické, aby se v době, kdy se nám Kristus obětuje na oltáři, zpívaly písně k různým svatým. Jestliže p. Mach připouští při tiché mši sv. nemešní písně, není to správné. Cožpak tichá mše sv. je něco podřadnějšího? Určitě není a proto nelze dělat rozdílu ve výběru písní pro tichou nebo zpívanou mši svatou. Nemešní písně svým obsahem ke mši sv. nepatří, protože už samy o sobě nesplňují vlastní význam písně, tj. povznesení věřících k té či oné mešní části, ale spíše odvracejí pozornost od toho, co se právě děje na oltáři. Když už přece jen jsme nuceni přistoupit na nemešní písně, je nutné, abychom od přípravy obětí darů až do sv. přijímání hráli mešní písně. Nevím, proč by se mělo hraní zkomplikovat právě těm varhaníkům, kteří hráli soustavně mešní písně podle postupu kněze. Právě naopak je dnes důležité, aby ti, kteří si dosud hráli podle libosti, se nutně přizpůsobili častem mše sv. Nakonec bych ještě popsal postup, který považuji za správný, a který u nás praktikujeme.

Vstupní preludium hraji velmi krátké, neboť ze sakristie k oltářnímu stupňům je asi 10 metrů. Ihned začínají stupňové modlitby, při nichž se lid modlí český konfiteor. Potom kratinký úvod a sloka písně „Začátek“. Kněz hlasitě recitu-

je Kyrie a lid mu odpovídá. Následuje Gloria, přičemž se zpívá sloka „Gloria“. Všechny odpovědi, které kdysi říkal ministrant, říkají nebo zpívají všichni přítomní. Po epištolě následuje vždy sloka „Graduale“ nebo „Evangelium“. Po modlitbě věřících, když kněz nese kalich s křesťanského stolku a ministrant konvický na oltář, preludují až do odhalení kalicha. Potom se lid modlí „Otče nebeský...“ Následuje sloka „Obětování“. Od „Orate, fratres“ varhany mlčí, protože lid společně odpovídá český „Suscipiat“, po prefaci zpívané nebo recitované recituje český „Sanctus“ a potom se zpívá sloka „Sanktus“.

Po proměňování, jak píše p. Mach, má být ticho. Má sice pravdu, ale u nás je zvykem zpívat celou sloku „Po pozdvihování“. Pater noster zpívá lid s knězem (Při zpívané latinsky. Po „Agnus Dei“, které lid český recituje, se zpívá sloka „Agnus“. Při podávání sv. přijímání se zpívá sloka „Ke přijímání“. Přistupuje-li více lidí, teprve potom zpíváme eucharistickou píseň až do chvíle, kdy kněz upraví kalich. Po „Benedicat vos...“ kněz přečte podle potřeby ohlásků a odchází do sakristie. Přitom se hraje sloka ke konci, která často bývá svým obsahem vhodná. Například: „Pokorně se lid tvůj sklání po skončené oběti...“ Tím mše sv. končí, hraji závěrečné preludium, při němž už lidé vycházejí z kostela.

Myslím, že tento postup je v souladu s obnovou liturgie a podporuje tak aktivní účast věřících. K tomu všemu je třeba správné pochopení duchovního správce, varhaníka i ochota lidu; to ovšem vyžaduje odložit osobní pohodlnost.

JAN MAREK

HUDBA A LITURGIE

Není možno bez poznámek přejít článek p. prof. Jiřího Včeláka ze 6. č. 65 Duch. pasáže, str. 110. V článku jsou uváděny jednotlivé druhy mše svaté, jak si je autor zřejmě představuje. Je známo, že jednotlivé druhy mše svaté a jejich podoba bude teprve stanovena nadřazenou církevní

autoritou. Stane se tak ve „Směrnici biskupů a ordinářů.“ Proto nemůže v této věci varhaník-laik již předem určovat směrnice — to je třeba považovat za jeho zcela soukromý názor.

U národů s velmi vyvinutou lidovou duchovní písní se dobře osvědčuje spojení recitace se zpěvem. Je jisto, že chceme lidový zpěv zachovat a pěstovat (Pavel VI. praxi s nimi doporučoval i románským národům), ale při tom nebudeme opomíjet texty sv. Písma, napsané z vnuknutí Ducha svatého. Mši recitovanou zpěv oživuje, mši s lidovým zpěvem dodávají recitované liturgické texty duchovní hloubky.

Článek výše citovaný by však mohl vnést aspoň částečně zmatek uplatňováním některých nesprávných zásad, vycházejících z jednostranného individuálního pojetí funkce varhanika-improvizátora. Prof. Včelák spojuje takřka v jedno lidový zpěv a varhanní improvizaci. Tyto dvě věci je nutné v zájmu jasných pojmů o dobré účasti na liturgii dobře rozlišit. — Obojí není totiž na jedné rovině.

Především je nutno si ujasnit, že liturgie nás má spojit s Bohem. Právě spojení s Bo-

hem se uskutečňuje božským osvětlením a lidským poznáním věčných pravd, jež společně vytvářejí víru, která vyúsťuje v lásce. Toto božské osvětlení a lidské poznání se uskutečňuje v první řadě slovem. Je to závazek pro kněze, aby byl „přisluhovatelem slova“. V duchu liturgické obnovy se tento závazek vztahuje na všechny, kdo vytvářejí liturgii, tedy i na varhaníka. Z řečeného jasně vyplývá prvenství slova před pouhým hraním. Proto je nutno odmítnout větu, že „mísa recitata padá v úvahu pouze tenkrát, není-li přítomen varhaník“. Dále: Je-li úkol kněze službou obci věřících, stejný je i úkol varhaníka. Smyslu pro službu neodpovídá vyzdvihování uměleckých ambicí, zvláště při varhanní improvizaci. Nechceme nikterak podceňovat umělecký výkon dobrého varhaníka, naopak si ho vždy budeme velmi vážit. Avšak stejně jako se převychovávají kněží v duchu liturgické obnovy, požadujeme stejnou převýchovu i u varhaníků. V některých moderních chrámech je zdůrazněno daleko užší sěpětí oltáře s liturgickou hudbou postavením varhan co nejbližší u oltáře, povětšinou v boční lodi tak, aby

varhaník měl usnadněn stálý kontakt s oltářem.

Tim, že varhaník slouží Oběti Ježíše Krista, není jistě degradován, naopak jeho funkce nabývá nového vznešeného poslání. Když pochopí varhaník, že nejen jeho improvizace, ale lidová píseň, dobře provedená pod jeho vedením, je pro všechny cestou k dosažení radosti ze společenství při Oběti, bude vnitřně plně uspokojen vytvářením duchovní atmosféry pro věřící víc, než jednostranným uplatňováním svých improvizátorských schopností. V tomto světle lze pochopit i nesprávnost leckterých dalších tvrzení, v uvedeném článku obsažených.

Nemůžeme všeobecně ztratit ze zřetele, že dobře improvizujících varhaníků není mnoho (darem **nemnohých** je novost a stálá svěžest invence, jini nemají dost snahy vyjít z nabyklých a vychozených sledů melodií a akordů); z věřících zase značná část nedocení varhaníkův umělecký výkon, a neuplatní-li se zpěvem, ležují.

Podle úsloví: „V omezení se jeví mistr“ — obdobně s uměním řečníka — málo slovy říci mnoho — může i varhaník, zvláště pokud se nerekutují

všechny proměnlivé části (což zatím bývá málokde), prezentovat perličky dobře improvizované sakrální hudby i při určitě časovém omezení.

Větší časové možnosti jsou nejen při zpívání a sávné mši svatě (zvláště při incenzaci), ale i při mši svatě s lidovým zpěvem několik minut před ní i po ní (v dohodě s duchovním správcem), je-li varhaník sám ochoten několik minut přidat (nemusí to s ideálními 50 minutami vlastní bohoslužby přesáhnout jednu hodinu). V duchu služby a přejné lásky vůči věřícím, kteří rádi zpívají, poskytne jim např. ve dnech (břhem roku), kdy se při mši sv. nezpívá mariánská píseň, možnost zazpívat před mši svatou jednu až tři sloky, po ní snad 1–2 sloky apod. Při té příležitosti se může chrámem bohatě rozezvucet jeho improvizace K duševní koncentraci, o které autor v článku také mluví, přispějí vhodné zařazené chvíle ticha, hlavně před proměnou a po proměně. R. Guardini totiž praví, že k dobré účasti na svaté Oběti je třeba i zpěvu s hudbou i recitace (počítají v to i čtení s nasloucháním i aklamace s odpověďmi) i chvíle ticha.

KAREL KUDR

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 61. KLID SRDCE NAJDEŠ JENOM V BOHU
Žalm (hebr. 62.) je z doby Absolónovy revolty proti králi Davidovi — 2 Sam 17.

Rozdělení myšlenek:

a) Refrén o pokoji v Bohu, zatímco nepřátelé dorážejí (2–8).

b) Napomenutí, jak je třeba hledat pomoci u Boha a ne u lidí (8–12).

1. *Sbormistru: podle Iđituna.
Žalm Davidův.*
2. *Má duše dojde klidu jenom u Boha,
od něho mi přichází spása,*
3. *on sám je má skála a má záchrana,
je mi turzí,
nic mnou nepohne!*
4. *Jsem jenom člověk!
Jak dlouho chcete ještě dotírat,
podrážet mě
jako stěnu nachýlenou,
jako zeď na spadnutí?*
5. *Ano, snaží se mě vypudit z mého čelného místa,
těži je lhat,
ústý blahořečí,
v srdci proklínají!*
6. *Má duše,
pokoj hledej jenom v Bohu,
protože jenom od něho přijde, v co doufám,*
7. *on sám je má skála a má záchrana,
je mi turzí,
nic mnou nepohne!*

8. *U Boha je má spása i má čest,
i jistota mé síly.
V Bohu mám své útočiště!*
9. *Lidé,
doufejte v něj v každé době,
před ním vylévejte svá srdce,
Bůh je nám útočištěm.*
10. *Lidé jsou jen závan dechu,
ani na mocné není spolehnutí,
miska vah s nimi stoupá vysoko
a všichni dohromady jsou lehoučci jak dech.*
11. *Nespoléhejte na násilí,
kořistí se nechlubte,
a vzroste-li vám majetek, neulpěte na něm
srdcem!*
12. *Jednou, dvakrát to Bůh řekl,
tak jsem to slyšel:
„Bohu náleží moc,
tobě, Pane, milosrdenství,
protože každému splácíš podle jeho díla!“*

(10) „lidé jsou... ani na mocné“ — doslova: „děti lidí... děti mužů,“ tj. lidé obyčejní a lidé vznešeného původu.
(12) „jednou, dvakrát“ — básnický obrat na zdůraznění myšlenky. Vyskytuje se i na jiných místech Písma (Am 1, 13; Přís 8, 16; 30, 15–33). Doslovný překlad: „jedno Bůh řekl a dvojí jsem slyšel“, by byl nerosozumitelný.

Z lat. přeložil a poznámkami opatřil
Josef Kunický

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

64. **Verbum supernum pro-**
diens.
(K laudám svátku Božího Těla.)
Nebeské Slovo vychází
od Otce, ač dle stále v něm,
své dílo splnit přichází,
když večer ztemněl nad
světem.

Když učedníkem zaprodán
byl na smrt nepřítelům zlým,
se dříve v živém chlebě sám
dal z lásky učedníkům svým.
Ve způsobách dvou přesvatý
jim pokrm těla i krev dal,
by člověk dvojí podstaty
v něm síly zdroj vždy nalézal.

Za bratra nám se zrozen dal,
při večeři se krmí stal,
byl výkupným, když umíral,
je naší mzdou co nebes král.

Ty, spasitelná Hostie,
vchod otvíráš nám do nebes.
Když nepřítel boj krutý je,
svou sílu nám i pomoc neš!

Ať Bohu trojedinému
zní všude věčná píseň chval,
že věčný život v odměnu
nám v nebes vlasti uchystal.
Amen.

Sv. Tomáš Akvinský (+1278).

65. **Pange, lingua, gloriosi.**
(K nešporám svátku Božího Těla.)

Jazyku náš, tajemného
Těla Páně slávu chval,
drahocennou chval krev jeho,
kterou za nás v obět dal
on, Plod lůna panenského,
národů všech slavný Král.

Nám byl daný, z čistě Panny
člověkem se zrozen stal,
když přebýval mezi námi
svých slov zrní rozséal,

než opustil zemské lány,
záračný dar světa dal.

Když pln bolu s bratry
k stolu
v poslední noc zasedal,
v druhý jidel s nimi spolu
předepsaných zvyků dbal
a pak hloučku apoštolů
za pokrm sám sebe dal.

Slovo v těle z chleba chystá
svoje Tělo slovem svým,
víno se v krev mění Krista,
ač je rozum zmaten tím,
k přesvědčení víra jistá
stačí srdcím pokorným.

Před svátostí touto slavnou
škloňme v úctě kolena,
bohoslužbu starodávnou
nahrad nová, vznešená.
Tam, kde síly smyslů slábnou,
všechno víra znamená.

Otci, Synu ať zní chvála
s naší duše pokorou,
spása, moc, čest, sláva stálá,
dík zvuců naší útrobou,
čest buď Duchu neskonale,
on vychází od obou.
Amen.

sv. Tomáš Akvinský (+1276).

(66. Lauda, Sion, Salvatorem.
(Sekvence o svátku Božího
Těla.)

Sione, chval Spasitele,
chval Pastýře, Učitele,
písně mu i hymny pěj.
Chval jej tak, jak jen je

možné,
větší je nad chvály zbožné,
nemůžeš dost chválit jej.
Zvláštní předmět tobě k chvále
nabízí se dnes i stále:
Živý chléb, zdroj života.

Že ten při posvátném stole
byl dán sboru apoštolů,
v tom tkví naše jistota.
Chvála ta buď plná jasu,
radosti a zvucných hlasů
myslí plně nadšení,
neboť slavný den dnes máme,
kdy svátostí vzpomínáme
slavně ustanovení.

Při slavnosti té Král nový
novou žertvou nové Smlouvy
uzavírá starý čas.
Staré prchá před novým
a před pravdou temnot stín,
do noci plá denní jas.

Vše, co Kristus tehdy konal,
i nám konat prikazoval
k jeho věčné paměti.
Příkaz jeho plníme jen,
když chléb s vínem

proměňujem
v spasitelné Oběti.
Křesťanům se dogma dává,
že se z chleba Tělo stává
a z vína zas jeho krev.
Jenom víra objasní ti
rozumu i zraku skrytý
tento mimořádný zjev.

Pod různými způsoby,
znaky, ne však podstatami
vzácná se věc ukrývá:
Nápoj krve, pokrm těla
a pod každým znakem zcela
Kristus celý přebývá.

Přijímáš-li, je vždy celý,
neláme se, nerozdělí,
celý vždy se požívá.
Přijme jeden, na sta berou
a každý z nich stejnou měrou,
aniž ho tím ubývá.

Dobří, zlí ho přijímají,
nestejný však úděl mají:
Život nebo smrti zmar.
Zlým je k smrti, dobrým
k spáse.

Hle, s tak různým přijímá se
účinkem týž svatý dar.

Jestliže se svátost láme,
pamatuj si, že vždy máme
v jednotlivé částce samé
všechno, co je v celosti.

Věc tím rozdělena není,
pouze znak je rozložený,

ten však je tu beze změny,
kdo je skryt ve svátosti.

Chléb blažící nebešťany,
na cestu nám přichystaný,
božím dítkám z lásky daný
nesmí býti házen psům.

Z předobrazů dobře je znám,
když byl Izák obětován,
v beránku je představován,
v maně dané praotcům.

Pastýři náš, Chlebe živý,
Ježíši, buď milostivý,
veď nás k pastvám na své
nivy,

chraň nás a své lásky divy
zjev nám v kraji
nadhvězdném.

Vševědoucí, Mocný, díky,
že náš živíš smrtelníky,
Nás mezi své hodovníky,
dědice a spolčníky
svatých v nebi jednou vem!
Amen.

Sv. Tomáš Akvinský (+1276).
Přeložil J. M. Šk.

BLANÍK SVATÉHO VÁCLAVA

Chceme-li si v měsíci září promítnout celý život mladičského knížete
svatého Václava, pak nám začátek nového školního roku uvádí představu
kněžíce svěřeného péči a výchově svaté babičky a vzorného žáka slovanské
školy na Budči. S výročím mučednické smrti svaté Ludmily v polovině
měsíce vzpomínáme na počátky samostatné vlády Václavovy, znamenáné
více touhou a snahou o nebeskou moudrost nežli nezkušeným mládím. Sklo-
nek měsíce pak s vlastními svátkem 28. září nám předkládá meditaci o ži-
velném zájmu Václavově, směřujícím k sjednocení českých kmenů a k po-
křesťanství celého národa, meditaci o bratrské nenávisti a bratrovraždě,
která prvnímú tvůrci českého státu před tisícem a pětaticeti lety získala
mučednictví, nebeské dvorstvo krásné, vděčnost všech pokolení, jedinečnou
slávu a trvalé vládařství nad českou zemí...

Mnoho bylo napsáno i řečeno pro i proti svatému Václavu. Ale tak jako
nelze oddiskutovat každoroční návrat měsíce září a jeho dvacátéhoosmého
dne, tak nelze anulovat den násilného odstranění mladičského knížete světe.
Protože vládl dobře a měl porozumění s potřebami poddaných, jimž vládl,
proto ho jeho poddaní, prostý lid i velmožové, po jeho předčasně smrti
prohlásili Dědicem své české země, dědičným Knížetem jakoby na věčné
časy. Česká knížata a králové pokládali se pak jen za zástupce nadále
vládnoucího svatého Václava a za pouhé správce českého svatováclavského
státu.

Snad by byl svatý Václav ani nedošel tak vděčné úcty svého národa,
kdyby byl zůstal do pozdního svého věku na knížecím trůně, kdyby ho byl
Boleslav předčasně neodstranil. Věrný lid Václavův se nemohl smířit s jeho
tak náhlým a nuceným odchodem: proto si vynutil převezení mrtvého těla
světcova na Pražský hrad a jeho důstojné uložení v jeho svatováclavském
kostele, aby i po smrti sídlil na svém knížecím sídle. Na svého svatého
Knížete národ nikdy nezapomněl a zvláště v těžkých dobách se dovolával
jeho nebeské ochrany: „Nedej zahynouti nám ni budoucímu!“

Výrazem neochvějné důvěry českého lidu k svatému Václavu, Dědici čes-
ké země, je blanická legenda. Bylo by celkem snadné vysvětlit blanickou
legendu svatováclavskou, kdyby bylo lze její vznik položit do doby 10. nebo
11. století. Skalnatá hora v srdci Čech, stojící jako mezník mezi kmeny
středočeskými, východočeskými a jihočeskými, byla by jistě jako legendár-
ní sídlo českého Knížete z panujícího rodu Přemyslovců působila dobře jako
sjednocující prvek všech českých kmenů a územních vládků. Pro tak staré
datování však nemáme dokladů ani literárních ani jiných. Jsou kritické,
kteří původ svatováclavské náplně blanické pověsti dávají do spojitosti
s Klácelovou básní „Hlas z Blaníky“ z roku 1836, jiní s bouřlivými událostmi
roku 1848. Zatím však zůstala nepovšimnuta jedna skutečnost z blízkého
prostředí, která — zdá se — svatováclavskou blanickou legendu může po-
sunout až o dvě staletí do minulosti.

Ve farním kostele v Louňovicích pod Blaníkem, jak čteme ve farní pa-
mětní knize, býval na postranním oltáři sv. Václava a blanických rytířů:
světec na koni s praporem v pravici, v pozadí městečko Louňovice a Malý
i Velký Blaník a na jejich úpatí v šiku vojenském rozestavení rytíři bla-
ničtí na koních, vojskem svatováclavským zvaní. Kusá zpráva neříká ni-
čeho o stáří ani o autoru tohoto obrazu. Z jiného zápisu se dovídáme, že
louňovický kaplan roku 1860 tento obraz z kostela odstranil jako sešlý
a nevkusný, byl potom uložen na faře, a konečně zmizel beze stopy před
rokem 1914. Oltářní obraz vyjadřoval jistě lidovou tradici, trvající už delší
dobu. Kdyby se byl sv. Václav dostával do blanické legendy teprve v po-
lovině minulého století, jistě by na této nově vznikající svatováclavské
náplni blanické legendy měli největší zájem podobličtí kněží a obraz

Kněžská meditace

PREFACE MARIÁNSKÁ

Každá preface žádá od každého kně-
ze, aby se jí modlil, aby ji zpíval,
s povznesenou náladou. Této povzne-
sené náladě odpovídá také povznese-
ná bohatá melodie, která je jí vlastní
buď ve vyšším stupni: prefatio so-
lemniss, neb v nižším stupni: prefatio
ferialis. Mne již jako mladého stu-
denta přivedla vždy preface, kdykoliv
ji zpíval kněz zpěvák do vznešené,
zbožné, bohaplné, vroucí nálady...
Prefační melodie jsou melodie an-
dělské, přímo božské. A jestliže
se nezpívá, pak se říká nahlas;
hlasitým způsobem, „clara voce“. Sym-
bolem povznesené nálady jsou pozdví-
žené ruce při slovech „sursum corda“
a po celou prefaci. Tak také při pre-
fati mariánské na svátky Panny Ma-
rie. Není ani myslitelné, aby svatá li-
turgie neměla zvláštní prefaci k té,
kterou tolik uctívá, k blahodárné Pan-
ně a Bohorodičce Marii. Není dne,
ve kterém by Církev svatá nepamato-
vala Panny Marie. Každý den třikrát
v modlitbě Anděl Páně, každý týden
jí zasvěcuje den sobotní. Není měsíce,
abychom neslavili nějaký mariánský
svátek. V tomto měsíci září slavíme
Narození a svátek Nejsvětějšího jmé-
na Marie Panny.

Blahoslavená Panna Bohorodička
Maria je na svátky mariánské předmě-
tem společné chvály „collaudare“,
společného blahoslavení „benedicere“
a společného velevení „predicare“
Majestátu Božího. Mariánská preface
opěvuje mateřství Boží Rodičky, „quae
et Unigenitum tuum Sancti Spiritus
obumbratione concepit“, její neporu-
šené panenství „et virginitatis gloria
permanente lumen aeternum mundo
effudit, Jesum Christum Dominum nos-
trum“, které v Ježíši Kristu vydala
světu světlo, které od věčnosti prou-
dí z Otce.

To vše jsou hlavní důvody, proč
Pannu Marii ctíme, blahoslavíme a ve-
lebíme. My se jí neklaníme. My uzná-
vame jen Boha za jediného Pána nebe
a země... Pána Ježíše za jediného

hlavního Prostředníka. Pro nás katolické kněze a všechny ctitele mariánské je směrodatná VIII. kapitola konstituce o Církvi, která je nadešlána „O blahoslavené Panně Bohorodičce v tajemství Kristově a Církvi“. Byla vydána v 3. sesi II. vatikánského koncilu 1964. Obsahuje 18 článků, čl. 52. až 69. — Jediný náš Prostředník podle sv. Pavla (1 Tim. II. 5—6) jest Ježíš Kristus, jenž dal sám sebe v obět za všechny. „Mateřské poslání Marie však vůči lidem nikterak nezastiňuje, aniž umenšuje toto jediné prostřednictví Kristovo, nýbrž poukazuje na jeho sílu. Neboť veškerý vliv blahoslavené Panny na lidi nevytvěrá z nějaké nutnosti, nýbrž jediné z milosti Boží a z přebytků zásluh Krista, opírá se o prostřednictví Jeho, od něho naprosto odvisí a čerpá svou účinnost a sílu z něho; nepřekáží však nikterak bezprostřednímu spojení věřících s Kristem, nýbrž je naopak podporuje“ (čl. 60). V čl. 66. poukazují Otcové koncilu na to, že kult mariánský, pokud v Církvi vždy byl, ač je jedinečný, přece se podstatně liší od kultu klanění, jenž přísluší vtělenému Slovu, Otci i Duchu svatému. Zvláště důležitý pro nás katolické kněze je článek 67. „Posvátný sněm... všechny syny Církve napomíná, aby účtu, zvláště liturgickou vůči Blahoslavené Panně ušlechtilé podporovali v praxi i úkony zbožnosti vůči Ní, během staletí doporučované učitelským úřadem měli ve vážnosti, a to, co v dřívějších dobách o účtu obrazu Krista, Panny Marie a svatých bylo rozhodnuto, zbožně zachovávali. Avšak *vybízí teology a kazatele slova Božího naléhavě*, aby rovněž od každého nesprávného nadšazování [superlative] stejně jako od nemístné úzkostlivosti myslí při úvahách o jedinečné důstojnosti Bohorodičky vážně upustili, studující Písmo sv., svatě Otce, Učitele a liturgie Církve pod vedením učitelského úřadu, nechť správně osvětlují poznání a privilegia Blahoslavené Panny, jež vždy mají vztah ke Kristu, původu vši pravdy, svatosti i zbožnosti.“ Konstituce naléhavě napomíná nás kazatele, abychom se usilovně chránili všeho, jak ve slovech, tak ve skutcích, co by mohlo oddělené bratry uvést v omyl stran pravé nauky Církve. Aby kazatelé připomínali věřícím, že pravá zbožnost k Panně Marii nespočívá v neplodném citu, nýbrž vychází z pravé víry, kterou jsme přiváděni k uznání vznešenosti Bohorodičky a jsme povzbuzováni k synovské lásce a k napodobování jejich ctností“ (čl. 67).

s touto tematikou by neodstraňovali. Je dobře možné, pokládat za autora obrazu malíře Leopolda Františka Antonyho, bratra zdejšího faráře Daniela Ignáce Antonyho okolo roku 1700. Malíř zde u svého bratra faráře žil, a z jarní kroniky se také dovidáme, že pro kostel namaloval obraz sv. Prokopa. Byla by pak oprávněnou domněnka, že pobělohorská rekatolizace Čech ve starých pověstech o Blaníku a spícím vojsku vyměnila pohanského ještě bohatýra Stojmíra i pozdější husitské bojovníky za svatého Václava, k němuž se Bohuslav Balbín roku 1673 obrací ve své „Obraně jazyka českého“ skoro zoufalým voláním. Připomeňme si ještě, že v téže době pražský arcibiskup Sobek vymohl na římském papeži rozšíření svátku sv. Václava na celou církev a jeho zařazení do římského misálu a do římského breviáře. Byla to tedy doba svátováclavského kultu zvláště příznivá.

Blanické pověsti o sv. Václavu a jeho rytířích mají jednak jádro národní a vlastenecké — slibují pomoc spícího vojska v době pro vlast a národ nejtěžší — jednak sociální, pokud sledují pomoc chudým a utiskovaným. I s ohledem na toto sociální jádro svátováclavské legendy blanické možno klást její vznik do doby největšího sociálního útlaču, do let třicetileté války a následujících desetiletí.

Všeobecně žitá a lidově tradovaná náplň blanických pověstí a legend je dnes svátováclavská. Slyšíš-li jméno tajemné hory Blaník, ozve se hned jméno sv. Václava a jeho blanických rytířů. Bez jakéhokoli stínu pověrecnosti si představuje český věřící lid horu Blaník, či přesněji řečeno nitro blanické skály, která nese název Veřejová, jako posmrtné sídlo svatého Václava a Dědice české země, obklopené družinou svých věrných. Jako by se k zemi snížilo nebe, věčné sídlo svaté duše Václavovy. Ve středu Čech, v srdci Václavovy rodné země. Zde také bije, můžeme-li tak říci, srdce české Církve, neboť Blaník je mezníkem tří oblastí církevního života, tří diecézí: pražské, královéhradecké a českobudějovické. Svatý Václav ze svého legendárního sídla na Blaníku chrání svou vlast i Církev.

Církevního schválení došla v jubilejním roce 800. výročí založení podblanických Louňovic I. P. 1949 píseň složená na podkladě blanické legendy a rozvádějící myšlenku: „Kdo s ním pro Boha a pro vlast padal, v Blaníku co rytíři se shledal“ — a „s nebem modrý Blaník už se pojí“. A v Minářkově Příručce s církevním Imprimatur se modlíme k sv. Václavu: „Prosíme Tě, přispěj svým světcům na pomoc, chraň nás z Blaníka nebeského a opatruj! Pros, ať mír a pokoj vládne povždy v naší vlasti!“ Václav Oktábec

Jestliže posvátný sněm vatikánský vyslovuje „velikou radost a útěchu, že též mezi oddělenými bratry jsou ti, kteří Matce Páně a Spasitele přinášejí povinnou účtu, zvláště u Východních křesťanů, kteří se s námi sdružují k účtě Bohorodičky vždy Panny... s oddaným duchem“ (čl. 69), tak se radujeme s koncilními Otci i my a budeme své oddělené bratry z Východu v jejich vroucí účtě mariánské následovat. — A jestliže nakonec vyzývají Otcové koncilu všechny věřící v Krista, aby vznášeli k Matce Boží a Matce lidí své vytrvalé prosby, pak zvláště my, kněží Pána našeho Ježíše Krista se budeme s důvěrou k Ní modlit a ji prosit, „aby se přimlouvala u svého Syna, dokud všechny rodiny národů, ať už jsou ozdobeny jménem křesťanů, či ty, které dosud svého Spasitele neznají, v míru a svornosti se šťastně sdružili k slávě Nejsvětější Trojice“ (čl. 69).

Oba dva poslední papežové jsou velcí ctitelé blahoslavené Panny a Bohorodičky Marie. Jan XXIII. blahé paměti zahájil II. vatikánský sněm ve

svátek Mariánský 11. října 1962, svátek Mateřství blahoslavené Panny Marie. První etapa koncilová končila opět na Mariánský svátek 8. prosince téhož roku. Pavel VI. končil 3. etapu na svátek Obětování Panny Marie 21. listopadu 1964. Ve své závěrečné promluvě téhož dne prohlásil Pannu Marii jako „Matku Církve“. Tato deklarace Pavla VI. není dogma, avšak svatý Otec mluvil všem nám katolickým kněžím a věřícím ze srdce. Jestliže je Panna Matka Bohočlověka Ježíše Krista a je-li podle učení svatého Pavla Církev Tělo Kristovo (Ef 1, 22 nn; 5 29; Kol 1, 18), pak rozumíme plně tomu, že Pavel mohl dát Panně Marii tento titul: Mater Ecclesiae!

Kdykoliv se modlíme prefaci k Panně Marii, collaudemus, benedicemus et praedicemus Sanctam Dei Genetricem et semper Virginem Mariam, Matrem nostram et Matrem Ecclesiae. A vzpomeňme si vždy na zásady našeho Mariánského kultu, které jsou obsaženy v VIII. kapitole dogmatické konstituce „O Církvi“.

ThDr. Karel Sahan

Galerie vlasteneckých kněží

JOSEF KOS

Nikdo neznal skutečnou příčinu jeho zatčení. Neznal ji ani on sám. V tom však nespočívá jeho velikost. Jeho zatčení byla jen vzdálená příčina jeho velikosti, která se projevila na konci tohoto mladého života obětovaného na oltář lásky k bližnímu. Jako by chtěl potvrdit pravdivost slov Spasitelových: „Nikdo nemá větší lásky než ten, kdo života položí za přátele své.“ (Jan 15, 13.) Úřední list pražské arcidiecése Acta archiepiscopalis curiae Pragensis píše na str. 47 (č. 5—6, roč. 1945): „Kos Jo-

sephus, cappellanus in Kolín per caritatem vere christianam exemplum dedit, quomodo moreretur justus...“

Jenom necelých pět let sloužil Bohu u oltáře P. Kos. Narodil se v Plzni dne 13. září 1916, po absolvování klasického gymnasia a teologické fakulty byl vysvěcen na kněze ve válečném roce 1940 na svátek kníže apoštolských sv. Petra a Pavla 29. června kardinálem Karlem Kašparem. Na den svého kněžského svěcení i své primice v Plzni velmi dojemně vzpomíná v dopise, který zaslal své rodné sestře, která zatím přijala řeholní roucho:



„Ještě stále, a dej Bůh, abych stále a stále cítil to teplo oleje, který se rozléval po mých rukou, když je světitel mazal. A nastává první Mše svatá v mém životě, kdy spolu se světitelem obětujeme chléb a víno. Memento vivorum — vzpomínám v prvé řadě na své rodiče a Klárku —“. Jako novosvěcenec byl ustaven do Kolína, kde jej přivítalo dobré prostředí děkanství a kde také záhy zdomácněl. V den svých 25. narozenin píše rodičům dopis, z něhož přímo vyzařuje spokojenost z práce, již není málo. „Nezapomenu nikdy“, píše rodičům, „na první zaopatřování zde. Seděli jsme s panem děkanem po večeři a v devět hodin večer někdo zvoní. Pan děkan šel otevřít a když se vrátil, pravil: „Velebný pane, nyní začínáte být knězem. Jděte zaopatřovat do nemocnice.“ Ihned jsem šel s Pánem Ježíšem na prsou a modlitbou na rtech, aby vše šťastně dopadlo. A nyní již ani sám nevím, kolika ubohým a trpícím jsem přinesl poslední útěchu.“

Leč nebylo dopřáno P. Kosovi, aby působil dlouho v děkanské duchovní správě kolínské. Kolín byt tenkrát sídlem Oberlandratu se služební stanicí gestapa a společenská událost, do níž bylo zataženo i jméno P. Kosa,

Doba očima kněze

ZÁBLESK SVĚTEL MÍRU

„ZDE JE NEJKRÁSNEJŠÍ MĚSÍC ČERVENEC. Teplota vzduchu dosahuje až dvaceti stupňů, od moře vane příjemný vánek a naše pláž na západním pobřeží poskytuje mnoho příjemného osvěžení,“ odpovídala vysokoškolačka na mou otázku, kdy jsou Helsinky nejpůvabnější. Ovšem pro nás, lidi z vnitrozemí, mají mnoho půvabů každou roční dobu, vždyť jejich střízlivá severní krása, zasazená do nesčetných jezer, vytvořila hlavní město

se stala milou příležitostí zbavit se oblíbeného kněze. P. Josef odchází nejprve do Zásduk, bývalého kláštera, kam posílalo gestapo kněze, podezřelé z činnosti proti tzv. Říši, nebo z jiných důvodů nespolehlivé. Zásduky nebyly věznicí, kněží tam putovali bez doprovodu — dokonce si sami musili koupit jízdenku — ale odtud ve většině případů vedla cesta do Terezína přes Pečkův palác, sídlo gestapa a pankráckou věznicí. Do koncentračního tábora Dachau dorazil P. Kos počátkem prosince 1943. První dopis rodičům datoval 12. prosince 1943. Vzpomínám, jak s námi prožíval první vánoce v nesvobodě, vidím jej zamlklého a zasněného, ač jindy jeho mládí nedovolilo, aby se přilíši zamýšlel nad bídnou situací, v níž jsme se ocitli.

V té době byl již koncentrační tábor zamořen skvrnitým tyfem. Zpočátku stačila proti nákaze úzkostlivá osobní čistota, zvláště ochrana před cizopasníky, ale když nacisté museli evakuovat před postupující vítěznou Sovětskou armádou nové a nové mučirny a věznice, když denně přibývali noví vězňové, častokrát živé mrtvoly, nedostatečně oděné, plné špíny, vši a vředů — nebylo v lidských silách zastavit epidemii a obyvatele koncentračního tábora umírali po stovkách denně. Táborové krematorium nestačilo pálit, bylo narychlo postaveno druhé, ale ani to nezdolalo strašný přísun, který smrt dopravovala k roštům. — Nacisté ze strachu před rozšířením epidemie mimo tábor rozhodli cynicky, že baráky s nemocnými tyfem se nechají vymýt. Ubožáci leželi bez pomoci, bez ošetření... poslední ošetřovatelé nakažení tyfem zaplatili životem svou službu nemocným.

Jednoho dne přišli na náš kněžský blok esesmani a se škodolibým úsměškem řekli: „Nyní ukažte, že jste opravdovými knězi; kdo se hlásí dobrovolně za ošetřovatele k nemocným tyfem?“ Překvapení? Ne! Jenom skutkem naplněná slova Kristova: Non vos elegisti me, sed ego elegi vos, et posui vos, ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneant.“ Zvedly se ruce kněží a šli k nemocným — šli na smrt, vždyť každý věděl, že je malá pravděpodobnost k návratu do života. Šel i P. Josef Kos. Odešel v předvečer svého svátku.

Potom jsme jej ještě několikrát viděli za dráty zamořených baráků, jak nemocné nosil na zádech, stará se o jejich čistotu — ale připravuje je i k smrti a kněžsky doprovází jejich duše na věčnost. — Všichni kněží, kteří sem přišli onemocněli; někdo odolával dlouho, někdo podlehl brzy. P. Josef Kos ulehl ve středu před Zeleným čtvrtkem 28. března 1945 a jeho srdce dotlouklo.

Tělesné pozůstatky P. Kosa nebyly spáleny, ale pochovány ve společném hrobě; br. Opočenský na prsa připevnil poznávací kovovou desku, všichni čeští kněží jsme se zúčastnili rozloučení, které umožnil dr. Fr. Bláha. Pohřební řeč zhodnotila jeho oběť: „Je tolik tragiky v Tvém skonu. Teď, kdy už počítáme dny, v době, kdy naše vlast bude potřebovat mladých kněžských sil, v nejlepším rozkvětu let — 29 roků. Je to bolestné i pro nás. Jediné, co nás blaží, je přesvědčení, že oběti heroického úkonu lásky. Sám jsi se vrhl v náruč pravděpodobné smrti, aby ses mohl věnovat svým krajanům, z nichž mnohým i v oně krátké době jsi přispěl nejen hmotně, nýbrž i duchovní posilou na cestu do věčnosti. Zanechal jsi po sobě čestnou památku a jméno Tvé bude slavné v dějinách českého kléru, ba i českého lidu dachovského —“

P. Josef Kos byl vyznamenán in memoriam Československým válečným křížem (č. 39.471). Dr. Josef Beneš

Finska jako jedno z nejkrásnějších míst evropského severu. Toto půlmilionové město se rozložilo na skalním útesu, jenž zasahuje hluboko do Finského zálivu; v poslední době se ještě obklopilo moderními sídlišti, která velmi dovedně skloubila domácí stavitelskou tradici s nejvyspělejší technikou našich let. A protože skály a balvány vystupují na četných místech na povrch a lidská ruka nebrání, aby zvyšovaly krásu krajiny, naopak, dává jim vyniknout v jasů květů a svěží zeleně, máš pak někdy dojem, že Helsinky jsou velikým záhonem alpi-

nek, z něhož se dívají plochy jezer jako zorničky mnoha modrookých dívek, oblečených do tmavozelených šatů, zdobených krajkami mořské pěny.

● A toto město přijalo letos od 10. do 15. července obránce míru z celého světa, aby zde jednali o dalších cestách, které je třeba nastoupit, aby byla utlumena dosavadní ohniska války a upravena dráha světa tak, aby lidstvo mohlo bezpečně žít a nemuselo se obávat války. Světový kongres za mír, národní nezávislost a všeobecné odzbrojení byl svolán pod záštitou Světové rady míru v pravý čas. Situace ve světě je bolestně vážná a „více než jindy temná a nejistá, když nové těžké hrozby přivádějí do nebezpečí nejdražší dobro míru na světě,“ jak praví v poslední své encyklice „Mense Maio“ Svatý Otec Pavel VI. A jestliže dále pokračuje sled jeho starostí a obav nad touto skutečností, je jen přirozené, že vyústí ve vroucí prosbu: „Prosíme tedy všechny, kdo jsou odpovědní za veřejný život, aby nezůstali hluchí k jednomyšlné touze lidstva, které chce mír. Nechť učiní vše, co je v jejich moci, aby ohrožený mír zachránili.“

POD HLUBOKÝM DOJMEM z těchto slov, vzápětí po schůzi předsednictva CMVKD, které odsoudilo zločinnou válku ve Vietnamu, odletěl jsem na shromáždění, jež soustředilo vyslance národů celého světa. Všichni byli vedeni jedinou myšlenkou, třeba byla vyjadřována více než stem různých jazyků; z očí, tváří všech barev sálaly plameny jediné touhy a srdce všech bila souhlasným tepem: mír! Lidé z Afriky, Asiaté, vášnivě hájící své názory, obyvatelé Austrálie, Ameriky a četných tichomořských ostrovů se setkávají s námi v Evropě, aby toto dvoutisícové shromáždění vyslechlo mínění všech a ve svém konečném závěru vyhlásilo nekonečně krásnou pravdu dneška, že svět, lidstvo, i ti, kdo přijdou po nás, chtějí na této planetě žít pokojné dny svého života, chtějí se těšit z darů, které nám poskytuje život, neboť je dosti bolestí, jež vyplývají z přirozenosti věcí — ale proto je třeba odstranit z cesty vše, co bolí a bolet by nemělo, neboť to není nevyhnutelně spjata s existencí, ale je jen smutným důsledkem zlého jednání lidí. Odstraňte hlad, zhoubné nemoci, znásilňování svobody člověka, odstraňte bídu, pošlapávání lidské důstojnosti, válku! Zadržte vražedné ruce, které shazují atomové bomby na nevinné ženy a děti, vyžeňte vetřelce, který pro sobecké a ztištné cíle šlape bezohledně svobodu národa. Pryč s americkými agresory z Vietnamu, pryč s imperialismem! Jako láva, tryskající ze sopky doléhají k sluchu světa tyto spravedlivé požadavky zástupců národů naší planety, mezi nimiž jsou lékaři, spisovatelé, atomoví badatelé, ekonomové, kněží všech vyznání. Vidíme katolického biskupa z Maďarska, kněze — universitního profesora z Belgie, redaktora katolického časopisu z Francie, profesora Starého zákona ze Španělska, faráře z Argentiny, početnou skupinu vysokých hodnostářů církve pravoslavné a mezi nimi patriarchu moskevského, arménské, libanonského rumunského metropolitu, protestantského biskupa z Německa, anglickánského něze z Austrálie i z Ameriky, Velkého lamu a budhistické duchovní, Velkého muftiho a duchovní mohamedánské — celkem jedenačtyřicet církevních osobností. V duchu ekumenismu konala se recepcce, k níž pozval všechny církevní osobnosti kongresu dr. Arelana, biskup církve luteránské, největší církve ve Finsku. Konala se na ostrově Lautasaari, kde jsme byli přivítáni v moderní svatyni, bohatě vyzdobené mramorem, ušlechtilými kovy a dřevem, avšak bez jakýchkoli obrazů či soch, jak je zvykem v protestantských kostelích. V přilehlém

sále došlo pak k ještě většímu poznání a sblížení v přátelské besedě, spojené s pohoštěním.

● Mši svatou sloužil jsem v katedrále sv. Jindřicha, Finsko je protestantská země, s nepatrnou menšinou katolíků. V hlavním městě Helsinkách jsou z půl milionu obyvatel pouze dva tisíce katolíků a další čtyři sta jsou roztroušena po celé zemi. Helsinský biskup Jiří Cobben je nemocen, proto má mladšího biskupa koadjutora, osmatřicetiletého dr. Verschurena. V celém Finsku působí 18 katolických kněží. Katedrála sv. Jindřicha je stavba novogotická, byla postavena r. 1860 v parku Kaivopuisto, který se rozkládá po celém pobřeží moře, jež na jihu omývá Helsinky. Je zde ještě jeden katolický kostel na severu města a uprostřed na Bulevardi veřejná kaple dominikánů, při níž je „Studium catholicum“.

ÚČAST NA SVĚTOVÉM KONGRESU vyžaduje značnou námahu. jednání v komisích i v plénu jsou vyčerpávající, trvají často do noci — jedna schůze skončila také o půl šesté ráno — k tomu třeba přičíst různé povinnosti společenské, rozhovory zájmové i jednání mimo zasedací síň — ale to vše jistě každý rád obětoval, neboť vědomí, že se jedná o záchranu největšího dobra, o záchranu míru světa, dodávalo dalších sil a svěžesti. Jednání kongresu probíhala nejen v plenárních zasedáních, nýbrž i v jednotlivých komisích, jež se soustředily na speciální úkoly. Na tomto kongresu bylo zřízeno sedm komisí, které jednaly o Vietnamu, o právu na sebeurčení národů, o rasismu, kolonialismu a neokolonialismu, nukleárních zbraních, odzbrojení, evropské bezpečnosti, hospodářské svrchovanosti národů aj. Sedmá komise, v níž pracovaly také církevní osobnosti kongresu, se zabývala otázkou vytvoření příznivé atmosféry pro mír, úlohu kultury, náboženství a výchovy ve službách míru. V četných zasedáních byla diskutována tato témata a připraveny směrnice pro další práci v tomto směru. Zvláštní úkoly, které plynou pro oblast náboženstvoslovní, vyžádaly si několika samostatných zasedání kněží, která nakonec vyústila ve společné prohlášení, v němž voláme ke všem lidem dobré vůle celého světa.

● Po pětidenní usilovné práci vrcholil kongres závěrečným zasedáním, aby vyhlásil nové složení Světové rady míru a přijal dvě prohlášení, jež jsou směrnicí pro další práci všech obránců míru na celém světě. První prohlášení odsuzuje útočnou válku ve Vietnamu a volá po jejím skončení tím, že imperialismus vetřelci opustí zemi, aby vietnamský lid mohl v míru uspořádat život své vlasti. Druhé prohlášení ukázalo jednotu smýšlení lidí dobré vůle celého světa, jimž leží na srdci šťastná budoucnost lidského pokolení. Po dlouhých debatách, diskusích i ohnivých výměnách názorů bylo přijato usnesení absolutní většinou hlasů — pouze šest hlasů bylo proti. Prohlášení nejdříve charakterizuje mezinárodní ovzduší, v němž žijeme a vážnost naší doby, promlouvá k otázce Vietnamu, Konga, Dominikánské republiky i k otázce německé, aby potom ukázalo cestu vedoucí k míru a bezpečnosti světa a vyzvalo všechny, kdo usilují o mír, aby působili na vlády, aby řídily záležitosti tak, aby nedošlo ke konfliktům a sporné otázky řešily se cestou jednání.

SÁL UŽ SE POMALU PRÁZDNÍ, odcházejí lidé zvůň jmen: Ilja Ehrenburg, Valentina Těreškovová, Pablo Neruda, Isabela Blumová — černoši, Číňané, Japonci — vědci, národohospodáři, profesori, lékaři, kněží. Zhasínají se světla. Ale severní bílé noci svítí, jako by chtěly být předzvěstí světla míru, jež ozáří nadšenou práci milionů obránců míru celého světa, kteří se rozcházejí ze Světového kongresu míru v Helsinkách. J. B.

NÁŠ ZÁPISNÍK

SCHŮZE PŘEDSEDNICTVA

CMVKD 8. VII. 1965

SCHŮZI řídil místopředseda, probošt metropolitní kapituly, prelát dr. A. Stehlík. Hlavní projev přednesl gen. tajemník prof. dr. J. Beneš, jenž zdůraznil naše vřelé sympatie k vietnamskému lidu, který bojuje za jednotu své vlasti i proti imperialistické útočnosti.

Kanovník dr. Beneš vzpomněl, že právě před deseti lety navštívila delegace římskokatolických duchovních z CSSR Vietnamské věřící; s tamními duchovními navázala bratrské vztahy a trvalé spojení. Dr. Beneš vylíčil vznik „zvláštní války“, kterou rozpoutali američtí imperialisté v jižním Vietnamu bezprostředně po uzavře-

ní ženevských dohod. Jejich akce v severním Vietnamu neuspěly a celý svět je rozhořčeně odsuzuje. I četní Američané si uvědomují nevyhnutelnost fiaska války ve Vietnamu. Tři „opory“ amerických imperialistů — žoldnéřská armáda a loutková správa, síť strategických osad a okupovaná města — jsou otřeseny

v základech a hrozí jim úplný rozklad. „Američtí imperialisté musí čelit nejen čtrnácti milionům obyvatel jižního Vietnamu, ale třiceti milionům příslušníků všeho vietnamského lidu,“ pravil dr. Beneš. „K tomu přistupuje další okolnost: vietnamský lid je mírumilovný a hrdě se hlásí do tábora míru. V okamžiku, kdy američtí

imperialisté rozšířili válku na severní Vietnam, dopustili se hrubé provokace mírových sil celého světa.

Generální tajemník CMVKD pak líčil politiku dvojí tváře, kterou provádí vláda USA. President Johnson předstírá touhu jednat o míru „bez předběžných podmínek“ — ale současně vyhrožuje, že „promluví řečí děl a letadel“ — a ty hrozby plní. Avšak vietnamský lid je silný a v jeho boji za spravedlivou věc dostává se mu mocné podpory zemi tábora míru a mirumilovného lidu všech zemí světa. Vietnamský lid stále ověřuje nezlomnou vůli zvířet. „Budme věrni vlasti, oddání lidu, splníme jakýkoli úkol, podstupme jakékoli obtíže, zvířetíme nad kterýmkoli nepřitelem“ — to je heslo vietnamského lidu. Proto ve svém interview s agenturou UPI musil nedávno přiznat americký generál Taylor, podněcovatel a vykonavatel „zvláštní války“. „Máme strašného nepřitele, u něhož se neprojeví žádná známka slabosti.“ A přece ten mirumilovný vietnamský lid, který obhajuje spravedlivou věc, je ochoten poskytnout Spojeným státům možnost čestného odchodu. Konkrétně to bylo vyjádřeno ve stanovisku vlády a Národního shromáždění ní Vietnamské demokratické republiky, jakož i v prohlášení Národní fronty osvobození jižního Vietnamu. Je jasné, že pro americké imperialisty je jediným východiskem jejich odchod z jižního Vietnamu.

Ozbrojené síly vietnamského lidu nesloží zbraně, dokud nedosáhnou svých základních požadavků: nezávislosti, demokracie, neutrality, míru.

Tento postoj vietnamského lidu získal si pochopení a podpory i Světové rady míru. Získal si i sympatie čs. bojovníků za mír a československého lidu, jenž daroval bojujícímu Vietnamu léky, zdravotnické potřeby a jinou hmotnou pomoc. Ve své odpovědi na výzvu Národního shromáždění Vietnamské demokratické republiky prohlásilo Národní shromáždění Československé socialistické republiky, že plně podporuje stanovisko vlády a Národního shromáždění VDR a že poskytne vietnamskému lidu veškerou pomoc, aby se zajistila jeho bezpečnost.

„Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva — končil projev gen. tajemník CMVKD — pozvedá svůj varovný hlas jako vždy, je-li ohrožen mír.“ Stanovisko našich kněží i věřících je jasné vyjádřeno v rezoluci. — Poté promluvil bratislavský kanovník, L. Polák, jenž svědčil, jakého hrdinství je schopen vietnamský lid. „Stojíme při nich, protože válka, v níž se brání, je zvláště brutální: protože zahrnuje válku a násilí vůbec; protože vědí o nás mnoho, vidí v nás svůj vzor a dali nám svou lásku a bratrství.“ — J. S. děkan bratislavské bohoslovecké fakulty dr. Višňovský připomněl, jaké pohoršení působí, jestliže šíří válečné zlo národ, který

se rád vydává za křesťanský — jak činívali Američané. Účastníci schůze pak připojili několik návrhů na pomoc vietnamským přátelům a přijali rezoluci. V poledních hodinách téhož dne ji odevzdala delegace CMVKD velvyslanci Vietnamské demokratické republiky Phan-van-Suovi v Praze. Delegaci CMVKD tvořili místopředseda kanovník dr. A. Horák, gen. tajemník kanovník dr. J. Beneš a bratislavský kanovník L. Polák.

RÁD PRÁCE KAPITULNÍMU VIKÁŘI THDR. E. OLIVOVÍ

President republiky A. Novotný propůjčil kapitulnímu vikáři, litoměřickému proboštu ThDr. Eduardu Olivovi u příležitosti jeho 60. narozenin Rád práce za zásluhy a významnou činnost při rozvíjení mírového hnutí katolického duchovenstva. Rád mu odevzdal 17. července v Kolovratském paláci v Praze ministr školství a kultury dr. Č. Cisar v přítomnosti místopředsedů ústředního výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva probošta svatovíské kapituly v Praze ThDr. A. Stehlíka, prof. A. Horáka a generálního tajemníka hnutí prof. dr. J. Beneše.

K významnému životnímu jubileu a k udělení vysokého státního vyznamenání blahopřál srdečně proboštu ThDr. E. Olivovi předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ministr dr. J. Plojhar. Ocenil jubilantovu dlouho-

letou práci v mírovém hnutí katolického duchovenstva.

JUBILEA

V měsíci září se dožívají vsdpp:

80 let
25. 9. Václav Buchta, Reznovice,
75 let
12. 9. Klement Schregel, Petrohrad
70 let
15. 9. Jaroslav Šálek, Nová Ves u Ml. Vožice, 28. 9. Václav Kloubouch, České Budějovice
60 let
7. 9. Dr. František Voda, Brno, 21. 9. Josef Mědílek, Světlík, 29. 9. František L. Tripský, Praha, 30. 9. František Appl, Benešov n. Pl.
55 let
25. 9. Václav Skala, Zbynice,
50 let
17. 9. Václav Oktábec, Louňovice pod Blaníkem

EVH

RABI TAJEMNÍKEM BISKUPA

Nedávno zesnulý biskup v Liège, Joseph Kerkhof, zapsal se do dějin evropského odboje proti nacismu. Během druhé světové války postavil se proti nařízením německých okupačních úřadů a zachránil život mnoho židům. Nalézal pro ně různá útočiště. Aby mohl třeba zachovat život rabiho ze svého města, pověřil jej vedením sekretariátu. Karkhof zemřel ve věku 84 let, a belgická i zahraniční organizace odporu proti nacismu vzpomenují jeho vlastenecké a humánní činnosti.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

Černý Miloslav, děkan a čest. konsist. rada v Liblicích, jmenován čestným arciděkanem; čís. dekr. 220/65-1-Ord-R ze dne 9. května 1965.

Frajt Alois, děkan v Liberci, jmenován čestným arciděkanem; čís. dekr. 221/65-1-Ord-R ze dne 9. května 1965.

Jmenování a ustanovení:

Bečvář Jan, jmenován s platností od 1. dubna 1965 kaplanem při farním úřadě sv. Štěpána v Litoměřicích a dómským vikaristou s povinností vypomáhat v duch. správě v Litoměřicích a farnostech excur. z Litoměřic spravovaných; čís. dekr. 420/65 II-A-1 ze dne 10. dubna 1965.

Dobiáš Josef, administrátor ve Cvikově, ustanoven s platností od 15. března 1965 interkalárním administrátorem děkanství v Rumburku a excur. admin. farnosti Brtníky, Staré Křečany, vše okres a vikariát Děčín; čís. dekr. 240/65 II-A-1 ze dne 13. března 1965.

Dobiáš Josef, administrátor ve Cvikově, jmenován s platností od 15. března 1965 vikářem vikariátu děčinského se sídlem v Rumburku; čís. dekr. 224/65 I-A-8a ze dne 13. března 1965.

Dudys Jan, kaplan v Litoměřicích, ustanoven s platností od 1. června 1965 interkalárním administrátorem farnosti Novosedlice a excur. admin. farnosti Dubí, vše okres a vikariát Teplice-Lázně v Č., čís. dekr.: 578/65 II-A-1 ze dne 20. května 1965.

Frajt Alois, děkan a vikář v Rumburku, ustanoven s platností od 15. března 1965 interkalárním administrátorem arciděkanství v Liberci a excur. admin. farnosti Ruprechtice, Údol sv. Kryštofa, Vratislavice, Rochlice, Dlouhý Most, Hodkovice, Jeřmanice, Stráž n. Nis., vše okres a vikariát Liberec; čís. dekr. 236/65 II-A-1 ze dne 13. března 1965.

Frajt Alois, děkan a vikář v Rumburku, jmenován s platností od 15. března 1965 vikářem vikariátu libereckého; čís. dekr. 243/65 I-A-8a ze dne 13. března 1965.

Holoubek Tomáš, administrátor v Horním Jiřetíně, ustanoven s platností od 1. června 1965 interkalárním administrátorem farnosti Teplice-Lázně v Č.-Trnovany. a excur. admin. farnosti Teplice-Lázně v Č. Šanov, okres a vikariát Teplice-Lázně v Č.; čís. dekr. 530/65 II-A-1 ze dne 12. 5. 1965.

Kišš František, administrátor v Novosedlicích, ustanoven s platností od 1. června 1965 interkalárním administrátorem farnosti Bořislav a excur. admin. farnosti Žim, vše okres a vikariát Teplice-Lázně v Č.; čís. dekr. 577/65 II-A-1 ze dne 20. května 1965.

Kozár Jan, kaplan v Teplicích-Lázních v Č., ustanoven s platností od 1. června 1965 interkalárním administrátorem farnosti Horní Jiřetín a excur. admin. farnosti Dolní Jeřetín, Brandov, Hora sv. Kateřiny, Malý Háj, Nová Ves v Horách, vše okres a vikariát Most; čís. dekr. 529/65 II-A-1 ze dne 12. 5. 1965.

Kobr František, administrátor v Kování, ustanoven s platností od 1. července 1965 interkalárním administrátorem farnosti Mukařov, okres a vikariát Mladá Boleslav; čís. dekr. 659/65 II-A-1 ze dne 7. června 1965.

Martinásek Milan, kaplan v Mnichově Hradišti, ustanoven s platností od 1. července 1965 interkalárním administrátorem farnosti Kování a excur. admin. farnosti Skalsko, vše okres a vikariát Mladá Boleslav; čís. dekr. 665/65 II-A-1 ze dne 8. června 1965.

Melan Mojmir, osobní děkan Sobotka, ustanoven s platností od 1. 6. 1965 kancléřem kapitulní konsistoře v Litoměřicích; čís. dekr. 532/65 I-A-3a ze dne 12. května 1965.

Melan Mojmir, kancléř kapit. konsistoře v Litoměřicích jmenován s okamžitou platností vikářem vikariátu litoměřického; čís. dekr. 972/65 I-A-8a ze dne 22. července 1965.

Ottěnášek Karel, dr., ustanoven s platností od 15. března 1965 administrátorem farnosti Trmice, okres Ústí n. L. a excur. admin. farnosti Předlice, Stebno a Řehlovice, okres týž, vikariát Litoměřice; čís. dekr. 224/65 II-A-1 ze dne 8. března 1965.

Pohl Jan, administrátor v Jílovém u Děčína, ustanoven s platností od 15. března 1965 interkalárním administrátorem farnosti Cvikov a excur. administrátorem farností Krompach, Kunratice, Mařenice, vše okres a vikariát Česká Lípa; čís. dekr. 241/65 II-A-1 ze dne 13. března 1965.

Pospíšil Antonín, administrátor v Novém Sedle u Žatce, ustanoven excurrento administrátorem farnosti Libočany, okres a vikariát Louny; čís. dekr. 370/65 II-A-1 ze dne 2. dubna 1965.

Punčochář Vlastimil, administrátor v Bořislavi, ustanoven s platností od 1. června 1965 interkalárním administrátorem děkanství v Sobotce a excur. administrátorem farností Libošovic a Mladějov v Č., vše okres Jičín, vikariát Semily, čís. dekr.; 542/65 II-A-1 ze dne 15. 5. 1965.

Rössler Benno, administrátor v Trmicích, ustanoven s platností od 15. března 1965 interkalárním administrátorem farnosti Jílové u Děčína, okres a vikariát Děčín a excur. admin. farností Libouchec, Krásný Les, Petrovice, Tisá, okres Ústí n. Labem, vikariát Děčín a farnosti Javory, okres i vikariát Děčín; čís. dekr. 242/65 II-A-1 ze dne 13. března 1965.

Úmrtí:

Slavík Václav Msgre, kanovník senior kapituly u sv. Štěpána a kancléř kapituliní konsistoře v Litoměřicích, zemřel 10. ledna 1965 a pohřben do rodinné hrobky v Liblicích 14. ledna 1965.

Holeček Antonín, osob. arciděkan, konsist. rada a vikář, zemřel 16. července 1965 a pohřben 20. července 1965 v Mnichově Hradišti.

Podobský Josef, děkan v. v., zemřel 6. července 1965 a pohřben 10. července 1965 v Rovensku p. Trosk.

Roháč Josef, děkan a konsist. rada v. r., zemřel 8. července 1965 a pohřben 12. července 1965 v Lenešicích.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Prnka Tomáš, koop. na Starém Brně, ustanoven od 22. 12. 1964 koop. a zástupcem admin. v Dešné a Nových Sadech, okr. J. Hradec.

Kaplan Otmar, koop. ve Vranově u Brna, okr. Brno-venkov, ustanoven od 4. 1. 1965 zástupcem koop. v Novém Městě na Mor., okr. Žďár n. Sáz.

Hanusa Václav, koop. v Novém Městě na Mor., pověřen od 19. 12. 1965 zastupováním admin. v Novém Veselí, okr. Žďár n. Sáz.

Hřebíček Jan, admin. v Rozsochách, okr. Žďár nad Sáz., ustanoven od 1. 1. 1965 excur. admin. v Lísku-Lhotě, okr. Žďár n. Sáz.

Zburník Oldřich, admin. v Hor. Dubňanech, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 4. 1965 admin. ve Vrbici, okr. Břeclav.

Semrád Miroslav, admin. v Lukách n. Jihl. a excur. Střížov, okres Jihlava, ustanoven od 1. 4. 1965 admin. v Hor. Dubňanech, okr. Znojmo.

Fižer Václav, admin. v Čes. Rudolci a excur. Matějovec, okr. Jindř. Hradec, ustanoven od 1. 4. 1965 admin. v Lukách n. Jihl. a exkur. Střížov, okr. Jihlava.

Holeček Josef, zatímní admin. v Hor. Slatině a excur. Budeč, okr. J. Hradec, ustanoven od 1. 4. 1965 zatímním admin. v Čes. Rudolci a excur. Matějovec, okr. Jindř. Hradec.

Jindra František, admin. Slavonice a excur. Staré Hobzí, okr. J. Hradec, ustanoven od 1. 4. 1965 admin. v Hor. Slatině a excur. Budeč, okr. J. Hradec.

Med Oldřich, koop. u sv. Jakuba v Jihlavě, ustanoven od 1. 4. 1965 admin. ve Slavonicích a excur. Staré Hobzí, okr. J. Hradec.

Malík Josef, ustanoven od 1. 4. 1965 koop. u sv. Jakuba v Jihlavě.

Prnka Tomáš, výpomocný koop. v Dešné a Nových Sadech, okr. J. Hradec, vrácen od 1. 5. 1965 na původní místo-Staré Brno.

Dobeš Jan, býv. koop. v Blansku, ustanoven od 1. 7. 1965 admin. v Medlově, okr. Brno-venkov.

Steffel Konrád, v Tasovicích, ustanoven od 24. 5. 1965 admin. v Beneticích, okr. Třebíč.

Votoupal Karel, admin. ve Znojmě u sv. Kříže, ustanoven od 1. 7. 1965 admin. v Brně-Tuřanech.

Samek Jan, admin. v Mor. Krumlově, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 7. 1965 admin. ve Znojmě, sv. Kříž.

Komárek František, admin. ve Slupě a excur. Jaroslavice-Strachotice, ustanoven od 1. 7. 1965 admin. v Mor. Krumlově, okr. Znojmo.

Holeček Josef, zatímní admin. v Čes. Rudolci a excur. Matějovec, okr. J. Hradec, ustanoven od 1. 7. 1965 koop. ve Vel. Meziříčí, okr. Žďár n. Sáz.

Kubát Jan, koop. v Jemnici, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 7. 1965 admin. v Čes. Rudolci a excur. Matějovec, okr. J. Hradec.

Stejskal Vladimír, koop. ve Vel. Meziříčí, okr. Žďár n. Sáz., ustanoven od 1. 7. 1965 admin. ve Slupě a exkur. Jaroslavice-Strachotice, okr. Znojmo.

Jmenování

Horký Ludvík, IV. kanovník Stoliční kapituly v Brně, jmenován od 1. února 1965 III. kanovníkem.

Jordán Viktor, farář v Brně-Tuřanech, jmenován od 1. 7. 1965 IV. kanovníkem Stoliční kapituly v Brně.

Učeň Alois, II. vikář na domě v Brně, jmenován od 1. 6. 1965 sekretářem brněnského Ordinariátu.

Hrubý František, farář a děkan v Telnici, okr. Brno-venkov, jmenován od 1. 7. 1965 arciknězem brněnským.

Mrva Jan, admin. v Pohořelici okr. Břeclav, jmenován od 1. 7. 1965 správcem děkanství pohořelického.

Pensionování:

Vrána Ludvík, farář v Lísku, okr. Žďár n. Sáz., pensionován od 1. 1. 1965.

Richter Jakub, farář, děkan a arcikněz v Medlově okr. Brno-venkov, pensionován od 1. 7. 1965.

Zemřeli:

Kunka Josef, farář v. v. Krasnice, okr. Jihlava zemřel 23. 1. 1965.

Krejčí František, farář v. v. Senohraby, zemřel 30. 1. 1965.

Slezák Václav, duchovní správce ÚSP Šebetov, zemřel 27. 3. 1965.

Pauk Josef Leonard, exprovinciál SDS v. v. na Moravci, zemřel 14. 4. 1965.

Vlach Vincenc, admin. v Beneticích, okr. Třebíč, zemřel 13. 5. 1965.

Moučka Antonín, farář v. v. ve Střížově okr. Třebíč, zemřel 7. 6. 1965.

DIECÉSE ČESKOBUDEJOVICKÁ

Jmenování:

Rejšek Vincenc, katecheta v. v. v Klatovech osobním arciděkanem 30. 5. 1965 (č. 719/65)

Komrska Antonín, děkan v. v. ve Veselí nad Luž. osobním arciděkanem 30. 5. 1965 (č. 720/65)

Sahan Karel ThDr, spirituál kněžského semináře v Litoměřicích ve 20. výročí osvobození vlasti čestným konsistorním radou 28. 7. 1965 (č. 1020/65).

Ustanovení:

Lang Jakub, administrátor Čížová excurrento administrátorem v Chřešticích (o. Písek) dnem 17. 5. 1965 (č. 669/65)

Stulík Petr, administrátor Volenice excurrento administrátorem v Kraselově (o. Strakonice) dnem 17. 5. 1965 (č. 670/65)

Mácha František, administrátor Staré Kestřany excurrento administrátorem v Putimi (o. Písek) dnem 17. 5. 1965 (č. 668/65)

Suchánek Josef, administrátor Černovice u Táboru excurrento administrátorem v Křeči (o. Pelhřimov) dnem 1. 7. 1965 (č. 914/65)

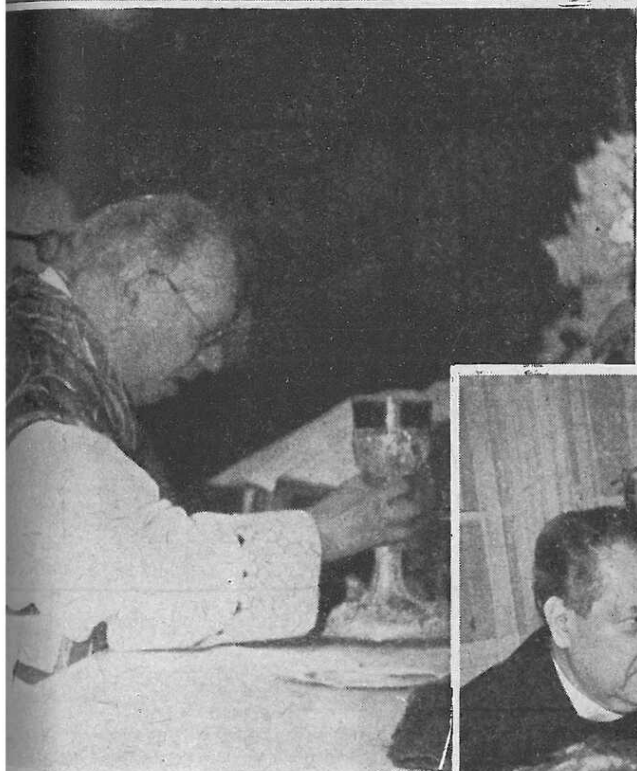
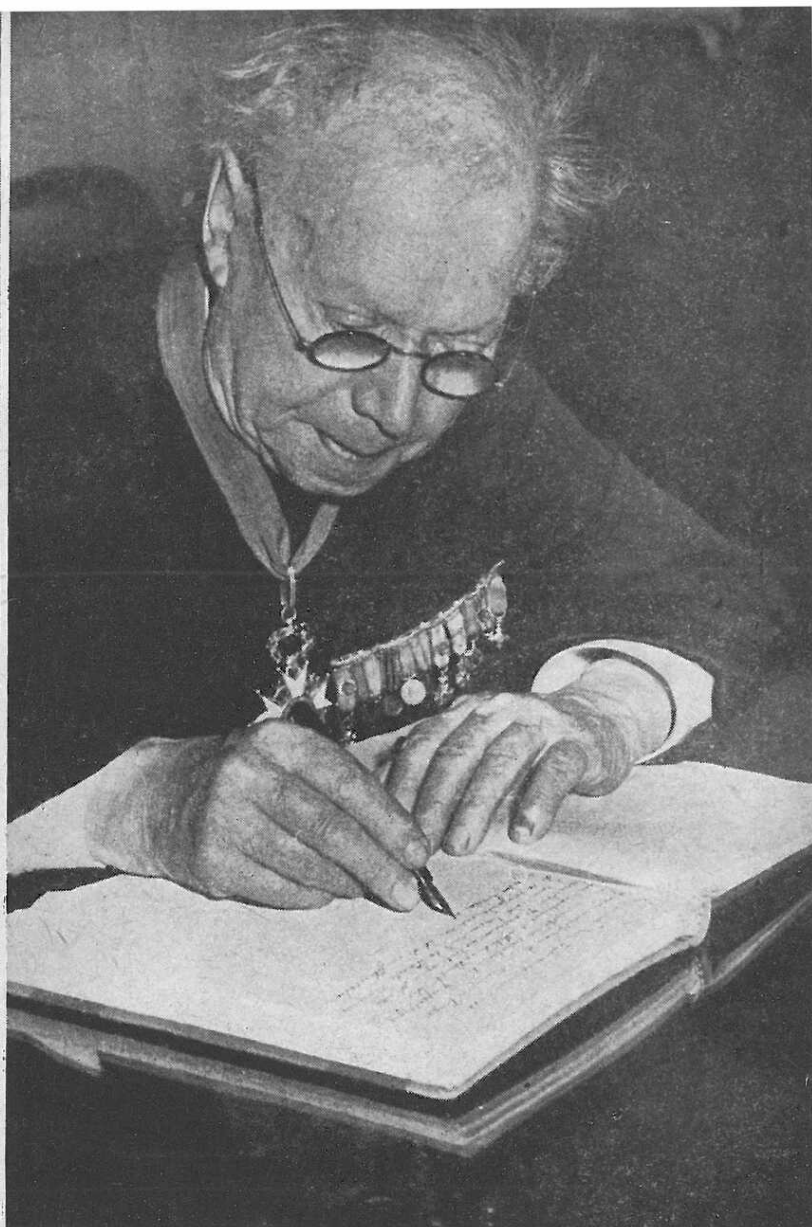
Cihelna Jiří, novosvěcenec kaplanem v Blovicích (o. Plzeň jih) dnem 16. 7. 1965 (č. 1050/65).

Přeložení do výslužby:

Kamír Antonín, farář v Křeči přeložen dnem 16. 6. 1965 na trvalý odpočinek (č. 471/65).

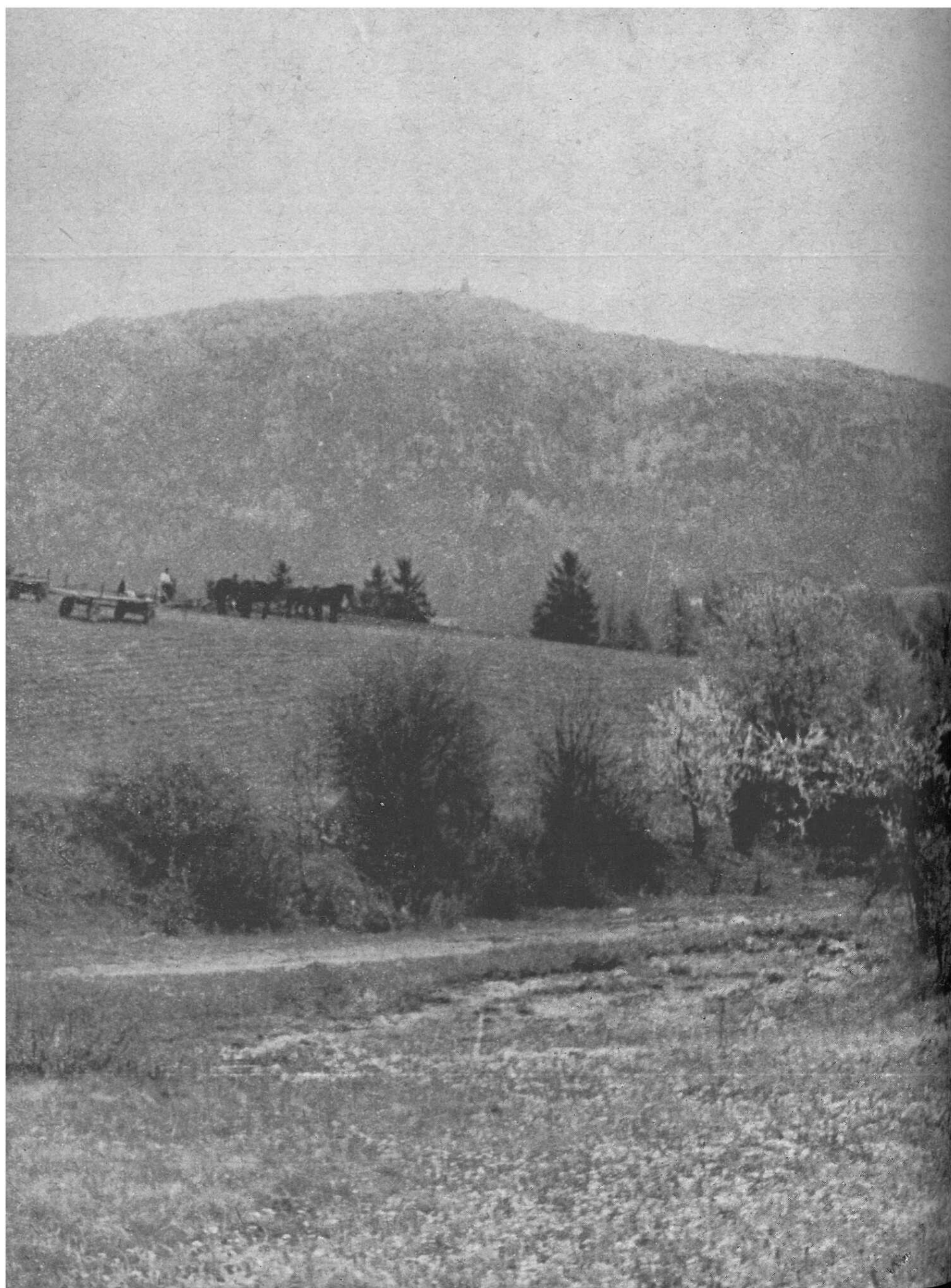
DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XV. — Číslo 7. — V Praze dne 10. září 1965

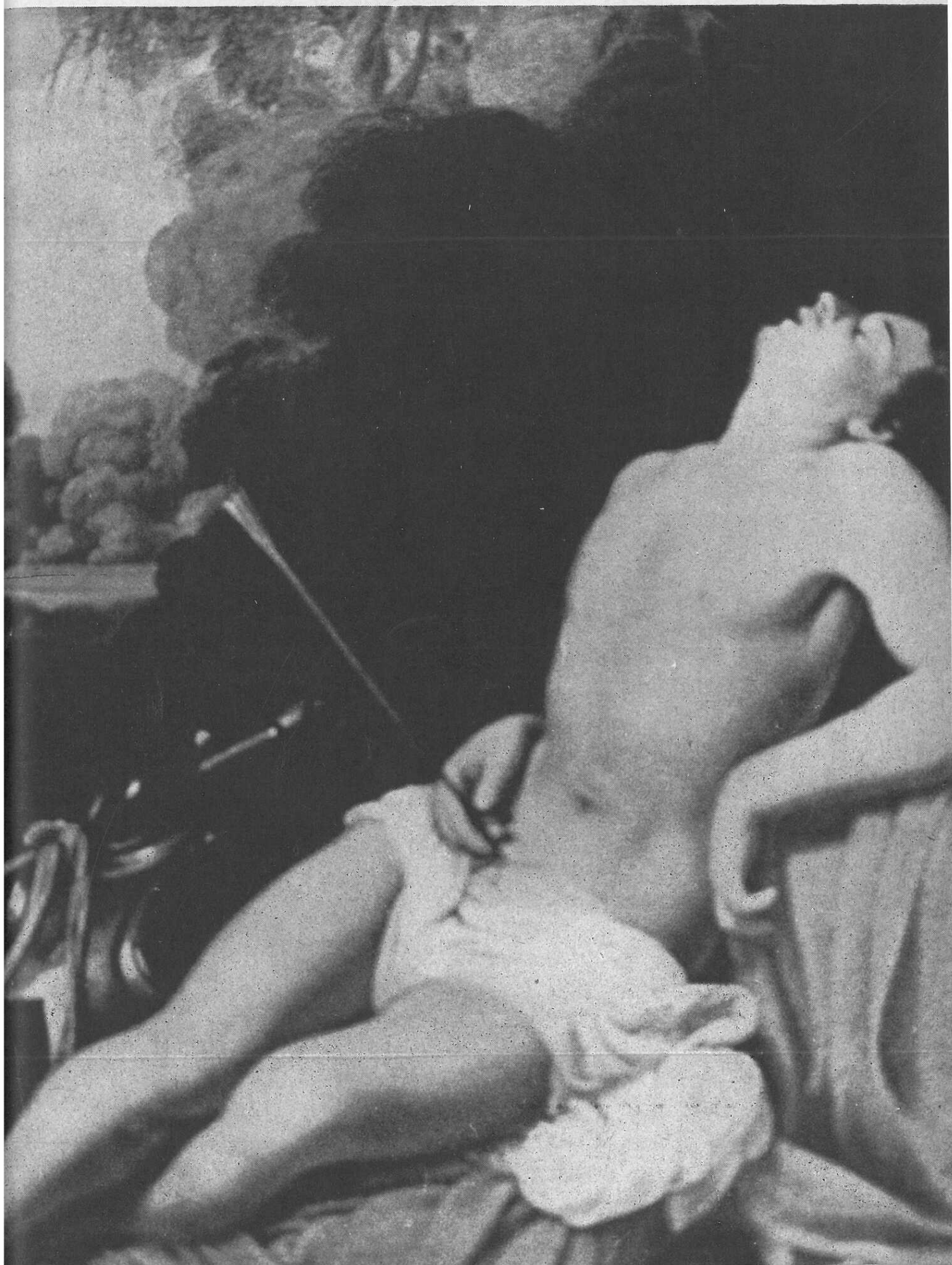
Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚCN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/2 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 9. 9. 1965. - A-05-51781

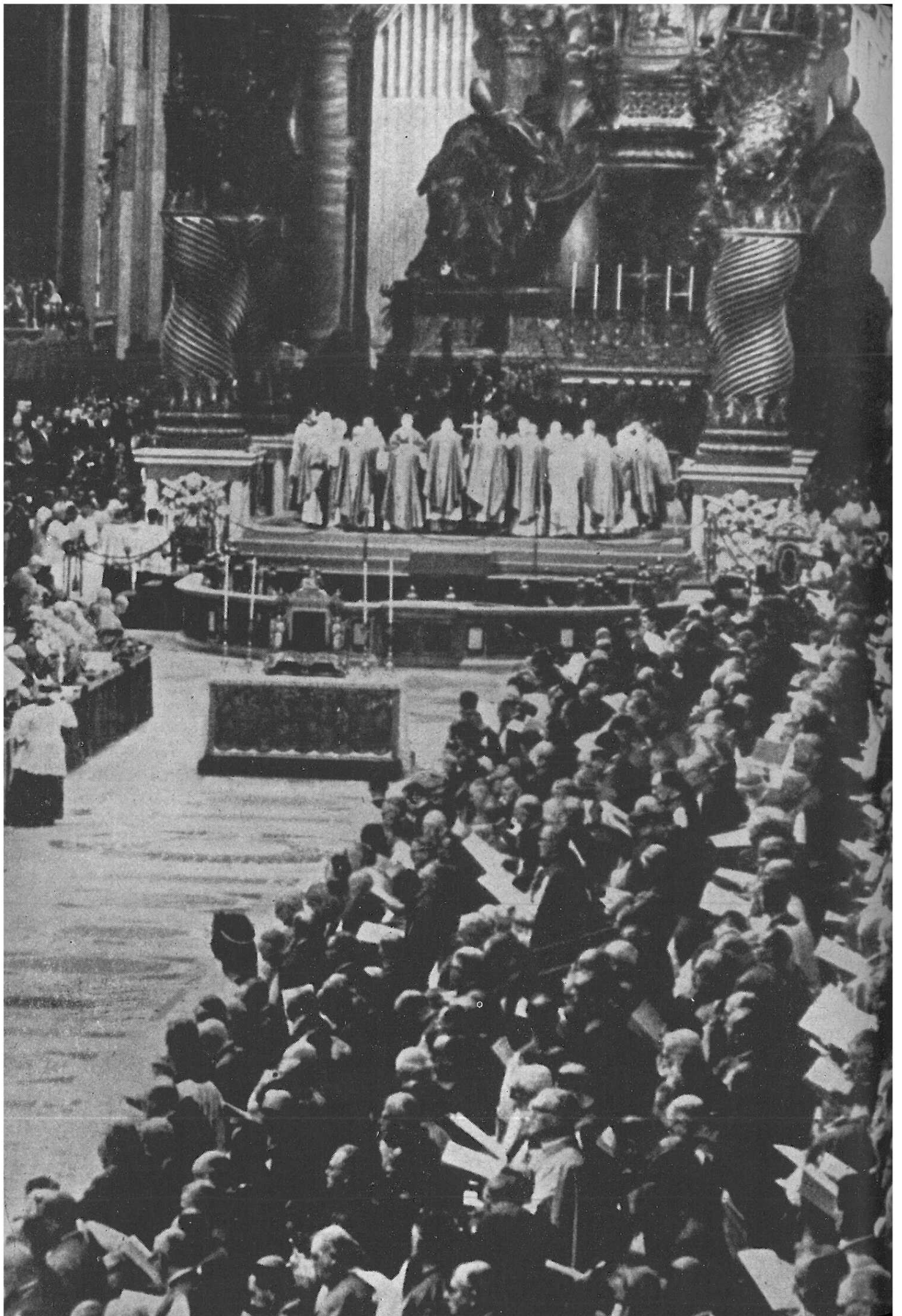


...ti strana obálky:

...ovník Felix Kir, starosta Dijonu, nejstarší po-
...ec francouzského Národního shromáždění, na-
...il naši vlast, aby podpořil přátelství a hospo-
...é vztahy Československa a Francie. Kanovník
... navázal též družbu mezi kapitulou dijonskou
...hradskou a čeká na označení českého města,
... naváže družbu s Dijonem. Jeho návštěva
... pouze tři dny, ale přinesla jistě mnoho ra-
... jeho nestárnoucímu srdci z poznání, že náš
... žije krásný a radostný život" — jak se sám
... fil — ale učinil i radost nám, že jsme v ka-
... kém knězi Felixu Kirovi mohli pozdravit vel-
... syna Francie a neohroženého bojovníka za
... ový mír. Na snímku po příjezdu na Vyšehrad
...i celebraci v chrámu Páně sv. Petra a Pavla,
... pamětním zápisu a v rozhovoru s předsedou
...KD ministrem dr. Josefem Plojharem a gene-
...m tajemníkem CMVKD dr. Josefem Benešem.
...tá strana obálky:
...ný Blaník, snímek k článku Václava Oktábce
... listu.







DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XV. ČÍSLO 8. — ŘÍJEN 1965

ORSAH: ThLic. Emil Korba: Velká tajemství v netajemné skutečnosti dneška, O Církvi, ThDr. Jan Merell: Koncil o výchově budoucích kněží, ThDr. Metoděj Habáň: Cesta myslí k Nejvyššímu, ThDr. Josef Kubalík: Husitské pojetí Církve, ThDr. Vladimír Benda: Křesťanská existenciální posice, ThDr. Josef Cibulka: Pohřbení Konstantina-Cyrila v Římě a osudy jeho ostatků, ThDr. Václav Bartůněk: Albík z Uničova, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, ThDr. Josef Beneš: P. Vladimír Čermák, Ant. Odvárka: V říši zlomeného kříže, Náš zápisník, Úřední zprávy.

VELKÁ TAJEMSTVÍ V NETAJEMNÉ SKUTEČNOSTI DNEŠKA

ThLic. Emil Korba

Výstižný výrok apoštola národů o manželství jako o velikém tajemství neztrácí v současné době na své platnosti, ale přibírá další charakteristikon, protože vedle toho, že je a zůstane oním pavlovským „velikým tajemstvím“ (Ef 5, 32) je i velkým problémem, který se gradačně vtírá do přítomnosti, v níž vyvolává nejen úzkostný otazník, nýbrž i varovný vykřičník.

Na sklonku minulého roku byla zřízena zvláštní papežská komise, která se má zabývat studiem problémů populace, rodiny a porodnosti. Centrální zaměření této komise se zaměřuje na problém kontroly porodů. Tato komise se skládá asi z 50 členů z různých zemí. Jsou v ní zastoupeni kněží i laici, mezi nimiž jsou lékaři, ekonomové, sociologové a tři manželské páry. Laici tvoří většinu. Po čtvrtém zasedání byli členové této komise přijati 27. března t. r. papežem Pavlem VI. Dva dny poté byla řeč papeže zveřejněna a v ní napomenul sv. Otec komisi, aby nezapomněla na naléhavost problému, který žádá od Církve a její nejvyšší autority zcela jasné směrnice. Komise má být rozštěpena do tří skupin. První podporuje církevní názor o jakékoliv kontrole porodu s výjimkou metody Ogino-Knaus. Druhá doporučuje omezené používání ochranných prostředků, zatímco třetí skupina se přimlouvá za připuštění ochranných prostředků, jako je „anti-baby pilulka“.

Problém vychází z důvodů nejen ekonomických a sociologických, ale také lékařsko-zdravotních. Pokrok lékařské vědy v době současné je nevýslovně v tomto ohledu vzestupný, což do svědčuje fakt malé nebo snížené dětské úmrtnosti. V minulosti až jedna třetina dětí umírala hned při porodu. Úmrtnost kojenců ve stáří do 1 roku se proti roku 1937, kdy činila 117,4 dětí na tisíc živě narozených, snížila v loňském roce na pouhých 21,5 dětí. Z hlediska tzv. biologických předpokladů pro budoucí vývoj porodnosti u nás je očekávaný vývoj v nejbližších letech velmi příznivý. Prognózy obyvatelstva do roku 1970 předpokládají vzrůst na 14 727 tisíc obyvatel a do roku 1980 na 15 913 za předpokladu, že se udrží dnešní úroveň porodnosti. „Kulturní tvorba“ (č. 8, na str. 15) připomíná současný pozoruhodný zájem Církve a náboženské společnosti ke dvěma kardinálním otázkám naší doby: k boji proti nebezpečí války a k boji proti hladu. Studie předního anglického představitele metodistické církve Eduarda Rogerse: „Životní úroveň“ (1964), připomíná, že v době obrovského rozmachu lidského vědění, dvě třetiny lidstva trpí podvýživou, ačkoli — jak konstatoval oxfordský profesor Colin Clark — při účinném využití známých metod může země uživit 28 miliard lidí. Rogers cituje také známého anglického biologa J. Huxleye: Přelidnění je nejvážnější hrozbou lidskému štěstí a pokroku v tomto velmi kritickém období světových dějin.

K tomuto problému mluví i studie populační komise OSN, zveřejněná v New Yorku: „Počet obyvatel světa se podle středního odhadu do konce tohoto století zdvojnásobí a dosáhne 6 miliard. Odhad trendu posledních čtyřiceti let století se podstatně liší od vývoje let 1920—60. Podle tzv. minimální varianty by počet obyvatelstva stoupl „pouze“ na 5,3 miliardy a podle maximální na 6,8 miliardy. V hospodářsky vyvinutých zemích komise očekává vzestup obyvatelstva z 1 miliardy v r. 1960 na 1,4 a v r. 2000 a v méně vyvinutých z 2 miliard na 4,5. Počet obyvatel Afriky stoupne o 115 procent na 768 miliónů. Latinská Amerika o 130 procent. Evropa o 24 procent, tj. 527 miliónů, čímž klesne z třetího místa na místo páté v celosvětovém měřítku.“ Uvedené závěry vedou k vážným obavám o zajištění výživy lidstva, neboť zvýšená a zvyšující se populace, nazývaná poněkud s přehnanou výstižností jako „populační exploze“, se nutně dožaduje zajištění dostatečné výživy pro lidstvo přítomnosti i vzdálené budoucnosti. V této souvislosti se ještě i dnes mluví o hladu. Tisk důrazně přiznává, že dnes hladoví téměř polovina lidstva. V dnešní Asii, zachvácené „populační explozí“ hladoví na 500 miliónů lidí. Za deset let bude muset tato část svě-

ta nasytit už dvě miliardy obyvatel. Podobnou situaci přiznává i v poměrech obyvatel Latinské Ameriky. I v perspektivách technické mikrobiologie je sledován nejvážnější a nejčasovější postulat: zajištění výživy lidstva.

Z uvedeného vyplývá, že Pavlovo „Velké tajemství“ v netajemné skutečnosti dneška je vpravdě velkým problémem a není problémem, který by své důsledky omezoval pouze do široce rozvětvených teoretických oblastí teologie, ale velmi citelně proniká celým naším životem. Dnešní společnost jej hmatatelně cítí a není k němu lhostejná. Proto theologické aspekty nemohou odezírat ani od souzvukného volání, které vychází ze stran fundovaných protikladným ideovým pojetím. I když v těchto hlasech není ani preferován, ani akceptován svátostný charakter manželství, nelze mu upřít upřímnou defenzivnost těch složitých a vážných otázek, které tvoří společný okruh zájmů a problémů v současné době. K uvedenému ještě přistupují další otázky rozvodovosti, boj proti potratovosti, nové sociální postavení ženy, boj proti alkoholismu aj.

Povinnost a poslání katolické bohovědy zůstává v každé době, tedy i v době současné, která se všemi svými příznačnými symptomy si dedukovala svou specifickou nominaci — „Doba atomová“. Ovšem i zde je nutné důrazně připomenout slova velikého vědce naší epochy A. Einsteina: „Problém není atomová energie, problém jest srdce člověka!“ Tady ani doba nejvyššího technického pokroku nemůže postrádat problémů morálně duchovních. Jde však o to, aby vše, co s dnes tak proponovanými výrazy, jako je atom, atomový, souvisí, jak to před časem na stránkách tohoto měsíčníku důrazně připomenul prof. dr. A. Salajka, (roč. 1957, č. 7, str. 122) neznamenal jen „jednotu vzájemně spjatých prvků, která skrývá obrovskou sílu, ale došlo svého uplatnění k prospěchu, nikoli ke zkáze lidstva!“

Druhý vatikánský ekumenický sněm

O CÍRKVI

Dogmatická konstituce

HLAVA VI. O ŘEHOLNÍCÍCH

43. Evangelické rady Bohu zasvěcené čistoty, chudoby a poslušnosti spočívající na slovech a příkladech Páně a doporučené apoštoly i Otcí i církevními Učiteli a pastýři, jsou dar božský, který Církev od svého Pána přijala a milostí jeho stále udržuje. Sama však autorita Církve pod vedením Ducha Svatého starala se o jejich vysvětlování, jejich usměrňování v praxi a stanovení jejich trvalých forem. Tím se stalo, že jaksi ve stromu ze semene božsky daného podivuhodně a mnohonásobně na poli Božím zakořeněném, se množí rozličné tvary života poustevnického nebo společného a rozličné rodiny vyrůstly, jež napomáhají jak ku prospěchu členů tak k dobru celého Těla Kristova.¹⁾ Tyto rodiny totiž svým sodálům přinášejí pomoc pevnějšího způsobu života, vyzkoušené nauky k dosažení dokonalosti, bratrského společenství ve vojsku Kristovu, svobody posílené poslušností tak, že mohou bezpečně plnit a věrně střežit svou řeholní profesi-vyznání a pokračovati na cestě lásky radující se v duchu.

Tento stav vzhledem k hierarchické a božské ústavě Církve není nějakým mezičlánkem mezi stavem duchovním a laickým, nýbrž někteří věřící křesťané jsou voláni z obojího stavu, aby v životě církevním užívali zvláštního daru a každý svým způsobem prospíval jejímu poslání spásitelnému.

44. Sliby nebo jinými posvátnými pouty podobnými slibům, jimiž se věřící křesťan zavazuje k plnění tří uvedených evangelických rad, se nejvýše milovanému Bohu plně oddává tak, že sám novým a zvláštním titulem se zaměřuje pro službu Boha a pro jeho čest. Skrze křest sice zemřel pro hřích a je Bohu zasvěcen; aby však milost křtu mohla přinést další ovoce, profesí evangelických rad v Církvi usiluje se osvobodit od překážek, které by ho mohly odvracet od vroucnosti lásky a bohoslužby a zasvěcuje se intimněji božskému poslušenství.⁴⁾ Tím dokonalejší však bude zasvěcení, čím pevnějšími a trvanlivějšími pouty více je představováno spojení Krista s nevěstou Církví svazkem nerozlučitelným.

Poněvadž však evangelické rady své stoupence čistotou, k níž vedou,⁵⁾ zapojují zvláštním způsobem do Církve a jejího tajemství, duchovní život těchto lidí přispívá k dobru celé Církve. Proto vzniká povinnost ze všech sil a podle tvaru vlastního povolání jak modlitbou

tak činnou prací pracovati k zakořenění a posílení království Kristova a jeho šíření do všech končin. Proto i Církev vlastní povahu rozličných zřízení řeholních chrání a střeží. Vyznání evangelických rad tudíž se jeví jako znamení, jež všechny údy Církve může přimět k plnění povinností křesťanského povolání obětavěji. Poněvadž však Lid Boží zde nemá trvalé bytování, nýbrž vzhlíží k budoucí vlasti, stav řeholní, který své stoupence více osvobozuje od pozemských starostí, též více všem věřícím projevuje jak nebeská dobra již zde na zemi existující, tak i svědčí o novém a věčném životě získaném vykoupením Kristovým, tak i předem hlásá budoucí zmrtvýchvstání a slávu království nebeského. Způsob života, jež Syn Boží přijal, když vstoupil na svět, aby vykonal vůli Otce a jež učedníkům Sebe následujícím předložil, též stav napodobuje těsněji a trvale představuje v Církvi. Otevírá zvláštním způsobem povznesení království Božího nade vším pozemským a jeho nejvyšší nutnost; ukazuje na úžasnou velikost moci Krista kralujícího a na nekonečnou sílu Ducha Svatého podivuhodně pracujícího v Církvi — všem lidem. Tudíž stav, který je ustaven profesí evangelických rad, ač nemá vztahu k hierarchické struktuře Církve, přece přísluší k jejímu životu a svatosti.

45. Poněvadž posláním církevní hierarchie je pásti Lid Boží a voditi na bohatou pastvu (sr. Ezech. 34, 14), jí přísluší usměrňovati praxi evangelických rad, jimiž se napomáhá dokonalosti lásky vůči Bohu a bližnímu, moudře svými zákony.⁶⁾ Sama též následující vnukání Ducha Svatého učenlivě přijímá pravidla předložená předslavnými muži a ženami a dále usměrňovaná autoritativně schvaluje a svou dozírající a chránící autoritou bdí nad zřízením — institucemi zřízenými pohnutím k budování Těla Kristova, aby podle ducha svých zakladatelů všemožně rostla a kvetla.

Aby se lépe potřebám celého stáde Páně vyhovělo, kterékoli zřízení dokonalosti i jednotliví sodalové mohou být nejvyšším Veleknězem z důvodu jeho prvenství nad celou Církví a kvůli obecnému dobru vyřazení z pravomoci místních Ordinářů a podřízení přímo papeži.⁷⁾ Podobně mohou být ponechání vlastním autoritám patriarchů nebo svěřen. Sami sodalové ve vykonávání povinností vůči Církvi zvláštní formou svého života, mají vzdávati biskupům úctu a projevovati poslušnost podle kanonických zákonů pro jejich autoritu v partikulárních

Církví a kvůli nutné jednotě a svornosti v apoštolské práci.⁸⁾

Církev však profesi řeholní nejen povyšuje svým schválením na důstojnost stavu kanonického, nýbrž ji též prokazuje jako stav zasvěcený Bohu svou činností liturgickou. Neboť sama Církev autoritou sobě svěřenou Bohem přijímá sliby řeholníků, vyprošuje jim svou veřejnou modlitbou pomoc a milost od Boha, je Bohu doporučuje a jim udílí duchovní požehnání přidružujíc jejich obětování k oběti eucharistické.

46. Nechtě tedy řeholníci usilují, aby skrze ně Církev lépe prokazovala opravdu Krista denně jak věřícím tak nevěřícím jak na hoře rozjímajícího nebo zvěstujícího zástupům království Boží nebo uzdravujícího nemocné a trpící a obracejícího hříšníky na dobré ovoce nebo žehnajícího dítkám a všude dobře činícího, vždy však poslušného Otce, který Ho poslal.⁹⁾ Všichni však nechtě mají na paměti, že vyznání evangelických rad, ač s sebou přináší zřeknutí se dober, jež nepochybně jsou hodnotná, přece však to nikterak nepřekáží prospěchu lidské osoby, nýbrž svou povahou velmi jí to prospívá. Neboť rady dobrovolně podle osobního volání na sebe vzaté přispívají k očišťování srdce a nemálo též duchovní svobodě, vzbuzují silně vroucnost lásky a zvláště panen-ským a chudobným životem, který si vyvolil Kristus Pán a jemuž se oddávala Jeho Matka Panna, posilují křesťanského člověka, jak je to prokázáno příkladem tolika svatých zakladatelů.

Nechtě nikdo se nedomnívá, že řeholníci svým zasvěcením jsou lidem oddizeni nebo se stávají neužiteční v pozemské společnosti. Neboť ač někdy se svými vrstevníky nejsou přímo ve styku, mají je přítomně přece hlubším způsobem v nitru Kristovu a s nimi duchovně spolupracují, aby budování pozemské společnosti vždy bylo založeno na Pánu a k Němu zaměřováno, aby snad nepracovali nadarmo ti, kteří budují.¹⁰⁾

Proto nakonec posvátný sněm potvrzuje a chválí muže i ženy, Bratry i Sestry, kteří v klášterech nebo ve školách i nemocnicích, nebo v misiích spoluzdobí Nevěstu Kristovu vytrvalou a pokornou věrností v řečeném zasvěcení a vykonávají pro všechny lidi ušlechtilé a nejruznější služby.

47. Každý však povoláný k profesi rad nechtě se pečlivě stará, aby v tom povolání, do něhož ho Bůh povolal, setrval a více v něm prospíval k hojnější svatosti Církve, k větší slávě jedině a nerozdělené Trojice, jež v Kristu a s Kristem je zdrojem a původem vši svatosti.

Poznámky:

1. Rosweydeus: Vitae Patrum-1628; Apophthegmata Patrum-PG 65.
2. Pavel VI. Alloc. *Magna gaudia* — 23. V. 1984.
3. CJC c. 487 a 488.
4. Pavel VI. AAS 56—1964, str. 567.
5. S. Th. II. II. q. 184; S. Bonaventura: Op. XI. *Apologia pauperum*.
6. Conc. Vat. I. De Ecclesia Christi XV.
7. Lev XIII. Const. Romanos Pontifices 1831.
8. Pius XII. Al. Annus sacer; Const. Sedes Sapientiae 1956.
9. Pius XII. enc. *Mystici Corporis* 1943.
10. Pius XII. Al. *Sous la maternelle protection*-1957-9. XII.

Hlava VII.

O ESCHATOLOGICKÉ POVAZE CÍRKVE PUTUJÍCÍ A JEJÍM SPOJENÍ S CÍRKVÍ NEBEŠKOU

48. Církev, do níž jsme všichni v Kristu Ježíši voláni a v níž dosahujeme milostí Boží svatosti, bude dovršena ve slávě nebeské, až přijde čas soudu všech (Sk. 3, 21) a s pokolením lidským celý svět bude v Kristu dokonale proměněn, svět, který je ve spojení s člověkem a dochází svého cíle skrze něho (sr. Ef. 1, 10; Kol. 1, 20; 2 Pet. 3, 10—13).

Povýšený Kristus sice k sobě všechny přitáhl (sr. Jan 12, 32); vstav z mrtvých (sr. Řím. 6, 9) svého Ducha oživujícího vložil do učedníků a prostřednictvím jeho ustanovil své Tělo, což je Církev jakožto všeobecná svátost spásy; sedě na pravici Otce stále pracuje ve světě, aby přivedl lidi do Církve a úzeji jejím prostřednictvím je k sobě připoutal a je učinil účastnými na svém oslaveném životě, živě je vlastním Tělem a Krví. Tudíž obnova slíbená, kterou očekáváme, již začala v Kristu, zdokonaluje se v seslání Ducha Svatého a jím pokračuje v Církvi,

ve které vírou jsme poučováni o smyslu našeho života pozemského, když dílo nám od Otce na světě svěřené s nadějí na budoucí dobra dovedeme k cíli a pracujeme na své spásě (sr. Fil. 2, 12).

Tedy konce věků již k nám přišly (sr. 1 Kor. 10, 11) a obnova světa byla neodvolatelně zavedena a v tomto světě jakýmsi skutečným způsobem je anticipována; neboť Církev již je ozdobena na zemi opravdovou svatostí, byť nedokonalou. Dokud však čekáme na *nová nebesa a novou zemi*, v nichž sídlí spravedlnost (sr. 2 Pet. 3, 13), putující Církev ve svých svátostech a zřízeních, jež jsou zaměřeny k tomuto světu, *nese podobu tohoto světa*, jenž pomíjí a sama dlí mezi tvorstvem, které sténá a spolu trpí bolest až dosavad a očekává zjevení synů Božích (sr. Řím. 8, 22 a 19).

Spojení tedy Kristem v Církvi a označení Duchem Svatým, „který je závdavkem našeho dědictví“ (Ef. 1, 14), jsme zvaní vpravdě syny Božími a jsme jimi (sr. 1 Jan 3, 1), ale *dosud jsme se neobjevili s Kristem v slávě* (sr. Kol. 3, 4), v níž budeme podobni Bohu, poněvadž Ho uvidíme jak jest (sr. 1 Jan 3, 2). A tak „pokud jsme v těle, jsme poutníky daleko od Pána (2 Kor. 5, 6) a sténáme mezi sebou majíce prvotiny Ducha (sr. Řím. 8, 23) a toužíme býti s Kristem (sr. Fil. 1, 23). Touže však láskou jsme puzeni, abychom více žili v Tom, jenž pro nás zemřel a vstal z mrtvých (sr. 2 Kor. 5, 15). Usilujeme tedy ve všem se líbiti Pánu (sr. 2 Kor. 5, 9) a oblékáme výzbroj Boží, abychom mohli státí proti nástrahám ďábla a odporovati mu v den zlý (sr. Ef. VI. 11—13). Poněvadž však nevíme dne ani hodiny, jak nás napomíná Pán, máme stále bdíti, abychom dokonajíce běh života svého (sr. Žid. 9, 27) s Ním si zasloužili vstoupiti na svatbu a byli připočtení k požehnaným (sr. Mat. XXV. 31—46) a nebyli vyzváni jako služebníci zlí a leniví (sr. Mt. 25, 26) odejiti do ohně věčného (Mt. 22, 41), do temnot zevnitřních, kde „bude pláč a skřipění zubů“ (Mt. 22, 13 a 25, 30). Neboť, dříve než budeme s Kristem kralovati, všichni budeme postaveni „před soud Krista, aby každý dostal odplatu za to, co v těle dobrého nebo zlého vykonal“ (2 Kor. V. 10) a na konci světa „půjdou ti, kteří dobro činili, do vzkříšení života, kdo však zlo činili, na vzkříšení soudu“ (Jan V. 29; Mat. 25, 46). Uvažujíc tudíž, že „utrpení tohoto času nejsou nic ve srovnání se slávou, která se má zjevití na nás“ (Řím. 8, 8), *stateční ve víře očekáváme*, „v blahé naději slavný příchod velikého Boha a našeho Spasitele Ježíše Krista“ (Tit. 2, 13), „jenž obnoví tělo naše pomíjející, aby bylo podobné jeho oslavenému tělu“ (Fil. 3, 21) a který přijde „v onen den, aby byl oslaven ve svých svatých a ukázal se podivuhodně ve všech věřících“ (2 Sol. 1, 10).

49. Dokud tedy nepřišel Pán ve své slávě a všichni andělé s Ním (sr. Mt. 25, 31) a odstraniv smrt Jemu bude vše podřízeno (sr. 1 Kor. 15, 26—27), jedni z jeho učedníků putují na zemi, jiní po tomto životě jsou očišťováni, jiní však jsou oslaveni patřice „jasně na samého Boha trojediného, jak je“¹⁾ všichni však odlišným způsobem sice máme společenství téže lásky Boží a bližnímu a též chvalozpěv pějeme našemu Bohu. Neboť všichni křesťané majíce Ducha Kristova jsou sdružení v jedné Církvi a vzájemně v Ném jsou spojení (sr. Ef. IV. 16). *Tudíž jednota poutníků s bratry, kteří v pokoji Kristovu zesnuli, se nikterak nepřerušuje*, ba podle stále víry Církve je posilována společenstvím dober duchovních.²⁾ Neboť z toho, že nebešťané úzeji jsou s Kristem spojení, upevňují celou Církev ve svatosti, povznášejí úctu, již Církev prokazuje Bohu zde na zemi a mnohonásobně přispívají k bohatšímu jejímu budování (sr. 1 Kor. 12, 12—37).³⁾ Neboť byvše přijati do vlasti a přítomni u Boha (sr. 2 Kor. 5, 8), skrze Něho, s Ním a v Ném nepřestávají u Otce se za nás přimlouvati,⁴⁾ poukazujíce na zásluhu, jež prostřednictvím Prostředníka mezi Bohem a lidmi, Ježíše Krista (sr. Tim. 2, 5) získali na zemi sloužíce Pánu ve všem a doplňujíce na svém těle, co zůstává trpěti z útrap Kristových pro Jeho Tělo a tím je Církev (sr. Kol. 1, 24).⁵⁾ Proto jejich bratrskou péčí naše slabost je velmi podpořena.

50. Církev poutníků proto uznávající toto obcování celého tajemného Těla Kristova již od prvotních dob křesťanského náboženství pěstovala památku zesnulých

s velkou zbožností,⁶⁾ neboť „svatá a spasitelná je myšlenka za mrtvé se modlit, aby byli od hříchů vysvobozeni“ (2 Makk. 12, 46) a za ně konala modlitby. O apoštolech a mučednících Kristových, kteří prolitím své krve vydali nejvyšší svědectví víry a lásky vždy věřila, že jsou v Kristu úžeji s námi spojeni a je zároveň s blahoslavenou Pannou Marií a svatými anděly uctívala zvláštní úctou⁷⁾ a vyprošovala si zbožně pomoc jejich přímluvy. K nim byli připočtení jiní, kteří napodobovali důkladněji Kristovo panictví a chudobu⁸⁾ a doporučovala zbožné úctě věřících a následování ty, kteří vynikali konáním křesťanských ctností⁹⁾ a božskými dary. Když si všímáme života těch, kteří Krista věrně následovali kvůli dosažení budoucí vlasti (sr. Žid. 13, 14), zároveň jsme pobádání a poučování o nejbezpečnější cestě, jíž v pozemských pomějnostech podle stavu a podmínek nám vlastních k dokonalému spojení s Kristem neboli svatosti budeme moci dojít.¹¹⁾ V životě těch, kteří majíce podíl na našem lidství k obrazu však Kristovu jsou dokonaleji přetvořeni (sr. 2 Kor. 3, 18), Bůh jimi svou přítomnost a tvář lidem živě projevuje. V nich Sám k nám promlouvá, dává nám znamení svého království¹²⁾ a majíce tolik svědků (sr. Žid. 12, 11) mocně jsme přitahováni k takovému osvědčování pravdy Evangelia. Avšak ctíme památku nebešťanů netoliko pro jejich příklad, nýbrž ještě více, aby spojení celé Církve bylo posíleno v Duchu cvičením bratrské lásky (sr. Ef. 4, 1–6). Neboť jako křesťanské obcování mezi poutníky blíže nás přivádí ke Kristu, tak *společenství se svatými* nás zapojuje ke Kristu, z Něhož jako ze zdroje a Hlavy pramení všechna milost a život Lidu Božího.¹³⁾ Proto se sluší, abychom milovali tyto přátele a spoludědice Ježíše Krista, bratry to naše a dobrodince význačně, děkovali za ně náležitě Bohu.¹⁴⁾ „Zbožně je vzýváme a utíkejme se k jejich přímluvám, pomoci, abychom dosáhli dobrodiní, jež můžeme získati od Boha skrze Jeho Syna Ježíše Krista, který jediný je náš Vykupitel a Spasitel.“¹⁵⁾ Každé svědectví lásky totiž námi projevené nebešťanům svou povahou směřuje a končí u Krista, který je „korunou svatých všech“¹⁶⁾ a prostřednictvím Jeho u Boha, který je podivuhodný ve svých svatých a v nich je veleben.¹⁷⁾

Nejvznešenějším však způsobem naše sjednocení s nebeskou Církví se uskutečňuje, když spoluslavíme společným plesáním chválu božské velebnosti zvláště ve svaté liturgii, v níž síla Ducha Svatého svátostnými znameními na nás se vylévá¹⁸⁾ a všichni vykoupení v krvi Kristově ze všech kmenů, národů i jazyků (sr. Zjev. 5, 9) a v jediné Církvi shromáždění, jediným chvalozpěvem velebíme Boha trojjediného. Slavíme tedy obět eucharistickou připojujeme se k bohoslužbě Církve nebeské a zapojujeme se do společenství a slávy památku na prvním místě vždy slavné Panny Marie, ale i blahoslaveného Josefa a svatých apoštolů i mučedníků a všech svatých.¹⁹⁾

51. Tento posvátný sněm tuto úctyhodnou víru našich předků stran životného společenství s bratry, kteří ve slávě nebeské jsou nebo po smrti ještě se očisťují, s úctou přijímá a dekrety posvátných sněmů Nicejského II,²⁰⁾ Florentského²¹⁾ a Tridentského²²⁾ znovu předkládá. Zároveň však z důvodů své pastýřské péče vybízí všech, jichž se to dotýká, aby se snažili zabraňovati a napravovati zneužití, výstřelky nebo nedostatky, kdyby se takové tu a tam objevily, a vše zasměrnňovali k plnější chvále Krista a Boha. Nechť tedy poučují věřící, že pravá úcta svatých nespočívá tak v množství vnějších úkonů, nýbrž spíše ve vroucnosti naší a účinné lásky, jíž k většímu dobru našemu i Církve hledáme „příklad svatých a společenství s nimi a pomoc z jejich přímluvy.“²³⁾ Na druhé straně však nechť věřící provádějí naše obcování se svatými, jež je chápáno v plnějším světle víry a nikdy nevztahují *kult klanění*, který je povinný *jedině Bohu Otci skrze Krista v Duchu*, na svaté, nýbrž naopak úctou svatých klanění obohacují.

Neboť všichni, kteří jsme dítkami Božími a tvoříme jednu rodinu v Kristu (sr. Žid. 3, 6), když ve vzájemné lásce a jedné chvále nejsvětější Trojice vzájemně se sdružujeme, odpovídáme na volání Církve a účastníme se na liturgii, jež je předchutí budoucí slávy.²⁴⁾ Neboť až Kristus se zjeví a nastane slavnostní vzkříšení mrtvých, jasnost Boží osvítí nebeskou Obec a jejím světlem bude Beránek (sr. Zjev. 21, 24). Tehdy celá Církve svatých v nejvyšší blaženosti lásky bude se klaněti Bohu a „Beránku, jenž byl zabit“ (Zjev. V. 12) mocným hlasem volajíc: „Tomu, jenž sedí na trůně, a Beránkovi budiž chvála, čest, sláva a moc na věky věkův“ (Zjev. V. 14).

Poznámky:

1. Conc. Flor. Dz. 693.
2. S. Officium: *Demagnetismi abusu*-Dz 1653.
3. Pius XII. *Mystici Corporis* 1943.
4. S. Augustin: *Enn.* in Ps.-PL 37, 1099.
5. Pius XII. *Mystici Corp*-1943.
6. Nápis v katakombách.
7. Gelasius I. *Decret.* PL 59, 160.
8. S. Methodius: *Symposium* VII. 3.
9. Benedikt XV. Dekret o schválení ctností Jana N. Neumanna.
10. Pius XII. *Mediator Dei* 1947.
11. Hebr. 13,7.
12. Vatic. I. *De fide cath.*-Dz 1794.
13. Pius XII. *Mystici Corp*-1943.
14. E. Diehl: *Inscriptiones latinae christianae veteres*-1925-Berlín.
15. Trident.-Dz. 984.
16. Breviář Řím.: *Invitatorium*.
17. E Sol. I,10.
18. Vatic. I. *Const. De sacra liturgia*.
19. Canon Missae Rom.
20. Nic. II.-Dz. 302.
21. Florent.-Dz. 693.
22. Trident.-Dz. 984–88.
23. Ex Praefatione.
24. Sv. Petr Kanisius: *Catechismus maior*-III. hl.
25. Conc. Vatic. II: *Const. De sacra liturgia*, hl. 1.

KONCIL O VÝCHOVĚ BUDOUCÍCH KNĚŽÍ

(Propositiones „De institutione sacerdotali“)

Na 121. gen. kongr. (12. 11. 1964) byla zahájena rozprava „O výchově ke kněžství“. Referát k předloze měl biskup G. Carraro z Verony. V úvodě konstatoval, že mnozí z Otců projevíli přání o rozšíření schématu, anebo návrat k původnímu, obsažnějšímu schématu, ale podle pokynů, které komise dostala, nemohla překročit hranice stručného schématu. Bylo snahou komise, aby *propozice vyhovovaly účelům koncilu*, aby obsahovaly: 1. pastorační zaměření, 2. přizpůsobení naší době, 3. přizpůsobení různým národům, 4. vyváženou syntesi a 5. doporučení hodnou obnovu. U každého tohoto bodu poukázal zpravodaj na příslušný text směrnic. Mluvě o „*vyvážené syntesi*“, řekl, že se domnívá, že může říci, že se směrnice snaží odstranit mnohé, ale jen zdánlivé rozpory, ne kompromisem, ale živou syntesou jednotné výchovné práce. Jde o rozpor mezi pasivismem a autonomií, mezi rozvojem osobnosti a sebezapíráním, mezi odloučením od světa a pravým stykem s lidskou skutečností, mezi životem vnitřním a horlivou apoštolskou činností. *Směrnice*

jsou jen začátkem cesty, po které musejí postkoncilní komise, komise pro revizi církevního zákoníku a biskupské konference jít dále. Všeobecné schéma se nemůže pouštět do něčeho, co bude muset být podrobněji uvedeno ve skutečnost za různých národních a kulturních podmínek.

Po relaci se rozvinula na čtyřech gen. kongr. (121 až 124) debata, která skončila schválením předlohy. Asi 300 hlasů bylo „s výhradou“ proti 1700 kladným.

Jako první řečník vystoupil arcib. ze Sevilly kardinál Bueno Y Monreal. Obnova Církve, řekl, velmi záleží na kněžích, proto je výchova seminaristů zvláště důležitá. Především musí být dán jasný pojem o „*povolání*“, přinejmenším však popis, který objasní rozdíl mezi ostatními povoláními. Zdůraznil důležitost získávací práce, nutné pro objevování a vzbuzování povolání. Nejlepším malým seminářem jest a zůstává *křesťanská rodina*. Uzavřel slovy, že „*povolání nevzniká spontánně*“. O významu rodiny pro kněžské povolání mluvil též mni-

chovský kardinál Jul. Döpfner, který je označil za důležitější než malé semináře, protože je přiměřenější lidské přirozenosti. Též polský biskup A. Pawlowski podtrhl úlohu rodiny pro vznik povolání, která vycházejí nejčastěji z prostých a početných rodin.

Podle názoru kolumbijského arcibiskupa T. Botero by schéma mělo dáti podklad pro *nový typ semináře*. Vzhledem ke krizi povolání jsou nutná nová kritéria pro výběr a vzdělání. Moderní seminář musí mít životní charakter a odpovídat zkušenostem Církve v dnešním světě, především však se musí vyznačovat mentalitou Církve obrozené koncilem s jejím pastoračním a ekumenickým zaměřením. V semináři musí vládnout rodinný duch, důvěra a přátelství a výchova musí být kristocentrická; zde je základ pro budoucí pastorační a sociální působení kněze. O nedostatkách dnešní výchovy mluvil milánský arcibiskup G. Colombo, který vzpomenuv čtyřstátletého výročí zřízení seminářů, řekl, že ještě mnoho se musí vykonat, aby se *semináře přizpůsobily požadavkům naší doby*. Především existují dvě mezery ve výchově seminaristů: 1. Chybí organická jednota: duchovní, intelektuální, pastorační a disciplinární školení probíhají příliš jen vedle sebe, jako by každé stálo na vlastních nohách. 2. Chybí lidská výchova: seminaristé nedosahují vždy plně lidské zralosti, protože jejich vzdělání je často příliš pasivní, skoro jedině zaměřeno k tomu zabránit nákazě světu a je úplně odloučeno od společnosti, ve které později kněží budou působit. „Seminář musí být přizpůsoben potřebám mladých lidí,“ řekl biskup z Annecy ve Francii J. Sauvage.

O kněžích v dnešním světě a o *výchově bohoslovců pro požadavky doby* se velmi hovořilo. „Život v semináři musí připravovat na život ve světě, nemá se podobat životu v klášteře“ (kard. L. Suenens). O negativních, ale i pozitivních kladech odloučenosti od světa mluvil indonéský biskup P. Sani: „Negativní účinky příliš přísného odloučení seminaristů od světa se určitě projevují; ale třeba se vyhnout každému přehánění v opačném smyslu, neboť odloučení od světa má v sobě i něco dobrého“. Chicagský kardinál A. Meyer citoval slova sv. Pavla: „Každý kněz je vybrán z lidu“, z nichž plyne, že výchova budoucích kněží musí být zaměřena především na službu duším, což ovšem předpokládá všeobecné lidské a křesťanské vzdělání. Bez těchto lidských kvalit: upřímnosti, slušnosti, spolehlivosti, vědomí odpovědnosti a j. — není možné účinné kněžství. Dobrým knězem bude ten, kdo je nejprve dobrým křesťanem a člověkem s celou lidskou dokonalostí. I jiní Otcové zdůrazňovali *nutnost přirozených ctností* u kněze. Lid má vidět v knězi obraz dobroty a lidskosti našeho Spasitele (J. Drzazga jménem polského episkopátu). S výchovou věřících souvisí znalost lidí. Lidé se nenaучíme znát — řekl biskup z Metz P. Schmitt — jenom z knih, ani ne pouze z psychologických, pedagogických a socialistických úvah, ale z konkrétního styku s lidmi.

Nejednou v této souvislosti padla slova o *dialogu se skutečností dnešního světa*. Již dříve vzpomenuť arcibiskup T. Bolero mluví o novém typu semináře, žádal připravenost seminaristů pro trojí dialog: s věřícími, s odloučenými bratry a se světem. Protože seminaristé — řekl biskup J. Sauvage — povedou zitra dialog se světem, je potřebí, aby si na něj zvykli již uvnitř semináře. Měli by tento dialog připravovat a cvičit se v něm v poměru mezi představenými a seminaristy, i mezi seminaristy samotnými.

Je samozřejmé, že Otcové věnovali zvláštní pozornost *asketické i vědecké výchově budoucích kněží* a tím i učitelům a představeným seminářů. „Duchovní výchova“ řekl namurský biskup A. Charue „musí zaujmout první místo v kněžské výchově. Seminaristé musejí být vedeni k dospělosti a svobodě od každé dětinskosti. Musí být připraveni na život, jaký dnes kněží vedou a na různé formy apoštolátu.“ O *výchově k čistotě* mluvil mexický biskup S. Mendez. Domnívá se, že způsob jak se mluví v předloze o čistotě, je příliš negativní. Texty by měly více vyložit biblickou nauku o panenství. Podle sv. Pavla se člověk svobodnou volbou zasvěcuje Bohu „v čase příhodném“. Tento stav, dodal biskup Mendez, může si člo-

věk vybrat, a znovu opustit. Je třeba říci, že panenství je dar Boží a milost, která od Něho přichází. V určitých případech by měli biskupové mít pravomoc dispensace a přeložení do laického stavu. Světící biskup J. Reuss z Mohuče, který mluvil jménem 127 Otců, žádal, aby pohled na celibát byl více pozitivní, aby se stav bez manželství nezdál jen zřeknutím, které je nutné k dosažení svěcení, ale, že je známkou zvláštního zasvěcení života Kristu, který se obětoval za svoji církev.

Bylo hovořeno i o *výchově k poslušnosti*, která je podstatným principem ve struktuře Církve. Úsměvy Otců vyvolala poznámka španělského biskupa J. Floresa: „My také musíme poslouchat, když řeknou moderátoři: váš čas uplynul. Velmi často však řečníci pokračují, jako by se nic nedělo, což nedává dobrý příklad“. M. Conde, biskup z Kordoby, zdůrazňoval, že lidské vzdělání budoucího kněze nelze oddělovat od jeho duchovní výchovy. Určitý utopistický spiritualismus by chtěl udělat z lidí anděly. Musí být ještě silněji zdůrazněno spojení přirozeného i nadpřirozeného vzdělání a zvláštní váha má být kladena na *lidské ctnosti*, bez nichž jsou i křesťanské základní ctnosti jako je láska, spravedlnost a opatrnost nemyšlitelné.

Kněžský charakter seminaristů vytvářejí v první řadě *učitelé a představení semináře* a proto i jim byl věnován nejednen diskusní příspěvek. „Mladé lidi nelze vychovávat všeobecnými zásadami, ale osobností jejich představených a učitelů“ (J. Drzazga). „Seminář je takový, jací jsou jeho vedoucí. Vedení musí pracovat v kolegiálním a rodinném duchu, pod vedením biskupů, neboť seminaristé mají být vychováni ke všem lidským a křesťanským ctnostem a k odpovědnému vykonávání úřadu“ (J. Weber, biskup ze Strassburgu). Biskup J. Sauvage, kdysi představený semináře v Lille, poznamenal, že semináře nejsou účtyhodnou neměnnou institucí, do které se vstupuje, aby se postupovalo podle jednou provždy stanovených pravidel. Text předpokládá čas od času revisi a reformu seminářů prostřednictvím biskupských konferencí. Musíme poznávat seminaristy s jejich vlastnostmi i chybami. Běda nám, jestliže někteří budou přivedeni k opuštění semináře z nedostatku poznání nebo přizpůsobení. O profesorech řekl paderbornský arcibiskup J. Jäger, že je nutno, aby ovládali důkladně svůj obor a byli uvolnění od ostatních úřadů. Nestačí jenom vysvětlovat příručky. Jménem polských biskupů A. Pawlowski žádal dobrou přípravu představených. Je třeba zdůraznit vitální hodnotu theologie, jejímž středem a srdcem musí být Písmo sv. společně s liturgií.

Bylo též diskutováno o *některých jednotlivých disciplínách* theologického studia a o organické jednotě kněžského vzdělání. Jménem více než 70. Otců se přimlouval za organickou jednotu vzdělání, které musí být zaměřeno na mysterium Kristovo jako střed celé ekonomické spásy, arcib. Jäger. Žádal lepší uspořádání filosofických a theologických studií, kde musí přední místo zaujmout Písmo sv. a to jak v celém průběhu studií, tak i v jednotlivých studijních oborech. Kardinál Leger z Montrealu uvítal, že ve schématu je Písmo sv. nazýváno duší theologie.

Ke střetnutí mezi Otcí, které mělo i živý ohlas na tribunách poradců, došlo v otázce *scholastické filosofie a sv. Tomáše* Akv. Bylo to na 122 g. k. Palermský arcibiskup kardinál E. Ruffini, dlouholetý sekretář kongregace seminářů projevil podiv nad tím, že text mluví o filosofických studiích, ale nezmiňuje se o sv. Tomášovi a u theologie o něm mluví jen velmi opatrně. „Tak se ještě nikdy nenedalo od 13. stol. s Andělským Učitelem. Stále znovu papežové doporučují jeho učení.“ Po něm se ujal slova bývalý profesor semináře kard. Leger, který pochválil schéma pro jeho pastoračního ducha a důležitost, kterou dává osobní výchově, ale učinil dvě poznámky o filosofické a theologické výchově, které rozvířily klidnou až dosud hladinu projednávaného schématu. Podle jeho názoru, to co se říká v textu o „philosophia perennis“ by mělo být škrtnuto. Tento výraz je dvojsmyslný. Označuje scholastiku? Ale scholastika sama v sobě zahrnuje různé myšlenkové systémy. Pojem „perennis“ totiž v určitém smyslu je opakem k povaze filosofie, která před-

pokládá pokrok, neučí co říkají autoři, ale co jsou věci, Scholastická filosofie je těžko pochopitelná pro nezápadní svět. Mluvě o theologických studiích, uvítal, že text neklade příliš velkou váhu na učení sv. Tomáše, ne proto, že by jeho dílo nezasluhovalo úcty, ale protože je nutno vystříhat se každé výlučnosti. „Běda člověku s jedinou knihou! Běda Církvi s jediným Učitelem církevním!“ Ozval se potlesk, který však kardinál jistě nechtěl vyvolat. Postoj sv. Tomáše k pravdě, pokračoval řečník, je vzorem, spíše než jeho nauka, protože se v ní projevují nedokonalosti jeho doby. Na obranu sv. Tomáše vystoupil sekretář kongregace seminářů arcib. D. Staffa. Nejprve vyložil všeobecnou teorii o intelektuálním pokroku. Není pokrok tam, kde se nově odděluje od pravdivého. Někteří si žádají, aby se ve prospěch dialogu se světem došlo k zřeknutí starých pokladů teologie a filosofie. Biskupové musí střežit duchovní bohatství předchozí doby. Jako neomylná učitelka zjevené pravdy, pro jejíž porozumění mají filosofické zásady základní význam, má a musí Církev stanovit, které filosofické principy jsou nejlépe v souladu s božským zjevením. Nauka sv. Tomáše, jak to nedávno připomněl Pavel VI., není středověká, ale překračuje dobu a platí tedy i pro naši. Abychom poznali platnost nějakého filosofického systému neptáme se, odkud pochází, ani z které doby, ale jediné je-li pravdivý. Pravda nezná hranic. Nejde o to rozlišovat mezi Východem a Západem. Mezi starým a moderním. Podle pravdy a učení papežů, zakončil Mons. Staffa, zásady nauky sv. Tomáše by měly být svatě zachovány. Na obranu sv. Tomáše vystoupil ještě kardinál A. Bacci (autor slovníku moderní latiny), který řekl, že jistě nikdo nechtěl zamítnout nauku sv. Tomáše, vypudit ze seminářů „doctorem communem“, kterého doporučilo 80 papežů. Odvázat se toho, bylo by stavět se nejenom nad papeže, ale proti papeži. (V aule se ozval šumot a smích, i u předsednického stolu). Láska k sv. Tomáši nevylučuje pozornost k vývoji filosofie, pokud ovšem je ve shodě s pravdou, schválenou Církví.

Než, vraťme se ještě zpět k projevu kard. Legera. Zmínil se ve svém projevu též o *theologii morální*, kterou bude nutno obnovit, protože již neodpovídá přítomné situaci a je spíše morálkou kasuistickou než křesťanskou. Ta by měla mít úzké pouto s dogmatikou, s Písmem sv., tajemstvím Kristovým, křesťanskou láskou k bližnímu.

Během diskuse byly nadhozeny i četné *náměty praktické*. Indický biskup J. Gopu doporučoval, aby o prázdninách byli bohoslovci uváděni do pastorační práce. Jiný biskup (E. Bonavent z Malagy) doporučoval, aby se

minaristé žili o prázdninách společně s chudými a pomáhali jim v jejich nouzi. Doporučoval též, aby po dokončení studií se odložilo svěcení na dva roky a jáhnové se připravovali prakticky na své kněžské působení.

Celá řada Otců zvláště hodnotila *zvýšenou pravomoc, kterou dává Předloha biskupským konferencím*. Schéma je vyrovnané a obezřele formulováno. Vzhledem k aktuálním problémům dává text moudré normy pro přizpůsobení seminární výchovy ve světle všeobecné církevní obnovy a zdravé pedagogiky. „Dvěře zůstávají otevřeny pro další určení a přizpůsobení prostřednictvím biskupů a biskupských konferencí“, řekl arcib. z Rio de Janeiro kard. J. Barros Camara. Schéma je dobré, řekl indický arcib. J. Gopu, především proto, že ponechává biskupským konferencím svobodu upravit semináře podle potřeb různých zemí, které nemohou všechny následovat vzor Evropy. Z téhož důvodu doporučoval na poslední g. k. (124) před ukončením debaty o seminářích přijetí Předlohy toulouský G. Garrone. Podotkl však, že z významného odstavce o kompetenci biskupských konferencí plynou *důsledky pro římskou konferenci seminářů*, která se musí stát místem styků a spolupráce, vystoupit ze svého příliš negativního postoje. Měla by opustit současný způsob, podle kterého pracuje a měla by se organicky spojit s kongregací, která se zabývá kněžskými. Ať si kongregace vezme poradce z kněží a vědců. Jinak jí hrozí nebezpečí, že nepostřehne stupnici hodnot problémů, ani nepřenes moderní kulturu do výchovy kněží. Projev se setkal se značným ohlasem. Bylo též voláno po zřízení *postkoncilní komise* s pověřením přizpůsobit semináře pastoračním potřebám dnešní Církve (kard. L. Suenens). Proti zřízení komise se postavil kardinál A. Bacci s poukazem na existenci příslušné kongregace.

I když debata o Předloze byla jednou z nejkratších, byla obsažná, věcná, otevřená, svědčící o zájmu Otců o budoucí kněze. Schválení předlohy dává naději, že jako tridentská usnesení o seminářích měla staletý dosah pro kněžskou formulaci, bude tomu obdobně i po II. vatikánském koncilu. Celou problematiku kněžské výchovy dobře vystihl bývalý profesor, strassburský biskup Jean Weber, když řekl v diskusi: „Jest nutno vyhnout se dvěma krajnostem: „obrazoborectví“ proti všemu co ustanovil koncil Tridentský o seminářích a co uskutečnili velcí světci jako Karel Boromejský, Vincenc z Pauly a Jan Eudes na jedné straně a na druhé straně je zase nutno se vyhnout ztrnulosti vůči tomu, co je dnes nutné“.

ThDr. Jan Merell

CESTA MYSLI K NEJVYŠŠÍMU

Délka času připojená k možnosti nemění nic na její povaze. Každá časová délka předpokládá již věci v pohybu a nic neříká o původní příčině pohybu. Proto je aktivní princip jako primární důležitý, shodný s poznáním smyslu a pravdivosti tohoto tvrzení. Přítom aktivní princip jako primární přibližuje mysl značně k Prvnímu principu. Druhý krok k poznání Prvního principu je to, že každé možnosti odpovídá nějaký aktivní princip, protože jinak by možnost nebyla poznatelná. Jakýkoliv pohyb je vždy už uskutečňování čili částečný „actus“ a realizuje vždy nějakou možnost, která mu odpovídá a je mu přiměřená.

Uskutečňování pohybem platí nejen o fyzickém světě, nýbrž i o duchovním v člověku, kde postup je analogický jako ve věcech smyslově vnímatelných. I mysl se pohybuje z možnosti k realizaci svých poznatků.

Cesta ducha k Prvnímu principu jde přes vnímaný materiál skutečnosti, proto je nesnadná. Jde přes poznání účinků a díla, které je přiměřené jen Prvnímu principu, je to nepřímá cesta. Nadto stvořené věci nedosahují rovnocenného bytí s Prvním principem, mají v sobě jen analogickou podobnost s ním, jako dílo umělce má na sobě jen stopy ducha a jeho života, nikoliv rovnocennost s duchem. Přesto ale i v takovém díle intelekt přirozeně uvádí dílo k principu a soudí o jeho schopnostech. Vztah totiž mezi příčinou a účinkem je absolutně nutný a přiměřený. Intelekt svou chápavostí, na níž je založeno všechno lidské vědění, vidí nutně tento vztah.

Máme-li před očima, že každé možnosti a pasivitě v přírodním dění odpovídá nutně aktivní princip, dostáváme důležitý klíč k dalším poznatkům směřujícím k Prvnímu principu. (Jedná se o možnost pocházející z vnitřního principu věcí, který je zároveň její spolupřítom, nejde o možnost pojatou logicky, podle níž je možné to, co si neodporuje. Možnost tohoto druhu vyjadřuje jen vztah mezi podmětem a přísudkem.) Každá možnost je určována aktivním principem (protože sama sebou jako možnost je nepoznatelná a sama sebe nemůže určit). Poznání následuje za realizací a bytím věcí. Každá pasivní možnost je dána do pohybu, tj. procesu realizace aktivním principem. Aristoteles definuje aktivní potenci: „Est principium transmutationis in alio, in quantum est aliud.“ Jejím vlivem a aktivitou je způsobena změna v jiné věci nebo je dána do pohybu jiná věc. Působí-li aktivní princip v samém nositeli, jehož je principem, pak působí pohyb v jiné části subjektu, který je zčásti aktivní a zčásti pasivní. I tam je platný dodatek, že aktivní působí pohyb a změnu v něčem jiném než je sám, pokud je aktivní. Možnost nebo dispozice věcí k aktivitě nebo pasivitě může být dobrá, ale může být také nejlepší, jak k výkonu, tak k přijetí vlivu.

Mezi aktivním a pasivním principem je vztah, a zásáhne-li aktivní do pasivního principu, vzniká totožnost toho, co aktivní provádí a co pasivní přijímá.

Aktivní a pasivní princip jsou nutně různé principy, tj. růzností subjektu, který působí a který přijímá. Nic

nemůže být trpné k sobě samému, tj. být trpný i aktivní v tom, v čem je aktivní.

Nutnost aby pasivní princip byl dán do pohybu plyne z povahy pasivnosti a proto jen aktivní princip to může provést svým působením. Vlivem aktivity pasivní princip získává sdělení aktivního čili impuls k pohybu a realizaci toho, co bylo v možnosti, takže věc v pohybu je v procesu realizace po té stránce jak se pohybuje.

Aktivní princip má absolutní prvenství před pasivní možností subjektu. V procesu uskutečňování je patrné, že pasivní prvek, v němž pohyb působí realizaci je spolupřincip jsoucna, které se uskutečňuje.

Dáme-li dohromady předchozí zjištění, vidíme, jak hluboko zasáhl na této cestě myslí k Bohu sv. Tomáš, a to nejdříve v argumentu z pohybu: „Datur motus in mundo.“ Vesmír je plný pohybu, protože pohyb je nutně spojen s hmotou a je patrný ve všech procesech, ve kterých je patrný proces, že z toho co bylo v možnosti se stává reální jsoucno. (Pohyb v podstatě není jen přemísťování jako v mechanickém názoru, nýbrž znamená každou změnu, proces a vývoj, i rozpad.) Každý postup realizace, kde reální možnost se realizuje vlivem aktivních zásahů, je pohyb. Pohyb je společný všemu přírodnímu dění, nic se neděje libovolně a z čehokoliv, nýbrž podle zákonitého řádu z dané možnosti. I technická výroba předpokládá přírodní potencialitu materiálu.

Tento dynamický řád skutečnosti a jejího formativního pohybu jde až do základů a do atomického složení. Není však neurčitý bez směru a cíle, nabývá specifického a individuálního charakteru v různých druzích pohybu a realizuje skutečnost v její rozmanitosti. Proces formativní není omezen jen na elementární a nejjednodušší pohyb, nýbrž má strukturu složitější a složitější, již za předpoklad slouží jednodušší struktury dění. Tyto jednotlivé předpoklady jsou potenciálním elementem složitějších celků, a dosáhne-li cíle čili přírodního celku, pak vše dohromady má bytí celku a jedinou podstatnou strukturu.

I když je pohyb všemu společný, není jednoznačně stejný, nýbrž rozmanitý a přiměřený výsledku, k němuž cílí. Přiměřenost je determinace přírodních principů a procesů pocházející z vazby, kterou dává skutečnosti kauzální působení.

Existuje tedy nejen pohyb v přírodě, ale zároveň každý pohyb změna a dění ústí v útvaru, který má nutně svou přirozenou strukturu. Rozpadem věci se navrácí do předchozích elementárnějších struktur podle zákonitého zásahu příčiny.

Struktura čili podstatný tvar určuje poměrnost, vztahy, kvality a druh pohybu atd. „Moveri“ znamená, že pasivita a potencialita věci byla dána do pohybu a je v něm. Agere znamená působit a uvádět do pohybu, řídit a měnit pohyb znamená aktivitu. Každý pohyb je aktivita a uskutečňování, a proto nutně vychází z aktivního principu. Možnost svou povahou je nutně uváděna do pohybu aktivním principem, ale zároveň je určována určitým směrem a způsobem pohybu. (Způsob je přiměřenost pasivních i aktivních principů. Způsob jde se strukturou věci, která působí přiměřenou determinaci dění a pohybu. Proto každý aktivní činitel je omezen na svůj úsek působnosti a na determinovanou hmotu, je „agens contractum et determinatum“.

Závislost každého pohybu na aktivním principu je absolutní a je nezjistitelný případ, že by účinek aktivity nebyl determinován přiměřeným principem. Závislost plyne z povahy věci a vztahu mezi možnostmi a uskutečňováním.

Přiměřený účinek má dostatečnou příčinu v přiměřeném aktivním principu a tato řada závislosti je faktickým průběhem přírodním a v ní není zjistitelný absolutně první počátek.

Je zjistitelný První princip?

V každém druhu aktivní závislosti, kterou začíná člověk v díle než provede výsledek aktivity, vidíme nutnost začátku v inteligenci lidské měřící přiměřenost a způsob postupu a zásahu aktivních a hmotných prvků. Je myslitelné univerzální dění ve složité závislosti aktivity a pohybu a hmotných materiálů a elementů v dané při-

měřenosti bez vztahu k Univerzálnímu inteligentnímu Činiteli?

Hmotné elementy neuvádějí, ale jsou uváděny do přiměřenosti k výsledkům. Existuje absolutní prvenství aktivního principu nad pasivním. Aktivita hmotné energie je sice nezměřitelná, ale je v ní determinace přiměřenosti a vztahu k přesným výsledkům. Je důvodem svého účinku, nikoliv univerzality přiměřenosti každé aktivity k výsledkům. To je přesažný úkol. Výsledky přitom jsou velkolepé, jsou to přírodní útvary s velkou složitostí. *Hmota je princip determinované a přiměřené aktivity podle složitosti své struktury, která je individuální*, není principem determinace všech determinací, je dána do pohybu a realizuje danou možnost.

Aktivní princip ve vztahu k této univerzalitě nemůže být jedním článkem z řetězu závislosti, nešel by dále než jiné principy. Vidíme vztah k vyššímu principu. Přiměřený způsob pohybování principu ve vztahu k dané univerzální skutečnosti a závislosti nemůže dát jen impuls k determinovanému způsobu pohybu, nevznikla by univerzálnost a rozmanitost. Přiměřený způsob Prvnímu principu je intelektuální způsob zásahu a vytváření přiměřených druhů pohybu. Intelektuální Princip je duchovní způsob jako vedení i lidské inteligence má ráz duchovní. V Prvním principu není potencialita, proto nemůže být dán do pohybu, je Actus Purus. Je však příčinou všeho pohybu a tihnutí a všeho prvního uvedení do aktivity uskutečňování jako cíl tihnutí všeho a poznání. Je „primum cognoscibile et primum desiderabile“, jak říká sv. Tomáš v Komentáři k Arist. Jen tento způsob je to, co je být principem pohybu a nebýt pohybován. „Primum movens immobile.“

Ve všech jiných druzích pohybu a pohybování je nutnost, že pohybuje přijímá popud a změnu a způsobuje totéž i v tom, co dá do pohybu. Proto i např. u člověka v pohybu jeho vůle a v tihnutí je nutnost, že pohybuje, je-li dán do pohybu. Ani člověk není totožný s „actus“, přechází z možnosti do aktivity. Proto člověk tím že pohybuje, i sám se mění.

Pohybem tihne každá věc k něčemu, co se pohybem realizuje, proto tihnutí za něčím, čím se jakoby uklidňuje nebo spíše čím dosahuje, co k věci patří, je totéž co připodobnění předmětu, k němuž tihne.

Jde-li o tihnutí celého bytí pronikajícího každé jsoucno, pak i v něm je snaha připodobnit se Prvnímu principu bytí, rozvinout je a dosáhnout nejlepšího způsobu, který věci nebo člověku patří. Složitost věci a zvláště člověka vyžaduje k realizaci nejlepšího způsobu mnoho druhů pohybu jako přiměřené cesty k realizaci. Pohybem se stává věc actu, dostává se do uskutečnění, co bylo v možnosti, ale zároveň i v moci aktivního principu. Pohyb realizování bytí všeho, co nějak může být, má nutný vztah k Prvnímu principu pohybu a jeho směru, který už sám nepředpokládá možnost a nutnost být uveden do pohybu. Mimo okruh moci Prvního principu se nemůže nic uskutečnit.

První princip dává a určuje každý druh tihnutí a pohybu ve všem, protože je sám konečným cílem pohybu a tihnutí, aby byl věcmi a realitou nějak napodoben. Z něho je původ bytí všeho, ale v něm je i cíl všeho dění.

Celá realita je nutně v pohybu a tihnutí k cíli, jak ji stanoví a uskutečňuje moc a síla Prvního principu. V pohybu a tihnutí je stopa Prvního principu. První princip je předmětem tihnutí a „moveri ut desiderabile“ podle slov sv. Tomáše. Je ale také i principem pohybu pro intelektuální bytost lidskou „ut intelligibile“. Mysl tihne za poznáním a není uklidněna než až celou pravdou „per verum universale“. U člověka se setkáváme se zvláštním druhem pohybu intelektu a vůle. Je to pohyb podobný tomu, jak pohybuje sám První princip, ale opačným směrem. Zatím co První princip je předmětem tihnutí a poznání, intelekt a vůle tihne k tomuto předmětu jako nejvyššímu v řádu poznání a tihnutí. (Je totiž První princip bonum universale a verum universale.) V Prvním principu je totéž primum desiderabile a primum intelligibile. Člověk však pro nedokonalost jak v poznání tak v tihnutí často odděluje předmět své touhy

od poznání. Pojetí takového předmětu, pro vliv ze smyslového poznání tíhnouti, není vždy shodné s duchem a rozumem. První princip je dokonalý, nemá v sobě potencialitu, je Actus purus, proto tíhnouti k němu jako k cíli je nutné a přiměřené a každá věc se hledí mu připodobnit v tom, v čem je Bůh pro všechny věci dobro

a pravda a v čem není sám pohybován. Proto věci realizací nabývají strukturu a tím i strukturální pravdivost a jsou dobrou svou strukturou a jsou poznatelné rozumem.

Máme životní a nutný vztah a tíhnouti k Bohu, nejvyššímu zdroji hodnot a poznání. *ThDr. Method Habáň*

HUSITSKÉ POJETÍ CÍRKVE

III. část

OBSAH TRAKTÁTU JANA Z DUBROVNÍKU: DE ECCLESIA
Nejdůležitějším theologickým dílem mistra Jana z Dubrovníku je nesporně jeho nejobsáhlejší spis: Tractatus de ecclesia contra Bohemos, jenž dosud nebyl vydán tiskem.

POHNUTKY A DOBA JEHO NAPSÁNÍ

Mistr Jan z Dubrovníku ve svých disputacích s husitskými theology v Basileji seznal, že podstatou husitského odklonu od církve katolické není jediné boj o kalich a čtyři artikuly pražské, které čeští poslové hájili v prvních měsících r. 1433 na sněmu basilejském. Z nárazek řečníků i v soukromých rozhovorech zjišťuje bystrý theolog pařížské university, že podstata odklonu českých husitů od všeobecné Církve tkví daleko hlouběji. Nejhlubším kořenem celého zápasu bylo nesprávné pojetí církve v duchu Viklefově. Husitští bohoslovci chápali církev jako společnost předurčených křesťanů v čele s jediným Kristem. Druhým kořenem husitského rozkolu bylo nesprávné pojetí církevní ústavy, neboť Hus i jeho stoupenci zaujali odmítavý postoj k papežskému primátu. A na třetím místě příčinou nemožnosti opravdového smíru husitů s Církví bylo jejich odlišné chápání nejvyššího pravidla víry. Neboť husité za nejvyššího soudce a rozhodčího ve věcech víry uznávali jediné zákon Boží, obsažený v Písmu svatém, kdežto živý učitelský úřad církevní odmítali nebo nanejvýš magisterium církevní kladli až na místo druhořadé. Proto nebylo možné tato dvě odlišná hlediska ekklesiologická, totiž stanovisko katolické a stanovisko viklefsko-husitské uvést v soulad. Z toho důvodu bystrý theolog pařížské university se chápá péra a podává ve svém traktátu jedno z nejkrásnějších a nejdůkladnějších pojednání o Církvi Kristově vůbec.

Traktát Ragusinův: „De ecclesia contra Bohemos“ vznikl pravděpodobně již v roce 1433 nebo aspoň před odjezdem mistra Jana s poselstvem do Cařihradu r. 1435. Údaj opisovatele rukopisu pařížského datující jej do r. 1439 je příliš pozdní. Autor sám ve svém spisu se zmiňuje, že jeho traktát vznikl na základě disputací a replik v theologickém zápasu s mistrem Janem z Rokycan. Dále uvádí, že dosud nebyl ve východních zemích a tudíž nemůže ze zkušenosti říci, zda život církve východní je dokonalejší než v církvi západní. Tudíž v době spisování traktátu neznal poměry ve východní církvi a proto spis byl napsán určitě před odjezdem Ragusinovým do Cařihradu r. 1435. Rovněž v závěru svědčí zřejmě autor, že svůj traktát sestavil v roce 1433.

Pařížský přepis rukopisu basilejského má 453 listy (fólia). Traktát se dělí na tři hlavní části, z nichž každá má více kapitol.

V první části v 17 kapitolách je podáno všeobecné pojednání o církvi hlavně z hlediska členství v církvi Kristově.

V druhé části, jež obsahuje 47 kapitol, je probrána nauka o jednotě, svatosti, obecnosti a apoštolskosti církve Kristovy.

Ve třetí, nejzajímavější části, ve 12 kapitolách podle pěti známek sv. Augustina je dokázáno, kde je pravá církev Kristova.

Po úvodních poznámkách podáme si přehledný obsah zmíněného traktátu, který je důležitý pro katolickou nauku o církvi a zvláště významný pro poznání ekklesiologie husitské.

I. část traktátu je rozdělena na 17 kapitol.

První část začíná: „Nakonec řečený replikující (Jan z Dubrovníku) přistupuje k látce o církvi, předpokládaje

se sv. Augustinem, že třeba s velkou péčí zkoumati, co to jest církev a kde jest, aby nikdo se neklamal ve jménu církve.“ Tato úvodní slova naznačují, že jde o řeč Ragusinovu na sněmu, kde podle svědectví Petra ze Žatce začal Jan Slovan (Ragusinus) 7. února 1433 podrobně probírat nauku o církvi. Poněvadž theologický odpůrce Ragusinův, mistr Jan Rokycana uváděl ve své disputaci 6 významů slova „církev“, proto autor vysvětluje též těchto 6 významů. Výraz „církev“ znamená: 1. stavbu - kostel, 2. sbor představených v církvi, 3. shromáždění křesťanů, 4. sbor zlych a předzvědných (praesciti), 5. sbor předurčených a spravedlivých, 6. sbor předurčených i předzvědných. Je zajímavé, že uvedených šestery význam slova „církev“ probíral též Štěpán z Pálče, theologický odpůrce Husův. Pražský bakalář theologie, Jan Rokycana, za pravou církev Kristovu uznává jediné sbor předurčených ke spasení. Proto pařížský mistr theologie má v úmyslu dokázat, že podle vůle Spasitelovy církev je „shromáždění věřících dobrých i zlych, uznávajících římského velekněze za nejvyšší hlavu“. Od kapitoly třetí autor podle nauky sv. Tomáše osvětluje pojem milosti. Stran Boha je to milost předurčení (*gratia praedestinationis*). Stran člověka třeba si hlavně všimnout milosti, již se stává člověk milý Bohu, a to je milost posvěcující — *gratia gratum faciens*, a pak milost, již jeden člověk pomáhá druhému, aby došel spásy. To je milost „darmo daná“ — *gratia gratis data*. Milost předurčení je vlastně „věčné milování Boha, jímž od věčnosti se rozhodli dát některým duším život věčný“ (f. 24b). Uvedená milost nepůsobí to, aby někdo byl formálně dobrý nebo zlý, neboť o spasení či zavržení rozhoduje svobodná vůle člověka. Milost posvěcující v duši působí nadpřirozený život a činí člověka dítkem Božím. Milost darmo daná neospravedlňuje, nýbrž má poslání, aby se jí napomáhalo k ospravedlnění druhého. Tato milost „*gratia gratis data*“ se neztrácí těžkým hříchem a může být udělena i duším, jež nejsou v milosti posvěcující. Podle uvedených tří milostí rozlišovali mnozí spisovatelé, kteří psali proti husitům, též trojí druh církve. Je však nerozumné rozlišovat bojující církev na církev předurčených a na sbor prelátů, poněvadž obojí jsou v církvi. Uvedené tři milosti: 1. předurčení, 2. posvěcující, 3. darmo daná nejsou rozlišujícími znaky (*differentiae divisivae*) církve, nýbrž jenom podmínkami, v nichž jsou lidé v jedné a téže církvi.

Pravou církev lze zjistit nikoli podle milosti předurčení, nýbrž spíše podle milosti darmo daných, jež jsou lidem zřejmé. V církvi v konečném stavu budou ovšem jenom předurčení a vyslovení, avšak v církvi přítomné je tomu jinak. A právě v tomto ohledu viklefisté a husité nerozlišují. K víře jsou povolání předurčení i předzvědní. To je jasné z podobenství Páně o ovčinci, pšenici a koukoli a jiných výroků. Dlužno proto lišiti mezi synovstvím Božím adoptivním a členstvím (údstvím) v církvi. A to neodlišovali Wiklef a Hus, zdůrazňující jednostranně, že církev sestává jediné a výlučně z předurčených. Z toho důvodu byli odsouzeni v Kostnici. Povolání k víře je společné předurčeným i předzvědným; k jejich rozdělení (kozlů od ovcí, pšenice od koukolu) dojde ovšem až na konci světa (f. 52b). Proto i zlí křesťané patří do mystického těla Kristova. „Neboť jako o člověku majícím uschlou ruku, jež nepřijímá životodárné síly z hlavy, a druhou živou se říká, že má ruce obě, tak každý křesťan mající jen víru beztvárnou (*fides informis*) je údem církve bojující, ač uschlým“ (f. 60a). Tedy podle správného pojetí katolického *církev bojující sestává z dobrých i zlych věřících*, což dosvědčuje Písmo svaté a výroky svatých Otců. Je tudíž opovázlivostí a marné úsilí bludařů hledati církev podle milosti před-

určení nebo podle milosti posvěcující, poněvadž kdo je předurčený a vyvolený, je tajemstvím Božím.

Poznááme, že mistr Jan z Dubrovníku, přesně vyvrací v uvedené první části svého traktátu první ekklesiologický omyl viklefsko-husitský, že totiž pravá církev sestává výlučně jen z predestinovaných a vyvolených duší ke spasení. Skvěle vysvětluje a též dokazuje z výroků Pisma svatého a Otců církevních, zvláště sv. Augustina, správnost pojetí katolického. V církvi bojující jsou věřící predestinovaní i předzvěděni, dobří i zlí.

II. část traktátu Jana z Dubrovníku: *De ecclesia*.

Církev, kterou vyznáváme v symbolu článkem: „Věřím v jednu, svatou, obecnou a apoštolskou církev“, podle vůle Zakladatele je jedna, svatá, katolická a apoštolská a má svěřenu moc klíčů od Spasitele a je i neomylná.

V devíti kapitolách obírá se autor jednotou církve Kristovy. Sv. Pavel přirovnává církev k mystickému tělu Kristovu, jež je jednotné. V církvi je jednota křtu, jímž se liší křesťané od nepokřtěných. Dále jednota mystického těla Kristova vyplývá z jednoty víry. A tato víra křesťanů má být středem Vtěleného Boha. Třetím pouitem jednoty je láska, jež činí víru dokonalou (fides formata). Milost posvěcující neboli láska činí křesťana dokonale a plně údem mystického těla Kristova tj. církve. Tvzení viklefovců a husitů, že církev sestává jedině z predestinovaných a že údy mystického těla Kristova jsou výlučně vyvolení Boží jsoucí v milosti posvěcující, je krajností a proto tento omyl byl odsouzen na sněmu v Kostnici. Neboť milost předurčení sama o sobě v predestinovaném křesťanu nic nepůsobí, proto nestačí, aby někoho formálně zapojila do mystického těla Kristova. Rozumný tvor stran rozumu se sjednocuje s Bohem vírou, stran vůle láskou. Tudíž může mít křesťan trojí vztah k církvi: „Býti v církvi svým křtem, býti v církvi svou vírou a býti dokonalým údem těla církevního též svou láskou“ (f. 77b). Když probírá třetí známku církve obecnost, podotýká: „Hle, jak podrobně a jakými svědectvími Pisma Augustin úmyslně prohlašuje, kde je katolická víra, že je všude od východu až na západ, nikoli jen v Čechách jako v nějakých skrýších bludařských“ (f. 99b). Nejobšírněji se věnuje známce apoštolskosti. Celá stavba církve spočívá na apoštolech, ovšem úhelným kamenem je sám Kristus. Prvotním základem je Kristus a víra v něho, apoštolové jsou pak základem druhotným. Oni kladli základy církve: 1. svatostí svého života, 2. pravdivostí učení apoštolského, 3. konáním zázraků a 4. prolitím své krve za Krista. Sboru apoštolů světil Kristus Pán plnou moc; hierarchii neboli svatovládě předal moc učitelskou, aby hlásala pravdy zjevené, a moc klíčů, aby léčila nedostatky volní mocí kněžskou a pastýřskou.

V čelo sboru apoštolů staví sv. Petra. O tom svědčí sv. Matouš v hl. XVI., sv. Lukáš v hl. XXII. a sv. Jan v hl. 21. Sv. Petr též tvé prvenství jurisdikční v praxi vykonával. Z dějin církve uvádí autor svědectví o primátu Petrově zvláště u východních Otců církevních. Připomíná: „Obzvláště jsou uvedena zde svědectví Otců řeckých o prvenství Petrově, aby sami dnešní Řekové, od nichž viklefovci a husité nasáli v tomto ohledu jed bludařský, byli zranění vlastními zbraněmi, když se odvažují tvrdit, že všichni apoštolé si byli v pravomoci rovni. Nechtě tedy viklefovci a husité i jejich duchovní otcové v uvedeném bludu, totiž Řekové, se nezdráhají zároveň s církví vyznati, že sv. Petr byl opravdový náměstek Krista, kníže apoštolů a hlava církve“ (f. 158b). Apoštol Petr je druhotným základem církve a zástupnou hlavou Kristovy viditelné církve. To popíral M. Jan Hus v Kostnici, mezi jehož 30 články byl sněmem odsouzen článek: „Petrus nec est nec fuit caput ecclesiae sanctae catholicae“ (sr. Dz. § 633).

Církevní moc trvá až do skonání světa. Dobrota ani špatnost církevního hodnostáře nikterak nepřekáží výkonu ani účinku jeho moci. Neboť prvotní příčinou (causa principalis) její je sám Kristus, apoštolové a jich nástupci jsou jenom příčinou nástrojnou (causa instrumentalis). Tato moc v sobě zahrnuje: moc kněžskou (ordinis)

a pastýřskou (jurisdictionis). Jelikož M. Rokycana napadal církevní moc jurisdikční, autor tuto otázku důkladně osvětluje. Jurisdikční pravomoc církve se týká jednak rozumu a zde je důležitá *moc věděni* a druhá pravomoc řídí vůli, a to je *pravomoc autority*. „Ačkoliv vše, co je nutné třeba věřiti a konati k spasení, je virtuálně v Písmu svatém, nicméně mnozí nemají schopností to poznati a kromě toho je v Písmu řada nesnadných míst, proto je nutné, aby Matka církev klíčem věděni sama vysvětlovala a objasňovala vůli Boží a Kristovu obsaženou v Písmech“ (f. 179b). A při tom napomáhá církvi Duch Utěšitel. Podobně církev má od Pána též moc svazovací a rozsvazovací neboli autoritativní klíče. Sem spadají odpustky, proti nimž bouřila většina bludařů. Moc svazovací se netýká jenom hříchů, ale též časných trestů. „Qui potest plus, potest et minus.“ „Tyto klíče nebyly dány, jak tvrdí bludně Jan z Rokycan, jenom *církvi spravedlivých a předurčených*, poněvadž by pak vyplývalo z toho, že nespravedliví a předzvěděni by nemohli míti klíče církve, a tak by nerozhřešovali, aniž zavazovali. Pak by ovšem věřící neměli jistoty, zda přijímají platné svátosti, neboť nikdo nemůže vědět, který církevní představený je předurčený a který předzvěděný. Tudíž „zloba nebo předzvěděni kohokoli neruší práva moci duchovní ani světské a její výkon. Jako víra nezaniká v duši člověka, který hříchem ztratil lásku, podobně ani nezaniká ve stavu těžkého hříchu dary darmodané (gratia gratis data), neboť jsou dány nikoli pro dobro osobní svého nositele, nýbrž pro užitek církve. Sluha Boží v církvi jedná jako nástrojní příčina v rukou Boha, jenž je „principale agens“. Předzvěděni také nepřekáží ani dosažení jakékoli moci duchovní či světské. To dokazuje příklad Jidáše, zrádce Páně, a Kaifáše, jenž byl právoplatným veleknězem. Viklefovci a husité dále se dovolávají výroku Pisma: „Kdo od nečistého bude očištěn.“ Na to třeba odpovědět: Ve špatném knězi nutno lišiti život a úřad. Život se týká jeho samého, avšak úřad byl mu dán pro druhé. Proto při udílení svátosti záleží na úřadě, nikoli na osobním životě nositele úřadu. Proto prelát ve hříchu je „ligatus“ ve svém svědomí, ale „solutus“ v moci klíčů. Odstrašující příklad Koreho, Dathana a Abirona, kteří byli trestáni smrtí od Hospodina pro vzpouru proti Mojžíšovi a Áronovi, ukazuje, že třeba míti úctu k představeným. Také král David neusmrtil krále Saula, ba i sám Spasitel posílá uzdravené malomocné, aby se ukázali kněžím. Představení pro svůj hřích nebo předzvěděni neztrácejí své pravomoci a dlužno jim prokazovati povinnou poslušnost, nikoli „ustavičně preláty pomlouvati a tak Kristovu církev psími zuby rozdrásavati“ (f. 232b). Do církve Kristovy patří tudíž všichni věřící dobří i zlí.

Avšak nepatří tam bludaři, kteří hřeší proti víře. Neboť je zásadní rozdíl mezi věřícím hříšníkem a bludařem. Bludař podle sv. Tomáše je vlastně částečným nevěřícím. „Bohužel, království české, které kdysi bylo v jednotě víry s církví římskou, dnes je rozdělené, poněvadž opustilo základy víry. Neboť opovázlivost matka novot, vyvolala *Jana Husa* s církvi předurčených, *Jakoubka* s přijímáním pod obojí a *Jeronýma Pražského* s všeobecninami skutečnými. První tvrdí, že pravou církví je jediné církev předurčených, druhý učí, že je nutné ke spasení přijímání pod obojí způsobou i u laiků. Třetí předpokládá, že podstata chleba po proměnění ve Svátosti Těla Kristova zůstává (remanence). Všichni prohlašují: „*Písmo svaté a skutky nám stačí, poněvadž jsme shromáždění svatých a s námi je Bůh.*“

Svou druhou část traktátu končí autor upřímným a pokorným vyznáním: „Tedy vyznáváme, abych mluvil jménem všech mně podobných hříšníků, že jsme hříšní a mnohokrát jsme uráželi Boží velebnost. Přece však doufáme, že tak lneme ke své Matce katolické církvi, že ani smrt, ani mocnosti, ani přítomné či budoucí bědy — nás od prsou naší Matky církve nebudou moci oddělit i též od nekonečné milosti a lásky Boží, jež je v Kristu Ježíši Pánu našem, který budiž blahoslaven na věky věkův. Amen.“ (f. 259.)

ThDr. Josef Kubalík

KŘEŠŤANSKÁ EXISTENCIÁLNÍ POZICE*)

Redakce otiskuje tento článek s vědomím, že způsob, jakým autor látku člení, je odlišný od tradičního školského způsobu výuky teologie, že však přesvědčena, že je nezbytné konfrontovat nové teologické pokusy s dosavadními formami výkladu a v otevřeném dialogu obojí prověřovat. Jedině tak bude možno zvážit přednosti i zápory jednotlivých teologických i filosofických systémů a hlouběji chápat pravdu: Spiritum nolite extinguere... omnia autem probate; quod bonum est, tenete! (1 Th. 19,21–22.)

V teologii se v současné době realizuje skutečný návrat k životu. Nepředstavujeme si pod tím jen to, že jednotlivé teologické disciplíny se snaží ve svém oboru a tematice zachytit, zrcadlit a analyzovat dnešní dobu s jejími problémy, ale opravdový návrat ke zdroji a ohnisku nadpřirozeného života. Od té doby, kdy Spasitel prohlásil: Já jsem Cesta, Pravda a ŽIVOT, nemůžeme hovořit jen o biologickém a psychickém životě, a to ještě neživotné a frázovitě. Tím životem, do něhož jsme stále voláni, z něhož stále vycházíme a zase se vracíme, je Kristus — Bohočlověk. Jestliže hlavním bodem 4. zasedání koncilu bude tzv. třinácté schéma (Církev v současném světě), nebude to jen projednávání viditelného agiornamenta. Bude to i konkrétní výraz pochopení, že Kristus v Církvi žije ve stálém, ale nikoliv statickém, nýbrž dynamickém vtělení nejen jako Boží slovo, které se stalo tělem a přebývalo mezi námi, nýbrž i jako stálá boholidská osobní skutečnost. Toto dynamické vtělení lze chápat tak, že Boží slovo se „nově“ formuluje pro každou lidskou generaci — jediné podstatné Otcovo slovo (Syn) je každé generaci lidí, kteří jsou připraveni naslouchat, Otcem „nově“ a srozumitelně vyslovno. Stejně tak je zpřítomněno a aktualizuje se Kristovo eucharistické a mystické Tělo a v každé generaci se „nově“ projevuje Boží skutečnost — ono veliké mysterium, Boží rozhodnutí, o kterém v dřívějších časech a v minulých pokoleních nikdo nic nevěděl, ale které teď (po vtělení) bylo odhaleno jeho věřícím (Kol. 1, 26).

Aggiornamento v teologii bude tedy vycházet z pluralistického pohledu na svět, který bude základně realistický. K této realitě agiornamenta však nutně patří i katolický spiritualismus, integralismus, humanismus i transcendence. Podrobněji o tom hovoří W. Granat ve své Syntéze katolické dogmatiky, Lublin 1964 (KUL), str. 15–25.

V tomto článku bych se však chtěl zastavit krátce u jiných tří vlastností agiornamenta, nebo lépe řečeno zdrojů agiornamenta: důsledný christocentrismus a tím i per-

sonalismus a universalismus. Těšíme se nadějí, že touto cestou dospějeme (pochopitelně za přispění Ducha sv.) k budoucí ekumenické teologii. Vratme se však k předcházejícím třem zdrojům agiornamenta:

A) CHRISTOCENTRISMUS

Nejvýrazněji v naší generaci volal po christocentrismu Karl Barth. Nejsme dnes už tak úzkoprsí a neobjektivní, abychom se řídili zásadou, že u našich křesťanských nekatolických bratrů je „všechno špatné“ a že jen my máme plnou pravdu. To by byl opět dogmatický imperialismus, jak o něm hovořil biskup Elchinger ze Strassburgu na 3. zasedání koncilu. Současní katolíci autoři skoro už svorně prohlašují, že K. Barthem propracovaný důsledný christocentrismus může a musí být skutečně i v katolické teologii, konkrétně: v dogmatice (viz H. Urs von Balthasar ve sborníku Fragen der Theologie heute 1957, str. 409, pozn. 17!), v hlásání kerygmatu (viz F. X. Arnold ve sborníku Theologisches Jahrbuch 1958, str. 293!), v morálce (viz F. Böckle ve sborníku Theologisches Jahrbuch 1959, str. 169!) etc.

Christocentrismus má svůj fundament hlavně v Kol. 1,15–18 a násl.: „On (Kristus) je věrný obraz neviditelného Boha, zrozený dříve, než bylo všechno tvorstvo. On je vzor, podle kterého bylo stvořeno všechno na nebi i na zemi, svět viditelný i neviditelný... Všecko je stvořeno skrze Něj a kvůli Němu. On je dříve než všechno ostatní a všechno trvá dále jen skrze Něho. A On je hlava (svého tajemného) těla, to je Církev. On stojí na počátku, je první mezi bratřími, kteří budou vzkříšeni z mrtvých. Tak má ve všem prvenství.“

Karl Rahner buduje na tomto biblickém základě christocentricku celého faktického světa (kosmu) — vliv Teilhardova vtěleného bodu Omega? — i řádu spásy (viz Fragen..., str. 216 a Schriften zur Theologie I, 101!).

B) PERSONALISMUS

F. Böckle v uvedené studii cituje von Balthasara, že mimo biblické a liturgické hnutí je v teologii třetí důležitý faktor: personalistické hnutí. Je to „reakce na školometskou, beztvárnou a nehistorickou novoscholastiku, později reakce na nacistické zotročení svobodné duchovní osobnosti člověka a nakonec převzetí některých pozoruhodných impulzů evangelického křesťanství“ (str. 171).

Je článkem víry, že komplexní skutečnost veškerého jsoucna se dá postihnout pojmem tří reálných věcných

Tomáše z péra M. A. Krápíe OP: Teorie analogie jsoucna (KUL, Lublin 1959).

Pokud je autor informován, projevuje se tato problematika mezi „klasickým“ a „novým“ výkladem i na koncilu, což se populárně a nepřesně kvalifikuje jako spor mezi konservativci a progresivisty. Správný výklad této problematiky spočívá spíše v tom, že tzv. konservativci vycházejí hlavně z esenciálních aspektů a kladou na ně důraz, zatímco tzv. progresivisté vycházejí zejména z existenciálních aspektů a na tyto kladou hlavní důraz. Pravda bude patrně uprostřed: v syntézi esenciálních a existenciálních aspektů.

Autor se domnívá, že jeho terminologie a směřování jsou zcela katolické, ba „koncilové“. Není stoupencem reformačního SOLA GRATIA, ale snaží se o správně chápání katolické GRATIA ET NATURA, přičemž ovšem si jasně uvědomuje, že obě spojované skutečnosti mohou být (a bývají) často kategoriálně nesouměřitelné. Že však se mohou spojit, to nám zaručuje inkarnační princip křesťanství!

K určitému zdravému napětí v našem teologickém poznávání i v životě bude asi docházet vždy a nemusíme se kvůli tomu na sebe mračit. Nemusí tu vždy jít o spor teologických škol, ale o křesťanské chápání jsoucna na různých rovinách: jednak ve filosofii a na druhé straně v dějinách spásy. Tento problém vytváří viditelné a postřehnutelné napětí už od dob sv. Augustina, jež jsou plny všechny jeho spisy, hlavně pak De Trinitate. Vůbec všichni teologové si musí dobře ujasnit tento vztah mezi filosofií a dějinami spásy.

Má-li autor velmi konkrétně říci, jak chápe sám sebe, budiž mu dovoleno, aby se nazval stoupencem existenciálního tomismu. Snad to není hereze(!), přihlédneme-li k situaci, která v katolické filosofii a teologii je! Autor tím v žádném případě nechce vyjadřovat nějakou ironii nebo odpor ke „klasickému“ tomismu. Je nám však Bohem dána možnost, abychom stále lépe a dokonaleji chápali svět, sami sebe i jeho Zjevení! Autor si tedy pouze dovoluje myslít (a přidat se tím k mnoha jiným), že precizující tomismus zase o něco lépe (ne ovšem absolutně nejlépe!) chápe nauku sv. Tomáše.

A se zvláštním potěšením by chtěl na závěr těchto několika vět ocitovat sv. Augustina: In necessariis unitas — in ceteris libertas et varietas — in omnibus autem caritas!

*) Autor prohlašuje, že je velký rozdíl mezi „existencialismem“ a „existenciálním“ (nikoli „existencialistickou“) interpretací např. Plísma, dogmat, tomismu atd. Krátce a jasně: EXISTENCIÁLNÍ je to, co se týká konkrétního života určitého jednotlivce nebo určitého společenství (viz Herders Kleines philosophisches Wörterbuch 1963, str. 521). Tohoto termínu se už běžně používá v současně cizí teologické literatuře a najdeme jej v tomto smyslu i v dogmatických studiích K. Rahnera, J. Ratzingera, H. Künga, M. Schmause, O. Semmelrotha, J. Feinera, J. R. Geiselmanna, A. Grillmeiera, F. Hoffmanna, H. Schillebeeckxa a mnoha jiných. Nelze říci, že tohoto termínu používají jen teologové, kteří nejsou vyhraněnými tomisty. Myslím, že poměrně nestranně o tom informuje např. článek Mieczysława Gogacza — abych uvedl poměrně nepřístupnější pramen — pod názvem: Současné interpretace tomismu (Znak č. 113, str. 1339, Krakov, listopad 1963). Je možno se tam dočíst, že v současné filosofické a teologické literatuře se hovoří o třech hlavních verzích tomismu: a) KONZERVATIVNÍ (nazývaný v historii filosofie „neopaleotomismus“ nebo přímo „paleotomismus“) — b) ASIMILUJÍCÍ (nazývaný historiky filosofie krátce „lovaňský neotomismus“) — a c) PRECIZUJÍCÍ (pro který se ual termín „existenciální tomismus“). Existenciální tomisté zdůrazňují, že u sv. Tomáše existuje hluboká teorie JSOUČNA, kterou jeho žáci ještě dost přesně neinterpretovali nebo v různých výkladech nauky sv. Tomáše na ni nebrali dost zřetel. To však není myšleno jako výtka — jen konstatováno jako názor některých tomistických filosofů. Na tuto „novou“ — precizující interpretaci první upozornil J. Maritain.

Je pravděpodobné, že tuto precizující interpretaci uspil nástup existencialismu ve Francii a v Německu. Maritain však chce dokázat, že i sv. Tomáš ve svých spisech je „konkrétní“ (existenciální) a že jeho teorie jsoucna není výlučně esenciální, jak se často předpokládalo. Nanepjvýš je možno připustit, že precizující interpretace je katolickou zdravou reakcí a výrazem agiornamenta. Ve Francii ji pak dále prohloubil a zevšeobecnil E. Gilson (L'Être et l'essence, Paříž 1948; Le thomisme, nové vydání Paříž 1950). Existenciální tomismus je v současné době živnou půdou pro obnovu katolické filosofie a teologie v progresivních zemích jako je Francie, Německo, Belgie, Holandsko, Polsko i jinde. Např. v Polsku vyšla výborná studie o existenciální teorii jsoucna u sv.

osob, tj. Nejsvětější Trojice. Katolický personalismus nevidí pouze částečnou hodnotu člověka a lidského společenství v tom, že je člověk (zapojený ve vykoupeném společenství Božího lidu) povolán k osobnímu dialogu s Bohem na základě své analogické podoby s Bohem, ale hlavně v tom, že člověk je povolán k věčné účasti života Božích osob. Navíc je katolický personalismus zdůrazněn i dogmatem Kristova mystického Těla, ve kterém probíhá stálá spolupráce mezi Bohočlověkem a údy mystického Těla, aby člověk (v celém společenství Božího lidu) dosáhl svého věčného a tedy závěrečného cíle.

Tváří v tvář současnému technizování světa a lidské společnosti nemůžeme totiž zapomínat na člověka (Boží obraz a podobu!) a zanedbávat svobodnou duchovnou osobu. Ještě před časem bylo skoro dogmatickou tézí vědy, že OSOBNÍ Bůh je naivní antropomorfismus. Je jisté, Písmo nezná termín „osoba“, bezprostředně se vztahující na Boha. Dobře si také uvědomujeme, že termín je rovněž analogický, jako všechny termíny a pojmy, kterými jsme formulovali Boží skutečnost. Nedokonalost analogie se nedá hic et nunc odstranit.

Na toto téma už v roce 1937 napsal Teilhard de Chardin studii, ve které říká, že „ve chvíli, kdy lidstvu hrozí, že část jeho vědomí, jež nabylo vývojem života, se pro marní v „druhé matěrii“ filosofických determinismů a společenských mechanismů — křesťanství má primát reflexního, tj. osobního myšlení...“ (Sauvons l'humanité!, uveřejněno v Etudes 1937 jako varování před dalším válečným požárem. Znak 109—110/63, str. 884.)

C) UNIVERSALISMUS

Křesťanství je ex definitione universalistické. Plyne to z důsledného domýšlení faktu vtělení a vůbec celé christologie a eklesiologie. Tato universalita je bytostně spjatá s křesťanstvím: Jděte do celého světa! Je to stálá realita křesťanského poslání a pro nás je v tomto smyslu spojená s přítomností a budoucností. Věříme s Teilhardem, že tak, jako tomu bylo v minulosti, i v budoucnosti přijde „určitá kritická chvíle, kdy kosmos na základě vlastního rozvoje přejde v jiný stav než je ten, který známe“ (tamtéž). Je to přírodovědecký odlesk pravdy, kterou křesťanství zná jako dynamický termín nového nebe a nové země. (Apok. 21, 1). Vyrůstá tu víra v závěrečné plné CONSUMMATIO, kterého však lidské společenství (a s ním celý kosmos) dosáhne na základě Božího daru Milosti. Jeví se to v komplexním lidském rozvoji a pokroku, v krásě a dobrotě světa a veškerého jsoucna.

Reálně se tato cesta kosmické „katolicity“ — universality zpřítomňuje v dogmatu mystického těla a v obsahu formulace Božího lidu, totiž ve víře v duchovní i viditelný organismus, který je souběžně reprezentován universalitou i jednotou.

Jaká aplikace z toho pro nás plyne? Zdá se mi, že každý z nás jednotlivě i celá církev jako komplexní Boží rodina (Boží lid) se musí kontrolovat, zda nám neuniká tento christocentrický, personalistický a universalistický život a zda žijeme uprostřed tohoto života: per Ipsum et cum Ipso et in Ipso! Vždyť biblickohistorické i liturgické křesťanství se uskutečňuje tím, že povolání (tj. všichni lidé) žijí, resp. mají žít novým živo-

tem zmrtvýchvstalého Krista a tím participovat už na věčném životě Nejsvětější Trojice.

A kdo z nás nepocituje onen hrozivý odklon od konkrétního života? Nemysleme si, že u nás jsou specifické kulturní a politické poměry a že náš (tj. „křesťanský“) odklon od života je POUZE důsledkem trapných nedorozumění, která se po únoru 1948 objevila ve vztahu našeho státu a Církve! Podobný odklon od skutečného života však pocítují kněží i věřící křesťané také na Západě, kde přece křesťanství žije ve „starých“ podmínkách!

Teologie zdůrazňuje, že veškerý, tedy i christocentrický, personalistický a universalistický život vychází z hlubin Nejsvětější Trojice. Tento život je imanentní (in se — ipsum Esse subsistens) i ekonomický (ad extra — ve stvoření a dějinách spásy). Přivlastňuje se nám objektivním vykoupením a Milostí. Je tedy esenciální i existenciální, sám v sobě i vtělený. Vtělenost Božího slova (skutečnosti) je dynamickým a nikoli statickým zjevem.

SHRNUTÍ: Komplexní život je v Bohu (Bůh sám je život) a vtělením proniká (ne panteisticky) i celý Boží svět:

1. **INDIVIDUÁLNĚ:** biologicky, přirozeně, nadpřirozeně, božsky adoptivně.

2. **SOCIOLOGICKY:** v rodině, farnosti, pracovním společenství, státě, Církvi, světě, kosmu a Božím království.

3. **LIDSKY:** v civilizaci, kultuře, umění, angažovanosti křesťana v denním společenském životě.

Přijetím a posvěcením těchto lidských momentů lze uskutečnit opravdový návrat k životu, k Ježíši Kristu a k Nejsvětější Trojici. A tak musíme také chápat snahy koncilu a existenciálně smýšlejících otců. Komplexní návrat k životu bude tím církevnější, čím bude konkrétnější, lidsčtější a „světštější“: primum vivere, deinde philosophari! Ono VIVERE je totiž mnohem víc než philosophari.

Musíme se jednou provždy zbavit platonského, manichejského a dokétského bludu, že konkrétní svět, každodenní život a nynější čas (stejně tak jako lidské tělo) jsou jen dáblovým prostorem. Tento prostor a čas jsou prostorem a časem vtěleného Božího Syna. Ve svém Synu chce Otec vše sjednotit, ne však uniformovat. Tak se uvědoměle Církev stává jasnou a skutečnou odpovědí na Boží slovo — víc: Dialogem Boha s lidmi, lidí s Bohem i navzájem mezi lidmi dobré vůle.

Jako Boží slovo se stalo Tělem a přebývalo mezi námi, tak i náš konkrétní a každodenní dialog se musí stát rozumnou a reálnou spoluprací se všemi, kteří vědomě či nevědomky se snaží hledat Boží pravdu, dobro a krásu. Takoví lidé jsou už na cestě k věčnému cíli a stojí v Božím životě. Naším posláním a úlohou je budovat v Kristu tento šťastný život. A tak poznáváme po tomto teologickém zdůvodnění a pozorné reflexi, že máme velmi blízko ke konkrétnímu životu a uniká li nám, je to naší chybou a ne chybou našeho křesťanství. Vždyť pro křesťany je život nedělitelnou, neopakovatelnou a stálou boholidskou skutečností. Útěk od praktického, takto chápáného života by byl útekem od cíle a smyslu naší lidské existence!

ThDr. Vladimír Benda

POHŘBENÍ KONSTANTINA-CYRILA V ŘÍMĚ A OSUDY JEHO OSTATKŮ

1. MÍSTO PŮVODNÍHO HROBU SV. CYRILA V BASILICE ZE 4. STOLETÍ

V polovině 19. století se nic nevědělo o ostatcích sv. Cyrila v „horním“ kostele sv. Klimenta a tím méně v zaspaném a tehdy neznámém „dolním“ kostele ze 4. století. Jan Kollár, který na své pouti za Staroitalií slávanskou stanul tehdy v Římě, zapsal sice, že Konstantin-Cyrl je „pochován v kostele sv. Klimenta v rakvi mramorové s pečeti papežskou a slávou, jaké se toliko zemřelým papežům stává“⁴⁾ ale zřejmě se v basilice ani nezastavil, neboť nic takového tam nebylo tehdy známo, a svou noticku sestavil podle obsahu L. I. Potvrzuje to současně rajhradský benediktin a moravský zemský historik Beda Dudík, který v letech 1852/53 při pobytu v Římě nezvěděl, kde v kostele sv. Klimenta je sv. Cyril

pochován.⁵⁾ V Římě se sice pamatovali, že světec byl v tomto kostele kdysi pohřben, ale v horní basilice nebylo jeho oltáře, hrobu, rakve anebo sarkofágu, ani vědomí o jeho ostatcích.

Teprve blížící se tisícileté výročí příchodu soluňských bratrů vyvolalo především u slovanských národů rakousko-uherských zájem o zjištění světcova hrobu, jak r. 1858 papeže Pia IX. upozornil vídeňský nuncius De Luca. Aby vyhověl došlým žádostem pověřil papež téhož roku slavného archeologa Giovanni Battistu de Rossi-ho⁶⁾ výzkumem v kostele sv. Klimenta. Ten tam nejprve marně bádál po Cyrilově hrobě pod oltářem kaple sv. Dominika, o níž se vědělo, že původně byla kaplí sv. Cyrila. Když nic nenašel, kopal uvnitř i zvenčí apsidy, ale také bezvýsledně. Náhodným nálezem staršího zdiva podnícen

začal r. 1859 výzkum také tamní převor *Josef Mullooly* a našel ve spodní basilice ze 4. století při východním konci severní stěny levé boční lodi prázdný hrob, jako i vyznačen na půdoryse, který, postavíme-li se zády k hlavnímu oltáři, jak jsou liturgicky určovány jeho strany, ležel po pravé straně (hlavního) oltáře, na níž oba hlavní prameny souhlasně kládou hrob sv. Cyrila, pročej jej označil jako takový. Nad hrobem byla nika, která mohla obsahovat nástěnnou malbu, čímž by byla potvrzena zpráva. Ž. K., ale žádná malba nebyla v ní nalezena. *De Rossi* zaměřil pozorování na nástěnnou malbu nacházející se po pravé straně hrobu. Shledával v ní vyobrazení trůnícího panovníka a před ním klečící figuru se svatozáří. Po straně ve svislém sloupci četl písmena ACIRIL, čímž byl přiveden k dohadu, že je vyobrazen byzantský císař Michael III., jak na Moravu posílá Konstantina-Cyrila.⁷⁾ Podle toho *de Rossi*, ač nebyl prost výhrad, klonil se k mínění Mulloolyho, že jde o původní hrob sv. Cyrila.

Hrob, který našel a jako Cyrilův označil Mullooly, nebyl však původním hrobem světcovým.⁸⁾ V době, kdy vznikl Ž. K. a Gauderichova předloha L. I., tj. v druhé polovině 9. století, prostým slovem „oltář“ byl prostě míněn oltář hlavní, třebaže se už širily oltáře vedlejší, které při zmínkách jako takové byly patrné ze souvislosti. Kdyby byl v textu míněn vedlejší oltář, po jehož pravé straně byl hrob Cyrilův, neměl by údaj významu pro určení Cyrilova hrobu, poněvadž nevíme, kde oltář ten stál. Normálně je prostým výrazem „oltář“ v té době míněn oltář hlavní. Ten však stál opodál, více k severu, než oltář dnešní (i). V něm byl pochován sv. Kliment, jak níže podrobněji vysvětlíme. Tím se vyjasňuje situace. Vedle světce byly pochovávány osoby jemu blízké, jak tomu bylo např. v první polovině 10. století v Čechách, kdy Podiven byl pochován těsně u hrobu sv. Václava třebaže z venčí kostela, takže pouze zeď je dělila. Podobně výraz, že Cyril byl pochován po pravé straně oltáře znamená vlastně, že byl pohřben napravo přímo u hrobu sv. Klimenta, jenž se nacházel v hlavním oltáři. Mulloolyho označený hrob Cyrilův nenachází se však u hlavního oltáře a u hrobu Klimentova, nýbrž daleko od nich v pozadí pravé boční lodi při jižní obvodové zdi kostelní, takže tato by spíše byla vhodná pro udání místa domnělého Cyrilova hrobu poněvadž vedle ní se nalezl hrob neznámého stáří nachází, než poměrně vzdálený oltář hlavní. Zachoval-li se hrob ten, kdežto mnoho jiných hrobů v kostele zašlo, stalo se tak protože byl založen stranou při jižní obvodové zdi, kde nebylo stavebních změn, ale kde jeho situace ani neodpovídá označení, že ležel po pravé straně hlavního oltáře.

Není však zcela jasno a jisto, jak rozumět výrazu obou pramenů „po pravé straně (hlavního) oltáře“, zda totiž pravá strana je chápána liturgicky jako pravá strana kněze stojícího u oltáře, ale čelem obráceného k lidu a příchozím, jichž je stranou levou, anebo zdali je spíše jako pravá strana označena podle vstupujících do kostela, jimž je vskutku stranou pravou. Ležel-li původní hrob Cyrilův na liturgicky chápáné pravé straně oltáře, tedy na jeho jižní (pro vstupujícího levé) straně, je podle rozboru změněné dispozice zřejmo, že tato strana byla ve spodním kostele hluboce deformována odstraněním hlavního oltáře a založením užší apsidy, takže při novostavbě byl nutně porušen a zašel vedlejší hrob Cyrilův nacházel-li se v těchto místech. Chápeme-li pak výrok „po pravé straně oltáře“, nikoliv, liturgicky, nýbrž přirozeně a věcně podle vstupujícího do kostela, což obyčejně mluví spíše odpovídá, byl zásah novostavby do stavu prvotního kostela po této straně hlavního oltáře ještě hlubší a rozsáhlejší, neboť vzhledem k zúžené apsidě byla založena nová substrukční zeď pro pravé (severní) sloupopřadí novostavby, a na základech pravého sloupopřadí původního kostela byla zbudována severní obvodová zeď nového kostela. Ať tedy chápeme jakkoliv výraz „po pravé straně (hlavního) oltáře“ spodní basiliky, nic nezbylo z původního hrobu Cyrilova, poněvadž obě možná jeho místa byla značně porušena novostavbou. Poněvadž pak ani nalezený a za Cyrilův označený hrob nelze bez vážných pochyb uznat jako takový, neboť jasně neodpo-

vídá nejstaršími prameny udané jeho poloze, nemůžeme dnes přesně určit, kde se ve spodním kostele sv. Klimenta nacházel původní hrob sv. Cyrila.

Po nalezení domnělého hrobu Cyrilova pokračoval v následujících letech výzkum výkopem zasypaného spodního kostela. Umožněn byl z valné části štědrými příspěvky tehdejšího olomouckého arcibiskupa Bedřicha kardinála Fürstenberka. Poznáán byl půdorys starokřesťanské basiliky. Na jejích stěnách byly objeveny skrovné zbytky záslých maleb z doby vzniku kostela ve 4. století, ale hlavně rozsáhlé malby z 8.—11. století s různými náměty, mj. týkajícími se událostí z legendy sv. Klimenta. R. 1906 římský archeolog **Josef Wilpert** ve spise,⁹⁾ který vyšel také česky,¹⁰⁾ dovozoval, že se dvě z těchto maleb v narthexu spodního kostela takovým způsobem vztahují k sv. Cyrilovi, že je nutno tam při nich předpokládat jeho původní pohřbení. Narthex starokřesťanské basiliky sv. Klimenta byl, jak bylo uvedeno, napříč položenou a uzavřenou úzkou a dlouhou předsíní. Na jeho západní stěně, v níž byl průchod do kostela, bylo uprostřed, těsně vlevo od kostelní osy, podle nápisu vyobrazeno, jak papež „Mikuláš I.“ (ve skutečnosti to byl Hadrián II.) za ostatky sv. Klimenta, na nosítkách nesených čtyřmi diakony, kráčí v čele procesí z Vatikánu do basiliky sv. Klimenta, v níž pak celebruje mši.¹¹⁾ Jako asistenti provázející papeže v čele průvodu dva tonsurovaní duchovní odění kasulemi, pod nimiž nápadně vyčnívají štóly. Ač to nápisem není doloženo, **Wilpert** podle historické události přinesených ostatků jistě správně usoudil, že jsou po stranách papežových vyobrazení Konstantin-Cyril a Metoděj, z nichž zesnulý zatím Konstantin má svatozář podobně jako oba papežové. Méně pravděpodobné však je, že podle štól jsou oba vyobrazení jako biskupové, neboť jde o obraz, který dala namalovat **Maria Macellaria**, řeznice Marie, podle slohu v pokročilém XI. století, jistě ještě před zpusťšením kostela, kdy by vyobrazení domnělí biskupové sotva postrádali jiných odznaků vyhraněných biskupských, jako jsou mitra a berla. Tolik aspoň ukazuje obraz, že dlouho byla i v lidu živá památka účasti soluňských bratří na přenesení ostatků sv. Klimenta, že byli jako asistenté připojeni k papeži.

Sama o sobě by tato malba jako votivní obraz zbožné řeznice nestačila doložit, že se v narthexu nalézal hrob sv. Cyrila, ale hned naproti na východní stěně narthexu je vyobrazena scéna, která podle svého námětu by se hodila za výzdobu hrobu Cyrilova.¹²⁾ Vyobrazeno je totiž známé obrazové schéma **Soudu**, správněji **Posmrtného soudu (iudicium particulare)**. Trůnícímu a řeckým způsobem žehnajícímu Kristovi, jemuž po stranách asistují archandělé Michael a Gabriel, doporučují oboustranně přidružení sv. Ondřej a Kliment dva klečící tonsurovaní duchovní, z nichž aspoň jednoho, ne-li oba, nutno mít za zesnulého, má-li mít smyslu užitá kompozice Posmrtného soudu. Po pravé straně Kristově při sv. Ondřeji klečí bezvousý kněz, který v rukou zahalených bílou rouškou drží kalich. Po levé straně Kristově při sv. Klimentovi vousatá postava má přes kasuli položenou širokou štólu. Pod malbou se v celé šířce nacházel dlouhý latinský pětiřádkový nápis, z jehož více než levé poloviny se nezachovaly než náznaky čtyř písmen, kdežto z pravé třetiny nápisu něco málo poškozených písmen dovoluje doplnit je v několik slov, nanejvýš frází, ale neskýtá dostatečného podkladu k přesvědčivé rekonstrukci celého nápisu. Malbu znal již *de Rossi* r. 1864 a soudil, že patří k nějakému hrobu. Podle něho klečící postavy jsou dva pochovaní, kteří jsou doporučováni Kristovu milosrdenství a jako přimluvčí mají dva archanděly a dva světce.¹³⁾ **Wilpert** bezvousého kněze po pravé straně Kristově, držícího kalich, určil jako žijícího Metoděje, chystajícího se obětovat mši za mrtvého bratra, kdežto vousatou postavu po levé straně Kristově, oděnou kasulí s přeloženou širokou štólou, právě pro vous měl za sv. Cyrila jakožto mnicha. Nápis rekonstruoval doslovně v celé jeho délce jako modlitbu složenou sv. Cyrilem a soudil, že nad původním náhrobkem Cyrilovým, který se nacházel na tomto místě v narthexu, Metoděj r. 869 touto malbou i nápisem uctil památku svého bratra.¹⁴⁾

Vývody Wilpertovy jsou příliš podrobné a určité, než aby byly přesvědčivé. Především není zcela jisté, že jsou

archandělů a světců na téže malbě, ani není znám text nápisu, který mohl přispět tím, že obsahoval jejich jména anebo jiné údaje určující náplň obrazu. Dále míněný Cyril po levici Kristově je spíše Metoděj, který, užijeme-li Wilpertových kritérií, jako biskup je vyznačen širokou štolou a jako mnich vousem, kdežto bezvousá postava s kalichem je spíše Cyril po pravé straně Kristově, která mu více přísluší než Metodějovi. Spíše než jeden mrtvý a druhý zaživa, jsou jako klečící ve schématu Posmrtného soudu oba vyobrazení jako zesnulí, jak se domníval již de Rossi. Wilpert si neuvědomil, že v Ž. K. mohl sledat oporu svého názoru, že nad hrobem Cyrilovým byla současná malba, jak je tam psáno, ale poněvadž nemohl na místě poukázat k žádnému vhodnému zachovanému hrobu, předpokládal v narthexu aspoň světcův náhrobek.

Ohledně dohadovaného náhrobku nebyla by L. I. bez významu. V podrobnostech líčení Cyrilova pohřbu projevuje se totiž rozdíl v obou hlavních pramenech. Podle staroslověnského Ž. K. papež zprvu hleděl vyhovět žádosti Metodějově, aby podle slibu učiněného matce dopravil zesnulého bratra do jeho kláštera a tam ho pohřbil. Proto dal papež tělo Cyrilovo vložit do schránky (*raka*), což je překládáno slovem „rakev“ a zatlouci železnými hřeby, a tak je choval sedm dní připravené na cestu. Podle užitých hřebů byla to tedy schránka-rakev dřevěná. Když však římský biskupové naléhali, aby Cyril byl pohřben v Římě, a papež k tomu určil svůj hrob u sv. Petra, kdežto Metoděj vymohl, aby se tak stalo v kostele sv. Klimenta, znovu je řeč o téže, tedy dřevěné schránce-rakvi, kterou nebylo možno otevřít. Proti tomu latinská L. I. ve shodném celkem vypravování uvádí, že papež zprvu chtěl vyhovět žádosti Metodějově, aby zesnulého bratra k pohřbu odvezl do jeho kláštera, pročez bylo tělo zesnulého uzavřeno „in locello marmoreo“,¹⁵⁾ v mramorové schránce, kterou papež zapečetil, a po sedmi dnech dal Metodějovi povolení k cestě (do Řecka). Když však po svrchu uvedených průtahů nastala změna a došlo k pohřbu u sv. Klimenta, bylo tělo Cyrilovo „simul cum locello“, tedy zároveň se zmíněnou mramorovou schránkou v basilice sv. Klimenta pochováno „in monumento ad id preparato“, tedy v připraveném k tomu náhrobku. Podle Ž. K. šlo tedy o dřevěnou schránku-rakev a hrob, podle L. I. o mramorovou schránku a náhrobek, do něhož byla schránka vložena.

Nezáleží na věcné věrohodnosti L. I., jejíž údaj o schránce-rakvi mramorové je zřejmě vybájen pozdním kompilátorem, aby důstojnějším způsobem představil uložení Cyrilova těla, než Ž. K. v dřevěné rakvi, nýbrž jde nyní o lokalizaci náhrobku-monumenta, podle místních a tehdejších poměrů mramorového, do něhož měla být nadbytečně vložena ještě schránka mramorová. Poněvadž sama L. I. právě tak jako Ž. K. praví, že se hrob Cyrilův nacházel na pravé straně oltáře, čímž je zřejmě míněn oltář hlavní, nutno náhrobek Cyrilův, právě tak jako jeho hrob, předpokládat tamtéž a nikoliv uprostřed narthexu, kde by nebyl po pravé straně oltáře, nýbrž vzdáleně oltáři naproti. Údaj obou hlavních pramenů se netýká kostela z XII. století, jak míní Wilpert,¹⁶⁾ neboť kostel ten nestál před r. 882, před nímž byl psán Ž. K., který byl předlohou L. I., ani zase nebyl dokončen před smrtí autora L. I. Leona z Ostie r. 1115, takže podle autentických zpráv není pochybnosti, že původní hrob Cyrilův byl ve staré basilice. Prameny anebo jinak známé události neskýtají možnost v basilice 4. století dohadovat se přemístění Cyrilova těla z původního hrobu po pravé straně oltáře do pozdějšího náhrobku uprostřed narthexu, neboť taková přenesení se nedála bez nutnosti anebo

mimořádně závažných důvodů, o nichž nic nevíme,¹⁷⁾ a konečně ani Leon z Ostie začátkem XII. století jej tam nenalezá. Ať již původní hrob Cyrilův spojen byl s náhrobkem anebo nikoliv, nelze podle pramenů jej předpokládat jinde, než po pravé straně hlavního oltáře. Proto také nelze nástěnnou malbu Posmrtného soudu uprostřed narthexu spojovat s původním hrobem sv. Cyrila, poněvadž neodpovídá současnými prameny udanému místu jeho pohřbu. Její námět není pak toho druhu, že by nutně musel být spjat s hrobem, nýbrž malba je volně umístěným votivním obrazem týkajícím se také Metoděje nejspíše již zesnulého a proto malovaným až po jeho smrti r. 885.

Úhrnně možno tudíž říci: Jako podle údaje, že se hrob Cyrilův nalézá po pravé straně oltáře, nelze jeho hrob ani shledávat daleko až u obvodové zdi kostelní, kde Mullooly míní, že jej našel, ani nelze zjistit jeho situaci na kterémkoliv straně hlavního oltáře, kde sice ležel, avšak nastalé v těchto místech stavební zásahy při novostavbě horního kostela rozrušily terén a zničily tam založený hrob, tak ani nástěnná malba Posmrtného soudu nestačí doložit, že se při ní nacházel Cyrilův náhrobek, protože jako votivní obraz nutně se nevázala k hrobu, který uprostřed narthexu by se nadto nenacházel na pravé straně oltáře, kde je současným svědectvím doložen. *Přesné místo Cyrilova hrobu ve spodní basilice nelze tedy označit.*

(Pokračování)

ThDr. Josef Cibulka

Poznámky:

- ¹⁾ J. Kollár, *Staroitalia slavjanská*. Vídeň 1853, str. 874.
- ²⁾ „von der Stelle, wo S. Kyrrill ruht, erhielt ich keine Kunde“.
- ³⁾ B. Dudík, *Iter romanum*. I. Wien 1855, str. 64.
- ⁴⁾ G. B. de Rossi, *Del sepolcro di S. Cirillo nella basilica di Clemente*. *Buletino di Archeologia Cristiana* Ser. I., 1 (1863), str. 9–13.
- ⁵⁾ Vyobrazení, jak je doba chápala, viz B. Dudík, *Neuentdeckte Fresken aus dem Leben der heil. Apostel Cyrill und Method*. Wien 1869, str. 7.
- ⁶⁾ Kupodivu nepodjal se dosud nikdo úkolu, aby vyšetřil vliv novostavby horního kostela 12. století na situaci po stranách hlavního oltáře spodního kostela ze 4. století, kde po pravé straně oltáře byl hrob Cyrilův. Považoval jsem za nutné tímto zkoumáním doplnit práci L. Boyleho.
- ⁷⁾ G. Wilpert, *Del sepolcro di S. Cirillo nella basilica di S. Clemente*. Roma 1906, str. 21–23, 28–30.
- ⁸⁾ Podle Wilperta „in mährischer Sprache“: J. Wilpert, *Malby v dřevní basilice sv. Klimenta*. Kroměříž 1906, str. 38–48.
- ⁹⁾ J. Wilpert, *Die römischen Mosaiken und Malereien der kirchlichen Bauten vom IV.–XIII. Jahrhundert*. Freiburg i. Br. 1916, II. 2., tab. 239, 2; str. 536 n.
- ¹⁰⁾ Tamtéž, tab. 214, str. 1022 n.
- ¹¹⁾ De Rossi, I. c., str. 39.
- ¹²⁾ Wilpert, *Malby v dřevní basilice sv. Klimenta*, str. 22–37.
- ¹³⁾ Ch. Du Cange (*Glossarium ad scriptores mediae et infimae latinitatis*) pro pochopení významu slova *locellus* uvádí rčení *po anebo cuius Carlomanni in locello plumbeo Cplim est perlatum, onebo cuius Carlomanni in locello aureo corpus ad dictum monasterium in Casino remissum est, anebo locellum etiam quendam, h.e. capsam maiorem, quae a duobus clericis ferri solet, fieri fecit* (Flodoardus). Vesměs jde o schránky určené k transportu mrtvého těla, které jsou většinou kovové a nikoliv mramorové.
- ¹⁴⁾ Wilpert, *Malby v dřevní basilice sv. Klimenta*, str. 69.
- ¹⁵⁾ Zbytečno by bylo věnovat pozornost rozbujelemu a fantastickému vypravování pozdější latinské tzv. *Moravské legendy* (*Tempore Michaelis imperatoris*) nejspíše z druhé poloviny 11. století, podle níž (kap. 12) Metoděj při smrti Cyrilově nebyl v Římě, ale když po návratu shledal, že jeho bratr je mrtev a už pochován u sv. Klimenta, žádal papeže, aby mohl tělo zesnulého vzít na Moravu. Když papež jeho prosbu nevyhověl, zmocnil se potají bratrova těla, aby je dopravil nikoliv do jeho kláštera, jak měl, nýbrž na Moravu, ale když mu cestou bratr zdviženou pravici naznačil, že chce být zpět donesen do Říma, znovu ho pochoval u sv. Klimenta, kde již dříve jeho tělo odpočívalo. (P. Devos: *Une mosaïque: la légende morave de Saints Cyrille et Méthode*. *Analecta Bollandiana* 81 (1963), str. 246 n.) Z textu nelze dovodit, že Cyril byl v kostele sv. Klimenta podruhé pochován v jiném hrobě, než měl předtím.

ALBÍK Z UNIČOVA

IV. Albík vyšehradským proboštem

Překvapen neočekávaně vážným vyhocením situace rozhodl se Albík vzdát se arcibiskupské důstojnosti. Stalo se tak někdy v září r. 1412, tedy po několikaměsíční působnosti na stolci sv. Vojtěcha, může li se celý případ vůbec nějakou působností nazývat. Na změně, která na-

stala, byl zanítesován Václav IV., vždyť se jednalo vesměs o členy jeho dvora. Na Albíkovo místo nastoupil dosavadní olomoucký biskup Konrád z Vechty, muž pocházející z vestfálského hrabství Vechta, podporovaný nesehlávající přízní krále Václava, charakterem více šlechtic a diplomat než kněz, spojující s olomouckým

biskupstvím také vlivný úřad královského podkomoří. Do Olomouce jmenován Václav Králík z Buřenic, také jeden z nejbližších spolupracovníků králových, od r. 1390 děkan, později probošt vyšehradský. I po dosažení olomouckého biskupství zůstával při královském dvoře. Proboštem vyšehradským chtěl král mít mistra Albíka v neposlední řadě proto, že tak získával zkušeného lékaře-ex-arcibiskupa znovu cele pro sebe.

Změna nastala právně někdy v září, ale fakticky teprve asi v první třetině října. Protože papežské potvrzení pro náhlé rozhodnutí Albíkovo nemohlo dojít do Prahy včas, nastalo nejasné provizorium umožněné nebo ulehčené snad jen tím, že Hus opustil v polovici října Prahu. Ještě 8. 10. se nazývá v zakládacích listinách pražské arcidiecéze Albík arcibiskupem. Odstoupil tedy asi po tomto datu. Toto vystřídání v nejvyšších církevních úřadech snadno pochopitelné tomu, kdo zná Václavův poměr k jeho milcům, bylo komentováno v minulosti s nepřívznou podezíravostí. Nejmenovaný pokračovatel Pulkařovy kroniky praví, že Konrád z Vechty vyjednával s Albíkem několik neděl ohledně směny. Podle jiných skončily porady úmluvou, v níž se Vechta zavázal zaplatit Albíkovi velkou sumu odstupného. Zdá se však, že ve skutečnosti jde o převzetí staršího Husova tvrzení obsaženého v jeho listě „Věrným Čechům“: „Tu jest byl Jan, biskup litomyšský, jenž jest dvakrát o pražské arcibiskupství tržil, ale jiní sú ho předkúpili.“ Na tento ýrok snad navazuje kronikář citovaný Dobnerem, podle něhož Konrád z Vechty „per simoniám episcopatum obtinuit ac multam pecuniam dedit“. Zdá se to nepravděpodobné, protože všichni zúčastnění byli dobře situováni, hlavně Albík, a neměli zapotřebí směnu králem schválenou, ne-li navrženou a uskutečněnou, si vzájemně platit nebo přeplácat. Životem zklamaný lékař-kněž, židovského původu, Židek oceňoval později vyšehradské proboštství na 40–80 tisíc ročního příjmu. To by snad opravňovalo k domněnce o nějaké refundaci. Bystrý úsudek Palackého, doprovázející Albíkův odchod z arcibiskupství do soukromí, snad možno citovat i v tomto případě: „Nechť se zajisté dle obyčeje svých předků chovati dvoru nádherného a míti za sebou celé zástupy rytířů a panoší, pomlouván byl co lakomec.“ Na reorganizaci arcibiskupské kurie dosud obývané biskupy-šlechtici lékař Albík neměl ani času pomyslet, také to neodpovídalo jeho prostému původu, odtud nejspíše pověst šířená odmítnutím služebnictvem o jeho lakotě a nepřejícnosti. Albík zakoupil po odstoupení na Příkopech dům (část čp. 116) pro sebe, svou tetu Kateřinu (sestru jeho matky) a pro své dvě dcery Martu a Kateřinu za 60 kop gr. Nastěhoval se do něho 25. ledna 1413.

Stále však udržoval, zajisté prostřednictvím dvora a také proto, že směna nebyla dosud kanonicky podložena bulami, styk se středisky církevněpolitického jednání. Když se v novém vývoji situace král znovu pokoušel o obnovu náboženského míru, příchodem Husovým do Prahy o vánocích r. 1412 znovu porušeného, a vytvořil čtyřčlennou komisi, jmenoval do ní i Albíka. Kromě něho v ní zasedali Zdeněk z Labouně, probošt u Všech svatých, Jakub, vyšehradský děkan a Husův přítel, rozvážný Křišťan z Prachatic. Jednání uskutečněné asi 17. 2. 1413 ve svatomichalské farni ani tentokrát nedospělo k uspokojivým závěrům, naopak ukázalo stále šířející se rozvírací názorovou propast mezi katolickými doktory a husovskými mistry. Husova strana vyšla ze sporů a diskusí potud vítězně, že zástupci katolíků, Stanislav ze Znojma, Štěpán Pálec, Petr ze Znojma a Jan Eliášův, byli králem suspendováni a vypořádání ze země. V záležitosti fungoval ještě Albík, nikoli Konrád, aby snad jeho nástup nebyl zatížen rozhodováním katolíkům tak trapným. Stanislav ze Znojma odešel na Moravu (podle Palackého zemř. v Jindřichově Hradci), Štěpán Pálec emigroval a objevil se teprve na kostnickém koncilu, ostatní dva zanikli beze stopy.

Konečně správce arcibiskupství, „gubernátor a administrátor“ Konrád, obdržel papežské stvrzení své volby nebo spíše nominace od papeže Jana XXIII. Současně Řím potvrdil také ostatní změny, při čemž Albíkovi, jistěže nikoli bez králova přičinění, přidán čestný titul arcí-

biskupa cesarienského. Přesné datování listiny není známo. Ví se však, že Konráda uvedli ve slavnostním průvodu v nový úřad 17. 7. 1413. Potom se Albík věnoval novému úřadu vyšehradského probošta, jsa jistě stálým hostem Václava IV., jmenovitě když šlo o uplatnění jeho lékařských znalostí a zkušeností.

Jako patron proboštských far dává Albík souhlas v únoru r. 1412 ke směně fary ve Staré Plzni. Později r. 1416 umísťuje kolegu v lékařství, mistra Konráda, také zaměstnaného u dvora, na faru v Žitonicích. Lékař Konrád se stal později kanovníkem u sv. Apolináře a v r. 1419 plebánem v Praze při Týnském kostele. Konfirmační knihy arcibiskupství potom uvádějí ještě několikrát Albíkovo jméno ve spojení s jeho patronátem nad farami vyšehradského proboštství. K roku 1419 se váže vzpomínka na abdikovaného arcibiskupa, která napomáhá vidět ho jako duchovního pastýře přece jen v lepším světle než se dosud za to mělo. V NUK I B 20 se uchovávala traktát „De argumentis fidei“, který Balbín nazval „opus praeclarissimum“. Podle poznámky na předešlé se mělo zato, že jeho autorem je sám Albík. Ale už zmíněný Balbín správně přiklí podle explicitu jeho autorství fráteru Jindřichovi, jímž ovšem nebyl slavný mistr Jindřich z Bitterfeldu. Pojednání napsal tedy dominikán, podle všeho Čech. v budějovickém klášteře, jak prozrazuje poznámka na první stránce traktátu, a to z rozkazu pražského arcibiskupa Albíka, který tak projevil další zájem o náboženský život. Traktát svým založením ukazuje autora jako řeholníka, který vybízí k poslušnosti vůči církvi, hájí přijímání pod jednou, dotýká se otázky chudoby, brání papežství i církevní starou praxi při udílení svátostí. Celkem pak prozrazuje obavy ze vzrůstajícího neklidu.

V témže roce 17. srpna propukly v Praze nepokoje proti katolíkům „antikristům a mahometistům“, které se vyblý na kartouzském klášteře na Smíchově a 18. srpna postihly také kostel Panny Marie na Louži, kde lid zničil náhrobek postavený Albíkem. Je nevysvětlitelné, že se nenávisť obrátila proti resignovanému arcipastýři, jehož nelze vinit z nějaké obzvláštní přísnosti vůči husitismu. Albík opustil právě doléčeného krále a volil jako před ním Zbyněk vyhnanství, do něhož jej doprovázela dcera Marta, kdežto mladší Kateřina, snad nakloněná víře podobojí, zůstala v Praze. Nejdříve se Albík zdržoval snad v Olomouci a v Brně, načež někdy před r. 1422 se usídlil k trvalejšímu pobytu ve Vratislavi. Neodcházel bez prostředků. V červenci r. 1420 mu potvrdil Zikmund držbu statků kláštera zbraslavského zastavených na dluh 340 kop až do konečného zaplacení sumy. O rok později se zachycuje zmínka o tvrzí v Chřenicích za Uhřetěvesí, kterou si Albík zakoupil k soukromému užívání a kterou později odkázal vyšehradskému kostelu. Stárnoucí profesor lékařství a exprimas český měl ve Vratislavi větší domácnost. Zdržoval se tam s ním Mikuláš z Uničova, jeho krajan a příbuzný, sloužící Albíkovi jako kuchař. Po Albíkově smrti se stal farářem v Landshutě ve Slezsku a tam v nemoci r. 1436 přenesl plnomocenství nad Albíkovým testamentem na vyšehradského kanovníka a notáře Jana Ondřejova Zoule z Pelhřimova.

Albík z Uničova měl velký majetek, kterého nabyl lékařskou praxí a snad rozmnožil jako vyšehradský probošt. To také potvrzuje Zikmundův mandát z 12. srpna 1420, jímž se nařizuje magistrátům v Prachaticích, Nymburce, Plzni, Čáslavi, panu Berkovi z Honsteina, aby Albíkovi platili proboštské i kupní důchody. Svým testamentem však dokázal, že užívaje majetku za živa ve prospěch církve a náboženství, nechtěl jej užít jinak ani po smrti. Když byl povolán ke dvoru císaře Zikmunda do Budína, napsal před odjezdem podrobnou poslední vůli 23. února 1425. V ní pamatoval jako probošt hlavně na kolegiální kostel na Vyšehradě. Na jeho opravu nebo znovuvystavění a v něm na zřízení kaple Vzkříšení Páně odkázal celý majetek v Chřenicích na Říčansku a 60 kop věčných úroků zakoupených se svolením krále Václava, „nejmilostivějšího svatě paměti“. Peněz se mělo použít na vydržování 9 mansionářů, tj. duchovních, kteří měli po vzoru kanovníků při kapli Vzkříšení celeb-

rovat a zpívat mariánské hodinky, v pátek totéž ke cti Umučení Páně, v neděli na památku Vzkříšení po všechny časy. Kaple dostala kromě finančního zabezpečení z Albíkova odkazu pontifikálíe a všechny jeho knihy. Na jejich svaz odkázal 50 uher. zl. půjčených při odchodu do Uher zlatníku Janu Neumeistrovi. Kanovník a kuchař Albíkův Mikuláš obdržel dům na Novém Městě Pražském za věrné služby „po mnohá léta prokazované“. Vykonavatelé závěti, členové kapituly a zvláště probošt, měli vyhledávat dluhopisy roztroušené po Praze, Brně a Olomouci „na rozličné úroky“. Deset kop stanoveno na odsouzení dvou zádušních mší ročně ve vyšehradském kostele za spásu duší příslušníků Albíkova rodu. Také špitál pod Vyšehradem neušel testátorově pozornosti. Byl obdařen 10 kopami, pojištěnými na Jenštejně. Kostel Panny Marie na Louži, kde byl rozbitý arcibiskupův náhrobek, dostal také 10 kop. Ostatní dispozice ponechávala závěť dobrozdání vykonavatelů a v případech nutnosti jejich zástupců, mistru a notářů Janu Zoulovi, vyšehradskému kanovníku a vikáři téže

Literatura

- Archiv český I—III. Praha 1844.
Balbín B. Miscel. hist. regni Bohemiae VI. 2. Pragae 1684.
Bartoš F. M., Rektor Jan O. Šindel. VCA, Praha 1947.
Týž. Čechy v době Husově. Praha 1947.
Týž. Z lékařského písemnictví XV. stol. ČČM 1917.
Berghauer T., Protomartyr poenitentiae. Augsburg — Št. Hradec 1736.
Bradl V., Osvědčení Petra z Uničova. ČMM 1879.
Cibulka J. Poprší sv. Petra a Pavla v arcib. paláci na Hradčanech. Sborník, Cestami umění. Praha 1949.
Crugerus G., Sacri pulveres. Pragae 1668.
Diepgen P., Die Theologie u. Medizin im Mittelalter. Berlin 1922.
Dobner G., Monumenta hist. Bohemiae IV. Pragae 1779.
Eis G., Zeitschrift f. deutsche Philologie. Pha 1939.
Gellner J., Jan Černý a jiní naši lékaři. VKČSN, Praha 1934.
Haas A., Archiv koruny čes. Praha 1947.
Hagen, Das Leben, Königs Sigmund. Leipzig 1886.
Höfler C., Geschichtssreiber der Hus. Bewegung. Wien 1856.
Hrdina-Campanus., Mecenáši Karlovy university. Praha 1949.
Chaloupecký V., Karlova universita v Praze. Praha 1948.
Jiroček H., Právnický život v Čechách a na Moravě. Praha 1903.
Kusse, Geschichte der kön. Stadt Mährisch-Neustadt. Olomouc 1922.
Loserth J., Hus u. Wiclef. Prag, Leipzig 1884.
Loserth-Beck., Urkundliche Beiträge zur Gesch. der hus. Bewegung u. der Hussitenkriege. ZVGMS. Brno 1897.
Mukařovský Hrabák, Dějiny čes. literatury I. Praha 1959.
Neumann A., K odpadu Konráda z Vechty. ČKD 1925.
Týž. Hus podle nejnovější literatury. Praha 1931.
Novotný V., Jan Hus, život a učení II. Praha 1923.

71. SALVETE, CHRISTI VULNERA (K laudám Nejdražší Krve Páně)

Vás ctíme, rány Kristovy,
nesmírné lásky znamení,
z vás ustavičně čerstvá krev
se řine mnoha prameny.
Svou září hvězdy předčíte,
svou vůni balzám, růží květ,
svou cenou všechny dýmá,
a sladkost svou z pláští med.
Jak mnoho musil v návoří
snést nahý Ježíš krutých ran,
jak z rozedrané kůže krev
se řine v proudech ze všech stran.
Ach, jeho čelo vzešené
koruna z trní ovíje
a nohy, ruce vztažené
tupý hrot hřebů probíjí.
Když potom Ježíš z lásky k nám
chtěl čistou duši vydechnout,
hrud jeho kopím probodil
a z ní se vylil dvojitý proud.
By dovršen byl spásy div,
v lis hrobu položit se dal,
kde nejsa sebe pamětliv
si kapku krve nenechal.
Sem pospeš, koho těžkých vin
zasáhla skvrna ošklivá,
čist bude, kdo se v lázni té,
všem spásanosně, omývá.
• Dík Trůnícímu v nebesích
po boku Otce budiž vzdán,
že krví svou nás vykoupil
a sílu Ducha vlévá nám.
Amen.

Od neznámého autora z 19. stol.

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

72. FESTIVIS RESONENT (K nešporám Nejdražší Krve Páně)

Ať píseň slavnostní
po cestách všude zní,
ať tváře věřících
dnes radost rozjasní,
ať v hustých zástupech
s pochodní hořící
jdou starci, muži, mladíci.
Když na pni krvavém
umíral sladký Pán,
vylil svou přesvatou
krev z nespočetných ran,
když na to s účastí
máme dnes vzpomínat,
chceme aspoň slzy prolévat.
Když pro hřích dávného
Adama lidský kmen
nejtěžší záhubou
měl býti postižen,
nového Adama
svatost a čistota
vrátila všem dar života.
Když zmírajícího
mocný hlas Ježíše
Otec až z výšin hvězd
uslyšel, tím spíše
jeho drahou krví
se usmířiti dal,
nad námi by se smíloval.
Kdo roucho duše své
krví tou omývá,
od skvrn ji očistí
a v růže odívá,

svatyně Petrovi. Věci, který měl zesnulý ve vratislavském domě „v truhle schované a zavřené se vším šatstvem a oděvy nejvzácnějšími, s knihami, drahými věcmi a s klenoty jakýmkoli, v jakékoli minci nebo váze“, odevzal Mikuláš z Uničova, svému příteli a příbuznému a Janu Neumeisterovi. Kdyby se z Uher již nevrátil, měli tito vykonavatelé vypočítané věci „dle svého svědomí ku blaženosti duše mistra Albíka na chudé a jiné náboženské skutky vynaložiti“.

Sympatická závěť, určená hlavně bohoslužbám i nábožensko-církevnímu starobylému vzhlasu královského Vyšehradu, se pro nastalé nepokoje, bohužel, nikdy nesplnila. Předtucha Albíkova, že se nikdy do Prahy nevrátí, se splnila. Zemřel v Budapešti někdy před 20. listopadem r. 1426; kde byl pochován, se neví. Podle Crugeria v Uničově, podle Pešiny v Uhrách. Starší kronikáři i s Balbínem udávají datum jeho úmrtí na 23. července 1427. Teprve Tomek je opravil podle nalezené archiválie na r. 1426.

ThDr. VÁCLAV BARTŮŇEK

- Page1-Sudhof, Einführung in die Geschichte der Medizin, Berlin 1915.
Falacký F., Dějiny nár. čes. III. Praha.
Týž. Documenta Mag. J. Hus. Pragae 1869.
Pelzel F. M., Lebensgeschichte der röm. u. böhm. Königs Wsn-ceslaus. Praha 1790.
Pešina T., Phosphorus septicornis. Pragae 1673.
Pubitschka F., Chronologische Geschichte Böhmens VII. Praha 1788.
Rieger F. L., Slovník nauč. I, 106.
Ruffler W., Historie Vyšehradská. Praha 1861.
Schaller J., Beschreibung der kön. Stadt Prag III. Praha 1796.
Sedláček A., Zbytky register král. fím. a čes. Praha 1915.
Sedláček J., Jan Hus. Praha 1915.
Týž. Počátkové kalicha. ČKD 1911, 1913, 1914.
Stammmler W., Die deutsche Literatur I. Verfasserlex. Leipzig 1933.
Štech V., Kdy vznikla poprší sv. Petra a P. na Hradčanech. Umění, Praha 1931.
Stein E. M., Mikuláš Biceps. VKČSN, Praha 1928.
Týž. Mistr Jindřich z Bitterfeldu. ČCH 1933.
Sternberg K., Abhandlung über die Pflanzenkunde. Praha 1817.
Tadra F., Kult. styky Čech s cizinou. Praha 1897.
Teige J., Zákl. star. místop. Pražského II. Praha 1915.
Tomek V. V., Geschichte der Prager Universität. Praha 1849.
Týž. Dějepis m. Prahy III—IX. Praha 1893.
Vacek F., Albík z Uničova. Č. Slov. Bohov. I, 239.
Vlastivěda moravská. Úněšovský okres. Brno 1922.
Voigt A., Effigies virorum erudit. II. 92. Praha 1773.
Wolný G., Die Markgrafschaft Mähren V. Otmützer Kreis. Brno 1839.

Abrahamovi slíbený
i jeho rodu na zemi.
Jak proroci to největší
pravdivým slovem dosvědčí,
sám Otec, svědek, káže jej
poslouchat a vždy věřit v něj.
Buď tobě sláva, Jezu, dnes,
že pokorným se zjevuješ,
i Otci, Duchu milosti
na věky celé věčnosti.
Amen.

Od Aurelia Prudentia (+ 405)

74. LUX ALMA, JESU, MENTIUM (K laudám Proměnění Páně)

Ježíši, světlo myslí všech,
když obnovit nám nitro chceš,
vypudíš z něho viny stín
a naplníš je světlem svým.
Jak šťasten, koho navštívíš
ty, který s Otcem v nebi dlíš,
ty, Světlo nebes nejsladší,
na tebe smysly nestačí.
Výblesku slávy Otcovy,
Lásko, o níž nic nepoví
ret lidský, dej nám lásky dost
skrze svou sladkou přítomnost.
• Buď tobě sláva, Jezu, dnes,
že pokorným se zjevuješ,
i Otci, Duchu milosti
na věky celé věčnosti.

Od Jacoba Gila (+ 1450)

Přeložil J. M. Šk

Oprava: V hymnu č. 50 má
pátý verš znít:
Vždyť jeho láska našim rtům.

P. VLADIMÍR ČERMÁK

Na farní budově ve Vlachovicích na Valašsku je bronzová deska, na níž je hlava kněze a nápis: „Odtud z blahodárné činnosti vytržen a dne 7. 10. 1942 v koncentračním táboře Dachau umučen vlastenecký kněz P. Vladimír Čermák, farář.“ Jeho jméno je vyryto i na druhé desce na staré školní budově spolu s jinými občany, kteří položili své životy v době nacistické nesvobody. Pamětní deska tohoto mučedníka je i v Novém Hrozenkově a co víc: ve všech starších domácnostech ve farnosti je jeho fotografie vložena za rámec svatého obrazu, pod jehož sklem bývají obvykle uloženy svatební vínky.

P. Vladimír Čermák si zaslouží této vděčné vzpomínky svých farníků, neboť to byl kněz národně uvědomělý, starostlivý duchovní otec svých farních dětí, plamenný kazatel a řečník a průbojný novátor. Byl povahy prudké, ale neznal falše; drobná historka z jeho života dokumentuje jeho nevázanou přímost: měl defekt na motocyklu, zastavoval německý wehrmacht, ti jej však pominuli; když později měli defekt oni a stavili jej, vyplázl na ně jazyk.

Nacistickou okupaci naší vlasti nesl velmi těžce a proto se zapojil do skupiny „Obrana národa“, která ilegálně obstarávala munici z vojenských skladů, zbraně, konzervy a pohonné hmoty pro případ, jak se všeobecně věřilo, že nadejde brzká doba národního osvobození. Spolu s pasekářem Svecou byl důležitou spojkou, která pomáhala ohroženým českým lidem k přechodu hranic na Slovensko přes Štítnou na Vlárě. V obci bydlel četník Bohumil Číhal, který se přihlásil k německé národnosti, protože jeho manželka byla Němkou a změnil jméno na Gottlieb Zíghal. Farář se netajil svým pohrdáním a zvláště Zíghalová pocítovala jeho nelibost. Za to se mstila tím, že sledovala jeho činnost a jeho projevy v kostele i na veřejnosti. Konečně nadešla osudná chvíle: farář předal pasekáři Svecovi kapitána Gece z Uherského Hradiště, aby jej převedl přes hranice. Svecha se o tom později soukromě svěřil Zíghalovi, že zatím co on uléhal na půdu stodoly, aby měl blíž na ranní čekanou na



srnce, Gec nepozorován uprchl před ním druhým štítem stodoly. Pasekář Sveccha byl zatčen i se svým synem a tentýž den zatkl gestapo i faráře Čermáka. Starý Sveccha byl propuštěn, jeho syn i farář zaplatili životem.

P. Vladimír Čermák byl po výslechu v Uherském Brodě transportován do koncentračního tábora Mauthausenu a odtud 30. května 1942 do koncentračního tábora Dachau, kde dostal číslo 30243. Byla to těžká doba pro vězně dachovské a zvláště na plantážích, kde pracoval P. Čermák, kosila násilná smrt denně desítky vězňů. Oberkápo Gaster viděl, jak si kněz z kompostu vzal list salátu a dal jej do úst; zbil jej. Jiného zbil při prohlídce,

V říši zlomeného kříže

HŘEJIVÉ TEPLÉ DOMOVA

Na silnici z Chotěbuzi do Budyšína panoval v zimě roku 1945 zmatek, jaký už dávno nikdo nepamatoval. Nákladní auta, naložená nábytkem, peřinami, balíky a nejenom nacpaná, ale doslova ověšená lidmi, se střídala s koňskými potahy v nepřetržitém sledu. Lidé, kteří neměli možnost se svézt, vlekli své rance a kufrы namáhavě do bezpečí. Vše prchalo před blížící se frontou. Z okolních lesů bylo slyšet dunění děl. Sovětská armáda postupovala vpřed a německá vojska, která se nemohla již dlouho nikde uchytit k obraně, se ji nakonec zoufale snažila zadržet na řekách Odře a Nise.

Mezi prchajícími bylo občas vidět i německé vojáky, kteří se po zranění na východní frontě léčili doma. Vyprávěli o neobyčejné houževnatosti Rusů, kteří hned od počátku války hájili svá města a vesnice se šílenou odvahou. I když jejich vojsko podlehlo přesile a muselo ustupovat, skrývali se v jednotlivých domech jedinci a stříleli na Němce, i když věděli, že je to téměř jistě bude stát život. Mnoho krve stál každý krok německého vojáka v Rusku. Ale nyní byla situace opačná. Sovětské armády dobývaly Německo a území, které se rozprostíralo za frontou, skýtalo bizarní pohled zmatků.

Lidé útlkali z měst do vesnic, cizí dělníci v Německu prchali domů, aby nemuseli kopat zákopy a chránit továrny, ve kterých pracovali. Čím více se schyloval krátký únorový den, tím více ubývalo pěších uprchlíků. Nakonec bylo vidět na silnici jen dvě opuštěné postavy pražských bohoslovců, vlekoucí kufrы. Celé odpoledne se snažili zastavit nějaké vozidlo, které by je svezlo. Ale nikdo si jich nevšímal, nikomu nestáli ani za mávnutí

rukou. Nebylo prostě nikde místa. A když se setmělo úplně, usedli bohoslovci znaveně na kufrы.

František sundal s ramen tlumok, nacpaný knihaми. „Neměli jsme brát ty kufrы“, povídám mu. „S takovou tíhou se nikam nedostaneme. Bolí mne celé tělo. A brát ty knihy, to už byl úplný nesmysl. Nejlepší by bylo všechno to někam zahodit.“

Kolem nás přejížděly jako bludičky zatemněné reflektory aut. „Víš co,“ povídám, „když nám nikdo nechce zastavit, narovnáme prostě svá zavazadla na silnici a uděláme zábranu. Pak musí nejbližší auto zastavit, i kdyby nechtělo. A jestliže nám to někdo přejede, žádná škoda. Alespoň se toho zbavíme.“

A tak jsme narovnali na silnici svá zavazadla. Byly to 4 kufrы a uprostřed ruksak.

Za chvíli zastavilo před barikádou auto. „Co se děje,“ ozval se nedůtklivý hlas. Spěchali jsme k vozidlu. Měli jsme štěstí. Bylo to osobní auto a v něm seděl německý důstojník. Řekli jsme mu, že jsme bohoslovci a požádali jsme jej, aby nás svezl.

„Co vás to napadá, já vás nesmím vzít, jedu z velitelství a vezu důležité listiny.“ Začali jsme ho přemlouvat a nakonec jsme jej udolali. „Tak pojďte,“ řekl a vzal ze zadního sedadla role s jakýmsi plány. Když se však vynořily ze tmy naše zavazadla, zase se zděsil. „Ne, to tedy vůbec nejde, takový náklad.“ Nastalo nové vyjednávání a nakonec opět zvítězily argumenty českých bohoslovců nad obavami německého důstojníka.

Skroucení mezi kufrы jeli jsme temnotou lesa. „Řídím si auto sám,“ řekl za chvíli důstojník. „Šoféra jsem nemohl vzít s sebou, to víte, teď potřebujeme každého vojáka.“ I v této bídne situaci nezapomněl na svou hrdost.

když mu v kapse nalezl košťál ze zelí. Bývali trestáni nejen bitím, ale musili i celé dopoledne klečet venku před skladištěm nářadí. A mimo to, byli kněží mnohdy za trest ještě propuštěni z komanda. Plantáže v roce 1942 nebyly dobrým komandem, ale nezařazeným v táboře hrozilo nebezpečí transportu invalidů a proto byla každému milejší obtížná práce než nebezpečí, že by mohl být poslán na smrt (B. Hoffman: A kdo vás zabije... str. 119).

P. Čermák byl jednou z obětí násilí, jež ovládlo na plantáži. Byl ubit oberkapem Gasterem, že kradl rybíz, ač ve skutečnosti jedl jalovčinky jako jediný dosažitelný prostředek proti úplavici, kterou byl P. Čermák zle sužován.

P. Vladimír Čermák se narodil 5. dubna 1901 v Tupešich u Uherského Hradiště, po vysvěcení na kněze 5. 7. 1928 byl ustanoven v Novém Hrozenkově a 9. 12. 1937 nastoupil do Vlachovic nejdříve jako administrátor a od 12. listopadu 1938 jako farář. Jeho zásluhou bylo zavedeno do obce elektrické osvětlení, zbudována boční kaple ke kostelu a zřízen nový hřbitov. Vydával také „Farní věstník“, v němž v několika vyšších číslech uveřejňoval články s historickou tematikou a statě náboženské.

V roce 1947 byl in memoriam vyznamenán Válečným křížem. Padl na poli cti jako uvědomělý vlastenecký kněz a jeho světlá památka žije v srdcích vděčných farníků.

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci říjnu se dožívají vsdpp:

- 80 let
 - 20. 10. Tomáš Lopreis, Jolubí,
 - 18. 10. Msgr. Josef Resl, Obříství
- 75 let
 - 24. 10. Bohumil Čechil, Čistá
- 70 let
 - 10. 10. Dr. Jan Opatrný, Praha
- 30. 10. František Půček, Lukov u Holešova
- 65 let
 - 3. 10. Jan Joklík, Nebočady
- 60 let
 - 4. 10. František Seidler, Jeseník
 - n. O., 17. 10. Josef Vrana, Olomouc
- 55 let
 - 10. 10. Vincenc Kubů, Kolínec,
 - 14. 10. Karel Brčák, Mírotice,
 - 17. 10. František Staněk, Brno-Husovice
- 50 let
 - 11. 10. Josef Velecký, Český Krumlov,
 - 15. 10. Severin Pařil, Javornice,
 - 27. 10. Jan Kapinus, Mikulčice

NOVÝ KANOVNÍK V TRNAVĚ

ThDr. Jan Čížík, biskupský sekretář v Trnavě, byl dne 1. září t. r. jmenován trnavským kanovníkem. Instalace byla dne 6. září t. r.

NOVÝ KANOVNÍK V LITOMĚŘICÍCH

Dne 31. srpna tr. instaloval Msgr. dr. Eduard Oliva, kapitulní vikář a probošt kapituly v Litoměřicích, nového kanovníka při kapitule sv. Štěpána, kancléře kapitulní konsistoře P. Mojžíře Melana, který se narodil 23. května 1922 ve Znojme. — Gymnasiální studia, která započal ve Znojme, zakončil ve Vašském Mezifíři v roce 1941 a byl nasazen na nucené práce v Německu. — V roce 1943 započal theologická studia v Brně, která ukončil v Litoměřicích v roce 1949, kdy byl vysvěcen na kněze. Působil na různých místech v duchovní správě, naposledy v Sobotce. Vedle své práce v pastorači pracoval po mnoho let v různých funkcích

Československého červeného kříže, kde se mu za jeho práci dostalo několika veřejných uznání, včetně práva nosit „čestnou stužku“ ČSČK. Od počátku vzniku mírového hnutí katolického duchovenstva zapojuje se do jeho prací a je členem Diecézního výboru KD v Litoměřicích.

CHARITA-CHRÁMOVÁ SLUŽBA,

žádá své zákazníky, aby jí laskavě neposílali voskový okap. Vzhledem k nízké ceně suroviny nepřijímá svíčkárna znečištěnou surovinu zpět, a proto ani Charita nemůže již okapy vykupovat.

LÁZEŇSKÉ LÉČENÍ DUCHOVNÍCH V ROCE 1966

Vzhledem k tomu, že Česká katol. Charita musí už počátkem prosince t. r. objednat poukazy na lázeňskou péči v r. 1966, je nutno, aby duchovní, řádové sestry a farní hospodyně podali své přihlášky nejpozději do konce listopadu t. r.

Přihlášky adresujte na ústředí

České katol. Charity v Praze 1, Vladislavova 12, a uveďte v nich: jméno, přesnou adresu (též diecézi a kraj), hodnost a dále lázeň, o něž máte zájem, jakož i měsíc, ve kterém se chcete léčit. Ke své přihlášce připojte lékařské vysvědčení. — Přihláška farské hospodyně musí být opatřena potvrzením příslušného farního úřadu. — Upozorňujeme, že na přihlášky došlé po 1. prosinci 1965 nebude možno brát zřetel.

Účastníci kněžských exercícií v Praze.

I. kurs (12.—16. VII. 1965 — ThDr. Karel Sahan): Ladislav Hudáč, řk. farář, Spišské Matiašovce, Ludvík Pavlíček, farář, Vrchatovy Janovice, František Kalenský, admin., Třebetice pod Orebem. Antonín Krupica, admin., Olomouc, Jaroslav Bárta, kooperátor, Ostrava, Ludvík Červenák, admin., Slavkov u Opavy, Dr. Leopold Dýmál, admin., Libina

Být bez sluhý nebo šoféra se mu zdálo zahanbující. „Ale ten váš nápad jít pěšky 40 km tímto lesem do Budyšína je úplně nesmysl. Vždyť jste v bojovém pásmu. Nejbližší stráž by vás zadržela.“

A skutečně. Za chvíli se vynořila ze tmy lesa německá hlídka. Voják se samopalem, v mohutném plášti a botách, trochu zasněžený, zastavil energicky auto. „Průkazy, prosím.“ „Legitimujte se mi nejdříve vy“, řekl důstojník velitelským hlasem. A zatím co voják vytahoval zmrzlými rukama z mohutné manžety svého pláště průkaz, obrátil se k nám: „Nebojte se, vy se nemusíte legitimovat, já jsem odpovědný za každého, koho vezu.“ Voják nahlédl do důstojnickových papírů, srazil podpatky a zasalutoval. Cesta byla volná. Tato procedura se opakovala na naší noční jždě asi desetkrát. Za rachotu děl jsme dojeli konečně do Budyšína. Bylo 11 hodin v noci. Zatím vyšel měsíc a náměstí bylo zalito jeho svitem. „Víte, já jsem byl za války posádkou v Kolíně v Čechách“, loučil se s námi důstojník. „Měl jsem se tam dobře a proto jsem vás také svezl.“

Město bylo na pohled tiché, ale osvětlená okna domů dávala tušit zmatek. Když jsme přišli na faru, našli jsme ji přeplněnou uprchlíky. „Rád bych vás tu nechal přes noc“, říkal pan farář, „ale nevím skutečně, na čem byste spali.“ A drbal se za uchem ve studené kanceláři. „Můžeme spát třeba tady na zemi.“ „To byste nachladli, ale mám nahoře ještě staré kanape, muselo by se přenést sem.“ Šli jsme tedy pro kanape. Byl to hezký muzeální kousek, potažený černým voskovaným plátnem a opatřený mohutným opěradlem s vyřezávanými květinami. Stěhovat takové monstrum po úzkých dřevěných schodech z prvního poschodí byl hrdinský čin. Odřel jsem si ucho o zeď a František si zadřel třísku do

brady. „Nikdy bych nevěřil, že to dokážete“, řekl pan farář a dal nám dobrou noc. „Blahoslavený člověk, který vynalezl postel“, myslel jsem si a svalil se po krátké modlitbě na kanape. Blažený spánek mi pomalu zavíral víčka.

Vtom se rozletěly dveře. „Vstávejte“, volal pan farář, „mám čerstvé zprávy. Do rána se tu bude bojovat. Vše utíká z města. O půlnoci je vypraven zvláštní vlak.“

Smutně jsme se loučili s kanapem. František poprosil pana faráře, aby si tam mohl nechat nějaké knihy, pak navlékl odlehčený tlumok a vydali jsme se na nádraží. Ulice byly plné lidí, vše odjíždělo. Vecpali jsme se do neosvětlených nákladních vagónů, které se podobaly krabičkám sardinek. Stáli jsme a zábý nás nohy. Vlak se vlekl pomalu ke Zhořelci.

S ranním úsvitem jsme spatřili toto město, ale po dlouhé přestávce jsme jeli dál. Nechtěli jsme totiž překročit hranice na drážďanské trati. Tam byl hlavní přechod a my neměli žádné propustky. Co kdyby nás nějaký horlivý Němec zadržel na hranicích a dal zavřít. A tak jsme raději směřovali ke Krkonošům, kde byly přechody menší a blíže frontě. Byli jsme tak unaveni, že nám začaly mizet z paměti jednotlivé stanice hned, jakmile jsme je opustili. A tak bych dnes již nedokázal vytyčit přesně trasu, kterou jsme tehdy prchali. Potkávali jsme vlaky s množstvím německých vojáků, kteří škýtili docela neobvyklý pohled. Jeli na frontu, byli dost dobře oblečení a svěží. Někteří okázale jedli čokoládu, kterou lidé tehdy již dlouho neviděli. Jeli do Kladska, odkud měl být podniknut poslední větší útok proti Sovětské armádě. Mohutným klínem chtěli nacisté vpadnout Rusům do týla právě z Kladska, které doposud bylo poměrně daleko od fronty. Ale byla to labuť

č.33, Tyl J. Stan., Buslavice u Konice, Ant. Jemelka, farář f.k. f. úř. v Laškově u O. O-moure, Pavel Gernsa, admin., Frýdlant n. O., Ladislav Novák, provisor, Němčí, Stanislav Fišar, kaplan, Nový Bydžov, P. Jan Srnský, admin., Včelákov, Mgr. Andrej Patka, admin., Bošáci, Josef Vohryzek, admin. ve Veliši Ludvík Krycner, admin., v Dobřichově, Jan Fiala, kaplan a admin., Praha 7, Václav Čech, admin., Olbramovice, Antonín Zykš, duchovní v. v., p. Mydlovary, Jan Kašpar, farář v Rosicích n. L., Josef Fiala, admin., Běnařovice, V. Salač, nesídelní kanovník, staroboleslavský, Chocerady, Dr. Michal Krovina, prof. CMBF Bratislava, Josef Hrušický, odb. asistent na CMBF Bratislava, Vojtěch Mikulka, spirituál, Bratislava, Štěpán Korchnák, kaplan u sv. Matěje, Praha, Favel Čolka, farář, Spišská Nová Ves, Josef Vošček, farář, Velká Lesná.

II. kurs (19.—23. VII. 1965 — ThDr. M. Schmidt): František Janků, adm., Mníšek pod Brdy, Rudolf Sitke, adm., Nové Město p. Sn., Miroslav Strybal, admin., Pecka u Nové Paky, Josef Kaplický P., děkan, Neumaneum Prachatic, Jaroslav Ambroz, farář, Krumsin, Stanislav Gottwald, admin., Rýžoviště u Rymařova, Josef Dvořák, Pernink u Karlových Varů, Vladimír Valenta, provisor, Lichnov, Ant. Konopišský, děkan v Nadčeradci, Jaroslav Kourek, admin., Zachotin I. Josef Kočec-kář, Val. Klobouky, P. Stan. Svoboda, admin., Herálec, Vladimír Krček, admin., Žďár n. Sáz., Josef Šinder, kooperátor v Třebíči, Jan Panoš, admin., v Dírné u Soběslavi, Josef Tajchl, kaplan v Polné, Alois Paistr, adm. Zdice, P. Václav Roubal, děkan, Kdyně u Domažlic, Antonín Kartšovský, Louňovka p. Bl., Miloslav Michna, Karlová Pláň.

III. kurs (28.—30. VII. 1965 — Dr. M. Habáň): P. Jaromír Vinklárek, kap. farní úřad sv. Petra a Pavla, Praha 2, Vyšehrad, Josef Nouza, admin., Dolní Dobrouč, Karel Exner, admin., Světlá n. Sáz., P. Antonín D. Nováček, admin., Lipnice n. Sáz., Václav Wolf, kaplan u sv. Anny, Praha 3, Žižkov, Ostromečská, František Pecina, kaplan, Nové Město n. Met., P. Karel Sime, admin., Veltruby, pp. Kolín, Antonín Hanáček, admin., Bohosudov, okr. Teplice u Cechách, P. František Nováček, admin., Žalmanov č. 38, P. Vladimír Filipovič, kaplan, Praha 4, Spořilov, Jihovýchodní IV, 896/25, Alois Tylšar, děkan, Zábřeh n. Mor., Farní 10, Klaudius Fustek, farář, Břežnice, P. Bohumil Zapletal, admin., Úsov, Jan Pacík, farář, Zhoř, p. Cech-tice, Josef Ducháček, admin., Ivančice, P. Alois Špatný, děkan na Dobré Vodě u Č. Budějovic, P. Alois Kubý, kaplan, arcibiskup. vik. úřad Kolín-ský, v Kolíně, P. Josef Hub, admin. m. d. sl., Palačov 65, pp. Starý Jičín, Václav Slaviček, admin., v Havlíčkově Borově, Josef Byrtus, kooperátor, Karviná 1 — město, Josef Olš-zak, admin., Doubrava, P. Jan Kozár, admin., Horní Jiřetín, P. Václav Čadek, admin. v Choustníku, Jaroslav Iaše, admin., Horní Újezd 1, p. Kojetice na Mor., Josef Roháček, admin. v Palupíně, František Nosek, admin., Rokytnice n. R., Karel Kudr v Černošsku, v Horní Bečkovice, P. Josef Ně-meček, Dobruška, (z Dobru-vec) u Ml. Boleslavi 70, děkan, Alois Střeleček, Koloveč u Domažlic, Rudolf Vočický, Sany č. 6.

IV. kurs (9.—13. VIII. 1965 — A. Daňha; J. Palmer, admin., Modlany, Milan Martinásek, Loukov č. 5, P. František Hý-ža, admin., v Domažlicích u Pře-

rova, Bedřich Pres, admin., Strážnice, P. Rudolf Klimeček, admin., v Dřevohosticích, Pa-vel Rončka, farář, Hať, Vladimír Truhář, admin., Velká Bi-teš, Josef Navrátil, admin., Břež, p. Osová Bitýška, P. Emanuel Třebický, farář, v. v., Jindř. Hradec, P. Bohuslav Opě-la admin., Slouň na Moravě, František Sedlář, provisor v Bílovci, P. Josef Kuchař, ad-min., Petřvald ve Sl., P. Ja-roslav Vrátník, Ústav soc. pé-če, Mariánská u Jáchymova.

V. kurs (18.—20. VIII. 1965 — K. Vysrňil): Ladislav Michal-jčka, admin., Větrný Jeníkov, Jan Zilval, admin., Česká Skalice, Alfred Kostka, děkan v Semi-lech, P. Rudolf Hevera, kap-lan v Broumově — Charitní do-mov, Josef Čáp, admin., Nové Město n. Met. P. Lubomír Ble-cha, admin. na Zličově, Pra-ha 5, P. Martin Neduchal, fa-rář, Stěbořice, Josef Sárený, ka-novník sídel. kapituly spíšskéj spr. f. v Lěsku, Václav Klíma, admin., Bílá Hůrka, P. Bohu-mil, Pavla, admin., na dómě Brno-Petrov, Josef Jůza, ad-min., v Sadské, František Ehrenberger, v Bojanově u Chrudimě, Dr. Emil Pluhař, Opava, P. Josef Vitoul, admin., Štítná n. Vláři, František Kle-páč, Merklín u Stoda 13, Miku-lášik Alois, Francova Lhota, Hůlek Jiljí, Senohraby, Cveček Alois, Komárovice u Kolína, Čikvrt Vojtěch Prostějov, Zechmeister Jaroslav, Nové Město na Moravě.

VI. kurs (23.—27. VIII. 1965 — V. Zima): Vilém Kolář, děkan, Dolní Bučice, Jaromír Röhrich, admin. v Malých Svatoňovi-cích, Josef Měšťan, admin., v Chrásti u Chrudimě, Jaroslav Háněl, admin., Holohlavy, Alois Hoffman, admin., v Po-těšách, pp. Tupadly, Václav Lochman, děkan v Třibochovi-cích, P. Karel Červinka, ad-min., Vidím u Mělníka, P. Ja-

roslov Schneider, admin., Ja-vorník u Jeseníku, P. Franti-šek Warš, kooperátor, Opa-va 6, Bílovická 80, Stanislav Plch, farář a děkan, Studená č. 52, Stanislav Fogl, admin. v Hradci Králové-Pouchově, Jan Smrčina, duchov. správce sester v Horní Poustevně, Jan Skři-van, duchov. m. sl., v Olavě, Ústav soc. péče, P. Vladimír Schneider, Všechnovice, p. Hos-týnem, 12, Bohumil Nervehel, admin., v Místku, Josef Novák, farář, Moravičany, František Válek, kooperátor, Kojetín u Prešova, Jindřich Kocman, farář v Netině, Antonín Marek, emer. bisk. vikář a děkan v. v. Libčany u Hradce Král., P. František Kubát, admin., Plánice, Emanuel Kuchař, ad-min., v Rybné n. Zdob., Mi-loslav Humpolec, farář, v Dol. Bojanovicích, Fr. Hrabal, ad-min. v Uhřetíně, P. Franti-šek Panoš, admin., v Kaplici, František Jedlička, bisk. apošt. adm. u sv. Markéty v Praze-Břevnově, František Polreich, admin. v Jičíně, Vlastimil Šen-kýř, adm., Bohdátov, Strasser Adolf, admin., v Kopistech u Mostu, Jaroslav Nová ad., Hrob, Bradáč, Cervená, Pavlov, Navrátil Jan, Cervená Voda, Jurásek, Antonín, České Budě-jovice, Odvárka Antonín, Šla-pánov.

KŘESŤANSKÝ VÝCHOD A HIS-TORIE CIVILIZACE

Mezinárodní kongres na té-ma: „Křesťanský východ v hi-story civilizace“ v Římě jedná o důležitosti křesťanské litera-tury východu od Gruzínců a Arménů až po Kopty, Egypt a Hašeb

FESTIVAL A ZTRACENÉ TE-DEUM

Na loňském festivalu na dvo-ře paáce prince Monaka byla provedena světová premiéra ztraceného TE DEUM od André Campra. Narodil se r. 1660 v Aix a věnoval se převážně

píseň nacistické strategie. Třebaže na tuto akci nasadi-li své poslední síly, zhroutila se ofenzíva na samém po-čátku.

Ale vraťme se k naší cestě. Na jedním konci jsme na-stoupili do jakéhosi vlaku, který jel konečně k hranicím. Nedoježděl však až k nim, nýbrž se vrátil z jedné sta-nice u hranic vždy zpět k frontě a tak neustále přejížděl tam a zpět. Bylo tma a František mi povídá: „Zdrímnu si, dávej pozor až budeme na konečné stanici, abychom vystoupili.“ Stanice však byly neosvětlené a mne zmá-hal spánek. Za chvíli jsem spal zrovna tak tvrdě jako František. Když jsme se probudili, zjistili jsme, že nás vlak veze zase k frontě. Jak František zuřil, nebudu ta-dy popisovat. Vystoupili jsme alespoň na nejbližší sta-nici a rozhodli se, že počkáme, až se bude vlak vracet. Kus cesty odtud byl na návrší kostel. Rozednívalo se, šli jsme se tam tedy podívat. U kostela nás potkal sta-ričský farář. Jakmile se dozvěděl, že jsme čeští boho-slovci, začal na nás k našemu velkému překvapení mlu-vit česky. „Můj tatínek byl mistr krejčovský v Lipsku,“ říkal, „naše rodina pochází z Čech. Jsem tak šťasten, že si mohu pohovořit česky. Celý život jsem v Německu a nyní už jsem stár a v penzi.“ Nás toto setkání také roz-radostnilo a doznělo to živě pamatuji.

Když jsme se blížili ve vlaku k hranicím, byl již opět den a všichni ve voze měli obavy z pohraniční kontroly. Nikdo neměl propustku, vlak byl plný prchajících Če-chů. „Nemějme obav,“ utěšovali jsme se navzájem. „Němci vědí, že to mají už prohrané a tak snad nebu-dou při kontrole tak přísní.“ A kontrola skutečně dopad-la dobře. Německý pohraničník otevřel dveře vagonu a vykřikl: „Máte všichni propustky?“ „Máme,“ zahřměl dav, ačkoliv nikdo propustku neměl. „To je dobře,“ řekl

strážce hranic a odešel. Bylo po kontrole. Vlk se nažral a koza zůstala celá.

S pocitem úlevy jsme přešli hranice. Hřejivé teplo do-mova nás zaplavilo a čím více jsme se vzdalovali od hranic, tím nám bylo radostnější. Daleko za námi, za hřebeny Krkonoš, se valila do Německa Sovětská armá-da. Ta vítězná armáda, která tisíce kilometrů pronásle-dovala nacisty a nakonec dobyla i hlavního města „Třetí říše“ — Berlína.

A tím vlastně by mělo naše vyprávění o totálním na-sazení končit. Je věnováno k 20. výročí především těm našim spolubratřím, kteří za války pracovali a strádali na nucené práci v Německu. Vždyť tenkrát byli čeští bohoslovci rozehnáni téměř do celé Evropy. Strádali nejenom v Berlíně, ale i v Torgau, ve Vratislavi, v Arnstadt, Fünfkirchen, Altendorfu, Halle, Hagenu a jak se ta všechna místa jmenovala. Byli v nebezpečí ve Vídni, Judenburgu, Liezenu, Zella-Mehlis, Ammendofu a řadě dalších měst. Robotovali i pod nezapadajícím a chladným sluncem severního Norska i pod zapadajícím, ale teplým sluncem Francie. A kdybychom měli vyjme-novat všechna ta města a vesnice, kde trpěly tisíce čes-kých lidí, kdo by to dokázal?

Sv. Otec Pavel VI. nás vyzval v únoru letošního roku, abychom nezapomněli na strašlivá utrpení, všechny obě-ti a všechny rány, které minulá válka způsobila a usilo-vali všemožně o mír. Neboť mír je nejcennějším statkem lidstva.

Závěrem se chci ještě krátce zmínit o pražském po-vstání v roce 1945 a osvobození našeho semináře z ob-kličení esesáky. Ale o tom až příště — v posledním článku seriálu „V říši zlomeného kříže.“ (Pokrač.)

P. Antonín Odvárka

duchovní hudbě, kterou psal hlavně pro předvádění v Notre Dame v Paříži, kde byl oblíbeným varhaníkem. Rukopis se ztratil ještě za jeho života a není známo, že by tato jeho skladba byla někdy provedena. Je to typické dílo 18. stol. pro orchestr, sbor a 4 hlasy. Posluchači byli uchváteni skvělou hudbou a provedením.

Z DĚJIN KONCILŮ

Při pozorování velkých pracovních církevních shromáždění, kterými koncily vždy byly, se naskytne řada úvah zajímavých jinak katolíky, jinak protestanty, ortodoxní a jinak nekřesťany.

Snažme-li se v duchu stanovit zeměpisnou čílni, která by spojovala místa zasedání koncilů, dostali bychom trasu vedoucí z Niceje, Cařihradu, Efezu, Chalcedonu do Říma, odtud do Francie a zpět německým jazykovým územím přes Ferraru-Florencii zase do Říma. Osm z dvaceti všeobecných koncilů se slavilo na řeckém východě, majícím v křesťanském starověku spekulativně teologické vedení. O ostatních dvanáct se dělí tři důležité země: západoevropské křesťanstva, Itálie, Francie a Německo, při čemž se v Římě slavilo šest koncilů. Zdálo by se to být velmi zevnější okolností, ve skutečnosti to však znamená daleko více: je to důkazem rostoucího významu papežství a vlivu zmíněných tří zemí na vnitřní vývoj církve.

Dopravní poměry zůstávaly v podstatě při devatenácti koncilech nezměněny. Cestování se pěšky, na koni, lodí. Účastníci prvních koncilů měli jako hodnostáři imperia velkolepé silnice s mnohými spojovacími a zásobovacími stanicemi a s bohatou dopravní praxí ještě z antických dob k dispozici. Tato velká výhoda ve středověku odpadla. Proto se na koncilech vrcholného středověku objevují biskupové z odlehlých míst v Portugalsku, Irsku a Skandinávii jen vzácně. Jejich nepřítomnost se omlouvala vzdáleností i nákladností cesty, kterou si tehdy každý biskup nemohl ještě dovolat. Zvláště ne takový, jako byl onen irský hierarcha, o němž se vyprávělo, že je doma živ jen z výtežku svých tří dojníc. Ani obříže a nebezpečí cesty nebylo lze tehdy podceňovat. Víme o papeži Hadriánu VI., jehož volba zastihla jako biskupa v Tortose ve Španělsku, jak se těžko dostával do Říma a přitom se nemusel vracet. Skoro o půl století později roku 1561 opustil biskup Bartolomej své sídelní město Braggu v Portugalsku, a přece mu ještě trvala cesta Španělskem a jižní Francií do Tridentu skoro plné dva měsíce. Cestování po moři nebylo pohodlnější a hlavně ani bezpečnější. Jedna ze dvou lodí, které měly dopravit byzantské vyslance k 2. koncilu lyonskému, se u jižního břehu Peloponesu potopila a z cestujících se zachránila jen jedna osoba. Španělský účastník druhého zasedání tridentického koncilu Martin Pérez de Ayala ve své autobiografii vypráví, že se loď, na níž se plavil, ze strachu před piráty a pro špatné počasí zdržela na ostrůvku Ibi za celé tři týdny. Teprve účastníci 1. vatikánského koncilu měli již k dispozici železnici a parolodě. Okamžitě se to projevilo zvýšenou účastí koncilních otců.

Také prostředí koncilů se pochopitelně během dvou tisíc let všelijak měnilo. Tak na nich spatřujeme: Konstantina Velikého zasedajícího v letním paláci nicejském r. 325 uprostřed biskupů, z nichž mnozí prodělali krvavá pronásledování; dvě císařovny Pulcherii a Irenu jako spoluorganizátorky a ochránčyně koncilu chalcedonského a druhého nicejského (451, 787); jásající zástupy oslavující v Efezu zásluhou Cyrila Alexandrijského Matku Páně jako Theotokos. Pak už se zasedání koncentrují kolem papežství. Papež Innocenc III. vystupuje jako nejvyšší autorita postavená nejen nad církví, nýbrž i nad světskými vládami ve svém biskupském kostele v Lateránu uprostřed 400 biskupů a 800 opatů. Účastníci z Čech, Uher, Polska, Litevska a Estonska přišli tehdy první na koncil vůbec. Innocenc IV. se domníval, že v Lyoně našel nejvhodnější místo pro svolání koncilu (1245), z něhož by mohl účinně zasáhnout proti císaři Fridrichovi II. Právni zástupce Fridrichův Tadeáš ze Suessy v neblahé předtuše budoucího úpadku papežské prestiže si po sesazení svého pána papežem pro porušení přísahy, porušení míru a podezření z hereze povzděchl: „O dni plný hněvu, neštěstí a nářků!“ V církvi trval nářek nad papežským schismatem po 39 let až do r. 1417, kdy konečně tisícíhlavý zástup před kostnickým Kupeckým domem mohl zvolat: „Máme jednoho papeže.“ Poměrně řídký byl zástup účastníků zasedání, který se ubíral k prahům tridentického domu dvacet osm let po vyhlášení Lutherových thezí, aby zahájil nejdelší ze všech koncilů, po němž se tolik a tak dlouho volalo.

Historie koncilů je pestrá ve složení účastníků a jejich doprovodu stejně jako v úlohách, které jim stav církve přisuzoval. Luther v lipské disputaci popíral právoplatnost koncilního rozsudku nad Husem, který označil za nespravedlivý a právnícky vadný. Nicméně jeho vlastní při chtěl křesťanstvo vidět jen v posouzení koncilu podle výroku augsburského syndika Konráda Teutinger, který vyjadřoval všeobecné přesvědčení současnosti: „Luther byl a je v církvi, může být i ní vyobcován, jen když bude odsouzen koncillem.“

Nejstarší koncily byly vlastně shromážděními biskupů. Teprve postupem času se stávali — v tom dlužno spatřovat význam mnišství v západním křesťanstvu — účastníky také opati. K nim se přidružovali v dalším vývoji koncilní praxe zástupci ostatních církevních a polocírkevních společností, nejdříve kapitul, potom univerzit až došlo konečně na přibírání zástupců z čistě laických kruhů.

Měnila se jejich obsahová pracovní náplň. Nejdůležitější a takřka jediný důvod vedoucí ke svolání prvních shromáždění vrcholných církevních orgánů bylo vyřešení věroučných nejasností pojmovým precizováním základních křesťanských dogmat. Právni normy, kanóny vyjadřující zákonodárnou činnost koncilů, byly vlastně jakýmsi jejich vedlejším, ovšem pro církevní zřízení, liturgii a duchovní správu velmi důležitým produktem. Na nich potom budovala od XI. stol. církevní právní věda.

Koncily vrcholného středově-

ku pojednávají také zevnější funkce církve. Upravují způsob papežské volby a církevní administrativy, nazývají „treugam Dei“ mírová období, daně na křížácké výpravy, odsuzují nesprávné, evangelium odporující nauky, protože často současně narušují nejen jednotu církve, nýbrž i sociální řád. Od konce XIII. stol. se od koncilu očekávala „reforma v hlavě a údech“ a stává se hlavním, i když dlouhou nedeřešeným tématem až do Tridentina. Tento koncil také na staletí, bohužel, oddělil křesťany katolické od protestantských. Papežské schisma je ústředním tématem druhého a třetího koncilu lateránského, ale především kostnického. Schisma mezi církvi západní a východní zaměstnává čtvrtý koncil cařihradský, druhý lyonský a Ferrara-florentský.

II.

Změně podléhá i jednací řád koncilů. O něm až do doby Innocence III. nevíme mnoho, protože z těchto dob se nezachovaly protokoly. Pokud ale jsou zachovány, podávají svědectví o podnětnosti a všestranné prospěšnosti diskusí, návrhů a dekretů. Zasedání měnila ve středověku svůj charakter, stávaly se z nich většinou právní, liturgické a disciplinární závěrečné akty, které synteticky shrnovaly předchozí jednání generálních kongregací a které od dob reformních koncilů XV. stol. tvořily cíl a náplň koncilní práce vůbec. Vedle nich nabývají volené nebo jmenované odborné pracovní skupiny pro přípravu závěrů a dekretů zvýšeného významu. Jednací řád se stává na vatikánském koncilu spornou záležitostí potřebující vyjasnění.

Koncily jsou vlastně výlučně církevní shromáždění. Ježto však jde o církve světovou, odráží se v jejich dějinách v rozmanité intenzitě a barvitosti také poměr církve ke státu a ke světským zájmům vůbec. O koncily se pak více nebo méně zajímá také politika. Již pro Konstantina Velikého bylo svolání Nicena otázkou také politickou, Justinian chtěl druhým cařihradským koncillem připoutat monofyzitistický Egypt těsněji k imperiu. Na prvním lyonském koncilu byl sesazen mocný císař Fridrich II., Filip IV. Sličný dosáhl na koncilu ve Vienne (1311–1312) rozpuštění templářského řádu a tím sanování svých financí. Francouzský král František I. sabotoval Tridentinum, protože v něm viděl nepřímo zvýšení prestiže mocného Karla V. I. Vaticanum I. jehož svolání úmyslně opomíjelo reprezentativní vládu, zaměstnávalo soudobé vedoucí státníky Gladstone a Bismarcka. Bylo by ovšem chybou zaměřovat tyto vedlejší průvodní jevy koncilů za jejich hlavní úlohu. Neméně nesprávné by bylo ve stále se měnícím historickém koncilním kaleidoskopu osob a událostí přehlížet to konstantní, čím se koncily vyznačují. Jejich stálou vlastností je spolupůsobení hlavy a údů mystického Těla Kristova ve vyznání společné víry a v řešení dobových problémů vyskytujících se při realizaci úkolů světských Kristem apoštolům a jejich nástupcům.

Pomoc Ducha sv., která podle katolické nauky vylučuje omylnost koncilních rozhodnu-

tí, nevylučuje intenzivní snahu hledat pravdu, nýbrž ji předpokládá. Hledání pravdy v mezích určité společnosti se pak uskutečňuje diskusí, uváděním logických důvodů i námitek, tedy prostřednictvím jakéhosi intelektuálního souboje. Ale všude kde lidé, i ti posvěcení, zápasí opravdu, dochází k čistě lidským a podle povahy řečníků někdy velmi živě projevovaným konfliktům. Lze se snad zamýšlet nad příliš taktizujícím postupem a metodami Cyrila Alexandrijského v Efezu, pozorovatel může všelijak smýšlet o postupu Innocence IV. na prvním lyonském koncilu, nelze však pochybovat o právoplatnosti usnesení. Lze vysoce litovat odsouzení Husova, ale nelze přitom přehlížet velikou obětavost s touto po objektivitě a zřejmou úzkostí nad Husovým osudem kardinála Zabareilly, který pracovním vyčerpáním na koncilu si přivodil předčasnou smrt. Poplatnost lidským křehkostem projevujícím se někdy až napádně na koncile je zároveň daní, kterou viditelná církev za svou viditelnost v lidstvu platit musí.

Koncilní předlohy nejsou ještě koncilním závazným usnesením. Nikoli touha po přesném kriticismu, nýbrž zájem o hladký průběh zasedání nabádal účastníky vatikánského koncilu, aby poukazovali na nedostatky návrhů disciplinárního charakteru. Současné bylo také povinností koncilních předsedů zaručovat pořádek a plynulý postup prací. Na koncilech se dále zjišťuje existence „stran“, vyskytuje se tam také „opozice“. Docela lze říci, že bez opozice by nebyl koncil svobodným koncillem. Vskutku mohutná opozice Antiochen-ských v Efezu, kam byl pozván i sv. Augustin, (při dnešním způsobu prací a způsobu nazarání by asi bylo o „blud“ nestoriánský méně), jako zase Alexandrijských v Chalcedonu (vítězství Lva I.) měly veliký vliv na zjištění pravdy. Augustiniánská škola v Tridentě přispěla zase k tomu, že v dekretu o ospravedlnění bylo možno více zdůraznit význam víry apod. Také strany mají svůj význam. Střed rozhodl spor o „homousios“ na koncilu nicejském a strana středu na Vaticanu I. přispěla k vyřešení podstaty a rozsahu otázky papežské neomylnosti. Koncily mívají své „enfants terribles“, napádné jevy, vystoupením, řečnickou schopností a pohotovostí, nebo mimofádým vzděláním, jako byl biskup Martelli z Fiesole, neúnavný potírač biskupských práv a nadpráví, Strossmayer, vášnivý bojovník za svobodu projevu aj. Koncily se musí vyrovnat i s intrikami strojenými obyčejně jen bona fide, jak je praktikovali Simonetta a Manning. Jde a musí být jen o vítězství pravdy. Ano, koncil je v rukou lidí a proto se tam projevují vlastnosti někdy velmi lidské. Není to řečeno na podvrácení autority koncilu, nýbrž na potvrzení jeho svobody. Shromáždění otrocky „souhlasících“ by nepředstavovalo koncil, ale bylo by jeho karikaturou.

Naše moderní doba volala po koncilu a komunikační dnešní prostředky jeho svolání mimořádně umožňují. Rychlá doručovací a moderní komunikační technika spojuje snadno ty nejvzdálenější světdíly tak, že by bylo možno z tech-

nického hlediska svolat koncil v jediném týdnu. Doručení pozvání, na něž bylo v poměrně úzkém prostoru řecko-římského světa třeba několika měsíců, lze dnes uskutečnit v několika hodinách, ačkoli jsou adresáti roztroušeni po všech světadílech. Biskupové z Jižní Ameriky, Afriky, Austrálie i z Japonska se dnes dostanou do Říma v méně než 48 hodinách.

Tři zasedání koncilu jsou již za námi. Vyšlo z nich mnoho nových a vzácných podnětů a některé se již uskutečňují tak, jak to vyžaduje rychlý vývoj událostí. Poznaní minulosti, také té koncilní, usnadňuje a zosobňuje pohled na přítomnost i na budoucnost. Pátý lateránský koncil přešel skoro beze stopy, protože si neujasnily „signa temporis“. Tridentický koncil naproti tomu slyšel hlas doby a proto formoval, i když ne ve všem šťastně, život církve po tři století. Dnes jde o daleko vážnější věci než projednával Tridentinum. Nová epocha staví církve před řadu nových otázek a problémů. Ani tento koncil je všichni okamžitě nerozřeší, ale za přispění Ducha sv. aspoň, jak doukáme, navodí vhodné situace k jejich úspěšnému řešení.

rtk.

ILUMINOVANÉ RUKOPISY VYŠEBRODSKÉ XII.—XVI. STOLETÍ.

V klášteře ve Vyšším Brodě byla otevřena výstava iluminovaných rukopisů, která potrvá do října t. r.

Na výstavě je čtyřicet iluminovaných rukopisů v originále, u dalších pět nedochovaných jsou vystaveny fotokopie, které byly k dispozici; fotokopie jsou rovněž zastoupeny dochovanými misálů porizenými Otikem z Vyhnanic, který je majetkem Národního muzea v Praze. Celkem tvoří tedy celý vystavovaný soubor 46 titulů.

Úctyhodného stáří je zvláště ta část rukopisů, která si cisterciáckí mniši přinesli do Vyššího Brodu z Wilheringu (Horní Rakousy) — jsou zde tedy zastoupeny i románské rukopisy XII. až XIII. století. Co do proveniencí jednotlivých kodexů jde o rukopisy vzniklé v Podunají vůbec a jižních německých zemích zvláště ale i na vysloveně domácí půdě české. Západní a jižní Evropa je též zastoupena vzácnými ukázkami.

Značnou část vystavených knižních fondů představují knihy liturgické, jmenovitě misály, žaltáře — breviáře, antifonáře, martyrologia, hymnária atd. Biblická literatura je zastoupena mj. ukázkou virtuózní iluminace ornamentální Biblického komentáře francouzské proveniencí z doby kolem r. 1200. Z církevních dějin známé Gratiánovy Dekretály jako ukázka dobové právníkové literatury zde reprezentuje krásný iluminovaný exemplář z dílny v Boloni ze XIV. století. Traktáty důstojně zastupuje např. Malogranatium ze XIV. století. Z biografické a hagiografické literatury je zde život sv. Jeronýma v překladu biskupa Jana ze Středy z r. 1382.

Největší pozornost si pochoptečně zaslouží dobová literatura liturgická. Aby si mohl návštěvník dobře srovnat způsob iluminace jednotlivých časových úseků a dílen, jsou tyto ukázky exponovány tak, že je možno srovnávat tu pasáž textu. K tomu účelu právě výborně posloužil oddíl „Te igitur clementissime Pater...“. Z hlediska knižní úpravy je např. zajímavé rozvržení stránek misálu tak, že na téže stránce jsou uvedeny všechny počáteční intonace Kyrie i Kreda, což jistě mělo dosah pro praktické použití a působení i svým rázovitým grafickým provedením z estetického hlediska výrazně. Z většího počtu misálů pro tehdejší pražskou diecézi, kde by bylo zvlášť dobře možno porovnávat, upoutá tehdy i dnes neobvyklým tvarem Pražský misál pro soukromou potřebu, vzniklý v dílně mimo naše území kolem roku 1500: hřbetní strana tohoto misálu je kratší než strany na ni kolmé. Ide patrně o doklad, jak i v obou formátů zákazník práce vyjadřoval svou individualitu a osobní vztah k používané rekvizitě.

Jsou zde zastoupeny též exponáty rukopisů řeholních pravidel. U jednoho z exponátů je částečně dochován řetěz, na kterém bylo toto Compendium Ordinis Cisterciensis ze XIV. století původně uchyceno. Málokterý návštěvník si povšimne, že tato kniha byla obdobně zajištěna jako např. naše telefonní seznamy pro veřejné použití (exponát č. 24).

Z profánních autorů je zde Petrarkovo „O životě poustevnickém“ s filigránovou dekora-

cí z české dílny na konci XIV. století (s dalšími přívazky spisů sv. Augustina).

Výsledky odborného průzkumu vystavených exponátů budou vzhledově shrnuty v publikaci, která vyjde pod názvem „Vyšebrodské iluminované rukopisy“ péčí krajské knihovny v Českých Budějovicích.

ZA VLAST.

Francouzské odbojové hnutí vzpomíná mimo jiné hluboce věřící hrdinky Berthie Albrechtové, členky vedení pařížského katolického odboje. B. Albrechtová pracovala v továrně; byla manželkou bankéře a matkou dvou dětí. Pracovala v odboji hned od roku 1940; po zatčení v Lyonu sice vyvázla předstíráním šilenství, gestapo ji však zatkl znovu u Cluny a byla v noci z 5. na 6. června státa ve Fresnes. Bylo jí 50 let.

Berthie Albrechtová napsala z vězení francouzským policistům, kteří byli původci jejího zatčení: „Odmítám před lidem i před dějinami obvinění, že poškozují národní obranu. Co jsem učinila, učinila jsem naprosto pro svoji vlast, proti nepříteli, a nikoliv proti své vlasti po boku nepřítelů.“

Po této hrdince byla v Paříži nazvaná ulice; na jejím nároží (s ulicí Beaujon) je pamětní deska B. Albrechtové. B. P.

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE, vysoký 35,2 m, typická staroruská dřevěná stavba bez hřebíků, která stojí ve vsi Varzuga na Kolském poloostrově, je nejsevernější památnou stavbou v Sovětském svazu.

ZAJÍMAVÉ SVĚDČTVÍ uveřejnil letos v květnu Erhard Heinrich z Crostwitz v berlinském časopise Křesťanskodemokratické unie v Německé demokra-

tické republice „Union teit mit“. Vyličil působení německé ozbrojené protifašistické skupiny Johannes Classena a Františka Haranta v oblasti Pulsnitz v polovině dubna roku 1945. Třetí skupině se podařilo probít se k vojskům 2. polské armády a spolu s nimi osvobodit jmenovanou obec, zachránit historický klášterní kostel Mariánskou Hvězdu před zničením a potom dosáhnout hlavní bitevní čáry sovětských vojsk. Zato poutní chrám v Rosenthalu, který náležel rovněž do správy kláštera Svaté Mariánské Hvězdy, zničili nacisté ještě 1. května 1945. Chrám byl po válce obnoven. bp

PAMÁTKA MÍROVĚHO PRŮKOPNÍKA

Mezi více než 1 650 oběťmi účastníků odboje, Němci i příslušníky jiných národů, kteří jen podle úředních úmrtních oznámení byli v letech 1940 až 1945 oběšením nebo šestím popraveni v „německém Sing Singu“, jak káznici v Brandenburg nazval Otto Buchwitz, byl P. Max-Joseph Metzger, jeden ze zakladatelů katolického mírového hnutí Una Sancta.

P. Metzger prožil již hrůzy první světové války, kdy byl v letech 1914–1915 divizním fardárem, a proto se trvale stal vášnivým průkopníkem míru. Byl nejen významným spoluprátelem Mírového svazu německých katolíků a funkcionářem Mezinárodní mírové ligy, nýbrž především autorem dopisu Adolfovi Hitlerovi, jemuž v roce 1943 adresoval výzvu, aby zanechal nesmyslné a prohrané války a kapitulací umožnil mírové urovnání. Tragickou odpovědí na tuto výzvu bylo zatčení a 17. dubna 1944 poprava P. Metzgera.

K ČLÁNKU DR. J. CIBULKY V MIN. ČÍSLE D. P.

1) K tomu viz především P. Meyvaert-P. Devos, Trois énigmes cyrilométhodienues de la „Légende italique“ résolues grace a un document inédit. Analecta Bollandiana 73/1955, str. 375–461.

2) Leonard Boyle, The Fate of the remains of St Cyril (Cyrille) et Methodie, i santi Apostoli Slavi. Roma 1964, str. 168). Je to základní pojednání o dějinách ostatků sv. Cyrila, jehož vývodů a pečlivě shromážděných dokladů bude zde užito v dalším zpracování otázky. Zato bylo nutno po stránce archeologické tu ukázat, že místo původního hrobu sv. Cyrila v „domním kostele“ pro nastalé stavební změny zašlo, takže učiněné dohady o něm (de Rossi, Mullooly, Wilpert) neodpovídají věrohodné původní zprávě.

3) Leonard Boyle, Petit Guide de Saint-Clément. Rome 1963, str. 16/17.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Šťastný Josef, novokněz, ustanoven dekretem č. 4316/65 od 15. července 1965 kaplanem u Nejsv. Srdce Páně v Praze-Vinohradech.

Barták Václav, novokněz, ustanoven dekretem č. 4462/65 od 1. srpna 1965 administrátorem v Bříství, okr. Nymburk, a dekretem č. 4463/65 excurrando administrátorem ve Vyšehořovicích, okres Praha-východ.

Hájek Jiří, novokněz, ustanoven dekretem č. 4460/65 od 1. srpna 1965 kaplanem na Svaté Hoře, okres Příbram, a dekretem č. 4461/65 excurrando administrátorem na Slivici, okr. Příbram.

Lazar Rudolf, administrátor, Petrovice, okr. Rakovník, ustanoven dekretem č. 4447/65 od 1. srpna 1965 administrátorem ve Vavřinci, okres Kutná Hora.

Pištek Jiří, kaplan u sv. Václava v Praze-Smíchově, ustanoven dekretem č. 4457/65 administrátorem v Pe-

trovicích, okres Rakovník od 1. srpna 1965 a dekretem č. 4458/65 excurrando administrátorem v Senomatech, okres Rakovník.

Homola Vojtěch, kaplan na Svaté Hoře, okr. Příbram, ustanoven dekretem č. 4456/65 od 1. srpna 1965 kaplanem u sv. Václava v Praze-Smíchově.

Pensionování:

Böh m Jaroslav, arciděkan a vikář, Tachov, odešel dnem 28. 6. 1965 do invalid. důchodu (č. 4064/65).

Úmrtí:

Sequens Hroznata Karel O. Praem., děk. v. v., Praha-Vršovice, zemřel 3. 6. 1965 ve věku 72 let (č. 3791/65).
Houdeček Josef Prokop OSB, důchodce v Dobříši, zemřel 20. 6. 1965 ve věku 83 let (č. 4002/65).

Karpíšek Jaroslav, farář v. v. Sv. Jan u Sedlčan, zemřel 9. 5. 1965 ve věku 78 let (č. 3464/65).

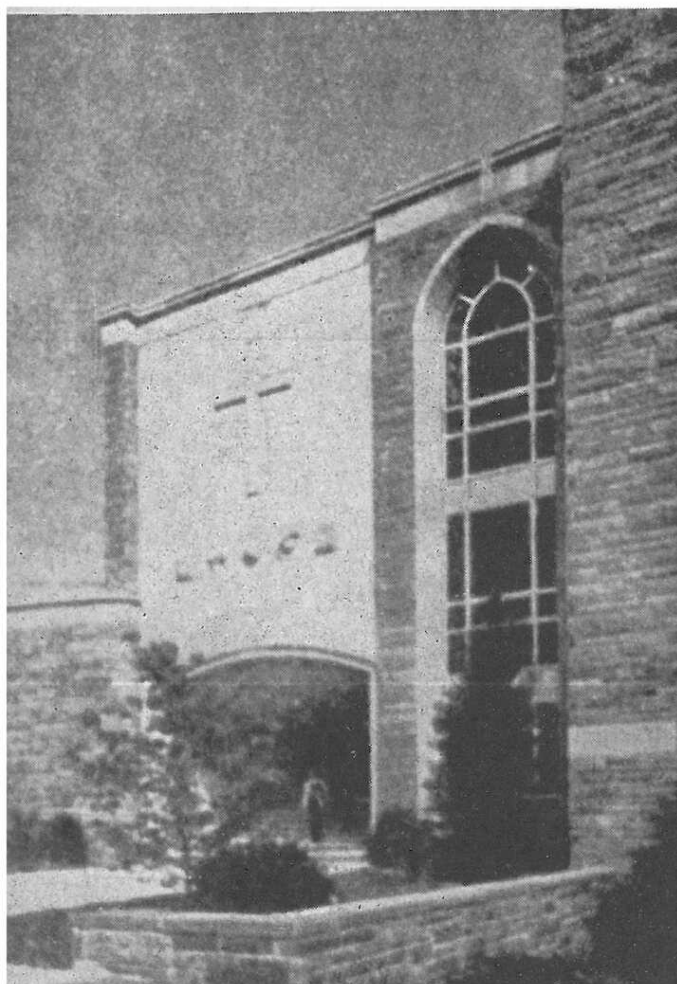
Limpouch Josef, prof. v. v., Potvorov, zemřel 17. 5. 1965 ve věku 70 let (č. 3600/65).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ — Ročník XV. — Číslo 8. — V Praze dne 10. října 1965

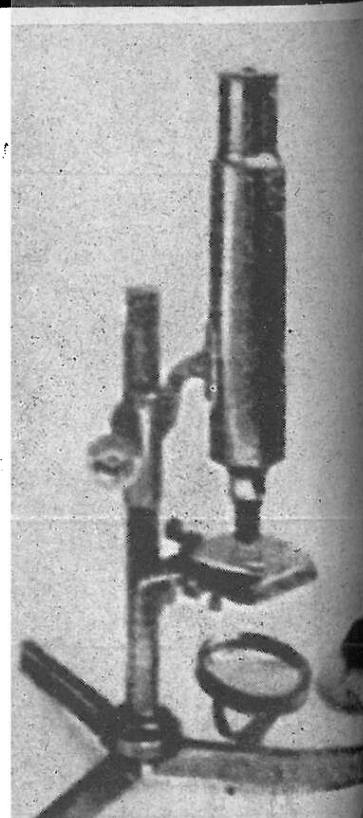
Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚCN. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na ½ roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 8. 10. 1965. — A-14*51688



První strana obálky: Carlo Saraceni: Svatý Sebestián (asi 1610 až 1615), olej na plátně. — Druhá strana obálky: Zahájení IV. sesse II. vatikánského koncilu v Římě. — Třetí strana obálky: Odlet čs. účastníků II. vat. koncilu do Říma, gen. taj. CMVKD dr. Josef Beneš a apošt. administrátor pražský biskup dr. František Tomášek, účastníci kursu přednášek CMVKD na Klínci, z instalace nového kanovníka P. Mojžíra Melana v Litoměřicích, účastníci zájezdu CMVKD do NDR

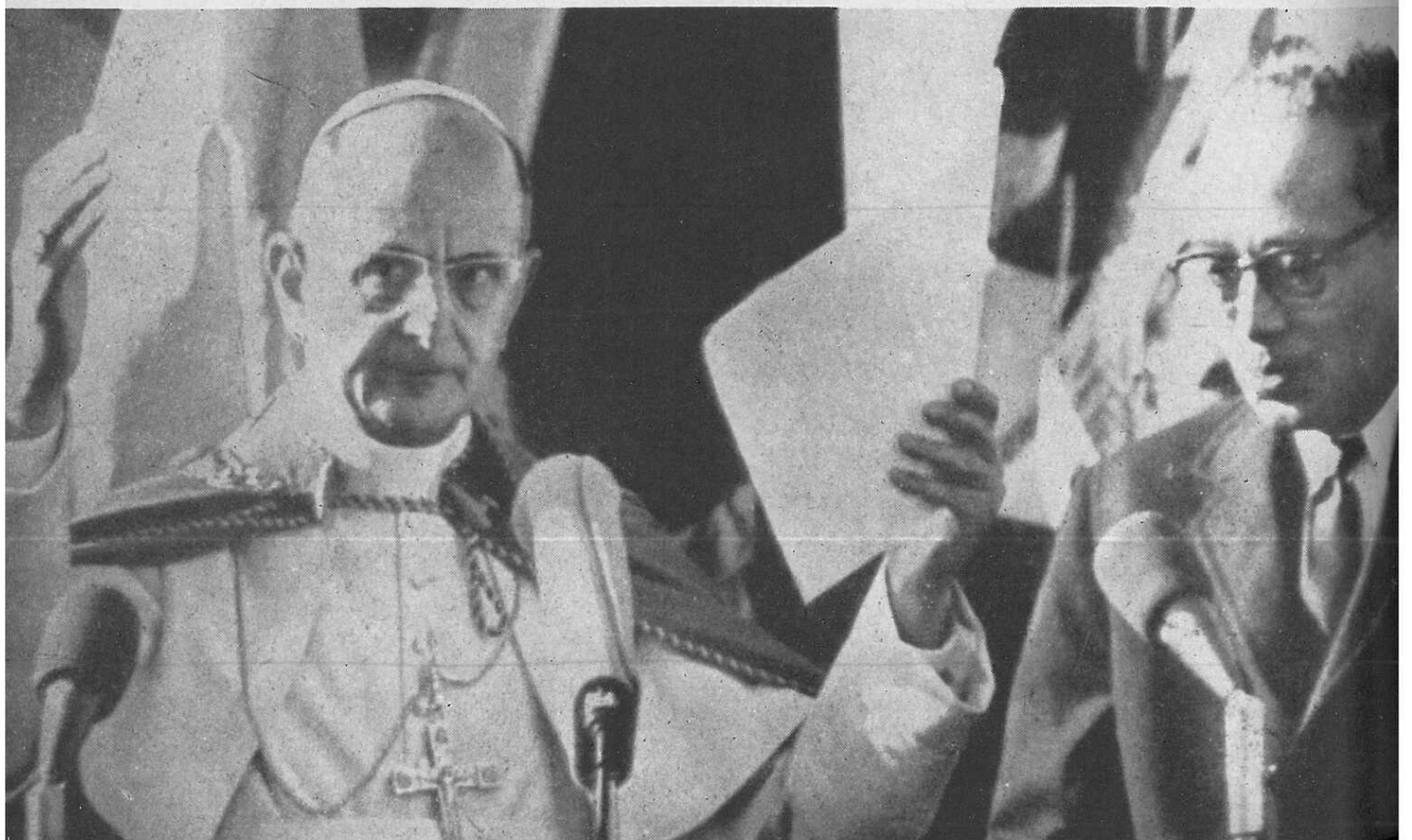


Čtvrtá strana obálky: K stému výročí vynálezu zakladatele genetiky J. G. Mendela. Na snímcích rodný dům v Hynčicích, v oblasti Kravařska v opavské části Slezska, starobrněnský klášter, kde Mendel vystudoval teologii a přijal jméno Gregor, J. G. Mendel jako opat augustiniánského kláštera na Starém Brně roku 1868, Mendelův ústav University Villanova, Pensylvánie, USA, a vědcův mikroskop.



UCHOVNÍ PASTÝŘ ⁹ 1965





DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XV., ČÍSLO 9. — LISTOPAD 1965

ORSAH: P. Svatopluk Láb: Povinnost modlitby a příkladu. O církvi ThDr. Josef Kubalík: Husitské pojetí Církve, ThDr. Jaroslav Michal: Účel manželství, ThDr. Josef Cibulka: Pohřbení Konstantina-Cyrila v Římě a osudy jeho ostatků, Dr. Václav Ryněš: Čtvrtý patron Čechů, Václav Oktábec: Liturgická obnova, ThDr. Karel Sanan: Pretatio defunctorum, Dr. František Voda: Dante Alighieri, Dr. Rudolf Fikerle: Kristus v české hudbě, Dr. Josef Beneš: Msgr. dr. Otto Leo Stanovský, P. Antonín Odvárka: V říši zlomeného kříže, Doba očima kněze: Z projevu Svatého Otce Pavla VI., Náš zápisník, Úřední zprávy.

POVINNOST MODLITBY A PŘÍKLADU

P. Svatopluk L á b

Závěr 2. světové války zastihl koncentrační tábor Dachau ve velké epidemii skvrnitého tyfu. Lidé, namačkaní v izolovaných barácích a ponechaní bez pomoci, umírali ve stále větším počtu. Z počátku je odváželi do krematoria skrytě, pak veřejně. Nejdřív desítky, pak stovky. Viděl jsem celé valníky nahých mrtvých lidských bytostí. Byli naházeni na sebe bez nejmenšího uspořádání, vyhublí, zsinalí, špinaví, s vytřeštěnými očima a vyceněnými zuby. Velké vozy stále a stále jezdily se zakulacenými hromadami těchto ubožáků po táboře, aby své strašné břemeno složily někde u krematoria nebo u místa, kde byly vykopány šachty společných hrobů.

Tato vzpomínka nevybledává ani po 20 letech, ale kdyby bylo možno, aby někdo mohl spatřit všechnu hrůzu onoho vraždění, zabíjení, popravy, stínání, věšení, vidět ďábelské bitvy tanků, děl a minometů, vidět boje námořních křižníků, tragédie minami potápěných lodí, nesmlouvavé boje ponorek a letadel a mohl spatřit všechnu spoušť, která vznikla leteckými nálety při svrhování tříštivých a zápalných bomb, myslím, že by přišel o rozum.

20 let již uplynulo od skončení největší války v dějinách a někdy se zdá, jako by tato dlouhá doba mnoho z toho již zahalila pláštěm zapomenutí. Není účelem této vzpomínky rozdmýchávat plameny pokleslých vášní nenávisti a pomsty nebo jítřit staré rány. Chce jen připomenout dvě povinnosti. Abychom my všichni, kteří jsme z Boží milosti a lásky tyto hrůzy války přežili, nezapomněli mezi světly oltářů dojemného měsíce předznamenání Dušičkovým dnem na oběti války. Připomínám kněze a řeholní bratry, kteří zemřeli v Dachau: Vladimír Čermák, P. Miloslav Filip, P. Josef Hájek, P. Josef Horký, P. Josef Kos, P. Josef Krebs (P. Adauctus), Msgr. Metoděj Kubáň, P. Antonín Lacina, Matěj Nožina, P. Václav Otáhal, P. František Pánek, PhDr. František Schubert, P. Josef Šumšal, Msgr. František Vaněk, P. Václav Volánek, opat Josef Vykoukal, P. Jaroslav Zámečník, P. Maxmilián Beran, P. Emanuel Hanuš, P. Josef Pašek, P. Ferdinand Prokop, P. František Vošta a ostatní, zemřelí po návratu domů, jakož i všechny zemřelé kněze jiných národností. Naše memento by mělo patřit všem — ať již položili své životy u Stalingradu, na Dukle, na bojištích ve Francii, Belgii, Itálii, Holandsku; těm, kdo přišli o život v Anglii, Africe i Japonsku. Neodpírejme svou prosbu i padlým poražených národů, těm, kdo nesouhlasili s nacistickým imperialismem a byli nahnáni jako „Kanonenfutter“ na jatka války v zájmu těch, kdo v bezpečí Wolfschanze a jiných krytů připravovali své mocenské plány na dobytí světa.

Když dnes slyšíme o nových a nových násilnostech, bojích a válkách, které hrozí vybočit z mezí lokálních konfliktů, vypadá to, jako bychom se dívali na ještě vzdálené černé mračno, zatahující se nad celou oblohou. Vidíme zákmity blesků, slyšíme dunění hromu. Nenechává nás to v jakémsi mátožném klidu — že to nějak dopadne? A právě nám, kněžím, to nesmí být lhostejné. Zvedají se stále více hlasy těch, kdo si uvědomují závažnost situace. Volají k nám hlasy lidí nevinne zabitých v koncentracích a na bojištích: Proto jsme nezemřeli, abyste se vy, kdo jste byli dřív jednotní v boji proti nacismu, pobíjeli mezi sebou!

Víme, že je tu i hlas Sv. Otce Jana XXIII. Připomeňme si jeho slova v encyklice „Pacem in terris“: „Všem lidem dobré vůle připadá nesmírný úkol: úkol obnovit vztahy soužití v pravdě, spravedlnosti, lásce a svobodě: vztahy soužití mezi jednotlivými lidskými bytostmi, mezi občany a příslušnými politickými společenstvími, mezi jednotlivci, mezi rodinami, zprostředkujícími organizacemi a politickými společenstvími na jedné straně a světovým společenstvím na straně druhé. Tento převznesený úkol znamená uskutečnit pravý mír v řádu stanoveném od Boha. Je jisté, že ti,

kdo propůjčují svou práci k obnovení vztahů společenského života podle naznačených zde měřítek, jsou nemnozí. Jim patří Naše otcovské ocenění, Naše naléhavá výzva, aby setrvali ve svém díle se stále obnovenou horlivostí“.

Ani Sv. Otec Pavel VI. nezůstal stranou. U příležitosti 20. výročí svržení atomové bomby na japonskou Hirošimu, řekl: „Modleme se za to, aby strašlivé umění — konstruovat takové zbraně, rozšiřovat jejich výrobu a schovávat je ke strachu lidstva — bylo ode všech jednomyslně a loyálně odsouzeno. Modleme se, aby tato ďábelská zbraň také nezahubila mír ve světě, aby neposkrvnila navždy čest vědy a nezrušila pro celou budoucnost rovnováhu života na této zemi. Modleme se o to, aby místo toho bylo světu dáno a zajištěno bratrství, mír a láska, a myslíme na to, že jedině Kristus nám může zaručit toto nejvyšší dobro.“

Jak vážně Sv. Otec posuzuje situaci, poznáváme z toho, že neváhá jet ani do Ameriky na Valné shromáždění OSN a v závěru cesty sloužit mši sv. právě za mír.

V podstatě tu nebylo řečeno víc, než dosud v tomto smyslu řekli nebo napsali jiní. Je tu však jeden aspekt, který si někdy dost dobře neuvědomujeme. Je to povinnost správných závěrů. Vždyť při úplném konci této příšerné války vybuchly dvě atomové bomby. Jako poslední varování, poslední výstraha lidstvu. Jako by Pán dal svobodně lidské vůli na vybranou: Život nebo smrt, vzestup nebo pád, sbratření nebo nenávisť a zkázu.

Naši kněžskou povinností je modlitba za mír. „To je tak ušlechtilé a vznešené dílo, že je lidské síly, třebaže povzbuzované veškerou chvályhodnou dobrou vůlí, nejsou s to uvést ve skutek. Aby lidská společnost byla co možno nejvěrnějším zrcadlem Božího Království, je třeba pomoci shůry.“ (Pacem in terris.)

Zároveň nás to vše zavazuje k tomu, abychom ve svých možnostech působili na věřící. Vždyť, jak píše Jan XXIII. ve své encyklice, „každý věřící musí být v tomto našem světě jiskrou světla, ohniskem lásky, oživujícím kvasem v zástupu: a tím více jím bude, čím více bude žít ve svém nitru ve společenství s Bohem. Není vpravdě míru mezi lidmi, není-li mír v každém z nich, nastolí-li každý sám v sobě řád daný Bohem“.

Druhý vatikánský ekumenický sněm

O CÍRKVI

Dogmatická konstituce

Hlava VIII.

O BLAHOŠLAVENÉ PANNĚ BOHORODIČCE V TAJEMSTVÍ KRISTOVĚ A CÍRKVI.

I. Úvod.

52. Nejdobrotivější a nejmoudřejší Bůh chtěje naplnit vykoupení světa, „jakmile přišla plnost času poslal svého Syna, který se zrodil z ženy — abychom byli přijati za syny Boží“ (Gal IV, 4—5). „Jenž pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe a vtělil se z Ducha svatého z Marie Panny.“ Toto božské tajemství spásy se nám zjevuje a pokračuje v Církvi, již Pán ustavil jako své tělo a v ní věřící zapojujíce se na Hlavu Kristovu a jsouce ve společenství se všemi jeho svatými mají též na prvním místě ctít památku „blahoslavené Marie vždy Panny, Rodičky Boží a Pána našeho Ježíše Krista“ (2).

53. Neboť Panna Maria, jež po zvěstování andělským Slovo Boží srdcem i tělem přijala a Život světu zrodila, jako pravá Matka Boží a Vykupitelova je uznávána a ctěna. Pro zásluhy svého Syna byla vykoupěna vznešenějším způsobem a s Ním spojena úzkým a nerozvížitelným poutem, tímto svým nejvyšším posláním a důstojností je ozdobena, že je Rodička Syna Božího a tudíž přemilou dcerou Otce a stánkem Ducha svatého a tímto darem význačné milosti daleko předčí všechny jiné tvory nebeské i pozemské. Zároveň však je ve spojení se všemi lidmi, majícími být spaseni, v kořeni Adamově, ba „je plně matkou údů Kristových — poněvadž láskou spolupracovala, aby věřící se zrodili v Církvi, čímž jsou údy oné Hlavy“ (3). Z toho důvodu též jakožto význačný ba jedinečný úd Církve je oslavována jako její předobraz ve víře a lásce a nejosvědčenější příklad, a katolická Církev poučena Duchem svatým ji uctívá s nejněžnější oddaností jako milovanou matku.

54. Proto posvátný sněm vykládající nauku o Církvi, v níž božský Vykupitel přináší spásu, usiluje pečlivě objasnit jak úlohu blahoslavené Panny v tajemství Vtěleného Slova a Mystického Těla, tak i povinnosti lidí vykoupěných vůči Bohorodičce, matce Kristově a matce lidí, zvláště věřících, aniž by však měl na mysli předkládat úplnou nauku o Marii nebo řešit otázky prací bohoslovců dosud k úplnému světlu nedovedené. Tudíž zůstávají ve svém právu ony názory, jež jsou volně hlášány o Oné, jež ve svaté Církvi zaujímá po Kristu místo nejpřednější a nám velmi blízké (4).

II. O úloze b. Panny v ekonomii (plánu) spásy.

55. Posvátná písma Starého a Nového zákona i cti-hodná tradice (ústní podání) poukazují na úlohu matky Spasitelovy v ekonomii spásy způsobem velmi jasným a předkládají nám její poslání k nahlédnutí. Knihy Starého zákona sice popisují dějiny spásy, jimiž je připravován postupně příchod Krista na svět. Tyto prvotní doklady, pokud jsou v Církvi čteny a ve světle dalšího a plného zjevení chápány, krok za krokem jasněji vynášejí na světlo postavu ženy, matky Vykupitele. Ona v tomto světle je již prorocky nastíněna v zaslíbení, jež bylo dáno prvním rodičům — padnuvším do hříchu. o vítězství nad hadem (srov. Gen. III, 15). Podobně Ona je tou Pannou, jež počne a porodí Syna, jehož jméno bude nazváno Emmanuel (srov. Iz. VIII, 14; Mich. V, 2—3; Mat. I, 22—23). Ona vyniká mezi pokornými a chudými Páně, kteří s důvěrou doufají od Boha spásu a ji přijímají. S Ní, jakožto přeslavnou Dcerou Siónu po dlouhém očekávání zaslíbení se naplní časy a je nastolena nová ekonomie, když Syn Boží z ní přijal lidskou přirozenost, aby člověka vykoupil z hříchu tajemstvím svého těla.

56. Otec milosrdenství však chtěl, aby předcházelo

vtělení přijetí předurčené matky, aby tak, jako kdysi žena přivedla ke smrti, tak i žena přivedla k životu. To platí skvěle o matce Ježíšově, jež sám Život vše obrozující světu zrodila a od Boha byla nadána dary důstojnými takovéhoho úkolu. Proto nedvno, že u svatých Otců zavládl obyčej, že nazývali Bohorodčku plně svatou a nedotčenou nějakou poskvrnou hříchu, jakoby Duchem svatým očištěnou a nově utvárněným tvorem (5). Nazaretská Panna jedinečným leskem svatosti od prvního počátku svého početí ozdobená je pozdravena na příkaz Boží Andělem zvěstujícím jako „milosti plná“ (srov. Luk. I. 28) a sama odpovídá nebeskému poslu: „Ejhle dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého“ (Luk. I. 38). A tak Maria dcera Adamova souhlasící se slovem Božím, se stala matkou Ježíše a plnic vůli Boží plným srdcem, nemajíc žádné překážky stran hříchu, se zasloužila jako služebnice Páně osobě a dílu svého Syna a pod Ním a s Ním z milosti všemohoucího Boha slouží tajemství vykoupění. Právem tedy svatí Otcové soudí, že Maria nejen trpně byla použita Bohem, ale též svobodnou vírou a poslušností spolupracuje na lidské spásě. Ona totiž, jak praví sv. Irenej, „poslušností sobě i celému pokolení lidskému se stala příčinou spásy“ (6). Proto mnozí staří Otcové v kázání svém rádi tvrdí: „Zamotaný uzel neposlušností Evy došel rozuzlení poslušností Marie; co svázala panna Eva svou nevěrou, to rozvázala Panna Maria svou vírou“ (7). A srovnávajíc s Evou nazývají Marii „matkou živých“ (8) a velmi často zdůrazňují: „Smrt skrze Evu, život skrze Marii“ (9).

57. Toto spojení Matky se Synem ve spásenosném díle od chvíle panenského početí Krista až do jeho smrti je zřejmé. Nejprve, když Maria spěchající navštívit Alžbět, je od ní zdravena jako blahoslavená pro svou víru ve slíbenou spásu a předchůdce Páně v lůně matky své poskočil radostí (srov. Luk. I. 41–45); při narození Páně, když Bohorodička svého Syna, jenž její panenskou neporušenost nezrušil, nýbrž posvětil (10), ukazovala radostně pastýřům a mudrcům. Když pak Ježíš v chrámu, přinesší obět chudých, obětovala Hospodinu, slyšela Simeona, jak předpovídá, že její Syn je určen na znamení, jemuž bude odpíráno, a že její vlastní duši pronikne meč, aby se projevilo smýšlení mnoha srdcí (srov. Luk. II. 34 až 35). Hocha Ježíše ztraceného a s bolestí hledaného rodiče jeho našli ve chrámu zaujatého tím, co je Otce jeho nebeského; avšak nesrozuměli slovům jeho. Matka však vše uchovávala v srdci svém rozjímajíc (srov. Luk. II. 41–51).

58. Ve veřejném životě Ježíšově Matka Jeho se objevuje hned na počátku, když při svatbě v Káni Galilejské pohnuta milosrdenstvím přivedla svou přímlovou počátek dítu Ježíše Mesáše (Jan II. 1–11). Během kázání Jeho slyšela slova, jimiž Syn království Boží vynáší nad vztahy tělesné a pokrevní a blahoslaví ty, kteří slyší a střeží slovo Boží, jako to ona sama věrně plnila (srov. Luk. II. 19 a 51; Mk. 3, 55). A také bl. Panna prospívala ve víře a své spojení se Synem věrně dovršuje pod křížem, kde stanula ne bez úradku Božího (srov. Jan XIX. 25), se svým jednorozným Synem spolutrpi a přidružuje se k jeho oběti svou mateřskou duší a souhlasí láskyplně s obětí žertvy zrozené z vlastního lůna; a nakonec tímž Kristem Ježíšem, umírajícím na kříži je předána jako matka učedníkovi těmito slovy: „Žepo, hle syn tvůj“ (srov. Jan XIX. 26–27). (11)

59. Poněvadž však se zalíbilo Bohu tajemství lidské spásy neprojevovatí slavnostně před tím, než vylil přislíbeného Ducha svatého Kristem, vidíme apoštoly před dnem letnic „dlíci jednomyslně na modlitbě se ženami a s Marií, matkou Ježíšovou, a s jeho bratry“ (Sk. ap. I. 14). Marii svými modlitbami prosící o dar Ducha, jenž ji zastínil již při Zvěstování. Nakonec Neposkvrněná Panna „uchráněná ode vši poskvrny hříchu dědičného“ (12), když dovršila běh svého pozemského života, je s tělem i s duší vzata do nebeské slávy (13) a jakožto Královna všech, povýšená Pánem, aby se plněji přivínila k Synu svému, Králi králů (srov. Zjev. XIX. 16) a vítězí nad hříchem i smrtí (14).

III. O blahoslavené Panně Marii

60. Jediný je náš prostředník podle slov apoštoloých: „Je totiž jeden Bůh, jeden i prostředník mezi Bohem a

lidmi, člověk Ježíš Kristus, jenž dal sám sebe v oběť jako ko výkupné za všechny“ (1. Tim. II. 5–6). Mateřské poslání Marie vůči lidem vjem nikterak nezastihuje, aniž umenšuje toto jediné prostřednictví Kristovo, nýbrž poukazuje na jeho sílu. Neboť veškerý spasitelný vliv blahoslavené Panny na lidi nevytvěrá z nějaké nutnosti, nýbrž jedně z milosti Boží a z přebytku zásluh Krista, opírá se o prostřednictví Jeho, od něho naprosto odvisí a čerpá svou účinnost a sílu z něho. Nepřekáží však nikterak bezprostřednímu spojení věřících s Kristem, nýbrž je naopak podporuje.

61. Blahoslavená Panna od věčnosti předurčená spolu s vtělením Slova Božího jako Matka Boží úradkem Boží Prozřetelnosti, se stala na této zemi vznešenou matkou božského Spasitele, úctyhodnou družkou před jinými a pokornou služebnicí Boží. Tím, že Krista počala, zrodila živila, ve chrámu Otce při Ném byla, se svým Synem na kříži umírajícím spolutrpi, zvláštním a jedinečným způsobem spolupracovala na díle Spasitelově poslušnosti, vírou, nadějí a vroucí láskou pro obnovení nadpřirozeného života duší. Proto je naší matkou v řádu milosti.

62. Toto mateřství v ekonomii milosti trvá neustále od okamžiku souhlasu, který při Zvěstování věrně projevila a který pod křížem neochvějně měla až do konce všech věků. Neboť i na nebi toto spásenosné poslání neodložila, nýbrž mnohonásobnou svou přímlovou nám vyprošuje dary věčné spásy (15). S mateřskou svou láskou pečuje o bratry svého Syna, kteří dosud putují na zemi a jsou vystaveni nebezpečím a úzkostem, dokud nedou dovedeni do šťastné vlasti. Pročež blahoslavená Panna je vzývána v Církvi jako Přímlovkyně, Pomocnice, Orodovnice, Prostřednice (16). Tomu je však rozuměti tak, že tím se nic na důstojnosti a účinnosti jedinečného Prostředníka neubírá, aniž přidává (17). Neboť žádný tvor nemůže být srovnáván s vtěleným Slovem a Vykupitelem. A jako kněžství Kristovo je sdělováno rozličnými způsoby jak kněžím, tak se na něm účastní i svým způsobem věřící lid, jako dobrota Boží skutečně se ve tvorech různým způsobem sdílí, tak také jedinečné prostřednictví Vykupitele nevyklučuje, ale připouští spolupráci u tvorů. Církev tudíž neváhá vyznávatí takového podřízené poslání Marie, stále jej zakouší a doporučuje srdci věřících, aby podporování touto mateřskou ochrannou újeji přilnuli ke svému Prostředníku a Spasiteli.

63. Blahoslavená Panna však darem a posláním božského mateřství, jímž je spojena se Synem Vykupitelem, a svými jedinečnými milostmi a úkoly též je v nejužším spojení s Církví. Bohorodička je typem, předobrazem Církve, jak už učil sv. Ambrož, totiž v řádu víry, lásky a dokonalého spojení s Kristem (18). Neboť v tajemství Církve, jež plným právem se též zove matka a panna, blah. Panna Maria předcházela a dává jedinečný příklad jak pannám, tak matkám (19). Vždyť svou vírou a poslušností vyniká, na zemi rodí samého Syna Otce, a to bez muže, zastíněna Duchem svatým, jakožto nová Eva nedopřává víry starému hadu, nýbrž svou víru jedinec bez jakýchkoli pochyb věnuje poslu Božímu. Zrodila však Syna, jež Bůh postavil jakožto prvorozeného mezi mnohými bratry (Řím. VIII. 20) totiž věřícími, k jejichž zrození a vychování spolupracuje v mateřské lásce.

64. Avšak Církev uvažujíc o její tajuplné svatosti a napodobujíc její lásku a plnic věrně vůli Otce, skrze slovo Boží věrně přijaté i sama se stává matkou: neboť kázáním a křtem dítka počaté z Ducha svatého a zrozené z Boha rodí k novému a nesmrtelnému životu. A sama je i pannou, jež svému Snoubenci plně a čistě zachovává věrnost a napodobujíc matku svého Pána spolu s Duchem svatým panensky zachovává neporušenou víru, pevnou nadějí a upřímnou lásku (20).

65. Zatím co Církev v blahoslavené Panně již dosáhla dokonalosti, již se stala bez poskvrny a vrásek (Ef. V. 27), věřící křesťané dosud usilují, aby bojujíc s hříchem rostli ve svatosti; a proto své oči pozvedají k Marii, jež září celému společenství vyvolených jako vzor ctností. Církev zbožně o Ni uvažujíc a ve světle Slova tělem učiněného rozjímajíc, uctivě vstupuje hlouběji do nejvyššího tajemství vtělení a svému Snoubenci se více a více připodobňuje. Vždyť Maria, jež do dějin spásy vstoupila, v sobě sdružuje jaksi ta největší tajemství víry a vě-

řící ke svému Synu a Jeho oběti i k lásce Otce nebeského volá. Církev však, usilující o slávu Kristovu, se stává podobnější svému vznešenému předobrazu, vytrvale pokračující ve víře, naději a lásce a hledá ve všem vůli Boží a před ní se sklání. Tudíž i ve svém apoštolském díle Církev plným právem vzhlíží k Tě, jež zrodila Krista, a tak usiluje, aby z Ducha svatého počatý a z Panny narozený též v srdcích věřících skrze Církev se zrodil a rostl. Tato Panna ve svém životě byla příkladem onoho mateřského citu lásky, jímž musí být prodchnuti všichni pracující v apoštolském poslání Církvě na znovuzrození lidí.

IV. O účtě blahoslavené Panny v Církvi

66. Maria povýšená milostí Boží po svém Synu nade všechny anděly a lidi je uctívána Církví zvláštní úctou jakožto Matka Boží, jež byla účastna na tajemstvích Kristových. A vskutku, od nejstarších dob bl. Panna je uctívána pod názvem „Bohorodičky, pod jejíž ochranu se věřící utíkají ve všech nebezpečnostech a svých potřebách“ (21). Proto zvláště od sněmu v Efesu účta lidu Božího vůči Marii podivuhodně vzrostla v lásce, vzývání a napodobování podle prorockých slov samé Panny Marie: „Neboť hle, od této chvíle budou mne blahoslaviti všechna pokolení, protože veliké věci mi uděl. Mocný.“ (Luk. I. 48.) Tento kult, pokud v Církvi vždy byl a ač je jedinečný, přece se podstatně liší od kultu klanění, jenž přísluší Vtělenému Slovu, Otci i Duchu svatému. Neboť rozličné způsoby zbožnosti vůči Boží Rodičce, jež Církev v mezích zdravé a pravověrné nauky podle okolností časových i místních a podle povahy věřících schvalovala, to působí, aby, zatím co Matka je uctívána, Syn její, pro nějž všechno (Kol. I. 15–16) a v Němž se zalíbilo poznání Otci v plnosti sídleti (Kol. I. 19), byl řádně poznáván, milován, oslavován a Jeho příkazy zachovávaly.

67. Posvátný sněm po poradě tuto katolickou nauku učí a zároveň všechny syny Církvě napomíná, aby úctu, zvláště liturgickou, vůči bl. Panně ušlechtilé podporovali, praxi i úkony zbožnosti vůči ní během staletí doporučené Učtelským úřadem měli ve vážnosti, a to, co v dřívějších dobách o účtě obrazů Krista, Panny Marie a svatých bylo rozhodnuto, zbožně zachovávali (22). Avšak vybízí teology a kazatele slova Božího naléhavě, aby rovněž od každého nesprávného nadsazování (superlative) stejně jako od nemístné úzkostlivosti mysli při úvahách o jedinečné důstojnosti Bohorodičky vážně upustili (23).

Studující Písmo svaté, svatého Otce a Učitele a liturgie Církvě pod vedením Učtelského úřadu, necht správně osvětluji poslání a privilegia blahoslavené Panny, jež vždy mají vztah ke Kristu, původu vši pravdy, svatosti i zbožnosti. Necht se úsilovně chránit všeho jak ve slo-

vech, tak ve skutcích, co by mohlo oddělené bratry nebo kohokoli jiného uvést v omyl stran pravé nauky Církvě. Necht připomínají věřícím, že pravá zbožnost k Panně Marii nespočívá v neplodném a přechodném citu, ani v jakési prázdňové důvěřivosti, nýbrž vychází z pravé víry, jíž jsme přiváděni k uznání vznešenosti Bohorodičky a jsme povzbuzováni k synovské lásce k naší Matce a k napodobování jejích ctností.

V. Maria, znamení jisté naděje a útěchy putujícímu lidu Božímu

68. Prozatím však Matka Ježíšova, pokud je v nebi oslavená již s tělem i duší, je obrazem a vzorem Církvi, jež dojde dokonání v budoucím věku, a tak těm na zemi, dokud nepřijde den Páně (srov. 2. Pet. 3, 10) jakoby znamením jisté naděje a útěchy září putujícímu lidu Božímu.

69. Posvátnému sněmu tomuto přináší velikou radost a útěchu, že též mezi oddělenými bratry jsou ti, kteří Matce Páně a Spasitele přinášejí povinnou uctu, zvláště u Východních křesťanů, kteří se s námi sdružují k účtě Bohorodičky vždy Panny s vroucím podnětem a s oddaným duchem (24). Všichni věřící v Krista necht vznášejí k Matce Boží a Matce lidí své vytrvalé prosby, aby Ona, jež v prvotní Církvi svými modlitbami se podílela, nyní jsouc povýšena v nebi nade všechny svaté a anděly ve společenství všech svatých se přimlouvala u svého Syna, dokud všechny rodiny národů, ať už jsou ozdobeny jménem křesťanů či ty, které dosud svého Spasitele neznají, v míru a svornosti v jeden lid Boží se šťastně sdružily ke slávě Nejsvětější a jediné Trojice.

Poznámky: *Klond: Matka Boží v židovské náboženství - 1940.*

- 1) Credo ve Mši svaté.
- 2) Canon Mše svaté.
- 3) Sv. Augustin: De s. Virginitate-PL 40, 399.
- 4) Pavel VI.: Allocutio na koncilu 4. XII. 1963.
- 5) Sv. Germán: Hom. in Ann. Deiparae-PG 98, 328.
- 6) S. Ireneus: Adv. haer. PG 87, 959.
- 7) S. Ireneus: Adv. haer. PG 87, 959.
- 8) S. Ephraim: Haer. PG 42, 728.
- 9) S. Jeroným: List 22-PL 22, 408.
- 10) Conc. Later. 649.
- 11) Pius XII.: Mystici Corporis — 1943.
- 12) Pius XII.: — 1950.
- 13) Pius XII.: Enc. Ad coeli reginam — 1954.
- 14) Kleutgen: De mysterio Verbi incar. IV. hl.
- 15) Lev XIII.: Enc. Adiutricem populi — 1895.
- 16) S. Ambrož: List 63 — PL 16, 1218.
- 17) S. Ambrož: Exp. luc. II. — PL 15, 1555.
- 18) S. Petr Dam. Serm. 63.
- 19) S. Ambrož: Exp. Luc. X. 25.
- 20) Sub tuum praesidium.
- 21) Conc. Nicaen. II. 787.
- 22) Pius XII.: Ad coeli regina 1954.
- 23) Pius XI.: Enc. Ecclesiam D. 1923.
- 24) Pius XII.: Enc. Fulgens corona 8. XII. 1953.

HUSITSKÉ POJETÍ CÍRKVE

Třetí část traktátu Ragusinova „De ecclesia“ je nejzajímavější.

Podle svatého Augustina (Epištola fundamenti) dokazuje mistr z Dubrovníku pravou církev na základě 5 znaků. Uvádí totiž jako známkou pravosti církve: 1. moudrost a neporušenost víry, 2. souhlas národů, 3. autoritu potvrzenou zázraky, 4. poslušnost apoštolskou hlavně ve stolci Petrovu, 5. sám název „církev katolická“.

Prvým znakem pravé katolické církve je *přečistá moudrost* v církvi. Již v tomto ohledu sv. Jeroným se dovolával čistoty víry, jíž nenalézal u východních církví, nýbrž u apoštolské stolice v Římě. Píše papeži Damasovi: „Já nenásleduji nikoho jiného než Krista, neboť ve společenství s Tvým Blahorodím, to jest se Stolicem Petrovým, se sdružuji. Víím, že na oně skále byla zbudována církev. Kdokoli pojedl beránka mimo tento dům, je cizinec. Jestliže nebude kdo v arše Noemově, zahyne za potopy“ (List XV).

„Hle, jak jasně píše tento přeslavný Učitel, jež nevýslovnými chválami zahrnuje Východ i Západ a jehož věhlas by měl tím spíše pohnout Čechami a všemi slovan-

skými kraji a královstvími, poněvadž je téhož jazyka slovanského a ozdobil svým původem slavné naše království dalmatské a město Stridon. A tento slavný Učitel si stěžuje, že na Východu celotkané roucho Páně je poněmáhu na kousky trháno a vlci totiž bloudící tam ohrožují vinici Kristovu. A to, bohužel, dnes shledáváme i v Království českém, kde církev a katolická víra jsou rozličně trhány a křesťané rozštěpeni na různé sekty jako Pražanů, Táborů, Sirotek, ba i Adamitů proti sobě bojují, avšak zároveň svorně stojí proti církvi katolické podle známého výroku sv. Isidora: „Bloudící navzájem se drásají a kouší, ač navzájem jsou rozdělení, jsou však jednotní vůči pravé církvi.“ Proto by si měli Čechové připomenouti slova sv. Jeronýma, že čistá nauka je uchována jediné v římské církvi a Stolec Petrův znamená řídící zdroj pravdy“ (f. 281). A zdůrazňuje nyní autor, že nejvyšší autoritou v církvi je dnes všeobecný sněm, který se sešel v Basileji a dosud není skončen. Ačkoliv Bůh si vyvolil zprvu neučené rybáře za apoštoly a jejich hlásání evangelia potvrzoval zázraky, později vzbuzoval proti bludařům k obhájení víry učené obhájce. A tak

se vyvinula gēnerální studia (university). „Kde však upadají tyto univers. ty, tam upadá též víra. Podobně v Čechách, pokud studium pražské university kvetlo, království Čechů po celém světě bylo známo jako věrné, mírumilovné a slavné. Jakmile však bylo některými lidmi podvráceno, již bylo toto království zaplaveno rozličnými bludy a všude rozhlašováno jako zloprověšené. — Místo vynikajících mistrů a doktorů v celém království zbylo něco málo „mistříků ve svobodných vědách (magistrunculi in artibus), jichž povrchností a osudnou opovázlivostí se rozdělilo království na množství sekt a dle slov Spasitele takové království čeká zkáza. V katolické církvi však přes všechny nedostatky uvedené zdroje moudrosti dosud kvetou a na nich se uchovává jednota víry. Tak ve Francii kvete universita v Paříži, Toursu, Avignonu, ve Španělsku: Salamanka, Valadolid, v Anglii: Oxford, Cambridge, v Německu: Kolín, Vídeň, Heidelberg, Lovagene, v Polsku: Krakov, v Itálii: Řím, Bologna, Sienna aj. Dále čtyři řádová učiliště kvetou jako 4 zdroje a prameny věd.“ Tyto univers. ty a řády Čechové ze svého království vypudili a nutně došlo k tomu, že též nejčistší moudrost víry byla vypuzena a s nimi odešla do vyhnanství (exulavit) - f. 291b.

Druhým znamením pravosti církve je podle sv. Augustina *souhlas národů* v jedné víře. V jednotě katolické víry trvají dosud slavná království křesťanská: Itálie, Francie, Španělsko, Portugalsko, Anglie, Uhry, Polsko, Norsko, Švédsko a kdysi též slavné království Čechy. Husité však tvrdí, že pravou církví je jedině církev předurčených a pravou církví byla jenom prvotní církev, v níž kvetly ctnosti. Také východní církve prý žijí lépe a dokonaleji následují Krista nežli církve římská, kde se žije opačně proti zásadám Páně. Neboť Kristus byl pokorný, chudý, plný svatosti a čistoty, kdežto papež a ostatní prelát v římské církvi jsou pyšní, nádherymilovní, ještětší, bohatí, smyslní, svatokupci a vůbec plní špatností. Proto česká církev usiluje o to, aby se podobala církvi prvotní: 1. ve víře, 2. ve svátostech, 3. v životě.

Ragusinus soudí, že to vše jsou jenom výmluvy. Pravá církev Páně nemůže být mezi rozkolníky. Dle sv. Cyrilliana: „Nemůže mít Boha za otce, kdo se nedrží jednoty se všeobecnou církví. Necht si Čechové uvědomit, zda tato jednota ve víře a svátostných obřadech je u nich, kdy mezi nimi někteří se zovou Pražané, jiní Táboři, jiní Siroťci a jsou mezi nimi ještě další odrůdy sekt“ (f. 307). Pokud jde o srovnání mravní dokonalosti křesťanů východních a západních, píše autor, „nemohu souditi, poněvadž jsme v oněch končinách východních křesťanů nikdy nebyl“ (314b). Doufám však, že i v západní církvi se najde mnohem více opravdových křesťanů než jak prohlašují pomlouvači svaté římské církve. Pokud jde o nádhru při bohoslužbách, důvodem je bohopot. Ovšem mistr z Dubrovníku nemíní hájiti přepych a nádhru v církvi a proto zapíráhá Otce sněmu: kardinály, patriarchy, arcibiskupy, biskupy, preláty a všechny duchovní spolubratry, kteří se sešli na sněmu basilejském, aby neohlížejíce se do zadu, bez meškání „přistoupili k opravdové a skutečné reformě církve v hlavě i údech, jež by se líbila Bohu a přebudovala svět. Neboť bez této nápravy, již má být obnoven mír mezi Bohem a námi, se nezabrání jinak roztržce ve víře, aniž se obnoví mír časný! (317b). Mají-li v Čechách víru jako měla prvotní církev, pak musí uznávat prvenství Petra a jeho nástupců v církvi. Pokud jde o svátostné obřady, je třeba se řídit předpisy církve, jež má moc klíčů. A konečně, žijí-li husité jako první křesťané, pak by se museli radovat v pronásledování, zlo by odpláceli dobrem — a nekonali by tak strašných věcí, jež se přiči nejen prvotní církvi, nýbrž i církvi dnešní.

Třetím znakem pravé církve je *autorita potvrzená zázraky*. Apoštolé hlásali volně evangelium a dokazovali své poslání zázraky. Autorita klíčů církve je potvrzena starobylostí. A o tom by měli přemýšlet i též husité. Neboť po mnohá staletí v církvi katolické je zvyk podávat sv. přijímání laikům pod jednou způsobou a proti starobylému zvyku novotářů zaměnili jednu způsobu za obojí a tvrdí, že je to nutné ke spasení.

Čtvrtým znakem pravé církve je *poslušnost biskupů* na stolici Petrově. Mnozí odpůrci prvenství papežského

popírají skutečnost, že Petr byl v Římě, poněvadž o tom prý není zmínky v Písmu, ba sv. Lukáš ve Skutcích ap. ani slůvkem se nezmiňuje o sv. Petru v Římě. O skutečnosti pobytu Petrova svědčí historiograf Hegesipus, historik Eusebius, sv. Ambrož i sv. Jeronym a celá řada jiných. Proto nástupci sv. Petra v biskupství, jsou též jeho nástupci v prvenství. Rovněž nesprávné je tvrzení husovo, jež bylo odsouzeno na sněmu v Kostnici, že „papežská důstojnost byla zřízena císařem a papežské prvenství vytrysklo z moci císařské“ (srov. Dz. 635). K tomu náhledu došli odpůrci primátu papežského z nepochopení tzv. doňace Konstantinovy a aktů papeže Silvestra. Naopak přednost církve římské pochází od Krista podstatně, od Petra druhotně a ze souhlasu církevních sněmů dodatečně. Město Řím má své prvenství nad ostatními církvemi nikoli proto, že bylo hlavním městem říše římské, nýbrž proto, že v Římě sv. Petr zřídil své biskupství. Prvenství biskupa římského uznávaly sněmy: nicejsky, na chalcedonském Otcové řečtí zvolali: „Kéž žije po mnohá léta Lev, apoštolský a ekumenický patriarcha. Petr skrze Lva promluvil.“ Totéž se opakuje za papeže Agathona na sněmu cařihradském atd. Východní Otcové uznávali jasně prvenství římského biskupa. Stačí uvést: sv. Cyrilla Alex., sv. Maxima, sv. Athanáše, sv. Jana Zlatoústého. Ano, kdo se odděl od Stolce Petrova, uschne jako věttem odráznutá od stromu. A to je jasně vidět v současném rozkolu, jenž byl zaveden v kdysi slavném království českém s takovou krutostí a posláním sněmu basilejského je toto slavné království očistiti ode vsi poskvrny bludu a rozkolu.

Dále vysvětluje svému odpůrci mistr z Dubrovníku, v jakém smyslu se třeba dívat na autoritu Písma a církve. Jestliže Rokycana vytýká katolíkům, že staví autoritu církve nad autoritu Písma sv. a dovolává se při tom sv. Augustina a Tomáše Valdenského z Anglie zvaného „malleus viclefistarum“, činí tak neprávem. Svátý Augustin chtěl říci bludařům: „Nevěřil bych, že ono je evangelium Kristovo, kdyby mne k tomu nepřiměla autorita církve, která řečená evangelia přijala a schválila. Také my katolíci klademe na prvé místo autoritu evangelia a Písem svatých a na druhém místě autoritu církve, jež nám Písma neomylně vykládá. A je to autorita nejen církve prvotní, nýbrž též autorita církve dnešní a nám současné. A končí svůj traktát pozvdechem: „Jak musí býti bezbožný ten, kdo tvrdí, že celá církev v nespokojeném zástupu tolika slavných a učených doktorů se mylí a nechce uznati její autoritu a opovazuje se svou oslovskou hlavu stavěti nad její rozhodnutí. Nicméně pohnuti katolickou zbožností se modlíme za něho i za všechny bludaře a rozkolníky, aby Bůh a Pán náš Ježíš Kristus je ráčil přivést do svaté, katolické a apoštolské církve — naší Matky. Amen. (f. 430.) Nakonec připomíná autor čtenáři, aby si přečetl též pojednání jeho odpůrce a srovnáním došel k správnému poznání pravé církve Kristovy.

ZÁVĚR

V zápalu polemiky s odpůrcem mistr Ragusinus zašel občas i do krajností a předseda sněmu kardinál Cesarini ho musel krotiti, jak sám doznává. Ač byl zastáncem konciliární teorie tehdy rozšířené mezi theology zvláště na universitě pařížské, přec ve svém díle o Církvi podává správný přehled katolického pojetí církve a přesvědčivě dokazuje, kde je pravá církev Kristova. Je ironií dějin, že na sněmu basilejském o pravé pojetí církve se střetli v disputacích dva Slované: mistr Jan z Rokycan, obhájce názoru viklefovského a v tehdejší terminologii církevní „bludař český“ a na druhé straně věrný obhájce teorie konciliární, představitel na universitě pařížské, v terminologii církevní „schismaticus charvatský“. Traktát mistra Jana z Dubrovníku je však nesporně jedním z nejlepších a nejobsáhlejších pojednání o církvi. Pro poznání husitské theologie má uvedený traktát cenu velmi významnou a zaslouží si zajisté vydání tiskem, aby tak byly doplněny dokumenty týkající se hnutí husitského též ze strany katolické. ThDr. Josef Kubalík

III. část: Joannes de Ragusio: Tractatus de Ecclesia contra Bohemos. — Citace z rukopisu: Bibliothèque Nationale—Paris-fund. lat. 1439. Universitní knihovna v Basileji — A. d. 29.

ÚČEL MANŽELSTVÍ

Mluví-li věřící mezi sebou o manželství, promlouvá-li kazatel o podstatě, smyslu a cíli manželství, velmi rychle sklouzne téma na otázku manželského účelu. Tu všichni mají před očima znění Kodexu can. 1013, § 1: „Prvním účelem manželství je plození a výchova dětí. Druhým účelem je vzájemná pomoc a lék proti žádostem.“

Kodexové vytčení objektivních účelů manželství dává přemnohým podnět, a to zejména v současnosti, aby kodexové znění kritizovali. Načiní snad tak v neposlušnosti vůči učením Církve nebo z jakési touhy po reformátorství, tím méně obviňováním Církve z nesprávného definování manželského účelu. Činí tak z titulu soucítění, soužití, sounáležitosti s dobou, prostě synchronizací, již cítí hospodářsky, neboť se člověk hodnotí jako vše k prospěchu a rozvoji životních podmínek, kolik produkuje, jak pracuje, jak se zapojuje. Ve svých úvahách se lekají i po této stránce, jako by vytčeným prvním účelem manželství člověk byl jen producentem lidského pokolení. Vidí v tom a v důsledku i manželství za snížení lidské důstojnosti. Cítí, že člověk není jen hospodářskou jednotkou, ale cosi vyššího, se srdcem, duší, tužbami a nadějami v těle, poněvadž chce řešit problémy, plánovat, konstruovat budoucnost a chce se také pobavit, potěšit, zasmát. K tomu pak přistupuje i pro mnohého těžko pochopitelná skutečnost, která lze první účel manželství splnit v manželství neplodném, ve stáří a v mnoha dalších okolnostech, kdy bezdětnost není partnery zaviněná. Jsou dobří katolíci, a přece proti jejich vůli zůstávají bezdětnými, jak potom hledět na jejich manželství, když účel nesplňují? Veškeré tyto úvahy a pro mnohého těžko nebo vůbec nepochopitelné otázky jsou problémy, vyplývající z naprostého nepochopení smyslu kodexové věty z neznalosti výkladu a učení Církve. Některé další kodexové věty řeší i tyto otázky, a ty je nutno i je brát v úvahu. Podle učení Církve manželství je instituce sociální, jakožto zdroj, pramen lidského společenského života pro přirozené společenství národa, státu a pro nadpřirozené společenství Církve. Z toho plynou pro manželství hlavní dva úkoly: 1. Lidský život rozmnožovat a pro budoucno zachovávat. 2. Ze všech sil se přičinit, aby sociální podmínky životní se neustále zlepšovaly, zlepšovaly. A tu jsme u hlavního cíle manželství: procreatio et educatio prolis. Dokonalé a opravdu nejlepší záruce, že shora řečené úkoly budou splněny, vyhovuje instituce monogamická.

Náklonnost lidská a vrtkavost i neklid těla by mohly lehce narušit pevný manželský svazek, mohly by snadno unikat od povinností partnerů k sobě navzájem, mohly by vnášet neklid a nesoulad života, proto jsou nápomocné druhé účely, řadící se k prvnímu nikoliv jako podružné, ale prolínající se s prvním jako celek. Druhé účely jsou zárukou věrnosti. Nelze tudíž chápat výraz první a druhý jako jedný a podružný, nýbrž ve smyslu trvalého učení Církve procreatio et educatio je především účelem manželství. Církev nikdy neučila, že právo a přijmout vynucuje práva užívat. Procreatio prolis má nadto v sobě dvojí moment, z něhož první je odvislý od vůle lidské, tj. tělesné spojení, ale druhý člověk ovlivnit nemůže, tj. početí. (Předpokládáme ovšem zdravé jedince a vůli spojení za účelem početí.) Lásku jedinců, která je uvedla ve svazek manželský, zahrnuje při rození v souladu manželském již souhlas k dítěti. Rodinný rozvoj pak si nutně vyžaduje uplatňování dalších dvou účelů. Ať v manželství s dětmi nebo bezdětným, objektivní účely manželství má Církev ve svém učení o účelu manželství neustále na mysli. S tím tedy souvisí charakter srdce, péče o duši, vzájemnou pomoc a úsilí v životě tělesném i duchovním a duševním, radost a spokojenost, prostě vše, co tvoří důstojnost lidskou. To také sděluje zpráva Starého zákona, Gen 1, 28: „I požehnal jim Bůh a řekl: rostěte a množte se a naplňte zemi a podmaňte ji a panujte...“ V tom tedy jsou všechny objektivní účely, k nimž se přidružuje i subjektivní účel, Gen 2, 23/24: „I řekl Adam: Tato jest kost nyní z kostí mých... a přidrží se manželky své a budou dva v těle jednom.“

Nelze tedy mluvit o účelu manželství tak, že bychom vyslovili kategoricky první účel a učinili tečku a jaksí v záklusí polohlasně poznamenali účel druhý. První účel nutno chápat jako úkol manželství především a jen manželství náležející, přičemž druhý účel nesmíme pokládat za podřadný nebo k manželství nenáležející, neboť z kteréhokoli účelu, nikoliv Církví, ale Bohem stanoveného, možno uzavřít manželství platné a dovolené. Není tedy správné se domnívat, že manželství je citováno jako zřízení ekonomické, jež nutno hodnotit podle zrozeného potomstva. Manželství je společenství trvalé lásky, jež v sobě zahrnuje nejen tělo, ale i srdce, duši, citění, tužby a vše, co člověka zdobí.

ThDr. Jaroslav Michal

POHŘBENÍ KONSTANTINA-CYRILA V ŘÍMĚ A OSUDY JEHO OSTATKŮ

2. Umístění Cyrilova hrobu a jeho ostatků v horní basilice 12. století

Zatímco o pohřbení sv. Cyrila a o přibližném místě jeho hrobu ve spodní basilice ze 4. století existují věrohodné zprávy současného původu, není jich o slavnostním přenesení anebo prostém přemístění jeho těla do nového horního kostela zbudovaného v první čtvrtině 12. století. Přesto je z mnoha důvodů jisto, že k přenesení světcových ostatků došlo. V době, kdy byla stavěna horní basilika, těšily se totiž ostatky sv. Cyrila velké úctě, neboť Leon z Ostie, jenž svoje vypravování o Přenesení sv. Klimenta čili L. I. podle Gauderichovy předlohy redigoval ještě před dokončením novostavby, poněvadž r. 1115 zemřel, připojil k údají o poloze Cyrilova hrobu ve spodní ještě basilice zprávu, že právě na tomto místě pro zásluhy a modlitby pochovaných tam světců se dějí mnohé zázraky¹⁸⁾. Tím rozšířil údaj Ž. K., zmiňující se pouze o světcích, které Římané na Cyrilově hrobu ve dne v noci rozžihali. Není tudíž možné, že by tolik významný a uctíváný hrob Cyrilův ve spodní basilice při novostavbě horního kostela byl prostě a nevšímavě zasypan. Výkopy v druhé polovině 19. století tím, že v zasypaném kostele tělo Cyrilovo nenalezly, zároveň pozitivně ukázaly, že bylo před zasypaním někým jinam přeneseno. Poněvadž tělo uctívaných světců byla vzácným a střeženým pokladem kostelním, nemohlo tělo Cyrilovo nikam jinam být přemístěno, než do nového horního

kostela, který jako táž právnická osoba byl vlastním pokladů, statků i práv stejnojmenného kostela předcházejícího.

Pro věcnou a na literárních pramenech týkajících se starého kostela nezávislou zprávu o existenci ostatků sv. Cyrila v horním kostele sv. Klimenta přináší teprve kolem r. 1420 Niccolo Signorili, sekretář římského magistrátu. Ve sbírce římských zákonů, zvyků a popisů římských kostelů, kterou sestavil pro papeže Martina V., uvádí veliké množství ostatků v basilice sv. Klimenta, mezi nimiž jsou také ostatky sv. Cyrila.¹⁹⁾ O hrobu sv. Cyrila nic neví, takže nedokládá jeho existenci v horním kostele.

Zhruba ji r. 1450 naznačuje anglický augustinián John Capgrave, jenž sděluje, že ostatky sv. Klimenta do téhož kostela přinesl sv. Cyril, jenž je tam pochován.²⁰⁾

Pak nastává více než stoleté mlčení, až najednou a překvapivě přímo o místě Cyrilova těla podrobně mluví r. 1575 Fr. del Sodo, kanovník kostela Sta Maria in Cosmedin ve svém Compendio delle Chiese di Roma, zachovaném pouze v rukopise. V kostele sv. Klimenta rozeznává hlavní oltář, pod nímž jsou těla sv. Klimenta a sv. Ignáce, a kapli „sv. Cyrila, biskupa a mučedníka“, která se nachází při vstupu do kostela napravo, a v níž je jeho tělo.²¹⁾ Tím je doložena v kostele sv. Klimenta zvláštní kaple sv. Cyrila,²²⁾ což o 10 let

později [1538] potvrzuje Pompeo Ugonio, avšak dále ještě praví, že se tělo sv. Cyrila v kostele sv. Klimenta nalézá pod oltářem kaple ležící při sakristii.²³⁾

K pochopení těchto zpráv je zapotřebí podrobně si uvědomit svrchu nastíněnou situaci, která nastala stavbou horního kostela v první čtvrtině 12. století. Narthex přestal být napříč položenou úzkou chodbou, neboť se stal, jak asi byl původně, otevřeným západním ramenem obdélníkového pravoúhlého atria přeloženého v celé šířce kostelu usměrněnému k západu. Uprostřed východní vstupní stěny tohoto kostela vedl tehdy, jako dnes, hlavní vchod do kostela, tj. do hlavní lodi. Napravo v severovýchodním nároží pravé boční lodi se dnes nachází kaple sv. Dominika. Stejně daleko od této kaple, jako hlavní vchod do kostela na stěně východní, nachází se v severní stěně pravé boční lodi vstup do sakristie vlevo od kaple sv. Dominika. Právě-li tudíž Fr. del Sodo r. 1575, že se tělo sv. Cyrila nachází v kapli, která leží při vstupu do kostela napravo (nel entrare), tj. nella chiesa (a mano destra), určuje tím dnešní kapli sv. Dominika jako původní kapli sv. Cyrila právě tak, jako zase Pompeo Ugonio, jestliže praví, že se tělo Cyrilovo nalézá v kapli při sakristii, zároveň říká, že se nachází vpravo od vchodu do sakristie, ale navíc Ugonio ještě připojuje, že se tam tělo Cyrilovo nachází pod oltářem, tak jak přísluší světců. Stále je řeč pouze o sv. Cyrilovi, v němž Ugonio shledává apoštola Moravanů, Čechů a jižních Slovanů (Schlavan). a nikoliv také o sv. Metoději. Není tudíž pochopitelné, že v letech 1575–1588 v severovýchodním nároží pravé boční lodi horního kostela se nacházela zvláštní kaple sv. Cyrila, v níž pod oltářem se nalézalo jeho tělo dávno předtím přenesené z dolního kostela. Prozatím nevíme, kdy kaple ta vznikla, a kde se světcovo tělo nacházelo předtím, než v ní bylo uloženo.

Překvapující zprávou přináší najednou k r. 1590/91 učený augustinián Angelo Rocca (1515–1620) především shledává, že v kostele sv. Klimenta pochován pouze sv. Cyril, nýbrž zároveň také sv. Metoděj²⁴⁾ jsou to biskupové Slovanů, proslavení zázraky, což je onakující se epitheton constans. Jako apoštola Slovanů sv. Cyrila už předtím označil Ugonio. V následující době bude stále řeč o ostatcích obou bratrů, jako by oba byli pochováni u sv. Klimenta, a nadto se jim dostane titulu mučedníků. Druhým překvapením je zpráva, že je známo (constat), že jejich ostatky byly nalezeny (reperitas esse) pod oltářem (sub altari), ale nikoliv v nějaké kapli sv. Cyrila, nýbrž v prastaré kapli tohoto kostela (in eiusdem ecclesiae sacello per vetustol). Téměř slovy označí nalezení ostatků r. 1573 také známý dějepisec kardinál Baronius²⁵⁾ ale dodává, že se tak stalo nedávno (nuper). Třetí překvapení přináší zpráva Rocca, že papež Sixtus V. (1585–1590), nyní (nunc) [tj. 1590/91] rozkázal, aby tělo sv. Cyrila (tedy nikoliv také Metoděje) bylo přeneseno do kostela sv. Jeronýma (S. Girolamo de Schiavoni), který dal postavit [vlastně dal po r. 1597 architektem Martinem Lunghim znovuzřídit kostel postavený Sixtem IV. (1471–1484)].

Pro omdv ostatků sv. Cyrila je především otázkou, zda byly podle rozkazu papežova skutečně přeneseny do kostela sv. Jeronýma, čím papež zřejmě zamýšlel pomoci ostatků sv. Cyrila rozmnožit poklad pro Slovanů určeného a tehdy obnoveného kostela sv. Jeronýma, jenž podle dalmatského původu byl domněle považován za Slovana. R. 1590 psaný seznam majetku kostela (Liber bonorum) uvádí četné darv, jichž se znovuotevřenému kostelu dostalo, ale neobsahuje žádné zmínky o ostatcích sv. Cyrila.²⁶⁾ Podobně ani Fr. del Solo při zmínce o stavbě kostela sv. Jeronýma nic neví o přenesení ostatků sv. Cyrila, které shledal v kostele sv. Klimenta.²⁷⁾ Zdá se tudíž, že rozkaz papežův nebyl tehdy proveden, ale ani později není zmínky, že tělo Cyrilovo bylo do tohoto kostela kdy přeneseno.²⁸⁾

Pro dějiny ostatků sv. Cyrila, jakožto celku je důležitější druhá zpráva, která se shodnými slovy nalézá u Rocca i u Baronia, takže buď Baronius je závislý na Roccovi anebo oba na třetím společném prameni. Ponecháme-li stranou nepřesnost, že nejspíše podle veřejného

mínění k ostatkům Cyrilovým byly nesprávně přidruženy také ostatky jeho bratra Metoděje, jichž v Římě nebylo, vyplývá z obou zpráv jako známá věc (constat), že ostatky sv. Cyrila byl nedávno (nuper) nalezeny v prastaré kapli kostela sv. Klimenta. Kapli sv. Cyrila nelze na rozdíl od existujícího kostela 12. století nazývat prastarou kaplí, neboť jistě nebyla starší než kostel, nýbrž naopak mladší. Jde tedy o kapli jinou, která, ať prastará, stala se součástí kostela. Ostatky světcovy, které v ní byly umístěny pod oltářem (sub altari), byly zřejmě objeveny náhodně a překvapivě při nějaké zvláštní příležitosti, neboť není řečeno, že byly z nějakého zvláštního důvodu hledány. Ze zmínky, že se tak stalo nedávno, nelze určit, kolik let přesně se tak událo předtím. Problém je, čím bylo a kde u sv. Klimenta leželo sacellum per vetustum, prastará kaple.

Podle písemných zpráv z r. 1628/29, kdy šlo o zjištění, kde byl dávno předtím v kostele sv. Klimenta pochován kardinál Jacobazzi, vyšlo najevo, že v 16. století u kostela exstovala „antica capella“, která jako uzavřená hrobní kaple ležela v západní části dnešní sakristie na severní straně kostela vedle dnešní kaple sv. Cyrila a Metoděje. Byla také zvana „vnitřní sakristií“. V kapli se nalézaly náhrobky (capellette), obsahující těla mrtvých, ale když Tridentský koncil přikázal takové vyvýšené náhrobky odstranit z kostelů, ambrosiánští mniši u sv. Klimenta někdy po roce 1563, kdy koncil končil, vyprázdnili kapli, těla zesnulých pochovali v různých částech kostela a po zbourání dělicí zdi, prastarou kapli připojili k sakristii. Při vyprazdňování kaple byly pravděpodobně před oltářem objeveny ostatky sv. Cyrila. Někdy v té době byla také zbourána severní věž v severovýchodním nároží boční lodi a jejím místě zbudována kaple, která později se stala kaplí sv. Dominika. Do ní byly na stranu epištolní přeneseny ostatky kardinála Jacobazziho, jak vyplývá z výpovědí ambrosiánských mnichů,²⁹⁾ ale také pod oltář umístěny objevené ostatky sv. Cyrila, neboť tam je r. 1575 pod oltářem shledal Fr. del Sodo a r. 1588 Pompeo Ugonio.

Těmito poznatky se s velkou pravděpodobností vysvětluje, proč do r. 1575 není žádné zmínky o místě, kde se v kostele sv. Klimenta nacházejí ostatky sv. Cyrila. Byly v oltáři či pod oltářem v „prastaré kapli“, ve „vnitřní“ sakristii, která byla hrobní kaplí zaplněnou náhrobky, kde upadly v zapomnutí. Když však při vyklizování prastaré kaple byly před r. 1575 objeveny, podle nápisu zjištěny jako ostatky sv. Cyrila a Metoděje mučedníků a potom umístěny pod oltářem v nově zbudované kapli v místnostech staré věže, je pochopitelné, že vešly ve známost, takže nezávisle na sobě a přesně o jejich umístění referují hned dva očití svědci, ale také že ambrosiánští mnichové u sv. Klimenta nespěchali objevené ostatky zpod oltáře nové kaple podle papežova rozkazu hned vydat slovanskému kostelu sv. Jeronýma.

Není vyloučeno, že v té době nějaké zprávy o objevení ostatků sv. Cyrila byly příčinou, že olomoucký biskup Stanislav II. Pavlovský (1570–1598) dne 1. října 1530 listem psaným z Kroměříže papeže Řehoře XIII. (1579–1586) žádal o ostatky sv. Cyrila, o nichž se domníval, že se nacházejí v římském kostele Dvanácti apoštolů (Duodecim Apostolorum), a o ostatky sv. Metoděje, které zase shledával v kostele sv. Klimenta u Kolosse. Pro svou žádost vyžádal si arcibiskup podpory vlivného jezuitu Antonína Possevina, jenž založil v Olomouci seminář, dále kardinála Ptolema Komského a konečně samotného císaře Rudolfa II., jenž 12. listopadu 1580 papeži poslal příslušnou žádost. Ale nepochodili. Papež dne 11. února 1581 listem poslaným olomouckému biskupovi poukázal na nebezpečí zneuctění ostatků, které hrozí v zemích „zachvácených morem kacířství“, a odkázal na dobu, kdy takových obav nebylo, zatím však jeho touze chtěl vyhovět zasláním takových památek, které se ostatků světců pouze dotkly. Podobně papež dne 14. března 1531 císaři sdělil, že nemíní ostatky vystavovat nebezpečí cesty a panujících poměrů, dokud katolické náboženství na Moravě nebude ustáleno a zvelebo.³⁰⁾

Pravděpodobně dohady o prastaré kapli by potřebovaly ještě archeologického ověření místními nálezy, aby nabýly nepochybné jistoty. Tolik je však jisto, že kolem r. 1600 existovala u sv. Klimenta u vchodu do sakristie kaple sv. Cyrila, v níž bylo pod oltářem jeho tělo,³¹⁾ tedy nkoliv v kostele sv. Jeronýma, ale také kolem roku 1640³²⁾ a 1660³³⁾ je užito týchž slov o poloze kaple sv. Cyrila, jakých r. 1575 užil F. Del Sodo („při vstupu do kostela vpravo“), anebo r. 1588 Pompeo Ugonio („pod oltářem v kapli u sakristie“). Ale r. 1667 je kaple u sakristie už uvedena jako kaple sv. Dominika.³⁴⁾ Je to právě v době, kdy se kostela po italských dostalo dominikánům irským. Dále pak r. 1706 P. Rondini potvrzuje poukazem na Fr. del Soda, Ugonia a Pancirola, že v kostele sv. Klimenta tělo sv. Cyrila odpočívá v kapli po pravé straně vstupujících, která tehdy byla zasvěcena sv. Dominikovi.³⁵⁾

Třebaže historikograf irských dominikánů Thomas de Burgo několik let prožil v klášteře u sv. Klimenta, omezil se r. 1762 ve svém souhrnném díle o dějinách dominikánského Irsku na zprávu Rondiniho o kapli sv. Dominika,³⁶⁾ při čemž pochyboval, že byla původně kaplí sv. Cyrila, ale po nové návštěvě Říma v doplňcích svých dějin přinesl r. 1772 z autopsie pro další vývoj otázky důležitou zprávu, že v kapli sv. Dominika možno v jeho oltáři skrze kulatou bronzovou kovovou mříž v místech antependia vidět mramorovou urnu přiměřeně velikosti s víkem, v níž, jak soudí, jsou chovány ostatky sv. bratrů Cyrila a Metoděje.³⁷⁾ Tím končí zprávy o umístění těla sv. Cyrila v basilice sv. Klimenta, postavené ve 12. století.

ThDr. Josef Čtůuka

Poznámky:

³¹⁾ „... posuerunt... (Cyrillum)... in basilica beati Clementis... gratias agentes Deo, que in loco eodem multa et miranda opera operatur... per merita et orationes ipsorum sanctorum suorum...“ L. I., kap. 12. Meyvaert-Devos, 1. c., str. 461.

³²⁾ Rukopis Vatikánské knihovny lat. 3536, f. 65 v. Tento doklad následující citáty přináší Boyle, 1. c., str. 169. Poněvadž nejsou u nás známy a zároveň jsou těžko dosažitelné, uvádím v následujících poznámkách sebrané jím texty, týkající se hrobu sv. Cyrila.

³³⁾ „In iustinianes tyme the emperour and in pope nicholas tyme the first, an holy man cleped saint cyrille brout this body oute of the se be revelation and leyed it at the cherch of his name. Eke the same Cyrille within fewe dayes and is buried in the same cherch doying many miracles“. C. A. Mills and R. A. Bannister, *The Solace of Pilgrimes*. Oxford 1911, str. 105–107, Boyle, 1. c., str. 169/170.

³⁴⁾ „Sotto l'altare maggiore ve il corpo di san Clemente papa e martire trasportato a Roma regnante Giustiniano imperatore nel pontificato di Nichola primo l'anno 889 incirca. e nel detto altare ve ancora il corpo di sant' Ignazio vescovo e martire. E nella cappella di s. Cirillo vescovo e martire nel entrare a mano destra ve il suo corpo“. Řím, *Biblioteca Vallicelliana* MS. G. 33, f. 171 r. Boyle, 1. c., str. 170.

³⁵⁾ Nezáleží na historickém omylu, že Fr. del Sodo podobně jako John Capgrave přinesl ostatků sv. Klimenta do Říma kladou do doby císaře Justiniana (527–565) a zároveň do doby papeže Mikuláše I. (858–897), ač k němu došlo krátce po jeho smrti za papeže Hadriána II.

²³⁾ „Il corpo deli beato Cirillo apostolo dei Moravi, Schiavoni e Boemi, e sotto l'altare della capella appresso la sacristia“. P. Ugonio, *Historia delle Stazioni di Roma*. Roma 1588, str. 125. — Boyle, 1. c., str. 171.

²⁴⁾ „Eadem in ecclesia Sancti Clementis Cyrillus et Methodius Slavorum episcopi miraculis clari sepulti sunt; quorum sacras reliquias sub altari in eiusdem ecclesiae sacello per vetustum repertas fuisse constat; nunc vero Sixtus V. Pontifex Maximus eiusdem Sancti Cyrilli corpus in ecclesiam Sancti Hieronymi Hieronymorum ab eodem pontifice constructam transferendum mandavit“. A. Rocca, *Opera omnia*. II., Romae 1719, str. 520. — Boyle, 1. c., str. 171.

²⁵⁾ Baronius se domníval, že také sv. Metoděj zemřel v Římě: „porro iidem Romae morientes miraculis clari sepulti sunt, quorum reliquias nuper sub altari in eiusdem ecclesiae per vetustum repertas esse accepi“. C. Baronius, *Martyrologium Romanum*. Roma 1593, str. 108.

²⁶⁾ Vatikánská knihovna, M. S. lat. 5440. — Boyle, 1. c., str. 172.

²⁷⁾ Tamtéž MS. 11911. f. 69 v. — Boyle, 1. c., str. 172.

²⁸⁾ V polovině 19. století byl v kostele S. Girolamo de'Schiavoni ve svátek sv. Cyrila a Metoděje uctíván velký ostatek sv. Cyrila, jak z doby svého pobytu v Římě v letech 1852–53 dokládá B. Dudík, [Neuentdeckte Fresken aus dem Leben der heil. Apostel Cyrill und Method in Rom. Wien 1859, str. 10, pozn. 7.]. Ale ani v tomto případě není řeč o těle anebo hrobu sv. Cyrila, nýbrž pouze o přenosném ostatku.

²⁹⁾ Il detto Padre Priore alla presenza d'altri Padri mi disse che loro sapevano per tradizione... che un tal Cardinale Jacobazzi stava in una cassa sopra una capella attaccata alla sacristia. e dal Concilio di Trento fu ordinato si levassero tutte le sepolture che stavano in alto. e che poi lui aveva inteso dire che quando fu levato fu messo in un luogo vicino al Campanile vecchio. e quando poi fu rifatto il Campanile nuovo (na jižní straně kostela) fu levato da detto luogo, e fu messo in una cappella che avesse fatto un tal Padre Virario vicino alla sacristia. e le dette ossa furono poste dalla banda che si dica l'epistola. Vatikánská knihovna MS. Barb. lat. 4885, f. 37, r. — Boyle, 1. c., str. 172–175.

³⁰⁾ A. Theiner, *Annales ecclesiastici* III., Roma 1853, str. 121/122. 271. — Kdž byl r. 1724 moravský zesnulý heitman Maximilián Oldřich hrabě Kaunitz-Rittberg jako císařský vsulanec poslán k volbě papeže Benedikta X'II. žádal papeže o ostatky sv. Cyrila a Metoděje ale bylo mu řečeno, že se není o místě jejich pohřbení B. Dudík, *Iter Romanum* I., Wien 1855, str. 64, pozn.

³¹⁾ O. Panciroli, *Tesori nascosti della Città di Roma* Roma 1600, str. 275. — Ve vydání z r. 1625 klade do kaple i tělo sv. Metoděje a poznamenává, že se tam jejich svátek slaví 9. března.

³²⁾ L. Horinius, *Descriptio aliquot ecclesiarum romanarum*, Ms. Vat. lat. 11004 f. 28 v.

³³⁾ I. A. Bruttius, *Theatrum Romanae Urbis*. Ms. Vat. lat. 11885, f. 201. f. — Boyle, 1. c., str. 176.

³⁴⁾ B. Mellini, *Dell' antichità di Roma*. Ms. Vat. lat. 11905, f. 19. r. — Boyle, 1. c., str. 177.

³⁵⁾ „His addendus est Francisci del Sodo MS. Vaticanus Codex, qui sua aetate S. Cyrilli sacellum a dextero altare basilicam ingreditur erectum fuisse tradit (quod illud uto hodie divo Dominico sacrum) ibique corpus recondere idemque memorant Ugonius et Panciroli...“ — P. Rondini, *De S. Clemente Papa et Martire eiusque basilica in Urbe Roma*. Roma 1706, str. 337.

³⁶⁾ Thomas de Burgo, *Hibernia Dominicana. Coloniae Agripp. 1762*, str. 405–403. — Boyle, 1. c., str. 177.

³⁷⁾ „Altare autem illud idipsum esse quod hodie Divo Dominico sacrum conspicitur, cuicunque Basilicam S. Clementis ingredienti patere potest. Porro intra praelibatum Divi Dominici altare, per cratem aeneam rotundam, veluti loco antependii, videre est urnam marmoream justae molis cum suo operculo. in qua crediderim laudatas sacras sanctorum Cyrilli et Methodii, fratrum, asservari reliquias“. Th. de Burgo, *Supplementum Hyberniae Dominicanae*. (Kilkenny), 1772, str. 847. — Boyle, 1. c., str. 178.

ČTVRTÝ PATRON ČECHŮ

K 600. výročí přenesení sv. Zikmunda do Čech (1365–1965)

Jako čtvrtého patrona Čechů výslovně označuje sv. burgundského krále Zikmunda český kronikář 14. století a svatovítský kanovník Beneš z Weitmile, aby jej tak přiřadil k starším svatým ochráncům naší vlasti, Vítu, Václavu a Vojtěchu. 28. srpna 1965 bylo tomu šest set let, co český král a římský císař Karel IV. (1346–1378) dal do Prahy k sv. Vítu přenést z dnešního švýcarského okresního města Saint Maurice [Svatý Mořic v decézi sittenské v dnešním Walliském kantonu] z Agaunského augustiniánského kláštera ostatky tohoto někdejšího, od nepřátel zavražděného krále Burgundů Sigismunda-Zikmunda. Že nešlo v daném případě jen o epizodu, v Karlově údobí ne neobvyklou, o to se přičinil Otec vlasti sám, když jeho snahou byl sv. Zikmund zařazen do sboru svatých českých patronů, a tak jeho památka natrvalo spojena se jménem tolika českým generacím drahými, jako jsou světci Václav, Ludmila, Vojtěch, Prokop aj.

V dnešní době je jméno někdejšího burgundského krále, sv. Zikmunda, poměrně málo známo, a tak snadno z neznalosti nejednou dochází k tomu, že mnozí

omylem ztotožňují dokonce s Karlovým synem a českým králem Zikmundem (1419–1437). Zikmund sice dostal při křtu své jméno podle burgundského sv. krále, ale s jeho pokusy o moc nad zemí jsou, žel, spojeny i vzpomínky na likvidaci svatozikmundského „pokladu“ (shromážděného u světceva hrobu za jeho předchůdců) na udržování námezdého vojska. Dříve, než si blíže povšimneme účty, již se sv. Zikmund těšil v Čechách zvláště v poslední třetině 14. století a jež odtud pronikla např. i do Polska, věnujme pozornost pozemským osudům někdejšího krále Burgundů.

Burgundský král

Náš světec žil na přelomu 5. a 6. století a byl synem burgundského krále Gundobalda. Jeho říše zaujímala jihovýchod dnešní Francie (bývalá římská provincie Gallie) a sahala od Orange přes Alpy až k jezeru Bodamskému. Ještě než se stal panovníkem (516), byl sv. Zikmund obrácen od viennského biskupa Avita z aránství na katolickou víru a osvědčil značnou horlivost při péči o její rozkvět na území, jemuž měl vládnout. Na radu

ženevského biskupa sv. Maxima obnovil na řece Rhônu Agaunský kostel a klášter sv. Mořice v místech, kde v antické době na sklonku 3. století osvědčili věrnost Kristově nauce jako mučedníci příslušníci tzv. Thebské legie římského vojska, v čele se sv. Mořicem (podle něho dostalo jméno město Saint Maurice; v českých zemích je mu zasvěceno šest kostelů). V obnoveném kostele byly uloženy ostatky thebských mučedníků a k jejich cti zavedeny kněžské hodinky. Avšak po nastoupení na trůn svedla vladaře z cesty dobra obava o moc. R. 522 dal totiž král na naléhání své druhé manželky zardousit svého syna z prvního manželství, vnuka ostrogotského krále Theodora, Sigrika. Avšak hned po činu si uvědomil svoji špatnost, vzpamatoval se a hoře i se svou rodinou litoval toho, co provedl. Snažil se to odčinit tuhým pokáním a dobrými skutky. Jeho lítostí a pokáním, jež konal zvláště v Agaunském klášteře, dosud vzpomíná naše litanie o sv. patronech českých, když vybízí k smývárání hříchů pravou kajícíností po příkladu sv. Zikmunda.

Zlý čin se projevil i politicky neprozřetelným a vedl k spojení sv. Sigrikova děda s franskými králi. R. 523 zaplavila jejich vojska Burgundské království. Marne se snažil jeho král o záchranu života svého, své manželky a dvou synů. Všichni byli zajati, 1. května 524 popraveni a jejich těla hozena do studně v sousedství města Orléansu (Studně sv. Zikmunda — Puits de Saint Sigmond). Král Chlodomer, který to nařídil, byl však ještě v téže roce v bitvě zabít od nepřátel a jeho synové od svých strýců usmrceni. Uvědomujeme si ovšem, že tu jde o barbarskou dobu „stěhování národů“!

Po třech letech po smrti sv. Zikmunda dal agaunský opat tělo obnovitele kláštera a jeho rodiny uctivě přenést do svého kláštera a pochovat v kostelním kůru, kdež všichni velmi záhy docházeli úcty burgundského lidu.

Náboženská úcta ke sv. Zikmundu však záhy pronikla i do sousedních krajů, a tak se s ní setkáváme např. i ve Freiburku. Světcův ostatek (jeho hlava) byl již v 11. století v dnešním švýcarském klášteře Einsiedelnském, kde o tři století později získal jeho část český král Karel IV. Podle inventáře svatovítského kostela z r. 1354, kde byl nový ostatek uložen, dal pro něj panovník zhotovit pozlacený stříbrný relikviář. S těmito počátky svatozikmundské úcty v naší vlasti patrně souvisí zasvěcení jednoho z oltářů českobudějovického kostela sv. Mikuláše světcům Zikmundu, Osvaldu a Brikcioví již v r. 1364.

Zikmundovu úctu jako světce dosvědčuje ve svých Dějinách Franků již v 6. století sv. Řehoř Tourský a zmiňuje se o něm i ve svém spisu „Gloria martyrum“. V 7. století je sv. Zikmund uváděn jako světec v tzv. „Martyrologium Hieronymianum“. O století později vzniká v svatomořickém klášteře k jeho cti i legenda (srovnej Fr. Graus: Volk, Herrscher u. Heiliger im Reich d. Merowinger, Praha 1965, str. 395, 396).

Přenesení do Čech

K plnému rozvinutí této úcty, třebaže na údobí časově omezené (skloněk 14. století), došlo před šesti stoletími, r. 1365, když se Karel IV. po své aralatské korunovaci na burgundského krále a po návštěvě tehdejšího avignonského sídla římských papežů vrátil do Čech. Beneš z Weitmile (+1375), o němž jsem se již vpředu zmínil, o tom k r. 1365 uvádí, že jmenovaný panovník tehdy „přišel ze zbožnosti do Agaunu, aby navštívil sv. mučedníky thebské. Tam tehdy spočíval — jak Beneš uvádí — drahocenný poklad, totiž tělo sv. Zikmunda, krále burgundského. I dosáhl toho, že mu je dali a přivezl je sebou do Prahy, kde bylo na den sv. Augustína (to je 28. srpna 1365) procesím přijato“. Avšak ani Agaunský klášter nepřišel r. 1365 zkrátka, neboť pro zbytek světcových ostatků, tam ponechaných, dal Karel IV. svým nákladem a snad i péčí svých dvorních zlatníků zhotovit pro toto místo nový drahocenný relikviář s postavami osob ze svatozikmundské legendy (např. sv. panovníka a jeho zpovědníka); reliéfy ze stříbrného plechu byly později přeneseny na dnešní agaunský relikviář sv. Zikmunda. Z ostatků, jež v Agaunu obdržel, dal panovník část do katedrály bavorského města Freisingu

(dnes arcidiecéze mnichovsko-freisingenská); přenesení svatozikmundských ostatků do tohoto města se ve středověku vzpomínalo 5. září, tedy krátce po shora zmíněném svátku sv. Augustína, kdy ostatky byly přeneseny do Prahy. K uložení pražských ostatků sv. Zikmunda ve zvláštní kapli, tehdy nově vybudované Svatovítské katedrály (deposici), došlo patrně již r. 1365, den před svátkem sv. Václava, 27. září. Tototo dne se vzpomíná totiž nejen v přídavku kroniky horlivého katolika Bartoška z Drahenic, v české kronice Lipské z let 1342 až 1411 a v pražském universitním rukopisu České kroniky, ale také v barokní době (např. v letech 1668, 1677, 1690 a 1767) se v bohoslužebných knihách pražské arcidiecéze na zmíněný den kromě svátku sv. Kosmy a Damiána připomíná i pražská památka „přenesení sv. Zikmunda“.

Od r. 1365 se — nepochybně přičiněním panovníkovým — na základě ustanovení pražské synody počal svátek sv. Zikmunda v Čechách jako zemského patrona slavít 2. května, a to jako svátek zasvěcený (v římském martyrologiu se jeho památka jinak uvádí v úmrtí den 1. května). O uvádění svatozikmundského svátku v život zachoval nám mimořádně zprávu soudobý český svědek Tomáš ze Štítného v Knihách šesterých o obecných věcech křesťanských z r. 1376; v pojednání totiž o sv. mučednících v souvislosti s 3. přikázáním Božím podotýká výslovně: „O svatém Zikmundu nevědě ještě za celo, než sluší poslouchati faráře.“ Od uvedeného roku 1366 dochází v naší vlasti také k doplňování starších bohoslužebných knih o pasáže, vztahující se k úctě sv. Zikmunda (tak např. známého breviře Jana ze Středy, zpravidla uváděného pod latinským názvem Liber viaticus).

Povšimneme-li si blíže polohy kaple sv. Zikmunda ve Svatovítském domě, kde světec od Karlovy doby odpovídá, neunikne nám, že této při severní zdi umístěné kapli odpovídá na druhé straně téměř protilehlá kaple starého dědice země České, sv. Václava. Osu, spojující obě kaple, protíná osu druhá, na jejíž koncích bývaly v Karlově době (a pak až do nedávna) náhrobky dalších dvou patronů Pražského (tj. svatovítského) kostela a země České, tj. sv. Vojtěcha a Víta. Nelze pochybovat, že Karel IV. tímto rozmístěním sobě zvlášť drahých památek sledoval pevný cíl: Z Agaunu přeneseny světec Zikmund byl tímto způsobem zařazen mezi starší svaté české ochránce, dosavadní sbor tří mučedníků-patronů hlavního kostela země byl rozhojněn o světce-mučedníka čtvrtého, jak to výslovně vyjádřil známý nám již kronikář Beneš z Weitmile.

Je možno namítnout, že někdejší burgundský král, který zemřel ve vzdálené končině v údobí, kdy ještě patrně nepronikly slovanské kmeny do naší vlasti, byl pro středověkou, gotickou Čechii osobou cizí! To je sice pravda, ale cizincem nebyl nový český patron pro tehdejšího českého krále a římského císaře Karla, který — po otci rodem z Lucemburku — pocházel z téhož pruhu země, rozkládajícího se mezi živlem německým a francouzským, jako před stoletími sv. král Zikmund z pruhu země, o který se po staletí sousedé mezi sebou přeli. To bylo území, do něhož se po celý život král a císař rád vracel, v němž si z Lucemburského vévodství vybudoval druhou rodinnou državu a z jehož Trevírského církevního střediska si již r. 1356 do Čech dovezl ostatky trevírského domácího mučedníka, sv. Palmáce. Ostatky sv. Palmáce byly umístěny na Karlštejně a jeho obraz spolu s obrazem sv. Václava — obojí dílo Tomáše z Modeny — v čele hlavní karlštejnské kaple sv. Kříže, jehož stěny ozdobily obrazy příslušníků „nebeského dvorstva“, „svatého vojska“ Mistra Theodorika.

Na rozdíl však od sv. Palmáce, domácího trevírského mučedníka, šlo u sv. Zikmunda, jehož obraz byl také umístěn mezi 13 obrazy svatých králů v „nebeském dvorstvu“, o svatého krále, jehož kult trval i ve střední Evropě již delší dobu, a tato okolnost patrně v očích Karlových rozhodla. Byl tu však také vedle momentu osobního moment věčný! Pro středověkého člověka nebyl cizincem mučedník, jehož tělo — odjímdu přenesené —, popř. jen relikvie, se v zemi uctívaly. V někdejších hodinách ke cti svatých českých patronů složených, se v řeči sv. Ambrože „O svatých“ výslovně praví, že „vše-

chny svaté nutno co nejoddaněji vyzývati, leč jmenovitě musíme uctívat ty, jejichž relikvie a těla sami máme“. Cizího návodu byl např. i sv. Vít, jehož úcta jako zemského patrona je doložena od 13. století, jemuž však již v 1. třetině 10. století byla zasvěcena známá rotunda na Pražském hradě. Ba, zdá se, že svatovítská úcta v naší vlasti sahá svými kořeny do sklonku velkomoravského údobí, ježto ještě před sv. Václavem byl patrně na území pozdějšího Starého Města na Moravě (Velehrad) sv. Vítu zasvěcen kostel, v josefínské době zrušený, latinská svatovítská legenda byla přeložena v 10. století do staroslovanské a ještě v 1. polovině 11. století se druhý sázavský slovanský opat nazýval Vít.

Dříve než si blíže povíme úctu sv. Zikmunda jako jednoho z českých patronů, povíme si rozruchu, jež ve své době přenesení sv. Zikmunda do Prahy způsobilo. Beneš z Weitmile dokonce vypráví, že v jeho době byla v sakristii svatovítského kostela vedena zvláštní kniha o zázracích, připisovaných světcům nově do země přenesenému. Vděčnost za přispění se pak projevovala obvykle dary, o nichž se dozvídáme z Benešovy kroniky, jakož i ze svatovítských inventářů.

Když se dne 15. února 1368 panovnické rodině narodil další syn, jemuž bylo při křtu dáno jméno Zikmund, ozdobil prý vděčný otec hrob sv. Zikmunda zlatem a stříbrem a v den křtu pro světcův náhrobní oltář za-

koupil za tisíc dukátů stálý důchod. Když o tři léta později, v květnu 1371, na Karlštejně král Karel vážně onemocněl a lékaři se vzdávali vší naděje, putovala jeho manželka pěšky na Pražský hrad k hrobu sv. Zikmunda, aby tu věnovala na pořízení nového zlatého relikviáře pro světovou hlavu zlaté misky. Karlovo uzdravení bylo pak přičítáno světcově přimluvě. Krátce poté byla dne 15. června 1371 na arcibiskupském hradě Roudnici zasvěcena nová hradní kaple Panně Marii a světcům Vítu, Václavu, Vojtěchu a Zikmundovi. Na tzv. votivním obrazu arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi, jenž byl určen pro hlavní oltář kaple a je t. č. uložen ve sbírkách Národní galerie v Praze, je mezi českými patrony sv. Zikmund vypořádán jako osobní ochránce Karla IV., který drží pravici na panovníkově rameni — patrně v souvislosti s nedávným vladařovým uzdravením. O vyslyšení proseb zřejmě svědčí dary světcův drahé a dosvědčené ve svatovítských inventářích: zlatá, drahými kameny a perlami posázená koruna (dar bratrů borské markraběnky Kateřiny, Karlovy dcery); podobně ozdobená spoulna; relikviář světcovy ruky; tři drahocenné sochy sv. Zikmunda (dary to krále Karla, nejmenovaného uherského šlechtice a mazovského vévody); malá světcová socha; dva kalichy; další koruna pro neděle; stříbrný relikviář určený pro hlavu světcovy manželky Konstancie, zároveň s tělem světcovým do Prahy přinesenou. (Pokračování) Dr. Václav Ryneš

LITURGICKÁ OBNOVA

AUDEMUS DICERE

Pán Ježíš řekl učedníkům: „Když se modlíte, říkejte: Otče, posvět se jméno tvé...“ (Lk 11, 2—4). Evangelista Matouš zaznamenal výzvu Ježíšovu k modlitbě podobnými slovy: „Vy se tedy budete modlit takto: Otče náš...“ (Mt. 6, 9—13). Spasitelným příkazem Kristus Pán svoje učedníky a v nich všechny křesťany povzbudil či napomenul, výstižněji snad řečeno vyzval, a božským návodem poučil, aby se modlili: Otče náš! Tak se také modlíme, a *modlitba Páně* je v soukromé pobožnosti modlitbou nejčastější, a s ní jsou křesťané seznamováni nejdříve. Jak nás informuje exegese, výzva Ježíšova k modlitbě tohoto znění neznamená, že se máme modlit po každé jen a jen právě těmito slovy, ale že máme prositi jen za ty věci, které jsou s tímto vzorem modlitby v souladu a v něm obsaženy.

Nejplastnějšího a nejčestnějšího umístění modlitby Páně se dostalo ve Mši svaté, na konci kánonu, mezi Proměňováním a Přijímáním. Recitujeme ji ve svátostné přítomnosti jejího Autora a našeho Praeceptoru, modlíme se jí takřka s ním k Bohu Otci, který je Otcem jeho i naším. Modlíme se týmiž slovy jako On, protože On nás k tomu vybídl, povzbudil a napomenul a navedl, abychom právě táž slova říkali jako On. Ale třebaže nás vyzval, vybídl a navedl, a třebaže se tedy opíráme o jeho spasitelnou výzvu a božský návod, bereme jeho svatá slova do svých úst přece jen s určitou *ostýchavostí a neshledností*, arcí bez rozpaků. Projevem toho ostychu a neshlednosti je úvodní věta, kterou liturgie vkládá mezi obvyklé „Oremus!“, jímž počíná každá modlitba, a vlastní modlitbu Páně. Poslední slova této vsuvky „*Audemus dicere* — odvažujeme se volati — osmělujeme se říkati“ prozrazují naši lidskou nedostatečnost a nicotnost, ale také naše uschopnění z titulu adoptivního Božího synovství a naší odvahy a síly z výzvy Ježíšovy.

Poslední liturgická úprava ještě zřetelněji vyzdvihuje význam modlitby Páně a její výsadní uplatnění ve Mši. Její úvod slyší nyní věřící ve své mateřštině, a modlitbu samu stojíce recitují s knězem rovněž česky. Modlitba Páně, při Mši důstojně recitovaná *celým bohoslužebným shromážděním*, s náležitým rozčleněním oslovení a jednotlivých proseb, nejenže působí mocným a bezprostředním dojmem sounáležitosti celé obce věřících (zvláště o nedělích a zasvěcených svátcích při hojné nebo aspoň větší části), ale je také v Duchu svatém projevem víry a důvěry v Otce i Syna, a ve své čtvrté prosbě je *nejživější přípravou k eucharistické hostině*. V přípravě k přijetí Svátostného Spasitele modlíme se tutéž modlitbu,

kteřou On sám nám předal a odkázal ještě dříve, než nám ve Svátosti pozůstavil sám sebe.

Nejvlastnější umístění má tedy modlitba Páně v obřadech Mše svaté. Kromě toho však ji liturgie oficiálně uplatňuje i *při jiných obřadech*: při křtu a při obnově křestních slibů o velikonoční vigílii, při pomazání nemocných, při žehnání manželského sňatku, při úvodu matky a při pohřbu. V prvních dvou příležitostech oslovením v modlitbě Páně křtěnci nebo dříve již pokřtění dovolávají se synovství Božího, v ostatních příležitostech má Církev na zřeteli vyprošení pomoci Boží a odevzdanosti do vůle Boží. Zatímco v prvních dvou příležitostech je modlitba Páně recitována celá nahlas a společně, v ostatních případech je nahlas od kněze pronášeno jen krátké oslovení „Otče náš“ a šestá prosba, a věřící odpovídají sedmou prosbou. Další slova oslovení a první až pátou prosbu se *modlí kněz i kolemstojící potichu*, jak rubriky uvádějí „secreto usque ad“. Tak zní požadavek liturgie, která modlitbou Páně uctivě šetří protože si jí nesmírně váží. Rezervuje si ji k Obětní hostině. Toliko zde a při slavném křtu a při slavnostní obnově křestních slibů recituje Pater noster celé nahlas a všemi ústy. Jinak jen secreto. Jindy se neodvažuje osmělit se, neosměluje se odvážit se pronést slova modlitby Páně naplno a hlasitě.

Proti této rubrice a proti tomuto liturgickému požadavku nejen chybujeme, ale ne-li vždy, tedy jistě *při pohřebních obřadech ji zcela přehlízíme*. Jestliže jsme svým věřícím uměli vysvětlit význam společné recitace modlitby Páně ve Mši sv. před přijímáním a objasnit její jedinečnou hodnotu ve vztahu k svátostné přítomnému Kristu, pak bychom neměli otálet ani váhat s taktickým poučením, jakže se to má správně podle liturgických předpisů s *uplatněním Otčenáše při pohřebním obřadu*. Mnohdy se stává, že účastníci pohřbu nejenže recitují celou modlitbu Páně nahlas (i s knězem!), ale dokonce nasazují i další modlitbu, zcela zvykově, „Zdrávas Maria“. Během recitace modlitby Páně nebývá kněz hotov s okouřováním rakve, a tak i sám začne věřícím Zdrávas, ano i podruhé a potřetí Otčenáš. A jaká je v tom souvislost a liturgický kontext, když po skončeném Zdrávasu kněz zaintonuje: A neuvod (většinou k tomu ještě nesprávně neuvěd) nás v pokušení!? S tímto nešvarem by měli všichni duchovní správcové už jednou skoncovat!

Méně bylo by více... Z nedocnění pohřebních obřadů, tak jak je uvádějí oficiální rituály, vznikla *hojná nadstavba celé série Otčenášů a Zdrávasů*. Mnozí kněží

snad proto, aby se více uplatnila společná modlitba shromážděného lidu, nebo také z chybně pojatého zá-
měru „rozhojnění pobožnosti a zvroucnění zbožnosti“, zvykli si po skončení oficiálních modliteb v domě zemřelého přidávat třikrát Otčenáš a Zdrávas. Dnešním požadavkem živé účasti a zapojení věřících je, nikoli odříkávat ty modlitby, které zde nemají liturgického oprávnění, ale společně střídavě s knězem zpívat nebo aspoň recitovat žalm „Z hlubin volám“ a „Smiluj se nadě mnou“. Oba texty jsou v Českém kancionále. Místo druhé trojice Otčenášů-Zdrávasů, kterou někdy nemístně končíval pchřební obřad v kostele, zapojme raději celý kostel, všechny přítomné do chorálního zpěvu „Zdrávas Královnu“, a nedistančujeme se od závěrečného chorálu „Do ráje nebes“. A ukončíme-li na hřbitově, tak jako to má být, veršem „Duše jeho a duše všech věrných zemřelých... Amen“, aniž bychom nastavili třetí trojici Otčenáš-Zdrávas. o nic jsme pohřební obřad neochudili.

Příliš častým říkáním, (sit venia verbo) někdy i omíláním Otčenáše a Zdrávasu, si snadno osvojují laici i kněží v některých slovech *nesprávnou výslovnost a nemístné vsuvky*. Jestliže k nadměrnému opětvování jedné a téže modlitby přistoupí navíc ještě *špatná dikce*, je míra nevkusy dovršena, a mohlo by se mluvit o bezmyšlenkovitosti a zneužití. V žádném případě nepovžívejme odříkávání modlitby Páně (a pozdravení andělského) k vyplňování mezer ve společných pobožnostech. Chvilí ticha lze srdce přiblížit k Bohu, velmi vhodně i tichým a usebraným rozjímáním jednotlivých prosb modlitby Páně, kterou každý zná. Aby nás nestihla výtka jako ten lid, který ctí Boha toliko ústy, srdce však zůstává vzdáleno.

Uvažme též, nemáme-li *zrevidovati zploštěnou praxi ukládání zadostiučnění při svátosti pokání*: zda by nebylo vhodnější, namísto stereotypizovaných Otčenášů a

Zdrávasů uplatňovati také jiné modlitby, případně jiné formy kajcnosti, sebezaporu a pobožnosti. Ze smíme volati k Bohu „Otče náš“, to je naší velikou milostí, významáním a výsadou, nejméně však pokáním.

Modlitba Páně je vyvrcholením mešních modliteb, společně recitovaná knězem i věřícími na konci kánonu, jako příprava k Obětní Hostině. Má-li být vyvrcholením, *nesmí se duplikovat ani anticipací přede Mši ani v nějakém nedostatku po Mši*. Pociťujeme naše jednání jako nelogické, a přece si tak počínáme. Někdo přede Mši, někdo po Mši už po propuštění věřících pronáší výzvu: *Pomodleme se za v Pánu zesnulého N. N.*, za něhož tato Mše svatá bude (byla) obětována. Otče náš... Zdrávas Maria. (Mnohý kněz dokonce třikrát!) Někde ještě bývá „zbožná a tradiční praxe“ *předčítání kratší či delší řady jmen zemřelých*, za něž „se nábožně pomodleme třikrát Otčenáš a Zdrávas.“ To by se dalo odstranit nenásilně a s taktem a s náležitým poučováním věřících o jednotnosti a všeobecnosti svaté Oběti, při níž sluší ze strany jednotlivce skromnost, nenápadnost a pokora. Předčítají se modlitby věřících před Obětováním, do nich se dá dobře vsunout i *proba intence*. Tak se běžně děje o nedělích a zasvěcených svátcích. Jinak k ohlášenému úmyslu Mše svaté můžeme připojit text vhodné liturgické modlitby, buď za zemřelého nebo některé jiné, podle povahy a obsahu intence, *aniž bychom dodávali Otčenáš a Zdrávas*. Při intenci za zemřelého místo modlitby by mohla dobře posloužit *závěrečná sloka některé mešní písně za zemřelého*, nebo krátká píseň „Odpočiňte v pokoji!“.

K objasnění *chci ještě dodati*: Piši-li zde o nežádoucím nadměrném užívání modlitby Páně, mám na mysli oficiální liturgii Církve a veřejné recitování této svaté modlitby. V neoficiální a soukromé pobožnosti nelze mluvit o nežádoucím nadměrnosti. Václav Oktábec

DANTE ALIGHIERI

K sedmistému výročí jeho narození

Básník básníků. Současníci zvali jej buď básníkem nebo filoso-
fem nebo teologem. Objal duchem všechno vědění své doby. Po smrti Beatrice, ženy, jejíž tajemství není dorešeno, ženy jež časné a nejmocnější dotkla se jeho srdce a kterou ve svém díle povýšil na světici, hlo-
dal mu srdce neúprosný žal. Hledal útěchu ve studiu a „podoběn člověku, který hledaje stříbro nalezl zlato“, zamiloval si vědu a filosofii a rozjímal o nich často ve svém pokojku, zatím co oči ostatních byly zapečetěny spánkem. Tímto výjimečným vědění je prolnuto i jeho básnické dílo. Proto záhy po básnickové smrti bylo nutno provodit Božskou komedii komentáři. Též čas stále narůstající zatemňuje smysl toho nebo onoho verše z víc než 14 233 veršů. I tak jiskří to nesmrtností krásy v díle, jež proto nazýváno Božským. Papini, jenž měl nenahraditelnou výhodu, že mohl čísti Danta v jeho i své mateřštině a s vnímavostí básníka, napsal o svých dojmech při četbě některých Dantových veršů: „V té chvíli nevíme již, co říci, co si počít. Chtěli bychom křičet úžasem nebo plakat obdivem a líbat svého Danta, kdyby byl přítomen, vzkříšen alespoň na chvíli naší závistnou láskou.“ — Tak žhavě žít po sedmi téměř stoletích, komu ze smrtelných bylo dáno kromě světců? Jen svatý František, jež Dante tolik miloval, v jehož řádovém rouchu podle jednoho podání byl i pohřben, je mu i v lidské slávě ještě šťastnějším sou-
peřem.

Největší z básníků a jeden z nejnešťastnějších lidí. Hošík šestiletý ztratil matičku, 12letý otce. 37letý je vyhnán z rodné Florencie a vyhnanecem zůstává po 19 let — až do smrti. Vyhnanství! „Zkusíš jak slane chutná cizí skýva, — jak nahoru a dolů se pak plížit — po cizích schodech krušná cesta bývá.“ Vlasti nebyla tedy Itálie, vlasti byla Florencie. Město na Armen, jež ve vyhnanství proklínal a přece jen vroucně miloval. Nekonečný stesk prochvívá verši: Bude-li kdy, že posvátné ty slohy, — k nimž nebe i zem ruku přiložily, — takže jsem pro ně hubeněl rok mnohý, — přemohou krutost, jež mi zamkla ovčím milý — ovčím, kde beránkem jsem byl svým časem, — sok vlků, kteří na něj útočili, — tenkrát s jiným rounem, s jiným hlasem — co básník vracím se a u studnice — křtu svého věnec propletu si vlasem! — Toužil po vavřínovém věnci knížete básníků, avšak život jej věnčil trním. — Až smrt jej korunovala věncem z vavřínu a myrty, jak stará freska ukazuje. — Největší muž století zebřa u italských knížat a knížátek, dělá podružné služby a jeho moudré rady se cení mnohdy méně než šprýmy šašků. Odeřván od ženy a dětí bloudí ve vyhnanství, až nedůstojná příčina urychlí jeho smrt. Dvě námořnické tlupy se porvaly, benátská a raven-
ská, Dante byl poslán do Benátek k diplomatickému vyřešení zápletky, cesta vedla bažinami, a záchvat malárie nepochybně to byl, jenž usmrtil

Kněžská meditace

PREFATIO DEFUNCTORUM

Někdy se necítí kněz tolik knězem, jako v modlitbách velkého kánonu. Když se modlí své memento Domine famulorum famularumque tuarum. Vzpomíná na tolik milých lidí, kteří jsou s ním spojeni svazky příbuzenskými, přátelskými, pracovními, zájmovými per Christum Dominum nostrum. Na nikoho nezapomene, vzpomíná na každého ze svých učitelů, profesorů, žáků — ale i za toho se modlí, kdo mu ukřivdil. A pak novznáší své srdce z této země vzhůru k nebesům. „Sursum corda“ communiantes et memoriam venerantes Beatae Mariae semper Virginis, beati Iosef, et beatorum apostolorum et omnium sanctorum. A po svatém proměňování po anamnesi a epiklese sestupuje jeho duše do očiště v novém mementu, v mementu mortuorum. Jaká to vzácná komunikace.

Řekl mi někdo, kdž jsme jeli kolem zanedbaného hřbitova: „Vidíte, důstojný pane, tak pomíjí sláva lidská, tam u toho hrobu jsem stál, chválilo se, veleřilo se, vzdývaly se zásluhy zemřelého... teď již nikdo na něho nemyslí, nikdo nevzpomíná. Řekl jsem: I vzpomíná Církev svatá katolická každý den ve svém „odpočinutí věčné, dejž mu ó Pane“, a každý rok v den všech věrných Dušiček, v každé zádušní mši sv. a v každé prefaci za zemřelého.

I v této prefaci vzdáváme díky Bohu Otci Všemohoucímu skrze našeho Pána Ježíše Krista, „in quo nobis spes beatae resurrectionis efusit“. Pro

Zmrtvýchvstání našeho Pána Ježíše Krista, jsme zvyklí nazývat i zvěst o posledním soudu, evangelium, radostným poselstvím. Ke dni tomuto odkazoval nejednou Pán Ježíš své věrné, jako ke dni odměny a náhrady za všechny útrapy a práce, den tento byl apoštolům a věřícím všech dob útěchou a nadějí. „Nyní máme zármutek: ale potom radosti vaše nikdo neodejme od vás!“ Radujte se, veselte se, neboť odplata vaše hojná je v nebesích!“ Bude přece tento den veřejným, velkolepým projevem Boží lásky a poznají všichni, i ti, kteří slepě a tupě kolem oběti Boží chodili, jak Bůh miloval svět a co připravil těm, kteří jej milují. Bude to den vzkříšení a shledání. Víra promění se ve vidění a naděje v majetek jistoty. „Tuis enim fidelibus Domine vita mutatur non tollitur.“ Tvým věrným se život nebere, jen se mění. Život pozemský v život nadpřirozený, věčný. Uschne kdekterá slza a bolest, bude konec všem zkouškám a bojům, bude to den konečného vítězství a slávy, počátek věčného života u Otce, v němž všechno žije. „Když se rozpadne dům tohoto pozemského přebývání je připraven věčný přibýtek v nebi.“ Když křesťan umírá, jehož naděje v život věčný kotví v neskonale věrnosti a v neskonalém milosrdenství Božím, neleká se. neboť zná a věří ve slova našeho Pána Ježíše Krista: „Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne být i umřel, živ bude a každý kdo žije a ve mne věří, neumře na věky.“ Jan 11, 25—26. Jemu není smrt zánik života, nýbrž mostem z tohoto života časného do života věčného, neskonale blaženého.

K nejvzácnějším vzpomínkám z mého kněžského života náležejí ony okamžiky, které jsem prodlel u smrtelného lůžka na smrt nemocného věřícího křesťana. Tu nebylo vidět žádné ustrašené oči, tu nebylo slyšet bédování, posilné svatými svátostmi s čistým svědomím a s velebným klidem očekával nemocný příchod onen okamžik života, kdy duše odchází branou nebeskou k Pánu Ježíši a k Panně Marii a ke všem těm svatým duším, které ji předešly do nebe všech svatých. Odchází z tohoto světa bez bázně, neboť odchází k světu věčnému, k lásce věrné a upřímné, k životu, který nikdy nevyhasne, k Bohu, který nikdy nezklamal. To je Boží síla křesťanské naděje, anděl útěchy v životě i v smrti, jak nám jí vlévá do duše prefate dušičková.

V našem srdci žije tato naděje křesťanská, važme si jí, půjde s námi jako anděl útěchy životem. Děkujeme za ni a velebme Pána za ni slovy sv. Petra: „Veleben buď Bůh, Otec našeho Pána Ježíše Krista. On nás ve svém velikém milosrdenství zrodil znovu Zmrtvýchvstáním Ježíše Krista v živé naději, k neporušitelnému, k neposkvrněnému, nepomíjejícímu dědictví, které je pro nás uschováno v nebesích.“ To vše je vzácné a krásné poselství prefate za zemřelého o křesťanské naději.

ThDr. Karel Sahan

básníka v 56 letech. — Dante měl příležitost se vrátit z bída vyhnanství — a zde vidíš vrchol mužné ctnosti — Dante odmítl, protože nabídka byla spojena s ponižující podmínkou. Měl před tehdejší florentskou signorií uznat svou vinu a zaplatit pokutu. Odmítl. A lidé, kteří nedávno ve chvíli politické nejistoty se chystali jej prosit za odpuštění, jej teď v roce 1315 odsoudili v nepřítomnosti k trestu smrti. Už jednou byl odsouzen v nepřítomnosti k trestu smrti, a to upálením. Tentokrát zněla brutální formule: *Budiž mu hlava státa s ramen, aby nadobro umřel!* — Ach, mistr Božské komedie mohl by, a ještě lepším právem vyřknouti slova podobná slovům našeho básníka: „Bratři, z ruky do ruky podávějme víno silných v své číši... Vlnaři jeho byli Smutek a Samota.“ Vřak dílo je víno šilných. Víno všech vín. Ital vděčí Dantovi, že svým dílem zdokonalil a uzákonil zpěvnou toskáňštinu jako spisovný jazyk Italů, svět obdivuje nevidanou plastickou silou umělce. Hmotu slov tak vzdornou jiným hněte jak hlinu a přece dává jí kovový, zářivý tvar. Přejemné smysly a bádatý duch snesly mu bohatou kořist poznání. Rozkřídlená obrazotvornost mu slouží tak, že spíš než Nietzsche směl by říci, že všechny věci se mu lichotí a nabízejí se mu k přirovnáním.

Nebude však křesťan dnes souhlasit s Dantem ve všem: Mnou přichází se k sídlu vyhoštěnců, mnou přichází se do věčného bolu, mnou přichází se v řiši zatracenců... nadějí zanech, kdo mnou ubírá se... Ta slova děsná nadepsaná tmavě, jsem viděl tam na průčelí brány. Tato slova vyjadřují ovšem nade vše vážnou pravdu víry. Vřak kdo vskutku prošel v jednotlivých případech touto branou, je Boží tajemství, jež nesluší se člověku uhađovati. A přiči se nám opovázlivost, s níž Poutník Peklem, Očistcem a Rájem jakoby zasedal na místě samého Soudice světa. A odsuzuje do pekla toho a onoho a třeba i papeže. Byl ovšem v té věci dítětem své doby. Při smrti císaře Bedřicha II, psal mnich z Padovy: *Nepřítel Boha i svatých sestoupil do pekla...* I správce Klíčů vrhali tehdy svá anathemata snáze než moudro bylo, nakonec ke škodě církve. Není duch Kristův míti plné ruce blesků, ale je duch Kristův míti je plné magnetu přitahující lásky. Byl v tom Dante dítětem své doby, která pozapomínala či nedomyslíla krásné slovo jednoho svého současníka: *Qui latronem exaudisti, mihi quoque spem dedisti!* — Leč od Danta nemilosrdného se smíme odvolat k Dantovi, jenž ví, že nepozorovaně procházejí hřišníci branou pokání, že potichu, ba tajně je uchwacuje Milosrdenství. Na pouť očistcem setkává se Dante s účastníkem bitvy u Campaldina, v níž bojoval i Dante sám; a slyší: *Já s ranou v hrde přiběh po pěšině, — uprchnuv pěšky, z rány krvácejí. — Tu pozbyl jsem zraku a v Mariině — jménu řeč skončila mi nenaďale, — pak jsem klesl a zůstal ležet v hlině. — Pravdu povím Ti, tak ji říkej dále; — mne anděl Páně vzal, vřak řval ten z pekla: — proč nebeštane okrádáš mne stále? — Mně bereš pro slzičku, jež kdys tekla — to věčné v něm. — Zde je nám Dante blízký. Tajemství posledního okamžiku skrývají jistě nejpvětší divy Božího milosrdenství.*

A stejný duch milosrdenství vládne Dantovým myšlenkám, když uvažuje o posmrtném osudu těch, jímž nebyl Kristus ani zvěstován. Přísného Katona činí strážcem očistce, císaře Trajana činí účastným triumfu nebešťanů, Vergilius provází jej až na práh Ráje. — Aristotela, Sokrata, Platona a mnohé jiné ušlechtilé muže i ženy starověku nalezl, jak se procházejí v melancholickém soumraku jakéhosi předpekli. Jím: *ni strast ni slast není v tváři psána. Nejsou to ovšem věroučné věty, jsou jen básnické obrazy.* Vřak v devatenáctém zpěvu Ráje je Dante opravdu pěvcem Kristovy lásky.

Na otázku po údělu těch, jímž Kristus nebyl zvěstován, slyší odpověď: *Vyslovují sic mnozí jméno Krista, — co budou k němu, až je anděl vzkřísí, — mít dál, než ten, kdo nebyl poznal Krista; — a ten druh křesťanů odsoudí kdysi — Ethiop, až každý v jinou stranu — boháč i nuzný bude muset jíti. — Zde Dante ví, že samo svědomí může být andělem zjevení.*

Ano, Dante dovede odsoudit do pekla i papeže Bonifáce VIII., a to dokonce ještě za jeho života! — Ve vztahu k papeži Bonifáci je u Danta čiměs osobního hněvu, ba osobní msty. Bonifác měl chyby, možná velké chyby, vřak ještě větší nepřátele. Ti potřísnili jeho památku nad spravedlnost. Tragický papež, jenž snil o dvojím meči a otupil i ten, jenž mu právem náležel, meč duchovní.

Dantova kritika církve, Bonifác není jediný případ, je kritika ze základny víry, kritika zklamané lásky, vřak nezřiká se této lásky, ba opravuje se ze své přílišnosti velmi dojímavým způsobem. Když Bonifác byl v Anagni potupen Francouzi a brzy na to zemřel, Dante prozrazuje, že jeho oddanost církvi a papežství je hlubší než hněv na jednotlivého nositele moci. Je to až smíření, až prominutí, když ve dvacátém zpěvu Očistce píše ve formě proctví: *Jak vrch zla příštího i minulého, ... — zřím v náměstku svém Krista zjmaného. — Vidím ho znovu v posměchu a v haně, — žluč vidím s octem, vidím lotry živé, — podruhé zabíjet jej odhodlaně.*

Jestliže někdy dal se Dante svými city strhnout k lidské jednostrannosti, daleko častěji jej slyšíme, jak stejně melodicky, jak zvůně vyznává přesnou katolickou víru! — V jak pravé definitivní formě svěřuje nám svou vřoucnost k Panně Marii! V posledním zpěvu Ráje vkládá sv. Bernardovi do úst slova: *Panenská matko, dcero Syna svého, jež pokory a slávy jsi nám zdrojem, cíl pevný úradku jsouc odvěkého, tak zušlechtilas lidství padlé vzdorem, že pak i tvůrce jeho mohl směle, sám učiniti se jeho tvorem. —*

Tak velká jsi a tolik zmůžeš Paní, že bez Tebe chítit vyprostit se z nouze, toť letět chítit a křídel nemít ani. Tvá dobrotivost nepomáhá pouze těm, kteří prosí, ale mnohokráte štědrostí předejte vši lidské touze. Soucit, láska, milosrdenství jsou v Tobě. — Tyto verše jsou z nejvyšších vrcholů náboženského básnictví. Když Michelangelo, pilný čtenář Danta, tesal svou Pietu, mladíčkou Bolestnou matku přečistých rysů se Synem na klíně, jako by překládal do jasných mramorových tvarů světelné verše svého krajana a staršího bratra v géniu.

Básník a křesťan Dante mocným slovem vyjádřil v třicátém třetím zpěvu Ráje cíl svého umění a zároveň nejkrásnější možný cíl lidské snahy vůbec: O světo nejvyšší... slova dej tak mocná a tak vroucí, — bych jednu jiskru jedinou Tvé slávy — moh' zůstat lidem do budoucna! Toť nejvyšší pravda lidská. — V posledních slovech veledila zjevuje se jemu i nám nejsladší pravda kosmická: Moc obraznosti vzletné docházela, — však jako v kole, jež se točí vězdy, — mým přáním, chťením láska otáčíla, — z níž slunce pohyb má i všechny hvězdy. Dante byl doufajícím věštcem světového míru. Jeho sen o světovém císařství byl mylný, však snila jej naděje ve světový mír. Nesnil jej muž bázlivý, jenž lekal se zdaleka třeskotu zbraní. Snil jej člověk, jenž sám bojoval a bojoval s odvahou, však poznal trpký pach protité krve a hrůzu hlubokých sečných ran. Věřil ve světový mír v době, kdy se válčilo od města k městu, od hradu k hradu, kdy válka se zdála málem stavem normálním a mír výjimečným. O to větší je toto svědomí, které nechtělo vidět zabíjeti. Sen jeho byl předčasný, však ne marný. Až lidstvo docela prokleje válku, věříme, že čas ten daleko není, pak bude vzpomínat vděčně Danta, Jiřika Poděbradského, Erasma Roterdamského, časných proroků o tolik pozdějšího blaha. Mužů, kteří nad poli zvlhlými krví, viděli neposkvrněným azurem letět bílou holubici s olivovou ratolestí.

Podlouhlá, hubená tvář, vysoké čelo, široce rozevřené oči pod klenutým obočím, oči vnímající prude a přesně, vášnivá ústa, tvář boháče rozumu, citu i vůle, a na všem tragický stín smutku, tak na nás hledí Dante ze své nesmrtelnosti. Jen: lidské nesmrtelnosti? Hřešil-li, kál se jak celník evangelia. Na konci kanzóny k P. Marii psal: Jestliže v životě spáchal jsem hříchy, je proto v duši žal a v srdci nálek tichý! — Doufáme mu tedy to, čeho netkne se ani vrtošivé módy, ani zapomětivost staletí, jež neušetří ani nejpuětších děl, doufáme mu blaženost věčnou.

Poznamka: Božská komedie je citována v překladu O. F. Bablera.

Dr. Frant. Voda

K ŽIVOTU A PRÁCI

H. Havránek

Práce! Jak to slovo sladce hřeje vědomí, že člověk platně žije pro zdar díla, pro čest svého stavu, k biahu vlasti bez pout despotie.

Práce dar je vytrvalé ceny, věno dítku do kolébky dané, rodný odkaz otců od Adama, za ni mzda je právo krví psané.

Práce ozdobou je nejkrásnější dělníka, jenž hrdě k ní se pojí jako k věrné družce věrnou láskou, pro niž věrně na svém místě stojí.

Práce útěchou je v každé tísni, vzpruhou k výboji za novou metou, práce sílu dává mužné paži k odvaze, jež zhrdla slabým sketou.

Z práce štěstí domova tě vítá, každý kout se jase na tě směje, radost z oček dětí ustříc ti září, žena s písní na rtech k muži spěje.

Plodná práce zušlechťuje mysl, v práci nuda a hřích nenajde tě, práce zárukou je míru v duši a štít pevný pro mír v celém světě.

K práci poutivé se nebe sklání s požehnáním nad prostřeným stolem, práce modlitbou je děkovnou a chvalo zpěvem nad zvlněným polem.

Bože, jak Ti povinni jsme díky, žes nás stvořil k životu a práci, za ni sedmý den Ti obětujem, ať zas každý rád se k dílu vrací! K životu a práci

KRISTUS V ČESKÉ HUDBĚ

Kristova osobnost je středem pozornosti všech složek lidského ducha již téměř po dvě tisíciletí.

Zatímco sochařství a malířství od prvních dob křesťanských snažilo se zachytit co nejdokonaleji podobu Kristovu, hudba neměla dost výrazových prostředků, aby se mohla rovnocenně postavit po bok těmto uměleckým disciplínám. Teprve vývojem věků dostoupila hudba k tak vysokým metám, že je schopna zachytit ty nejsubtilnější a nejduchovnější stavy lidské osobnosti. Kdybychom proto měli dnes zvážiti hudební hodnoty s tematikou Kristovou, museli bychom napsat velmi rozsáhlé dílo s přesným rozbořem a hodnocením všech hudebních děl, malých i velkých forem, které se zaměřují k oslavě Krista Pána. Pohledme jen na malý úsek, na českou hudbu.

Reč chorálu — latina — nebyla srozumitelnou našemu lidu, který toužil po přímé účasti při bohoslužbách. Z této snahy vyrostla duchovní píseň, jež si pomalu razila cestu do chrámu. K nejstarším písním — Hospodine, pomiluj ny a Svatý Václave — řadí se hned dvě další, jichž osou je Kristus Pán. Při Božím Těle zaznívala píseň „Jezu Kriste, šedý kněže“ a o něco mladší její sestrou je „Navštěv nás, Kriste žádúci“. Celá další staletí obírají se Kristem Pánem jen formou písní. Je v nich líčen jako Spasitel a Vykupitel, který se narodil proto, aby nás hříšné zachránil. Vane z nich důvěra, víra a prostota, znaky to věřící a oddané duše. Zrození a zmrtvýchvstání Páně jsou osami středověkých písní duchovních v lidovém jazyce.

Teprve baroko rozvíjí všechny hudební složky do neobvyklých rozměrů. Není oboru, který by nebyl náležitě začleněn do procesu, jehož cílem bylo obrátit duše lidí ke konečnému cíli — k Bohu, a upnouti je na boží řád. Zatímco zrození a zmrtvýchvstání Kristovo dosud zaujímalo převážně mysl hudebních tvůrců, baroko svou snahou po jednotě si podmanilo všechny složky v jednotici náboženské myšlenky, počínajíc zrozením Krista, jeho utrpením i zmrtvýchvstáním. Tedy celý Kristův život měl být věřícímu člověku během církevního roku přiblížen a

předveden v plné síle podmanivého líčení. Kristus pro nás trpěl, a proto tento moment vykoupení byl v této době ráležitě podtržen a umocněn. Pašijové rozjímání dalo vzniknout zvláštnímu hudebnímu útvaru, jakémusi malému oratoriu, zv. sepolcra. Námětově vychází z pašijí. Vystupují v něm postavy, s nimiž se setkáváme v době Kristova umučení, a tyto nařikají a lkají nad bolestnou cestou Kristovou až ke konečné jeho pouti na Kalvárii.

Hudební tvůrci snažili se pochopit drama bohočlověka a dát mu hudebním rouchem dramaticky zvlněný ráz. Pro katolíka utrpení i smrt Kristova není konečným závěrem. Za ním přichází zmrtvýchvstání a vykoupení. Čili za boletí je skryta radost. A tak i smutek není drásavý, naopak, je to smutek spojený s nadějí. Tato prostá víra lidu, z něhož vyrůstali i skladatelé sepolcra a hudební tvůrci vůbec, zračí se i ve smutku, jenž hudbou obestírá text. I když barokně zvlněný výraz v hudbě se rozproudí, přece jen melodika má lidově zvroucňelý a spíše zjihlý než dramatický zdrcující charakter. Sepolcra byla provozována na Zelený čtvrtek a Velký pátek v kostelích u Božího hrobu.

Vedle těchto, lze říci, lidovějších útvarů, vznikala i velká díla oratorní, s ideovou náplní velkopáteční. V těchto skladbách uplatňovali skladatelé často prvky operní, vnášející do hudební struktury árie, dueta, sbory za doprovodu orchestru, i samostatné vložky instrumentální. Z českých děl toho druhu jsou známa oratoria F. A. Růžičky „Smrt Ježíšova“ a R. Führera „Kristus v utrpení a smrti“.

Malý počet dochovaných oratorií — i když máme zprávy o skladbách Myslivečkových, Sehlingových a Habermannových — souvisí pravděpodobně s celou tehdejší dobou, vyžadující stále nová a nová díla. Rozsáhlá tato forma vyžadovala velkého tvůrčího vypětí skladatelova, jemuž jedno nebo i několikrát provedení nebylo úměrné. Proto věnovali skladatelé větší pozornost menším formám, které nevyžadovaly tolik námahy a byly snáze proveditelné. V oblíbě byly proto árie pro jeden hlas

s malým orchestrálním doprovodem. Pozornosti zasluhuje Brixiova „Arie de passione“ nebo J. A. Koželuha „CruX amata“ a „Ave Jesu“.

Nedomnívejme se, že hudební tvoření se zabývalo pouze Kristovým utrpením. Pašijová látka neskýtá idylických prvků, k nimž lidé ve své prostotě více tihli. Zato dětství Kristovo ve vánočních oratoriích dovedlo nadchnout skladatele k radostné pohodě, volnému rozletu fantazie a k hýřivé melodické svěžesti. Radost z narození Jezulátka byla vyjadřována prostými, často až naivními melodiemi, čerpanými z lidového zpěvu nebo často jej i napodobujícími. Oblíbené byly tzv. „Pastorely“, jichž charakter nám osvětlí dosud zpívaná Rybova „Pastorella“.

Za nejzávažnější skladbu, jež jediná vysoko stojí nade vším, co bylo o Kristu v české hudbě minulých věků napsáno, je zhudebnění prostého křesťanského pozdravu: *Laudetur Jesus Christus in aeternum. Amen.* (Pochválen buď Ježíš Kristus na věky. Amen.) Nebyl to nikdo jiný, než geniální minorita P. Bohuslav M. Černohorský, který způsobem ojedinělým zhudebnil nejkrásnější pozdrav a oslovení Krista. Jeho moteto je psáno pro smíšený sbor bez doprovodu nástrojů a má všechny znaky barokní hudby. Základní melodie je vystavěna ze sedmi tónů, které působí silou mohutných kleneb barokních chrámů. Skladba podmaňuje si nás svou úchvatnou hloubkou a oduševnělostí, smělostí stavby i skloubením jednotlivých hlasů, vnitřní vzrušeností, strhující krásou i vzletem vírou vznícené melodie.

Ani současná doba nezůstala v tom směru pozadu. Soudobý skladatel Václav Kálík, chtěje vyzpívat svou víru

v Krista, sáhl jako jediný ze současníků po křesťanském pozdravu. Jeho skladba „*Laudetur Jesus Christus*“ má zcela jiný ráz než moteto Černohorského. Je psána pro mužský sbor a již tempové označení napovídá, jaký projev si autor přeje: *Jubiloso, caldissimo, entusiastico* (jásavě, nejrveleji, nadšeně). Proti patheticky vznešenému motettu Černohorského dýše Kálíkovo dílo upřímnou vroucností, zjhlou citovostí. Je to nejvroucnější modlitba v soudobé hudební literatuře.

V tomto stručném náčrtu nelze ovšem zapomenout na vřele oddaného ctitele Kristova — Josefa Bohuslava Foerstra. Vedle známého „Oráče“ je to pětilhlasý sbor „*Gethsemane*“, zobrazující trpícího Krista ve smrtelné úzkosti. Podobným dílem je „*Kristus*“, který na dřevě kříže chce ke svému srdci přivínout celý svět, avšak nemůže, neboť hřeby mu stahují ruce zpět. Opakem „*Gethsemane*“ je „*Betlehem*“, místo světla, před nímž vše chmurné ustupuje a kde je „život, klid a jas a láska, která spasí nás“. Krista zmrtvýchvstalého oslavil Foerster ve sborníku „*Tabitha*“. Ježíš svým zmrtvýchvstáním oslobodil lidstvo, otevřel mu bránu nebes a prosí nebeského pastýře, aby svá stáda vedl, kam si je nebeská jich touha žádá.

Veliké umění Foerstrovo spočívá v jednoduchých prostředcích, jimiž dovede vyjádřit bolest, zármutek a utrpení, právě tak jako radost, naději a lásku.

Nalezli bychom více skladeb, které se sklání k božskému Dítěti nebo k trpícímu Kristu. Leč i tento stručný pohled na dějiny duchovní hudby v naší vlasti postačí k tomu, abychom si uvědomili, v čem naši tvůrčí umělci splnili svůj úkol.

Dr. Rudolf Fikerle

Galerie vlasteneckých kněží

MSGRE DR. OTTO LEO STANOVSKÝ

Pro archiv v. v. metropolitní kapituly u sv. Víta napsal dne 15. října 1945 metropolitní kanovník dr. Stanovský čtyřstránkový elaborát, v němž podrobně vypisuje důvod svého zatčení a věznění. Z tohoto autentického pramene uvádím:

»V době svého zatčení jsem byl předsedou katolické Charity. Obracelo se na mě mnoho lidí, kteří potřebovali pomoci, ale jimž nesmělo být pomáháno z veřejných prostředků, poněvadž to okupanti zakázali pod přísnými tresty. Činnost Charity v tomto směru je známa. Tehdy

o ní věděl pouze ředitel Charity P. Eduard Oliva a předseda. Bvli jsme si toho vědomi, že touto ilegální činností dáváme v sázku svou svobodu, ba i životy. V polovici června 1942 mi hlásil úředník Charity p. Bláha po mém příchodu do Charity, kamž jsem docházel denně ráno po 8. hodině toto: „Volal vás telefonicky nějaký pan Sonfeld nebo podobně, že musí s vámi ihned mluvit ve velmi důležité věci. Tu je jeho telefonní číslo.“ Dal jsem pana Sonfelda zavolat a řekl mi totéž. Odpověděl jsem, že o desáté hodně budu v Národní

V říši zlomeného kříže

D O M A

Když jsem v únoru roku 1945 procházel branou semináře, bylo mi v duši lehká a naplňoval mne pocit uspokojení. Právě touto branou nás odcházelo kdys dvanáct na nucenou práci do Berlína. Tenkrát jsme byli smutní a plni obav. Ale vše jsem šťastně překonal, nálety i dobrodružný útěk z říše. Byl jsem na práci v Německu dva a čtvrt roku a po návratu jsem zůstal 3 týdny doma, abych si odpočinul.

A nyní opět беру za kliku semináře v Dolních Břežanech u Zbraslavi. Jestliže jsem se však tehdy domníval, že mi tam budou dělat nějaké ovace, hanebně jsem se zklamal. Když jsem spatřil zachmuřenou tvář dr. Vondráčka, hned jsem věděl, že je zle. Vicedirektor dr. Vondráček byl sice dobrý člověk, výborný kazatel a velký liturg, ale byl to člověk velmi přísný. Bylo to tím, že řídil seminář ve velmi neklidné době, že chtěl udržet co nejlepší kázeň a snad také proto, že byl dosti vážně nemocen. Ve svém pokoji měl vedle psacího stolu pohodlné křeslo, které se poněkud podobalo elektrickému křeslu na vykonávání poprav. Ani ne tak tvarem, jako spíše pocitem, které prožívali bohoslovci, když byli do tohoto křesla posazeni. Jakmile se totiž některý z nich provinil proti seminárnímu řádu — například v době, kdy jsme se měli učit procházejíce se v parku, tak si lehl do trávy a libě usnul — tu si jej dr. Vondráček zavolal k sobě a začal mu hrozivě domlouvat. Matně si vzpomínám na zajímavou historku, která se za mých studentských let vyprávěla v semináři. Byl kdysi a kde-

si jeden seminář a v něm velmi hodný pan rektor. A ten rektor měl bohoslovce velmi rád. Když upozoroval, že se některý z nich pro své budoucí povolání nehodí, nemohl přenést přes srdce, aby mu tuto tragickou skutečnost oznámil a ze semináře jej vyloučil. A proto zavedl zvláštní zvyk. V době přednášek položil takovému nešťastníku na lůžko ponožky. Kdo našel večer na své posteli ponožky, hned věděl, co to znamená. Sbalit kufry a odejít. A všichni bohoslovci byli tak jemnocitní, že se nikdo neodvážil zneužít tohoto zvyku a z nemístného žertu položit svém kamarádovi na lůžko ponožky.

Dr. Vondráček ovšem nebyl tak jemnocitný jako onen rektor. Jeho domlouvání velmi často končilo konstatováním, že to takhle dál nejde a že by bylo nutno uvažovat o odchodu zmíněného bohoslovce ze semináře atd. Ovšem dr. Vondráček to zase nemyslel tak vážně.

„Jak dlouho jste již doma?“ otázal se tedy vicedirektor po mém příchodu postavy v křesle. Tou postavou jsem byl já. „Týden,“ vdechl jsem. „Kdybch řekl pravdu,“ myslil jsem si, „tak ho rozčilím a poškodím si zdraví.“ - „A to nevíte, že svévolné prerušení poouy v semináři může mít vážné následky?“

Odcházel jsem od vicedirektora značně rozčarován. Hlavou mi táhla slova našeho pana spirituála, který nám již v Praze často říkával při rozjímání: „Mlý bohoslovce, nemysli si, že jsi svým vstupem do semináře vytrhl církev z nějaké bíd. Když jsi vstoupil do semináře, církev tím nic nezískala a když vystoupíš, církev tím nic neztratí.“ A uklidněn touto úvahou o služebnících neužitečných, vrhl jsem se do studia. Čtvrtý semestr, to ten-



pomoci Na příkopech čís. 31. A tam již pan Sonfeld na mne čekal. Byl mi poněkud povědom. Představil se šeptem, nerozuměl jsem, působil dojmem člověka velmi nervózního. Žádal, aby mohl se mnou mluvit „mezi čtyřma očima“. Právil jsem, že zde nemám volné místnosti, aby šel se mnou do úřadovny generálního tajemníka Robla, to však odmítl. Proto jsem ho zavedl do malé předsině bez oken a bez židlí, věda, že budeme brzy hotovi. Když jsme byli o samotě, tázal jsem se, jako obvykle: „Co mám pro vás udělat? Račte mi to říci stručně.“

Pan S.: „Přicházím ve věci velmi důležité.“

Já: „Rozkaz z Londýna?“

Pan S.: „Ano a ne.“

Já: „Kdo vás ke mně posílá?“

Pan S.: „Tázel jsem se ministerského rady dr. Svěráka, zdali by mi mohl označit církevního hodnostáře, spolehlivého Čecha, který by mne neprozradil. A on mi řekl vaše jméno“

Já: „Prosím, jaké je vaše přání?“

Pan S.: „Potřebuji, abyste mi poradil, zdali by bylo možno v některém z našich katolických kostelů ukrýt

několik lidí, policejně nehlášených. Na katolické kostely nemají gestapáci tak spadené.“

Já: „V tom se ovšem mýlíte. Naše kostely jsou gestapem prohledávány velmi pečlivě od podzemních hrobků až po špičky věží. O jaké lidi vlastně jde?“

Pan S.: „To vám nemohu ještě dnes říci, ale věc je velmi vážná.“

Z vyhlášek po atentátu na Heydricha bylo mi ihned jasno, že mám pana S. udat jako podezřelého, jinak že vydávám Charitu i sebe do velikého nebezpečí. Byl jsem však rovněž ihned rozhodnut, že udání neučiním. Čekal jsem, že pan S. mne ještě navštíví, jednali se o věc skutečně vážnou. Nepřišel. Tím byla pro mne celá záležitost skončena.

3. července 1942 o páté hodině ranní jsem byl zatčen ve svém bytě v Praze IV, čp. 63. Nevěděl jsem, pro který případ jsem zatýkán. Na pana S. jsem si ani nevzpomněl. Na gestapu mi ukázali jeho fotografii; řekli mi, že se jmenuje Sonevend, tázali se mne, zda ho poznávám. Přisvědčil jsem. Tam jsem se také dověděl, že Sonevend je čimovnickem církve pravoslavné. 28. prosince 1942 jsem byl odsouzen lidovým soudem pro vlezradu k smrti a odvezen do Plötzensee do vězení smrti, kde jsem půl roku v okovech čekal na popravu.

Dr. Stanovský popraven nebyl, byl 19. července 1943 odvezen do káznice Straubing, kde zůstal až do konce války pod bratrskou ochranou vrchního vězeňského faráře Jindřicha Weingerta, který dělal vše, aby jej uchránil před trestem smrti a jak se častěji vyjádřil „poprava hrozila do poslední chvíle“. Když se po osvobození vrátil dr. Stanovský domů, nenalezl tam svou sestru Irmu, která mu vedla domácnost, neboť i ta byla zatčena a odvezena na nucenou práci do Hennigsdorfu u Berlína, odkud se vrátila teprve 22. června 1945.

Kanovník dr. Otto Stanovský se narodil 8. listopadu 1882 ve Slatině u Bílovce a byl jedním ze třinácti dětí. Po středoškolských studiích maturoval na gymnasiu v Roudnici nad Labem jako člen řádu kapucínů, vstoupil do kněžského semináře v Litoměřicích, kde byl vysvěcen na kněze 15. července 1906. Působil v duchovní správě jako kaplan v Mnichově Hradišti, v Liblicích a v Semlech, odkud odchází do Vídně, aby ve Frintanen konal vyšší studia teologická. Po třech letech se

krát znamenalo: dr. Vladyka — Philosophia christiana, dr. Opatrný — Theologia fundametalis, dr. Bogner — et Exegesis N. T. etc. Ale znamenalo to také pražské povstání a osvobození semináře z obležení esesáky. Sledujte pozorně, jak to bylo.

Ještě jsem ani pořádně nevnikl do tajů posvátných věd, když nastal 5. květen. Prahu i celé její okolí zachvátilo revoluční nadšení. Byla právě sobota. I v Dolních Břežanech začali lidé strhávat a nčit německé nápisy a vyvěšovat prapory. Řeholní sestry, které v semináři vařily a uklízely, sešly narychlo velkou československou vlajku. Tu jsme pak vyvěsili. Hrdě a slavnostně vlála tato vlajka na vysoké věži arcibiskupského zámku. Byl to krásný den. Berlína bylo dobyto Sovětskou armádou a po silnici v Dolních Břežanech prochaly již občas jednotky německého vojska na západ. Zdálo se, že válka pro nás všechny šťastně skončila. Ale druhého dne nastal takový zvrat, že mne opouští i humor. V neděli 6. května se rozšířila po vesnici zpráva, že se blíží jednotky SS, že přijdou snad i německé tanky. V předtuše hrozičného nebezpečí jsme se shromáždili ve sklepě zámku, kde byl protiletectký kryt. Bylo asi 6 hodin ráno. Poněvadž se dlouho nic nedělo, vystoupil jsem z dusného a napjatého prostředí sklepa na schodiště, vedoucí do 1. poschodí. U okna tam stál jakýsi bohoslovec a povídá mi: „Podívej se, Němci.“ Vyhlédl jsem též opatrně oknem a spatřil jsem jednotku esesáků v plné bojové akci. Vojáci s přilbami na hlavách, se samopaly v rukou, ověšení jakýmsi pásy s náboji a bedničkami či pouzdry, brali útokem jednu ulici. V rojnici postupovali vpřed, kryli se za rohy stavení, rychle přebíhali z jednoho výklenku dveří

do druhého, prostě dobývali vesnici, jako by to byla nějaká neobvykle silná pevnost. Byl jsem tím velmi překvapen „Proč útočí ti esesáci jako někde na frontě“, myslil jsem si, „vždyť zde není žádného vojska a někdo jim přece neklade odpor?“ Jak jsem se později dozvěděl ze záznamu v kronice obce Dolní Břežany, považovali tehdy Němci vesnici za hnízdo partyzánů.

Sestoupil jsem opět do sklepa mezi ostatní bohoslovce. Napětí tam bylo občas přerušeno hovorem a dohady, co se asi stane. Tyto úvahy byly po dlouhé době ukončeny zlověstnými výstřely. V té chvíli jsme ovšem ještě neznali hrozná drama, které se odehrávalo ve vesnici. Esesáci začali vnikat do bytů, vyháněli z nich obyvatele, a několik kroků před domem je surově vraždili ranou do týla. 13 lidí bylo tenkrát takto zabito a jedna žena těžce raněna. Esesáci nechali ležet mrtvé na ulici a obasadili celou vesnici. S hrůzou jsme očekávali, kdy se začne někdo dobývat do zámku. Ale první záchvat vzteku u esesáků již asi pominul. Vrata zůstala zavřena a my se vrátili do svých ubikací. S příchodem Němců se zachmuřila i obloha. Slunečné počasí se změnilo v deštivé a silně se ochladilo. Začalo drobně pršet. Zdržovali jsme se ve svých učebnách. Pozdě odpoledne začal kdosi tlouci na vrata. Vyhrnuli jsme se na podloubí, které ve dvou patrech obklopovalo zámecké nádvoří. Na toto nádvoří vešel nyní německý důstojník s jakousi ženou, vojenskou příslušnicí, zahalenou do bílé pláštěnky proti dešti. Dr. Vondráček jim vyšel vstříc. Ptali se, zda by se mohli v zámku ubytovat. „Nemáme místa, není to možné“, řekl stroze pan vicerektor. Bylo to jediné možné řešení. Pro lidi, kteří možná krátce před tím vraždili civilní obyvatelstvo ve vesnici, nebylo vskutku v zámku

vrací domů, je ustanoven prefektem konviktu v Mladé Boleslavi, profesorem náboženství a na doporučení svého ordináře vychovatelem dětí Ferdnanda d'Este. Po atentátu a smrti otce staral se určitý čas o děti, načež se stal v roce 1924 sekretářem arcibiskupa dr. Kordače a postupně ředitelem koleje Arnošta z Pardubic, rektorem sem náře, v únoru 1933 kanovníkem vyehradským ve svých jedenapadesáti letech na prebendu po zemřelém kanovníku Eduardu Šitlerovi (knaha Captula Vyehradense, str. 38—9) a konečně metropolitním kanovníkem u sv. Víta na Hradčanech.

Jeho spoluvězeň ve Straubingu velmi vřelými slovy vzpomíná na jeho ušlechtilou povahu a je skutečně radostno číst o tom, že tento kněz, jehož životním osudem bylo chodit po parketách zámků a šlechtických sídel, dovedl zachovat ducha prostoty, který se projevil zvláště v těžkých hodinách žití. Ve věznici m. nistroval

vřeňskému faráři při Mši svaté, vykonával skutky lásky k bližnímu, jak poměry dovozovaly (za kousek chleba, který spoluvězeň věnoval jako dárek k jeho svátku, pokorně přijal trest: tvrdé lůžko a „labužil“ si Otíček na zmrzlém zelí ukradeném z kolemjedoucího furverku zahradníků, na poloshnilé červené řepě, polovařeně z kuchyňského odpadu, popřípadě tři dni starém, na cukrové řepě i na krmné řepě i se slupkou. A kradl a pažoval tyto „lahůdky s námi jako každý jiný...“ (z dopisů spoluvězňů).

Msgr. dr. Otto Stanovský se vrátil do osvobozené vlasti, ale netěšil se dlouho ze svobodného života — ještě téhož roku zemřel na následky útrap prožitých v nacistické věznici dne 5. prosince 1945, v 63. roku svého věku a ve 40. roce kněžství. Smuteční oznámení praví: „Ztratili jsme v něm kněze zbožného, kolegu milého, o církev a vlast vysoce zasloužilého.“ Dr. Josef Benes

Doba očima kněze

Z PROJEVU SVATÉHO OTCE PAVLA VI.

S velkým zájmem očekávali katolíci celého světa slova Hlavy Svaté Církve, která zazněla dne 4. října t. r. před Valným shromážděním Organizace spojených národů v New Yorku, neboť mírová hladina světa, rozrušená na různých místech naší planety, zvláště pak agresí amerického imperialismu ve Vietnamu, bolestně doléhá na srdce každého člověka dobré vůle.

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSSR ve svém Oběžníku č. 3 ze dne 12. října t. r. přinesl plné znění projevu Svatého Otce, proto v našem časopise se omezíme na jeho podstatnou část. Kdž Svatý Otec pronesl slova díky za pozvání a vysvětlil účel své návštěvy, pokračoval:

„Dosáhli jste, pánové, velkého díla a dosud na něm pracujete. Učíte lid míru. OSN je velkou školou, kde se získává toto vzdělání. A dnes jsme zde v této velké aule této školy. Každý, kdo zde zasedne, se stává žákem a stává se učitelem umění, jak vytvářet mír. A kdo z tohoto sálu vychází, toho považuje svět za architekta a stavitele míru.

Vy sami nejlépe víte, že mír se nevytváří pouze s po-

mocí politiky a rovnováhy sil a zájmů. Utváří se duchem, myšlenkami a mírovou prací.

Pracujete na tomto velkém díle. Stojíte však na začátku svého úsilí. Podaří se vůbec světu někdy překonat, zvláště v válkyčtivou mentalitu, která dodnes tvořila značnou část jeho dějin? Je těžko to předvídat. Je však snadné ujistovat, že je nezbytné nutně vydat se odhodlaně na cestu nových dějin, mírumilovných dějin, jež budou skutečně a zcela lidské, takové, jaké slíbil Bůh lidem dobré vůle. Cesty jsou před vámi vyznačeny a první z nich je odzbrojení.

Chcete-li být bratry, pusťte z rukou zbraně. Nelze milovat s útočnými zbraněmi v rukou. Zbraně, a především hroznivé zbraně, jež vám poskytla moderní věda, způsobují ještě dříve než vyvolají oběti a zkázu, zlé sny, vyvolávají nepěkné myšlenky, způsobují noční můry, nedůvěru, temná odhodlání, vedou k nesmírným výdajům, mají plány na solidaritu a užitečnou práci. Překrucují také psychologii národů. Pokud zůstane člověk slabou, nerozhodnou a dokonce zlou bytostí, jak se často projevuje, jsou obranné zbraně bohužel ještě nutné. Avšak

místa. Zámek měl kromě toho vysokou věž a kdby se tam Němci uhníždili, mohli způsobit další krveproliti.

Důstojník však začal znovu naléhat a připojila se k němu i žena. „Nemáme místa, podívejte se,“ opakoval dr. Vondráček a ukázal na arkády, přeplněné bohoslovci. Důstojník zvedl hlavu a díval se dlouze po přeplněných loubích zámekského nádvoří. Byl to nervy ničící okamžik. Němec měl za pasem pistoli. „Zdal pak ji nevytrhne a nezačne na nás střílet,“ myslel jsem si. A důstojník se díval, díval se dlouho tenkrát v tom chladném a deštivém podvečeru, díval se na zástupy bohoslovců. Co se asi dělo v jeho mysli. Nakonec se pomalu obrátil a pomalými kroky vyšel mlčky i s ženou ven. Když vrata zapadla, všichni jsme si oddechli. Někdy se mi nezdá dr. Vondráček tak velký, jako v této chvíli.

Němci drželi vesnici plně 3 dny. Potulovali se parkem a v zámku, v jakési zastrčené místnosti za kuchyní, přikryt peřinami, aby nebylo nic slyšet, poslouchal dr. Vondráček pražský rozhlas. Osud sem náře ležel na jeho bedrech. Byly zahájeny opět přednášky, ale druhý den, právě při přednáškách, se ozvala přímo pod okny zámku střelba z pušek. Svezli jsme se se ždí na zem a po čtyřech jsme lezli ke dveřím. Jen profesor zůstal stát a odešel vážným krokem za námi. Shromáždili jsme se zase ve sklepě. A opět jsem vyšel z dusného prostředí sklepa nahoru, abych se podíval oknem. Ale to jsem neměl dělat. Sotva jsem vyhlédl ven, otrásla zámek hromová rána a sklo z okna se mi začalo sypat před nosem. Jakýsi voják chtěl v té chvíli právě ukrást koně z hospodářských stavení u zámku. Protože vrata do dvora byla zavřena, vzal prostě pancéřovou pěst a střílil do nich. Vrata vyletěla do povětří a Němci vzali koně,

na kterých též ujeli. Byla středa 9. května. Jakmile se rozhlásilo, že esesáci jsou pryč, vyšli jsme ven ze zámku. Ještě týž den vjely za bouřlivého jásotu do vesnice první jednotky Sovětské armády. Jejich auta zaduněla v zámekském parku a unavení sovětsí vojáci se vesele vítali s českými bohoslovci. Byli jsme osvobozeni. Ještě dnes mám řadu fotografií z této doby. Jsou to fotografie sovětských vojáků, kteří překonali tisícikilometrové vzdálenosti a nesčetné boje, a nyní se s námi veselili, hráli na harmoniku a zpívali v seminárním parku. Ale do jásotu se mísil žal nad padlými vesničany. Seminář byl pověřen organizací pohřbu zahynulých občanů Dolních Břežan. V zámekském parku byl postaven velký kříž s trnovou korunou a dva pylony s planoucím ohněm. Na širokém katafalku před křížem spočívalo 13 rakví. Dr. Vondráček vykonal výkrop a dlouhý průvod se hnul na hřbitov do Zlatníka. Předlouhá řada bohoslovců v bělostných rochetách se při tomto průvodu setkala na silnici s ještě delší řadou aut sovětských vojáků. Tito unavení a bojem zaprášení vojáci zastavili svá vozidla a stáli v pozoru na autech vedle pohřebního průvodu. Ale poněvadž byl průvod dlouhý a oni byli vlastně ještě v bojové akci, rozjeli se za chvíli opět a měli nás pomalu s obnaženými hlavami. Slunce tehdy páliło, se svobodou přišlo opět krásné a slunné květnové počasí. Bylo nám v klerikách horko, ale když jsme pohledli do polí, viděli jsme tam sovětské vojáky v plné práci. Upevňovali namáhavě na kraji vesnice mohutné dělo do palebného postavení. Nehleděli na horko a starali se plně o bezpečnost. A za nimi, na vrcholu zámekské věže, vlál svobodně a hrdě československý prapor. — Konec.

P. Antonín Odvárka

vaše odvaha a pila vás podněcuje k tomu, abyste zkoumali možnosti, zaručující bezpečnost mezinárodního života, aniž je zapotřebí sahát po zbrani: to je cíl, hodný vašeho úsilí. To od vás očekávají národy a toho je nutno dosáhnout!

K tomu je zapotřebí, aby se posílila jednomyslná důvěra v tuto organizaci, aby se posílila její autorita a potom, doufejme, bude cíle dosaženo. Získáte tak vděčnost národů, které se zbaví nadměrných výdajů na zbrojení a můry neustále hrozící války.

Víme — a proč se z toho neradovat —, že mnozí z vás přijali blahovůli výzvu, kterou jsme loni v prosinci adresovali pro věc míru z Bombaje všem státům: totiž alespoň část úspor, jež by umožnilo omezení zbrojení, věnovat ve prospěch rozvojových zemí.

Obnovujeme zde tuto výzvu s důvěrou, že podnikneme vaše pocity lidskosti a velkomyslnosti.

Hovořit o lidskosti a velkomyslnosti znamená zmínit se o další základní zásadě Spojených národů, o jejich kladném vrcholu: zde se nepracuje jen k tomu, aby se zažehnávaly konflikty mezi státy, ale k tomu, aby se státům umožňovalo pracovat jeden pro druhého. Nespokojete se pouze s tím, usnadňovat soužití mezi národy: podnikáte větší kroky vpřed, které zasluhují naší chvály a naši podporu, organizujete bratrskou spolupráci.

Vytváří se zde soustava solidarity, která způsobuje, že vysoké cíle v oblasti civilizace získávají jednomyslnou a záměrnou podporu celých skupin národů ve prospěch všech a každého jednotlivce. To je na Organizaci spojených národů nejkrásnější. Vaše opravdové lidské snahy, to je ideál, o němž lidstvo sní na své cestě po celé věky, to je největší naděje světa a odvažujeme se říci: je to odraz úmyslu Božího, všezahrnujícího a plného lásky — v zájmu pokroku lidské společnosti na světě, odraz, který nám dává poznat, jak se poselství evangelia mění z poselství nebeského v pozemské.

Zdá se nám, zde skutečně, že slyšíme ozvěnu hlasu našich předchůdců a především papeže Jana XXIII., jehož poselství *Pacem in terris* nalezlo u vás úctyhodnou a významnou odezvu.

To, co vy zde vyhlášíte, jsou základní práva a povinnosti člověka: jeho důstojnost, jeho svoboda a především jeho náboženská svoboda.

Soudíme, že jste tlumočníky nejvyšší lidské moudrosti, téměř bychom mohli říci, její svaté formy, protože jde především o život člověka a život člověka je posvátný. Nikdo se nemůže opovážit na něj sáhnout. Na našem shromáždění se musí dostat úcty životu i pokud se týká velkého problému o porodnosti nejvyššího uznání a rozumné obrany.

Vášim úkolem je pečovat o to, aby na stole bylo dostatek chleba a nikoli o umělou kontrolu porodů, jež by byla nerozumná, pokud by omezovala počet pozvaných k hostinné života.

Nestačí však sytit hladové, nýbrž je také zapotřebí umožnit každému život odpovídající jeho důstojnosti. A o to vy usilujete. Neplatí snad pro vaši organizaci pro-rocká slova, jež se uskutečňují před našma očima a s vaší pomocí? „Přetavíte meče, abyste z nich udělali pluhy a kozy.“ Nepoužívejte nesmírné energie země a skvělých vynálezů vědy jako nástrojů smrti, nýbrž jako nástrojů života pro novou éru lidstva.

Je nám známo, jak intenzivně a jak stále užitečněji Organizace spojených národů a mezinárodní organizace, které s ní jsou spojeny, usilují o to pomáhat vládám, jež pomoci potřebují, aby mohly pokračovat v hospodářském a sociálním pokroku.

Je nám známo, jak usilovně se snažíte potírat negramotnost a rozšiřovat ve světě kulturu, poskytovat lidem účinnou a moderní zdravotnickou pomoc, skvělé možnosti techniky, vědy a organizace stavět do služeb lidí: to vše je skvělé a zasluhuje chválu a podpory všech a také chválu a podpory naší.

I my chceme dávat příklad, i když nepatrnost našich prostředků nemůže se projevit praktickými a kvantitativními výsledky. Chceme dát našim charakteristickým zařízením nový vývoj proti zániku světa a ve prospěch nejdůležitější nezbytnosti. Jen tak a nijak jinak nelze dosáhnout míru.

Ještě slovo, pánové, poslední slovo. Tato budova, kterou stavíte, nespočívá pouze na materiálních a pozemských základech, protože by to znamenalo, že je to dům stavěný na písku. Spočívá především na našem svědomí. Ano, nadešel okamžik obratu, osobní přeměny, vnitřní obnovy.

Musíme si zvyknout myslet na člověka novým způsobem, zvyknout na nový způsob společenského života člověka a konečně na nový způsob cest, jímž se ubírají dějiny a poslání světa podle slov sv. Pavla: „Vytvářet nového člověka podle obrazu Božího ve spravedlnosti, svatosti a pravdě.“

Nastala chvíle, kdy je nutné zastavení, okamžik zamyslení, úvahy, a téměř modlitby: „Musíme se rozpočítat na náš společný původ, na naše společné dějiny, na náš společný osud.“ Dosud nikdy nebyla výzva k morálnímu svědomí lidstva nutnější než dnes, v období poznamenaném takovým lidským pokrokem. Neboť nebezpečí nevychází ani z vědy, ani z pokroku, které při správném použití naopak řeší řadu obtížných problémů, jež lidstvo sužují.

Skutečné nebezpečí se skrývá v lidech, kteří mají stále mocnější prostředky, jež mohou sloužit jak ke zkáze, tak také nejvyšším vymoženostem.

Jedním slovem: budovu moderní civilizace je nutno stavět podle duchovních zásad, jež jsou jediné s to nejenom tuto budovu podírat, ale také ji osvobodit a oživit. A tyto nezbytné zásady vyšší moudrosti mohou podle našeho přesvědčení, jak víte, spočívat pouze na víře a Bohu. Neznámý Bůh, o němž hovoří sv. Pavel ve své řeči k Athénanům, jímž byl neznámý, a kteří jej přesto hledali a měli jej v sobě, aniž o tom věděli, jak se to stává mnoha lidem našeho století. Pro nás v každém případě a pro ty, kdo znají nevýslovná zjevení, jež nám Kristus o něm učinil, je to živoucí Bůh, Otec všech lidí.

Je zcela pochopitelné, že návštěva Svatého Otce v Organizaci spojených národů vyvolala neobyčejný zájem v celém světě. Světový tisk komentuje projev papežův jako slavnostní závazek, že povede katolíky k aktivnější účasti na vznešené činnosti, zaměřené na odstranění hrozby ničivého vojenského konfliktu. Vystoupení Pavla VI. v OSN je všeobecně hodnoceno jako důležitý krok k upevnění světového míru. Rovněž Otcové koncilu se vyslovovali v duchu projevu Pavla VI. pro zničení nukleárních zbraní a pro aktivnější práci v boji za udržení světového míru. Pro nás a naši práci v CMVKD je to další důkaz, že jsme před 15 lety správně pochopili smysl naší činnosti a že cesta, kterou jdeme, je správná. Třebaže známe sílu živého slova, přece však víme, že častokrát od slov ke skutkům je dlouhá cesta. Dotvrzuje to i skutečnost, že někteří politikové Vatikánu dosud nepochopili veliký mírový čin Jana XXIII., který svou encyklikou *Pacem in terris* položil základy mírové práce a jeho jasná slova se snaží vysvětlit tak, aby odpovídala jejich smýšlení, které však od úmyslů Jana XXIII. je na hony vzdáleno. Rovněž počínání některých emigrantů, kteří ztratili živé kontakty s námi vlastní, nebo těch, kteří pro svou státu nepřátelskou činnost se sami vyloučili z možnosti pastýřského vedení, je v rozporu s myšlenkami Jana XXIII. — nejen nepomáhá snaze o mírové dorozumění — ale vnáší disharmonii do vzájemných vztahů a narušuje atmosféru míru.

Návštěva papeže Pavla VI. v Organizaci spojených národů je vyjádřením současných snah katolické církve vzít na vědomí závažné problémy dnešního světa a především respektovat tužby převážné většiny lidstva, odvrátit hrozbu nové války a udržet ve světě mír. V tomto smyslu projev sv. Otce na Valném shromáždění OSN představuje pozitivní příspěvek k mírovému soužití národů. Takovýto projev hlavy katolické církve, je ovšem nutno posuzovat též podle vlastních činů, projevujících se v praktické politice všech složek Vatikánu. Zde však tyto činy neodpovídají zcela tomu, co je vlastním obsahem slavnostního projevu. Mnohá vystoupení koncilních Otců ve Vatikáně, i sám nedávný projev Pavla VI. k biskupům v římských katakombách, nebo opětné útočné vystoupení kardinála Ottavianiho nikterak nevyznívají mírovým duchem k socialistickým zemím. Papežova slo-

va pronesená v OSN by měla být provázána výraznějším postojem Vat.kánu, k současným vážným jevům, ohrožujícím světový mír. Povšechná proklamace „j.ž nikdy jeden proti druhému“, nebo „j.ž nikdy válku“ by pak měla být podtržena konkrétnější výzvou k rychlému ukončení nedávné krvavé války ve Vietnamu, jež hrozí, že se změní ve světový požár. Důslednější mírová iniciativa Vat.kánu by mohla být příkladným podnětem k ustupu od politiky z pozice síly, kterou v západních zemích provádějí mnozí státníci, kteří se vydávají za dobré křesťany, přitom však vlastních křesťanských zásad nedávají. Náš veršící lid, který touží po tom, aby v míru a míru mohl plnit své náboženské povinnosti, velmi dobře vy-

cítuje, že jedinými jeho duchovními otci jsou biskupové, ord.náři a kněží, kteří poctivě na svých místech mluví o své vlastní konaji svůj pastýřský úřad a odmítá všechny ty, kteří s. osobují právo mluvit za katolickou církev v ČSSR, pro jejíž existenci a život nejen nepracují, ale svým postojem a činy do naší pokojné práce vznášejí nežádoucí neklid.

Veříme a jsme přesvědčeni, že čas pracuje pro nás. A tak jako po 15 letech dostává se CMVKD plněho dosti- uzení a potvrzení jeho správné cesty projevem svatého Otce v OSN, tak i všichni podnecovatelé válek v minulosti, přítomnosti i budoucnosti, dojdou své zasloužené odplaty.

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: DOMENICO SETTI: Podobenství o rozseváči kukuřky. Z nově uspořádané obrazárny Pražského hradu. Druhá strana obálky: Svatý Otec Pavel VI. po přeletu na mezinárodní Kennedyho letišti v New Yorku, vpravo generální tajemník OSN U. Thant. Třetí strana obálky: Snímky k článku dr. Václava Ryneše: 1. Votivní obraz Jana Očka z Vlašimi: Detail s Karlem IV. a sv. králem Zikmundem (kolem 1371 — Národní galerie Praha). 2. Relikviář sv. Zikmunda ze Saint Maurice (Švýcarsko) kolem 1395, na stříšce pokání sv. Zikmunda. 3. Relikviář téhož světce ze Svatovítské katedrály v Praze (francouzská práce z 1. poloviny XIV. století). 4. Josef Max: Sousoší sv. Václava, Norberta a Zikmunda z Karlova mostu v Praze. 5. Sv. Zikmund z triforia Svatovítské katedrály (1375) jako jeden z osmi svatých českých národních patronů. 6. Sv. Zikmund, detail z relikviáře (snímek č. 2). Čtvrtá strana obálky: Prokop Diviš, k výročí dvě stě let smrti vynálezce hromosvodu.

JUBILEA

V měsíci listopadu se dožívají vstpp:

- 85 let**
- 10. 11. Karel Hruzík, farář, v. v., Vrbátky,
- 80 let**
- 8. 11. Karel Kolář, farář, v. v., Míšov, 18. 11. Vladimír Ev. Balcar, farář, Doksany,
- 65 let**
- 15. 11. Josef Dyčka, děkan a farář, Dolní Kounice, 29. 11. František Jelínek, farář, Čučice,
- 60 let**
- 26. 11. Konrád Baránek, farář, Odřív, 30. 11. Ondřej Korvas, děkan, Ústě,
- 55 let**
- 2. 11. Jan Thema, farář, Horšice, 21. 11. Alois Zouhar, admin., Valeč,
- 50 let**
- 10. 11. Karel Handlíř, admin., Březín, 11. 11. Oldřich Bartl, admin., Jáchymov, 20. 11. Ferdinand Otevřel, admin., Karviná II., 24. 11. Josef Kubelka, správce vikariátu a admin., Vojsavice, 25. 11. František Hašek, farář, Černíkovice.

1. KURS KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ NA HOSTÝNĚ.

12.—15. července 1965 — exercitátor dr. Frant. Cinek. P. J. Sigmund, kanovník v. v., Olomouc. P. Josef Mikel, provisor, Zborovice. P. Antonín Stiskal, administrátor, Hoštejn. P. František Alex, mistoděkan, Holešov. Dr. Otakar Balcar, administrátor, Postřelmov. P. Fr. Vlček, administrátor, Březová. P.

Josef Spáčil, farář, Holčovice. P. Otakar Holub, administrátor, Ostrožská Nová Ves. P. Miroslav Ložanský, provisor, Píseň. P. Karel Šimčík, administrátor, Ostroh. P. Miroslav Kunc, administrátor, Ratišovice. P. Jan Španěl, děkan, Kyjov. P. Stanislav Konečník, administrátor, Kostelec u Kyjova. P. František Heger, administrátor, Hor. Moštěnice. P. Jan Vitovský, administrátor, Stará Ves u Přerova. P. Antonín Kolář, farář, Babice. P. Antonín Tuček, administrátor, Nová Lhota. P. Jaroslav Kuchař, děkan, Halenkov. P. Josef Poles, provisor, Prusinovice. P. Josef Brhel, farář v. v., Rožnov. P. Vlastimil Smolák, administrátor, Železná u Berouna. P. František Hradecký, administrátor, Lubenec. P. František Münster, administrátor, Zlatníky. Dr. Antonín Biolek, profesor v. v., Frýdek. P. Ludvík Gazda, administrátor, Brno. P. Jaroslav Záruba, administrátor, Stanovice. P. František Vinklár, farář, Stráž. P. Antonín Veleba, duchovní správce sester, Nový Jičín. P. Vojtěch Samec, administrátor, Pouzdřany. P. Jan Tomis, administrátor, Kralice. P. Josef Černý, administrátor, Nové Losiny. P. Augustin Spurný, farář, Nový Hrozenkov.

2. KURS KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ NA HOSTÝNĚ.

19.—22. července — exercitátor P. Josef Kunický. P. František Sečkář, kaplan u sv. Mořice, Olomouc. P. Josef Vlček, kaplan, Ivančice u Brna. P. Josef Cechmánek, administrátor, Strání. P. Josef Doležal, administrátor, Písařov. P. František Zlámal, administrátor, Osvětimany. P. Karel Jeřábek, administrátor, Chropyně. P. Jaroslav Rezáč, administrátor, Šubířov. P. Petr Kadlec, provisor, Klenovice. P. František Vrážel, farář v. v., Brno. P. Bedřich Hoffman, farář u sv. Michala, Olomouc. P. Josef Moštěk, farář v. v., Vičnov. P. Jan Šrubař, administrátor, Rychnov n. Kněžnou. P. František Adámek, farář, Tvarožná. P. Antonín Adámek, farář, Loděnice. P. Miroslav Cech, farář, Pozořice. P. Antonín Nedoma, kaplan, Brno. P. Cenek Ptáček, farář, Dolní Čermná. P. František Vala, farář v. v., Velké Losiny. Dr. František Kostrbel, administrátor, Boršice. Dr. František Vaňák, administrátor, Rýmařov. P. Vladimír Seget, administrátor, Branná. Dr. Josef Vrzalík, administrátor, Předmostí. P. Antonín Vrzalík, administrátor, Brumov. P. Josef Střída, administrátor, Vrahovice.

3. KURS KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ NA HOSTÝNĚ.

19.—19. srpna 1965 — exercitátor P. Jan Cechal. P. Jan Pohorský, administrátor, Ledec n. Sázavou. P. Josef Klos, farář,

Stražisko. P. Jan Vávra, provisor, Lipník n. Bečvou. P. Bohumil Pačec, administrátor, Hlinsko u Lipníka. P. Alois Jemelka, administrátor, Bratřejov. P. Antonín Jedlička, provisor, Oskava. P. Alois Kaňovský, administrátor, Slušovice. P. Štefan Grde, administrátor, Malá Hradná. P. Štefan Bošanský, administrátor, Bánovce. P. Karel Majer, administrátor, Prazmo. P. Jan Mrva, administrátor, Pohorelice. P. Alois Lyčka, farář v. v., Stará Bělá. P. František Krchňák, farář, Letovice. P. František Kaňa, děkan Lysce. P. Alois Zádoukal, provisor, Dolní Újezd. P. Jindřich Deneš, farář, Valašská Bystřice. P. Gejza Bolda, profesor, Košice. P. Josef Bělohávek, provisor, Starý Hrozenkov. P. Ladislav Staněk, farář, Citov.

4. KURS KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ NA HOSTÝNĚ.

23.—26. srpna 1965 — exercitátor P. Josef Kunický. P. Zdeněk Pirunčík, kaplan, Hlučín. P. Josef Hymer, farář, Partutovice. P. Josef Švéda, administrátor, Boršov. Dr. Bohumil Zlámal, profesor v. v., Kyjov. P. Petr Tříška, administrátor, Staré Město. P. Ludvík Matucha, administrátor, Ješov. P. Václav Knittel, administrátor, Petrovice. P. Josef Koukl, administrátor, Kladruby. P. Josef Hulva, farář v. v., Žeravice. P. Vladimír Tomeček, kaplan, Luhačovice. P. Jiří Melichárek, kaplan, Nivnice. P. Jan Čechovský, kaplan, Gottwaldov I. P. Leopold Hampl, administrátor, Velký Ořechov. P. Jan Mrkus, administrátor, Velký Osek. Dr. Václav Špunda, administrátor, Lichnov. P. Bohumír Konečník, administrátor, Dolní Studénky. P. Jan Šnaidr, administrátor, Jákartovice. P. František Ptáček, administrátor, Staré Město. P. Sněžník. P. Jan Rosůlek, farář v. v., Mar. Lázně. P. Jan Grušovský, administrátor, Ostrava-Kunčický. P. Emil Sosna, administrátor, Šenov. P. Bohuslav Štá, farář Ostrava-Radvanice. P. Otakar Pálucha, kaplan, Kyjov. P. Stanislav Stráňák, mistoděkan, Koryčany. P. František Hubáček, administrátor, Dolní Královice. P. Ladislav Sedláček, administrátor, Dubanov. P. Richard Toncr, farář Rájec. P. Zdeněk Jibovský, provisor, Zlámanka. P. Josef Šoustek, provisor, Olomouc-Hejčín. P. Milan Vlček, kaplan, Most.

5. KURS KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ NA HOSTÝNĚ.

8.—9. září 1965 — exercitátor P. Jan Cechal. P. Mikuláš Šindlář, děkan, Hlučín. P. Vladimír Tichý, administrátor, Mankovice. P. František Marek, kaplan, Brno. P. Miroslav Klis, administrátor, Hnojník. P. Antonín Duda, administrátor, Komorní Lhota. P. Josef Zmeškal, pro-

visor, Val. Meziříčí. P. Stanislav Krátký, kaplan, Brno. P. Josef Špač, administrátor, Štěpánkovice. P. Bohumír Jedelský, administrátor, Tesnice. P. Václav Pešat, farář, Břest. P. Josef Holák, kaplan, Doňi Bludovice. P. Josef Keveta, farář, Kravaře. P. Vojtěch Bílek, farář, Pustá Počom. P. Antonín Unzeitig, katecheta v. v., Frýšták. P. František Záhora, administrátor, Vrchlabí. P. Josef Rybka, farář, Korytná. P. Ladislav Noll, kaplan, Židlochovice.

6. KURS KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ NA HOSTÝNĚ.

13.—19. září 1965 — exercitátor dr. František Cinek. P. Alois Pawlus, děkan, Slezská Ostrava. P. Vladimír Ryšavík, administrátor, Stará Ves u Rýmařova. P. Oto Kouřil, administrátor, Loukov. P. Antonín Urban, administrátor, Lučkov. P. Josef Píkna, děkan, Špačince. P. Josef Horvátik, provisor, Dol. Dubová. P. Cyril Zimčík, administrátor, Kuželov. P. Josef Gabriel, administrátor, Nezdenice. Dr. František Kubíček, profesor v. v., Přerov. P. Ferdinand Funk, farář, Hradisko. P. Bohuslav Cemper, kaplan, Brno. P. Boleslav Chroboczek, administrátor, Ondřejovice. P. František Hučín, farář, Horní Bečva. P. Alois Zouhar, administrátor, Valeč. P. Bohuslav Zouhar, administrátor, Nová Říše. P. František Zouhar, administrátor, Dubňany. Dr. Ladislav Kubíček, farář, Ostrava-Hrabůvka. P. Stanislav Kabele, administrátor, Ruda. P. Josef Poláček, provisor, Olomouc-Nové sady. P. Jan Musil, děkan, Rychnov n. Kněžnou. P. Václav Zýkan, vikář, Solnice. P. Antonín Valach, farář, Přemo. P. František Marek, farář, Vranova Lhota. P. František Opletal, kaplan, Liberec. Dr. Alois Strnad, administrátor, Mořkov. P. Antonín Kubát, administrátor, Česká Třebová. P. Ferdinand Kacelle, farář, Orlovice. P. Josef Malý, farář, Morašice. P. Alois Novák, administrátor, Senice. P. Josef Adamec, administrátor, Bernartice. P. Jan Machálek, provisor, Rokytice. P. František Janhuba, kaplan, Přerov. P. Jaroslav Pokorný, administrátor, Hořice u Ol. P. Antonín Uhlář, administrátor, Veřovice. P. Alois Klein, vikář, Olomouc. P. Jan Janíček, administrátor, Velké Karlovice.

7. PRAKTICKÉ ZBOŽÍ.

Sortiment výrobků z umělých hmot je stále pestřejší. Mnohých z nich lze velmi účelně užít v kostelích. Jsou to např. nejružnější misky, tácky, nádobu na květináče (střízlivou barvu), vědra, malá umývadla na mytí rukou i k praní kalichového prádla, malé lahvičky

30ml na víno do fíliálek, větší láhve či bandasky s víčkem na svěcenou vodu. Do velké čtvercové krabice s víčkem lze ukládat korporály a pály, ručníky a numerály, do poloviční (obdelníkové) purifikatoria (složena na třetinu), stejně jí možno užít jako zásobníku na malé hostie. Nejmenší, čtvercové jako zásobník na velké hostie. Lepší zásobník lze snadno vyrobit, když z pultitrové kulaté láhve z PVC odřízne se ostrým nožem spodní část (výška podle potřeby), a víčko se získá z dozičky na kávu (bez výsypného otvoru). Dozičky samotné pak užijeme jako vložky do pfenosné kroupky. — V létě nás velmi zlobí mušky ve víně a málo kdo má konvičky s těsným víčkem. Ze sady kořenek (menší provedení) můžeme si je snadno vyrobit. Na jednu hranu nádobky přilepíme lepidlem kanagom jakési ouško, které pilkou na železo odřízeme ze silnějšího plexiskla, třeba ve tvaru trojúhelníku a pilníkem opracujeme. Druhous hranou jako zobáčkem pohodlně naléváme. Na víčko si můžeme vyrobit a přilepit držátko k snadnějšímu uchopení. — Misy s dvojitým pláštěm a pokličkou užijeme jako vložky do křtitelnic. Tak se vyhneme marnému snášení cínare na opravy křtitelnicových nádob a voda je důstojně a hygienicky uchovávána. — Když do závesné nádoby na odpadky vsadíme malý kohoutek či pípu, máme vhodnou nádobu na vodu k mytí rukou. Pracnějším způsobem lze vyrobit z dentacrylu i kroupku do zdi, ba i kroupák, který má tu výhodu, že nezeleňuje. Leckdy objeví se na trhu i dávkovač tekutin, vhodný do láhve s vínem. A tak poměrně za málo peněz můžeme opatřit do kostela vzhledné a potřebné drobnosti a zbavit se všech papírových krabic, otlučených misek a konvíček a zrezivělých tácků.

Avšak i v papírnictví nalezneme z umělých hmot často vhodné desky a obaly na oltářní tabulky, knížky, texty přímluv. Do průhledného obalu, či jen sáčku můžeme při pohrbu vložít Manuale rituum, když přší.

Z kovových výrobků užijeme duralových tyček na různé závesy (postní), na provléknutí pláten u mřížek, jsou-li rovné, a tím zlikvidujeme připínáčky, na násadu na rozehák. Záconové tyče lze užít k procesionálnímu kříži (natřeme bezbarvým lakem). Na patu tyče dáme gumovou násadu. V železářství bývají spolehlivé šrouby a skoby, které se zapustí a zašroubují do omítky bez užití sádry. — Upozorňuji i na výběr vhodných svítidel do přední kostelů a sakristií, leckdy se najde vhodné těleso i do kostela. Škoda však, že u nás přestaly se vvrábět zrcadlové žárovky, které byly tak vhodné k osvětlení interiérů. zv

PEVNOST KARLA VELIKÉHO NA LABI

Na břehu Labe, nedaleko města Lenzen byla obievána pevnost „Castellum Hobouki“, kterou postavil Karel Velký po porážce Sasů na východní hranici své říše. Vykopávky zahájil archeolog Carl Schuchardt již před 40 lety, nepodařilo se mu však dokázat, zda jde o francouz či římskou stavbu. Císař Nero Claudius Drusus totiž v roce 9. před Kr. dal vystavět na Labi také pevnost, jejíž přesnou polohu se dosud nepodařilo určit. Nynější vykopávky potvrdily pomoci keramických nálezů, že před

40 lety zde objevené památky patří do karolínského období. Pevnost byla dostavěna podle vzoru římského vojenského tábora a kolem roku 810 byla dobyta Slovy.

Z GALERIE I DRAŽEBNÍCH SINI.

Tři sta sálů, na dva milióny exponátů, téměř půl druhého miliónu návštěvníků ročně — to jsou číslce o největší sovětské obrazárně ERMITÁŽI. Snad jen Louvre, Draždanská galerie a madridské Prado mohou soupeřit se sbírkou obrazů v Ermitáži. Jsou to díla Leonarda de Vinci, Tiziana, Rafaela, Giorgiona, a. Díla holandských mistrů jsou tu zastoupena úplněji než v jejich vlasti. Ermitáž je proslulá svou sbírkou skýtských památek, divy antického klenotnictví a proslulou sochou Venuše Tauridské. — „Ukřižování“, obraz LUKASE CRANACHA st., byl vydražen na jedné londýnské umělecké aukci za 20 000 guinej. — Na dražbě uměleckých děl u Sothebyho byl nejvíce oceněn obraz FRANÇOISE BOUCHERA (1703—1770) — 71 000 librami. Při dražení děl starých mistrů byla RAFFAELLOVA STUDIE k obrazu „Madona v zeleni“, který je majetkem Uměleckohistorického muzea ve Vídni, oceněna 32 000 librami, zatímco její cena v roce 1833 byla pouhých 25 liber!

DALŠÍ VYKOPÁVKY V ITÁLII

Při nedávných vykopávkách blízko italské osady Altamura v provincii Bari byly nalezeny archeologické památky ze VI. století. Jsou to velké křtitelnice ve tvaru řeckého kříže, se 3 schůdky, po kterých se k nim vystupovalo, neboť prvotní křtění byli přímo v křtitelnici.

DALŠÍ BIBLICKÉ MĚSTO OBJEVENO V JORDÁNSKU

Skupina archeologů, která provádí vykopávky v „Zeleném údolí“ v Jordánsku, objevila ruiny města starého asi 5000 let, které se pokládá za biblické město Sarepta. Různé nálezy, hlavně pevného prstenu se skarabeem, dokazují, že město, které leželo na důležité obchodní a vojenské cestě mezi Egyptem a Damaškem, bylo zničeno kolem roku 900 před Kr. egyptským faraónem Sisákem.

DĚJINY ŽDÁRU NAD SÁZAVOU

Rozšíření počtu vědeckých pracovišť umožňuje prohloubení bádání i na místní dějiny a dochází k zajímavým objevům. Takovou je práce dr. M. Zemka a Dr. A. Bartuška, kteří v druhém dílu pokračují v líčení dějů jedné ze starých českých klášterních komunit. Kniha „Dějiny Ždaru nad Sázavou“ zachycuje děje v letech 1618 až 1784. Světlovou postavou Ždárskou v té době byl ve své době pokrokový opat kláštera Václav Vejmluva (nar. 1670, r. opatem r. 1705 až 1735). Dávno před josefinskými reformami stavěl se ostře proti robotě od východu slunce až po jeho západu. Žádal její omezení na určité hodiny, doporučoval místo přesné stanoveného času robotu na dílo. Zůstane trvalou zásluhou Vejmluvou, že se zasadil o zlepšení vskutku ubohého stavu poddaných v první polovině 18. století. Studie založená na gramenech, často poprvé zpracovaných, je cenným přínosem k českým kulturním a sociálním dějinám.

ZENY V BIBLI

Daniel Rops, známý francouzský badatel dokonale ovládající historii, literární vědu a vyjadřující se oním obdivuhodným způsobem jež je dán francouzské řeči a kultuře, napsal do nejrozšířenějšího ženského časopisu Francie „ELLE“ skvělé essaye „LES FEMMES DE LA BIBLE“. V řadě pokračování zachytil jednotlivé obrazy a postavy žen v Písmu, tak různorodých a tak skvělých pro spisovatele. Na pozadí doby a společnosti v níž žily, ženy Bible vystupují ze zášeří věků, oživeny perem vědce-romanopisce, živé, příkladné, vylicené jako v moderním psychologickém románu, s plným zachováním věrnosti vážnosti svého pramene.

FVH

RICHARD WAGNER A ŮSTECKÁ PANNA MARIA

Hlavní chrám v Ústí nad Labem, vzácnou gotickou památku, zdobí proslulý obraz Panny Marie, úzce spojený s památkou na slavného skladatele Richarda Wagnera. Za pobytu v Lázních Teplice zajižděl Wagner často do Ústí nad Labem, kde jeho pozornost upoutal obraz Panny Marie, kopie proslulého obrazu Madony v Itálii. Milostný obraz Matky Boží, ovzduší chrámu, zapůsobily na skladatele tak, že dojmy se odrazilily v jedné jeho velké opeře. Hudební věda dobře zná tyto okolnosti Wagnerovy tvorby a hudební kruhy v Bayreuthu v Bavorsku, kde je ústředí wagnerovského kultu a divadlo hrající jen jeho díla, vyžádaly si zapůjčení obrazu. Bylo jim ochotně vyhověno, a když byl obraz vrácen, byly k němu přiloženy tři kopie provedené dokonalou barevnou fotografií. Jedna z nich zdobila pracovnu prof. inž. dr. B. H. a c a r a, člena ČSAV a laureáta Státní ceny, který vypracoval plány na opravu ůsteckého chrámu, těžce poškozeného bombardováním za války. Vědce podchytili naklonění věže a základů chrámu pozoruhodností stavby je klenba skořepinovým způsobem, což je třetí chrámová klenba v ČSSR provedená tímto nejmodernějším překlenutím prostoru v ČSSR. Akademik Hacar, zesnulý 1963, choval kopii obrazu Matky Boží s obzvláštní pozorností, jak jsme viděli v jeho pracovně. Milostný obraz Matky Boží Ůstecké je nyní jediným na světě, poněvadž jeho originál v Itálii byl za války zničen. Mistrovských barevných fotografií obzahuje jen pět kusů a sice v divadle v Bayreuthu jeden kus, v Muzeu R. Wagnera další exemplář a v ČSSR tři kusy. Podnět k slavné opeře Wagnera byl tedy v záseři ůsteckého chrámu před obrazem Madony.

F. V. H.

SUŠILOV PODNĚT

František Sušil (1804—68) občas navštívil v augustiniánském klášteře v Brně skladatele Pavla Křížkovského (1820—85). Jednou když mu při návštěvě Křížkovský hrál své skladby, řekl Sušil: „No víte, Pavle, Vy máte velké nadání od Pána Boha, ale v jednom s vámi nesouhlasím. Všechny skladby dýchají duchem italským, francouzským a vůbec cizím, měl byste skládat v duchu našem, slovanském.“ Křížkovský se zarazil a pravil: „Ale jak to dovedu?“ Sušil odpověděl: „Máte první

sbírku moravských národních písní (první vydání Sušilovy sbírky), ty musíte bedlivě studovat a v ducha jejich vnikat.“

Po čase přinesl Křížkovský první skladbu „Utonulá.“ Sušil pak řekl: „Pavle, tak pokračujte.“ A Pavel Křížkovský pokračoval — a Sušilovou zásluhou se stal „patriarchou národní hudby.“

VZÁCNÁ NÁVŠTĚVA

Když byla r. 1889 předána duchovní správa na Velehrad řeholním kněžím T. J., dosavadní horlivý farář a děkan Msgr. Josef Vykydal (1827 až 1894) dne 5. června Velehrad opustil a přešel do duchovní správy v Cholině u Litvle. A ani potom neustal ve své blahodárné činnosti. Jemu vědčí Cholina a celé Litovelsko za to, že sem zavítal dne 2. května 1892 slavný hudební skladatel Antonín Dvořák. I když bylo právě nepříznivé počasí, přece Mistra slavnostně uvítalo město Litovel, po cestě ho provázela myselechovická hudba. Do Cholině dospěl v poledne, mezi zástupy lidu šel hned do kostela, kde mu zpěváci zazpívali „Anděl Páně“. Pak šel ke svému hostiteli na faru na oběd, zatím co venku v silném dešti mu místní muzikanti připravili dostaveníčko. Mistr několikrát opustil stůl a z otevřeného okna hovořil s hudebníky a dokonce je i dirigoval. Potom v kaplance hrál na klavíru některé své skladby ze „Slovanských tanců“. Několikrát také opakoval, jak byl v Cholině potěšen a dojat — a Cholina se nevšlouně radovala, jak byla potěšena.

ROZHODUJÍCÍ POMOC

Pod výstavným moravským hradem Bouzovem se v městěku téhož jména narodil slavný theolog dr. Jan Kř. Schwetz (1803—90). Jeho „Fundamentální theologie“ a „Speciální dogmatika“ byla dlouho učebnicí na fakultách. Pro svou vysokou odbornost byl r. 1869 povolán do Říma na přípravy I. vatikánského sněmu.

I když již získal ve Vídni řadu titulů a úřadů, přece však nepamětl na svůj hornatý rodný kraj — na Konic. Na Šubířově, který byl tamější nejchudší farností, bylo třeba roku 1878 opravit zchátralý kostel. Hledali se proto dobrodinci daleko široko — a vzpomnělo se i na preláta Schwetze. Šlechtetný kraj neklamal — na jeho přímluvu daroval Šubířovu 500 zlatých dokonce císař.

Jaroslav Pinkava

ŽIVOT J. J. RYBY

Kantor, umělec J. J. Ryba svým pohnutým životem obracel často pozornost spisovatelů čerpajících bohatou látku z jeho slávy i smutného zániku. Richard Záhorský napsal divadelní hru „Čas mého života“ ličící osud, dílo a skon kantora rožmitálské školy. Hru provedla Osvětová beseda v Rožmitále p. Třemšínem. V.

PODZEMNÍ TISK FRANCIE

V řadě tiskovin vycházejících v podzemí proti německým okupantům ve Francii jsou také „Témoignage chrétien“ vydávané katolíky, pokud můžeme z široké řady titulů vystavět ve zvláštní výstavce v Národní knihovně v Paříži z názvu usoudit. List dosáhl během okupace velkého nákladu.

ORATORIUM „ODCHOD Z EGYPTA“

Paul Dessau zkomponoval oratorium „Odchod z Egypta“ na text Maxe Broda, velkého pražského rodáka a spisovatele, který byl ovlivněn českým prostředím ve své práci. Max Brod pracoval na textu dlouhá léta za své činnosti v Praze. Dessau složil klavírní návrh ještě před Mnichovem, ale plnou partituru vypracoval loni.

SV. JAN NEPOM. — OCHRÁNCE STÁVKUJÍCÍCH

Při studiu archívního materiálu zjistil liberecký archivář, prom. historik V. Rada, že svatojánská socha na Perštýně u kostelíka sv. Vincence byla postavena péčí libereckých pláteníků v r. 1733 k desátému výročí úspěšné stávk. Socha je přímo na místě, kde pláteníční tovaryši stávkovali a její historická hodnota vystupuje dnes do popředí v souvislosti se sociálními motivy, jež vedly k jejímu postavení.

V.

MUZEUM ZVONŮ

Německé město Apo'da pyšní se největším muzeem zvonů ve střední Evropě. V Apo'dě je velká slévárna zvonů s velkou výrobní a uměleckou tradicí, a při ní ze záliby i profesionální potřeby vzniklo roku 1952 muzeum, které dosud navštívilo přes 100 000 zájemců. Muzeum shromáždilo vzácné typy zvonů z vykopávek, všech dob a různých kultur. Tak arabské zvony mají z 11. století tvar hrůsky, zvony z pohřebišť z Harcu z 5. století jsou velké jako oř. Muzeum bylo rozšířeno o 6 místností, takže nyní má 14 sálů.

CHAGALLOVA OKNA

Chagall, malíř ruského původu, několik desetiletí pracující v Paříži, proslul mj. návrhy barevných oken katedrál; poslední jeho vitráží je návrh oken pro synagogu v Jeruzalémě, jejich barevnost, námět a provedení staly se světovými. Největšími jsou přístupná knižní vydání (Zwemner, Londýn, 10 lib. 10 s.), kde se Chagall v úvodu vyznává: „hlubokého uměleckého zau-

jetí pro tuto práci. Inspiraci našel v bibl. Kniha má celkem 100 tabulí, z toho 64 barevných. Okna jsou zachycena jak celkově tak i v řadě úseků.

JEDINEČNÁ SBÍRKA MINCÍ

V Umělecko-historickém muzeu v Kroměříži jsou soustředěny v úplnosti tzv. olomoucké nebo kroměřížské ražby — mince a medaile olomouckých biskupů. Sbírká má přes 10 000 kusů, z nichž některé jsou dnes už vzácné nejen pro skutečnou hodnotu, ale i pro výtvárné provedení.

NEZNAMÉ OZNÁMÝCH

NA MÍSTO POHLAVKŮ KARDINÁLSKÝCH KLOBOUKŮ A PAPEŽSKÝCH TIAR

Roku 1881 dne 25. listopadu přišel jako z konve. Za toho deště v Sotto il Monte narodil se Angelo Roncalli. Ještě téhož večera za bouře a blesků byl pokřtěn v kostele sv. Jana. Po křtu kmotr Savero před oltářem zasvětil ho Panně Marii, aby ho chránila v bouřích života. A bylo toho třeba. Malý Angelo rád chodil do kostela. Protože to bylo daleko, otec ho nosil na ramenou. Když mu bylo šest let, přišel rodiče, že by byl rád knězem jako pan farář, Francesco Rebbuzini, který ho křtil. Poslali ho k soudnímu faráři, aby ho vyučoval latině a tak ho připravil do gymnasia. Přísný pan farář dával mu pořádné lekce a ještě pořádnější pohlavky a dlouhé klečení v koutě. Za rok ho tak vyučil, že Angelo mohl vstoupit do třetí třídy gymnasia v Celano. A tak desítiletý Angelo šlapával sedm kilometrů za větru a deště dvakrát denně do školy. Jeho spolužáci byli o tři až čtyři roky starší, neměli tak daleko do gymnasia jako on, měli více času na učení a lépe prospívali. Na malého Angela hleděli s patra a kde mohli mu ubližovali. Jednou provedli cosi proti školnímu řádu a vinu svedli na Angela. Poslali panu faráři dojez, v němž na něho žalovali a žádali, aby ho potrestal. Angelo dopis zmačkal. Za to utřel několik pohlavků. Když rodiče viděli, že chůze do daleké školy mu škodí a spolužáci mu ubližují, dali ho do konviktu do Bergamo. Angelo musel se po-

drobit nové přijímací zkoušce do třetí třídy. Byl přijat, ale rodiče musili zaplatit vstupné a kapšné. Matka šla k přátelům prosit, aby přispěli nějakým dárkem. Když prochodila celou osadu přišla večer celá unavená, položila na stůl dvě liry (asi dvě koruny) a zvolala: „To je všechno za celý den“ a dala se do pláče...

Jako za bouře křestní voda skropila hlavu malého Angela a učinila z něho dítě Církve svaté — tak nyní slzy matčiny připravily jeho hlavu pro klobouk kardinálský a pro papežskou tiaru, aby jako Otec stál v čele Církve svaté.

R. 1944 dostal Angelo Roncalli kardinálský klobouk a r. 1958 papežskou tiaru.

KDYŽ PANNY USNULY — ODEŠEL.

Angelo Roncalli r. 1902 jako bohoslovec byl odveden a přidělen sanitní službě, kde byl brzy povýšen na poddůstojníka. Po vysvěcení na kněze za první světové války byl povolán, aby jako sanitní poddůstojník konal službu ve vojenském nemocnici. Jednou konal milosrdný sestram rozjímaní. Sestry po němáhavé službě brzy začaly dřmat. Roncalli pozoruje, že panny usnuly — tiše odešel, aby jich v libém spánku nerušil...

RONCALLI LÉKAŘEM — RANHOJCEM.

Když bylo po první válce, vrátil se Roncalli opět do duchovní správy. Bývalí vojáci, kteří znali svého dobrého kuráta, zvláště studenti, vyhledávali ho ve zpovědnici se slovy: „Pane kurát, jsem nemocen, uzdravte mne. A Roncalli s radostí vítal své známé a s jemností zkušeného ranhojce čistil a léčil rány, které jejich duši zasadila krvavá, válečná litice... A uzdravení po letech vděčně vzpomínali na svého „duchovního ranhojce“...

BISKUP A ČTRNÁCT SKUTKO MILOSRDENSTVÍ

Když se Roncalli stal kardinálem v Benátkách, pravil: „Biskupa činí opravdovým biskupem čtrnáct skutků milosrdenství — tělesného a duchovního.“ Sám považoval si za hlavní povinnost konati skutky milosrdenství: ... Když byl jako arcibiskup jmenován apoštol-

ským vikářem v Turecku a Recku (r. 1934) ... a viděl, jak řecké obyvatelstvo za kruté vlády fašistického vojska trpí nedostatkem všeho, jak umírá hladem — poslal na 400 000 tun životních potřeb postiženým (léky, potraviny, šatstvo). Zvláště se ujmál židů, kteří v zbraném území nacisty byli odsouzeni k vyhazování a jeho moudrému a usilovnému zakročení se podařilo mnohé židy zachránit od kruté deportace. Za to mu židé byli velmi vděční...

NAPŘED STARÝ ZÁKON...

Když byl Roncalli nunciem v Paříži (1944—1953), setkal se se židovským rabinem Paříže právě u výstupu pro dvě osoby: „Napřed Vy.“ pravil rabin zdvořile nunciu. „Nikoliv, prosím, Vy napřed vstupte!“, zvolal nuncius Roncalli a zdráhajícímu se rabinovi laskavě, ale důrazně dodal: „Vy musíte bezpodmínečně přede mnou, — neboť napřed byl Starý zákon a potom Nový!“

Po volbě Sv. Otce Jana XXIII. vyslanec Izraele posílal italské vyslance, aby následující poselství Isaaka Ben Zwi — presidenta izraelského státu — dodal Svatému Otci Janu XXIII. „U příležitosti Vašeho zvolení na papežský trůn jménem mým a jménem celého izraelského národa vyslovuji nejuctivější blahopřání a mou nejpokornější prosbu. Aby za Vašeho panování lidstvo a všichni národové se těšili z onoho pokoje, který viděti proroci...“

RONCALLI — LIDUMIL.

Kdekdo v Paříži pokládal si za čest potkat nuncia Roncalliho. S každým i neznámým rád se zastavil a několik laskavých slov promluvil. Za to dostal z Rima důtku!

V Benátkách, kde byl Angelo Roncalli patriarchou, všeobecně se říkalo: „Patriarcha se zastaví s každým lumpem!“

Zajisté patriarcha benátský — pozdější papež Jan XXIII. — jednou podle příkladu Božského Spasitele, který pravil: „Nepřijel jsem volat spravedlivé, nýbrž hříšníky. Syn člověka nepřijel zahubit, nýbrž spasit.“

Farizeové a zákoníci reptali (ó ježíši!): „Tento přijímá hříšníky a jí s nimi!“

Ant. Kostelka

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

Ustanovení:

Dr. Benda Vladimír, administrátor Počaply u Berouna, ustanoven dekretem čj. 4251/65 sekretářem vikariátu berounského.

Radlec Jaroslav, dómský vikář, jmenován dekretem čj. 4805/65 od 1. 8. 1965 osobním sekretářem J. E. pana biskupa.

Šervný Emanuel, administrátor, Jinče, ustanoven dekretem čj. 5185/65 od 1. 10. 1965 správcem vikariátu přibramského.

Liant Karel, administrátor, Přibram, ustanoven dekretem čj. 5189/65 od 1. 10. 1965 sekretářem vikariátu přibramského.

Lurian Josef, administrátor, Počepice, ustanoven dekretem čj. 5194/65 od 1. 10. 1965 sekretářem vikariátu sedlčanského.

Pechač Ladislav, arciděkan, Praha-Smíchov, ustanoven dekretem čj. 4910/65 od 1. 9. 1965 administrátorem u sv. Petra v Praze-Novém Městě.

Tomola Vojtěch, kaplan, Praha-Smíchov, ustanoven dekretem čj. 4913/65 od 1. 9. 1965 administrátorem u sv. Václava v Praze-Smíchově.

Nováček Stanislav, Brno, ustanoven dekretem čj. 5181/65 od 1. 10. 1965 administrátorem v Litni, okres Beroun.

Pištek Jiří, administrátor, Petrovice u Rak., ustanoven dekretem čj. 5192/65 od 1. 10. 1965 administrátorem v Čestlicích, okres Praha-východ.

Mixa Josef, novokněz, ustanoven dekretem čj. 5353/65 od 1. 10. 1965 administrátorem v Dolních Počernicích a dekretem čj. 5354/65 excurrento administrátorem v Kyjích, okres Praha-východ.

Pensionování:

Košnar Jan, administrátor u Nejsv. Trojice v Praze-Podskali, odchází dnem 1. 8. 1965 do trvalého důchodu (čj. 4520/65).

Hudec Josef, farář, Čestlice, odchází dne 1. 10. 1965 do trvalého důchodu (čj. 5196/65).

Úmrtí:

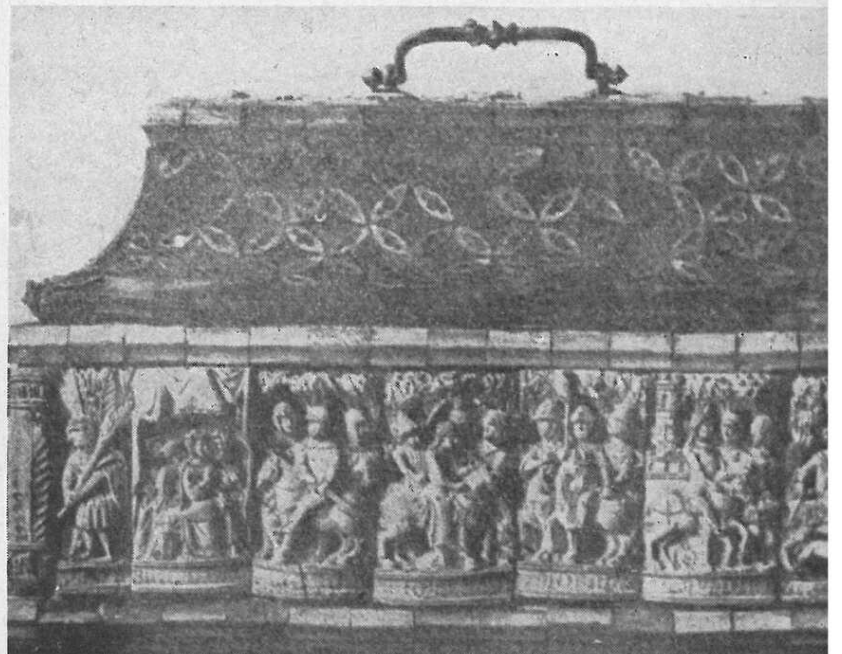
Samek Jan, farář, Liteň, zemřel 18. 8. 1965 ve věku 76 let (čj. 4813/65).

Msgr. Tylínek Alois, býv. farář v Praze-Nuslích, zemřel 27. 8. 1965 ve věku 81 let (4917/65).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XV - Číslo 9 - V Praze dne 10. listopadu 1965

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/4 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Tožšíje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky na zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku,

v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/4 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Tožšíje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky na zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Poděpsáno k tisku 1. XI. 1965 — A-05/51935





P. PROKOP DIVIŠ

Na modrém nebi pálí
slunce —
jsou parné dny, jsou pilné
žně...
Však náhle v dáli zahučel
hrom
a kdekdo se chvěl
bezmocně.

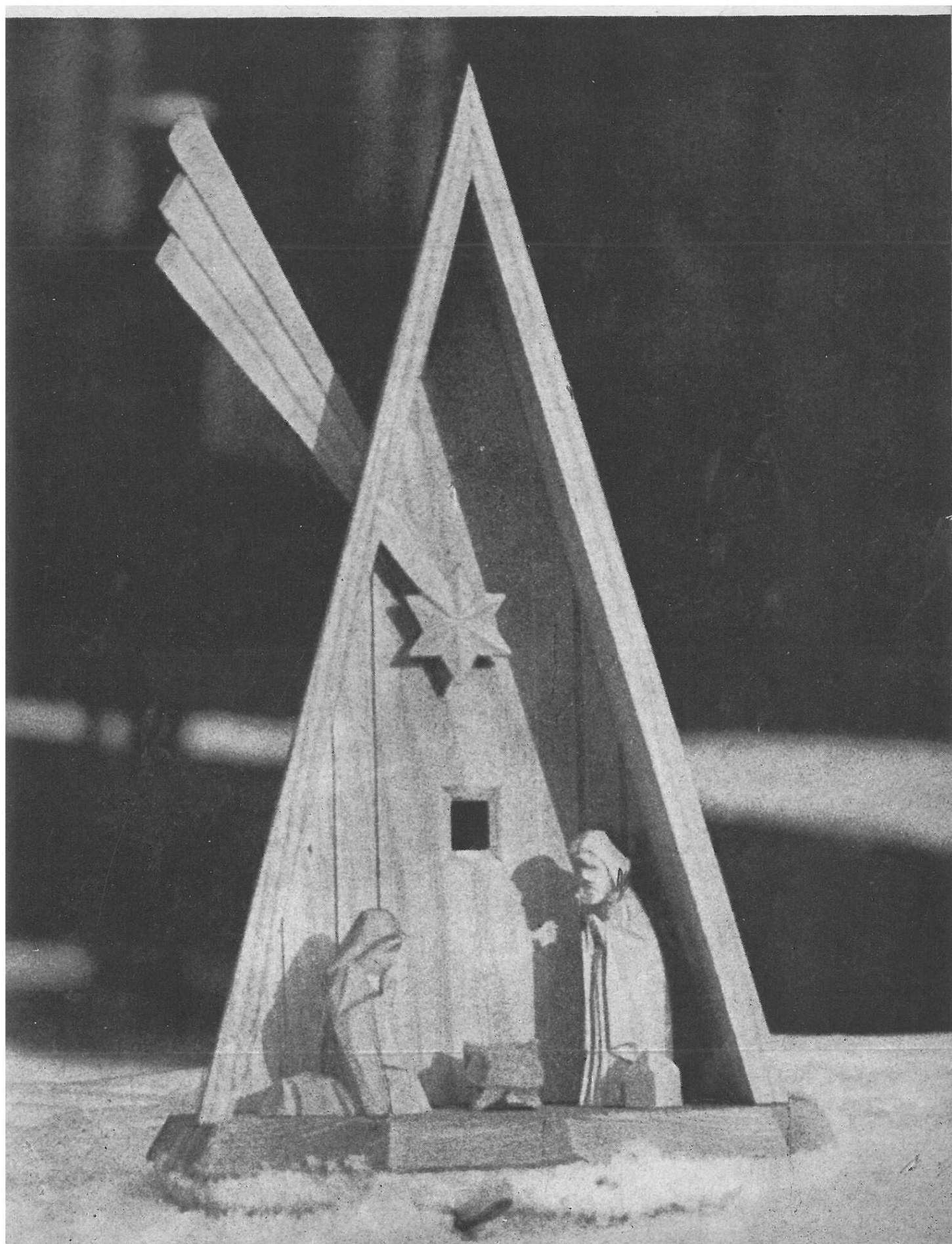
Představa dávná znou
vstává:
bůh Perun mstí a trestá
svět — — —
ty však jen houževnatě
zkoumáš
jak tuto hrozbu zadržet.

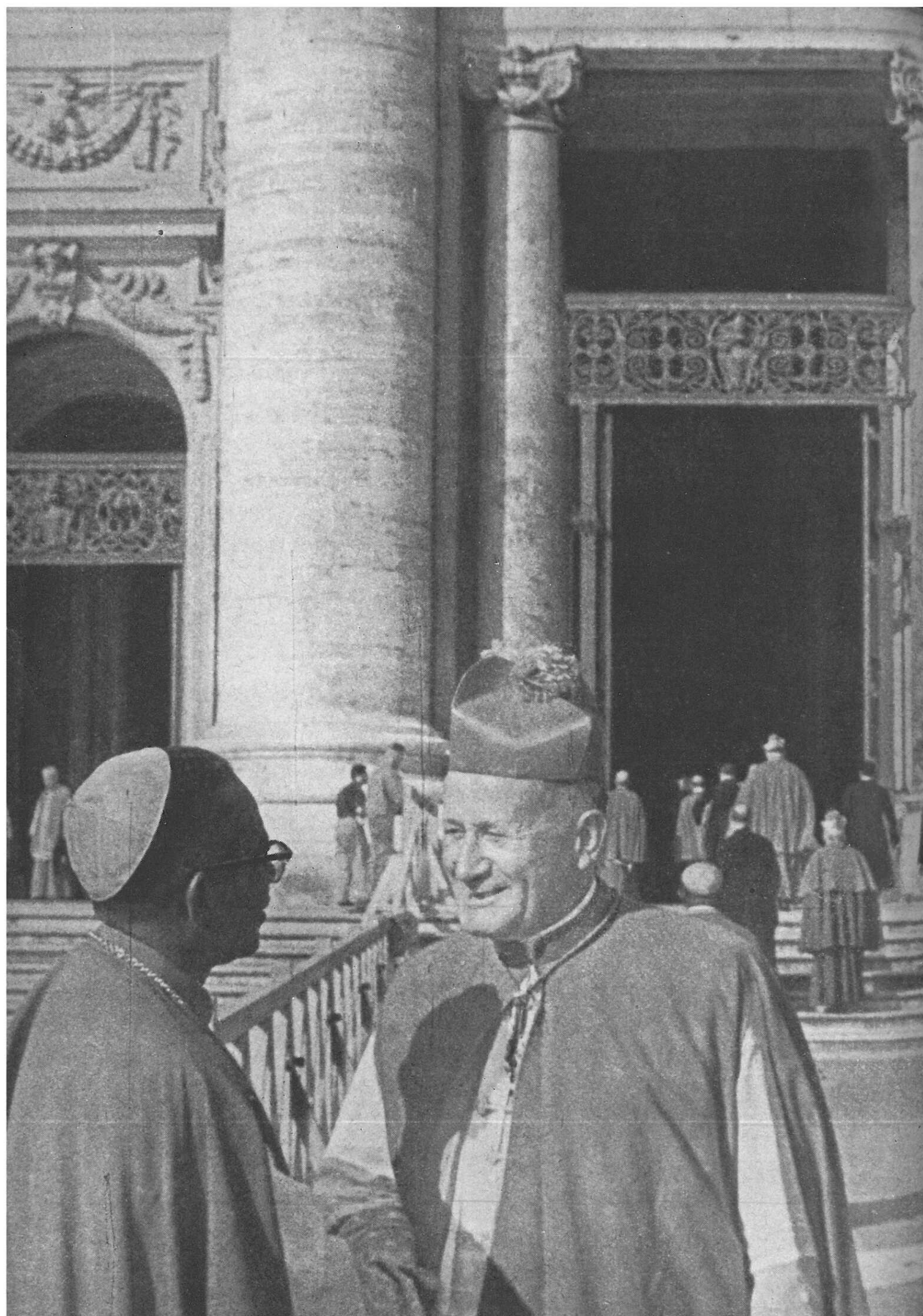
A jednoho dne chvatně
sbíjíš
krabice, tyče, hřebíky
a rozběsněnou sílu žvlvlu
poutá tvůj důvtip veliký!

I když v té době — jak to
bývá —
tvou práci nepochopil lid
v dějinách práce, zásluh
vědy
tvé jméno bude stále žít!

Jar. Pinkava

Prokop Diviš, premonstrátský kněz, vynálezce hromosvodu, zemřel před 200 lety, 21. 12. 1765.





DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XV., ČÍSLO 10. — PROSINEC 1965

OBSAH: Mysterium fidei, P. Antonín Vaněk: Dějinný pohled na Kristovo narození, Wolfdieter Theurer: Monogenismus a dědičný hřích, ThDr. Jaroslav Michal: Právně morální úvahy o manželství Josef Němec: Jak bude vypadat konečná úprava breviáře, ThDr. Josef Cibulka: Pohřbení Konstantina-Cyryla v Římě a osudy jeho ostatků, Dr. Václav Ryneš: Čtvrtý patron Čechů, ThDr. Karel Šahan: Praefatio de nativitate Domini, ThDr. Jan Merell: Protestantská komunita jednoty a smíru, Dr. Josef Beneš, Prelát Jan Pauly, Zasedání ÚV-CMVKD, Náš zápisník, Úřední zprávy, Obsah patnáctého ročníku.

MYSTERIUM FIDEI

1. Tim. 3, 9. *Jáhně máj
řídímu'hoj*

Okružní list našeho Svatého Otce z Boží prozřetelnosti papeže Pavla VI. ctihodným bratřím patriarchům, primasům, arcibiskupům a jiným místním ordinářům žijícím v míru a společenství s Apoštolskou Stolicí i duchovním a věřícím celého světa „O nauce a účtě Nejsvětější Svátosti“.

Ctihodným bratřím patriarchům, primasům, arcibiskupům, biskupům a jiným místním ordinářům žijícím v míru a společenství s Apoštolskou Stolicí i duchovním a věřícím celého světa Pavel VI., papež.

CTIHODNÍ BRATŘÍ A MILOVANÍ SYNOVÉ, POZDRAV A APOŠTOLSKÉ POŽEHNÁNÍ!

CTIHODNÍ BRATŘÍ!

Tajemství víry, totiž nevýslovný dar Eucharistie, který od svého Snoubence Krista přijala katolická Církev jako záruku nesmírné lásky, vždy svatě a vroucně střežila jako poklad, nad nějž není nic cennějšího a projevila mu znovu nové a velmi slavnostní vyznání víry a úcty na II. vatikánském koncilu.

Neboť Otcové koncilu jednající o obnovení posvátné liturgie ve své pastýřské péči o celou církev povzbuzují věřící, aby s neporušenou vírou a s největší zbožností se činně účastnili při slavení tohoto Nejsvětějšího Tajemství a společně s knězem obětovali je jako oběť Bohu za spásu svou i celého světa a jím se též živili jakožto duchovním pokrmem.

Neboť jestliže posvátná liturgie zaujímá hlavní místo v životě Církve, pak Tajemství Eucharistické je jakýmsi srdcem a středem téže posvátné bohoslužby, neboť je zdrojem života, jímž očištění a posílení žijeme ne pro sebe, nýbrž pro Boha a mezi sebou jsme spojováni nejužší láskou.

Otcové koncilu, aby bylo zjevné nerozlučné pouto, jímž víra a zbožnost jsou spolu spojeny, potvrzující nauku, kterou Církev vždy hlásala a již sněm Tridentský slavnostně definoval, domnívali se, že nutno předeslati k pojednání o posvátném Tajemství Eucharistie tuto pravdu: „Náš Spasitel při Poslední večeři, v noci, ve které byl vydán, ustanovil eucharistickou Oběť svého těla a krve. Tou na věky zpřítomnil Oběť kříže, dokud nepřijde. A tak své milované snoubence Církvi světil na památku své smrti a svého vzkříšení: svátost slitování, znamení jednoty, pouto lásky, hostinu velikonoční, ve které je Kristus požíván a při které se duše plní milostí a poskytuje záruku věčné spásy.“ [Konstituce: O posvátné liturgii, hl. 2, č. 47; AAS LVI, 1964, str. 113, viz DP 7/64, str. 124.]

Těmi slovy se vyzdvihuje i Oběť, jež je podstatou Mše, která se slouží každodenně, i Svátost, jíž ti, kteří se účastní svatého přijímání, požívají tělo Kristovo a pijí krev Kristovu, dostává se jim milosti, jež je započátkem věčného života a „lékem nesmrtelnosti“ podle slov Páně: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den poslední“ [Jan VI., 55].

Pevně doufáme, že tedy z obnovy posvátné liturgie se projeví veliké užítky Eucharistické zbožnosti, aby svatá Církev prostřednictvím tohoto spásonosného znamení zbožností den ode dne více prospívala, dokud nebudou všichni jedno (srov. Jan 17, 23), a vybízí všechny, kteří jsou označeni jménem křesťanským, k jednotě víry a lásky a za pomoci milosti Boží k sobě líbezně přitahuje.

Zdá se nám, že uvedené užítky již shledáváme a jejich prvotiny požíváme v nesmírné radosti a pohotovém duchu, s nimiž synové katolické Církve přijali konstituci o Posvátné liturgii a její obnovu, a též v přechytných a hluboce zpracovaných dílech, jež jsou rozšiřována, aby nauka o nejsvětější Eucharistii, zvláště pokud jde o její souvislost s tajemstvím Církve, byla hlouběji probádána a plodněji pochopena.

To je pro Nás důvodem nemalé útechy a radosti. Ctihodní bratři, je velmi příjemné tuto radost s vámi sdílet, abyste i vy s Námi vzdávali díky Bohu, dárci všech dober, jenž svou Církev svým Duchem řídí a obdařuje růstem ctností.

Příčiny pastýřské starosti a úzkosti

Ctihodní bratři, přec je mnoho důvodů pro vážné starosti pastýřské i úzkosti v záležitosti, o níž jednáme a o nížž nemůžeme pomlčet majíce na vědomí svůj apoštolský úřad.

Neboť jsme zjistili, že mezi těmi, kteří mluví nebo píší o tomto posvátném Tajemství, jsou někteří, kteří šíří stran Mši, jež jsou slouženy *soukromě*, o dogmatu předpodstatnění i o účtě Eucharistické taková mínění, jež matou duše věřících a do jejich myslí o věcech víry zasévají zmatek, jakoby bylo dovoleno někomu nauku jednou Církví definovanou uváděti v zapomnutí nebo ji vysvětlovati tak, že se porušuje správný význam slov nebo prokázaná síla pojmů.

Neboť není dovoleno, abychom uvedli příklad, Mši, již nazývají „společnou“, tak vyzdvihovati, jako by se měly zrušiti Mše, jež se slaví *soukromě*; nebo při úvaze o *svátostném znamení* tak je zdůrazňovati, jakoby symbolismus, jenž zajisté přísluší nejsvětější Eucharistii, — to nikdo neupírá — vyjadřoval a vyčerpával úplně způsob přítomnosti Kristovy v této svátosti; nebo hovořiti o tajemství předpodstatnění to jest o podivuhodné proměně celé podstaty chleba v tělo a celé podstaty vína v krev Kristovu, o níž mluví sněm Tridentský, tak, jakoby to spočívalo, jak oni říkají, jenom v pouhém „přeo značení“ („transsignatio“) nebo „převrcholení“ („transfinalizatio“); nebo nakonec předkládati názor a jej uváděti v praxi, podle něhož v posvěcených hostiích, jež zbývají po skončené oběti mešní, prý Kristus Pán již více není přítomen.

Každý vidí, že šířením podobných mínění nemálo je porušována víra a úcta k božské Eucharistii.

Tudíž, aby naděje, jež přispěním koncilu se objevila, v nové světlo Eucharistické zbožnosti, jíž celá Církev je

provanuta, nebyla uvedena v niveč šířením semen nesprávných mínění, Ctihodní Otcové, rozhodli jsme se o této věci promluvit a svůj názor s apoštolskou autoritou vám projeviti.

Zjistěte netvrdíme, že úsilí těch, kteří rozsévají tyto podivné názory o promýšlení tak velikého Tajemství, prohloubení znalosti nevyčerpatelného bohatství jeho a přiblížení lidem našeho věku by bylo zavrženímhodné, naopak je uznáváme a schvaluje; avšak *nemůžeme schvalovati nesprávné názory*, které pronášejí a jsme povinni vás upozorniti na vážné nebezpečí jejich pro správnou víru.

Nejsvětější Eucharistie je tajemství víry

Chceme vám nejprve připomenouti to, co je vám sice velmi známo, avšak co je nutné pro *potlačení každého jedu rozumářství*, pro co přemnoží svatí mučedníci svědčili vlastní krví, co vyznávali a učili přelastní Otcové a Učitelé církevní, totiž že *Eucharistie je převeliké tajemství*, ba, jak mluví posvátná liturgie, je to vlastně tajemství víry (mysterium fidei). „Neboť v Tomto, vše co je nadpřirozené, je jaksi zázračně shrnuto a obsaženo“, tak praví náš předchůdce blahé paměti, Lev XIII. (Encykl. Mirae caritatis — Acta Leonis XIII.—XXII. 1902—1903, str. 122.)

Je tudíž vhodné, abychom přistupovali zvláště k tomuto tajemství s pokornou poslušností, nesledující lidské důvody, jež musejí umlknouti, nýbrž musíme *pevně přilnouti k božskému zjevení*.

Svatý Jan Zlatoústý, jenž, jak víte, vynikal takovou výmluvností a takovou hloubkou zbožnosti, když hovořil o tajemství Eucharistie, napomínaje kdysi své věřící, pronesl tato velmi přiléhavá slova: „Budme všude poslušni Boha; nemluvme proti němu, i, když to, co říká, našemu rozumu a chápání se zdá odporovati. Tak to stejně dělejme u tajemství (Eucharistických), nepřihlížejme toliko k tomu, co spadá pod naše smysly, nýbrž připomínejme si jeho slova. *Vždyť Slovo Boží nemůže klamati.*“ (Homilie na ev. sv. Matouše — 82, 4; P. G. 58, 734.)

Totéž prohlašovali nejednou scholastičtí Učitelé. Jak praví sv. Tomáš: „Pravé tělo Kristovo a pravá krev je v této Svátosti a nemůže býti smysly chápáno toto tajemství, nýbrž jedině vírou, jež se opírá o autoritu Boží.“ Proto o výroku Páně uvedeném u sv. Lukáše XXII. 19: „Toto je mé tělo, které se za vás vydává,“ praví *svatý Cyril*: „Nepochybuji o tom, že je to pravdivé, nýbrž přijmi s vírou slova Spasitelova; neboť on je pravda, nelže.“ (Summa theol. III., q. 75, a. 1.)

Pročež v čele s Andělským Učitelem tak přechoasto zpívá křesťanský lid: „Zrak, hmat i chuť v tobě se klame. Avšak bezpečně se věří jediným sluchem. Věřím, cokoli řekl Boží Syn. Nic není pravdivějšího nad toto Slovo pravdy.“ Rovněž svatý Bonaventura tvrdí: „Že Kristus je ve svátosti jakožto ve znamení, o tom není nějaká nesná; že však je přítomen ve svátosti opravdu jako na nebi, v tom je největší nesná; proto toto věřiti je největší zásluhou.“ (In IV. Sent. dist. X. P. I. art. un. qu. I.—Oper. omn. t. IV, Ad Claras Aquas 1889, str. 217.)

Ostatně o téže věci se zmiňuje Evangelium, kde se vypravuje, že mnozí z učedníků Kristových, když slyšeli řeč o Kristově těle jako pokrmu a krvi jako nápoji, odešli pryč a opustili Pána se slovy: „Tvrdá je tato řeč, kdo ji může poslouchati?“ Když Ježíš se tázal, zda i jeho dvanáct apoštolů chce odejiti, Petr jasně a pevně projevil svou víru i ostatních apoštolů a podivuhodně odpověděl: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného.“ (Jan VI. 61—69.)

Je tudíž důsledné, abychom při zkoumání tohoto tajemství jako hvězdu následovali učitelský úřad církevní, jemuž božský Spasitel svěřil slovo Boží napsané i ústně předávané, aby je sřežil a vykládal, a byli přesvědčeni: „I když žádným rozumem nelze pochopit, žádnou řečí vysvětlit, přece však je pravdivé, co je hlášáno ode dávna pravou vírou katolickou a věreno celou Církví.“ (Sv. Augustin: Contra Jul. VI. 5, 11—P. L. 44, 829.)

A to ještě nestačí. Neboť zachovávajíc si neporušenou víru, máme též užívati vhodný způsob mluvení, aby užíváním neukázněných slov se nám nevroudily nesprávné názory o víře nejsvětějších věcí, což budiž nás daleko! Na to vážně upozorňuje sv. Augustin, když uvažuje o rozličném způsobu mluvy, již užívá filosof a jehož mají užívati křesťané. Praví: „Filosofové mluví volnými slovy a nelekají se toho, když ve věcech velmi nesnadných k porozumění urážejí sluch zbožných. Nám však je dovoleno mluvit podle určitého pravidla, abychom uvolněností slov o věcech, jež slovy těmi jsou označeny, nepřispěli ke zrození bezbožného mínění.“ (De civ. Dei, X. 23—P. L. 41, 300.)

Tudíž směřnice mluvení, již Církev dlouhověkou prací pod vedením Ducha Svatého zavedla a potvrdila autoritou koncilů, jež nejednou se stala heslem a pravidlem pravověrné víry, nechť je svatě zachovávána, a nikdo ji nesmí libovolně nebo pod záminkou nové vědy měniti. Neboť kdo by se osmělil chtít, aby věroučné formulace, jichž pozuzily ekumenické sněmy o tajemstvích nejsv. Trojice a Vtělení, byly odmítány jako nepřiměřené lidem našeho věku a místo nich zaváděti opovážlivě jiné? Podobně by se prohřešil ten, kdo by chtěl na svou pěst zrušiti prohlášení, jimiž sněm Tridentický nám předložil tajemství Eucharistické k věření. Neboť těmito formulacemi, stejně jako ostatními, jichž používá Církev k předložení článků víry, jsou vyjadřovány pojmy, jež nejsou vázány nějakým určitým vývojem vědeckým nebo jednou či druhou školou theologickou, nýbrž vyjadřují to, co lidská mysl na základě všeobecné a potřebné zkušenosti chápe a projevuje vhodnými a určitými slovy vzatými z mluvy lidové nebo z řeči vybročené. Proto uvedené formulace jsou přiměřené všem lidem ve všech dobách i na všech místech.

Zjistěte mohou býti, eož se velmi často s užitkem děje, jasněji a otevřeněji vykládány, vždycky však v tom smyslu, v jakém jich bylo použito, aby *zůstala neměnná pravda víry*, ač poznání její se prohlubuje. Neboť, jak učí I. sněm Vatikánský, třeba trvale uchovati ten smysl dogmat, který jednou prohlásila svatá matka Církev a nesmí se odstupovati od tohoto smyslu pod záminkou nebo ve jménu vyššího poznání.“ (Konst. dogm.: O katolické víře — hl. 4.)

Tajemství Eucharistické se koná v oběti Mše

Ctihodní bratří, pro společné poučení a radost všech, s vámi si uvedeme v paměť nauku, kterou předanou o Tajemství Eucharistickém má v držení a učí v jednomyslném souhlasu katolická Církev.

Na prvním místě, což je souhrnem nebo hlavou této nauky, třeba si připomenouti, že skrze tajemství Eucharistické je představována podivuhodným způsobem oběť Kříže, jednou dokonaná na Kalvárii, trvale připomínána a její ovoce spasitelné na odpuštění těch provin, jichž denně se dopouštíme, je nám přivlastňováno (srovn. Conc. Trid.: Nauka o oběti Mše svaté, hl. 1).

Vždyť Kristus Pán ustanovuje tajemství Eucharistické potvrdil Novou Úmluvu, jejímž je Prostředníkem, svou krví, jako kdysi Mojžíš potvrdil Starou Úmluvu krví telat (srovn. Ex. 24, 8). Neboť, jak vypravují evangelisté, při poslední Večeři „přijav chléb, vzdal díky a dával jim říka: Totot je tělo mé, které se za vás vydává; to činite na mou památku. Podobně, když povečeřel, přijal i kalich, říka: Tento kalich je nová úmluva potvrzená mou Krví, která se za vás vylévá.“ (Luk. 22, 19—20; srovn. Mat. 26, 26—28; Mk. 14, 22—24.) Prikazuje však apoštolům, aby to činili na jeho památku a chtěl tudíž, aby se to stále obnovovalo. Prvotní Církev to věrně plnila setrvávajíc na nauce apoštolů a scházejíc se ke slavení Eucharistické Oběti. Jak to pečlivě dosvědčuje sv. Lukáš, „zůstávali pak v apoštolském učení a ve společenství, v lámání chleba a na modlitbách.“ (Sk. ap. 2 42.) Proto křesťané měli se vzájemně tak vroucně rádi, že o nich bylo možno říci: „Množství těch, kdo uvěřili, mělo jedno srdce a jednu duši.“ (Sk. ap. 4, 32.) Apoštol Pavel, který nám nejvěrněji předal, co byl přijal od Pána (1 Kor. 11, 23), mluví jasně o tajemství Eucharistickém, když ukazuje, že křesťané nesmějí se účastniti na obětech pohanských, neboť se stali účastnými stolu Páně. Praví: „Což kalich, který žehnáme, není společenstvím Krve Kristovy? A chléb který lámeme, není společen-

stvím Těla Kristova? — Nemůžete se přece zúčastňovat stolu Páně i stolu zlých duchů. (1 Kor. 10, 16 sq.) Tuto oběť Nového zákona, již předpověděl Malachiáš (srovn. 1, 11), Církev vyučena Pánem a apoštoly, vždy přinášela „nejen za hříchy živých věřících, jejich tresty, zadostičinění a za jiné potřeby, nýbrž i za zesnulé v Kristu, kteří dosud nejsou plně očištěni. (Konc. Trident.: Nauka O Oběti Mše svaté, hl. 2.) Pomlčíme-li o ostatních, připomínáme aspoň jedno svědectví, totiž sv. Cyrila Jeruzalémského, jenž poučuje novokřtěnce o křesťanské víře, pronesl tato památná slova: „Když však jsme dokonali duchovní oběť, nekrvavou bohoslužbu, nad onou smírnou žertvou zapřísáháme Boha, aby dal obecný mír církvím; prosíme za spravedlivé uspořádání světa, modlíme se za vladaře, za vojíny i druhy, za ty, kteří strádají nemocemi, za ty, kteří jsou tísněni bolestmi a vůbec za všechny, kteří potřebují pomoci, se my všichni modlíme a oběťujeme tuto oběť — dále za zesnulé svaté otce a biskupy a vůbec za všechny, kteří mezi námi dleli, a věříme, že nejvíce prospívá modlitba duším tehdy, když před námi leží svatá a jaksi otrěsná Oběť.“ Tentýž svatý Učitel používá příkladu věnce, jenž je upleten cisaři, aby dal milost vyhoštěncům ve vyhnanství, a končí tím svou řeč takto: „Stejně i my, ač jsme hříšní, nabízíme Bohu své modlitby za zesnulé, neupletáme nějakou korunu či věnec, nýbrž oběťujeme Krista zmučeného za naše hříchy, vznešeného Boha prosíme za odpuštění a smír. (Katechese 23 [myst. 5], 8—18; PG. 33, 1115—1118.) O tomto obyčeji obětovati „oběť naší ceny“ i za zemřelé v Církvi římské svědčí též sv. Augustin (srovn. Vyznání IX., 12, 32; PL 32, 777; dále IX. 11, 27; PL 38, 326; De cura gerenda pro mortuis, 13; PL 40, 593).

Ještě možno něco dalšího dodatí stran osvětlení tajemství Církve, totiž to, že Církev zároveň s Kristem, jenž je knězem a obětí, oběťuje celou oběť Mše svaté a v ní se oběťuje též sama. Toto je zajisté obdivuhodná nauka, již kdysi učili svatí Otcové (sr. sv. Augustin: O obci Boží, X., 6; PL 41, 284), před několika lety náš Předchůdce bl. paměti, Pius XII. (Srovn. Enc. Mediator Dei-AAS XXXIX. 1947, str. 552) a již nynější koncil Vatikánský II. probírá v konstituci O Církvi, když jedná o lidu Božím, (AAS. LVII. 1965, str. 15). Vře si přejeme, aby bylo rozlišováno nejen podle stupně, nýbrž i stran podstaty *mezi kněžstvím všeobecným a kněžstvím hierarchickým* (sr. AAS. LVII. 1965, str. 14), aby to bylo stále a stále vysvětlováno a duším věřících téměř vtisnuto; neboť tato nauka je velmi vhodná k podporování zbožnosti Eucharistické, k zdůraznění důstojnosti všech věřících, ba i k povzbuzení ducha, aby spěl k vrcholu svatosti a ušlechtilým obětováním sama sebe plně se dával v službu Boží Velebnosti.

Kromě toho odtud vyvěrá závěr o „veřejné a společenské povaze každé Mše sv. (Konstituce: O posvátné liturgii, hl. 1, č. 27—AAS 1964, str. 107), a to je vhodné si připomínat. Neboť *jakákoli Mše, i když je sloužena knězem soukromě, není však soukromá, nýbrž je úkonem Krista a Církve*; vždyť Církev v oběti, již koná, zdůrazňuje, že sama sebe oběťuje jakožto všeobecnou oběť a aplikuje tím jedinečnou a nekonečnou moc vykupitelské oběti Kříže pro spásu celému světu. Neboť každá Mše, jež je sloužena, je obětována nikoli jen za spásu několika lidí, nýbrž za spásu celého světa. Z toho vyplývá, ač se sluší, aby na Mši svaté bylo účastno, a to činně, co možná největší množství lidí, přece se nemá kárati, ba musí se schvalovati Mše, jež je sloužena ze spravedlivého důvodu knězem soukromě podle předpisů a zákonitých tradic Církve svaté, třebas i přísluhuje a odpovídá jediný ministrant; neboť z uvedené Mše ne malé, ba naopak rozsáhlé množství milostí vyvěrá pro spásu jak samému knězi, tak věřícímu lidu i celé Církvi, a stejné množství milostí se pouhým přijímáním nezískává.

Proto otcovsky a naléhavě doporučujeme kněžím, kteří jsou největším našim potěšením a Naší korunou v Pánu, aby pamětívoli moci, kterou přijali svěcením od biskupa, totiž přinášeti Oběť Bohu a sloužiti Mše svaté jak za živé, tak i za mrtvé ve jménu Páně (srovn. Pontificale Romanum) *každý den důstojně a zbožně Mši svatou slavili*, aby oni sami i ostatní věřící křesťané užívali ovoce z Oběti Kříže tak přehojně plynoucí. A tím též velmi mnoho přispějí k spásě celého lidského pokolení.

V Oběti Mše Kristus svátostně přítomen

To málo, čeho jsme se dotkli jen o Oběti Mše, nás vede k tomu, abychom též něco vyložili o *Svatosti Eucharistie*, neboť obojí: Oběť i Svatost se vztahují k témuž tajemství a jedno od druhého nelze oddělit. Tehdy Pán nekrvavě je obětován v Oběti Mše, představuje oběť Kříže a aplikuje její spasitelskou sílu, když začne býti přítomen svátostně mocí slov konsekračních na oltáři jakožto duchovný pokrm věřících pod způsobou chleba a vína. Všichni víme, že *je vícero způsobů, jak je přítomen Kristus ve své Církvi*. Velmi příjemnou skutečnost, již krátce nám vysvětluje Konstituce: O posvátné liturgii (srov. hl. 1, č. 7—AAS 56, 1964, str. 100—101) je třeba podrobněji objasnit. Kristus je přítomen ve své modlitbě se Církvi, neboť On sám „se modlí za nás a je vzýván námi; přimlouvá se za nás jakožto náš kněz, modlí se v nás jako naše hlava, a je námi vzýván jako náš Bůh“ (Sv. Augustin: In psalm. 85, 1—PL. 37, 1081). On sám přislíbil: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.“ (Mat. 18, 20.) Je přítomen v Církvi své, když koná skutky milosrdenství, nejenom proto, že, když něco dobrého činíme jednomu z jeho bratří nejmenších, děláme to pro samého Krista (srov. Mat. 25, 40), nýbrž též protože Kristus, prostřednictvím Církve tyto skutky koná a tím trvale pomáhá lidem božskou láskou. Je přítomen ve své Církvi putující a toužící dojít do přístavu věčného života, když Sám bytuje v srdcích našich skrze víru (srov. Ef. 3, 17) a v ní prostřednictvím Ducha Svatého rozdílí lásku, již nám dává (srov. Řím. 5, 5).

Zajisté velmi opravdově je přítomen v Církvi ještě jiným způsobem totiž v Církvi kázící, neboť evangelium, jež je zde hlášáno, je slovo Boží a je hlášáno jedině jménem Vtěleného Slova Božího a za jeho přispění, aby bylo „jedno stádece bezpečné pod jedním pastýřem.“ (Sv. Augustin: Proti Petilian. III. 10, 11—PL. 43, 353.)

Je přítomen ve své Církvi řídící a vedoucí lid Boží, neboť posvátná pravomoc je od Krista a při pastýřích ji vykonávajících stojí „Pastýř pastýřů“ — „Velepastýř“. (Sv. Augustin — In Psalm. 86, 3—PL. 37, 1102), podle přislíbení daného apoštolům.

Nad to ještě vznešenějším způsobem je přítomen Kristus v Církvi své obětující Jeho jménem Oběť Mše; je v ní přítomen, když vysluhuje svaté svátosti. O přítomnosti Kristově v Oběti Mše dlužno připomenouti to, co sv. Jan Zlatoústý zanícený obdivem pravdivě a výmluvně vyjádřil: „Chci ještě něco hrozně úžasného přičleniti, avšak nedivte se, ani nematě. Co to je? *Oběť je táž, ať ji oběťuje kdokoli, buď Pavel nebo Petr*; je táž, již dal Kristus učedníkům a kterou nyní kněží přinášejí; tahle není menší, poněvadž ji neposvěcují lidé, nýbrž Ten sám, který ji ustanovil. Neboť jako slova, jež pronesl Bůh jsou táž, jako nyní pronáší kněz, tak i Oběť je tatáž. (In ep. 2 k Tim. hom. 2, 4; PG. 62 612.) Svátosti pak jsou opravdu úkony Krista, který je prostřednictvím lidí vysluhuje, o tom nechť nikdo nepochybuje. A tudíž svátosti jsou samy o sobě posvátné a z moci Kristovy, jakmile se dotknou těla, vlévají do duše milost. Tyto způsoby přítomnosti Kristovy naplňují mysl úžasem a vedou k zamyšlení se nad tajemstvím Církve. Ale je jiný způsob, a to nejvznešenější, jímž je přítomen Kristus ve své Církvi ve svátosti Eucharistie, jež mezi všemi svátostmi je „pro zbožnost libeznější, nad rozum krásnější a nad zdrženlivost světlejší.“ (Aegidius Římský: Theorematia o Těle Kristově 50, Benátky 1521, str. 127); *neboť obsahuje samého Krista a jest „jaksi naplněním duchovního života a cílem všech svátostí“* (Sv. Tomáš: Sum. Theol. III. ot. 73, čl. 3 c.)

Tato přítomnost je zvána sice „skutečná“ — reální, ne výlučně, jako by jiné nebyly „skutečné“, nýbrž význačně, poněvadž je podstatná, neboť takto celý a plný Kristus, Bůh a člověk je přítomen (srov. Sněm Trident.: Dekret o Nejsv. Eucharistii, hl. 3). Nesprávně tudíž tento způsob přítomnosti vykládá ten, kdo předstírá povahu „pneumatickou-duchovní“, jak říkají, u slaveného těla Kristova, jež je všude přítomné; nebo tuto přítomnost zužují do mezí symbolismu, jakoby tato svátost spočívala toliko v účinném znamení „duchovní přítomnosti Kristovy a jeho úzkého

spojení s věřícími údy v tajemném Těle Kristově.“ (Pius XII. Encyklika: *Humani generis*—AAS 42, 1950, str. 578.) Zajistě o symbolismu Eucharistickém, zvláště pokud se to týká Církve, mnoho hovořili Otcové, mnoho scholastičtí Učitelé, a o jejich nauku se opírá sněm Tridentýský a učil, že Spasitel náš zanechal ve své Církvi Eucharistii „jako symbol — jednoty a lásky, jíž chtěl, aby byli spojeni a sdružení všichni křesťané mezi sebou“. (Dekret o Nejsv. Eucharistii, úvod a hl. 2.)

Na samém počátku písemnictví křesťanského neznámý autor díla, jež se nazývá „Didaché neboli nauka dvanácti apoštolů“ píše stran této věci: „Pokud jde o Eucharistii, číňte díky takto; jako tento lámaný chléb byl rozptýlený po horách a byl sebrán v jedno, tak tvá Církev je sbírána do tvého království ode všech končin.“ (Didaché 9, 1; F. X. Funk: *Patres Apostolici* — Apoštolští Otcové 2, 20.)

Rovněž svatý Cyprián zdůrazňuje jednotu Církve a proti schismatu praví: „Konečně jednotu křesťanskou spojenou pevnou a neoddelitelnou láskou též projevují samé oběti Páně. Neboť, když Pán své tělo nazývá chlebem sestávajícím z množství shromážděných zrn, tím naznačuje též shromážděný lid, jež nesl. A když svou krev nazývá vínem vytlačeným z množství vinných zrn a v jedno smíšeným, rovněž své stádece naznačuje tím, jež je spojeno sdružením množství lidí. (List k Magnovi, 6; PL 3, 1189.)

Ostatně všechny již předešel Apoštol písaří ke Korintským: „Poněvadž je to jeden chléb, jsme my, ač mnozí, jedno tělo; neboť jsme všichni účastni jednoho chleba.“ (1 Kor. X. 17.)

Avšak symbolismus Eucharistický, i když nás vede vhodně k porozumění vlastního účinku této svátosti, jímž je jednotu Mystického Těla, přece však nevysvětluje povahu svátosti, jíž se liší od ostatních, aniž ji objasňuje. Neboť ustavičná výuka Církve katolické, cit lidí křesťanského, nauka definovaná na sněmu Tridentýském i sama slova Kristova ustanovující nejsvětější Eucharistii nám velí vyznávat, že „Eucharistie je tělem Spasitele našeho Ježíše Krista, jež trpělo pro naše hříchy a jež Otec ve své dobrotě vzkřísil“. (Sv. Ignác: List ke Smyrnenským, 7, 1; PG. 5, 714.) K těmto slovům svatého Ignáce Antiochenského možno přidati ona slova, jež pronesl Theodor Mopsvestinský, věrný to svědek víry Církve v této věci, k lidu: „Vždyť Pán neřekl: *Toto jest symbol mého těla, a toto je symbol mé krve, nýbrž: To je tělo mé a krev má*. Učí nás ne snad přihlížet k povaze věci podřadné a předložené smyslům; vždyť ta je proměněna v tělo a krev díkyčiněním a slovy nad ní pronesenými.“ (In Mat. hom., hl. 26; PG. 66, 714.)

A proto sněm Tridentýský opírající se o tuto víru Církve jasně a prostě vyznává: Ve velebné svátosti svaté Eucharistie po konsekraci chleba a vína je přítomen Náš Pán Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk „vere, realiter ac substantialiter“ — *opravdu, skutečně a podstatně* — pod způsobou oněch smysly poznatelných věcí. Tudíž Spasitel náš je přítomen podle svého lidství nejen na pravici Boží svou přirozenou existencí, nýbrž též ve svátosti Eucharistie „tím způsobem jsoucnosti, jež sotva můžeme vyjádřiti slovy, přece však je možný Bohu a můžeme k němu dojiti přemýšlením osvěceným vírou a pevně musíme v něj věřiti“. (Dekret o nejsv. Eucharistii, hl. 1.)

Kristus Pán je přítomen ve svátosti Eucharistie přepodstatněním

Aby však někdo nesprávně nechápal způsob přítomnosti, který převyšuje zákony přírodní a je vlastně ze všech zázraků svou povahou největším (srovn. Encykliku: *Mirae caritatis*; Acta Lva XIII. 1902—1903, str. 123), je třeba, abychom učenlivou myslí následovali hlas Církve učící a se modlící. Avšak tento hlas, který je věrnou odezvou hlasu Kristova, nás ujišťuje, že Kristus je přítomen v této Svátosti proměněním celé podstaty chleba v tělo a celé podstaty vína v Jeho krev a tuto proměnu, opravdu podivuhodnou a jedinečnou nazývá katolická Církev vhodně a výstižně *přepodstatněním* (srovn. Sněm Tridentýský: Dekret o Nejsv. Eucharistii, hlava 4. a kánon 2). Po skončení přepodstatnění způsobu chleba a vína zajistě nabývají jiného významu a mají nový účel, neboť nejsou více obecný chléb a obecný nápoj, nýbrž znamením věci posvátné a duchovním znamením duchovního pokrmu; a tudíž nabývají nového významu a nového účelu, poněvadž obsahují novou „realitu-skutečnost“, jíž právem označujeme jako ontologickou. Neboť pod uvedenými způsoby již není, co bylo tam dříve, nýbrž něco naprosto jiného; a to nikoliv toliko kvůli víře Církve, nýbrž samo sebou, poněvadž po proměnění (*Conversio*) podstaty neboli přirozenosti chleba a vína v tělo a krev Kristovu, nezbyvá z chleba a vína nic než jejich způsoby. Pod nimi je přítomen celý a plný Kristus ve své fyzické skutečnosti (realitě) a je též tělesně přítomný, ačkoli ne tím způsobem, jakým jsou přítomna tělesa na nějakém místě.

Z toho důvodu Otcové slavnostně napomínávali věřící, aby při uvažování o této nejvznešenější Svátosti neulpívali u smyslů, jež představují vlastnosti chleba a vína, *nýbrž si všímali slov Kristových, jež mají takovou úžasnou moc, že mění, proměňují, „traselementují“ chléb a víno v tělo a krev Kristovu*. Zajistě, jak tíž Otcové zdůrazňují, moc, jež to činí, je mocí všemohoucího Boha, jež na počátku času stvořila vesmír z ničeho. Svatý Cyril Jeruzalémský uzavírá svou řeč o tajemství víry, praví: „Takto vyučen a nejjistější vírou věř, že to, co se zdá chléb, není chlebem, i když chuť by tomu nasvědčovala, nýbrž tělo Kristovo. A co se zdá víno, není vínem, i když by se tak chuti zdálo, nýbrž krev Kristova. Utvrď v tom své srdce, když přijímáš onen chléb jako duchovní a rozvesel tak svou duši.“ (Katechese 22, 9 [myst. 4]; PG. 33, 1103.)

Svatý Jan Zlatoústý pak zdůrazňuje toto: „To nečiní člověk, aby z předložených darů se stalo tělo a krev Páně, nýbrž sám Kristus, jenž za nás byl ukřižován. Kněz stojí (u oltáře) a naplňuje (Kristovu) podobu a pronáší ona slova, avšak působí to síla a milost Boží. Praví: Totot je tělo mé. Toto slovo proměňuje to, co bylo předloženo.“ (O zradě Jidáše hom. 1, 6; PG. 49, 330; srov. Homil. k sv. Mat. 82, 5; PG. 58, 744.)

S biskupem konstantinopolským Janem podivuhodně souzvučí biskup alexandrijský Cyril, který ve svém komentáři na evangelium sv. Matouše píše: „Názorně však řekl: Totot je tělo mé, a: Toto je krev má, abys nemyslel, že to, co je viděno, je podobou, nýbrž tajuplným způsobem vpravdě obětované dary jsou všemohoucím Bohem proměněny v tělo a krev Kristovu a jejich přijímáním stáváme se účastnými na oživující a posvěcující síle Kristově.“ (In Math. 26, 27; PG 72, 451.)

Milánský pak biskup, sv. Ambrož, když hovoří velmi jasně o proměně Eucharistické, praví: „Zkoumejme ne to, co příroda vytvořila, nýbrž co požehnání posvětilo; a větší je síla požehnání než síla přírody, protože požehnáním i sama příroda je měněna.“ Chtěje pak zdůrazniti pravdivost tajemství, připojuje mnoho příkladů zázraků, o nichž vypravují Písma a mezi nimi uvádí samé zrození Krista z Marie Panny a poté obrací svou pozornost k dílu stvoření a uzavírá slovy: „Tudíž zdaž řeč Krista, jež mohla stvořiti z ničeho to, co je, nemůže to, co je, proměnit v to, co nebylo? Vždyť není menší moc nové věci stvořiti než proměnit přirozenosti.“ (O tajemstvích 9, 50—52; PL. 16, 422—444.)

Není však čas uváděti množství svědectví. Spíše prospěje si připomenouti pevnou víru, s níž Církev za všeobecného souhlasu se postavila proti *Berengariovi*, který ustupuje nesnázím vyplývajícím z lidského rozumu poprvé se odváží popírati Eucharistickou proměnu, a vícekrát ho, kdyby neodvolal, odsuzuje. Proto náš předchůdce, sv. Řehoř VII., přikázal pod přísahou vyznání toto: „Srdcem věřím a ústy vyznávám, že chléb a víno, jež se kladou na oltář, tajemstvím posvátné modlitby a slovy našeho Spasitele se podstatně proměňují v pravé i vlastní a živé tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista a po konsekraci je to pravé tělo Kristovo, jež se zrodilo z Panny a jež pro spásu světa obětované viselo na kříži a jež sedí na pravici Otce, i pravá krev Kristova, jež byla prolita z boku Jeho, netoliko skrze znamení a sílu svátosti, nýbrž ve vlastní přirozenosti a pravé podstatě.“ (Mansi, Coll. ampl. Conc. XX. 524 D.)

S uvedenými slovy souhlasí, abychom dali příklad podivuhodné stálosti katolické víry, to, co učily vždy, když vysvětlovaly církevní nauku o tajemství proměnění Eucharistického nebo odsuzovaly bludy, ekumenické sněmy: Lateránský, Kostnický, Florentský a naposledy Tridentský.

Po sněmu Tridentském náš předchůdce, Pius VI., proti bludům synody Pistojské vážně napomenul, aby faráři při vyučování náboženství nezapomínali na zmínku o předpodstatnění, jež patří mezi články víry. (Konstituce: Auctorem fidei z 28. srpna 1794.) Rovněž náš předchůdce, Pius XII., na paměť uvádí meze, jež není dovoleno překročit těm, kteří hluboce disputují o tajemství předpodstatnění. (Alokuce ze dne 22. září 1956—AAS 48, 1956, str. 720.) A My sami na Eucharistickém kongresu národa italského v Pise slaveném za našeho pontifikátu jasně a slavnostně jsme vydali svědectví o této víře. (AAS 57, 1965, str. 588—592.)

Ostatně katolická Církev víru o přítomnosti těla a krve Kristovy v Eucharistii nejen učila, ale též životem projevovala, když tato svátost úctou klanění (latreia), jež přísluší jedině Bohu, byla ve všech dobách uctívána. O tom praví svatý Augustin: „Pán v tomto samém těle chodil a to samé tělo nám dal pro spásu jako pokrm. Nikdo však nepoživej toto tělo, dokud se mu dříve nepoklonil v adoraci — a nejen nehřešíme klaněním se, nýbrž naopak bychom hřešili, kdybychom se mu neklaněli.“ (In psalm. 98, 9; PL. 37, 1264.)

O úctě klanění (latreia) příslušející Svátosti Eucharistie

Církev katolická tuto úctu klanění Svátosti Eucharistie projevovala a projevuje nejen uvnitř slavnosti Mše svaté, nýbrž i kromě toho, že uchovávala posvěcené Hostie nejpečlivěji a vystavuje je slavnostní úctě věřících a za největší radosti je nosí v průvodech nesčetného lidu.

O této úctě svědčí starobylé doklady Církve. Neboť pastýři Církve vždy naléhali, aby věřící byli povzbuzováni k tomu, aby Eucharistií, již přechovávali původně u sebe doma, chovali a největší možnou pečlivostí. „Neboť Tělo Kristovo se dává věřícím za pokrm, nikoli pro pohrdání,“ píše sv. Hippolyt. (Tradit. Apostol. vyd. Botte: La tradition Apostolique de St. Hippolyte-Münster 1963, str. 84.)

A skutečně věřící považovali za prohřešení, a to právem, jak připomíná Origenes, jestliže při přijímání Těla Páně, i když byla zachována největší úcta a opatrnost, něco při tom nedbalostí přišlo na zmar. (In exod. zlomek-PG. 12, 391.)

Že jakékoli nedostatky povinné úcty pastýři Církve, když je přistihli, přísně kárali, svědčí *Novacián*, který je v této věci hodnověrný. Prohlašuje, že zasluhuje si trest ten, jenž „byv propuštěn ze Mše svaté nedělní a maje u sebe, jak to bylo dříve zvykem, Eucharistii, svaté Tělo Páně si neodnesl do svého domu, nýbrž šel s ním do divadla.“ (O divadlech; C. S. E. L. III., str. 8.)

Ba svatý Cyril Alexandrijský odmítá jako šílenství názor těch, kteří tvrdili, že Eucharistie neprospívá nikterak k posvěcení, jestliže z ní na druhý den něco zbylo. Praví: „Vždyť Kristus se nemění ani jeho tělo se neničí, nýbrž síla požehnaní a schopnost i oživující milost v něm trvale setrvává.“ (List ke Kalosyriovi-PG. 76, 1075.)

Aniž se smí zapomenouti na to, že ve starověku křesťané, když byli sužováni násilím pronásledování, nebo z lásky k mnišskému životu dleli v samotách, se občerstvovali též v jednotlivých dnech Eucharistií a vlastníma rukama v nepřítomnosti kněze nebo jáhna si podávali svaté Přijímání. (Srov. List sv. Basila 93, PG. 32, 483—486.)

To neříkáme proto, aby se něco měnilo na obyčeji uchovávat Eucharistii a přijímat svaté Přijímání a na předpisích zákonů církevních, jež dosud platí, nýbrž abychom se spolu radovali z víry Církve, jež je vždy jedna a táž. Z této jediné víry též vznikla slavnost Božího Těla, jež v diecési lutyšské z podnětu služebnice Boží, blahoslavené Juliány z Hory Kornelijské, poprvé byla slavena a náš předchůdce, Urban IV., tento svátek zavedl pro celou Církev. I mnohá ustanovení týkající se Eucharistické zbožnosti, jež za přispění milosti Boží více a více se projevovala a jimiž Církev katolická jakoby o závod usiluje Kristu i projevovat úctu a Jemu za takovýto dar díky vzdávat a o Jeho milosrdenství prosit vroucně.

Povzbuzení k šíření úcty Eucharistické

Ctihodní bratři, prosíme vás tedy, abyste střežili čistou a neporušenou tuto víru, jež znamená vlastně naprostou věrnost slovům Kristovým a apoštolů, s vyloučením jakýchkoli nesprávných a nebezpečných mínění, u lidu, který je svěřen vaší péči a bdělosti, a abyste šířili úctu Eucharistickou, k níž nakonec mají vést ostatní druhy zbožnosti, nešetříce slov a práce.

Za vašeho naléhání necht věřící křesťané více a více poznávají a zakoušejí toto: „Kdo chce žít, má, kde by žil, má, z čeho by žil. Necht přistoupí, věří, zavtělí se, aby byl oživen. Ať se neostýchá zapojit se mezi údy, necht není údem nečistým, který si zaslouží býti odsekut z těla, necht není údem zkriveným, nad nímž je dlužno se stydět. Ať je údem krásným, schopným a zdravým; necht tkví na těle, žije z Boha pro Boha. Nyní necht pracuje na zemi, aby jednou kraloval v nebi.“ (Trakt. na ev. Jan. 26, 13-PL. 35, 1613.)

Je žádoucí, aby každodenně a co možná v největším počtu věřící se účastnili činně na oběti Mše svaté a občerstvovali se čistě a svatě svatým Přijímáním a Kristu Pánu vzdávali povinné díky za takový úžasný dar. Necht jsou pamětliví těchto slov: „Přání Ježíše Krista a Církve, aby všichni věřící křesťané denně přistupovali k posvátné hostii, je hlavně z toho důvodu, aby odtud čerpali sílu byvše spojení svátostně s Bohem pro ovládnání žádostivosti, aby se očišťovali od lehkých vin, jichž se denně dopouštějí, a uchránili se těžších hříchů, k nimž tíhne lidská křehkost.“ (Dekret sv. Kongregace koncilů z 20. prosince 1905, schválená sv. Piem X. — AAS. 37, 1905, str. 401.) Necht neopomínají dále návštěvy nejsvětější Svátosti na nejvznešenějším místě a v kostelech se s největší úctou podle liturgických zákonů chovají, aby to bylo vůči Kristu Pánu ve Svátosti přítomnému důkazem vděčného ducha a závdavkem lásky i projevem povinného klanění. Nikdo nepochybuje, že božská Eucharistie přináší křesťanskému lidu neocenitelnou důstojnost. Neboť nejenom tehdy, když Oběť je přinášena a Svátost konána, nýbrž i když Oběť byla skončena a Svátost dokonána, zatím co Eucharistie je uchovávána v kostelech nebo oratořích, opravdu Kristus je Emmanuel to jest „Bůh s námi“. Neboť je dnem i nocí uprostřed nás, v nás bytuje plný milosti a pravdy (srov. Jan I., 14): upevňuje mravy, posiluje ctnosti, těší zarmoucené, sílí slabé a všechny, kteří k Němu přicházejí, vybízí k následování, aby se podle Jeho příkladu naučili býti tichými a pokornými srdcem a vyhledávali ne své, nýbrž co je Božího. Tudíž kdokoli vroucně uctívá velebnou Svátost a snaží se milovat hluboce a vřele Krista nás nekonečně milujícího, zakouší a plně poznává s velikým užitek a radostí duchovní, jak nesmírně je cenný život s Kristem v Bohu skrytý (srov. Kol. 3, 3), a jak prospívá člověku mítí rozmluvy s Kristem, nad což nic zde na zemi není lahodnějšího a též nic účinnějšího ke stoupání po cestách svátosti.

Dále víte, ctihodní bratři, že Eucharistie je uchovávána v chrámech a oratořích jako duchovní střed řeholní společnosti nebo farní obce i celého lidstva, neboť obsahuje pod rouškou způsob svátostných Krista neviditelnou Hlavu to Církve, Vykupitele světa, střed všech srdcí, „skrze Něhož vše i my pro Něho“. (1 Kor. 8, 6.)

To působí, že úcta božské Eucharistie velmi podporuje ducha pro lásku „sociální“ (srov. Sv. Augustin: De genes. ad litt. XI. 15. 20; PL. 34, 437), již se dává přednost dobru společnému před dobrem soukromým, ujínáme se záležitosti společnosti, farnosti, celé Církve a lásku vztahujeme na celý svět, poněvadž jsme poznali, že všude jsou údy Kristovy.

Poněvadž tedy, ctihodní bratři, svátost Eucharistie je znamením a příčinou jednoty Mystického Těla Kristova a v těch, kteří ji vroucnějším citem uctívají, vzbuzuje činného ducha, jak jej zovou, „církevního“, neustávejte svým

věřícím připomínati, aby se naučili přistupující k tajemství Eucharistickému ceniti si věc Církve jako vlastní a neustále zapřisahati Boha a nabízet sebe Pánu jako přijatelnou oběť pro pokoj a jednotu Církve; aby všichni synové Církve jedno byli a o to usilovali, aby nebyli mezi nimi roztržky, nýbrž aby byli dokonali v témže smýšlení a v témž mínění, jak Apoštol přikazuje. (1 Kor. 1, 10). Všichni pak, kteří dosud nejsou spojeni s katolickou Církví v dokonalém společenství a jsou od ní odloučeni, avšak jménem křesťanským jsou ozdobeni a se honosí, kéž požívají s námi té jednoty víry a společenství co nejvíce. za pomoci milosti Boží, jak si to přál Kristus, aby bylo u jeho učedníků.

Kéž toto úsilí zasvětit se a Bohu obětovati se za sjednocení Církve si osvojí řeholníci, muži i ženy, neboť ti, kdož se zvláštním způsobem zasvětili klanění Nejsvětější Svátosti již zde na zemi, budou její korunou sliby, jež na sebe vzali.

Dále chceme znovu projeviti touhu po sjednocení všech křesťanů, nad níž nic staršího, nic krásnějšího a dražšího Církve neměla a nemá, těmi slovy, jimiž ji vyslovil kdysi sněm Tridentský, když vydal dekret o nejsvětější Svátosti: „Nakonec však s otcovskou láskou svatě Shromáždění připomíná, vybízí, žádá a zapřisáhá v velikého milosrdenství našeho Boha“ (Luk. 1, 78), aby všichni i jednotliví, kteří jsou ozdobeni jménem křesťanským, v tomto znamení jednoty, v tomto poutu lásky, v tomto symbolu svornosti již se jednou sešli a shodli a pamětliví takové velebnosti i tak nesmírné lásky Pána našeho Ježíše Krista, který svou drahou duši dal jako cenu za naši spásu a své tělo nám dal za pokrm (Jan VI., 48), tato svatá tajemství těla a krve Páně věřili a uctívali s takovou vytrvalostí a pevností víry, s takovou zbožností a úctou, aby mohli často přijímati onen chléb „vezdejší“ (Mat. VI., 11) a on jim byl opravdu životem duše a trvalým zdravím mysli, „jehož silou občerstvení“ (Král. 19,8) z této cesty bědného putování mohli dojít do nebeské vlasti a též „chléb andělský“ (žalm 77, 25), jež zde pod posvátnými způsoby požívají, mohli jednou požívat i nebi bez jakékoli zahalující roušky.“ (Dekret O nejsvětější Svátosti, hl. 8.)

Kéž nejdobrotivější Spasitel, jenž před svým utrpením prosil Otce, aby všichni, kteří v Něho uvěří, byli jedno, jako On a Otec jedno jsou (srov. Jan XVII. 20—21), ráči vyslyšeti milostivě toto naše vroucí přání i celé Církve, abychom všichni jedněmi ústy a jednou vírou oslavovali Eucharistické tajemství a stali se účastnými Těla Kristova, a tvořili jedno tělo (srov. 1 Kor. 10, 17), spojené týmiž svazky, jak je chtěl mít On sjednocené. Rovněž rozpínající city bratrské lásky oslovujeme i ty, kteří příslušejí k ctihodným Církvím východním, z nichž vzešlo tolik vynikajících Otců, jejichž svědectví víry v Eucharistii jsme s radostným duchem připomenuli v tomto našem okružníku. Nesmírnou radostí je naplněn duch, když vaší víru, jež je i naše, o Eucharistii, probíráme, když nasloucháme liturgickým modlitbám, jimiž takové tajemství oslavujeme, když si všímáme úcty Eucharistické, vykládající nauku bohoslovců o tomto nejvznešenějším Tajemství nebo hájící je pročitáme.

Nejblahoslavenější Panna Maria, z níž Kristus Pán přijal ono tělo, jež pod způsoby chleba a vína „je obsaženo, obětováno a přijímáno“ (C. J. C., kán 801), a všichni svatí i světice Boží, zvláště ti, kteří plynuli vroucnější zbožností vůči božské Eucharistii, nechtě se přimlouvají u Otce milosrdenství, aby vznikla a sílila ze společné víry a úcty Eucharistické dokonalá jednota a společenství mezi všemi, kteří jsou označeni jménem křesťanským. Nechtě uctví v mysli slova nejsvětějšího mučedníka Ignáce k Filadelfijským, když je varoval před zlem roztržek a rozkolů, proti nimž je lékem Eucharistie. Píše: „Usilujte tedy užívatí jednoho díku činění (Eucharistie). Vždyť je jedno tělo Našeho Pána Ježíše Krista a jeden kalich v jednotě Jeho krve, jeden oltář, jeden biskup —.“ (List k Filadelf. 4; PG. 5, 700.)

Ctihodní bratři, majíce nejsladší naději v dobro, jež vzejdou ze zmnožené úcty Eucharistické pro celou Církve i pro celý svět, udělíme vám, kněžím, řeholníkům a všem, kteří vám vypomáhají, i všem věřícím svěřeným vaší péčí, Apoštolské požehnání, závdavek to nebeských milostí, s duší vroucí a milující.

Dáno v Římě u Svatého Petra, dne 3. září měsíce, na svátek sv. Pia X. pa-peže, roku 1965, třetího roku našeho pontifikátu. PAVEL VI., PAPEŽ

DĚJINNÝ POHLED NA KRISTOVO NAROZENÍ

V evangeliích zprávách o Ježíšově narození jsou dva důležité údaje, které posvátnou historií spojují s událostmi světových dějin. Podle Lukáše se Ježíš narodil při soupisu, který nařídil císař Augustus. Matouš dosvědčuje, že to bylo „za dnů krále Heroda“. Dny krále Heroda vyplňují léta 37—4 př. Kr. a Octavianus Augustus panoval od r. 31 př. Kr. do r. 14 po Kr. Přesné datum Ježíšova narození nepodařilo se dosud zjistit. Ani evangelista Lukáš, který se svými údaji osvědčil jako přesný historik a který „důkladně vyzvěděl všechny události od jejich prvních počátků“ (Luk. 1, 3), nemůže nám jmenovati přesný rok Ježíšova narození. Ani církevní tradice nezná přesného data a svátek Narození Páně 25. prosince byl zaveden až ve 4. století. Také pokus učeného mnicha římského Dionysa Exigua (6. stol.) stanovit rok Kristova narození při zavedení křesťanského letopočtu skončil nezdarem. Dopustil se chyby a Kristovo narození posunul o několik roků později (4—8 roků). Pro historií to však nepředstavuje vážný problém, neboť přesné datum narození známe u málo které antické osobnosti.

Pokusme se stanovit datum Kristova narození s takovou přesností, jakou nám dovoluje současný stav historického bádání.

Římský soupis

Sv. Lukáš v děčíme za údaj, že Ježíš se narodil za soupisu, který nařídil Octavianus Augustus. „Tento soupis byl první a konal se správy Kvírinovy v Sýrii“ (Luk. 2, 2), dodává evangelista věren své historické metodě. Právě tato věta stala se kamenem úrazu moderní kritice evangelií.

R. 1835 způsobil veliký rozruch David Friedrich Straus svou knihou „Život Ježíšův kriticky zpracovaný“. Autor

odmítá nejprve povrchní způsob, kterým se snaží pochybovači odstranit nadpřirozená tajemství z evangelia. Jeho alternativa zní: „Jsou-li evangelia skutečně dějinná doklady, nelze z Ježíšova života vyloučit zázračné; jestliže je naopak zázrak neslučitelný s dějinami, nemohou být evangelia dějinným pramenem.“ A protože podle jeho racionalistického chápání nadpřirozené neexistuje, zbývá pro něho jediný závěr: Evangelia nejsou historickým pramenem. Na více než tisíce stránkách činí pokus dokázat tento důsledek. Jeho historická metoda je: Věř evangelistům pouze to, co je dokazatelné i z jiných dějinných pramenů; svědků, nápisů. Lukášovu zprávu o římském soupisu kritizuje z pěti důvodů:

1. Všeobecný soupis římské říše se za Augusta nekonal.
2. Císařské vyměřování daní je na území krále Heroda nanejvýš nepravděpodobné.
3. Kvírinus za časů krále Heroda nebyl správcem v Sýrii.
4. Hlášení Josefovo v Betlémě není podle římského způsobu.
5. Registrování Marie je nadbytečné.

Nelze jinak, než ocenit úsilí, které vynaložil, aby otrásl historickou hodnotou Lukášovy zprávy o římském soupisu. Dnes se této více než stoleté diskusi dostává nového světla. Bádání přineslo od doby, kdy Straus psal svůj Život Ježíšův, mnoho nových archeologických svědectví, nápisů, papyrů, které mluví ve prospěch Lukášovy zprávy. Objasňují časové pozadí evangelií způsobem před sto lety nemyslitelným. Dejme slovo svědkům.

Octavianus Augustus byl panovníkem říše, která sahala od Rýna po Nil, od Gibraltaru po Eufrat.

Osvědčil se jako výborný organizátor a finančník. Po jeho smrti, jak dosvědčuje Tacitus (Annales 1, 11), byl nalezen vlastnoručně psaný přehled říše, tzv. „Breviarium imperii“. Byl to přesný seznam státních příjmů, daní, občanů, spojenců, loďstva i římských provincií. Takové údaje a přehledy shromažďoval císař na základě soupisů, censů, které se konávaly později pravidelně po 14 letech. Konání soupisů v době Augustově dosvědčuje slavné Monumentum Ancyranum — Památník z Ankary. (Dnešní turecká Ankara — starověké Ancyranum — hlavní město římské provincie Galatie.) Z této řecko-latinské zprávy, napsané v chrámě v Ankaře se dovídáme, že za své vlády Octavianus Augustus třikrát nařídil konání soupisu, a to: R. 28. př. Kr., 8. př. Kr. a 14. po Kr. Soupisy jsou doloženy i z egyptských papyrů.

Herodes — král z milosti Říma — byl jmenován římským senátem za krále r. 40 po převratných událostech v Jeruzalémě. Byl vždycky spojencem toho, o němž se domníval, že je silnější a vlivnější. Za pomoc, kterou Octavianovi poskytl, když šlo o císařský trůn, byl nazýván čestným titulem „amicus et socius“ — přítel a spojenec. Ve skutečnosti byl Augustovým podrženým. Kolem r. 8. př. Kr. upadl Herodes do císařovy nemilosti a Augustus mu dokonce hrozil, že s ním bude nakládat jako s poddaným. Je tedy daňový soupis na území Herodově, který spadá právě do kritických let 8—6 př. Kr., zcela dobře myslitelný.

Historii je dobře znám Publius Sulpicius Kvirinus. Tacitus o něm mluví jako o lakomci (Ann. 43, 48). Císař si ho však cenil pro jeho válečnické schopnosti a učinil ho svým pověřencem pro Blízký východ. V Orientě působil v letech 11—4 př. Kr. a znovu na počátku křesťanského letopočtu. Podle historiků Tacita a Strabona dobyl tvrze Homonadenských v Kilikii, jež byla součástí římské provincie Sýrie. Roku 1912 byl v Antiochii Pisidské nalezen nápis, prozrazující, že Kvirin byl čestným duumvirem tamní římské provincie (kolégium dvou vedoucích úředníků). Nápis vede k domněnce, že mu byly v Sýrii svěřovány zvláštní úkoly mezi r. 12.—8. př. Kr. Koncem minulého století rozluštil historik Mommsen nápis, v němž je řeč o sčítání a daňových opatřeních Kvirinových ve městech Apamen v Sýrii. Toto město mělo právo razit mince a na dochovaných mincích čteme honosný titul „autonomní“. A přece je ani tento titul neochránil, aby Kvirinus, daňový a sčítací komisař, nepřipravil občany o peníze. Historikové kladou toto sčítání do r. 9. až 8. př. Kr. Palestína sousedila se Sýrií, byla jí podřízena. Tuto akci může mít na mysli evangelista Lukáš, když se stručností sobě vlastní píše: „Tento první soupis se konal za správy Kvirinovy v Sýrii.“ Lukáš znal i jeho druhý soupis, který Josef Flavius klade do r. 6. po Kr. a na který naráží sv. Lukáš v 5. kapitole Skutků apoštolských.

Konal se soupis po způsobu římském nebo palestinském? Římané byli zkušení politikové a vyhýbali se zbytečným konfliktům. Byla to pro ně nebezpečná operace, zvláště když šlo o soupis první. Při pozdějším sčítání došlo v Palestině ke krvavému povstání. Protě pokud možná šetřili tradici i náboženské zvyky obyvatel. Z egyptských papyrů se dovídáme o soupisech obyvatel, nikoliv v místě bydliště, nýbrž v místě původu. Tak na jednom egyptském papyru čteme: „G. Vibios Maximos, místodržitel Egypta uvádí ve známost. Jelikož se chystá soupis rodin, je nezbytno všem, ať se nacházejí z jakéhokoli důvodu mimo domov, aby se navrátili k rodnému krbu a umožnili tak výkon obvyklého soupisu...“ Nařizení, o němž píše sv. Lukáš, bylo asi podobné. Rodová příslušnost hrála u Židů velkou roli. Římský způsob se přidržoval domovské příslušnosti jednotlivce a místa, kde vlastnil pozemky. Byla li Maria dcerou dědkou a měl-li rod Davidův — Betlémě nějaké nemovitosti jako společný majetek, týkal se soupis nejen Josefa, ale i Marie. A je velmi pravděpodobné, že někteří členové rodiny bydleli v Betlémě a z Mišny se dovídáme, že potomci z rodu Davida měli za povinnost odvádět do jeruzalémského chrámu dříví pro oběti. Ale i když se na Marii zákon nevztahoval, je jisto, že se tam odebral Josef spolu s Marií, svou snoubenkou, která byla těhotná. Tato slova snad jemně naznačují alespoň jeden z důvodů, proč

šla Maria s Josefem, totiž blízký porod, při němž nemohla zůstat úplně sama. Dalším důvodem, kromě možného příkazu zákona mohlo být, že oba zamýšleli trvale se přestěhovat do rodného místa domu Davidova, protože anděl zvěstoval, že Bůh dá dítěti trůn Davida, jeho otce. Co mohlo být přirozenější, než vrátit se do vlasti Davidovy a očekávat tam uskutečnění tajemných úradků Božích?

Závěrem lze říci, že výsledky bádání, podníceného novými archeologickými objevy, osvědčují věrohodnost historických údajů evangelisty Lukáše o pozadí události kolem Ježíšova narození. První soupis Kvirinův konal se s největší pravděpodobností r. 7. př. Kr. A protože se Ježíš narodil za konání tohoto soupisu a ještě za života krále Heroda, o němž bezpečně víme, že zemřel r. 4. př. Kr., jsme oprávněni k tomu, abychom za nejpravděpodobnější rok narození Ježíše Krista považovali rok 7. př. Kr.

Hvězda mudrců

Historická pátrání po Lukášem uváděném soupisu vedou nás k r. 7. př. Kr., jakožto pravděpodobnému roku Ježíšova narození. Je nápadné, jak se tomuto roku dostává potvrzení i na zcela jiném poli. Evangelista Matouš píše ve 2. kapitole: „Když se tedy narodil Ježíš v Betlémě judském za panování krále Heroda, hle, mudrci od východu přišli do Jeruzaléma a tážali se: Kde je ten novorozený král židovský? Neboť jsme viděli jeho hvězdu na východě, i přišli jsme se mu poklonit.“

Co Herodes uslyšel od těchto mužů, nebyl výplod fantazie. Nikdo menší než známý astronom Jan Kepler začal o této hvězdě matematické výpočty, když v prosinci 1603 v Praze pozoroval na hvězdné obloze nápadný přírodní jev. Jednalo se o setkání planet Jupitera a Saturna, o tzv. konjunkci planet. Jupiter a Saturn setkávají se přibližně každých 20 let. Ale většina těchto konjunkcí projde nenápadně a pro nás neviditelně. Pouze každých 258 roků dochází k trojitému setkání, které se však odehrává pokaždé v jiném souhvězdí zvířetníku. Trojí konjunkce ve stejném souhvězdí zvířetníku děje se každých 794 roků. V roce 1940/41 poutal naši pozornost celé měsíce skvělý obraz dvou zcela blízko sebe stojících planet na noční obloze. Třikrát dosáhla tato podívaná svého vrcholu, když Jupiter a Saturn se setkali v typické konjunkci v souhvězdí Berana, a to 15. srpna, 11. října 1940 a 20. února 1941. Tato vzácná podívaná přesně téhož jevu na obloze, která byla asi ještě nápadnější na nesrovnatelně skvostnějším orientálním nebi, stává do popředí od časů Keplerových otázku, zda trojí konjunkce Jupitera a Saturna, která se v r. 7. př. Kr. odehrávala v souhvězdí Ryb, není ta, ze které mudrci usuzovali na narození velikého krále v Palestině a která je podnítla k cestě do Jeruzaléma. Tomuto mínění dostává se v současnosti nového potvrzení.

V roce 1925 se podařilo orientalistovi Schnabelovi rozluštit téměř dva tisíce roků starou babylónskou hliněnou tabulku. Pocházela z hvězdárny ze Sipparu od Eufratu. Na ní jsou zaznamenány všechny důležité astronomické události r. 7. př. Kr. Senzací tohoto starého hvězdného kalendáře je konjunkce Jupitera a Saturna v souhvězdí Ryb. Obě planety se přiblížily k sobě asi na jeden stupeň, což je asi dvojnásobný průměr Měsíce v úplňku. Tento vzácný jev se opakoval v r. 7. př. Kr. třikrát, a to: 29. května, 3. října a 5. prosince. Planety byly viditelné při prvním setkání v květnu krátce před východem slunce, v říjnu před půlnocí a v prosinci po západu slunce. Tyto astronomické události v r. 7. př. Kr. potvrzují i současné výpočty.

První konjunkce 29. května byla viditelná za ranních červánků před východem slunce. Jak překvapivě souhlasí věta evangelisty Matouše — „viděli jsme jeho hvězdu na východě, tj. při východu slunce“ — s astronomickými událostmi r. 7. př. Kr.! Ptáme se však právem, co přimělo tyto muže z východu, aby putovali do Jeruzaléma a pátrali po novorozeném králi? Odpověď je jediná. Byla to milost Boží, která navazovala na tuto astronomickou událost. Země mezi Eufratem a Tigridem byla ve starověku klasickou zemí hvězdných pozorování. Mudrci nebo magové, jak je jmenuje řecký text, to byl úřední titul hvěz-

dářů ve službě náboženství a státu. A podle antické astrologie Jupiter byl považován za hvězdu pána světa, hvězdu královskou. Saturn znamenal u Babylónanů hvězdu země „amurru“, tj. Sýrie. Helenistická astrologie označuje Saturn za hvězdu Židů. Souhvězdí Ryb byl přiřknut konec věků. Když se tedy setkal Jupiter se Saturnem v souhvězdí Ryb, mělo to pro mágy tento význam: v Sýrii, přesněji v zemi Židů se narodil král, Pán konce časů.

Pokusme se nyní rekonstruovat události jak po sobě následovaly. Když mudrci zahlédli konjunkci Jupitera se Saturnem 29. května za svítání, vyložili si to tak, že se v zemi Židů narodil nějaký velevýznamný král. Když se konjunkce počátkem října opakovala, rozhodli se k cestě. Milost Boží je k tomu přiměla. Cesta do Jeruzaléma vedla přes Palmýru a Damašek a měřila asi 1200 km. Počátkem prosince mohli být v Jeruzalémě s otázkou: „Kde je ten novorozený král židovský? Neboť jsme viděli jeho hvězdu na východě, i přišli jsme se mu poklonit. Když to uslyšel král Herodes, vzrušil se a všechny Jeruzalém s ním. I dal shromáždit všechny velekněze a zákoníky lidu a vyzvídal na nich, kde se má Kristus narodit. Řekli mu: V Betlémě judském, neboť tak to je napsáno prorokem: A ty, Betléme na území judském, nijak nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými, neboť z tebe vyjde vévoda, aby spravoval můj lid izraelský. Tu Herodes povolal tajně mudrce a vyptal se jich podrobně na čas, kdy se jim hvězda ukázala. Pak je poslal do Betléma se slovy: Jděte tam a pátrejte bedlivě po dítěti! Až je naleznete, zvěstujte mi, ať i já se mu přikloním!“ (Mat. 2, 2–8.) Učení cizinci byli tím utvrzeni ve svých výpočtech, které se realizovaly každým krokem.

Připomeňme si ještě údaje na babylónské tabulce. Podle nich byla třetí konjunkce Jupitera se Saturnem 5. prosince. Sledujme však dále evangelistu Matouše. „Oni vyslechli krále a odjeli. A hle, hvězda, kterou předtím spatřili na východě [při východu slunce], šla před nimi

až došla a zastavila se nad místem, kde bylo dítě.“ Z astronomických výpočtů je jisté:

1. Obě planety byly 5. prosince po západu slunce viditelné;
2. obě planety stály po západu slunce na jižní obloze;
3. slunce zapadlo 5. prosince r. 7. př. Kr. v Jeruzalémě v 17.03 hod.

Asi 8 km dlouhá cesta z Jeruzaléma do Betléma jde nejprve jižním směrem s pozdějším malým odbočením na západ. Je to prastará karavanní cesta na Hebron. Když tedy mudrci pozdě odpoledne opustili Jeruzalém, stála královská hvězda Jupiter se Saturnem jako svítící lampa přesně ve směru cesty na jižní obloze, takže šli skutečně za „hvězdou“ nebo, jak říká evangelista, „hvězda šla před nimi“. Tento dojem byl ještě zesílen tím, když pozdější malé odbočení západním směrem bylo vyrovnáno stejným pohybem planet. „Když opět uviděli hvězdu, zaradovali se radostí velmi velikou,“ píše dále evangelista. Jejich domněnka, že jsou na správné cestě, stávala se jistotou. Tato jistota ještě zesílila krátce před Betlémem. U hrobu Ráchel zatáčela cesta do Betléma východně, takže pochodující stály planety po pravé ruce, nad planinou, na které se rozkládal starý Betlém. Právě tak, jak píše evangelista, že „hvězda se zastavila nad místem, kde bylo dítě“.

Zbývá ještě otázka. Je důstojné Boha, abv svou milost povolání spojil s takovýmto hvězdopraceckým věštěním? Staří církevní otcové neviděli v tom nic nepatřičného, ačkoliv co nejostřeji bojovali proti astronomickým pověrám. A také moderní člověk ať je klidný. Hvězda mudrců byla viditelnou realitou na nebi, ale byla ještě něčím více: byla také znamením Božím. Moudří Východané pěstovali nejen vědu, ale rozeznali také toto Boží znamení. Poklonili se a vzdali hold novorozenému Králi Židů.

(Podle: Kroll, Auf den Spuren Jesu.)
P. Antonín Vaněk

MONOGENISMUS A DĚDIČNÝ HŘÍCH

Tato otázka je znovu a znovu zešířena projednávána dokonce i v tisku a nadělalo se kolem ní již dosti zmatku. Jednak jsou nevyjasněné samy pojmy a pak i disciplíny, které jsou na problému účastny, jsou ve svém přístupu zcela nezávislé. Šlo by jistě o přílišné zjednodušení otázky, kdybychom apriorně tvrdili, že by mohl (nebo musel) teologicky existovat monogenismus i tehdy, kdyby již byl v přírodních vědách neudržitelný. Přehnal bychom zásadu samu o sobě správnou tím, že bychom nerozlišovali mezi materiálním a formálním objektem. Přírodní věda a teologie pojednávají o této otázce jistě zcela legitimně ze zcela jiného hlediska (formální objekt). Nejdříve jde však přece jen o to, zda jediný prapředek vůbec existoval (materiální objekt), než je možno uvažovat o tom, jakým způsobem o něm chceme mluvit.

Monogenismem nazýváme nauku, která říká, že lidstvo pochází z jednoho jediného páru prarodičů. Polygenismus předpokládá několik párů jednoho a téhož druhu (monofyletismus), totiž kmene „Homo sapiens“. Polyfyletismus (více druhů) je již i přírodovědecky velmi sporný. — Vyslechněme nejprve, co říká o problému „monogenismus — polygenismus“ přírodovědec, a vložme si pak konsekvence nového poznatku pro teologii.

„Otázka mono- nebo polygenismu je především problémem přírodovědecký. Dnešní antropologové a biologové jsou až na několik málo výjimek toho názoru, že veškeré současné lidstvo (se všemi svými různými rasami) **tvorí jediný homogenní druh: homo sapiens**. Poněvadž však zpravidla biologický druh, species, vždy **zaujímá větší množství vzájemně rovnocenných individuí**, je nutno i u člověka počítat s možnostmi, ne-li dokonce s pravděpodobností, že byl ve všech fázích svého biologického vývoje rovněž reprezentován množstvím individuí. To je nutno přijmout i pro fázi přechodu (nebo pro okamžik přechodu) ze zvířecího do lidského bytí (přechodu, který je bezpochyby přírodovědecky možno postihnout jen s velkými obtížemi). Dále je nutno proti monogenismu uvést tu okolnost, že **tak úzké východisko (jeden jediný**

rodičovský pár) je biologicky krajně nepříznivé a proto značně nepravděpodobné. Species, která je založena na jediném rodičovském páru, je podle všech zkušeností vždy ve stavu na vymření. Nemáme důvod domnívat se, že by tento zákon neplatil i pro člověka nejen dnes, ale i v dávné minulosti. Mimoto by mohlo vzejít **rozmnožení z jednoho jediného páru rodičů výlučně jen z manželství sourozenců, to znamená z krvesmilstva**. To je biologicky rovněž velmi škodlivé, takže nejen církev, ale i laický stát manželství sourozenců zakazuje. To, že by snad taková zábrana v dřívějších dobách neexistovala vzhledem k větší síle plodit nebo vzhledem k čistší krvi, je čirá domněnka, která se nemůže opřít o žádný zřejmý důvod. Konečně buď ještě jednou poukázáno na to, že mezi evolucí a polygenismem existuje zřejmě úzká souvislost. Polygenismus může být nahlížen jako logický následek evoluce. O evoluci však víme, že jako skutečnost plně vyhovuje.

Existují tedy **podstatné biologické důvody proti přijetí monogenismu**, a je možno říci, že biologicky nahlíženo má polygenismus větší stupeň pravděpodobnosti než monogenismus. Jako přírodovědec jsem přesvědčen o tom, že lidstvo je původu **monofyletického, ale polygenetického** (to znamená, že lidstvo vzešlo z jednoho kmene, fyly, a tedy monofyleticky, že však v každém okamžiku svého vývoje bylo reprezentováno větším počtem rovnocenných individuí, polygeneticky).“ [1]

Jaké stanovisko má k tomu zaujmout teolog? Ten bude nejdříve argumentovat výpověďmi bible o stvoření. Otázkou se proto **exegeta**:

„U otázky monogenismus nebo polygenismus je velmi nápadné, že první zpráva o stvoření mluví o stvoření páru a ne jednotlivců, a to i u člověka. Druhá zpráva pojednává sice doslova o jednom individuálním lidském páru. Viděli jsme však, že s ohledem na obraznost vyprávění není nutné, aby se kryl smysl výpovědi s jejím doslovným zněním. Mimoto připomíná Renckens tu okolnost, na kterou již bylo poukázáno i jinde: že první zpráva o stvoření je mladší než druhá a zdá se, že ji chce vědomě v některých věcech korigovat. »Gen. 1 vrací an-

tropomorfní obrazy, Gen. 2 zpět k jejich vlastnímu jádru, k jejich naučnému obsahu». (2) Je-li tomu tak, je možno z toho vyvodit, že první zprávě o stvoření je nutno rozumět tak, že k naučnému obsahu biblické zprávy o stvoření patří jen stvoření člověka Bohem vůbec a nejen prvního lidského páru. Z těchto zpráv, jsou-li **vzaty samy o sobě** (podtrženo autorem), nedá se proto vyvodit žádný argument ani pro, ani proti polygenismu, již proto ne, poněvadž svatopisci se nejevili problém tak, jak se dnes jeví nám. (3)

Existují arci i interpretace učitelského úřadu o tom, co zprávy o stvoření vyjadřují. Nejnovější stanovisko předkládá encyklika **Humani generis** (1950). Tam je řečeno: „Vskutku nevidíme, jak uvést podobnou doktrínu (polygenismus) v soulad s tím, co učí prameny zjevené pravdy a co vykládají spisy církevních učitelů o prvotním hříchu. V nich se totiž vysvětluje, že dědičný hřích má počátek v opravdu osobním zhrěšení určitého člověka, Adama, a že se plozením rozšiřuje na všechny, takže je v každém a náleží každému“. Naráží se zde na V. sezení Tridentina: „Kdo tvrdí: Tento Adamův hřích, který je ve svém původu jeden (origines unum) a přenáší se plozením, ne napodobením (generatione, non imitatione) a je tak v každém a náleží každému, může být odstraněn silami lidské přirozenosti nebo jiným prostředkem spásy než zásluhou jediného Prostředníka, ... buď vyobcován.“ (4)

Aby získal ucelený obraz v této otázce, musí teolog brát ohled na všechny zde uvedené výpovědi, ohled, který by odpovídal jejich závažnosti. Pokud se týče výpovědi Tridentinského koncilu nebo encykliky **Humani generis**, je nutno předeslat, že v nich nemají být rozhodovány žádné čistě přírodovědecké otázky. Zájem učitelského úřadu platí jen dědičnému hříchu. Uvedená encyklika přisuzuje monogenismu nanejvýš kvalifikaci „teologické jistoty“, ačkoliv by bylo „lehké“ prohlásit polygenismus jednoduše za „herezi“. Za „teologicky jistou“ pokládáme takovou nauku, o které „se sice nemůže s absolutní jistotou říci, že byla zjevena Bohem a že byla jako taková jednoznačně vždy církví hlášána, ale která si naproti tomu může dělat právem nárok na vnitřní souhlas natolik, že opačná nauka není církví trpěna“ (5), přinejmenším ne v určitém časovém období.

Na každý pád je jisté, že **Humani generis** nechce jít v úředním prohlášení nauky dál než Tridentinum, neboť se na něj výslovně odvolává. Je tedy otázka, nakolik je možno sjednotit vývody koncilu s dnešními přírodovědeckými poznatky a hypotézami. Karl Rahner na ni odpovídá takto: „První člověk stvořený ve stavu prvotní spravedlnosti je Bohem ustanoven zástupcem všech lidí, zástupcem, který dle spravedlnosti Bohem zamýšlené zavazuje všechny lidi, kteří přijdou po něm, hostej-

no, zda z něho fyzicky povstanou, „či ne“ (podtrženo autorem článku). Tento první člověk ani prvotní spravedlnost pro sebe a všechny ostatní lidi ztratil. Všichni jsou tedy dědičně hříšníci. Univerzalita a jednota původu (origines unum) dědičného hříchu zůstávají zachovány. Všichni by byli skrze Adama dědičnými hříšníky. Ostatní první páry sice ne **generatione**, ale „**per inoboeidientiam primi hominis, non imitatione**“ (6), ne plozením, nýbrž neposlušností prvního člověka, ne jeho napodobením.

To, co chtělo Tridentinum v naší záležitosti definovat, týká se pouze existence dědičného hříchu (proti Pelagiovi a Erasmusovi). Výpověď „přenáší se rodem“ je pouze „teologicky jistá“ nauka a může a musí být při předložení dostatečných důvodů revidována.

Tak se objevuje pro teologa cesta k možnosti (1), jak uvést v soulad polygenismus a dědičný hřích. Každopádně je lepší doporučit, aby se výpovědi učitelského úřadu chápaly pouze s ohledem na to, co je jimi přímo míněno (definice existence dědičného hříchu), než aby se vypracovával za pomoci „značně nepřirozeně znějících a zcela libovolně vybraných podpůrných hypotéz“ (7) nějaký nepřiměřený soulad (8). Takovým způsobem by nebylo učiněno zadost ani teologické nauce, ani přírodovědeckým náležům.

Wolfdieter Theurer (přeložil M. Pecka)

¹⁾ J. Hürzeler: Evolution und Monogenismus (Polygenismus, Orientierung 28 (1964), str. 196 a další.

²⁾ H. Renckens: Urgeschichte und Heilsgeschichte (Mainz 1959), str. 205.

³⁾ H. Haag: Zum heutigen Verständnis der biblischen Urgeschichte. Hochland 53 (1960/61), str. 272–279, citát 278. Srovnej i

R. Koch: Die biblische Urgeschichte. Theologie der Gegenwart 5 (1932), str. 1 až 30, nebo od téhož autora: Erlösungsschichte Genesis 1–11 (Theologische Brennpunkte 1) Bergen-Enkheim 1965, a H. Haag, J. Haas, J. Hürzeler: Evolution und Bibel. Luzern-München 1932.

⁴⁾ Neuner-Roos str. 223.

⁵⁾ K. Rahner: Theologisches zum Monogenismus. Schriften zur Theologie. Einsiedeln-Zürich-Köln, 1. vydání 1954, str. 253–322, citát str. 257, pozn. 2.

⁶⁾ Totéž str. 295 a násl.

⁷⁾ K. Rahner v článku „Monogenismus“, L. Th. K., roč. VII. (1962), str. 561 a násl., citát str. 562.

⁸⁾ Zcela převratným způsobem interpretuje nejnověji dědičný hřích Holandán A. Hulsbosch v díle „Die Schöpfung Gottes“. Schöpfung, Sünde und Erlösung im evolutionistischen Weltbild (Freiburg 1965, str. 26–59: „Udalostem v ráji nesmíme přikládat historickou cenu v obvyklém smyslu slova. Není zde pojednáváno o historických skutečnostech a nemluví se zde také o konkrétních osobách... Dědičný hřích a monogenismus nemusí být nutně spojovány“ (str. 54 a násl.) Postačí osudová vazba lidství a hříchu a ta může být prokázána i jiným způsobem než naukou o jediném praoctci, totiž: k individuální existenci náleží s přirozenou nutností určitý stav světa. Ten spoluurčuje i stav člověka, který se do světa rodí. Poněvadž však svět jako existenciál člověka je skutečně hříšný, vztahuje se moc i zla na novorozeně. Tak je každý člověk dědičným hříšníkem.

PŘÁVNĚ MORÁLNÍ ÚVAHY O MANŽELSTVÍ

KONTROLA A ŘÍZENÍ PORODŮ

Široké vrstvy a mezi nimi i dobří katolíci jsou toho mínění, že theologicko-právně morální učení Církve, zejména v morálce pohlavního a manželského života, vytváří zákony a předpisy bez bližších důkazů z Písma svatého a tradice a tím lidský život nenesitelně zužují. „Je správné,“ táží se někteří, „že Církev dává pro manželské právo určité a přísné předpisy? Z evangelia se nedají přece zcela určitě zodpovědět a tak se vše ponechává svědomí jedince, přičemž by Církev mohla ukázat cestu.“ Kromě Písma a tradice však zná církevní učení ještě jiný pramen, z něhož se dají bezpečně Bohem dané směrnice pro lidský život poznat. Je to lidská přirozenost, Bohem daná, která se dá poznat. Podle ní vše nepřirozené, proti přirozenosti a proti lidské důstojnosti je také útokem proti Bohu tvůrci, jak to projevívá v lidskou přirozenost dané zákony. A to se jeví velmi zřetelně právě v otázce manželství.

Nový zákon není přirozeně podrobnou cvičebnicí manželské morálky. Čím více však poznáváme člověka a působnost životních jeho okolností: tělo, duše, duch, a čím hlouběji poznáváme smysl pohlavního života a jeho vy-

zařování na celý život, tím jasnější odpovědi může dát theologická morálka i v otázce manželské, lidské důstojnosti odpovídajícím způsobem, zejména pak o správném sexuálním chování člověka vzhledem k povaze manželství. Nejde tu ovšem o jakési „dovolenosti“ v té či oné manželské či sexuální otázce. Je jisté pokrok našeho poznání přirozenosti a také v morálních důsledcích, které se z toho odvozují. Ve stejné míře řádu stvoření je i katolická manželská morálka a tím také nárok Boha na náš život jako i štěstí manželské, které nepozůstává ve vyžívání se nebo opájení se v tělesné rozkoši na několik hodin, nýbrž štěstí, které má provázet manžele i děti celý život.

Je samozřejmostí, že i katolická morálka v učení Církve musí přitom respektovat a užívat poznatky jiných vědních oborů, především poznatků lékařských a psychologických.

Čistě z přirozeného hlediska se nám pak manželství jeví jako životní spojení trvalé lásky muže a ženy, kteří se podílejí nerozlučně na všech životních okolnostech a potřebách k společnému prospěchu a růstu vnějšího

i vnitřního. Výraz tohoto společenství lze zvláště vyjádřit v manželském tělesném spojení, které se ovšem zásadně liší od spojení, jak se projevuje mezi zvířaty. V tělesnou jednotu vstupuje celý člověk. Starý zákon pro toto spojení měl zvláštní výraz, že totiž muž v tom okamžiku ženu poznal. S tělesným spojením je přirozeně spjat vznik nového života.

Z uvedeného pak plyne, že k plnosti manželského spojení náleží dítě a vzájemné tělesné i duševní doplnění a obšťastnění. Obojí má církevní učení na zřeteli, jak vysvětluje ze znění c. 1013, § 1 církevního zákoníka, že totiž předním cílem manželství, jakožto božské instituce pro lidstvo, je plození a výchova dětí a druhým cílem vzájemná tělesná i duševní pomoc a ochrana proti nezřízenému pohlavnímu životu (srv Gen. 1, 28; 2, 24).

Nadto pak křesťanské manželství ve své podstatě naplněné láskou a milostmi je ztělesněným obrazem, symbolizujícím spojení Krista se svou Církví (Ef. 5, 22–23).

Když jsme si osvětlili podstatný náhled na učení Církve o manželství z hlediska právně morálního, můžeme přikročit k otázce kontroly a řízení porodů.

Ani Církev tu nepřehlíží okolnosti, které během jednoho století vykazaly určité změny, které ovlivňují také problematiku počtu dětí v manželství.

Především nutno uvážit, jak pokročila věda lékařská, která svým bojem proti úmrtnosti kojenců učinila podstatnou změnu. Dříve totiž z deseti narozených dětí zůstalo naživu jen několik, kdežto dnes všech deset. Dále vyspělostí životních podmínek a zhodnocení ženy v obecném životě, žena nechce být jen matkou, ale také rovným partnerem a společníkem muže, a to i po desítiletém soužití v manželství. Muž chce i svou starší ženu vidět svěží a jemu po boku vzhlednou stojící a nikoliv vyčerpanou mnohonásobným mateřstvím, nebo dokonce při porodu na životě ohroženou. Dále podle lékařských statistik dnešní ženy vyčerpávajícími okolnostmi života, který je staví všude vedle muže, nejsou již tak zdravý ani tělesně, ani duševně, přemnoho jich trpí nervozitou, ve které nestačí na výchovu většího počtu dětí. Dále k tomu přistupují i změny hospodářské a sociální, v nichž především hraje roli ta okolnost, že mnoho mužů i žen utíká z vesnice do měst, z ticha a čistého vzduchu do ruchu a kouře, dále přistupuje otázka bydlení a nikoliv v poslední řadě i zvýšený životní standard. K tomu se přidružují i další důvody, které mluví pro omezování porodů, jako je zvýšená požívačnost a pohodlí, strach před mateřstvím a okolnost, že mnohdy se mateřství pokládá za záležitost soukromou manželů samých bez odpovědnosti pro národ.

A jak se tedy dívat a jak zodpovědět obojí otázku kontroly a řízení porodnosti? S přihlédnutím ke všem okolnostem, změnám, důvodům a námitkám, církevní učení jednoznačně odpovídá: Kontrolu nikdy, řízení ano.

Co rozumíme kontrolou a co řízením porodů?

Pod výrazem kontrola porodů rozumíme zvlášť lidskou řídit a organizovat manželskou plodnost jako výkon nějakého stroje.

Kontrolovat počet dětí v manželství ve smyslu užívání chemických a mechanických prostředků k zamezení počtů, k sterilizaci ženy po jednom nebo dvou narozených dítkách a způsobovat potraty, což vše dovoluje stát v Indii a Japonsku, Církev nedovoluje a zakazuje.

Naproti tomu výraz řízení porodnosti v sobě obsahuje mnoho prvků, které nutno osvětlit. Manželské spojení není jen akt pudový, ale je také činem lidským rozumem a svobodnou vůlí řízeným. Takový čin nese s sebou i plnou odpovědnost.

Církevní nazírání na manželský život je vzdáleno touhy po množství dětí, poněvadž nejde jen o plození, ale také o odpovědnou výchovu. Z tohoto hlediska pak se naskytá mnohé zdůvodnění regulace dalších dětí. Mezi takové důvody náleží např. lékařská indikace ženy, vyšší věk rodičů, kteří by předčasně dítě úmrtím opustili, eugenické normy v dědičném zatížení, otázky hospodářské, otázky bytové, příjmy rodičů, otázka početnosti rodiny by trpěla dítky narozené, obtíže schopností a možnosti rodičů i společnosti, aby veřejnosti nepřibývalo péče o další nezaopatřené děti atd.

Papež Pius XII. regulaci porodů dovolil v alokuci ze dne 28. XI. 1951: „Církev se podílí a má porozumění pro obtíže manželského života, a proto jsme v poslední alokuci k porodním asistentkám 28. X. 1951 o manželské morálce vymezili právo a skutečné hranice pro regulaci potomstva, která se v protikladu s tzv. kontrolou porodů, se zákonem Božím shoduje.“

Regulace porodnosti, aby obstála ve smyslu učení Církve se zákonem Božím, musí se držet určitých pevných zásad, které lze shrnout asi do sedmi bodů:

1. Radost z dětí. Těžko si někdo může představit opravdu šťastné manželství, manželství naplněné radostí bez dětí. Převážná většina bezdětných manželů, kteří nikoliv vlastní vinou jsou bezdětní, skutečnost tuto velmi těžko nesou a je to pro ně velká zkouška, přinášející oběma manželům trpké utrpení. Vždyť každé narozené dítě je Boží tvůrčí síla manželů, která zpevňuje a rozhojňuje jejich vzájemnou lásku.

Manželé ve své život budící lásky jsou vděční za tuto sílu Bohem jim danou a přijímají ji s plnou odpovědností v připravenosti ji užívat, aby s veškerou starostlivostí o tělo i duši dítěte dali mu plnou hodnotu osobnosti, ve které by se stalo prospěšným členem lidské společnosti. Je nedůstojné a nelidské jednání muže, který opovrhne touto tvůrčí silou vznešené a posvátné hodnoty a tím zavržením hodnější, jestliže poníže ženu-manželku vtvýkáním jí, že dovolila vývin a růst dítěte. Takový hřích nesmí být mezi křesťanskými dítkami ani jmenován.

2. Rodičovská odpovědnost. Radost z dětí se ovšem nezotožňuje s plně nepředloženým vyživáním sexuálního instinktu pro dosažení velkého počtu dětí. Byla by to neodpovědnost, kdyby honba za velkým počtem dětí manželů skrývalo se pudové ukájení pohlavní, přičemž by rodiče neměli všechny předpoklady plné péče o narozené děti. Církev je daleka toho, aby schvalovala ideál velké rodiny nebo rodiny s malým počtem dětí. Rodiče sami musí vědět, kolik dětí mohou hmotně i duševně zaopatřit za všech daných pomocných prostředků veřejnosti. Nikdo nemá práva rodičům určovat početnost rodiny. Ani zpovědník tu není kompetentní, aby jakýkoliv počet dětí předpisoval poznámkou či výtkou. Rodiče sami musí znát své možnosti hmotné, duševní, aby stačili je nejen vyživit, ale i vychovat. Sami manželé musí no vzájemně dohodě rozhodovat, kolik dětí chtějí mít a mohou mít, aby je odpovědně stačili uživit i vychovat, a to tak, aby jim samým byly radosti v plně rozvířené osobnosti a mohli je předat jako prospěšné členy lidské společnosti. K tomu přispěje i mezidobí asi nejméně dva a půl roku mezi jednotlivými narozeními. Mezidobí bude na prospěch především matce, ale i mužovi, aby se mohli společně plně věnovat vývinu, vývoji a rozvoji se dítěte.

3. Zdrženlivost. Odpovědné rodičovství se kryje v souladu se zdravou zdrženlivostí v pohlavním životě, které podle lékařských názorů nemůže nikdy být na škodu nejen manželům samým, ale poslouží i k zdravé připravenosti vývoje, výživě i výchově dětí jednak narozených a jednak k připravenosti i počtů života nového. Sebekázeň zoceluje a reguluje nejen samu vůli, ale i stránky nižší, které se tak uvádějí do klidnějšího stadia, aby včas příhodný byly použity způsobem člověka důstojným.

4. Volba neplodných dní. Asi před třiceti lety zcela na sobě nezávisle prozkoumali gynekologové, japonský Ogino a rakouský Knaus, okolnost měsíčního cyklu největší a nejmenší pravděpodobnosti početí ženy. Ve skutečnosti se tu projevuje přirozená neplodnost, která přirozeným zákonem a tedy mravně nezávadným způsobem reguluje početí. S tímto přirozeným zákonem, tedy mravně dovoleným, mohou manželé disponovat při stanovení počtu svých dětí, aby je mohli s radostí i odpovědností vyživit i vychovat. Dovoleno a nezávadné použití metody Ogino-Knaus potvrdil papež Pius XII. krátce před svou smrtí 12. IX. 1958.

Otázkou touto by se měli hlubším způsobem zabývat odpovědní lékaři, aby ji znali podrobně a mohli tak být manželům v jejich žádané regulaci dětí plně a účinně nápomocni. K nim pak zpovědníci a duchovní otcové, kdykoliv jsou v otázce regulace dětí tázáni, mají poukázat.

5. Nutný odpočinek po porodu.

Nikdo nemůže popřít, že porod znamená pro ženu značné tělesné i duševní vyčerpání. Nejen obnova hormonální, ale i zotavení nervové, krevní stavby, prostě celého těla a s tím souvisící i zotavení duševní si vynucuje přímo příroda, zákon přirozený. Je zde na místě požadavek ženy, aby našla pochopení a láskou s ní spjatého muže, aby jí byl dopřán odpočinek k vlastnímu zotavení a současně jí byla dána doba, ve které by se mohla plně věnovat s největší mateřskou péčí novorozeněti, kojenci a vyvíjejícímu se dítěti.

Prof. Böckl s přemnohými moralisty i se známým moralistou Häringem (Das Gesetz Christi III, 355) jsou toho mínění, že není v rozporu nápomoci přirozenému zákonu nutného odpočinku matky použitím tabletek na ochranu před novým početím. Je to další možnost přirozeného regulování početností dětí.

6. Sterilizace. Sterilizaci rozumíme zamezení početí při normálním zachování tělesného styku. Libovolně chtít zamezit početí neukázněností těla či z důvodů postačitelosti jednoho či dvou dětí z rozmarnosti ženy či rodičů není nikterak dovoleno.

O přípustnosti, dovolenosti a nezávadnosti po stránce morálně právní lze mluvit jedině tehdy, jde-li lékařskou indikací o odstranění nemoci muže či ženy. K tomu přistupují i jiné důvody na základě lékařského označení, které dovolují sterilizaci ženy. Na př. muž žádá tělesný styk, ač žena již přivedla předchozí dítka na svět s těžkým chirurgickým zákrokem — císařským řezem. Lékař může přikročit v tom případě k sterilizaci ženy, aby jí zachránil na životě (srv Häring, Das Gesetz Christi III, 261). Prof. Böckl uvádí i jiný případ, kdy lze dovolit sterilizaci, a to v případě, kdy žena nikdy dítě nedonosí. Opakované potraty bez jakéhokoliv zákroku jsou tedy rovněž důvodem nezávadným k provedení sterilizace ženy. V podstatě však vždy k dovolenosti sterilizace ženy, popřípadě i muže, je lékařská indikace nutnosti sterilizace k uchování zdraví.

7. Manželství „v tísni“.

U přemnohých manželských párů dochází k okolnostem, že sice mají své děti v lásce, mají z nich radost, ale mají jich tolik, nakolik dostačí jejich síly a schopnosti a další přírůstek z tohoto plného vědomí pro důvody zdravotní, dědičné, hospodářské a další je nežádoucí. Jsou sice srozuměni s dočasnou zdrženlivostí, ale trvale se tak nemohou zavázat. Dovolené prostředky jiné, jako je metoda Ogino-Knausova je jim celkem neznámá, nebo ji nemohou užít proto, že muž, který občasné přijíždí ze vzdáleného pracoviště, k metodě přihlížet nemůže. Manželka se obává mužovy nevěry, proto dovoluje tělesný styk, který má nejen udržovat manželskou lásku a věrnost, ale i klid v rodině. Tu se naskytá otázka, jak se dívat na zneužití manželského styku či jak se dívat na manželský onanismus. Rozhodně nelze jej stavět do stejné řady s otázkou kontroly porodů, ale stejně nemůže Církev zde schválit zásah do přirozeného zákona, jehož se zde zneužívá. Naproti tomu však též přirozený zákon ovládá člověka a dává mu schopnost těla se všemi akcemi, proto nelze zde vystoupit všeobecným řezem a mluvit vždy o těžkém hříchu. Avšak ani v jediném případě za takových okolností či jasně mluveno, žádní manželé v daných situacích onanistů, nejsou v bezútešném stavu, jímž by nemohla být poskytnuta svátostná pomoc v rozhršení, kterou jim zpovědník neodmítne a kdykoliv se s důvěrou a otevřeností přiblíží k načerpání dalších milostí a síly ve svátosti pokání, vždy jim nasype pře- hrší lásky, milosrdenství a dobroty Boží. Budou tak rodiče přidržování k věrnějšímu plnění svých povinností vůči svým dětem Bohem jim svěřených a svým dobrým příkladem je budou Bohu dobře vychovávat. Sami pak, kdžv postupem času a zralejším věkem jejich žár těla bude chladnout, budou přenášet lásku těla více na lásku duše a sblížovat se s Bohem ve vyrovnané krásě.

(Zpracováno podle: Georg Teichtweier, Eheliches Leben heute, Passov 1963.)

ThDr. Jaroslav Michal

JAK BUDE VYPADAT KONEČNÁ ÚPRAVA BREVIÁŘE

Abych odpověděl hned z kraje: nic konkrétního dosud nevíme. Ale „Rada pro uplatnění konstituce o posvátné liturgii“ vydává poslední dobou časopis „Notitiae“, v kterém je řada pozoruhodných článků z pera významných liturgických odborníků, jež nám leccos prozrazují, z nichž lze soudit, jak bude breviář asi definitivně upraven.

Máme tu především liturgický kalendář. Jedná se o to, zda svátky Svatých během vánočního oktávu, jež nemají vztah k dějinám spásy (např. sv. Štěpána, Jana Apoštola atd.) budou přeloženy na jiné místo, dále se uvažuje o zrušení doby Devítníkové a o redukci velikonoční doby na 50 dnů. Ve smyslu 111. článku LK dojde také ke škrtnutí mnoha svátku Svatých, které nemají všeobecný význam. Tyto svátky se budou oslavovat jen lokálně jako festa propria diecésní, oblastní apod. Celocírkevní budou pouze svátky skutečně univerzálního charakteru: svátky Apoštolů, několika starokřesťanských mučedníků, velkých církevních učitelů nebo takových světců, kteří se svou činností všesvětově proslavili.

Žaltář má dosud v modlitbě svatého breviáře beze sporu převahu. V budoucnu nebude již brán zřetel na monastickou minulost, nýbrž na aktuální potřebu moderního duchovního správce. Proto se počet žalmů v Matutině sníží ve prospěch většího počtu lekcí. (Sr. čl. 89c LK.) Kromě Laud a Nešpor bude žaltář rozdělen na dva týdny. Přitom bude význam nedělí a pátků podtržen zvláštním výběrem žalmů. Na řadu přijdou postupně všechny žalmy, a to po pořádku, jak je uvádí Písmo svaté, výjma v Laudech, Nešporách a v Kompletách o zmíněných nedělích a pátcích, kde se budeme modlit žalmy, které mají konkrétní vztah k velikonočnímu mystériu. Počet žalmů v jednotlivých hórách zůstane. V Nešporách však bude možno vynechávat 2 žalmy, jestliže budou zpívány (recitovány) spolu s věřícím lidem. Rovněž tak zůstane Invitatorium se svým žalmem na začátku Matutiny. Bude-li ale kněz recitovat jinou hору (Laudy)

jako první tohoto dne, bude Invitatorium před touto první hórrou, což je velmi správné a vhodné. Žalmv dostanou antifony, které se k nim vsutku hodí a budou především stručné, aby je mohl zpívat podle předzpěvu kantor také lid.

Četba Písma svatého bude značně rozšířena. Podle tradice budou se v breviáři číst větší knihy Zákona starého, kdežto Zákon nový bude rezervován pro bohoslužbu Slova ve Mši svaté. To je ovšem jenom zásada rámcová. Při zvláštních příležitostech dojde jistě také k různým opačným výjimkám. Krátce lekce tzv. „Capitula“, např. v Nešporách, budou ponechány, bude však dovoleno nahrazovat je delšími, zejména tehdy, kdžv se budeme modlit tu kterou část officia s lidem. Na takovou lekci lze pak navazovat vhodnou homilií. Responsoria budou zčásti nově vytvořena, tak aby obsahovala svou podstatou reflexi přečtené lekce, popřípadě podávala vysvětlení obtížných míst a převáděla k následujícím oracím.

Značně upraveny budou čtení z církevních Otců. Článek 92b LK nařizuje jejich lepší výběr. A tak budou vybrány opravdu jen takové úryvky, které jsou především srozumitelné a přitom poskytují duchovní užitek a pomoc, radu a útěchu pro každodenní život. Nebudou zařazeny, popřípadě se budou vynechávat všechny statě, které operují s argumenty, které dnes už neplatí, v nichž autor bojuje proti bludům dávno neexistujícím, které vycházejí ze zastaralého světového názoru a neodpovídají dnešnímu duchu času. Toho času zkoumají experti úctyhodný počet asi 3 000 úrvvků z latinských a řeckých Otců, aby našli vhodný výběr. Místa obsahově těžko srozumitelná nejsou důvodem pro to, aby se takové lekce prostě škrtly. Tím by se totiž stalo, že by právě nejkrásnější z nich nepřišly nikdy na řadu. Zahrabány v odborných knihovnách propadly by věčnému zapomenutí. Neovládá-li kdo dostatečně latinu, bude je podle

LK moci číst v mateřském jazyku. Počítá se ovšem také s lekcemi pro laiky, kteří se budou zúčastňovat modlitby breviáře, jež více odpovídají jejich způsobu života.

Pokud jde o hymny, dojde k dvojí úpravě:

1. budou v novém breviáři zase hymny v jejich starém původním znění. Mnohé z nich byly totiž svého času, tj. v době humanismu, — dekretem papeže Urbana VIII. — pod záminkou, že je třeba je „podle klasičtějších pravidel přepracovat“, úplně znetvořeny, takže právě nejstarobylější a nejkrásnější pozbyly svůj ctihodný ráz a půvab;

2. bude do breviáře znovu převzata řada hymnů kdysi zrušených, čím bude liturgická poezie chvalitebně značně obohacena o leckterou „ztracenou perlu“. Z tohoto pokladu dostanou se např. do Matutina hymny dvojího rázu — jedny pro recitaci v noci, jiné pro reci-

taci ve dne. Kromě toho budou též různé hymny v letním a v zimním období. Tak bude všeho, co vytvořili Duchem svatým nadšení mistři umění dávných věků, řádně využito.

Do Říma došlo mnoho peticí, aby se v novém breviáři vynechaly četné versikly, absoluce a benedikce. Ze prý recitování officia prodlužují a zatěžují. Těmto požadavkům nebude však pravděpodobně vyhověno. Rada vychází z úvahy, že tyto prvky tvoří přece jen krásný a modlitbu breviáře zpestřující prvky.

Těšíme se už dnes na definitivní reformu breviáře, i když víme, že uplyne ještě nějaký rok, než bude vydán. Jistě se nám bude líbit a budeme jej každodenně s větší radostí brát do ruky, abychom z něho velebili Pána a čerpali stále novou sílu pro svůj kněžský život.

Josef Němec

POHŘBENÍ KONSTANTINA-CYRILA V ŘÍMĚ A OSUDY JEHO OSTATKŮ

3. Zmizení ostatků sv. Cyrila za francouzské okupace Říma v době Římské republiky 1798—1799 a znovuoživení zlomku r. 1963.

Návštěvníci Říma v 19. století neměli již příležitost v basilice sv. Klimenta v kapli sv. Dominika bronzovou mříž pozorovat mramorovou nádobu s víkem obsahující tělo sv. Cyrila, jak ji r. 1772 viděl Tomáš de Burgo. Tak například zmíněný již **Beda Dudík** (1815—1890) v knize o své italské cestě píše, že r. 1852—1853 v kostele nemohl nic zvědět o ostatcích světcových³⁸). Když pak blížíci se tisícileté výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu probudilo zájem o Cyrilův hrob v Římě a vyvolaný tím výzkum nepřinesl kýžených výsledků, rozšířilo se mínění, že kaple sv. Dominika byla francouzskými vojáky vyloupena za Římské republiky v letech 1798—1799, čímž zašly ostatky sv. Cyrila, takže není už naděje ještě je nalézt³⁹).

Nové světlo přinesl r. 1911 převor kláštera sv. Klimenta **Louis Nolan**, když našel v archivech římského vikariátu doklad, že dne 18. srpna 1798 byla mramorová urna s ostatky, nacházející se pod oltářem sv. Dominika, za účasti irského dominikána z basiliky sv. Klimenta přenesena do kostela **Chiesa Nuova** (tj. **Santa Maria in Vallicella**) a tam umístěna vedle těla sv. Filipa Neri (1515—1559)⁴⁰), tedy na oltáři v kapli zasvěcené světcům jenž kolem r. 1950 kostel založil. Byla to zřejmě urna kterou r. 1772 v oltáři sv. Dominika viděl Tomáš de Burgo. Přenesení zřejmě souviselo s postupem vlády napoleonské Římské republiky, která zrušila větší počet římských kostelů, mezi nimi také basiliku sv. Klimenta, jež měla být zbourána. Irští dominikáni ji opustili již v květnu 1798, a zůstal tam pouze jediný z nich John Connolly, jenž odmítl opustit kostel a klášter, aby nebyly nenapravitelně ztraceny irské provincii dominikánské⁴¹). Zároveň bylo kanovníkům u sv. Jana v Lateráně a kanovníkům kostela S. Maria in Trastevere vládou dovoleno shromáždit ostatky ze zrušených kostelů. Takovéto dovolení od ministra vnitra dosáhl také oratorián P. Agostini z kostela **Chiesa Nuova**⁴²). Dne 17. srpna 1798 zaznamenal sakristán téhož kostela že došel ministrův list dovolující, aby **P. Agostini** vyhledal zrušený kostel sv. Klimenta⁴³). Jak dále zapisuje, šel tam v sobotu 18. srpna a vrátil se v 16 hodin přinášeje z dominikánského kostela sv. Klimenta urnu, v níž byla těla dvou „mučedníků“ sv. Cyrila a Metoděje⁴⁴). Všim tím přestalo být beznadějným úkolem vyřešení otázky, kam se poděly ostatky sv. Cyrila, avšak kromě uvedených soukromých zápisů sakristánových bylo potřebí přenesení ostatků světcových do Chiesa Nuova ověřit a doplnit úředním zápisem, který **L. Nolan** r. 1911 našel, ale jehož znění neuveřejnil.

Dokument ten nebyl již znovu nalezen v archivu římského vikariátu, ale jeho kopie se nachází ve státním archivu v Římě⁴⁵). Je to protokolární **zápis notáře Frant. Parchettiho**, jenž byl patrně také notářem oratoriánů kostela Chiesa Nuova, v němž dosvědčuje, že se zmíněným oratoriánem **P. Agostinim** a dvěma svědky za

přítomností jednoho dominikána, jímž byl zřejmě zmíněný **John Connolly**, dne 18. srpna 1798 vešel do kostela sv. Klimenta k oltáři sv. Dominika, jenž je po pravé straně vstupní brány. V oltáři byla otevřena mříž z pozlaceného kovu opatřená dvěma pečetěmi se znaky. Z oltáře byla vytažena mramorová nádoba s víkem. Když byla otevřena, bylo v ní vidět kosti smíšené se zemí a přikryté kouskem serpentínového mramoru. **P. Agostini**, dovolávaje se svědectví kardinála Baronia, ujistil, že jsou to ostatky sv. Cyrila a Metoděje. Nádoba byla hned uzavřena aniž čeho bylo dotčeno. **P. Agostini** uložil nádobu do kočáru, v němž ji s notářem a dvěma svědky dovezl do kostela Chiesa Nuova, kde nádoba byla uzavřena do oltáře vedle rakve sv. Filipa Neri.

Z dalšího průběhu věci neuvěřitelně vybočuje úřední zpráva, že dne 28. srpna 1798 též notář v přítomnosti římského vicegerenta dosvědčil pravost přenesených ostatků a sdělil, že byly vráceny do kaple sv. Dominika v kostele sv. Klimenta⁴⁶). Údaj o vrácení ostatků do této kaple není věrohodný. Není o něm zmínky v podrobném diáři sakristánově. Dále pak nemělo smyslu vracet ostatky do kostela, jenž byl zrušen a měl být zbourán. Naopak zase z téhož diáře je patrné, že ostatky světcovy zůstaly v kostele Chiesa Nuova dále ještě téměř celý rok. Do vývoje zasáhla totiž jiná ještě akce, pro niž nedošlo ke zmíněnému navrácení urny s ostatky sv. Cyrila do kostela sv. Klimenta.

O převzetí ostatků z některých římských kostelů stárala se, jak již bylo uvedeno, také kapitula u sv. Jana v Lateráně. Její kamerlengo monsignore **Lorenzo Mattei** na svou žádost dosáhl dne 22. srpna 1798 dovolení převzít do úschovy ostatky sv. Ignáce a Klimenta z kostela sv. Klimenta⁴⁷). Zřejmě se tak nestalo hned. Příčinou bylo asi usilí, které zmíněný kamerlengo i jeho vicekamerlengo **Callisto Marini** současně rozvinuli, aby před rozbouráním zachránili basiliku sv. Klimenta, na jejíž památku hodnotu důrazně upozorňovali. Nemělo smyslu odstraňovat z hlavního oltáře ostatky svatých, dokud byla naděje, že se podaří kostel zachovat. Jejich snaha měla teprve 20. června 1799 úspěch⁴⁸). Nato se dne 30. června 1799 kanovníkům lateránským dostalo správy kostela sv. Klimenta a jeho klíčů.

Na základě toho kamerlengo Mattei podnikl hned další kroky, aby v kostele bylo zachováno, co mu patřilo. Především mu šlo o ostatky „sv. Cyrila a Metoděje mučedníků“, které byly z kostela sv. Klimenta už odneseny. Dne 4. července 1799 zapsal svědomitý sakristán kostela Chiesa Nuova, že vzhledem k tomu, že kostel sv. Klimenta byl postoupen kapitule lateránské, byla mramorová urna s ostatky „sv. mučedníků“ se souhlasem Kongregace Oratoria toho dne ve 12 hodin vydána monsignore Matteimu, kamerlengovi této kapituly, aby ji umístil v tomtéž kostele (tj. sv. Klimenta) pod hlavním oltářem, odkud byla vytažena⁴⁹). Spíše měla být urna vrácena do oltáře sv. Dominika, kde se dříve nacházela, než do

oltáře hlavního, v němž byly ostatky sv. Klimenta a Ignáce, ale přes tuto nepřesnost je zjevné, že jde stále o mramorovou urnu s ostatky sv. Cyrila, která zyla z kostela sv. Klimenta dne 18. srpna 1798 přinesena do kostela Chiesa Nuova.

O tom, co se dalo s mramorovou urnou obsahující ostatky sv. Cyrila po tom, co ji převzal Lorenzo Mattei, není nikde řeči, ani v archivu lateránské kapituly, ani v dopisech Johna Connollyho, jenž teprve r. 1814 opustil Řím a stal se biskupem v New Yorku. Když po pádu Římské republiky římský vicegerent (vikář papežův jako správce římské diecése) nařídil navrácení ostatků odstraněných ze zrušených kostelů, zanesl Lorenzo Mattei dne 20. srpna 1800 do kostela sv. Sabiny osobně patřící tam ostatky, ale urna s ostatky sv. Cyrila se do kostela sv. Klimenta už nevrátila, neboť v následující době nebylo už v kostele ostatků tohoto světce.

Zmizení Cyrilových ostatků souvisí zřejmě se zvláštní osobností kamerlenga lateránské kapituly. Monsignore Lorenzo Mattei byl poslední mužský potomek slavného kdysi vévodského a knížecího rodu Mattei, jehož jméno dosud nesje několik vynikajících paláců římských. V letech 1771–1833 byl lateránským kanovníkem, ale třebaže měl bratra a strýce kardinály, nesnažil se dosíci takového povýšení až se r. 1833 kardinálem přece stal, ale deset dní potom zemřel. Když takto vyhynula mužská linie starobylého rodu, byla papežským mandátem r. 1839 práva rodu Mattei s majetkem přenesena na jeho ženskou linii, kterou je rod Antici sídlící v Recanati v Markách. Ten připojeným jménem jako rod Antici-Mattei přijal sukcesi a přenesl archivy rodu Mattei do Recanati⁵⁰). Boyle nemohl v nich nic nalézt, co by osvětilo záhadu zmizelé urny s ostatky sv. Cyrila, ale v zámecké kapli shledal pozlacený relikvíř obsahující přibližně 6 cm dlouhou kost, snad zlomek prstu, označenou písmenem „Ex ossibus S. Cyrilli M.“. Relikviář měl znak Lorenzova bratra kardinála Alessandro Mattei, jenž se r. 1799 vrátil z exilu ve Francii, kam byl předcházejícího roku deportován podobně jako papež Pius VI. Třebaže neexistuje autentika, tj. písemné ověření ostatku provázející jej listinou, je více než pravděpodobné, že kanovník-comerlengo Lorenzo Mattei, jenž dne 4. července 1799 právě v poledne v kostele Chiesa Nuova vyzvedl mramorovou urnu s ostatky sv. Cyrila, nevrátil ji hned do kostela sv. Klimenta, poněvadž tam tehdy až do konce roku 1799 v klášteře bylo ubytováno francouzské vojsko, nýbrž odnesl ji do kaple blízkého rodového paláce Mattei na Largo di Torre Argentina, kde pak někdy byla otevřena a z obsažených v ní kostí, smíšených s hlínou, vyňat byl zmíněný úlomek snad prstu sv. Cyrila a vložen do relikvíře kardinála Alessandra Mattei a nyní byl nalezen v kapli paláce rodu Antici-Mattei v Recanati.

Zprávu o svém nálezu podal L. Boyle kardinálu Amletu Giovanni Cicognanimu a přednesl dne 15. července 1663 v Salcburku na kongresu pořádáném k oslavě jedenáctistého výročí příchodu soluňských bratří na Moravu. Kardinál Cicognani vyjednáváním s rodinou Antivi-Mattei dosáhl, že darovala relikvíř kostelu San Clemente v Římě, v němž byl v kapli sv. Cyrila a Metoděje, zřízené Lvem XIII., pod oltářem zřízení hrůbek (*loculus*) pro ostatek. Biskup Ondřej Grutka z Gary (Indiana, U.S.A.) dne 27. října 1963 vyzvedl ostatek v Recanati a přivezl do Říma, kde jej dne 14. listopadu t. r. v Sixtinské kapli odevzdali papeži Pavlu VI. za přítomnosti kněží Antici-Mattei a její rodiny, několika kardinálů a mnoha biskupů a prelátů z krajů slovanských. Následující neděle dne 17. listopadu pak papež Pavel VI. při bohoslužbě v basilice sv. Klimenta na závěr jedenáctistého výročí pokřtěstvení Slovanů ohlásil návrat zlomku ostatku sv. Cyrila do basiliky, v níž byl původně pochován⁵¹).

Tak skončila výzkumná cesta za „tělem sv. Cyrila“ pohřbeným v Římě r. 868 vpravo od oltáře v původním kostele sv. Klimenta, přeneseným do novostavby téhož kostela v první čtvrtině 12. století a tamtéž kolem r. 1570 objeveným v staré kapli. Načež se mu v témže kostele dostalo umístění v mramorové urně pod oltářem

v kapli sv. Cyrila, která po r. 1667 nabyla jména kaple sv. Dominika. Když urna byla r. 1798 vyzdvížena z kostela, který byl zrušen a měl být zbourán, byla umístěna v kostele Chiesa Nuova, ale nevrátila se, jak měla, následujícího roku do basiliky sv. Klimenta, uchráněné zkázy, nýbrž převzata kanovníkem Lorenzem Mattei, zůstala a zašla na neznámém místě, když nejspíše zmíněný kanovník, jak ukazuje relikvíř nalezený v kapli rodu Antici-Mattei v Recanati, vyňatý z ní ostatek sv. Cyrila umístil v relikvíři se znakem jeho bratra kardinála Alessandra Mattei a nejspíše ještě jiné ostatky tehdy vzal z urny a zasadil do dalších relikvířů, zatím nezjištěných, čímž by se vysvětlila existence některých jiných ostatků sv. Cyrila, pokud snad nebyly z celku světových ostatků vyňaty už dříve, neboť, jak bylo svrchu ukázáno, nejednou bylo už dříve o ně z Moravy v Římě usilováno, třebaže známe dosud žádosti pouze bezvýsledné. V samotném Římě v kostele S. Girolamo de'Schiovani, kam podle mandátu Sixta V. z r. 1589/90 mělo být přeneseno tělo sv. Cyrila, byl v polovině 19. století uctíván velký ostatek světcův, jak bylo svrchu připomenuto. Jistě že se objeví ještě jiné ostatky sv. Cyrila, právě i pochybné, případně spojené s ostatky sv. Metoděje, čímž jejich nepravost bude zjevná, ale jako doplněk historie římského hrobu sv. Cyrila zajímá ještě historie jeho ostatků chovaných v Čechách a na Moravě.

V nejstarších dvou zachovaných inventářích katedrály sv. Víta na hradě pražském z let 1354 a 1355 není ještě zmínky o ostatcích sv. Cyrila, až teprve v III. inventáři kladeném do r. 1365⁵²) je za číslem 152 předcházejícího inventáře, uvádějícím zlatou visací pyxidu ve tvaru holubice nad oltářem kaple sv. Václava, připsána křišťálová monstrance, obložená zlaceným stříbrem s drahokamy, v níž jsou ostatky sv. Cyrila⁵³). Následující IV. inventář z r. 1368 popisuje přesněji relikvíř jako stříbrnou zlacenou monstraci s 11 (vlastně 12) drahokamy na noze, nahoře s křišťálem, v němž jsou netoliko ostatky sv. Cyrila, nýbrž i sv. Metoděje a kolem 6 drahokamů, a na vrcholku je umístěn anděl⁵⁴). Další V. inventář z r. 1374 nepřináší změny, ale VI. inventář z r. 1387 zapisuje ztracené drahokamy, při čemž opravuje, že jich na noze bylo dvanáct⁵⁵). Následující VII. inventář z let 1396 a 1413 je celkem shodný s předcházejícím, ale v pozdějších seznamech svatovítských ostatků od r. 1420 se již relikvíř sv. Cyrila a Metoděje nenachází. Zmizel patrně při stěhování ostatků r. 1420 a 1438 na Karlštejn a r. 1421 na Ojvín apod. Nejasného původu je ostatek sv. Cyrila nacházející se v retablu hlavního oltáře katedrály svatovítské.

Zdá se, že veliký sběratel ostatků a jich štědrý dárcé kostelu svatovítskému Karel IV. mohl ze své korunovační cesty do Říma r. 1368 do Prahy přinést ostatek sv. Cyrila, popř. i domnělé ostatky sv. Metoděje, poněvadž v Římě z bratrské sounáležitosti byla denominace ostatků rozšířena i na Metoděje. Proti tomu svědčí přece jen datování III. inventáře. Červenou tužkou je sice připsán letopočet 1371, který zřejmě není původní, ale umožňoval by výskyt ostatku sv. Cyrila v Praze spojit se se zmíněnou římskou cestou Karla IV., ale na konci inventáře je sakristánův přípisek vztahující se k r. 1366, takže r. 1365 ne-li jiný rok krátce předcházející spíše odpovídá vzniku inventáře a vylučuje kombinaci s římskou cestou Karla IV. Kromě toho inventáře svatovítské většinou uvádějí císařovo jméno jakožto dárcovo, což se v tomto případě neděje, takže není důvodu dar připisovat Karlu IV., nýbrž původ i zánik ostatku zůstanou záhadou.

Jiný ostatek sv. Cyrila byl dlouhá léta uváděn v inventářích brněnského kolegiálního kostela sv. Petra a Pavla, dnešního biskupského katedrálního, jemuž jej daroval věhlasný moravský humanista Augustin Käsénbrot [Augustinus Olomucensis, 1467–1513]⁵⁶). Za humanistickým vzděláním pobyl v letech 1492–95 v Itálii, kde v Padově r. 1494 dosáhl hodnosti doktorské. Po návratu jako kanovník olomoucký byl za Vladislava Jagelonce písařem královské české kanceláře v Budíně, r. 1497 se stal kanovníkem v Brně a r. 1498 proboštem v Olomouci. Jako přední a vlivný královský sekretář usiloval 1506

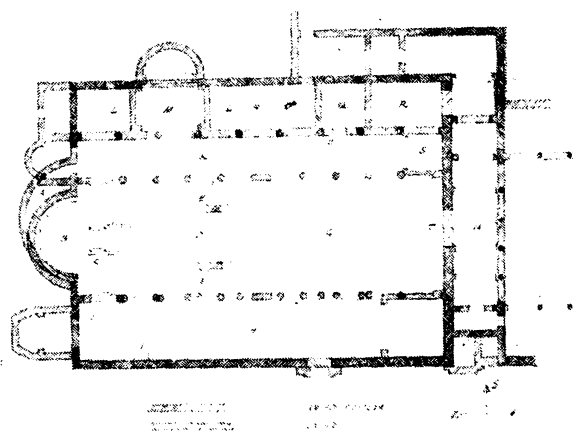
o proboštví u sv. Petra a Pavla v Brně a zaujal je proti vůli zemského správce Viléma z Pernštejna, ale přinucen k ústupu nakonec po mírném dohodnutí prebendu přece jen obdržel. Vášnivý protivník jednoty bratrské rozloučil se r. 1510 s královskou kanceláří a žil až do smrti v Olomouci v bohatém prostředí svého obydlí, slyšoucího velikou knihovnou a sbírkami, a v živém styku s humanisty⁵⁷⁾. Käsēnbrotův pobyt v Itálii ukazuje, kde mohl ostatek nabyt, aniž jinak byl doložen jeho původ a tím i pravost v době, kdy o hrobu Cyrillové anebo jeho ostatcích není zpráv. Käsēnbrotův brněnský kanonikát a proboštví vysvětlují, proč kolegiátnímu kostelu jako člen kapituly věnoval ostatek.

Balší zmínku o tomto ostateku přináší Bollandova *Acta Sanctorum*, a to citátem dopisu P. Theodora Moreta S. I. r. 1958 z Brna, že mu při návštěvě tamního kolegiátního kostela sv. Petra v pokladu bylo ukázáno celé rámě sv. Cyrila biskupa a se sv. Metodějem apoštola Moravy, uzavřené ve velmi staré stříbrné skříňce⁵⁸⁾. Naposledy byl v inventářích biskupského kostela sv. Petra a Pavla v Brně ostatek sv. Cyrila veden r. 1805. Byla to patrně rekvizice po napoleonských válkách, která ostatek připravila o jeho starobylost stříbrnou skříňku, načež samotný

ostatek zmizel, takže v inventáři z r. 1811 nebyl už uveden⁵⁹⁾.

Přesto se část ostatku zachovala. Kolem r. 1765 postavil rajhradský opat Otmar nový oltář v kapli prelatury rajhradského kláštera a vyzdobil jej mnoha ostatky, k čemuž kapitula kolegiátního kostela brněnského přispěla velikou částí paže sv. Cyrila, která byla na novém oltáři vystavena⁶⁰⁾. Zbýl tedy z velikého ostatku v Brně chovaného pouze zlomek nacházející se v kapli prelatury rajhradského kláštera, ale ani ten nezůstal celý, neboť r. 1881 rajhradský opat Günther Kalliwoda prostřednictvím P. Bedy Dudíka poslal jej papeži Lvovi XIII. se žádostí, aby uznal jeho pravost a tak jej rozdělil, aby jedna část s autentikou sv. Stolice zůstala zachována klášteru rajhradskému, druhé se dostalo farnímu kostelu na Velehradě, třetí metropolitnímu stolci v Olomouci a čtvrté biskupskému kostelu brněnskému. Co zbude, nechť papež rozdělí podle svého uznání⁶¹⁾. Papež pochlvil snahu opatovu a vyhověl jeho žádosti rozdělením ostatků⁶²⁾, který byl 5. července 1881 při všeslovanské pouti vystaven veřejné účtě v Římě meškajících poutníků⁶³⁾. Čtyři ostatky „vzaté z autentických památek“⁶⁴⁾ byly pak poslány příslušným adresátům na Moravu. *ThDr. Josef Cibulka*

Půdorys obou kostelů sv. Klimenta v Římě.



- A+B: apsida původního kostela IV. století.
- B: apsida druhého kostela ze XII. století.
- C: hlavní oltář dnešního kostela ze XII. století [oltář IV. století ležel severněji].
- D: dnešní chór.
- E: epištolní ambon IX. století, přenesený z dolního kostela do dnešního horního.
- F: evangelijní ambon, podobným způsobem přenesený z dolního kostela [rovněž IX. století].
- G: hlavní loď kostela XII. století.
- H: jižní loď obou kostelů.
- I: domnělý hrob sv. Cyrila (de Rossi a Mullooly).
- J: kaple sv. Kateřiny.
- K: severní loď kostela XII. století (dnešní).
- L: severní boční loď kostela IV. století (v kostele druhém proměněná ve větší prostory).
- M: dnešní kaple sv. Cyrila a Metoděje, zřízená Lvem XIII.
- N: tzv. „prastará kaple“.
- O: tzv. „vnitřní sakristie“.
- P: průchod ze sakristie do kostela.
- Q: předstín sakristie.
- R: vlastní sakristie.
- S: kaple původně sv. Cyrila, potom sv. Dominika v horním kostele.
- T: hlavní vchod do kostela.
- U: narthex.
- V: atrium (předdvorí).

⁵⁸⁾ „Von der Stelle, wo s. Kyrill ruht, erhielt ich keine Kunde.“ B. Dudík, *Iter Romanum* I., Wien 1855, str. 64.

⁵⁹⁾ Boyle, I. c., str. 180.

⁶⁰⁾ L. Nolan O. P., *The basilica of San Clemente in Rome*. Rome 1911, str. 89–90.

⁶¹⁾ G. A. Sala, *Diario romano degli anni 1798–1799*, ed. G. Cugnoni I. Roma 1882, str. 240.

⁶²⁾ Sala, I. c., II., 45, 106, 161. — Boyle, I. c., str. 182.

⁶³⁾ „La suddetta sera venne un altro biglietto del Ministro dell' Interno al P. Agostini per andare alla Chiesa di S. Clemente soppressa“. C. Gasbarri e V. E. Giuntella, *Due Diari della Repubblica romana*. Roma 1958, str. 101n.

⁶⁴⁾ „Alle ore 16 tornò il P. Agostini dalla Chiesa suddetta di S. Clemente, e portò dentro un'urna due Corpi de Santi Martiri, cioè S. Metodio a S. Cirillo; tutt'e due nomi propri; e detta Chiesa appartiene ai Padri Domenicani.“ Tamtéž, str. 102. — Boyle, I. c., str. 183.

⁶⁵⁾ „Accesso e consegna di un vaso di marmo cin Reliquie per la ven. Congregazione dell' Oratorio di Roma. — A' di 18 Agosto 1798.“

Essendomi io infrascritto Notario portato ad istanza della ven. Congregazione dell' Oratorio di Roma, e per essa del Cittadino P. Lorenzo Agostini Sagrestano Maggiore della Ven. Chiesa di S. Maria in Vallicella alla Chiesa di S. Clemente unitamente col Cittadino Luigi Espece Segretario della Municipalità del 3º Circondario ed il Cittadino Giovanni Battista Rasi, ed entrati in detta Chiesa e pervenuti all' Altare che sta subito che s' entra alla destra della porta dedicato a S. Domenico, per mezzo di Giovanni Battista Albanesi, e suo compagno Bartolomeo. si è aperta la ferrata di metallo dorato sigillato con due sigilli di piombo con arma. Fu estratto un vaso di marmo con coperchio, ed apertolo si vide esservi dentro dell' Ossa mischiate con terra coperte da un pezzo di marmo serpentino; e seconde le memorie e testimonianze del Card. Baronio il detto Cittadino P. Agostini dice di certo, che vi sono rinchiuse le Reliquie de SS. Metodio e Cirillo; il quale vaso fu subito rinchiuso, e non si tocca cosa veruna essendovi stato anche presente un P. Domenicano Irlandese. Qual vaso il medesimo Cittadino P. Agostini lo fece porre in una Garozza ed entrativi Egli, e li Cittadini Luigi Espece e Giovanni Battista Rasi unitamente con me Notaro, è stato trasportato nella suddetta Ven. Chiesa di S. Maria in Vallicella, e fu rinchiuso entro l' altare vicino alla Cassa del Corpo di S. Filippo Neri“. Archivio di Stato di Roma. Archivio dei 30 Notari

Capitolini: Parchetti Franciscus 1798, vol. 623, f. 115; 144 r. — Boyle, I. c., str. 183–184.

⁶⁶⁾ Tamtéž, str. 156 r.

⁶⁷⁾ Archivio di Stato di Roma, Archivio dei 30 Notari, Parchetti 623, f. 80 a 94 r. — Boyle, I. c., str. 186.

⁶⁸⁾ San Giovanni in Laterano, Archivio Capitolare O. LXXII. 21, f. 3. Boyle, I. c., str. 187 n.

⁶⁹⁾ „Alle ore 12 essendo stato ceduta la chiesa di S. Clemente al Capitolo di S. Giovanni Laterano, ed in conseguenza noi che avevamo un'urna di marmo con dentro de Corpi de Sti Martiri fu riconsegnata con il consenso di nostra Congregazione nelle mani di monsignore Camerlengo di detto Capitolo, Monsignore Mattei, per ricollocarlo nella medesima chiesa sotto l' altare maggiore de dove ne fu estratta. Gasbarri-Giuntella, *Due Diari*, str. 154. — Boyle, I. c., str. 185.

⁷⁰⁾ Boyle, I. c., str. 190 n.

⁷¹⁾ Boyle, I. c., str. 194

⁷²⁾ Ant. Podlaha a Ed. Šitler, *Chrámový poklad u sv. Víta v Praze*. Praha 1903, str. 64, XXV. a XXVI.

⁷³⁾ „Item monstrantia cristallina, circumdata argento deaurato cum gemmis, in qua sunt reliquiae sancti Cyrilli“. Tamtéž, str. XXV.

⁷⁴⁾ „Item monstrantia argentea deaurata cum XI gemmis in pede; in summitate VI gemmae, cum cristallo, continens in se reliquias sanctorum Metudii et Cyrilli cum angelo in summitate. Tamtéž, str. XXVII.

⁷⁵⁾ „Monstrantia argentea deaurata cum XII gemmis in pede, in summitate deficiunt V gemmae et Vitus lectulus deficiens gemma, continens in se reliquias ss. Metudii et Cyrilli cum angelo in summitate. Tamtéž, str. XXXII.

⁷⁶⁾ D. kard. Bartolini, *Memorie storico-critiche archeologiche dei Santi Cirillo e Metodio*. Roma 1881. Zprávu uvádí na základě sdělení, které mu učinil brněnský biskup Karel Nötting dopisem z 20. dubna 1881. Státní archiv v Brně, sign. C 145, fol. 1–20.

⁷⁷⁾ Ottův Slovník Naučný, heslo Käsēnbrot Augustin, sv. XIV., str. 17–18, [Jos. Truhlář].

⁷⁸⁾ „Nuper visitabam Ecclesiam collegiatam Brunensem S. Petri, ubi in thesauro eiusdem Ecclesiae S. Cyrilli Episcopi et cum S. Methodio Apostoli Moraviae. os brachii integrum ostensum est, in antiquissima argentea theca inclusum“. J. Bollandus, *Acta Sanctorum Martii*, t. II., Antverpiae 1868, IX. Martii, str. 19., č. 38.

⁵⁹⁾ Sdělení brněnského biskupa Karla Nöttiga kardinálu D. Barolinimu, viz poznámku č. 57.

⁶⁰⁾ Dudík, Neuentdeckte Fresken, str. 10, pozn. 7. — Podání rajhradského opata Günthera Kalliwody papeži Lvu XIII. Státní archiv v Olomouci, zn. AO 129. Za laskavé opatření opisů děkuji p. přelátu Msgru dr. Br. Cinkovi, univ. prof. v. v.

⁶¹⁾ „Hanc particulam ego et conventus meus... offerimus supplicantes, ut Vestra Sanctitas dignaretur hanc particulam authenticam recognoscere et ita dividere, ut una pars cum Sanctae Sedis authentica monasterio Reigradensi remaneat, altera designetur ecclesiae paeochiali Velegradensi... tertia cathedrae metropolitanae Olomucensi et quarta ecclesiae episcopali Brunensi... Quod remaneat, distribuat Sanctitas Vestra secundum voluntatem et intentionem propriam“. Státní archiv v Olomouci zn. AO 129.

⁶²⁾ Příslušný list ze dne 11. července 1881 tamtéž.

⁶³⁾ Fr. Cinek, Velehrad víry. Olomouc 1936, str. 324.

⁶⁴⁾ V authenticce např. ostatku poslaného do Olomouce dne 21. července 1881 Fr. Franciscus Marinelli O.E.S. Aug.,... Episcopus Porphyriensis, Sacrarum Apostolicum Praefectus píše: „...particulas sacras ex Ossibus S. Cyrilli Epis. Conf. et Slavorum Apostoli ex authenticis monumentis avulsas...“. Státní archiv v Olomouci zn. AO 129. — Výrok „ex authenticis monumentis“ znamená zřejmě ostatek do Říma zasláný z Moravy, když po rozdělení ostatku byly části vráceny na Moravu. — Vlastní původ jiných ostatků sv. Cyrila, připomenutých v některých kostelích moravských, jako např. v Rousínovci, nebylo by možno zjistit, nanejvýš drobný vznik, jako např. úlomku nacházejícího se v kostele v Blučíně. R. 1899 byl vyňat ostatek z „ramene sv. Cyrila“, nacházejícího se na retáblu hlavního oltáře katedrály svatovítské na evangelní straně za obrazem sv. Cyrila.

ČTVRTÝ PATRON ČECHŮ

Na rozkvětu svatozíkmundské úcty zpočátku nic neměnila ani smrt Karlova: ze zbytků gotické nástěnné malby ze sklonku 14. století, objevené v svatovítské kapli sv. Kříže v minulém století, je patrné, že se tam mladý král Václav dával vypoďobňovat, jak klečí před Madonou a sv. Zikmund klade na jeho rameno ruku. Avšak barokní kronikář J. F. Hammerschmid ve své práci o sv. Zikmundovi tvrdí o tomto panovníku ve zprávě trochu nejasně, že svému bratru Zikmundovi věnoval „hlavu sv. Zikmunda“. Tento relikvíář skutečně ze svatovítských inventářů po r. 1396 mizí, zatím co obdobný ostatek manželky sv. Zikmunda je u sv. Víta dosud. Podle Hammerschmidova údaje byla výše zmíněná památka později uložena v hradní kapli v Plocku v Polsku.

Když byl ve 14. století rozšiřován starší Passionál o životě našich světců, byla do něho vložena i svatozíkmundská legenda; tato se nalézá také v tištěném českém Passionálu z r. 1495. V roce zavedení svátku sv. Zikmunda (1366) se v Klatovech připomíná zřízení oltáře Božího těla a tohoto svätce. Jak přirozeno, projevoval se nový světecký kult i zasvěcováním kostelů sv. Zikmundovi. Podle stavu z konce minulého století šlo v Čechách o kostely čtyři (Sopotnice na Rychnovsku; Králova Lhota na Dobrušsku, 1396; na Českolipsku Stráž nad Ralskem; na Dobříšsku Velká Hrašice) a na Moravě o jeden (Popice na Znojensku).

Zemský patron

Již sám počet svatozíkmundských kostelů naznačuje, že úcta svätce jako takového nedošla u nás nijak nadměrného rozšíření; pokud jde o dobu vzniku, zdá se, že užívání tohoto titulu se omezilo na předbarokní dobu. Hlouběji se do dějin náboženského života u nás vryl sv. Zikmund jako jeden z patronů naší vlasti. Už jsme se zmínili o jeho zařazení do Theodorikovy galerie „nebeského dvorstva“ v kapli sv. Kříže na Karlštejně a do sboru českých patronů v hradní kapli roudnické (po 1370). V letech 1370–1371 byl sv. Zikmund vyobrazen na mozaice Posledního soudu ve sboru šesti patronů mezi sv. Prokopem a Vítem (jižní portálová předstěna Svatovítské katedrály). Plastika jeho poprsí nechybí v horním triforiu Svatovítské katedrály mezi osmi patrony, sousředenými kol plastik Kristovy a Panny Marie (osmdesátá léta 14. století; proti mozaice jsou tu navíc sv. Cyril a Metoděj). Z téhož údobí je poněkud mladší postava sv. Zikmunda na východní fasádě Staroměstské mostecké věže; tuto a další plastiku mostecké věže, svatovítskou a svatovojtěšskou, doplňuje symbol svatováclavské orlice.

Ve společnosti českých patronů je v 2. polovině 14. století sv. Zikmund vyobrazen i v cizích místech, do nichž dosáhl český vliv (svatováclavská archa v Münsteru v Cíchách; oltář v Mühlhausenu z r. 1385). V někdejších farních kostele sv. Petra v Dubečce u Prahy se do sklonku minulého století uchovala oltářní deska, vyobrazující mj. šest zemských patronů, čítajíc v to sv. Zikmunda krále a pocházející z doby před r. 1400. Některé důvody mluví pro to, že tato deska, která je nyní v Národní galerii v Praze, byla původně součástí oltáře sv. patronů českých, v Svatovítské katedrále založeného synovcem Karla IV., moravským markrabětem Joštem (+ 1411) a do Dubečku byla v neklidných časech zavlčena. V této souvislosti nutno uvést, že zmíněný oltář českých sv. patronů nebyl ve své době zdaleka

ojetině, neboť se nám dochovaly doklady o tom, že od poloviny 14. století byla založena celá řada oltářů téhož zasvěcení. Ze sklonku 14. století a patrně také ze Svatovítské katedrály pochází dřevěný rámec, na němž jsou mj. vyřezány postavičky sv. Václava, Zikmunda, Víta a Vojtěcha; podle sdělení dr. J. Homolky jde tu patrně o votivní dar arcibiskupa Jana z Jenštejna. V rámci byla pravděpodobně umístěna známá Svatovítská Madona.

Hmotným památkám úcty českých patronů odpovídají, popř. předcházejí památky písemné. Snad již od přelomu 11. a 12. století se v bohoslužebných knihách pražské diecése, popř. arcidiecése uvádí formulář starobylé votivní mše sv. o českých zemských patronech, v němž jsou vypočítáváni původně jen svätci pochovaní u sv. Víta a jenž byl v průběhu doby doplňován jmény dalšími. S jmenem sv. Zikmunda se v tomto formuláři poprvé setkáváme v tzv. misálu kněze Silvestra, uloženém nyní v Národním muzeu, a později ve většině rukopisných i tištěných bohoslužebných. Dřevorytem sv. Zikmunda spolu se svätci Vítem, Václavem a Vojtěchem jsou dokonce opatřeny: Agenda Pražské arcidiecése z r. 1496 a titulní stránka benátského vydání Pražského breviáře z r. 1517; na dřevorytu Pražského misálu z r. 1522 jsou vedle nich navíc sv. Prokop a Ludmila. Pro zajímavost uvedme, že v téže době byl sv. Zikmund spolu s Pannou Marií a sv. Korbánem vyobrazován i na dřevorytech bohoslužebných knih ve Freisingu, který byl tehdy střediskem světových úcty mimo obvod našich zemí.

Než nutno se ještě vrátit do doby starší, do prvních desetiletí 15. století, kdy v průběhu bouřlivého času přišel světecův hrob v Svatovítské katedrále o drahocenné, předchozí dobou nashromážděné věci. Jejich výtěžkem hradil Karlův syn, od r. 1419 český král Zikmund náklady svých neblaze proslulých „českých tažení“. Avšak i tuto neklidnou dobu přečkala úcta sv. Zikmunda jako jednoho z českých patronů. Z památek 15. století, na nichž je sv. Zikmund spoluvyobrazen, uvedme svatovítský Veraikon, představující Kristovu tvář; ostatkovou desku hradčanského administrátora Hanuše z Kolovrat (1465), dílo královského zlatníka Martina; stříbrný pacifikál, Svatovítského dómu odkázaný Janem Kůrkou; oltářní archu v kapli královského hradu Křivokláta (po 1490) a tamtéž jeho plastiku mezi sv. apoštoly (na Křivoklátě vesměs spolu se svätci Vítem, Václavem a Vojtěchem).

Se sv. Zikmundem se setkáváme nejen na některých uměleckých památkách 15. století, jeho jméno jako jednoho z patronů země zaznívalo i v polemikách stran. Svätce se dovolává např. satirická básnická skladba: „Když Lev zemřel“ — sepsaná po smrti krále Václava IV. v srpnu 1419 — a také polemická stať Šimona z Tišnova. V rukopisném roudnickém sborníku písní z r. 1480 se světec uvádí jako jeden ze zemských patronů v nových, mladších slokách svatováclavského chorálu vedle ochránců ostatních, známých z votivního obrazu Jana Očka z Vlašimi.

16. věk pokračoval v tradicích století předchozího: U sv. Víta byl sv. Zikmund vyobrazen spolu s dalšími patrony v svatováclavské kapli v letech 1510–1520 v sousedství P. Parléřova Sv. Václava a v svatozíkmundské protější kapli bylo r. 1541 vyobrazeno 14 výjevů z jeho legendy; o 8 let později byl po svätci, jehož kaple

byla za požáru r. 1541 poškozena, nazván svatovítský korunovační zvon Zikmund z brněnské dílny Tomáše Jaroše pocházející a ozdobený na plášti reliéfy šesti zemských patronů (1549). Pokud jde o účtu mimopražskou, byl světec např. vypodobněn vedle sv. Václava po roce 1520 na vnější straně archy, uložené nyní v Národní galerii, jež je dílem tzv. Mistra Litoměřického oltáře; kol r. 1520 zpodobnil světece na tzv. litoměřickém oltáři (rovněž nyní v Národní galerii uloženém) mistr známý pod iniciálkami svého jména I. W. V této souvislosti vzpomeňme i staršího vyobrazení světce, od tzv. Mistra oltáře sv. Jiří v Kadani (po r. 1470; Jaroslav Pešina).

Protěšek uměleckých děl tvoří i v této době literární zmínky. Jde tu o známou Českou kroniku Václava Hájka z Libočan (k r. 1365). Jeho současník, olomoucký biskup Jan Dubravius (1552) doplňuje starší tradici tvrzením, že Karel IV. si v Agaunu vyžádal ostatky burgundského krále z toho důvodu, že prý jej považoval vlastně za Slovana; germánští Vandalové, k nimž kronikář světece přiřítal, jsou tu popleteni se slovanskými Vendy.... Svatovítská kanovníci, strážci hrobů českých patronů, se v 16. století — pod vlivem humanismu — projevují i básnickou tvorbou. Vedle kanovníka-básníka Šimona Boučka (Fagellus-Villaticus, + 1549), je to hlavně na konci tohoto století mostecký rodák Jiří Bertold z Breitenberku (+ 1614), známý pod jménem Pontanus. Tento korunovaný básník nejenže rozšířil sbor českých patronů o další osobnosti české katolické minulosti, ale samozřejmě vzpomněl i sv. Zikmunda jak zvláštní modlitbou (Duchovní obveselení Koruny České z roku 1599), tak i latinským hymnem (1590, 1602) a kronikářskou zmínkou ve spisu o zbožných Čechách (Bohaemia Pia z 1603). Pontanův seznam českých patronů přebírali pak postupně všichni barokní spisovatelé, kteří se v 17. a 18. století zabývali náboženskou minulostí svého národa (např. A. Chanovský - J. Tanner ve „Stopě zbožných Čech“, J. Crugerius, B. Balbín).

Světci v hrob

Ve Svatovítském domě, k jehož obnově došlo po krátké episdě vlády Bedřicha Falckého, byl 1. dubna 1621 arcibiskupem Janem Lohem znovu posvěcen v svatozikmundské kapli ke cti světci Zikmunda, Urbana a Cecilie oltář a vloženy do něho svaté ostatky. Mezi českými patrony byl sv. Zikmund vypodobněn u sv. Víta jak na votivní nástěnné malbě M. Majera z r. 1629 (čeští světci kol Panny Marie a Ježíška), tak i na nově tehdy vyřezávaných dveřích kůrové kaple (1630; Kajetan Bendl). Když r. 1627 byly v Praze slavnostně vítány z Magdaburku převážené ostatky nového zemského patrona, sv. Norberta, a r. 1645 z Karlštejna k sv. Vítu přenášené svaté ostatky, kdysi na oblíbeném hradě nashromážděné Otcem vlasti, nechyběl mezi alegorickými postavami českých patronů, účastníků se vítání, představitel sv. krále Zikmunda. Tento světec byl zobrazen i ve Staré Boleslavi na votivním obraze, věnovaném Paláci roku 1652 žáky latinské školy na Starém Městě pražském, i na K. Škretově kresbě Patronů země České z doby kol 1654 (t. č. v Nár. galerii). Ani v pozdější době až do dneška, není tomu jinak: všude, kde jsou zobrazováni

nebo připomínáni čeští zemští patronové, nechví mezi nimi zpravidla někdejší burgundský král, pro jehož osobnost vedle královských odznaků je typickou i vzpomínka na jeho někdejší velké pokání! Vzpomeňme jen jeho soch u sv. Víta (1696), ve Staré Boleslavi, na Karlově mostě (pomník sv. Norberta, Václava a Zikmunda), ve sboru českých patronů na oltáři, vyřezaném Janem Kastnerem na Vvšehradě (1911)...

Shora jsme vzpomněli, že v barokním údobí vedle světce svátku bylo při bohoslužbách vzpomínáno 27. září památky přenesení jeho těla do Prahy. Z vrcholného baroku, z 1. třetiny 18. století, se nám uchovávají dva zajímavé projevy jeho speciální účty! V pražské Universitní knihovně je v jednom kodexu z bývalé Lobkovické knihovny pocházejících, obsažen rukopisný latinský spisek známého barokního historika J. F. Hammerschmida: „Život sv. Zikmunda, krále Burgundů“, podrobně pojednávající o světcově účtu i v cizině (Itálie, Polsko, Německo).

Druhým barokním památkem sv. Zikmunda je jeho dnešní oltář u sv. Víta. Podle popisu kapitulního děkana Tomáše Pešiny z 24. 7. 1674 bylo v této době tělo světce v svatozikmundské kapli uloženo v mramorovém náhrobku, pokrytém červeným hedvábím, před nímž hořela „věčná lampa“.

František Ignác Weiss je podle zjištění doc. dr. O. J. Blažička tvůrcem dnešního náhrobku sv. Zikmunda v Svatovítské katedrále (kol 1730). Nad gotickou mensou je tu sloupkový svatostánek, nahoře baldachýnově zaklenutý, i nad oltářní mensou je umístěna ozdobná rakev (bez ostatků). Nad rakví je dřevěné sousoší sv. Zikmunda, jež nesou v oblacích andělé. Ve svrchní části oltáře jsou čtyři andělé. — Při úpravě svatozikmundské kaple v r. 1918 a 1919 byly světcovy ostatky neleženy v oltářní mense; v dutině olovená truhlice byla tu ukryta umělecky hodnotná další skříňka, obložená řezbami ze slonoviny a z kosti, snad francouzská práce z 14. století. Ve skřínce zjistil univ. prof. dr. J. Matiegka několik přednártních kostí a více drobných kůstek z mužské kostry. Z nápisu přiložené destičky bylo patrné, že k definitivnímu uložení ostatků sv. Zikmunda došlo 17. února 1376 za účasti arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi, krále Karla IV. a kapitulního děkana Hynka z Klučova, jejichž pečeti byly připojeny.

Jen velmi málo z toho pozemského, co před více než čtrnácti stoletími tvořilo tělo nešťastně v zápasu o nezávislost své země zahynuvšího krále Burgundů, jak patrné, dostalo se snahou krále Karla IV. do naší vlasti. Skutečností ale zůstává šest století účty sv. Zikmunda jako jednoho ze spolupatronů české vlasti, jako jednoho z našich „svatých milých dědiců“. I o našem světcu platí to, co o nich všech napsal r. 1613 výšehradský probošt Kašpar Arsenius z Radbuzy, že se totiž bojí, že kdybychom jich neměli, „častokrát bylo by veta po naší víře, po církvi, po naší vlasti, po všem tomto království českém; jim po Pánu Bohu za všechno děkovati máme, oni jsou zvláštní milostiví před Pánem Bohem naši orodovníci a ve všech potřebách vlastních i obecních naši obránci a spomocníci“.

Dr. Václav Ryneš

Kněžská meditace

PRAEFATIO DE NATIVITATE DOMINI

Ludwig van Beethoven uchvácen vánoční prefací vyjádřil v Sanctus své proslulé Missa solemnis v úchvatných melodiích své jedinečné hudby tajemství neskonale vznešeného Boha. Tak mohutným způsobem znějí jeho melodie a tak odvážně vystupují stále výš a výš, že strhávají a povznášejí duši člověka až do samých nadpřirozených sfér života Božského, nebeského. Duše prožívá předtuchu oné velebné říše Boží, ve které Bůh podle slov svatého apoštola Pavla (1. Tim. 6, 16) „přebývá ve světle nepř-

stupném“ a přijímá od nebeských kůrů chvalozpěv Svatý, svatý, svatý. Pak však od Sanctus k Benedictus sestupují melodie takřka z nebeských výšin stále níž a níž, stále hlouběji a hlouběji, aby sestupující škála tónů naznačila a geniálně vyjádřila zážrak sestoupení Syna Božího k nám k ubohým lidem v té tiché půlnoci vánoční...

Vánoční preface opěvuje tajemství „vtělení Syna Božího“, který nám přinesl z nebes výšin „nové světlo jasnosti Boží, které zazářilo očím naší

mysli, abychom poznali Boha viditelně a jím byli uchvázeni k milování věcí neviditelných“.

Lux nova. Nové světlo zazářilo očím naší mysli. Vznešenost božská daleko vzdálená od nás v nepřístupných dálkách, zjevila se nám o vánočních viditelně v Ježíši Kristu vtěleném Synu Božím a ve svaté liturgii, která je neustále zpřítomněním historie spásy a nám každým rokem opět znovu se zjevuje jako dobrotivost a lidumilnost Boží. Přiblížila se k nám z nepřístupných Božích výšin v po-

... slovanství v slovanském jazyce. V 10. století byl patrně v Čechách se- staven též zvláštní církevní slovanský formulář, určený pro kněžské hodinky, konané na den teh- dejšího cyrilometodějského svátku 14. února (úmrtní den sv. Cyrila).

Úcta obou soluňských bratří po- kračovala v naší vlasti i v 11. století v klášteře, založeném původně světským knězem Prokopem v skromně tehdy osídlené krajině „na poušti“ nad řekou Sázavou. Jestliže např. v jižních krajích slovanských, v Charvátsku, byl později za původce slovanského překladu Písma sv. označován sv. Je- roným, starověký církevní Otec (1248), trvalo na Sázavě v slovanském údobí tohoto benediktinského kláštera (do r. 1096) vědomí o velkém jazykovém

kop, rodem Čech, v slovanském písmu od svateno- Cyrila někdy vynalezeném a od Církve kanonicky schváleném, dokonale vzdělán. Tato pasáž je bez- pečným dokladem, že na Sázavě si byli vědomi vý- znamu christianisačního i literárního díla soluň- ských rodáků; avšak víme též, že oba bratři byli tam uctíváni jako světci. Dokladem této úcty je v církevní slovanském jazyku sepsaná „Modlitba k Nejsvětější Trojici“, označená za dílo sázavských mnichů. V této modlitbě z 11. století se mimo jiné světe uvádějí i světci v naší vlasti do té doby uctívání: sv. Vojtěch, sv. Vít, sv. Václav (Venčeslav) a Benedikt. Ve výčtu světců ne- chybějí slovanskí apoštolové: Cyril (Kiril) a Me- to- děj (Methudij); jejich jména jsou vložena mezi jména světců Xenefonta a opata Benedikta.

V MÍSTECH POSLEDNÍHO ODPOČINKU SV. PRO- KOPA, v kostele Všem svatých na Hradě pražském, kam byly světcovy tělesné pozůstatky r. 1588 slavnostně převezeny ze Sázavy, a kde dosud odpočívá v barokní tumbě pod kruchtou vedle vchodu, je na stěnách presbytáře cyklus obrazů ze života sv. Pro- kopa, vzniklý k oslavě světcově v letech 1668—69. Je dílem pražského malíře Kristiana Ditt-

man- na z Lavensteinu a představuje ve dva- nácti obrazech život, smrt, zázraky a ka- nonizaci tohoto českého patrona, který bývá u nás tolik uctíván, že 4. červenec, den jeho kanonizace (nikoliv smrti jako u většiny světců) bývá v Če- chách zasvěceným svátkem. Třináctý obraz nese la- tinský text, vysvětlující jednotlivé výjevy svatopro- kopské legendy.

Červencová obloha

P. LADISLAV WENZEL

TEPLÉ ČERVENCOVÉ VEČERY dávají příležitost věnovat pozornost hvězdné obloze. Hned po západu Slunce snažíme se nalézt na severozápadní obloze planetu Merkura. Hledáme blízko místa, kde klesl sluneční kotouč pod obzor. Kotouček planety se zmenšuje, neboť koncem měsíce bude Merkur v dolní konjunkci se Sluncem a pak přejde na ranní oblohu.

Na ranní obloze najdeme planetu Ve- nuši, která celý měsíc vychází kolem druhé ho- diny po půlnoci. Třídru nám ukáže, že téměř celý kotouček planety je osvětlen Sluncem. O něco poz- ději vychází na ranní obloze planeta Mars, kterou můžeme dobře pozorovat před východem Slunce. Největší planeta naší sluneční soustavy Jupiter je v červenci neviditelná, protože počátkem měsíce je v konjunkci se Sluncem a mizí v jeho jasných paprscích.

Před půlnocí najdeme na východní obloze nejkrásnější planetu Saturna s jeho obdivuhod- ným prstencem. Jasnost planety se v červenci po- někud zvětší a koncem měsíce vychází Saturn už

před 22. hodinou. — Při večerních pro- cházkách pod hvězdnou oblohou můžeme kon- cem měsíce uvidět i meteory. Budou to tzv. Aquaridy a Cassiopeidy a také srpnové Perseidy se začnou už ojedinelé projevovat.

Po většinu měsíce uvidíme na obloze jen nejjasnější hvězdy, a to proto, že obloha ani v poz- ních nočních hodinách není dosti tmavá. Naši po- zornost jistě vzbudí krásné souhvězdí Labutě s nejjasnější hvězdou Deneb, která je od nás vzdálena 950 světelných roků. Na západ od Labutě je souhvězdí Lvy s jasnou Vegou, první hvěz- dou, která byla fotografována r. 1850. Vega je nej- jasnější hvězdou severní hvězdné polokoule a je od nás vzdálena 26 světelných let. A konečně třetí souhvězdí, severovýchodně od obou, je souhvězdí Orla s velmi jasnou hvězdou Atairem. Tato hvězda je nám poměrně blízká — 15 světelných let. Hlavní hvězdy těchto tří souhvězdí tvoří skoro pra- voúhlý trojúhelník, který zdobí večerní oblohu až do pozdního podzimu.

KRISE LODNÍHO PRŮMYSLU

Krise, kterou nyní prožívá lodní průmysl zemí Evropského hospodářského spo- lečenství, zneklidňuje komisi Společného trhu, která věnovala rozsáhlou studii tímto problémům, zejména konkurenci Japonců a Švédů. V le- tech 1955—1964 se podíl zemí Evropského hospo- dářského společenství na světové výrobě lodí značně snížil, a to z více než 40 procent na 20 procent. Počet cisternových a nákladních lodí vzrostl až čtyřnásobně. Japonské a švédské lodě- nice se této situaci rychle přizpůsobily, posta- vily obrovské doky a firmy usilovaly o velmi sil-

nou koncentraci. Proto mají japonské a švédské loděnice mnohem více zakázek než jejich kon- kurenti z „malé Evropy“: Japonsko v průměru 17 000 BRT; Švédsko v průměru 14 000 BRT; EHS v průměru 5 700 BRT na jednu loď. K tomu přis- tupují daňové a finanční výhody. Japonci posky- tují svým zahraničním zákazníkům úvěr až ve výši 80 % ceny lodi na dobu osmi let při prů- měrných úrocích 5,5 %. Bilance Japonska za rok 1965 je velmi příznivá, neboť vykazuje rekordní počet zakázek: 7 970 000 BRT, to znamená ve sro- vnání s předchozím rokem zvýšení o 59 %.

SRDCI



ože nenáročně. u pod stromem, nebo ílé rukávy jako kment, časech, a paměť sta- se zřídka kdo z klidné-

zajdou na sklenici do u si dýmky, podávají povídají. domově v Putimově,

na saních přes Řemenov a Chválův, sníh tam právě srovnal cestu s po- lem do jedné roviny. Jeli přes Pelhřimov, silnice je silnice, třebaš vše- lijaká.

Václav si dal koně na Kocandu a všichni čtyři šli na devátou. Po ní Václav zase zapřáhl do saní, zahrnul kolem Charvátova domu, projel Jihlavskou bránou, která ho doprovázela bdělými očima po silnici až do vrchu, a před polednem byla Stázinka u maminky.

Ve Volešné, která se posadila do klína okolních pahrbků, se nějak na hosty přichystali. Je tu celé přátelstvo. Matčina sestra z Plevnice přiv- ědla také dva synáčky s dcerou, a proč by měl chybět bratr otcův z Vyskytné, když to má sem — jen se svalit s vrchu!

Zase se poměli, všeho bylo hojnost a nejvíce pěkných řečí. Však si toho Stázinka s maminkou napovídala, jako by nebyla bývala doma ce- lý rok.

A zase v Putimově byly za týden přátelské dozvuky té dobré vůle.

Ani se mladá Navrátilová nenadála, byl tu masopust. Když se slaví v kraji celé tři dny, tak jako svátky, u mladých manželů nebude pře- ce smutno. A protože v žádném pořádném stavení nechybí trdlo, krum- polec, necky a zabijačka, protože na Tučný čtvrtek má všude téci mast- nota z trouby, zabíjí v ten slavný den i každý chalupník. A do neděle se všechno sní.

Navrátilovi na masopust nezapomněli a Václav zabil už ve středu krmníka, a tak v masopustní neděli mohla Stázinka už po druhé mamin- ku a tatínka uctít ve svém a všechno do mentiny jim v domě okázat, v celém hospodářství, v chlévě, stodole, pod kůlnou, ale také skoro celé půl dne na každém kroku přijímat rady moudrých rodičů.

Mladí je potom vyprovodili přes Řemenov, odtud jen sklouznou dolů a jsou ve Volešné. A jistě budou často vzpomínat, kdž u nich zavoní

byla za požáru r. 1541 poškozena, nazván svatovítský korunovační zvon Zikmund z brněnské dílny Tomáše Jarose pocházející a ozdobený na plášti reliéfy šesti zemských patronů (1549). Pokud jde o úctu mimopražskou, byl světec např. vypodobněn vedle sv. Václava po roce 1520 na vnější straně archy, uložené nyní v Národní galerii, jež je dílem tzv. Mistra Litoměřického oltáře; kol r. 1520 zpodobnil světe na tzv. litoměřickém oltáři (rovněž nyní v Národní galerii uloženém) mistr známý pod iniciálkami svého jména I. W. V této souvislosti vzpomeňme i staršího vyobrazení světce, od tzv. Mistra oltáře sv. Jiří v Kadani (po r. 1470; Jaroslav Pešina).

Protěšek uměleckých děl tvoří i v této době literární zmínky. Jde tu o známou Českou kroniku Václava Hájka z Libočan (k r. 1365). Jeho současník, olomoucký biskup Jan Dubravius (1552) doplňuje starší tradici tvrzením, že Karel IV. si v Agaunu vyžádal ostatky burgundského krále z toho důvodu, že prý jej považoval vlastně za Slovana; germánští Vandalové, k nimž kronikář světe přičítal, jsou tu popleteni se slovanskými Vendy.... Svatovítská kanovníci, strážci hrobů českých patronů, se v 16. století — pod vlivem humanismu — projevují i básnickou tvorbou. Vedle kanovníka-básníka Šimona Boučka (Fagellus-Villaticus, † 1549), je to hlavně na konci tohoto století mostecký rodák Jiří Bertold z Breitenberku († 1614), známý pod jménem Pontanus. Tento korunovaný básník nejenže rozšířil sbor českých patronů o další osobnosti české katolické minulosti, ale samozřejmě vzpomněl i sv. Zikmunda jak zvláštní modlitbou (Duchovní obveselení Koruny České z roku 1599), tak i latinským hymnem (1590, 1602) a kronikářskou zmínkou ve spisu o zbožných Čechách (Bohaem'a Pia z 1603). Pontanův seznam českých patronů přebírali pak postupně všichni barokní spisovatelé, kteří se v 17. a 18. století zabývali náboženskou minulostí svého národa (např. A. Chanovský - J. Tanner ve „Stopě zbožných Čech“, J. Crugerius, B. Balbín).

Světci v hrob

Ve Svatovítském domě, k jehož obnově došlo po krátké episdě vlády Bedřicha Falckého, byl 1. dubna 1621 arcibiskupem Janem Lohem znovu posvěcen v svatozikmundské kapli ke cti světci Zikmunda, Urbana a Cecilie oltář a vloženy do něho svaté ostatky. Mezi českými patrony byl sv. Zikmund vypodobněn u sv. Víta jak na votivní nástěnné malbě M. Majera z r. 1629 (čeští světci kol Panny Marie a Ježíška), tak i na nově tehdy vyřezávaných dveřích kůrové kaple (1630; Kajetán Bendl). Když r. 1627 byly v Praze slavnostně vítány z Magdaburku převážené ostatky nového zemského patrona, sv. Norberta, a r. 1645 z Karlštejna k sv. Vítu přenášené svaté ostatky, kdysi na oblíbeném hradě nashromážděné Otcem vlasti, nechyběl mezi alegorickými postavami českých patronů, účastníků se vítání, představitel sv. krále Zikmunda. Tento světec byl zobrazen i ve Staré Boleslavi na votivním obraze, věnovaném Paladu roku 1652 žáky latinské školy na Starém Městě pražském, i na K. Škretově kresbě Patronů země České z doby kol 1654 (t. č. v Nár. galerii). Ani v pozdější době až do dneška, není tomu jinak: všude, kde jsou zobrazováni

nebo připomínáni čeští zemští patronové, nechví mezi nimi zpravidla někdejší burgundský král, pro jehož osobnost vedle královských odznaků je typickou i vzpomínka na jeho někdejší velké pokání! Vzpomeňme jen jeho soch u sv. Víta (1696), ve Staré Boleslavi, na Karlově mostě (pomník sv. Norberta, Václava a Zikmunda), ve sboru českých patronů na oltáři, vyřezaném Janem Kastnerem na Vvšehradě (1911)...

Shora jsme vzpomněli, že v barokním údobí vedle světce svátku bylo při bohoslužbách vzpomínáno 27. září památky přenesení jeho těla do Prahy. Z vrcholného baroku, z 1. třetiny 18. století, se nám uchovávají dva zajímavé projevy jeho speciální úcty! V pražské Universitní knihovně je v jednom kodexu z bývalé Lobkovické knihovny pocházejících, obsažen rukopisný latinský spisek známého barokního historika J. F. Hammerschmida: „Život sv. Zikmunda, krále Burgundů“, podrobně pojednávající o světce účt i v cizině (Itálie, Polsko, Německo).

Druhým barokním památkem sv. Zikmunda je jeho dnešní oltář u sv. Víta. Podle popisu kapitulního děkana Tomáše Pešiny z 24. 7. 1674 bylo v této době tělo světce v svatozikmundské kapli uloženo v mramorovém náhrobku, pokrytém červeným hedvábím, před nímž hořela „věčná lampa“.

František Ignác Weiss je podle zjištění doc. dr. O. J. Blažička tvůrcem dnešního náhrobku sv. Zikmunda v Svatovítské katedrále (kol 1730). Nad gotickou mensou je tu sloupkový svatostánek, nahoře baldachýnově zaklenutý, i nad oltářní mensou je umístěna ozdobná rakev (bez ostatků). Nad rakví je dřevěné sousoší sv. Zikmunda, jež nesou v oblacích andělé. Ve svrchní části oltáře jsou čtyři andělé. — Při úpravě svatozikmundské kaple v r. 1918 a 1919 byly světce ostatky neleženy v oltářní mense; v dutině olovená truhlice byla tu ukryta umělecky hodnotná další skříňka, obložená řezbami ze slonoviny a z kosti, snad francouzská práce z 14. století. Ve skřínce zjistil univ. prof. dr. J. Matiegka několik přednártních kostí a více drobných kůstek z mužské kostry. Z nápisu přiložené destičky bylo patrné, že k definitivnímu uložení ostatků sv. Zikmunda došlo 17. února 1376 za účasti arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi, krále Karla IV. a kapitulního děkana Hynka z Klučova, jejichž pečeti byly připojeny.

Jen velmi málo z toho pozemského, co před více než čtrnácti stoletími tvořilo tělo nešťastně v zápasu o nezávislost své země zahynuvšího krále Burgundů, jak patrné, dostalo se snahou krále Karla IV. do naší vlasti. Skutečností ale zůstává šest století úcty sv. Zikmunda jako jednoho ze spolupatronů české vlasti, jako jednoho z našich „svatých milých dědiců“. I o našem světěci platí to, co o nich všech napsal r. 1613 výšehradský probošt Kašpar Arsenius z Radbuzy, že se totiž bojí, že kdybychom jich neměli, „častokrát bylo by veta po naší víře, po církvi, po naší vlasti, po všem tomto království Českém; jím po Pánu Bohu za všechno děkovati máme, oni jsou zvláštní milostiví před Pánem Bohem naši ořodovníci a ve všech potřebách vlastních i obecních naši obránci a spomocníci“.

Dr. Václav Ryneš

Kněžská meditace

PRAEFATIO DE NATIVITATE DOMINI

Ludwig van Beethoven uchvácen vánoční prefací vyjádřil v Sanctus své proslulé Missa solemnis v úchvatných melodiích své jedinečné hudby tajemství neskonale vznešeného Boha. Tak mohutným způsobem znějí jeho melodie a tak odvážně vystupují stále výš a výš, že strhávají a povznášejí duši člověka až do samých nadpřirozených sfér života Božského, nebeského. Duše prožívá předtuchu oně velebné říše Boží, ve které Bůh podle slov svatého apoštola Pavla (1. Tim. 6, 16) „přebývá ve světle nepř-

stupném“ a přijímá od nebeských kůrů chvalozpěv Svatý, svatý, svatý. Pak však od Sanctus k Benedictus sestupují melodie takřka z nebeských výšin stále níž a níž, stále hlouběji a hlouběji, aby sestupující škála tónů naznačila a geniálně vyjádřila zážrak sestoupení Syna Božího k nám k ubohým lidem v té tiché půlnoci vánoční...

Vánoční preface opěvuje tajemství „vtělení Syna Božího“, který nám přinesl z nebes výšin „nové světlo jasnosti Boží, které zazářilo očím naší

mysli, abychom poznali Boha viditelně a jím byli uchvázeni k milování věcí neviditelných“.

Lux nova. Nové světlo zazářilo očím naší mysli. Vznešenost božská daleko vzdálená od nás v nepřístupných dálkách, zjevila se nám o vánočních viditelně v Ježíši Kristu vtěleném Synu Božím a ve svaté Liturgii, která je neustále zpřítomněním historie spásy a nám každým rokem opět znovu se zjevuje jako dobrotivost a lidumilnost Boží. Přiblížila se k nám z nepřístupných Božích výšin v po-

době Dítěte v Betlémě. Boží vznešenost, jeho světlo a jeho nadpřirozený život přebývají od oné přesváté chvíle nyní v plnosti, v člověku Ježíši Kristu, mezi námi a s námi viditelně. Tedy také zde na zemi, uprostřed nás: *et incarnatus est et homo factus est*. Hominisace skutkem se stala. Ano za nás a k naší spáse „propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis“. Nejvyšší se spojil s nejnižším, Všemohoucí se spojil s nemohoucím, nebe se spojilo se zemí, život Božský se spojil s pozemským tělem. Od oné betlémské velebné chvíle je naše země změněna, poněvadž se stala hostitelkou vznešenosti Boží ve vtěleném Bohočlověku Ježíši Kristu. A od té doby vzdávají lidé ve spojení s Ním, se vtěleným Synem Boží nebeskému Otci veškeru čest a slávu: *per ipsum et cum ipso et in ipso est Tibi Deo Patri in unitate Spiritu Sancti omnis honor et gloria per omnia saecula saeculorum*. Nejkrásnější a nehlubší doxologie svaté liturgie. Neustálá čest a chvála vystupuje od té chvíle k Bohu z naší země a bude vystupovat dokud bude slunce svítit na naší zeměkouli. Neboť věčně zůstanou pravdivá slova vtěleného Syna Božího: „Ejhle, já jsem s vámi až do skonání světa.“

Proto u té tiché půlnoci vánoční velebí andělé nový den stvoření, který je významnější, než onen den první, Tenkrát, na začátku všech dnů stvoření světa, řekl Bůh svým všemohoucím slovem: *Budiž světlo*, nyní však v té tiché betlémské půlnoci vánoční se stává Syn Boží odlesk Otce, naším bratrem, spoluobyvatelem této

země. Tenkrát, při stvoření světa začalo vše na naší zemi pučeti, růsti, kvěsti a se hýbat, štěbetati, švitořiti a trylkovati — nyní od vtělení Syna Božího začal pulsírovat nový život Božský v duších a v srdcích lidských. Proto ten nadšený andělský zpěv: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Není ani jinak možné, než aby byl pokoj v srdci a duši, ve které přebývá Bůh, Bůh v nás svou milostí, svým Božským životem, svým Božským světlem, svou Božskou láskou. Narozením Krista začalo obnovení lidstva, nová creatura, nové stvoření a změna světa, která se nikdy nedá posunout zpět. Zasela se do naší země Boží sláva a Boží vznešenost je naše spása a náš mír.

To je ono světlo jasnosti Boží, které zazářilo očím naší mysli, abychom poznávali Boha viditelně, a uchváceli byli k milování neviditelných věcí, abychom poznali krásu a vznešenost Boha neviditelného. Jestliže se díváme očima svatých evangelií na Boha viditelného, vtěleného Bohočlověka Ježíše Krista, na jeho dobrotivost, lidumilnost, milosrdnost, na jeho mírumilovnost, na jeho krásný život, nemůžeme jinak, než usuzovat na neuskonalou krásu Trojjediného Boha neviditelného. Ale nejen usuzovat, nýbrž podle konstituce o posvátné liturgii ji také opěvovat hymnis et canticis. Modlíme se breviář, plný hymnů, chvalozpěvů, žalmů, modliteb, proseb a diků. Nejkrásnější poezii Církve ve svaté katolické. Nemůže být nic krásnějšího a vznešenějšího než z lásky k Bohu, k jeho větší cti a chvále v srdci mu zpívati tyto žalmy, chva-

lozpěvy a duchovní písně [Kol. 3, 16].

Abychom skutečně „poznávajíc Boha viditelně a jeho skutky jím uchvacováni byli k milování neviditelných věcí“ života nadpřirozeného, opravdu Božského, ctnostmi nadpřirozenými, zkrášenými, neboť i tělo se stalo milostí posvěcující chrámem Ducha svatého. Ve světle viditelného Bohočlověka Ježíše Krista poznáváme teprve neskonanou Boží lásku k nám. Poznáváme, že pravdu měl svatý Augustin, když napsal: „Quia Deus bonus est, nos sumus Non quasi indigens Deus hominis plasmasit Adam, sed ut habeat in quo collocaret sua beneficia.“

Nejvzácnější z těch neviditelných dober, které nám přinesl Ježíš Kristus vtělené Slovo, je mír, pokoj duše a srdce. A jen ti, kteří sami mají mír v srdci, jsou s to zachovat a tvořit také mír kolem sebe. Duševně rozháraný člověk, který nemá pokoj v srdci, přenáší svou rozháranost, svůj nepokoj na jiné. Kéž bychom my všichni byli tvořitelé míru v našich farnostech, v tom prostředí, ve kterém žijeme a apoštolsky pracujeme. To by byl nejvzácnější přínos i pro světový mír, který nám všem tolik leží na srdci, na kterém nám všem tolik všem záleží. Za vytvoření světového míru rokovali v červenci v Helsinkách delegáti všech světadílů, za vytvoření světového míru podnikl Pavel VI. dalekou namáhavou cestu do OSN — za vytvoření světového míru přinášíme i my ty nejvzácnější oběti. Modleme se každý den zbožně k Bohu, k Bohočlověku Ježíši Kristu, Knížeti pokoje a míru: Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, uděl nám pokoje. *ThDr. Karel Sahan*

PROTESTANTSKÁ KOMUNITA JEDNOTY A SMÍRU

Před 25 lety vzniklo ekumenické středisko Taizé

Mezi nekatolickými pozorovateli na II. vatikánském koncilu upoutávají pozornost dva mužové oblečení v bílých hábitech, podobných obleku trapistů. Když jsem je poprvé spatřil a viděl v usebranosti klečet před svatozátkem ve Svatopetrské bazilice, domníval jsem se, že snad jde o nějaké katolické mnichy, kteří se omylem ocitli na tribuně pozorovatelů. Byl jsem překvapen, když mi kdosi řekl, že to jsou dva významní představitelé protestantské komunity v Taizé ve Francii, představený a zakladatel této komunity, převor Roger Schütz, a významný teolog tohoto protestantského střediska a autor řady teologických knih, Max Thurian. Rád vzpomínám i na několik rozhovorů s oběma členy této komunity, která slaví letos dvacáté páté výročí svého vzniku a která je střediskem ekumenických snah a místem smíření a sblížení mezi křesťany.

Symbolem ekumenických snah této komunity je kostel „Smíření“, který byl v Taizé otevřen v srpnu 1962 za účasti významných církevních osobností, nejenom protestantských, ale i katolických a pravoslavných. Krypta tohoto kostela je vyhrazena bohoslužbám katolickým. V den otevření kostela „Smíření“ zde sloužil mši sv. za přítomnosti všech bratří z Taizé, biskupa anglikánského a několika pastorů protestantských, autunský biskup Lebrune, který ve svém projevu řekl, že „je to významný okamžik na cestě, která, dá-li Bůh, nám dopřeje radosti dosáhnout viditelné jednoty křesťanů“. Je symbolické, že Taizé, které bylo za války těžce postiženo nacistickou armádou, leží asi 10 km od historického opatství v Cluny. Nad vchodem kostela je nápis: „Vy, kteří sem vstupujete, smířte se! Ať se smíří otec se synem, manžel se svou ženou, věřící s tím, kdo nevěří, křesťan

se svým odloučeným bratrem.“ Taizé je znamením a nadějí jednoty a pokoje.

Jak vlastně došlo před čtvrt stoletím, v době, kdy zuřila válečná litice, ke zrození této komunity sjednocení a pokoje? Převor Roger Schütz pocházející z početné rodiny kalvínského duchovního ze Švýcar, o tom říká: „Počátek? To se musím vrátit hodně daleko zpět... do svého dětství. Za své povolání k ekumenismu vděčím velkomyslnosti svých rodičů. Ještě dnes si dobře pamatuji na rozhovor mezi mými rodiči. Šlo totiž o to, dát mne na byt do sousedního města, kde jsem měl studovat. Rodiče se měli rozhodnout mezi rodinou protestantskou a rodinou katolickou. Poslední byla chudá vdova s mnoha dětmi. Rodiče by jí byli rádi pomohli obnosem za moje stravné, ale váhali, protože byla katoličkou. Přece se však rozhodli pro velkomyslné řešení. A tak se stalo, že jsem prožil celé dětství mezi dvěma rodinami: katolickou, v níž jsem studoval, a svou vlastní, která byla protestantská.“

Roger Schütz studoval pak na fakultě v Lausanne a ve Štrasburku teologii a za války v r. 1940 se usadil v Taizé, kam se uchýlovali uprchlíci pronásledovaní nacisty. „Proč jsem si vybral Taizé, tu burgundskou vesničku?“ říká Schütz. „Stalo se to tak: Hledal jsem místo, kde bych se usadil. Navštívil jsem Cluny, kde jsem vyhledal notáře, který mi navrhl dům v Taizé. Šel jsem tam. U brány jsem zastihl venkovskou stařenku. Bylo právě poledne. Otázal jsem se jí, kde bych mohl poobědvat. «U mne v rodině,» zněla odpověď. A při jídle mi ta žena řekla: «Kupte ten dům, zůstaňte zde, jsme tu tak sami, tak osamoceni!» Mohl jsem se usadit jinde, měl jsem na výběr. Ale rozhodl jsem se pro Taizé, protože ta žena, která mi řekla »zůstaňte«, byla chudá. A v hlase chudých je tře-

ba vždy slyšet hlas Kristův. Od počátku jsem si přál přijímat chudé. V té době to byli uprchlíci. Taizé leželo ve svobodné zóně, ale blízko demarkační čáry. V r. 1940 jsem byl mladý, nezkoušený, nebylo to vždy ani jednoduché, ani snadné. Ale přece jsem žil takto dva roky. Začal jsem s vydědenci té doby. Mělo mi to pomoci postavit se do skutečnosti víry, neboť člověk se tolik nemýlí, když jde nejprve k nejhudším. Tento vůdčí motiv zůstával ve mně po celou tu dobu, kdy sám, uprostřed největší lidské tísně, připravoval jsem komunitu v Taizé... Po těchto dvou letech samoty přišla totální okupace s tvrdými událostmi, které jsou známy. Dne 11 listopadu jsem se ocitl na druhé straně fronty a bylo mi nemožné na dva roky vrátit se do Taizé.

Když se po dvou letech vrátil R. Schütz do Taizé, nebyl již sám. Byla to již malá komunita čtyř bratří. Význačným datem v životě komunity byly podle svědectví R. S. velikonoce 1949. O těchto svátcích se bratři rozhodli, že po celý život budou žít společným životem. Bylo jich sedm bratří, když se rozhodli složit slib chudoby, čistoty a poslušnosti. Nebyl to krok snadný, byl to krok proti proudu protestantské tradice po staletí pevně zakotvené. Něco příliš cizího, aby to nezbuzovalo výhrady i odpor. Ale komunita, která si vytkla za cíl sjednocení, viděla v této cestě cestu ekumenickou. „Po letech uvažování,“ říká R. S., „jsem dospěl k přesvědčení, že je třeba vložit do nějakého místa malou ekumenickou naději, rozsvítit zcela malé světélko. Byl jsem si také jist, že toto světélko, postavené na jednom místě, na kousku země, rozzáří se jedině tehdy, bude-li tu komunita, viditelné shromáždění mužů náležejících k různým protestantským vyznáním. A že tato viditelná komunita bude snad znamením ekumenické naděje. V průběhu let jsem přečetl velmi mnoho spisů o mnišských řádech a moje licenciátní téze pojednává o začátcích mnišství až k sv. Benediktu. Leč studium není k ničemu, nevede-li ke konkrétnímu a praktickému gestu. Ve mně bylo víc než jen intelektuální zájem. Byla to vůle dojít k cíli a touto komunitou dát znamení jednoty. Když jsem přišel v srpnu 1940 do Taizé, byl jsem si vědom toho, že na tomto pahorku se vytvoří jednoho dne klášterní komunita. Ale teprve mnohem později jsem v tomto znamení mezi Cluny a Citeaux spatřil symbol...”

Dnes má tato duchovní rodina více než půl stovky členů z různých zemí Evropy. Ne všichni jsou stále v komunitě, někteří pracují jako dělníci, jiní se věnují práci duchovní a duševní a čas od času se vrací do Taizé, aby se duchovně osvěžili a posílili k další práci. Ti, kteří jsou v komunitě v Taizé, vedou život podobný monastickému způsobu života. Shromažďují se třikrát denně k modlitbě v místním románském kostelíku, který jim daroval biskup z Autonu. Je to společenství modlitby a práce. Taizéská liturgie tkví svými kořeny v modlitbách starých liturgií orientálních s různými prvky protestantskými a katolickými. Komunita nepřijímá darů a chce žít jen ze své práce; to vedlo komunitu k včlenění se do jakéhosi místního zemědělského družstva, ke společné práci v konkrétním prostředí místního života. Roger Schütz přiznává, že to v tomto nábožensky vlažném kraji nebylo snadné: „Od první chvíle, co jsem přišel do Taizé, opakoval jsem si pouze toto: Nejsi tu proto, aby ses staral o svou osobní spásu. Dnes bych tuto formuli rozšířil a řekl bych: Nepřišli jsme sem proto, abychom pracovali jen na spásu komunity. Nemůžeme se starat o svou spásu bez druhých. Ale abych řekl pravdu, nevěděl jsem při svém příchodu, že tato clunyská půda je kraj nábožensky tak chladný. Kdybych to byl věděl, nevím, zda bych byl měl odvahu se usadit v této »misijní zemi«! V prvních dvou letech jsem se dokonce tázal sám sebe, nebylo-li by lepší, abych svůj stan rozbil jinde. Tolik, tolik věřím v komunitu: nejen ve společenství prožívané v počtu několika v klášterním životě, nýbrž též v lidském společenství s těmi, k nimž jsem postaven.“

Pohnutkou ke sdružení se a aktivní spolupráci s občany v Taizé byla pro komunitu encyklika papeže Jana XXIII. Mater et Magistra. Tento papež „vyzýval v encyklice venkovany, aby se sdružili a pracovali společně. Tu jsme si řekli: My, kteří nemáme rodinu, ani nikoho, kdo by od nás očekával hmotné zabezpečení, využijme

své svobody a spojme se na poli zemědělství s těmi, kteří to budou chtít“

Někteří členové pracují v tiskárně, v malířských a keramických dílnách, anebo se zabývají studiem, zvláště teologickým, jako například druhý koncilní pozorovatel Max Thurian, který je velmi blízký svými studii katolicismu (Maria v bibli a v církvi, 1950; Zpověď, 1953; Manželství a celibát, 1955; a hlavně Eucharistie, památka Páně, oběť díky a smíru, 1959).

S dojemnou úctou a láskou mluví převor Roger Schütz o papeži Janu XXIII. „Je mi opravdu radostí mluvit o tomto muži, protože — jak doznávám — poznamenal můj život a život mých bratří. Tehdy, před jeho zvolením, žili jsme v Taizé ještě v té »studené zimě« odporu k ekumenismu. A hle, tento muž nás přijímá v soukromé audienci, mne a jednoho z mých bratří za dva dny po své korunovaci! Od prvního setkání, od prvního rozhovoru mezi čtyřma očima jsem pochopil, že se něco začíná měnit, že vycházíme ze zimního chladu a že již vstupujeme do »předjaří«... To slovo je od něho. Když jsme jednoho dne vstoupili do jeho velké knihovny, přivítal nás slovy: »Hle, to je Taizé, to je předjaří!« V tom gestu je celý Jan XXIII. Od prvního rozhovoru jsme tehdy tušili, že se chystá něco zcela nového... Jaké bylo vlastně tajemství tohoto člověka? Bylo to to, že důvěřoval tomu, kdo stál před ním, a že projevoval jen vždy lásku k bližnímu, která nevidí zlo. Že v tom, kdo s ním mluvil, viděl obraz Boží. Že v tom, kdo stál před ním, viděl vždy to lepší, čistotu a upřímnost úmyslu, »innocenzu«, jak říkával mluvě o svých bratřích z Taizé... U tohoto muže byla opravdu taková čistota srdce, že odmítal jakoukoli lidskou obratnost, a to ho vedlo k rozpoznávání těchto ctností u druhých. A pak, tento muž, který tak živě cítil velké denní starosti a musel je neustále nést, tento muž v rozmluvě ve dvou, bytostně ve svém nehlubším nitru cítil se starostmi toho, s nímž rozmlouval.

Jiným tajemstvím tohoto muže byl pokoj. A tento pokoj mohl být jedině důsledkem jeho dialogu s Bohem. Svěřil se nám, že všechna rozhodnutí svého života jako křesťan činí s Bohem. Ale hned dodal: »Hovořím s Pánem Bohem, víte, zcela pokorně, ach, docela prostě...« Jindy nám řekl: »Pamatujte na to, že jsem syn chudého otce a matky.« Nechtěl, aby se zapomínalo na jeho prostý původ. A pak z tohoto člověka vyzářovala láska Kristova. Od naší poslední audience nemoc velmi pokročila a my tušili, že ho již více neuvidíme. Tehda jsem si uvědomoval — jako snad nikdy v životě člověka — že jsem se přiblížil k svatosti. A tato svatost vycházela ze zářící lásky, z lásky samotného Pána našeho Ježíše Krista.

Odvážili jsme se mu dávat otázky a on je přijímal. Nemohu si osobovat právo vyjít zde jeho odpovědi o ekumenismu, ale byly opravdu velkomyslné a jeho láska ke všem pokřtěným i k Židům byla tak hluboká a opravdová. Když jsem naslouchal jeho odpovědím, měl jsem pocit, že stojím tváří v tvář lásce, která nezůstává na úrovni rozumu nebo úmyslu, ale proniká člověka až do jeho útrob, protože tento člověk po celý život zápasil o to, aby ho láska Kristova cele ovládala. A tato láska k bližnímu, která proniká bytostí v jejím celku, tělo, duši i ducha, u Jana XXIII. dospěla k tomu, že se zlidstila v dobrotu. Dobrotu, o níž mluví apoštol Pavel a která opravdu není prázdným slovem, když jsme viděli, jak se projevuje v tomto světě, kterým byl papež Jan.

Jan XXIII. byl věrný v maličkostech po celý život... Toužil po odpočinku, po ústraní, a Bůh mu ukládá, aby na konci svého života použil těchto malých věrností k věrnostem velikým. Právě proto, že v průběhu svého dlouhého života zůstal věrný ve věcech malých, uměl být — a jak! — věrný ve věcech velkých. V tom je pro nás naučení: budme věrni v maličkostech a najednou se vytvoří průsek, kterým projde věrnost velká. Zmíňuji-li se o malých věrnostech Jana XXIII., činím to proto, že znám lidi, kteří žili vedle něho před dvaceti, třiceti roky a kteří mohou potvrdit, že pokoj, který z něho vyzářoval, láska k bližnímu, která nás tak překvapovala, byly již v něm. Byl ochoten přerušit svou práci a zajímat se o toho či onoho; nikdy neukládal nic, co by bylo

příliš těžké, nechtěje unavovat a přetěžovat své spolupracovníky. Přál si sám jim pomáhat. Po čtyřech stoletích odluky, kdy mezi námi protestanty bylo téměř nemožno mluvit o papeži, je to velká milost, že Jan XXIII. byl ten muž, o němž my všichni můžeme docela klidně mluvit a na kterého rádi vzpomínáme. Je dokonce jediným papežem, za něhož se modlilo tolik a tolik protestantských církví v den Letnic, když nastala jeho agonie. Shromáždil kolem sebe nejenom svět katolický, ale i velký počet protestantů a pravoslavných. "To je dojemné a krásné svědectví, které o velkém papeži, který měl rád komunitu v Taizé, vydal redakci časopisu *Fêtes et Saisons* (1965, č. 191) R. Schütz.

V Taizé se před čtvrt stoletím zrodila protestantská komunita, která ve starém vesnickém kostele ve dne v noci se modlí za jednotu křesťanů. Hledání jednoty je dnes záležitostí miliónů lidí, které dělí příslušnost k různým křesťanským církvím. Taizé je místem setkávání se, smíření a sbližování. Je místem, které — aniž se zmenšuje vážnost a hloubka příčin rozdělení — nás strhuje k tomu, aby se počítalo s hlavní podmínkou jednoty, totiž s očekáváním Pána, s vírou v jednu církev, s nadějí, společnou aktivní láskou k bližnímu a s pokornou a věrnou modlitbou.

ThDr. Jan Merell

Galerie vlasteneckých kněží

PRELÁT JAN PAULY



Pražský hřbitov na Malvazinkách uchovává tělesné pozůstatky mnohých lidí zvučných jmen. Je zde také pochován prelát monsignor Jan Pauly, apoštolský protonotář, kanovník staroboleslavský a arciděkan u sv. Václava na Smíchově. Byl zde pochován v roce 1946, tedy dva roky po své smrti, která jej zastihla v kněžském internačním táboře, který zřídilo gestapo ve františkánském klášteře z Zásbuků nedaleko Kolína. V tomto „Demeritenhausu“ odešel Pauly na věčnost 20. prosince 1944.

Jméno msgr. Paulyho bylo známé nejen kněžím, ale také široké veřejnosti. Pocházel ze staré rodiny, která se do Prahy přistěhovala z ostrova Muránu u Benátek v Itálii někdy v 16. století. Jan byl prvorozeným synem rodičů Karla a Františky, rodem Krubnerové; měl ještě tři bratry a tři sestry. Otec byl barvířem. Maturoval na gymnasiu v Pelhřimově, teologii studoval v Praze a jako novosvěcenec nastoupil 1893 do Stříbra, za dva roky ustanoven v Michli, potom kaplanoval na Smíchově, kde také byl 1912 jmenován farářem. V roce 1922 jmenován monsignorem, v roce 1928 prelátem a v roce mléna svatováclavského byla fara u sv. Václava povýšena na arciděkanství a Pauly se stal prvním arciděkanem.

Msrgr. Pauly byl nadán mimořádným talentem organizačním, darem praktičností a schopností spisovatelskou. Je proto zcela pochopitelné, že kromě duchovní správy

se zcela vyžíval v činnosti spolkové, v pracích restaurátorských i novátorských, zvláště v bazilice sv. Václava a ve Staré Boleslavi, kde byl nesídelním kanovníkem, v činnosti hospodářské a v činnosti literární. Snad v každé knihovně farní bychom našli obsáhlou knihu „Právní rádce pro duchovní správu“, nebo na tehdejší dobu ojedinělou práci „Pastorální medicína“. Pauly psal také praktické příručky pro kněze, jako Postní kázání, Exerciće pro kněze, Křestní jména a křestní patronové apod. Od roku 1900 vydával „Věstník katolického duchovenstva“ a redigoval řadu časopisů.

Jako každý člověk, který vyvíjí veřejnou činnost má řadu přátel i nepřátel, tak také Pauly. Byly to častokrát fantastické historky, které si vymýšleli jeho nepřátelé, aby jej poskvřnili nebo zveličovali skutečné osobní slabůstky, aby jeho práci zlehčili. A to bylo velmi nebezpečné v době, kdy ucho gestapa rádo naslouchalo, aby mělo příčiny k likvidaci českých lidí.

Pauly nenechal nikoho na pochybách, že je Čech, a bylo to někdy až nápadné, jak se vyhýbal styku s Němci, jichž na Smíchově byl značný počet; bylo to odvážné zastavit vydávání časopisu, když tiskový odbor Reichsprotectora mu dává pokyn, aby obsah přizpůsobil požadavkům doby; bylo to velmi riskantní nezařít dvojazyčnost nápisů v kostele, ale bylo to pokládáno za provokaci, když v roce 1942 odmítl dát souhlas k výkonu pohřbu v jazyce německém.

V době heydrichiády dne 11. června 1942 obsadilo gestapo v ranních hodinách smíchovské arciděkanství a zatkl všechny obyvatele, kněze i úředníky a rodinu kostelníka Appelta. Po výsleších byl někdo propuštěn, ale dva kněží zaplatili životem a ostatní utrpením v koncentracích. Arciděkan Pauly byl obviněn, že souhlasil s atentátem na Heydricha, prováděl čechizaci na lesním statku staroboleslavské kapituly na Karlovarsku a hlavně, že má dispoziční právo s majetkem, o jehož výši se vykládaly nesmyslné pověsti. Pauly byl odvezen nákladním autem do Zásbuků, několik dní před svým „zlatým“ výročím — padesátí let kněžství.

Internacní tábor pro kněze v Zásbukách, tzv. Demeritenhaus začal fungovat 15. listopadu 1941, kdy sem přišel první kněz. Teprve po půl roce následoval další, ale potom se již „ústav“ rychle množil. Kněz, který dostal výzvu, aby nastoupil do Zásbuků nebo sem byl dovezen, musel zde žít na své útraty, plat mu byl zastaven, měl zakázáno vyjít z domu, kromě soukromé Mše sv. nesměl vykonávat žádnou jinou bohoslužebnou činnost, nesměl přijímat návštěvy, dopisy podléhaly cenzuře a kromě nucené práce tělesné, byly povinné hodiny vyučování němčině. Protože to nebylo daleko od Prahy, navštěvoval Zásbuky velmi často gestapák komisař Oberhauser z Pečkovy paláce, kde měl své úřadovny. Jeho rukama procházeli všichni kněží, kteří padli do spárů gestapa, on rozhodoval nad jejich životem a smrtí. Dosud vidím jeho jizvu na levé tváři a přimhouřené levé oko, jízlivý úsměv na zkřivených ústech — a dobře dovedu pochopit neklid, který vždy vyvolala jeho návštěva v Zásbukách. „Vy kněží jste všedem na těle lidské společnosti. My vás všechny spořádáme od papeže až do kostelníka!“ řval Oberhauser v Zásbukách dne 29. února 1944, když oznamoval zpřísnění režimu v tomto koncentráku.

Složení obyvatel Demeritenhausu se mění: někteří kněží odcházejí do jiných koncentračních táborů, zvláště do Dachau, jiní jdou do kriminálů a k soudu, jsou případy nervového zhroucení a šílenství — jsou případy vysvobození smrtí.

Také prelát Pauly byl vysvobozen z utrpení zasmuc-kého smrti. Očitý svědek vypravuje, že „20. prosince do-poledne zmrtvěly mu obě nohy. Dal jsem jej ihned za-opatřit svatými svátostmi. K večeru ve tři čtvrti na šest ranila ho pak mozková mrtvice. Upadl do hlubokého bez-

vědomí a ve čtvrt na dvanáct v noci zemřel. Byl jsem u něho do poslední chvíle. Dne 23. prosince v deset ho-din dopoledne měl pohřeb. Z rozkazu gestapa pochovali ho na františkánském hřbitůvku v klášterní zahradě. Musel být přítomen četník, zvony nesměly zvonit, neo-ly dovoleny ani věnce, ani kytice. Kromě nejbližších pří-buzných nesměl se nikdo zúčastnit pohřbu. Ani nám to nebylo dovoleno. Při zavřeném kostele byl vykonán výkrop, po něm postranními dveřmi rakev vynesena na hřbitůvek a spuštěna do hrobu.“

Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU CMVKD

DO HRADCE KRÁLOVÉ na úterý 26. října svolal CMVKD schůzi svého rozšířeného ústředního výboru. Slavnostní rámec této schůze, pořádané v Palmové zahradě Grand-hotelu Bystrica, dali bohoslovci obou našich fakult reci-tačním pásmem i pěveckými sbory.

Dr. Alexandr Horák, místopředseda CMVKD, který schůzi řídil, udělil slovo předsedovi DMV V. Ja-vůrkovi, jenž i jako královéhradecký ordinář uvítal všechny přítomné v katedrálním městě děčesé.

HLAVNÍ PROJEV PŘEDNESL PŘEDSEDA CMVKD DR. JOSEF PLOJHAR. Rozvinul před přítomnými obraz sou-časné vnitropolitické situace, jež se vyznačuje úsilím našeho pracujícího lidu o splnění výrobních úkolů letoš-ního roku. Při této příležitosti zhodnotil význam příprav k všennárodní podnětné práci před sjezdem vedoucí po-litické síly u nás, sjezdem, který bude řešit mnoho otá-zek dalšího rozvoje naší společnosti k povznesení životní úrovně, blaha a štěstí lidu, což musí zajímat i katolické kněze, kteří z lidu vyšli a lidu také navždy zůstanou věrni.

Na příkladu Vietnamu a některých dalších asijských a afrických zemí ukázal řečník, jak se imperialisté a zvláště agresivní kruhy USA pokoušejí zamezit náro-dům cestu k svobodě a nezávislosti. Třeba jsou ještě v živé paměti bolesti a utrpení II. světové války, nesty-děli se rozpoutat novou hanebnou válku, kde se vraždí nevinné ženy, děti a starci; boří i kostely i nemocnice a šlapou Ženevské dohody uzavřené v roce 1954, j mž se zavázali, že vietnamský lid si bude sám rozhodovat ve vlastní zemi. Řečník vzpomněl dvou svých návštěv ve Vietnamu, vylíčil krásný vietnamský lid a jeho horoucí touhu žít ve své vlasti v pokoji a míru. Avšak to viet-namská i jiná podobná lokální ohniska války vážně ohro-žují světový mír. A proto není divu, že i v USA se zvedá vlna odporu proti této špinavé válce a bylo by si jen přáti, aby hlas protestu pozvedli také představitelé církve, nechťěji-li se ztotožňovat s nekřesťanskými a všecko lidstvo ohrožujícími akcemi vládnoucích kruhů USA. Otázka zachování světového míru vyžaduje, abychom byli bdělí i vůči svým západním sousedům, kde se vládnoucí strana bezostyšně dovolává křesťanského progra-mu, ale přitom rozvíjí militaristické a revanšistické plá-ny. Katoličtí kněží naší vlasti se hlásí do předních řad obránců míru, bedlivě budou sledovat vývoj všech udá-lostí ve světě a svou činností podpoří síly míru a ušlech-tilé snahy všech lidí dobré vůle, kteří usilují o zachování „nejdražšího pozemského statku“, jak nazval mír neza-pomehutelný papež Jan XXIII.

„My... stále nejen vzpomínáme s láskou a hrdostí — praví doslova předseda CMVKD — ale stále čerpáme i žijeme velikým pontifikátem Jana XXIII. Teprve dějiny jednou ukáží, jak historicky významný byl tento krátký pontifikát. Vytvořil novou epochu v životě a práci katolické církve. Nejen uvnitř, ale pronikl i da-leko za hranice církve, do celého světa. Pohledte, kolik nových, krásných myšlenek a zásad vzniklo za toho krátkého pontifikátu. Vzpomeňte jen nezapomenutel-ných výroků encykliky Jana XXIII., uvažte co znamená v práci a boji za mír encyklika „Pacem in terris“. To je Magna Charta každého katolíka, každého věřícího člove-ka, uznávaná celým světem. Je jenom na nás a na všech věřících lidech, abychom tuto Magnu Chartu v praktic-

kém životě voravdě uskutečňovali. Jan XXIII. otevřel do-slova dokořán okna Vatikánu a Církve katolické, aby se dalo nahlédnout i vyhlédnout. Když jednou jeden diplo-mat byl přijat papežem Janem XXIII. a tážal se ho, proč svolává koncil, papež místo odpovědi šel k oknu a otevřel je. To byla odpověď, proč chce svolat koncil. A dnes se staly novými a velmi zásadními hesly „termini technici“ ražené Janem XXIII., jako třeba už titul této encykliky „Pacem in terris“ — mír zde na zemi, na této planetě, mír pro všechny, mír bez rozdílu, mír tvůrčí, mír na zá-sadách, na které může přistoupit každý člověk jakého-koliv světového názoru a přesvědčení. Vezměte si to krásné slovo — ne dosti ještě chápáné a uskutečňované — *aggiornamento*, aby církev viděla kolem sebe dnešek, život, to asi zamýšlel Jan XXIII., když dal na pořad koncilu bod 13. — poměr k světu. Proto my, ka-toličtí kněží v Československu, budeme mít stále nejen v úctě a blahé paměti, ale stále budeme živě čerpat z ve-likého historického pontifikátu Jana XXIII. Katolická církev bude moci plnit své veliké poslání, jestliže bez jakýchkoliv omezíček půjde cestou Jana XXIII. Každá úchylka z této cesty bude ke škodě samotné katolické církve.“ (Potlesk.)

Proto se nás bolestně dotýká — pokračo-val předseda CMVKD dr. Josef Plojhar — že nástupce Jana XXIII., nynější Svatý Otec Pavel VI., se uchýlil od linie Jana XXIII. a umožnil aktivisaci těch kruhů vati-kánské Kurie, které nesouhlasily s krásným a hluboce lidským postojem Jana XXIII. Dr. Plojhar dokumentoval na řadě příkladů, jak se odrážejí tyto skutečnosti na II. vatikánském koncilu. Srovnal projev Svatého Otce Pavla VI. na VS OSN s jeho kázáním v římských kata-kombách a ukázal, že zatím co jsme mohli s jeho prv-ním projevem bezvýhradně souhlasit — se všemi velkými a kladnými myšlenkami, jež vysoko hodnotí celý svět — pak máme velké výhrady k jeho kázání v římských ka-takombách, zejména k té jeho části, jež byla nepokrytým útokem na země socialismu. Toto stanovisko zaujímáme proto, že jsme přesvědčeni, že takovýto projev neslouží tomu, co zamýšlel Jan XXIII. a koncil — aby totiž bylo možno zahájit dialog mezi nejrůznějšími názory nyněj-šího světa. Ono kázání má nesporně negativní vliv na dosavadní kladný vývoj vztahů mezi církví a moderním světem a nemůže nastolit atmosféru důvěry a spolu-práce, tak nutné pro zajištění světového míru.

Jako další ukázkou rušivých zásahů, které by se nemohly vyskytnout za éry Jana XXIII., uvedl řečník počínání emigrantských kněží, zvláště biskupů P. Hnilici a M. Rusňáka, kteří provokativně, nikým nepověřeni, do-volili si mluvit na fóru vatikánského koncilu jménem českého a slovenského lidu, který zradili. K tomuto při-vlastňování práv nemůžeme mlčet a počiny zrádných emigrantů na půdě Vatikánu co nejdůrazněji odmítáme nejen jako kněží, nýbrž i jako poctiví občané naší re-publiky, kterou milujeme a pro jejíž lid chceme poctivě pracovat. Je nám líto, že oprávnění mluvčí našeho ka-tolického lidu na vatikánském koncilu se proti těmto nenávisným projevům rázně neohradili a neprotestovali proti nim na příslušných místech.

Nemůže nám být ani lhostejné, že kardi-nál dr. Beran v Paříži a zejména v Assisi pronesl pro-jevy namířené proti našemu socialistickému zřízení,

ačkoliv při svém dobrovolném odchodu do úřadu kardinála v Římě přislíbil svůj loajální postoj československého občana je pochopitelné, že to všechno nemůže příznivě ovlivnit další vývoj jednání naší vlády a Vatikánu. Domníváme se, že pro kardinála dr. Berana je přinejmenším nevhodné stýkati se s takovým dr. Hackenbergem — předsedou Ackermannsgemeinde — sdružení „katolických“ revanšistů v západním Německu a tím méně je vhodné, aby on, jako bývalý vězeň nacistického koncentračního tábora vyřizoval srdečné pozdravy fašistům v západním Německu. Toto všechno nemůžeme brát mlčky na vědomí. „Naše hnutí — uzavírá svůj projev předseda CMVKD dr. J. Plojhar — je reprezentantem československého katolicismu a československého kněžstva a bude tomu tak i nadále. Svou povinnost budeme dál plnit. Můžeme se podívat zpět na svou činnost. Ostatně při 20. výročí republiky i 15. výročí trvání našeho hnutí jsme si konkrétně zrekapitulovali, že jsme pro vlast i církev za ta léta něco kladného udělali. A řekli jsme si, že by leccos šlo jinými cestami, kdyby naše mírové hnutí pozitivně nevystupovalo, nejednalo, problémy neřešilo. Myslím, jestliže v minulosti v každém roce našeho trvání měli jsme mimořádné úkoly a mimořádnou povinnost, je tomu tak i dnes a bude tomu stejně i do budoucna. To platí všem pochybovačům a škarohlídům, kteří by si ve své fantazii vytvářeli nějaké proměny. Hnutí našeho katolického duchovenstva má své poslání a bude ho mít do budoucna. Ujišťujeme každého uvnitř církve, uvnitř vlasti i mimo církev a mimo vlast, že jsme si vědomi svého poslání, svých úkolů a povinností. (Potlesk.) A budeme je za všech okolností plnit. (Potlesk.) Čím více budeme pozorovat takové nepěkné a bolestné zjevy, jak jsem o nich musel ve své zprávě dnes hovořit, tím více pak musíme nastoupit k svým povinnostem a úkolům. Za všech okolností a vůči každému je stoprocentně splníme.

Rozejdeme se s tím, že budeme naše duchovenstvo, naše spolubratry informovat, v každé době a ke každé otázce zaujmeme jasné stanovisko, zasáhneme tam, kde uvidíme, že zásahů je třeba. Budeme dále sledovat vývoj událostí a informovat vás i náš lid. Je třeba informovat širokou veřejnost, protože každý poctivý občan našeho státu se dívá, co tomu všemu říkáme, jaké je naše stanovisko, co si dáme líbit a k čemu řekneme své otevřené, pravdivé a upřímné slovo.

PO HLAVNÍM PROJEVU, který byl přijat dlouhotrvajícím souhlasným potleskem všech přítomných, přednesl organizační referent generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš. Hodnotil činnost decézních mírových výborů, dále pak zahraniční činnost CMVKD — mluvil o návštěvách v ČSSR i zájezdech našich kněžských delegací do zahraničí — referoval o účasti CMVKD na Světovém kongresu za mír a odzbrojení v Helsinkách, informoval o vydávání „Oběžníku CMVKD“, který přináší našim kněžím zprávy o nejdůležitějších otázkách církevně politického dění na IV. sessi II. vatikánského kon-

cilu i o jiných otázkách ze života církve. Posléze promluvil o plánu činnosti do konce kalendářního roku.

V DISKUSI místopředseda CMVKD dr. Josef Lukačovič připomněl 15. výročí kněžského mírového hnutí a zdůraznil, že jako tehdy i dnes je zásadou našeho duchovního — mírového pracovníka — snažení o dobro církve, státu i lidu. Rečník vykreslil profil římskokatolického duchovního — mírového pracovníka v socialistickém státě, vyzval k „poctivé aktivitě v realizaci novodobých dějin“, neboť je-li našim cílem spasení, pak cestou k němu je tento život. Je ctižádostí našich kněží — mírových pracovníků, aby dějiny nemohly napsat, že velká doba našla trpaslíky.

Poté pozdravil shromáždění předseda odboru pro věci církevní ministerstva školství a kultury Karel Hruza. — Vikář Josef Velický, Český Krumlov, promlouvaje o kladech i stínech IV. sessi II. vatikánského koncilu, vyslovil víru, že i z koncilu zazní společný hlas „na věky mír a láska, už nikdy nenávist a válka“. — Generální vikář rožnavský, opat Zoltán Belák pojednal o Svatováclavském sjezdu před 15 lety, jenž dal organizační základy CMVKD a vyličil i situaci, z níž vyrůstal P. Hnilica, u nás v té době ilegálně vysvěcený na biskupa, jenž v Římě vystupuje jako samozvaný představitel našich katolíků. — A profil tohoto muže i M. Rusňáka, rovněž emigranta, dokreslil bratislavský kanovník dr. L. Škoda. „Kdo je pověřil, aby jednali naším jménem? Jsme nuceni ohradit se a činíme to zde“ — pravil řečník. Nazval projevy obou těchto duchovních „skvrnou koncilních debat“. Projevy obou jmenovaných mají blíž k nesnášlivosti, než k lásce, pravil dr. Škoda, jenž uzavíral svůj diskusní příspěvek vyznáním, že ti, kdo zasvětili život ušlechtilým snahám mírovým, budou co nejpříjemněji šířit dílo lásky a míru v duchu encykliky „Pacem in terris“. — Kanovník L. Polák vzpomínal, že je tomu právě 10 let, co delegace československých katolíků přijela do hlavního města VDR a byla nadšeně vítána. Ta návštěva „nepřestala žít v srdcích věřících nesmazatelnou vzpomínkou“ — píše právě farář Pham Quang Phuoc. A řečník vroucně vzpomínal dobrého vietnamského, trpícího lidu a vzkázal bratřím, že se modlíme za život v pokoji ve Vietnamu i na celém světě. — Kanovník prof. Alois Talanda vyzval mladé spolubratry k mírové práci CMVKD a mladý kněz J. Žagan z Jablunkova potvrdil, že mladí kněží se k mírové práci hlásí, aby dílo které rostlo před 15 lety z nadšení jedinců, stalo se záležitostí všech duchovních naší republiky, tedy i mladých. — Po aktuáru bansko-bystrického biskupského úřadu J. Krajbčí, jenž znovu zdůvodnil, proč mladí kněží nastupují do mírového hnutí, promluvil administrátor L. Rosenreiter z Kunratic u Prahy, jenž poděkoval CMVKD za uspořádání kursů pro kněžstvo.

Člen předsednictva CMVKD a předseda DMV Banská Bystrica, Ján Dechet učinil závěrečný projev.

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: Jesličky, umělecká práce krušňohorských řezbářů z Německé demokratické republiky. Druhá strana obálky: II. vatikánský sněm končí, na snímku apoštolský administrátor pražský biskup dr. František Tomášek. Třetí strana obálky: Snímky ze zasedání rozšířeného ÚV-CMKD v Hradci Králové (k článku uvnitř listu). Čtvrtá strana obálky: Snímky k článku ThDr. J. Merella: 1. Při hodinkách v románském kostele. 2. Při modlitbě. 3. Při práci. 4. Setkání s pravoslavnými. 5. R. Schütz a M. Thurian při rozmluvě s kardinálem Lienartem v aule koncilu.

JUBILEA

v měsíci prosinci se dožívají vsdpp:

80 let

14. 12. Vincenc Stiborský, admin., Velké Hoštice, 16. 12. Rudolf Ostárek, katecheta v. v., Ostrava 1

65 let

3. 12. František Klement, farář, Čáslavice, 29. 12. Arnošt Seidler, Nedakonice

60 let

16. 12. Josef Lukáš, farář, Radomyšl, 17. 12. Josef Král, admin., Píčin, 21. 12. Dr. Jan Lantsch, admin., Olomouc, 30. 12. Jan Stojaspal, Halenkovice

55 let

16. 12. Jan Nejedly, kooperá-

tor, Čejkovice, 17. 12. Josef Cervenka, admin., Milevsko
Kněžská výročí:

60 let

24. 12. František Bronec, děkan v. v., Revnice

30 let

21. 12. Ladislav Pechač, arciděkan, Praha.

CHRÁM MATKY BOŽÍ POMOCNĚ.

Při ústí řeky Něrli do Kljazmy nedaleko města Vladimíru, postavený z bílého kamene knížetem Andrejem Bogoljubským v roce 1165, náleží k nejkrásnějším kostelům na sovětském území, jak píše měsíčník Sovetskij Sojuz u příležitosti letošního 800. výročí tohoto chrámu. Akademik I. E. Grabar,

známý historik ruského výtvarného umění, jej vůbec považuje nejen za „nejdokonalejší chrám vystavěný na Rusi, nýbrž i jednu z největších památek světového umění.“ Kostel nad Něrli vyniká dokonalostí tvarů, mohutností i prostotou, měkkou lyričností celku, skvělostí detailů. Ve středoruské oblasti je ovšem mnoho dalších uměleckých památek, jako samo město Vladimír se Zlatou branou a kostely sv. Dimitrije a Nanebevzetí Panny Marie, chrám Nanebevstoupení Páně ve vsi Kolomenskoje, pohádkově krásný Rostov a Suzdal; na severu je to především Novgorod s jedinečnými misrovskými dly a ještě dále na sever známý ostrov Kiži s proslulými dřevěnými kostely.

bp

ZFILMOVANÁ BIBLE

Italský režisér Dino de Laurentiis, který natáčí film „Bible“, odmítl sdělit novinářům jméno místa, kde byla natáčena první exteriérová scéna filmu, představující probuzení Adama v ráji. Prohlásil, že bylo velkým problémem nalézt „pozemský ráj“, neboť stromy, keře, květiny, světla a barvy musely být sladěny v dokonalé harmonii. Po měsících hledání bylo takové místo nalezeno asi 30 kilometrů od Říma. Evou v tomto filmu je zlatovláska a modrooká devatenáctiletá švédská studentka Ulla Bergrydová. Vysoký, plavovlasý Američan Michael Parks z Kalifornie představuje Adama.

ZMĚNA STRUKTURY OBYVATELSTVA

Je zajímavé, jaký vliv má charakter i struktura obyvatelstva a její změny mimo jiné také na náboženské poměry měst a obcí. Švýcarský list „Vorwärts“, týdeník Strany práce, uvádí tento příklad: Dělnická „rudá“ čtvrť Aussersihl, 4. obvod města Curychu, původně hustě obydlený, měl v roce 1950 42 300 obyvatel, z toho 23 340 protestantů a 16 000 katolíků. Postupně se však měnil. Jeho části se stávaly obchodním centrem, zůstávalo tam starší obyvatelstvo, mladší rodiny se do Aussersihlu nestěhovaly, zato se tam ubytovalo mnoho zahraničních dělníků, hlavně Italů. Dnes má Aussersihl jen 38 000 obyvatel, takže dostane v kantónální radě o tři mandáty

méně než předtím, ale podstatně se změnila náboženská příslušnost obyvatel — protestantů je 18 220 a katolíků 19 552, takže se 4. obvod stal první čtvrtí Curychu, která má katolickou většinu.

NOVÝ FILM PASOLINIHO

Pier Paolo Pasolini natáčí v okolí Říma svůj nový film „Evangelium podle svatého Marka“. Původně chtěl Pasolini — aby film byl co nejvěrnější — natáčet exteriéry v Izraeli, v oblastech, kde žil Kristus, ale upustil od toho, protože tam je dnes průmysl nebo intenzivní zemědělství a kromě toho nedostatek komparsu. Proto se Pasolini rozhodl pro italský venkov — Tivoli, Orte, Lucania a Apulie. Postavu Krista vytvoří v jeho filmu Enrique Irazoqui, univerzitní student z Barcelony. — Také na zosobnění apoštolů se budou podílet amatéři: jeden básník (Alfonso Gatto), jeden spisovatel (Enzo Siciliano), novinář, fidič nákladního auta, student a dva rolníci. Postavu Piláta z Pontu vytvoří italský hrabě Alessandro Tasca.

OSTATKY

JEANA COCTEAU

byly přeneseny ze zahrady u kaple sv. Blažeje v Milly-la-Forêt do kaple, kterou velký umělec před několika lety vyzdobil freskami. Hrob kryje kamenná deska s nápisem Jean Cocteau 1889—1963 a faksimile básnickova písma se slovy „Zůstávám s vámi“.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Sv. Don Bosco (1815 až 1888) projevoval vždy velikou důvěru v Pána Boha. R. 1847 koupil pro své chlapce za 1000 lir dům. Ale peníze neměl. Boscova matka byla z toho celá nesvá. Don Bosco však zůstal klidný. „Neboj se,“ řekl jí. „Podívej: kdybys měla peníze, jistě bys mi je dala. Proč by nebeský Otec, který vládne veškerému bohatství, měl být méně štědrý?“ A skutečně do týdne peníze sehnal.

Slavný dobyvatel Alexandr Veliký (356—323 př. Kr.) svolal jednou do Babylonu zástupce všech náboženství, která byla vyznávána v jeho rozsáhlé říši, a zeptal se jich: „Uznáváte a ctíte všechny, jako my, Makedonci a Řekové, nejvyšší neviditelnou bytost?“

„Ano,“ odpověděli svolaní kněží.

„A jak ji říkáte?“ Vystoupil indický kněz a řekl: „My, Indové, ji říkáme Brahma, to je Velikost.“

Babylónský kněz řekl: „My ji nazýváme Anu, to je Bůh nebes.“

Židovský kněz se hluboce uklonil a prohlásil: „U nás se jmenuje Jahve nebo Adonaj, to je Pán, jenž byl, jest, a bude.“

Perský kněz pravil: „My ji říkáme Ormuzd, to je počátek světla.“

A tak každý kněz přinesl jméno svého nejvyššího boha jazykem národa, který zastupoval.

Alexandr, který se snažil zavést mezi podmaněné ná-

rody řeckého ducha a řeckou vzdělanost, se rozhorlil. „Jaký je to nesmysl, jednu a tutéž bytost jmenovat každý jinak! Ode dneška se v celé mé říši bude jmenovat tak, jak ji říkáme u nás v Řecku: Zeus!“

Mezi kněžími to zabouřilo. „Lid, který zde zastupujeme, jmenuje své bohy od dětství jmény, která jsme zde uvedli. Jak můžeme před něj předstoupit s nějakým novým označením? Tomu nikdo neporozumí, to nikdy nepřijme!“

V královské družině byl také jeden starý, moudrý filozof. Ten, zatímco kněží reptali a Alexandr se stále víc a více chmuřil, vyžádal si od krále svolení, aby mohl k přítomným promluvit. Když je dostal, otázal se jich:

„Svítl u vás slunce jako u nás v Makedonii a v Řecku?“

„Svítl,“ odpověděli překvapení kněží.

„A jak mu říkáte?“ otázal se filozof.

A kněží znovu jeden po druhém vystupovali a vyslovovali jméno slunce ve svých mateřských jazycích.

„Tak ode dneška,“ zvolal filozof, „budete všichni nazývat slunce tak, jak je jmenujeme my, Makedonci a Řekové: Helios!“

A zatím co překvapení kněží nevěděli, co honem odpovědět, král pochopil a zastýděl se. „Teď je mi jasné,“ řekl, „že záleží na podstatě a ne na jménu. Rozejděte se, a nazývejte si všichni nejvyšší bytost po svém.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECE PRAŽSKÁ

Wenzel Jeroným OSB, administrátor v Dol. Počernicích, ustanoven dekretem čj. 5391/65 od 1. 10. 1965 rektorem kostela u sv. Ignáce v Praze 2.

Ustanovení:

Kubík Rudolf, kaplan, Tachov, ustanoven dekretem čj. 6583/65 od 1. 11. 1965 administrátorem v Plané u M. L., excurrando administrátorem: čj. 6584/65 v Boněnově, čj. 6585/65 v Brodě, čj. 6586/65 v Chodové Plané, čj. 6587/65 v Michalových Horách, čj. 6588/65 v Otíně a čj. 6589/65 ve Vysokém Sedlišti, vesměs okres Tachov.

Mendl Karel, býv. admin. v Malesicích, ustanoven dekretem čj. 6592/65 od 1. 11. 1965 kaplanem v Tachově, okres týž.

Pensionování:

Dr. Kasan Josef Boh., rektor kostela u sv. Ignáce v Praze 2, odchází dnem 9. 10. 1965 do invalid. důchodu (čj. 5397/65).

Úmrtí:

Dr. Kasan Josef Boh., důchodce, zemřel 19. 10. 1965 ve věku 60 let (čj. 6549/65).

DIECESE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Ustanovení:

Kníže Josef, duchovní m. sl., administrátorem v Křemži a excurrando administrátorem ve Zlaté Koruně (o. Č. Krumlov) od 1. 9. 1965 (č. 1211/65).

Tvrdek Vojtěch, administrátor, Kamenný Újezd, excurrando administrátorem v Černici (o. Č. Krumlov) od 15. 9. 1965 (č. 1219/65).

Váňa Miloslav, administrátor, Horní Cerekev, excurrando administrátorem v Čarstrově (o. Pelhřimov) od 15. 9. 1965 (č. 1221/65).

Melka Josef, duchovní m. sl., kaplanem v Sušici (o. Klatovy) od 1. 11. 1965 (č. 1460/65).

Goldshmid Václav, kaplan, Sušice administrátorem v Nezdicích (o. Klatovy) od 1. 11. 1965 (č. 1461/65).

Přeložení do výslužby:

Tichý Jan, os. děkan v Častrově, přeložen dnem 1. 9. 1965 na trvalý odpočinek (č. 1042/65).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XV - Číslo 10 - V Praze dne 10. prosince 1965

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/4 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. — Podepsáno k tisku 29. XI. 1965. — A-05*52025

